Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

FLAVII IOSEPHI HEBRAEI

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE

EXCVSA AD

EDITIONEM LVGDVNO-BATAVAM

SIGEBERTI HAVERCAMPII

CVM

OXONIENSI IOANNIS HVDSONII

COLLATAM

CVRAVIT

FRANCISCVS OBERTHÜR

S. S. THEOL. ET V. I. DOCTOR INSIGNIS ECCLESIAE HAVGENSIS
CANONICVS CAPITVLARIS S. S. DOGMATVM IN VNIVERSITATE
WIRCEBVRGENSI PROFESSOR PVBL. ORD.

TOMVS II

LIPSIAE

SVMTV E. B. SCHWICKERTI

CIↃIↃCCLXXXIII

888
J83
02
v.2

Φ Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν σνγ'. μῆνας ε.

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τοὺς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Ότι διακόλυσαν αὐτὸν οἱ τῶ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρου τελευτήσαντος, Καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ, παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἐπιχείρουσε τοῖς Ιουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Ότι Δαρεῖος ὁ Τέρσου, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ἐφοδίμησεν.

ε. Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ Κέρξης οἰκείως πρὸς τοὺς Ιουδαίους διετέθη.

ς. Ότι, βασιλεύοντος Αρταξέρξου, μικρῶ τῶν Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνου δόλον.

ζ'. Ως Βαγώας, ὁ Αρταξέρξου τοῦ νεωτέρου τραπεζοῦς, πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν.

η'. Ότι ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος εὐεργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς Ιουδαίας.

FLAVII JOSEPHI

ANTIQVITATVM JVDAICARVM LIBER VNDECIMVS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

---

1. *Quomodo Cyrus Perſarum rex, cum Judaeos Babylone in patrias ſedes dimiſiſſet, eis permiſit templum exſtruere, data illis pecunia.*
2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipſos in templo aedificando impedierunt.*
3. *Quomodo, poſt Cyri mortem, Cambyſes, ejus filius, ſuſcepto imperio, Judaeis prorſus interdixit templi inſtaurationem.*
4. *Quod Darius, Hyſtaſpis filius, Perſarum regnum adeptus, Judaeorum gentem in honore habuit, et templum exaedificandum curauit.*
5. *Quomodo poſt illum Xerxes eius filius ſumma Judaeos benevolentia proſequutus eſt.*
6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judaeorum gens in extremum diſcrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*
7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis iunioris exercitui cum imperio praeerat, Judaeos multis iniuriis affecit.*
8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander, Macedonum rex, poſtquam Judaeam ſubegerat.*

ΚΕΦ. ά.

Ως Κῦρος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τοὺς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

Τῷι δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανασταθῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων, καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ιερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μετὰ τὸ δουλεῦσαι Ναβυχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἔτη ἐπὶ ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκατασήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὴν Κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν Ασίαν, ὅτι ΚΥΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέγιστος τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασι-
"λέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι, ὃν τὸ τῶν Ισραηλιτῶν ἔθνος
"προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοὔνομα προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν
"προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτῷ οἰκοδομήσω ἐν Ιερο-
"σολύμοις ἐν τῇ Ιουδαίᾳ χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ἃ τῆς αὐτῷ προφητείας ὁ Ησαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν διακοσίων καὶ δέκα. ἔτος γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπε ταῦτα λέγειν τὸν Θεὸν, ὅτι „βούλομαι Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ
"μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς
"τὴν ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν." ταῦτα Ησαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν Κῦρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίων, "συγχωρεῖν αὐτοῖς,

CAP. I.

Quomodo Cyrus, Persarum rex, cum Iudaeos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum extruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die, quo populum nostrum contigit e suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captiuitatis et aerumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem praedixerat ante vrbis excidium; quod, postquam seruierint Nabuchodonosoro eiusque posteris, et hanc sustinuerint seruitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque vt templum aedificent, et pristinam felicitatem consequantur. Ista illis praestitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit, vt ille per vniuersam Asiam scriberet, CYRVM REGEM DICERE: "Quoniam me Deus maximus orbis terrarum regem constituit, hunc illum esse credo, quem Israëlitarum gens "adorat. Is enim meum nomen per vates praedixit, et "quod ipsius templum instauraturus sim Hierosolymis in "terra Iudaea.

2. Haec autem cognouit ex lectione vaticiniorum libri, quem Esaias ante annos ducentos et decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat: "Cyrum ego volo, quem multarum et magnarum gentium regem constitui, populum meum in propriam "terram remittere, templumque meum aedificare." Haec Esaias praedixit, centum et quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi, quae scripta erant: accitisque illustrissimis apud Babylonem Iudaeis, dixit, "se "illis potestatem facere in patriam suam eundi, vr-

"ἔφη, βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαι τὴν "πόλιν Ιεροσόλυμα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς "καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γράψειν τοῖς γειτονεύουσιν "ἐκείνη τῇ χώρᾳ τῶν Ιουδαίων ἡγεμόσιν καὶ σατραπῶν, ἵνα "συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν "τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κύρου καταγγείλαντος τοῖς Ισραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ιούδα καὶ τῆς Βενιαμίτιδος, οἵ τε Λευῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. πολλοὶ δὲ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ παραγινομένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις. καὶ τάς τε εὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας περὶ τὴν θρησκείαν συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν Μιθραδάτῃ, τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προσάξας δεῖναι αὐτὰ Αβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Συρίᾳ σατράπας Κῦρος, τάδε λέγουσαν·

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ ΣΙΣΙΝΗ, ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗ, ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ιουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα "τοῖς βουλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε "πόλιν ἀνακτίσαι, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ιερο"σολύμοις τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. "κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ "Ζοροβάβηλον, τὸν ἄρχοντα τῶν Ιουδαίων, ἵνα θεμελίους "βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν

"bemque Hieroſolyma et templum Dei iterum ſuſci-
"tandi. fore enim et hunc illis adiutorem, ipſumque
"ſcripturum eſſe ducibus et ſatrapis in vicinia iſtius
"Iudaeorum regionis, vt conferant eis aurum atque
"argentum ad templi fabricam, inſuper et pecora in
"ſacrificia.

3. Iſta Cyrus cum Iſraëlitis dixiſſet, duarum tribuum principes, Iudae et Beniamitis, ſimulque Levitae et ſacerdotes, propere ſe Hieroſolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manſerunt, nolentes poſſeſſiones ſuas relinquere. Cumque eo peruenisſent, omnes Regis amici illis adiumento erant, et ad templi ſtructuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rurſusque alii magnam vim pecorum ſimul et equos: tumque et vota Deo ſoluerunt, et conſuetas olim victimas mactarunt, quaſi jam vrbs illis inſtaurata eſſet, et antiqua reuiuiſceret ſacrorum ſolennitas. Cyrus autem illis remiſit et vaſa Dei, quae rex Nabuchodonoſorus, templo ſpoliato, Babylonem deportauerat: atque iſta perferenda tradidit Mithradati ſuo quaeſtori, cum mandatis, vt illa Abaſſaro daret, ea lege, vt illa aſſeruaret vsque dum templum aedificaretur, eoque abſoluto traderet ſacerdotibus populique principibus templo reſtituenda. Quin et epiſtolam miſit Cyrus ad Syriae ſatrapas, in hanc ſententiam:

CYRVS REX SISINAE ET SARABASANAE S.

"Iudaeis, quicunque volunt, permiſi, in patriam
"ſuam profectis, et ciuitatem ſuam inſtaurare, et tem-
"plum Dei Hieroſolymis aedificare, in eodem, quo an-
"tea fuerat, loco. Miſi autem eo etiam quaeſtorem
"meum Mithradatem et Zorobabelum Iudaeorum prin-
"cipem, vt templi fundamenta iaciant, illudque exſtru-
"ant, *ea amplitudine*, vt altitudo quidem ſexaginta, la-

"ἑξήκοντα πήχεις, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθῳ μὲν ξεστῇ "τρεῖς ποιησάμενοι δόμους καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ "καὶ θυσιαστήριον, ἐφ' ᾧ θύωσι τῷ Θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δα- "πάνην, ἐκ τῶν ἐμαυτῷ γενέσθαι βέλομαι, καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ "ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ Ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα "παραδοὺς Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ Ζοροβαβήλῳ, "τῷ ἄρχοντι τῶν Ιουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς Ιεροσόλυμα, "καὶ ἀποκατασήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ- "τῶν ἐστι τοσοῦτος· ψυκτῆρες χρύσεοι πεντήκοντα, ἀρ- "γύρεοι πεντακόσιοι, θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκον- "τα, ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσεοι πεντήκοντα, "ἀργύρεοι πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρύσεα τριάκοντα, ἀρ- "γύρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσεαι τριάκοντα, ἀργύ- "ρεαι δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χί- "λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ προγόνων εἰθισμέ- "νην τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δεκάδας εἴκοσι "μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σε- "μιδάλιν πυρῶν ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε- "λεύω δὲ τὴν τούτων χορηγίαν ἐκ τῶν τῆς Σαμαρείας γί- "νεσθαι φόρων. ἐποίουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς Μωϋ- "σέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ προσφέροντες εὖ- "ξονται τῷ Θεῷ περὶ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ γένους "αὐτοῦ, ὅπως ἡ Περσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ "παρακούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας ἀνασαυρωθῆναι "βέλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου· τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς Ιεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ δισχίλιοι, τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ιουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων καὶ σατραπῶν ἐμποδιζομένοις πρὸς τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευὴν, τοῦ Κύρου τελευτηθέντος ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσεν ὁ Καμβύσης τοιοῦτό τι ποιήσας.

Βαλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ περὶ τὴν οἰκο- δομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ

"titudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis poli-
"torum saxorum ordinibus, et vno ligneo ex ipsius pro-
"vinciae arboribus, similiter et altare *erigant*, in quo
"Deo sacrificent. Sumtus vero in ista *omnes* de meo
"suppeditari volo. Vasa quoque, quae rex Nabucho-
"donosorus a templo *olim* sustulerat, tradidi in manus
"Mithradatis quaestoris mei, et Zorobabeli Iudaeorum
"principis, vt ea perferant Hierosolyma, et in tem-
"plum Dei restituant reponantque. Numerus autem il-
"lorum ita se habet: refrigeratoria aurea quinquaginta,
"argentea quingenta; pocula Thericlea aurea quadra-
"ginta, argentea quingenta; situlae aureae quinqua-
"ginta, argenteae quingentae; libatoria aurea triginta,
"argentea trecenta; phialae aureae triginta, argenteae
"duo millia et quadringentae, et mille insuper vasa
"magna. Concedo etiam illis eosdem honores, qui-
"bus et maiores eorum vsi sunt, pro pecudibus et vino
"et oleo drachmas quinque millia et quingentas, et
"triticeae similae artabas viginti millia et quingentas.
"Iubeo autem, vt horum *omnium* copia illis fiat ex Sa-
"mariae tributis. atque istas victimas immolabunt facer-
"dotes Hierosolymis juxta ritus Moysaïcos: et intra sacra
"Deum precabuntur pro salute Regis eiusque sobolis,
"vt regnum Persarum diuturnum sit. At quicunque illis
"non paruerint, eaque irrita fecerint, eos crucis patibu-
"lo affigi volo, et bona eorum redigi in fiscum regium."
Et in hanc quidem sententiam scripta erat epistola:
eorum vero, qui e captiuitate conuenerunt Hierosolyma,
myriades erant quatuor, duo millia, et quadringenti
sexaginta duo.

CAP. II.

*Quomodo Iudaeos, quo minus templum exstruerent, a Chu-
thaeis et satrapis impeditos, Cyro mortuo omnino
prohibuit Cambyses ab eiusmodi opere moliendo.*

Hi dum templi fundamenta jaciunt, atque ei aedifi-
cando omni studio incubuerunt, gentes finitimae,

μάλιστα τὸ Χαθαίων· οὓς ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης, ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, κατῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἐπιμελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ιουδαίους, πρός τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς Χαθαίοις τὸ περὶ τοὺς Ιουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. Κύρῳ γὰρ περί τε ἄλλης ἀχοληθέντι πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ἐπὶ Μασσαγέτας ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμβύσου δὲ τοῦ Κύρου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Αμμανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι καὶ Σαμαρείᾳ γράφουσιν ἐπιστολὴν Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε· "Δέσποτα, οἱ παῖδές σου, Ράθυ-"μος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ Σεμέλιος ὁ "γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ "κριταί. γινώσκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, ὅτι Ιουδαῖοι, οἱ εἰς "Βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ "τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ "τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη, καὶ ναὸν "ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοι γε, τούτων γενομένων, ὅτε Φόρους αὐ-"τοὺς τελεῖν ὑπομενοῦντας, ὅτε δὲ ὑπακούειν ἐθελήσοντας, "ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ ἄρχειν μᾶλλον, "ἢ ὑπακούειν, ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῶν περὶ "τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν, "γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ περιιδεῖν, ὅπως ἐπισκέψῃ "τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστά-"τας καὶ τῶν βασιλέων ἐχθροὺς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν "αὐτῶν, ἣ διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ "τοῦτό σοι δηλῶσαι, ἀγνοοῦμενον ἴσως, ὅτι, τῆς πόλεως "ὅτω συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ἀπολα-βούσης, ἀποκλείσεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ἐπὶ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην.

β'. Αναγνοὺς δὲ ὁ Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει

praeſertimque Chuthaei, (quos, e Perſide ac Media traductos, Salmanaſares, Aſſyriorum rex, in Samaria collocauit, cum Iſraëlitarum populum inde migrare feciſſet) rogabant ſatrapas, et eos, qui operibus praeerant, vt Iudaeos in vrbe inſtauranda temploque exſtruendo impedirent. Atque illi, largitionibus ab iſtis corrupti, Chuthaeis fidem pretio addictam dederunt, fore, vt Judaeorum res negligerent, et in aedificatione promouenda ſegniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bellis occupatus erat, iſta ignorabat: eique, cum aduerſus Maſſagetas duxiſſet exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyſes, Cyri filius, in regnum ſucceſſiſſet, Syrorum quidam et Phoenicum et Ammanitarum et Moabitarum et Samaritanorum ad eum literas ſcripſerunt in hunc modum: "Domine, ſerui tui, Ra-"thymus commentarienſis, et Semelius ſcriba, atque "concilii in Phoenicia et Syria praefides: Cognoſcere "te oportet, Rex, Iudaeos, qui Babylonem deducti "fuerant, *iſthinc profectos* in regionem noſtram veniſſe, "vrbemque rebellem et improbam aedificare, ſimul et "fora ejus *reficere*, atque moenia inſtaurare, et tem-"plum exſtruere. Nunc ſcito, ſi iſta fuerint *abſoluta*, "quod nec tributum pendere ſuſtinebunt, nec imperata "facere volent, ſed et regibus reſiſtent, et imperare "potius, quam ſeruire, parati erunt. Itaque cum templi "fiat opus et in eo laboretur, nobis optimum viſum eſt "ſcribere ad te, Rex, et *eiusmodi rem* non negligere, "vt inſpicias maiorum tuorum commentarios. in illis "enim inuenies Iudaeos defectionum auctores et animis "in reges inimicis, ſimiliter et ipſorum vrbem, quae "propter hanc cauſam etiam nunc vaſtata eſt. Nobis "autem viſum eſt et hoc tibi indicare, quod forſan neſcias, "ſi vrbs ita fuerit inſtaurata et moenibus cincta, nullam "tibi deinceps in Coelen-Syriam et Phoeniciam patere "viam.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum

πονηρὸς ὤν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· „Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ "προσπίπτοντα, καὶ Βελσεμῷ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταξαμένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ, "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑ- "μῶν γράμματα, ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγό- "νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν "ἀεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες "πραγματευσάμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς "καὶ βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. „ἐγὼ τοίνυν προσέταξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι- "κοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἐπὶ πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς διατετελέκασι." τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ράθυμος καὶ Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι, παραχρῆμα ἐπιπηδήσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς Ιερασόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασιλείας τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἑπτά. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυπτον, καὶ ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Δαρεῖος, μετὰ τελευτὴν τοῦ Καμβύσου καὶ τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, βασιλεύσας, Ζοροβάβηλος, ἐν τῇ προβλημάτων διαλύσει ἀριστεύσας, τοῦτο ἔτυχε παρὰ τοῦ βασιλέως, ἵνα ὁ ναὸς οἰκοδομηθῇ.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τὸν Καμβύσου θάνατον τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτῷ κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Υστάσπου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἔτος, ἰδιώτης ὤν, ηὔξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα ἦν ἔτι ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιερασολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ

esset *alioqui* natura malignus, iis, quae declarauerant, irritatus est, et hoc modo rescripsit: "Cambyses rex Ra-"thymo commentariensi, et Belsemo, et Semelio scri-"bae, reliquisque eorum sociis, et *caeteris* in Samaria "et Syria degentibus, haec dicit. Lectis, quas misistis, "literis, meo iussu inspecti sunt maiorum meorum com-"mentarii, et inuentum est, hanc vrbem perpetuo regi-"bus infestam fuisse, eiusque incolas seditionum et bel-"lorum causas exstitisse: ac reges illorum comperimus "potentes acresque fuisse, et tributa ex Coele-Syria et "Phoenicia legisse. Quapropter ego impero Iudaeos ab "vrbis aedificatione impediri, ne inde in maius proue-"hatur eorum malitia, qua hactenus in regum detri-"mentum vsi sunt." His literis perlectis, Rathymus et Semelius scriba, eorumque collegae, e vestigio conscensis equis, Hierosolyma properarunt, ducta secum magna hominum multitudine; et Iudaeos prohibuerunt ab vrbe temploque aedificando. Et haec quidem opera nouem aliis annis intermissa iacuerunt vsque ad annum secundum regni Darii, Persarum regis. Cambyses enim, cum per sexennium regnasset, illoque tempore Aegyptum subegisset, inde reuersus apud Damascum diem obiit supremum.

CAP. III.

Quomodo Dario post mortem Cambysis et Magorum caedem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis praestiterit, instaurationem templi a Rege impetrat.

SUblatis autem Magis, qui post Cambysis obitum regnum anno tenuerunt, septem Persarum domuum, vt appellantur, principes Darium, Hystaspis filium, regem creârunt. Is, cum *adhuc* priuatus esset, vouerat Deo, si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem superarat, remissurum ad fanum Hierosolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hierosolymis sub illud tempus Zorobabelus, qui captiuorum

Ιεροσολύμων Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιουδαίων ἡγεμὼν ἀπεδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.

β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς παρασκευῆς τούς τε περὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ σατράπας τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας τῆς Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ σατραπειῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι καταδαρθεῖν δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐροῦντι, περὶ ὧν αὐτὸς ἀνακρίνειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπισχνεῖται νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἔξειν πρεσβείαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μὲ, ἔφη, κληθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον, εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δὲ, εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τἀληθῶν μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστάνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, ὅτως αὐτὴν ἐμφανίζων. "ἄνδρες γὰρ, εἶπεν, ἐγὼ τὴν "ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλουσαν εὑρίσκω "τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ τῶν πινόντων αὐτὸν καὶ

Iudaeorum princeps fuerat constitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum est, vt, cum aliis duobus corporis ipsius custodiae adhibitus, honorem, quem sperauerat, consequutus fuerit.

2. Primo autem regni *sui* anno, Darius splendide et magno cum apparatu excepit et eos, qui circa se erant, et vernas, et Medorum principes, et Persarum satrapas, et Indiae toparchas ad Aethiopiam vsque, militiaeque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde et ad satietatem epulati cubitum discesserant ad suum quisque diuersorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, et paululum noctis requieuisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari coepit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem et sapientiorem tulerit de rebus, quas ab illis quaesiturus esset, in victoriae praemium daturum esse promittit, vt purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis fraenis currum, byssinamque cydarim, et torquem auream circa collum haberet, vt secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque, inquit, cognatus vocabitur. Haec in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogauit, an vinum *reliquis* praepolleret, secundum vero, an reges, tertium vero, an mulieres, aut forte veritas magis, quam haec omnia. Postquam ista illis proposuerat, quieuit. Mane autem, cum accersiuisset megistanas et satrapas et toparchas Persidis et Mediae, *ipse* solio collocatus, vbi ius reddere consueuit, iussit vnumquemque satellitum suam de iis, quae proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus.

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, inquit, "ego de vini viribus coniecturam faciens, eas rebus "omnibus praeualere hisce indiciis comperio. Men"tem enim eorum, a quibus bibitur, fallit decipitque;

"ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τῦ βασιλέως τῇ τῦ ὀρφανῦ
"καὶ δεομένῃ κηδεμόνος ὁμοίαν τίθησι, καὶ τὴν τῦ δήλυ
"διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τῦ ἐλευθέρυ, ἥ τε τῦ πένητος
"ὁμοία γίνεται τῇ τῦ πλυσίυ, μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταγεννᾷ
"τὰς ψυχὰς ἐν αὑταῖς γενόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ
"καθεστηκότων σβέννυσι τὸ λυπῦν, τοὺς δὲ ἀλλότρια χρέα
"λαβόντας εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐτὺς ἁπάντων
"πλυσιωτάτυς, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν φθέγγεσθαι, ταλάν-
"των δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς εὐδαίμοσι προσηκόντων
"ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναιδήτυς
"ἀπεργάζεται, καὶ φίλων καὶ συνήθων ἐξαιρεῖ μνήμην.
"ὁπλίζει γὰρ τὺς ἀνθρώπυς καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων,
"καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτυς· καὶ ὅταν νήψαν-
"τες τύχωσι, καὶ καταλίπῃ διὰ τῆς νυκτὸς αὐτὺς ὁ οἶνος
"κοιμωμένυς, ἀνίστανται μηδὲν ὧν ἔπραξαν παρὰ τὴν μέθην
"εἰδότες. τύτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος εὑρίσκω τὸν οἶνον
"ὑπερκρατοῦντα πάντων βιαιότατον.

δ'. Ὡς δ' ὁ πρῶτος, ἀποφηνάμενος περὶ τῆς ἰσχύος
τῦ οἴνυ τὰ προειρημένα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο
λέγειν περὶ τῆς τῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδει-
κνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα
βίαν ἔχειν ἢ σύνεσιν δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς ἀποδείξεως
ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. "ἁπάντων μὲν, εἶπεν, ἀνθρώπυς
"περικρατεῖν, ἃ καὶ τὴν γῆν καταναγκάζυσι καὶ τὴν
"θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλυσι, τύτων
"δ' ἄρχυσιν οἱ βασιλεῖς καὶ τὴν ἐξυσίαν ἔχυσιν· οἱ δὲ τῷ
"κρατίστῳ καὶ ἰσχυροτάτῳ ζῴῳ δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι
"τὴν δύναμιν ἔτοι καὶ τὴν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει
"πολέμυς ἐπιτάττοντες καὶ κινδύνυς τοῖς ἀρχομένοις,
"ἀκύτατα, καὶ πέμποντες αὐτὺς ἐπὶ τὺς ἐχθρὺς, κατα-
"πειθεῖς διὰ τὴν ἰσχὺν τὴν αὐτῶν ἔχυσι· καὶ ὅρη μὲν κα-
"τεργάζεσθαι καὶ τείχη διασπᾶν καὶ πύργυς κελεύυσι.
"καὶ κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένυσιν,
"ἵνα μὴ τὰ τῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν προστάγματα.

"ita vt reges similes fiant pupillis et curatore egenti-"bus, et serui ad eandem cum ingenuis dicendi li-"bertatem adspirent, et pauperes *magna de se opinione* "cum diuitibus adaequentur. animas enim, si forte eas "ingrediatur, subinde mutat, nouamque illis vim ingene-"rat; vt quod et calamitosis tristitiam adimit, et obae-"ratos in aeris alieni obliuionem ducit, facitque, vt si-"bimet videantur omnium ditissimi, adeo vt nihil par-"vum loquantur, sed talenta crepent, et alia id genus "nomina, quibus vti beatis conueniat. praeterea ducum "aut regum meminisse non patitur, nec memoria te-"nere amicos et familiares. nam et homines armat "etiam aduersus sibi carissimos, facitque, vt appareant "omnium alienissimi: cumque sobrii facti fuerint, et "vinum nocte exhalando crapulam edormierint, sur-"gunt ignari omnium, quae per ebrietatem commiserant. "Ex hisce ego coniectura assequor, vinum rerum om-"nium potentissimum esse, nihilque eo esse vehementius.

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus coepit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, et maiori vi pollere, quam caetera, quae suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod et demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium quidem rerum, dicebat, penes "homines esse imperium, qui et terras et maria sibi ad "quoscunque vsus, velint nolint, inseruire faciunt; regi-"bus autem in ipsos imperium esse summamque potesta-"tem: ac proinde qui dominatum habent in animalium "fortissimum et validissimum, isti iure merito censendi "sunt ea esse potentia ac vi, cui omnia cedant necesse est. "Quid quod, si subditis imperarint bella suscipere et pe-"ricula adire, obtemperatur; et si eos inimicis obuiam ire "velint, propter potestatem suam obsequentes habent: at-"que est quidem, cum jubeant, vt montes demoliantur, moe-"niaque et turres dejiciant. Quin et occidi et occidere, si "praecipiatur, nunquam recusant; ne regum imperia haud

"νικήσαντες δὲ, τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐκ τῦ πολέμυ τῷ βα-
"σιλεῖ κομίζυσι. καὶ οἱ μὴ στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν
"ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῦντες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν
"τὴν τῶν ἔργων ταλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ
"τὰς καρπὰς συνέλωσι, τὰς φόρυς τῷ βασιλεῖ κομίζυσιν.
"ὃ δ' ἂν ἔτος εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τῦτο ἐξ ἀνάγκης ἐδὲν
"ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς ἁπάσης
"καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυλάσσεται δὲ
"ὑπὸ γεηγορούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τῦ φόβυ.
"καταλιπεῖν γὰρ ἐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, ἐδὲ τῶν ἰδίων
"ἀναχωρήσας ποιεῖσθαι πρόνοιαν· ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγέμενος
"ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τύτῳ προσμένει.
"πῶς οὖν ἂν οὐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τὴν πάντων ἰσχὺν
"ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσῦτον πλῆθος πείθεται | κελεύοντι.

ε. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τύτυ, περὶ τῆς τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβηλος διδάσκειν αὐτὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος, καὶ ὁ
"βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακύυσιν, ἀλλὰ κρείττυς τῇ δυνάμει
"τύτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βασιλέα γυνὴ παρήγαγεν
"εἰς τὸ φῶς, καὶ τὰς φυτεύσαντας ἀμπέλυς, αἱ ποιῦσι
"τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν αἱ τίκτυσαί τε καὶ τρέφυσαι.
"καθ' ὅλυ δ' ὑδέν ἐστιν, ὃ μὴ παρὰ τύτων ἔχομεν. καὶ γὰρ
"τὰς ἡδῆτας αὗται ὑφαίνυσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ
"ταύτας ἐπιμελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦνται. καὶ ὐκ ἔστιν
"ἀποζευχθῆναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμε-
"νοι καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ σπυ-
"δῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀραθείσης προσκεχήναμεν, καὶ
"ὑπομένομεν παραχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν, ἵνα τὴ κάλλυς
"ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν δὲ
"καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν
"φιλτάτων λήθην πολλάκις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ
"τὰς ψυχὰς ἀφίεναι μετ' αὐτῶν καρτερῦμεν. ἔτως δ' ἂν μά-
"λιστα τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν κατανοήσαιτε. εὐχὶ πονοῦντες

"ita, vti par eſt, exſequi videantur. quod ſi vicerint, "praedam bello partam regi afferunt. Rurſum qui a mi- "litia abſtinentes terram colunt exercentque, vbi, poſt "exantlatos labores operiſque difficultates ſuperatas, ſata "meſſuerint et fructus collegerint, tributa ſimiliter regi "afferunt. Quicquid autem is dixerit iuſſeritue, id ne- "ceſſitate coacti ſine mora et cunctatione faciunt. Tum "demum ille quidem omne genus deliciis et voluptatibus "ſaturatus dormit: ab aliis vero cuſtoditur vigilantibus, et "ad eum quaſi timore alligatis. nemo enim illum, dum "ſomnum capit, audet relinquere, neque tantillum, vt "ſua curet negotia, diſcedere; ſed regi cuſtodiendo, id "vnum ſibi neceſſe eſſe vt faciat exiſtimans, aſſiduitatem "adhibet. Idcirco fieri non poteſt, quin rex omnium "potentiſſimus ſit, cui, ſi quid imperat, dicto audiens "eſt tanta multitudo.

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos do- cere incepit, quid valeant mulieres et veritas, huiuſmodi oratione. "Vinum quidem multum poteſt, et magnus "eſt rex, cui omnes obediunt: ſed iſtis praepotentiores "ſunt mulieres. nam et regem mulier in dias luminis oras "protulit: et vinearum ſatores, ex quibus vinum gigni- "tur, mulieres et pariunt et educant. In vniuerſum ni- "hil eſt, quod non illis acceptum debeamus. nam et il- "lae nobis veſtes texunt, illarumque beneficio eſt, quod "res domeſticae curentur et ſeruentur. Nec poſſumus "vitam agere abſque feminarum conſortio. Sed ſi forte "multum auri comparauerimus et argenti, aliudue quid- "piam pretioſum et magni faciendum, primo adſpectu "mulieris venuſtae haec omnia miſſa facimus, viſaeque "formam inhiamus et deperimus; imo boniſque noſtris "aequo animo cedimus, modo pulchritudine illius frui "daretur et potiri. Quinetiam patrem et matrem terram- "que altricem relinquimus, et in cariſſimorum ſaepenu- "mero obliuionem venimus propter mulieres; ac ne com- "mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc autem maxi- "me licet intelligere, quantam feminae poteſtatem habeant.

"καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς καὶ θα-
"λάττης, ὅταν ἡμῖν περιγένηταί τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ
"φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ διδόαμεν; καὶ τὸν
"βασιλέα δὲ τὸν τοσούτων κύριον εἶδόν ποτε ὑπὸ τῆς Ραβε-
"ζάκη τῇ Θεμασίᾳ παιδὸς Απάμης, παλλακῆς δ' αὐτῷ,
"ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ
"κεφαλῇ περιτιθείσης ἀνεχόμενον, καὶ μειδιώσης μὲν μει-
"διῶντα, ὀργιζομένης δὲ σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν πα-
"θῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάτ-
"τοντα αὐτὴν ἐκ τοῦ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε
"δυχεραίνουσαν ἔβλεπεν.

ς'. Εἰς ἀλλήλους δὲ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡ-
γεμόνων, περὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. "ἀπέδειξα
"μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέστεραι δὲ
"ὅμως καὶ αὗται καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσιν· εἰ
"γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ ταχὺς
"δρόμῳ ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα κινεῖται κατὰ βούλησιν
"τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ὕστος καὶ δίκαιος, ἀπὸ τῆς αὐ-
"τῆς αἰτίας δεῖ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ
"μηδὲν πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὴν τὰ
"μὲν ἄλλα θνητὰ καὶ ὠκύμορα εἶναι συμβέβηκε, τῶν ἰσχὺν
"ἐχόντων· ἀθάνατον δὲ ἡ ἀλήθεια χρῆμα καὶ ἀΐδιον.
"παρέχει δὲ ἡμῖν ὁ κάλλος χρόνῳ μαραινόμενον, οὐδὲ περι-
"ουσίαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης· ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νό-
"μιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν τὰ ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα.

ζ'. Καὶ καταπαύει μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν περὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ἐπιβοήσαντος δὲ τοῦ πλήθους ὡς ἄριστα
εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον καὶ ἀγήρω μό-
νον ἔχοι, προσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρὲξ
ὧν αὐτὸς ἦν ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ ὄντι σοφῷ καὶ τῶν
ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνεστῷ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι,
φησὶ, καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνη-
σεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς, ἣν ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν·
αὕτη δ' ἦν ἀνοικοδομῆσαι μὲν Ἱεροσόλυμα, κατασκευάσαι

"nonne laborantes et omnem terra marique miſeriam "perferentes, id totum, quod multo labore paramus, "vxoribus, veluti in nos imperium tenentibus, afferimus "damuſque? Regem etiam ipſe, tantarum rerum domi- "num, vidi aliquando ab Apame, Rabezaci Themaſii filia, "eius concubina, alapis caedi, cum ille interea non in- "dignaretur, quod illa ei de capite diadema abſtulerit et "ſibi impoſuerit, ſed arridenti arrideret et ſuccenſenti tri- "ſtis appareret, varioſque induendo affectus mulieri blan- "diretur, ipſamque ſibi reconciliaret ſeſe multum ſubmit- "tendo, quandocunque eam aegre aliquid ferre animad- "verteret.

6. Hic cum duces et ſatrapae inter ſeſe contuerentur, ille verba de veritate ſic facere inſtituit. "Monſtraui "equidem, quantum mulieres pollent: debiles tamen iſtae "et rex, ſi eum veritate conferantur. Nam cum terra ſit "maxima, et coelum excelſum, et ſol curſu velox, et haec "omnia Dei voluntate moueantur, atque is verax ſit et iu- "ſtus: conſequitur, vt veritas habeatur omnium potentiſſi- "ma, quodque nihil contra eam iniquitas valeat. Quin "et alia quidem, ex iis, quae pollere videntur, mortalia "eſſe et caduca contigit; veritas vero res aeterna eſt, vi- "getque in omnem perpetuitatem. Nobis autem non dat "pulchritudinem, quae tempore marceſcit, diuitiaſue, quas "fortuna ſolet auferre: ſed iuſta et legitima, ab iis ſecer- "nendo, quae iniuſta ſunt, eaque redarguendo.

7. Et quidem vbi Zorobabelus de veritate loquutus finem fecit, omnes vero exclamarunt, quod optime dixiſ- ſet, et quod ſola veritas ſuapte vi immutabilis ſit, et nun- quam ſeneſcat, iuſſit eum rex petere aliquid praeter ea, quae ipſe pollicitus eſt. illi enim daturum eſſe, vt viro ſa- pienti, quique viſus fuerit caeteris prudentia praeſtare. me- cum etiam, inquit, vna ſedebis, meuſque vocabere cog- natus. Tum ita loquutum voti monuit, quo ſe adſtrinxit, ſi regnum eſſet adepturus: vouerat enim Hieroſolyma inſtauraturum eſſe, Deique etiam templum illis aedifi-

δὲ ἐν αὐτοῖς τὸν τῦ Θεῦ ναὸν, ἀποκατασῆσαι δὲ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Ναβυχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε. καὶ τῦτο, ἔφη, τιμὸν αἴτημά ἐστιν, ὃ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κριθέντι σοφῷ καὶ συνετῷ.

ή. Ηδεὶς ἐπὶ τύτοις ὁ βασιλεὺς, ἀνασὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τὰς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ἐπὶ τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι τῦ ναῦ. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τῦ Λιβάνυ τεμόντας εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν. καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τὰς εἰς τὴν Ιυδαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τὰς αὐτῦ ἐπιτρόπας καὶ σατράπας ἐκώλυσεν ἐπιτάττειν τοῖς Ιυδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσαν ἣν ἂν καταχεῖν δυνηθῶσι τῆς χώρας ἀτελῆ φόρων αὐτὰς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τὰς Ιδυμαίας καὶ Σαμαρείτας καὶ τὰς ἐκ τῆς Κοίλης Συρίας ἀφεῖναι τὰς κώμας ἃς τῶν Ιυδαίων κατεῖχον, καὶ προσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῦ ἱερῦ δοθῆναι. θύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε· καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν, ᾗ θεραπεύσι τὸν Θεὸν, ὅ τε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα, οἷς ὑμνῦσι τὸν Θεὸν, καὶ τοῖς Φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τῦ ναῦ προσέταξε κλήρυς γῆς δοθῆναι, καὶ κατὰ ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τι πρὸς τὴν τῦ βίυ χρείαν ἀργύριον. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα, ὅσα Κῦρος πρὸ αὐτῦ ἐβυλήθη περὶ τῆς τῶν Ιυδαίων ἀποκατασάσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο.

θ. Τυχὼν δὲ τύτων παρὰ τῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν ὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείυ παρόντος ἔλαβεν. ὃ γὰρ ἂν τύτων ἀξιωθῆναι, μὴ σῦ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν εὐμενῦς. ταῦτ' οὖν περὶ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα,

caturum, porroque vasa a Nabuchodonoſoro ſublata et Babylonem deportata reſtituturum. Et nunc hoc eſt, quod a te peto, id quod mihi petere permiſiſti, quem ſapientem et prudentem reputare dignatus es.

8. Rex iſtis laetus ſurrexit, eumque deoſculatus ſcribit ad toparchas et ſatrapas, iubens, vt Zorobabelum eiuſque comites, ad Hieroſolyma inſtauranda profecturos, deducerent. Deinde Syriae Phoeniciaeque praeſidibus per epiſtolas mandauit, vt ligna cedrina in Libano exciſa Hieroſolyma transferrent, cumque illo vrbem exſtruerent. praetereaque captiuis omnibus Iudaeam petentibus ſcripto de libertate cauit, et procuratores ſuos et ſatrapas vetuit quidquam in regios vſus a Iudaeis exigere: atque omnem, quam tenerent, regionem, permiſit eis a tributis immunem colere. Idumaeis etiam et Samaritanis et Coeles. Syriae accolis imperauit, vt quos tenerent Iudaeorum vicos dimitterent, itemque ad templi ſtructuram quinquaginta talenta conferrent. ipſis etiam iuxta patrias leges ſacra facere permiſit; omnemque apparatum, et ſacrum veſtitum, quo in re diuina vtuntur et pontifex et reliqui ſacerdotes, de ſuis confici, vt et Leuitis inſtrumenta, quibus Deum laudant, itemque vrbis et templi cuſtodibus terras aſſignari iuſſit, certamque quotannis pecuniam ad vſus vitae neceſſarios. Miſſiſque Dei vaſis Hieroſolyma, etiam quaecunque ante ipſum Cyro facere in animo erat in Iudaeorum reſtitutionem, iſta quoque Darius fieri praecepit.

9. Zorobabelus autem hanc a Rege gratiam conſequutus, quam primum regiam egreſſus eſt, ſublato in coelum vultu, coepit gratias Deo agere, qui ſibi ſapientiam dederit, eiuſque ope victoriam, quam coram Dario reportauit. iſta enim haud aſſequutum fuiſſe, niſi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro praeſentibus gratias retuliſſet, petiiſſetque, vt ſimilem ei in poſterum beneuolentiam praeſtaret, Babylonem profectus eſt, ſuiſque popularibus laetum a Rege

καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγελίσατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδέντι τὴν πάτριον γῆν· εἰς δὲ πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων Φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὧδευον μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ περιψοφούμενοι τοῖς κυμβάλοις· προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

ί. Καὶ οἱ μὲν ἅτοι ἀπῆσαν ἐξ ἑκάστης πατριᾶς ἀριθμὸς ὄντες ὡρισμένος. ἡμοὶ δὲ ἐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατριῶν καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποσπάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων περὶ ἔτη δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἦν μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λευῖται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμὶξ καὶ παιδίων σώματα ἦν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. παρὲξ δὲ τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, πυλωροὶ δὲ ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τριακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἡγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν Λευϊτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος εἵπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, κάμηλοι τετρακόσιοι τριάκοντα πέντε,

nuncium attulit. Atque hi, istis auditis, Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipsis missionem dedisset in patriam terram; in compotationes vero et comessationes versi septem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam et instauratam festa celebrantes. Postea delecti sunt ad profectionem Hierosolymitanam patriarum tribuum principes, cum suis vxoribus et liberis et iumentis. Missisque a Dario, qui eas Hierosolyma perducerent, iter faciebant cum laetitia et luxu, psallentes et tibiis sonantes et cymbalis perstrepentes: prosequente eos et ludente etiam reliqua Iudaeorum multitudine.

10. Atque isti quidem ita profecti sunt, e singulis cognationibus numerus certus et definitus. Mihi autem non visum est eas nominatim percensere, ne, dum lectoris mens a rerum serie auocetur, fiat, vt narrationem deinceps haud facile assequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Iudae et Beniaminis, qui annum duodecimum superarent, summa erat myriades CCCCLXII. et millia VIII. Porro Leuitae erant septuaginta et quatuor: promiscuae vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, septingenti quadraginta duo. At praeterea Leuitici generis cantores erant centum et viginti octo: ianitores vero centum et decem: sacrorum autem serui trecenti nonaginta duo. Ad haec et alii, qui se ex Israëlitis esse dicebant, non tamen potuere suam familiam et stirpem ostendere, sexcenti sexaginta duo. Quidam autem e sacerdotibus abdicati sunt sacerdotii honore etiam qui vxores duxerant, quorum nempe nec ipsi genus indicare potuere, nec in tabulis scriptis Leuitarum et sacerdotum reperti sunt. erant autem fere quinquenti et viginti quinque. Eos autem, qui Hierosolyma adscenderunt, sequebatur seruorum multitudo, qui erant septem millia trecenti triginta septem. cantores etiam et psaltriae ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, iumentaque quinque millia

ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πληθύος ἦν, ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος ἐκ τῶν υἱωνῶν τοῦ Δαυΐδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ιούδα Φυλῆς, καὶ Ιησοῦς υἱὸς Ιωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ Σερεβαῖος, ἐκ τῆς πλήθυος κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἳ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. ὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ μέρος τι τῆς παντὸς λαοῦ τῶν Ιουδαίων, ὅσον ἦν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμηται, τῶν Χουθαίων μάτην σπουδαζόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

Ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, περιπέμψαντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς Ιησοῦς καὶ ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον εἰς Ιεροσόλυμα παυδημεὶ, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντας. καὶ κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ἀνῳκοδομημένον τόπου, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τὰς Μωϋσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες ὑπ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ προσφορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς καλουμένας ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας εἰς ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κῶφον ἦν, τά τε κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα, θήσασιν αὐτὰ καὶ σχεδίαν πήξαμένοις, εἰς τὸν τῆς

quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recenſitae erat Zorobabelus, Salathieli filius, tribus Iudae, ſtirpe Dauidis prognatus, et Ieſus, Ioſedeci pontificis filius. praeter hos etiam et Mardochaeus et Serebaeus e plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quaedam totius populi Iudaeorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda deducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthaeis fruſtra aemulantibus, vt opus impediant.

SEptimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Ieſus pontifex et Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, vniuerſi populi multitudinem e regione Hieroſolyma conuocarunt, qui cupidiſſime eo conueniebant: aramque conſtruxerunt in eodem, quo prius aedificata erat, loco, vt ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent iuxta leges a Moyſe praeſcriptas. Quae dum fierent, haud aequis oculis eos adſpiciebant gentes finitimae, vtpote omnes illis infeſtae. Quin et vmbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde oblationes, et iugis ſacrificii, vt vocatur, holocauſta, et ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias, quique vota nuncuparant, ea reddiderunt, ſacrificiis fieri coeptis a ſeptimi menſis nouilunio. Inſuper et templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis et fabris data, eiboque et potione iis, qui materiem aduehebant. id quod et Sidonii facile et libenter praeſtabant, ligna cedrina e Libano deducentes, quae colligarunt et in ratem compegerunt, vt in portum Iop-

Ἰόπης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν Κῦρος ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο.

β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ἱεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ παραγενομένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευή· καὶ τοὺς θεμελίους ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπῳκοδόμουν, προσησάμενοι τῶν ἔργων Λευίτων τε τοὺς εἰκοσὶν ἔτος ἤδη γεγονότας, καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ Ζωδμήλον τὸν ἀδελφὸν Ἰούδα τοῦ Ἀμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τῶν τὴν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ Λευῖται καὶ οἱ Ἀσάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν Θεὸν, ὡς τὴν εἰς αὐτὸν εὐλογίαν Δαυΐδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ Λευῖται καὶ τῶν πατριῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες, μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγενημένον ὁρῶντες ὑπὸ πτωχείας ἐνδεέστερον τοῖς πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας ὑποβεβηκότες καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, κατήφουν, καὶ, τῆς ἐπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντος οὐδένα λόγον ποιούμενος οὐδ' ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνῳ βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττοσιν εἰς ὑπέλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ τὸν τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ κατασκαφέντος, οἰμωγή.

γ'. Τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ Σαμαρεῖται· ἐτύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίτιδι· συνέδραμον, τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι

pes mari conueherentur. Nam hoc quidem a Cyro imperatum erat, tunc vero iussu Darii fiebat.

2. Anno a reditu illorum in Hierosolyma secundo, cum Iudaei mense secundo eo veniissent, vrgebatur templi instauratio: iactisque fundamentis nouilunio secundi mensis anni secundi superstruere institerunt; postquam operibus praefeciissent Leuitarum quotquot annum vigesimum excesserant, et Iesum cum filiis eius ac fratribus, et Zodmielum Iudae Aminadabi filii fratrem et filios eius. Et quidem templum, summa diligentia ab iis adhibita, quibus operis cura erat demandata, celerius opinione absolutum est. Consummato autem sacrario, sacerdotes cum tubis et pro more vestiti constiterunt, vt et Leuitae et Asaphi filii, atque Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare primus ostendit Dauides. At sacerdotes et Leuitae et de familiis ii, qui prouectissimi erant aetate, templum prius animo recolentes, maximum et sumtuosissimum, nouum vero videntes ita constructum, vt ob rerum penuriam superiori multum inferius esset, reputantes secum, quantum ex veteri felicitate et dignitate templi decidissent, tristes erant, et non valentes intra se comprimere dolorem ad ploratus atque lacrymas ferebantur. Populus autem contentus erat praesentibus, satisque habebat, quod templum sibi aedificatum esset, ad illud, quod prius fuerat, non respiciens, illudue in memoriam reuocans, aut semet, dum hoc cum illo comparat, torquens, quasi minori esset splendore, quam animo praeceperat. Tubarum tamen sonitum et multitudinis laetitiam vincebat seniorum et sacerdotum eiulatus, quod templum illud altero exciso longe inferius esse existimarent.

3. Vbi autem Samaritae tubarum sonitum audiuerunt (nam animo erant Iudae et Beniaminis tribui infesto), accurrebant, desiderio cognoscendi, quaenam tumultus causa exstiterit. Postquam vero intellexerunt, templum a Iudaeis aedificari, qui captiui in Babylonem

τῷ Ζοροβαβήλῳ καὶ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ἐπιτραπῆναι συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. "σεβόμεθα γὰρ ὑπ ἔλατ-"τον ἐκείνων τὸν Θεὸν, ἔφασκον, καὶ τοῦτον ὑπερευχόμεθα, "καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν ἐπιθυμηταὶ, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, "ἀφ' οὗ Σαλμανασάρης, ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς Χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ Μηδίας ἐνθάδε." τούτων αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβηλος καὶ Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατριῶν ἡγεμόνες τῶν Ισραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς ἔφασαν, "τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνα-"τον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσαχθέντων κατασκευάσαι "τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νῦν δὲ ὑπὸ Δαρείου, "προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίεναι· καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν, "εἰ βούλονται, πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνου-"μένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν Θεόν.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χουθαῖοι· τὴν γὰρ προσηγο-ρίαν οἱ Σαμαρεῖται ταύτην ἔχουσιν· ἠγανάκτησαν, καὶ πεί-θουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν περ ἐπὶ Κύρου πρότερον, εἶτ' ἐπὶ Καμβύσου μετ' αὐτὸν, ἐπισχεῖν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ σπουδάζουσι περὶ αὐτὴν τοῖς Ιουδαίοις ἀναβολὴν καὶ τριβὴν πραγματεύ-σασθαι. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναβάντων εἰς Ιεροσόλυ-μα, Σισίνου τοῦ τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπάρχου, καὶ Σαρα-βαζάνου μετὰ καί τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ιου-δαίων ἐρομένων, "τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ὕτως οἰκο-"δομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον, ἢ ἱερὸν, "καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη περιβεβλήκασι τῇ "πόλει σφόδρα ὀχυρά," Ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ιη-σοῦς, "δοῦλοι μὲν αὐτοῦ, ἔφασαν, εἶναι τοῦ μεγίστου Θεοῦ· "τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως "αὐτῶν εὐδαίμονος, καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, "πολὺν διαμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ, τῶν πατέρων ἀσεβησάν-"των εἰς τὸν Θεὸν, Ναβουχοδονόσορος, ὁ Βαβυλωνίων καὶ "Χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ κράτος αὐτὴν

fuerant abducti, Zorobabelum et Ieſum et familiarum principes adeunt, poſtulantes, vt ſibi liceret vna cum illis templum exſtruere, et in aedificationis ſocietatem admitti. "Deum enim, aiebant, non minus, quam illi, "colimus, eundemque precamur et veneramur, et reli-"gionis eius ſtudioſi fuimus, iam inde ab illo tempore, "quo Salmanaſares, Aſſyriorum rex, nos in hunc, quem "incolimus, locum tranſtulit e Chuthia et Media." Cum haec illi verba feciſſent, Zorobabelus et Ieſus pontifex et familiarum Iſraëlitarum principes eis reſponderunt, "fieri non poſſe, vt in ſtructura ſocios ſibi adſciſcerent, "cum ſolis ipſis templum conſtruere mandatum fuerit, "prius quidem a Cyro, nunc vero a Dario. veruntamen "illis licere in eo Deum colere: et hoc ſolum illis com-"mune eſſe, ſi velint, cum omnibus hominibus, qui ad "templum venerint adorare Deum.

4. Haec vbi audiuerunt Chuthaei (eo enim nomine appellantur Samaritae), aegre rem tulerunt, Syriaeque gentibus auctores ſunt petendi a ſatrapis, vt, quemadmodum ſub Cyro primum ac deinde ſub Cambyſe, templi aedificationem impedirent, et Iudaeis omni ſtudio ei incumbentibus moram et tarditatem afferrent. Cum autem per id tempus Hieroſolyma adſcendiſſent Siſines, Syriae Phoeniciaeque praetor, et Sarabazanes cum aliis quibuſdam, atque ex principibus Iudaeorum quaeſiuiſſent, "cuius permiſſu templum ita aedificarint, vt arx potius, "quam fanum, exiſtimari poſſet, et cur porticus ei et "moenia tam valida vrbi circumdederint;" Zorobabelus et Ieſus pontifex reſponderunt, "ſe quidem ſeruos eſſe "Dei maximi: templum vero hoc, ei olim exſtructum "a rege illorum feliciſſimo et virtute omnium praestan-"tiſſimo, per multas aetates incolume ſtetiſſe. Poſt-"quam vero, flagitiis in Deum a maioribus commiſ-"ſis, Nabuchodonoſorus, Babyloniorum et Chaldaeo-"rum rex, vrbe expugnata ipſam deleuiſſet, et templo "ſpoliato illud incendiſſet, populumque Babylonem ea-

"τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν
"μετῴκισεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κῦ-
"ρος, ὁ μετ' αὐτὸν τῆς Βαβυλωνίας καὶ Περσίδος βασιλεύς,
"ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν· καὶ πάντα ὅσα μετή-
"νεγκεν ἐξ αὐτῆ Ναβυχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη,
"Ζοροβαβήλῳ παραδὺς καὶ Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι,
"προσέταξε κομίσαι εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον
"ἀποκατασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τῦτο γὰρ ἐπέστειλεν
"ἐν τάχει γενέσθαι, Αβάσσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ιε-
"ροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τῆ ναῆ ποιήσασθαι πρόνοιαν.
"ὃς μετὰ τὸ λαβεῖν παρὰ Κύρε γράμματα παραγενόμενος,
"εὐθὺς τὰς θεμελίας κατεβάλετο· καὶ ἐξ ἐκείνε τῆ χρόνε
"κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τῆ δεῦρο, διὰ τὴν τῶν ἐχ-
"θρῶν κακοήθειάν ἐσιν ἀτελής. εἰ τοίνυν βέλεσθε καὶ δοκι-
"μάζετε, γράψατε ταῦτα Δαρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενος
"τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὑρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέ-
"γομεν καταψευσαμένες.

ε'. Ταῦτα εἰπόντων τοῦ Ζοροβαβήλε καὶ τοῦ ἀρχιε-
ρέως, ὁ Σισίννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν μὲν οἰκοδομίαν ἐπιχεῖν
ὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ,
παραχρῆμα δ' αὐτῷ περὶ τύτων ἔγραψαν. τῶν δὲ Ιεδαίων
κατεπτηχότων καὶ δεδιότων, μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ
τῆς τῶν Ιεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κατὰ
τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς Αγγαῖος καὶ
Ζαχαρίας, θαῤῥεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν
Περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προλέ-
γοντος αὐτοῖς. πιςεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως
εἴχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι.

ς'. Δαρεῖος δὲ, τῶν Σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων καὶ
κατηγορούντων διὰ τῆς ἐπιςολῆς τῶν Ιεδαίων, ὡς τήν τε
πόλιν ὀχυρῶσι, καὶ τὸν ναὸν Φρυρίῳ προσεοικότα μᾶλλον,
ἢ ἱερῷ, κατασκευάζεσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ
γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ἐπιςολὰς ἐπιδεικνύντων τῆ Καμ-
βύσε, δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν, μαθὼν

"ptiuum abduxiſſet et in alias ſedes tranſtuliſſet, Cyrus, "qui ei in regnum Babyloniae et Perſidis ſucceſſit, ſcri-"pto mandauit, vt templum hoc exſtrueretur: et dona-"ria omnia et vaſa, ex eo a Nabuchodonoſoro ſublata, "Zorobabelo et Mithradati quaeſtori tradidit, vt ea Hie-"roſolyma reportarent, et in templum inſtauratum repo-"nerent. Nam vt ad celeritatem nihil ſibi reliqui face-"rent, praecepit, iuſſitque Abaſſarum Hieroſolyma "adſcendere, temploque curam omnem adhibere. Qui, "poſtquam a Cyro literas acceperat, confeſtim eo pro-"fectus fundamenta iaciebat: atque ex eo tempore hacte-"nus aedificatur, et nondum ob inimicorum malignita-"tem abſolutum eſt. Quamobrem, ſi volueritis et ita "vobis viſum fuerit, haec ipſa ſcribite ad Darium, vt, "inſpectis regiis commentariis, illi compertum ſit, nos "nihil eorum, quae diximus, improbe confinxiſſe.

5. Cum haec Zorobabelus et pontifex loquuti eſſent, Siſines et qui cum eo erant decernere noluerunt, vt ab aedificatione inhiberentur, donec regem Darium de iſtis certiorem facerent. Statim vero ei hiſce de rebus ſcripſerunt. Cum autem Iudaei perterriti eſſent et ſibi metuerent, ne Hieroſolymorum templique inſtaurationis regem poeniteret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant, Aggaeus et Zacharias, ipſos bono animo eſſe iubebant, nec mali aliquid a Perſis ſibi euenturum eſſe ſuſpicarentur, vtpote quod Deus illis iſta praedixerit. Quibus cum fidem haberent, ſummo ſtudio aedificationi incubuerunt, ita vt ne diem quidem vnum intermitterent.

6. Darius autem, cum Samaritae ei ſcripſiſſent et literis Iudaeos accuſarent, quod et vrbem muniant, templumque arci, quam fano, ſimilius exſtruant, dicerentque, haud e re ſua eſſe, quae fierent, itemque Cambyſis epiſtolas oſtenderent, quibus ille templum aedificari prohibuit; vbi ex illis intellexerat, res ſuas, Hieroſo-

παρ' αὐτῶν ἐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῦ τὴν τῶν Ιε-
ροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ παρὰ τῦ
Σισίνε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πομισθέντα ἀνέγνω γράμματα,
προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ
περὶ τύτων· καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μη-
δίᾳ, βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ "πρώτῳ
"τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰ-
"κοδομηθῆναι τὸν ἐν Ιεροσολύμοις καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος
"μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τῶν αὐτῶν, διὰ δόμων λιθί-
"νων εὐξεσῶν τριῶν, καὶ ξυλίνε δόμε ἑνὸς ἐγχωρίε· καὶ τὴν
"εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν τῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξα-
"το. προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβυχοδο-
"νόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς Ιεροσολυ-
"μίταις· τὴν δὲ ἐπιμέλειαν τύτων εἶναι Αβασσάρε τῦ
"ἐπάρχε, καὶ τῆς Συρίας τε καὶ Φοινίκης ἡγεμόνος, καὶ τῶν
"ἑταίρων αὐτῦ· ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξωνται τῦ τόπε, τοῖς
"δὲ δήλοις τῦ Θεῦ, Ιουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψω-
"σιν οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ πρὸς τὸ ἔρ-
"γον διετάξατο, κἀκ τῦ φόρε τῆς χώρας ἧς ἐπετροπεύοντο
"τελεῖν τοῖς Ιουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρες καὶ κριὸς καὶ
"ἄρνας καὶ ἐρίφες, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ
"τ' ἄλλα, ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν, εὔχωνται δὲ ὑπὲρ
"τῆς σωτηρίας τῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. τὰς δὲ παραβάν-
"τας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνα-
"σαυρωθῆναι, καὶ τὴν ὑσίαν αὐτῶν εἰς τὴν βασιλικὴν κατα-
"ταγῆναι κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τύτοις τῷ Θεῷ,
"ὅπως εἴ τις ἐπιχειρήσειε διακωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τῦ
"ναῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἐπίχῃ τῆς ἀδικίας.

ζ'. Ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῦ Κύρε Δαρεῖος,
ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῦ, τάδε λέγων.
"Βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ ἱππάρχῳ, καὶ Σαραβαζάνῃ
"καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς
"ἐπιστολῆς, ἣν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῖς Κύρε, ἀπέσαλ-
"κα· καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῇ περιέχει.

lymis inſtauratis, nequaquam in tuto eſſe, cumque literas etiam Siſinis et collegarum eius ad ſe allatas legiſſet, iuſſit, vt iis de rebus in regios commentarios inquirerent: et inuentus eſt Ecbatanis, turri quae in Media eſt, liber commentariorum, in quo haec perſcripta erant. "Anno "regni ſui primo Cyrus rex iuſſit templum cum altari in "Hieroſolymis inſtaurari, cuius altitudo cubitorum eſſet "ſexaginta, latitudo totidem, trinis lapidum bene poli-"torum ordinibus, et vno domeſtici ligni ordine; edixit-"que, vt ſumtus in haec e regis fiſco ſuppeditarentur. "Praecepit etiam, vt vaſa, quae Nabuchodonoſorus e tem-"plo ablata Babylonem deportauerat, Hieroſolymitanis "reſtituerentur. iſta autem curanda mandauit Abaſſaro "praetori et Syriae et Phoeniciae praeſidi, eiuſque ſo-"ciis; vt ipſi quidem eo loco abſtinerent, ſinerent vero "Iudaeos, Dei ſeruos, eorumque principes templum ex-"ſtruere. Porroque imperauit, vt eos in opere adiuua-"rent, et ex tributo prouinciae, cuius procuratores erant, "Iudaeis in ſacrificia ſuppeditarent tauros et arietes et "agnos et hoedos, et ſimilam et oleum et vinum et "caetera, quae ſacerdotes poſtulauerint, qui Deo ſuppli-"caturi erant pro ſalute Regis et Perſarum. quicunque "autem contra aliquid eorum fecerit, quae iam man-"data ſunt; iuſſit, vt is comprehenſus cruci affigatur, "eiuſque bona in Regis fiſcum redigantur. Inſuper et "Deum precatus eſt, vt, ſi quis operam dederit ad "templi exſtructionem impediendam, Deus ipſum ferien-"do ab eiuſmodi iniquitate inhiberet.

7. Haec cum Darius in Cyri commentariis inueniſſet, reſcribit Siſinae eiuſque collegis in haec verba. "Darius rex Siſinae equitum magiſtro, et Sarabaza-"nae, illorumque collegis ſalutem. Exempla litera-"rum, quas in commentariis Cyri inueni, miſi ad vos; "voloque, vt omnia fiant, quemadmodum in eis perſcri-"ptum eſt. Valete." Cum itaque Siſines et qui cum

"ἔρρωσθε." μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτη τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάτουν ὧν τῶν ἱερῶν ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰουδαίων, καὶ τῶν γερόντων ἄρχουσι. καὶ ἠνύετο κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ βοηθείας Κύρου τε καὶ Δαρείου τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τῷ δ' ἐνάτῳ τῆς Δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Ἀδαρ, παρὰ δὲ Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀνανεωτικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ἑκατόν, κριοὺς διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κατὰ φυλήν, τοσαῦται γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν φυλαί, ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. ἀνέστησάν τε κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ Λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστοις πυλῶσιν. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ τοὰς τοῦ ἔνδοθεν ἱεροῦ.

ε'. Ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κατὰ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, κατὰ δὲ ἡμᾶς Νισὰν, συνέρρυη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὴν ἑορτὴν ἤγαγον ἁγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρῴῳ νόμῳ, καὶ τὴν Πάσχα προσαγορευομένην θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιτελέσαντες κατευωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐπιφέροντες τῷ Θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν τοῦ Περσῶν βασιλέως διάνοιαν εὐμενῆ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὑπὲρ τούτων ἐπιδαψιλευόμενοι ταῖς θυσίαις καὶ τῇ περὶ τὸν Θεὸν φιλοτιμίᾳ, κατῴκησαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ τοὺς Ἀσα-

eo erant ex hac epistola Regis voluntatem intellexissent, statuerunt reliqua ei conuenienter exsequi. Sacris igitur instabant operibus, Iudaeorum senioribus opem ferentes et senatus principibus: magnaque cum diligentia perficitur templi fabrica, vaticinantibus Aggaeo et Zacharia, idque ex Dei mandato, atque ex Cyri et Darii Persarum regum sententia. absolutumque est intra septem annos. Anno autem regni Darii nono, vigesimo tertio die mensis duodecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus vero Dystrus, sacerdotes ac Leuitae cum reliqua Israëlitarum multitudine hostias immolarunt, pro renouata post captiuitatem pristina felicitate proque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, et hircos duodecim pro numero tribuum (totidem enim sunt tribus Israëliticae), vt peccata earum vniuscuiusque expiarent. Quin et sacerdotes et Leuitae curarunt, vt iuxta Moysis leges ianitores ad singula adessent vestibula. nam Iudaei in circuitu templi aedificauerant porticus ad interius sacrarium.

8. Instante autem Azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Nisan, populus vniuersus ex oppidis in vrbem confluxit, et festum egerunt lustrati vna cum coniugibus et liberis ritu patrio, cumque victimam, quam Paschalem appellant, die eiusdem mensis decima quarta immolassent, per dies septem epulati sunt nullis sumtibus parcentes, solida etiam sacrificia Deo offerentes, et sacra facientes pro gratiarum actione, quod numen eos terrae patriae legibusque auitis iterum restituisset, feciſſetque, vt rex Persarum animo esset erga ipsos beneuolo. Et quidem illi maxima in sacrificiis largitate vsi summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incoluerunt, instituta ea reipublicae forma, quae optimatum est paucorum potestate mixta. nam pontifices summae rerum praefuerunt, donec Asamonaeorum genus regnum obtinuit. Ante

μωναίων συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνους. πρὸ μὲν γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐβασιλεύοντο ἀπὸ Σαοὺλ πρῶτον ἀρξαμένων καὶ Δαυΐδου, ἐπὶ ἔτη πεντακόσια τριάκοντα δύο, μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα. πρὸ δὲ τῶν βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῴκουν, οἱ προσαγορευόμενοι κριταὶ καὶ μόναρχοι· καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις διήγαγον μετὰ Μωϋσῆν ἀποθανόντα καὶ Ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

Θ'. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγένειαν προσποιούμενοι τῶν Περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν Φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον, τούς τε ἱππάρχους σπουδάζοντας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον· ἄλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένους τοῖς Ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρειτῶν. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὴν κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τῆς Σαμαρείας καὶ τὴν βουλὴν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾶ καὶ Σαμβαβᾶ τοῖς ἱπ-
"πάρχοις Σαμαρειτῶν, Σαδράκῃ καὶ Βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοι-
"ποῖς συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβηλος
"καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβευταὶ, ἠτιῶντο
"ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ,
"καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τε-
"λεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας
"τὴν ἐπιστολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλα-
"κίου τῶν Φόρων τῆς Σαμαρείας, πάνθ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας

enim captiuitatem et euerſionem regnatum quidem fuit a Saulo primo rege et Dauide per annos quingentos viginti duos, menſes ſex, dies decem. At ante reges illos ſuberant imperio illorum, qui dicti ſunt iudices et monarchae: et ſub hac reipublicae forma annos pluſquam quingentos egerunt poſt obitum Moyſis et Ieſu imperatoris. Atque haec quidem de Iudaeis, qui ſub Cyro et Dario regibus e captiuitate euaſerunt, ita ſe habebant.

9. Samaritae autem, gens illis infeſta et inuida, mala multa Iudaeis intulerunt, et opibus freti, et Perſarum cognationem prae ſe ferentes, vt qui ex iis oriundi. Etenim quaecunque tributa conferre iuſſi erant a rege in ſacrificia, ea dare recuſabant, id aſſequuti, vt equitum magiſtri ſibimet in hoc fauerent operamque ſuam addicerent; et in caeteris nihil reliqui fecerunt, quo Iudaeis nocere per ſe aut per alios potuiſſent. Viſum eſt itaque Hieroſolymitanis mittere ad regem Darium, vt Samaritas accuſarent. atque legationem obierunt Zorobabelus et alii quatuor ex magiſtratibus. Cum autem ea, quae Samaritis crimini et vitio vertebantur, a legatis Rex accepiſſet, eos dimiſit cum literis ad magiſtros equitum et ſenatum Samariae perferendis. illae autem ſcriptae erant huiuſmodi verbis. Darius rex Tanganae et Sambabae equitum magiſtris apud Samaritas, Sadracae et "Bobeloni, reliquiſque illorum conſeruis in Samaria. "Zorobabelus et Ananias atque Mardochaeus, Iudaeorum legati, vos accuſauerunt, quod ipſis in aedificatione templi moleſti fueritis, neque impenſas in "ſacrificia eis praebueritis, quas vobis imperaui. Volo "igitur, vt, lecta hac noſtra epiſtola, e regio fiſco "tributorum Samariae omnia illis ſuppeditentur, quae "ex ſacerdotum ſententia illis vſui eſſe poſſunt in ſacris faciendis; vt ſingulis diebus victimae immolare

"αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς ἀξιοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ Θεῷ." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχεν.

ΚΕΦ. ε'.

Οτι Ξέρξης ὁ Δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς Ιουδαίους διετέθη. καὶ περὶ Εσδρα καὶ Νεεμία.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος παραλαβὼν τὴν βασιλείαν Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειάν τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἔσχε φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν Ιησοῦ παῖς, Ιωάκειμος ὄνομα. ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς παρὰ τῷ πλήθει, πρῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ, καλούμενος Εσδρας· ὃς, τῶν Μωϋσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὤν, γίνεται φίλος τῷ βατιλεῖ Ξέρξῃ. γνοὺς δὲ ἀναβῆναι εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν Βαβυλῶνι τυγχανόντων Ιουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τῆς Συρίας ἐπιστολὴν, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται, τίς εἶη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὴν τοιάνδε. "Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης "Εσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου χαίρειν. Τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ τοὺς βουλομένους ἐκ "τοῦ τῶν Ιουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ Λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ "ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ συναπαίρειν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τοῦτο "προσέταξα. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξε κἀ"μοὶ καὶ τοῖς ἑπτὰ μου συμβούλοις, ὅπως τὰ κατὰ τὴν Ιουδαί"αν ἐπισκέψωνται τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγ"κωσι δῶρα τῷ Ισραηλιτῶν Θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ "οἱ φίλοι· καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ "χώρᾳ τῶν Βαβυλωνίων ὠνομασμένον τῷ Θεῷ, τοῦτο πᾶν εἰς "Ιεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ Θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε "ὅσα βουλῇ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν

"non ceſſent, Deumque precari pro memet et Perſarum "gente." Atque in hanc quidem ſententiam ſcripta erat epiſtola.

CAP. V.

Quod Xerxes, Darii filius, magna Iudaeos beneuolentia proſequutus eſt. itemque de Eſdra et Nehemia.

MOrtuo autem Dario, in regnum ſucceſſit filius eius Xerxes, qui pari ac ille pietate et honore Deum proſequutus eſt. eius enim cultui omnem ſimiliter ac pater curam adhibuit, et prolixa erat in Iudaeos beneuolentia. Atqui illo tempore pontifex erat Ieſu filius, nomine Ioacimus. Babylone autem erat etiam vir iuſtus, bonaeque apud omnes exiſtimationis, primarius populi ſacerdos, Eſdras appellatus. qui, vtpote legum Moyſaïcarum admodum peritus, Xerxis regis amicitiam tunc temporis conſequitur. Cum autem ſtatuiſſet Hieroſolyma adſcendere, et de Iudaeis Babylone degentibus aliquot ſecum ducere, petiit a Rege literas ſibi dari ad Syriae ſatrapas, vt ex illis cognoſcerent, qui vir eſſet. Atque Rex ad ſatrapas huiuſmodi epiſtolam ſcripſit. "Rex regum Xerxes Eſdrae ſacerdoti atque diuinae legis "profeſſori ſalutem. Meae humanitatis eſſe ratus, vt "Iudaeis et ſacerdotibus eorum et Leuitis, qui adhuc in "regno noſtro agunt et Hieroſolyma proficiſci volunt, "eo commigrare liceat, hanc poteſtatem vt habeant im"perauí. Quicunque igitur id habet in animo, abeat, "quemadmodum et mihi et ſeptem meis conſiliariis vi"ſum eſt, vt conuenienter legi Dei ea inſpiciant, quae "in Iudaea aguntur, ferantque munera Iſraëlitarum "Deo, quae ego et amici vouimus; item auri et ar"genti quicquid inuentum fuerit in Babyloniorum re"gione Deo dicatum, id omne Hieroſolyma deportent, "vt ſacra Deo fiant, et quicquid ipſe ex auro et argento

"ἐξέσω σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ
"σκεύη ἀναθήσεις, καὶ ὅσων ἂν ἐπίνοιαν λάβῃς, καὶ ταῦτα
"προσεξεργάσῃ, τὴν εἰς αὐτὰ δαπάνην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ
"ποιούμενος γαζοφυλακίου. ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς γαζοφύλα-
"ξι τῆς Συρίας καὶ τῆς Φοινίκης, ὥα τῶν ὑπὸ Εσδρα τοῦ ἱε-
"ρέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἐπισταλέντων ἐπιμε-
"ληθῶσιν. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ
"τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα ἀξιῶ καὶ μέχρι τοῦ πυροῦ κό-
"ρων ἑκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ Θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑμῖν
"δὲ λέγω, ὅπως τοῖς ἱερεῦσι, καὶ Λευίταις, καὶ ἱεροψάλταις,
"καὶ θυρωροῖς, καὶ ἱεροδούλοις, καὶ γραμματεῦσι τὰ ἱερὰ,
"μήτε φόρους ἐπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίβολον ἢ φορτι-
"κὸν εἰς αὐτοὺς γένηται. καὶ σὺ δὲ, Εσδρα, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ
"σοφίαν ἀπόδειξον κριτὰς, ὅπως δικάσωσιν ἐν Συρίᾳ καὶ Φοι-
"νίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σὸν τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι
"παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν', ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σὸν παραβαί-
"νῃ τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόχρη τιμωρίαν, ὡς
"ὃ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπισάμενος μὲν,
"τολμηρῶς δὲ παρακούων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσονται
"δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο.

Β'. Λαβὼν δὲ Εσδρας ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, ὑπερήθη, καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν γεγενῆσθαι· καὶ διὰ τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν εἰδέναι. ἀναγνοὺς δ' ἐν Βαβυλῶνι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παρεῦσιν Ιουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέσχε· τὸ δ' ἀντίγραφον αὐτῆς παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κατὰ τὴν Μηδίαν ὄντας. μαθόντες δ' ἅτοι τοῦ βασιλέως καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν Εσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν ὑπερηγάπησαν· πολλοὶ δ' αὐτῶν, καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, ποθοῦντες τὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα πάθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν Ισραηλιτῶν κατὰ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δυο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ἐπί τε τῆς Ασίας καὶ τῆς Εὐρώπης, Ρωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτου ἕως δεῦρο.

"conflare volueris, id tibi tuiſque fratribus facere liceat. "Sacra quoque vaſa tibi in manus data Deo dedicabis, et "quicquid tibi in mentem venerit, illud etiam fieri curabis, "impenſis e fiſco regio ſumtis. Quin et quaeſtoribus "Syriae Phoeniciaeque ſcripſi, vt diligentiam adhiberent ad "omnia, quae Eſdras ſacerdos et legum Dei interpres illis "mandauerit. Et vt Deus nullam in me poſteroſque "meos iram effundat, volo, vt omnia vſque ad tritici co- "ros centum Deo ex lege praeſtentur. Ac vobis praeter- "ea denuncio, ne cui ſacerdoti, aut Leuitae, aut ſacro "cantori, aut ianitori, aut ſacro miniſtro, aut templi ſcri- "bae, tributum vllum impéretis, neque aliud quoduis il- "lis inſidiarum ergo aut oneris. Tu vero, Eſdra, pro "ea qua praeditus es diuina ſapientia, ſtatuito iudices "legis tuae peritos, qui in tota Syria et Phoenicia ius "dicant, imperitoſque iſtam docebis, vt ſi quis e po- "pularibus tuis Dei aut Regis legem fuerit tranſgreſ- "ſus, poenas det meritas debitaſque, vtpote qui non "per ignorantiam contra eam fecerit, ſed cum eam "nouerit, audacter ſpreuerit et contemſerit. ii autem "plectantur vel morte vel pecunia. Vale.

2. Cum autem Eſdras has literas accepiſſet, ſupra modum exhilaratus eſt, Deumque coepit adorare, Regis erga ipſum benignitatem ei acceptam deberi agnoſcens: quam ob rem gratias ſe ei maximas habere dicebat. Atque vbi Babylone epiſtolam Iudaeis legerat, qui illic forte aderant, eam quidem apud ſe retinebat, exemplar vero eius in Mediam ad omnes gentis ſuae homines miſit. Illique, cognita Regis erga Deum pietate et erga Eſdram beneuolentia, omnes vehementer ſunt laetati; multi vero ex iis cum re ſua familiari Babylonem ſe contulerunt, vt qui Hieroſolyma reuertendi deſiderio tenebantur. Omnis autem multitudo Iſraëlitarum in ea regione manſit. Quapropter duae tantum tribus per Aſiam atque Europam ſub Romano degunt imperio. Decem autem reliquae tribus vſque in hodiernum diem loca vltra Euphratem co-

μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ Εσδραν ἀφικνοῦνται, ἱερέων, καὶ Λευϊτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν, καὶ ἱεροδούλων πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ Εὐφράτου, καὶ τρεῖς ἐπιδιατρίψας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως εὐχὰς ποιήσωνται τῷ Θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τοῦ μηδὲν κατὰ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ πρὸς τῶν πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου προσπεσόντος αὐτοῖς. Φθάσας γὰρ ὁ Εσδρας εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι διασώσει αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ὑ κατηξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἄραντες ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ιεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ παραχρῆμα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ Εσδρας, ὧν ἐκ τοῦ τῶν ἱερέων γένους, παρέστησε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρίου τάλαντα ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατὸν, χρυσᾶ σκεύη ταλάντων εἴκοσι, χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα ταθμῷ ταλάντων δώδεκα. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ισραηλῖται. παραδοὺς δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Εσδρας, ἀπέδωκε τῷ Θεῷ τὰς ἐκ τῶν ἁλοκαυτώσεων νενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, κριοὺς ἐνενήκοντα, καὶ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς παραίτησιν τῶν ἡμαρτημένων δώδεκα. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, προσχώρησε δ' αὐτῷ, κρίναντος αὐτὸν ἄξιον, οἶμαι, τοῦ Θεοῦ τῶν βουληθέντων διὰ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δὲ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν, καὶ κατηγορούντων, ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἡγμένοι

lunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda. Caeterum ad Esdram quamplurimi veniunt ex sacerdotibus, et Leuitis, et ianitoribus, et sacris cantoribus, et templi ministris. Itaque cum captiuos, quotquot eum comitarentur, in locum vltra Euphratem coëgisset, ibique per triduum moratus esset, ieiunium illis indixit, ad Deum precibus implorandum, vt saluti ipsorum prospiceret, ne quid mali in itinere paterentur, aut ab hostibus, aut a re alia difficili illis obiecta. Regi enim Esdras ante dixerat, Deo curae fore, vt illos seruaret; atque adeo noluit ab eo equites petere, qui eos deducerent. Peracta autem supplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die mensis primi, anno regni Xerxis septimo, Hierosolyma perueniebant eiusdem anni mense quinto. Atque illico Esdras gazae custodibus sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea viginti talentorum, et vasa aerea auro meliora pondo duodecim talentorum. Haec enim rex et eius consiliarii et omnes in Babylone manentes Israëlitae donauerant. Esdras autem, cum ista sacerdotibus tradidisset, Deo in holocausta legitimas immolauit hostias, tauros duodecim pro vniuersi populi salute, arietes nonaginta et agnos duos et septuaginta, et capros piaculares duodecim. Regis etiam dispensatoribus et praefectis Coeles-Syriae Phoeniciaeque scriptas a Rege reddidit epistolas. Illi vero, quod facere necesse habuerint, quae a Rege erant imperata, et gentem nostram honorarunt, et ei, si quid opus esset, adiumento fuerunt.

3. Et haec quidem erant, quae ab ipso Esdra consulebantur, eique omnia ex sententia successerunt; Deo ipsum, vt puto, ob probitatem et iustitiam dignum existimante, cui sapienter consulta felicitas cederent. Aliquanto autem post, cum nonnulli eum conueniissent, et detulissent quosdam e populo, et sacerdotes, et Leuitas, vt qui contra reipublicae instituta fecerant et patrias leges labe-

γυναῖκας, καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ἐπὶ πάντας ὀργὴν λαβὼν ὁ Θεὸς, πάλιν αὐτὸς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν εὐθὺς ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ σπαράσσων καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων ἐπὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔρριψεν, ἐπὶ τῷ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τῶ λαῶ. λογιζόμενος δὲ, ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτὸς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσάξῃ τέκνα, οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ἐπὶ τῆς γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Εσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν, αἰσχύνεσθαί μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι, διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τῆς μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα· παρεκάλει δὲ τὸν Θεὸν σπέρμα τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας περισώσαντα, καὶ πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκατασήσαντα, καὶ τὸς Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις· ἄξια μὲν θανάτῳ πεποιηκόσιν, εἶναι δ' ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τάτης ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῶν εὐχῶν. θρηνούντων δὲ πάντων, ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, Αχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν Ιεροσολυμιτῶν, προσελθὼν, αὐτὸς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικησαμένους γυναῖκας· ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα, κολασθήσεσθαι δὲ τὸς ἀχυπακούσαντας τῷ νόμῳ. πειθεὶς οὖν τούτοις ὁ Εσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχας τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν Αχωνίᾳ συμβουλήν. λαβὼν δὲ τὸς ὅρκους, εὐθὺς ὥρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ πασοφόριον Ιωάννη τοῦ Ελιασίβου. καὶ μηδενὸς ὅλως διὰ τὴν λύπην γευσάμενος, ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι. γενομένου δὲ κηρύγματος, ὥστε πάντας τὸς

factarant, ex alienigenis ductis vxoribus, genusque sacerdotale confuderant; orassentque, vt legibus subueniret, ne in vniuersos absque discrimine saeuiat Dei ira, faciatque, vt in calamitates iterum recidant: istis auditis, prae moerore statim vestimenta conscidit, et vulsa capitis caesarie barbaque mutilata semet humi prostrauit, quod primores populi hoc in se crimen admiserint. atque secum reputans, sibi non obtemperatum iri, si iuberet eos vxores cum liberis foras eiicere, nolebat se a terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant aequique, et ipsi lugentes similiterque ac ille, quae facta erant, dolentes. Cum autem Esdras humo surrexisset, passis in coelum manibus dicebat, se quidem pudere sublatis oculis illud contueri, quod grauiter adeo deliquerit populus, obliti illorum, quae patribus nostris ob peccata ab illis commissa acciderant: Deum vero, qui semen aliquod et reliquias e calamitate eorum ac captiuitate conseruauerat, et rursus Hierosolyma suamque in terram reduxerat, quique reges Persarum eo perpulerat, vt vicis illorum misererentur, supplex orabat, vt et illorum in praesentiarum delictis ignosceret; qui licet commeriti fuerint, vt morte plecterentur, Dei tamen erga ipsos benignitati in laudem quammaxime cessurum esse, si illis supplicium remiserit.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero omnes, qui ad eum cum vxoribus et liberis conuenere, ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hierosolymitanorum primus, eum adiit, dicebatque, illos quidem sese peccato obstrinxisse, qui cum alienigenis habitarint vxoribus; eique suadebat, vt omnes ad vxores cum liberis suis repudiandas iuramento adigeret, et si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. His itaque persuasus Esdras, principibus sacerdotum et Leuitarum et Israëlitarum iusiurandum detulit, se vxores liberosque secundum Achonii consilium dimissuros esse. Atque vbi iurarunt, e templo digressus contendit ad coenaculum Ioannis filii Eliasibi: vbi tota ea die commoratus, nec cibi quidquam nec potus prae moerore attigit. Cum autem edictum esset, vt

ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἁπάντων ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τὸ πλῆθος, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ τὴν τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐννάτου μηνός, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Τεβέθος, κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων δὲ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ κρύους ἀηδῶς διακειμένων, ἀνίστησι Ἔσδρας, ἠτιᾶτο ἐκείνους, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μέντοιγε ποιήσειν αὐτούς, τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὑτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν· τὸ δὲ πλῆθος εἶναι πολύ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ἐν μιᾶς ἠδὲ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οὔτε ἡγεμόνες τούτοις, καὶ οἱ συνοικοῦντες ταῖς ἀλλοφύλοις, παραγενέσθωσαν, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ ἂν θελήσωσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον, ἕως τῆς τοῦ μηνὸς τοῦ ἐχομένου νουμηνίας ποιησάμενοι τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἔκ τε τῶν τοῦ Ἰησοῦ ἐκγόνων τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν, οἳ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγεννημένα, τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιούμενοι πλείονα λόγον, εὐθὺς ἐξέβαλλον. καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν λέγειν ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν προειρημένων ἔτους ἐπανορθώσας Ἔσδρας, ἐκαθάριζε τὴν περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην τοῦ λοιποῦ μόνιμον εἶναι.

ε'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ τὴν Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες, καὶ χεδὸν παντὸς τοῦ λαοῦ συνελήλυθότος ἐπ' αὐτὴν, ἀνελθόντες εἰς τὸ ἀνειμένον τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ἐπὶ τὴν

omnes ex captiuitate reduces Hierosolyma conuenirent, adeo vt, quicunque intra duos aut tres dies non stitisset, e populi coetu semoueretur, eiusque bona sacra forent ex senatorum decreto, Iudaïcae et Beniamiticae tribus homines intra triduum coïuerunt vigesimo die mensis noni, qui Hebraeis Chasleus dicitur, Macedonibus vero Apellaeus. At postquam consederunt in superiore parte templi, senioribus etiam vna praesentibus, quibus molestiam creabat frigus, Esdras, cum surrexisset, accusabat eos, dicens, quod crimen commiserint, qui vxores duxerint ex gente aliena. Veruntamen nunc licere illis facere rem Deo gratam et sibimet salubrem et frugiferam, si vxorum consortio renunciarint. Ad haec tota concio exclamauit, se quidem hoc facturos esse: multitudinem vero magnam esse, et anni tempestatem hibernam, et opus non vnius aut duorum dierum esse. Quocirca qui istis praesunt, quique cum alienigenis habitant, ad certum tempus accedant, et cum iis adsint seniores ex quocunque volunt loco, vna numerum inituri eorum, qui vxores duxerint. Cumque hoc illis placuisset, coepta inquisitione prima die mensis decimi in eos, qui alienigenas adsciuerant vxores, cum eam facere perrexissent vsque ad primam diem mensis sequentis, multos inuenerunt et ex Iesu pontificis posteris, et ex sacerdotibus et Leuitis et aliis Israëlitis, qui coniuges liberosque ex iis natos sine mora eiicere aggressi sunt, pluris facientes legum obseruantiam, quam suum erga illos amorem; atque, vt Deum placarent, sacrificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina autem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et quidem Esdras cum istiusmodi circa connubia erratum ita correxisset, consuetudinem hac de re emendauit, et emendatam in posterum stabiliuit.

5. Septimo autem mense, cum festum tabernaculorum ageretur, et vniuersus fere populus conuenisset, vbi in templi partem patentem adscenderant iuxta portam ad

ἀνατολὴν ἀποβλέψασαν, ἐδεήθησαν τῷ Ἔσδρα τὸν νόμον αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τὸν Μωϋσέως. ὁ δὲ μέσος τῆ πλήθος καθεὶς ἀνέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι· περὶ δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι τοῦ δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον, εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ Ἔσδρας, ἅτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπίέναι πρὸς αὐτὸς καὶ μὴ δακρύειν· εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ἐ γὰρ ἐξεῖναι. πρὸτρέπετο δὲ, μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ἑρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ καὶ κεχαρισμένα· καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην, τὴν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἕξειν καὶ φυλακὴν τοῦ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ, ταῦτα Ἔσδρα παραινοῦντος, ἑορτάζειν ἤρξαντο· καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα μετὰ ὕμνων τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῶν περὶ τὸ πολίτευμα παρανομηθέντων Ἔσδρα χάριν εἰδότες. ᾧ συνέβη μετὰ τὴν παρὰ τῷ λαῷ δόξαν γηραιῷ τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν Ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ Ἰωακίμου τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ Ἐλιάσιβος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

ε'. Τῶν δὲ αἰχμαλωτισθέντων τοῖς Ἰουδαίων οἰνοχόος τοῦ Βασιλέως Ξέρξου, Νεεμίας ὄνομα, περιπατῶν πρὸ τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας Ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο, πόθεν εἶεν παραγενόμενοι. ἀποκριναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ πέριξ ἔθνη πολλὰ διατιθέναι κακὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν κατατρεχόντων τὴν χώραν καὶ διαρπαζόντων, τῆς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζο-

orientem verſam, Eſdram obſecrarunt, vt Moyſis leges eis recitarentur. Atque is in media concione poſitus praelegebat, id quod fecit a mane ad meridiem. Illi vero cum leges lectas audiuiſſent, non ſolum in praeſens futurumque iuſtitiam edocti erant, ſed et praeterita aegre ferebant, lacrymiſque obortis ea lugebant, ſecum cogitantes, quod mala, quae experti ſunt, non pertuliſſent, ſi legem obſeruaſſent. Eſdras autem cum eos ita ſe habere conſpexiſſet, iuſſit, vt domum abirent, et a lacrymis abſtinerent, eſſe enim feſtum, nec oportere ea die (quod nefas eſſet) luctum edere: hortabaturque, vt, ad epulas potius verſi, feſto conuenienter laetitiam agitarent; atque poenitentiam et dolorem ob priora delicta ipſis ſecuritati fore et praeſidio, ne quid eiuſmodi illis accidat. Atque ita, Eſdra eos ad hoc incitante, epulari coeperunt. quod poſtquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum diſceſſerunt, magnas Eſdrae gratias habentes, qui, quicquid praeter reipublicae inſtituta factum fuerit, pie emendauerat. cui contigit, vt gloriae annorumque ſatur e vita decederet, et magnifice Hieroſolymis ſepeliretur. Atque ſub idem tempus Ioacimus pontifex diem obiit, eique filius eius Eliaſibus in pontificatum ſucceſſit.

6. Quidam autem ex captiuis Iudaeis, Xerxis regis pincerna, nomine Neëmias, deambulans ante primariam Perſarum vrbem Suſa, cum hoſpites quoſdam, magno itinere confecto, vrbem ingredientes Hebraice inter ſe confabulari animaduertiſſet, accedens ad eos rogabat, vndenam venirent. Illis autem reſpondentibus, ſe e Iudaea veniſſe, rurſum percontari coepit, quomodo ſe haberet iſte populus, et metropolis eorum Hieroſolyma. Cumque ei dixiſſent, magno eſſe in malo, moenia quippe illorum ſolo aequata eſſe, genteſque in circuitu finitimas multis Iudaeos iniuriis afficere, die quidem regionem incurſibus populantes et diripientes, nocte vero mala per-

μένων, ὡς πολλὰς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδὰς πλήρεις εὑρίσκεσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τῆς συμφορᾶς τὰς ὁμοφύλους· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχρι τίνος εἶπεν, ὦ δέσποτα; ὑπερόψῃ ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν. ὕτως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον γεγόναμεν. διατρίβοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένου, προσελθὼν τὶς ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' εὐθὺς ὡς εἶχε, μηδ' ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπὶ τοῦ ποτοῦ διακονίαν. ὡς δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡδίων αὐτοῦ γενόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, καὶ κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος, διά τί κατηφὴς εἴη ἀνέκρινεν. ὁ δὲ, τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ παρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, "πῶς, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιοῦτος, μηδὲ τὴν ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς πατρίδος μου Ἱεροσο-"λύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, "ἀκούω βεβλῆθαι κατὰ τῆς γῆς τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας "ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί μοι πορευθέντι τὸ "τεῖχος ἀνεγεῖραι, καὶ τοῦ ἱεροῦ τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι." ὁ δὲ βασιλεὺς διδόναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν παράσχωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βάλεται. πέπαυσο δὲ, φησὶ, λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τοῦ λοιποῦ διακόνει. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τῷ Θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς ὑποχέσεως εὐχαριστήσας, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου καὶ συγκεχυμένον ἀπεκάθηρε τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ἐπιούσῃ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς Ἀδᾶον ἐπιστολὴν κομίσαι τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον· ἐν ᾗ περί τε τῆς τιμῆς τοῦ Νεεμίου, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεστάλκει.

ζ'. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἑθελοντὰς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ παραλαβὼν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος

petrantes, ita vt multos ex regione ipsisque Hierosolymis abducant, passimque per vias luce reperiantur cadavera; Neemias in lacrymas prorumpebat, ex popularium calamitate misericordia commotus: oculisque ad coelum sublatis, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram adeo miseriis obrui? sic factum est, vt omnibus in praedam et spolia cedamus. Dum autem ad portam moraretur et ista defleret, aduenit quidam eique nunciauit, regem iam in eo esse, vt coenae accumberet. Ille vero e vestigio, ita vt erat, ne lotus quidem, regi ministratum ire properauit. Cum vero post coenam rex multa esset hilaritate, solitoque magis se iucunditati daret, Neëmiam adspectauit, obseruatoque, quod vultus ei tristis esset, tristitiae causam percontatus est. Tum ille, Deum precatus, vt sermonem gratia quadam suadaque imbueret, "Qui "possum, inquit, o Rex, alius a te conspici, aut animo "non dolere, quando audio, patriae meae Hierosolymo"rum, vbi sepulcra sunt maiorum meorum, moenia ad "terram deiecta esse, portasque igne consumtas? Quaeso "liceat mihi eo proficisci, et muros exstruere, templo"que manum vltimam imponere." Rex hoc, quod petiit, mox ei concessit, literasque promisit ad satrapas perferendas, vt et honorem ei haberent, et necessariorum copiam, ad quoscunque vellet vsus, ei facerent. Moerere autem, inquit, desine, ac deinceps mihi cum alacritate fac ministres. Tum quidem Neëmias, cum Deum adorasset, Regique pro tam ampla pollicitatione gratias egisset, vultum moestitia deiectum confusumque coepit attollere, laetitiaque ex promissis frontem exporrigere. Cum vero sequenti die rex eum acciuisset, literas ei dedit, quas Adaeo Syriae et Phoeniciae et Samariae praefidi redderet: in quibus mandabatur de Neëmia honorifice tractando, et de suppeditandis ei, quibus ad aedificandum opus esset.

7. Postquam igitur Babylonem venisset, et multos e popularibus vltro se adiungentes comites assumsisset, illico Hierosolyma se contulit, cum iam annum quintum

Ξέρξε· καὶ δείξας τῷ Θεῷ τὰς ἐπιστολὰς ἀποδίδωσι τῷ Αδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἱππάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα, σὰς ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. "Ανδρες Ιουδαῖοι, τὸν μὲν Θεὸν ἴστε "μνήμῃ τῶν πατέρων Αβραάμ καὶ Ισάκ καὶ Ιακώβ παρα- "μένοντα, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἐγκαταλείπον- "τα τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει συνήργησέ μοι παρὰ "τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν, ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀνασή- "σω, καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἱεροῦ τελειώσω. βούλομαι δ' ὑμᾶς, "τὴν τῶν γειτονευόντων ἡμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδό- "τας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς περὶ ταύ- "την Φιλοτιμουμένους, ἐνστήσονται, καὶ πολλὰ πραγματεύσον- "ται πρὸς αὐτὴν ἡμῖν ἐμπόδια, θαρρεῖν μὲν τῷ Θεῷ πρῶτον, "ὡς καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπέχθειαν σημαίνω· μήτε δὲ ἡ- "μέρας μήτε νυκτὸς αὐτὰς ἀνιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πά- "σῃ σπουδῇ χρωμένους συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο "ἴδιός ἐστι." ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν εὐθὺς τοὺς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτῷ τῷ λαῷ, κατὰ κώμας καὶ πόλεις, κατὰ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποχόμενος δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. καὶ Ιουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ιούδα Φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε καὶ ἡ χώρα τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.

ή. Ακούσαντες δὲ τὴν τῶν τειχῶν οἰκοδομὴν σπευδομέ- νην Αμμανῖται καὶ Μωαβῖται, καὶ Σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διε- τέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες, τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλούς τε τῶν Ιουδαίων ἀπέκτειναν. καὶ αὐ- τὸν ἐζήτουν τὸν Νεεμίαν διαφθεῖραι, μισθούμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσελλον, ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταρασσόμε-

et vigeſimum in regno ageret] Xerxes: literiſque Deo oſtenſis, mox eas Adaeo reddidit caeteriſque equitum magiſtris; conuocato deinde Hieroſolyma vniuerſo populo, cum in medio templi conſtitiſſet, ſic eos eſt alloquutus. "Equidem ſcitis, Iudaei, Deum adhuc in memoria retine-"re maiores veſtros, Abramum et Iſacum et Iacobum, at-"que illorum iuſtitiae merito veſtri curam non abieciſſe. "Mihi ſcilicet adiutor fuit, vt a Rege poteſtatem accipe-"rem moenia noſtra inſtaurandi, perficiendique quod tem-"plo adhuc deſit. Volo itaque vos (cum probe noritis, "quam maligno in nos animo ſint gentes vicinae, quod-"que nobis, vbi noſtrum aedificandi ſtudium reſciuerint, "pro virili reſiſtent, et modis omnibus agent, vt opus in-"coeptum impediant) Deo in primis confidere, vt qui ſe-"met illorum odio opponet; deinde nec die nec noctu "aedificationem intermittere, ſed ſummo ſtudio curaque "operi incumbere, quod tempus iam nobis in manibus "ſit." Iſta loquutus continuo iuſſit magiſtratus moenia dimetiri, atque opus conficiendum vicatim populo et oppidatim diuidere, aequis pro modo virium portionibus: pollicituſque, ſe quoque cum domeſticis velle operam ſuam conferre, dimiſit concionem. Et Iudaei ad opus ſe accingebant. Vocabantur autem hoc nomine, ex illa die, qua adſcenderunt e Babylone, a tribu ſcilicet Iudae, quae cum prima in locos illos peruenerit, ipſis pariter ac regioni huiuſmodi appellatio indita eſt.

8. Caeterum Ammanitae et Moabitae et Samaritae, et omnes, qui Coelen-Syriam incolebant, vbi murorum aedificationem accelerari fama acceperant, aegre rem ferebant; et id agere non deſiterunt, vt inſidias illis ſtruendo a propoſito dimouerent: multis etiam Iudaeorum occiſis operam dederunt, vt ipſi Neëmiae exitium machinarentur, quoſdam ex alienigenis conducendo, qui illum interimerent. Quin et metum illis et terrorem iniiciebant, rumoreſque de induſtria ſpargebant, quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri. Ex

νοι, μικροῦ τῆς οἰκοδομίας ἀπέτησαν. τὸν δὲ Νεεμίαν ἀδὲν τούτων ἐξέτησε τῆς σπουδῆς τῆς περὶ τὸ ἔργον· ἀλλὰ σίφος τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιβαλλόμενος ἀτρύτως ὑπέμενεν, ὑπὸ τῆς εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀναισθητῶν καὶ τῆς ταλαιπωρίας. ὅτως τε συντεταμένως καὶ προνοητικῶς αὐτοῦ τῆς σωτηρίας εἶχεν, ὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος, ὅτι μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν ὐκ ἔτ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀνατήσεται τὰ τείχη· ἐκέλευσε δὲ ἑξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην παρακομίζων· θυρεὸς δ' ἔγγιτα αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔτησε ποδῶν, προσάξας, ἂν ἐπιφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιήρχετο τῆς πόλεως τὸν κύκλον, ὐδὲν κάμνων ὐδὲ τοῖς ἔργοις, ὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὐδενὶ γὰρ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμεινε τὴν ταλαιπωρίαν ἐπ' ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας. ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ ἐννάτῳ. τέλος δὲ τῶν τειχῶν λαβόντων, Νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ διῆγον ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ εὐωχούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ κατοικοῦντα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσίως, ἐδυσφόρει. Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας παρεκάλεσε, τὴν χώραν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τόν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι δυνηκῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ Λευίται, μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο· πολυανθρωποτέραν δὲ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ὅτως συνέβη γενέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ Νεεμίας, ἐτελεύ-

quibus tantus eos timor inceſſit, vt parum abfuerit, quin protinus aedificationem deſererent. Neëmiam vero nihil horum a ſtudio, quod operi impendebat, deterrere potuit: ſed cuſtodiae cauſa corporis ſui agmine ſatellitum ſtipatus conſtanter perſeuerabat, prae deſiderio operis promouendi nihil moleſtiae ex labore ſentiens. Atque adeo omni cura et cogitatione ſuae proſpiciebat ſaluti, non quod mortem metueret, ſed perſuaſum haberet, ſe exſtincto, moenia ciuibus ſuis non fore inſtauranda: iuſſitque, in poſterum vt aedificatores armis inſtructi operi ſe admouerent. Quo factum eſt, vt caementarius quidem gladio eſſet accinctus, itemque is, qui materiem afferebat: clypeos vero in propinquo vt haberent praecepit; et ad quingentos paſſus tubicines diſpoſuit, quibus imperatum erat, vt elaſſico acceſſus hoſtium, ſicubi apparerent, populo ſignificarent, vt eſſent, qui armati pugnam inirent, et non quos nudos et inermes hoſtis adoriretur. Ille autem noctu vrbem in ambitum circuibat, nec laboribus ſuccumbens, nec ſomno aut cibo, horum enim neutro ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem vſus eſt. Atque hanc aerumnam per biennium et menſes quatuor tolerauit. nam tanto tempore moenibus tandem cincta erant Hieroſolyma, anno imperii Xerxis vigeſimo et octauo, menſe nono. Cumque abſoluti eſſent muri, Neëmias populuſque Deo ſacra fecerunt pro illorum aedificatione, et octo dies feſtum celebrarunt. Vbi autem gentes Syriam incolentes audiuerant, ad finem perductam eſſe murorum exſtructionem, grauiter commoti erant. Caeterum Neëmias, cum animaduerteret exiguum in vrbe populum eſſe, ſacerdotes hortatus eſt et Leuitas, vt, regione circumquaque relicta, in vrbem migrarent, ibique conſiderent; id agens, vt illis domicilia exſtruerentur ſuis ſumtibus: populum etiam agros colentem frugum decimas Hieroſolyma conferre iuſſit, vt ſacerdotes et Leuitae, ſatis ſibi habentes in perpetuum victum, Dei cultum non deſererent. Et illi quidem libenter fecerunt, quae Neëmias imperarit: atque ita factum eſt, vt in Hieroſolymorum vrbe maior indies eſſet ciuium frequentia. Neëmias autem, cum et alia multa

τησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ περὶ τὰς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὐτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν Ιεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ἐσθῆρος καὶ Μαρδοχαίου καὶ Αμάνου· καὶ ὡς, βασιλεύοντος Αρταξέρξου, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος ἅπαν ἀπολέσθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Ξέρξου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον, ὃν Αρταξέρξην Ελληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τούτου τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγου δηλώσομεν. πρέπει γὰρ τὰ τῆς βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ιουδαίαν γυναῖκα, τῷ γένους οὖσαν τῷ βασιλικῷ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης, καὶ κατασήσας ἀπὸ Ινδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ ὑσῶν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς παρὰ βασιλεῖ τοσούτῳ πλούτου παρασκευαζομένῳ τὴν ἐπίδειξιν ποιήσασθαι, ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβευτὰς αὐτῶν ἐν Σούσοις ἐπὶ ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγενημένον. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς διὰ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ παρὰ Πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν κατακειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ

praeclara et laude digna munifice feciſſet, ad ſenectutem prouectus e vita diſceſſit. eratque vir indole bonus ac iuſtus, et popularium gloriae amans, quibus aeternum ſui reliquit monumentum, Hieroſolymorum moenia. Et haec quidem Xerxe regnante geſta ſunt.

CAP. VI.

De Eſthere et Mardochaeo et Amane: et quomodo Xerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudaeorum gens exſtingueretur.

MOrtuo autem Xerxe, contigit, vt regnum ad filium eius Cyrum deueniret, quem Graeci Artaxerxem nominant. Illo imperium Perſarum tenente, parum abfuit, quin tota Iudaeorum gens cum vxoribus et liberis exitio daretur. Huius rei cauſam paulo poſt indicabimus. nam decet primum ea narrare, quae ad Regem ſpectant, quemadmodum Iudaeam duxit vxorem e ſtirpe regia, quam ferunt etiam gentem noſtram conſeruaſſe. Artaxerxes enim, poſteaquam regnum acceperat, et conſtituerat ab India ad Æthiopiam vſque centum et viginti ſeptem ſatrapas, anno regni ſui tertio amicos et Perſas ſibi ſubditos et praefides illorum magnifico conuiuio excepit, prout conueniebat regi omnia comparanti, vt diuitiarum magnitudinem oſtentaret, per centum et octoginta dies. Eo exacto ſpatio, gentibus et legatis illorum in Suſis per ſeptem dies epulum dedit. atque conuiuium in hunc fere modum apparatum erat. Cum tabernaculum figi curaſſet columnis aureis et argenteis ſuffultum, vela linea et purpurea eo vſque praetexi fecit, vt multae myriades illic diſcumberent. Miniſtrabatur autem poculis aureis et ex lapidibus pretioſis, ad delectationem ſimul et ſpectaculum factis. Miniſtris etiam in mandatis dedit, ne ad bibendum adigerent, potum illis iugiter praebendo, ſicut apud Perſas fit; ſed permitterent illis, prout accumbentium vnicuique viſum, hilariter agere. Dimiſſis etiam per totam prouinciam nunciis, edixit, vt laxati operibus feriarentur, multoſque

κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων ἀφιεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτῷ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν ἡ βασίλισσα Οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἣν ἐπιδείξαι βουλόμενος τοῖς ἑστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ Φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ πολλάκις τοῦ εὐνούχου ἀποσείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον ἀνέμενε παραιτουμένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστάντα δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα, κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς, καὶ λέγειν, ὡς ὑβριθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταξεν οὖν δηλοῦν, τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ὁρίζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, Μαχαίου ὄνομα, εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ ταύτην γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον· οὐδεμία γὰρ τοῦ συνοικοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσεται, παράδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρός σε τὸν κρατοῦντα ἁπάντων ἔχουσα· παρακελευομένου τε τὴν ἔτως ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τὴν Οὐάστην ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

β'. Διακείμενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς, καὶ μὴ φέρων τὴν διάζευξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο· λυπούμενος δὲ, ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε, διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι, συνεβούλευον τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην, καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὠφελούμενον ἐκβάλλειν· ζητῆσαι δὲ, περιπέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους εὐπρεπεῖς, ὧν τὴν προκριθεῖσαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ πρὸς τὴν

dies pro regno suo festos agerent. Similiter et ipsa Vaste regina muliebre epulum in regia celebrauit. quam Rex, vtpote formae pulchritudine mulierum praecellentissimam, conuiuis suis ostendere cupiens, ad se in conuiuium accersi iubet. Illa vero reuerentia Persarum legum, quae ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem se non conferebat; et cum iterum iterumque spadones ad eam misissent, nihilominus aedibus suis mansit, venire recusans; adeo vt rex ira vehementi incensus soluerit conuiuium, eumque surrexisset et septem e Persis acciuisset, quibus apud ipsos commissa est legum interpretatio, vxorem accusarit, dixeritque, quemadmodum eum contumelia affecerat. nam ad conuiuium aliquoties ab ipso vocata, ne semel quidem mandatis paruit. Iubebat itaque, vt declararent, quid reginae faciendum esse lege statuerent. Cum autem vnus ex illis, nomine Muchaeus, diceret, hoc non ipsi soli in iniuriam cedere, verum etiam Persis omnibus, qui in periculum veniunt, ne ab vxoribus despectui habiti vitam deinceps agant inhonestam (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui exemplo erit Reginae arrogantia aduersus te, qui omnibus imperas) hortareturque, vt tam contumacem erga ipsum graui mulctaret poena, qua re facta gentibus omnibus promulgaret; quid decretum fuerit in Reginam; visum est, vt Vasten repudiaret, eiusque honorem alteri traderet.

2. Cum autem rex vehementer eam amaret, et disiungi ab ea aegre ferret, ipsi quidem reconciliari lege intercedente non potuit: dolere vero non cessabat, vt qui voluntate sua in tantas difficultates se coniecerit. Quo fit, vt amici, cum eum animi anxietate laborare viderent, consilium dederint, vt vxoris quidem memoriam et amoris nihil profuturi cogitationem abiiceret, per totum vero terrarum orbem mitteret, qui virgines venustas et elegantes sibi conquirerent, vt eam, quam caeteris praetulerit, in vxorem haberet. noua enim inducta fore, vt

προτέραν Φιλόσοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῇ, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὔνουν ἀποσπώμενον κατὰ μικρὸν γίνεσθαι τῆς συνήθους. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προσέταξέ τισιν ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐδοκίμους ἐπ' εὐμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανή, παρὰ τῷ θείῳ Μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφομένη. ἦτος δ' ἦν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς, τῶν δὲ πρώτων παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. πασῶν δὲ τὴν Ἐσθῆρα συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῇ τὄνομα, τῷ κάλλει διαφέρειν, καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον ἐπάγεσθαι. παραδοθεῖσα δὲ αὕτη τινὶ τῶν εὐνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων ἀπέλαβεν ἐπὶ μῆνας ἓξ, τετρακόσιαι τὸν ἀριθμὸν ὄσαι. ὅτε δὲ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ προειρημένῳ χρόνῳ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τοῦ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γενέσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν μίαν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων εὐθὺς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης δὲ τῆς Ἐσθῆρος πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ, καὶ πεσὼν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα· καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, Ἀδέρῳ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους παραγγέλλων· αὐτὸς δὲ Πέρσας καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰστία ἐπὶ μῆνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, περιτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνῴκησεν ἦτος Ἐσθῆρ, μὴ ποιήσασα φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς Σοῦσα τῆς Περσίδος, αὐτόθι διῆγεν, ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα διάγει τρόπον. ἔστεργε γὰρ αὐτὴν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

prioris ſenſim exſtinguatur cupiditas, et beneuolentia illi paululum ſubtracta in ipſam tranſeat, quae cum eo verſabitur. Huic conſilio obſequutus iſti negotio certos praefecit, qui virgines forma prae caeteris egregia ex omnibus imperii ſui regionibus deligerent, et ad eum adducerent. Cum vero multae congregatae eſſent, inuenta eſt quaedam Babylone puella, vtroque parente orbata, a patruo Mardochaeo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Beniamitica, et e primoribus inter Iudaeos. Atque fiebat, vt Eſther (hoc enim ipſi nomen erat) omnibus pulchritudine praeſtaret, vultuſque gratia ſpectantium oculos in ſe praecipue conuerteret. Poſtquam vero ſpadoni cuidam, qui ipſam curaret, tradita eſſet, ei abunde proviſum eſt; vt quae magna odorum copia et pretioſis vnguentis, quibus corporibus opus eſt, quotidie fuerit delibuta. Atque iſta illis, numero quadringentis, adhibita erant per ſex menſes. Quando autem illo tempore ſatis curatas exiſtimaret virgines, ipſaſque iam dignas eſſe, quae ad Regis lectum irent, vnam ſingulis diebus ad Regem mittebat, quae cum eo conſueſceret. Ille vero, poſtquam cum ea rem habuerat, ſtatim ipſam ad eunuchum remittebat. Caeterum cum Eſther ad eum acceſſiſſet, ea delectatus, et puellae amore captus, illam in iuſtam vxorem ſibi accepit: nuptiaſque cum ea celebrauit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo, qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui Angari appellantur, in gentes omnes dimiſit, feſtum nuptiale eis indicens: ille vero Perſas et Medos et gentium primores epulis adhibuit, etiam per integrum menſem, in nuptiarum honorem. Cum autem in regiam ingreſſa eſſet vxor, diadema ei impoſuit. Atque ita cum eo habitauit Eſther, nec gentem, vnde ortum habuit, ei patefecit. At patruus eius, vbi Babylone Suſa Perſidos migrauerat, illic degebat, et quotidie in regia verſabatur, quaerebatque, quomodo ſe haberet puella. amabat enim eam quaſi filiam ſuam.

γ'. Εθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὥστε μηδένα τῶν ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα ἐπὶ τῦ θρόνυ καθέζοιτο. περιεσήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τὰς προσιόντας ἀκλήτυς τῷ θρόνῳ. κεκόσμητο μέντοι λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἦν, ὅταν τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ περὶ μὲν τύτων ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπιβυλευσάντων τῷ βασιλεῖ Βαγαθόῳ καὶ Θεοδέκτῃ, Βαρνάβαζος τῶν εὐνύχων οἰκέτης τῦ ἑτέρυ, τὸ γένος ὢν Ιυδαῖος, συνεὶς τὴν ἐπιβυλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τῦ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Εσθῆρος Φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τὰς ἐπιβυλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς τάληθὲς ἐξεῦρε. καὶ τὰς μὲν εὐνύχας ἀνεσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν ὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίᾳ τῆς σωτηρίας γεγονότι· μόνον δὲ αὐτῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. Αμάνην δὲ, Αμαδάθυ μὲν υἱὸν, τὸ γένος δὲ Αμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ Πέρσαι, ταύτην αὐτῷ τὴν τιμὴν παρ' αὐτῶν Αρταξέρξυ κελεύοντος γενέσθαι. Μαρδοχαῖος δὲ, διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἴκοθεν αὐτῦ νόμον, ὐ προσκυνῦντος ἄνθρωπον, παραφυλάξας ὁ Αμάνης, ἐπυνθάνετο, πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ιυδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνῦσιν αὐτὸν, ὅτος δὲ δῦλος ὢν ὐκ ἀξιοῖ τῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν παρὰ τῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· καὶ γὰρ Φύσει τοῖς Ιυδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Αμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων· "ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, "διεσπάρθαι δὲ τῦτο κατὰ τῆς ὑπ' αὐτῦ βασιλευομένης οἰ-

3. Iam vero lex lata erat a Rege, ne quis ſuorum ad ſe, cum in ſolio ſederet, non vocatus accederet. atque in hoc lictores adhibiti erant cum ſecuribus, vt, ſi quis contra faceret, poena mulctaretur. Rex vero ipſe ſedebat virgam auream manibus tenens, quam, cum aliquem ſeruare voluiſſet ex iis, qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat, extra periculum erat. Et de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

4. Aliquando autem poſt, cum Bagathous et Theodeſtes in eo eſſent, vt inſidias Regi ſtruerent, Barnabazus alterius eunuchi ſeruus, genere Iudaeus, iis intellectis, rem ad patruum vxoris Regis defert. At Mardochaeus per Eſtherem Regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, re quaeſita veritatem inuenit. Et Eunuchos quidem cruci ſuffixit, Mardochaeo vero, vt qui ſalutis ipſi auctor fuerat, tunc quidem nihil praeſtitit: tantum nomen eius a commentarienſibus in annales referri iuſſit, ipſumque in regia manere, inter Regis habitum amicos maxime neceſſarios.

5. Tum quidem moris erat, vt Amanem, Amadathae filium, genere Amalecitam, quoties ad Regem ingrederetur, ſummiſſe venerarentur tam Perſae, quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperaſſet. Cum vero Mardochaeus, propter ſapientiam et patriarum legum reuerentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc obſeruato, percontatus eſt, vndenam ille eſſet. Vbi autem didicit Iudaeum eſſe, indignatus eſt, ſibique dixit, ſe quidem a Perſis ingenuis adorari, illum vero vtpote ſervum hoc facere dedignari. Cumque voluiſſet poenas de Mardochaeo ſumere, parum quidem eſſe ratus eſt ipſum ad ſupplicium depoſcere, illius vero ex gente vniuerſos delere ſecum ſtatuit: etenim a natalibus erat Iudaeis infenſus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accuſationem inſtituit, dicens; "gentem eſſe quandam malignam, eamque "per vniuerſas illius imperii regiones diſperſam, ſegregem,

"κυμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ὅτε θρησκείαν τὴν αὐτὴν "τοῖς ἄλλοις ἔχον, ὅτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ "καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ ἅπα- "σιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις "εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κελεύσεις πρόῤῥιζον ἀπολέσθαι· "μηδέ τι αὐτῶ λείψανον καταλιπεῖν, μήτε εἰς δουλείαν τινῶν "φυλαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν." ἵνα μέντοι μὴ ζημιω- θῇ τὰς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου τέσ- σαρας, ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνευθῇ τῶν κακῶν ἡ βα- σιλεία.

ς'. Ταῦτα τῶ Ἀμάνῃ ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐ- τοὺς ὅ, τι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παρα- χρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς τῷ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς μέγας Ἀρτα- "ξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι "καὶ ἑκατὸν σατραπιῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. Πολλῶν "ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, "καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς "ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ἐπιεικῆ καὶ πρᾷον "ἐμαυτὸν παραχὼν, καὶ προνοησάμενος εἰρήνης καὶ εὐνομίας "αὐτοῖς, ἐζήτουν, πῶς εἰς ἅπαντα τάτων ἀπολαύειν αὐτοῖς "γένοιτο, τῶ δὲ διὰ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην παρ' ἐμοὶ "τὴν πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ "δευτέρω διὰ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν, Ἀμάνῃ, κηδεμονι- "κῶς ὑποδειξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμε- "μίχθαι δυσμενὲς ἔθνος, καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τοῖς "βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον, καὶ παρηλλαγμένον τοῖς ἔθεσι, "καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις "πράγμασι· κελεύω τὺς δηλωμένους ὑπὸ τῶ δευτέρω μω "πατρὸς Ἀμάνω, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, "μηδεμίαν φειδῶ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεῶ πλέον, ἢ τοῖς

"insociabilem, neque religionem cum aliis communem "habentem, neque paribus vtentem legibus, sed et mo- "ribus et institutis pugnantem cum tuo populo, caeteris- "que hominibus. Hanc gentem, si quid beneficii et gra- "tiae subditis tuis vis conferre, iube radicitus exstirpari, "ita vt nullae eius reliquiae superessent, nemine quidem "aut ad seruitutem aut ad captiuitatem seruato." Verum, ne quid damni Rex patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, vbicunque praeceperit. Atque hanc summam libenter se largiturum esse dicebat, vt regnum eius ab ista peste et pernicie liberatum pacem agitaret.

6. Postquam ista Amanes petiisset, Rex ei et argentum donauit et homines, vt de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine Regis ad omnes nationes mittit, in hanc sententiam. "Rex magnus Artaxerxes centum et viginti septem "satrapis, ab India ad Æthiopiam, haec scribit. Cum "multarum gentium dominatum, et totius orbis quam "late volui imperium consequutus fuerim, nihilque super- "bum aut saeuum in subditos necessitate coactus admise- "rim, sed mitius et cum lenitate agendo, curandoque, vt "pace iustisque legibus fruantur, illis consuluerim, stu- "duerimque, quo modo in omne aeuum haec firma illis "maneant et perpetua; Amanes autem, qui propter pru- "dentiam et iustitiam a me prae caeteris decus et hono- "rem adeptus est, et ob fidem constantemque beneuolen- "tiam proximum mihi locum obtinet, me pro summa sua "cura submonuerit, omnibus per orbem hominibus per- "mixtam esse gentem infensam omnibus, et auersam a le- "gibus, et regum imperia detrectantem, et moribus a cae- "teris dissentientem, summoque monarchiam odio habere, "et maligno in res nostras animo esse: iubeo ac edico, vt "qui vobis significati fuerint ab Amane, altero meo patre, "eos omnes cum vxoribus et liberis perdatis, nemini "omnino parcentes, neque misericordiae plus, quam man-

"ἐπεσταλμένοις πειθθέντας παραχῆσαι τῶν γεγραμμάτων. καὶ "τῦτο γενέθαι βέλομαι τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ δωδε- "κάτυ μηνὸς τοῦ ἐνεσῶτος ἔτυς, ὅπως οἱ πανταχόθεν ἡμῖν "πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τοῦ λοιπῦ μετ' εἰρήνης "ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι." τύτυ κομισθέντος τοῦ προσάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες, ἐπὶ τὴν τῶν Ιυδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν προειρημένην ἡμέραν ἐγίνοντο. ἐστεύδετο δὲ τῦτο καὶ ἐν τῇ Σύσῃ. ὁ μὲν ἂν βασιλεὺς καὶ ὁ Αμάνης πρὸς εὐωχίαις καὶ πότοις ἦσαν· ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις.

ζ'. Ο δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν, ὅτι μηδὲν ἀδικῆσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. ἔ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τριῦτον περικειμένῳ χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν Ιυδαῖοι, ἐν αἷς τὰ περὶ τύτων προετέθη γεάμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ἔτως οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὴν ἀκοὴν, ἐξέπεμπε τὰς μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πειθέντος δ' ἀποδύσαθαι τὸν σάκκον, ὁ γὰρ ἐφ' ᾧ τῦτον ἀναγκαθείη λαβεῖν δεινῷ πεπαῦθαι τῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνῦχον Αχράθεον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον, γνωσόμενον, τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωπῦ πενθεῖ, καὶ τὸ χῆμα τῦτο περικείμενος ὀδ' αὐτῆς παρακαλύσης ἀπέθετο. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐπέδειξε τῷ εὐνύχῳ τὴν αἰτίαν. τό, τε γεάμμα τὸ κατὰ τῶν Ιυδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν διαπεμφθὲν, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ὑπόχεσιν, ᾗ τὴν ἀπώλειαν τῦ ἔθνυς ὠνήσατο παρὰ τῦ βασιλέως Αμάνης. δὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν Σύσοις προτεθέντων κομίσαι τῇ Εσθῆρι, καὶ περὶ τύτων δεηθῆναι τῦ βασιλέως ἐνετέλλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τῦ ἔθνυς μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν χῆμα

"datis noſtris, tribuentes, contra edicta faciatis. atque hoc "fieri volo decimo tertio die duodecimi menſis inſtantis "anni, vt noſtri vndique inimici vno die deleti vitam no"bis in poſterum quietam tranquillamque praeſtent." Hoc mandato in vrbes et regiones perlato, omnes in Iudaeorum exitium et vniuerſum interitum die conſtituta parati erant. Atque in hoc properatum etiam Suſis. Interea quidem Rex et Amanes epulis accumbebant et compotationibus: vrbs vero anxia erat et perturbata.

7. Mardochaeus autem, vbi cognouerat, quid actum eſſet, veſtes diſcerpſit, et centonem indutus, et puluere conſperſus, per vrbem ibat, clamitans, interfici gentem, quae nemini fecit iniuriam. Atque hoc vociferans vſque ad regiam veniebat, et ibi demum conſtitit, non enim illi eiuſmodi veſtitu eam ingredi licebat. Idem et omnes fecerunt Iudaei per ciuitates, quibus hac de re literae promulgatae erant, lugentes et ob denunciatam ſibi cladem lamentantes. Poſtquam vero Reginae quidam nunciauerant, Mardochaeum in tam miſerabili habitu ſtare pro foribus regiae: ex hac re audita conſternata, mittebat, qui ei veſtimenta mutarent. Cum autem recuſaret centonem exuere, quod nondum ceſſaſſet malum iſtud, quo ad illum ſumendum adactus eſt, eunuchum Achratheum (nam et is tum forte illi aderat) ad ſe vocatum miſit ad Mardochaeum, vt diſceret, quidnam triſte ei accidiſſet, quod luctui indulgeret, atque habitum iſtum, quem induerat, ne ipſa quidem rogante deponeret. Tum Mardochaeus eunucho rei cauſam expoſuit, et edictum contra Iudaeos in omnes prouincias Regi ſubditas miſſum, ſummamque pecuniae, quam pollicitus a Rege impetrauerat Amanes, vt Iudaeorum gens perderetur. Cumque ei decreti, Suſis ad euertendos Iudaeos, propoſiti, exemplar dediſſet Eſtheri perferendum, iubebat, vt nunciaret ei Regem pro illis ſuppliciter orandum eſſe, nec infra ſe ducendum humilem pro gentis ſuae incolumitate habi-

ταπεινὸν, ὦ παραιτήσεται τοὺς Ιουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὸν γὰρ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμὴν Αμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ιουδαίων, παρωξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθείη πρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς, ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δὲ, τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς Εσθῆρος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ πάντως· αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ἡ δὲ Εσθὴρ ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ, τὸν αὐτὸν πέμψασα διάκονον, εἰς Σοῦσα πορευθέντι, τοὺς ἐκεῖ Ιουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι πάντων ἀποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τότε προσελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ τοῦτο ὑπομένειν.

η'. Καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Εσθῆρος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπεριδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτῷ πολλάκις προενόησε καὶ ἁμαρτοῦσι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτόν τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Αμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησε, μηδ' ἦν σοὶ, δέσποτα, Φησὶ, τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ παρασχεῖν ὑπέμενα, ὀργισθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὴ παραβαινόντων τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, παρακαλοῦν προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὸς ἐν ἁπάσῃ γῇ Ισ-

tum ſumere, quo deprecatura ſit a Iudaeis interitus periculum. Amanem enim, Regi dignitate proximum, Iudaeos accuſando feciſſe, vt rex vehementer illis iraſceretur et ſuccenſeret. Quamprimum iſta reſciuit, rurſus ad Mardochaeum mittit, dicens, ſe a Rege hoc iam triduo non eſſe accerſitam, et pro certo occidere, quiſquis ad eum non vocatus acceſſerit, niſi Rex ei, quem vult ſeruari, virgam auream porrexerit. Cui enim hoc fecerit Rex, licet ad eum ingreſſus fuerit, non vocatus, is non ſolum non moritur, ſed venia impetrata incolumitate donatur. Mardochaeus autem, cum eunuchus haec verba ab Eſthere ad eum retuliſſet, iuſſit ei renunciari, non eam oportere ſuam ſolicite adeo reſpicere ſalutem, ſed gentis vniuerſae rationem haberè. nunc enim ſi hoc facere negligat, Deum quidem omnino ei laturum auxilium, ipſam vero domumque patriam perditum iri ab illis, quos contemſerat. Tum Eſther, eodem miniſtro remiſſo, Mardochaeo mandauit, vt Suſa profectus Iudaeos omnes, qui illic adſint, in concionem aduocaret, qui pro ipſa ieiunent, triduo omni cibo atque potione abſtinentes; ſe vero, vbi idem cum ſuis ancillis fecerit, tunc regem etiam contra legem adituram eſſe pollicebatur, et ſi perire neceſſe habeat, hoc ipſum non recuſare.

8. Et quidem Mardochaeus, prout Eſther iuſſerat, et auctor erat, vt populus ieiunium ageret, vnaque cum illis ſupplex Deum precatus eſt, ne gentem ſuam in extremum periculum adductam nunc deſpiceret; ſed, quemadmodum antea ipſius ſaluti ſaepe proſpexerat, vitiiſque et peccatis eius ignouerat, ita nunc a denunciato liberaret interitu. non enim ſua culpa accidiſſe, vt vitae per dedecus amittendae diſcrimen adeat: ſed ipſummet in cauſa eſſe, cur Amanes adeo ira excandeſcat. Quod illum non adoraui, et eundem, inquit, quem tibi, Domine, praeſtare ſolebam, honorem ei habere non ſuſtinui, iratus iſta illis machinatus eſt, qui nihil contra leges tuas faciunt. Populus etiam vocem eandem mittebat, Deum orans atque obſecrans, vt illorum ſaluti conſuleret et prouideret, omneſ-

ραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὴν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ Ἐσθὴρ δὲ ἱκέτευε τὸν Θεὸν τῷ πατρῴῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιθεμένη, καὶ τροφῆ καὶ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἤτει τὸν Θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ πιθανὴν μὲν τὰς λόγους παρακαλοῦσαν, τὸ δὲ εἶδος ὑπερπεσεῖραν τῆς προτέρας οὖσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν παραίτησιν τῆς ὀργῆς, εἴ τι παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν συνηγορίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλευόντων, μῖσός τε γενέσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ἁλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, κατασκευάσαντας.

θ'. Ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν Θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῆμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένην αὐτὴν κόφως ἔφερεν, ἡ δὲ ἑπομένη τὸ βαθὺ τοῦ ἐνδύματος καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσηνὲς δὲ καὶ σεμνὸν ἐπικειμένη τὸ κάλλος. εἰσῆει δὲ πρὸς αὐτὸν μετὰ δέκης. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καθεζομένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, γίνεται, τὸν βασιλικὸν περικειμένῳ κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δὲ καὶ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον καὶ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καί τι κἀκείνου προσιδόντος αὐτὴν ἀπηνέστερον, καὶ διακεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπῳ, πάρεσις εὐθὺς αὐτὴν ὑπὸ δέους λαμβάνει· καὶ τοῖς παρὰ πλευρὰν οὖσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, κατὰ βλῆσιν οἶμαι τοῦ Θεοῦ, τὴν διάνοιαν μετέβαλε, καὶ δείσας περὶ τῆς γυναικὸς, μὴ καὶ πάθῃ τι τῶν χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν παρακαλῶν, καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς

que per terrarum orbem Israëlitas a calamitate futura eripere dignaretur. nam et eis ob oculos iam versabatur, et diem ex die exspectabant. Esther quoque Deo supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, et veste lugubri amicta; ac per triduum a cibo abstinens et potu et omnibus deliciis, Deum rogabat, vt sortis quidem ipsius misereretur, vbi vero Regis in conspectum venerit, facunda videretur supplicantis oratio, et speciem prae se ferret pulchriorem, quam vsquam antea, et venustiorem; vt ad Regis iram, si forte in eam exardescat, mitigandam vtrisque vteretur, et in praesidium popularium suorum extremo in periculo versantium; Regisque animum concitaret in odium illorum, qui in Iudaeos exercent inimicitias, illisque exitium, si a Rege despectui habeantur, breui occursurum pararunt.

9. Cum ista per triduum supplex petiisset a Deo, vestem lugubrem exuit, habitumque mutat; ac deinde reginae more culta et ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipsam leuiter inclinatam ferebat, altera insequebatur et vestem promissam et humi sulam summis digitis attollebat. Regem adiit rubore genas suffusa, formaeque venustate decora, quae cum dignitate erat coniuncta. ad ipsum vero ingrediebatur metu anxia et solicita. Cum autem in adspectum eius veniret, in solio sedentis, stolis amicti regiis, ex veste variis coloribus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista, vt videre sibi visa est, terribilioris; cumque et ipse eam toruius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus ex metu desituitur, illisque, qui ad latus erant, incubuit exanimata. Rex autem, Dei, vt arbitror, voluntate, animum mutauit, et coniugi metuens, ne quid grauius ex consternatione pateretur, e solio desiluit, eamque vlnis exceptam refocillabat et complexu et blando alloquio, iubendoque bono esse animo, nullaque mali tristioris suspicione teneri, quod ad eum non vocata accesserit. nam legem istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune cum illo imperium est, omnino

ὑπηκόους κεῖσθαι· τὴν δὲ, ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνεστίθει τῇ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ἐπὶ τὸν αὐχένα αὐτῆς διὰ τὸν νόμον, εὐλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, "δέσποτα, εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τοῦ "συμβεβηκότος μοι ῥαδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε, μέγαν "καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, εὐθὺς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, καὶ "κατελειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς." μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μετὰ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὴν Εσθῆρα εὐψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτῇ καὶ τὰ ἡμίση τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων παραχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ Εσθὴρ ἐπὶ ἑστίασιν αὐτὸν μετὰ Αμάνου τοῦ Φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δὲ ἐπένευσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων, τὴν Εσθῆρα ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν, τί βούλεται· μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δὲ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Αμάνου πρὸς ἑστίασιν.

ί. Τοῦ δὲ βασιλέως ὑποχομένου, ὁ Αμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ἐπὶ τῷ μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῇ Εσθῆρι, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον, ὑπερηγανάκτησεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ θεασαμένῳ πρὸς τιμὴν ἐγένετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα Ζάρας ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖται τὴν τιμὴν, ἧς οὐ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπολαύοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης· καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, καὶ κληθείη πάλιν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, Μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν Ιουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαράρας εἰπούσης, κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν πεντήκοντα, καὶ πρωῒ παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν Μαρδοχαῖον· ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοι-

licere hoc facere. Haec loquutus ſceptrum in manus ei tradidit, et virgam eius ceruici admouit legis ergo, vt eam omni metu ſolueret. Illa vero, cum iſtis adhibitis ſe collegiſſet, "Domine, inquit, eloqui haud facile poſ-"ſum, quid mihi derepente acciderit. vt enim te videbam, "magnum et pulchrum et verendum, continuo abſcedebat "ſpiritus animique deliquium patiebar." Cum autem illa aegre haec verba languida et debili voce protuliſſet, tum Rex dolore angi et turbari coepit, et Eſtherem confirmare, vt animum reſumeret et meliora exſpectaret, perſuaſumque haberet, ſe vel regni dimidium, ſi iſtud poſceret, ei conceſſurum eſſe. Eſther vero petiit, vt vna cum Amane amico ad ſe comeſſatum veniret, nam ipſam conuiuium paraſſe dicebat. Quod cum annuiſſet, et ambo adeſſent, inter pocula Rex iuſſit Eſtherem ei proponere, quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam, etiamſi regni partem ſibi dari poſtulauerit. At illa in craſtinum differre volebat, quod in animo habuerit ei dicere, ſi modo cum Amane rediret ad conuiuium.

10. Rege vero ſe adfore pollicito, Amanes laetus admodum egreſſus eſt, quod ſolus dignus ſit habitus, qui cum Rege ab Eſthere conuiuio exciperetur, quodque nemo alius tantum honorem a regibus fuerit aſſequutus. Cum autem pro foribus regiae vidiſſet Mardochaeum, de eo vehementer indignatus eſt: nam ipſi, in conſpectum eius venienti, nullum honorem exhibuit. cumque domum reuerteretur, Zarazam et amicos ſuos accerſit. Illis, vbi aderant, narrauit, quanto eſſet in honore cum apud Regem tum apud Reginam: vt ſcilicet et ea die ſolus cum Rege ab ea vocatus eſſet ad conuiuium, et in craſtinum etiam inuitaretur. ac praeterea dicebat, ſibi diſplicere, quod viderit Mardochaeum Iudaeum pro foribus regiae. Vbi autem Zaraza vxor ei ſuggeſſerat, vt iuberet lignum excidi quinquaginta cubitorum, et mane a Rege contenderet, vt in crucem tollatur Mardochaeus: conſilio laudato, domeſticis mandauit, vt lignum pararent, et in atrio

μασαμένους, ϛῆσαι τῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίε. καὶ τῦτο μὲν ἦν ἕτοιμον. ὁ δὲ Θεὸς κατεγέλα τῆς Αμάνε πονηρᾶς ἐλπίδος· καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ γενησομένῳ. τῦ γὰρ βασιλέως διὰ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἐ βελόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγινώσκοντος, εὑρέθη τὶς δι' ἀρετὴν ἔν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ διὰ πίϛιν δωρεᾶς τετυχηκότα μηνύων, ἦλθε καὶ ἐπὶ Βαγαθῶν καὶ Θεοδέϛην τὰς ἐπιβεβλεύσαντας σὺν ἄχθῃ τῷ βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἦν γενόμενος. φράσαντος δὲ τῦτο μόνον τῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος, εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῶν ἐπὶ τύτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος ἐϛὶν ἤδη, προσέταξε τῶν Φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, τῦτον αὐτῷ δηλεῦν. ἔτυχε δὲ, ὥϛε Αμάνην εὑρεθῆναι. θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, περὶ τῦ Μαρδοχαίε θανάτε δεησόμενος αὐτῦ. τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι Αμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, "Φίλον, εἶπεν, εἰδώς σε "ἐμαυτῷ μόνον σύνευν, συμβελεῦσαί μοι παρακαλῶ, πῶς ἂν "τιμήσαιμί τινα ϛεργόμενον ὑπ' ἐμῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτῦ "μεγαλοφροσύνης ἀξίως." ὁ δὲ Αμάνης λογισάμενος, ἣν ἂν δῷ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτῦ· φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῦ βασιλέως μόνον· ἦν ᾧετο ἀρίϛην εἶναι, ταύτην φανερὰν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, "εἰ βέλοιτο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φὴς "ἀγαπᾶν, δόξῃ περιβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππε βαδίζειν, τὴν "αὐτὴν ἐσθῆτα σοὶ φορεῦντα, καὶ περιαυχένιον χρυσεῦν ἔχον- "τα, καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα κηρύσσειν δι' "ὅλης τῆς πόλεως, ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ

erigerent ad Mardochaei ſupplicium. Et hoc quidem paratum eſt. Deus autem ſpem Amanis improbe conceptam irridebat: cumque rerum noſſet euentus, gaudebat eo, quod euenturum erat. Regi enim illa nocte ſomnum adimit. Ille vero, nolens vigilias nihil agendo conterere, ſed in aliquid e ſummis imperii rebus impendere, praecepit ſcribae, vt rerum a ſe et a regibus ſuis anteceſſoribus geſtarum commentarios afferret, ſibique recitaret. Cum autem eos attuliſſet et legeret, inuentus eſt quidam, quod in re aliqua egregium ſe praeſtiterit, in praemium accepiſſe prouinciam, cuius nomen etiam adſcriptum erat. alium vero ob fidem ſuam muneribus affectum indicans, tum veniebat ad Bagathoi et Theodeſtis eunuchorum contra Regem coniurationem a Mardochaeo patefactam. Et cum hoc tantum ſcriba dixiſſet, et ad aliud rerum geſtarum caput properaret, Rex eum inhibuit, percontatus, an ſcriptum haberet, quid ex ea re praemii fuiſſet conſequutus. Quo reſpondente, nihil ſcriptum eſſe, Rex iuſſit eum tacere, et quota hora noctis eſſet eos interrogabat, qui in id conſtituti erant. Cumque audiſſet, quod iam diluculum eſſet, praecepit, vt ſi quem amicorum iam inuenerint pro foribus regiae, ſibi nunciatum venirent. Accidit autem, vt Amanes compareret. nam paulo maturius, quam ante conſueuit, aderat, vt ab eo Mardochaeum ad mortis ſupplicium poſceret. Cumque famuli renunciaſſent, adeſſe Amanem in atrio, tum Rex iuſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, "Cum norim, inquit, te mihi amicum eſſe ſpectatae prae "caeteris beneuolentiae, da mihi obſecro conſilium, quo "honore pro mea magnificentia eum afficere debeam, quem "valde diligo." Hic Amanes ratus, quam ſententiam dixiſſet eam in rem ſuam dicturum, (ſe enim ſolum a Rege vſque eo amari) quam optimam eſſe exiſtimabat, eam protulit. Aiebat enim, "Si hominem, quem a te dicis adeo amari, in "magna gloria eſſe volueris, facito, vt equo vehatur, eadem "qua tu veſte indutus, et collo torquem auream habens, il"lumque antecedat aliquis ex amicis tuis neceſſariis, pro"clametque per totam vrbem, hunc ei honorem haberi,

"βασιλεὺς τιμήσῃ." ὁ μὲν οὖν Αμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥξειν τῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡδεῖς τῇ παραινέσει, "προελθὼν, φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον "καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν στρεπτὸν, ἐπιζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν "Ιουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δὸς, κήρυττε προάγων αὐτῦ τὸν "ἵππον. σὺ γὰρ, ἔφη, μοὶ φίλος ἀναγκαῖος, καὶ ἴδι διάκο-"νος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐγένῦ. ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν "ἔσαι σώσοντί μῦ τὴν ψυχήν." τῦτων ἀκύσας παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν διάνοιαν συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον εὑρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ, ὐκ εἰδὼς τἀληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, "ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, εἶπεν, ἔτως ἡμῶν "ταῖς συμφοραῖς ἐπιγελᾷς;" πειθεὶς δὲ, ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τῦτ' εἴη δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας, ἣν αὐτῷ παρέχε, τὰς τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνύχῦς ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἐν κύκλῳ περιήει τὴν πόλιν, Αμάνῦ προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅτι "ταῦτ' ἔσαι παρὰ τῦ βασιλέως αὐτῷ, ὃν ἂν σέρξῃ καὶ "τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ." ἐπεὶ δ' ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα· Αμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν παραγίνεται, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ὐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ Θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.

ια'. Ταῦτα δὲ τῦτων ἔτι πρὸς ἀλλήλῦς ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς Εσθῆρος εὐνῦχοι τὸν Αμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. Σαβυχάδας τε τῶν εὐνύχων εἷς, ἰδὼν τὸν σαυρὸν ἐν τῇ Αμάνῦ οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ Μαρδοχαῖον παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν, ἐπὶ τί τῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνῦς δὲ, ὡς ἐπὶ τὸν τῆς βασιλίσσης Θεῖον, τὸν γὰρ Αμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τῦ

"quem Rex vult honorari." Et quidem Amanes horum auctor fuit, quod putaret iſtud ſibi datum iri praemium. Cum autem Regi hoc conſilium valde placuiſſet, "Ergo, "inquit, agedum (nam licet tibi capere equum et veſtitum "et torquem) quaere Mardochaeum Iudaeum, et, cum "illum iſtis donaueris, praeconium facito, equum illius "antecedens. Tu enim, adiiciebat, amicus meus neceſ- "ſarius, ea exſequere, quae me optime monuiſti vt fie- "rent. Haec autem illi a me tribuentur ob vitam meam "conſeruatam." Hiſce praeter omnem ſpem auditis, animo perturbatus et conſilii inopia affectus, egreditur, equum ducens et purpuram ſecum ferens et torquem auream. Cumque Mardochaeum inueniſſet pro foribus regiae ſacco amictum, iuſſit, vt eum deponeret et purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione, ſeſe illudi exiſtimans, "o bipedum nequiſſime, inquit, itane irrides et "ludificaris calamitates noſtras?" At vbi ei perſuaſum erat, Regem hoc ei praemium perſoluiſſe, pro ſalute, patefactis olim eunuchorum inſidiis, ab ipſo ſibi data, purpuram induit, qua veſtiri perpetui moris erat Regi, et collo torquem accommodat, et conſcenſo equo in ambitum circuibat vrbem, praecedente Amane et proclamante, "Haec eum a Rege conſequuturum eſſe, qui ab illo ama- "bitur et honore dignus habebitur." Cumque vrbem circuitu perluſtraſſent, Mardochaeus quidem ad Regem ſe recipit, Amanes vero prae pudore domum ſe contulit, et cum lacrymis vxori et amicis, quae illi contigiſſent, narrauit. Cui illi dixerunt, non poſſe in Mardochaeum vindicari, Deum enim ab ipſo ſtare.

11. Adhuc autem eis iſta inter ſe loquentibus, adfuere Eſtheris eunuchi, qui Amanem propere ducerent ad conuiuium. Atque Sabuchadas, vnus ex Eunuchis, viſa cruce in Amanis aedibus defixa, quam Mardochaeo paraverant, e famulo quodam quaeſiuit, quam ob rem in promtu eam poſuerant, cumque didiciſſet, Reginae auunculo eam paratam eſſe, fore enim, vt Amanes ipſum a Rege

βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς, μετὰ τῦ Αμάνε εὐωχηθεὶς, ἠξίε τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ, τίνος βέλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν, ὡς ληψομένην ὅπερ ἂν ἐπιθυμίαν ἔχῃ· τὸν τῦ λαῦ κίνδυνον ἀπώδυρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τῦ ἔθνες ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τύτων τὰς λόγες. ὑ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δελείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτὰς ἀπεμπολῆθῆναι. μέτριον γὰρ τῦτο τὸ κακόν. παρεπάλει τε τύτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τῦ βασιλέως, ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα γεγενημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς τῦ Αμάνε· καὶ τῦτον, ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτὰς, κατεσκευακέναι τὴν ἐπιβελὴν ἤλεγχε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τῦτο τῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τὰς κήπας ἐκ τῦ συμποσίε, τῆς Εδῆρος ὁ Αμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συγγνῶναι τῶν ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ἐπί τε τῆς κλίνης αὐτῆς αὐτῦ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί με τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς; Αμάνε δὲ πρὸς τῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ Σαβαχάθας ὁ εὐνῦχος παρελθὼν κατηγόρει τῦ Αμάνε, ὡς εὗροι σταυρὸν ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ Μαρδοχαῖον· τῦτο γὰρ αὐτῷ συνθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτε καλέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε πεντήκοντα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκέσας, ὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ περιβαλεῖν ἔκρινε τὸν Αμάνην, ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίε νενοημένῃ· καὶ κελεύει παραχρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνε τῦ σταυρῦ ἀνακρεμασθέντα ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν Αμάνε κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλε μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνε ποιήσαντος εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν ἅτως γνῶναι παρεχηκότος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρε τὶς παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτῦ πρῶτον ἑτοιμασάμενος.

poſtularet ad ſupplicium, tunc quidem ſilebat. Caeterum poſtquam Rex, cum Amane prolixe acceptus, rogaſſet Reginam, vt ipſi diceret, quo munere ab eo affici quammaxime vellet, vt quae, cuiuſcunque deſiderio teneretur, id impetratura eſſet: coepit populi periculum deplorare, ſeque cum gente ſua dicebat exitio addictam eſſe, et ideo nunc de iſtis verba facere. neque enim ſe moleſtiam ei creaturam fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem ipſos vendi iuſſiſſet. malum enim hoc leuiuſculum. Itaque ſupplex orabat, vt ab iſtis liberarentur. Cum autem Rex quaeſiuiſſet, quiſnam iſta patrauerat, tum demum Amanem palam accuſabat; atque hunc, quod animo eſſet in eos maligno, inſidias ſtruxiſſe arguebat. At vbi Rex, hiſce perturbatus, ſe e conuiuio in hortos proripuerat, Amanes Eſtherem orare coepit, et obſecrare, vt peccatis eius venia daretur. is enim intellexerat ſe in periculo eſſe. Cumque in Reginae lectum prolapſus eſſet eique ſupplicaret, Rex ingreſſus, et hoc viſo magis adhuc commotus, dixit, O omnium hominum ſceleſtiſſime, ad vim vxori etiam meae inferendam aggrederis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, et ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades eunuchus prodiens Amani obiiciebat, quod in aedibus eius inueniſſet crucem Mardochaeo paratam: hoc enim ipſi famulum eius interrogatum dixiſſe, cum eum ad conuiuium inuitatum iuerit. crucem autem aiebat altitudine eſſe quinquaginta cubitorum. Quo audito, Rex decreuit non aliud ipſi conſtituere ſupplicium, quam quod in Mardochaeum excogitauerat: iuſſitque, vt e veſtigio de cruce iſta ſuſpenſus mortem obiret. Vnde mihi ſubit mirari Dei numen, et ſapientiam eius et iuſtitiam vel ex hoc vno colligere; quod non ſolum Amanis improbitatem merito affecerit ſupplicio, ſed et eadem poena, cuius in alium artifex fuerat, ipſum plectendum eſſe curauerit, atque aliis hoc in documentum dederit, quod quae in alterum quis molitus fuerit, ea primo inſcius in ſe parauerit.

ιβ'. Αμάνης μὲν οὖν ἀμετρήτως τῇ παρὰ τῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τῦτον διεφθάρη τὸν τρόπον· τὴν δὲ ὐσίαν αὐτῦ ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμενος· καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν Εσθήρ· ὃν ἔδωκεν Αμάνη δακτύλιον, τῦτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ τὴν Αμάνη κτῆσιν· καὶ δεῖται τῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβυ τὸ τῶν Ιυδαίων ἔθνος, δηλῦσα τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ Αμάνη τῦ Αμαδάθυ. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς διαφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, ὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐσπυδακέναι, μηδ' οἷς βύλεται ἐναντίον ἔσεσθαι· γράφειν δὲ ἃ βύλεται περσέταξε περὶ τῶν Ιυδαίων ἐκείνην ἐκ τῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημηναμένην αὐτῦ τῇ σφραγῖδι πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τὰς γὰρ ἀναγνωσομένας τὰς ὑπὸ τῦ βασιλικῦ σημαντῆρος ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς, ὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ιυδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχυσιν, ἀπὸ Ινδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιπτὰ σατραπειῶν ἡγυμένοις. τὰ δὲ γραφέντα τῦτον εἶχε τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς μέγας Αρταξέρξης τοῖς ἄρχυσι, καὶ τὰ ἡμέτερα φρονῦσι, χαίρειν. Πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας, "καὶ τιμῆς, ἣν δι' ὑπερβολὴν τῆς χρηστότητος τῶν παρεχόντων "ἐκαρπῦντο, ὐκ εἰς τὰς ὑποδεεστέρυς μόνον ἐξυβρίζυσιν, ἀλλ' "ὐδ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τὰς εὐεργετυῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιρυῦντες· καὶ δι' ἀπειροκαλίαν τῶν "ὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κόρον εἰς τὰς αἰτίυς ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ἐπὶ τύτοις νομίζυσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτῦ "διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τύτων προσασίαν πραγμάτων "ἐπιτραπέντες παρὰ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός "τινας, παραλογισάμενοι τὸν κρατοῦντα, ψευδέσιν αἰτίαις "καὶ διαβολαῖς ἔπεισαν κατὰ μηδὲν ἠδικηκότων ὀργὴν ἀνα"λαβεῖν, ὑφ' ἧς ἐκινδύνευσαν ἀπολέσθαι. τῦτο δὲ ὐκ ἐκ τῶν

12. Et quidem Amanes eo, quem a Rege acceperat, honore immoderate abusus, hoc modo periit: eius vero opes et facultates Rex eo die Reginae dedit. Deinde cum Mardochaeum ad se acciuisset (nam et Regi indicauerat Esther, quae sibi cum eo intercederet necessitudo) quem Amani dederat annulum, hunc ipsum ei detractum Mardochaeo tradidit. Porro etiam Regina ei largita est possessiones Amanis; Regique supplicauit, vt Iudaeorum gentem omni vitae periculi liberaret metu, nota ei faciens, quae per omnes imperii sui regiones scripta miserat Amanes Amadathae filius. nam patria sua ad vastitatem redacta, suisque popularibus peremtis, vitam sibi non vitalem fore dicebat. Tum ei Rex pollicitus est, se nihil, quod ipsi displiceret, data opera facturum esse, neque voluntati eius vlla in re contra iturum: iussitque de Iudaeis scribere, quod sibi visum fuerit, Regis nomine, eiusque sigillo signatum per omne eius imperium mittendum curare. neminem enim, qui epistolas regio sigillo munitas leget, iis, quae scripta fuerint, vel minimum aduersaturum esse. Scribis itaque regiis accersitis, praecepit eis pro Iudaeis scribere ad gentes omnes, et ad procuratores et principes, ab India ad Aethiopiam vsque, centum et viginti septem prouinciarum gubernatores. Literae autem ad hoc exemplum scriptae sunt. "Rex magnus Artaxerxes principibus, et, iis qui stant a nobis, "salutem. Multi magnitudine beneficiorum, et honoris "ex nimia largientium benignitate in eos collati, non so"lum inferiores iniuria conantur afficere, sed et in ipsos "suos beneficos malum moliri non detrectarunt, grati"tudinem ex hominibus tollentes; et, inepta ex inspe"rata felicitate insolentia elati, opum abundantiam in il"los conuertentes, quorum beneficio iis aucti sunt, ista Deum "latitura esse arbitrantur, seque manus eius vltrices euasu"ros. Ex his vero quidam, ab amicis rebus administran"dis admoti, et priuato in nonnullos odio flagrantes, de"ceptis iis, quos penes summum est imperium, falsis crimi"nibus et calumniis effecerunt, vt in innoxios ira efferrentur, ex qua salutis discrimen adierunt. id quod adeo

"ἀρχαιοτέρων, ὐδ' ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἐστιν ἔχον,
"ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τὰς ἡμετέρας ὄψεις τετολμημένων· ὡς
"διαβολαῖς μὲν καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἔτι τοῦ λοι-
"ποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειρῶσι, κρίνειν δὲ ὅσα τὶς
"αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἢ τοιαῦτα,
"χαρίζεσθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ
"τοῖς λέγουσι προσιθέμενον. ὡς μὲν οὖν Ἀμάνης Ἀμαδάθου
"μὲν παῖς, Ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ Περ-
"σῶν αἵματος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαν-
"τας χρηστότητος, ἐπὶ τοσοῦτον ὡς πατέρα μὲ τὸ λοιπὸν
"προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον διατελεῖν, καὶ μεθ'
"ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ἀπο-
"φέρεσθαι, τὴν εὐτυχίαν οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ
"τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν· ἀλλὰ τῆς βασιλείας
"ἐπεβούλευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς, τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξου-
"σίας, ἀφελέσθαι, τὸν εὐεργέτην μὲ καὶ σωτῆρα Μαρδο-
"χαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τῆς ἀρχῆς Ἐσθῆ-
"ρα πανοῦργος καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμε-
"νος· τούτῳ γάρ με τῷ τρόπῳ τῶν εὐνοούντων ἐρημώσας, ἐβού-
"λετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τῆς
"ἀλιτηρίας πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς
"κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ
"τῷ Θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν
"τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν
"προαπεσταλμένων ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς
"ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς
"ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν
"μηχανησάμενον πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀνεσταύρωσα
"μετὰ τῆς γενεᾶς, τῷ πάντα ἐφορῶντος Θεῷ ταύτην αὐτῷ
"τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. κελεύω δὲ ὑμᾶς, τὸ ἀντίγραφον
"τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰου-
"δαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης,
"καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδι-
"κήσαντας αὐτοὺς ἀμύνωνται, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκά-

"cernere licet, non ex iis, quae de rebus antiquis memo-
"riae prodita ſunt, aut quae fama et auditione accepimus,
"ſed iſtis ex facinoribus, quae ante oculos noſtros audacter
"patrata ſunt: quo deinceps operam demus, vt calumniis
"et criminationibus fidem non habeamus, iiſue, quae alii
"nobis perſuaderi volunt; ſed ea diiudicare, quae nobis in
"notitiam veniunt, atque in illa animaduertere, ſi poe-
"nam commeruerint, diuerſaque ab his praemio afficere,
"rebus ipſis intendentes, non aliorum ſermonibus. Equi-
"dem ſimulac Amanes, Amadathae filius, genere Amale-
"cita, a Perſarum ſanguine alienus, et a nobis hoſpitio ex-
"ceptus, noſtra vſus eſt humanitate, qua erga omnes
"praediti ſumus, eouſque, vt pater noſter poſtea appellare-
"tur, et conſtanter ab omnibus coleretur, et regios hono-
"res ſecundum nos ab omnibus conſequeretur, felicitatem
"ſuam ferre non potuit, neque bene et ſapienter fortunae
"magnitudinem temperare et moderari, ſed conatus eſt
"nos, quibus poteſtatem ſuam acceptam debet, regno pri-
"vare et ſpiritu, Mardochaeum optime de nobis meritum
"et conſeruatorem noſtrum, et Eſtherem vitae noſtrae di-
"midium regnique ſociam nefarie et inſidioſe poſtulando
"ad necem. Hoc enim pacto, cum nos amicis orbaſſet,
"imperium ad alios transferre voluit. Nos vero, cum
"animaduerterimus, Iudaeos, ab iſto ſcelerato ad exitium
"proditos, non eſſe maleficos, ſed optimis legibus et in-
"ſtitutis viuere, Deoque deditos eſſe, qui et nobis et ma-
"ioribus noſtris imperium conſeruauit, non ſolum illos a
"poena abſoluimus, cui eos ſubiecerunt literae non ita
"pridem ab Amane miſſae, quibus ſi non attendatis recte
"facietis: verum etiam volumus, vt eos omni honore pro-
"ſequamini, nam eum, qui iſtas in illorum perniciem ex-
"cogitauit, ad portas Suſorum crucifigendum curauimus
"cum tota ſua familia, Deo, qui videt omnia, iſtas ei
"poenas infligente. Vos autem iubemus, vt, epiſtolae
"huius exemplo locis omnibus regni noſtri propoſito, ſi-
"natis Iudaeos, ſuis vtentes legibus, pace viuere, illoſque
"adiuuetis in eis (a quibus aduerſis ſuis temporibus iniu-
"rias acceperunt) vlciſcendis eadem die, videlicet deci-

"τῦ μηνὸς, ὃς ἐστιν Ἀδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς "ὁ Θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔσω δὲ ἀγα- "θὴ μὲν τοῖς εὐνοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς τῶν ἐπιβέλευ- "σάντων κολάσεως. εἰδέναι μέντοιγε βέλομαι, καὶ πόλιν καὶ "πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γεγραμμένων τινὸς παρακούσῃ, ὅτι καὶ "πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μέντοι γεγραμμένα "προτεθήτω καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκόου χώρας, καὶ παρα- "σκευαζέσθωσαν πάντως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, "ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακομίζοντες, εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἤνυον. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἔτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν Σούσοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὐτοῦ. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος, ἐκτιθεμένων τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, καὶ τοὺς κατὰ πόλιν τῶν Ἰουδαίων καὶ τοὺς κατὰ χώραν περιεῖχεν· ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τὸν ἐκ τῶν Ἰουδαίων φόβον περιτεμνόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου πραγματεύσασθαι. καὶ γὰρ τῷ δωδεκάτῳ μηνὸς τῇ τρισκαιδεκάτῃ, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Ἀδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ διὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας γενομένου, συνέπεσεν, ὥστε καὶ τοὺς ἐν Σούσοις Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τοῦ δὲ βασιλέως τὸν τῶν ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος ἀριθμὸν Ἐσθῆρι, καὶ περὶ τῶν ἐπὶ τῆς χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς διαποροῦντος, καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτοὺς γενέσθαι βούλεται πυνθανομένου, πραχθήσεσθαι γὰρ, παρεκάλεσεν ἐπιτραπῆναι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιοῦ-

"ma tertia menſis duodecimi, qui eſt Adar. Hanc enim "diem Deus pro funeſta dedit eis ſalutarem. Sitque illis "quidem laeta, qui nobis bene volunt, monumentum ve- "ro vltionis de inſidiarum machinatoribus. Volumus au- "tem ciuitati et genti omni notum eſſe, quod, quaecun- "que iſtis ſingulis, quae ſcripta ſunt, non fuerit obſequuta, "ferro et igni vaſtabitur. Atque hae literae palam propo- "nantur in omnibus imperii noſtri regionibus, ſintque "Iudaei omnes ad eam diem parati ſuos vlciſci aduer- "ſarios.

13. Et quidem equites, qui literas perferebant, e veſtigio profecti itinera ſuſcepta conficiebant. Mardochaeus vero cum in publicum prodiiſſet regia veſte amictus et corona aurea et torque circumdatus, Iudaei Suſiani, vbi eum conſpexerant adeo honoratum a Rege, eius felicitatem ſibi cum illo communem eſſe exiſtimarunt. Ingens praeterea gaudium et lumen ſalutare, regis literis editis, Iudaeos in ciuitatibus et prouinciis circumdedit: ita vt multi etiam ex aliis gentibus, quas Iudaeorum terror inuaſerat, pudenda circumcidentes, ſibi ſecuritatem hoc modo parauerint. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui apud Iudaeos Adar, apud Macedonas Dyſtrus vocatur, equites, qui regias literas attulerant, nunciabant, vt, qua die ipſis periculum imminebat, ea inimicos exitio darent. Iudaei autem in honore erant apud ſatrapas et tyrannos et reges et ſcribas; nam formidine Mardochaei neceſſe habuerunt modeſte ſe gerere. Poſtquam vero Regis literae per omnes ditionis ſuae prouincias diuulgatae erant, ita accidit, vt Suſenſis ciuitatis Iudaei ex inimicis ſuis circiter quingentos homines interficerent. Cumque Rex peremtorum in vrbe numerum Eſtheri retuliſſet, et in prouinciis quid actum fuiſſet nonnihil ambigeret, atque interrogaret, ecquid amplius contra eos fieri vellet, id enim factum iri, petiit, vt Iudaeis etiam poſtridie liceret ita inimicos, qui ſupereſſent, occidere, et

σαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τοῦ Ἀμάνη παῖδας ἀνασαυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν Ἐσθῆρι βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συσραφέντες τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ τοῦ Δύσρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν ἐναντίων ὡς τριακοσίους, καὶ οὐδενὸς τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν Ἰουδαίων, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τὴν δὲ ἐχομένην ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ἰουδαῖοι τὴν τετράδα καὶ δεκάτην, καὶ τὴν ἐχομένην τῇ αὐτῇ μηνὸς συναθροισθέντες εὐωχήθησαν. ὅθεν καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ Ἀρταξέρξου βασιλέως ζῶσιν Ἰουδαίοις, ταύτας παραφυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τῷ πρὸς πάντα διαμεῖναι τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τοῦ καὶ μὴ λήθῃ παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ Ἀμάνου, δίκαια ποιήσειν, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσονται αὐτὰς, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν οἱ Ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, πρασαγορεύοντες αὐτὰς Φρουραίους. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μέγας τε ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιῴκησεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις, βασιλεύοντος Ἀρταξέρξου, συμβάντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

decem Amanis filios in crucem tollere. Et hoc quidem vt facerent, Iudaeis a Rege mandatum est, nolente Estheri quidquam contradicere. Illi vero rursum conglobati decima quarta die mensis Adaris ex aduersariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen in eorum bona vllatenus inuaserunt. Porro Iudaei, qui in prouinciis et aliis vrbibus degebant, aduersariorum septuaginta quinque millia peremerunt. quae caedes die quidem mensis decima tertia facta est, sequentem vero epulis dedicarunt. Similiter autem et Iudaei Susenses congregati, decima quarta die et sequenti eiusdem mensis conuiuiis versabantur. Vnde hodieque omnes per totum terrarum orbem Iudaei dies illos epulis celebrant, inter sese fercula missitantes. Scripsit etiam Mardochaeus ad Iudaeos, quotquot sub imperio Artaxerxis viuebant, vt hos dies festos agerent, et posteritati quoque traderent, vt in omne aeuum duraret festiua celebritas, et nulla vnquam obliuione deleretur. Nam cum diebus illis parum abfuissent ab interitu, quem ipsis parauerat Amanes, recte facturos dicebat, si periculo, tunc illis imminenti, liberati, et hostes suos vlti, eos obseruent, Deo gratias agentes. Ac propterea Iudaei supra memoratos dies celebrant, Phruraeos illos appellantes. Mardochaeus autem magna erat in dignitate et loco illustri apud Regem, et eius in imperio administrando socius, vitaeque cum Regina societatem habebat. Porro Iudaeis horum opera res omnes feliciter cecidere, quam sperare poterant. Atque haec fere sunt, quae illis sub rege Artaxerxe euenerunt.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἰωάννης ἐν τῷ ναῷ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν ἀνεῖλε, καὶ ὡς Βαγώσης πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐξύβρισεν· οἷά τε ἔπραττεν ὁ Σαναβαλλέτης.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως Ἐλιασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο· τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, τὴν τιμὴν Ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς τῆς ἄλλης Ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε, καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις, πρὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας ὑπὲρ ἀρνὸς ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τοῦτο δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως Ἰησοῦς, ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφόν, ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν, καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παῤ Ἕλλησι, μήτε παρὰ Βαρβάροις, ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι. τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης δὲ, ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γυοὺς, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, εὐθὺς ἐπιὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν· "ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι;" πειρωμένῳ δὲ αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, "πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀνηρημένου ἐν τῷ ναῷ;" καὶ τοῦτο ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ἐπινοίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὲρ τῆς Ἰησοῦ τελευτῆς μετῆλθεν.

β'. Καταρξάντος δὲ τοῦ Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ Σαναβαλλέτης, ὁ πεμφθεὶς εἰς Σα-

CAP. VII.

Quomodo Ioannes fratrem ſuum Ieſum in templo interemit, vtque Bagoſes multis iniuriis Iudaeos affecit: item quaenam acta erant a Sanaballete.

MOrtuo autem pontifice Eliaſibo, ſucceſſit in pontificatum Iudas, eius filius: item eo defuncto, ſummi ſacerdotis honorem accepit Ioannes, ipſius filius, propter quem Bagoſes, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, et tributum Iudaeis impoſuit, vt, priuſquam quotidianas offerrent hoſtias, in ſingulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem huiuſmodi cauſa accidit. Erat Ioanni frater Ieſus: huic Bagoſes, ipſius amicus, promiſit, ſeſe pontificatum praebiturum. Hac fiducia Ieſus, cum Ioanne fratre ſuo in templo altercatus, eum adeo irritauit, vt ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Ioannis in fratrem ſcelus, praeſertim cum ipſe ſacerdotio fungeretur: et eo atrocius, quod nec apud Graecos, nec apud Barbaros, vllum tam crudele tamque impium facinus exſtiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob cauſam populus in ſeruitutem redactus, et fanum a Perſis profanatum eſt. Nam ſimulac Bagoſes, copiarum Artaxerxis dux, intellexit, quod Ioannes pontifex Iudaeorum fratrem ſuum in templo interemiſſet, ſtatim Iudaeos adit, et eos cum iracundia ſic alloqui inſiſtit: "Vos in veſtro "templo auſi eſtis caedem facere?" Cum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero ad eos conuerſus dicebat: "Quis dubitet, quin ego ſim "purior, quam qui in templo occiſus eſt?" His dictis in templum ingreditur. Et quidem Bagoſes, id quod in animo habebat, exſequi volens, Iudaeos propter hanc Ieſu necem ſeptem annos infeſtauit.

2. Poſt Ioannis vero obitum Iaddus, eius filius, ſacerdotium accepit. Erat autem et huic frater, Manaſſes nomine, cui Sanaballetes, ab vltimo rege Dario miſſus

μάρειαν ὑπὸ Δαρείᾳ τῷ τελευταίῳ βασιλέως σατράπης, Χαθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ Σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν ὖσαν πόλιν τα Ιεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς Ασσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ κατοικοῦσι τὰς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παραχόντας, ἀσμενος συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὴν ἐπιγαμίαν ὄμηρον αὐτῷ γενήσεσθαι, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος παντὸς εὔνοιαν.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Σαναβαλλέτου καὶ Μανασσοῦ, καὶ τοῦ ναοῦ, ὃν ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει· καὶ ὡς ὁ Αλέξανδρος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν εἰσῆλθε, ὅσα τε τοὺς Ιουδαίους εὐηργέτησεν.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐν Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεράστου, ἐκ δὲ τῶν Ορεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. παραλαβὼν δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Αλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν Ελλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς, ἐπὶ Γρανικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ιωνίαν δηλωσάμενος, καὶ τὴν Καρίαν ἐπιδραμὼν, τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Οἱ δὲ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ἐπὶ τῷ τὸν Ιαδδοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα, μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐσασίαζον πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τὸν τούτου γάμον ἐπιβάθραν τοῖς παρανομεῖν περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βιαίσομένοις γενέσθαι, καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μέντοι καὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας, καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας ἐκ ἐπιχωρίας. ἐκέλευον οὖν τὸν Μανασσὴν διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. τοῦ δ' ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παραγενό-

in Samariam ſatrapa, natione Chuthaeus, (ex qua natione orti ſunt etiam Samaritani) videns praeclaram vrbem eſſe Hieroſolyma, eiuſque reges Aſſyriis et Coeles-Syriae incolis multa negotia faceſſiſſe, libenter filiam ſuam, Nicaſo vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium ſibi fore pignus ad totius Iudaeorum gentis conciliandam beneuolentiam.

CAP. VIII.

De Sanaballete et Manaſſe, temploque ab illis exſtructo in monte Garizin: item vt Alexander in Hieroſolymorum vrbem ingreſſus eſt, et quanta in Iudaeos beneficia contulit.

CÆterum per id tempus Philippus etiam, Macedonum rex, Ægaeis a Pauſania, Ceraſtae filio, ex Oreſtarum gente oriundo, per dolum occiditur. Eius vero filius Alexander regnum adeptus, traiecto Helleſponto, Darii duces, apud Granicum praelio cum iis congreſſus, ſuperat. Deinde Lydiam aggreſſus, Ioniaque ſubacta, et percurſa Caria, inuaſit in loca Pamphyliae, ſicuti alibi dictum eſt.

2. Iam vero ſenatores Hieroſolymitani, aegre ferentes, Iaddi pontificis fratrem, qui vxorem haberet externi generis, conſortem eſſe ſacerdotii, ab eo diſſidebant. Iudicabant enim, eius matrimonium gradum eſſe iis, qui in re vxoria peccare vellent, idque initium fore ineundae ſocietatis cum extraneis. Iam vero ſuperioris captiuitatis et malorum cauſam eis fuiſſe, quod quidam in connubiis peccauiſſent, et peregrinas vxores duxiſſent. Itaque iubebant Manaſſem, vt aut diuortium cum vxore faceret, aut ad aram ne accederet. Igitur cum pontifex pariter ac populus indigne hoc ferret, et fratrem ab

μενος ὁ Μανασσὴς πρὸς τὸν πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Νικασὼ, τῆς μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης ὔσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῷ γένει παραμενούσης, ἐβούλεθαι δι' αὐτὴν στέρεθαι. τῷ δὲ Σαναβαλλέτῃ μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπισχνεμένῳ, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ἐπὶ τῷ Γαριζεὶν ὄρει, ὃ κατὰ τὴν Σαμάρειαν ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ τοῦτο ποιήσειν ἐπαγγελλομένῳ μετὰ τῆς Δαρείου γνώμης τοῦ βασιλέως, ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποχέσεσιν ὁ Μανασσὴς, παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δαρείου ὄντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δὲ ἱερέων καὶ Ισραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ἐπιπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς Ιεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν Μανασσὴν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος.

γ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν Ελλήσποντον διαβὰς Αλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ Γρανικὸν μάχῃ κρατήσας πρόσωτέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσαι διαγνοὺς τοῖς Μακεδόσι, πρὶν ἢ πᾶσαν αὐτοὺς ἐπιόντας καταστρέψασθαι τὴν Ασίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, εἴσω τῆς Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡθεὶς δὲ τῇ Δαρείᾳ καταβάσει ὁ Σαναβαλλέτης, εὐθὺς ἔλεγε τῷ Μανασσῇ τὰς ὑποχέσεις τελέσειν, ὡς ἂν Δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τοὺς Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη-

ra areeret, adit Manaſſes ſocerum Sanaballetem, et ſe quidem amare dicebat filiam eius Nicaſo, ſic tamen vt ſacerdotali honore (qui in gente ſit maximus et in eadem familia maneat) priuari propter eam haud velit. Ad haec cum Sanaballetes promiſiſſet non ſolum ſacerdotium ei ſe ſeruaturum, verum etiam pontificiam poteſtatem et honorem praeſtiturum, et omnium, quibus ipſe praeerat, locorum praeſidem effecturum, modo filiam ſuam retinere velit vxorem, dixiſſetque, templum ſe aedificaturum, Hieroſolymitani ſimile, in monte Garizin, qui in Samaria eſt caeterorum montium altiſſimus, idque de Darii regis ſententia facturum; his promiſſis elatus Manaſſes haeſit Sanaballeti, pontificatum ſe Darii munere obtenturum ſperans. nam et Sanaballetes iam ſenior erat. Et quia multi ſacerdotes et Iſraëlitae erant eiuſmodi coniugiis implicati, agitabant non mediocres turbae Hieroſolymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manaſſem, Sanaballete eis pecuniam ſuppeditante, et terram ad agricolationem et habitationem diuidente, omnibuſque modis genero gratificante.

3. Eo autem tempore Darius, cum intellexiſſet, Alexandrum, traiecto Helleſponto, ſuperatiſque ipſius praefectis apud Granicum, pergere vlterius, equitum peditumque exercitum coëgit, eo conſilio, vt Macedonibus obuiam iret, priuſquam totam peruaſiſſent Aſiam. Cum itaque Euphratem flumen copias traduxiſſet, Taurumque Ciliciae montem ſuperaſſet, hoſtes intra Ciliciae fines opperiebatur, vt ibi cum eis praelio dimicaret. Sanaballetes autem, Darii deſcenſu laetatus, Manaſſi dicebat, ſeſe promiſſa praeſtiturum, ſimulac Darius, victis hoſtibus, rediiſſet. Erat enim perſuaſum non ei ſolum, ſed etiam omnibus, qui erant in Aſia, ne congreſſuros quidem cum Perſis Macedonas, propter multitudinem. Verum longe aliter res accidit, quam exſpectabant. Nam Rex, cum Macedonibus congreſſus, victus eſt, et magna

καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτῷ τῆς μητρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς Πέρσας. Ἀλέξανδρος δὲ εἰς Συρίαν παραγενόμενος, Δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ Σιδῶνος κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον· ἠξίωσε τε, ἀποστείλας γράμματα πρὸς τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρασχεῖν, καὶ ὅσα Δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα τούτῳ διδόναι, τὴν Μακεδόνων Φιλίαν ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις. τοῦ δ' ἀρχιερέως ἀποκριναμένου τοῖς γραμματοφόροις, ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους, ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι, μὴ παραβήσεσθαι. φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν Τύρον ὑπ' ἔκπληξιν καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι· παρασησάμενος δὲ ταύτην, ἠπείλησε στρατεύειν ἐπὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας δι' αὐτοῦ, πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν Τύρον· κατασησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ἦλθεν, καὶ τήν τε Γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα Βαβημήσην ἐπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ Σαναβαλλέτης, τῆς ἐπιβολῆς. Δαρείῳ μὲν ἀπέγνω, καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων ὑπ' αὐτοῦ, πρὸς Ἀλέξανδρον ἦκε· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς Τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων, ἔλεγεν, αὐτὸν παραδιδόναι τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἔχειν ἤδεως ἀντὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν προκειμένων ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι Μανασσῆν, τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι· τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο διαιρεῖσθαι τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ συνεστὸς, εἰ νεωτερίσειέ ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεύσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. συγχωρήσαντος

exercitus parte amissa, et capta eius matre et vxore et liberis, fugit in Persas. Alexander vero, in Syriam profectus, capit Damascum; et Sidone potitus Tyrum obsidet: missisque ad Iudaeorum pontificem literis, postulat, vt sibi auxilium mittat, et exercitui commeatum suppeditet, ac quaecunque antea Dario stipendia pendebant ei soluat, et Macedonum sequatur amicitiam; fore enim, vt eius rei non poeniteat. Cum autem pontifex tabellariis respondisset, se Dario cum iureiurando promisisse, aduersus eum arma non laturum, idque nunquam superstite Dario violaturum dixisset; his auditis, ira commotus erat Alexander, et Tyrum quidem relinquere, quae iamiam capienda foret, non statuit: sed minatus est, sese, ea subacta, in Iudaeorum pontificem exercitum moturum, et per eum omnibus ostensurum, quibusnam iusiurandum seruare debeant. Inde acrius obsidionem vrgens, Tyrum expugnat: et constitutis in ea rebus, contra Gazaeorum vrbem proficiscitur, atque Gazam et praesidiis in ea praefectum nomine Babemesem obsidet.

4. Iam vero Sanaballetes, ratus idoneum se tempus nactum esse ad id, quod instituerat, a Dario defecit, sumtisque octo subditorum suorum millibus, ad Alexandrum se contulit: et nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem, dicebat ei, sese quae loca teneret traditurum, et dominum pro Dario rege libenter habiturum. Cumque eum Alexander laetus admisisset, Sanaballetes, sumta iam fiducia, de instituto suo sermonem iniecit, demonstrans generum se habere Manassem, Iaddi Iudaeorum pontificis fratrem; multosque alios eiusdem gentis homines ei adesse, qui iam velint in sua ditione fanum construere. et id quidem Regi vtile esse, in duo diuidi Iudaeorum vires, ne, si quando consentiens et coniuncta gens noui quid moliretur, regibus negotium facessseret, sicut et antea feciſſet Assyriorum principibus. Igi-

δὲ Αλεξάνδρῳ, πᾶσαν εὐσεβείαν ἐνδεικνύμενος σπουδήν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσὴν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τῆς θυγατρὸς γενησομένοις τοῦτ' ἔσεσθαι. μηνῶν δὲ ἑπτὰ τῇ Τύρῳ πολιορκίᾳ διελήλυθότων, καὶ δύο τῇ Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν, ὁ δὲ Αλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν, ἐπὶ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ιαδδοῦς, τοῦτο ἀκούσας, ἦν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ. παραγγείλας οὖν ἱκεσίας τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ προσφέρων, ἐδεῖτο ὑπερασπίσαι τοῦ ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ Θεοῦ. διαναστὰς δὲ ἐκ τοῦ ὕπνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

ε'. Πυθόμενος δὲ αὐτὸν, ἤδη πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, προέεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν σκοπὸν σημαίνει· τά τε γὰρ Ιεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθαι. τῶν δὲ Φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων Χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἐπιτρέψειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγένετο. ὁ γὰρ Αλέξανδρος, ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προεστῶτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ ἐγέγραπτο ὄνομα,

tur permittente Alexandro, Sanaballetes, omni adhibita diligentia, templum aedificauit, et Manaſſem ſacerdotem conſtituit, arbitratus, id decus fore maximum filiae ſuae natis. Deinde, poſt ſeptem menſes in obſidione Tyri conſumtos, et in Gaza duos, Sanaballetes moritur. Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hieroſolymitarum vrbem adſcendere contendit. Aſt hoc audito pontifex Iaddus in anguſtia erat atque metu, ſollicitus, quonam pacto Macedonibus obuiam iret, irato Rege propter ſuperiorem contumaciam. Itaque indictis populo ſupplicationibus, et cum eis rem diuinam Deo faciens, orat, vt gentem tueri et ab impendentibus periculis liberare velit. Cum autem nocte poſt ſacrificium obdormiret, monuit eum in ſomnis Deus, vt bono eſſet animo, vtque coronata vrbe portas aperirent, et alii in albis veſtibus, ipſe vero cum ſacerdotibus ornatus ad praeſcriptum legis obuiam irent, nihil mali ſibi metuentes, prouidente Deo. Igitur excitatus ex ſomno, et ipſe magnopere gaudebat, et indicato cunctis eo oraculo, factiſque omnibus, quae ei in ſomnis mandata fuerant, Regis aduentum praeſtolabatur.

5. Atque vbi eum non procul abeſſe ab vrbe intellexit, prodit vna cum ſacerdotibus et ciuili turba, venerabili et diuerſo ab aliis gentibus occurſu, in quendam locum, qui Sapha dicitur. hoc autem nomen, ſi Graece interpretemur, ſpeculam ſignificat: inde enim et Hieroſolyma, atque templum conſpiciebatur. Cumque Phoenices et Chaldaei, qui Regem ſequebantur, fore putarent (quae veriſimile erat Regem prae iracundia illis permiſſurum eſſe), vt vrbem diriperent et pontificem excarnificarent, accidit, vt res contra ſe haberent. Alexander enim, procul adhuc conſpicatus multitudinem in albis veſtibus, et ſacerdotes praecedentes in byſſinis tunicis, et pontificem in hyacinthina veſte et auro diſtincta, atque tiaram in capite gerentem, et auream in ea laminam, in qua Dei nomen inſcriptum erat: ſolus acceſſit, et no-

προσελθὼν μόνος, προσεκύνησέ τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ Ιουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ Φωνῇ τὸν Αλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· Παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου, τί δήποτε, προσκυνούντων αὐτὸν ἁπάντων, αὐτὸς προσκυνήσειε τῶν Ιουδαίων ἀρχιερέα, "ὃ τοῦτον, εἶπε, προσε-"κύνησα, τὸν δὲ Θεὸν, ὃν τῇ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. "τοῦτον γὰρ καὶ κατὰ τὰς ὄψεις εἶδον ἐν τῷ νῦν χρήματι, ἐν "Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων. καὶ πρὸς ἐμαυτὸν δια-"σκεπτομένῳ μοι, πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς Ασίας, παρεκε-"λεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν· αὐτὸς "γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατιᾶς καὶ τὴν Περσῶν παραδώ-"σειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν ὀδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ "σολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν, καὶ τῆς κατὰ τὰς ὄψεις ἐπιμνη-"θεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θεία πομπῇ "τὴν στρατείαν πεποιημένος Δαρεῖον νικήσειν, καὶ τὴν Περσῶν "καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάνθ', ὅσα κατὰ νῶν ἐστί μοι, προ-"χωρήσειν." ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιω-σάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων παραθεόντων, εἰς τὴν πόλιν παραγίνεται· καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης δὲ αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινα τῶν Ελλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος· τῇ δὲ ἐπιούσῃ προσκαλεσάμε-νος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς, ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρῴοις νό-μοις, καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶναι, συνεχώρησε πάν-τα. παρακαλεσάντων δ' αὐτῶν, ἵνα καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ιουδαίους τοῖς ἰδίοις ἐπιτρέψῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν, ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴ τινες αὐτῷ βούλονται συστρατεύειν, τοῖς

men veneratus est, priorque pontificem salutauit. Iudaeis autem omnibus vna voce Alexandrum salutantibus et in orbem cingentibus, reges quidem Syriae reliquique obstupuerunt, et Regem mentis impotem esse sunt suspicati: Parmenione vero solo eum aggresso et percontato, qui factum sit, vt, omnibus eum adorantibus, ipse Iudaeorum pontificem adorarit; "non hunc, "inquit, adoraui, sed Deum, cuius ille summo sacer-"dotio decoratus est. Hunc enim secundum quietem "vidi in hoc habitu, cum essem in Dio in Macedo-"nia; ac cogitantem me apud meipsum, quonam pa-"cto potiri possem Asia, hortatus est, ne cunctarer, sed "confidenter traiicerem: sese enim exercitui meo prae-"iturum, mihique Persarum imperium traditurum. Ita-"que cum alium nullum in tali veste viderim, et "nunc conspicatus hunc, et illius in quiete visi et co-"hortationis recordatus sim, puto me, diuino missu "facta expeditione, Dario superiorem fore, et Per-"sarum potestatem aboliturum, atque omnia, quae "mihi sunt in animo, successura." Haec loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in vrbem venit; et in templum adscendit, ac Deo ad sacerdotis praescriptum sacrificauit, ipsumque pontificem et sacerdotes magnifice honorauit. Ostensoque ei Danielis libro, in quo fore significabat, vt Graecorum quidam Persarum imperium aboleret, ille se eum esse, qui significaretur, existimans, tunc quidem laetatus multitudinem dimisit: postridie vero eius diei eos aduocat, quaeque ipsi velint dona postulare iubet. Pontifice autem petente, vt liceret patriis vti legibus, vtque septimo quoque anno tributis essent immunes, omnia eis concessit. Cumque illi ab eo petiissent, vt et eos, qui Babylone et in Media erant, Iudaeos legibus suis vti sineret, libenter promisit facturum quae ab eo postularen cum vero ad hoc diceret multitudini, si qui secum militare vellent, ea lege, vt patrios mores tenerent et secundum eos viuerent, para-

πατρῴοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν.

ς'. Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος, ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν, πρὸς ἃς ἀφίκετο, Φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τὴν Σίκιμα ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ Γαριζεὶν ὄρει, καὶ κατωκημένην ὑπὸ τῶν ἀποσατῶν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, ἰδόντες, ὅτι τὸς Ἰουδαίους Ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτὸς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ Σαμαρεῖς τοιοῦτοι τὴν Φύσιν, ὡς ἤδη που καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν, ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς ὄντας τὸς Ἰουδαίους ἀρνεῖσθαι συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι περὶ αὐτὸς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ἐπιποθῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ ἐκ τῶν Ἰωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτὸς ἐκγόνων Ἐφραΐμου καὶ Μανασσῆ. μετὰ λαμπρότητος οὖν καὶ πολλὴν ἐνδεικνύμενοι περὶ αὐτὸν προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικρὸν δεῖν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων. ἐπαμύναντος δὲ αὐτὸς Ἀλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσπαραλαβόντες καὶ ὃς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε· καὶ παρεκάλουν, παραγενόμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαι καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑποσχέσεως ἔχειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τὸ ἑβδοματικὸν ἔτος· ὠδὲ γὰρ αὐτὸς σπείρειν ἐν αὐτῷ· τίνες ὄντες ταῦτα παρακαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, Ἑβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτὸς ἐπηρώτησεν, εἰ τυγχάνουσιν Ἰουδαῖοι; τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε, εἶπεν, Ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποσχέψας μέντοιγε καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις οὕτως ἀπετάξατο. τὸς δὲ τοῦ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προσάξας.

tum esse eos secum ducere; multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

6. Igitur Alexander, compositis in hunc modum Hierosolymorum rebus, in proximas vrbes duxit exercitum. Atque omnibus, quos adiret, amice eum excipientibus, Samaritani (qui tum Sicima regionis caput habebant, vrbem apud Garizim montem positam, et a desertoribus Iudaïcae gentis habitatam), videntes Iudaeis ab Alexandro tam praeclarum honorem habitum, statuerunt Iudaeos se profiteri. Sunt enim Samaritae eo ingenio, sicuti iam ante memorauimus, vt in Iudaeorum rebus aduersis negent suos esse cognatos, tunc quidem id, quod verum est, profitentes. Sed si forte eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum communionem insiliunt, suos esse consanguineos dicentes, genusque suum a Ioseph natis, Ephraïmo et Manasse, deducentes. Igitur apparate, et cum magna in eum studii significatione, Regi occurrunt haud procul Hierosolymis. Cumque illos Alexander laudasset, Sicimitae ad eum accedunt, assumtis, quos Sanaballetes ad eum miserat, militibus: rogantque, vt ipsorum vrbem adiret fanumque sua praesentia cohonestaret. Ipse vero ad eos se venturum promittit, simulatque redierit. Ac postulantibus sibi anni septimi tributa condonari, quippe cum nec ipsi eo anno sementem facerent, quaesiuit, quinam essent, qui haec peterent. Cumque dixissent, Hebraeos se esse, vocari autem Sicimorum Sidonios: iterum interrogauit, an Iudaei essent? Quod cum illi negarent, dixit: Atqui ego Iudaeis ista dedi; tamen cum rediero, et haec a vobis accuratius cognouero, faciam quod mihi visum fuerit. Et quidem Sicimitas ita dimisit. Sanaballetis vero militibus imperauit, vt ipsum in Ægyptum sequerentur: illic enim agros eis diuisurum. id quod paulo post fecit in Thebaide, vbi eis regionem tuendam mandauit.

ζ'. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη· τὸ δ' ἐπὶ τῷ Γαριζεὶν ὄρους ἱερὸν ἔμεινεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς Σαββάτοις παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοὺς Σικιμίτας ἔφυγε, λέγων ἀδίκως ἐγκεκλῆσθαι. τετελευτήκει δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην Ονίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

7. Alexandro autem vita defuncto, imperium inter ſucceſſores diuiſum eſt: templumque in monte Garizin manſit. Quod ſi quis ab Hieroſolymitis reus agebatur comeſi profani cibi, aut violati Sabbati, aut alicuius talis peccati, is ad Sicimitas confugiebat, ſeque iniuſte accuſatum dicebat. Per id vero tempus vita deceſſerat Iaddus pontifex, eique in pontificatum ſucceſſerat Onias eius filius. Atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanae tunc fuere.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ἑκατὸν καὶ ἑβδεμήκοντα.

α'. Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δῆλα καὶ ἀπάντα παραλαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

β'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τοὺς Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, Ελεαζάρου τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

γ'. Πῶς ἐτιμήτην οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

δ'. Ἐκ τῆς γενομένης ἀτυχίας ἐκανδρώσεως ὑπὸ Ιωσήπου τοῦ Τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Επιφανῆ.

ε'. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων.

ϛ'. Στάσις τῶν δυνατῶν Ιουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο Αντίοχον τὸν Επιφανῆ.

ζ'. Οτι στρατευσάμενος Αντίοχος ἐπὶ Ιεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

η'. Ως Αντίοχῳ κωλύσαντος τοὺς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος ὁ Ασαμωναίου παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

θ'. Ματταθίου τελευτήσαντος, γηραιοῦ μὲν ὄντος ἤδη, παραδόντος δὲ τὴν τῶν πραγμάτων προστασίαν τοῖς παισίν.

ι'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας, τοῖς Αντιόχου στρατηγοῖς μαχεσάμενος, τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν πάτριον ἐπανήγαγε πολιτείαν, καὶ ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

ια'. Ως Αντιόχου στρατηγὸς Απολλώνιος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλὼν, ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ιβ'. Η Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἥττα καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

ιγ'. Οτι στρατευσάμενοι Ιούδας καὶ Σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ Αμμανίτας καὶ τὴν Γαλαδίτην, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ Τυρίους καὶ Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ιδ'. Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

ιε'. Ως Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ, στρατευσάμενος ἐπὶ Ιουδαίους μετὰ Λυσίου, καὶ νικήσας, ἐπολιόρκει Ιούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

ιϛ'. Οτι πολλὰ χρόνῳ τῇ πολιορκίᾳ τριβομένῳ, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς Ιούδαν, εὐπρεπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ιουδαίας ὁ Αντίοχος.

ιζ'. Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἐπισρατευσάμενος τοῖς Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

ιη'. Ως Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἐπολέμει σὺν τῷ στρατῷ.

ιθ'. Οτι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους Βακχίδης ἐπεμφθεὶς, ἐνίκησεν.

κ. Ως Ιούδας διαφθείρει μαχόμενος.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DVODECIMVS.

Continet hic liber tempus annorum CLXX.

1. *Quomodo Ptolemaeus, Lagi filius, Hierosolymis et Judaeis dolo occupatis, multos inde deportauit in Ægyptum.*
2. *Quomodo filius eius Ptolemaeus, Philadelphus appellatus, Judaïcas leges Graece transferendas curauit, et multos captiuos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimaque donaria Deo consecrauit.*
3. *Vt Judaeorum gentem honore affecerunt reges Asiae, et conditarum a se urbium ciuitate donauerunt.*
4. *Josephus, Tobiae filius, male medetur, quo laborabant Judaei, inita cum Ptolemaeo Epiphane amicitia.*
5. *Amicitia et societas Lacedaemoniorum cum Onia Judaeorum pontifice.*
6. *Judaei potentiores inter sese dissident, et quomodo Antiochi Epiphanis opem implorarunt.*
7. *Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, et urbem cepit et templum diripuit.*
8. *Quemadmodum, Antiocho vetante Judaeos patriis vel legibus, solus Mattathias, Assamonaei filius, Regis mandata contemsit, et posteu Antiochi duces praelio superauit.*
9. *Mattathiae obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.*
10. *Quomodo filius eius Judas, cum Antiochi copiarum ductibus congressus, id assequutus est, vt Judaei patriis institutis viuerent; atque ipse a populo pontifex constitutus est.*
11. *Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judaeam facta, victus interiit.*
12. *Lysias et Gorgiae contra Judaeos expeditio et clades, et exercitus interitus.*
13. *Quod Judas et Simon, duobus exercitibus, ab illo in Ammanitas, a Simone fratre eius in Tyrios et Ptolemaeos, illos deuicerunt.*
14. *Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.*
15. *Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia susceptae in Judaeos expeditione, victoria potitus Judam in templo obsidet.*
16. *Quod, longo tempore in obsidione consumto, Antiochus cum Juda foedus ferüit, et ex Judaea non sine gloria discessit.*
17. *Quomodo Bacchides, Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judaeos profectus, re infecta ad Regem reuersus est.*
18. *Quomodo Nicanor, dux post Bacchidem missus, una cum exercitu periit.*
19. *Quod Bacchides denuo missus contra Judaeam, victoria potitus est.*
20. *Quomodo Judas in praelio occubuit.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παραβαλὼν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν προειρημένον κατασησάμενος τρόπον, τελευτᾷ τὸν βίον· μεταπεσόντος δὲ εἰς πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, Ἀντίγονος μὲν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ, Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ Μακεδονίαν εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγυ τὴν Αἴγυπτον εἰλήφει. τασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακροὺς συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς καὶ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγυ, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τἀναντία παθεῖν αὐτῷ τῇ ἐπικλήσει. κατέσχε δὲ ἔτος καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ Σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, ἀδὲ γὰρ ὑπενόουν πολέμου, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. "ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν "ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπερεῖδον "ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενομένην, ὅπλα λαβεῖν ἢ θελήσαντες, ἀλ-"λὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν ὑπέμειναν "ἔχειν δεσπότην." Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱερο-

CAP. I.

Quomodo Ptolemaeus, Lagi filius, Hierosolymis et Iudaea dolo occupatis, multos inde deportauit in Ægyptum.

IGITVR Alexander Macedonum rex, subacto Persarum imperio, et constitutis (vt iam dictum est) Iudaeae rebus, vitam finiit: ac distracto in multos imperio, Antigonus Asia potitur, Seleucus Babylone et illius tractus nationibus, Lysimachus Hellespontum obtinuit, Macedoniam occupauit Cassander, Ægyptum autem tenuit Ptolemaeus, Lagi filius. Hi dum inter sese dissident, et de imperio quisque suo contendunt, fiebat, vt continua longaque bella gererentur, vrbesque affligerentur, et multos ciuium in certaminibus amitterent, adeo vt omnis Syria a Ptolemaeo, Lagi filio, (qui tum Soter, hoc est Seruator, appellabatur) longe aliter afficeretur, quam eius nomine dignum esset. Is etiam Hierosolymam per fraudem et proditionem occupauit. Ingressus enim Sabbato in vrbem per speciem sacrificandi, ne prohibentibus quidem Iudaeis (neque enim hostem esse putabant, et tum quia nihil mali suspicabantur, tum propter diem otium et quietem agebant) vrbe nullo labore potitus est, eamque acerbe tractauit et inclementer. Hisce, quae diximus, etiam Agatharchides Cnidius, qui res a successoribus Alexandri gestas conscripsit, testimonium perhibet, superstitionem nobis exprobrans, vt qui libertatem propter eam amiserimus, istiusmodi verbis. "Est gens, quae Iudaeorum dicitur, qui vrbem in"colentes magnam et bene munitam nomine Hieroso"lyma, passi sunt eam in Ptolemaei potestatem venire, "quod arma capere noluerint, atque ex superstitione in"tempestiua crudeli dominatui sese subiecerunt." Et Agatharchides quidem de gente nostra haec memoriae prodidit. Caeterum Ptolemaeus, multis hominibus captis, tum ex Iudaeae montanis, locisque circa Hieroso-

σόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν ἐν Γαριζεὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. ἐγνωκὼς δὲ τὰς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων Φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτας ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Αλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸς, μετὰ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ· πολλὰς αὐτῶν εἰς τὰ Φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐν Αλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τῶ παραθεμένῳ τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. ὐκ ὀλίγοι δ' ἠδὲ τῶν ἄλλων Ιουδαίων ἐκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτὸς καὶ τῆς τῶ Πτολεμαίου Φιλοτιμίας προσκαλουμένης. σάτεις μέντοιγε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τὸς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθῶν ἀποσώζειν προαιρουμένοις, ἐγίνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμων, τῶν μὲν Ιεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων· τῶν δὲ Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

ΚΕΦ. β'.

Ως Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος τὸς Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλὸς αἰχμαλώτους ἀπέλυσε, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

Βασιλεύσαντος δὲ Αλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τῦ Σωτῆρος τεσσαράκοντα, ἔπειτα τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ Φιλάδελφος, καὶ καταχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἑνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τὸς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῦ βασιλέως, σπουδάζων, εἰ δυνατὸν εἴη, πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, εἴ τι πῦ μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἠδὺ τῇ τῦ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα γὰρ περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλο-

lyma, tum ex Samaria et Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Cumque Hierosolymitanos iurisiurandi fideique obseruantissimos ex iis intelligeret, quae Alexandri legatis post victum ab eo Darium responderant, multos eorum in praesidiis dispossuit, et cum Macedonibus Alexandriae pares fecit, ac sacramento adstrinxit, seruaturos fidem posteris eius, qui ipsis imandasset eam prouinciam. Non pauci praeterea reliquorum Iudaeorum in Ægyptum sua sponte profecti sunt, allecti partim bonitate soli, partim Ptolemaei liberalitate. Sed inter Samaritas et Iudaeorum posteros instituta patria retinere studentes existebant contentiones, iique inter sese decertabant, dum Hierosolymitani suum templum sanctum esse contendunt, et victimas eo mitti volunt; Samaritae contra, in montem Garizin.

CAP. II.

Quomodo Ptolemaeus Philadelphus leges Judaïcas Graece transferendas curauit, multosque captiuos manumisit, et multa donaria Deo consecrauit.

CVM autem Alexander duodecim annos regnasset; et post eum Ptolemaeus Soter quadraginta, tum demum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos vndequadraginta) et legem Iudaïcam curauit transferendam, et seruientes in Ægypto Hierosolymitanos seruitute liberauit, qui fuerunt centum et viginti millia, ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum praefectus, operam dans, vt omnes, si fieri posset, totius orbis libros colligeret, et coëmens quicquid vbique vel fama accepisset studio dignum fore Regisque voluntati non ingratum, (nam is maximo librorum colligendorum desiderio tenebatur) omni cura et cogitatione huic rei

πάλαι, συνηγωνίζετο. ἐρομένῳ δ' αὐτὸν ποτε τῷ Πτολεμαίῳ, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων; τῶν μὲν ὑπαρχόντων εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν, ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. μεμηνῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ παρὰ τοῖς Ιουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης· ἃ, τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ελληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ᾐδεῖν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα· δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας εὐπορῆντα· ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν Δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι.

β'. Ἀριστᾶος δέ τις, φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μετριότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους Ιουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτοις περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ανδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ Ἀριστᾶος, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. "εἰ χρὴ ἀπατωμένους ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, περιορᾶν, "ἀλλὰ ταληθὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰρ τῶν Ιουδαίων νόμους οὐ "μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διεγνωκότες εἰς "τὸ σοὶ κεχαρισμένον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πράξαιμεν "ἄν, πολλῶν Ιουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων; ὃς, τῇ "σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως, ἀπό- "λυσον τῆς ταλαιπωρίας, τὴν βασιλείαν σοὶ διάπαντος τοῦ θε- "μένου τοὺς νόμους αὐτοῖς Θεοῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονή-

incumbebat. Ptolemaeo autem aliquando ab ipso quaerente, quot iam librorum millia collecta haberet? respondit esse iam circiter ducenta millia, et breui congesturum ad quingenta. sibi etiam, adiiciebat, indicatum, multos esse apud Iudaeos de ipsorum institutis libros studio dignos et bibliotheca regia; qui cum illorum literis et sermone scripti sint, rem fore magni laboris et molestiae, si in Graecam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturae, vocemque reddere consimilem, contigit tamen, vt sui generis sit. caeterum nihil, inquit, prohibet, quo minus eos transferendos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) et in bibliotheca tua habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, sibi optime consulere existimans, Iudaeorum pontifici scribit, vt haec fiant.

2. Iam quidam nomine Aristaeus, Regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, saepe antea Regem orare statuerat, vt Iudaeos, quicunque in eius regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum praefectis, Sosibio Tarentino et Andrea, eos obsecrans, vt se in eis, quae sit a Rege postulaturus, adiuvent. Cumque Aristaeus eorum, quos memorauimus, sententiam accepisset, Regem adit, et cum eo agit in hunc modum. "Non decet committere nos, o Rex, "vt decipiamur, sed verum patefacere. Cum enim id "nobismet negotii dari voluerimus, vt Iudaeorum leges "in tuam gratiam non solum transscribantur, verum "etiam vertantur, quanam ratione hoc facere possimus, "cum multi Iudaei seruiant in regno tuo? Quos certe "non alienum erit a tua magnificentia et bonitate libe"rare a calamitate: quandoquidem qui Deus eis leges "tulit, is est, qui tuum regnum regit, quantum ego qui"dem quaerendo comperi. Conditorem enim vniuer-

"σαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συσησάμενον Θεὸν "καὶ ἔτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν ἐτύμως, "ἀπὸ τῆ σύμπασι ἐμφύειν τὸ ζῆν τὴν ἐπίκλησιν αὐτῆ νοή- "σαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τῆ Θεῆ, τοῖς ἐξαίρετον τὴν εἰς αὐ- "τὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, "καὶ τὸν ἐν αὐτῆ βίον ἀπειληφόσιν. ἴσθι μέντοιγε, ὦ βασι- "λεῦ, ὡς ἔτε γένει προσήκων αὐτοῖς, ἔτε ὁμόφυλος αὐτῶν "ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀξιῶ. πάντων δὲ ἀνθρώπων δημιέρ- "γημα ὄντων τῆ Θεῆ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς εὐ- "ποιῆσιν, ἐπὶ τέτῳ καὶ σὲ παρακαλῶ.

γ'. Ταῦτα εἰπόντος τῆ Ἀριστοίβε, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος δὲ Ἀνδρέβε, παρεσήκει γὰρ, καὶ φήσαντος ὀλίγε πλείονας ἔσεσθαι τῶν δέκα μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς, εἶπεν, Ἀριστοῦβε, δωρεὰν αἰτεῖς; Σωσιβίε δὲ καὶ τῶν παρόντων φησάντων, ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τῆς αὐτῆ μεγαλοψυχίας τῷ παρεσχηκότι τὴν βασιλείαν Θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι· διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδῳσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστε τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ περὶ ὧν ἠξίε προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀριστοίβε προαίρεσιν βεβαιῶντα, καὶ πρὸ ταύτης τὴν τῆ Θεῆ βούλησιν· καθ' ἣν ὐ μόνον τὰς ὑπὸ τῆ πατρὸς ἀχθέντας αὐτῆ καὶ τῆς ἐκείνε στρατιᾶς ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τὰς προϋπαρχόντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν. πλειόνων δὲ ἢ τετρακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως γενήσεσθαι φαμένων, ταῦτά τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀντίγραφον τῆ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς τῆ βασιλέως μεγαλοφροσύνης, ἔγνωσαν διαφυλάξαι. ἦν δὲ τοιῆτο. "Οσοι "τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν τῷ πατρὶ, τήν τε Συρίαν καὶ "Φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώ- "ματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις "ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπημπόλησαν, τάς τε πρὸ

"fitatis Deum et ipſi et nos colimus, familiari ſermone "Ζῆνα (i. e. Iouem) vocantes, indito a viuendo nomi- "ne, quod is vitam conferat omnibus. Quapropter ad "honorem Dei, iis, qui Deum praecipua religione ve- "nerantur, redde patriam, vt eis in natali ſolo vitam "agere liceat. Illud quidem ſcito, Rex, me nec ge- "nere eis, nec natione propinquum, haec pro eis po- "ſtulare. Sed cum omnes homines Dei ſint opificium, "et ſciam eum benefacientibus delectari, ad benefacien- "dum te cohortor.

3. Haec loquutum Ariſtaeum, Rex hilari laetoque vultu intuitus, Quotnam, inquit, millia putas eſſe eorum, qui manumittendi ſunt? Cumque Andreas, qui tum forte adſtiterat, ſubieciſſet, paulo plura eſſe, quam centum decem millia. An vero paruum a nobis, inquit Rex, donum, Ariſtaee, poſtulas? Cumque Sofibius, et qui aderant, dixiſſent, debere eum dignam ſua munificentia gratiam Deo rependere, qui ei regnum conciliaſſet: Rex ex illis gaudio perfuſus iuſſit, vt, cum militibus ſtipendia ſoluerent, etiam pro captiuis, qui apud eos eſſent, penderent in ſingula capita drachmas centum viginti. Ac de ipſius poſtulatis promiſit libellos ſe magnifice ſcriptos editurum, quibus Ariſtaei propoſitum, et ante id Dei voluntas confirmaretur: ex qua non ſolum ductos a patre ſuo et eius exercitu liberaturum ſe dixit, ſed etiam eos, qui ante erant in regno, et ſi qui poſtea fuerant adducti. Et cum eam liberationem dicerent plus quam quadraginta talenta poſcere, nihilominus conceſſit; atque edicti exemplar, quo illuſtrior eſſet Regis magnanimitas, poſteris conſeruari voluerunt. Erat autem huiuſmodi. "Quicunque ſub pa- "tre noſtro militantes Syriam et Phoenicem incurſarunt, "peruaſtataque Iudaea mancipia inde in vrbes regionem- "que noſtram deportarunt ac vendiderunt; itemque qui "ante nos erant in meo regno, et ſi qui nunc adducti

"αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθη-
"σαν, τούτους ἀπολυέτωσαν, οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστ
"σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρα-
"τιῶται μετὰ καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλι-
"κῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ
"παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς προαίρεσιν καὶ παρὰ τὸ δέον ἡγμαλω-
"τίσθαι, τὴν δὲ χώραν αὐτῶν διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθαδίαν
"κεκακῶσθαι, καὶ διὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν
"πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δί-
"καιον οὖν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους παρὰ τὸ
"προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄν-
"τας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν
"κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους· καὶ μηδένα περὶ τούτων κακουρ-
"γεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προσεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς
"ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖ-
"σθαι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδεικνύντας αὐ-
"τοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν
"ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσαγγελλέτω δὲ τοὺς ἀπειθήσαντας
"ὁ βουλόμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνενε-
"χθῆναι βούλομαι." τούτου δὲ τοῦ προστάγματος ἀναγνωσθέντος
τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνου δὲ λείποντος τοῦ
περὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν αὖθις εἰσηγμένων Ἰουδαίων μὴ
διεσάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τού-
των φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν διαφόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν
ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς
βασιλικοῖς τραπεζίταις. γενομένου δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ
ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασι-
λεῖ. τάλαντα δὲ ὑπὲρ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσια τῶν λύτρων
ἐγένετο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσέπραττον οἱ δεσπόται
τὰς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ
τούτων διδόναι κελεύσαντος, ἐν ᾧ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου
σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

δ'. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως βού-
λησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον ἐκδοῦναι καὶ τὸ

"sunt, hos manumittunto, qui penes sese habent, ac-
"cipientes pro singulis capitibus drachmas centum vigin-
"ti, ita vt milites quidem vna cum stipendiis, reliqui
"autem a mensa regia redemtionis pretium reportent.
"Arbitror enim, eos contra patris voluntatem, contraque
"aequitatem, captiuos esse factos, eorumque terram li-
"centia militari afflictam, et ex eorum in Ægyptum
"translatione magnam vtilitatem partam esse militibus.
"Quapropter iustitiae rationem habens, et eorum inise-
"ricordiam capiens, qui inique opprimuntur, impero iis,
"qui Iudaeos habent in suo seruitio, vt eos manumit-
"tant domini pro praescripta summa; neue quisquam in
"hac re dolo malo agat, sed imperatis obediat. Volo
"autem, vt intra triduum, ex quo allatum erit hoc edi-
"ctum, apud eos, qui huic negotio praesint, profitean-
"tur, eisque simul etiam corpora ostendant: hoc enim
"etiam e re mea esse duco. Quod si qui dicto audien-
"tes non fuerint, eorum nomina, qui volet, deferto, eo-
"rumque bona in fiscum regium referuntor." Cum primum hoc edictum praelectum esset Regi, atque alia quidem recte haberet, hoc vero desideraretur, quo cautum esset illis quoque, qui vel ante aderant, vel postea sunt adducti ex Iudaea, ille et hoc quicquid est benigni eis pro sua magnanimitate indulsit, iussitque solutionem, vt quae multiplex et cumulata esset futura, inter rerum agendarum ministros partiri et regios nummularios. Hoc autem facto, Regis iussa septem non amplius diebus peracta sunt, impensis in eam liberationem talentis plus quadringentis sexaginta. Nam etiam pro paruulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quasi Rex etiam eorum nomine solui iussisset, dum scripsisset accipiendum pro singulis capitibus quod dictum est.

4. Haec vbi ex sententia Regis magno cum decore acta erant, imperauit Demetrio, vt, quid ipse de Iudaeo-

περὶ τῆς τῶν Ιουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. οὐδὲν γὰρ εἰκῇ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις ᾠκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο. διὸ καὶ τὸ τῆς ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν κατατέταχται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τὴν τῆς τεχνίτης τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι εὐθέως γνώριμον. τῆς μέντοιγε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. "Βασιλεῖ μεγάλῳ παρὰ Δημητρίου. Προσάξαντός σου, ὦ βασιλεῦ, περί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων, ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν διαπεπτωκότων, ὅπως τῆς δεούσης ἐπιμελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῆς Ιουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ Εβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ Φωνῇ τῇ ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀμελέστερον, ἢ ἔχει, σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ὕπω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ταῦτα παρὰ σοὶ διηκριβωμένα. φιλοσοφωτέραν γὰρ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἂν ὖσαν Θεῦ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν, οὐκ ἐπιμνηθῆναι, φησὶν Εκαταῖος ὁ Αβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγυνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὴν βεβήλοις στόμασι διασαφεῖσθαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερεῖ, ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' ἑκάστης Φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον ἐκμαθόντες, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν.

ε'. Τοιαύτης δὴ τῆς ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ελεαζάρῳ, τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ιουδαίων, γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς Ιουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς παρασκευὴν δὲ κρατήρων

rum libris describendis sentiat, sibi libello proponeret. Nihil enim ab iis Regibus temere vnquam administratum, sed omnia multa cum diligentia fieri consueuerant. Vnde mihi visum est libelli huius et epistolarum exemplaria ordine collocare, necnon missorum etiam donariorum numerum, cum proprio singulorum apparatu, vt exquisita opificis magnificentia ab omnibus spectetur, et ex operum praestantia eximia, quis vniuscuiusque artifex sit, primo intuitu cognoscatur. Et quidem libelli exemplar ita se habet. "Regi magno Demetrius. Quod mi-"hi dederas in mandatis, o Rex, vt qui ad bibliothecae "complementum deessent, ii per me libri congererentur, et vt illis, quibus aliqua forte exciderint, cura de-"bita adhiberetur, summa hac in re diligentia defunctus "significo tibi, libros legislationis Iudaeorum a nobis desi-"derari cum aliis. Nam cum Hebraïco charactere et patria ipsorum lingua scripti sint, intelligi a nobis non "possunt. Contigit autem et ipsos negligentius, quam "ab auctoribus se habent, notatos esse; quod nondum "regia eis cura consuluerit. Oportet ideo, vt istos etiam "ad amussim exactos penes te habeas. nam ita compara-"ta est ea legislatio, vt altioris cuiusdam sapientiae et "sinceriſſimae integritatis plena sit, vtpote a Deo pro-"fecta. Quare nec poëtae, nec qui historias conscripse-"re, eius meminerunt, quemadmodum Hecataeus Abde-"rita testatur, adeoque nec hominum illorum, qui ex "eius praeceptis vitam instituerunt, quod casta esset et au-"gusta, et profano ore et sermone exponi non oporteret. "Quam ob rem, si ita tibi visum fuerit, o Rex, scribes "ad Iudaeorum pontificem, vt ad te mittat seniores sex ex "singulis tribubus, legum peritissimos, a quibus postquam "librorum illorum apertum et consonum sensum intellexe-"rimus, et accuratam acceperimus rerum interpretationem, "digna haec desiderio tuo colligamus.

5. Huiusmodi itaque libello supplice oblato, iussit Rex, vt de his scriberetur Eleazaro Iudaeorum pontifici, eique simul manumissio declararetur seruientium in Ægypto Iudaeorum. Itemque ad faciendos crateras et phialas

καὶ Φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα πεντήκοντα, λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· προσέταξε καὶ τὰς Φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὴν ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, ἅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἴδεσι, ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, μετὰ τὸ προεκθέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τῆς γραφείσης Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτην λαβόντι τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. τελευτήσαντος Ονίᾳ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται διάδοχος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους σύνηθ. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα Ονίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ ὃ τὸν λόγον ποιήσασθαι, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ γράφει Πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς Πτολεμαῖος "Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. Πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ "κατωκισμένων Ἰουδαίων, οὓς, αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν, "ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρα"τιωτικὰ κατέταξεν ἐπὶ μείζοσι μισθοφορίαις, τισὶ δὲ γενο"μένοις ἐν Αἰγύπτῳ σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλα"κὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί· τὴν ἀρχὴν "ἐγὼ παραλαβὼν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μά"λιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχ"μαλώτων δουλευόντων ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ "τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας ταῖς ἡλι"κίαις εἰς τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον κατέταξα· τινὰς δὲ "τῶν περὶ ἡμᾶς καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων, "ταύτης ἠξίωκα, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας "ἀνάθημα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τού"τοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, "τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν Ἑλλη"νικοῖς ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βι"βλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς

et calices, misit auri quidem talenta quinquaginta, gemmarum vero inaestimabilem multitudinem: iussitque custodes capsarum, in quibus erant gemmae, artificibus permittere electionem cuiuscunque vellent generis. Mandauit etiam pecuniae ad sacrificia et reliquos vsus in templum vsque ad centum talenta erogari. Exponam autem opera, et quo modo singula fabricata erant, si prius exemplar adduxero scriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id munus adeptus erat, ob causam, quam dicam. Defuncto Oniae pontifici filius eius Simon successit, is, qui Iustus cognominatus est, tum propter pietatem in Deum, tum propter beneuolum in ciues animum. Eo mortuo, et superstite ei filio infante, Onia nomine, eius frater Eleazarus, de quo loquimur, pontificatum suscepit; cui scripsit Ptolemaeus in hunc modum. "Rex Ptolemaeus "Eleazaro pontifici salutem. Cum multi in regno meo "habitarent Iudaei, quos a Persis, dum imperium "tenebant, captos meus pater honorauit, et partim "ad militiam maioribus stipendiis destinauit, partim, "videlicet iis, qui cum eo venerant in Ægyptum, "castella eorumque custodiam assignauit, vt essent Æ-"gyptiis terrori: ego principatum adeptus, cum omnes "humane tractaui, tum maxime ciues tuos, quorum "supra centum millia captiuorum in libertatem vindi-"caui, soluto de meis facultatibus pretio dominis eo-"rum. Ex his vero, quotquot per aetatem arma "ferre possent, in militiam allegi: nonnullos etiam eo-"rum, qui circa nos erant, quorum et fides id mereri "videbatur, in aulicos meos cooptaui, cogitans gra-"tum Deo pro eius de me cura donarium hoc et "maximum a me oblatum iri. Atque vt tum his "tum omnibus toto orbe Iudaeis gratum faciam, sta-"tui legem vestram interpretatione donare, et de He-"braeo in Graecum traductam in mea bibliotheca re-"ponere. Quare recte facies, si delectos viros, ex "vnaquaque tribu sex, iam aetate prouectos, ad me

"ἐξ ἀφ' ἑκάσης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας· οἳ καὶ
"διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται
"τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ, τούτων
"ἐπιτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέ-
"σταλκα δέ σοι περὶ τούτων διαλεξομένους, Ανδρέαν, τὸν ἀρχι-
"σωματοφύλακα, καὶ Αρισταῖον, ἐμοὶ τιμιωτάτης· δι' ὧν καὶ
"ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλ-
"λων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ἑκατόν. καὶ σὺ δ' ἡμῖν
"ἐπιστέλλων, περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα.

5'. Τῆς δὲ ἐπιστολῆς τοῦ Βασιλέως κομισθείσης πρὸς Ελεάζαρον, ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. "Αρχιερεὺς Ελεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. Ἐρρωμέ-
"νων σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης Αρσινόης καὶ τῶν τέκνων, κα-
"λῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δ' ἐπιστολὴν λαβόντες, μεγάλως
"ἤσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆ-
"θος ἀνέγνωμεν αὐτὴν, ἐμφανίζοντες αὐτῷ ἣν ἔχεις πρὸς τὸν
"Θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας, ἃς
"ἔπεμψας, χρυσᾶς εἴκοσι, καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα, καὶ κρα-
"τῆρας πέντε, καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἄτε εἰς θυσίαν
"καὶ εἰς ἐπισκευὴν ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ἑκατόν,
"ἅπερ ἐκόμισαν Ανδρέας καὶ Αρισταῖος, οἱ τιμιώτατοί σου τῶν
"φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ τῆς
"σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴδοι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον, κἂν ᾖ τι
"παρὰ φύσιν, ὑπομενοῦντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς
"σὰς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατα-
"τεθείσας. εὐθὺς οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν
"τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος
"εὐχὰς ἐποιήσατο γενέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆ-
"ναι σε τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγεγραφὴν
"ἐπὶ συμφέροντι τῷ σῷ λαβεῖν ὁ προαιρῇ τέλος. ἐπελέξαμεν
"δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, οὓς πε-
"πόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσῃ δὲ τῆς σῆς εὐσεβείας
"καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγεγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀπο-
"πέμψαι μετὰ ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἔρρωσο.

"miseris, qui et per aetatem legum sint periti, et eas "accurate possint interpretari. Sic enim existimo, his "perfectis, maxima nos gloria affectum iri. Misi au- "tem colloquuturos hisce de rebus tecum, Andream sa- "tellitum praefectum et Aristaeum, homines magnae apud "nos existimationis, per quos etiam donariorum primitias "ad templum et sacrificiorum reliquorumque misi, argenti "talenta centum. Et tu, si nobis, quae voles, scripseris, "rem gratam feceris.

6. Itaque his Regis literis ad Eleazarum perlatis, il- lis respondit quam fieri potuit amicissime. "Eleazarus "pontifex Ptolemaeo regi salutem. Si et tu vales, regi- "naque Arsinoë, et liberi, nobis omnia bene se habent. "Acceptis literis tuis, magnam ex praeclara tua voluntate "laetitiam cepimus, conuocataque multitudine illas reci- "tauimus, palam eis facientes tuam erga Deum pietatem. "Phialas etiam abs te missas protulimus, aureas viginti, "ac triginta argenteas, crateras item quinque, et mensam "consecratis muneribus excipiendis addictam, vt et sa- "crificiis faciendis ac caeteris omnibus, quibus opus tem- "plo fuerit, comparandis, centum talenta, quae An- "dreas et Aristaeus ex amicis tuis honoratissimi, viri ho- "nesti bonique ac doctrina praestantes, tuaque virtute "digni, attulerunt. Scire autem te velimus, nos tibi in "commodum tuum gratificaturos, etiamsi quid praeter "ingenium nostrum facere oporteat. nam tuis beneficiis "in ciues nostros multifariam collatis paria referre debe- "mus. Quare hostias confestim et tua, et fororis, et "liberorum, amicorumque causa immolauimus; et votis "Deo nuncupatis ab eo populus flagitauit, vti omnia tibi "feliciter atque ex animo cedant, regnumque tuum pacis "tranquillitate conseruetur, tibique bene vertat legis inter- "pretatio, et felicem, quem optas, sortiatur exitum. Dele- "gimus etiam seniores, ex vnaquaque tribu sex, quos ad "te vna cum lege misimus. Tuae autem erit pietatis ac iu- "stitiae curare, vt lex, absoluta eius interpretatione, ad "nos remittatur, salnis etiam istis, qui eam ad te apporta- "runt. Vale.

ζ'. Ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον ὑπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες, δηλοῦν· ἦν γὰρ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ· τὴν μέντοιγε τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν, ἣν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Θεὸν Φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ὧν ἑκάστου, ὡς οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι· τῆς μὲν ἱστορίας ἴσως οὐκ ἀπαρτίσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ τοῦ βασιλέως Φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον ἅπας συνήσειν τοῖς ἐντευξομένοις ὑπολαμβάνων.

η'. Πρῶτον δὲ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐκθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν δι' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγεθέστατον τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τραπέζης· πόσον τέ ἐστιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτου κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ καὶ τὴν οὖσαν, ἡλίκη τις ἦν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι φήσας καὶ πενταπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ, μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται· βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα· καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατεσκευάσθαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' οὐ διὰ σπάνιν τοῦ χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἄγαν τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν κατιδεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν καὶ παραδόξων, καὶ ὅσα ἦν ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι, καὶ τὰ

7. Haec quidem pontifex reſcripſit. Mihi vero haud neceſſarium viſum eſt nomina ſeptuaginta ſeniorum indicare, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt: (illa enim ſubſcripta erant epiſtolae) donariorum tamen, quae Rex Deo miſit, magnificentiam et opificium narrando percenſere, non ſuperuacaneum eſſe duxi, vt ſingulare Regis erga Deum ſtudium omnibus innoteſcat. Etenim eum ſumtus ad iſta Rex large ſuppeditaret, et opificibus praeſens adeſſet, atque opera inſpiceret, nihil eorum, quae facta ſunt, oſcitanter et negligenter fabricari ſinebat. quorum vniuſcuiuſque, quoad eius fieri poteſt, magnificentiam perſequar; non quod hiſtoria huiuſmodi forſan narrationem poſtulet, ſed quod elegantiae amorem in Rege, animique magnitudinem lectoribus inde commendatum iri exiſtimem.

8. Primo autem quae ad menſam ſpectant exponere aggrediar. Et quidem Regi in animo erat opus immenſae molis elaborare. iuſſit autem, vt menſae, quae tum Hieroſolymis erat, magnitudinem explorarent, et quanta eſſet, et an maior confici poſſet. Cumque intellexiſſet, qualis ea eſſet, quodque nihil prohiberet, quin ea etiam maior fieri poſſet, dixiſſetque ſe quintuplo ea maiorem velle facere, ſed vereri, ne propter nimiam eius molem ad miniſteria fiat inutilis, (cupere enim ſe, vt donaria, quae ipſe conſecraret, non in ſpectaculum ſolum eſſent, ſed ad ſacrorum etiam vſum accommodata) ideoque arbitratus eſſet priorem menſam non ob auri inopiam modica exſtitiſſe amplitudine; conſtituit eam, quae ante poſita erat, dimenſionibus quidem non excedere, varietate vero et elegantia materiae aliam longe praeſtantiorem efficere. Cumque ingenio eſſet ad rerum omnium naturas perſpiciendas acuto, promtoque in operibus nouis et mirabilibus excogitandis, ipſe tum iſta, quibus nulla erat ſculptura, inuentione ſua ſolerter adhibita oſtenſaque opificibus, fabricari iuſſit, tum quae

ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν.

θ'. Ὑποσησάμενοι τοίνυν ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν καὶ ἡμίσεις πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, ἐκ χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τῷ ἔργῳ ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν στεφάνην παλαισταίαν εἰργάσαντο, τὰ δὲ κυμάτια στρεπτά, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τῶν τριῶν μερῶν μεμιμημένην. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεσθαι. τῆς δὲ στεφάνης τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐγκεκλεισμένον ὠραίαν εἶχε τὴν διατύπωσιν· τὸ δ' ἔξωθεν περιηγμένον ἔτι μᾶλλον τῷ κάλλει τῆς ἐργασίας ἦν ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὴν μὲν ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν ὑσῶν, ὡς προειρήκαμεν, περὶ τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς χοινίσι τῆς τορείας λίθοι πολυτελεῖς παράλληλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. τὰ δ' ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης καὶ ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα ὠῶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἱ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἵληντο. ὑπὸ δὲ τὴν τῶν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνῖται, παντοίᾳ καρπῷ φύσιν ἐντετορευμένον, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ σάχυς ἀνασῆναι, καὶ ῥοὰς ἀποκεκλεῖσθαι. τὰς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφή, τῆς τραπέζης ὡς ἑταμφότερον μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλίας τῶν ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατεσκευασμένην· ὡς καὶ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης, γίνεσθαι διάφορον, τὴν δ' αὐτὴν ἄχρι καὶ τῶν

caelata erant ad expreſſas rerum formas reſpiciendo identidem perfici.

9. Itaque cum illud in ſe recepiſſent opifices, vt menſam exſtruerent in longitudinem quidem duorum cubitorum et ſemis, atque in latitudinem vnius, altitudine vero ſeſquicubitali, toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem menſae quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus inerat caelatura reſtis aemula trinis partibus tornata mirabiliter. Illa vero cum eſſent triangularia, vnuſquiſque angulus eandem formarum diſpoſitionem habebat: adeo vt ſitu mutato vna eademque ſpecies ante oculos verſaretur. Loricae quidem pars inferior menſam verſus pulchre conformata erat, exterior vero maiori adhuc opificii elegantia ſplendeſcebat, vt quae omnium in oculos incurreret et in conſpectum veniret. Vnde fiebat, vt ambarum partium proiecturae acutae eminerent nulluſque angulus, cum tres fuerint, vt ante diximus, dum menſa transfertur, iuſto minor videretur. Reſticulis autem tornatis ordine alterno inſertae erant gemmae fibulis aureis per foramina comprehenſae. At circa latera loricae, ad adſpectum eminentia, per obliquum erat ouorum facies, ex lapidibus pretioſis ornatus gratia confecta, in circuitu per totam menſam intercurrente denſa virgularum ſculptura. Subter hanc oualem ſpeciem circumducta erat corona, omne genus fructuum, prout eorum fert natura, repraeſentans, adeo vt racemi pendere, ſpicae ſurgere, malogranata occludi viderentur. Lapides etiam ſecundum genus vnumquodque praedictorum fructuum, colorem eorum natiuum referentes, elaborarunt, et auro vinctos menſae circumdederunt. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis facta eſt, eademque virgularum ſculptura, vt in menſa ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas et elegantia: ita vt nulla in lorica et cymatum ordine, ne menſa quidem in vtramuis partem verſa, cerneretur

ποδῶν ὄψιν τῆς ἐπιτεχνήσεως διατετάθαι. ἔλασμα γὰρ χρυσῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλην τῆς τραπέζης πλάτην, εἰς τοῦτο τὰς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσεσιν αὐτὰς ἐνέσφιγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν στεφάνην· ἵνα τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν στήσει τὴν τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον προσαυγάζοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῶν τε ἄλλων γενῶν ὅσοι περισπάδασοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον πλέγμα τι χοινοεδὲς περιῆκτο, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος, καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ παραλλήλῳ τῆς ἰδέας γειτνιάσει ψυχαγωγίαν θαυμασὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῶν πετάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτοῖς ἦν ἐξ ἄνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη, χῆμα κρηπῖδος ἀποτελοῦσα, τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα, καθ' ὃ τὸ πᾶν ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρειστο. ἀνέγλυψαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες, ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα, διὰ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπ' ἄκρον αὐτῶν ἔκτασιν, κινούμενα, φαντασίαν τῶν κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνης μιμημάτων παρεῖχεν. ἐκαινούργησαν δὲ ὥστε τρίπτυχον οἱονεὶ τὸ χῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, τῆς ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ὕτως συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδ' ἐπινοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κατὰ πολλὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν

diuersitas, sed idem artificium ad imos vsque pedes pertenderet. nam cum lamina aurea, quatuor digitos lata, mensae, qua patebat eius latitudo, adiuncta esset, in eam pedes eius inseruerunt, deinde fibulis et clausuris eos mensae adstrinxerunt iuxta loricam; atque ita vt eandem nouitatis artificii et magnificentiae, quacunque mensa verteretur, speciem exhiberent. Supra ipsam autem mensam sculpserunt maeandrum, qui lapides pretiosos, tot stellularum ad instar, varii coloris in medio haberet, carbunculum et smaragdum, ambos spectantium oculos grato fulgore irradiantes, aliosque diuersi generis, quotquot, ex naturae suae praestantia, summa cupiditate ab omnibus expetuntur. Iuxta maeandrum resticulata quaedam textura circumquaque discurrebat, relicta in medio specie, quae rhombo admodum similis, cui impressum erat crystallum, et electrum, quod, alterna formae suae vicinitate, miram intuentibus delectationem afferebat. Pedum autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis sub mensam resupinis, ita vt stamina crocea intus inclusa erecta ostenderent. Basis autem pedibus facta erat e carbunculo, palmum lata, crepidinis speciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedum lamina ei innitebatur. singuli etiam pedes ornati erant toreumate tenuissimo et operosissimo, constante ex hedera et palmitibus et racemis, idque ea arte, vt nihil a veris discrepare putarentur. nam cum vento, propter subtilitatem et summitatis suae extensionem, facile mouerentur, naturae potius, quam artis, speciem prae se ferebant. Verum etiam opus ita designarunt, vt totius mensae figuram veluti triplicatam effecerint; tam apta partium compage, vt neque cerni, neque animaduerti posset, qua iuncturae coirent. Fiebat autem, vt crassitudo mensae totius non minor esset dimidio cubitus. Atque hoc quidem donarium ex Regis munificentia ita se habebat, et ingenti materiae pretio, et decoris varietate, et imitatione naturae arte toreutice expressa: illo

τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη· σπουδάσαντος, εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τῆς προαναχειμένης τῷ Θεῷ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μέντοιγε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ, καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς πολὺ κρείττονα καὶ περίβλεπτον ἀπεργάσασθαι.

ι'. Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· φολιδωτὴν δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ διαζώσματος τὴν τορείαν, λίθων ταῖς σπείραις ποικίλων ἐνδεδεμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῇ μαίανδρος, πηχυαῖος τὸ ὕψος, ἐξείργαστο κατὰ σύνθεσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. κατ' αὐτὸν δὲ ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο· καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀνείλκυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀσπίδια τετραδακτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. περιεστέφετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίαις εἰς κύκλον περιηγμέναις. τοὺς μὲν οὖν χρυσέους κρατῆρας, δύο χωροῦντας ἑκάτερον ἀμφορέας, τοῦτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἀργύρεοι τῶν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι γεγόνεισαν, ὡς τρανοτέρας διὰ τούτων τὰς τῶν προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας τριάκοντα, ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν, ἀλλὰ μὴ λίθῳ πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ' ἐγίνετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων, θαυμασίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆς τοῦ βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτίζετο. ἐ γὰρ τῆς χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς, αὐτὸς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον δ' ἦν τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας, οἳ, πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν τούτου σπουδὴν ἀποβλέποντες, φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν.

ια'. Ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐ-

auctore et agente, vt, si non magnitudine haec mensam Deo prius appositam superatura esset, certe arte ipsa, et opificii nouitate, et ornamentorum splendore longe praestantior et adspectu pulchrior redderetur.

10. Crateres autem duo quidem aurei erant, squamas habentes torno exsculptas ab imo vsque ad praecincturam, variis lapidibus spiris insertis. Hanc sculpturam excipiebat maeander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificiose admodum compositus. Secundum hunc erat virgata sculptura: ac deinde vsque ad labrum rhomborum ad similitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quatuor digitorum, fecerunt, vt nihil ad summum decus et splendorem deesset. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis, et anthemidibus, et vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas vtrosque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt. Argentei vero quaeuis specula splendore vincebant, vt quis ad eos accedens multo expressius in iis corporis sui faciem contemplaretur. Insuper et Rex phialas triginta conficiendas curauit, quae eatenus, qua aureae erant et lapidibus pretiosis non occupatae, hederae frondibus et pampinis sculptilibus solerter adumbratae fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum ferebatur non solum operariorum ingeniis, qui mirandum in modum arte sua excellebant, sed et multo magis Regis studio et munificentiae, quae in causa erant, vt summam perfectionem acciperent. Etenim non solum sumtus ad artifices large et magnifice suppeditabat, verum etiam, omissa publicorum negotiorum administratione, ipse operi faciundo praesens aderat, totumque opus inspiciebat. Quo fiebat, vt artifices acrem diligentiam adhiberent; qui, ad Regem eiusque hac in re studium spectantes, strenue magis et nauiter operibus incubuerunt.

11. Ista quidem donaria a Ptolemaeo Hierosolyma ad templum missa erant. Atque pontifex Eleazarus, cum

τὰ, καὶ τιμήσας τὰς κομίσαντας, καὶ δῶρα δὲς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. παραγενομένων δὲ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ανδρέαν καὶ τὸν Αρισταῖον τὰς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, τάς τε ἐπιστολὰς, ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. σπεύδων δ' ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ἐπὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τὰς μὲν ἄλλας, ἃς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παράδοξον τοῦτο ποιῶν καὶ παρὰ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοιούτων αἰτιῶν ἀχθέντες, διὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσήεσαν· οἱ δὲ πρεσβεύοντες, διὰ μηνός. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ελεαζάρου περιέμενεν. ὡς δὲ παρῆλθον μετὰ καὶ τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τῶν ἐνειλημάτων ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, καὶ τῆς συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἕτω γὰρ ἦρμοστο, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, ὃ τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἓν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, διὰ ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα πεσεῖν, φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ἐπὶ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσειπεῖν. τὴν μέντοιγε ἡμέραν, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιήσειν, καὶ κατὰ πᾶν ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτῶν, καὶ τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσταθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς

ea in templo collocaſſet, eoſque honoraſſet, qui ea attulerant, atque dona Regi ferenda illis dediſſet, ad Regem eos remiſit. At poſtquam ii Alexandriam peruenerunt, Ptolemaeus, intellecto eorum aduentu, et ſeptuaginta ſenatorum ſimul veniſſe, protinus legatos Andream et Ariſtaeum curat accerſendos. Qui, vbi ad eum acceſſerunt, literas ei, quas a pontifice afferebant, tradiderunt; et omnia, quibus eos verbis interrogauit, declararunt. Ille vero cupiens ſenatores alloqui, Hieroſolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti iuſſit: id quod inuſitate et contra eius conſuetudinem factum eſt. Qui enim ob huiuſmodi cauſam adducebantur, quinto demum die eum conueniebant; legati vero poſt vnum menſem. Tunc igitur, dimiſſis aliis, miſſos ab Eleazaro exſpectauit. Atque vbi ſeniores illi aduenerunt, dona ſecum ſibi a pontifice ad Regem tradita, et membranas, in quibus ſcriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogauit eos de iis libris. Cumque eos, detractis tegumentis, ei oſtendiſſent, Rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, et indiſcretas earum commiſſuras, ita enim libri apti erant et connexi, gratias ſe illis habere dicebat, qui veniſſent, et maiores ei, qui miſiſſet, longe vero maximas Deo, cuius leges vt eſſent contigit. Cumque ſeniores, et qui vna aderant, Regi vno clamore fauſta omnia comprecati eſſent, pro nimio gaudio lacrymas emiſit. ita enim a natura comparatum eſt, vt idem ſummae laetitiae, quod doloris, ſignum eſſet. Dein cum iuſſiſſet libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus eſt, dixitque aequum eſſe, vt prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accerſiuiſſet, ac deinde illos compellaret. Imo et diem quidem eorum aduentus promiſit ſeſe inſignem facturum, eundemque ſingulis annis, quamdiu ipſe viueret, ſolenniter celebraturum. Nam fors ita tulit, vt idem dies eſſet eorum aduentus, et victoriae, quam ipſe de Antigono praelio nauali reportarat. Igitur eos ſibi

ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας πρὸς τῇ ἄκρᾳ.

ιβ'. Ὁ δὲ ἐπὶ τῆς τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος Νικάνωρ, Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διετέτακτο δὲ τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον. κατὰ γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσαι ἐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται περὶ τὴν δίαιταν, ἦν τούτων ἐπιμελόμενος, καὶ κατὰ τὸ τῶν ἀφικνυμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρεσκευάζετο, ἵνα τῷ συνήθει τρόπῳ τῆς διαίτης εὐωχούμενοι μᾶλλον ἥδωνται, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυχεραίνωσιν. ὃ δὴ καὶ περὶ τούτους ἐγένετο, Δωροθέου διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτοις καθεσῶτος. συνέτρωσε δὲ πάντα δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς, καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, ἵνα προστάξαντος τοῦ βασιλέως. τοὺς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνακεῖσθαι κατακλιθῆναι· τοὺς δὲ λοιποὺς μετὰ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, οὐδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον, οἷς ἔθεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ιουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κατὰ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας, καὶ θύτας, καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο, παρῆτήσατο· τῶν δὲ παραγενομένων ἕνα, Ελισσαῖον ὄνομα, ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ, στὰς εἰς μέσον, ηὔχετο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἦρθη, καὶ παυσάμενοι πρὸς εὐωχίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο· καὶ ἕκαστον αὐτῶν λόγους ἐπηρώτα φυσικοὺς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων περὶ παντὸς ὑτινοσοῦν, ὃ λέγειν αὐτοῖς προβληθείη, διασαφούντων, ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας δώδεκα συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ Ἀριστέου βιβλίον, ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα.

conuiuas esse iussit, eisque sub ipsa arce dari pulcherrima hospitia.

12. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus praeerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procurationem habebat, iussit, vt cuique pararet quae ad victum pertinerent. erat autem ea res a Rege in hunc modum constituta. Nam in vnaquaque vrbium, quae non eadem victus ratione vtebantur, erat qui haec administraret, et hospitibus omnia ad ipsorum morem curanda pararet, vt consueta victus ratione epulantes magis delectarentur, nec vlla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque senioribus factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum pertinentia, his rebus praefecto. Isque per seipsum omnia ad illos accipiendos parauit, geminamque accubationem fecit, idque Regis iussu. Imperauit enim Rex dimidiam eorum partem iuxta se collocari, alteram vero partem in altera mensa post suam, nihil omittens quod illis honori esset. Postquam ita discubuerunt, mandat Dorotheo, vt, quo ritu vterentur omnes, qui ad eum ex Iudaea venissent, eodem iis ministraret. Itaque sacros praecones, et sacrificos, et alios, quibus preces peragere mos erat, ipsi visum est repudiare: et hospitum vnum, nomine Eliasaeum, sacerdotem, rogauit, vt precationem adhiberet. Atque is, stans in medio, Regi eiusque subditis fausta precatus est. Deinde omnes cum laetitia applauserunt et acclamarunt: et eo facto ad epulas paratas se conuerterunt. Et Rex, cum moram, quantam satis esse iudicabat, interposuisset, philosophari coepit, et singulis eorum quaestionem aliquam naturalem proponebat, etiam ad res quaesitas contemplandas. Cumque accurate de quauis re, quae eis proponeretur, disseruerent, Rex iis delectatus per duodecim dies huiusmodi conuiuium fecit. id quod cuiquam, qui quaestiones in conuiuio agitatas singillatim scire desiderat, licet cognoscere ex Aristaei libello, quem hac de re conscripsit.

ιγ'. Θαυμάζοντος δ' αὐτὸς, ὑ μόνον τῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ Μενεδήμυ τῦ Φιλοσόφυ προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα Φήσαντος, καὶ διὰ τῦτ' εἰκὸς καὶ τῦ λόγυ δύναμιν καὶ κάλλος εὐρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τύτων ἐπιζητῦντες. γεγενῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν, ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα, πῶς δεῖ βασιλεύειν· κελεύει τε αὐτοῖς ἀνὰ τρία δοθῆναι τάλαντα, καὶ τὺς ἀποκατασήσοντας ἐπὶ τὴν κατάλυσιν. διελθυσῶν δὲ τριῶν ἡμερῶν, παραλαβὼν αὐτὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ ἑπτασάδιον, χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, καὶ διαβὰς πρὸς τὴν γέφυραν, προελθὼν ἐπὶ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ παρὰ τὴν ἠϊόνα κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἠρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτὺς ἐκεῖ παρεκάλει, πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῦ νόμυ, παρόντων, ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἔνι μάλιστα Φιλοτίμως καὶ Φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιύμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τῦτο διετέλουν ὄντες· ἔπειτ' ἐπὶ τὴν τῦ σώματος ἀπηλλάττοντο θεραπείαν, ἀΦθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν χεροπυμένων, καὶ προσέτι τῦ Δωροθέυ πολλὰ καὶ τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωὶ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν παραγινόμενοι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀπήεσαν τόπον, καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀποπτόμενοι, καὶ καθαίροντες αὐτὺς, ἕτως ἐπὶ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐτρέποντο. μεταγραΦόντος δὲ τῦ νόμυ, καὶ τῦ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἔργυ τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τὺς Ιυδαίυς ἅπαντας εἰς τὸν τόπον, ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τύτυς. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τὺς διασαΦήσαντας πρεσβυτέρυς τὸν νόμον· ἐπήνεσαν δὲ καὶ τὸν Δημήτριον τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρετὴν γεγενημένον, παρεπάλεσάν τε δῦναι καὶ τοῖς ἡγυμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅ, τε ἱερεὺς καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ

13. Cum autem eos non ſolum Rex demiratus eſſet, ſed et Menedemus philoſophus vltro fateretur, prouidentiam omnia gubernare et moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim et pulchritudinem eſſe indeptos, finis ſtatim id genus diſquiſitionibus imponitur. Tum vero Rex dicebat, ſeſe iam maxima bona percepiſſe ex eorum aduentu, (quippe qui ei profuerint, quod ab eis didiciſſet regis officium) iuſſitque ſingulis trja talenta dari, et viros deputari, qui eos in hoſpitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis aſſumtis heptaſtadium tranſgreſſus, aggerem in mari ad inſulam pertinentem, et tranſito ponte, cum boream verſus progreſſus eſſet, congregauit eos in domum prope littus exſtructam, ad contemplationem rerum ob ſolitudinem idoneam: et eis illuc perductis, rogabat, vt, poſtquam omnia, quibus ad legis interpretationem opus eſſet, ad arbitrium ſuum haberent, negotium expedirent. Illi vero, ſummo ſtudio et labore ad legem accurate interpretandam aggreſſi, in ea ad horam diei nonam elaborabant: deinde corpori curando ſe dabant, iis, quae ad victum pertinerent, large ſuppetentibus; ac praeterea Dorotheo multa ex iis, quae Regi parata erant, ipſius Regis iuſſu illis afferente. Atque etiam quotidie bene mane ad regiam venientes, et Ptolemaeum ſalutantes, eundem locum repetebant: et manus in mari lauantes, ſeque luſtrantes, ita demum ad legum interpretationem ſeſe conferebant. Deinde tranſcripta lege, et interpretationis opere duobus et ſeptuaginta diebus abſoluto, Demetrius, congregatis eum in locum, in quo verſae leges fuerant, Iudaeis omnibus, praeſentibus etiam interpretibus, eas recitauit. Et multitudo ſeniores, legis interpretes, approbauit: et Demetrii etiam inuentionem collaudarunt, qui eis magnorum bonorum inuentor exſtitiſſet; ab eoque petierunt, vt etiam rectoribus ſuis legem legendam daret; poſtularuntque omnes, tum ſacerdos, tum interpretum ſeniores, et reipublicae adminiſtratores, vt, quandoqui-

πρεσβύτεροι, καὶ τῆ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισαι, καὶ διαμεῖναι ταῦθ', ὡς ἔχει, καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἁπάντων δὲ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν, εἴ τις ἢ περισσόν τι προσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπεῖντα τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο πράττοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς εἰς ἀεὶ διαμείνῃ.

ιδ'. Ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἤδη δὲ μᾶλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου· καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς, ὅτως θαυμαστῆς ὕσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς ὅτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς ὅτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη; ὁ δὲ Δημήτριος, μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν, ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς, τούτοις ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. δηλῶν, ὡς Θεόπομπός τε, βληθεὶς ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων, ἐταράχθη τὴν διάνοιαν, πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ παρὰ τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετο τὸν Θεὸν, ἐντεῦθεν αὐτῷ γενέσθαι τὴν παραφροσύνην ὑπονοῶν· ὃ μὴν ἀλλὰ καὶ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν ἐπὶ κοινὰς ἀνθρώπους θελήσαντι, καὶ ἀποχώμενος κατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ Θεοδέκτου τοῦ τῶν τραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνηθῆναι, τὰς ὄψεις γλαυκωθείη, καὶ συνιδὼν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξευμενισάμενος τὸν Θεόν.

ιε'. Παραλαβὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ Δημητρίου, καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς, ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς· τούς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ιουδαίας παραγίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς καὶ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκ-

dem recte haberet interpretatio, maneret, vt erat, neue mutaretur. Cumque omnes eorum sententiam laudassent, iussserunt, vt, si quis in lege vel superfluum aliquid scriptum videret, vel curtum, id iterum inspiceret, planumque redderet et corrigeret; sapienter hoc ipsum facientes, vt, quod semel rectum iudicatum esset, id perpetuo maneret.

14. Et quidem Rex gauisus est, videns suum hac in re institutum vtiliter perfectum. maxime autem laetatus est recitatis ei legibus, et legislatoris mentem atque sapientiam stupuit: itaque cum Demetrio verba facere coepit, qui fieret, vt, cum tam admirabilis esset ea lex, nullus nec historicorum nec poëtarum eius meminisset? Ad quod Demetrius respondit, propterea neminem ausum eam attingere, quod diuina esset et augusta: iamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentassent, laesos fuisse diuinitus. Eique demonstrauit, vt Theopompus, cum horum aliquid scribere instituisset, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuisset; itaque intermittente malo, Deum precibus placassset, inde sibi insaniam ortam esse suspicatus: quinetiam in somnio vidisset, id sibi propterea euenisse, quod diuina tractassset, et in profanum vulgus proferre voluisset; atque adeo, vbi destiterat, mentem ei constitisse. Narrauit etiam ei de Theodecta tragico poëta, qui (vt perhibetur) cum voluisset in quadam fabula mentionem facere eorum, quae in sacro libro scripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, incidisset; et intellecta causa conualuisset, propitiato Deo.

15. Rex igitur, libris a Demetrio, vt supra memoratum est, acceptis, eos veneratus, iussit diligentem curam illis haberi, vt iidem in integro manerent: hortatusque est interpretes, vt ad se frequenter ex Iudaea venirent. id enim eis vtile futurum, tum propter honorem, quo eos affecturus, tum propter dona, quibus ornaturus esset. Nunc quidem aequum esse dicebat, vt eos dimitteret: verum si

πέμπειν ἔλεγεν, ἱκεσίους δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἤτε αὐτῶν ἐστι σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνης μεγαλοφροσύνη παραχεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτὸς, δὸς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας τρεῖς, καὶ χρυσῆ τάλαντα δύο, καὶ κυλίκιον ταλάντου, καὶ τὴν τῆ συμποσίᾳ στεφανήν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔσχεν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὴν ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπισκευὴν, καὶ κυλίκιον ταλάντων τριάκοντα. πρὸς τούτοις δὲ καὶ στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν, καὶ στέφανον διάπεπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἱστὸς ἑκατόν· ἔτι γε μὴν φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ σπονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν, ὅπως, εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων θελήσειεν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπιτρέψῃ· περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὴν μετὰ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων κατατίθεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῶν Ιουδαίων τοιαῦτα παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ συνέβη γενέσθαι.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς Ασίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ασίᾳ καὶ τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνομοθεσίαν ἰσοτίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. τεκμήριον δὲ τοὺς Ιουδαίους, μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὡρισμένον τι παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῷ δήμῳ τῶν Αντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσαι προσειρημένος, Μιθριανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς Συρίας ἐτήρησε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τί-

deinceps ad se sua sponte venirent, assequuturos omnia, quae et ipsorum sapientiae deberentur, et a liberalitate sua praestari possent. Igitur eos tum dimisit, cum quidem vnicuique tres egregias vestes, et auri talenta duo dedisset, et calicem vnius talenti, et tori vestem stragulam. Et haec quidem ipsis dono dedit. Pontifici autem Eleazaro per eos misit decem lectos argenteis pedibus, vna cum eorum instrumento, et calicem talentorum triginta. Praeterea vestes decem, et purpuram, et elegantem coronam, et byssinae telae vlnas centum: et insuper phialas, et catinos, et pocula, et crateras duos, in templo reponendos. Hortatus est etiam eum per literas, vt, si qui illorum hominum ad se venire vellent, permitteret: quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione praecellerent, colloquia ferere; sibique gratissimum esset, opes suas istiusmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus sunt, quae Ptolemaeus Philadelphus in Iudaeorum gloriam et honorem praestitit.

CAP. III.

Vt Iudaeorum gentem honore affecerunt reges Asiae, et conditarum a se vrbium ciuitate donauerunt.

COnsequuti sunt et ab Asiae regibus honorem, quoniam sub eis militassent. Etenim Seleucus Nicator, in iis vrbibus, quas condidit in Asia et inferiore Syria, et in ipso regni capite Antiochia, eos ciuitate donauit, et eodem quo Macedones et Graecos ibidem collocatos numero habuit: quo iure etiamnum vtuntur. Argumento est, quod Iudaeis, nolentibus alieno oleo vti, certa pecuniae summa pro olei pretio soluitur a gymnasiorum praefectis. Quem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus (qui tum Syriae praetor erat) tamen retinuit. Et postea orbis terrarum imperium tenente Vespasiano, et Tito eius

τει τῦ υἱῦ αὐτῦ τῆς οἰκυμένης, δεηθέντες οἱ Αλεξανδρεῖς καὶ Αντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ιουδαίοις, ὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὶς ἂν κατανοήσειεν τὴν Ρωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιστα δὲ τὴν Οὐεσπασιανῦ καὶ Τίτυ. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ιουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτὺς ἔχοντες, ὅτι μὴ παρέδωσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκάτυ πολεμοῦντες ὑπέμειναν, ὐδενὸς αὐτὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προσῃρημένην πολιτείαν ἀφείλοντο· ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῆς τῶν Αλεξανδρέων καὶ Αντιοχέων δήμων μεγίστων παρακλήσεως ἐκράτησαν, ὥστε μηδὲν μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τύτυς χάριτος, μήθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας ἐνδῦναι, πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν ἀρχαίων τοῖς Ιουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τὺς ἀνταραμένυς αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας διὰ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τὺς δ' ὐδὲν ἐξαμαρτόντας ὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

β'. Ομοιον δέ τι τύτων καὶ Μάρκον Αγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ιουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ιώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτὺς, καὶ δεομένων τῦ Αγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας, ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Αντίοχος ὁ Σελεύκυ υἱωνὸς, ὁ παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέχωσιν, ἀξιύντων δ', εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ιουδαῖοι, σέβεσθαι τὺς ἰδίυς αὐτῶν θεὺς, καὶ δίκης περὶ τύτων συςάσης, ἐνίκησαν οἱ Ιουδαῖοι τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάυ τῦ Δαμασκηνῦ. ὁ γὰρ Αγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βύλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν Νικολάυ ἱςοριῶν τὴν ἑκατοςὴν καὶ εἰκοςὴν τρίτην καὶ τετάρτην. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπ' Αγρίππα κριθέντων, ὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν, ὐ γὰρ ἐπολέμει τότε Ρωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Οὐεσπασιανῦ δ' ἄν τις καὶ Τίτυ τὴν μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μετὰ πολέμυς καὶ τηλικύτυς ἀγῶνας, ὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην.

γ'. Τὺς γὰρ Ιουδαίους, ἐπ' Αντιόχυ τῦ Μεγάλυ βασι-

filio, orantes Alexandrini et Antiochenſes, vt Iudaei priuarentur iure ciuitatis, non impetrarunt. Vnde illud perſpici et intelligi poteſt, quanta aequitate et magnanimitate erant Romani, praecipue vero Veſpaſianus et Titus. qui licet multos contra Iudaeos bellando labores ſuſtinuerant, et acerbe tulerant, quod deditionem facere noluerint, ſed pugnantes ad extremum manſerint, nulla tamen re ius ipſorum praedictum imminutum eſſe voluerunt: verum et irae, qua olim exarſerunt, et populi tam Alexandrini, quam Antiocheni, vtut magni eſſent, precibus reſtiterunt, adeo vt ne minimum quidem vel ſuae in illos beneuolentiae, vel nefariorum, quos oppugnarunt, odio conceſſerint, ad minuendam erga Iudaeos benignitatem; dicentes, eos, qui contra ſe arma tulerant et pugnam inierant, iam ſatis ſuppliciorum dediſſe, eos vero, qui nihil peccauerant, haud aequum ſuis ſpoliari priuilegiis.

2. Marcum quoque Agrippam ſimiliter affectum erga Iudaeos nouimus. Nam cum Iones, commoti aduerſus Iudaeos, Agrippam oraſſent, vt ciuitate, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, is qui apud Graecos Deus appellatur, ſoli fruerentur, poſtularentque, vt, ſi Iudaei eorum eſſent cognati, eoſdem cum ipſis deos colerent, atque ea de re iudicium eſſet conſtitutum, obtinuerunt Iudaei, vt ſibi ſolitis moribus vti liceret; vſi patrocinio Nicolai Damaſceni. Agrippa enim pronunciauit, nihil ſibi innouare fas eſſe. Quae exactius ſi quis noſſe cuperet, ipſum Nicolaum Damaſcenum legat Hiſtoriarum libro centeſimo viceſimo tertio et quarto. Verum Agrippae ſententiam nihil eſt quod miremur; ea enim tempeſtate gens noſtra bellum non gerebat aduerſus Romanos. Veſpaſiani autem et Titi magnanimitatem merito quis obſtupeſcat, qui, poſt tot bella et certamina nobiſcum, non minore in nos erant facilitate. Sed eo iam, vnde huc digreſſa eſt, reuertatur oratio.

3. Regnante in Aſia Antiocho Magno, accidit, vt

λεύοντος τῆς Ασίας, ἔτυχεν αὐτός τε πολλὰ ταλαιπωρῆσαι, τῆς γῆς αὐτῶν κακωμένης, καὶ τὰς τὴν Κοίλην Συρίαν νεμομένας. πολεμοῦντος γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸν Εὐπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῷ Πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα Επιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος, καὶ πταίοντος ταὐτὰ πάσχειν. ὥς γ' ἐδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος, μεταξὺ τῆς εὐπραγίας τῆς Αντιόχω καὶ τῆς ἐπὶ θάτερον αὐτῷ τροπῆς τῶν πραγμάτων κείμενοι. νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αντίοχος, τὴν Ιουδαίαν προσάγεται. τελευτήσαντος δὲ τῶ Φιλοπάτορος, ὁ πᾶς αὐτῷ μεγάλην ἐξέπεμψε δύναμιν, καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. πολεμούμενον γὰρ αὐτῷ προσέθετο. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκόπαν Αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶ Ιορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτῷ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' Αντιόχω χειρωσαμένω τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεχήκει, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ιουδαῖοι, καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτῷ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ιουδαίων πρὸς αὐτὸν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω παρασχεῖν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. παραθήσομαι δὲ τὰς ἐπιστολὰς τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν γραφείσας, προδιελθών, ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτῷ, φησὶν οὕτως. "ὁ δὲ τῶ Πτολεμαίου στρατη-"γὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν "τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος." λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, "ὡς, τοῦ Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Αντιόχου, τὴν μὲν Βα-"ταναίαν καὶ Σαμάρειαν καὶ Αβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν

tum Iudaei, terra eorum vastata, tum qui Coelen-Syriam incolebant, multa aduersa paterentur. Eo enim belligerante aduersus Ptolemaeum Eupatorem, et eius filium cognomine Epiphanem, contigit illis, vt, si is superior fuerit, affligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo vt haud dissimiles essent naui in tempestate, fluctibus vtrinque vexatae, vt qui in medio iacerent, dum et Antiocho res prospere cederent et in contrarias partes mutarentur. Attamen victo Ptolemaeo, Antiochus Iudaeam occupauit. Deinde mortuo Philopatore, eius filius magnam manum, et ducem Scopam, misit contra Coeles-Syriae incolas: qui multas eorum vrbes, necnon gentem nostram cepit. oppugnata enim, in eius partes concessit. Non multo post, Scopam praelio vicit Antiochus, ad fontes Iordanis, magnamque eius copiarum partem deleuit. Postea vero cum Antiochus eas Coeles-Syriae vrbes, quas Scopas obtinuerat, Samariamque subegisset, Iudaei vltro deditionem fecerunt, eumque vrbe admiserunt, et eius omni exercitui et elephantis omnia abunde suppeditarunt, et relictos a Scopa in arce Hierosolymitana praesidiarios oppugnantem strenue adiuuerunt. Itaque Antiochus aequum esse iudicans, vt Iudaeorum erga se studium et liberalitatem remuneraretur, literas scripsit ad suos duces et amicos, testimonium perhibens Iudaeis, quam praeclare de ipso meriti fuerint, simulque significans, quae munera illis vicissim dare decreuerat. Atque earum exemplar subiiciam, cum prius narrauerim quae ad fidem verbis nostris faciendam scripsit Polybius Megalopolitanus. Nam in historiarum eius libro decimo sexto ita dicit. "Scopas autem copiarum Ptolemaei dux, ad regio-"nes superiores verso impetu, per hyemem Iudaeo-"rum gentem subegit." Eodem etiam in libro refert; "quomodo, Scopa ab Antiocho superato, An-"tiochus Batanaeam et Samariam et Abila et Gadara "recepit; atque paulo post Iudaei sese ei tradiderunt,

"Αντίοχος· μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ιου-
"δαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον Ιεροσόλυμα κα-
"τοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ πλεῖον λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα
"διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθή-
"σομεν τὴν διήγησιν." καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν.
ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, παραθέμε-
νοι πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως Αντιόχου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩι
ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Τῶν Ιουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν, ἡνίκα τῆς χώρας ἐπέβη-
"μεν αὐτῶν, ἐπιδειξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ πα-
"ραγενομένους δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων,
"καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν
"χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων,
"συνεξελόντων δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν Αἰγυπτίων,
"ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πό-
"λιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ἀν-
"θρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς
"αὐτὴν πάλιν συνελθόντων, πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐκρίναμεν διὰ
"τὴν εὐσέβειαν παραχεῖν τὴν εἰς τὰς θυσίας σύνταξιν, κτη-
"νῶν τε θυσίμων, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ λιβάνου, τιμὴν ἀρ-
"γυρίου μυριάδων δύο, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς ἐξ κα-
"τὰ τὸν ἐπιχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους
"καὶ ἑξήκοντα, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τριακοσίους ἑβδομήκοντα
"πέντε. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι, καθὼς ἐπέσταλ-
"κα· καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς,
"καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων ὕλη κατα-
"κομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τῆς Ιουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν,
"καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς πρασσομένου τέλους. ὁμοίως καὶ
"ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς ἂν ἐπιφανεστέραν γίνεσθαι τὴν τοῦ ἱεροῦ
"ἐπισκευὴν δέοι. πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους
"κατὰ τοὺς πατρίους νόμους· ἀπολυέσθω δὲ ἡ γερουσία, καὶ οἱ
"ἱερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ, καὶ οἱ ἱεροψάλται, ὧν
"ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ

"quotquot circa fanum Hierosolyma nuncupatum inco-
"lebant: de quo cum multa dicenda habeamus, deque
"praesentia Dei in fano, quae narranda supersunt in
"aliud tempus differemus." Et haec quidem Polybius in historia sua. Nos vero orationem vocabimus ad narrationem institutam, postquam ante oculos posuerimus Antiochi epistolas.

REX ANTIOCHVS PTOLEMÆO SALVTEM.

"Cum Iudaei, simulac in eorum fines ingressi sumus,
"studium erga nos suum declarauerint, et in vrbem
"suam venientes splendide acceperint, cumque senatu
"obuiam prodierint, et militibus elephantisque omnia
"abunde praebuerint, nosque in expugnando Ægyptio-
"rum in arce praesidio adiuuerint: visum est nobis eos
"pro his remunerari, et eorum vrbem, casibus, qui
"solent hominibus accidere, aduersis labefactatam, re-
"creare, atque frequentare, reuocatis in eam iis, qui
"sunt dispersi. Ac primum eis decreuimus, religionis
"causa praebenda conficere ad sacrificia, de pecudibus,
"quae sacrificari solent, et vino, et oleo, et thure,
"ad pretium argenteorum vicies mille, et similae arta-
"bas sacras secundum regionis istius morem sex, et tri-
"tici medimnos mille quadringentos septuaginta, et sa-
"lis medimnos CCCLXXV. Atque haec eis solui volo,
"quemadmodum imperaui: templique opus expediri, et
"porticus, et si quid aliud aedificandum est. Materia
"autem apportetur ex ipsa Iudaea, aliisque regionibus,
"et Libano, nec vllum eius nomine vectigal a quopiam
"exigatur. Idem dico de aliis, quibus ad speciosio-
"rem templi apparatum opus erit. Viuant autem
"omnes eius nationis homines ex legibus patriis: im-
"munisque sit senatus, et sacerdotes, et scribae tem-
"pli, et sacri cantores, et ab eo, quod pro capite
"pendunt, et ab auro coronario, aliisque tributis. Ac

"τοῦ περὶ τῶν ἄλλων. ἵνα δὲ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δί-
"δωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι, καὶ κατελευσομένοις ἕως τῆ
"Ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελέσιν εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπο-
"λύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτὰς τῆ τρίτῃ μέρος τῶν φό-
"ρων, ὥστε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς
"πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύσιν, αὐτούς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ'
"αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐ-
"τοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν.

δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε. σεμνύνων δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, πρόγραμμα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, περιέχον τάδε. "Μηδενὶ ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν περίβο-
"λον εἰσιέναι τῆ ἱερᾷ τὸν ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς
"ἂν ἁγνισθεῖσιν ἔστιν ἔθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδ' εἰς
"τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε
"ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ
"λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς
"Ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέ-
"φειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς προγονικοῖς θύ-
"μασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ἐπιτετράφθαι
"χρῆσθαι. ὁ δὲ τούτων τι παραβάς, ἀποτιννύέτω τοῖς ἱερεῦσιν
"ἀργυρίου δραχμὰς τριχιλίας." ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσέβειάν τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ Λυδίαν ἐπύθετο, καθ' ὃν ἦν καιρὸν ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις, κελεύων Ζεῦξιν, τὸν αὐτῆ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον, πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν. γράφει δὲ ὅτως.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΖΕΥΞΙΔΙ ΤΩι ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυνθα-
"νόμενος τὰς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης
"ἐπισφοῆς ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλευσαμένῳ
"μοι μετὰ τῶν φίλων, τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια, καὶ
"τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ
"Βαβυλωνίας, Ἰουδαίων οἴκους διχιλίους σὺν ἐπισκευῇ μετα-

"quo citius frequentetur vrbs, concedo iis, qui nunc "eam habitant, quique vsque ad mensem Hyperbere "taeum eo migrauerint, immunitatem in triennium. "Quin et in posterum tertiam tributorum partem eis "remittimus, ad eorum damnum resarciendum: et "quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, et ipsos et eorum "natos manumittimus, et facultates eis reddi impera- "mus.

4. Et epistola quidem haec continebat. Item in honorem templi libellos toto regno publicauit, qui haec complexi sunt. "Nemini liceat alienigenae, intra tem- "pli conseptum ingredi, etiam Iudaeis interdictum, nisi "quibus lustratis mos est introire ex lege patria. Neue "in vrbem importetur equina caro, neue mulina, neue "asini, siue feri siue cicuris, neue pardalina, aut vul- "pina, aut leporina, aut cuiusuis omnino eorum ani- "malium, quae Iudaeis vetita sunt. Neue pelles inferre "liceat, sed nec vllum tale animal in vrbe alere: sed "solis maiorum sacrificiis vti liceat, quibus placari Deus "debeat. Qui contra aliquid horum fecerit, soluito sa- "cerdotibus argenti drachmarum tria millia." Literis etiam suis amplum pietatis ac fidei nostrae testimonium dedit, cum nonnullos per Lydiam et Phrygiam res no- vas moliri accepisset, eo tempore, quo ipse in superio- ribus erat Persarum satrapiis, quibus iussit Zeuxidem du- cem, amicumque suum intimum, mittere nostratum quosdam a Babylone in Phrygiam. Scribit autem in hunc modum.

REX ANTIOCHVS ZEVXIDI PATRI SALVTEM.

"Si vales, bene est, ego quoque valeo. Cum in- "telligerem quosdam in Lydia et Phrygia rebus nouis "studere, magnopere hoc mihi prospiciendum curaui. "ac consultanti mihi cum amicis, quid facto sit opus, "visum est in castella et loca maxime necessaria trans- "ferre ex Mesopotamia et Babylonia Iudaeorum bis mil

"γαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὖνους αὐτοὺς ἴσεσθαι τῶν ἡμετέρων "φύλακας, διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρ- "τυρουμένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ "προθυμίαν εἰς ἃ παρακαλοῦνται. βούλομαι τοίνυν καὶ περ "ἐργώδους ὄντος τούτους μεταγαγεῖν ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς "χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προει- "ρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τό- "πον ἐκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων, "καὶ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. "μετρεῖσθωσαν δὲ, καὶ ἄχρις ἂν τοὺς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους "λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων διατροφάς· "διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐταρκες. "ἵνα, τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμο- "τέρους παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δὲ ποιοῦ "καὶ τοῦ ἔθνους κατὰ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆ- "ται." περὶ μὲν οὖν τῆς Αντιόχου φιλίας τοῦ Μεγάλου πρὸς τοὺς Ιουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω μαρτύρια.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Αντίοχος ἐσπείσατο πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. καὶ ὡς Ονίας εἰς ὀργὴν ἐκίνησε Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην· καὶ ὁ Ιώσηπος, πάντα ἐπανορθώσας, ποιεῖται φιλίαν πρὸς αὐτόν. οἷά τε ἄλλα ἔπραττεν Ιώσηπος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Υρκανός.

Μετὰ δὲ ταῦτα φιλίαν καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Αντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, παραχωρήσας αὐτῷ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ιουδαίας καὶ Φοινίκης, Ζερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῶν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ἐπισήμων ὠνοῦντο πατρίδας φορολογεῖν καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ιουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμοῦ-

"le familias, cum eorum ſupellectili. Credo enim "noſtrarum rerum cuſtodes fore beneuolos, tum propter "eorum erga Deum pietatem, tum quia noui, eis a "maioribus noſtris teſtimonium datum fidei, et promti "obſequii in eis, ad quae rogantur. Itaque hoc volo, "quamuis eos traducere laborioſum ſit, fide illis data, vt "ſuis legibus vti permitterentur. Cum autem eos in ea, "quae dixi, loca tranſtuleris, dabis ſingulis ad aedifican-"das domos locum, et agrum ad agriculturam, vinea-"rumque ſationem, et immunitatem frugum terrae con-"cedes in annos decem; ac donec terrae fruges perce-"perint, demenſum frumentum accipiant in famulorum "alimoniam: illiſque detur, qui eis inſeruient, quantum "opus erit, vt benigne a nobis habiti, ſtudioſiores ſe re-"rum noſtrarum praebeant. Da etiam operam, quoad "eius fieri poteſt, vt ei genti a nemine incommodetur." Atque haec a nobis in teſtimonium amicitiae, quae Antiocho Magno cum Iudaeis interceſſit, dicta ſufficiant.

CAP. IV.

Quomodo Antiochus foedus percuſſit cum Ptolemaeo. vtque Onias ad iram commouit Ptolemaeum Euergeten: et Ioſephus, rebus omnibus in integrum reſtitutis, cum ipſo amicitiam iniit. quaeque alia is geſſit, et filius eius Hyrcanus.

Poſtea autem amicitiam et foedus cum Ptolemaeo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum locauit, et Coelen-Syriam et Samariam et Iudaeam et Phoenicen dotis nomine tribuit. ac diuiſis in duos reges tributis, optimates ſuae quiſque patriae tributa rediimebant: et redactam, quae imperata erat, ſummam regibus pendebant. Eo tempore Samaritae, rebus vſi ſecundis, multa Iudaeos laeſerunt, agros eorum vaſtando, et corpora praedando; quae quidem ſub Onia pontifice ac-

τες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ονίου. τελευτήσαντος γὰρ Ελεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσὴς ἔλαβε· μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ονίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τῶ Δικαίου κληθέντος, Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ελεαζάρου, καθὼς προεῖπομεν ὗτος ὁ Ονίας, βραχὺς ἦν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσι ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ιεροσόλυμα πρεσβευτὴν, ἠτιᾶτο τὸν Ονίαν, οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους· καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβὼν, καὶ πέμψειν τοὺς ἐνοικήσοντας στρατιώτας· ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ιουδαῖοι συνεχύθησαν· τὸν δὲ Ονίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

Β'. Ιώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἐπὶ σεμνότητι δὲ καὶ προνοίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ιεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς Ονίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλώσασης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβευτοῦ παρουσίαν· ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν· ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ Ονίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλομένῳ περιστήσειν διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προσασίαν λαβὼν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐπιτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομένειν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν, ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ, ἢ πάντων αὐτῷ παραχωρῆσαι τῶν χρημάτων, ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ονίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκριναμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ' εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων· εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δὲ

tiderunt. Eleazaro enim vita defuncto, succeſſit in pontificatum Manaſſes eius auunculus: poſt cuius deceſſum, munus excepit Onias Simonis filius, eius, cui luſto cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, ſicvti iam dixi. Hic Onias ſordidi animi homo, et pecuniae cupidus erat: eamque ob rem tributum pro populo non ſoluit, quod eius maiores regibus de ſuo pendere ſoliti erant, videlicet argenti talenta viginti. quae res exacerbauit regem Ptolemaeum Euergetem, qui pater erat Philopatoris. Itaque miſſo Hieroſolymam legato, incuſauit Oniam, qui tributa non ſolueret: minatuſque eſt, ſeſe eorum agrum diuiſurum, niſi ſoluerentur, et eo militum coloniam deducturum. Qua re de Rege audita, Iudaei perterriti ſunt: ſed Onias, qua erat auaritia, haec pro nihilo habuit.

2. Ioſephus autem quidam, aetate iuuenis, ſed gravitate et prudentia et iuſtitia apud Hieroſolymitas celebris, patre Tobia natus ex ſorore Oniae pontificis, cum a matre didiciſſet aduentum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipſe) profectus in vrbem, Oniam obiurgabat, qui ciuium ſalutis rationem non haberet, ſed genti periculum creare vellet, pecuniam auertendo, propter quam et populi adminiſtrationem et ſummi ſacerdotis honorem adeptum eſſe dicebat. Quod ſi pecuniae vſque adeo cupidus erat, vt eius cauſa ſuſtineret videre patriam periclitantem, ciueſque ſuos indigna quaeque paſſos, ei perſuaſum eſſe voluit, vt adiret Regem, et ſibi vel totam pecuniam, vel certe partem, condonari poſtularet. Cum autem Onias reſpondiſſet, ſe minime principatum velle, dixiſſetque, ſe vel ſummum ſacerdotium, ſi fieri poſſet, paratum eſſe deponere, et ad Regem nequaquam iturum, haec enim ſeſe omnino non curare; tum eum rogauit Ioſephus, vtrum ſibi permitteret legationem pro gente publicam ad Ptolemaeum

ἐπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει διὰ τὴν Ὀνίᾳ τῷ θείῳ περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῶν ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος διάνοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίᾳ· πρεσβεύειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν, ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος, τούτων ἀκούσαν, ἠυχαρίστει τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς καὶ ἐπὶ πολλὰς ἑστιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβευτοῦ προτρεψαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχομένου. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς, ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν παραιτησόμενος τῶν ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ προσάτην. ἀμέλει τοσαύτη περὶ τῶν ἐγχωμίων τοῦ νεανίσκου διατέλεσε χρώμενος περιουσία, ὥσε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, προδιάθεσιν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ἔπω παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος διαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐσθῆτάς τε καὶ ἐκπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦθ' ὡς περὶ δισμυρίας δραχμὰς παρασκευασάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ἐπὶ τὴν τῶν τελῶν ὠνήν. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες δὲν ἔτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ἐπὶ πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν Μέμφει τὸν βασιλέα Πτολε-

ſuſcipere. Cum autem ille dixiſſet, ſeſe permittere, continuo in templum adſcendit Ioſephus, populoque in concionem aduocato, eos hortatus eſt, ne perturbentur, aut quidquam metuant, quod eius auunculus Onias eos adeo neglexerit; animos vero vt a triſti exſpectatione liberarent obſecrauit: ſe enim legatum ad Regem iturum eſſe promittebat, perſuaſurumque ei ipſos nihil iniqui agere. Et quidem multitudo, iſtis auditis, Ioſepho gratias egit. Ille vero, cum e templo deſcendiſſet, Ptolemaei legatum hoſpitio excipit, et ipſum magnis muneribus donatum, multorumque dierum conuiuiis honoratum praemiſit ad Regem, dicens ei ſe quoque ſubſequuturum. nam Regem conuenire eo magis auebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, et ad eundum in Ægyptum incitauerat, ſeque ei, quaecunque a Ptolemaeo poſtulaſſet, impetraturum promiſerat: quippe Ioſephi liberalitate et morum grauitate magnopere erat delectatus.

3. Et quidem legatus, vbi in Ægyptum venit, Oniae ſordes regi commemorat, et Ioſephi bonitatem multis oſtendit: venturumque ad eum dicit ad crimen a populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim iuuenem verbis quam ampliſſimis proſequutus tantis laudibus extulit, vt in anteceſſum et Regis et eius vxoris Cleopatrae beneuolentiam nondum praeſenti conciliauerit. Et Ioſephus, miſſis in Samariam, qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratiſque iis, quae ad iter pertinerent, et veſtibus poculiſque et iumentis comparatis, impenſis in haec viginti drachmarum millibus, in Alexandriam proficiſcitur. Accidit etiam eo tempore, vt ex vrbibus Syriae et Phoenices primarii quique homines et principes ad vectigalium auctionem proficiſcerentur. illa enim Rex quotannis cuiuſque vrbis potentiſſimis vendebat. Hi itaque videntes in via Ioſephum, deridebant eum ob paupertatem atque inopiam. Ille vero, poſtquam Alexandriam peruenit, et Regem Memphi eſſe

μᾶλλον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντησόμενος ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένῳ δὲ τῷ βασιλέως ἐπὶ ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ Αθηνίωνος τοῦ Φίλα· ἦτος δ' ἦν ὁ πρεσβεύσας εἰς Ιεροσόλυμα καὶ παρὰ Ιωσήπῳ ξενισθείς· θεασάμενος αὐτὸν ὁ Αθηνίων, εὐθὺς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, περὶ ὃ παραγενόμενος ἐξ Ιεροσολύμων ἀπήγγειλεν, ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτός τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθεζομένου περὶ τῶν Ονία πραττομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ, συγγίνωσκε, φησὶν, αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντως, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. παρὰ δὲ ἡμῶν ἔσαι σοι τῶν νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ χάριτι καὶ τῇ εὐτραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν κελεῦσαι ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῆς ἑστιάσεως τῆς ἰδίας ἔχειν. γενομένου δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν Ιώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον.

δ'. Ενστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τῆς Κοίλης Συρίας τελῶν, καὶ τῶν τῆς Φοινίκης καὶ Ιουδαίας, σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ιώσηπος, τὰς μὲν ὠνουμένας διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ τὰς ὑσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπιπράσκετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς αὔξοντι τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυρῶν τὴν ὠνὴν τῶν τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐρομένου δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα εὐσεβῶς ἀπεκρίνατο. δώσω γὰρ, εἶπεν, ἀνθρώπους ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δὲ τούτους οἵτινές εἰσιν εἰπόντος· αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε καὶ τὴν γυναῖκα

audiuit, adscendit ei obuiam. Tum autem Rege forte in curru sedente cum vxore et Athenione amico suo, (ille vero erat, qui Hierosolyma legatus iuerat, et hospitio exceptus erat a Iosepho) Athenion ipsum conspicatus statim Regi indicauit, dicens, hunc esse illum, de quo Hierosolymis reuersus ipsi narrauit, quod bonus esset iuuenis et liberalis. Tum Ptolemaeus et prior ipsum salutauit, et, vt in currum adscenderet, hortatus est. Deinde, sedente Iosepho, coepit de Oniae facto expostulare. Sed ille, Da veniam, inquit, eius senectuti: non enim te praeterit, ita a natura comparatum esse, vt senum et infantium mens eadem sit. Sed a nobis iuuenibus omnia consequeris, ita vt nihil conqueraris. Hac iuuenis venustate et vrbanitate Rex delectatus, eum, quasi iam experiundo cognitum, magis amare coepit; adeo vt eum in regia degere iusserit, et quotidianum conuiuam habuerit. Deinde postquam Alexandriam Rex venit, primores Syriae, cum Iosephum cum eo sedentem vidissent, grauiter ferebant.

4. Post vbi dies venit auctionum vectigalium, qui in suis patriis dignitate praestabant, licebantur. Cum vero vectigalia Syriae et Phoenices et Iudaeae cum Samaria ad octo millia talentorum excrescerent, accessit Iosephus, et licitatores quidem criminatus est, tanquam ex composito in se recepissent tam paruum Regi pro vectigalibus dare. Ipse vero duplum pollicetur, eique bona missurum eorum, qui in eius domum peccauissent. nam et hoc etiam vna cum vectigalibus vendebatur. Cum autem Rex ista libenter audiuisset, dixissetque se ei, vt qui reditus suos augeret et amplificaret, vectigalia addicere, praeterea vero id eum interrogaret, ecquos sponsores dare posset; festiue admodum respondit. dabo enim, inquit, bonos et honestos homines, quibus non diffidetis. Cumque iuberet Rex, vt, qui sint illi, diceret: Teipsum, subiecit, o Rex, coniugemque

τὴν σὴν, ὑπὲρ ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους, δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ, δίχα τῶν ὁμολογούντων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρευδοκιμηθέντας. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης.

ε'. Ὁ δὲ Ἰώσηπος, λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν διχιλίους· ἠξίωσε γάρ τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιάζεσθαι· καὶ δανεισάμενος ἐν Αλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως Φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. γενόμενος δὲ ἐν Ασκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ασκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε. καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγενημένα. Θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ Φρονήματος, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ, τι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ Σύροι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ασκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον, καὶ τοὺς φόρους ἐτέλων. ἐπιχειρούντων δὲ καὶ Σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ὃς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλων, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ διαμεῖναι τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ὅσοι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε εὐτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμπε, καὶ τοῖς Φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν.

ς'. Ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς εὐτυχίας, ἐπ' ἔτη εἴκοσι

tuam pro vtraque parte ſponſores do. Hic ſubridens Ptolemaeus ei vectigalia ſine fideiuſſoribus addixit. id quod iis, qui ab vrbibus Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, vt qui poſthabiti fuerint. et illi quidem ſuas quiſque in patrias non ſine pudore redierunt.

5. Ioſephus autem, acceptis a Rege duobus peditum millibus (petiuerat enim ſibi copias in auxilium, vt, ſi qui in vrbibus ipſum contemnerent, cogere poſſet) et mutuatus Alexandriae a Regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Vbi autem Aſcalonem venit, tributumque ab Aſcalonitis exegit, atque illi non modo nihil ſoluere voluerunt, ſed ipſum etiam contumeliis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eoſque interficit: et redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta Regi miſit, et, quidnam egerit ei demonſtrat. Ptolemaeus itaque eius animum admiratus, approbatoque facto, ei quae velit faciendi poteſtatem permittit. Cum hoc fama accepiſſent Syri, perterriti ſunt, et Aſcalonis ciues occiſos in graue contumaciae exemplum habentes, Ioſephum portis apertis libenter excipiebant, et vectigalia ſoluebant. Cumque Scythopolitae etiam id agerent, vt conuiciis eum onerarent, et tributa pendere recuſarent, quae antea nihil haeſitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit, et facultates eorum ad Regem miſit. Vbi autem multum pecuniae collegerat, et magnum ex vectigalium redemtione lucrum fecerat, diuitiis ad potentiam, quam habebat, ſtabiliendam vſus eſt: bene ac ſapienter facturum ratus, ſi occaſionem ſibi et cauſam praeſentis felicitatis conſeruaret, ope illorum, quae acquiſiuerat. Nam multa Regi et Cleopatrae et eorum amicis, et omnibus in domo regia potentibus clanculum dona mittebat, hac ratione eorum beneuolentiam emens.

6. Ea autem felicitate vſus eſt Ioſephus annos duos

καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτὰ, ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ Σολυμίᾳ θυγατρὸς ἕνα Υρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν τἀδελφῷ πότε εἰς Αλεξάνδρειαν ἐλθὼν, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ιουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἐρχηγερίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον εὐπρεπὴς ἐραθεὶς, τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα, καὶ διάκονον ἀγαθὸν γενόμενον, παραχεῖν αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν διακονίαν, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμισεν. ὁ δὲ, ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί· καὶ τούτου γενομένου πολλάκις, ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηγερίδος, ἧς ἴσως ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μηδὲν ἀγωνιῶντος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ περιιδεῖν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γενόμενον· ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ιώσηπος τῆς Φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Υρκανὸν ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν ἦτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δύνάμενον, τοῦ δὲ Ιωσήπου γνῶναι θελήσαντος, τίς αὐτῷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν εὖ πέφυκε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν, ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον Υρκανὸν, δὺς αὐτῷ τριακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν ἐρημίαν, σπεροῦντα τὴν

et viginti: atque natos habuit ex vna vxore septem, et ex sui fratris Solymii filia vnum nomine Hyrcanum, Illam vero duxit ex huiusmodi causa. Cum forte Alexandriam se contulisset vna cum fratre, (ducente secum filiam nubilem, vt ibi nobili alicui Iudaeo eam matrimonio iungeret) atque apud Regem coenans, saltatriculae forma egregia, in conuiuium ingressae, amore captus esset, hoc ipsum fratri indicauit, illum orans atque obsecrans, vt, quoniam lege vetitum erat Iudaeis cum femina alienigena rem habere, ipse, peccato suo occultato, atque fidelem operam nauando, effectum hoc redderet, vt cupiditatem suam expleret. Frater autem, libenter pollicitus se voluntatis eius ministrum fore, filiam suam ornatam noctu ad eum deduxit, et in lectum eius collocauit. Ille vero prae ebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congreditur: et cum hoc saepiuscule feciisset, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur, se de vita periclitari ex amore saltatriculae, ne forte Rex nollet eam sibi concedere. Cum autem frater eum hortaretur, ne animo esset anxio et solicito, atque licere ei muliere amata frui eamque in vxorem habere dixisset, et quid factum fuerit ei aperuisset, quod maluerit filiae suae iniuriam fieri, quam ipsum pati tale in sese dedecus admittere: Iosephus, collaudata eius fraterna beneuolentia, filiam ipsius sibi matrimonio iunxit: filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, vt iam ante diximus. Cum vero hic natu minimus, annorum tredecim, natiuam prae se ferret animi fortitudinem et ingenii praestantiam, adeo vt magnam fratribus zelotypiam concitarit, quippe tanto eis excellentior, vt merito ei inuideretur; ipseque Iosephus scire voluerit, quis praecipue omnium a natura esset ad virtutem factus formatusque, et vnumquemque ad eos miserit, qui ad alios instituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes praeter Hyrcanum, ob segnitiem et laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum et indocti. Post illos autem minimum natu Hyrcanum cum trecentis boum iugis misit bidui itinere in solitudinem ad terram conserendam, loris iugalibus

γῆν, ἀποκρύψας τὰς ζευγατηρὰς ἱμάντας. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὰς ἱμάντας ἀφ' ἕχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβλευόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τὰς ἱμάντας· τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλῦναι περιμένοντα τοὺς ἀποσαλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε· τομὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδησε τούτοις τὰ ζυγᾶ· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον σπείρας ἦν ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπερηγάπησε τοῦ Φρονήματος· καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ'. Ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγενῆσθαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατείχετο, τῶν δ' υἱῶν ἀπεπειρᾶτο εἴ τις αὐτῶν βάλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν δὲ πρεσβυτέρων παραιτησαμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δὲ Τρκανὸν πέμπειν συμβλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν Τρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου δὲ πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων ὑπὸ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἐπιεικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἤσθη τῇ παιδὸς τῇ σωφροσύνῃ. διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ, δῶναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ Ἀρίωνι, ὃς

clam ſubductis. Ille vero cum ad locum peruenisſet, et lora non haberet, contemſit quidem boues agitantium ſententiam, qui ſuadebant, vt ad patrem quoſdam mitteret, qui lora ſibi afferrent: ratus vero non oportere ſe tempus perdere, dum exſpectaret illos, qui mitti deberent, rem callidi conſilii prudentiaeque magis ſenilis excogitauit. Mactatis enim decem iugis, carnes in operarios diſtribuit; ſectis autem in lora tergoribus, iis iuga ad boues religauit: et cum hoc pacto terram conſeuiſſet, quam ſibi in mandatis dederat pater, ad eum ſe recepit. Pater autem reverſum mirifice dilexit ob animi magnitudinem: cumque eum laudibus extuliſſet, quod non minus rem exſequi auderet, quam promte eam excogitarit, magis adhuc, quaſi ſolus ei germanus eſſet filius, ipſum amabat carumque habebat, fratribus hoc aegre ferentibus.

7. Cum autem ei nunciaretur ſub id tempus Ptolemaeo natum eſſe filium, atque omnes primi Syriae et regionis ſubiectae, ad celebrandos pueri natales, magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem ſenio retinebatur, filios vero tentauit, an quis eorum ad Regem proficiſci vellet. Cum grandiores recuſaſſent, et ſeſe ad tales congreſſus ruſticiores eſſe dixiſſent, atque, vt fratrem Hyrcanum mitteret, conſilium ei dediſſent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, et an Regem adire poſſet, paratuſque ſit, interrogat. Qui cum ſe iturum promiſiſſet, dixiſſetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter) vt ſatis futura ſint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus eſt pueri moderatione. Deinde paruo ſpatio interiecto, patri conſulebat puer, ne inde dona Regi mitteret, ſed ſibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, vt ipſi pecuniam praeberet, ad coëmenda quae inueniret pulcherrima atque pretioſiſſima. Pater vero arbitratus ad decem talenta impenſurum eſſe muneribus, quae Regi datum iret, filioque laudato, vt qui prudenter eum monuiſſet, Arioni diſpenſatori ſcripſit, qui totius

ἅπαντα τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτῷ διώκει, ὄντα ἐλάσσω τριχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ιώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς Συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, καὶ τῆς προθεσμίας ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ τὰς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ Λρίωνι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὥρμησεν· ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵν' αὐτὸν διαφθείρωσιν.

ή. Ως δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ Λρίωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν· ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον· εἰπόντος χιλίων χρήζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκότι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τὴν οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ἀντέχων, ἐδήλου, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τοῦ γεννήσαντος, δώσειν δ' οὐδὲν πλέον ταλάντων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν Λρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ Λρίωνος γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης, ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδί· σφόδρα γὰρ ἦν ὁ Λρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ· Φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν Τρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε, πῶς ἀποσαλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὔτε ὠφθείη αὐτῷ, καὶ προσέτι δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ, Φασὶν, ἀποκρινάμενον τῷ παρὰ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτῷ κωλύων τὸν γεννηθέντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθῃ καὶ θύσῃ τῷ Θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν ᾐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, περιμένοντα δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς εὐεργέτῃ γενομένῳ. τὸν δὲ ὄλον κολάσαι παρακούσαντα ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην, ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ κολάζωμεν, τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ προσδόκα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων

eius Alexandrinae pecuniae procurationem habebat, quae erat non minus quam trium millium talentorum. Ioſephus enim Syriae pecunias mittebat Alexandriam, et inſtante die praeſtituta, qua Regi numeranda erant vectigalia, ſcribebat Arioni, vt id faceret. Petitis igitur a patre ad hunc Arionem literis, acceptiſque, Alexandriam ire properauit: eoque profecto, ſcribunt eius fratres ad omnes Regis amicos, vt eum interficiant.

8. Poſtquam vero Alexandriam peruenit, Arioni literas tradidit, qui cum ab eo quaeſiuiſſet, quot talenta vellet accipere, (ſperabat enim eum poſtulaturum decem, aut paulo amplius) atque ille ſibi mille opus eſſe diceret, iratus eum obiurgabat, vt luxurioſe admodum viuere volentem; eique oſtendebat, quo pacto pater eius eas facultates, vt laborans et cupiditatibus reſiſtens, congeſſerit, monebatque, vt parentis imitatorem ſe praebeat. ſe quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera Regi offerenda. At puer ira accenſus Arionem in vincula coniiciebat. Cum autem Arionis vxor hoc ipſum Cleopatrae indicaſſet, oraſſetque, vt pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion ſummo in honore erat) Regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemaeus itaque, miſſis ad Hyrcanum nunciis, dicebat ſe magnopere mirari, qui factum ſit, vt ad ſe a patre legatus in conſpectum ſuum non veniſſet, et inſuper procuratorem in vincula dediſſet: itaque iuſſit, vt ei ſignificatum veniret, quamobrem ita fecerit. Illum vero, reſponſo ad Regis nuncium dato, ferunt dixiſſe, ipſum Regem habere legem, quae vetaret, ne natus filius ſacrificium guſtaret, niſi prius in templum intraſſet, Deoque ſacrificaſſet. Eaque ratione neque ſe ad eum veniſſe, quod exſpectaret, dum dona ferre poſſet homini de ſuo patre bene merito. Quod ad ſeruum attineret, ſeſe in eum propterea animaduertiſſe, quod ſibi dicto audiens non fuiſſet. nihil enim intereſſe, vtrum paruus aliquis ſit herus, an magnus. Quod niſi tales pu-

καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

θ'. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρίων, ὅτι τῶτον ὁ βασιλεὺς διατέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθειά ἐστιν αὐτῷ, δὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη· καὶ τρεῖς διαλιπὼν ἡμέρας ὁ Τρκανὸς ἠσπάσατο τὸς βασιλέας. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασαν διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δὲ πρὸς τὸς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν, γράμματα ἐπισταμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου, ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑποκατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τὸς τόπους κατὰ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μειζόνων τὰ ἑξῆς· ἀνήρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας· σωρευόντων ἔμπροσθεν τῷ Τρκανῷ, ὡς πλησῶσαι τὴν παρακειμένην αὐτῷ τράπεζαν, Τρύφων, ὃς ἦν τῷ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τὸς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀνεδέδεκτο, παρακαλεσάντων αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παίζεσὸς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ παρακείμενα Τρκανῷ ὀξᾶ; ἐκ τούτου σοχάσαι, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν, ὡς ὄτος ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε. γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τῷ Τρύφωνος λόγον τῷ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Τρκανὸν, ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ παράκειται ὀξᾶ. εἰκότως, εἶπεν, ὦ δέσποτα. τὸς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι κατεδίδουν, ὥσπερ ὄτοι, πρὸς τὸς κατακειμένους ἐμβλέπων, ὅτι μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὸ κρέας ἐσθίσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτῶσιν, ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτῷ σοφὴν ὄτω γενομένην, πάντας ἐκέλευσεν ἀνακροτῆσαι, τῆς εὐτραπελίας ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ἐπιόσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τῷ βασιλέως φίλων πορευόμενος καὶ τῶν παρὰ τὴν αὐλὴν δυνατῶν, τὸς μὲν ἠσπάζετο, παρὰ δὲ

niemus, exſpecta tu quoque futurum, vt a tuis ſubditis contemnaris. His auditis, Ptolemaeus ridere coepit, et pueri magnanimitatem admiratus eſt.

9. Arion autem, vbi intellexit, Regem ita in eum animo affectum eſſe, et opem ſibi ferri a nemine, puero datis mille talentis, vinculis ſolutus eſt: et triduo interiecto Hyrcanus Reges ſalutauit. Illi vero eum libenter viderunt, et comiter conuiuio exceperunt, propter eius patris reuerentiam. Deinde is mercatores ſecreto aggreſſus, coëmit ab eis centum pueros, literarum peritos, eoſdemque valentiſſimos, talento vnumquemque, et centum puellas eodem pretio. Tum a Rege vocatus ad conuiuium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob aetatem puerilem contemtui habitus ab iis, quorum munus erat conuiuis ex cuiuſque dignitate loca aſſignare. Cum autem omnes, qui vna accubuerunt, partium oſſa (nam carnes iis ipſi ademerant) ante Hyrcanum in cumulum congererent, adeo, vt menſam ipſi appoſitam replerent, Tryphon, qui Regi in deliciis, et ad ſcommata et ridicula in computationibus facienda factus erat, rogatus ad id a conuiuis, vbi Regi adſtiterat, Viden', inquit, o Domine, quantum oſſium ante Hyrcanum iaceat? Ex his coniice, quod illius etiam pater totam Syriam ſpoliauerit, quemadmodum hic iſta nudauit carnibus. Rege vero ad hunc Tryphonis ſermonem in riſum effuſo, et Hyrcanum interrogante, cur tam multa eum praeiaceant oſſa: Nihil mirum, inquit, Domine. canum enim eſt oſſa vna cum carnibus deuorare, ſicut iſti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil oſſium ante eos reperiatur: homines autem, comeſis carnibus, oſſa ſolent abiicere, quod et ego, homo cum ſim, etiam nunc feci. Ibi Rex, reſponſi eius acumen miratus, iuſſit vniuerſos ei plaudere, ob facete dictum. Sequenti vero die, Hyrcanus, aditis omnibus Regis amicis et in domo regia potentibus, ipſos quidem ſalutauit, a famulis vero quae-

τῶν οἰκετῶν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλοισι διδόναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ, τοὺς μὲν ἀνὰ δώδεκα τάλαντα μέλλειν διδόναι φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, πρὸς ἕκαστον ὑπερίστο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν· πλέον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένῳ τῷ Ἰωσήπῳ, καὶ προσκρύσοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνεστώσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ ταλάντων, οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ἃ πλεῖον εἴκοσιν· ὁ δὲ Ἡρκανὸς ὃς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν· καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως ὅσοι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τούτοις γὰρ ἐγεγράφεισαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ἡρκανόν. Πτολεμαῖος δὲ, τὴν μεγαλοψυχίαν ἀγασάμενος τοῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δ' ἠδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τετυχηκότα τὸν Ἡρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ, ἕνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφέρετο τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μέντοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς

fuit, quae munera Regi daturi essent die natali filii eius. Cumque illi dixissent, quosdam largituros esse talenta duodecim, alios autem in dignitate constitutos pro suarum quemque facultatum magnitudine, coram singulis simulauit se dolere, quod eiusmodi munera afferre non potuerit: sibi enim ad largiendum non plus quam quinque talenta suppetere. Haec vbi audiverant famuli, dominis ea nunciauerunt. Illis autem gaudentibus Iosephum parsimoniae damnatum iri, animumque Regis offensurum esse muneris exilitate, vbi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentiores habiti, vicena ad summum afferebant talenta: Hyrcanus vero pueris centum, quos emerat, totidemque puellis singula talenta ferenda tradidit, et illos Regi, has Cleopatrae adduxit. Ac mirantibus cunctis, ipsisque adeo Regibus, insperatam largitionis magnificentiam et sumtus; insuper et amicis famulisque Regis dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret. Eis enim scripserunt eius fratres, vt Hyrcanum perimerent. Ptolemaeus autem, admiratus magnanimitatem adolescentis, iussit, vt, quod vellet, donum postularet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit, quam vt ad patrem et ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, ampliſque donis muneratus, scriptis ad patrem et ad fratres et ad omnes suos praesides procuratoresque literis, eum dimisit. Fratres autem, cum auditione accepissent quae Hyrcanus a Rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obuiam egressi sunt, vt eum necarent, etiam patre sciente. quippe ei iratus, ob insumtas in dona pecunias, de salute eius minus erat solicitus. Verumtamen iram in filium dissimulabat Iosephus, metu Regis. Fratribus autem cum Hyrcano proelio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: caeteri Hierosolyma ad patrem euaserunt. Ille vero in vrbem profectus, cum

τὸν πατέρα. παραγενόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τῆ Ιορδάνυ ποταμῆ, κἀκεῖ διέτριβε Φορολογῶν τὰς Βαρβάρους.

ί. Ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ασίας Σέλευκος ὁ Σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Αντιόχυ τῆ Μεγάλυ. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τῆ Τρκανῆ πατὴρ Ιώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν Ιουδαίων λαὸν ἐκ πτωχίας καὶ πραγμάτων ἀθενῶν εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τῆ βίυ καταςήσας, εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς Συρίας τέλη καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆ Ονίας, τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῶ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τύτυ, ὁ υἱὸς αὐτῆ διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτῆ Ονίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Αρειος πρεσβείαν τε ἔπεμπε καὶ ἐπιςολὰς, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐςι τοιῦτον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΑΡΕΙΟΣ, ΟΝΙΑ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εντυχόντες γραφῆ τινι, εὕρομεν, ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γένυς Ιου"δαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Αβραμὸν οἰκειότη"τος. δίκαιον οὖν ἐςιν ἀδελφὺς ὑμᾶς ὄντας διαπέμπεσθαι "πρὸς ἡμᾶς, περὶ ὧν ἂν βέλησθε. ποιήσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ "αὐτὸ, καὶ τά τε ὑμέτερα ἴδια νομιῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ "πρὸς ὑμᾶς ἔξομεν. Δημοτέλης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, "διαπέμπει τὰς ἐπιςολάς. τὰ γεγραμμένα ἐςὶ τετράγωνα, "ἡ σφραγὶς ἐςιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος.

ια. Η μὲν οὖν ἐπιςολὴ, ἡ πεμφθεῖσα παρὰ τῆ Λακεδαιμονίων βασιλέως, τῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ Ιωσήπυ, τὸν λαὸν συνέβη ςασιάσαι διὰ τὰς παῖδας αὐτῆ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς Τρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν Ιωσήπυ τέκνων, διέςη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείυς τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχυν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν· ὁ δὲ Τρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν ὐκ ἔτι διέγνω εἰς Ιεροσόλυμα. προσκαθίσας δὲ τοῖς πέραν τῆ Ιορδάνυ, συνεχῶς ἐπολέμει τὰς Αραβας, ὡς πολ-

nemo omnium eum admitteret, non mediocriter timuit; seque trans fluuium Iordanem recepit; et ibi, Barbaros cogens sibi tributa soluere, commoratus est.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Soter, Antiochi Magni filius. Tunc moritur et Hyrcani pater Iosephus, vir bonus et magnanimus, qui Iudaeum populum ex paupertate et tenuitate eripuit et in splendidiorem vitae statum perduxit, et Syriae Phoenicesque et Samariae vectigalia viginti annos tenuit. Moritur et eius auunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro vita defuncto Onias eius filius in eundem honorem successit, ad quem populi Lacedaemoniorum rex Arius legatos misit et literas, quarum exemplar huiusmodi est.

REX LACEDÆMONIORVM ARIVS ONIÆ SALVTEM.

"Incidimus in quoddam scriptum, in quo inuenimus, "eiusdem generis esse Iudaeos et Lacedaemonios, et "ex Abrami domo oriundos. Quamobrem aequum est, "vt vos, qui sitis fratres nostri, nobis significetis, si "quid est quod velitis. Etenim nos idem faciemus, et "quae vestra sunt nostra existimabimus, et nostra vobis"cum communia habebimus. Demoteles, qui literas af"fert, mandata ad vos gerit. Scriptura est quadrata, si"gillum est aquila draconem tenens.

11. Et epistola quidem, a Lacedaemoniorum rege missa, haec continebat. Iosepho autem mortuo, ortum est in populo dissidium propter eius natos. Cum enim grandiores bellum intulissent Hyrcano, qui natu minimus erat, scissa est multitudo. maiorque pars a grandioribus stabat, necnon pontifex Simon propter cognationem: Hyrcanus vero Hierosolyma deinceps non redire statuit. at trans Iordanem capta sede, cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita vt eorum mul-

λὰς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βάραν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθων λευκῶν κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγεθέστατα. περιήγαγε δὲ αὐτῇ σύριπον μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τῆς κατ' ἀντικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ πρόσχον, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ δίαιταν ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ διαθεόντων πλῆθος, ἃ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέντοι στόμια τῶν σπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἤνοιξε. καὶ ταῦτ' ἐπίτηδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. προσῳκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, ἃς καὶ παραδείσοις ἐκόσμησε παμμήκεσι. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, Τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δ' ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε Ἀραβίας καὶ τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὑπόρρω τῆς Ἐσσεβωνίτιδος. ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ, πάντα τὸν χρόνον, ὃν Σέλευκος τῆς Συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀντίοχος, ὁ κληθεὶς Ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος Ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, Φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. Τρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν Αντίοχον, καὶ δείσας, μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Αραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος. τὴν δ' ὑσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Αντίοχος λαμβάνει.

tos partim interfecerit, partim captiuos ceperit. Ædificauit etiam validum caſtellum, quod e candido marmore totum exſtruxit vſque ad tectum, inſculptis ei animalibus enormi magnitudine, cui etiam euripum circumdedit magnum et profundum. Ex oppoſiti autem montis petra, ſaxa eius prominentia et praerupta perforando, ſpeluncas multorum ſtadiorum in longitudinem conſtruxit. Deinde in illa oecos quoſdam in conuiuia, alios vero ad ſomnum capiendum et ad vitae conſuetudinem fecit. Salientium etiam aquarum copiam induxit, quae in atrio plurimum conferebant ad oblectationem et ornatum. In ſpeluncis vero oſtia non maiori amplitudine aperuit, quam vt vnus ſolus poſſet ingredi. idque de induſtria incolumitatis ergo, ne a fratribus obſeſſus in illorum manus incidendi diſcrimen adiret. Ædificauit etiam atria amplae magnitudinis, eaque hortis ſpatioſis ornauit. Et cum huiuſmodi locum abſoluiſſet, Tyrum eum nominauit. Locus iſte eſt inter Arabiam et Iudaeam trans Iordanem fluuium, non procul ab Eſſebonitide. Illos autem tractus rexit per ſeptennium, toto tempore, quo Seleucus regnauit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antiochus eius frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Moritur et Ptolemaeus Ægypti rex, et ipſe vocatus Epiphanes, relictis duobus filiis adhuc iuuenibus: quorum natu maiori Philometor, minori Phyſcon cognomen erat. Hyrcanus autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus, ne comprehenſus ab eo propter illatas Arabibus iniurias ſupplicio afficeretur, vitam finiuit mortem ſibi conſciſcendo. In eius autem facultates omnes Antiochus inuaſit.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους τῶν Ιουδαίων περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐστράτευσεν Αντίοχος ἐπὶ Ιεροσόλυμα, καὶ πόλιν παραλαβὼν τὸν ναὸν ἐσύλησε καὶ Ιουδαίους ἐκάκωσε. καὶ ὡς Ιουδαίων πολλοὶ τὰς πατρίους νόμους κατέλιπον, καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἔθεσιν Ελληνικοῖς χρώμενοι τὸ ἐν τῷ Γαριζεὶν ἱερὸν Ελληνίῳ Διὸς προσηγόρευσαν.

ΥΠΟ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ονίᾳ τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ιησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι. ὁ γὰρ παῖς, ὃν Ονίας καταλελοίπει, νήπιος ἦν ἔτι. δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. Ιησοῦς δέ, ἦν γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ονίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, προσοργισθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ονίᾳ τὄνομα. Σίμωνι γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ιησοῦς Ιάσωνα ἑαυτὸν μετωνόμασεν. ὁ δὲ Ονίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ πρότερον ἀρχιερέως Ιησοῦ πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάθεντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς Μενελάου μοίρας οἱ Τωβίου παῖδες ἐγένοντο· τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λαοῦ τῷ Ιάσωνι συνελάμβανεν, ὑφ' οὗ καὶ πονούμενοι, ὅ, τε Μενέλαος καὶ οἱ Τωβίου παῖδες, πρὸς Αντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ, ὅτι βούλονται, τὰς πατρίους νόμους καταλιπόντες καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν Ελληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ιεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ, καὶ τὴν τῶν αἰδοίων περιτομὴν ἐπεκάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ περὶ τὴν ἀπόδυσιν Ελληνες. τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα.

β'. Αντίοχος δὲ, τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης κατὰ τρόπον, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τὸ τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀσθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα δι-

CAP. V.

Quomodo Antiochus, Iudaeis de sacerdotio inter se discordantibus, exercitum duxit in Hierosolyma, captaque vrbe templum spoliauit, et Iudaeis mala intulit. vtque Iudaeorum multi patria instituta deseruerunt, et Samaritae Graecorum mores amplexantes templum in monte Garizin Iouis Hellenii appellarunt.

PER idem tempus mortuo etiam Onia pontifice, Rex eius fratri Iesu summum sacerdotium dedit. nam quem filium reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quae ad hunc puerum spectant, suo loco declarabimus. Iesum vero (nam ille frater Oniae) summo sacerdotio priuauit Rex, iratus ei, idque honoris dedit eius fratri natu minimo Oniae nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes deinceps fuere pontifices, quemadmodum declarauimus. Et Iesus quidem Iasoni sibi nomen imposuit: Onias vero Menelaus appellatus est. Igitur orta seditione inter priorem pontificem Iesum et Menelaum, qui postea pontifex factus est, sciissaque in partes multitudine, a Menelao steterunt Tobiae filii: maxima vero populi pars Iasonem sequuta est, cuius vim non sustinentes Menelaus et Tobiae filii, ad Antiochum se receperunt; ei dicentes, velle se, relictis patriis legibus et institutis, sequi regia et Graecanicos mores tenere. Itaque eum orarunt, vt sibi permitteret aedificare gymnasium Hierosolymis. Cumque hoc eis concessisset, genitalium etiam circumcisionem obtexere, vt vel nudato corpore Graeci viderentur. Atque aliis omnibus, quae eis patria erant, omissis, caeterarum gentium facta imitati sunt.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipsius arbitrium succedentibus, statuit in Ægyptum expeditionem facere, eius occupandae cupidus; simulque Ptolemaei filios contemnens, qui debiles adhuc essent, necdum res tantas

πειν δυναμένων. γενόμενος οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τὸ Πηλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον περιελθὼν, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον· καὶ γενόμενος ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις καὶ καταχὼν ταύτην ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Αλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτὴν καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' ἀ τῆς Αλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, Ρωμαίων αὐτῷ παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὰς ἤδη πε καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ κατὰ μέρος τὰ περὶ τούτου βασιλέα, ὡς τήν τε Ιουδαίαν ἐχειρώσατο καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ με πραγματεία κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐπιμνηθεὶς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

γ'. Υποσρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτε διὰ τὸ παρὰ Ρωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, ἐπὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεσράτευσε καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοσῷ καὶ τεσσαρακοσῷ καὶ τρίτῳ μετὰ τὰς ἀπὸ Σελεύκε βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνε προαιρήσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' ὢτος τῶν Ιεροσολύμων γενόμενος, πολλὰς ἀπέκτεινεν τῶν ἐναντία Φρονούντων· καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέσρεψεν εἰς Αντιόχειαν.

δ'. Συνέβη δὲ μετὰ ἔτη δύο, τῷ ἑκατοσῷ καὶ τεσσαρακοσῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτη καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμᾶς Χασλεύ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Απελλαῖος, Ολυμπιάδι ἑκατοσῇ καὶ πεντηκοσῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀπάτῃ περιγενέσθαι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε ἐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν διὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας· χρυσὸν γὰρ ἑώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέσατον· ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς παραβῆναι. περιδύσας οὖν τὸν ναὸν, ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βασάσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν, καὶ τὰ θυσιασήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπε-

adminiſtrare poſſent. Igitur ad Peluſium cum magnis copiis profectus, et circumuento fraudibus Ptolemaeo Philometore, Ægyptum occupat: cumque loca Memphi vicina adiiſſet, eamque cepiſſet, Alexandriam contendit, vt eam obſidione caperet, et regnantem ibi Ptolemaeum in ſuam poteſtatem redigeret. Verum repulſus eſt non ſolum ab Alexandria, ſed etiam ab vniuerſa Ægypto, denunciantibus ei Romanis, vt ab illa regione abſtineret, ſicuti iam prius et alibi declarauimus. Particulatim autem narrabo quae ad hunc Regem ſpectant, qui Iudaeam occupauit et templum. nam cum in priore opere ſummatim tantum ea attigerim, neceſſarium duxi eorum narrationem nunc paulo accuratius perſequi et altius repetere.

3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Ægypto reverſus, contra Hieroſolymitarum vrbem mouit exercitum: eamque ingreſſus centeſimo quadrageſimo tertio anno, ex quo regnare coeperunt Seleucidae, abſque pugna vrbem capit, portas illi aperientibus ſuae factionis hominibus. Vbi autem is in ſua poteſtate habuit Hieroſolyma, multos diuerſarum partium interfecit; magnaque pecuniae vi direpta, Antiochiam rediit.

4. Accidit autem, poſt duorum annorum ſpatium, anno Seleucidarum centeſimo quadrageſimo quinto, vigeſimo quinto die menſis, qui a noſtris Chaſleu nominatur, a Macedonibus vero Apellaeus, Olympiade centeſima quinquageſima tertia, vt Rex magno cum exercitu Hieroſolyma adſcenderet, paceque ſimulata, aſtu vrbem circumueniret. Tunc ſane ne ipſis quidem pepercit, a quibus receptus fuerat, propter templi diuitias: ſed auaritia ductus (multum enim pecuniae in fano viderat, aliumque donariorum ornatum pretioſiſſimum) vt illud expilaret, etiam foedus, quod ipſe cum iis fecerat, violare ſuſtinuit. Templum itaque depeculatus, ita vt vaſa Dei inde auferret, candelabra aurea, et aram auream, et menſam, et thuribula; ac ne velis quidem abſtinens, quae ex byſſo coc-

τασμάτων ἀποχόμενος, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τὰς θησαυρὰς τὰς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπὼν, εἰς μέγα τὰς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον τῷ Θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν· καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβεν, ὡς τῶν ζωγρηθέντων περὶ μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, Φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δ' οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ἐπιτελῶν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους τῆς περὶ τὸν αὐτῶν Θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι· οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθ' ἡμέραν. ἐκέλευσε δὲ καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας, εἴ τις παρὰ ταῦτα ποιῶν εὑρεθείη. κατέστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἳ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' εὐλάβειαν τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετέτακτο, οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς εὐγενεῖς, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτοῦ, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, ἣν ὑπειθομένοις ἠπείλησεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο· τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοὺς τῶν

eoque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nullaque re alicuius pretii relicta, Iudaeos ob ea magnum in luctum coniecit. Nam et sacrificia quotidiana, quae offerre solebant ex lege, offerre eos vetuit; vrbemque totam depraedatus, alios quidem necauit, alios vero vna cum mulieribus et liberis in captiuitatem abegit, adeo vt captiuorum numerus circiter decem millia esset. Vrbis etiam pulcherrima incendit, deiectisque muris arcem in inferiore vrbe condidit. erat enim in altum edita, ipsique templo imminebat: ideoque cum eam altis muris et turribus muniuisset, in ea praesidium Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant de multitudine impii improbique; a quibus factum est, vt ciues multa et acerba subinde paterentur. Quin et rex cum aram altari superstruxisset, in ea sues mactauit, sacrificium peragens neque legitimum neque patrio Iudaeorum cultui consentaneum. Coëgit etiam eos, Dei ipsorum cultu omisso, eos colere, quos ipse Deos existimaret; et, cum fana ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent et aras collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in mandatis dedit, ipsis non circumcidendos esse filios; poenam comminatus, si quis contra haec feciisse inueniretur. Constituit quoque curatores, qui populum cogerent imperata facere. Et multi quidem Iudaeorum, alii sponte, alii poenae indictae metu, Regis praeceptis obsequebantur; eminentissimi vero et animo generosi eum non curabant, sed potiori loco habebant patrios ritus, quam metum poenae eius, quam ille non obedientibus minabatur: et propterea quotidie vexati, et grauissimis cruciatibus toleratis moriebantur. nam et flagellis caesi et corpore mutilati, viui adhuc et spirantes crucibus suffigebantur: mulieres vero simul et pueros, quos illae circumcidebant, iussu Regis strangulabant, pueris de parentum crucifixorum ceruicibus suspensis. sicubi etiam

ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπερ βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείοι καὶ ἕτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο.

ε'. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάχοντας τοὺς Ιουδαίους, ἐκέθ' ὁμολόγουν αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, ἐδὲ τὸν ἐν Γαριζεὶν ναὸν τοῦ μεγίστου Θεοῦ, τῇ Φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἣν δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς Μήδων ἀποίκους καὶ Περσῶν· καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Αντίοχον πρέσβεις, καὶ ἐπιστολὴν, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα· "Βασιλεῖ Αντιόχῳ Θεῷ ΕπιΦανεῖ "ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. Οἱ ἡμέτεροι "πρόγονοι διά τινας συχνὰς τῆς χώρας λοιμοὺς, παρακολου-"θήσαντες ἀρχαία τινὶ δεισιδαιμονία, ἔθος ἐποίησαν σέβειν "τὴν παρὰ τοῖς Ιουδαίοις λεγομένην Σαββάτων ἡμέραν· ἱδρυ-"σάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, "ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς Ιου-"δαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασι-"λικὰ διοικοῦντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταὐτὰ "ποιεῖν ἐκείνοις, τοῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιάπτουσιν, ὄντων ἡμῶν "τὸ ἀνέκαθεν Σιδωνίων. καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολι-"τικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε, τὸν εὐεργέτην καὶ σω-"τῆρα, προσάξαι Απολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ Νικάνορι "τῷ τὰ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, προσάπτου-"σι τὰς τῶν Ιουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθε-"σιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων· προσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώ-"νυμον ἱερὸν Διὸς Ελληνίου. γενομένου γὰρ τούτου, παυσόμε-"θα μὲν ἐνοχλούμενοι· τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέ-"χοντες, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς προσόδους." ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. "Βασιλεὺς Αντίοχος Νικάνορι. Οἱ ἐν Σικί-"μοις Σιδώνιοι ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. "ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν Φίλων παρέσησαν "οἱ πεμΦθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν Ιουδαίων ἐγ-"κλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς Ελληνικοῖς ἔθεσιν αἱροῦν-

reperiebatur liber ſacer aut lex, illico abolebatur, et apud quos reperti erant, et ipſi tanquam mali male peribant.

5. Samaritae autem, cum viderent Iudaeos iſta pati, non amplius ſibi cum illis cognationem eſſe prae ſe ferebant, neque templum Garizitanum eſſe Dei maximi, vt prius, fatebantur, ingenio ſuo, quod ante indicavimus, conſentanea facientes, dicenteſque, ſe eſſe Medorum et Perſarum colonos: ab illis enim profecti ſunt. Miſſis itaque ad Antiochum legatis, cum epiſtola, quae infra ſcripta ſunt, ſignificarunt. "Regi Antiocho Deo Il-"luſtri haec verba ſubiiciunt Sidonii Sicima habitantes. "Maiores noſtri propter crebras in regione coortas peſti-"lentias, veterem quandam ſuperſtitionem ſequuti, con-"ſuetudinem inſtituerunt diem iſtam obſeruandi, quae "apud Iudaeos vocatur Sabbatum: temploque ſine nomi-"ne in monte, qui Garizin appellatur, aedificato, ibi victi-"mas pro more ſolennes offerebant. Cum autem tibi "viſum fuerit cum Iudaeis agere pro eo, ac mereatur eo-"rum malitia, regii miniſtri exiſtimantes, nos, propter "conſanguinitatem, eadem cum illis facere, ſimili nos "damnant crimine, cum ſimus ab origine Sidonii. id "quod manifeſtum eſt ex tabulis publicis. Rogamus er-"go te, benefactorem et ſeruatorem, vt mandare velis "Apollonio regionis praefidi et Nicanori regiorum nego-"tiorum procuratori, ne quid poſthac nobis moleſti ſint, "eadem ac Iudaeis crimini dantes, a quibus tam diuerſi ſu-"mus et moribus et origine: atque obſecramus, vt tem-"plum, quod nullo nomine inſignitur, Iouis Hellenii ap-"pelletur. hoc enim facto erimus a moleſtiis liberi; operi-"buſque ſine metu vacantes maiora tibi poterimus tributa "ſoluere." Samaritis iſta petentibus viciſſim miſit Rex epiſtolam huiuſmodi verbis. "Rex Antiochus Nicanori. "Sidonii, qui Sicima incolunt, miſerunt ad nos petitionis "commentarium, quem hiſce incluſum dedimus. Quoniam "igitur nobis et amicis in conſilium adhibitis repraeſenta-"runt legati ab iis miſſi, ea, quae Iudaeis vitio vertuntur, ni-

"ται χρώμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε αὐτὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὰ "παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθήτω "Διὸς Ελληνίου." ταῦτα δὲ καὶ Απολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλεν ἔτει ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς Εκατομβαιῶνος ὀκτωκαιδεκάτῃ.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Αντιόχυ κωλύσαντος τοῖς πατρώοις νόμοις χρῆσθαι τὺς Ιυδαίυς, μόνος ὁ Ασαμώναίυ παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τῦ βασιλέως, καὶ τὺς Αντιόχυ στρατηγὺς ἐνίκησε. περὶ τελευτῆς Ματταθίυ καὶ διαδοχῆς Ιύδα.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦν τις οἰκῶν ἐν Μωδιείμ, κώμῃ τῆς Ιυδαίας, ὄνομα Ματταθίας, υἱὸς Ιωάννυ, τῦ Συμεῶνος, τῦ Ασαμωναίυ, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας Ιωαρίβος, Ιεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ιωάννης ὁ καλύμενος Γαδδῆς, καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς Ματθῆς, καὶ Ιύδας ὁ καλύμενος Μακκαβαῖος, καὶ Ελεάζαρος ὁ κληθεὶς Αὐρὰν, καὶ Ιωνάθης ὁ κληθεὶς Απφῦς. ὗτος οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάσασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τῦ ναῦ τὴν σύλησιν, καὶ τῦ πλήθυς τὰς συμφορὰς· ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ὕτως ἀδόξως.

β'. Ελθόντων δὲ εἰς τὴν Μωδιείμ κώμην τῶν ὑπὸ τῦ βασιλέως καθεσαμένων ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν τὺς Ιυδαίυς ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τὺς ἐκεῖ κελευόντων, ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε· διὰ δὲ τὴν δόξαν, τήν τε διὰ τἄλλα καὶ διὰ τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιούντων τὸν Ματταθίαν προκατάρχειν τῶν θυσιῶν, κατακολυθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τὺς πολίτας, καὶ διὰ τῦτο τιμηθήσεσθαι πρὸς τῦ βασιλέως· ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς Αντιόχυ προσάγμασιν ἢ διὰ φόβον ἢ δι' εὐαρέσησιν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μετὰ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ, σιωπήσαντος αὐτῦ, προσελθών τις

"hil ad ſe pertinere, ſed illis placere ex Graecorum inſtitu-"tis viuere, et culpa, quam ſuſtinent, eos libero, voloque, vt "eorum templum, quemadmodum petierunt, Iouis Hel-"lenii cognominetur." Eadem etiam et Apollonio regionis praeſidi ſcripſit anno XLVI. menſis Hecatombaeonis XVIII.

CAP. VI.

Quomodo, Antiocho vetante Iudaeos patriis vti legibus, ſolus Mattathias, Aſamonaei filius, Regis mandata contemſit, et poſtea Antiochi duces praelio ſuperauit. De obitu Mattathiae et ſucceſſione Iudae.

PER idem vero tempus habitabat in Modim, vico Iudaeae, quidam nomine Mattathias, filius Ioannis, filii Symeonis, filii Aſamonaei, ſacerdos ex vice Ioaribi, Hieroſolymita. Huic autem erant filii quinque, Ioannes cognomine Gaddes, et Simon Matthes appellatus, et Iudas vocatus Maccabaeus, et Eleazarus, qui Auran dicebatur, et Ionathas cognomento Apphus. Iſte ergo Mattathias deflebat apud filios miſerum rerum ſtatum, et vrbis direptionem, et templi ſpoliationem, populique calamitates; aiebatque, praeſtare mori eos pro patriis legibus, quam viuere tanto cum dedecore.

2. Cum autem in Modim vicum veniſſent, qui a Rege in hoc conſtituti erant, vt Iudaeos ad mandata eius exſequenda cogerent, iuberentque eos, qui illic aderant, rem diuinam facere, prout Rex iuſſerit; atque Mattathiam rogaſſent, qui gloriam cum ex aliis tum ex doctrina aſſequutus fuerat, vt praeiret immolando, ſequuturos enim eum ciues, et id ipſi honori fore apud Regem: Mattathias, ſe non ita facturum eſſe, dicebat, nec, ſi aliae gentes omnes Antiochi mandatis, ſiue ob metum, ſiue placendi ſtudio, obſequerentur, eoſque obſequuturum ſe eum filiis, vt patrium cultum reliquerent. Vbi

τῶν Ιουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν καθ' ἃ προσέταξεν Αντίοχος, θυμωθεὶς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας· καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως Απελλῆν, ὃς ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραγεν, εἴ τις ζηλωτὴς ἐστι τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω, φησὶν, ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ιεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ιουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην, ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμιοι νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην Σαββάτων ἡμέρᾳ· καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῇ δὲ ἀμύνεσθαι διὰ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδ' ἐν κακοῖς παραβῆναι τὴν τοῦ Σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀργεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, "ὡς, εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, φυλαττόμενοι "τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν μὲν ἐχθρῶν κατ' "ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ "ἀμυνομένων· κωλύσειν τε μηδὲν, οὕτως ἀμαχητὶ πάντας "ἀπολέσθαι." ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτούς· καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ Σαββάτοις, εἴποτε δέησειε, μάχεσθαι. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματταθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους

vero ille conticuit, accessit homo Iudaeus in oculis omnium et ex mandato Regis sacrificauit. id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum ad aram obtruncauit, et Apellem praefectum regium, qui sacrificare cogebat, interfecit vna cum paucis militibus: dirutaque ara exclamauit, dicens: "si quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, exeat post me." Atque haec loquutus cum filiis in solitudinem contendit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati, et ipsi cum liberis et vxoribus in desertum profugerunt, et in speluncis habitarunt. Ista cum audissent duces regii, assumtis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Iudaeos in solitudinem insequuti sunt: eosque assequuti, primum quidem illis persuadere conabantur, vt poenitentia ducti eligerent, quae in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent, vt belli lege cum illis agerent. Cum vero dictis non parerent, sed in diuersam irent sententiam, pugna cum illis commissa est die Sabbati: et ita, vt erant, in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes, et ne obsepto quidem specus aditu. Etenim propter religionem diei a vi arcenda abstinuerunt, nolentes Sabbatum, etiam cum in malis essent, profanare. Lege enim sancitum est, vt illa die otium ageremus. Interierunt itaque vna cum suis vxoribus et liberis in speluncis suffocati, ad homines mille. Multi autem e periculo euaserunt, et, cum Mattathiae sese adiunxissent, eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam Sabbatis pugnare docebat, dicens, "si hoc non fecerint, legem etiam seruantes, "sibi ipsis hostes fore, quandoquidem fiet, vt inimici illos "eo die aggrederentur, cum vim non propulsarent, adeo- "que nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc pacto absque pugna pereant et tollantur." Ista loquutus hoc ipsum eis persuasit: atque hactenus nobis mansit consuetudo, vt Sabbatis etiam, vrgente necessitate, pugnaremus. Mattathias igitur, cum magnam circa se manum collegisset, et aras euertit, et defectores occidit, quotquot de-

λαβεῖν ὑποχειρίας ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' εὐλάβειαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ἐπὶ τῷ κωλύειν καθισαμένους ἐκβαλών.

γ'. Ἀρξας δ' ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τὰς παῖδας, καὶ περισησάμενος αὐτὰς, "ἐγὼ "μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἄπειμι τὴν τῆς εἱμαρμένης ὁδὸν. "παρατίθεμαι δὲ ὑμῖν τὸμὸν φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ "γενέσθαι κακὰς αὐτῷ φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένας τῆς τοῦ "φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως, ἐθή τε σώζειν "τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἴχεσθαι τὴν ἀρχαίαν πολι- "τείαν ἀνακτᾶσθαι· μὴ συμφερομένας τοῖς ἢ διὰ βίαν ἢ "δι' ἀνάγκην προδιδοῦσιν αὐτὴν, ἀλλ' ἀξίας παῖδας ὄντας "ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω γενέσθαι, τὰς "ψυχὰς ὅτως παρεσκευασμένας, ὥστε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν "νόμων, ἂν δέῃ, λογιζομένας τοῦθ', ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς "ὁρῶν, οὐχ ὑπερόψεται, τῆς δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον, ἀποδώσει "πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἐν ᾗ ζήσεσθε μετ' "ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν, ἀποκατασήσει. θνητὰ "μὲν γὰρ τὰ σώματα ὑμῶν καὶ ἐπίκηρα, τῇ δὲ τῶν ἔργων "μνήμῃ τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει· ἧς ἐραθέντας ὑμᾶς "βάλομαι διώκειν τὴν εὔκλειαν· καὶ τὰ μέγιστα ἀφιεμένους, "μὴ οὐκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν "ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θα- "τέρᾳ, πρὸς τοῦτ' εἴκοντας ἀλλήλοις οἰκείαις χρῆσθαι ταῖς ἀρε- "ταῖς. καὶ Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν, συνέσει πρέχοντα, πα- "τέρα ἡγεῖσθε, καὶ οἷς ἂν ὅτος συμβουλεύῃ πείθεσθε· Μακ- "καβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς, δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχὺν, στρατηγὸν "ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος ὅτος ἐκδικήσει, καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πο- "λεμίους. προσίεσθε δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ "τὴν δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

δ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν Θεὸν εὐξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀνασῶσαι πάλιν τὸν βίον συνήθειαν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ

prehendere potuit, (nam multi illius metu ad gentes in circuitu diſperſi fuere) pueroſque nondum recutitos circumcidi iuſſit, pulſis illinc, quibus id negotii datum erat, vt prohiberent.

3. Cum autem annum imperaſſet et in morbum incidiſſet, aduocatis filiis, vbi illos circa ſe ſtitiſſet, "Equidem ego, inquit, filii, viam omnibus calcandam in"gredior. At vobis conſilium meum commendo, oro"que et obſecro, ne male id cuſtodiatis, ſed, illius, qui "vos genuit nutriuitque, voluntatis non immemores, ſer"vate ritus patrios, veteremque reipublicae formam, in "diſcrimen adductam, ite reſtitutum, non ſeducti ab iis, "qui, aut ſponte aut neceſſitate coacti, eam hoſtibus "produnt: ſed voſmet liberos me dignos praeſtantes et "vi omni et neceſſitate ſuperiores eſtote, paratis animis, "vt pro lege, ſi ita res ferat, moriamini, cogitantes, "Deum vos ipſos, ſi tales videat, non neglecturum, "ſed aeſtimatione virtutis redditurum vobis quod amiſi"ſtis, eamque viuendi libertatem reſtituturum, vt cum "ſecuritate moribus veſtris perfruamini. Corpora enim "vobis mortalia et caduca, ſed praeclare geſtorum me"moria immortalitatem conſequuntur; cuius amore in"flammatos vos adſpirare volo ad gloriam, et vt maxi"ma aggredientes non grauemini illis exſequendis im"mori. Praecipue autem vos ad concordiam hortor; "et qua praeſtantiorem natura quemque fecerit, eatenus "alii aliis cedatis, virtutem quiſque ſuam exercentes. Et "Simonem quidem fratrem, prudentia praecellentem, "patris loco habete, eiuſque conſiliis ſemper obtempe"rate: Maccabaeum vero, fortitudine et robore egre"gium, in bello gerendo militiae ducem habebitis. ille "enim populariuм iniurias perſequetur, atque vlciſcetur "hoſtes. Denique conciliate vobis iuſtitiae et pietatis cul"tores, et hoc pacto vires illorum augebitis.

4. Iſta filiis loquutus, Deumque precatus, vt eis auxilio eſſe dignaretur, et populo priſtinum ſuum viuendi morem reſtitueret, non multo poſt diem ſupre-

θάπτεται μὲν ἐν Μωδιείμ, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τῶ λαῶ παντὸς ποιησαμένω, διεδέξατο τὴν προσασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτῦ Ιὐδας, ᾧ καὶ Μακκαβαῖος, ἑκατοσῷ ἔτει καὶ τεσσαρακοσῷ ἕκτῳ. συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τύς τε πολεμίυς ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τὴν γῆν.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως Ιὐδας τὰς Απολλωνίυ καὶ Σήρωνος δυνάμεις κατέτρεψεν, αὐτύς τε στρατηγὺς ἀπέκτεινεν· καὶ, μετ' οὐ πολὺ Λυσίυ καὶ Γοργίυ ἡττηθέντων, εἰς Ιεροσόλυμα ἀναβὰς τὸν ναὸν ἐκάθαρε.

ΤΑῦτ' ἀκούσας Απολλώνιος ὁ τῆς Σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ιούδαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν· ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Απολλώνιον, ὅ καὶ τὴν μάχαιραν, ᾗ χρήσαθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας εἶχε· πλείυς δὲ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῦ στρατοπέδυ λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. Σήρων δὲ, ὁ τῆς Κοίλης Συρίας στρατηγὸς, ἀκύσας, ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ Ιὐδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη περιβέβληται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμυς ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσαθαι· προσήκειν ὑπολαμβάνων τὺς εἰς τὰ τῦ βασιλέως προσάγματα παρανομοῦντας πειρᾶθαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν, ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαταλέξας δὲ καὶ τῶν Ιυδαίων τὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, ἐπὶ τὸν Ιὐδαν παρεγίνετο. προσελθὼν δὲ ἄχρι Βεθωρὸν κώμης τῆς Ιυδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ Ιὐδας ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλεῖν προαιρεύμενος, ἐπεὶ τὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς τὴν μάχην διά τε τὴν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νενηστεύκεισαν γὰρ, ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων· "ἢ ἐν τῷ

mum obit, et in Modim sepelitur. Postquam autem a populo vniuerso planctu magno deploratus est, rerum administrationem in se suscepit filius eius Iudas, cognomine Maccabaeus, anno centesimo quadragesimo sexto. Cumque ei opem alacriter tulissent ipsius fratres aliique, et hostes e regione expulit, et populares suos patria instituta violantes ferro peremit, terramque suam ab omni inquinamento expiauit.

CAP. VII.

Quomodo Iudas Apollonii et Seronis exercitus profligauit, ipsosque duces occidit: et, non multo post Lysia et Gorgia superatis, Hierosolyma adscendit, templumque repurgauit.

HÆC cum audisset Apollonius, Samariae praefectus, coacto exercitu, contra Iudam egressus est. Ille vero ei obuiam iuit et consertis manibus praelio superat, atque hostium multos quidem interfecit, (in quibus et Apollonium imperatorem, cuius armis exuti ensem, quo tum forte vsus est, postea semper gerebat) plures vero vulnerauit, et cum ingenti praeda ex hostium castris direpta recessit. Seron autem, Coeles-Syriae exercitus dux, audito, quod multi sese Iudae adiunxerant, atque is satis copiarum ad praelia bellumque gerendum iam comparauerat, statuit exercitum contra eum educere, sua interesse putans pro virili in eos animaduertere, qui contra Regis mandata facerent. Contractis igitur, quos penes se habuit, militibus, adiunctisque Iudaeorum etiam perfugis et impiis, contra Iudam profectus est. Cumque Bethoron vsque Iudaeae vicum processisset, illic castra metatur. Iudas autem ei obuiam factus, idque congrediendi animo, vbi vidit suos, tum quia pauci et inedia confecti essent, (nam eo die ieiunauerant) ad pugnam ineundam parum alacres, animum audaciamque illis addebat, dicens, "non in multitudine militum sitam

"πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν "τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν· καὶ τοῦτο σαφέστατον ἔχειν πα- "ράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ διὰ δικαιοσύνην καὶ τὸ περὶ "τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις "ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις." ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ Σήρωνι· καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς Σύρους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ἐπιδιώκων δ' ἄχρι τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν παραλίαν.

β'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων μισθοφόρους ἀναλαβὼν, ἡτοιμάζετο περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διανείμας, ἑώρα τοὺς θησαυροὺς ἐπιλείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν· οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ἐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν· ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τῶν Αἰγύπτου ὅρων καὶ τῆς κάτωθεν Ασίας ἀπ' Εὐφράτου διήκοντα ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν Αντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ πάσης φροντίδος ἐνετείλατο, ἕως ἂν παραγένηται, κατασχεψάμενον δὲ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἀπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ περαιωσάμενος τὸν Εὐφράτην ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας.

γ'. Ο δὲ Λυσίας ἐπιλεξάμενος Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν τοῦ βα-

"esse victoriam, triumphumque ex hostibus reportatum, "sed in pietate erga Deum: idque compertissimum haberi "plurimis maiorum exemplis, qui cum ex iure et pro le-"gibus suis et liberis dimicassent, multas saepe hostium "myriadas fuderunt. nemini enim iniuriam facere ma-"gnas dat vires." Haec vbi dixit, suis persuasit, vt, contemta hostium multitudine, cum Serone manus conferrent; congressusque fugauit Syros. prostrato enim duce, vniuersi sese in fugam coniiciunt, quasi omnis in eo posita esset salutis spes. Illos vero in campum vsque persequutus, ex hostibus occidit ad octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, istis vehementer iratus, copias suas omnes coëgit, multisque ex insulis mercenariis militibus assumtis, parauit primo vere in Iudaeam irrumpere. Verum cum, stipendio illis in annum numerato, vidisset thesauros deficere pecuniaeque inopiam esse (nam neque tributa omnia reddebantur propter seditiones in gentibus conflatas, et ipse, vir magni animi et largitor, iis, quae habuerat, non contentus erat) statuit primum in Persidem proficisci, et regionis istius tributa colligere. Cum itaque reliquisset Lysiam quendam, negotiorum procuratorem, apud ipsum auctoritatem habentem, et prouincias a flumine Euphrate vsque ad fines Ægypti et inferioris Asiae, atque copiarum et elephantorum partem, iussit, vt Antiochum filium suum vsque ad reditum suum diligenter educaret, vtque, Iudaea euersa, eiusque incolis in seruitutem abductis, deleret Hierosolyma, et genus Hebraeorum exstingueret. Et ista quidem cum Lysiae in mandatis dedisset rex Antiochus, profectus est in Persidem, anno centesimo quadragesimo septimo, et Euphrate traiecto, adscendit ad superiores prouincias.

3. Lysias autem, delectis ad hoc negotium Ptolemaeo Dorymenis filio et Nicanore et Gorgia, homini-

σμλέως Φίλων, καὶ παραδὺς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας τέσσαρας, ἱππεῖς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ιυδαίαν. οἱ δ', ἄχρις Εμμαῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατασρατοπεδεύονται. προσγίνονται δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν πεφευγότων Ιυδαίων· ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς, ὡς ὠνησόμενοι τὺς αἰχμαλωτισθησομένυς, πέδας μὲν κομίζοντες, αἷς δήσυσι τὺς ληφθησομένυς, ἄργυρον δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ σρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ιύδας κατανοήσας, ἔπειθε τὺς οἰκείυς σρατιώτας θαῤῥεῖν· καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ Θεῷ, τῶν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκυς περιθεμένυς, καὶ τὸ σύνηθες αὐτῷ χῆμα τῆς ἱκετείας παρὰ τὺς μεγάλυς κινδύνυς ἐπιδείξαντας, τύτῳ δυσωπῆσαι παρασχεῖν αὐτοῖς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν κράτος. διατάξας δὲ τὸν ἀρχαῖον αὐτὺς τρόπον καὶ πάτριον κατὰ χιλιάρχυς καὶ ταξιάρχυς, καὶ τὺς νεογάμυς ἀπολύσας, καὶ τὺς τὰς κτήσεις νεωσὶ πεποιημένυς, ὅπως μὴ διὰ τὴν τύτων ἀπόλαυσιν Φιλοζωῦντες ἀτολμότερον μάχωνται, κατασὰς τοιύτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τὺς αὐτῷ σρατιώτας. "καιρὸς μὲν ὑμῖν "ἐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τῦ παρόντος, ὦ ἑτ ῖοι, εἰς εὐψυ- "χίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλέλειπται. νῦν γάρ "ἐσιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν "καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν ὖσαν, ἡμῖν ὑπ' ἐξυσίας τῦ "θρησκεύειν τὸ θεῖον ἔτι ποθεινοτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς "ἔν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῶν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν "εὐδαίμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον· ἕτος δὲ ἦν ὁ "κατὰ τὺς νόμυς καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν· ἢ τὰ αἴσχισα "παθεῖν, καὶ μηδὲ σπέρμα τῦ γένυς ὑμῶν ἀπολειφθῆναι, "κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, ἕτως ἀγωνίζεσθαι. τὸ μὲν "ἔν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμεῖσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγύμενοι· "τὸ δ' ὑπὲρ τηλικύτων ἐπάθλων, ἐλευθερίας, πατρίδος, "νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τὴν εὐκλειαν κατασκευάζειν "πεπισευκότες, ἑτοιμάζεσθε τοιγαρῦν, ἕτως τὰς ψυχὰς

bus amicorum Regis potentiſſimis, eos cum quadraginta peditum millibus et ſeptem equitum millibus dimiſit in Iudaeam. Illi vero, ad vrbem vſque Emmauntem progreſſi, in loco campeſtri caſtra metantur. Illiſque accedunt auxilia ex Syria et regione finitima, multique perfugae Iudaei: necnon et mercatores quidam, veluti illos emturi, qui in ſeruitutem redigendi erant, compedibus, quibus captiuos vincirent, ſecum allatis, argentoque et auro in pretium illorum numerando. Iudas autem, caſtris conſpectis et aduerſariorum multitudine animaduerſa, milites ſuos hortabatur, vt forti eſſent animo, ſuadebatque, vt ſpem victoriae in Deo collocantes ei more patrio ſupplicarent, centone amicti, atque eum, cui in magnis periculis (ipſe) conſueuerat, ſupplicum habitum prae ſe ferentes, ad eum hoc modo exorandum, vt vires illis contra hoſtes ſuppeditaret. Diſtributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac centuriones ordinibus, et dimiſſis nouis maritis, quique poſſeſſiones nuper acquiſiuerant, ne illis fruendi deſiderio vitae amantes timidius dimicarent, poſt haec milites ſuos ad pugnam excitat huiuſmodi oratione. "Non aliud quidem tempus, o ſocii, magis neceſſa-"rium vobis relictum eſt ad fortitudinem et periculo-"rum contemtum, quam quod in manibus habetis. Nunc "enim fortiter dimicantibus licet libertatem aſſequi, quae "ſuapte natura omnibus deſiderabilis, nobis adhuc deſi-"derabilior eſſe contigit, inde poteſtatem habituris Deum "rite colendi. Quaſi itaque res veſtrae in eo eſſent lo-"co, vt vel eam recipiatis, et vitam beatam felicemque "renouetis (ex legibus ſcilicet patriaque conſuetudine in-"ſtitutam), vel turpiſſima patiamini, et cum omni ſtir-"pe veſtra pereatis, minus ſtrenue voſmet in pugna "gerentes, cum hac cogitatione inite praelium. Et "quidem vobis, etiamſi non pugnetis, moriendum eſſe "exiſtimantes, perſuaſique praeter tanta praemia, li-"bertatem, patriam, leges, pietatem, vos aeternam "manere gloriam, vos igitur accingite, ita animis

"ηὐτρεπισμένοι ὡς αὔριον ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς "πολεμίοις.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα παραθαρσύνων τὴν στρατιὰν ἔλεγε. τῶν δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντος αὐτοῦ τινας τῶν πεφευγότων Ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ τοῦ Ματταθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ ταῦτα διῃρημένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως. καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὤδευε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἐμμαοῦς τῶν πολεμίων. οὐχ εὑρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας, ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζητεῖν, ὅπου ποτ' εἶεν. περὶ δὲ τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν Ἐμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μετὰ τριχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρισα πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, προτρεψάμενος τοὺς Ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, καὶ τὸ θεῖον ἤδη πως καὶ τοῖς οὕτως ἔχουσι τὸ κατὰ τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τῆς εὐψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν δὲ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι Γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡς περὶ τριχιλίους. Ἰούδας δὲ τῶν μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας· ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα καὶ μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τοῦτο μόνον ἔχοντας, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι δὲ αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑπερκύψαντες οἱ τοῦ Γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρω-

"parati, ac si cras prima luce cum hostibus congres-
"suri.

4. Et ista quidem Iudas, vt suis militibus animos adderet, verba faciebat. At hostes Gorgiam miserunt cum quinque peditum millibus et mille delectis equitibus, vt noctu Iudaeorum castra derepente adoriretur, perfugarum quorundam Iudaeorum ductu vtens: quod vbi intellexit Mattathiae filius, ipse etiam statuit in hostes castra tenentes impetum facere, idque magis quod diuisae essent illorum copiae. Coena itaque tempestiue sumta, multisque in castris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat ad hostes, qui circa Emmauntem consederant. Gorgias autem cum hostium neminem in castris offendisset, eosque suspicaretur metu cessisse et in montes sese abdidisse, inde profectus statuit vbinam essent quaerere. At Iudas sub diluculum in hostium, qui ad Emmauntem erant, conspectum venit, cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam. Cumque vidisset hostes valide loricatos periteque admodum castra metatos, Iudaeos hortatus, vt nudis etiam corporibus non vererentur praelio congredi, memoria repetentes, quod Deus iam olim ita se habentes fecerit superare multitudinem maiorem armatamque, eorum fortitudine mirifice delectatus; iussit tubicines signa dare. Hostes deinde ex improuiso adortus, iectoque illorum animis terrore et perturbatione, multos quidem sibi resistentes occidit, reliquos vero persequutus est vsque ad Gadara, et Idumaeae Azotique et Iamniae campos. Ceciderunt autem illorum quasi ad tria millia. Iudas vero suos milites hortatus est, vt spolia non concupiscerent: adhuc enim illis superesse certamen et praelium cum Gorgia eiusque exercitu. illis autem debellatis tum securos spolia lecturos esse dicebat, vt qui hoc solum faciendum haberent, et nihil aliud exspectarent. At haec adhuc ad milites loquente Iuda, Gorgiani e monte eminentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt, fusum fugatumque, et castra incensa. nam fumus, qui ab illis emi-

θεν οὖσι τῷ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ὕτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ τὰς μετὰ Ἰούδα πρὸς παράταξιν ἑτοίμως κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ Ἰούδας, ὡς ἀμαχητὶ τῶν Γοργίᾳ στρατιωτῶν ἡττημένων, ἀποστρέψας ἀνῄρεῖτο τὰ σκῦλα· πολὺν δὲ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις. ἃ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο.

ε'. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπήντησε δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας· καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν Θεὸν εὐξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἦν ἐπίφοβος. ἀμέλει κατανοήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι τελευτᾶν, εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχύν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ παρασκευαζόμενος μετὰ μείζονος στρατοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν.

ς'. Τοσαυτάκις δὲ ἡττημένων ἤδη τῶν Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας ἐκκλησιάσας, ἔλεγε, μετὰ πολλὰς νίκας, ἃς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ παραγενόμενος μετὰ παντὸς τοῦ πλήθους εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατατεπρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ διὰ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ἐπιλεξάμενός δέ τινας τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, προσέταξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι τέως τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν ἁγνίσειε. καθάρας δ' ἐπιμελῶς αὐ-

nus conſpiciebatur, indicabat quod acciderat. Igitur vbi iſta ita ſe habere intellexerunt Gorgiani, et Iudae agmen ad conflictum paratum animaduerterunt, ipſi etiam territi in fugam verſi ſunt. Iudas vero, quaſi deuictis abſque pugna Gorgianis militibus, reuerſus, ſpolia diripiebat: captoque plurimo auro et argento, hyacinthoque et purpura, domum ſe recepit, laetus laudanſque Deum ob res proſpere geſtas. ad libertatem enim illorum haud parum contulit eius diei victoria.

5. Lyſias autem, clade illorum, qui miſſi erant, confuſus, ſequenti anno contractis delectorum hominum millibus ſexaginta, et equitum quinque millibus aſſumtis, impetum in Iudaeam fecit; et, cum montana adſcendiſſet, apud Bethſura Iudaeae vicum caſtra poſuit. Illi obuiam profectus eſt Iudas cum decem hominum millibus; animaduerſaque hoſtium multitudine, Deum precatus, vt ſibi auxilio eſſet, praecurſores hoſtium aggreditur, illoſque ſuperat; cumque ex iis ad quinque millia cecidiſſent, reliquis terrorem incuſſit. Lyſias ſcilicet ſecum reputans, quo animo eſſent Iudaei, ad moriendum quidem parati, niſi cum libertate vitam agere liceret; eorumque deſperationem, vt vim inſuperabilem veritus, collectis, quae ſupererant, copiis Antiochiam reuerſus eſt: atque ibi commoratus peregrinorum delectum habuit, et cum maiori exercitu cogitabat iterum in Iudaeam impreſſionem facere.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas, aduocata concione, dicebat, oportere illos, poſt tot victorias eis a Deo conceſſas, Hieroſolyma adſcendere, et templum purificare, atque conſuetas hoſtias offerre. Vbi vero cum tota multitudine Hieroſolyma acceſſit, et fanum deſertum inueniebat, et portas exuſtas, et ſponte enata in templo ob ſolitudinem virgulta, lamentari cum ſuis coepit, templi ſpectaculo confuſus. Deinde quibuſdam e ſuis militibus delectis negotium dedit, vt eos, qui ciuitatem habebant arcem, oppugnarent, donec ipſe fanum luſtraſſet. Cum autem illud ſumma cura repurgaſſet, ei intulit

τὸν, εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσῦ πεποιημένα, ἀπήρτησε δὲ καὶ τὰ περιπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ἃ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ Χασλεὺ μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Απελλαῖον καλοῦσι, ἧψάν τε φῶτα ἐπὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι, καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν, μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Αντιόχου διαμεῖναι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τρισίν· ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ Απελλαίου μηνὸς, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ. ἀνενεώθη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Απελλαίου μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιήλου προφητείαν, πρὸ τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γενομένην ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ, ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ'. Εὐρταζε δὲ Ιούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατευωχῶν αὐτὸς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν Θεὸν μὲν τιμῶν, αὐτὸς δὲ τέρπων. τοσαύτῃ δ' ἐχρήσαντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μετὰ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτὸς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν Φῶτα· ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν Φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν προσηγορίαν θέμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλα-

noua vasa, candelabrum, mensam, altare, ex auro facta omnia: ac praeterea ad ostia vela appendit, foresque ipsas adiiciendas curauit. Quin et aram demolitus, nouam ex lapidibus vndique collectis, non ferro accisis, exstruxit. Vigesima autem et quinta die mensis Chasleu, quem Apellaeum nominant Macedones, lumina in candelabro accenderunt, et ad aram suffitum fecerunt, panes mensae impossuerunt, solidaque sacrificia super nouo altari obtulerunt. Haec autem eadem die facta sunt, qua triennio elapso mutata est eorum religio in profanam impuramque consuetudinem. accidit enim, vt templum ab Antiocho desolatum eo in statu tribus annis permanserit. nam anno centesimo quadragesimo quinto ista templo contigerunt, vigesima et quinta die Apellaei mensis, Olympiade supra centesimam quinta et trigesima. Instauratum vero erat eadem die, quinta et vigesima Apellaei mensis, octauo et quadragesimo et centesimo anno, Olympiade vero centesima et quinquagesima quarta. Accidit autem, vt templi desolatio fieret secundum id, quod Danielus ante quadringentos et octo annos praedixerat. ostendit enim, ipsum a Macedonibus euersum iri.

7. Egit autem Iudas cum ciuibus per octo dies instaurationem sacrificiorum in templo, nullum omittens laetitiae genus, sed magnificis splendidisque sacrificiis eos excipiens, hymnis etiam et psalmis Deum quidem honorans, populares vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum restitutione, libertate religionis post multum temporis inexspectato recuperata, vt legem posteris fecerint, quotannis solennes agere dies octo ob res templi restitutas: et ex eo tempore in hodiernum vsque diem celebramus id solenne, quod dicitur Lumina; hac festiuitati, vt opinor, indita appellatione, quod illa nobis ex insperato affulserit agendi potestas. Cum autem vrbi moenia circumdedisset, turresque altas aedificasset contra hostium incursus, custodias in eis imposuit,

κας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέσησε, καὶ τὴν Βεθσύραν δὲ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ Φρουρίου αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ἰούδας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ Σίμων Τυρίων καὶ Πτολεμαέων ἐκράτησεν· καὶ ὡς Ἰούδας τὸν Τιμόθεον νικηθέντα φεύγειν ἠνάγκασε, καὶ ἄλλα πολλὰ διεπράξατο μετὰ τὴν Ἰωσήπου καὶ Αζαρίου ἧτταν.

Τούτων δ' ὧδε γενομένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς ἐπισυνίστατο διέφθειρεν, ἐνέδραις καὶ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς ἐκφέρων Ἰούδας, ἐπέσχεν αὐτοὺς τῆς καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπαύσατο. καὶ τοῖς Ησαὺ υἱοῖς Ἰδουμαίοις κατ' Ακραβατήνην ἐπιπεσὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσκύλευσε. συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Βαάνα λοχῶντας τοὺς Ἰουδαίους, περικαθίσας ἐπολιόρκει, καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς Αμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος, τὴν Ιαζωρὸν ἐξῄρει πόλιν· καὶ τάς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γειτονεύοντα τῶν ἐθνῶν ἀνεστραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὴν Γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν Ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς Δάθεμα τὸ Φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν, ἐδήλωσαν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐσπούδακεν ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον, εἰς ὃ συνεπεφύγεσαν. ἀναγινωσκομένων δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, κἀκ τῆς Γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίνονται σημαίνοντες ἐπισυνῆχθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς Γαλιλαίας.

β'. Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγγελμένων χρείας

vrbemque Bethſuram muniuit, vt ea tanquam arce vteretur, ſi quando ab hoſtibus in neceſſitatem adactus eſſet.

CAP. VIII.

Quomodo Iudas gentes finitimas ſubegit, et Simon Tyrios et Ptolemaeeos profligauit: vtque Iudas Timotheum praelio victum in fugam compulit, aliaque multa geſſit poſt Ioſephi et Azariae cladem.

HIS ita geſtis, finitimae gentes, Iudaeorum vires exſuſcitatas recreataſque aegre admodum ferentes, conſpiratione facta multos occiderunt, inſidiis doliſque eos in poteſtatem ſuam redigentes. Cum iſtis Iudas aſſidue bellum gerens, conabatur eos ab incurſibus cohibere, et a malis, quae Iudaeis intulerunt. Atque Idumaeos Eſaui filios ad Acrabatenam adortus, multos interfecit et depraedatus eſt: porro et Baani filios, qui per vias inſidiati ſunt Iudaeis, concluſos in turribus admoto exercitu obſidebat, turreſque illorum incendebat, hominesque ferro trucidabat. Poſtea inde progreſſus in Ammanitas, validam manum numeroſumque nactos exercitum, cui praeerat Timotheus, illis profligatis atque deuictis, Iazoron vrbem expugnauit, abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum et liberis, et vrbe incenſa, in Iudaeam reuerſus eſt. Cum autem vicinae gentes intellexiſſent ipſum reuertiſſe, coëunt in Galaaditin aduerſus Iudaeos, qui in ipſorum finibus degebant. At illi in Dathema caſtellum fuga elapſi, miſſis ad Iudam nunciis ei ſignificabant, Timotheum feſtinare, vt locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc iſtae recitabantur epiſtolae, cum ecce adſunt alteri ex Galilaea nuncii, indicantes conueniſſe Ptolemaeeos, et Tyrios, atque Sidonios, et Galilaeae extraneos.

2. Iudas igitur, cum cogitaſſet, quid fieri oporteret

σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς τριχιλίους τῶν ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μετὰ στρατιωτῶν ὀκτακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. κατέλιπεν δὲ, ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, Ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, προσάξας αὐτοῖς φυλάττειν ἐπιμελῶς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων παραγενόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς περὶ τρισχιλίους. καὶ τά τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν.

γ'. Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης, διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι περιτυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς Φρουρίοις ἀπειλημμένοι καὶ ταῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ παραινεσάντων αὐτῷ σπεύδειν ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πειθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον· καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τὴν Βοσορρὰν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐπιγενομένης δὲ νυκτὸς, οὐδ' ἔτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ἐπὶ τὸ Φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένου τὸ χωρίον Τιμοθέου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ' αὐτὸ παραγίνεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τὰς μὲν κλίμακας, ὥστε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν διακινδυνεῦσαι προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ

ad vtrasque, quae sibi nunciatae erant, necessitates sublevandas, Simoni quidem fratri suo mandauit, vt cum tribus delectorum millibus defensum exiret Iudaeos, qui in Galilaea habitarent: ipse vero, assumto Ionatha fratre altero, cum octo militum millibus in Galaaditin profectus est. Iosephum autem Zachariae filium et Azariam, qui reliquo exercitui praeessent, reliquit, cum praecepto, vt diligenter custodirent Iudaeam, et cum nemine ante ipsius reditum praelio dimicarent. Simon igitur, postquam in Galilaeam venit, congressus est cum hostibus, eosque terga vertere coëgit, et fugientes persequutus vsque ad portas Ptolemaïdis, occidit eorum ad tria circiter millia. cumque peremtorum spolia sustuliſſet, tam Iudaeos ab eis in captiuitatem redactos quam eorum sarcinulas abducens, domum se recepit.

3. Iudas autem Maccabaeus et Ionathas eius frater, traiecto Iordane, et ab eo tridui iter emensi, incidunt in Nabataeos, amice eis occurrentes. qui cum ei narrassent, quae fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum malis conflictari, compulsos in castella et oppida Galaaditidis, atque eum monuissent, vt properaret ire aduersus alienigenas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vindicare, iis obsequutus iter per solitudinem conuertit: primoque impetu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares omnes militaris aetatis ferro trucidauit, vrbemque igni cremauit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexit, eaque ad munitionem profectus, in quam Iudaeos concluſos esse contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima luce eo peruenit. Cumque iam offendisset hostes moenibus admotos, atque alios scalas ad ea adscendenda, alios vero machinas in expugnationem apportantes, iusso tubicine canere, suosque adhortatus milites, vt alacriter sese periculis obiicerent pro fratribus et cognatis, diuisis tribus copiis hostes a tergo inuadit. At

περὶ τὸν Τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι Μακεδόνων εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτῶν τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν εἰς ὀκτακισχιλίους. ἀπονεύσας δ' εἰς Μάλλην πόλιν ἔτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπίμπρησιν. ἆρας δ' ἐκεῖθεν, τήν τε Χάσφωμα, καὶ Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος κατασκέπτεται.

δ'. Χρόνῳ δ' ὕστερον ὁ πολλῷ Τιμόθεος δύναμιν μεγάλην παρασκευασάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε παραλαβών, καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν τοῦ χειμάρρου Ραφῶν ἀντικρυς. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. διαβάντων γὰρ ἔφη ταν αὐτοῖς πρὸς λέγειν. Ἰούδας δ' ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸν Τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸν πολέμιον, καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δ' εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν διέδρασαν· οἱ δ' εἰς τὸ καλούμενον ἐν Καρναΐν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν τεύξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταλαβόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλῃ χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

ε'. Ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἵός τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν ἐπί τινα πόλιν Εφρων ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἣτε ἄλλην αὐτῷ τραπομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ἣτε ἀνασπέρειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ, παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τάς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφρά-

Timothei milites Maccabaeum esse cognoscentes, cum et iam ante eius virtutem et in bellis gerendis felicitatem experti essent, e vestigio in fugam vertuntur. Iudas autem, cum exercitu suo eos insequutus, occidit illorum eo die ad octo millia hominum: atque inde ad Mallen, alienigenarum vrbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnauit, ac omnes in ea mares interfecit, vrbemque ipsam incendit. Illinc autem profectus, et Chasphoma et Bosor, aliaque quamplurima Galaaditidis euertit oppida.

4. Non multo post Timotheus cum magnas coëgisset copias, aliosque sibi in auxilium assumsisset, et Arabibus quibusdam mercede suasisset secum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, castraque posuit ex aduerso vrbis Raphon: et milites hortabatur, vt, si forte praelio congrederentur cum Iudaeis, alacriter dimicarent, et arcerent eos a transitu torrentis. Si enim transirent, praedicebat fore, vt cladem sui acciperent. Iudas autem, audito, quod Timotheus ad pugnam ineundam esset paratus, copiis suis omnibus assumtis hostem versus ire properauit, traiectoque flumine inimicos adoritur, et quosdam eorum sibi occurrentes peremit; alios vero metu perculsos, abiectis armis, in fugam compulit. atque horum nonnulli e periculo euaserunt: quidam vero in fanum, quod erat Carnaï ita vocatum, confugientes, se saluos fore religione loci sperarunt. At Iudas, capto oppido, et ipsos interemit et fanum incendit, hostibus variis modis morte affectis.

5. His gestis, cum Galaaditidis Iudaeos liberosque et vxores omnemque eorum supellectilem coëgisset, in eo erat, vt illos in Iudaeam reduceret. Vbi autem ventum est ad vrbem Ephronem nomine, in via positam, et neque sibi potestas erat declinandi in alterutram partem, neque animus retrorsum reuertendi, missis ad eos, qui in ea erant, nunciis, orabat, vt portas aperirent, eumque per vrbem discedere paterentur, nam et portas lapidibus obstruxerant, et transitum ei praeciderant. Sed

κεσαν, καὶ τὴν διέξοδον ἀπετέμνοντο. μὴ πειθομένων δὲ τῶν Ἐφραίων, παροξυνήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει· καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ πᾶν, ὅσον ἄρρεν ἦν, ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν αὐτὴν, ὁδὸν ἔχει. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ Μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες· καὶ τὰς συνήθεις ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες· ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τῷ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

ϛ'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Αζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας, καθ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γενναίων, τὴν ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολὴ γενομένη διχιλίους ἀποβάλλυσι τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὅρων διώκονται. συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πταῖσμα τοῦτο παρακύσασιν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ κατὰ τοὺς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Αζαρίαν πταῖσμα θαυμάσειεν ἄν τις, ὃ συνῆκεν, εἰ παρακινήσουσί τι τῶν ἐπεσταλμένων, αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς. τήν τε Χεβρῶνα πόλιν καταλαβόμενοι, ὅσαν ἦν ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον· καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ Μάρισσαν πόλιν, εἴς τε Αζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν. πολ-

cum Ephronitae ei, noluiſſent parere, milites ſuos adhortatus, coronaque facta, vrbem obſidebat. Et poſtquam diem noctemque aſſederat, vrbem expugnat; omnibuſque in ea maribus occiſis, eaque tota exuſta, facere iter incipiebat. tantus autem erat occiſorum numerus, vt ſuper mortuorum corpora tranſirent. Ita traiecto Iordane, peruenerunt in Campum magnum, in conſpectu vrbis Bethſanae poſitum, quae Graecis dicitur Scythopolis. atque inde profecti in Iudaeam venerunt, cum cantibus et laudibus, omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis vti ſolent: hoſtias etiam votiuas mactarunt pro rebus feliciter geſtis, pariterque pro incolumitate exercitus. nam Iudaeorum nemo iſtis in praeliis cadebat.

6. Interea Ioſephus Zachariae filius et Azarias, quos copiarum duces reliquerat Iudas, quo tempore Simon in Galilaea bellum gerebat contra Ptolemaeeos, ipſe vero Iudas et frater eius Ionathas in Galaaditide, volentes et ipſi ducum bellica virtute inſignium gloriam ſibi acquirere, cum ſuis militibus profecti ſunt ad Iamniam. ſed eis obuiam egreſſo Gorgia Iamniae praefecto, pugnaque commiſſa, homines de ſuis ad duo millia amittunt, et terga vertentes vſque ad Iudaeae fines fugati ſunt. Haec autem clades illis propterea accidit, quod iis non obſequuti ſunt, quae mandauit Iudas, vt ſcilicet cum nemine, antequam ipſe adeſſet, praelio dimicarent. nam praeter caetera eius conſilia ſolertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Ioſephi et Azariae militibus illatam illis euenturam eſſe intellexit, ſi vel tantillum ab iis diſcederent, quae in mandatis dederat. At Iudas eiusque fratres Idumaeos bello perſequi non deſiterunt: ſed eos vndique premebant vrgebantque. Cumque vrbem Chebronem cepiſſent, eius munitiones diruebant: et turribus circumquaque incenſis, extraneorum regionem depopulabantur, vrbemque Mariſſam; ac inde Azotum delati eam expugnarunt et diripuerunt. mul-

λὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν νομίζοντες, εἰς τὴν Ιεδαίαν ὑπέστρεψαν.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τελευτῆς Αντιόχυ Επιφανοῦς. ὡς Αντίοχος Εὐπάτωρ στρατευσάμενος πρὸς Ιούδαν, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπολιόρκει· εἶτα εἰρήνην ποιησάμενος ἀνεχώρησε. περὶ Αλκίμυ καὶ Ονία.

ΥΠΟ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν Ελυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Αρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶναι· ἔτι γε μὴν ὅπλα καὶ θώρακας, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο τὸν υἱὸν τὸν Φιλίππυ, βασιλέα δὲ Μακεδόνων, Αλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ελυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν· ὥς' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπυμένῳ δ' ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἧτταν, ὃς πολεμήσοντας τοῖς Ιεδαίοις κατελελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ιεδαίων. προσγενομένης οὖν καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνεὶς, ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυεν, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ Ιεδαίων ἔθνος παρεδήλω, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸ Θεοῦ καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, ὃς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν λέγει τὸν Αντίοχον, βληθέντα τὸ τῆς ἐν Πέρσαις Αρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βε-

tum autem ſpoliorum et praedae ſecum aſportantes, in Iudaeam reuerſi ſunt.

CAP. IX.

De obitu Antiochi Epiphanis. Quomodo Antiochus Eupator, ducto in Iudam exercitu, ipſum in templo obſidebat: at poſtea, pace facta, diſceſſit. De Alcimo et Onia.

SVB id tempus etiam rex Antiochus, ſuperiores tractus peragrans, audiuit vrbem eſſe in Perſide opibus praeſtantem, Elymaïda nomine, inque ea Dianae templum valde opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam et loricas ibi eſſe, quae fama acceperat reliquiſſe Alexandrum, Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus, Elymaïda properauit, admotoque exercitu eam obſidebat. Illis autem qui in ea erant, nec aduentu eius, nec oppugnatione territis, ſed fortiter reſiſtentibus, ſpe ſua fruſtratus eſt. Cum enim illum ab vrbe repuliſſent, facta eruptione eum perſequuti ſunt: adeo vt fuga ſe Babylonem receperit, magna exercitus parte amiſſa. Dolenti autem, quod tam male ei res ceciderant, nunciant quidam duces etiam profligatos eſſe, quos ad bellum cum Iudaeis gerendum reliquerat, Iudaeorumque vires magna cepiſſe incrementa. Hac de re noua ſolicitudine priori accedente, animi anxietate obrutus in morbum incidit. Quo cum diutius teneretur, et augerentur cruciatus, cogitans iam ſibi eſſe moriendum, amicos conuocat, et morbum ſuum illis grauem eſſe ſignificabat, ac praeterea illud declarabat, ſe iſta paſſum eſſe, quod Iudaeorum gentem male multauerat, templumque ſpoliauerat, et Deum contemſerat. atque his dictis animam exhalauit. Adeo vt mirari ſubeat Polybium Megalopolitanum: qui, cum vir eſſet alioqui probus, memoriae proderet, Antiochum periiſſe, quod Dianae templum apud Perſas expilare voluiſſet. vo-

λευσάμενον, ἀκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ καταγρέψαι τὸν βίον Αντίοχον ὕτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν τῆ ἐν Ιεροσολύμοις ναῷ τελευτῆσαι τὸν βασιλέα. ἀλλὰ περὶ μὲν τύτυ ἃ διαφέρομεν, τὴν ὑπὸ τῆ Μεγαλοπολίτυ λεγομένην αἰτίαν, παρὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσιν.

β'. Ο δ' Αντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν, καλέσας Φίλιππον, ἕνα τῶν ἑταίρων, τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίσησι· καὶ δὲς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν σολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, Αντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτῆ ταῦτα ἐκέλευσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς προνοῆσαι τῆς ἀνατροφῆς αὐτῆ, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ Αντίοχος ἐννάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτῆ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτῆ Αντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτωρα.

γ'. Εν δὲ τύτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων Φρυροὶ καὶ Φυγάδες τῶν Ιυδαίων, πολλὰ τὲς Ιυδαίυς εἰργάσαντο. τὲς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν, θύσαι βυλομένυς, ἐξαίφνης ἐκτρέχοντες οἱ Φρυροὶ διέφθειραν. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τύτων ὧν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ιύδας ἐξελεῖν διέγνω τὴν Φρυράν· καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τὲς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος δ' ἦν τῦτο τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ Σελεύκυ, ἑκατοστὸν καὶ πεντηκοστόν. κατασκευάσας ὧν μηχανήματα, καὶ χώματα ἐγείρας, Φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς Αντίοχον τὸν βασιλέα, "ὡκ ἀξιῶντες ἑαυτὲς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας "ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα "αὐτῆ, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλύσαντας θρησκείαν, ἣν "δὲ προσέταξε ταύτης ἀντιποιυμένυς. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ "Ιύδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τὲς "Φρυρὲς τὲς ὑπὸ τῆ βασιλέως κατασταθέντας, εἰ μή τις

luisse enim tantum, nec feciſſe, haud poena dignum erat. Quod ſi Polybio videatur Antiochum ob huiuſmodi cauſam finiiſſe vitam: multo veriſimilius eſt, ob ſacrilegam templi Hieroſolymitani direptionem exſtinctum eſſe. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui cauſam mortis eius a Megalopolita allatam huic noſtrae praeferendam eſſe arbitrantur.

2. Caeterum Antiochus, priuſquam moreretur, Philippo vno de ſodalibus ſuis vocato, ipſum regni curatorem conſtituit: traditoque ei diademate, veſtituque ſuo et annulo, iuſſit, vt ad Antiochum filium ſuum perferret eique redderet, orans et obſecrans, vt ipſum educandum curaret, et regnum ei ſeruaret. Atque ita diem ſupremum obiit Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. At Lyſias, poſtquam ipſum mortuum eſſe populo indicauerat, filium eius Antiochum, (tum enim illius curam ille gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

3. Hoc autem tempore arcis Hieroſolymitanae cuſtodes et Iudaeorum perfugae mala multa Iudaeis intulerunt. Eos enim, qui in templum rem diuinam faciendi ergo adſcendebant, ferro peremerunt. nam templo arx imminebat. Itaque cum haec illis acciderint, id Iudae in animo erat, vt praeſidium iſtud de medio tolleret: populoque omni conuocato, eos, qui in arce erant, valide oppugnat. Annus autem Seleucidarum is erat centeſimus quinquageſimus. Fabricatis itaque machinis, et aggeribus excitatis, magnopere vrgebat obſidionem, vt arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egreſſi, et, coactis quibuſdam ſui ſimilibus et impiis, ad Antiochum regem ſe conferebant, poſtulantes, "vt ipſos "non negligeret, dum a popularibus ſuis dira paterentur, "atque illa ſuſtinerent patris ipſius gratia, quod religionem "patriam reliquiſſent, illamque ab eo inſtitutam ſequeren"tur. nunc vero periculum eſſe, ne Iudas et qui cum "eo ſunt et arcem capiant et praeſidium a Rege in ea "conſtitutum, niſi mature ab ipſo ſuppetiae mitte-

"παρ' αὐτῦ βοήθεια πεμφθείη." ταῦτ' ἀκύσας ὁ παῖς Αντίοχος, ὠργίσθη· καὶ τὺς ἡγεμόνας καὶ φίλυς μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρυς συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἱππεῖς δὲ δισμύριοι, ἐλέφαντες δὲ δύο καὶ τριάκοντα.

δ'. Ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς Αντιοχείας μετὰ Λυσίυ, πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ιδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς Βεθσύραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον. καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν Βεθσυραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῦ τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτῷ, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ιούδας δὲ, τὴν ἔφοδον τῦ βασιλέως ἀκύσας, ἀφίσταται μὲν τῦ τὴν ἄκραν πολιορκεῖν· ἀπαντήσας δὲ τῷ βασιλεῖ, βάλλεται στρατόπεδον ἐπὶ τῶν στενῶν, ἔν τινι τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, σαδίας ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσύρας, ἤγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὰ στενὰ, καὶ τὸ τῦ Ιούδα στρατόπεδον. ἅμ' ἡμέρᾳ δὲ πρὸς μάχην διέτασσε τὴν στρατιάν. τὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἔπεσθαι διὰ τὴν στενοχωρίαν, ὑ δυναμένων αὐτῶν ἐπὶ πλάτος τετάχθαι. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστυ συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι· ἔφερον δὲ οἱ ἐλέφαντες πύργυς τε ὑψηλὺς καὶ τοξότας. τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ ὄρη, τὺς φίλυς αὐτῆς προτάξας. κελεύσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰν, προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥστε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει δὲ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ιούδας ὑ κατεπλάγη, δεξάμενος δὲ γενναίως τὺς πολεμίυς, τῶν προδρόμων περὶ ἑξακοσίυς ἀναιρεῖ. Ελεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, ὃν Αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὡπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῦ τὸν βασιλέα εἶναι,

"rentur." His auditis, Antiochus puer iratus est: accersitisque ducibus et amicis, iussit eos milites colligere mercenarios, virosque e regno suo, qui militaris essent aetatis. et breui coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo et triginta.

4. His copiis Rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitus imperium habente. Cumque Idumaeam peruenisset, inde ad Bethsuram adscendit, vrbem valde munitam captuque difficilem; eamque circumsessam oppugnare coepit. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, et machinas ab ipso paratas, incursionibus subinde factis, incendentibus, multum temporis in obsidione consumtum est. Iudas autem, audita Regis expeditione, ab oppugnatione arcis desistit: Regique obuiam profectus, castra posuit ad angustias in loco, qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta stadiorum interuallo ab hostibus. At Rex, digressus Bethsura, exercitum duxit ad fauces, versusque Iudae castra. Primo autem mane copias in aciem instruxit. Cumque non posset elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit, vt vnus post alium incederet. Singulis autem elephantis attributi erant mille pedites et equites quingenti, qui eos, vbicunque pergerent, vndique stiparent: gestabantque elephanti turres excelsas et sagittarios. reliquum vero exercitum hinc atque illinc fecit edita montium adscendere, amicis in duces eis praepositis. Cum autem iussisset exercitum clamorem militarem tollere, hostes aggreditur, aureis aereisque clypeis nudatis, vt inde fulgor ingens emicaret, illis etiam magna voce clamantibus montes respondebant. Nec tamen Iudas his visis animo consternatus est: sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus autem eius frater, quem Auran vocabant, conspicatus elephantum alios omnes supereminentem, regiis thoracibus loricatum, suspicatus in eo esse Regem, ani-

παρεβάλλετο Φόδρα εὐκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ἐρμήσας. καὶ πολλὰς μὲν τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τὰς ἄλλας διεσκέδασεν· ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὴν γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ἐπικατενεχθεὶς τῷ Ελεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρει. καὶ ὅτος μὲν, εὐψύχως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν.

ε'. Ο δὲ Ιούδας, ὁρῶν τὴν τῶν πολεμίων ἰσχὺν, ἀνεχώρησεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ πρὸς πολιορκίαν παρεσκευάζετο. Αντίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτὴν, τῷ λοιπῷ δὲ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρῆται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ἐπιτήδεια, παραδιδόασιν αὐτὴν, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Αντίοχος δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε. φρουρὰν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δὲ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις προσεκαθίζετο, καρτερῶς τῶν ἔνδον ἀμυνομένων. πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτοῖς ἐπελελοίπει, τοῦ μὲν ὄντος ἀπαυηλωμένου καρποῦ, τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὃ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν ἐᾶν τὴν χώραν, ἀσπόρῳ μεμενηκυίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι.

ς'. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, ἐπειδὴ Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν, ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες ἐπὶ τὸν Φίλιππον ὁρμᾶν· ὁ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν. ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν

mose admodum in eum impetum fecit. Cumque multos, qui circa elephantum erant, peremisset, alioſque dimouisset, sub ventrem subiit, et elephantum vulneratum interfecit. ille vero in Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et hic quidem, cum magno animo multos ex hostibus perdidisset, hoc modo vitam finiuit.

5. At Iudas, vbi hostium vires animaduertit, Hieroſolyma se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat. Antiochus vero, parte exercitus ad oppugnandam Bethsuram missa, cum reliquis copiis Hieroſolyma profectus est. At enim Bethsuritae hostium multitudine territi, videntesque, commeatus eos deficere, semet ei tradiderunt, fide iureiurando accepta, se nihil mali a Rege passuros esse. Caeterum Antiochus, vrbe potitus, nulla alia iniuria eos affecit, quam quod nudos eos eiecerit. vrbem autem suorum praesidio firmauit. Verum cum longo tempore assideret oppugnando fanum Hieroſolymitanum, iis, qui intus erant, acerrime pro salute sua propugnantibus; nam contra singulas, a Rege in eos adhibitas, machinationes, illi etiam alias fecerunt. Commeatus autem eos deficere coeperat, frugibus, quos condiderant, absumtis, terraque eo anno non culta, et, quod septimus erat annus, quo secundum legem tota regio feriatur, nulla semente facta. Multi igitur obsessorum propter necessariorum inopiam diffugiebant, adeo vt pauci in templo relicti fuerint.

6. Atque illis quidem, qui in fano obsidebantur, ita res ceciderunt. Lysias vero copiarum dux et Antiochus rex, postquam eis nunciatum erat, Philippum e Perside venire, et rerum summam sibimet vendicare, in ea erant sententia, vt, soluta obsidione, aduersus Philippum ire contenderent; id tamen consilii tam duces, quam milites, celare decreuerunt. Caeterum rex mandauit Lysiae, vt in concione cum ipsos, tum duces, alloqueretur, ne

μὲν τῶν περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τῆ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ κατασῆσαι τῶν ἐν τῆ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπουδὰς ποιησαμένους πρὸς τὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρῴοις νόμοις, ὧν ἀφαιρεθέντες νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τῆ Λυσίου φήσαντος, ἠρέσθη τό, τε στράτευμα καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆ γνώμη.

ζ'. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ιούδαν καὶ τὺς σὺν αὐτῶ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρῴοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τῆ ἱερῆ. εἰσελθὼν δὲ Αντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τὴν δύναμιν παρασᾶσαν καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ονίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τὺς Ιουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτῆ τὸν πατέρα τὺς Ιουδαίους ἀναγκάσαι τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν δὲ γενόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ, ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβῆναι τὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τῆ Μενελάου θάνατον Αλκιμος ὁ καὶ Ιάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς Αντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν· καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τῆ ἀρχιερέως υἱὸς Ονίας, ὃν προεἴπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τῆ πατρὸς, ἰδὼν, ὅτι τὸν θεῖον αὐτῆ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Αλκίμῳ δέδωκεν, ὢν ὄντι ἐκ τῆς τῶν ἀρχιερέων γενεᾶς, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίου πει-

mentionem quidem faciens negotiorum Philippi, id vero subindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque esse munitissimum, et commeatus eos iam defecisse, multaque in regno constituenda esse, adeoque longe melius videri foedus cum obsessis et amicitiam cum tota illorum gente inire, et sinere eos vti patriis legibus et institutis, quibus ademtis in bellum eruperant, atque ita demum domum redire. Cum ista Lysias loquutus esset, tam ducibus, quam exercitui, ea placuit sententia.

7. Tum Rex, missis ad Iudam et qui cum eo obsessi erant nunciis, pacem illis se datum ire promisit, libertatemque viuendi patriis legibus. Illi vero verbis istis libenter obsequuti, fideque iureiurando accepta, e templo exierunt. At Antiochus, cum in illud ingressus animaduertisset locum egregie adeo munitum, datum a se iusiurandum violauit, praecepitque exercitui, qui tum ei aderat, vt murum diruerent soloque aequarent. Atque his factis Antiochiam reuersus est, secum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lysias consilium dedit Regi, vt Menelaum interficeret, si vellet Iudaeos quiescere, nullumque sibi negotium facessere. Hunc enim malorum omnium auctorem exstitisse, patri ipsius persuadendo, vt Iudaeos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum, in Beroeam Syriae vrbem ablegatum, interfici iussit, post decennium in pontificatu exactum, hominem malum et impium, qui, vt principatum sibi adstrueret, gentem coëgit a propriis legibus desciscere. Post Menelai autem obitum pontifex factus est Alcimus, qui et Iacimus nominatus. Caeterum Antiochus rex, cum offendisset Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei mouebat; et in potestatem suam redactum extremo supplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum iam ante diximus, videns, quod Rex, patruo suo sublato, pontificatum Alcimo dedisset, qui non erat de genere pontificali, persuasus nempe a Lysia, vt honorem

θεὶς μεταθῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα· καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ Κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ἡλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν εὐκαιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

ΚΕΦ. ί.

Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε· καὶ ὡς Νικάνωρ, μετ' ὀλίγον κατ' Ιούδαν πεμφθεὶς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. περὶ τελευτῆς Αλκίμου, καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

ΥΠΟ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Φυγὼν Δημήτριος ἀπὸ Ῥώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς Συρίας Τρίπολιν, περιτίθησι μὲν αὐτῷ διάδημα· συναγαγών δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους, εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ παραδιδόντων αὑτούς. συλλαβόντες δὲ καὶ Αντίοχον τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν, ζῶντας ἀνάγουσιν αὐτῷ· καὶ ὅτοι μὲν, κελεύσαντος παραχρῆμα Δημητρίου, διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Αντιόχου ἔτη δύο, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συστραφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ιουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Αλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους πάντος, καὶ τοῦ Ιούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες, ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες καὶ περιμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλέκασιν, αὐτούς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν, ἠξίουν τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ιούδαν τετολμημένα.

β'. Ο δὲ Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, φίλον Αντιόχου τοῦ Επιφανοῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα παραθέμενος αὐτῷ Αλκιμον, ἐντειλά-

gentilem ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemaeum regem Ægypti: atque, ab eo et vxore eius Cleopatra honorifice exceptus, impetrauit ab eis locum in regione Heliopolitana, vbi templum Hierosolymitano simile aedificauit. Sed de illis dicendi locus erit magis opportunus.

CAP. X.

Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, expeditione in Iudaeos suscepta, infecto negotio reuersus est: vtque Nicanor non multo post contra Iudam missus cum vniuerso exercitu periit. De obitu Alcimi, et successione Iudae.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriae vrbe occupata, diadema sibi imposuit: atque militibus aliquot mercenariis sibi comparatis, regiam ingressus est, omnibus eum laete admodum excipientibus, et semet ei submittentibus. Cum autem Antiochum regem et Lysiam comprehendissent, ipsos ad eum viuos deducunt: atque illi, ita e vestigio iubente Demetrio, a militibus interfecti erant, cum iam annos duos regnasset Antiochus, sicut et alibi iam ante memorauimus. At cum multi ex Iudaeis impii et profugi ad eum sese aggregassent, et cum eis Alcimus pontifex, accusabant totam gentem, ac praecipue Iudam et fratres ipsius, narrantes, vt amicos eius omnes trucidarint, et quotquot in regno rebus eius studebant ipsumque exspectabant, etiam illos perdiderint, et ipsos propria e terra eiectos in aliena peregrinos fecerint; postulabantque, vt, vno aliquo ex amicis suis misso, ex ipso disceret, quae a Iuda patrata fuerint.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchidem, amicum regis Antiochi Epiphanis, virum probum integrumque, cui tum Mesopotamiae omnis praefectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipsi Alcimo ponti-

μενος ἀποκτεῖναι Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν· ἑώρα γὰρ, ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἐπὶ πόλεμόν τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνην, ἔρχεται. τινὲς μέντοιγε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ Αλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτούς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἑξήκοντα μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέτρεψε, τοῖς πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἀπελθών, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καί τινας τοῦ λαοῦ, καὶ, πάντας ἀποκτείνας, προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πᾶσιν ὑπακούειν Αλκίμῳ· καὶ μετὰ στρατιᾶς τινος, ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτοῦ, καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Αντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Αλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ συνεὶς, ὅτι κατασκευάσας σύνοδον τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο· τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέταις καὶ στρατιώταις χρώμενος ἐπῆρχετο τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τοὺς Ιούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευσεν. ὁρῶν δὲ τὸν Αλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ιούδας γενόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς, ἐπιπορευόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Αλκιμος ἀντέχειν τῷ Ιούδᾳ μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῆς ἰσχύος, ἐπὶ τὴν παρὰ Δημητρίου τοῦ

fice, addito mandato, vt Iudam et qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, poſtquam peruenit in Iudaeam, mittit ad Iudam et eius fratres, vt cum eis de pace et amicitia ageret. volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem ipſi non habuit: videbat enim, quod tanto cum exercitu adeſſet, quo ad bellum, non ad pacem faciendam, itur. Quidam tamen e populo credentes his, quae Bacchides per praeconem denunciauerat, ratique, ſibi ab Alcimo, vtpote populari ſuo, nihil mali euenturum eſſe, ad eos ſe contulerunt: et iureiurando ab vtriſque accepto, nec ipſos, nec qui eiuſdem ſecum erant voluntatis, mali quidquam paſſuros eſſe, eorum fidei ſeſe commiſerunt. Bacchides autem, iureiurando inſuper habito, ſexaginta quidem illorum interfecit, alios vero, quibus in animo erat ad ipſum ſe recipere, a propoſito auertebat, prioribus fide non ſeruata. Poſtquam vero Hieroſolymis digreſſus ad vicum peruenit, Bethzetho vocatum; quibuſdam e ſuis emiſſis, comprehendit perfugarum multos et e populo nonnullos, atque omnibus mactatis, iuſſit, vt quotquot in ea regione eſſent Alcimo parerent: relictiſque cum eo militibus, qui ipſum in prouincia ſua cuſtodienda iuuarent, Antiochiam ad Demetrium regem reuerſus eſt.

3. Alcimus autem omni modo id agens, vt principatum ſibi firmaret, ſentienſque ſecurius ſe regnaturum eſſe, ſi populum ſibi beneuolum fecerit, omnes blandis ſermonibus deliniebat, et ad gratiam ſingulis et delectationem loquendo. Itaque breui admodum validam manum et exercitum ſibi comparauit: horum autem plerique erant impii et perfugae, quibus miniſtris et militibus vtens regionem obiit, et quotquot Iudae rebus ſtudere offendit ad vnum obtruncauit. At Iudas videns, Alcimum ad magnam creuiſſe potentiam, multoſque de gente ſua viros bonos ſanctoſque interfeciſſe, ipſe quoque, late per regionem euagatus, partium eius fautores occidebat. Alcimus autem videns, ſe non poſſe Iudae exercitui reſiſtere, viribuſque eo inferiorem eſſe, decreuit ad auxilium Demetrii regis con-

βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω τραπέσθαι. παραγενόμενος οὖν εἰς Αντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ιούδαν, κατηγορῶν, ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθοι κακὰ, πλείω δὲ γένοιτ' ἄν, εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δῷ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

δ'. Ο δὲ Δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ἐπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ περιόδειν Ιούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γενόμενον, ἐκπέμπει Νικάνορα, τὸν εὐνούστατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων· ἔτος γάρ ἐστιν ὁ καὶ ἀπὸ τῆς Ρωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών· καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν Ιούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ Νικάνωρ, παραγενόμενος εἰς Ιεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν εὐθὺς ὑ διέγνω τῷ Ιούδᾳ, δόλῳ δ' ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, προσπέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, "μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι, Φάσκων, "πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μη- "δὲν πείσεσθαι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ἐπὶ τῷ ποιῆσαι "φανερὰν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς "περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ." ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ Νικάνορος, ὁ Ιούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πειθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, διδόασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν Νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ιούδαν, μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ιούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. Φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας γενομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ιούδᾳ· καὶ συγκροτήσας καὶ παρασκευασάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην Καφαρσαλαμὰ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν Ιούδαν ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

ε'. Ετι δ' αὐτῷ κατιόντι ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοῖς ἠπείλησεν,

fugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Iudam irritabat, ipsum accusando, quod plurimas ab eo passus esset iniurias, pluresque ab eo fierent, nisi anticipetur, et poenas luat, potenti in eum misso exercitu.

4. Tum Demetrius id suis rebus periculosum esse existimans, si Iudam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis summae erga ipsum beneuolentiae fideique virum: (idem enim ille erat, qui cum ipso vrbe Roma profugerat) datoque ei exercitu, quantum satis esse putabat ad Iudam debellandum, imperauit ei, vt nemini de gente ista parceret. Nicanor autem, cum Hierosolyma veniisset, e vestigio aduersus Iudam praeliari non decreuit, dolo vero ipsum in potestatem suam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens, "nihil causae esse, cur armis decertarent et discrimen adi-"rent, seque paratum esse, fidem iureiurando dare, il-"lum nihil mali passurum esse. ideo enim se venire cum "amicorum comitatu, vt mentem Demetrii regis illis "patefaceret, qualiter de genere illorum sentiat." Cum ista per legatos promisisset Nicanor, Iudas eiusque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi suspicantes, fidem ei vicissim dant, et Nicanorem cum exercitu suscipiunt. Ille vero, cum Iudam amice salutasset, signum quoddam, dum inter se colloquerentur, suis dat militibus, vt Iudam corriperent. At ille, insidiis intellectis, prosiluit, et ad suos se recipiebat. Nicanor autem, consilio suo patefacto, dolisque iam detectis, tum demum aperto Marte cum Iuda rem gerere statuit: cumque copias vndique contraxisset et ad pugnam eas parasset, praelio commisso ad vicum quendam Capharsalama dictum, partaque victoria, Iudam in arcem, quae Hierosolymis erat, fugere compulit.

5. Cum autem in eo esset, vt ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli et senatorum obuiam facti eum salutabant, ostensis sacrificiis, quae se Deo pro Rege oblaturos esse dicebant. Ille vero impie loquutus

εἰ μὴ παραδῷ τὸν Ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν, ὅταν ἐπανέλθῃ, τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων· οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπην προέπεσον, καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ Νικάνωρ, ὡς, ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξελθών, ἐγένετο κατά τινα κώμην Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ἰούδας δὲ ἐν Ἀδασοῖς ἑτέρᾳ κώμῃ, σαδίους ἀπεχούσῃ τριάκοντα τῆς Βεθωρῶν, στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι, πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ περὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύσουσιν ἐνθυμουμένους, εὐψύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὴν μάχην ἐξάγει· καὶ συμβαλὼν τῷ Νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων, καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ὃ πεσόντος, οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν· ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ῥίψαντες τὴν πανοπλίαν. ἐπιδιώκων δὲ ὁ Ἰούδας ἐφόνευσε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικῴη τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐτοῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γενόμενοι κατὰ πρόσωπον. ὥστε ἐκ τῆς μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγεν, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δὲ νίκην συνέβη γενέσθαι ταύτην τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, τῷ λεγομένῳ παρὰ μὲν Ἰουδαίοις Ἀδάρ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρον. ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος τῶν πολέμων ἀναπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατέστη.

γ'. Τῷ δ' ἀρχιερεῖ τῷ Ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τοῦ ἁγίου, ὃν παλαιὸν καὶ κατεσκευασμένον ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, πληγή τις αἰφνίδιος ἐκ τοῦ Θεοῦ προσέπεσεν· ὑφ' ἧς ἄφωνός τε ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη, καὶ βασανι-

illis minatus est, nisi populus Iudam sibi traderet, templum exciſurum esse, cum rediret. Et post has quidem minas iactatas exiit Hierosolymis: sacerdotes vero, propter moerorem ex istis, quae dixerat, in lacrymas proruperunt, Deoque supplicabant, vt ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem cum Hierosolymis egressus ad vicum quendam peruenisset Bethoron vocatum, illic castra locauit, vbi et alius ei ex Syria accessit exercitus: Iudas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui a Bethoro triginta stadiis aberat, non amplius quam mille homines secum habens. Istos valde hortatus, vt animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent, cum quam multis dimicaturi essent, sed vt, quales ipsi et pro qualibus praemiis periculum subeant, secum reputantes, animose obuiam irent hostibus, in praelium eos educit; et cum Nicanore congressus, editoque acri certamine, aduersarios superat, et multos illorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo caeso, nequaquam substitit exercitus: sed vbi ducem amiserat, abiectis armis sese fugae mandarunt. At Iudas impigre eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis vndique finitimis, quod hostes profligauerat. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, et fugientibus obuiam facti occiderunt eos fronte fronti oppositа. adeo vt ex hac pugna nemo saluus euaserit, homines licet fuerint ad nouem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima tertia die mensis, qui a Iudaeis Adar, a Macedonibus Dystrus appellatur. atque in eo votiua sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Iudaeorum gens a bellis aliquandiu requieuit, et pace fruebatur: postea vero in certamina et pericula recidit.

6. Alcimo autem pontifici, cum vellet adyti murum, veterum admodum et a sanctis prophetis exstructum diruere, Deus plagam quandam repentinam inflixit; a qua et voce priuatus in terram concidit, multisque die-

θεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη τέσσαρα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν· ὃς ἀκούσας περὶ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπολεμήκασι τήν τε Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ Καρχηδόνα τῆς Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν Ελλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς Περσέα τε καὶ Φίλιππον, καὶ τὸν μέγαν Αντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν Ρώμην τῶν αὐτῷ φίλων Εὐπόλεμον τὸν Ιωάννου υἱὸν, καὶ Ιάσωνα τὸν Ελεαζάρου, παρεκάλει δι' αὐτῶν συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, καὶ Δημητρίῳ γράψαι, ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς Ιουδαίοις. ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ρώμην τοὺς παρὰ τοῦ Ιούδα πρεσβευτὰς ἡ σύγκλητος δέχεται· καὶ, διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τὴν συμμαχίαν ἐπινεύει. ποιήσασα δὲ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπέστειλε· αὐτὸ δ' εἰς τὸ Καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους, ἀνέθεσαν. ἦν δὲ τοιοῦτον. "Δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ιουδαίων, Μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων Ρωμαίοις πολεμεῖν τῶν Ιουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον, ἢ πλοῖα, ἢ χρήματα. ἐὰν δὲ ἐπίωσί τινες Ιουδαίοις, βοηθεῖν Ρωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν, ἂν τῇ Ρωμαίων ἐπίωσί τινες, Ιουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν δέ τι πρὸς ταύτην τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι, ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ γενέσθαι γνώμῃ τοῦ δήμου τῶν Ρωμαίων. ὃ δ' ἂν προσεθῇ, τοῦτ' εἶναι κύριον. ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου τοῦ Ιωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ Ιάσωνος τοῦ Ελεαζάρου, ἐπὶ ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους Ιούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ." καὶ τὴν μὲν πρώτην Ρωμαίοις πρὸς Ιουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν οὕτω συνέβη γενέσθαι.

bus cruciatus vita deceſſit, quadriennium functus pontificatu. Illo vero mortuo, populus Iudae pontificatum dedit: qui cum multa audiiſſet de Romanorum potentia, eoſque ſubegiſſe et Galatiam et Iberiam, et Carthaginem in Africa, ac praeterea Graeciam in ſuam poteſtatem redegiſſe, regeſque Perſeum et Philippum et Antiochum Magnum, decreuit cum illis facere amicitiam. Miſſis igitur Romam, ex amicis ſuis, Eupolemo Ioannis filio et Iaſone Eleazari filio, voce illorum obſecrabat, vt ſocietatem ſecum inirent et amicitiam, et vt Demetrio ſcriberent, ne poſthac Iudaeos bello laceſſeret. Cumque Romam veniſſent Iudae legati, benigne eos excipit ſenatus: habitoque de iis, quorum gratia miſſi erant, ſermone, ſocietatem coire placuit. Mox facto hac de re ſenatus-conſulto, exemplar eius in Iudaeam miſſum eſt; illud vero ipſum, in tabulas aeneas inciſum, in Capitolium relatum eſt. Erat autem huiuſmodi. "Decretum ſenatus de ſocietate et beneuo-"lentia erga gentem Iudaeorum habenda. Ne quis Ro-"manae ditionis cum gente Iudaeorum bellum gerito, "neque bellum gerentibus frumentum aut naues aut pe-"cuniam ſubminiſtrato. Si quis Iudaeos inuadat, Ro-"mani illis opem ferunto pro viribus. viciſſim, ſi quis "Romanos inuadat, Iudaei auxilium ferunto. Si quid "ad hoc ſociale foedus voluerit gens Iudaeorum addere "aut ab eo demere, id fiat cum conſenſu populi Ro-"mani. et quod ſic additum fuerit, ratum eſto. Scri-"ptum eſt hoc Senatus-conſultum per Eupolemum Ioan-"nis filium et Iaſonem Eleazari, Iuda gentis pontifice "et duce Simone fratre ipſius." Atque ita quidem contigit primam Romanis cum Iudaeis amicitiam et ſocietatem factam eſſe.

ΚΕΦ. αἀ.

Οτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς αὐτὸν ἐνίκησεν, καὶ ὡς Ἰούδας γενναίως μαχόμενος ἔπεσεν.

Δημήτριος δὲ, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς Νικάνορος τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν· ὃς ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐξορμήσας, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἰουδαίαν, ἐν Αρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύεται, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφεύγασιν· ἐκπολιορκήσας καὶ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα σπουδὴν ἐποιεῖτο. μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ Βηθζηθὼ τὸν ὁμὸν κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δὲ διχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ὅτοι τὸ Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν, καὶ τὴν παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀκτακοσίων. Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ πολεμίων ἐπικειμένων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ἐπιτρεπόντων, οἷός τε ἦν μετὰ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τοῦ Βακχίδου· καὶ προτρεπόμενός γε τούτους εὐψύχως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἐπὶ τὴν μάχην. τῶν δὲ λεγόντων, ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβουλευόντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, "μὴ τοῦτ', εἶπεν, ἥλιος ἐπίδοι γενόμε-"νον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτά μου δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ "τελευτὴν ὁ παρών μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀπολέ-"σθαι μαχόμενον, σήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλ-"λον, ἢ τοῖς ἤδη κατωρθωμένοις καὶ τῇ περὶ αὐτῶν δόξῃ "προσβαλὼν τὴν ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὕβριν." καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, παρακαλῶν τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἔλεγεν.

β'. Ο δὲ Βακχίδης, ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὴν

CAP. XI.

Quod Bacchides denuo in Iudam missus ipsum superauit: vtque Iudas strenue se gerens occubuit.

CÆterum Demetrius, nunciata sibi morte Nicanoris et clade exercitus, qui cum eo erat, misit denuo Bacchidem cum aliis copiis in Iudaeam. qui, Antiochia profectus, vbi in Iudaeam peruenit, ad Arbela Galilaeae vrbem castra metatur. Cumque illos, qui in istius loci speluncis erant, (nam multi in eas confugerunt) vi expugnauerat ceperatque, illinc digressus Hierosolyma properabat: cognitoque, Iudam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, aduersus eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum millia. At Iudas non plures secum habebat quam mille homines. Illi, visa exercitus Bacchidis multitudine, territi erant, relictisque castris omnes diffugerunt praeter octingentos. Iudas autem a suis militibus desertus, eum hostis iam immineret, nullumque ei tempus nouos delectus habendi concederet, in eo erat, vt cum octingentis illis pugnam contra Bacchidem committeret: atque hortatus eos, vt forti animo pericula sustinerent, iussit, vt in aciem prodirent. Illis vero dicentibus se nequaquam posse cum exercitu tantae magnitudinis congredi, atque suadentibus, vt in praesentia quidem recederet et saluti suae consuleret, postea vero, copiis suis collectis, cum hostibus manus consereret, "ne hoc, inquit, sol factum adspiciat, vt terga mea hostibus obuersa ostendam. Sed si "nunc fatalis hora venit, vt moriar, et omnino necesse "est, vt peream, si pugnem, fortiter tamen stabo, et "quicquid futurum sit malo excipere, quam vt res praeclare gestas gloriamque ex illis partam turpi fuga iam "dedecorem." Atque istis quidem verbis reliquos de suis hortabatur, vt, spreto contemtoque periculo, cum hostibus praelium committerent.

2. Interea Bacchides, cum copiis ex castris egressus,

δύναμιν, πρὸς μάχην παρετάσσετο· καὶ τὰς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τὰς δὲ ψιλὰς καὶ τοξότας προεσήσατο ἁπάσης τῆς φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἦν ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρως. ὕτως δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν, ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσιέναι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ιούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις· καὶ κρατερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν παρατεινομένης, ἰδὼν ὁ Ιούδας τὸν Βακχίδην καὶ τὸ κρατερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, παραλαβὼν τὰς εὐψυχοτάτας, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως, καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διασπᾷ αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὡσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρις Αζᾶ ὄρους ὕτω λεγομένου. θεασάμενοι δὲ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες, ἐκυκλώσαντο τὸν Ιούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γενόμενοι. ὁ δὲ φεύγειν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ περιεχημένος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων, καὶ κατάκοπος γενόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ἐπὶ καλοῖς μὲν πρότερον γεγενημένοις, ἐφ' ὁμοίοις δὲ, ὅτε ἀπέθνησκε, τὴν ψυχὴν ἀφιείς. πεσόντος δὲ Ιούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγῷ δὲ τοιούτῳ στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα παρὰ τῶν πολεμίων ὑπόσπονδον Σίμων καὶ Ιωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ιούδα, κομίσαντες εἰς τὴν Μωδιείμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύουσι, πενθήσαντος ἐπὶ συχνὰς αὐτὸν τοῦ πλήθους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ιούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τῶν τοῦ πατρὸς ἐντολῶν Ματταθίου μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν ὑποσάντα. τοιοῦτος οὖν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτοῦ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν, ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τῆς ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας· καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔτος τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.

aciem ad pugnam instruebat: atque ita eam ordinauit, vt equites in vtroque cornu collocarentur, atque velites et sagittarii totam phalangem praecederent; ipse vero esset in dextro cornu. Sic instructa acie, quamprimum hostium exercitui admoueretur, iussit tubicinem signum dare, militesque clamore sublato praelium inire. Idem vbi Iudas fecerat, cum hostibus congreditur, et vtrisque acriter dimicantibus, pugnaque ad solis occasum protracta, Iudas, animaduertens Bacchidem et quod erat exercitui robur in dextro esse cornu, assumtis animosissimis quibusque in istam aciei partem impetum fecit: eosque, qui illic erant, aggressus dissoluit eorum phalangem. Cumque in medios hostes penetrasset, eos in fugam compulit, persequiturque vsque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in sinistro cornu, pulsos qui erant in dextro conspicati, Iudam sequentes circumiuerunt, atque in tergum conuersi ipsum in medio comprehendunt. Ille vero, cum nulla effugiendi via daretur, sed vndique hostibus septus esset, constitit cum suis et strenue pugnabat. Cumque multos aduersariorum fudisset, atque labore et vulneribus conficeretur, ipse etiam cecidit, animamque efflauit, non minus ex rebus iam ante praeclare gestis, quam ex similibus, dum moreretur, conspicuus. Iuda autem prostrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem sequerentur, tantoque duce orbati, fugae sese mandarunt. Simon vero et Ionathas, fratres Iudae, corpus eius, ex foedere ab hostibus receptum, in Modim vicum deportarunt, vbi et pater eorum monumento conditus erat, atque ibi sepelierunt, cum illum populus vniuersus aliquammultis diebus luxisset, atque solennibus exsequiis honorasset. Atque ita quidem vitam finiuit Iudas, vir fortis et bellicosissimus, quique memor erat mandatorum Mattathiae patris, et pro populariam suorum libertate omnia et agere et pati sustinuit. Tanta itaque virtute praeditus, maximam post se reliquit gloriam suique memoriam, gente sua in libertatem vindicata et e Macedonum seruitute erepta: cumque tres esset annos pontificatu functus, ita occubuit.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

α'. ΩΣ Ιωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ιούδα, τελευτήσαντος αὐτῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

β'. Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, ἐνίκησεν, φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

γ'. Οτι Αλέξανδρος, ὁ τῦ Επιφανῦς Αντιόχυ υἱὸς, ἐλθὼν εἰς Συρίαν, ἐξένεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.

δ'. Ως Δημήτριος, πρεσβευσάμενος πρὸς Ιωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, αὐτόν τε πολλοῖς ὠφελήσαμενος καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

ε'. Ως Αλέξανδρος, ταῦτ' ἀκούσας, καὶ ὑπερβαλὼν τὰ παρὰ τῦ Δημητρίυ, καὶ ἀποδείξας Ιωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

ϛ'. Η Ονίᾳ φιλία πρὸς τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν γενομένη, καὶ ὡς ὠκοδόμησε τὸν Ονίᾳ καλέμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν Ιεροσολύμοις ὄντα.

ζ'. Οτι Αλέξανδρος, ἀποθανόντος Δημητρίυ, σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην.

η'. Ως Δημήτριος ὁ Δημητρίυ παῖς, πλεύσας εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης, καὶ πολεμήσας τὸν Αλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ποιησάμενος.

θ'. Ως Τρύφων ὁ Ανιμαῦς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρυ υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην.

ι'. Ως Δημητρίᾳ ὑπὸ Πέρσων αἰχμαλώτυ ληφθέντος, ὁ Τρύφων παρεσκεύασε τὸν Ιωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ Σίμωνα.

ια'. Ως Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ τὴν ἐραστηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

ιβ'. Ως ὁ Σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχος γενόμενος Αντιόχῳ τῷ Δημητρίυ ἀδελφῷ, τῷ καὶ Εὐσεβεῖ ἐπικληθέντι.

ιγ'. Ως Τρύφωνος ἀνακιρηθέντος, Αντίοχος ἐπολέμησε Σίμωνα, κἀκεῖνος Κενδεβαῖον τὸν ἐραστηγὸν αὐτῦ νικήσας, τῆς Ιουδαίας ἐξέβαλεν.

ιδ'. Οτι ὑπὸ τῦ γαμβρῦ Πτολεμαίυ ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ Σίμων ἀπέθανεν· καὶ Πτολεμαῖος, δήσας αὐτῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐπεχείρησε κατασχεῖν.

ιε'. Ως ὁ νεώτατος τῶν Σίμωνος υἱῶν Τρκανὸς, φθάσας αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν, ἐπολιόρκησεν πολλῷ χρόνῳ τὸν Πτολεμαῖον, εἴς τι φρούριον ἐγκλείσας μετὰ τῶν καλουμένων.

ιϛ'. Ως ἐραστευσάμενος ἐφ' Τρκανὸν Αντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ Τρκανῦ τάλαντα τριακόσια, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν συνθέμενος.

ιζ'. Τρκανῦ ἐραστεία, μετὰ τὴν Αντιόχῳ τελευτὴν ἐν Μήδοις ἀποθανόντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ ὡς πολλὰς πόλεις κατὰ κράτος εἷλεν.

ιη'. Φιλία πρὸς Τρκανὸν Αλεξάνδρῳ τῷ Ζεβινᾷ κληθέντος.

ιθ'. Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς Σαμαρεῦσι πολιορκημένοις πρὸς Τρκανῦ, ἡττηθεὶς διέφυγε, διαξάντων αὐτὸν τῆς Ιουδαίας τῶν υἱῶν Τρκανῦ.

κ'. Οτι παραλαβὼν Αριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται.

κα'. Ως τελευτήσαντος Αριστοβούλυ, ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ Αλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν, ἐστράτευσεν ἐπὶ Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Αραβίαν, καὶ πολλὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.

κβ'. Πτολεμαῖος τῷ Λαθύρῃ πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη.

κγ'. Ως ἐραστευάμενος Δημήτριος ὁ Εὐκαιρὸς ἐπὶ Αλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτῦ.

κδ'. Αντίοχος τῷ Διονύσῳ λεγομένῳ ἐραστεία ἐπὶ Ιουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ.

κε'. Ως μετὰ τὸν Αλεξάνδρυ τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτῦ Αλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν ἔσχεν ἐπὶ ἔτη ἐννέα κατασχοῦσα, καὶ βιώσασα μετὰ εἰρήνης καὶ δόξης ἀπέθανεν.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSTERTIVS.

Continet hic liber tempus annorum LXXXII.

1. *Quomodo Ionathas frater Iudae, illo defuncto, principatum suscepit.*
2. *Quomodo bello cum Bacchide gesto, coëgit eum, post factam cum ipso amicitiam, ut Iudaea discedere.*
3. *Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Iudaeam profectus, Demetrio bellum intulit.*
4. *Quomodo Demetrius, missa legatione ad Ionathan, cum eo societatem iuit, multis ipsi gentique nostrae datis muneribus.*
5. *Quomodo Alexander, his auditis, cum Demetrium muneribus superasset et Ionathan pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.*
6. *Sub id tempus Oniae intercessit amicitia cum Ptolemaeo Philometore, atque aedificanit templum, Oniae vocatum, ad similitudinem Hierosolymitani.*
7. *Quod Alexander, post mortem Demetrii, Ionathan summo in honore habuit.*
8. *Quomodo Demetrius Demetrii filius, cum e Creta in Syriam traiecisset, belloque Alexandro illato eum deiecisset, ipse regnum occupauit, facta cum Ionatha amicitia.*
9. *Quomodo Tryphon Apamenfis, post deiectum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum trädidit, Ionatha ab ipso in societatem recepto.*
10. *Quomodo, Demetrio a Parthis captiuo facto, Tryphon foedus cum Ionatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, et Simoni eius fratri bellum intulit.*
11. *Quomodo Iudaeorum gens exercitus imperium detulit Simoni Ionathae fratri, ipsumque pontificem creauit.*
12. *Quomodo Simon Tryphona in Dora compulsum oppugnauit, inita societate cum Antiocho Demetrii fratre, cui Pius cognomen erat.*
13. *Quomodo, Tryphone fublato, Antiochus contra Simonem bellum mouit: atque ille Cendebaeum, eius copiarum ducem, praelio superatum Iudaea expulit.*
14. *Quod Simon, a genero suo Ptolemaeo inter conuiuandum dolo occisus, diem suprenum obiit: atque Ptolemaeus, vxore eius et liberis in vincula coniectis, conatus est imperium sibimet asserere.*
15. *Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, praeoccupato imperio, longo tempore Ptolemaeum obsedit, in arcem inclusum, cui nomen erat Dagon.*
16. *Quomodo Antiochus Pius, ductu in Hyrcanum exercitu, admotoque vrbi Hierosolymitanae, obsidionem soluit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, eo societate cum eo amicitiaque facta.*
17. *Hyrcani, post mortem Antiochi (qui apud Medos diem obiit) in Syriam expeditio: vtque vrbes multas vi expugnauit.*
18. *Amicitia facta inter Hyrcanum et Alexandrum cognomine Zebinam.*
19. *Quomodo Antiochus Cyzicenus, cum ad auxilium Samaritis ab Hyrcano obsessis ferendum veniisset, fusus fugatusque est, et ab Hyrcani filiis Iudaea pulsus.*
20. *Quod Aristobulus, suscepto imperio, primus sibi diadema imposuit.*
21. *Quomodo, Aristobulo defuncto, frater eius Alexander, qui in imperium successit, expeditionem fecit in Syriam, et Phoenicen et Arabiam, et multos ex hostibus subegit.*
22. *Ptolemaei Lathuri cum eo pugna et victoria.*
23. *Quomodo Demetrius Eucaerus, exercituin Alexandrum eductu ipsum superauit.*
24. *Antiocho, Dionysi appellati, in Iudaeam expeditio: et quomodo praelio victoriam reportauit.*
25. *Quomodo post obitum Alexandri, vxor eius Alexandra, cum imperium per nouennium tenuisset, et in pace et gloria vixisset, vita decessit.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· καὶ ὡς ἅμα Σίμωνι αὐτῷ ἀδελφῷ ἐπολέμησε τῷ Βακχίδῃ.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καταδυναστευσαμένων αὐτὸ τῶν Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ἰούδας ἀπέθανεν, ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ἰούδα, πάλιν ὅσον ἦν τῶν ἀσεβῶν, καὶ παραβεβηκότων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτὸς ἐκμάζον ἐκάκου. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών· ὡς πολλοὺς διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων, ἀπό τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν, δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἀποσάντας τῆς πατρίου συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον προηρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἳ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' ἅτω διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς Ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ περιλειφθέντες τῶν ἑταίρων τοῦ Ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐκείνου περὶ τῶν ὁμοφύλων προθυμίαν ἠξίουν, ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ περιορᾶν ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδ' ἐν οἷς ἔθεσι τραφέν. ὁ δ' Ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομιοῦσθαι κατὰ μηδὲν εἶναι χείρων τοῦ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας ταῦτα, καὶ φοβηθεὶς, μὴ

CAP. I.

Quomodo Ionathas, post Iudam fratrem, principatum susceperit; vtque vna cum Simone eius fratre bellum gesserit aduersus Bacchidem.

QVEMADMODVM Iudaeorum gens, a Macedonibus in seruitutem adducta, libertatem recuperarit; et quibus quantisque certaminibus defunctus Iudas mortem oppetiit, pro illis strenue pugnans; superiori libro declarauimus. Iudae vero post interitum, homines nefarii, quotquot erant, quique patria instituta violauerant, Iudaeos adoriebantur, animisque resumtis eos vndique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam et fames adiuuabat, quae tum forte regionem vrgebat; ita vt multi, ob necessariorum inopiam, et non ferentes malum vtrinque hinc a penuria inde ab hostibus ingruens, ad Macedonas perfugerint. Bacchides autem, Iudaeis, qui a patriis moribus defciuerant et profanam vitae consuetudinem eis praetulerant, congregatis, his regionis administrationem commisit. At illi, comprehensis Iudae amicis et fautoribus, Bacchidae eos tradiderunt. Is vero cum primum tormentis adhibitis eos ad libitum excruciaret, hoc facto omnes pari crudelitate occidebat. Iudaeis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non experti fuerant post suum ex Babylone reditum, qui reliqui erant ex Iudae sociis, cum viderent gentem miserabiliter pereuntem, Ionatha eius fratre adito, eum rogabant, vt fratrem suum sibi in exemplum proponeret, eiusque de popularibus suis curam et prouidentiam, qui pro patriae libertate vitam profudit, imitaretur, et sine defensore non relinqueret gentem, praesertim cum in extremum discrimen adduceretur. Tum Ionathas, cum dixisset se pro illis mortem obiturum esse, atque existimaretur nihilo inferior esse, quam frater, Iudaeorum dux declaratur.

2. Quod vbi resciuit Bacchides, is veritus, ne Ionathas

παράχη πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταύτην δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν οὐκ ἔλαθε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ Σίμωνα· ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἤτοι καὶ παραλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον, καὶ παραγενόμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκον Ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπεληλυθότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τῷ Ἰορδάνῃ στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ, γνοὺς τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, τὸν καὶ Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς Ναβαταίους Ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν, ἕως ὑ πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι. τὸν δὲ Ἰωάννην ἀπιόντα πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐνεδρεύσαντες ἐκ Μηδάβας πόλεως οἱ Ἀμαραίου παῖδες, αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μέντοιγε τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' ὀλίγου δηλώσομεν.

γ'. Ὁ δὲ Βακχίδης, γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ὑ μαχόμενον ἐκείνῃ διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰπὼν, μέσοις ἀπειλημμένοις τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ἐπέκεισαν, ὁ ποταμὸς δ' ἦν κατόπιν αὐτῶν· εὐξάμενος δὲ καὶ τῷ Θεῷ νίκην αὐτοῖς παρασχεῖν, συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδε ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τοῦ δὲ προειδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζονται τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν ἐπιδιαβάντων,

negotium faceſſeret Regi et Macedonibus, quemadmodum non ita pridem Iudas, dolo quaerebat eum interimere. Verum hoc illius vafrum conſilium nec Ionatham, nec Simonem, ipſius fratrem, latebat: ſed enim illi, hac re cognita, ſociiſque ſuis omnibus aſſumtis, in ſolitudinem, quae proxime aberat ab vrbe, fugam maturabant; cumque veniſſent ad aquam, quae dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Bacchides autem, vbi intellexit, quod viribus animiſque deficerent, et illic loci conſiderent, aduerſus eos cum omnibus ſuis copiis profectus eſt, et poſitis trans Iordanem caſtris exercitum reficiebat. Caeterum Ionathas, certior factus, quod Bacchides contra ſe veniret, mittit fratrem ſuum Ioannem, Gaddin etiam appellatum, ad Nabataeos Arabas, (erant enim amici), vt apud eos impedimenta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicaret. At Ioanni, dum iter faceret ad Nabataeos, Amaraei filii, ad inſidiandum ex vrbe Medaba egreſſi, et ipſum, et qui cum eo erant, capiunt, cunctiſque, quae ferebantur, direptis, et Ioannem et ſocios eius omnes interficiunt. Veruntamen poenam ob iſta, quam commeruerunt, fratribus ipſius perſoluebant, de qua haud multo poſt verba faciemus.

3. Bacchides autem, cognito, quod Ionathas in Iordanis paludibus caſtra haberet, die Sabbati captato, contra eum venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reuerentiam. Ille vero ſocios adhortatus, additoque inſuper, quod vita illis in periculo eſſet, in medio hoſtes inter fluuiumque concluſis, vt qui non habeant, quo ſe fuga reciperent, (nam hoſtes quidem a fronte eos premebant, a tergo vero flumen erat) quin et Deum precatus, vt illis victoriam daret, congreditur cum hoſtibus. quorum multis proſtratis, vbi cernebat Bacchidem in ſe cum impetu ferri, dextram extulit, vt eum feriret. Cum autem ille ictum praeuideret eumque declinaſſet, Ionathas cum ſociis in fluuium inſiluit, et tranauit, atque ita trans Iordanem in tutum euaſerunt, quod hoſtes

ἀλλ' ὑποστρέψαντος εὐθὺς τῷ Βαχχίδῃ εἰς τὴν ἐν Ιερσολύμοις ἄκραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους. πολλὰς δὲ τῆς Ιουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν Ιεριχοῦντα καὶ Εμμαοῦν, καὶ Βεθωρὸν, καὶ Βεθήλλαν, καὶ Θαμναθὰ, καὶ Φαραθὼ, καὶ Τοχόαν, καὶ Γάζαρα. καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δύναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τὸς Ιουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ιερσολύμοις ἄκραν ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τὸς τῶν πρώτων τῆς Ιουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτὸς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ'. Ὑπό τον αὐτὸν δὴ καιρὸν παραγενόμενός τις πρὸς Ιωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ Σίμωνα, τὸς Αμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμου ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ὖσαν τῶν ἐπιφανῶν παρὰ τοῖς Αραψι, μέλλειν δὲ γίνεσθαι παραπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν Ιωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδικίαν τἀδελφῷ νομίσαντες αὐτοῖς παραφάναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ιωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς Μηδάβαν, καὶ τὸς ἐχθρὸς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτὸς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῆς ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας· καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἄλλην ὅση τότε εἵπετο λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ιωάννου τἀδελφῷ παρὰ τῶν υἱῶν Αμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἦσαν καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὡς τετρακόσιοι.

ε'. Σίμων μὲν οὖν καὶ Ιωνάθης, εἰς τὰ ἕλη τῷ ποταμῷ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βαχχίδης δὲ, τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ιουδαίων ἡρέμησε

non amplius amnem transirent, sed Bacchides e vestigio ad arcem Hierosolymitanam se reciperet. De suo autem exercitu hominum circiter duo millia amisit. Caeterum multas Iudaeae vrbes, quibus deiecta erant moenia, communiuit, et Hierichuntem, et Emmauntem, et Bethoron, et Bethellam, et Thamnatha, et Pharathonem, et Tochoam, et Gazara. Cumque turres in vnaquaque vrbe aedificasset, et muros validos et magnitudine praecellentes eis circumdedisset, in illis praesidia collocauit, vt sadis inde excursionibus Iudaeos infestarent. Maxime vero omnium Hierosolymorum arcem firmauit. Cumque et principum Iudaeae filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit, atque itaque custodiebat.

4. Sub id tempus igitur quidam Ionathan et Simonem eius fratrem adiit, illisque nunciauit, Amaraei filios, nuptias celebrantes, sponsam ducere ex vrbe Gabatha, filiam cuiusdam de viris illustribus apud Arabas, forequе, vt puella deducatur cum splendido et sumtuoso apparatu. Ionathas autem et Simon, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem vlciscendum, opinatique se facillime posse Ioannis occisi poenas ab illis repetere, Medabam profecti sunt, et ad montem in insidiis locati inimicos exspectabant. Cumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, et magnam cum eis, vt in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, et omnes ad vnum interfecerunt, captoque mundo muliebri et reliqua, quae viros tunc sequebatur, praeda, reuersi sunt. Atque huiusmodi supplicium ab Amaraei filiis sumserunt ob ea, quae Ioanni fratri fecerant. nam et illi ipsi et qui eos comitabantur amici, vt et vxores eorum et liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt.

5. Et quidem Simon et Ionathas, in fluuii paludes reuersi, illic consederunt. Bacchides vero, cum Iudaeam omnem praesidiis muniuisset, ad Regem se recepit. Et tunc quidem per integrum biennium in tranquillo

πράγματα. οἱ δὲ Φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην καὶ τὰς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδήλουν γὰρ αὐτὴν ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ, μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, ἀποκτενεῖν ἅπαντας. τῷ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην, γενόμενος ἄτος ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πᾶσιν ἔγραψε τοῖς Φίλοις καὶ Ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν Ἰωνάθην. σπουδαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ Ἰωνάθου· ἐφυλάττετο γὰρ σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν ἠθημένος· ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς Φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμένας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης σὺν τἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς Βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς περιεχεμένον. Βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τῶν Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους παραλαβὼν, ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντίσας, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα· λάθρα δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παρὰ τῶν τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ, καὶ συχνὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τἀδελφῷ Σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ἄτος αἰσθόμενος τοὺς πολεμίους ὑπ' αὐτοῦ κτεινομένους, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβαίνειν τῆς πολιορκίας συγχυθείς.

erant Iudaeorum res. Verum transfugae et scelerati, cum viderent Ionatham cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad Demetrium regem quosdam legarunt, rogantes, vt Bacchidem mitteret ad Ionatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, vnaque nocte omnes, si eos de improuiso adoriretur, opprimi posse. Cum autem Rex eo Bacchidem misisset, ille vbi in Iudaeam venit, scripsit ad amicos suos omnes, et Iudaeos et auxiliares, vt Ionatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agerent, nec quidquam proficerent ad Ionatham capiendum (nam sibi valde cauebat, intellectis eorum insidiis), Bacchides, iratus perfugis, vt qui rem falso ad ipsum pariter ac Regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit et interfecit. Ionathas autem cum fratre suorumque manu Bacchidis metu Bethalagam secessit, vicum in solitudine situm: et turribus aedificatis et moenibus ei circumdatis, sese a periculo securum conseruabat. At Bacchides, istis auditis, cum copiis, quae tum sibi aderant, exiens, et Iudaeis in auxilium euocatis, contra Ionatham profectus est, eiusque munimentis admoto exercitu, dies aliquammultos ipsum obsidebat. Ille vero acri oppugnantium studio nihil cedit, sed, cum fortiter restitisset, Simonem fratrem in vrbe relinquit, aduersus Bacchidem praeliaturum: ipse vero clam in regionem egressus, magnaque inter suae factionis homines manu collecta, nocte in castra Bacchidis impetum facit; et cum multos illic occidisset, Simoni etiam fratri palam fit, quod hostes esset adortus. nam et is sentiens stragem ab illo editam exit in eos, et Macedonum machinas, in obsidionem paratas, incendit, et caede multa in eos grassatur. Bacchides autem, cum vidisset sese ab inimicis circumuentum, et alios quidem a fronte, alios vero a tergo ipsum vrgentes, in desperationem animique consternationem incidit, vehementer perturbatus, quod res obsidionis praeter spem ceci-

τὸν μέντοιγε ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τὰς Φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τὸ βασιλέως αὐτὸν, ἀπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας· ἐβούλετο δὲ τελέσας τὴν πολιορκίαν εὐπρεπῶς, εἰ δυνατὸν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

ε'. Μαθὼν δ' αὐτῦ τὴν διάνοιαν Ιωνάθης, πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ἃς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὲ ταύτην εὐπρεπεστέραν ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, σπένδεται πρὸς τὸν Ιωνάθην φιλίαν· καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύειν ἔτι κατ' ἀλλήλων. καὶ τούς τε αἰχμαλώτους ἀποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ Ιωνάθης, ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν Μαχμᾷ πόλει τὴν δίαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Αλέξανδρος, πολεμῶν τῷ Δημητρίῳ, πολλὰ ἐδωρήσατο Ιωνάθη, καὶ ἀποδείξας αὐτὸν ἀρχιερέα συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ, εἰ καὶ μείζονα ἐκείνῳ ὑπισχνεῖτο Δημήτριος. περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

ΕΤΕΙ δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ Αλέξανδρον τὸν Αντιόχου Επιφανοῦς υἱὸν, ἀναβάντα εἰς Συρίαν, συνέβη καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἔνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἄποθεν τῆς Αντιοχείας, ἐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ πράγματα ῥάθυμος ἦν καὶ ὀλίγωρος. ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ παρὰ τῶν ὑποτεταγμένων μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Αλέξανδρου ἀκούσας ὁ Δημήτριος, ἦγεν ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν

derint. Veruntamen iram inde collectam in perfugas, qui ipsum a Rege accersiuerant, conuertit, quasi ab eis deceptus: volebatque, obsidione finita, cum dignitate, si fieri posset, domum redire.

6. Quod eius consilium vbi Ionathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia et societate ineunda, ea conditione, vt sibi inuicem redderent, quos vtrique captiuos fecerint. Baechides, huiusmodi discessionem sibi alia honestiorem fore ratus, pacisciturr cum Ionatha amicitiam, sibique mutuo iurarunt neutrum alteri arma illaturum. atque ita, redditis receptisque captiuis, Antiochiam ad Regem reuersus est: et post hunc discessum deinceps nullum in Iudaeam impetum fecit. Ionathas vero hanc securitatem nactus, et in Machma vrbe vitam agens, illic populo res administrabat: atque sceleratos et impios supplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgauit.

CAP. II.

Quomodo Alexander bellum gerens aduersus Demetrium Ionathae multa elargitus est, et pontificatu ei delato ipsum in societatem suam pertraxit, quamuis illi maiora pollicitus esset Demetrius. De obitu Demetrii.

ANno autem centesimo sexagesimo contigit, vt Alexander, Antiochi Epiphanis filius, cum Syriam adscendisset, Ptolemaïdem occuparet, proditione militum, qui eam praesidio tenebant. infensi enim erant Demetrio, tum quod is superbus esset, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. nam cum in regiam quandam quatuor turribus munitam se concluisset, quam ipse non procul ab Antiochia exstruxerat, neminem in eam admittebat: sed in rebus administrandis socors erat et negligens. vnde et subditorum in eum odium magis accensum erat, sicuti alibi etiam declarauimus. Itaque Demetrius, vbi fama acceperat Alexandrum esse in vrbe Ptolemaïde, copiis suis omni-

δύναμιν ἐπ' αὐτόν. ἔπεμψε δὲ καὶ πρὸς Ιωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ εὐνοίας. φθάσαι γὰρ τὸν Αλέξανδρον διέγνω, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτῷ σχῇ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δ' ἐποίει, φοβηθεὶς, μὴ μνησικακήσας ὁ Ιωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συνεπιθῆται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους, οὓς τῶν Ιουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημητρίου προσπεσόντων, ὁ Ιωνάθης παραγενόμενος εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω τοῦ βασιλέως, ἀκουόντων τοῦ τε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ἐπιτετροφότος Ιωνάθῃ τοῦ βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν Ιωνάθης ἐν Ιεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κατὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πρὸς τὰς πολεμίους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Αντιόχειαν, παρεξ τῶν ἐν Βεθσούρᾳ πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων. οὗτοι γὰρ ἦ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ιουδαίων καὶ πεφευγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γνοὺς δὲ Αλέξανδρος τάς τε ὑποσχέσεις, ἃς ἐποιήσατο Δημήτριος πρὸς Ιωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Βακχίδου τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν Ιωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ· ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν κατὰ Δημητρίου, νῦν ἐστιν οὐκ ἄλλο τε χρησιμώτερον παρακαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν

bus assumtis contra eum profectus est. Quin et legatos ad Ionatham misit, vt eum sibi socium haberet benevolumque. Ei enim in animo erat, vt Alexandrum praeueniret, ne is cum Ionatha prior colloquutus illius auxilium impetraret. idque eo magis faciebat, veritus, ne Ionathas, iniuriarum memor, ipsum inimicitiarum ergo vna adoriretur. Ei itaque imperauit, vt delectum haberet, et arma compararet, obsidesque Iudaeorum reciperet, quos Bacchides in Hierosolymorum arcem conclusserat. Igitur cum mandata eiusmodi ad eum a Demetrio delata essent, Ionathas, vbi ad Hierosolyma venit, literas recitauit, audientibus omnibus tum caeteris, tum iis, qui arcem praesidio tenebant. Illis autem recitatis, impii et transfugae, qui in arce erant, vehementer territi sunt, quod Ionathae facta esset a Rege exercitum colligendi potestas, obsidesque sibi habendi. Ille vero eos parentibus suis quemque reddidit. Atque ita quidem Ionathas Hierosolymis habitabat, vrbem instaurans et pro arbitrio suo vnumquodque construens. iussit enim aedificari muros vrbis ex lapidibus quadratis, vt essent illi ab hostibus tutiores. Ista autem cum animaduerterent qui in praesidio erant munitionum per Iudaeam, cuncti, illis relictis, Antiochiam diffugerunt, praeter eos, qui Bethsuram tenebant et Hierosolymorum arcem. Horum enim pars maxima Iudaei erant impii et transfugae: ideoque praesidia non deserebant.

2, Alexander autem, cum didicisset, quid Demetrius Ionathae promiserit, simul et resciuisset, et quam egregie se gesserit, et quae mala bellando Macedonibus intulerit, quaeque vicissim ille passus fuerit a Demetrio et Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium habere quam Ionatham: qui et fortis est aduersus hostes, et singulari Demetrium odio prosequitur, vt qui multas iniurias ab eo acceperit, multisque vicissim eum affecerit. Itaque si idem ipsis videatur, vt illum sibi amicum sociumque facerent contra Demetrium, nunc potius quam alio tempore e re sua erit illum inuitare ad societatem incun-

συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν Ιωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΤΩ ΑΔΕΛΦΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. "Τὴν μὲν ἀνδρείαν σε καὶ πίστιν ἀκηκόαμεν "πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ φιλίας καὶ "συμμαχίας. χειροτονοῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ιου- "δαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ "δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ παρα- "καλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν ὁμοίων γίνεσθαι περὶ ἡμᾶς.

γ'. Δεξάμενος δὲ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ιωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης μετὰ ἔτη τέσσαρα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ιούδαν ἀποθανεῖν. καὶ γὰρ οὗτος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευσε. δημήτριον δὲ ταῦτα σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν Αλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν Ιωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει μέντοι καὶ αὐτὸς ἐπιστολὴν τῷ Ιωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗ- "ΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΚΑΙ ΤΩ ΕΘΝΕΙ ΤΩΝ "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ. Επειδὴ διετηρήσατε τὴν "πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειράσασιν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς "οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ "παρακαλῶ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν, ἀπολήψομένους ἀμοι- "βὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀνή- "σω τῶν φόρων καὶ τῶν συντάξεων, ἃς προστελεῖτε τοῖς πρὸ "ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί. νῦν τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, "οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι "τῶν ἁλῶν καὶ τῶν στεφάνων, οὓς προσεφέρετε ἡμῖν· καὶ "ἀντὶ τῶν τρίτων τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρ- "ποῦ τὸ γενόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον "ἡμέρας. καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τῶν "ἐν τῇ Ιουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ "Ιουδαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Πε-

dam. Cum igitur ita visum esset ei et amicis, vt ad Ionatham mitterent, huiusmodi literas scribit. REX ALEXANDER IONATHANI FRATRI S. "Iam-"dudum audiuimus de fide tua et fortitudine: ideoque ad "te misimus, qui de amicitia et societate agant. Porro "te facimus hodie Iudaeorum pontificem, et vt noster "amicus dicare statuimus. Quin et munera tibi mitten-"da curaui, stolam purpuream et auream coronam: te-"que obsecro, vt a nobis honoratus similiter erga nos af-"fectus sis.

3. His literis acceptis, Ionathas pontificalem stolam induit, instante Vmbraculorum festo, quadriennio post fratris eius Iudae interitum. etenim nemo per illud tempus pontificatum obierat. Magnum etiam exercitum colligit, et multa arma fabricabat. Quibus rebus auditis, Demetrius indoluit; coepitque suam sibi vitio vertere tarditatem, quod non anticiparit Alexandrum, pleniori obsequio Ionathae beneuolentiam demerendo, sed illi satis temporis relinqueret ad eam praeripiendam. Veruntamen et ipse literas scribit ad Ionatham populumque in hanc sententiam. "REX DEMETRIVS IONA-"THAE ET IVDAEORVM GENTI S. Quo-"niam amicitiam nobiscum initam seruastis, et ad no-"stros inimicos, qui vos tentarunt, non defecistis, hanc "vestram fidem laudo, hortorque, vt in iisdem perma-"neatis, beneficii gratiam a nobis vicissim consequuturi. "Plerosque enim vestrum tributis et pensionibus leuabo, "quae et regibus antecessoribus meis et mihi iam ante "pendebatis. Et nunc vobis vectigalia remitto, quae sol-"vere semper consueuistis. Ac praeterea pretium salis "vobis condono, et coronarum, quas nobis afferre soliti era-"tis; et quod mihi, pro tertiis frugum et dimidiis fructus "arborum, iure cedebat, ex hodierno die in posterum "vobis remitto. Et quod in singula capita mihi dari "oportebat, ab his qui Iudaeam incolunt et qui sunt "in tribus toparchiis, quae Iudaeae adiacent, Samariae "et Galilaeae et Peraeae, id vobis concedo ab hoc tem-

"ραίας, τῦτο παραχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα "χρόνον. καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι "βέλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὅρων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκά- "της καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἀνέραν ἐπιτρέπω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν "Ιωνάθῃ, ὃς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς καὶ φίλυς, τύτυς "ἐν αὐτῇ φρυρῦς καταστῆσαι, ἵνα φυλάσσωσιν ἡμῖν αὐτήν· "καὶ Ιυδαίων δὲ τὰς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δυλεύοντας ἐν "τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρυς. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύε- "σθαι τὰ Ιυδαίων ὑποζύγια· τὰ δὲ Σάββατα, καὶ ἑορτὴ "ἅπασα, καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι, ἔσωσαν ἀτελεῖς. "τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικῦντας Ιυδαίυς "ἐλευθέρυς καὶ ἀνεπηρεάστυς ἀφίημι· καὶ τοῖς στρατεύεσθαι "μετ' ἐμῦ βελομένοις ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέστω "τῦτο· τῶν δ' αὐτῶν, ὅποι ἂν ἀπίωσι, τεύξονται ὧν καὶ τὸ "ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. κατασήσω δ' αὐτῶν, ὃς μὲν "εἰς τὰ φρύρια, τινὰς δὲ καὶ περὶ τὴν φυλακὴν τῦ ἐμῦ σώμα- "τος, καὶ ἡγεμόνας δὲ ποιήσω τῶν περὶ τὴν ἐμὴν αὐλήν. ἐπι- "τρέπω δὲ καὶ τοῖς πατρώοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τύτυς φυ- "λάσσειν, καὶ τοῖς τρισὶ τοῖς προκειμένοις τῇ Ιυδαίᾳ νομοῖς "ἐπιτάσσεσθαι βέλομαι, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα "μηδὲ εἷς Ιυδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν "Ιεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν "θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας πεντεκαίδεκα, τὰ δὲ περισ- "σεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βέλομαι· τὰς δὲ μυ- "ρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῦ ἱερῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν "ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτυρ- "γῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ιε- "ροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλι- "κὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθω- "σαν ἔτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω δὲ "καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, τῆς εἰς ταῦτα δα- "πάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὰ τείχη δὲ συγχωρῶ τὰ "τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργυς ὑψηλὺς ἐγείρειν, καὶ "ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν ἀνισάντας. εἰ δέ τι καὶ φρύριόν ἐστιν, ὃ

"pore in perpetuum. Et vrbem Hierosolymitarum sa-
"cram et inuiolabilem esse volo, et a decumis vecti-
"galibusque immunem qua patet eius territorium. Ar-
"cem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathae, et
"quos ipse pro amicis et fidis habuerit praesidio eius
"adhibere, vt eam nobis custodiant: ac praeterea Iu-
"daeorum eos, qui bello capti in terris nostris ser-
"uiunt, dimitto liberos. Ad haec iubeo, vt Iudaeo-
"rum iumenta ad angarias non adigantur: atque Sab-
"bata et festa omnia et tres dies festum antecedentes
"immunes sint. Similiter et Iudaeos in meo regno de-
"gentes dimitto liberos nullisque iniuriis affectos: et
"qui mecum militare voluerint, eos sino, liceatque
"illis in exercitum meum describi ad hominum millia
"triginta: idemque stipendium, quod nostri milites
"accipiunt, illis, vbicunque ierint, numerabitur. Ex
"iis autem quosdam in praesidiis collocabo, alios vero
"in corporis mei custodes habebo, praefectosque fa-
"ciam illorum, qui sunt in regia mea. Permitto etiam
"eis patriis legibus viuere, easdemque seruare; volo-
"que illos imperare tribus praefecturis Iudaeae attribu-
"tis, pontificique id curae esse, vt nemo Iudaeus
"aliud templum habeat, ad Deum venerandum, prae-
"ter illud, quod Hierosolymis est. Insuper singulis an-
"nis de meo fisco largior centum et quinquaginta mil-
"lia drachmarum in sumtum sacrificiorum, et quic-
"quid pecuniae supereſt id vestrum esse volo: illa au-
"tem decem millia drachmarum, quae de templo reges
"accipiebant, vobis remitto, quod pertineant ad sacer-
"dotes rem diuinam in templo procurantes. Quicunque
"etiam confugerint in templum Hierosolymitanum et in
"eius pomoeria, qui debitores essent pecuniae fiscalis, aut
"ex alia re, absoluantur et ipsi, et res eorum ipsis saluae
"sunto. Tum autem permitto, vt instauretur templum
"et aedificetur, sumtibus ad ista ex fisco meo suppedita-
"tis: quinetiam concedo, vt moenia vrbis exstruantur,
"turresque altae excitentur, ita vt ista omnia meis im-
"pensis erigantur. Denique si quod castellum sit,

"συμφέρει τῇ Ιουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν "ἐμῶν κατασκευασθήτω".

δ'. Ταῦτα μὲν ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος τοῖς Ιουδαίοις ἔγραψε Δημήτριος. Αλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς, δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπὶ τὸν Δημήτριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας τοῦ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ δεξιὸν, ὃ συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἡττᾶται. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον· Δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος ἐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον, ἔνθα συνέβη, πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὤν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον τραύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος, κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ἕνδεκα, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. γ'.

Η Ονίου Φιλία πρὸς τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον· καὶ ὡς ᾠκοδόμησε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις.

Ο Δὲ Ονίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ὁμώνυμος δὲ ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν Αλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον Φιλομήτορα διῆγεν, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ιουδαίαν κακουμένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, βουλόμενος δὲ αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ'

"quod Iudaeorum regioni expediat munitum esse, sumti-
"bus meis opera fiant et munitiones.

4. Ista quidem Demetrius, promissa faciens volensque gratificari Iudaeis, ad eos scripsit. Alexander autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex mercenariis, quam ex militibus, qui e Syria ad eum accesserant, contra Demetrium profectus est. Cumque pugna committeretur, sinistrum Demetrii cornu eos, qui sibi oppositi erant, in fugam vertit, et diu persequutum est, multosque illorum occidit et castra diripit; dextrum vero, in quo forte erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem omnes in fugam se coniecerunt: at Demetrius, fortiter dimicans, hostium non paucos interfecit, dumque alios subsequitur, equo inuectus est in coenum profundum et transitu difficile, vbi contigit, vt ille, cum prolapso equo effugere non potuerit, occideretur. nam hostes, viso quod ei acciderat, reuersi sunt; cumque Demetrium circumdedissent, eum iaculis omnes petierunt. at ille, quanquam pedibus esset, fortiter propugnabat, tandemque multis vulneribus confectus, cum diutius resistendo non esset, occubuit. Atque hoc modo vitam finiuit Demetrius, anno regni sui vndecimo, sicut et alibi declarauimus.

CAP. III.

Amicitia inter Oniam et Ptolemaeum Philometorem: vtque Onias in Ægypto templum exstruxit Hierosolymitano simile.

ONiae autem pontificis filius, eodemque nomine quo pater appellatus, (qui profugus ad Ptolemaeum regem cognomine Philometorem se contulit et Alexandriae degebat, vt iam ante diximus) cum videret Iudaeam vexatam a Macedonibus eorumque regibus, velletque sibi memoriam gloriamque aeternam parare, decreuit, missis ad Ptolemaeum regem et Cleopatram reginam literis,

αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ Λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῆ ἰδίᾳ γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῷ προφήτῃ Ἡσαΐᾳ, ὃς, ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ Ονίας, γράφει Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ, τοιαύτην ἐπιστολήν. "ΠΟΛΛΑΣ καὶ μεγάλας ὑμῖν χρείας τε-"τελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοη-"θείας, καὶ γενόμενος ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, καὶ "εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ηλιοπολίτου σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ "εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τοῦ ἔθνους, καὶ πλείστους εὑρὼν "παρὰ τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερά, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλ-"λήλοις, ὃ καὶ Αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν "ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τῆς θρησκείας οὐχ ὁμοδοξεῖν, ἐπιτηδειό-"τατον τόπον εὑρὼν ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀγρίας Βα-"βάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν "ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι, τὸ ἀδέσποτον ἀνακα-"θάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ με-"γίστῳ Θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς "μέτροις, ὑπέρ τε σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἵν' "ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ "συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυ-"πηρετεῖν χρείαις. καὶ γὰρ Ἡσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖ-"πεν· ἔσται θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ "πολλὰ δὲ προεφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον.

β'. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ονίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσειε δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἀντέγραψαν ἐπιστολῆς. τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ονίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντέγραψαν γὰρ ὧδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟ-"ΠΑΤΡΑ ΟΝΙΑ. ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἀναγνωμέν σου τὴν παράκλη-"σιν, ἀξιοῦντος ἐπιτραπῆναί σοι τὸ ἐν Δεοντοπόλει τοῦ Ηλιο-

ab illis petere, vt sibi liceret in Ægypto templum aedificare Hierosolymitano simile, et in eo Leuitas et sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem volebat, praesertim quod Esaiae vati confideret, qui, cum ante sexcentos amplius annos vixerit, praedixit fore omnino, vt in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab homine Iudaeo. Onias igitur, propter haec cupiditate elatus, Ptolemaeo et Cleopatrae huiusmodi literas scribit. "CVM "MVLTA magnaque belli munera Dei auxilio in vestram "vtilitatem confecissem, atque in Coelen-Syriam Phoe-"nicemque me contulissem, et cum Iudaeis in Leonto-"polim etiam praefecturae Heliopolitanae vrbem aliaque "istius gentis loca peruenissem, et quamplurimos animad-"vertissem templa contra atque oporteret habentes, et "idcirco sibi inuicem infensos, id quod Ægyptiis etiam "accidit propter multitudinem templorum et diuersas de "religione sententias, inuento loco maxime opportuno "in arce, Dianae agrestis nomine vocata, varia materia "abundante, sacrisque animalibus pleno, rogo, vt fanum "isthic nulli sacratum numini iamque collapsum mihi li-"ceat repurgare, et in templum Deo maximo exstruere "ad similitudinem Hierosolymitani, iisdem plane men-"suris, pro te tuaque coniuge et liberis, vt Iudaei, qui "Ægyptum incolunt, illic conuenientes ex mutua inter "se concordia, tuis vtilitatibus pareant. Nam et Esaias "vates hoc praedixit: futurum esse in Ægypto altare do-"mino Deo sacratum. et multa id genus alia propter lo-"cum illum vaticinatus est.

2. Et haec quidem Onias Ptolemaeo regi scribit: de ipsius autem et Cleopatrae eius sororis et coniugis pietate coniecturam licet facere ex ea, qua literis istis respondenrunt, epistola. fecerunt enim, vt peccatum hoc legisque praeuaricatio in caput Oniae reciderent. nam in hunc modum ei rescripserunt. "PTOLEMAEVS REX ET "CLEOPATRA REGINA ONIAE S. Legimus tuam "petitionem, qua nos oras, vt tibi permittatur illud "apud Leontopolim praefecturae Heliopolitanae tem-

"πολίτης ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμε-
"νον δὲ τῆς ἀγρίας Βυβάσεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν, εἰ ἔσαι
"τῷ Θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ
"τόπῳ καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ Φῆς Ησαΐαν τὸν
"προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προμεμηκέναι, συγχωρῶμέν
"σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὥστε μηδὲν
"ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι.

γ'. Λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ Ονίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν· ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε δὲ Ονίας καὶ Ιουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Τοὺς δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει προσεκύνουν ἱερὸν οἰκοδομηθὲν κατὰ τοὺς Αλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ Πτολεμαίου διεκρίνοντο· τῶν μὲν Ιουδαίων λεγόντων κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους ᾠκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, τῶν δὲ Σαμαρέων, τὸ ἐν Γαριζείν. παρεκάλεσαν οὖν σὺν τοῖς Φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκοῦσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν Σαμαρέων λόγον Σαββαῖος ἐποιήσατο, καὶ Θεοδόσιος· τὸν δ' ὑπὲρ τῶν Ιεροσολυμιτῶν καὶ Ιουδαίων, Ανδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου. ὤμοσαν δὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κατὰ τὸν νόμον· παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον, ὅπως ὃν ἂν λάβῃ παραβαίνοντα τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τῶν Φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβών, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τῶν λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ιουδαῖοι σφόδρα ἠγωνίων περὶ τῶν ἀνδρῶν, οἷς ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐν Ιεροσολύμοις ἱεροῦ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον, εἰ τοῦτό τινες καταλύσουσιν, ἅτως ἀρχαῖον καὶ διασημότατον τῶν κατὰ

"plum, quod Bubastis agrestis vocatur, collapsum repur-
"gare. Vnde fit, vt mirari subeat, an poterit Deo gra-
"tum esse templum, quod exstructurus es in loco impuro
"et sacrorum animalium pleno. Quandoquidem vero tu
"dicas id ipsum ab Esaia vate iamdudum praedictum esse,
"potestatem tibi facimus, modo res futura sit ex lege, ne
"nos in Deum deliquisse videamur.

3. Onias igitur, locum nactus, templum et altare Deo aedificauit ad instar Hierosolymitani, sed minusculum et pauperculum. Mensuram vero eius et vasa mihi non visum est in praesentia indicare: nam de illis nonnulla memoriae prodidi in libro septimo quem scripsi de Bellis Iudaïcis. Inuenit etiam Onias et Iudaeos quosdam sui similes, et sacerdotes et Leuitas, qui Dei cultum illic instaurarent. Sed de hoc quidem templo satis nobis dictum est.

4. Apud Alexandriam autem inter Iudaeos et Samaritas, qui templi monte Garizin, sub Alexandro Magno exstructi, religionem introduxerunt, forte exorta est seditio: atque istuc res deuenit, vti coram Ptolemaeo de templis disceptarent, Iudaeis quidem contendentibus iuxta Moysis praescripta conditum esse templum Hierosolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur enixe rogarunt, vt ab eo in amicorum consessu causa haec cognosceretur, ea conditione, vt qui victi fuerint morti adiudicarentur. Et quidem pro Samaritis orationem habuit Sabbaeus, vt et Theodosius; pro Hierosolymitanis vero et Iudaeis Andronicus Messalami filius. Per Deum autem iurarunt et Regem, sese probationes allaturos e lege: et a Ptolemaeo precibus contenderunt, vt eum morte multaret, quem iureiurando non stetisse deprehenderet, Proinde Rex, adhibitis non paucis in consilium amicis, consedit causam orantes auditurus. Iudaei autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus iura templi Hierosolymitani tueri contigit: aegre enim ferebant, si quis templi adeo antiqui, et toto terrarum orbe celeberrimi, auctori-

τὴν οἰκουμένην ὑπάρχον. τῷ δὲ Σαββαίῳ καὶ Θεοδοσίῳ συγχωρησάντων τῷ Ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τὰς λόγας, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων ἐκ τῆ νόμω καὶ τῶν διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τὴν τιμὴν ἐκδεξάμενος ἦρξε τῆ ναῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπροτάταις δωρεαῖς· τῆ δ' ἐν Γαριζεὶν, ὡς ἐδὲ ὄντος, ἐδεὶς λόγον ἐδ' ἐπιστροφὴν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων Ανδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τὰς Μωϋσέως νόμας οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι δὲ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γενόμενα τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίοις κατὰ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Αλέξανδρος σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην· καὶ ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίῳ πᾶις, κρατήσας Αλεξάνδρου, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ἐποιήσατο.

Δημητρίῳ δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Αλέξανδρος, τὴν τῆς Συρίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει τῷ Φιλομήτορι Πτολεμαίῳ μνηστευόμενος αὐτῆ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα· δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ διὰ τὴν τῆ Θεῆ πρόνοιαν εἰς αὐτὴν προαχθέντι, καὶ κρατήσαντι Δημητρίου, καὶ μηδὲ τἄλλα ἐσομένῳ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, συνάψαι συγγένειαν. Πτολεμαῖος δὲ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνηστείαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ἐπὶ τῷ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ πατρῴαν ὅσαν ἀπειληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται, ἀπαντᾶν δ' αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντι ἄγειν ἐκέλευσεν· αὐτὸν γὰρ αὐτὴν μέχρι ταύτης παραπέμψειν ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας παραγίνεται μετὰ σπουδῆς εἰς Πτολεμαΐδα, Κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δ' ἐκεῖ τὸν Αλέξανδρον, καθὼς ἐπέστειλε,

ratem labefactatum iret. Atqui cum Sabbaeus et Theodosius conceſſiſſent Andronico, vti prior verba faceret, is a lege exorſus eſt rem demonſtratam dare, et a ſucceſſione pontificum, vti quiſque poſt patrem dignitatem adeptus templo praefuiſſet, quodque omnes Aſiae reges maieſtatem eius donariis muneribuſque ſplendidiſſimis auxiſſent, Garizitani vero, ac ſi ne quidem exſtitiſſet, neminem habuiſſe rationem illudue reſpexiſſe. Dum haec diceret Andronicus et his multa ſimilia, Regi perſuaſit, vti decerneret, templum Hieroſolymitanum de ſententia Moyſis exſtructum eſſe, Sabbaeum vero et Theodoſium morti addicendos. Atque iſta quidem ſunt, quae Iudaeis Alexandrinis acciderunt ſub Ptolemaeo Philometore.

CAP. IV.

Quomodo Alexander Ionatham ſummo in honore habuit: vtque Demetrius Demetrii filius, Alexandro deuicto, cum Ionatha amicitiam iniit.

CVM autem Demetrius vitam in pugna amiſiſſet, ſicvt ſuperius indicauimus, Alexander, occupato Syriae regno, ſcribit Ptolemaeo Philometori, filiam eius nuptum ſibi dari depoſceus; aequum eſſe dicens, vt ipſum affinitate dignetur; cum paternum imperium recuperaſſet, Deique prouidentia eo prouectus fuiſſet, et Demetrium ſuperaſſet, atque caetera futurus eſſet eius cognatione non indignus. Ptolemaeus vero, cum libenter eius poſtulatis annuiſſet, reſcripſit, dicens, ſe gaudere, quod paternum regnum adeptus eſſet, promiſitque filiam ei daturum eſſe; iuſſitque, vt ad Ptolemaïdem ſibi obviam veniret, illuc filiam adducturo: ipſum enim eam ab Ægypto huc vſque comitaturum eſſe, ibique puellam ei nuptum collocaturum. Et quidem Ptolemaeus, his ſcriptis, omni feſtinatione Ptolemaïdem peruenit cum Cleopatra filia ſua. Cumque Alexandrum, ſicuti per epiſtolam imperauerat, illic iam obuiam ipſi profectum inueniſ-

προαπηντηκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα, καὶ Φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, ὅσον εἰκὸς ἦν δῶναι βασιλέα.

β'. Τῶν δὲ γάμων ἐπιτελεσθέντων, Αλέξανδρος Ιωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. παραγενόμενος δὲ πρὸς τὺς βασιλεῖς, καὶ δωρησάμενος αὐτὺς λαμπρῶς, τῆς παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. Αλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν, ἀποδυσάμενον τὴν οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν· καὶ συγκαθεδῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τῦ βήματος, προσέταξε τὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μετ' αὐτῦ προελθόντας τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτῦ ἐφεῖσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων, ὁρῶντες τὴν παρὰ τῦ βασιλέως κεκηρυγμένην Ιωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ καὶ προσλάβωσί τι κακὸν, δεδιότες. τοσαύτῃ δὲ σπουδῇ πρὸς Ιωνάθην ὁ βασιλεὺς Αλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν Φίλων.

γ'. Ετει δὲ πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίᾳ μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ Λαοδίνης ὁ Κρὴς, ἄρας ἀπὸ Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. τῦτο δὲ Αλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐνέβαλε· καὶ παραχρῆμα ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Αντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ, πρὶν ἢ Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τῆς Κοίλης Συρίας Απολλώνιον τὸν Δάου ἡγεμόνα. ὃς, μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ιάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ιωνάθην τὸν ἀρχιερέα, λέγων, "ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, "ἐχ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ· τῦτο δ' αὐτῷ παρὰ πάν-"των ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. "μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενος ἐξαπάτα, νομί-"ζων ἰσχὺν ἔχειν· ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτῦ δυνάμει, κατα-"βὰς εἰς τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ "τέλος τῆς νίκης ἐπιδείξει τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε "τὺς ἀρίστους ἐξ ἑκάστης πόλεως ἡμοὶ συστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ

set, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri et argenti in dotem, quantum regem decebat.

2. Nuptiis autem peractis, Alexander, literis ad Ionatham pontificem datis, iussit ei, vt Ptolemaïdem veniret. Qui cum ad Reges venisset, eosque splendidis muneribus donasset, honorem ab vtroque consequutus est. Alexander eum, veste sua exutum, coëgit purpura indui: cumque eum secum in solio sedere fecisset, ducibus suis imperauit, vt cum eo in mediam vrbem progressi edicerent, nemini licere eum criminis insimulare, eiue vlla de re negotium facessere. Quod cum duces fecissent, vbi illi, qui ad accusationem instituendam parati animoque in eum maleuolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, omnes diffugerunt, veriti, ne quid mali paterentur. Propensaque adeo in Ionatham voluntate erat rex Alexander, vt ipsum etiam primum amicorum suorum scripserit.

3. Anno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius, Demetrii filius, cum multis mercenariis militibus, quos Lasthenes Cretensis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam traiecit. Quae res audita Alexandro magnum dolorem et perturbationem iniecit: moxque Phoenice Antiochiam ire contendit, vt res illic, ante Demetrii aduentum, in tuto locaret. Apollonium autem Daum reliquit Coeles-Syriae praefectum. qui, magno cum exercitu Iamniam profectus, ad Ionatham pontificem misit, dicens, "rem indignam esse, vt is solus securus ageret "suique ad arbitrium, Regi non subiectus: idque ipsi "ab omnibus opprobrio verti, quod illum Regi non sub-"iecerit. Ne igitur, inquit, in montibus desidens teipsum "decipias, vana opinione tui roboris: sed si quid vi-"ribus tuis confidis, descende in planum, vt eum no-"stris militibus fiat contentio; et palam erit, fortissi-"mum esse, qui victoriam consequetur. Veruntamen "scito, quod e singulis vrbibus fortissimi quique me-"cum militant. nam et illi sane ipsi sunt, qui tuos

"δὴ τὰς σὰς προγόνους οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν ἕτοι. ποιήσῃ δὲ "τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις ὐκ ἔστιν, "ἀλλ' ὅπλοις ἀμύνεσθαι, ὐδὲ τόπος, εἰς ὃν ἡττώμενος φεύξῃ.

δ'. Παροξυνθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ὁ Ιωνάθης, μυρίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ιεροσολύμων, μετὰ καὶ Σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ γενόμενος ἐν Ιόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν Ιοππηνῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ Απολλωνίῳ κατασταθεῖσαν. τοῦ δὲ Ιωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένου, φοβηθέντες, μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγυσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ Απολλώνιος, ἀκούσας τὴν Ιόππην ὑπὸ Ιωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς παραλαβὼν καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους, εἰς Αζωτον ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· ἀνελθὼν δ' εἰς τὴν Ιόππην, ὡς ἀναχωροῦν, ἕλκει τὸν Ιωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ μέγα φρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ὁ Ιωνάθης, ἐδίωκεν εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον. ὁ δὲ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ συνέβη γενέσθαι τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τοῦ δ' Απολλωνίου χιλίους ἱππεῖς παθόντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ιωνάθης ἀπεπλάγη· τάξας δὲ τὴν στρατιὰν ἐν πλωθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ κατ' ὄπισθεν ἐπελευσομένοις ἐναντίον ἀντιτάξας. τῆς δὲ μάχης ἔως ἑσπέρας προβαινούσης, δὺς Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ Φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν· αὐτὸς δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ προσέταξε, φραξαμένους τοῖς ὅπλοις, ἀποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν· οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι καὶ ἐξεκενώθησαν, ὐδὲν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ὐ γὰρ διϊκνεῖτο τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους δὲ ταῖς ἀσπίσι καὶ συννωμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥαδίως ἐκρατεῖτο. καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δὲ παρεῖθησαν ἀπὸ πρωῒ μέχρι δεί-

"maiores semper vicerunt. Quin et praelio nobiscum "dimicabis in eiusmodi terra, vbi armis, non saxis, pu- "gnandum est, neque locus victo ad perfugium erit.

4. His verbis commotus animo Ionathas, delectis hominum millibus decem, Hierosolymis egressus est, excito in auxilium Simone fratre suo: cumque Ioppen venisset, extra vrbem castra metatur, quod portas ipsi clauserant Ioppenses. nam intus illis praesidium erat ab Apollonio constitutum. Ionatha autem ad obsidionem semet parante, veriti oppidani, ne vrbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Caeterum Apollonius, vbi accepit Ioppen a Ionatha occupatam, cum tribus equitum et octo peditum millibus Azotum venit; et inde profectus, quiete lentoque gradu iter faciebat. cumque adscensum Ioppen versus feciſſet, recessu simulato, Ionatham in planitiem trahit, fidens equitatui, spemque victoriae in eo collocans. Ionathas autem progressus, Apollonium ad Azotum vsque persequitur. Ille vero, vbi factum est, vt hostis in campum processerit, conversus pugnam cum eo commisit. cumque mille equites in insidiis ad torrentem quendam posuisset Apollonius, qui a tergo sese hostibus in conspectum darent, Ionathas, re intellecta, nequaquam animo consternatus est: sed, exercitu in quadrum ordinato, hortatus est suos, vt vtrinque hostem propulsarent, acie ex aduerso ita instructa, vt tam a tergo, quam a fronte, adorituris resisterent. Cumque praelium vesperam vsque protraheretur, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalange congredi; ille vero suo agmini imperavit, vt obiectis scutis se muniendo tela hostium exciperent. Atque illi quidem quod praeceptum erat exsequuti sunt: hostium vero equites, iaculati in eos tela, vsque dum exhaurirentur, nihil eos laeserunt. nam missilia in corpora non peruadebant, sed in clypeos proiecta, in vnum coactos interque se densissime iunctos, facile superata erant et in irritum cadebant. Cum vero hostes a mane ad vesperam in eos iaculando tandem lan-

λης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτὸς οἱ πολέμιοι, νοήσας Σίμων κεκμηκότας αὐτὸς, συμβάλλει τῇ Φάλαγγι· καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ, τρέπει τὸς ἐχθρὸς εἰς Φυγήν. θεασάμενοι δὲ τὸς πεζὸς Φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεστοι μὲν ὄντες αὐτοὶ διὰ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ παρὰ τῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔΦευγον, ὡς διαχιωθέντας αὐτὸς διὰ παντὸς διασκορπισθῆναι τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτὸς Ιωνάθης μέχρι τῆς Αζώτου, καὶ πολλὸς ἀναιρῶν, ἀπογόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ἐπὶ τὸν τῦ Δαγῶνος ναὸν καταΦυγεῖν, ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ἐπιδρομῆς Ιωνάθης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο δ' οὐδὲ τῦ Δαγῶνος ἱερῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε, καὶ τὸς εἰς αὐτὸ συμΦυγόντας διέΦθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταΦλεγέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τῆς Αζώτου εἰς Ασκάλωνα παραγίνεται· καὶ κατασρατοπεδεύσαντος ἔξω τῆς πόλεως αὐτῦ, προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῦ οἱ Ασκαλωνῖται, ξένια προσΦέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτὸς τῆς προαιρέσεως, ἀνέσρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τὸς πολεμίους. Αλέξανδρος δὲ, ἀκούσας ἠττημένον τὸν αὐτῦ στρατηγὸν Απολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν, ὅτι παρὰ τὴν αὐτῦ γνώμην ἀνέβαλεν Ιωνάθῃ, Φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ιωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ γέρα καὶ τιμὰς διδὺς, πόρπην χρυσέαν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ Ακκάρωνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληρυχίαν ἐπιτρέπει.

ε'. Τὸ δὲ τῦτον τὸν καιρὸν καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, ὁ Φιλομήτωρ ἐπικληθεὶς, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζὴν, εἰς Συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Αλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῦ. καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν, Αλεξάνδρου κελεύσαντος, ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Αζώτου πόλεως.

gueſcerent, vbi illos defatigatos eſſe animaduertit Simon, phalangem aggreditur; cumque alacriter admodum ab eius militibus pugnatum eſſet, inimicos in fugam coniicit. Tum et equites ipſi, ſimul ac conſpexerunt pedites terga vertentes, non amplius reſtiterunt, ſed, quod defeſſi eſſent vſque ad veſperam pugnando, ſpeſque omnis, quam in peditatu collocauerant, illis periiſſet, turpiter confuſeque fugiebant, vt diſſipati lateque per planitiem diſperſi vagarentur. Ionathas autem victos Azotum vſque perſequens, multiſque caeſis, reliquos deſperata ſalute coëgit fuga petere templum Dagonis, quod Azoti erat. At Ionathas cum vrbem primo impetu cepiſſet, et ipſam et finitimos vicos incendit. Ac ne Dagonis quidem templo manus abſtinuit; ſed et illud igni cremauit, et quotquot eo perfugerant exitio dedit. fuitque omnis hoſtium numerus, qui vel praelio cecidere, vel flammis in templo interiere, ad hominum octo millia. Tanto itaque exercitu profligato, Azoto profectus Aſcalonem venit: et cum extra vrbem caſtra poſuiſſet, ei Aſcalonitae obuiam prodierunt, munera ei hoſpitalia et honores deferentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde digreſſus Hieroſolyma magna cum praeda rediit, quam illinc abegit ſuperatis hoſtibus. Alexander autem, audito, quod victus eſſet dux eius Apollonius, laetitiam ſimulabat, quod ille praeter animi ſui ſententiam adortus eſſet Ionatham, ſibi amicitia et ſocietate iunctum: et Ionathae in huius rei teſtimonium pariter ac in praemium honoremque monile mittit aureum, quale ſolet regum dari conſanguineis; tum et Accaronem eiuſque toparchiam haereditatis iure poſſidendam ei concedit.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemaeus, cognomine Philometor, cum naualibus et pedeſtribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro. nam is gener illius erat. omneſque ciuitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad vrbem Azotum

ἔνθα πάντες κατεβόων αὐτῷ περὶ τῆ ἐμπεπρησμένῃ ἱερῆ αὐτῶν Δαγῶνος, κατηγόρων τε Ἰωνάθῃ τῆτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλὲς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκέσας ἡσύχασεν· Ἰωνάθης δὲ, εἰς Ἰόπην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτῷ τυγχάνει καὶ τιμῆς ἁπάσης· ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως τῆ Ἐλευθέρᾳ καλυμένῃ ποταμῆ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ς'. Γενόμενος δ' ἐν Πτολεμαΐδι παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, μικρῆ διεφθάρη Πτολεμαῖος, ἐπιβελευθεὶς ὑπ' Ἀλεξάνδρε διὰ Ἀμμωνίε, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. Φανερᾶς δὲ τῆς ἐπιβελῆς γενομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἑαυτῶν τὸν Ἀμμώνιον, ἐπιβελευθῆναι λέγων πρὸς αὐτῆ, καὶ δίκην διὰ τῆτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑποχεῖν. ὐκ ἐκδιδόντος δὲ τῆ Ἀλεξάνδρῳ, συνεὶς ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἐπιβελεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη. τοῖς δ' Ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἦν προσκεκρεκὼς Ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτῆ πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τῶν τετολμημένων Ἀμμώνιος ὑπέχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν σπεδάσας στολῆ γυναικεία, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ζ'. Πτολεμαῖος δὲ, μεμψάμενος αὐτὸν τῆ τε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ, τῆς τε συμμαχίας τῆς κατὰ Δημητρίε, διαλύεται τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἀποσπάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον αὐθὶς περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, συντιθέμενος τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ κατασήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ Δημήτριος ἡδεὶς τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἦν δέ τι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τὰς Ἀντιοχέας δέξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένας ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῆ Δημήτριος εἰς αὐτὰς παρηνόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τῆτο. μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον, ὡς δεδηλώκαμεν, ῥαδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας

deducebant, vbi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis, Ionathamque accusabant, qui illud funditus deleuerat, et regionem igni vastauerat, multosque illorum ferro peremerat. Et quidem Ptolemaeus, istis auditis, interea tacebat: Ionathas vero, Ptolemaeo ad Ioppen obuiam factus, et splendidis muneribus ab eo augetur, omnique honore afficitur: deinde Regem comitatus vsque ad fluuium, qui vocatur Eleutherus, Hierosolyma reuertit.

6. Cum autem Ptolemaïda praeter omnem exspectationem peruenisset, parum abfuit, quin Ptolemaeus periret, ab Alexandro insidiis petitus per Ammonium, qui ipsi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemaeus literas mittit ad Alexandrum, vt Ammonium ad supplicium deposceret, dicens insidias ipsi ab eo intentatas esse; ideoque se postulare, vt meritas ille poenas lueret. Cum vero Alexander eum dedere recusaret, coniectura inde facta illum ipsum esse insidiarum auctorem, vehementer ei iratus est. Antiochenos autem iam ante sibi infensos habuerat Alexander propter Ammonium. nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Attamen poenas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter, vt mulier, caesus, cum id egisset, vt muliebri amictu sese occultaret, sicut alibi diximus.

7. At Ptolemaeus, de se questus, quod et filiam suam Alexandro locauerat, et aduersus Demetrium societatem inierat, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim sua ei ablata, confestim ad Demetrium mittit legatos de societate et amicitia, pollicitus se filiam ei in vxorem daturum esse, ipsumque in regnum paternum restituturum. Demetrius, laetatus iis, quae obtulerant legati, et societatem et nuptias amplectitur. vnum tamen Ptolemaeo supererat certamen, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium accipere, alienatos ab eo propter iniurias, quas pater eius Demetrius iis intulerat. Verum et hoc ipsum perfecit. nam Antiochenses Alexandrum perosi propter Ammonium, vti iam diximus, facile eo perducti sunt, vt illum Antiochia

ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Αντιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸς Αντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται, καὶ ἀναγκαθεὶς δύο περιτίθεται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ασίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτυ. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τύτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσαθαι συνετὸς, φείσαθαι τῦ μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ρωμαίοις ἐπίφθονος ἔκρινε· καὶ συναγαγὼν τὸς Αντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξαθαι τὸν Δημήτριον αὐτὸς, λέγων, "ὡς ἀδένὸς μνησικακήσειεν αὐτοῖς περὶ τῦ πατρὸς αὐτὸς εὐ-"εργετηθείς· διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα "ἕσεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειροῦντα πράγ-"μασιν ἂκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχετο. αὐτῷ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν "τὴν τῆς Αἰγύπτυ βασιλείαν." ταῦτ' εἰπὼν πείθει τὸς Αντιοχεῖς δέξαθαι τὸν Δημήτριον.

ή. Τῦ δ' Αλεξάνδρυ σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς Κιλικίας εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Αντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τῦ γαμβρῦ Δημητρίυ· ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα· καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Αλέξανδρον. ὅτος μὲν οὖν εἰς Αραβίαν φεύγει. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολεμαίυ, φωνῆς ἀκύσανται ἐλέφαντος, ταραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσεισάμενον καταβαλεῖν· τὰς δὲ πολεμίας ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτυ καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ὅτως εἶχεν, ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τῦ δὲ Αλεξάνδρυ τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν Αράβων δυνάστης ἀποτεμὼν Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄκυσμα καὶ θέαμα, τὴν Αλεξάνδρυ τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν, ἀκύει καὶ θεᾶται· καὶ μετ' ὀ πολὺ πληθεὶς τῆς ἐπ' Αλεξάνδρῳ

eiicerent. Atque ille quidem Antiochia pulsus Ciliciam petebat. vbi vero ad Antiochenses se contulit Ptolemaeus, et ab illis rex declaratur et ab exercitu, coactusque duo sibi diademata imposuit, vnum Asiae, alterum vero Ægypti. Sed cum natura esset bonus iustusque et alieni non appetens, scienſque praeterea de futuris bene coniicere, ab Asiae regno, ne Romanis sibi inuidendi occasionem daret, abstinere decreuit: atque Antiochensibus in concionem aduocatis, hortatur eos, vt Demetrium reciperent, dicens, "quod beneficiis ipse affectus "illis ignoscceret ob iniurias patri illatas: se quoque illi "magistrum fore ducemque declarauit, et si mali quid- "piam aggrederetur, illum se non permissurum esse pro- "misit, Ægyptique regnum sibi satisfacere, aiebat." His dictis, eo perducit Antiochenses, vt Demetrium recipe- rent.

§. Cum autem Alexander valida cum manu magnoque apparatu e Cilicia in Syriam irrupisset, et Antiochenum agrum incendiis et rapinis vastasset, Ptolemaeus et gener eius Demetrius (iam enim filiam suam ei in matrimonium dederat) exercitum in eum mouerunt, victoriaque reportata Alexandrum fugarunt. Et hic quidem in Arabiam se recipit: in praelio vero contigit, vt equus Ptolemaei, barritu elephanti audito, metu exterreretur, et Ptolemaeum dorso excussum humi prosterneret: adeo vt hostes, hoc viso, in eum impetum fecerint, multisque capiti vulneribus inflictis, in mortis periculum eum adduxerint. nam cum hostibus eum eripuissent satellites, tam male se habebat, vt per quatuor dies nec quidquam intelligere nec loqui potuerit. Interim Zabelus, Arabum dynasta, Alexandri caput abscissum Ptolemaeo misit; qui, die quinta e vulneribus paululum recreatus et ad se reuersus, rem auditu visuque iucundissimam, Alexandrum mortuum esse caputque eius amputatum, audit videtque: et non multo post satiatus gaudio ex Alexandri interitu et ipse vi-

τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέσχεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ασίας Αλέξανδρος, ὁ Βάλας λεγόμενος, ἔτη πέντε, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τῆ Πτολεμαΐδι στρατιωτικὸν, τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτῆ, καὶ διὰ τὸν τῆς Κλεοπάτρας γάμον συγγενής. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτῆ τὴν πονηρίαν εἰς Αλεξάνδρειαν· τῶν δὲ ἐλεφάντων Δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. Ιωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἁπάσης τῆς Ιουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν Μακεδονικὴν φρουρὰν, καὶ τῶν ἀσεβῶν τινας καὶ τῶν πεφευγότων τὴν πάτριον συνήθειαν. ὅτε δὲ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὧν Ιωνάθης ἐμηχανᾶτο περὶ τὴν αἵρεσιν, πεπισευκότες τῇ ἐχυρότητι τῆ χωρίου· νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἦκον πρὸς Δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐπὶ τὸν Ιωνάθην. γενόμενος δὲ ἐν Πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα· ὁ δὲ, τὴν μὲν πολιορκίαν ἐκ ἔπαυσε, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τῆ λαῆ παραλαβὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν τῆ βασιλέως· καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτῆ λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ παρὰ τῶν πρὸ αὐτῆ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων δὲ αὐτῆ τῶν Φυγάδων, ὁ Δημήτριος ἐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ παρακαλῶντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἁπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ Περαίας καὶ Γαλιλαίας, τριακόσια τελῆ τάλαντα, δίδωσι καὶ περὶ πάντων ἐπιστολὰς αἳ περιεῖχον τὸν τρόπον τῶνδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ "ΤΩι ΑΔΕΛΦΩι ΚΑΙ ΤΩι ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΕΙ ΧΑΙ- "ΡΕΙΝ. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἃς ἐγράψαμεν Λακεδε-

am finiuit. Asiae vero imperio per quinquennium potitus est Alexander, Balas nominatus, vt et alibi dictum est.

9. At Demetrius, cognomine Nicator, regnum adeptus, ex ingenii prauitate male multare coepit Ptolemaei exercitum, et societatis cum eo initae oblitus, et quod gener ipsius esset, eique per nuptias Cleopatrae affinis. Milites itaque, eius malitiam aufugientes, Alexandriam concesserunt: sed elephanti Demetrio in potestatem veniunt. Ionathas autem pontifex, coacto ex Iudaea omni exercitu, ad Hierosolymorum arcem oppugnandam aggressus est, occupatam a Macedonum praesidio, et a sceleste quibusdam, aliisque, qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas, a Ionatha ad arcis expugnationem paratas, contemnebant, loci munitionibus confisi: noctu vero aliquot in ea homines nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nunciabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est aduersus Ionatham: cumque Ptolemaidem peruenisset, literas ei scripsit, imperauitque, vt e vestigio Ptolemaidem ad se properaret. Caeterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus et sacerdotibus, et aurum secum deferens et argentum et vestem et alia multa munera, ad Demetrium profectus est; istisque ei oblatis, regis iram demulcet: adeo vt a Rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab eius antecessoribus eum nactus est, sibimet confirmatum habuerit. Cumque transfugae eum accusarent, tantum abfuit, vt Demetrius illis fidem haberet, vt illi petenti, vt pro Iudaea vniuersa, et tribus toparchiis, Samariae et Peraeae et Galilaeae, trecenta tantum talenta penderentur, daret etiam de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. "REX DE-"METRIVS IONATHAE FRATRI ET GENTI IV-"DAEORVM SALVTEM. Exemplum epistolae, quam "ad Lasthenem consanguineum nostrum scripsimus, vo-

"νει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν ἀπεσάλκαμεν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε. ΒΑ-
"ΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΙ ΤΩι ΠΑΤΡΙ ΧΑΙ-
"ΡΕΙΝ. Τῷ Ιουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς
"ἡμᾶς Φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕκρινα χάριν παραχεῖν. καὶ
"τὰς τρεῖς νομὰς, Αφερεμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ραμαθὰ, οἱ τῇ
"Ιουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσ-
"κυρῶντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα παρὰ τῶν θυόντων ἐν Ιεροσο-
"λύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ τῶν
"καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν Φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα
"ἡμῖν, καὶ τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ τὰς κομιζομένας ἡμῖν
"στεφάνους, ἀΦίημι αὐτοῖς, καὶ ἀδὲν παραβιαθήσεται τούτων
"ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀδ' εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον. Φρόντισον οὖν, ἵνα
"τούτων ἀντίγραΦον γένηται, καὶ δοθῇ Ιωνάθῃ, καὶ ἐν ἐπισή-
"μῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ." τὰ μὲν δὴ γραΦέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν δὲ ὁ Δημήτριος εἰρήνην ὅσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου Φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν, καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις τοῦτον ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα τοιγαροῦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται παρὰ τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν ἀδὲν ἀπ' ἔτι παρεῖχεν, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοοῦντας ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν, εἰ δεήσειέ ποτε, προθύμως.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Τρύφων, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην· εἰά τε ἔπραξε καὶ ἐπρέσβευσεν Ιωνάθης.

Αμέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Αλεξάνδρου τὶς στρατηγὸς, Απαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθεὶς, παραγίνεται πρὸς Μάλχον τὸν Αραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν Αλεξάνδρου υἱὸν Αντίοχον· καὶ

"bis miſimus, vt eam ſciatis. REX DEMETRIVS "LASTHENI PATRI S. Genti Iudaeorum nobis ami-"cae, et neceſſitudinis, quam nobiſcum habent, iura "ſeruanti, decreui beneuolentiae gratiam referre. Ita-"que tres praefecturas, Apherima, et Lydda, et Ra-"matha, quae Iudaeae ex Samaria additae ſunt, omnia-"que ad eas pertinentia, ac praeterea quicquid ante me "regibus moris erat accipere a ſacra facientibus Hiero-"ſolymis, et tributa omnia ex terrae frugibus et arbo-"rum fructibus, aliaque, quae nobis debebantur, vt et "lacuum ſalis vectigal, coronaſque ad nos adferri ſoli-"tas, illis remitto, et nihil horum hinc in perpetuum "ab illis extorquebitur. Quare operam da, vt harum "literarum exemplum exſcribatur, et Ionathae detur, et "in illuſtri loco adyti templi collocetur". Et literae quidem regiae ita ſe habebant. Cum autem Demetrius videret pacata omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum ſublatum eſſe, dimiſit milites, eorumque ſtipendium minuit; et ſolis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo e Creta aliiſque inſulis adſcenderant, illud in poſterum numerabat. Quae res inimicitias et odium militum ei conciliauit, quibus ipſe quidem nihil amplius dari voluit, reges vero eius anteceſſores id ipſum etiam pacis tempore illis perſoluebant, vt eos ſibi beneuolos haberent, et ad certamina pro illis, quoties opus eſſet, obeunda promtos paratoſque.

CAP. V.

Quomodo Tryphon, poſt deuictum Demetrium, Antiocho, Alexandri filio, regnum tradidit, Ionatha ab ipſo in ſocietatem recepto: et quas res geſſit Ionathas bellis et legationibus.

VErum enim vero cum illud militum in Demetrium odium intellexiſſet quidam ex Alexandri ducibus, genere Apamenus, Diodotus nomine, cui et Tryphon cognomen erat, Malchum Arabem adit, qui Antiochum, Alexandri

δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτῷ δῦναι τὸν Αντίοχον, βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκατασήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας· ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ Τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν, εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου τοιαῦτα ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

β'. Ο δ' ἀρχιερεὺς Ιωνάθης ὑπεξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τοὺς Ιουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ Φρουρίοις, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβευτὰς παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῆς Ιουδαίας ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖται, μετὰ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον· τοῦτο γὰρ νῦν ἀχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ Ιωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν.

γ'. Αντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῆσαν παρὰ Ιωνάθου τοῦ Δημητρίου, καὶ συμφρονήσαντες, ὅτι πολλὴν ἀθροίσει δύναμιν, εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτόν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ περισάντες τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν Αντιοχέων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ τοῦ Ιωνάθου Ιουδαίους, συμβάλλει τοῖς Αντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἡττᾶται. βλέποντες δὲ τοὺς Αντιοχεῖς κρατοῦντας οἱ Ιουδαῖοι, ἐπὶ τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον αὐτούς, καὶ τοῦ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, ποιοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ

filium, educabat: cumque eum docuisset, quanto Demetrius apud milites odio flagraret, ei suadebat, vt Antiochum sibi traderet; vt qui regem eum facturus esset, et in regnum paternum restituturus. Ille primum quidem se difficilem praebebat, quod non satis ei fideret; postea vero, cum Tryphon precibus eum vrgere diu perseueraſſet, animo flectitur, vt ea, quae petebat, Tryphoni concederet. Et quidem res huius viri ita se habebant.

2. Interea Ionathas pontifex, eos, qui arcem Hierosolymitanam tenebant, deduci volens, vt et Iudaeos transfugas et impios, quique erant in omnibus istius regionis praesidiis, missa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat, vt eos, qui erant in Iudaeae munitionibus, eiiceret. Cui ille, se non haec solum ei praestiturum, sed et his maiora pollicetur, confecto, quod ei in manibus erat, bello: in hoc enim se iam totum occupari, ipsum autem, vt auxiliares mitteret copias, orabat, indicans suos omnes defeciſſe milites. Et quidem Ionathas tria millia lectissimorum militum ei misit.

3. Caeterum Antiochenses, infensi Demetrio, quod ab eo male accepti fuerant, et cum eo inimicitias exercentes etiam propter Demetrium patrem, qui multis iniuriis eos affecerat, tempus obseruabant, quo possent eum adoriri. Cumque animaduertissent auxilia ei a Ionatha suppetias veniſſe, secumque reputaſſent breui fore, vt magnas colligeret copias, nisi ipsum mature praeuenirent, correptis armis regiam circumsteterunt, ac si eam oppugnaturi essent, exitibusque viarum occupatis, regem in potestatem suam redigere studebant. Ille vero videns populum Antiochensem sibi hostem factum, et in armis esse, assumtis mercenariis militibus et Iudaeis auxiliaribus, cum Antiochensibus acie congreditur; atque vbi vim illorum ferre non potuit, (nam multae erant myriades) ingruentibus cessit. Iudaei autem, cum cernerent Antiochenos pugna esse superiores, in tectum regiae adscenderunt, et inde missilibus ipsos feriebant, atque longius quidem ab illis distantes propter loci eminentiam, quam vt

ἄνωθεν μάχεσθαι, τῶν σύνεγγυς αὐτὸς οἰκιῶν ἀπώσαντο, καὶ ταύταις μὲν εὐθὺς πῦρ ἐνῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην διατείνασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν οὐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δ' Ἀντιοχεῖς, μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ Ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδώντων, καὶ τοῦτον αὐτοὺς διωκόντων τὸν τρόπον, παράδοξον συνέβη γενέσθαι τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς Ἀντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτίθεται ξενωπῶν, καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ παραδῦναι αὐτοὺς τῷ Δημητρίῳ. συγγνοὺς δ' αὐτοῖς τῶν τετολμημένων, καταπαύει τὴν ὀργήν. δωρησάμενος δὲ τοὺς Ἰουδαίους ταῖς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείαις, καὶ ὡς αἰτίοις αὐτῷ τῆς νίκης γεγενημένοις εὐχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τὰς ὑποχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν, εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ Τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτοῦ παρασκευὴν ἀντιμετέσπασεν εἰς τοὺς περὶ αὐτῷ φροντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν Συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀντιόχου· μειράκιον δ' ἦν ἔτος ἔτι τὴν ἡλικίαν· περιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα. καὶ προχωρήσαντος τοῦ στρατιωτικοῦ πάντες, ὃ καταλελοίπει τὸν Δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν Δημήτριον· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει.

δ'. Δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς Κιλικίαν· ὁ δὲ παῖς Ἀντίοχος, πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ἐποιήσατο, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐβεβαίωσε, καὶ τῶν τεσσάρων παρεχώρησε νομῶν, οἳ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν

laederentur, iis vero multum damni inferentes, quod e sublimi pugnarent, facile eos repulerunt a propinquis aedibus, illisque mox ignem iniecerunt. At flamma totam vrbem peruagata, vtpote frequentem domibus, e ligno maxima ex parte constructis, vniuersam fere depascebatur. Antiochenses vero, cum non potuissent opem ferre, aut incendium exstinguere, in fugam vertuntur. Cumque Iudaei ab vno tecto in aliud transilirent, atque ita eos persequerentur, contigit, vt incredibilis esset infectationis atrocitas. Rex autem cum videret Antiochenos in seruandis liberis et coniugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angiportus eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum stragem edidit, vt cogerentur arma abiicere, seque Demetrio tradere: qui, cum illis facinorum veniam dedisset, seditionem compescuit. Iudaeos autem spoliis locupletatos, gratiisque iis, quasi auctores ei victoriae exstiterant, relatis, Hierosolyma ad Ionatham remisit, auxilii opportune lati testimonium ei tribuens. At postea maligne in eum se gessit, et promissa fefellit, bellumque ei minatus est, nisi tributa omnia ei redderet, quae Iudaeorum gens debuit a primis Syriae regibus. Atque ista peregisset, nisi Tryphon eum inhibuisset, feciſſetque, vt copias in Ionatham paratas ad sui curam tutelamque auocaret. nam ex Arabia in Syriam reuersus cum puero Antiocho (adhuc enim erat adolescentulus admodum) diadema ei imposuit; et deficientibus ad se omnibus militibus, qui Demetrium deseruerant ob stipendia non soluta, aperto bello Demetrium adoritur; praelioque commisso eum superat, et tum elephantos in suam potestatem redigit, tum Antiochenorum vrbem.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam se recepit: puer vero Antiochus, missis ad Ionatham legatis literisque, illum amicum sibi sociumque adsciuit, et pontificatum ei confirmauit, cessitque quatuor praefecturis, quae adiectae erant Iudaeorum regioni. Ad haec vasa aurea

σκεύη χρυσᾶ καὶ ἐκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα, χρῆσθαι τούτοις ἐπιτρέπων, ἀπέστειλε. καὶ πόρπη δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῶν πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτῷ Σίμωνα, στρατηγὸν τῆς στρατιᾶς ἀπὸ Κλίμακος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης δὲ, ἐπὶ τούτοις παρ' Αντιόχου γενομένοις εἰς αὐτὸν ἡδεῖς, πέμψας πρὸς αὐτόν τε καὶ Τρύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς Δημήτριον, διδάσκων, ὡς δι' αὐτῷ χάριτας ἀποδῷη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδεῖτο τυχών, ἀλλὰ προσαδικήσειεν ἀνθ' ὧν εὖ πάθοι.

ε'. Συγχωρήσαντος οὖν Αντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκ τε Συρίας καὶ Φοινίκης τοῖς Δημητρίου πολεμῆσαι στρατηγοῖς, εὐθὺς ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν αὐτὸν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. παραγενόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς Ασκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν Ασκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετὰ δώρων ὑπαντησάντων, αὐτός τε τούτους παρεκάλει, καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ἀποσᾶσαν Δημητρίου, προσθέσθαι μὲν Αντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πειρᾶσθαι παρὰ Δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτᾶς βουλομένας ταῦτα φρονεῖν πολλὰς αἰτίας· πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Αντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τὴν παρὰ τούτων εὔνοιαν Αντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τοὺς Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλειον γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν Αντιόχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παρώξυνεν εἰς πολιορκίαν τὸν Ιωνάθην καὶ τῆς χώρας τὴν κάκωσιν· μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς περικαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ἐπιὼν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον, εἰ παραγένοιτο, σῶφρον ἔκρινάν εἶν' αὐτῷ ἀφέντες παραμένειν ἐκεῖνον

et pocula veſtemque purpuream, data illis vtendi poteſtate, ad eum miſit. Quin et eum aureo donat monili, interque primos eius amicos referri iubet. Simonem etiam eius fratrem imperatorem conſtituit a Scala Tyriorum vſque ad Ægyptum. Ionathas vero, lactus iis, quae in eum contulerat Antiochus, miſſis ad eum ſimul et Tryphonem legatis, promittebat ſe illi amicum fore ſociumque, et cum ipſo arma iuncturum aduerſus Demetrium; commemorans, quod pares ei gratias non retuliſſet, commoda multa, quibus illi opus erat, ab eo conſequutus, ſed maleficia pro beneficiis repoſuiſſet.

5. Cum igitur Antiochus ei conceſſiſſet, vt, magno exercitu, e Syria et Phoenice coacto, bellum gereret contra Demetrii duces, ſtatim profectus obibat vrbes. Et nonnullae quidem eum ſplendide exceperunt, ſed milites ei dare diſtulerunt. Cum autem illinc ad vrbem Aſcalonem ſe contuliſſet, et Aſcalonitae certatim cum muneribus ei occurriſſent, et hos ipſos hortabatur et ſingulas Coeles-Syriae vrbes, vt a Demetrio deficerent et Antiocho ſe adiungerent, vnaque cum eo belligerantes poenas a Demetrio repetere eniterentur ob iniurias ab eo quondam acceptas; illiſque volentibus cauſas multas eſſe, cur iſta facere in animum inducerent. Cum autem ciuitatibus perſuaſiſſet, vt pollicerentur cum Antiocho belli ſocietatem inire, Gazam peruenit, vt eius etiam ciuium beneuolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazaeos longe alieniore in ipſum animo eſſe inuenit, quam exſpectabat. nam portas ei occluſerunt, relictoque Demetrio noluerunt ſeſe Antiocho adiungere. id quod Ionatham adeo irritauit, vt vrbem oppugnaret et regionem infeſtaret: nam vrbe ab vna exercitus parte obſeſſa, cum reliqua, excurſionibus factis, terram vaſtauit et incendit. Tum Gazaei, cum viderent ſe iſta pati, nullumque a Demetrio illis venire auxilium, quodque eos male habet praeſens eſſe, quod vero adiumento foret longe abeſſe, ſpemque eius aduentus eſſe incertam, bene ac ſapienter ſe facturos iudicarunt, ſi

θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ιωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι, πρὸ πείρας τῶν δεινῶν, ὰ συνιᾶσι τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες, ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας ἄμεινον ἦν ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἱροῦνται. ὁ δὲ συνθέμενος πρὸς αὐτὸς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ιεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

ε'. Τῶν δὲ Δημητρίου στρατηγῶν ἀκουσθέντων αὐτῷ προσελθεῖν εἰς Κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, μεταξὺ δ' ἔστιν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάξειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπέλαβον ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον, τοὺς γὰρ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ὑπὲρ περιόψεσθαι πολεμουμένους, ὑπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνῆν ἰσχυρότατον, τὴν Βεθσούραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς Ιουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ, χώματα μὲν ἐγείραντος τοῦ Σίμωνος, μηχανήματα δ' ἐνστάντος, καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου περὶ τὴν τῆς Βεθσούρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κατὰ κράτος ἑξαιρεθέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ, δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν.

ς'. Ιωνάθης δὲ, ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν Γεννησάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον Ασὼρ πεδίον προῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τοῦ Δημητρίου μέλλειν Ιωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐτέθραν αὐτῷ καὶ τοὺς λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. ὃς ἰδὼν ὁ Ιωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους

illo deserto Ionatham obsequiis demererentur. Missis igitur ad Ionatham nunciis et amicitiam et armorum societatem ei promittebant. nam ita comparatum est, vt homines, antequam mala subeant et experiantur, quid e re sua futurum sit non intelligant, sed vbi in calamitatem aliquam incidunt, tunc mutata sententia, quae, priusquam laederentur, facere praestitissent, illa demum male multati expetunt. Atqui is, pacto cum illis amicitiae foedere, obsidibusque acceptis, istos quidem Hierosolyma misit, ille vero totam regionem ad Damascum vsque peragrauit.

6. Cum autem audiuisset Demetrii duces cum magnis copiis profectos esse ad vrbem Cedasam, quae Tyriorum agrum et Galilaeam interiacet, (nam fore putabant, vt eum e Syria extraherent in Galilaeam, quasi suis opem laturum, Galilaeos enim suae ditionis homines, cum bello premerentur, non neglecturum esse) illis obuiam iuit, fratre suo Simone in Iudaea relicto. Qui exercitu e regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethsuram castris eam oppugnauit; locum totius Iudaeae munitissimum. is enim valido tenebatur praesidio a Demetrio. id quod a nobis iam ante memoratum est. Cum autem, postquam Simon aggeres excitasset, machinasque ei adhibuisset, et ingenti studio obsidionem vrgeret, veriti essent custodes, ne, loco vi expugnato, exitio darentur, missis ad Simonem nunciis, obsecrarunt, vt, fide iureiurando accepta, ne quid mali ab eo paterentur, liceret regionem relinquere et ad Demetrium concedere. Atque is, cum in ea iurasset, illos vrbe eiicit, suoque eam praesidio firmauit.

7. Interim Ionathas, castris motis e Galilaea ab aquis Gennesaris, vt vocantur, ibi enim cum exercitu consedisset, ad campum Asor appellatum processit, ignorans illic hostes esse. Demetrii vero duces, qui pridie eius diei Ionatham contra eos venire praesensserant, cum insidias ei posuissent et homines in monte delitescentes collocassent, ipsi cum exercitu ex aduerso ei in planitie occurrebant. Quos conspicatus Ionathas paratos ad praelium, et ipse cum suis

στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὡς ἠδύνατο. τῶν δὲ εἰς τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῶν Δημητρίου στρατηγῶν καταταθέντων κατὰ νώτου τοῖς Ιουδαίοις γενομένων, δείσαντες, μὴ μέσοι ληφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὸν Ιωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὑπέμειναν, καὶ Ματταθίας ὁ Ἀψαλώμου, καὶ Ἰούδας ὁ Χαψαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. οἱ τολμηρῶς δὲ καὶ μετὰ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσάμενοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτούς, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τῶν Ιωνάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας, ἐπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, ὅ τὸ στρατόπεδον ἦν τῶν πολεμίων.

η'. Κρατήσας οὖν Ιωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς, καὶ δισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ἐρῶν δ', ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νοῦν προνοία Θεοῦ χωρεῖ, πρὸς Ρωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν, ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν γενομένην τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς Ρώμης ἀναστρέψασι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ συγγένειαν. οἱ δὲ ὡς ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην, παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν, καὶ τὰ παρὰ Ιωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες, ὡς πέμψειεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βουλῆς ἐπικυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς Ιουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόντης ἐπιστολὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ασίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν, ὅπως ἀσφαλῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς ἐπιστολὰς, ἃς ἔλαβον παρὰ Ιωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. "ΑΡ-"ΧΙΕΡΕΥΣ ΙΩΝΑΘΗΣ τοῦ ἔθνους τῶν Ιουδαίων καὶ ἡ γερου-"σία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ιουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ "γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐρρωμένοις ὑμῖν "καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ὅτως ἂν ἔχοι, ὡς

militibus, quoad potuit, aciem instruit. Verum cum ii, qui a Demetrii ducibus in insidiis locati erant, a tergo adorirentur Iudaeos, illi veriti, ne ab hostibus circumdati perirent, in fugam se coniecerunt: atque alii fere omnes Ionatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, substiterunt, et cum iis Mattathias Absaloni filius et Iudas Chapsaei filius, exercitus totius ductores. qui cum audacter et quasi de salute desperantes in hostes irruissent, et animis intrepidi in consternationem eos egerunt, et manibus fortes in fugam verterunt. Vbi vero Ionathae milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hostium aciem, e fuga collecti impetum cepere eos persequendi; et id fecerunt vsque ad Cedasa, vbi castra erant hostium.

8. Ionathas itaque, victoria egregia potitus, et duobus hostium millibus caesis, Hierosolyma reuersus est. Cumque videret omnia, prouidentia Dei, sibi ex voto succedere, legatos Romam misit, eo animo, vt amicitiam, quae Iudaeis olim intercesserat cum ea gente, renouaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit, vt in reuersione sua a Roma Spartanos adirent, illisque in memoriam reuocarent veterem cum ipsis amicitiam et cognationem. Illi vero, cum Romam venissent, et in Senatum ingressi ea expositissent, quae illis mandauerat Ionathas pontifex, vt scilicet illos misisset ad priorem societatem confirmandam, postquam Senatus rata habuerat quae olim de amicitia cum Iudaeis colenda decreuerat, eisque literas dederat ad reges omnes Asiae Europaeque et ciuitatum principes deferendas, vt hoc modo incolumes in patriam reuerterentur, suo in reditu ad Spartam peruenerunt, et literas, quas a Ionatha acceperant, Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum est hoc. "IONATHAS GENTIS Iudaeo-"rum Pontifex et Senatus et Commune Iudaeorum, "Lacedaemoniorum Ephoris et Senatui Populoque fra-"tribus suis salutem. Si valetis, et res vestrae publi-"cae priuataeque prospere cedunt, erunt omnia ex "voluntate nostra: nam nos quoque valemus. Su-

"βυλόμεθα· ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν
"χρόνοις κομιθείσης Ονία, τῷ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παῤ ἡμῖν,
"παρὰ Αρείᾳ τῷ βασιλεύσαντος ὑμῶν ἐπιστολῆς διὰ Δημο-
"τέλους, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς
"ὑποτέτακται τὸ ἀντίγραφον, τήν τε ἐπιστολὴν ἐδεξάμεθα
"προθύμως, καὶ τῷ Δημοτέλει καὶ τῷ Αρείῳ εὐνοϊκῶς διετέ-
"θημεν, ἃ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τῶν
"ἱερῶν ἡμῶν πεπεῖσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρ-
"χειν τῆς ἀναγνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρπά-
"ζειν δοκῶμεν τὴν παῤ ὑμῶν δεδομένην δόξαν. πολλῶν δὲ
"χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀναπολήθεισης
"ἡμῖν οἰκειότητος; ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυ-
"σίας τῷ Θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας
"τε καὶ νίκης αὐτὸν παρακαλοῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων
"περισχόντων διὰ τὴν τῶν γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἔθ' ὑμῖν
"ὅτ' ἄλλοις τῶν προσηκόντων ἡμῖν ἐνοχλεῖν ἐκρίναμεν. κατ-
"αγωνισάμενοι δὲ τὰς πολεμίας, πέμποντες πρὸς Ρωμαίους
"Νεμήνιον τὸν Αντιόχου καὶ Αντίπατρον τὸν Ιάσωνος, τῶν ἀπὸ
"τῆς γερουσίας ὄντων παῤ ἡμῖν ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ
"πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολὰς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς
"ὑπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ
"γράφοντες ἡμῖν, καὶ περὶ ὧν ἂν δέησθε ἐπιστέλλοντες, ὡς εἰς
"ἅπαντα προθυμηθησομένους ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας περιμερέ-
"σεως." οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τάς τε πρεσβευτὰς φιλο-
φρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ φιλίας
καὶ συμμαχίας πρὸς αὐτὸς ἀπέστειλαν.

Γ'. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τῶν Ιουδαίων
ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπε-
λάμβανον. ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ Σαδδυκαίων,
ἡ τρίτη δὲ Εσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν Φαρισαῖοί τινα καὶ ἃ πάντα
τῆς εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον, τινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρ-
χειν, συμβαίνειν τε καὶ ἃ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν Εσσηνῶν γέ-
νος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ἀποφαίνεται, καὶ μηδὲν,
ὃ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἅπαντᾷ. Σαδδυκαῖοι

"perioribus temporibus. cum perlata esset ad Oniam pon-
"tificem nostrum ab Ario rege vestro missa per Demo-
"telem epistola, de cognatione, quam nobiscum habetis,
"cuius exemplum infra positum est, et literas eas cupi-
"de accepimus et Demoteli atque Ario summam bene-
"volentiam exhibuimus; non egentes huiusmodi testi-
"monio, quod nobis ea de re persuasum esset ex sacris
"libris nostris. Et quidem nos non consultum esse iu-
"dicabamus, vt recognitionis initium primi faceremus,
"ne praeripere etiam videremur gloriam a vobis conces-
"sam. Cum autem multum temporis interceſſerit, ex
"quo primum nobiscum renouata fuerit haec necessitu-
"do, in sacris tamen festisque diebus rem sacram Deo
"facientes, ipsi supplicamus, vt et salutem vobis imper-
"tiat et victoriam. Et cum multa nos circumstetissent
"bella ex nimia in vicinis habendi cupidine, noluimus
"tamen vobis aut aliis ex propinquis nostris et amicis
"graues esse. Nunc vero, hostibus debellatis, cum ad
"Romanos miserimus Numenium Antiochi et Antipa-
"trum Iasonis filium, viros ex ordine senatorio apud
"nos honoratos, illis etiam dedimus literas ad vos, vt
"mutuam inter nos amicitiam renouarent. Quare recte
"facietis, si vos quoque nobis rescripseritis, atque signi-
"ficaueritis, ecqua re nostra opus habeatis, persuasi nos
"in omnibus vestrae voluntati promte obsequuturos esse."
Et quidem Lacedaemonii tum legatos benigne exceperunt, tum decretum de amicitia et societate factum ad illos miserunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Iudaeorum sectae, quae de rebus humanis diuerse sentiebant. quarum vna Phariſaeorum dicebatur, altera Sadducaeorum, tertia vero Essenorum. Et quidem Phariſaei dicunt, quaedam eorum, quae fiunt, non omnia, fati esse opera, esse enim et quaedam in nostra potestate, vt fiant aut non fiant. Esseni vero omnia in fati potestate esse affirmant, nec quidquam hominibus praeter fati decretum accidere. At Sadducaei fatum omnino tollunt,

δὲ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀναιρῆσιν, ἀδὲν εἶναι ταύτην ἀξιῶντες, ἔτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς καὶ τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοὺς γινομένους, καὶ τὰ χείρω παρὰ ἡμετέραν ἀβελίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τύτων ἀκριβεςέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῆς Ιυδαϊκῆς πραγματείας.

ί. Οἱ δὲ τῦ Δημητρίυ ςρατηγοὶ τὴν γεγενημένην ἧτταν ἀναμαχέσασθαι βυλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν Ιωνάθην. ὁ δὲ, ἐπιόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Αμαθῖτιν. ᾔ γὰρ ἔγνω χολὴν αὐτοῖς παραχεῖν, ὡς εἰς τὴν Ιυδαίαν ἐμβαλεῖν. ςρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἄποθεν ςαδίοις πεντήκοντα, πέμπει τὰς κατοψομένας αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πῶς εἶεν ἐςρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ἐπιτίθεσθαι τὰς πολεμίας ἐμήνυον· προγνὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τῦ ςρατοπέδυ, καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν, καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἑρρωμένους εἶναι, καὶ ταῖς διανοίαις ἕτως ἔχειν, ὡς καὶ διὰ τῆς νυκτὸς, εἰ δέησειε, μαχησομένυς, ὥςε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. οἱ δὲ τῦ Δημητρίυ ςρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ιωνάθην ἐγνωκότα, ὐκ ἔτι τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτὺς τὸ καταφώρυς τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικρατήσειν ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβυλῆς διημαρτημένης· ὐκ γὰρ τῦ φανερῦ διακινδυνεύοντες ὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ιωνάθυ ἀξιόμαχοι. Φυγὴν οὖν ἐβυλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ιωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐτῶν τῷ ςρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς, ὅτι πεφεύγασιν, ἐδίωκεν· ᾔ μέντοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποςρoφὴν πρὸς Αραβίαν, καὶ πολεμήσας τὺς Ναβαταίυς, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν

illud nihil esse existimantes, neque ista, quae hominibus eueniunt ei accepta deberi, sed omnia etiam nostro arbitrio subiiciunt, adeo vt tum bonorum nobis ipsis auctores simus, tum mala nobismet per stultitiam nostram accersamus. Verum ista plenius et accuratius indicaui in secundo rerum Iudaïcarum libro.

10. Caeterum Demetrii duces, cladem acceptam resarcire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra Ionatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum aduentu, repente illis obuiam processit in regionem Amathitim. cessando enim noluit spatium illis dare irruptionem faciendi in Iudaeam. atque vbi ad quinquaginta stadia ab hostibus consedisset, mittit qui castra illorum explorarent et perspicerent, quo modo ea se haberent. Cum autem speculatores ei omnia nunciassent, et aliquos noctu comprehendissent, qui ei indicabant hostibus in animo esse eum aggredi; hoc praecognito securitati suae prospexit, et procubias extra castra habendo, et faciendo, vt milites sui omnes tota nocte in armis vigilarent, imperandoque, vt animo essent forti, atque ita mente affecti, vt etiam nocte, si opus fuerit, pugnaturi, ne illis fraudi sit callidum eorum consilium. Demetrii vero duces, vbi audiuerunt Ionatham rem intellexisse, non amplius animis valebant, sed territi erant et perturbati, quod in re ipsa deprehensi essent ab hostibus; nullaque illis supereset spes alio modo vincendi, postquam insidiae male adeo ceciderant: nam si aperto Marte certaminis aleam subirent, se Ionathae nequaquam pares fore credebant. Fugam igitur meditati sunt, et multis per castra ignibus incensis, vt hostes his visis ipsos arbitrarentur illic manere, clam discesserunt. Ionathas autem, cum prima luce sese illorum castris admouisset, eaque deserta esse deprehendisset, cognito hostes aufugisse, illos insequebatur: non tamen eos assequutus est. iam enim fluuium Eleutherum transgressi, in tuto erant. Tum Ionathas, conuerso illinc in Arabiam itinere, fusisque Nabataeis, et multa

ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἔχει πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, τὴν Ιδδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ασκάλωνος, ἠσφαλίσατο τὰ φρούρια, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρώτατα ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τὸς Ιοππηνὸς βουλομένους τοῖς Δημητρίῳ στρατηγοῖς παραδῶναι τὴν πόλιν.

ια'. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅ, τε Σίμων καὶ Ιωνάθης, ὑπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ιωνάθης, συνεβούλευτο τά τε τῶν Ιεροσολύμων ἐπικατασκευάσασθαι τείχη, καὶ τὸ καθῃρημένον τῦ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλε πάλιν ἀναξῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν ἀγοράν, καὶ τῆς εὐπορίας αὐτοὺς τῶν σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον· ἔτι γε μὴν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρώτερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει, Σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ελληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο, παραδώσειν μὲν αὐτοὺς ὑπισχνούμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ Αρσάκην τὸν Πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτούς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δύναμις, τὸν Τρύφωνα πολεμῆσαι διεγνώς, καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν Αρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

praeda abacta captiuisque abductis, Damascum profectus, illic omnia vendidit. Sub idem autem tempus Simon eius frater, Iudaea omni peregrata et Palaestina vsque ad Ascalonem, castella munuit: cumque ea et aedificiis et custodiis firmasset, Ioppen se contulit, eaque occupata validum ei praesidium imposuit. audiuerat enim Ioppenses magnopere velle Demetrii militibus vrbem tradere.

11. Itaque cum has res gessissent et ordinassent Ionathas et Simon, Hierosolyma reuersi sunt. atque Ionathas, populo vniuerso in templum conuocato, cum eis statuit Hierosolymorum moenia instaurare, et templi septum, quod dirutum erat, reficere, locaque circumcirca turribus praealtis munire. ad haec, muro etiam per mediam vrbem ducto, praesidiarios in arce foro excludere, eosque hoc modo commeatuum copia prohibere: ac praeterea castella per regionem, multo quam ante validiora, facere. Cum autem haec sententia etiam populo visa fuisset se recte habere, ille quidem vrbem moenibus et aedificiis excolebat, Simonem vero in regionem dimisit, vt eam operibus firmaret. Caeterum Demetrius flumine traiecto Mesopotamiam peruenit, eo animo, vt hanc simul et Babylonem occuparet, vtque potitus superioribus satrapiis, inde occasionem arriperet totum imperium occupandi. nam et Graeci et Macedones, qui illic habitarent, crebras ad eum legationes mittebant, promittentes, ea lege, vt ad eos veniret, sese deditionem facturos, simulque cum eo bellum suscepturos contra Arsacen Parthorum regem. Hac spe elatus ad eos contendit, eo consilio, vt, si Parthos debellaret viresque ei suppeterent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque eiiceret. Cum autem eum alacriter admodum excepissent illius regionis homines, copiasque coegisset, bellum intulit Arsaci, totoque exercitu amisso, ipse viuus captus est, sicut alibi iam retulimus.

ΚΕΦ. ε'.

Ως, Ιωνάθᾳ ὑπὸ Τρύφωνος δολοφονηθέντος, Σίμωνα στρατηγὸν καὶ ἀρχιερέα ἀπέδειξαν οἱ Ιουδαῖοι· ὅσα τε ἐκείνῳ ἀνδρείως ἐπράττετο, μάλιστα κατὰ Τρύφωνος.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, ὃν ἔτ' ἦν Αντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν, ὡς' αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ παρὰ Ιωνάθᾳ φόβος, φίλα τυγχάνοντος Αντιόχῳ. καὶ διὰ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν Ιωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Αντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς Βεθσάνην ἐκ τῆς Αντιοχείας παραγίνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ελλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων Ιωνάθης ἀπήντησεν ἐπιλέκτῳ στρατῷ. πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν Ιωνάθην, ὑπέρχεται δώροις αὐτὸν καὶ Φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν Ιωνάθῃ προσέταξε· τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προορώμενον. τήν τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολύσαι· καὶ γὰρ νῦν οὐ δεόντως αὐτὴν ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα· καταχόντα μέντοιγε περὶ αὐτὸν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάνθ' ὅσα κατὰ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.

β'. Ο μὲν οὖν Ιωνάθης, οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμῃ ἀληθεῖ τὸν Τρύφωνα συμβουλεῦσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τριχιλίους δὲ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν χιλίων ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα σὺν Τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ Πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο

CAP. VI.

Quomodo, Ionatha a Tryphone dolis occiſo, Iudaei Simonem conſtituerunt exercitus ducem et pontificem: quaeque ab eo fortiter geſta erant, praecipue adverſus Tryphonem.

TRyphon autem, poſtquam res Demetrii huiuſmodi exitum habuiſſe cognouerat, non amplius Antiocho fidus erat, ſed cogitabat, quonam pacto eo ſublato, regnum ipſe poſſet occupare. nam et huic illius conſilio obſtabat metus ei inculſus a Ionatha, Antiochi amico. Itaque decreuit prius illum e medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem ſtatuiſſet eum fraude et dolo interficere, Antiochia Bethſanam proficiſcitur, quae Graecis dicitur Scythopolis: vbi ei occurrit Ionathas cum quadraginta delectorum hominum millibus. ipſum enim ad bellum gerendum veniſſe ſuſpicabatur. Ille vero, cognito Ionatham ad dimicandum paratum eſſe, ipſum muneribus et blanditiis ſubdole aggreditur, ſuiſque ducibus, vt ei perinde ac ſibimetipſi obedirent, imperauit: hiſce volens fidem fictae beneuolentiae adſtruere, omnemque illi ſuſpicionem eximere, vt curis et cuſtodibus ſolutum, ſibi non conſulentem, caperet. poſtremo ſuaſit, vt exercitum dimitteret; (eum enim iam ſine neceſſitate adduci, ceſſante bello et pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa ſe retentis, rogabat, vt ipſum vſque Ptolemaïdem comitaretur. ſe enim vrbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei ſubiecturum: quippe qui harum rerum cauſa affuerit.

2. Et quidem Ionathas, nihil horum, quae acciderunt, ſuſpicatus, conſiſuſque Tryphoni, vt qui ex beneuolentia veraque animi ſententia iſta fiaderet, exercitum dimiſit. Tribus autem duntaxat hominum millibus retentis, duo eorum millia in Galilaea reliquit, mille vero ſecum ducens Ptolemaïdem cum Tryphone ſe contulit. Portis autem a Ptolemaïdenſibus clauſis, nam et hoc illis

γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τῶ Τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν Ιωνάθην ἐζώγρησε, τὰς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας διχιλίας, ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν Ιωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθασαν πρὶν ἢ τὰς ὑπὸ τῶ Τρύφωνος ἀπεσταλμένας ἀφικέσθαι, φοβηθέντες τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες, ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν Τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

γ'. Οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀκούσαντες τὴν Ιωνάθου σύλληψιν, καὶ τὴν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο, καὶ δεινὴ τάνδρὸς ἐπιζήτησις παρὰ πᾶσιν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τῆς Ιωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφῃρημένοι, τὰ περιξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτὸς, καὶ διὰ Ιωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ἐπισυσῇ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τὰς περὶ τῶν ἐσχάτων κινδύνους ἀναγκάζωνται καθίστασθαι. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς, ὡς ὑπενόουν, συνέπεσε. τὸν γὰρ Ιωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς Ιουδαίους ὡς ἀπορουῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς δὲ ὁ Τρύφων, δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ιουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. Σίμων δὲ ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς Ιεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ἐπιόντα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρεκάλειν ἤρξατο. "τὸ μὲν ὑπὲρ "τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας, ἄνδρες ὁμόφυλοι, μετὰ τῶν πα- "τρὸς ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως "ἀποθανεῖν, οἶκε ἀγνοεῖτε. παραδειγμάτων δὲ τοιούτων εὐ- "πορουῦντές μου, καὶ τῶν θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς "θρησκείας τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένης, φόβος "ἀδὺς ἔσαι τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκβάλῃ "τῆς ψυχῆς, ἀντεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωΐαν καὶ δόξης "καταφρόνησιν. ὅθεν ὡς ἐκ ἀπορουῦντες ἡγεμόνος, οἵ τε καὶ

imperauerat Tryphon, Ionatham quidem viuum comprehendit, eius vero milites omnes ferro trucidauit. Misit etiam suos ad relictos in Galilaea bis mille, vt et eos perimerent. Sed illi, istis, quae Ionathae acciderant, exauditis, priusquam aduenerint, quos miserat Tryphon, armis tecti e regione excesserunt. Qui vero ad eos persequendos missi erant, vbi viderunt paratos esse ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reuersi sunt.

3. Hierosolymitani autem, cum fama accepissent Ionatham captum esse, et, qui cum eo erant, interiisse milites, et illum ipsum ob ea, quae euenerant, deplorabant, et omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus iustusque eis incussus animos valde solicitabat; ne, cum Ionathae virtute simul et cura et moderatione destituti essent, gentes finitimae illis infestae, Ionathaeque metu eousque quiescentes, nunc in eos insurgerent, bellogue illato extrema discrimina adire cogerent, id quod eis, non aliter quam exspectabant, contigit. Nam gentes, audita Ionathae morte, bello adoriri coeperunt Iudaeos, vtpote duce carentes. Ipse etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, vbi in Iudaeam adscenderat, bellum gerere aduersus eos, qui in ea erant. Simon autem, cum videret Hierosolymitanos ex istis in terrore esse atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impressionem alacriter sustinendam, populi concione in templum vocata, huiusmodi verbis eos consolari coepit. "Equidem iam non est, vt amplius "ignoretis, viri populares, vt cum patre meo et ego et "fratres mei pro libertate vestra ausi fuerimus mortis periculum libenter adire. Cumque huiusmodi exemplorum "abunde habeam, etiam ex eo, quod decretum sit nostrae "familiae mortem obire pro lege et religione, nullus "tantus erit metus, qui hanc nostrorum sententiam ex "anima mea eiiciet, eiusque in locum inducet vitae "amorem et gloriae contemtum. Quapropter, tan"quam ductore non egentes, qui vel maxima pro vobis

"τάχιον ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύ-
"μως ἐφ' ἃς ἂν ἡγῶμαι· ἅτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν
"ἀδελφῶν, ἵνα φείδωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ἅτε χείρων, ἵνα
"ὃ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ
"τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλί-
"πω. οἷς δέ μὲ δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις
"ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ, ὡς καὶ δίκην ληψόμενος παρὰ
"τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων
"τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον
"μετὰ τοῦ Θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω κατα-
"φρονήσαντα ὑμῶν, ὡς ἂν ἐχόντων ἡγεμόνα, πρὸς τὸ πολε-
"μεῖν ὡρμηκέναι.

δ'. Τούτοις ποιησαμένου τοῦ Σίμωνος τοὺς λόγους, ἀνεθάρρη-
σε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ θελήσεως, ἀνη-
γέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας· ὡς ἀθρόως
πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ
ἀντὶ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν, αὐτὸν τὴν προσα-
σίαν ἔχειν, ἕσεσθαι γὰρ πρὸς ὅ, τι κελεύσει πειθηνίους. συνα-
θροίσας δὲ πᾶν εὐθὺς, ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας
ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ
πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος,
ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ Φίλου Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ
στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, προσάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν·
ἐδεδίει γὰρ, μὴ παραδῶσιν ἅτοι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι· αὐ-
τὸς δ' ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ Ἱεροσόλυμα.

ε'. Ὁ δὲ Τρύφων, ἆρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς
πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν παραγίνεται, καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον
ἄγων. ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τῆς αὐτοῦ δυνά-
μεως, εἰς Ἀδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ'
ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ ὁ Τρύφων ἡγε-
μόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς
αὐτὸν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ περιελθεῖν βουλόμενος, κε-
λεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι
τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων Ἰωνάθου ὁμή-

"pati atque facere paratus sit, sequimini me alacriter, quo-
"cunque vos duxero; neque enim meis sum fratribus prae-
"stantior, vt vitae meae parcam, neque deterior, quam illi,
"vt, quod iis pulcherrimum visum est, mori pro legibus
"cultuque Dei vestro, hoc ipse fugiam et aliis relinquam.
"quibus autem me oportet meipsum germanum illorum
"fratrem praestare, istis memet eiusmodi esse ostendam.
"persuasum enim habeo me poenas ab hostibus repetitu-
"rum esse, vosque omnes cum vxoribus et liberis ab illo-
"rum iniuriis erepturum, atque templum Dei auspiciis ab
"omni vastatione sartum tectum conseruaturum. nam gen-
"tes video, contemtu vestrum, vtpote ducem non haben-
"tium, bellandi impetum cepisse.

4. Cum in haec verba Simon dixisset, populum ad omnia confirmauit; vt, qui metu exanimatus esset et deiectus, statim melius se haberet, et ad bene sperandum excitaretur: ita vt vniuersi confertim exclamarent, Simonem sibi ducem esse, ipsumque pro Iuda et Ionatha fratribus suis principatum habere, seque ei, in omnibus, quae imperauerit, dicto audientes fore. Itaque coactis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, festinauit vrbis moenia denuo aedificare. Et cum turribus eam celsis validisque firmasset, Ionatham quidem, vnum ex amicis, Absalomi filium, cum exercitu Ioppen misit, eique in mandatis dedit, vt incolas eiiceret, (metuebat enim, ne isti vrbem Tryphoni traderent) ipse vero Hierosolymis mansit ad vrbis custodiam.

5. Tryphon autem, Ptolemaïde profectus magno cum exercitu, in Iudaeam se confert, Ionatham etiam vinctum secum ducens. At Simon ei quoque obuiam venit cum suis copiis ad vrbem Addida, in monte positam, cui subiecta erant Iudaeae campestria. Quod vbi Tryphon intellexit, Simonem a Iudaeis ducem constitutum esse, misit ad eum nuncios, eo animo, vt ipsum etiam fraude doloque circumueniret; eique mandat, si fratrem Ionatham dimitti vellet, vt mitteret argenti talenta centum et duos de Ionathae filiis obsides, ne

ρας, ἕπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποσήσῃ τὴν Ιδδαίαν τῦ βασιλέως. ἄρτι γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος ὤφελε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν τῦ Τρύφωνος ὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνεὶς, ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσει δὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν ὐ λύσει, μετ' αὐτῦ δὲ καὶ τὰς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβύμενος δὲ, μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τὰδελφῷ θανάτυ γενόμενος, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τὺς υἱὺς δέδωκεν ὑπὲρ αὐτῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ τῦ Τρύφωνος· εἰπὼν, ὅτι ταῦτα καὶ ἐνέδραν καὶ ἐπιβυλὴν ἔχει, ἅμως αἱρετώτερον εἶναι πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τὺς υἱὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος προβαλλομένοις μὴ ὑπακύσαντα λαβεῖν αἰτίαν, ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τύς τε Ιωνάθυ παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων ὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, ὐδὲ ἀπέλυσεν Ιωνάθην· ἀλλὰ, τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκπεριῆλθε τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς Ιδυμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ παραγενόμενος ἦκεν εἰς Αδωρα πόλιν τῆς Ιδυμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἀεὶ κατὰστρατοπεδευόμενος ἐξ ἐναντίας αὐτῦ.

ς'. Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύφωνα, καὶ παρακαλούντων σπεῦσαι πρὸς αὐτὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον, ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ιεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν διὰ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τάς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μάλιστα ὁδεύειν ὑπὸ βάθυς τὴν πορείαν παρέχυσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Ιεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων, εἰς τὴν Κοίλην ἀφικνεῖται Συρίαν· σπυδῇ τε εἰς τὴν Γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε Ιωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Αντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ Σίμων, πέμψας εἰς Βασκὰ πόλιν, μετακομίζει τὰ τῦ ἀδελφῦ ὀστᾶ. καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν Μωδεείμ τῇ πατριδι· πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς

dimissus Iudaeam in defectionem a Rege trahat. iam enim ipsum in vinclis retineri propter pecuniam, quam Regi acceptam deberet. At Simon Tryphonis astutias non ignorauit; sed cognito, quod et pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin et filios eius insuper hosti dediturus esset, tamen veritus, ne a populo traduceretur, vt qui fratri causa fuisset interitus, quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, aduocato in concionem exercitu, ad eos retulit, quae a Tryphone acceperat: addito insidias fraudemque sub illis latere, optabilius tamen esse, et pecuniam et filios ad eum mittere, quam propositis a Tryphone non auscultando dare suspicioni locum, se fratrem seruare noluisse. Atque ita Simon et Ionathae filios ei misit et pecuniam. illis vero acceptis, fidem non seruauit Tryphon, neque Ionatham dimisit: sed cum exercitu regionem circumiuit, et Idumaea peragrata deinde Hierosolyma adscendere statuit, factoque itinere veniebat Adora vsque Idumaeae vrbem. cui Simon cum suis copiis contra venire, castris ex aduerso castrorum illius semper positis.

6. Interea qui erant in arce, missis ad Tryphonem legatis, hortatum, vt cito ad se veniret, sibique commeatum mitteret, equitatum ad profectionem parauit, quasi ea nocte futurus Hierosolymis. sed multa nix, nocte delapsa et viis obducta, difficilemque equis qua irent ob profunditatem niuis transitum reddens, illi obstitit, quo minus Hierosolyma proficisceretur. Itaque Tryphon, inde digressus, in Coelen-Syriam abiit: festinanterque in Galaaditin facto impetu, et Ionatha illic interfecto et sepeliri iusso, ipse Antiochiam reuersus est. Simon autem, missis quibusdam ad Basca vrbem, ossa Ionathae fratris inde transfert. Atque is quidem eis iusta soluit in ipsius patria Modim: magno vero luctu a populo vniuerso deploratus est Ionathas. Quin et Simon patri et fratribus suis monumentum amplissimum exstruxit

αὐτῆ ἐκ λίθυ λευκῆ καὶ ἀνεξεσμένυ. εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ περίοπτον ἀναγαγὼν ὕψος, τοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται, καὶ τύλυς μονολίθυς, θαυμαστὸν ἰδεῖν χρῆμα, ἀνίστησι. πρὸς τύτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάτῳ μίαν ᾠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθυς τε ἕνεκα καὶ κάλλυς πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ περὶ μὲν τῆς Ιωνάθυ ταφῆς, καὶ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος, τοσαύτην σπυδὴν οἴδαμεν γενομένην. ἀπέθανε δὲ Ιωνάθης, ἀρχιερατεύσας ἔτη τέσσαρα, προσὰς τῆ γένυ. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς τύτυ τελευτῆς ἐν τύτοις ἦν.

ζ'. Σίμων δὲ, καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τῆ πλήθυς, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ Μακεδόσι δυλείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρυς αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ ἀνεισφορον Ιυδαίοις μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς Ασσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνυ Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε· τοσαύτη δ' ἦν ἡ τῆ πλήθυς περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία, ὥς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλυς συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν, ἐπὶ τῆ πρώτυ ἔτυς γράφειν Σίμωνος τῆ εὐεργέτυ Ιυδαίων καὶ ἐθνάρχυ. εὐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτῆ σφόδρα, καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν περιοίκων ἐκράτησαν. κατεσκέψατο γὰρ Σίμων Γάζαρά τε πόλιν καὶ Ιόππην καὶ Ιάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὑρμητήριον ᾖ καταλαμβανομένοις αὐτὴν, τῆ κακῶς ποιεῖν, ὡς καὶ τότε. καὶ τῆτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τῆτο ἔπειθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῆ γίνεσθαι, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν Φρυρῶν καὶ τῶν Φυγάδων Ιυδαίων ὑπομιμνήσκων, ἃ τε κάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχῃ τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, Φρυρᾶς ἐν αὐτῇ κατασταθείσης. ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος παραινῶν αὐτῷ τὰ συμφέροντα· καὶ πάντες προσβαλόντες καθῄρευν

ex lapide candido et polito. Cum autem illud in magnam et conſpicuam altitudinem extuliſſet, porticus ei circumdedit, et columnas vno ex lapide ſingulas, opus viſu mirandum, erigit. Ad haec etiam Pyramidas ſeptem, parentibus et fratribus, cuique vnam, aedificavit, tam ob pulchritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quae ad hunc vſque diem ſeruantur. Et Ionathae quidem ſepulturae, ſtructuraeque monumentorum pro Simonis domeſticis, huiuſmodi ſtudium adhibitum fuiſſe nouimus. Diem autem ſupremum obiit Ionathas, cum annos quatuor in pontificatu egiſſet et genti praefuiſſet. Atque ita quidem ſe habent, quae ad huius interitum ſpectant.

7. Simon autem, pontifex conſtitutus a multitudine, primo ſui pontificatus anno populum e ſeruitute Macedonum liberauit, vt non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem et immunitatem a tributis nacti ſunt poſt annum ſeptuageſimum et centeſimum regni Aſſyriorum, ex quo Syria potitus eſt Seleucus, cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, vt tam in contractibus inter ſe quam in publicis tabulis ſcriberent, primo anno Simonis benefactoris Iudaeorum et ethnarchae. Sub eo enim magna vſi ſunt felicitate, hoſteſque finitimos debellarunt. nam Gazara vrbem et Ioppen et Iamniam in ſuam poteſtatem redegit Simon: expugnataque Hieroſolymorum arce, ſolo eam aequauit, ne poſthac eſſet hoſtibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, vt tunc experti ſunt. Quo facto optimum viſum eſt et e re ſua, vt et montem deprimerent, cui arcem impoſitam eſſe contigit, ita vt templum emineret. ad quod populum, in concionem aduocatum, hortabatur, vt id facere liceret, malis commemoratis, quae a praefidiariis et a Iudaeis perfugis paſſi ſunt, porroque paſſuri eſſent, ſi regnum iterum occuparet alienigena, arcemque praeſidio teneret. His dictis populo perſuaſit, vt qui ad vtilia illos horturetur. Atque cunctorum manibus admotis, montem ſuſtulerunt;

τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τῆ ἔργῳ, τρισὶν αὐτῷ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα· καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἁπάντων τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους, ἐφ' ᾧ ἦν, ἀνηρημένων. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ Σίμωνος πραχθέντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σίμων, σύμμαχος γενόμενος Αντιόχῳ τῷ Εὐσεβεῖ, Τρύφωνι ἐπολέμησε, καὶ μετ' ὀ πολὺ Κενδεβαίῳ Αντιόχῳ στρατηγῷ· ὥς τε ὁ Σίμων ἀπέθανεν ὑπὸ γαμβρῷ Πτολεμαίῳ δολοφονηθείς.

ΜΕΤ' ὀ πολὺ δὲ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Δημητρίου, τὸν Αλεξάνδρου υἱὸν Αντίοχον, ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφων διέφθειρεν, ἐπιτροπεύων αὐτῷ, τέσσαρα βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειριζόμενος ἀποθάνῃ, διήγγειλε· τὰς δὲ φίλας καὶ τὰς οἰκειοτάτας διέπεμπε πρὸς τὰς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν, εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν· Δημήτριον μὲν ὑπὸ Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μηνύων, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ Αντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ, τῆς ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ, ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τῆς Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ Φύσιν, ὅσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μετριότητα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο· τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς διὰ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλωμένου δὲ καὶ Αντιόχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Σωτὴρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς

tribusque in vniuersum annis neque die neque nocte ab opere cessando, ad fundum diruerunt et in campi planitiem: adeo vt in posterum omnia superemineret templum, arce et monte, in quo posita erat, in nihilum redactis. Et quae a Simone quidem gesta sunt, in hunc modum se habuerunt.

CAP. VII.

Quomodo Simon, inita societate cum Antiocho Pio, bellum gessit aduersus Tryphonem, et non multo post contra Cendebaeum Antiochi ducem; vtque Simon diem obiit dolo occisus a genero suo Ptolemaeo.

NON multo autem postquam Demetrius captus est, Alexandri filium Antiochum, qui Deus cognominabatur, peremit Tryphon, tutor eius, quarto eius imperii anno. Et de eo quidem, quod inter curandum vita excesserat, sermonibus diuulgabat; amicos vero suos et necessarios passim ad milites mittebat, promissa faciens, se multum pecuniae illis largiturum, si ipsum in regem eligerent: Demetrium quidem a Parthis captum dictitans, fratrem vero eius Antiochum, si potiretur imperio, multa illis mala illaturum esse ad defectionem vlciscendam. Illi in spem adducti, fore, vt opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, vna voce illum principem crearunt. Tryphon autem, cum penes eum esset rerum summa, continuo ingenii prauitatem prodidit. Nam dum priuatus quidem erat, populo obsequebatur, et moderationem simulabat, his artibus eos pertrahens ad quaecunque volebat: quamprimum vero regnum adeptus est, laruam exuebat, et verum prae se ferebat Tryphonem. Itaque ex istis fiebat, vt hostes ipso potentiores euaserint. Nam milites, eum odio habentes, ad Cleopatram defecerunt, Demetrii vxorem, quae tum in Seleuciam cum liberis se receperat. Cum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soter dicebatur, tota regione vagaretur, nulla ipsum vrbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad

αὐτὴν ἐπί τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. ἐκάλει δὲ τὸν Αντίοχον ἐπὶ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν Φίλων αὐτὴν ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ, τὴν πόλιν ἐκδιδόντων τινῶν ἐκ τῆς Σελευκείας τῷ Τρύφωνι, δείσασα.

β'. Γενόμενος δὲ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Αντίοχος, καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφωνα· καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τῆς ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἄχρι ταύτης, εἴς τε Δώραν Φρυγίου τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς Σίμωνα τὸν τῶν Ιουδαίων ἀρχιερέα περὶ Φιλίας καὶ συμμαχίας πρέσβεις. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν τοῖς τὴν Δώραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς Αντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κριθῆναι Φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας φυγὼν εἰς Απάμειαν, καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τρία.

γ'. Ο δ' Αντίοχος, ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο· καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν Κενδεβαίῳ παραδοὺς τῷ Φίλῳ, ἐπὶ τὴν τῆς Ιουδαίας πόρθησιν καὶ τὴν Σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστειλε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Αντιόχου παρανομίαν, καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τοῦ μὴ δικαίων τῶν παρὰ Αντιόχου γινομένων τυγχάνειν παρορμηθείς, καὶ τῆς ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τοῦ πολέμου. καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτέρων προεκπέμπει στρατιωτῶν· αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος προῆει μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας, διαμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων· κρατήσας δὲ διὰ πάσης τῶν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.

δ'. Ηρξε μὲν οὖν ἐκτῶ τὰ πάντα τῶν Ιουδαίων ἔτη· τελευτᾷ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ

coniugium simul et regnum accersens. Antiochum autem ad haec inuitabat, tum quod amici ista ei persuaserant, tum quod sibi metuit, cum nonnulli e Seleucensibus vrbem Tryphoni tradere studerent.

2. Postquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie crescerent, inde profectus est Tryphoni bellum illaturus: eumque praelio victum e superiore Syria eiecit in Phoeniciam, et eo vsque illum persequutus obsidione cinxit in Dora, quo se fuga receperat, praesidio quodam expugnatu difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Iudaeorum pontificem de amicitia et societate cum eo ineunda. Ille vero postulatis eius libenter annuit, atque magnam pecuniae vim et commeatum, mittendo ad Antiochum, large suppeditauit militibus Doram oppugnantibus, ita vt ad breue tempus inter amicos eius maxime necessarios haberetur. Atqui Tryphon, cum Dora Apamiam fugisset, atque in ea obsidione captus esset, interfectus est, postquam tres annos regnauerat.

3. Caeterum Antiochus, ex auaritia et indolis prauitate, oblitus est eorum, quae Simon ei, cum necessitate premeretur, subministrauerat: copiisque militaribus Cendebaeo amico suo traditis, eum ad Iudaeam vastandam et Simonem comprehendendum emisit. At Simon, audita eius iniquitate, quamuis iam aetate prouectior, tamen indignatione commotus, quod nihil iusti ab Antiocho fieri experiretur, sumtoque animo supra aetatem, iuuenili ferocia copias ad bellum educebat: et filios quidem cum militum pugnacissimis praemittit: ipse vero cum exercitu processit diuerso itinere. Ac multis e suis ad angustias montium in insidiis collocatis, nusquam ausis excidit; sed, vbique hostibus superior, reliquum vitae tempus in pace agebat, inita etiam ab ipso cum Romanis societate.

4. Et quidem octo in vniuersum annos in Iudaeos regnauit: in conuiuio autem interiit ex insidiis, ei a ge-

ταύτην αὐτῷ συσησαμένη. ὃς, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ἐπὶ Ιωάννην τὸν τρίτον, τοῦτῳ δὲ καὶ Υρκανὸς ἦν ὄνομα, τοὺς διαφθεροῦντας. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίῳ τοῖς ὄχλοις μῖσος. σπασάσαντα δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος ἀπώσατο, τὸν Υρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

ΚΕΦ. ή'.

Υρκανὸς ἀρχιερωσύνην ὑποδέχεται, καὶ Πτολεμαῖον τῆς χώρας ἐκβάλλει. Αντίοχος στρατεύεται ἐφ' Υρκανὸν, καὶ ἔπειτα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιεῖται.

ΚΑΙ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῶν ὑπὲρ Ιεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, Δαγὼν λεγόμενον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην Υρκανὸς, καὶ τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίας παραστησάμενος, ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε· καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις περιῆν αὐτῆ, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῳ· τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ἀπόπτου ἠκίζετο, καὶ κατακεημνίσειν ὑκ ἀφισαμένη τῆς πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον ἂν ἐνδῴη τῆς περὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ χωρίου σπουδῆς, τοσοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. ἡ μέντοι μήτηρ, ὀργυσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὴν, ἀλλὰ πολὺ πλέον ὀργῆς χρώμενον ἑλεῖν σπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον, εἰ δίκην ὑπόσχοι τῆς εἰς αὐτοὺς παρανομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' Υρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγόσης τῆς μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ φρουρίου. ἡνίκα δὲ αὐτὴν τυπτομένην ἴδοι καὶ σπαραττομένην, ἐξελύετο, καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πρατ-

nero ſuo Ptolemaeo inſtructis. qui, vxore etiam Simonis et duobus filiis comprehenſis et in vincula coniectis, miſit, qui tertium quoque interficerent, Ioannem ſcilicet, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adoleſcens cum miſſos venire intellexiſſet, euitato ex illis periculo, ad vrbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia a patre eius acceperit, et Ptolemaeum odio habuerit. Nam et Ptolemaeum, cum per aliam portam ingredi annitere-tur, repulit populus, vt qui Hyrcanum iam receperat.

CAP. VIII.

Hyrcanus pontificatum ſuſcipit, et Ptolemaeum e regione eiicit. Antiochus in Hyrcanum exercitum ducit, ac poſtea ſocietatis foedus cum eo iungit.

ET Ptolemaeus quidem in arcem quandam receſſit, ſupra Hierichuntem poſitam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, cum primum Deum ſacrificiis exoraſſet, fecit aduerſus Ptolemaeum expeditionem: locoque, quo ſe receperat, oppugnato, aliis quidem rebus ſuperior erat, tantum miſericordia erga matrem et fratres vincebatur. Eos enim Ptolemaeus, in murum deductos, in conſpicuo loco cruciabat: et praecipitaturum minabatur, niſi ille ab obſidione deſiſteret. Atque is, putans, quantum de ſtudio locum capiendi remitteret, tantum ſe gratiae cariſſimis lucraturum, ne quid grauius paterentur, ſegnior aliquanto erat ad obſidionem vrgendam. Veruntamen mater paſſis manibus eum orabat, ne ſua cauſa remolleſceret, quin eo maiori indignatione commotus operibus inſtaret, ad locum expugnandum et hoſtem in poteſtatem ſuam redigendum, vt ſibi cariſſimos vlciſceretur. Ipſi enim ſuaue eſſe cum cruciatibus necari, dummodo poenas ſcelerum in ipſos editorum luat hoſtis eorum auctor. Haec dicente matre, Hyrcanus ad munitionem capiendam fortius animabatur. Sed cum primum eam verberari lacerarique videret, mox elangueſcebat, vincente miſe-

τομένοις συμπαθείας ἧττων ἐγένετο. ἑλκομένης δὲ ἔτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν. κατὰ δὲ ἑπτὰ ἔτη τοῦτο παρατηροῦσιν, ὡς ἐν ταῖς ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ Πτολεμαῖος, ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας τὸ πολέμιν, ἀποκτείνει τὰς ἀδελφὰς τοῦ Ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα· καὶ τοῦτο δράσας πρὸς Ζήνωνα Φεύγει, τὸν ἐπικληθέντα Κοτυλᾶν, τυραννεύοντα τῆς Φιλαδελφέων πόλεως.

β'. Αντίοχος δὲ, χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐνέβαλε, τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῳ δὲ τῆς Ὑρκανοῦ ἀρχῆς, Ολυμπιάδος ἑκατοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ δευτέρῳ· δηώσας δὲ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν. ἣν ἑπτὰ στρατοπέδοις περιλαβών, ἦνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, διά τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἔνδον πολιορκημένων, ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. κατὰ δὲ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ἐπίπεδον εἶναι, πύργους ἀνασήσας ἑκατὸν τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ διπλῆν τεμόμενος, ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ, πολλὰς ἑκδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτους πως προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις, πολλοὺς ἔδρων αὐτούς, αἰσθομένους δὲ, ἀνεχώρουν εὐχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τῶν ἐπιτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς, οἷον εἰκὸς, ἐκ πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον, τοῦτο μόνον κατέσχεν. Αντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀπολειχθέντας ἐξελθεῖν ἐκώλυεν· οἱ δὲ, ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προαναλώμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ἐπισάσης γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεῖντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς, πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς Αντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιώ-

ricordia, ex malis matri illatis orta. Ita durante diutius obsidione, annus ille instat, in quo Iudaeis otiari mos est. nam per singulos annos septenos hoc ipsum obseruant, sicuti septimo quoque die. Et Ptolemaeus, hac de causa leuatus bello, Hyrcani fratres et matrem interficit: eoque facto ad Zenonem se recipit, cognomento Cotylam, Philadelphensium vrbis tyrannum.

2. Antiochus vero, Simonis aduersum se facta aegre ferens, Iudaeam inuasit anno regni sui quarto, principatus vero Hyrcani primo, Olympiade centesima sexagesima secunda: vastatisque agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. quam cum septenis castris cinxisset, principio quidem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmitatem, tum propter obsessorum virtutem, accedente etiam aquae penuria; qua tamen eos liberauit delatus sub occasum vergiliarum multus imber. A parte autem muri septentrionali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis centum turribus trinum contabulationum, cohortes militares in eis collocauit. Cumque quotidie impressionem in moenia fecisset, atque altam et valde latam fossam duxisset, eamque duplicem, incolas concluſit. Illi vero, multis viis excogitatis, quibus excursiones facerent, sicubi hostes imparatos offenderent, magnas eis clades inferebant, sin sentirent, facile se in tutum recipiebant. Hyrcanus vero, postquam animaduertit suorum multitudinem sibi detrimento esse, propterea quod et necessaria ad victum ab eis celerius absumerentur, et verisimile esset, nihil a multis manibus, quod sit operae pretium, fieri, inutilem turbam secreuit et eiecit; quodque roboris erat et ad pugnandum idoneum, id solum retinuit. Et quidem Antiochus exclusos prohibet exitu: illi vero, inter muros oberrantes et fame confecti, miserabiliter perierunt. Sed vbi vmbraculorum festum instaret, qui erant in vrbe, eos, miseratione commoti, rursum intro receperunt. Cumque Hyrcanus misisset ad Antiochum et petiisset inducias in

σαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων σπένδεται, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ, ταύρους χρυσοκέρωτας, καὶ, μετὰ παντοίων ἀρωμάτων, ἐκπώματα χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν καμιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες, ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν. Αντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἰσία, πλεῖστον Αντιόχῳ τοῦ Επιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλών, ὑς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τὸν βωμὸν, τὸν νεὼν δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέῤῥαινε, συγχέας τὰ Ιουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Αντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

γ'. Αποδεξάμενος δὲ αὐτὸν τὴν ἐπισίκειαν Τρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ, ἀπωσάμενος τὴν συμβουλὴν τῶν παραινούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· πειθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν, τοῖς πρεσβευταῖς ἀπεκρίνατο, παραδοῦναι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ιόππης, καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, τῶν πέριξ τῆς Ιουδαίας. Φρουράν τε δεξαμένους, ἐπὶ τούτοις ἀπηλλάχθαι τοῦ πολέμου. οἱ δὲ τἆλλα μὲν ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνουμένοι πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοιγε τῆς φρουρᾶς ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν εὐθὺς τὰ τριακόσια, καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου Αντιόχου τοῦ βασιλέως, ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Τρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στεφάνην τῆς πόλεως. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν Αντίοχος, τὴν πολιορκίαν λύσας, ἀνεχώρησεν.

δ'. Τρκανὸς δὲ τὸν Δαυΐδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν. ὁρμώμενος δ' ὑπὸ τούτων πρῶτος Ιουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο· γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Αντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πό-

ſeptem dies propter feſtum, ille, pietati in Deum cedens, eas paciſcitur, ac praeterea magnificum ſacrificium intromiſit, tauros auratis cornibus, et, cum omni genere aromatum, pocula aurea et argentea. Et quidem ſacrificium a ferentibus acceperunt, qui ad portas erant, et in templum adduxerunt. Antiochus vero exercitum conuiuio excipiebat, multum diſſimilis Antiocho Epiphani, qui, capta vrbe, ſues ſuper altari mactabat, et iure carnium earum aedem adſpergebat, violatis Iudaeorum legibus patriaque eorum pietate: quibus rebus fiebat, vt gens illa in bellum exarſerit et nunquam in gratiam cum eo redierit. Hunc autem Antiochum propter ſingularem eius religionem omnes Pium nuncuparunt.

3. Quamobrem Hyrcanus, eius aequitate approbata, cognitoque eius erga Deum ſtudio, legatos miſit ad eum, petitum, vt ipſis concederet ex patriis legibus et inſtitutis viuere. Atque ille, cum repudiaſſet eorum conſilium, qui gentem, vtpote nullam cum aliis vitae conſuetudinem habentem, delendam ſuadebant, hac de re non deliberabat: ſed illud ſibi perſuadens, vt ex pietate omnia faceret, legatis reſpondit, vt obſeſſi arma traderent, et ſibi Ioppen reliquarumque vrbium, circa Iudaeam, vectigalia penderent, ac praeterea praeſidium acciperent, atque hac conditione bello liberarentur. Atque illi quidem in caetera conſentiebant, praeſidium vero non admittebant, propter inſociabilitatem ſuam, vt qui cum aliis vitae commercium non haberent. Verum pro praeſidio obſides dabant, atque argenti talenta quingenta, quorum trecenta in praeſentia dederunt, etiam cum Antiocho regi placuiſſet obſides accipere, quos inter erat et Hyrcani frater. Atqui vero murorum vrbis pinnas deiecit. Et his quidem factis, Antiochus, ſoluta obſidione, diſceſſit.

4. Hyrcanus vero, aperto ſepulcro Dauidis, qui diuitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit: et his opibus fretus Iudaeorum primus coepit externum militem alere. Iniit et cum Antiocho amicitiam et ſocietatem: eoque in vrbem accepto, omnia exercitui

λιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέχε. καὶ ποιησμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθυς αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Υρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνός, ἅτως ἱστορῶν. "τρόπαιον δὲ στήσας Αντίοχος ἐπὶ τῷ Λύ-"κῳ ποταμῷ, νικήσας Ιουδάτην τὸν Πάρθων στρατηγὸν, αὐ-"τόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο· δεηθέντος Υρκανοῦ τῆ Ιουδαίᾳ διά "τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ιουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξο-"δεύειν." καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδέταγ λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ Σάββατον· οὐκ ἔστιν δὲ ἡμῖν ἅτε ἐν τοῖς Σαββασιν, ἅτε ἐν τῇ ἑορτῇ, ὁδεύειν. συμβαλὼν δὲ Αντίοχος Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ, πολλήν τε τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται. τὴν δὲ τῶν Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ διαδέχεται Δημήτριος, Αρσάκης αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον Αντίοχος εἰς τὴν Παρθυαίην ἐνέβαλεν, ὡς καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

ΚΕΦ. θ'.

Ὡς μετὰ τὸν Αντιόχου θάνατον Υρκανὸς στρατεύεται ἐπὶ Συρίαν, καὶ φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ρωμαίους. περὶ τῆς τελευτῆς Δημητρίου βασιλέως καὶ Αλεξάνδρου.

Υρκανὸς δὲ, ἀκούσας τὸν Αντιόχου θάνατον, εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς εὑρήσειν, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τῶν μαχίμων καὶ ῥύεσθαι δυναμένων. Μήδαβαν μὲν οὖν, πολλὰ τῆς στρατιᾶς αὐτῷ ταλαιπωρηθείσης, ἕκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα καὶ Σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις καὶ Γαριζεὶν, τό τε Χουθαίων γένος, ὅπερ ᾤκει τὸν εἰκαοθέντα τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν Αλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, διὰ τὸν γαμβρὸν Μανασσὴν τὸν Ιάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μετὰ ἔτη διακόσια. Υρκανὸς δὲ καὶ τῆς Ιδουμαίας αἱρεῖ πόλεις Αδωρα, καὶ Μάρισσαν· καὶ, ἅπαντας τοὺς Ιδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν

abunde et magnifice ſubminiſtrauit. Cumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus eſt Hyrcanus. De his vero teſtimonium nobis perhibet Nicolaus Damaſcenus, iſta narrans. "At Antiochus, erecto tropaeo ad "Lycum fluuium, cum Indatem Parthorum ducem ſupe"raſſet, illic per biduum ſubſtitit, ad preces Hyrcani Iu"daei, quod forte inciderat patrium quoddam feſtum, in "quo Iudaeis non licebat iter facere." Et haec quidem dicendo non falſus habetur. nam inſtabat Pentecoſte poſt Sabbatum: atque nobis non licet aut Sabbato aut feſto patrio iter ſuſcipere. Antiochus autem, commiſſo praelio cum Arſace Partho, et magnam exercitus ſui partem amiſit, et ipſe mortuus eſt. Ei vero in regnum Syriae ſucceſſit eius frater Demetrius, per Arſacem liberatus a captiuitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impreſſionem fecerat, vt alibi iam ante dictum eſt.

CAP. IX.

Quomodo, poſt Antiochi mortem, Hyrcanus expeditionem facit in Syriam, et amicitiam init cum Romanis. De obitu Demetrii regis et Alexandri.

CÆterum Hyrcanus, audita Antiochi morte, confeſtim in vrbes Syriae expeditionem ſuſcipit: ratus (id quod erat) inuenturum vacuas a propugnatoribus et defenſoribus. Et quidem Medabam magno cum exercitus ſui labore ſexto demum menſe cepit: deinde Samegam et finitima loca capit; itemque Sicima et Garizim, Chuthaeorumque gentem, quae templum accolebat Hieroſolymitani ſimile, quod Alexander permiſit Sanaballetae duci aedificare, in gratiam generi ipſius Manaſſis, qui frater erat Iaddi pontificis, vt iam ante memorauimus. Contigit autem hoc templum vaſtari, poſtquam ducentos durauit annos. Hyrcanus etiam Idumaeae vrbes capit, Adora et Mariſſam: ſubactiſque omnibus Idumaeis, permiſit in regione ſua manere,

αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ περιτέμνειν τε τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τῆς πατρίδος γῆς καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην τὴν βίου δίαιταν ὑπέμειναν τὴν αὐτὴν Ιουδαίοις ποιήσασθαι. κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ιουδαίοις.

β'. Υρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. "ΦΑΝΙΟΣ ΜΑΡΚΟΥ "ΥΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν "Φεβρουαρίων ἐν Κομιτίῳ, παρόντος Λυκίου Μανίου Λυκίου "υἱοῦ Μεντινᾶ, καὶ Γαΐου Σεμπρονίου Γαΐου υἱοῦ Φαλερνᾶ, περὶ "ὧν ἐπρέσβευσε Σίμων Δοσιθέου, καὶ Απολλώνιος Αλεξάν- "δρου, καὶ Διόδωρος Ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμ- "φθέντες ὑπὸ δήμου τῶν Ιουδαίων, οἳ καὶ διελέχθησαν περὶ "φιλίας τῆς ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς Ρω- "μαίους, καὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε Ἰόππη καὶ "λιμένες, καὶ Γάζαρα καὶ πηγαὶ, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν "ἄλλας καὶ χώρας πολεμῶν ἔλαβεν Αντίοχος παρὰ τὸ τῆς "συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῇ, ἵνα τε τοῖς σρα- "τιώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν "καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι, καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν "πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' Αντιόχου παρὰ τὸ τῆς "συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πέμ- "ψαντες ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Αντιόχου "ἁρπασθέντα, καὶ τὴν χώραν διατιμήσωνται, τὴν ἐν τῷ πο- "λέμῳ διεφθαρμένην, ὅπως τε αὐτοῖς πρός τε βασιλέας καὶ "δήμους ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς "οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι "φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δή- "μου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου." περὶ μέντοι γραμμά- των, ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγ- κλητος εὐσχολήσῃ, σπουδάσειν τε τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν

si pudenda circumcidere, Iudaeisque legibus vti vellent. Illi vero patriae suae amore tum circumcisionem admiserunt, tum vitam in caeteris similiter ac Iudaei agere sustinuerunt. Atque eo tempore ipsis contigit, vt deinceps Iudaei essent.

2. Hyrcanus autem summus sacerdos, amicitiam volens cum Romanis olim factam renouare, mittit ad eos legationem. Et Senatus, acceptis, quas dederat literis, amicitiam cum eo pacisciturin hunc modum: "FANIVS "MARCI FILIVS PRAETOR Senatum conuocauit ante "diem octauum Iduum Februarii in Comitio, praesente "Lucio Manlio Lucii filio Mentina, et Caio Sempro-"nio Caii filio Falerna, propter eas res, quas Iudaeorum "legati retulerunt, Simon Dosithei filius, atque Apol-"lonius Alexandri, et Diodorus Iasonis, viri honesti et "boni, missi a populo Iudaeorum, qui etiam egerunt "de amicitia et societate, quae eis cum Romanis intercedit, et de publicis negotiis, vt Ioppe et portus, et "Gazara et fontes, et quascunque alias eorum vrbes et "loca bello cepit Antiochus citra Senatus decretum, haec "eis reddantur, neue regiis militibus liceat per ipsorum "aut subditorum fines iter facere. Item, vt, quae per "id bellum ab Antiocho attentata sunt praeter Senatus "sententiam, irrita fiant: vtque missis legatis curent eis "reddenda, quae per Antiochum ablata sunt, et regio-"nem aestiment, quae ab eo bello vastata est: vtque "eis ad reges et liberos populos dentur literae ad redeun-"dum tuto domum. Igitur de his rebus decreta sunt "haec, renouari amicitiam et societatem cum viris bo-"nis, et a bono amicoque populo missis." De literis autem allatis responderunt se deliberaturos esse, cum Senatui per sua negotia vacauerit; operamque daturos, vt in posterum nulla eiusmodi afficiantur iniuria; mandatumque esse praetori Fanio, vt eis pecuniam sup-

Φάνιον χρήματα ἐκ τῦ δημοσίυ, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. Φάνιος μὲν ἂν ἄτως ἀποπέμπει τὰς τῶν Ιυδαίων πρέσβεις, χρήματα δὲς αὐτοῖς ἐκ τῦ δημοσίυ, καὶ δόγμα συγκλήτυ πρὸς τὰς διαπέμψοντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένυς τὴν οἴκαδε παρεσίαν.

γ'. Τὰ μὲν οὖν περὶ Υρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τάτοις ὑπῆρχε. Δημητρίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ προθυμυμένῳ στρατεύειν ἐπὶ Υρκανὸν, ἐκ ἐξεγένετο καιρὸς, διὰ ἀφορμὴ, τῶν τε Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τῦ Σελεύκυ γένυς παραδῷ αὐτοῖς ἀπολῃσόμενον τὴν βασιλείαν, τῦ δὲ Πτολεμαίυ πέμψαντος Αλέξανδρον μετὰ στρατῦ τὸν Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸν Δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισάντων ἀπέθανεν· Αλέξανδρος δὲ, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Υρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τῦ Δημητρίυ παιδὸς Αντιόχυ τῦ Γρυπῦ ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ διαφθείρεται.

ΚΕΦ. ί.

Ως, δύο ἀδελφῶν, Αντιόχυ Γρυπῦ καὶ Αντιόχυ Κυζικηνῦ, περὶ τῆς βασιλείας μαχομένων, Υρκανὸς τὴν Σαμάρειαν ἐλὼν πᾶσαν ἠφάνιζε· καὶ ὡς Υρκανὸς τῇ τῶν Σαδδυκαίων προσετέθη μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων ἀπορραγείς.

Παραλαβὼν δὲ τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν Αντίοχος, ἐπὶ μὲν τὴν Ιυδαίαν στρατεύειν εὐλαβὴς ἦν, τὸν ἀδελφὸν ἀκήων τὸν ὁμομήτριον, Αντίοχος δὲ κἀκεῖνος ἐκαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκυ συλλέγειν. μένων δὲ κατὰ χώραν, ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἔφοδον τὴν τἀδελφῦ, ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει.

peditet ex aerario ad domum reditionem. Et quidem Fanius praetor ita Iudaeorum legatos dimisit, data eis pecunia ex aerario, necnon senatusconsulto ad eos, qui deducere et tutum iter domum vsque eis praestare deberent.

3. Et Hyreani quidem pontificis rerum status hic erat. Demetrius autem rex, Hyrcano bellum inferre cupiens, tempus et opportunitatem non habuit, quod tum Syris esset tum militibus inuisus. nam improbus admodum erat. Cumque illi misissent ad Ptolemaeum, cui Physcon cognomen erat, legatos, petitum, vt sibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, et Ptolemaeus misisset Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, et pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem praelio victus ad Cleopatram vxorem confugit Ptolemaïdem; atque ab vxore non admissus, inde Tyrum profectus capitur, multaque passus ab oforibus suis diem supremum obiit: Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam init cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus a Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

CAP. X.

Quomodo Hyrcanus, duobus fratribus Antiocho Grypo et Antiocho Cyzicemo pro regno bellum gerentibus, Samariam captam penitus deleuit: vtque Hyrcanus, a Pharisaeis auulsus, in Sadducaeorum sententiam concessit.

CÆterum Antiochus, regno Syriae potitus, in Iudaeam exercitum ducere reformidabat, audito suum ex matre fratrem (cui et ipsi Antiocho nomen erat) contra se apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines suos se continens, statuit in fratris sui incursum semet praeparare, qui Cyzicenus a Cyzico vrbe, in qua nutritus esset, cognominatus est. patre autem erat An-

πατρὸς δ' ἦν Αντιόχῳ τῷ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθοις ἀπέθανεν· ἄτος δὲ ἀδελφὸς ἦν Δημητρίῳ τῷ Γρυπῷ πατρός. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ Κυζικηνὸς Αντίοχος παραγενόμενος εἰς Συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Υρκανὸς δὲ πάντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε. καὶ γὰρ αὐτὸς μετὰ τὴν Αντιόχῳ τελευτὴν τῶν Μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ἄτε ὡς ὑπήκοος, ἄτε ὡς φίλος, αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἦν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ἐπιδόσει πολλῇ καὶ ἀκμῇ κατὰ τὰς Αλεξάνδρῳ τῷ Ζεβιναίῳ καιρὰς, καὶ μάλιστ' ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος σχολὴν Υρκανῷ παρεῖχε Ιουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τῷ μέντοιγε Κυζικηνῷ τὴν γῆν κακοῦντος, φανερῶς καὶ αὐτὸς τὴν ἑαυτῷ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο· καὶ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τὸν Αντίοχον, καὶ αὐτόν τε πράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησεν.

β'. Καὶ στρατεύει μὲν ἐπὶ Σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, περὶ ἧς, ὅτι καλεῖται νῦν Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ Ηρώδου, κατὰ χώραν δηλώσομεν. προσβαλὼν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν Μαρισσήνους, ἀποίκους ὄντας Ιουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τῶν Σύρων βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, Αντίγονον καὶ Αριστόβουλον. ὧν ἐπικειμένων, εἰς τοῦτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων, ἐπικαλέσασθαι δὲ βοηθὸν Αντίοχον τὸν Κυζικηνόν. ὃς, ἑτοίμως ἐπὶ τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν περὶ Αριστόβουλον ἡττᾶται· διωχθεὶς δ' ἄχρι Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ' ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείσασι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον, πέμψαντας πρὸς τὸν αὐτὸν Αντίοχον. ὃς, παρὰ Πτο-

tiocho Sotere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater Demetrii, patris Grypi. accidit enim, vt duobus fratribus nuberet Cleopatra, ſicut et alibi narrauimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus, multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim poſt obitum Antiochi a Macedonibus defecerat; nec quidquam eis iam, nec vt ſubditus, nec vt amicus, praeſtabat: quin rebus ſecundis admodum et florentibus vtebatur Alexandri Zebinae temporibus, et maxime ſub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano praebebat fruendi Iudaea ſecure, ita vt pecuniae vim innumerabilem congeſſerit. Tamen Cyzicenq agros vaſtante, ipſe quoque voluntatem ſuam aperte oſtendebat: et deſertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipſum tum eius fratrem mutuis certaminibus affligi, vtrumque contemnebat.

2. Hinc fit, vt expeditionem faceret aduerſus Samariam, vrbem munitiſſimam, de qua, vtpote nunc Sebaſte vocata ab Herode iterum condita, ſuo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infenſus propter iniurias, quas Mariſſenis Iudaeorum colonis et ſociis intulerant iuſſu regum Syriae. Cum igitur vrbem foſſa vndique et duplici muro per octoginta ſtadia cinxiſſet, filios ſuos eis praefecit Antigonum et Ariſtobulum, quibus prementibus in eam famis neceſſitatem adducti ſunt Samaritae, vt etiam inſuetis veſcerentur, et Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui, cum libenter eis opitulatum ſe contuliſſet, ab Ariſtobulo vincitur; et Scythopolim vſque fugatus a fratribus, effugit. Illi vero, in Samaritas conuerſi, eos iterum intra muros compellunt, ita vt, mittendo ad eundem Antiochum, eum denuo accerſiuerint in auxilium, qui, accitis a Ptolemaeo Lathuro hominum

λεμαίᾳ τῷ Λαθύρῳ μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἐξακισχιλίους, ὧς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκείνος, καὶ ὅσον ὕπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν ἐπόρθει τὴν Ὑρκανῶ χώραν μετὰ τῶν Αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ὐ τολμῶν, ὑ γὰρ ἦν ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτῦ, νομίζων δὲ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ δὲ πολλὰς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις περιπίπτων, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ καὶ Επικράτει τὸν πρὸς τὰς Ιουδαίας πόλεμον ἐπιτρέψας.

γ'. Καλλίμανδρος μὲν οὖν, θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος παραχρῆμα διεφθάρη. Επικράτης δὲ, ὑπὸ Φιλοχρηματίας, τήν τε Σκυθόπολιν, καὶ τἄλλα πρὸς ταύτην χωρία, πρᾶδωκε φανερῶς τοῖς Ιουδαίοις· τὴν δὲ Σαμαρείας πολιορκίαν διαλύειν ὐκ ἠδύνατο. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας, ὐκ ἠρκέθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπίκλυστον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. διασκάψας γὰρ αὐτὴν, ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῦ γενέσθαι ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλετο. παράδοξον δέ τι περὶ τῦ ἀρχιερέως Ὑρκανοῦ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. Φασὶ γὰρ, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκούσειε φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Αντίοχον. καὶ τῦτο, προελθὼν ἐκ τῦ ναῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε. καὶ συνέβη ὕτως γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ὑρκανῦ ἐν τύτοις ἦν.

δ'. Κατὰ δὲ τῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τὰς ἐν Ιεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ Ιουδαίας συπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν Αλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτολεμαῖον, τὸν Λάθυρον ἐπιλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, Χελκίαν, καὶ Ανανίαν υἱὰς ὄντας Ονίᾳ τῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν ἐν τῷ Ηλιοπολίτῃ νόμῳ πρὸς τὸν ἐν Ιεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν

ad ſex millia, quos ille, inuita matre, et ab ea principatu propemodum deturbatus, miſit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat) ſed fore ſperans, vt agrorum vaſtatione Hyrcanum cogeret ſoluere obſidionem Samariae. Verum poſtquam delatus in hoſtium inſidias multos ſuorum militum amiſit, Tripolim ſe recepit, cum Callimandrum et Epicratem bello gerendo contra Iudaeos praefeciſſet.

3. Et quidem Callimander, dum audacius in hoſtes inuehitur, in fugam verſus ſtatim occubuit. Epicrates vero, quippe quod pecuniae auidus, et Scythopolin et alia finitima loca prodidit manifeſte Iudaeis, neque Samariam obſidione leuare potuit. Et quidem Hyrcanus vrbem, vno anno obſeſſam, cepit: nec eo ſolo contentus erat, ſed et eam funditus deleuit, inductis eo torrentibus. eam enim effodiendo ita ſubruit, vt in cauernas delaberetur, et ne veſtigium quidem vrbis vllum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in congreſſum eius et colloquium venerit. Fertur enim, quo die eius filii cum Cyziceno dimicarunt, cum ille ſolus in templo pontifex thura adoleret, vocem audiuiſſe, quae ſignificaret ſuperatum modo ab eius pueris Antiochum. id quod ipſe egreſſus ex templo toti populo indicauit. atque ita factum contigit. Et hoc quidem in ſtatu erant res Hyrcani.

4. Accidit autem eodem tempore, vt non ſolum qui Hieroſolymis, et in ea regione erant Iudaei, bene agerent: ſed etiam qui Alexandriae et in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina a filio ſuo Ptolemaeo, cognomine Lathuro, diſſidens, duces conſtituit Chelciam et Ananiam, Oniae filios, eius, qui templum in Heliopolitana praefectura Hieroſolymitani ſimile con-

ἄλλοις δεδηλώκαμεν. παραδῦσα δὲ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν, ἀδὲν δίχα τῆς τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππάδοξ, λέγων ἅτως. "οἱ "γὰρ πλείους, οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἐπιπεμ- "πόμενοι παρὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μετεβάλλοντο "παραχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ονίε "λεγόμενοι συνέμενον Ιουδαῖοι, διὰ τὸ τὺς πολίτας αὐτῶν εὐ- "δοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ Χελκίαν τε καὶ Ανα- "νίαν." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

ε'. Υρκανῷ δὲ Φθόνον ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία παρὰ τῶν Ιουδαίων· μάλιστα δὲ οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ιουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω δεδηλώκαμεν. τοσαύτην δὲ ἔχυσι τὴν ἰσχὺν παρὰ τῷ πλήθει, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, εὐθὺς πιστεύεσθαι. μαθητὴς δ' αὐτῶν ἦν καὶ Υρκανὸς, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτὺς ἐφ' ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένυς ἑώρα, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτύς. ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βυλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσκειεν ἂν τῷ Θεῷ, καὶ αὐτὸ δὲ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν· ἠξίυ γε μὴν, εἴ τι βλέπυσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὴν ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἥδη τοῖς ἐπαινοῦσιν, εἷς δέ τις τῶν κατακειμένων Ελεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ σάσει χαίρων, ἐπεὶ, φησὶν, ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθυ, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτῦ πυθομένυ, δι' ἣν ἀπόθοιτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι, φησὶν, ἀκούομεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, αἰχμάλωτόν σε γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος Αντιόχυ τῦ Επιφανῦς. ψευδὴς δὲ ὁ λόγος ἦν· καὶ πρὸς αὐτὸν Υρκανὸς παρωξύνθη, καὶ σάντες δ' οἱ Φαρισαῖοι σφοδρῶς ἠγανάκτησαν.

ς'. Τῶν δ' ἐκ τῆς Σαδδυκαίων αἱρέσεως, οἳ τὴν ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεσιν ἔχυσιν, Ιωνάθης τὺς ἐν τοῖς μά-

ſtruxerat, prout alibi narrauimus. Cum autem iſtis exercitum tradidiſſet Cleopatra, nihil abſque eorum ſententia faciebat, ſicut et nobis teſtimonio eſt Strabo Cappadox, ita dicens: "Plerique enim, et qui nobiſcum ſe contule-"runt Cyprum, et qui poſtea a Cleopatra eo miſſi ſunt, "confeſtim deficiebant ad Ptolemaeum: ſoli vero ex Oniae "factione Iudaei fidi permanebant, eo quod ciues eorum "Chelcias et Ananias maxima eſſent in gratia apud Regi-"nam." Et haec quidem Strabo dicit.

5. Caeterum Hyrcano inuidiam Iudaeorum commoverunt res ſecundae: et maxime Phariſaei erant in eum male animati, vna quidem Iudaeorum ſecta, vt ſuperius memorauimus. Tantae autem ſunt auctoritatis apud plebem, vt, ſi quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum diſcipulus et Hyrcanus erat, eiſque in primis carus. Cumque aliquando eos ad conuiuium vocaſſet, et opipare accepiſſet, poſtquam animaduertit eos vehementer delectari, coepit eis dicere. vt illi quidem norint, ſeſe velle eſſe iuſtum, et omnia facere, quibus Deo placere poſſet; id quod ipſi quoque Phariſaei profiterentur: petere tamen, ſi quid peccare ſe et de via deflectere viderent, vt ſe in eam reuocarent atque corrigerent. Cum vero illi amplum virtuti eius teſtimonium dediſſent, is quidem laudibus eorum delectatus eſt. ſed conuiuarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii praui et ſeditionis amans, quoniam, inquit, verum ſcire expetis, ſi vis eſſe iuſtus, pontificatu tete abdica, et ſolo populi principatu contentus eſto. Cum autem cauſam is quaereret, cur deberet pontificatum deponere; quia, inquit, audimus a natu maioribus, captiuam fuiſſe tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. Falſum autem erat id, quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Phariſaei omnes grauiter offenſi ſunt.

6. Tum Ionathas quidam de ſecta Sadducaeorum, qui contrarium tenent Phariſaeis inſtitutum, Hyrcani cum

λισα φίλος ὢν Υρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν Ελεάζαρον ἔλεγε· καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιός ἐστιν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. τῶν δ' Υρκανοῦ τὰς Φαρισαίους ἐρομένων, τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας· πεισθήσεσθαι γὰρ ὑ μετὰ τῆς ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τῆς δίκης· πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. ὑ γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ Φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ἐπιεικῶς ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐπιπαρώξυνεν Ιωνάθης, καὶ διέθηκεν ὅτως, ὥστε τῇ Σαδδυκαίων ποιεῖσθαι προσθέσθαι μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τά τε ὑπ' αὐτῶν καταστάθεντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς Φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς παρὰ τοῦ πλήθους διεγένετο. περὶ μέντοι τούτων αὖθις ἐροῦμεν. νῦν δὲ δηλῶσαι βούλομαι, ὅτι νόμιμα πολλά τινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα τὸ Σαδδυκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφοράς γενέσθαι συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν Σαδδυκαίων τοὺς εὐπόρους μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐκ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο καὶ τῶν Εσσηνῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν Ιουδαϊκῶν ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν.

ζ'. Υρκανὸς δὲ, παύσας τὴν πάσιν, καὶ μετ' αὐτὴν βιώσας εὐδαιμόνως, καὶ τὴν ἀρχὴν διοικησάμενος τὸν ἄριστον τρόπον ἔτεσιν ἐνὶ καὶ τριάκοντα, τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε· τριῶν τῶν μεγίστων ἄξιος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριθεὶς, ἀρχῆς τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων πρόγνωσιν παρεῖ-

primis amicus, dicebat de communi omnium Phariſaeorum ſententia conuiciatum eſſe Eleazarum: idque ipſi fore manifeſtum, ſi ab illis quaerat, quanam poena dignus ſit Eleazarus ob illud dictum. Cumque Hyrcanus a Phariſaeis ſciſcitaretur, quam poenam illum commeritum eſſe cenſeant, (ſe enim perſuaſum habiturum non ex illorum ſententia ſibi factum eſſe conuicium, ſi illum poena, quam poſtulat flagitium, affecerint) reſponderunt illi, verberibus et vinculis dignum eſſe. neque enim videbatur eis conuicii gratia capite plectendus: et alioquin ita Phariſaei a natura comparati, vt in poena irroganda clementes ſint. Ea re grauiter adeo offenſus eſt Hyrcanus, vt hominem ex illorum ſententia contumeliam dixiſſe exiſtimauerit. Et maxime Ionathas inſuper incendit, et ita affecit, vt ſuaderet ei a Phariſaeis deficere, et ad Sadducaeorum partes tranſire, et praeſcripta a Phariſaeis populo iura antiquare, atque in eos, qui ea ſeruarint, animaduertere. Itaque hinc natum eſt multitudinis tum in eum tum in eius filios odium. Verum de his poſtea dicemus. In praeſentia autem demonſtrare volo, Phariſaeos multa inſtituta populo tradidiſſe a patribus accepta, quae in Moyſis leges non relata ſunt. ideoque ea Sadducaeorum genus repudiat, dicitque ea pro inſtitutis habenda, quae ſcripta ſunt, quae autem a patribus tradita ſunt, non eſſe ſeruanda. Atque accidit, vt de his quaeſtiones eis graueſque contentiones orirentur, Sadducaeis locupletes ſolum in ſuas partes pertrahentibus, Phariſaeis autem multitudinis fauore nitentibus. Sed de his duabus ſectis et Eſſenorum tertia accurate tractauimus in ſecundo, quem ſcripſimus de rebus Iudaïcis, libro.

7. Caeterum Hyrcanus, ſedata contentione, cum poſt eam feliciter vixiſſet, et imperio optime annos vnum et triginta praefuiſſet, obiit, relictis quinque filiis; tria maxima conſequutus a Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, et vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque praeſenſionem et praedictionem ei

χεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἅτως, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῆ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι, προεῖπεν. ὧν τὴν κατασροφὴν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τῆς τε πατρὸς ὑπέβησαν εὐτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσαθαι.

ΚΕΦ. ιά.

Ὡς Αριςόβυλος, τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται· καὶ τῆς ἐχάτης ὠμότητος περὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν οὐδὲν ἀπολείπει. καὶ ὡς μετὰ τὴν Αντιγόνε ἀναίρεσιν αὐτὸς τελευτᾷ.

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τε πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Αριςόβυλος τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἅτως, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται μετὰ τετρακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς, καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' ἧ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος δυλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. σέργων δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν Αντίγονον, τῦτον μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίε, τὰς δ' ἄλλας εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν· ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει· καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὥς· αὐτὴν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. προσίθησι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν Αντίγονον, ὃν σέργειν ἐδόκει, μάλιςα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίςευσε, τὰ μὲν ὑπὸ τῆ Φιλεῖν αὐτὸν ὑ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. τῆ δὲ Αντιγόνῳ ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ ςρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τῆς ἑορτῆς, καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ Θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνςάσης, ἔτυχε τὸν μὲν Αριςόβυλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ Αντίγονον ἐπιτελοῦντα τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν, εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω περὶ τῆς ταδελφῆ σωτηρίας εὔχεθαι· τὰς δὲ πονηρὰς καὶ διαςῆσαι

ita praebebat, vt de duobus suis filiis natu maioribus praedixerit, non diu in imperio mansuros. De quorum interitu operae pretium est narrationem facere, vt intelligamus, quantum eos pater felicitate supergressus est.

CAP. XI.

Quomodo Aristobulus, imperio susceptο, diadema sibi primus imponit; et nihil ad extremam crudelitatem in matrem fratresque reliqui facit. atque vt ipse post Antigoni caedem vitam finit.

DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus eius filiorum natu maximus, cum sibi visum fuisset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primùs imponit, post annos numero quadringentos octoginta et vnum, mensesque tres, quam populus Babylonica seruitute liberatus in proprias sedes reuenerat. eumque Antigonum fratrum suorum sibi aetate proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, caeteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam coniecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat), eoque crudelitatis processit, vt vinctam fame necarit. Addidit et matri fratrem Antigonum, quem amare videbatur, et in primis regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo. quibus primum non credebat, tum quia eum amabat male dicentibus animum non aduertens, tum quod ea maledicta ab inuidia proficisci putabat. Sed cum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reuerteretur, et tunc in eo essent, vt festum agerent, quo Deo erigunt tabernacula, accidit, vt Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero adscenderet splendidissime ornatus in templum, ad festum celebrandum, vna cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute facienda: vtque tum homines mali et concor-

τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐσπουδακότας, ἀφορμὴ χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὴν πομπὴν τοῦ Αντιγόνου φιλοτιμία, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κακοήθως ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὴν πομπὴν τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὁ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἦν τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μετὰ τίφυος ἐληλυθὼς καρτερᾷ, λογιζομένῳ εὐήθως αὐτὸν, βασιλεύειν ἑνὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν.

β'. Αριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πειθόμενος, καὶ τοῦ ἀνύποπτος εἶναι τἀδελφῷ προνοῶν, καὶ τῆς ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, διέσπασε τὰς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ· κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Αντωνία· καὶ προσέταξεν ἀνόπλοις μὲν ἅπτεσθαι μηδενὸς, κτείνειν δὲ τὸν Αντίγονον, ἂν ὡπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν Αντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ οἱ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' Αντιγόνου, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας, ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα καὶ κόσμον πολεμικὸν, παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν παρακαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἴδοι τὴν κατασκευήν. ὁ δ' Αντίγονος μηδὲν ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ παρὰ τἀδελφοῦ διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν παραγίνεται πρὸς τὸν Αριστόβουλον, ἐπιδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γενόμενον δ' αὐτὸν κατὰ τὸν Στράτωνος καλούμενον πύργον, ὃ συνέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. διέδειξέ γε μὴν ὁ τούτου θάνατος, ὅτι μηδὲν μήτε φθόνου μήτε διαβολῆς ἰσχυρώτερον, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον εὔνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίστησιν, ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσειε καὶ Ιούδαν τινὰ, Ἐσσηνὸν μὲν τὸ γένος, ἀδέποτε δὲ ἐν οἷς περιέπεσε διαψευσάμενον τἀληθές. ἦτος γὰρ, ἰδὼν τὸν Αντίγονον παριόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεψευσμέ-

diae eorum dirimendae cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatum, rem malitiose in maius augentes, exponerent, quasi singula, quae ab illo fierent, non essent hominis priuati, sed pro animi regii argumentis habenda quae fecerat, foretque, vt illum interficeret, cum eo venerit valida armatorum manu stipatus, quod stultum existimet, cum regnare liceat, communicato honore sibi videri sat magna assequutus.

2. Aristobulus autem his aegre inductus, quo et fratris suspicionem vitaret, et simul saluti suae prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocauit (decumbebat enim in turri quadam, quae nominabatur Antonia), eisque imperauit, vt neminem, qui veniret inermis, tangerent; sed et Antigonum, si armatus intraret ad se, interficerent: ipse tamen ad Antigonum misit, qui rogaret, vt sine armis accederet. Sed Regina, et qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent, vt contraria diceret, fratrem scilicet, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare, vt ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero, nihil mali fraudisue suspicans, sed fratris beneuolentiae confidens, sicut erat toto corpore armatus, adit Aristobulum, arma ei ostensurus. At postquam venit ad turrim, quae Stratonis appellabatur, qua valde obscurus erat aditus, occiditur a satellitibus. Huius sane mors ostendit, nihil liuore et calumnia esse fortius, nec quidquam citius beneuolentiam naturaeque coniunctionem dirimere, quam istas perturbationes. Maxime autem alicui subeat mirari Iudam quendam, genere Essenum, qui in praedictionibus suis nunquam a vero aberrauerat. Is, Antigonum conspicatus praeter templum euntem, exclamauit apud socios familiaresque suos, qui discendae futurorum praedictionis gratia assiduo cum eo erant, sibi quidem mortem esse optandam, postquam falsum dixisset, viuente

ψω ζῶντος Αντιγόνῳ, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προειπὼν ἐν τῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ παριόντα ὁρᾷ. καὶ τῷ μὲν χωρίῳ σαδίοις ἀπέχοντος ἑξακοσίοις, ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς δὲ ἡμέρας ἤδη τῷ πλείονος ἠνυσμένου, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψευδὲς εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτῷ καὶ κατηφοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς Αντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ παραλίᾳ Καισαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν τοῦτο διετάραξεν.

γ'. Αριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας εὐθὺς εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μύσους κεκακωμένης, ὡς, διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδύνης τῶν ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὃ τῶν διακονουμένων τὶς παίδων, κατὰ δαιμόνιον οἶμαι πρόνοιαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ἔ σφαγέντος Αντιγόνου σπίλος ἔτι τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι, νομίζων, ὁλιθὸν ἐξέχειν. γενομένης δὲ βοῆς παρὰ τῶν ἰδόντων, ὡς τὸ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Αριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοούντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ, ἀπειλοῦντος καὶ διαζομένου τοῖς φόβοις, ταληθὲς εἶπον, προχεῖται μὲν αὐτῷ πληγέντι τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῦ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώξας, "ἦ ἄρα, εἶπε, λήσειν "ἐπ' ἀσεβέσιν ἄτω καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν Θεὸν ἔμελλον, "ἀλλά μ' ταχεῖα ποινὴ συγγενοῦς φόνου μετελήλυθε. καὶ "μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελ- "φῶν καὶ μητρὸς καθέξεις δαίμοσι; τί δ' οὐκ ἀθρόαν αὐτὴν "ταύτην ἀποδίδοις, κατὰ μέρος δ' ἐπισπένδῳ τοῦμὸν αἷμα "τοῖς μιαφονηθεῖσι;" ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν Φιλέλληνα, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας Ιτυραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ιουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, περιτέμνεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς Ιουδαίων νόμους ζῆν. φύσει δ' ἐπιεικείᾳ κέχρητο, καὶ σφόδρα ἦν αἰδοῦς ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο

Antigono: quem, cum praedixiſſet moriturum eo die in turri Stratonis, nunc praetereuntem videret. cum is quidem locus, in quo eum occiſum iri praedixiſſet, illine ſtadiis ſexcentis abeſſet, et diei iam maior pars praeterita eſſet: adeo, vt periculum ſubeat, ne falſum ſit ſuum oraculum. Haec itaque dum loquitur moeretque, nunciatur mortuus Antigonus in ſubterraneo loco, qui et ipſe Stratonis turris appellabatur, eodem nomine, quo maritima Caeſarea. Et quidem haec res vatem non mediocriter perturbabat.

3. Ariſtobulum autem continuo cepit necis fraternae poenitentia, et ex ea morbus, animo ſceleris conſcientia cruciato, vt, corruptis immodico dolore partibus interioribus, ſanguinem emiſerit. quem dum quidam puerorum, qui ei miniſtrabant, diuina, vt opinor, prouidentia, exportat vſque ad locum, qui ex Antigoni caede adhuc eius cruore decoloratus erat, prolapſus effudit. Hic orto clamore ab iis, qui viderunt, quaſi puer data opera ſanguinem illic effudiſſet, eo audito Ariſtobulus cauſam ſciſcitatus eſt. Atque illis non dicentibus, eo magis ſcire auebat; quod natura ita comparatum ſit, vt homines, cum quid eiuſmodi accidit, quae ſilentio premuntur, deterrima eſſe ſuſpicentur. Tandem vbi minis et terroribus veritatem ab illis extorſit, ex conſcientiae ſtimulis animo vulneratus multum lacrymarum profudit, et cum alte ingemuerat, "ergo, inquit, fieri non poterat, vt mea tam impia et "conſcelerata facinora Deum laterent, quin me celeris "poena cognati caedis inuaſit. Et quouſque, o corpus "impudentiſſimum, retinebis debitam fratrum matriſque "manibus animam? Cur vero non vniuerſam ſimul reddis, "ſed paulatim meum ſanguinem iis libo, quos nefarie in"terfeci?" Haec fatus, moritur inter loquendum, cum vnum duntaxat annum regnaſſet, Graecorum amator dictus, patria ab eo multis beneficiis aucta, Ituraea debellata, et multa eius regionis parte Iudaeae addita, coactiſque incolis, ſi in ſua regione manere vellent, circumcidi, et ad Iudaeorum leges viuere. Natura autem aequus erat et ad-

καὶ Στράβων ἐκ τῆ Τιμαγένυς ὀνόματος λέγων ὅτως. "ἐπιει-
"κής τε ἐγένετο ἄτος ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς Ιουδαίοις χρήσι-
"μος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆ
"τῶν Ιτυραίων ἔθνυς οἰκειώσατο, δεσμῷ συνάψας τῶν αἰ-
"δοίων περιτομῆ.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς Αλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν, στρατεύει ἐπὶ τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ ὑπὸ δέυς Πτολεμαίυ τῆ Λαθύρυ πολιορκίαν λύει· καὶ ὡς ἐκείνῳ, ὅτι Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον διαπέμπεται καὶ Φιλίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρίνεται, πολεμεῖ Πτολεμαῖος, καὶ Ιουδαίυς μάχῃ νικᾷ.

Τελευτήσαντος δὲ Αριστοβύλυ, Σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτῆ, λεγομένη δὲ ὑΦ' Ελλήνων Αλεξάνδρα, λύσασα τὰς ἀδελΦὰς αὐτῆ, δεδεμένυς γὰρ αὐτὰς εἶχεν Αριστόβυλος, ὡς προειρήκαμεν, Ιανναῖον τὸν Αλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν πρῶτον ὄντα καὶ μετριότητα. ὧ καὶ συνέβη γενηθέντι εὐθὺς μισηθῆναι ὑπὸ τῆ πατρὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτῆ μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀΦικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τῆ μίσυς τοιόνδε λέγεται γεγενῆσθαι. στέργων μάλιστα τῶν παίδων Υρκανὸς τὸν πρεσβύτερυς, Αντίγονον καὶ Αριστόβυλον, Φανέντα κατὰ τὰς ὕπνυς αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῆ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος. τῆ δὲ Θεῆ τὸν τότε χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτῆ πάντων ἄτος ἔσαι κληρονόμος, γενόμενον εἴασεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τρέΦεσθαι. ὁ μέντοι Θεὸς ὐ διεψεύσατο τὸν Υρκανόν. τὴν δὴ βασιλείαν, μετὰ τὴν Αριστοβύλυ τελευτήν, ἄτος παραλαβὼν, τὸν μὲν τῶν ἀδελΦῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο· τὸν δ' ἕτερον, ἀπραγμόνως ζῆν προσιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

β'. Καταστησάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν, ὃν ὤετο συμΦέρειν αὐτῷ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τὺς ἀνθρώπυς εἰς τὴν πόλιν, καὶ περικαθίσας αὐτὰς ἐπολιόρκει. τῶν γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ Πτολεμαὶς

modum verecundus, ita atteſtante Strabone ex auctoritate Timagenis, hiſce verbis: "Aequum etiam ſeſe oſtendebat "hic vir; valideque Iudaeis vtilem, quippe qui et ditio-"nem eorum ampliaſſet, et partem gentis Ituraeorum, cir-"cumciſionis foedere deuinctam, illis adiunxiſſet.

CAP. XII.

Quomodo Alexander, principatum adeptus, expeditionem facit in Ptolemaïdem, et metu Ptolemaei Lathuri obſidionem ſoluit: vtque ipſi, quod Cleopatram aduerſus Ptolemaeum accerſit et cum eo amicitiam ſimulat, bellum infert Ptolemaeus, et Iudaeos pugna ſuperat.

ARiſtobulo autem vita defuncto, Salome eius vxor, quae a Graecis Alexandra dicitur, ſolutis eius fratribus (eos enim in vinculis, vt iam diximus, habebat Ariſtobulus) Iannaeum, qui idem eſt Alexander, regem creauit, qui et aetate et moderatione praeſtabat: cui accidit, vt, ſimulatque natus eſt, patri eſſet inuiſus, nec vnquam, dum ille viueret, in eius conſpectum veniret. Odium autem ex huiuſmodi cauſa fuiſſe perhibetur. Cum maxime amaret Hyrcanus filiorum ſuorum grandiores, Antigonum et Ariſtobulum, interrogauit Deum, (qui ei aliquando in [illegible]omnis apparuit) quiſnam filiorum ſibi futurus eſſet ſucceſſor? Cumque Deus ei huius Alexandri formam oſtendiſſet, aegre ferens, eum ſibi omnium bonorum haeredem fore, in Galilaea, vbi natus eſt, educandum curauit. neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic Alexander, poſt Ariſtobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero vitam quietam agere inſtituentem, in honore habuit.

2. Compoſito deinde principatu eius, quo modo ſibi conducere putabat, expeditionem facit in Ptolemaïdem: ciueſque praelio victos compellit intra vrbem, et admoto exercitu obſidet. nam maritimarum vrbium Ptolemaïs

αὐτῷ καὶ Γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζώϊλος δὲ ὁ καταιχὼν τὸν Στράτωνος πύργον τύραννος καὶ Δωρά. τῶ δὲ Φιλομήτορος Αντιόχῳ, καὶ τῶ ἀδελφῶ αὐτῶ Αντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνός, πολεμούντων ἀλλήλοις, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλύντων, ἦν εὐδεμία τοῖς Πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ πονεμένοις τῇ πολιορκία, Ζώϊλος, ὁ τὸν Στράτωνος πύργον κατειχηκὼς καὶ τὰ Δωρὰ, παρῆν σύνταγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν, διὰ τὴν τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἅμιλλαν, μικρὰ τοῖς Πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. εὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὸν, ὥς' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταυτὸ τοῖς ἀθλητᾶς ἔπαχον, οἳ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορευκότες, αἰσχυνόμενοι δὲ παραχωρῆσαι διετέλουν, ἀργία καὶ ἀναπαύσει διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ παρὰ τῶν Αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τῶ Κύπρον ἔχοντος Πτολεμαίου τῶ Λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς Κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τῶν Αλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῶν πρέσβεων, ὡς διαβὰς εἰς Συρίαν ἕξει Γαζαίους ἑσῶτας μετὰ τῶν Πτολεμαέων καὶ Ζώϊλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαεῖς Δημαίνετος, πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, "ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ γενησομένῳ "διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ιουδαίους, μᾶλλον ἢ φανερὰν εἰσ-"δέξασθαι δουλείαν, δεσπότην παραδόντας αὐτοὺς, καὶ πρὸς "τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ "μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν ὑπερίσ-"χεσθαι δύναμιν αὐτῷ κατασκευαζόμενον Πτολεμαῖον ἐκ "γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς· "σπεύδασαν γὰρ αὐτὴν, ὥστε καὶ τῆς Κύπρου τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν. "εἶναι δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυ-

ei et Gaza ſolae ſubigendae reſtabant, nec non Zoïlus tyrannus, qui Stratonis turrim Doraque tenebat. Ac dum Philometor Antiochus ciuſque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocabatur, inter ſe bellum gerunt, ſuaſque vires atterunt, erat nullum Ptolemaïdenſibus ab eis auxilium: verum cum premerentur obſidione, aderat Zoïlus, qui Stratonis turrim Doraque occupauerat, legionem militum alens, et, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemaïdenſibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita fauebant, vt ab eis ſperari aliquid ſubſidii poſſet. Idem enim vtrique accidebat, quod athletis, vt qui, viribus defecti et laſſati, cedere tamen erubeſcentes, perſeuerarent, atque quieſcentes et reſpirantes pugnam differrent. Supererat autem illis vna ſpes ab Ægypti regibus et Ptolemaeo Lathuro, Cyprum tenente, qui a matre Cleopatra imperio deiectus Cyprum ſe contulerat. Igitur hunc oratum miſerunt Ptolemaïdenſes, vt ſibi ſuppetias ferret, ipſoſque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Cumque ei ſpem feciſſent legati, quod in Syriam traiectus habiturus eſt Gazaeos et Zoïlum a Ptolemaïdenſibus ſtantes, atque Sidonios dicerent et multos vna cum eis in auxilium acceſſuros, his rebus ille elatus nauigationem adornare feſtinabat.

3. Interea autem Demaenetus, homo popularis eloquentiae, et qui tum auctoritate apud Ptolemaïdenſes valebat, fecit, vt ſententiam illi mutarent, dicens "praeſta"re incerto euentu periclitari cum Iudaeis, quam mani"feſtam accipere ſeruitutem, domino ſe tradendo: et in"ſuper non modo praeſens habere bellum, ſed etiam mul"to maius ab Ægypto exſpectare. Non enim rerum ſua"rum adeo negligentem fore Cleopatram, vt permiſſu"ra eſſet Ptolemaeum vires ſibi comparare ex vicinis, "ſed eos magna manu aggreſſuram eſſe: quippe quae "filium etiam ex Cypro deiicere conetur. Eſſe au"tem Ptolemaeo, ſi ſua ſpe deiectus ſit, receptum

γεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον· αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον." ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος κατὰ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαέων μεταβολήν, ἀδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον, ἐνταυθοῖ τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν. ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι περὶ τρισμυρίους· ὃς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τὰς παρ' αὐτῷ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλα τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς, πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος· ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζωΐλον ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἠδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειρῶται τὸν Ζωΐλον· ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτῷ Κλεοπάτραν, λύει τὰς γεγενημένας πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγὸν καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τὴν Ἰουδαίαν κατασρεψόμενος ὤρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν, συνήθροισε καὶ αὐτὸς περὶ πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων, ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν, ὀκτώ· καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν Ἀσωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει, Σάββασιν αἱρεῖ κατὰ κράτος αὐτὴν, καὶ περὶ μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

ε'. Πειράσας δὲ καὶ Σεπφώριν μικρὸν ἄποθεν τῆς πεπορθημένης, πολλὰς ἀποβαλὼν ἦλθε πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἀπήντησε δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος,

"rursus in Cyprum; ipsis vero extremum periculum ad-"eundum." Et quidem Ptolemaeus, cognito, dum proficiscereturque, quod Ptolemaïdenses consilium mutarint, nihilominus nauigauit; et in eam, quae Sycaminus dicitur, appulsus, ibi cum copiis suis exscensionem fecit. Erat autem in vniuersum eius exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta millia: quibus prope Ptolemaïdem ductis factisque castris, cum ciues neque ipsius legatos admitterent, neque verba audirent, valde anxius erat et aestuabat.

4. Postquam vero Zoilus et Gazaei ad eum venissent, orassentque, vt sibi auxilium ferret, agris eorum vastatis a Iudaeis et Alexandro, obsidionem quidem, prae metu Ptolemaei, soluit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps astu rem gerebat, clanculum Cleopatram aduersus Ptolemaeum accersens, aperte vero amicitiam et societatem cum eo simulans. Quinetiam quadringenta argenti talenta daturum se promisit, ea lege, vt Zoilus tyrannus e medio tolleretur, et regio Iudaeis attribueretur. Et tum quidem Ptolemaeus, libenter inita cum Alexandro amicitia, Zoilum in potestatem suam redigit: verum postea, vbi audiuit Alexandrum clam ad matrem suam Cleopatram nuncios mittere, soluit quod ei praestiterat iusiurandum, et Ptolemaïdem, quae eum non admiserat, adgressus obsidet: atque relictis in obsidione ducibus et parte copiarum, ipse cum reliquis ad Iudaeam populandam profectus est. Alexander autem, intellecta mente Ptolemaei, coëgit et ipse ad quinquaginta incolarum millia, aut, vt scriptores quidam tradiderunt, octoginta; et assumtis copiis Ptolemaeo obuiam proficiscitur. Ptolemaeus vero Asochin Galilaeae vrbem Sabbato de improuiso adortus expugnat; et circiter decem corporum millia, multamque aliam praedam capit.

5. Deinde Sepphorim tentauit, quae ab ea, quam populatus erat, prope aberat: multisque ibi amissis Ptolemaïdem abiit, confliciturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Ale-

περί τινα τόπον λεγόμενον Ασωφών, ὃ πόρρωθεν τῦ Ιορδάνυ ποταμῦ· καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μέντοι τὰς προμαχομένας ὀκτακισχιλίας, ὧς Εκατονταμάχας προσηγόρευσεν, ἐπιχάλκοις χρωμένας τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τῦ Πτολεμαίυ προμαχῶσιν ἐπίχαλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοιγε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τῦ Πτολεμαίυ, εὐλαβέστερον συνῆψαν εἰς τὸν κίνδυνον· θάρσος δὲ αὐτοῖς ὀλίγον ἐποίησεν ὁ τακτικὸς Φιλοστέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Αλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν. ἐνόμισε γὰρ, εἰ κατὰ νῶτα λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾴον αἱρήσειν τὰς πολεμίας, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης ὰ δυναμένας. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν παρ' ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χειρῶν καὶ προθυμίας παραπλήσια, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων τῶν στρατευμάτων. ὑπερτέρων δὲ τῶν Αλεξάνδρυ γινομένων, Φιλοστέφανος, διελὼν τὴν δύναμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδῶσιν ἐπεκέρει· μηδενὸς δὲ τῷ κλιθέντι μέρει τῶν Ιουδαίων προσβοηθοῦντος, τότοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς, οἱ δὲ τῦ Πτολεμαίυ τἀναντία τότων ἔπραττον. ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τὰς Ιουδαίας, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτὰς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ὃ καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλύνθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρεῖθησαν. τρισμυρίας γοῦν ἔφασαν ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης δὲ, πεντακισμυρίας εἴρηκε· τῶν δὲ ἄλλων, τὰς μὲν αἰχμαλώτυς ληφθῆναι, τὰς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία.

ε'. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν νίκην προσκαταδραμὼν τὴν χώραν, ὠφίας ἐπιγενομένης ἔν τισι κώμαις τῆς Ιουδαίας κατέμεινεν· ἃς γυναικῶν εὑρὼν μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τὰς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτὰς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης, καὶ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες, σαρκοφάγυς ὑπολάβωσιν εἶναι τὰς πολεμίας, καὶ διὰ τῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτὰς καταπλάγωσι ταῦτ' ἰδόν-

xander apud Iordanem fluuium, ad locum quendam nomine Asophum, non longe a Iordane fluuio; et prope hostes castra metatur. Caeterum habebat in prima acie octo pugnatorum millia, quos Hecatontomachos appellabat, qui scutis aere tectis vtebantur. itemque Ptolemaei prima acies tectos aere clypeos gestabat. Veruntamen caeteris quidem rebus inferiores erant Ptolemaeani, eoque tiuidius periculum subierunt: sed non parum eis audaciae addidit Philostephanus aciei ordinandae praefectus, iubens transire fluuium, qui inter castra positus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non existimauit. nam facilius hostes, si fluuium a tergo haberent, se superaturum esse credidit; quod ex praelio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat et manibus et animis praelium; magnaque vtriusque exercitus facta erat caedes. Cumque superiores euaderent Alexandri milites, Philostephanus, partitus copias suas, cedentibus commode subsidia mittebat; ac nemine inclinanti Iudaeorum parti succurrente, fiebat, vt isti fugerent, qui in proximo erant illis non subuenientibus, sed simul cum eis in fugam se coniicientibus, at Ptolemaeani contra ac illi faciebant. Nam Iudaeis instantes, eos occidebant: et ad extremum omnes in fugam actos persequebantur, tanta strage edita, vt eis et ferrum obtunderetur et manus delassarentur. quippe triginta hominum millia in eo praelio occisa retulerunt: (at Timagenes dixit quinquaginta millia cecidisse) atque alios partim captos, partim domum fuga dilapsos.

6. Ptolemaeus vero, post victoriam regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Iudaeae pagis: quos feminarum et infantum plenos nactos, militibus imperauit, vt eos iugularent et frustatim dissecarent, et cum membratim in feruentia ahena eos coniecissent, libamenta facerent. Hoc autem illis mandauit, vt qui ex praelio elapsi fuerint et ad eos venerint, hostes humana carne vesci arbitrarentur; et ea re illos, qui viderent, magis per-

τας. λέγει δὲ καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος, ὅτι τῶτον αὐτοῖς ἐχρήσαντό τὸν τρόπον, καθὼς κἀγὼ προσέθηκα. ἔλαβε δὲ καὶ τὴν Πτολεμαΐδα κατὰ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἀλέξανδρος, Κλεοπάτρας συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιησαμένης, στρατεύεται ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν κατασκάπτει· καὶ ὡς πολλὰς Ἰουδαίων κατ' αὐτῶ στασιασάντων μυριάδας ἀνεῖρε. Περὶ Αντιόχου Γρυπῶ, Σελεύκου, Αντιόχου Κυζικηνῶ καὶ Εὐσεβῶς, καὶ ἄλλων.

Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τήν τε Ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθῶντα, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, περιϊδεῖν οὐκ ἔγνω τῶτον ἐπὶ ταῖς πύλαις ὄντα, καὶ ποθοῦντα τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω γενόμενον· ἀλλὰ παραχρῆμα καὶ μετὰ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα Χελκίαν καὶ Ανανίαν τὼς Ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τῶ πλούτω, καὶ τὼς υἱωνοὺς καὶ διαθήκας πέμψασα Κῴοις παρέθηκεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον στόλω μεγάλω περιπλεῖν εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μετασάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὴν τῶν Πτολεμαέων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς Συρίας εἰς Αἴγυπτον ἔσπευσεν, αἰφνιδίως αὐτὴν οἰόμενος κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον συνέβη καὶ Χελκίαν, τὸν ἕτερον τῶν τῆς Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλην Συρίαν, διώκοντα Πτολεμαῖον.

β'. Ἀκάσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τῶ υἱῶ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον οὐχ ὃν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῶ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν, ἐκ τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριβεν ἐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν

terrefacerent. Imo et Strabo refert et Nicolaus, quod eos hoc modo acceperit, vt memoraui. Ad haec Ptolemaïdem vi expugnauit, vt etiam alibi indicauimus.

CAP. XIII.

Quomodo Alexander, poſtquam Cleopatra cum ipſo ſocietatem iniiſſet, expeditionem facit in Coelen-Syriam, et Gazaeorum vrbem funditus euertit: vtque multas Iudaeorum myriadas, ob motam in ipſum ſeditionem, occidit. De Antiocho Grypo, Seleuco, Antiocho Cyziceno et Pio, aliiſque.

CLeopatra autem videns filium creſcere, et Iudaeam arbitratu ſuo vaſtare, vrbemque Gazaeorum in ſua poteſtate habere, ſtatuit non adeo ſui negligens eſſe, vt eum pateretur, cum iam ad portas eſſet, maiorque factus Ægypti imperium cuperet: ſed confeſtim cum nauali-bus pedeſtribuſque copiis aduerſus eum proficiſcitur, mandata totius exercitus cura Chelciae et Ananiae Iudaeis. magnam autem facultatum ſuarum partem, nepoteſque et teſtamentum ad Coos depoſitum miſit: iuſſoque filio ſuo Alexandro in Phoenicen ingenti cum claſſe nauigare, Cleopatra, cum ea regio deditionem feciſſet, ad Ptolemaïdem venit: et a Ptolemaïdenſibus non admiſſa, vrbem obſidebat. Ptolemaeus vero, a Syria profectus, Ægyptum properauit, exiſtimans ab exercitu vacuam poſſe de improuiſo opprimi. Sed eum ſpes fefellit. Eodem tempore accidit, vt Chelcias alter Cleopatrae dux moreretur in Coele-Syria, dum Ptolemaeum perſequitur.

2. At Cleopatra, audito filii conatu, et vt in Ægypto, non qualem ſperabat, ſucceſſum res habuiſſent, miſſa exercitus parte eum e regione iſta expulit. Atque ille quidem, ab Ægypto iterum reuerſus, Gazae hyemabat. Cleopatra interea Ptolemaïdis praeſi-

ἐν Πτολεμαΐδι φεύγων ἐκ πολιορκίας λαμβάνει καὶ τὴν πόλιν. Ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας, οἵαις ἄξιον ἦν, πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης εὐπορῶντος, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὴν λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ περιιδεῖν ἐπὶ ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. Ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων "ἄδικα ποιήσειν αὐτήν, εἰ σύμ-"μαχον ἀνδρωπον ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦ-"τα συγγενῆ ἡμέτερον. ἐγὼ γὰρ ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησὶν, ὅτι "τὸ πρὸς τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους "κατασήσει." ταῦτα δὲ Ἀνανίου παρακαλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πεισθεῖσα μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλει τῆς Κοίλης Συρίας.

γ'. Ὁ δὲ, τῶν ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθείς, στρατεύεται μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν· αἱρεῖ δὲ Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ καὶ Ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατῳκημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ σπουδῆς ἄξια Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν. ὃς ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν ἀποκτείνει, καὶ τὴν ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν οὖν ὁ καταπλήττει τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐπιστρατεύει τοῖς ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἣν ὕστερον μὲν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετωνόμασε, καὶ κατὰ κράτος εἷλε καὶ ταύτην. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Γάζης εἰς Κύπρον ἀνακεχωρηκότα, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Λίγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις, ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν προσενόμευσεν. Ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ μυρίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόντος τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νὺξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι· δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπελήλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· γενομένης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ἐπισυστρέ-

dium vrbemque obsidione capit. Cum autem eam Alexander adiisset cum muneribus et quali decebat cultura, quippe qui a Ptolemaeo male multatus esset, et aliud perfugium nullum haberet, quidam amicorum Cleopatrae ei suadebant, vt et dona acciperet, et regionem impetu in eam facto occuparet: neque permitteret, vt tanta strenuorum Iudaeorum multitudo vni viro pareret. Verum Ananias longe aliter consulebat, dicens, "iniuste "facturam, si socium hominem sua potestate priuaret, id- "que cognatum nostrum. Non enim ignorare te volo, "inquit, si huic facta fuerit iniuria, nos omnes Iudaeos "tibi habebis hostes." Cum autem ista eam admonuisset Ananias, adducta est Cleopatra, vt Alexandrum non violaret; quin societatem cum eo fecit Scythopoli in Coele-Syria.

3. Ille vero, Ptolemaei metu liberatus, continuo exercitum ducit in Coelen-Syriam: et Gadara decem mensium obsidione expugnat. Insuper et Amathuntem capit, munitionem omnium, quae ad Iordanem sitae erant, maximam, vbi rerum suarum pulcherrimas et cariſſimas Theodorus Zenonis filius habebat. Is, Iudaeos nec opinantes aggressus, decem eorum millia interficit, et Alexandri impedimenta depraedatur. Tamen his Alexander non est attonitus, sed in maritimas oras Raphiam et Anthedonem (cui postea rex Herodes Agrippiadi nomen imposuit) expeditionem facit, quam et ipsam vi cepit. Cumque videret Ptolemaeum a Gaza in Cyprum, eiusque matrem Cleopatram in Ægyptum recessisse, iratus Gazaeis, quod Ptolemaei opem imploraſſent, vrbem obsidebat agrumque eorum vastabat. Apollodotus vero Gazaeorum dux, cum duobus peregrinorum millibus et decem millibus domesticorum, noctu Iudaeorum castra invasit; ac quantisper nox erat, vincebant Gazaei, (hostes in eam opinionem adducentes, vt crederent Ptolemaeum esse, qui ipsos adortus esset) verum orta die, animisque errore liberatis, vbi rei veritatem intellexerunt Iudaei, sese in

φονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιρεῖσιν αὐτῶν περὶ χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆ πλήθυς τῶν ἀναιρεμένων ἐνδιδόντων· πᾶν γὰρ ὁτιῶν ὑπέμενον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι· προσηπήγειρεν αὐτῶν τὴν προθυμίαν καὶ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ἐπίδοξος ὢν ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγειλάμενος. ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐκδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δ' εὐθὺς μὲν εἰσελθὼν ἠρέμει· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐτῆς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ τραπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκτειναν· ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀγεννεῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς παρατιπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ὀλίγ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι τοῖς πολεμίοις λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δηλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. τῶν δὲ βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες πεντακόσιοι, συμφυγόντες εἰς τὸ τῆ Ἀπόλλωνος ἱερόν· συνεδρευόντων γὰρ τὴν ἐπίθεσιν συνέβη γενέσθαι· ὁ δ' Ἀλέξανδρος τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἑνιαυτῷ πολιορκήσας.

δ'. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος, ὁ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς, ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουλευθεὶς, βιώσας μὲν ἔτη τεσσαράκοντα καὶ πέντε, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῆ Σέλευκος, ἐπολέμει μὲν τῷ τῆ πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' ὀλίγον δὲ τῆ Κυζικηνῆ παῖς Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, παραγενηθεὶς εἰς Ἄραδον, καὶ περιθέμενος διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης τῆς Συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ γε-

vnum conglobant, factoque in Gazaeos impetu eorum circiter mille interficiunt. Cum autem Gazaei resisterent, et nec ob rei alicuius inopiam nec ob caesorum multitudinem cederent, (nam vel quoduis potius perferre in animum inducebant, quam in hostis potestatem redigi) eis etiam animos et alacritatem addidit Aretas Arabum rex, quem sibi auxilio venturum sperabant, quod ita promiserat. Sed accidit, vt Apollodotus ante perimeretur. nam Lysimachus eius frater, ei ex inuidia obtrectans, quoniam apud ciues gratia valeret, eum interfecit, et collecto milite vrbem Alexandro tradidit. Atqui ille statim, vt ingressus est, placide se gerebat; verum postea milites in Gazaeos immisit, et eos vlciscí permisit. Illi autem alii alio versi Gazaeos interficere: quanquam ne Gazaei quidem segnes animos praebuerunt, quin in se irruentibus ita restiterunt, vt Iudaeorum non pauciores occiderint, quam quot erant ipsi. Nonnulli vero deserti domos incenderunt, ne vlla ex eis spolia superessent, quibus potirentur hostes. Erant etiam, qui liberos vxoresque suas suis manibus perimebant, coacti eos hostium seruitute ita liberare. erant autem consiliariorum omnino quingenti, qui in Apollinis fanum confugerunt: (nam accidit, vt, dum capta vrbs est, senatus haberetur) eos vero etiam interfecit Alexander, et vrbe in illos diruta reuertit Hierosolyma, postquam eam vnum annum obsederat.

4. Caeterum sub id ipsum tempus etiam Antiochus, Grypus cognominatus, moritur ex insidiis Heracleonis, cum quidem annos vixisset quinque et quadraginta, regnasset vero nouem et viginti. Cum autem Seleucus, eius filius, ei in regnum successisset, bellum aduersus Antiochum mouebat, patris sui fratrem, cui cognomen erat Cyziceno; ipsumque victum et praelio captum morte multabat. Non ita multo post Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, cum Aradum peruenisset et diadema sibi imposuisset, Seleuco bellum infert, et armis superatum ex vniuersa Syria expulit. At ille, cum fuga delatus esset in Ciliciam

νόμενος ἐν τῇ Μόψῳ ἐτία πάλιν αὐτὸς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δὲ τῶν Μαψυεστιέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ τὰ βασίλεια, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Αντιόχῳ δὲ τῷ Κυζικηνῷ παιδὸς βασιλεύοντος τῆς Συρίας, Αντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς γυναικός. μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Φίλιππος, ἐπιθέμενος διαδήματι, μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν Δημήτριον, τὸν Εὔκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κύπρου μεταπεμψάμενος, κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθιστάμενος Αντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. Λαοδίκη γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ, Πάρθυς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δὲ Συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

ε'. Αλέξανδρος δὲ, τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἐπὶ τῷ βωμῷ καὶ θύειν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον· νόμιμον ὄντος παρὰ τοῖς Ιουδαίοις ἐν τῇ Σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων, δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις· προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν ἀνάξιον. ἐπὶ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν περὶ ἑξακισχιλίους· δρύφακτον δὲ ξύλινον περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τὴν τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους, Πισίδας, καὶ Κίλικας. Σύροις γὰρ πολέμιος ὢν ἐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ τῶν Αράβων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, κατέρριπτε καὶ Αμαθοῦντα, Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. συνάψας δὲ μάχην πρὸς Οβεδᾶν τῶν Αράβων βασιλέα, καὶ πεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατερράχθη φάραγγα κατὰ Γάδαρα κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζε-

et in Mopſueſtiam receptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero Mopſueſtienſis, iſta re irritatus, regiae ipſius flammas ſubiecit, ipſumque cum amicis illic perire fecit. Cum autem Antiochus Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater bello eum adoritur, victuſque vitam ſimul et exercitum amittit. Poſt eum vero pater eius Philippus, impoſito ſibi diademate, in parte Syriae regnauit. Interim Ptolemaeus Lathurus quartum eius fratrem Demetrium, qui Eucaerus dicebatur, accitum e Cnido regem apud Damaſcum conſtituit. His autem duobus fratribus cum Antiochus ſtrenue reſiſteret, breui diem obiit ſupremum. Nam in auxilium veniens Laodicae Galadenorum reginae, aduerſus Parthos tum bellum gerenti; fortiter dimicans in praelio cecidit. Syriam vero duo fratres, Demetrius et Philippus, imperio tenuerunt, ſicut alibi narratum eſt.

5. Quod autem ad Alexandrum attinet, cum in ipſum ſeditionem ſui mouiſſent, (in eum enim gens inſurrexit) dum feſtum ageretur, et ipſe arae adſtaret rem diuinam facturus, citriis eum petebant (more eo apud Iudaeos obtinente in Vmbraculorum feſto, vt ſinguli ramos ferrent palmarum et citriorum, id quod alibi declarauimus) atque conuicia ei dixerunt, quaſi ex captiua genitus eſſet, ideoque honore pontificali et ſacra faciendi poteſtate indignus. iſtis ille iratus occidit eorum ad ſex millia: et exſtructo circa aram et templum ſepto ligneo vſque ad ſeptum illud, intra quod ſolis ſacerdotibus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis ad ſe aditum obſtruxit. Alebat et peregrinos milites, Piſidas, et Cilicas. nam Syris quidem, quod eis erat infenſus, non vtebatur. Item cum Moabitas et Galaaditas, qui Arabes ſunt, ſubegiſſet, vt inde tributum exigeret, demolitus eſt etiam Amathunta, non audente Theodoro manus cum eo conſerere. Congreſſus autem cum Obeda Arabum rege, inque inſidias delatus in locis aſperis et difficilibus, a multitudine camelorum in vallem profundam detruſus eſt apud Gadara pagum Galaaditidis, et ipſe aegre euaſit. Cum

ται. Φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς Ιεροσόλυμα παραγίνεται. καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ ἐπιθεμένῳ τῷ ἔθνει, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖ τῶν Ιουδαίων ὡς ἔλαττον πέντε μυριάδας. παρακαλέσαντος δὲ παῦσαι τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυνθανομένῳ δ' αὐτῷ τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτόν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν Εὔκαιρον ἔπεμψαν παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Δημήτριος ὁ Εὔκαιρος ἐκράτησεν Αλεξάνδρου, καὶ μετ' ὀλίγον δείσας Ιουδαίους ὑπεχώρει· καὶ ὡς Αλέξανδρος, πολλοὺς τῶν Ιουδαίων φονεύσας, τῆς ὑπ' αὐτῶν ταραχῆς ἀπαλλάττεται. Περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

Ὁ δὲ, μετὰ στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ παραλαβὼν τοὺς ἐπικαλεσαμένους, περὶ Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. Αλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ιουδαίων τε περὶ δισμυρίους, οἳ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου, παραλαβὼν, ἀντεπῆει τῷ Δημητρίῳ· τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ μυριάδες τέσσαρες. πολλὰ μὲν ἂν ἑκατέρους ἐπράχθη, τοῦ μὲν ἀποσπῆσαι τοὺς μισθοφόρους, ὡς ὄντας Ελληνας, πειρωμένου, τοῦ δὲ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ιουδαίους. μηδετέρου δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Αλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Δημητρίου στρατιωτῶν.

β'. Φυγόντος δ' Αλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ιουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει Δημήτριος· μετὰ δὲ ταῦτα Ιουδαῖοι ἐπολέμουν Αλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν Βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ

que inde fugeret, Hierosolyma peruenit: atque praeter acceptam cladem a gente lacessitus, bello cum ea sex annos gesto, occidit Iudaeorum non minus quam quinquaginta millia. Ac dum eos, vt simultatem deponant, hortatur, eo magis eum oderunt propter ea, quae acciderant, mala: rogantique, quid facto opus esset, omnes clamarunt, vt ille moreretur; et ad Demetrium Eucaerum miserunt, qui ipsum in auxilium adsciscerent.

CAP. XIV.

Quomodo Demetrius Eucaerus superauit Alexandrum et non multo post Iudaeorum metu discessit: vtque Alexander, magna Iudaeorum strage edita, turbis ab illis concitari solitis liberatur. De obitu Demetrii.

At ille, cum exercitu profectus, iisque assumtis, qui se acciuerant, apud vrbem Sicima castra fecit. Alexander vero cum mercenarium sex millibus et ducentis, adiunctis Iudaeorum circiter viginti millibus, qui eius partes tuebantur, Demetrio aduersus incedebat: erant autem illi equitum tria millia, et peditum quadraginta millia. Et multa quidem vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios, vtpote Graecos, ad defectionem solicitat; ille vero stantes a Demetrio Iudaeos. Sed cum neutris persuaderi potuit, in praelium descenditur, in quo vincit Demetrius: mortuique sunt fideliter et fortiter se gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

2. Caeterum cum Alexander ad montes profugisset, Iudaeorum sexies mille, eius fortunam mutatam miserati, ad eum congregantur. Ac tum quidem metuens Demetrius discessit: post haec vero Iudaei bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in praeliis. Is vero, cum eorum potentissimos in vrbem Bethomam compulisset, eam oppugnat: captaque vrbe, et iis potitus, Hierosolyma eos adducit, atque facinus per-

πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ἑστιώμενος γὰρ ἐν ἀπάπτῳ μετὰ τῶν παλλακίδων, ἀναταυρώσας προσέταξεν αὐτῶν ὡς ἑκατοσίας· τὰς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων παρὰ τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπέσφαττεν, ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον ταύτην εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα, ὅπερ ἦν εἰκός, ἐταλαιπωρήθη τοῖς πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τὰχατον ἦλθε κινδύνῳ ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, ὐκ ἀρχομένων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλως ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἢν κατεσέψατο γῆν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυνάρηται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸ πόλεμον, ἄλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πραξάντων. ἀλλ' οὖν ὐκ ἐπιτηδείως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι· ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν παρὰ τῶν Ἰουδαίων Θρακίδαν. οἱ δ' ἀντισρατιῶται αὐτῷ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ Φυγῇ. καὶ ἔτος μὲν, ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς Βέροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. Στρατῶν δ' ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐκεκαλεῖτο, καὶ Μιθραδάτην τὸν Σινάκην, τὸν Παρθυαίων ἔπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τὰς σὺν αὐτῷ σφᾶς παραδῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον παραλαβόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθραδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἔπεμψαν. τῶν δ' Ἀντιοχέων ὅσοις αἰχμαλώτοις εἶναι συνέβαινε, τούτοις περὶκα τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. Μιθραδάτης δ' ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι

petrauit omnium immaniſſimum. Nam dum epularetur in conſpicuo loco cum ſuis concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli: eiſque adhuc viuentibus eorum liberos et vxores in ipſorum conſpectu iugulat, acceptas quidem ab iis iniurias vlciſcens, ſed tamen ſeuerius, quam homini licet, poenas exigens, quamuis in mala grauiſſima, quod veriſimile erat, ab ipſis coniectus, dum aduerſum illum belligerarent, et in extremum vitae regnique diſcrimen fuerit adductus, cum non illis ſuffecerit contra ſe inuicem dimicare, ſed externa etiam auxilia conciuerint, tandemque eo anguſtiarum perduxerint, vt quam terram in Moabitica et Galaaditica regione ſubegerat vna cum locis in illa munitis Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipſum ſocietatem cum illis iniret; vt alia taceam innumera contra illum, qua iniuriis, qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen iſta non ex neceſſitate feciſſe videtur: adeo, vt ille vocatus fuerit a Iudaeis, propter ſummam crudelitatem, Thracidas. Caeterum eius aduerſarii milites, qui numero erant circiter octo millia, noctu fugiunt; et, quamdiu vixit Alexander, fugitiui fuerunt. Et is quidem, his turbis liberatus, regnauit deinceps quietiſſime.

3. At Demetrius, a Iudaea Beroeam profectus, Philippum fratrem ſuum oppugnauit, ſecum habens decem millia peditum et mille equites. Straton vero Beroeae tyrannus, Philippi ſocius, Zizum, qui Arabum tribubus praeerat, acciuit, et Mithradatem Sinacem Parthorum praefectum. Qui, poſtquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in caſtris obſident: in quibus eum telis et ſiti conſtrictum tenentes, eos, qui cum eo erant, ad deditionem compulerunt: abductaque ex ea regione praeda magna, et capto Demetrio, eum quidem ad Mithradatem, qui tum in Parthis regnabat, miſerunt, Antiochenſium vero quotquot captiuos factos eſſe contigit, eos gratis Antiochenſibus reddiderunt. At Mithradates Parthorum rex Demetrium apud ſe omni in honore habuit, do-

νόσῳ κατέτρεψε Δημήτριος τὸν βίον. Φίλιππος δὲ, ἀπὸ τῆς μάχης εὐθὺς, ἐπὶ Αντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Αντίοχος ὁ Διόνυσος, καὶ μετ' αὐτὸν Αρέτας στρατεύεται ἐπὶ Ιουδαίαν· καὶ ὡς Αλέξανδρος πολλὰς ἑλὼν πόλεις ἐπανῆλθεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ἐπὶ τρία ἔτη νοσήσας τελευτᾷ. οἷά τε συνεβούλευσε τῇ Αλεξάνδρᾳ.

Ἔπειτα Αντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος, εἰς Δαμασκὸν παραγίνεται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Αραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς, ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. Μιλησίου δὲ, ὃς καταλέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ, καὶ τῶν Δαμασκηνῶν παραδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριτος εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν παραχών, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βληθεὶς δοκεῖν παραλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίου, μὴ δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα γὰρ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν Αντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δὲ, ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον, ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Αραβίας. στρατεύεται δὲ εὐθὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν ὁπλίταις μὲν ὀκτακισχιλίοις, ἱππεῦσι δὲ ὀκτακοσίοις. δείσας δὲ Αλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Αντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἦ καὶ μόνον ἦν ἐπίμαχον· τεῖχός τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀνασήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα, τὸν Αντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ, ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Αραβίαν. ἀναχωροῦντος δὲ τοῦ Αραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μετὰ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος, ὑπαντήσας τούτοις Αν-

nec ipſe Demetrius morbo interiit. Philippus vero ſtatim poſt pugnam iſtam profectus eſt Antiochiam, eaque potitus, Syriae regnum adeptus eſt.

CAP. XV.

Quomodo Antiochus Dionyſus, et poſt eum Aretas expeditionem facit in Iudaeam: vtque Alexander, multis ciuitatibus captis, reuerſus eſt Hieroſolyma, et per triennium morbo conflictatus moritur. et quaenam Alexandrae conſuluit.

POſtea Antiochus cognomine Dionyſus, Philippi frater, ad principatum adſpirans Damaſcum venit, et ibi rerum potitus rex factus eſt. Cum autem ille expeditionem feciſſet in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damaſcum ſe contulit. Vrbe autem ipſi a Mileſio, qui arcis relictus erat praefectus, et a Damaſcenis tradita, cum in Mileſium ingratum ſeſe oſtendiſſet, nihilque eorum, quae ſperauerat ab eo in vrbem recepto, praeſtitiſſet, maluiſſetque videri ſui terrore vrbem cepiſſe, quam gratia Mileſii, ideo quod illum, vt fieri oportebat, non remunerauerat Philippus, illis in ſuſpicionem venit, et rurſus Damaſcum perdidit. Nam ipſum in circum equeſtrem egreſſum excluſit Mileſius, et Damaſcum Antiocho ſeruauit. Ille vero, auditis, quae Philippo acciderant, ex Arabia reuerſus eſt: moxque profectus in Iudaeam ducit exercitum octo millium peditum et equitum octingentorum. Alexander autem eius aduentum veritus, foſſam profundam ducit a Chabarzaba, quae nunc Antipatris appellatur, ad Ioppicum mare, qua ſola parte aditus patebat: excitatoque muro, ac ſtructis turribus ligneis et pluteis per ſtadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus iſtis operibus incenſis, copias illac traiecit in Arabiam. Cumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente ſe oſtenderet, cum illis congreſſus Antiochus

τίοχος καρτερῶς ἐμάχετο· καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε, παραβοηθῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δὲ Αντιόχου, καὶ τὸ στράτευμα Φεύγει εἰς Κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται.

β'. Βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς Κοίλης Συρίας Αρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον τὸ Μεννατου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ περὶ Αδδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας Αλέξανδρον, ἐπὶ συνθήκαις ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ιουδαίας.

γ'. Αλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ἐπὶ Δίον πόλιν, αἱρεῖ ταύτην· καὶ στρατεύεται ἐπὶ Εσσαν, ἣ τὰ πλείστα ἄξια Ζήνωνι συνέβαινεν εἶναι. καὶ τρισὶ μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον· μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ Γαύλαναν καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὴν Αντιόχου λεγομένην Φάραγγα καὶ Γάμαλα τὸ Φρύριον. ἐγκαλῶν δὲ Δημητρίῳ πολλὰ τῷ τῶν τόπων ἄρχοντι, περιέδυσεν αὐτόν· καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν Ιουδαίων διὰ τὴν εὐπραγίαν δεχαμένων.

δ'. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἤδη τῶν Σύρων καὶ Ιδουμαίων καὶ Φοινίκων πόλεις εἶχον Ιουδαῖοι. πρὸς θαλάσσῃ μὲν Στράτωνος πύργον, Απολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμνειαν, Αζωτον, Γάζαν, Ανθηδόνα, Ραφίαν, Ρινοκόλουραν· ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ κατὰ τὴν Ιδουμαίαν, Αδωρα, καὶ Μάρισσαν, καὶ Σαμάρειαν, Καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ Ιταβύριον ὄρος, Σκυθόπολιν, Γάδαρα, Γαυλανίτιδα, Σελεύκειαν, Γάβαλα, Μωαβίτιδας, Εσσεβών, Μήδαβα, Λεμβᾶ, Ορώνας, Τελίθωνα, Ζάρα, Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν· ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐχ ὑποχομένων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις πρωτεύσας τῆς Συρίας, αἳ ἦσαν κατεστραμμέναι.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα Αλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συσχεθείς, ἐκ ἀπέστη τῶν στρατειῶν, ἕως ἐ τοῖς πόνοις ἐξαναλω-

acriter dimicauit; et quidem vincens occubuit, dum laboranti parti ſubuenit. Occiſo autem Antiocho, exercitus fugit in vicum Canam, vbi maxima eius pars fame conficitur.

2. Poſt hunc regnauit Aretas in Coele-Syria, vocatus ad principatum ab iis, qui Damaſcum tenebant, odio Ptolemaei Mennaei. Inde autem cum exercitum in Iudaeam duxiſſet, atque Alexandrum apud Addida locum munitum praelio viciſſet, facta pactione diſceſſit ex Iudaea.

3. Alexander vero, cum ſecunda vice ad vrbem Dion ſemet admouiſſet, eam capit; deinde exercitum ducit ad Eſſam, vbi erant Zenonis optima quaeque. Et triplici quidem muro locum cingit; vrbe vero praelio capta ad Gaulanam et Seleuciam contendit. et his quoque potitus, in poteſtatem etiam ſuam redegit Antiochi vallem et praeſidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum praefecto obiiciens, ei prouinciam ademit: et cum iam triennium in ea expeditione conſumſiſſet, domum repetiit, Iudaeis eum magno ſtudio ob res feliciter geſtas excipientibus.

4. Eo autem tempore iam Syrorum et Idumaeorum et Phoenicum vrbes tenebant Iudaei. ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram; in mediterraneis vero ad Idumaeam, Adora, et Mariſſam, et Samariam, montem Carmelum et montem Itabyrium, Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas etiam, Eſſebonem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, et Pellam; (hanc euerterunt, ideo quod eius habitatores polliceri noluerunt ſe ad ritus Iudaïcos tranſituros) atque alias praecipuas Syriae vrbes tenebant, quae itidem erant euerſae.

5. Poſtea autem Alexander ex ebrietate lapſus in morbum, et tribus annis quartana febre vexatus, tamen militia non deſtitit, donec laboribus exhauſtus obiit in

θεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὄροις, πολιορκῶν Ῥαγαβᾶ Φρούριον πέραν τῆς Ιορδάνου. ὀρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑπογράφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτήν τε καὶ τοὺς παῖδας ἀπωδύρετο, καὶ "τίνι καταλείπεις "ἤτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα τῆς παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμε- "να, πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς, πῶς διάκειται πρὸς "σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος". ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτῇ, "πείθεσθαι "μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέ- "χειν μετὰ τῶν τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς "στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ "λαμπρῶς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα παραγενομένη, τοῖς Φαρισαίοις "ἐξουσίαν τινὰ παραχεῖν. τούτους γὰρ, ἐπαινοῦντας αὐτὴν ἀντὶ "τῆς τιμῆς, εὔνουν κατασήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος, δύνασθαι δὲ πο- "λὺ παρὰ τοῖς Ιουδαίοις τούτους ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦν- "τας, καὶ φίλους διακειμένους ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύε- "σθαι παρὰ τῷ πλήθει περὶ ὧν ἂν καὶ φθονοῦντες τὶ χαλεπὸν "λέγωσιν, αὐτόν τε προσκρούσαι τῷ ἔθνει διὰ τούτους ἔλεγε, "ὑβριωθέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ιεροσολύ- "μοις γενομένη, μετάπεμψαι μὲν τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν· "ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τοῦμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλων- "ται χρῆσθαι μετὰ πολλῆς ἀξιοπιστίας ἐπίτρεπε, εἴτε καθυ- "βρίζειν ἀταφίᾳ μὴ θελήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπον- "θότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλην τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι "προσφέρειν βουλήσονται. καὶ μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνων γνώμης "ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπράξασθαι ὑπίσχνου. ταῦτά σοι πρὸς αὐ- "τοὺς εἰπούσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐ- "τῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν διὰ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν "μοι κακῶς τὸν νεκρὸν διαθῆναι θελησάντων· σὺ δὲ βεβαίως "ἄρξεις." ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ, βασιλεύ- σας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος πεντήκοντα.

Geraſenorum montibus, obſidens praeſidium Ragaba trans Iordanem. Regina autem videns eum iam in extremis eſſe, et nullum amplius ſalutis ſpem prae ſe ferentem, flebat et lamentabatur, ſe ſuoſque natos deplorans, qui deſerti futuri eſſent: et, "cui me, ipſi dice-"bat, ita relinquis et liberos ope aliena indigentes, pro-"pterea quod non ignores, quam infenſa ſit tibi Iudaeo-"rum gens." Ille vero ei conſuluit, "vt ſuis monitis "pareret, vt regnum et liberos tuto conſeruaret, mor-"tem vero ſuam milites celaret, donec locum expugnaſ-"ſet: deinde quaſi victrix ſplendide Hieroſolyma ſe con-"ferret, et Phariſaeis poteſtatem aliquam praeberet. hos "enim, eam ob honorem laudantes, conciliaturos ei na-"tionis beneuolentiam. Hos ſcilicet plurimum poſſe apud "Iudaeos dicebat, et laedere quos oderint, et iuuare qui-"bus bene velint: maxime enim eis vulgo credi, ſi de "quopiam, quamuis per inuidiam, maledicant; ſeque "adeo in odium gentis propter eos incurriſſe, quod eos "affeciſſet contumelia. Quare tu, ſubiiciebat, vbi Hie-"roſolyma peruueneris, accerſito eorum primarios: illiſ-"que meo corpore oſtenſo, poteſtatem eis facito, probe "compoſita ad fidem oratione, vtendi me arbitratu ſuo, "ſiue cadaueri meo, ſepulturae honore priuato, voluerint "illudere, vt qui multa a me perpeſſi fuerint, ſiue aliam "quamcunque iniuriam corpori meo ex iracundia facere "libuerit. teque nihil in regno ſine eorum ſententia factu-"ram promittito. Haec te ad eos loquuta, et ego ſplen-"didiore funere ab eis efferar, quam a te efferrer, propter-"ea quod, quia eis me mortuum iniurioſe tractare licebit, "id facere non libebit: et tu tuto regnabis." Haec ille poſtquam vxorem monuit, vitam finiuit, cum quidem regnaſſet annos viginti ſeptem, vixiſſetque vndequinquaginta.

ΚΕΦ. ιε'.

Ως Αλεξάνδρα, εἰς εὔνοιαν ὑπάγουσα τὰς Φαρισαίους, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατέχε, καὶ πολλὰ κατορθώσασα μετὰ δόξης ἀπέθανεν.

Ἡ δὲ Αλεξάνδρα, τὸ φρόνιμον ἐξελοῦσα, κατὰ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τά τε περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτὸς τῆς πρὸς Αλέξανδρον ἔπαυσεν, εὔνους δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεύς· καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον, ἢ τινὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, αὐτὸν ἐκήδευσαν. δύο μέντοι υἱοὺς Αλέξανδρος κατέλιπεν, Υρκανὸν καὶ Αριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς τὴν Αλεξάνδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων, Υρκανὸς μὲν ἦν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος Αριστόβουλος, δραστήριός τε ἦν καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τῆς πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυχεραίνειν.

β'. Ἡ δὲ ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν Υρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπραγμον αὐτοῦ. καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πειθαρχεῖν, καὶ εἴ τι δὲ καὶ τῶν νομίμων Υρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, ὧν εἰσήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι κατὰ τὴν πατρῴαν παράδοσιν, ταῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν ἓν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. καὶ γὰρ Φυγάδας ἔστι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ὡδὲν δεσποτῶν διέφερον. ἐποιεῖτο μέν τοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς περιξ τυράννους, καὶ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῶν. ἠρέμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα παρέξ τῶν Φαρισαίων. ἔστι γὰρ

CAP. XVI.

Quomodo Alexandra, Phariſaeorum beneuolentia ſibi conciliata, regnum per nouennium tenuit; et, cum multa praeclare geſſiſſet, cum gloria e vita exceſſit.

ALexandra vero, expugnato praeſidio, vt mariti monita poſtulabant, et Phariſaeos alloquuta eſt, et omnibus in eorum poteſtate poſitis, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram ſedauit, eoſque beneuolos et amicos reddidit. Itaque in vulgus progreſſi conciones habebant, res geſtas Alexandri recenſentes et iuſtum ſibi regem periiſſe dicentes: tantumque laudationibus effecerunt, vt populus eum luxerit atque deploraverit; ita vt magnificentius ſit elatus, quam quiſquam regum, qui eum anteceſſerant. Caeterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum et Ariſtobulum, ſed regnum Alexandrae teſtamento commiſit. E pueris autem Hyrcanus ad res adminiſtrandas parum habilis erat, et vitae quietae magis addictus: iunior vero Ariſtobulus nauus erat et audax. Et quidem mulier erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata grauiter ferre videbatur.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, cum propter aetatem, tum multo magis propter eius ſegnitiem, et omnia Phariſaeis gerenda permiſit: quibus et multitudinem obedire iuſſit; et ſi quod inſtitutum Hyrcanus eius ſocer aboleuerat, eorum, quae Phariſaei a patribus accepta tradiderant, id illa reſtituit. Itaque regni nomen habebat ipſa, poteſtatem vero habebant Phariſaei. nam et exſules iſti reuocabant, et vinctos ſoluebant, et prorſus nihil a dominis differebant. Quanquam et femina regni curam gerebat, multoſque milites mercede conductos collegit, et ſuas vires maiores effecit; adeo vt finitimos tyrannos terruerit, et obſides ab eis acceperit: eratque vniuerſa regio quieta, exceptis Phariſaeis. nam illi reginam turba-

ἐπετάραττον τὴν βασίλισσαν, πείθοντες, ὡς κτείνοιεν τὰς Ἀλεξάνδρῳ παραινέσαντας ἀνελεῖν τὰς ὀκτακοσίας. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι Διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν Ἀριστόβουλος· ἐφῆκει γὰρ τοῖς γινομένοις δυσαναχωρήτων, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ, εἰ ἀφορμῆς λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί· ἀνεμίμνησκον, "ὅσα κατορθώσαντο τοῖς "κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως πρὸς τὸν δε- "σπότην ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτῆ μεγίστων ἠξιώθησαν, "καὶ ἐδόντο μὴ ἄχρι τοῦ παντὸς ἔμπαλιν τρέψαι σφίσι τὰς "ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν "τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων πόπτεσθαι, μηδε- "μιᾶς τιμωρίας ὄσης. ἔλεγόν τε, ὡς, εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀνη- "ρημένοις οἱ ἀντίδικοι, διὰ τὸ πρὸς τὸν δεσπότας γνήσιον με- "τρίως οἴσειν τὰ ξυμβάντα, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέ- "ναι, ἡτοῦντο μάλιστα μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν· εἰ γὰρ "ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς πορίσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' "ἀσμενίζειν θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις, ὡς μὴ συγ- "γνῶεν αὐτοῖς. ἀλλ' ὅς τε εἶναι σφίσι καὶ τῇ βασιλίσσῃ, εἰ "πρὸς αὐτῆς ἀμελούμενοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκ- "δεχθείησαν· ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι Ἀρέταν τε τὸν "Ἀραβα καὶ τὰς μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσόσδε "ἄνδρας, οἷς ἦν τάχα φρικῶδες καὶ τοῦνομα πρὶν ἀκοῦσαι. "εἰ δὲ μὴ τόγε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῆ προτιμᾶν "ἔγνωσαν, κατατάξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς Φερεῖοις. εἰ γὰρ "ὧδε δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ Ἀλεξάνδρῳ οἶκῳ, αὐτός γε "μὴν ἂν ἀποδέξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας.

γ'. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων καὶ τῶν κινδυνευόντων τοὺς Ἀλεξάνδρου δαίμονας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ περιεστῶτες ὤρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ Ἀριστόβουλος, ὅπως ἔχοι γνώμην, ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἴτιοι σφίσιν αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, κατὰ φιλαρχίαν ἐκλελυσσηκυίᾳ γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλεύειν, γενεᾶς ἐν ἀκμῇ

bant, ſuadentes, vt eos interficeret, qui Alexandro auctores fuerunt, vt octingentos ſimul necaret. Tandemque ipſi eorum vnum occiderunt, nomine Diogenem, et poſt eum alios ſupra alios, donec potentiores in regiam ingreſſi, vna cum Ariſtobulo (videbatur enim aege ferre quae fiebant, et omnino prae ſe ferebat, ſi vires nactus eſſet, non ſe ea permiſſurum matri) commemorabant ei, "quanta feliciter geſſerunt pericula adeundo, quibus ſe fi-"dos firmoſque domino probauerant, adeo vt ab eo ma-"xima conſequuti fuerint, orantque, ne ſuas ſpes velit "prorſus in contrarium vertere. nunc enim qui ex ho-"ſtium periculo elapſi eſſent, domi ab inimicis more "pecudum mactari, nemine ipſis opem ferente. aiebant-"que, ſi aduerſariis iam interfectis contenti ſint, propter "innatum erga Dominos affectum patienter ſe laturos "quae acciderant; ſin in eiſdem perſeueraturi ſint, pete-"bant inprimis ſibi dari miſſionem: neque enim eos eſſe, "qui ſine regina ſalutem vllam ſibi quaerere ſuſtineant, "qui libenter in regia morituri ſint, ſi ipſis venia non "detur. turpe quidem et ipſis eſſe et reginae, ſi ab ea "neglecti a mariti inimicis excipiantur: in maximis enim "poſituros Aretam Arabem caeteroſque principes, ſi liceat "conducere tot viros, quorum vel nomen fortaſſe terri-"bile erat eis, priuſquam plane auditum. Quod ſi nec "poſterius hoc placeat, ſi Phariſaeis tantum tribuere ſta-"tuit, ſe diuerſos in praeſidiis diſponat. Si enim daemon "aliquis Alexandri domum vſque adeo perſequatur, ſe "quidem non recuſare, quo minus in humili conditione "viuant.

3. Haec autem illis et alia multa dicentibus, et ad mortuorum periclitantiumque miſericordiam Alexandri manes inuocantibus, omnes circumſtantes in lacrymas proruperunt. Maxime autem Ariſtobulus, quomodo eſſet animatus, oſtendebat; multa conuicia ingerens matri. Verum illi quidem ſibiipſis calamitatum auctores fuerunt, qui feminae imperii cupidine furenti contra fas commiſerunt regni habenas. Regia prole aetate iam flo-

ὄσης, ἐπιτρέψαντες. ἡ δὲ, οὐκ ἔχουσα ὅ, τι πράξει μετὰ τῶν εὐτρεπῶς, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅτι μὴ Τρκανίας καὶ Αλεξανδρείας καὶ Μαχαιροῦντος, ἔνθα τὰ πλείστα ἄξια ἦν αὐτῆ. καὶ μετ' ὀλίγον τὸν υἱὸν Αριστόβουλον μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ἐπὶ Δαμασκὸν, κατὰ Πτολεμαίδα τῶν Μενναίου λεγομένην, ὃς βαρὺς ἦν τῇ πόλει γείτων. ἀλλ' ὁ μὲν ὀδὲν ἐργασάμενος σπουδῆς ἄξιον ὑπέστρεψεν.

δ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τῶν Αρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν πεντήκοντα, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν, καὶ ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος· καὶ δῶρα δὲ πολλὰ καὶ λόγους ἄξια πέμπουσιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα. βασίλισσα γὰρ Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη, τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, ἣ καὶ ἐνήγαγε τὰς ἐνοικοῦντας ἀποκλεῖσαι Τιγράνην. συνετύγχανον οὖν αὐτῷ, καὶ ἐδέοντο χρῆσαι περὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῷ ἔθνει συγγνώσεως. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτὰς τῆς ἐκ διαστήματος θεραπείας, ἐλπίδας ὑπέθετο χρήσας. ἅρτι δὲ τῆς Πτολεμαΐδος ἁλωκυίας, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ, Λεύκυλλον διώκοντα Μιθραδάτην, ἐκεῖνα μὲν διαμαρτεῖν, εἰς τὰς Ιβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ Αρμενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τιγράνης δὲ, ταῦτα ἐπιγνοὺς, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὲ τοῦτο, τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν Αριστοβούλῳ τοῖς πράγμασιν ἐπιτίθεσθαι, τῆς νυκτὸς ὑπεξελθὼν μεθ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων, ἦλθεν ἐπὶ τὰ Φρούρια, ἵνα οἱ πατρῷοι πατισχεθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραττεν ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε, μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς Φαρισαίοις τὸ πᾶν γένος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐῶρα γὰρ τὸ ἀδύνατον τῶ μέλλοντος διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφῶ. ξυνῆδει δ' ἡ αὐτῶ γυνὴ τῇ πράξει μόνη, ἣν κατέλιπεν αὐτόθι μετὰ τῆς γενεᾶς. καὶ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς Αγαβα, ἔνθα Γαλαιστὴς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτῶ. μεθ' ἡμέραν δὲ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις

rente. Itaque ipsa non habens, quod honeste faceret, custodiam locorum munitorum ipsis credidit, excepta Hyrcania et Alexandrio et Machaerunte, vbi pretiosissima quaeque habebat. Et haud multo post filium suum Aristobulum cum exercitu misit Damascum, aduersus Ptolemaeum cognomine Mennaeum, qui grauis erat vrbi vicinus. Sed ille, re quidem nulla memorabili gesta, reuersus est.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus inuasisse Syriam, et adoriturus Iudaeam, id quod, vt par fuit, terruit Reginam et gentem vniuersam: quo factum est, vt per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obsidenti Ptolemaïdem. Regina enim Selene, quae et Cleopatra dicebatur, Syriae imperabat; quae et incolas induxit, vt Tigrani portas clauderent. Igitur eum conuenerunt legati; et vt de Regina deque gente Iudaeorum nihil nisi bonum statueret, orarunt. Ille vero, collaudatis eis, quod ex longinquo se coluissent, bonam spem eis fecit. Iam vero Ptolemaïde modo capta, nunciatur Tigrani, Lucullum, dum Mithradatem persequitur, illum quidem non esse assequutum, quia in Iberas effugisset, sed Armeniam depopulatum esse, atque oppugnare. Tigranes autem, his cognitis, domum se recipere contendit.

5. At post haec, Regina difficili morbo correpta, Aristobulus aggrediendas sibi res arbitratus, nocte clam egressus, cum vno famulo, adiit praesidia, vbi paternos amicos dispositos habuit. Iampridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat, ne, ea mortua, eius vniuersum genus esset in Pharisaeorum potestate. videbat enim infirmitatem fratris, qui in principatum succeßurus erat. Eius autem facti conscia erat sola coniux; quam ibi cum prole sua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, vbi Galaestes vnus ex potentibus erat, admissus est ab eo. Orta autem die sentit Regina fugam

γίνεται τῆς Ἀριστοβούλε Φυγῆς· καὶ μέχρι τινὸς ὥστο γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν ὐκ ἐπὶ νεωτερισμῷ. ὡς μέντοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις, ὅτι κατιλήφει τὸ πρῶτον χωρίον, καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα· εὐθὺς γὰρ ἑνὸς ἀρξαμένε πάντα ὑπήγετο πρὸς τὸ ἐκείνε βούλημα· τότε δὴ ἐν μεγίσαις ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ ὲ πόρρω τῦ δύνασθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατῦναι τὸν Ἀριστόβυλον ὄντα· μάλισα δ' ἔδεισαν, μὴ ποινὴν εἰσπράξαιτο ὧν παρώνησαν αὐτῦ τὸν οἶκον. δόξαν ὖν τὴν γυναῖκα αὐτῦ καὶ γενεὰν εἰς τὸ ὑπὲρ τῦ ἱερῦ Φρούριον κατέθεσαν. Ἀριστοβούλῳ δὲ ὡς ἂν ὐκ πολλῶν συχνὰ συνανηνέχθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασίλειος περὶ αὐτὸν ἦν. χεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἰκοσιδύο, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, τρατιὰν ἤθροιζεν ἀπό τε Λιβάνε καὶ Τραχώνος, καὶ τῶν μοναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι, τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥαδίως ὑπήκεσαν· ἄλλως δὲ νομίζοντες, εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τῶν μὴ προσδοκωμένων ὐχ ἧσσον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ τῦ κρατῆσαι πρόφασις γενηθέντες. τῶν δὲ Ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι καὶ Γρκανὸς εἰσῆεσαν ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην περὶ τῶν ἐνεςώτων. τὸν γὰρ Ἀριστόβυλον, τῶν πάντων χεδὸν ἤδη κυριεύειν, ὁπότε χωρίων τοσύτων κρατήσειεν. ἄτοπον δὲ, εἰ καὶ τὰ μάλισα κάμνοι, περιῦσης αὐτῆς κατὰ σφᾶς βουλεύεσθαι. περιεσάναι δὲ τὸν κίνδυνον ὲ διὰ μακρῦ σφίσιν. ἡ δὲ αὐτὸς ἐκέλευσε πράττειν ὅ, τι δοκῖσι χρήσιμον εἶναι· πολλὰς δὲ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς γαζοφυλακίοις χρήματα· αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τῶν πραγμάτων, ὡς ὑπολείποντες ἤδη τῦ σώματος.

ς'. Ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὲ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα τρία καὶ ἑβδομήκοντα, γυνὴ τῷ ἀθενεῖ τῦ Φύλε κατ' ὲδὲν χρησαμένη. δεινὴ γὰρ εἰς τὸ Φίλαρχον ἐν τοῖς μάλισα γενομένη διήλεγξεν ἔργοις τό, τε πρακτικὸν τῆς ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ

Ariſtobuli: et aliquamdiu arbitrata eſt non rerum nouarum ſtudio diſceſſiſſe. Verum poſtquam alii ſuper alios venerunt, qui nunciarent, illum primum praeſidium occupaſſe, deinde ſecundum, et vniuerſa: (ſtatim enim facto ab vno initio, omnia ad illius arbitrium ſequebantur) tunc quidem in maximis turbis eſſe coeperunt, tam Regina, quam gens. Videbant enim, non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi principatum confirmare poſſet: maximeque metuebant, ne poenam irrogaret eis, quoniam in eius domum debacchati fuiſſent. Itaque viſum eſt eis eius vxorem et liberos in praeſidio collocare, quod ſupra fanum erat. Ad Ariſtobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, vt iam ornatu regio ſtiparetur. nam diebus fere quindecim occupauit loca munita viginti duo; vnde opibus ſibi comparatis exercitum colligebat a Libano, et Trachone, et principibus. Homines enim, maiorem partem ſequentes, facile obtemperabant: accedebat eo, quod ſperabant, ſi eum in rebus non ſperatis adiuuiſſent, non minorem ex regno fructum ad ſe rediturum, vt qui ei eius obtinendi cauſa exſtitiſſent. Iudaeorum autem ſeniores et Hyrcanus adierunt Reginam; et vt ſuper inſtantibus conſilium daret, orarunt. Ariſtobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium iam potiri. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa aegrotet, ea ſuperſtite, conſilii aliquid ſeorſum capere. periculum autem iam eſſe paene pro foribus. At illa iuſſit, vt, quod vtile iudicarent, illud facerent: reſtare eis multas facultates, gentem validam, et exercitum, et fiſci pecuniam. ſibi quidem parum iam curae eſſe negotia, vt quae corporis viribus iam deficeretur.

6. Poſtquam iſta dixiſſet, non multo poſt obiit; cum regnaſſet annos nouem, et vixiſſet in vniuerſum LXXIII. Mulier, quae ſexus ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit prodiditue, nam cum ingenti regnandi cupiditate, vt quae maxime, teneretur, et quibus egerit quam apto

ἀσύνετον τῶν ἀεὶ πταιόντων περὶ τὰς δυναστείας ἀνδρῶν. τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιῶσα τῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τῦ ἐγκρατῶς ἄρχειν, ὅτε καλῦ ὅτε δικαίυ, ἕνεκά γε τύτων, ἐπεκρέφετο. εἰς γοῦν τῦτα τῷ οἴκῳ ἀτυχίας τὰ πράγματα περιέστησεν, ὥστε ἢν μετὰ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν περιεκτήσατο δυναστείαν, ἐπιθυμίᾳ τῶν μὴ προσηκόντων γυναικὶ, χρόνοις ὑ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχυσι πρὸς τὸ γένος αὐτῶν τὴν αὐτὴν γνώμην προσθεῖσα, τὴν δὲ ἀρχὴν ἔρημον τῶν προηγυμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν δὲ ἐνέπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὰ βασίλειον. ἡ μὲν ἀλλὰ καίπερ ὕτως ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. τὰ μὲν εὖν περὶ Αλεξάνδραν τῦτο εἶχε τέλος.

fuerit ad res gerendas animo ostendit, et quam hebetia sint virorum ingenia, qui in imperandi potestate titubare solent. Nam praesentia futuris potiora existimans, aliisque omnibus insuper habitis modo imperiose dominaretur, nec honesti nec iusti, illorum saltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res suae familiae eo infelicitatis perduxit, vt potentiam, quam multis periculis et laboribus parauerat, desiderio eorum, quae mulieri non conueniebant, haud multo post amiserit; vt quae eadem cum illis senserit, qui animo essent in familiam regiam malenolo, regnumque potentium praesidio destitutum reliquerit. praetereaque ex sua, dum viueret, reipublicae administratione regiam post obitum calamitatibus turbisque compleuit. Veruntamen licet hoc modo in imperio se gesserit, gentem in pace conseruauit. Et quidem res Alexandrae hunc exitum habuerunt.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τριάκοντα καὶ δύο.

φ[α]. Ὡς μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον ὁ νεώτερος αὐτῆς τῶν παίδων Ἀριστόβουλος ἐκπολιόρκησεν πρὸς Τρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ συνεδίωξεν εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις βάριν· ὑπεισῆλθ᾽ ὁς συμβάντος ὑφ᾽ αὐτοῦ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Τρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

βι. Περὶ τε Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ δόξαν ἦλθε τοῖς παισὶν προήχθη, καὶ μέγιστος δυνάμεως· καὶ ὅτι πείσαντος Τρκανὸν Αντιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸς Ἀρίτην τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα, ἐκίτευσεν ἐλθὼν καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, χρήματα τε πολλὰν δόσιν καὶ χρήματα ὑποσχόμενος.

γι. Ὡς Ἀρίτης, προσδεξάμενος τὸν Τρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ συνεδίωξεν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ πρικαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.

δι. Ὡς Σκαῦρον πέμψαντος ἀπὸ Ἀρμενίας εἰς Συρίαν Μάρκου Πομπηΐου, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἀπό τε Τρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας παρακαλοῦντες αὐτόν.

ε[α]. Ὅτι Σκαῦρος τετρακοσίοις διαφθαρεὶς ταλάντοις Ἀριστοβούλου προσέστη.

εἰ. Ὡς Πομπηΐου εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Ἀρμενίας ἐλθόντος, Ἀριστόβουλος καὶ Τρκανὸς ἐπ᾽ αὐτὸν ἦκον περὶ τῆς βασιλείας διαπολεγόμενοι. ὑπέρθεσις Πομπηΐου, περὶ ἧν ἐνεκάλουν διαγνῶσεσθαι φήσαντος, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐκείνων χώραν παραγένηται.

ζι. Ὅτι συνεὶς ὁ Ἀριστόβουλος, τίνα ἴχνι διάνοιαν ὁ Πομπήϊος, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ ὡς ἀγωνιστήσαντος αὐτοῦ, καὶ στρατεύσαντος ἐπ᾽ αὐτὸν, εἰς Ἀλεξάνδριον Ἀριστόβουλος ἀνεχώρησε τὸ φρούριον, ἰσχυρὸν ὂν καὶ δυσπαραμάχητον.

ηι. Ὡς Πομπήϊος, τοῦτο συνιδὼν, στρατηγήματι χρησάμενος ὑπῆγε τὸν Ἀριστόβουλον, κατακλείσαντα τὸ φρούριον, καταβῆναι πρὸς αὐτὸν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἷς πειθόντα, καὶ πολλάκις διαπολεγησάμενον πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἀνάγκασε τοὺς φρουράρχους τῇ αὐτοῦ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὸ φρούριον.

θι. Ὡς Ἀριστόβουλος τοῦτο ποιήσας διὰ φόβον, ὑπῆτε δυσχεράνας, ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἂν προσδόκα παρὰ Πομπηΐου τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν, εἰς Ἱερουσάλυμα ἐγκλείσων αὐτόν.

ι[α]. Ὡς, Πομπηΐου κατὰ πόδα μετὰ τῆς στρατιᾶς καταπολεθήσαντος, μετανόησεν Ἀριστόβουλος, καὶ προελθὼν ἦκεν Ἱεριχοῦντος ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς παρὰ τῶν ἡμαρτημένων, τήν τε πόλιν καὶ τὰ χρήματα παραδώσειν ὑπέσχετο· καὶ Πομπηΐου πέμψαντος Γαβίνιον μετὰ ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ἐπί τε τὴν τῆς πόλεως παράληψιν καὶ τῶν χρημάτων, οἱ Ἱεροσολυμῖται, τὸν Ἀριστόβουλον δρῶντες ἐν φυλακῇ κατεστῶτα, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ῥωμαίοις.

ιαι. Ὡς ἐπὶ τοῦτο παροξυνθεὶς Πομπήϊος Ἀριστόβουλον μὲν ἔδησεν, προσαγωγὰν δὲ τὴν δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· καὶ δέχονται μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Τρκανοῦ φρονοῦντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δὲ Ἀριστοβούλου συναστικοὶ φεύγουσιν εἰς τὸ ἱερόν.

ιβι. Ὡς αἱρεῖ κατὰ κράτος τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπήϊος τῷ τρίτῳ μηνί, καὶ περὶ τῆς ἐνσεβείας αὐτοῦ καὶ θεοσεβείας.

ιγ[α]. Ὅτι Πομπήϊος μηδενὸς ἅψασθαι τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρημάτων.

ιδι. Ὅτι ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ τὴν Ἰουδαίων ποιήσας φόρους ὑποτελῆ, καὶ Τρκανὸν ἀποδείξας ἐθνάρχην, Ἀριστόβουλον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς γενεᾶς εἰς Ῥώμην ἀνήγαγεν, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας ἐπίτροπον κατέστησεν.

ιε[α]. Ὅτι Σκαῦρος στρατεύσαντος ἐπὶ Πέτραν, βασίλειον ὄντα τῶν Ἀράβων, καὶ πολιορκοῦντος ἐν ἐνδεία τῶν στρατιωτῶν αὐτὸ γενομένων, Ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἀραβα, δόντα Σκαύρῳ τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSQVARTVS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

1. *Quomodo post mortem Alexandrae filiorum eius natu minor Aristobulus de regno bellum gessit cum Hyrcano fratre, victumque persequutus est usque ad arcem Hierosolymitanam: utque inter eos ita convenit, vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus primatem vitam degeret.*
2. *De Antipatro et eius genere, et quomodo ex paruis et mediocribus initiis ad claritatem et gloriam et magnam potentiam ipse eiusque filii peruenerunt: utque eius fusu Hyrcanus, Hierosolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, vt ipsum restitueret in regnum, supplicauit, factis promissis, se ei daturum multum terrae pecuniaeque.*
3. *Quomodo Aretas, cum Hyrcanum excepisset, bellum intulit Aristobulo: utque, cum praelio congressus eum vicisset, persequutus est usque Hierosolyma, exercitusque vrbi admoto eam obsidet.*
4. *Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miserat Pompeius Magnus, legati ab Hyrcano et Aristobulo venerunt, ipsius auxilium implorantes.*
5. *Quomodo Scaurus, talentis quadraginta corruptus, Aristobuli rebus studebat.*
6. *Quomodo, Pompeio ex Armenia ad Damascum profecto, Aristobulus et Hyrcanus eum conuenichant de regno disceptantes: utque Pompeius, cum se causam querelarum cognaturum dixisset, rem differt, donec in eorum regionem veniret.*
7. *Quod Aristobulus, cum intellexisset, quo esset in eum animo Pompeius, in Iudaeam discessit: utque Aristobulus, Pompeio ei irato et in expeditionem aduersus eum profecto, in Alexandrium se recepit, praesidium bene firmum et expugnatu difficile.*
8. *Quomodo Pompeius, vbi hoc resciuerat, stratagemate vsus suasit, Aristobulum reliclo praesidio ad ipsum descendere, vt qui principatum ei firmaturus esset. quibus obsequutum, postquam cum fratre saepius disceptauerat, colgit Pompeius praesidiorum praefectis sua manu scribere, ipsique castella tradere.*
9. *Quomodo Aristobulus, cum hoc prae metu fecisset, et postea rem aegre tulisset, quod nihil eorum, quae spopondit, a Pompeio ratum esset, discessit in Hierosolyma semet inclusurus.*
10. *Quomodo Aristobulus, Pompeio e vestigio eum cum exercitu subsequuto, sententiam mutauit, et Hierichuntem vsque progressus ei obuiam iuit; petitaque peccatorum venia, et vrbem et pecuniam ei tradere pollicitus est: vtque Gabinio cum militibus lectissimis a Pompeio misso ad vrbem et pecuniam accipiendam, Hierosolymitani, cum viderent Aristobulum in custodia detentum, Romanis portas occluserunt.*
11. *Quomodo hanc ob rem ira incensus Pompeius Aristobulum in vincula coniecit, adductisque copiis vrbem obsidebat: ipsumque in vrbem superiorem admittunt qui Hyrcano fauebant, qui vero ab Aristobulo stabant, in templum fugiunt.*
12. *Quomodo templum et inferiorem vrbem tertia mense expugnat Pompeius, deque ipsius modestia et religione.*
13. *Quod Pompeius nihil eorum attigit, quae in fano erant, licet magna illic esset pecuniae vis.*
14. *Quod, cum ista gessisset et Iudaeam Romanis vectigalem fecisset, et Hyrcanum ethnarcham constituisset, Aristobulum vinctum, cum eius prole, Romam reduxit, atque Scaurum Syriae procuratorem fecit.*
15. *Quod, falla a Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obsessa cum exercitus eius rerum inopia laboraret, Antipater Arabi persuadet, vt, trecentis Scauro datis talentis, foedus cum eo faceret.*

ιη'. Ὡς Ἀλέξανδρος Ἀριστοβούλῃ παῖς, φυγὼν Πομπήϊον, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, τραπεῖς αὐτῷ πολλῆς γενομένης, πάλαιον ἐξήνεγκεν πρὸς Τρωκνὸν καὶ Ἀντίπατρον.

ιξ'. Ὡς ὑπὸ Γαβινίῳ κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειον τὸ φρούριον ἐπολιορκεῖτο.

ιθ'. Ὡς Γαβίνιος, πεισάσης τῆς μητρὸς τῆς Ἀλεξάνδρου παραδοῦναι αὐτόν τε καὶ τὸ φρούριον, λαβὼν τὸν μὲν Ἀλέξανδρον ἀφῆκεν· ἔγραψε δὲ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, οἳ ἦσαν μετὰ Ἀριστοβούλου τοῦ πατρὸς δεδεμένοι, λύσαι, καὶ ἀπεπέμψαι πρὸς τὴν μητέρα, δηλῶν αὐτῆς τὸ πρὸς Ῥωμαίους πιστὸν, καὶ ὡς ἔστιν ἀξία ταύτης τῆς χάριτος τυγχάνειν.

κ'. Ὡς μετὰ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς τὴν Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον, πάλιν ἀνέπεμψεν εἰς Ῥώμην.

κα'. Κράσσος κατὰ τὴν ἐπὶ Πάρθους στρατείαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.

κβ'. Φυγὴ Πομπηΐου εἰς Ἤπειρον, καὶ Σπινθῆνος ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἵππεις, ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον.

κβ'. Ὅτι Καῖσαρ, λύσας Ἀριστόβουλον τῶν δεσμῶν, εἶδός τε ἓν πέμψαι μετὰ δύο τακμάτων εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔφθη δ' ὑπὸ τῶν τὰ Πομπηΐου φρονούντων διαφθαρεὶς Ἀριστόβουλος φαρμάκῳ.

κγ'. Καίσαρος εἰς Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς συνεμάχησαν αὐτῷ Τρωκνὶς τε καὶ Ἀντίπατρος, καὶ τὰς Ἰουδαίους αὐτῷ συμμάχους ἐποίησεν.

κδ'. Ἀντιπάτρῳ πρόθυμος ἀγωνισαμένῳ κατὰ τὴν μάχην ἀριστεῖα, καὶ διὰ τοῦτο φιλίας πρὸς Καίσαρα· καὶ ὡς Τρωκνὸν Καῖσαρ ἐπὶ τῇ νίκῃ χαίρων ἐτίμησε μεγάλως, ἐπιτρέψας αὐτῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀνασῶσαι πατεσκαμμένα τείχη, ὅτι τε Ἀντιπάτρου τὴν τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπὴν ἐνεχείρισεν.

κε'. Καίσαρος ἐπιστολαὶ, καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φιλίας.

κε'. Ὅτι Ἀντίπατρος τοῖς παισὶν, Ἡρῴδῃ μὲν τὴν τῆς Γαλιλαίας πρόνοιαν, Φασαήλῳ δὲ ἐπέτρεψε τὴν Ἱεροσολύμων· καὶ ὡς Σέξτος Καῖσαρ, δωροδοκηθεὶς ὑφ' Ἡρῴδου ἡγεμόνος ὄντος ἐν Συρίᾳ, μίσγαν καὶ ὑπόδοξα ἐποίησεν Ἡρῴδην, κατασύσας ἄρχοντα τῆς Κοίλης Συρίας.

κζ'. Ὡς Κάσσιος, Καίσαρος ἀποθανόντος, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέβη, τήν τε χώραν ἐλήϊσε, καὶ τάλαντα ἑπτακόσια παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο φορολογήσας· καὶ πῶς Ἡρῴδης ἐκ τῆς εἰσπράξεως τῶν χρημάτων ἐπεδάλος ὕδοξε Κασσίῳ.

κη'. Ὡς Μάλιχος ἐπιβουλεύων Ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ, διαπονησαμένη χρήμασι τῇ οἰνοχόῳ Τρωκνοῦ.

κθ'. Ὡς Ἡρῴδης, ἐπιτείλαντος αὐτῷ Κασσίου, τὸν Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

λ'. Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθήσαντα παρὰ τὸ Τυρίων τυράννῳ Μαρίωνος, Ἡρῴδης ἀπαντήσας τρίπτε τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐξέβαλλε.

λα'. Ὅτι μετὰ τὸ ἡττηθῆναι Κάσσιον ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῷ υἱῷ Καίσαρος καὶ Ἀντωνίῳ, Ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ παραγενόμενος πολλὸς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον· καὶ διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βεληθέντας οὐ μόνον οὐκ ἐδέξατο Ἀντώνιος, ἀλλὰ καὶ τοῦ Τυρίου ὑπὲρ Ἰουδαίων ἤκροᾶτο.

λβ'. Ὅτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Ἀντωνίου, καὶ κατηγορούντων τινῶν Ἡρῴδου καὶ Φασαήλου, ἃ μόνον οὐκ ἦσεν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τετράρχας αὐτοὺς κατέστησε, τῶν δὲ κατηγόρων δίκα τὸν ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.

λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

λδ'. Ὡς Τρωκνὸν καὶ Φασάηλον τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.

λε'. Ὡς Ἡρῴδης φεύγων ἐκβέβλητο εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ δεηθεὶς Ἀντωνίῳ χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπὸ τε τῆς συγκλήτου καὶ Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

λς'. Ἔκπλους Ἡρῴδου μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ Ῥώμης, καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ῥωμαϊκῆς ἑπομένης, καὶ ἡγεμόνος Σίλωνος.

λζ'. Ὡς Σίλωνος Ἱεροσόλυμα πολιορκήσαντος, ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρῴδου Ἀντίγονος διεφθάρη.

16. *Quomodo Alexander Ariſtobuli filius, qui a Pompeio fugerat et in Iudaeam ſe contulerat, magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano et Antipatro.*
17. *Quomodo Alexander a Gabinio pugna ſuperatus, et in caſtellum Alexandrium compulſus obſidetur.*
18. *Quemadmodum, cum Alexandrum mater eius fleniſſet, ut ſui caſtelliique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimiſit; ac praeterea ſcripſit Senatui, ut fratres ipſius cum Ariſtobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent; indicata qua eſſet in Romanos fide, quodque digna eſſet, cui haec gratia tribueretur.*
19. *Quomodo Ariſtobulum a Roma in Iudaeam profugum comprehendit Gabinius, Romamque reuertitur.*
20. *Craſſus in expeditione contra Parthos in Iudaeam adſcendit, ſacraſque pecunias depeculatur.*
21. *Pompeii fuga in Epirum, et Scipionis aduentus in Syriam, cui in mandatis erat, ut Alexandrum necaret.*
22. *Quod Caeſar, cum Ariſtobulum vinctis exemiſſet, in eo erat, ut cum mitteret cum duabus cohortibus in Iudaeam: interim vero accidit, ut Ariſtobulus a Pompeianis veneno necaretur.*
23. *Caeſaris in Aegyptum expeditio: et quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus et Antipater, feceruntque, ut Iudaei ſemet ei adiungerent.*
24. *Antipatri in pugna egregium factum et ex eo cum Caeſare amicitia: et quemadmodum Caeſar, laetus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecit, permiſſo ei, ut euerſos patriae ciuitatis muros excitaret; ac praeterea Antipatrum Iudaeae procuratorem conſtituit.*
25. *Caeſaris literae, et Senatuſconſulta de amicitia cum Iudaeis inita.*
26. *Antipater filiis adminiſtrationem mandat, Herodi Galilaeae, Phaſaëlo Hieroſolymorum atque Sextus Caeſar, muneribus ab Herode, cum in Syria dux eſſet, acceptis, magnum et glorioſum fecit Herodem, Coeles-Syriae praeſidem eum conſtituendo.*
27. *Quomodo Caſſius, cum in Iudaeam, Caeſare mortuo, adſcendiſſet, et regionem afflixit, et ſeptingenta talenta a Iudaeis in tributum exegit atque Herodes pecunia redacta, Caſſio ſui ſtudioſus viſus eſt.*
28. *Quomodo Malichus per inſidias Antipatrum veneno ſuſtulit, ope pocillatoris Hyrcani, quem pecunia corruperat.*
29. *Quomodo Herodes iuſſu Caſſii dolo interfecit Malichum.*
30. *Quomodo Antigonum Ariſtobuli filium, a Marione Tyriorum tyranno adiutum, Herodes ei obuiam factus in fugam vertit et ex Iudaea pellit.*
31. *Quomodo, Caſſio in Macedonia ſuperato a Caeſare iuniore et Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis cum ſibi conſiliauit: ideoque Herodem accuſare volentes non admiſit. quodque Tyriis pro Iudaeis ſcripſit.*
32. *Quod, cum Antonius iterum in Syriam veniſſet et nonnulli Herodem et Phaſaëlum accuſarent, non ſolum hos repulit, ſed et illos tetrarchas conſtituit, et decem ex accuſatoribus interfecit.*
33. *Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reſtituerunt.*
34. *Quomodo Hyrcanum et Phaſaëlum, Herodis fratrem, captiuos fecerunt.*
35. *Quomodo Herodes a Parthis in Iudaeam fugiens et poſtea Romam profectus, cum Antonium obſecraſſet multum pecuniae pollicitus, creatus eſt a Senatu et Caeſare rex Iudaeae.*
36. *Herodes poſt haec nauigat ex Italia in Iudaeam, et pugnat cum Antigono, adiutus ab exercitu Romano cum comitante et Silone duce.*
37. *Quomodo, Hieroſolymis a Sileno obſeſſis, Antigonus a Soſio et Herode oppreſſus eſt.*

ΚΕΦ. α'.

Αριστοβούλε καὶ Υρκανῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος. καὶ ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Αριστόβουλον, Υρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν· καὶ ὡς μετ' ὀλίγου Υρκανὸς, ὑπ' Αντιπάτρε πεισθεὶς, πρὸς τὸν Αρέταν φεύγει.

ΤΑ μὲν ὖν περὶ Αλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῶν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ νῦν ἐρῦμεν· ὐκ ἄλλε τινὸς, ἢ τῦ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν, ἢ διὰ κάματον τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν γὰρ ἱστορίαν καὶ τὴν μήνυσιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα δίδημεν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἐςὶν ἔκ τε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγνωσομένοις, ὡς ἂν μετὰ χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας τὰς συγγραφεῖς ἐχάζεσθαι δεῖ, καὶ τῇ τἀληθῆ λέγειν τοῖς περὶ ὧν ὐκ ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. Ἀρξαμένε τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης Υρκανῦ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ολυμπιάδος, ὑπατεύοντος Ρωμαίων Κοΐντε Ορτησίε, καὶ Κοΐντε Μετέλλε, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον εὐθὺς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Αριστόβουλος· καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ιεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολῦσιν. ὃ γενόμενε, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Υρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν Αριστοβούλε γυναῖκα καὶ τὰς παῖδας αὐτῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καθὼς προειρήκαμεν· καὶ τὰς ἀντισασιώτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸν τῦ ἱερῦ περίβολον, αἰρεῖ προσβαλών. καὶ λόγες ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν, ἐπὶ τῷ βασιλεύειν μὲν Αριστόβυλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως,

CAP. I.

Ariſtobuli et Hyrtani de regno bellum. et quomodo inter eos conuenit, vt Ariſtobulus regnaret, et Hyrcanus vitam priuatam degeret: vtque non multo poſt Hyrcanus, ſuaſu Antipatri, ad Aretam fugit.

SVPERIORI quidem libro ea declarauimus, quae ad Alexandram reginam eiuſque obitum ſpectant. Quae vero deinceps conſequuta ſunt nunc enarrabimus: nihil prius habentes, quam vt ne quid vel per ignorantiam vel memoriae vitium omittamus. Illud enim agimus, vt hiſtoriam ſcribamus, reſque propter vetuſtatem pleriſque ignoratas pro virili proſequamur, idque dictionis elegantia illuſtratas, quantum fieri poteſt, ex verbis eorumque ſtructura, aliiſque, quae ad hoc faciunt, vt oratio lectoribus videatur ornatum habere, vt cum ſuavitate et voluptate rerum peritiam aſſequantur. Omnium vero maxime, ſcriptoribus curae eſſe debet accurata diligentia, verumque iſtis dicendi ſtudium, qui in iis, quae ipſi plane neſciunt, fidem illis habituri ſunt.

2. Igitur cum Hyrcanus pontificatum iniiſſet, anno tertio Olympiadis centeſimae ſeptuageſimae ſeptimae, Romae conſulibus Quinto Hortenſio et Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confeſtim infert Ariſtobulus: et commiſſo apud Hierichuntem praelio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Ariſtobuli vxor et liberi ipſius a matre in cuſtodiam dati fuerunt, vt iam diximus: et aduerſarios, qui intra templi ſeptum confugerant, vi expugnat. Deinde cum ad fratrem de compoſitione verba feciſſet, inimicitias deponit iis conditionibus, vt regnaret Ariſtobulus, ipſe vitam otioſam ageret ſuiſque facultatibus placide frueretur. Hoc foedere ita facto

καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκους καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταστασάμενοι τῷ πλήθει παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Τρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Αριστοβούλου.

γ'. Φίλος δὲ τις Τρκανοῦ Ιδουμαῖος, Αντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν εὐπορῶν χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν Φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Αριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς Τρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶναι γένος ἐκ τῶν πρώτων Ιουδαίων, τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ηρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ιουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ. περὶ ἃ κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. οὗτος τοίνυν ὁ Αντίπατρος, Αντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τοῦτο ἦν τοὔνομα· ὃν Αλεξάνδρᾳ τῷ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ιουδαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ Αραβας καὶ Γαζαίους καὶ Ασκαλωνίτας λέγουσι, πολλοῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλοις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τὴν οὖν τοῦ Αριστοβούλου δυνασείαν ὁ νεώτερος Αντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς, μή τι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ἐπισυνιστᾷ κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τῶν Ιουδαίων τοὺς δυνασεύοντας· ἄδικον εἶναι λέγων περιορᾶν Αριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν οὖσαν ἐκείνου διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις δὲ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Τρκανὸν ποιούμενος διατέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσει τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ Αριστοβούλου μηδένα παραλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε, συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις Τρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, Φύσει χρηστὸς ὢν, καὶ διαβολὴν δι' ἐπιείκειαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἔποιει δὲ αὐτὸν τὸ ἄπραγμον καὶ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας, τοῖς ἐρῶσιν ἀγεννὴ καὶ ἄναυδον δοκεῖν· τῆς δ' ἐναντίας Φύ-

in templo, cum quidem pacta iureiurando et dextris confirmassent, et inuicem spectante vniuersa multitudine complexi fuissent, discesserunt: ille quidem in regiam, Hyrcanus vero, vt homo priuatus, in aedes Aristobuli.

3. Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumaeus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero nauus et seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo, et ab eo diffidebat ex sua in Hyrcanum beneuolentia. Quamuis Nicolaus Damascenus huius genus a primoribus Iudaeorum, qui in Iudaeam venerunt Babylone, deducat. Verum hoc dicit in gratiam Herodis eius filii, quem fortuna ad Iudaeorum regnum euexit, de quo suo tempore dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur; atque pater ipsius eodem vocabatur nomine: quem cum rex Alexander et eius vxor totius Idumaeae praefectum constituissent, aiunt fecisse amicitiam cum Arabibus, et Gazaeis, et Ascalonitis, qui secum sentirent; eosque sibi multis et magnis muneribus conciliauisse. Itaque hic iuuenis Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, et veritus, ne quid mali ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat aduersus eum clandestinis obtrectationibus Iudaeorum primates; iniquum esse dicens pati, vt Aristobulus iniusse principatu potiatur, et de eo fratrem eiecerit natu maiorem, cui propter aetatem deberetur imperium. Hos autem sermones assidue etiam cum Hyrcano habebat: eique de vita periculum esse dicebat, nisi caueret et illum de medio tolleret. Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus, dicebat, quin ei consulerent, vt Hyrcanum interimeret, quasi ita demum firmum habiturus principatum. His sermonibus Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus, et calumniam pro sua aequitate haud facile admittebat. nam negotiorum fuga animique lenitas et remissio fecerunt, vt degener et imbellis spectantibus videretur: at natura diuer-

σεως ἦν Αριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα.

δ'. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Αντίπατρος ἐν προσέχοντα ἐώρα τοῖς λόγοις τὸν Ἀρκανὸν, ἐν διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλαττόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Αριστόβουλον, ὡς ἀποκτεῖναι θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Αρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Αράβων βασιλέα. πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖτο. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Αρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ Ιουδαίᾳ ἡ Αραβία. καὶ δὴ πέμπει πρῶτος Ἀρκανὸς πρὸς τὸν Αράβων βασιλέα τὸν Αντίπατρον, ληψόμενον πίστεις, ὡς ἂν ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτῷ γενόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ Αντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς Ἀρκανὸν εἰς Ιεροσόλυμα. καὶ μετ' ἐν πολὺ παραλαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τῷ Αρέτα· μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν Ἀρκανὸν εἰς τὴν Ιουδαίαν παρεκάλει. καὶ τῇθ' ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιείς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προϊέμενος, πείθει τὸν Αρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ Ἀρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ, καταχθεὶς καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Αλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτῷ τῶν Αράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, Μήδαβα, Ναβαλλὼ, Λιβιὰς, Θαραβασὰ, Αγαλλα, Αθώνη, Ζώαρα, Ὀρῶναι, Μάρισσα, Ρύδδα, Λύσσα, Ορυβα.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Αρέτας καὶ Ἀρκανὸς στρατεύσειν ἐπὶ τὸν Αριστόβουλον, καὶ πολιορκῆσειν Ιεροσόλυμα. καὶ ὡς Σκαῦρος ὁ Ρωμαῖος λύει τὴν πολιορκίαν. Περὶ Ονίᾳ τελευτῆς.

Τούτων αὐτῷ τῶν ὑποκειμένων γενομένων, Αρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Αριστόβουλον, μετὰ πέντε μυριάδων ἱππότων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ

ſus erat Ariſtobulus, ad res gerendas acer, animoque ad omnia erecto.

4. Igitur Antipater, vbi Hyrcanum ſuis dictis aurem non praebere videt, non deſinebat quotidie apud eum ficta crimina et calumnias contra Ariſtobulum adhibere, vt qui eum vellet interficere; vixque acrius vrgendo perſuadet, cum ei conſuluiſſet, vt ad Aretam Arabum regem perfugeret. nam pollicebatur, ſi ſibi obtemperaret, ſe quoque ei ſocium futurum. Ille vero, his auditis, dicebat, e re ſua eſſe, ad Aretam fugam maturare. Eſt autem Iudaeae finitima Arabia. Itaque miſit Hyrcanus primum Antipatrum ad regem Arabum, vt ab eo fidem acciperet, non eſſe inimicis traditurum, ſi ad eum ſupplex veniſſet. Fide hac accepta Antipater ad Hyrcanum rediit Hieroſolyma. Et haud multo poſt aſſumto eo, noctu egreſſus eſt vrbe, et longo itinere expedito eum in vrbem Petram, vt appellatur, perducebat, vbi erat Aretae regia: et vt regi in primis amicus, orat, vt Hyrcanum reducat in Iudaeam. Cumque hoc ſingulis diebus faceret et non intermitteret, quinetiam dona daret, tandem perſuadet Aretae. neque non Hyrcanus ei promiſit, ſi reductus et in regnum reſtitutus eſſet, redditurum regionem et duodecim vrbes, quas Alexander ipſius pater ab Arabibus abſtuliſſet. erant autem illae Medaba, Naballo, Liuias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Oronae, Mariſſa, Rydda, Lyſſa, Oryba.

CAP. II.

Quomodo Aretas et Hyrcanus exercitum ducunt aduerſus Ariſtobulum, et Hieroſolyma obſident: vtque Scaurus Romanus obſidionem ſoluit. De obitu Oniae.

His promiſſis Aretae factis, ille expeditionem fecit in Ariſtobulum, cum quinquaginta equitum ſimul et peditum millibus, eumque praelio vincit. Cum autem

τὴν νίκην πρὸς Ἀρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβυλος ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς, πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ, τὸν Ἀριστόβυλον ἐπολιόρκει, προσιθεμένου καὶ τὸ δῆμον τῷ Ἀρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων Ἀριστοβύλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξῆς βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, ἣν Φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων, ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. Ὀνίας δὲ τὶς ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὔσης ηὔξατο τῷ Θεῷ λύσαι τὸν αὐχμὸν, καὶ γενόμενος ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὗσεν, ἔκρυψεν αὐτὸν διὰ τὸ τὴν στάσιν ὀρᾶν ἐπιμένουσαν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἠξίουν, ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, ἵν' ὅτως ἀρὰς κατὰ Ἀριστοβύλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτῷ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δὲ ἀντιλέγων καὶ παραιτούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν· "ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ "μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σὸς δῆμός ἐστι, καὶ πολιορκούμενοι δὲ ἐ"θέλεις σοὶ, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἐπακοῦσαι, μήτε "κατ' ἐκείνων, ἃ ὅτοι παρακαλοῦσιν, εἰς τέλος ἀγαγεῖν." καὶ τὸν μὲν ταῦτ' εὐξάμενον περιστάντες οἱ πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων κατέλευσαν.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς ταύτης αὐτοῖς παραχρῆμα ἐτιμωρήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκην εἰσεπράξατο τοῦ Ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων τῶν ἱερέων καὶ τοῦ Ἀριστοβύλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιστῆναι τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ Θεῷ. ἀπορούντες δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν Ἀριστόβυλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους παραχεῖν, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσι. τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὅ, τε Ἀριστόβυλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ διὰ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ

multi post hanc victoriam ad Hyrcanum defeciſſent, deſertus Ariſtobulus fugit Hieroſolyma. At rex Arabum, copiis ſuis omnibus ſecum adductis, fanum aggreſſus oppugnat Ariſtobulum, populo ab Hyrcano ſtante et oppugnationem adiuuante, cum ſoli ſacerdotes eſſent apud Ariſtobulum. Igitur Aretas, iunctis Arabum Iudaeorumque caſtris, obſidionem acriter vrget. Cum autem haec fierent, dum ageretur Azymorum feſtum, quod Paſcha vocamus, Iudaeorum praecipui, relictis ſuis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iuſtus et Deo carus, (qui aliquando, cum ſiccitas eſſet, Deum orauit, vt ardores depelleret, Deuſque, precibus exauditis, pluuiam miſit) ſeſe abdidit, quoniam durare ſeditionem videbat. Sed illi, eo in Iudaeorum caſtra perducto, poſtulant, vt, quemadmodum ſiccitatem precibus finierat, ita nunc Ariſtobulum et eius factionis homines diris ageret. cumque contradicens et deprecans coactus eſſet a multitudine, ſtans in medio eorum dicebat: "O Deus "rex vniuerſitatis, quandoquidem qui mecum nunc ſtant, "tuus populus eſt, itemque qui obſidentur ſacerdotes tui "ſunt, precor, vt neque contra hos illos audias, neque "quae hi contra illos orant, ad exitum perducas." Et illum quidem iſta precatum circumſtantes Iudaeorum peſſimi quique lapidibus necarunt.

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem vltus eſt, caediſque Oniae poenas exegit ad hunc modum. Obſeſſis ſacerdotibus et Ariſtobulo, accidit, vt feſtum inſtaret, quod Paſcha vocatur, in quo nobis moris eſt, multas hoſtias Deo immolare. At cum victimis carerent qui cum Ariſtobulo erant, populares ſuos rogarunt, vt eas ipſis praeberent, et pro iis, quantam vellent, pecuniam acciperent. cumque illi, ſi habere velint, in ſingula capita mille drachmas dari poſtularent, Ariſtobulus et ſacerdotes conditionem libenter acceperunt, et demiſſam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta

θύματα· ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον, ὥστε παραβῆναι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν, τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ παραχόντας τοῖς δεομένοις. παρασπονδηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς ἤξαντο τῷ Θεῷ, δίκην αὐτῶν εἰσπράξασθαι παρὰ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἁπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸν μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἕνδεκα.

γ'. Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι Τιγράνῃ. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας εὑρὼν, αὐτὸς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἠπείγετο. παραγενομένῳ δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε Ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν καὶ Ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνουμένων δὲ, Ἀριστοβούλου μὲν τετρακόσια δώσειν τάλαντα, τοῦ δὲ Ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσδέχεται τὴν Ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν, καὶ γὰρ εὔπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνειν· ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίσχρος, καὶ περὶ μειζόνων τὴν ἄπιστον πρότεινεν ἐπαγγελίαν. οὐ γὰρ ἴσον ἦν βία πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ Φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τοῦ Ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὖ πρὸς πόλεμον διακειμένου. τούτῳ τοίνυν προσθέμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν· Ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπί τε Ἀρέταν καὶ Ὑρκανὸν ἐστράτευσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἐπὶ τὸν καλούμενον Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ καὶ κτείνει περὶ ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ Φαλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

pecunia, victimas non dederunt: sed eo improbitatis processerunt, vt fidem violarent, et impii essent in Deum, ea, quibus ad sacra facienda opus erat, egentibus non suppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt, vt se in populares suos vlciscerentur. Atque ille vindictam non distulit: sed immisso magno violentoque vento totius regionis fruges corrupit, adeo vt eo tempore tritici modius vndecim drachmis emeretur.

3. Interea mittit Scaurum in Syriam Pompeius, cum ipse esset in Armenia et adhuc aduersus Tigranem belligeraret. Ille vero, Damascum profectus, Lolliumque et Metellum, qui modo vrbem ceperant, nactus e vestigio in Iudaeam contendit, vbi vero eo peruenit, conueniunt eum ab Aristobulo et Hyrcano legati, auxilium postulantes vtrique. Cumque Aristobulus quidem promitteret quadringenta talenta daturum esse, Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Aristobuli promissionem accipit, quippe hominis pecunioſi et magnifici et aequiora postulantis: cum Hyrcanus pauper et parcus esset, et incredibilia polliceretur, cum maiora postularet. non enim eiusdem facilitatis erat, vrbem expugnare longe munitissimam et potentissimam, ac fugitiuos depellere cum Nabataeorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur causas cum Aristobulo pacisciturr, acceptaque pecunia soluit obsidionem, iubens Aretam discedere, aut ni pareat, hostem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damascum iterum petiit: Aristobulus vero cum magnis copiis in Aretam et Hyrcanum expeditionem fecit: et cum eis, ad locum, qui Papyron appellatur, congressus, praelio superat, et hostium circiter septem millia interimit, cum quibus cecidit et Phalion frater Antipatri.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἀριστόβυλος καὶ Ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἔρχονται περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι· καὶ ὡς Ἀριστοβούλῳ εἰς Ἀλεξάνδρειον φεύγοντος, Πομπήϊος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει, καὶ τὰ ἐρύματα παραδιδόναι κελεύει.

ΜΕΤ' ὀ πολὺ δὲ Πομπηῖος εἰς Δαμασκὸν ἀφικομένῳ, καὶ Κοίλην Συρίαν ἐπιόντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβυλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ, λέγων ὅτως. "ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ σέ-"φανος ἐκ χρυσῶν τετραχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἴτε "ἄμπελος εἴτε κῆπος· τερπωλὴν ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα. "τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν "Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. "ἐτιμήθη δὲ εἶναι πεντακοσίων ταλάντων. Ἀριστόβυλον μὲν "οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῶν Ἰουδαίων δυνάστην.

β'. Μετ' ὀ πολὺ δὲ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Ὑρκανοῦ, Νικόδημος δὲ ὑπὲρ Ἀριστοβούλου· ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, Γαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν τριακόσια, τοῦ δὲ τετρακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροῖς καὶ τούτους αὐτῷ κατασκευάζων. κελεύσας δὲ ἦκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐνισαμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Δαμασκηνήν· καὶ τήν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς ἐτείχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαΐδα τοῦ Μενναίου χώραν κατενόησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ ὀδὲν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου, τοῦ πελεκισθέντος, ὅσπερ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὴν ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων τιμωρίαν, εἷς Πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας

CAP. III.

Quomodo Aristobulus et Hyrcanus Pompeium conuenierunt de regno disceptantes: vtque Aristobulo in castellum Alexandrium fugiente, Pompeius in eum exercitum duxit, iubetque, vt munitiones sibi traderet.

NON multo autem post, cum Pompeius Damascum veniisset, et Coelen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria et Ægypto et Iudaea. Misit enim ei ingens donum Aristobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis: "Venit et ex Ægypto le-"gatio, cum corona aureorum quatuor mille, et ex Iu-"daea siue vitis siue hortus: quod opus τερπωλὴν delecta-"tionem nominabant. Hoc donum vidimus etiam nos "Romae in templo Iouis Capitolini dedicatum, cum in-"scriptione ALEXANDRI IVDAEORVM REGIS. Æsti-"mabatur autem quingentis talentis. Et quidem fertur, "Aristobulum Iudaeorum dynasten hoc misisse.

2. Non multo autem post venerunt rursus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano et Nicodemus pro Aristobulo: qui etiam accusabat eos, qui pecunias acceperant, primum Gabinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta acceperat; hos quoque praeter alios inimicos ei faciens. At Pompeius, iussis iis, qui controuersias habebant, ineunte vere ad se venire, educto ex hybernis exercitu in agrum Damascenum contendit: et in transitu arcem Apamiae, quam muniuit Cyzicenus Antiochus, funditus euertit, et Ptolemaei Mennaei regionem considerauit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionysius Tripolitanus, securi percussus, eique affinitate coniunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompeius militibus stipendium soluit. Expugnauit etiam Lysiada praesidium, cuius tyrannus erat Silas Iudaeus. Cumque vrbes

ὁ Ιυδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε Ηλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διεξαγον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην προσαγορευομένην Συρίαν, ἀπὸ τῆς Πέλλης εἰς Δαμασκὸν ἦκεν· ἔνθα δὴ καὶ τῶν Ιυδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ, τε Υρκανὸς καὶ Αριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν ἐκ ἀξιῶν βασιλεύεσθαι, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τῦ τιμωμένυ παρ' αὐτοῖς Θεῦ πειθαρχεῖν, ὄντας δὲ τύτυς ἀπογόνυς τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δῆλοι γένοιντο. Υρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Αριστοβύλυ, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὴν δὲ ἄλλην βίᾳ λαβὼν Αριστόβυλος· τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τὰς ὁμόρυς, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν θαλάττῃ τῦτον εἶναι τὸν συσῦσαντα διάβαλλεν, ἐκ ἂν ἐδ' ἀποσῆναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχε. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ ταὐτὰ λέγοντες πλείυς ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων Ιυδαίων, Αντιπάτρυ παρασκευάσαντος. ὁ δὲ τῦ μὲν ἐκπεσεῖν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς τὴν ἐκείνυ φύσιν ἠτιᾶτο, ἄπρακτον ὖσαν, καὶ διὰ τῦτ' εὐκαταφρόνητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τῦ μὴ πρὸς ἄλλυς μετασῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν, προσαγορεύεσθαι δὲ αὐτὸν τῦτο, ὅπερ καὶ Αλέξανδρον τὸν πατέρα. καὶ δὴ μάρτυρας τύτων ἐκάλει τὰς νύας καὶ σοβαρωτέρυς, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ἂν ὥσπερ ἐ δίκην ὑφέξοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο.

γ'. Πομπῆϊος δὲ τύτων ἀκύσας, καὶ κατηγνὺς Αριστοβύλυ βίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν Ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. τέως δ' ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν Αριστόβυλον, μὴ τὴν χώραν ἀποσήσῃ καὶ διακλεισθείη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τῦτο ἐξ Αριστοβύλυ γενόμενον. ἐ γὰρ ἀναμείνας ἐδὲν ὧν διελέχθη

Heliopolim et Chalcida pertranſiſſet, et montem ſuperaſſet Coelen-Syriam, vt appellatur, diſterminantem, a Pella Damaſcum ſe contulit; vbi et Iudaeos et eorum duces audiuit, qui et ipſi inter ſe diſſidebant, Hyrcanus ſcilicet et Ariſtobulus, et gens ab vtroque, regio quidem imperio ſubiici detrectans, quod patrium eſſet, ſacerdotibus eius Dei, qui apud ipſos coleretur, vt obedirent, hoſque ſacerdotibus prognatos conari in aliam principatus rationem transferre gentem, vt in ſeruitutem redigatur: Hyrcanus vero querebatur, quod grandior ipſe ab Ariſtobulo priuatus eſſet iure aetatis; paruamque terrae partem ſub ſe haberet, reliquam vi abſtuliſſet Ariſtobulus; eumque eſſe criminabatur, qui et incurſionum in finitimos agros, et in mari, vt piratica exerceretur, auctor exſtitiſſet a gentem nunquam fuiſſe rebellaturam dicens, niſi ille violentus et turbidus fuiſſet. Atque haec ei atteſtabantur ſupra mille de Iudaeorum illuſtriſſimis, quos Antipater ſubornauerat. At Ariſtobulus eum principatu excidiſſe ſuae ipſius naturae culpa contendebat, vt quae ignaua eſſet, ideoque facile contemneretur. ſe vero, aiebat, imperium neceſſario ſubiiſſe, ne ad alios transferretur; ipſum autem non alio nomine appellari, quam quo et pater Alexander ante ſe vſus eſt. Atque harum rerum teſtes citabat iuuenes quoſdam inſolentiores, purpura et coma et phaleris et reliquo inuidioſo nobilitatis ornatu comtos, quem non quaſi cauſam dicturi, ſed quaſi pompam obituri ſumſerant.

3. Pompeius, his auditis, Ariſtobulum de vi condemnauit, ac tum eos comiter alloquutus dimiſit: ſeque in terram eorum profectum omnia compoſiturum dicebat, poſtquam prius Nabataeorum res inſpexiſſet, at interea quietos ſe tenere iuſſit; Ariſtobulum ſimul colens, ne nationem auerteret et tranſitum ei intercluderet. neque tamen non eſt id ab Ariſtobulo factum. Nam nulla re exſpectata earum, de quibus cum eo

πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήϊος, εἰς Δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπῆρεν.

δ'. Ὀργίζεται δὲ ἐπὶ τούτοις Πομπήϊος, καὶ τὴν ἐπὶ τὰς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἔκ τε Δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης Συρίας ἐπικουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ρωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον. ὡς δὲ παραμειψάμενος Πέλλαν καὶ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς Ιουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγειον, ἐνταῦθα εἷς τι περικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον, Αλεξάνδρειον, Ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, παραινούντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ρωμαίοις, κάτεισι· καὶ, δικαιολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηΐου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ τρὶς, ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε Πομπήϊος ὑπακούειν ὑποκρινόμενος, ἅμα δὲ ἀναχωρῶν εἰς τὰ ἐρύματα ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευαζόμενος, δεδιὼς, μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Τρκανὸν περιστήσῃ. κελευόντος δὲ Πομπηΐου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς Φρουραρχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, παραδέχεσθαι δὲ ἄλλως ἀπείρητο, πείθεται μὲν, δυσανασχετῶν δὲ ἀνεχώρησεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἐγίνετο. καὶ μετ' ὀλίγου Πομπηΐῳ, στρατιὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοί τινες ἐκ Πόντου τὴν Μιθραδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, διὰ Φαρνάκου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενομένην.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Πομπήϊος Ιεροσόλυμα, τῶν πολιτῶν αὐτῷ τὰς πύλας ἀποκλεισαμένων, πολιορκεῖ καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ· εἰά τε πρὸς τούτοις ἔπραξεν ἐν Ιουδαίᾳ.

Στρατοπεδευσαμένου δὲ ἐπὶ Ιεριχοῦντα, ὃ τὸν Φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε, καὶ τὸ ἀποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον,

Pompeius colloquutus erat, in vrbem Delium et inde in Iudaeam se contulit.

4. Illis autem Pompeius irascitur, et assumto, quem in Nabataeos ducebat, exercitu, et a Damasco reliquaque Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est aduersus Aristobulum. Atque vbi, praeterita Pella et Scythopoli, ad Coreas venit, quae vrbs per mediterranea obeunti initium est Iudaeae, illic in quoddam praesidium pulchrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium dictum, cum Aristobulus confugisset, Pompeius ei significatum misit, vt ad se veniret. Ille vero, monentibus multis, ne cum Romanis bellum gereret, descendit: et, postquam cum fratre de potentatu disceptauerat, iterum in arcem adscendit permissu Pompeii. id quod iterum et tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, et ad omnia eius imperata se obedientem esse simulans, simulque in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, et ad bellandum opes sibi parans, veritus, ne principatum transferret ad Hyrcanum. At iubente Pompeio, vt castella traderet et praesidiorum praefectis sua manu scriberet, (alioquin interdictum erat, ne quenquam admitterent) paruit ille quidem; sed aegre id ferens, Hierosolyma concessit, seque ad bellum praeparauit. Atque haud multo post Pompeio, aduersus eum copias ducenti, quidam in via, qui a Ponto venerant, Mithradatis obitum nunciant, qui a Pharnace filio suo peremtus erat.

CAP. IV.

Quomodo Pompeius Hierosolyma, postquam ciues ei portas clauserant, obsidet et vi expugnat: et quae praeterea in Iudaea fecit.

CVM autem apud Hierichuntem castra posuisset Pompeius, (vbi palmae nascuntur vigentque, et opobalsa-

ὁ τῶν Θάμνων τεμνομένων ὀξεῖ λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπὸς, ἕωθεν ἐπὶ Ιεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μετανοήσας Αριστόβουλος ἀφικνεῖται πρὸς Πομπήϊον· καὶ χρήματα διδὺς, καὶ τοῖς Ιεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τῆ πολέμου, καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὅ, τι βέλεται. συγγνὺς δὲ Πομπήϊος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει Γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ἐπί τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν. ἃ μὴν ἐπράχθη τι τύτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβών, τῶν Αριστοβούλου στρατιωτῶν ὐκ ἐπιτρεψάντων τὰ συγκείμενα γενέσθαι. ὀργὴ δ' ἐπὶ τύτοις Πομπήϊον λαμβάνει, καὶ, τὸν Αριστόβουλον ἐν Φυλακῆ καταστήσας, αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὅσαν ὀχυρὰν, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει Φαύλως ἔχουσαν. περιέρχεται γὰρ αὐτὴν Φάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

β'. Ην δὲ τῶν ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, ὐχ ὁμονοούντων περὶ τῶν ἐνεστώτων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι Πομπηΐῳ τὴν πόλιν· οἱ δὲ τὰ Αριστοβούλε Φρονοῦντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρήνευν, τῷ κρείττονι ἔχεσθαι δεδεμένον. Φθάσαντες δὲ ὅτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνυσι, καὶ τὴν τειχυσαν ἀπ' αὐτῆ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ὐτρεπιζόμενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν ἐνεχείρισαν Πομπηΐῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Πομπήϊος δὲ Πείσωνα τὸν ὑποστράτηγον πέμψας σὺν στρατῷ, τήν τε πόλιν, καὶ τὰ βασίλεια ἐφρύρει· καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἦν ἔξω περὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρω. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγυς συμβατηρίυς τοῖς ἐντὸς προσέφερεν· ὐχ ὑπακυόντων δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ περιξ ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα τρκανῆ προθύμως ὑπηρετοῦντος. Πομπήϊος δὲ ἔσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τῆ ἱερῆ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπίμαχον. ἀνεστήκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα περιείχετο Φάραγγι. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀνατετραμ-

mum vnguentum praestantissimum, quod fruticibus acuto lapide incisis instar succi exsudat) mane Hierosolyma contendit. Et Aristobulus mutata sententia eum adit; atque pecuniam se ei daturum, et Hierosolymis recepturum esse pollicens, orabat, vt bello supersedeat, et quae velit cum pace faciat. Illi cum veniam oranti dedisset Pompeius, mittit Gabinium et milites ad pecuniam et vrbem accipiendam. neque tamen quidquam horum factum est: quin reuersus est Gabinius, vrbe exclusus, nec accepta pecunia, quod Aristobuli milites conuenta seruari non permiserunt. Has ob causas ira incensus est Pompeius, et, cum Aristobulum in custodiam dedisset, ipse ad vrbem proficiscitur, caetera quidem firmam, tantum septentrionali parte leuius munitam. circumdabat enim eam lata profundaque vallis, intra se fanum comprehendens, lapideo muro valide admodum cinctum.

2. Erat autem hominum intus dissidium, quid facto opus esset non consentientium. nam quidam censebant vrbem dedendam Pompeio: alii vero, Aristobulo fauentes, portas ei claudendas bellumque parandum esse suadebant, quoniam Aristobulus in vinclis haberetur. Atque hi fanum praeoccuparunt, et pontem, qui ab eo in vrbem ferebat, interruperunt, sese ad sustinendam obsidionem parantes: alii vero, admisso exercitu, vrbem Pompeio et regiam tradiderunt. At Pompeius, misso Pisone legato cum exercitu, vrbem et regiam praesidiis firmabat: domosque fano adiacentes, et omnia, quae foris circa templum erant, muniebat. Ac primum quidem iis, qui intus erant, de pace ineunda verba faciebat: cum autem illi in quas offerebat conditiones non descenderent, circumiecta loca muro sepsit, Hyrcano ad omnia studiose ei subseruiente. Porro Pompeius castra collocauit extra, a fani parte septentrionali, qua erat expugnabile. Stabant et ibi magnae turres, et fossa depressa erat, profundaque valle circumdata. Erat enim praerupta pars ea, quae in vrbem spectabat, interrupto ponte

μένης ἐφ' ὃ διῆγε Πομπήϊος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι τάλαι-
πωρέμενον ἐγήγερτο, περιτεμνόντων τὴν πέριξ ὕλην Ρωμαίων.
καὶ ἐπειδὴ τᾶτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης τῆς τάφρε
διὰ βάθος ἄπειρον, προσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ Τύ-
ρε κομισθέντα, ἐπισήσας κατήρασσε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβό-
λοις. εἰ δὲ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέ-
ρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας
γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλ-
λο δέ τι δρῶντας τὰς πολεμίας οὐκ ἐᾷ.

γ'. Ὁ δὴ καὶ Ρωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέ-
ρας, ἃς δὴ Σάββατα καλῶμεν, ἄτ' ἔβαλλον τὰς Ἰουδαίους,
ἄτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων, χῶν δὲ καὶ πύργους ἀνίστασαν,
καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὥστε αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπιοῦσαν
ἐνεργὰ ταῦτα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν
ἧς ἔχομεν περὶ τὸν Θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νό-
μων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας διὰ φόβον ἐμποδιζομένων
πρὸς τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας, πρωΐ τε καὶ περὶ
ἐννάτην ὥραν, ἱερουργούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ', εἴ τι περὶ
τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παριέντων. καὶ
γὰρ ἁλώσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα, τῇ τῆς νηστείας ἡ-
μέρᾳ, κατὰ τὴν ἐννάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ο-
λυμπιάδα, ὑπατευόντων Γαΐου Αντωνίου καὶ Μάρκου Τυ-
λλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς
ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ πρὸς ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες
διετέλουν, ἄτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, ἄτε ὑπὸ τοῦ
πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκαζόντες ἀποδρᾶναι,
πᾶν δ' ὅ, τι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βω-
μοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων.
ὅτι δὲ ὁ λόγος ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδὲς εὐσεβείας
ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ
Πομπήϊον πράξεις ἀναγράψαντες· ἐν οἷς καὶ Στράβων καὶ
Νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις Τίτος Λίβιος, ὁ τῆς Ρωμαϊκῆς
ἱστορίας συγγραφεύς.

δ'. Ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχανήματος προσαχθέντος, σειωθεὶς ὁ

qua parte degebat Pompeius: et agger quotidie magno labore surgebat, secantibus proximas arbores Romanis. Ac postquam absolutum erat opus, fossa aegre completa propter infinitam eius altitudinem, admotis machinis et tormentis a Tyro allatis, fanum saxis missilibus quatere instituit. At nisi nobis patrium fuisset septimis diebus feriari, non fuisset perfectus agger, illis prohibentibus. Praelio enim lacessentes et ferientes hostes repellere permittit lex, sed aliud quidpiam agentes impedire non patitur.

3. Itaque cum id intellexissent Romani, istis diebus, quas a feriando Sabbata appellamus, neque Iudaeos telis petebant, neque cum eis manus conferebant, sed aggerem et turres excitabant, et machinas admouebant, vt eis postridie vterentur. Licet autem vel hinc discere, quam immenso pietatis studio Deum colamus, et quam obseruantes legum simus, quod sacerdotes ex obsidione nihil prae metu impediti fuerint, quo minus sacra peragerent; sed bis quotidie mane et hora nona rem diuinam ad aram fecerint, neque, si quid in oppugnatione difficile inciderit, sacrificia omiserint. Etenim capta vrbe, tertio demum mense, die ieiunii, Olympiade centesima septuagesima nona, Caio Antonio et Marco Tullio Cicerone consulibus, cum vi ingressi hostes eos, qui erant in fano, iugularent; tamen, qui sacra procurabant, nihilo secius rem diuinam facere perseuerabant, neque metu vitae amittendae neque iam caesorum multitudine in fugam compulsi, quicquid pati necesse erat, illud ad aras ipsas laturos esse melius putantes, quam vt aliquid legibus patriis praescriptum omitterent. Quod autem ista non sint fabula, vnice ad falsae pietatis laudem ostendendam adhibita, sed ipsamet veritas, testimonio sunt qui res a Pompeio gestas memoriae prodiderunt; et in his Strabo et Nicolaus, ac praeterea Titus Liuius, historiae Romanae Scriptor.

4. Atque postquam admota machina maxima turrium

μέγιστος τῶν πύργων κατηνέχθη, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν Κορνήλιος Φαῦστος Σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἑαυτῦ στρατιώταις ἐπέβη τῦ τείχους, μετὰ δὲ αὐτὸν, Φήριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος· διὰ μέσων δὲ Φάβιος, καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης, σὺν σίφει καρτερῷ. φόνυ δ' ἦν πάντα ἀνάπλεω. καὶ τῶν Ιυδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ Ρωμαίων, οἱ δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο· εἰσὶ δὲ οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτὺς ἔῤῥιπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν ὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δὲ, τῶν μὲν Ιυδαίων, εἰς μυρίας καὶ διχιλίυς, Ρωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ Αψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Αριστοβύλυ. παρηνομήθη δὲ οὐ μικρὰ περὶ τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήϊος, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς, καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθυς ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶν τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραία καθάρειν παραγγείλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ Θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Υρκανῷ· διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τὺς κατὰ τὴν χώραν Ιυδαίυς Αριστοβύλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε· καὶ τὺς αἰτίυς τῦ πολέμυ τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ Φαῦστον, καὶ τὺς ἄλλυς, ὅσοι τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τῶν πρεπόντων ἀριστείων ἠξίωσε. καὶ τὰ μὲν Ιεροσόλυμα ὑποτελῆ Φόρυ Ρωμαίοις ἐποίησεν· ὡς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ἐπὶ μέγα πρότερον αἰσχόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ Γάδαρα μὲν, μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτῦ· τὰς δὲ λοιπὰς, Ιππον, καὶ Σκυθό-

concuſſa cecidit, ſecumque ruinam traxit et locum aperuit, hoſtes quidem irruperunt. Eorum autem primus Cornelius Fauſtus Syllae filius cum ſua militum cohorte murum adſcendit; poſt eum vero Furius centurio, cum eis, qui ipſum ſequebantur ex altera parte: atque inter vtrumque Fabius, et ipſe centurio, cum valida ſuorum manu. Omnia autem plena caedibus erant. ac Iudaeorum alii quidem a Romanis, alii vero a ſuis occidebantur: nonnullique per praerupta ſeſe deiiciebant, aut ſuccenſis aedibus ſeipſos comburebant, non ſuſtinentes ea pati, quae fierent. Atque Iudaeorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. captus etiam eſt Abſalomus, Ariſtobuli auunculus et idem ſocer. Non mediocriter autem laeſa eſt templi religio, inacceſſi prius et pedibus et oculis. Nam Pompeius et eius comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, et ea viderunt, quae nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent et menſa aurea, et ſacrum candelabrum, et paterae, quibus libatur, et magna vis aromatum, praetereaque in theſauris ſacrae pecuniae ad duo talentorum millia, nihil horum prae pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuae virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, iuſſis aeditimis, vt fanum purgarent, vtque Deo libarentur quae lex iuberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia eius erga ſe officia, tum quia Iudaeos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. At Fauſto et aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna praemia perſoluit. et vrbem quidem Hieroſolymorum Romanis vectigalem fecit; quae vero Coeles-Syriae oppida incolae prius ſubegerant ab eis abſtulit, et Romano praetori ſubiecit: vniverſamque gentem, quae antea tantopere efferebatur, intra ſuos fines concluſit. Et Gadara quidem, paulo ante euerſa, inſtaurauit, in gratiam Demetrii Gadarenſis, liberti ſui: reliqua vero oppida, Hippum, et Scythopo

πολιν, καὶ Πέλλαν, καὶ Δίον, καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισαν, καὶ Ἄζωτον, καὶ Ἰάμνειαν, καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χωρὶς τῶν κατεσκαμμένων, Γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ Ἰόππην, καὶ Δῶρα, καὶ Στράτωνος τὸν πύργον· ἣ, κτίσαντος αὐτὴν Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετωνομάσθη Καισάρεια· πάσας ὁ Πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

ε'. Τότε τε πάθους τοῖς Ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν, καὶ ὑπήκοοι Ρωμαίων κατέστημεν· καὶ τὴν χώραν, ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς Σύρους ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ προσέτι πλείω ἢ μύρια τάλαντα Ρωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο· καὶ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν. Πομπήϊος δὲ τὴν Κοίλην Συρίαν, ἕως Εὐφράτου ποταμοῦ καὶ Αἰγύπτου, Σκαύρῳ παραδοὺς καὶ δύο τάγματα Ρωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ᾤχετο, ἐπειγόμενος εἰς Ρώμην. ἐπήγετο δὲ μετὰ τῆς γενεᾶς καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς· ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος Ἀντίγονος συνεκομίζετο εἰς Ρώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς Σκαῦρος συμμαχίαν πρὸς Ἀρέταν ποιεῖται· οἷά τε Γαβίνιος, νικήσας Ἀλέξανδρον Ἀριστοβούλου υἱὸν, ἐν Ἰουδαίᾳ διεπράξατο.

Σκαύρου δ' ἐπὶ Πέτραν τῆς Ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολωτάτην εἶναι τὰ ἐν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἆλλα, ὅσων ἐνέδει, παρεῖχετο. πεμφθείς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβευτὴς ὑπὸ Σκαύρου,

lim, et Pellam, et Dium, et Samariam, itemque Mariſſam, et Azotum, et Iamniam, et Arethuſam, ſuis habitatoribus reſtituit. Et haec quidem oppida mediterranea, praeter euerſa; vt et maritima, et Gazam, et Ioppen, et Dora, et Stratonis turrim, (quae, ab Herode magnifice condita atque portubus et templis exornata, Caeſarea mutato nomine appellata eſt) Pompeius omnia libera eſſe iuit, prouinciaeque Syriae attribuit.

5. Huius cladis Hieroſolymis cauſam dederunt diſſenſione ſua Hyrcanus et Ariſtobulus. nam et tunc nobis erepta erat libertas, et in Romanorum redacti eramus poteſtatem; et regionem, quam armis captam a Syris abſtulimus, hanc ipſam compulſi ſumus Syris denuo reſtituere. ac praeterea plus quam decem millia talentorum breui tempore a nobis Romani exegerunt: ſublataque regia adminiſtratione, honore ſcilicet generi pontificali prius delato, popularis inducta eſt. Et de his quidem ſuo loco dicemus. Pompeius autem cum Coelen-Syriam vſque ad Euphratem fluuium et Ægyptum Scauro tradidiſſet, cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire feſtinans. Duxit autem ſecum etiam Ariſtobulum vinctum cum eius prole. erant enim ei duae filiae totidemque filii: quorum vnus quidem Alexander aufugiebat, iunior vero Antigonus Romam vna cum ſuis ſororibus deportabatur.

CAP. V.

Quomodo Scaurus foedus facit cum Areta: quaeque Gabinius, victo Alexandro, Ariſtobuli filio, in Iudaea geſſit.

CVM autem Scaurus in Petram Arabiae regiam expeditionem feciſſet, et propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, et exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani iuſſu frumentum ex Iudaea, et alia, quibus opus erat, ei praebebat: miſſuſque ad Aretam legatus

διὰ τὴν ὑπᾶσαν ξενίαν, πεῖθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων τάλαντων γίνεται. καὶ ἐπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν Ἀρέταν ἐπιθυμεῖν τοῦτο γενέσθαι βουλόμενος.

β΄. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν κατατρέχοντος τοῦ Ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὃς ἄλλά τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ἐπὶ Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανοῦ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ἐπιχειροῦντος, ὅπερ εἶλε Πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι. περιὼν δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὥπλιζε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἱ δὲ ὁπλίσαντες Ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖται καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπήντων Ἀλεξάνδρῳ· ἠκολούθει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος· συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους.

γ΄. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προὐκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι περὶ τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆσαν οἱ Ῥωμαῖοι, Μάρκος Λυτώνιος ἐπιφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἡρισευκέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ἦει, καὶ ὅσας γε ἐνετύγχανε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο.

a Scauro, quoniam eius hospes esset, persuasit ei, vt pecunia vastationem agri redimeret. et ipse trecentorum talentorum sponsor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finiuit; non minus quod ipse hoc voluerit quam quod Aretas idem concupiuerit.

2. Aliquanto autem post Alexandro Aristobuli filio Iudaeam incursante, imperator Gabinius Roma venit in Syriam: qui et alia memoratu digna gessit, et in Alexandrum arma mouit, cum quidem Hyrcanus Alexandri vires sustinere amplius nequiret, sed iam Hierosolymorum murum a Pompeio dirutum erigere instituerat. Verum ab hoc quidem conatu eum prohibuerunt, qui illic erant Romani: at regionem circumquaque obiens multos Iudaeorum armabat, collegitque celeriter decem millia peditum, vt et mille et quingentos equites, et Alexandrium munitionibus firmauit (castellum prope Coreas situm) et Machaeruntem apud montes Arabiae. Igitur eum aggreditur Gabinius, praemisso Marco Antonio cum aliis ducibus: qui cum armatis, quos ducebant, Romanis, et praeterea Iudaeis, qui eis parebant, quibus Pitholaus et Malichus praefecti erant, assumto insuper Antipatri auxilio, obuiam iuerunt Alexandro: Gabinius autem et ipse cum graui armatura sequebatur. Et quidem Alexander prope Hierosolyma se recepit: cum vero ad manus illic ventum esset, praeliumque committeretur, interfecerunt quidem Romani hostium circiter tria millia, viuosque ceperunt non pauciores.

3. Interea Gabinius, ad Alexandrium profectus, eos, qui intus erant, ad compositionem inuitabat, veniam eis ante peccatorum sese daturum promittens. Cum autem multi ex hostibus ante munimentum castra haberent, quos adorti sunt Romani, Marcus Antonius egregie pugnando, magnamque caedem faciendo reliquis palmam praeripuisse visus est. Caeterum Gabinius, relicta ibi parte exercitus, ad locum expugnandum, ipse reliquam Iudaeam obibat, et in quascunque incidebat vrbes euersas.

καὶ ἀνεκτίσθησαν, Σαμάρεια, καὶ Ἄζωτος, καὶ Σκυθόπολις, καὶ Ἀνθηδών, καὶ Ῥαφία, καὶ Δῶρα, Μάρισσά τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ Γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας.

δ'. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος κατὰ τὴν χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ Ἀλεξάνδρειον· καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ κρατύναντος διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρος, συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ παραδιδοὺς τῶν ἐρυμάτων Τρχανίαν τε καὶ Μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ Ἀλεξάνδρειον. καὶ ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς Ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐΦρόνει τὰ Ρωμαίων, τῶν τε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ρώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου· καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὴν, Τρχανὸν κατῆγεν εἰς Ἱεροσόλυμα, χήσοντα τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπιμέλειαν. πέντε δὲ συνέδρια κατασήσας, εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος· καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν Γαδάροις, οἱ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν Ἱεριχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν Σαπφώροις τῆς Γαλιλαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Φυγόντα ἐκ Ρώμης Ἀριστόβουλον λαβὼν Γαβίνιος ἀναπέμπει εἰς Ρώμην· καὶ ὡς Γαβίνιος ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθὼν μάχῃ κρατεῖ Ἀλεξάνδρου καὶ Ναβαταίων.

Ἀριστοβούλου δὲ διαδράντος ἐκ Ρώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν προαιρουμένου, πέμπει Γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, Σίσεννάν τε καὶ Ἀντώνιον καὶ Σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταοχεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὔκλειαν προσέῤῥεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμα-

instaurari iubebat: et refectae sunt Samaria, et Azotus, et Scythopolis, et Anthedon, et Raphia, et Dora, et Marissa, et Gaza, et aliae non paucae. Dumque homines Gabinii mandatis parent, accidit tum, vt ea oppida tuto incolerentur, postquam diu deserta fuerant.

4. Ille vero, istis per regionem factis, reuertitur ad Alexandrium: et dum obsidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, et de castellis tradens Hyrcaniam et Machaeruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et ista quidem Gabinius diruit. At cum mater Alexandri, quae Romanorum partes propterea fouebat, quod eius vir caeterique liberi Romae habebantur, ad eum venisset, concessit ei quaecunque postulabat: et compositis eius negotiis, Hyrcanum duxit Hierosolyma, fani curam habiturum. Deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem aequales partes gentem diuisit: ita vt alii ius peterent ad Hierosolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, et quinti ad Sapphora Galilaeae. Atque ita principatu liberati Iudaei, deinde ab optimatibus regebantur.

CAP. VI.

Quomodo Gabinius Aristobulum, post fugam a Roma captum, Romam remittit: vtque Gabinius ex Ægypto reuersus praelio superat Alexandrum et Nabataeos.

CVM autem Aristobulus Roma in Iudaeam profugisset, et Alexandrium, quod nuper erat euersum, reficere institueret, mittit Gabinius aduersus eum milites, et duces Sisennam et Antonium et Seruilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipsumque comprehenderent. Multi autem Iudaeorum ad Aristobulum confluebant, tum propter veterem eius gloriam, tum quia

σι. Πειθόλαος γᾶν τὶς, ὑποτράτηγος ἐν Ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἠτομόλησε πρὸς αὐτόν· πολλοὶ δὲ τῶν προσιθεμένων ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς Μαχαιρᾶντα ἀπανίσασθαι Ἀρισόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀπόρους ὄντας· ἐγὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα· τοὺς δὲ ὡπλισμένους περὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν Ρωμαίων καρτερῶς, ἥττωνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι· καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι βιασαμένων τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Ἀρισόβουλος εἰς Μαχαιρᾶντα διέφυγεν, ὠχύρωτε τὸ χωρίον, καὶ πράττων κακῶς ὀλίγου ἥττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ Ρώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν Ἀρισόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς Ρώμην ἀναπεμπεται, καὶ δεθεὶς αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίῳ γράψαντος τοῦθ' ὑποχέσθαι τῇ μητρὶ παραδόσῃ τὰ ἐρύματα. καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανέρχεται.

β'. Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν Εὐφράτην ἤδη πεπεραιωμένῳ, μετέδοξεν εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέψαντα κατασῆσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Γαβινίῳ μέντοι, κατὰ τὴν στρατιὰν, ἣν ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστείλατο, Αντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα· καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ἰουδαίων ὅτος αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ Ἀρισοβούλου παῖς Αλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν Ἰου-

nouis rebus ſtudebant. Itaque Pitholaus quidam, qui Hieroſolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum perfugit: ſed eorum, qui ei ſe adiungebant, plerique erant inermes. Cum autem Ariſtobulus ad Machaeruntem ſe conferre ſtatuiſſet, eos dimiſit, quod non eſſent inſtructi, (ſibi enim ad opera bellica inutiles erant) aſſumtiſque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus eſt. Sed Romanis eos acriter aggreſſis, victi ſunt egregie Iudaei: et animoſe praeliati hoſtium vi in fugam verſi ſunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur: reliqui vero diſſipati, ſibimet, vt poterant, conſulere conabantur. Ariſtobulus tamen, plus mille ſecum habens, effugit ad Machaeruntem, locumque munire inſtituit: et, quamuis rebus afflictis, nihilominus bonas ſpes habebat. Sed poſtquam duos dies obſidionem ſuſtinuit, multis vulneribus acceptis, capitur cum Antigono filio ſuo, qui vna cum eo Roma aufugerat, et ad Gabinium ducitur. Et quidem Ariſtobulus, cum ea ſibi fortuna obtigiſſet, iterum ad Romam mittitur, et in vinclis ibi tenebatur, poſtquam rex et Pontifex fuiſſet annos tres et ſex menſes, vir praeclarus et magni animi. Verum eius liberos dimiſit Senatus, propterea quod ſcripſit Gabinius, id ſe eorum matri caſtella tradenti promiſiſſe, atque ita rediere tum in Iudaeam.

2. Gabinius vero, cum in eo eſſet, vt in Parthos duceret exercitum, traiecto iam Euphrate, mutauit ſententiam; et reuerſus eſt in Ægyptum, vt ibi Ptolemaeum in illius regnum reſtitueret. Et haec quidem etiam in aliis ſcriptis memorata ſunt. Attamen Gabinio, in ea expeditione, quam fecit aduerſus Archelaum, Antipater frumentum et arma et pecuniam ſuppeditauit: eique Iudaeos, qui ſupra Peluſium collocati cuſtodes erant adituum Ægypti, idem conciliauit, ſociosque fecit. Deinde reuerſus ex Ægypto Syriam offendit ſeditione et tumultu laborantem. Nam Ariſtobuli filius Alexander, recuperato denuo per vim principatu, multos quidem Iu-

δαίων ἀπέστησεν· στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπιτύχοι τῶν Ρωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν.

γ'. Ὁ δὲ Γαβίνιος, ταιαῦτα κατὰ τὴν Συρίαν καταλαβών, Αντίπατρον, συνετὸς γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τὺς νεοστηκότας, εἰ παῦσαι δυνηθείη τῆς παραφροσύνης αὐτὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλὺς μὲν ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι· τὸν δὲ Αλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καταχεῖν. στρατῦ γὰρ τρεῖς αὐτος ἔχων μυριάδας Ιουδαίων, ἀπήντησε Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων περὶ τὸ Ιταβύριον ὄρος.

δ'. Κατασησάμενος δὲ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, ὡς ἦν Αντιπάτρῳ θέλοντι, ἐπὶ Ναβαταίυς ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τύτων τῇ μάχῃ· Πάρθων δὲ φυγάδας Μιθραδάτην καὶ Ορσάνην, πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρὔπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. καὶ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν στρατείαν δράσας, ἀπῆλθεν εἰς Ρώμην, Κράσσῳ παραδὺς τὴν ἀρχήν. περὶ δὲ τῆς Πομπηΐυ καὶ Γαβινίυ στρατείας ἐπὶ Ιουδαίυς, γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ, ὐδὲν ἕτερος ἑτέρυ καινότερον λέγων.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Κράσσος, εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν καὶ τὸν ναὸν συλήσας, ἐπὶ Πάρθυς ἐξώρμησε, καὶ ἐφθάρη σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ ὡς Κάσσιος, Συρίαν περιποιησάμενος, τοῖς Πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, καὶ εἰς Ιουδαίαν ἀνέβη.

Κράσσος δ' ἐπὶ Πάρθυς μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήϊος καταλελοίπει, διχίλια δ' ἦν τάλαντα, βασάσας, οἷός τε ἦν καὶ τὸν χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα δὲ καὶ ἕτος ἦν ὀκτακισχίλια, περιδύειν τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυ-

daeorum ad defectionem impulit; ingentique manu regionem incurſans, interficiebat quotquot nactus erat Romanorum, qui in montem Garizim appellatum confugerant, eoſque obſidione vrgebat.

3. Gabinius autem, cum hoc in ſtatu Syriam offendiſſet, Antipatrum (nam prudens erat et rerum peritus) ad rebelles praemittit, ſi forte poſſet eorum amentiam ſanare, eoſque ad meliorem mentem conſilio ſuo reuocare. Ille eo profectus multos quidem repreſſit et ad officium reduxit: Alexandrum vero cohibere non potuit. Is enim, cum triginta Iudaeorum millia in exercitu haberet, obviam iuit Gabinio: et cum eo congreſſus victus eſt, amiſſis ſuorum decem millibus apud montem Itabyrium.

4. Deinde Gabinius, conſtitutis ad Antipatri voluntatem vrbis Hieroſolymitarum rebus, aduerſus Nabataeos proficiſcitur. Et hos quidem praelio ſuperat: Mithradatem vero et Orſanem Parthorum perfugas, qui ad ipſum ſe receperant, deduxit, ſparſo rumore, quod ab eo fuga dilapſi eſſent. Et Gabinius quidem, cum res multas et praeclaras geſſiſſet, Romam diſceſſit, tradita Craſſo provincia. De his autem Pompeii et Gabinii contra Iudaeos expeditionibus ſcribit Nicolaus Damaſcenus, et Strabo Cappadox, quorum vnus nihil ab altero alienum refert.

CAP. VII.

Quomodo Craſſus, in Iudaeam profectus templumque depeculatus, bello Parthos tentauit et cum exercitu interiit; vtque Caſſius, Syria potitus, Parthos arcebat, et in Iudaeam adſcendit.

CRaſſus autem, in Parthos expeditionem facturus, venit in Iudaeam: et ſublata, quae in templo erat, pecunia, quam Pompeius reliquerat, (ea erat duo millia talentorum) a ſe impetrabat, vt omni auro (atque id erat ad octo millia talentorum) templum ſpoliaret. Cepit et tra-

σῆν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἔχει λίτρας δύο καὶ ἥμισυ. παρέδωκε δὲ αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς, Ελεάζαρος ὄνομα, ἀ διὰ πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν κατασκευασμάτων τῆ ναῷ φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευὴν, ἐκ δὲ τῆς δοκῆ ταύτης ἐκκεκαμένων, ἐπεὶ τὸν Κράσσον ἐώρα περὶ τὴν τῆ χρυσῆ γινόμενον συλλογὴν, δείσας περὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆ ναῷ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτῆ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐκ τῆ ναῷ, μόνῳ δὲ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτῆ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· καὶ τοῦτο τὰς μὲν ἄλλας ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ Ελεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι Κράσσος καὶ ταύτην, ὡς ὑδενὸς ἀψόμενος ἄλλῃ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, καὶ παραβὰς τὰς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

β'. Θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς, εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην Ιουδαίων, καὶ σεβομένων τὸν Θεὸν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ασίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. ἐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προειρημένων χρημάτων, ὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιττολογίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος· ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ ὅτω λέγων. "πέμψας δὲ Μιθραδάτης εἰς Κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα, "ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ιου-"δαίων ὀκτακόσια τάλαντα." ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα ἐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον, ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ Ιουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ Μιθραδάτα Φόβον. ἀ γὰρ εἰκὸς τὰς ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ. ἀλλ' ὐδὲ τοὺς ἐν Αλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ιουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθραδάτην δεδιότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη

bem solido auro factam ex minis trecentis. vna autem mina apud nos valet duas libras et dimidium. Hanc vero trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos, nomine Eleazarus, non malitia quidem, nam vir bonus erat et iustus, sed cum concreditam haberet eorum templi custodiam, quae et pulchritudine insignia et opere sumtuosa erant, et ab ea trabe dependebant, videretque Crassum colligendo auro immensum tempus, metuens de vniuerso templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemtionem dedit: cum quidem eum iurando adstrinxisset, nihil aliud ex templo monumenti, sed se contentum fore, quod ab ipso daretur, quod quidem esset multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cauа: id quod alios omnes latebat, solus vero sciebat Eleazarus. At Crassus et hanc, tanquam nihil aliud facturus eorum, quae essent in templo, sumsit, et contra iusiurandum omne templi aurum extulit.

2. Ne cui autem mirum sit, quod tantae diuitiae in nostrum templum congestae essent, cum omnes vbique terrarum Iudaei, quique Deum colunt, tam ex Europa, quam ex Asia, per multa retro secula eo munera contulerint. Nec testibus caret opum magnitudo, quam commemorauimus, neque ex ostentatione nostra, aut rem exbis exaggerandi studio, in immensum adeo extollimus: sed cum alii multi ex scriptoribus nobis talem mittam perhibent, tum Strabo Cappadox hisce verbis: "Mithradates autem in Co misit qui sibi inde pecuniam auferrent, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, vt et Iudaeorum octingenta talenta". Nobis autem nulla est publica pecunia nisi quae Deo sacra. Atque perspicuum est, Iudaeos in Asia hanc pecuniam in Co transtulisse metu Mithradatis. Haud enim verisimile, eos, qui Iudaeam incolebant, vrbem adeo munitam habentes et templum, pecunias Co misisse. Imo nec Iudaeos Alexandriam habitantes hoc ipsum fecisse credibile est, vt qui nihil Mithradatem metuerint. Quin et Strabo alio

Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολεμήσων Μιθραδάτην, καὶ Λεύκυλλον πέμψαι ἐπὶ τὴν ἐν Κυρήνῃ σάσιν τῶ ἔθνους ἡμῶν, ὧν ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται, λέγων ὅτως. "τέτταρες δ' ἦσαν ἐν "τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥ τε τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωρ- "γῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. "αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρεληλύθει, καὶ τόπον οὐκ "ἔστι ῥαδίως εὑρεῖν τῆς οἰκουμένης, ὃς οὐ παραδέδεκται τοῦτο τὸ "φῦλον, μηδ' ἐπικρατεῖται ὑπ' αὐτῶ. τήν τε Αἴγυπτον καὶ "τὴν Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τε "ἄλλων συχνὰ ζηλῶται συνέβη, καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν "Ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως, καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς "πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν "Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τῆς τῶν Ἀλεξαν- "δρέων πόλεως ἀφώρισο μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ. καθί- "σταται δὲ καὶ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ "διαιτᾶ κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσαγμά- "των, ὡς ἂν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν "οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ἰου- "δαίους, καὶ διὰ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τὴν κατοικίαν τοὺς ἀπελ- "θόντας ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ "ταύτην ὅμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν "Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον." Στράβων δὴ οὖν ταῦτα λέγει.

γ'. Κράσσος δὲ, πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρό- πον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Κάσσιος δὲ εἰς Συρίαν φυγών, καὶ περιποιησάμενος αὐτὴν, Πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐκτρέχουσιν ἐπ' αὐτὴν διὰ τὴν κατὰ Κράσσου νίκην· αὖθις δὲ εἰς Τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ταριχαίας μὲν οὖν προσπεσὼν εὐθέως αἱρεῖ, καὶ περὶ τρισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, Πακθόλαόν τε τὸν τὴν Ἀριστοβούλου σάσιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν Ἀντιπάτρου παρασησαμένου, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύνασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιος ἦν καὶ παρὰ Ἰου-

in loco teſtatur, Sullam, quo tempore in Graeciam traiecit, bellum geſturus contra Mithradatem, Lucullum etiam miſiſſe ad compeſcendam in Cyrene ſeditionem gentis noſtrae, quae orbem terrarum repleuerat, ita dicens. "In vrbe autem Cyrenaeorum quatuor erant hominum claſſes, vna ciuium, altera agricolarum, tertia inquilinorum, et quarta Iudaeorum. Haec autem iam in vrbes vniuerſas fere inuaſerat, haudque facile eſt, locum in toto orbe inuenire, quin hoc genus hominum ſedibus exceperit, et ab eo teneatur. nam factum eſt, vt et Ægyptus et Cyrenaea, vtpote iiſdem ſolitae parere dominis, aliaeque multae regiones horum mores imitentur, magnumque Iudaeorum numerum peculiariter foueant, et cum iis opibus viribuſque creſcant, patriis Iudaeorum vſi inſtitutis. Etenim in Ægypto conceſſum eſt Iudaeis habitare, et magna pars vrbis Alexandrinae ſeorſim huic genti aſſignata eſt. Quin et ſuus illis ethnarcha eſt, qui gentis res adminiſtrat, et iudicia exercet, curatque contractus et mandata, quaſi eſſet perfectae reipublicae princeps. Et quidem in Ægypto plurimum pollet haec gens, quod Iudaei ex Ægyptiis originem habuerint, et quod ab iis digreſſi ſedibus illis vicini eſſent. Tranſgreſſum autem eſt in Cyrenaeam, quod haec finitima ſit Ægyptiorum ditioni, quemadmodum etiam Iudaea eſt, vel potius pars olim fuerit regni Ægyptiaci." Strabo nimirum haec dicit.

3. Craſſus autem, omnibus arbitratu ſuo compoſitis, in Parthorum regionem profectus eſt: et ipſe quidem illic cum vniuerſo exercitu periit, vt alibi narratum eſt. Caſſius vero in Syriam fugit, eaque potitus Parthos arcebat, qui eam, ob partam de Craſſo victoriam, incurſionibus vexabant. Deinde rurſus ad Tyrum profectus, adſcendit etiam in Iudaeam: et Tarichaeas quidem adortus primo impetu expugnauit, et triginta circiter millia captiuorum cepit, et Pitholaum Ariſtobuli ſeditionis ſucceſſorem interfecit hortatu Antipatri, qui forte apud eum auctoritate plurimum valebat, et magnae tum erat exiſtimatio-

μαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ἐπισήμων ἐξ Ἀραβίας Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο παῖδες, Φασάηλος, καὶ Ἡρώδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γίνεται, Ἰώσηπός τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη. ἔτος ὁ Αντίπατρος ἐπεποίητο καὶ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Ἀραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς Αριστόβουλον παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστατοπεδευσάμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ἐπιοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καῖσαρ, καταχὼν Ῥώμην μετὰ τὸ Πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τῆ Ἰονίᾳ, παραλύσας τῶν δεσμῶν Αριστόβουλον εἰς Συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο παραδοὺς αὐτῷ τάγματα, ὡς ἂν εὐτρεπίζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. Αριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώνατο τῶν ἐλπίδων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας· ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ Πομπηΐου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πράγματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔκειτο ἐν μέλιτι κεκηδευμένος ἐπὶ χρόνον πολύν, ἕως Αντώνιος, αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐποίησε τεθῆναι. Σκιπίων δὲ, ἐπιβουλαντος αὐτῷ Πομπηΐου ἀποκτεῖναι Αλέξανδρον τὸν Αριστοβούλου, αἰτιασάμενος τὸν νεανίσκον ἐπὶ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ρωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἔτως ἐν Αντιοχείᾳ τελευτᾷ. τὰς δὲ ἀδελφὰς αὐτοῦ Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου παρέλαβε, δυνασεύων Χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τὸν υἱὸν Φιλιππίωνα εἰς Ασκάλωνα παρὰ τὴν Αριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν αὐτὴν συναποστέλλειν τὸν υἱὸν Αντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τῆς ἑτέρας Αλεξάνδρας ἐραθεὶς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος γαμεῖται τὴν Αλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς πρόνοιαν ποιούμενος διετέλει.

nis etiam apud Idumaeos, a quibus vxorem duxit ex nobili Arabiae familia nomine Cypron, ex qua liberos quatuor sustulit, Phasaëlum, et Herodem, eum, qui postea rex erat, et Iosephum, et Pheroram, et filiam Salomen. Hic Antipater et alios sibi principes coniunxerat amicitia et hospitio, et potissimum Arabem, apud quem liberos deponebat, dum bellum gerit cum Aristobulo. Et quidem Cassius, motis castris, ad Euphratem contendit, inuadentibus illac hostibus occursurus, vt ab aliis memoriae proditum est.

4. Aliquanto autem post Caesar, potitus Roma, postquam Pompeius et senatus trans Ionium mare fugerant, Aristobulum, vinculis solutum, in Syriam mittere decreverat, traditis ei duabus legionibus, vt qui posset illic negotia componere. At Aristobulo nihil profuit spes, quam ex accepta a Caesare potestate conceperat: sed, antequam id agere posset, Pompeiani Aristobulum veneno sustulerunt, ipsum vero Caesareani sepeliuerunt. Atque corpus eius, melle conditum, aliquamdiu iacuit, donec id Antonius postea misit in Iudaeam, et in regum loculis condendum curauit. Scipio vero, cum ei significatum fuisset literis Pompeii, vt Alexandrum Aristobuli filium interficeret, instituta in iuuenem accusatione propter superiora eius in Romanos commissa, ipsum securi percussit. Et ille quidem ita moritur Antiochiae. Eius vero fratres ad se recepit Ptolemaeus Mennaei filius dynastа Chalcidis sub monte Libano positae: missoque filio suo Philippione Ascalonem ad Aristobuli coniugem, iussit eam vna mittere filium suum Antigonum et filias, quarum alterius Alexandrae amore captus Philippio, eam duxit vxorem. Postea pater eius Ptolemaeus, eo interfecto, in matrimonium accipit Alexandram, eiusque fratrum deinceps curam gerebat.

ΚΕΦ. η'.

Ιουδαῖοι σύμμαχοι γίνονται Καίσαρι κατ' Αἴγυπτον πολεμοῦντι. Αντιπάτρου ἀρετὴ, καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. τιμαὶ παρὰ Ρωμαίων καὶ Αθηναίων πρὸς Ιουδαίους.

Μετὰ δὲ τὸν Πομπηΐου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Αντίπατρος, ὁ τῶν Ιουδαίων ἐπιμελητὴς, ἐξ ἐντολῆς Υρκανοῦ. Μιθραδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν, καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πορείαν, περὶ δὲ Ασκάλωνα διατρίβοντι, ἦκεν Αντίπατρος ἄγων Ιουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Αραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπραγματεύσατο τοὺς ἐν τέλει· καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν ἅπαντες ἐπεκύρουν, ἀπολείπεσθαι τῆς ὑπὲρ Καίσαρος προθυμίας οὐ θέλοντες, Ιάμβλιχός τε ὁ δυνάστης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵ τε πόλεις χεδὸν ἅπασαι. Μιθραδάτης δὲ ἄρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον ἀφικνεῖται· καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἠρίστευε δὲ Αντίπατρος, καὶ πρῶτος κατασύρας τι τοῦ τείχους, ὁδὸν εἰσπεσεῖν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον ὅτως εἶχε. τοὺς δὲ περὶ Αντίπατρον καὶ Μιθραδάτην, ἀπιόντας πρὸς Καίσαρα, διεκώλυον οἱ Ιουδαῖοι Αἰγύπτιοι, οἱ τὴν Ονίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι κατὰ τὸ ὁμόφυλον Αντίπατρος, καὶ μάλιστα ἐπιδείξας αὐτοῖς τὰς Υρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν, ὡς εἶδον τὸν Αντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συνθέλοντας, ὑπήκοον. τούτους δὲ προθυμουμένους ἀκούσαντες οἱ περὶ Μέμφιν, ἐκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν Μιθραδάτην πρὸς αὑτούς· κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους παραλαμβάνει.

β'. Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη περιειλήφει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον Ιουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθραδάτης, τὸ δὲ εὐώνυ-

CAP. VIII.

Iudaei auxilium ferunt Caesari in Ægypto bellum gerenti. Antipatri praeclara facinora, et cum Caesare amicitia. Honores a Romanis et Athenienſibus habiti Iudaeis.

POſt Pompeii autem obitum, victoriamque ex illo reportatam, Caeſari, in Ægyptum bellum gerenti, ad multa vtilem ſe praebuit Antipater, Iudaeorum adminiſtrator, idque iuſſu Hyrcani. Ad Mithradatem enim Pergamenum copias auxiliares adducentem, neque per Peluſium iter facere valentem, ſed apud Aſcalonem haerentem, veniebat Antipater, ſecum habens Iudaeorum peditum tria millia, perfecitque, vt ex Arabia primates venirent auxilio: et propter ipſum Syri omnes opem Caeſari ferebant, nolentes aliis concedere promtitudine in Caeſarem, et Iamblichus dynaſta, et Ptolemaeus eius filius, et Tholomaeus Soëmi, Libani montis incola. Mithradates vero, motis e Syria caſtris Peluſium venit: cumque ab eius loci hominibus non admitteretur, vrbem oppugnabat. At Antipater omnium fortiſſime ſe geſſit; et primus, detracta muri parte, caeteris aditum in vrbem patefecit. atque ita quidem Peluſium obtinuit. Antipatrum autem et Mithradatem ad Caeſarem euntes prohibebant Ægyptii Iudaei, regionem, quae Oniae dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis perſuaſit, vt idem cum popularibus ſuis ſentirent, maxime oſtenſis Hyrcani pontificis literis, in quibus eos, vt Caeſaris eſſent amici, monebat, et exercitum muneribus omnibuſque neceſſariis iuuarent. Et illi quidem, cum viderent Antipatrum et pontificem conſentire, Mithradati parebant. Illos vero vbi acceſſiſſe audiuerunt Memphitici, vocauerunt et ipſi ad ſe Mithradatem: et ille, eo profectus, eos quoque aſſumſit.

2. Poſtquam autem locum, qui Delta vocatur, iam circuiuiſſet, cum hoſtibus congreditur ad Caſtra Iudaeorum, vt appellantur. Dextrum quidem cornu habebat Mithrada-

μον Αντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνεται τὸ τῦ Μιθραδάτυ κέρας, καὶ παθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ παρὰ τὴν ἡϊόνα τῦ ποταμῦ, σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις, Αντίπατρος παραθέων, νενικηκὼς ἤδη τὰς πολεμίας, τὸν μὲν ῥύεται, τρέπει δὲ εἰς Φυγὴν τὰς νενικηκότας Αἰγυπτίας. αἰρεῖ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιμείνας τῇ διώξει· τόν τε Μιθραδάτην ἐκάλει, πλεῖστον ἐν τῇ τροπῇ διαχόντα. ἔπεσον δὲ τῶν μὲν περὶ τῦτον ὀκτακόσιοι, τῶν δὲ Αντιπάτρυ πεντήκοντα. Μιθραδάτης δὲ περὶ τύτων ἐπιστέλλει Καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν Αντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ παρὰ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ Αντιπάτρῳ· καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι συνέβη παρὰ τὰς ἀγῶνας αὐτῷ.

γ'. Καταλύσας μέντοι Καῖσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς Συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, Υρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Αντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ρώμῃ δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Υρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μυ τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ, λέγων ἐξ Ασινίυ ὀνόματος ὅτως. "μετὰ δὲ τὸν Μιθρα-"δάτην εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ Υρκανὸν τὸν τῶν Ιυ-"δαίων ἀρχιερέα." ὁ δ' αὐτὸς ὅτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Υψικράτυς ὀνόματος λέγει ὅτως. "τὸν μὲν Μιθρα-"δάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ασκάλωνα Αντίπα-"τρον ὑπ' αὐτῦ, τὸν τῆς Ιυδαίας ἐπιμελητὴν, τριχιλίυς αὐ-"τῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τὰς ἄλλας δυνάσας "προτρέψαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς καὶ Υρκανὸν τὸν ἀρ-"χιερέα." ταῦτα μὲν Στράβων φησίν.

δ'. Ελθων δὲ καὶ Αντίγονος ὁ Αριστοβύλυ τότε πρὸς Καί-σαρα, τήν τε τῦ πατρὸς ἀπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι Φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Αριστόβυλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, κτείναντος πελέκει Σκιπίωνος, ἐλέτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένυ· Υρκανοῦ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ

tes, ſiniſtrum vero Antipater. Commiſſo autem praelio, inclinat Mithradatis cornu, et in diſcrimen extremum adductum fuiſſet, niſi Antipater, ſecundum fluminis ripam cum ſuis militibus currens, victis iam a ſe hoſtibus, illum liberaſſet, et victores Ægyptios in fugam vertiſſet. Cumque in iis perſequendis perſeueraſſet, caſtris eorum potitur; et Mithradatem reuocat, qui pulſus longiſſime aberat. Ceciderunt autem ex Mithradatis hominibus ad octingentos, Antipatri quinquaginta. Mithradates vero de his ſcripſit ad Caeſarem, victoriam ſimul ſalutemque ſuam Antipatro acceptam ferens, ita vt et Caeſar et tunc Antipatrum collaudauerit, et eius opera toto bello in maximis periculis vſus ſit; vſque adeo, vt Antipatrum in praeliis vulnerari contigerit.

3. Caeterum aliquanto tempore poſt Caeſar, cum ſanato bello in Syriam nauigaſſet, magnum ei honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum confirmando, Antipatrum vero Romana ciuitate omniumque immunitate donando. Multi vero aiunt Antipatrum huius expeditionis ſocium fuiſſe et in Ægyptum veniſſe: atque verbis meis teſtimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Aſinii ita dicens: "Poſtquam Mithradates Ægyptum in-"vaſit, et cum eo Hyrcanus Iudaeorum pontifex." Imo et idem ille Strabo etiam alibi, ex auctoritate Hypſicratis, in haec verba: "Mithradatem quidem ſolem profe-"ctum eſſe, Antipatrum vero Iudaeae procuratorem, ab "ipſo Aſcalonem accitum, cum tribus militum millibus "auxilium ei tuliſſe, et ad idem faciendum alios dynaſtas "hortatum eſſe, atque expeditioni etiam Hyrcanum ponti-"ficem interfuiſſe." Et haec quidem Strabo.

4. Quin et eodem tempore Antigonus Ariſtobuli filius, cum ad Caeſarem veniſſet, et patris ſui fortunas deplorabat, quodque propter ipſum mortuus eſſet Ariſtobulus veneno ſublatus, atque frater eius a Scipione ſecuri percuſſus, orabatque, vt ſui miſereretur e paterno imperio expulſi: ac praeterea Hyrcanum et Antipatrum ac-

Αντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγμένων τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν παρανομησάντων. παρὼν δὲ Αντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτὸν τὴν κατηγορίαν γενομένην. νεωτερισὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Αντίγονον καὶ σασιώδεις· ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ἐπὶ τοῖς στρατηγήμασι, ποιούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγεν Αριστόβουλον μὲν εἰς Ρώμην ἀναρπαστον γεγονέναι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα Ρωμαίοις· τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ἐπὶ ληστεία ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν, ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν ὑπὸ τοῦ δράσαντος.

ε'. Τότε Αντιπάτρου ποιησαμένου τὸς λόγους, Καῖσαρ Υρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. Αντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, τότε ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος τὴν κρίσιν, ἐπίτροπον αὐτὸν ἀποδεικνὺς τῆς Ιουδαίας. ἐπιτρέπει δὲ καὶ Υρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν· ἔρριπτο γὰρ ἔτι Πομπηΐου καταβαλόντος· καὶ τοῦτ' ἐπιστέλλει τοῖς ὑπάτοις εἰς Ρώμην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπετωλίῳ. καὶ τὸ γενόμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. "ΛΕΥΚΙΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ "ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ συνεβουλεύσατο τῇ συγ- "κλήτῳ εἴδοις Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τῆς Ομονοίας ναῷ. γραφε- "μένῳ τῷ δόγματι παρῆσαν Λεύκιος Κωπώνιος Λευκίου υἱὸς "Κολλίνᾳ καὶ Παπίριος Κυρίνα, περὶ ὧν Αλέξανδρος Ιάσονος, "καὶ Νεμήνιος Αντιόχου, καὶ Αλέξανδρος Δωροθέου, Ιουδαίων "πρεσβευταί, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι, διελέχθησαν, "ἀνανεούμενοι τὰς προϋπηργμένας πρὸς Ρωμαίους χάριτας καὶ "τὴν φιλίαν, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας "γενομένην ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμ- "ματ' αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας "πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τοῦ τὴν τε χώραν αὐτῶν καὶ "τὰς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδο- "ξεν οὖν συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων "ἐδεήθησαν τυχεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς παραχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖ-

cusabat, qui gentem per vim regerent, et ipsi Antigono iniuriam feciſſent. Verum Antipater, qui praesens aderat, pro se respondebat iis, de quibus accusationem contra se institutam videbat, et Antigonum nouarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam, quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adiuuisset, verba de iis faciens, quorum ille testis erat oculatus. Aristobulum etiam dicebat iure merito Romam iterum abreptum esse, vt qui perpetuo hostis esset et nunquam beneuolo in Romanos animo; fratremque ipsius in latrocinio captum a Scipione poenas crimini debitas subiisse, non autem per vim et iniuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerat.

5. Cum haec Antipater verba feciſſet, Caesar Hyrcanum quidem pontificem pronunciauit, et Antipatro potestatem dedit, quantam ille, optione data, eligere voluit, ipsum totius Iudaeae procuratorem faciens. Hyrcano vero etiam patriae muros reficere permisit, vt qui hanc gratiam rogauerat: (nam adhuc iacebant a Pompeio diruti) scripsitque Romam ad consules, vt hoc ipsum in Capitolio perscriberetur. atque Senatusconsultum factum est in hunc modum: "LVCIVS VALE-"RIVS LVCII FILIVS PRAETOR retulit ad senatum "idibus Decembribus in aede Concordiae. Decreto "scribendo adfuerunt Lucius Coponius Lucii filius tribu "Collina, et Papirius Quirina, quibus de rebus Ale-"xander Iasonis, Numenius Antiochi, et Alexander "Dorothei, legati Iudaeorum, viri boni et socii, ege-"runt, veterem erga Romanos beneuolentiam et ami-"citiam renouantes, et clypeum aureum, in signum so-"cietatis, attulerunt, ex quinque millibus aureorum, "et literas sibi dari petierunt et ad liberas ciuitates et "ad reges, vt regionem eorum et portus secure possint "adire, et nemini fiat iniuria. Placuit igitur Senatui "cum iis amicitiam et gratiam inire, et quae a nobis "postularunt illa ipsis concedere, clypeumque allatum

"σαν ἀσπίδα προσδέξεσθαι." ταῦτα ἐγένετο ἐπὶ Υρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἑνδεκάτου μηνὸς Πανέμου. ἤκουσε δὲ καὶ παρὰ τῶ τῶν Αθηναίων δήμω τιμᾶς Υρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς· ἔπεμψάν τε ψήφισμα γ' ἄψαντες αὐτῷ, τῦτον ἔχον τὸν τρόπον. "ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ "ΚΑΙ ΙΕΡΕΩΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ τῆ Ασκληπιάδε μηνὸς Πανέ- "με πέμπτη ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα "Αθηναίων, ἐπὶ Αγαθοκλέους ἄρχοντος. Εὐκλῆς Μενάνδρε "Αλιμούσιος ἐγραμμάτευε, Μνησιχίωνος ἐνδεκάτη τῆς Πρυτα- "νείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρω τῶν προέδρων. "ἐπεψήφισε Δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπρόεδροι τῷ δή- "μω. Διονύσιος Διονυσίε εἶπεν· ἐπειδὴ Υρκανὸς Αλεξάν- "δρε, ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ιουδαίων, διατελεῖ κοινῆ "τε τῷ δήμω καὶ ἰδία τῶν πολιτῶν ἑκάστω εὐνοῶν, καὶ πάση "χρώμενος περὶ αὐτὺς σπουδῆ, καὶ τὺς παραγενομένους Αθη- "ναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν, ὡς αὐτὸν "ὑποδέχεται Φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τῆς ἀσφαλῦς αὖ- "τῶν ἐπανόδε προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον "περὶ τύτων, δέδοκται δὲ καὶ νῦν, "Θεοδοσίῳ τῷ Θεοδώρε "Σινιέως εἰσηγησαμένε, καὶ περὶ τῆς τάνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνή- "σαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅ, τι "ποτ' ἂν δύναται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφά- "νῳ, ἀρισείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτῦ εἰκόνα χαλκῆν "ἐν τῷ τεμένει τῦ Δήμυ καὶ τῶν Χαρίτων, ἀνειπεῖν δὲ τὸν στέ- "φανον ἐν τῷ θεάτρω, Διονυσίοις, τραγωδῶν τῶν καινῶν ἀγο- "μένων, καὶ Παναθηναίοις καὶ Ελευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς Γυμνι- "κοῖς ἀγῶσιν, ἐπιμεληθῆναι δὲ τὺς στρατηγὺς διαμένοντί τε "αὐτῷ, καὶ διαφυλάττοντι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν "ὅ, τι ἂν ἐπινοήσωμεν εἰς τιμὴν καὶ χάριν τῆς τάνδρὸς σπου- "δῆς καὶ φιλοτιμίας. ἵνα, τύτων γενομένων, φαίνηται ὁ δῆ- "μος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τὺς ἀγαθὺς, καὶ τῆς προσηκούσης "ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν περὶ ἡμᾶς σπουδὴν ἐκ τῶν "ἤδη τετιμημένων· ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων "Αθηναίων, οἵτινές τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ πα-

"accipere." Haec acta sunt Hyrcani pontificatus et principatus anno nono mense Panemo. Quinetiam Hyrcano honos habitus est a populo Athenienſi, quoniam in eos multa beneficia contuliſſet: miſeruntque ad eum decretum in haec verba: "PRYTANE ET SACERDOTE "DIONYSIO FILIO Aſclepiadis menſis Panemi deſinen- "tis die quinto, traditum eſt Ducibus decretum Athe- "nienſium, archonte Agathocle. Eucles Menandri Ali- "muſius ſcribam agebat, Munychionis menſis vndecimo "die Prytaniae, habito praeſidum concilio in theatro. "Dorotheus pontifex populum in ſuffragia miſit, caete- "rique praeſides eius collegae. Dionyſius Dionyſii filius "hanc ſententiam dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri "filius, Pontifex et Iudaeorum Ethnarcha, perpetuo "tam publice populum quam priuatim ciuium vnum- "quemque beneuolentia proſequitur, ſummumque ſtu- "dium in eos confert; et quotquot Athenienſium, vel "legationis cauſa, vel propter priuata negotia, eo pro- "fecti fuerint, perhumaniter apud ſe excipit, curatque "deducendos, vt ſalui et incolumes redeant proſpiciens, "quibus et antea quidem perhibitum fuit teſtimonium, vi- "ſum eſt etiam nunc, Theodoſio Theodori filio Sunienſi "referente, populumque de virtute huius viri admonente, "deque voluntate eius nobis quoad potuit benefaciendi, ho- "norare ipſum corona aurea, praemio legitimo, ſtatuam- "que ei ex aere item collocare in Templo Populi et Gra- "tiarum: et praeconis voce pronunciari coronae donatio- "nem in theatro, Dionyſiis, dum Tragoediae nouae agun- "tur, et Panathenaeis et Eleuſiniis, et in Gymnicis certa- "minibus; curaeque eſſe Ducibus, vt, dum ille in amicitia "colenda perſeuerat, et in beneuolentia erga nos conſeruan- "da, omnia, quae in honorem eius et gratiam excogitari "poſſunt pro ipſius in nos ſtudio et liberalitate, ei viciſſim "tribuantur, quibus rebus fiet, vt ſe oſtendat populus noſter "grato eſſe erga bene merentes animo, velleque alios, vt "par eſt, remunerare; quo ille iam honoribus aſſectus ſtu- "dium noſtrum imitetur: praetereaque legatos ex omni "Athenienſium numero legi, quibus id negotii datum erit,

"ρακαλέσωσι προσδεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν "ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν." αἱ μὲν οὖν παρὰ Ρωμαίων καὶ τῷ δήμῳ τῶν Αθηναίων τιμαὶ πρὸς Υρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως Αντίπατρος Ηρώδῃ τὴν τῆς Γαλιλαίας πρόνοιαν, Φασαήλῳ τὴν τῶν Ιεροσολύμων ἐπιτρέπει· καὶ ὡς Ηρώδης, Ιουδαίων τῷ Αντιπάτρῳ φθονούντων, κατηγορεῖται πρὸς Υρκανόν.

Ο Καῖσαρ δὲ, διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν, ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ Καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς Συρίας Αντίπατρος εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνεγείρει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ Πομπηΐου καθηρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον ἐπιὼν κατέστειλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἡρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ Υρκανῷ φρονοῦντας ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως· προσιθεμένους δὲ ταῖς ἐκ τῶν νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην, Υρκανὸν δὲ ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ρωμαίους δὲ καὶ Καίσαρα πικρὰς ἀνθ' ἡγεμόνων πολεμίους. ἐ γὰρ ἀνέξεσθαι μετακινούμενον ὧν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίστα δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

β'. Βραδὺν δ' ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν Υρκανὸν, Φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων Ιεροσολύμων καὶ τῶν περιξ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι· τῷ δὲ μετ' αὐτὸν Ηρώδῃ τὴν Γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπασιν ὄντι. πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη. βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης· ἀλλ' ὢν τῷ φρονήματι γενναῖος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν εὑρίσκει παραχρῆμα εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ Εζεκίαν τὸν ἀρχιλῃστὴν, τὰ προσεχῆ τῆς Συρίας κατατρέχοντα σὺν μεγάλῳ πλήθει, τοῦτον καταρχὰς κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο

"vt et ad illum decretum hoc perferant, ipſumque hor-
"tentur, vt honores a nobis aſſequutus deinceps ſtudeat de
"ciuitate noſtra bene mereri." Et quidem de honoribus, qui a Romanis et populo Athenienſi habiti ſunt Hyrcano, ſatis a nobis dictum eſt.

CAP. IX.

Quomodo Antipater Herodi Galilaeae adminiſtrationem mandat, Phaſaëlo Hieroſolymorum: vtque Herodes, Iudaeis inuidentibus Antipatro, apud Hyrcanum accuſatur.

CÆſar autem, ordinatis Syriae rebus, per mare diſceſſit. Antipater vero, poſtquam, deducto a Syria Caeſare, in Iudaeam reuerſus eſt, confeſtim deiecta a Pompeio moenia reficit; et regionem obiens, tumultum, qui in ea erat, compeſcebat, partim minando, partim, vt quieſcerent, conſulendo. Si enim ab Hyrcano ſtarent, fore dicebat, vt feliciter degerent, ſuiſque bonis abſque turba fruentes vitam agerent: ſin rerum nouarum ſpe ducerentur, et ab eis quaeſtum ſectarentur, ipſum Antipatrum habituros pro praefecto dominum, Hyrcanum pro rege tyrannum, Romanos vero et Caeſarem pro ducibus hoſtes acerbos. non enim paſſuros eum ſummoueri, quem conſtituiſſent ipſi. Cum haec dixiſſet, ad res regionis ordinandas ſe ſolum accingebat.

2. Videns autem Hyrcanum tardum eſſe atque ſegnem, Phaſaëlum filiorum ſuorum natu maximum Hieroſolymorum finitimique agri praefectum conſtituit; Herodi vero, qui illum aetate ſequebatur, Galilaeam commiſit, cum eſſet omnino iuuenis. nam quindecim tantum annos natus erat. verum illi iuuenilis aetas nihil eſt quidquam incommodi: ſed quoniam animi generoſi erat adoleſcens, ſtatim inuenit exercendae ſuae virtutis occaſionem. Cum enim offendiſſet Ezechiam latronum ducem, magna manu finitima Syriae incurſantem, illum nactus interficit, et multos eius gregales latrones. Ipſum autem ob hoc fa-

ἠγάπησαν οἱ Σύροι· ποθῶσι γὰρ αὐτῶς ἀπηλλάχθαι τῆ ληστηρίᾳ τὴν χώραν, ἐκαθάρευσεν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ κατὰ κώμας καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐγένετο δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ τῆ μεγάλῃ Καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν Συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῶν Ηρώδῃ πεπραγμένων Φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτῆ κινηθεὶς ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας εὐφημίας, καὶ τὰς ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις εὐνομίας ἐποιεῖτο, δι' αὐτῆ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ὅτε δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὑπ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' Αντίπατρον ἐποίει θεραπείας παρὰ τῆ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς, καὶ τιμῶν οἵων ἄν τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μέντοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ὑδὲν τῆς πρὸς Υρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη.

γ'. Οἱ δ' ἐν τέλει τῶν Ιουδαίων, ὁρῶντες τὸν Αντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ τε τῆ παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῆ τε παρὰ τῆς Ιουδαίας καὶ τῶν Υρκανῆ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν Αντίπατρος ἦν πεποιημένος πρὸς τοὺς Ρωμαίων αὐτοκράτορας· καὶ χρήματα πείσας πέμψαι τὸν Υρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τὴν δωρεάν. ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς Υρκανῆ διδόντος, ἔπεμψε. ταῦθ' Υρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δὲ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν Ιουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ηρώδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον· καὶ προσελθόντες Υρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Αντιπάτρου, καὶ "μέχρι ποτ', ἔφασαν, ἐπὶ τοῖς "πραττομένοις ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ὁρᾶς Αντίπατρον μὲν καὶ "τοὺς παῖδας αὐτῆ τὴν ἀρχὴν διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς "βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε "ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος εἶναι νόμιζε, ῥαθυμῶν περί τε σαυ-"τῷ καὶ τῆ βασιλείᾳ. ὑ γὰρ ἐπίτροποί σου τῶν πραγμάτων "Αντίπατρος καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσὶ, μὴ δὲ ἀπάτασαυ-

cinus magno amore prosequuti sunt Syri: nam regionem, quam a latrociniis liberari desiderabant, purgauit. itaque eum hanc ob causam passim per vrbes vicosque praedicabant, vt qui pacem illis dederit, feceritque, vt bonis suis tuto fruerentur. Quo fiebat, vt etiam Sexto Caesari innotesceret, cognato magni Caesaris, et Syriae res procuranti. Ex his autem Herodis factis aemulatio nata est Phasaëlo eius fratri, adeoque eius celebritate motus est, vt studuerit non deteriorem sibi parare famam, et Hierosolymitas sibi reddiderit amicissimos, vrbem quidem per se regendo, sed ita, vt nec inhoneste rebus vteretur, neque potestate ad cuiusquam iniuriam abuteretur. His rebus efficiebatur, vt Antipater a gente more regio coleretur, et honoribus, qui tribui solent omnium domino, afficeretur. Neque tamen, cum in tanto esset ex rebus istis splendore, decessit quidquam, vt plerumque euenit, suae erga Hyrcanum beneuolentiae atque fidei.

3. Caeterum Iudaeorum primarii, videntes Antipatrum et eius filios multum crescere tum gratia apud populares, tum reditibus ex Hyrcani et Iudaeae pecuniis, erant in eum male animati. Etenim amicitiam instituerat Antipater cum Romanis imperatoribus; et impulso ad pecuniam eis mittendam Hyrcano, ipse muneris gratiam ad se transfert. nam vt propriam, non vt Hyrcano dante eam misit. Haec Hyrcanus audiens non curabat; quinimo magnopere laetabatur. Verum in metu erant primi Iudaeorum, cum viderent Herodem violentum et audacem, et dominandi cupiditate ardentem: atque ad Hyrcanum profecti, aperte iam Antipatrum accusabant; et, "Quousque, inquiunt, ista, quae fiunt, quie-"tus feres? Annon vides Antipatrum et eius filios princi-"patu succinctos, teipsum vero regni solum nomen au-"dientem? Atqui haec ignorare non debes, neque te ex-"tra periculum putare, dum temet atque regnum iuxta "negligis. non enim iam rerum tuarum procuratores "sunt Antipater et eius filii, ne te fallat haec opinio,

"τὸν τοῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ὠμολόγηνται.
"καὶ γὰρ Ηρῴδης ὁ παῖς αὐτῆ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς
"σὺν αὐτῷ, παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄν-
"θρωπον ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακρι-
"θεὶη τοῦτο παθεῖν ὑπὸ τοῦ συνεδρίου· μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν
"παρὰ σοῦ, ταῦτα ἐτόλμησεν.

δ'. Υρκανὸς δὲ, ἀκούσας ταῦτα, πείθεται· προσεξῆψαν
δὲ αὐτῆ τὴν ὀργὴν καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ηρῴδου πεφονευ-
μένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦ-
σαι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον, ἵνα δίκην Ηρῴδης ἐν τῷ συνε-
δρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόχῃ, διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ
τούτων Υρκανὸς Ηρῴδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλ-
λετο. ὁ δὲ ἦκε, τῷ πατρὸς αὐτῷ παρομήσαντος, μὴ ὡς ἰδιώ-
της, μετὰ δὲ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ
τὸ σῶμα, τά τε κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτῷ συμ-
φέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μετὰ σίφρος ἀποχρῶντος αὐ-
τῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ἐπίφοβος Υρκανῷ δόξειε μεῖζον
μείζονος παραγινόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυ-
λάκτως ἴῃ πρὸς τὴν δίκην. Σέξτος μέντοι, ὁ τῆς Συρίας ἡγε-
μών, γράφει παρακαλῶν Υρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν Ηρῴδην ἐκ
τῆς δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τῷ δ' ἦν ἀφορ-
μὴ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ
συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν Ηρῴδην· ἠγάπα γὰρ αὐ-
τὸν ὡς υἱόν. κατασὰς δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ
τάγματος Ηρῴδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν
ἐθάρρει τὸ λοιπὸν ἥδεως τῶν πρὶν ἀφικέσθαι διαβαλλόντων·
ἀλλ' ἦν ἡσυχία, καὶ τῷ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. διακειμένων
δ' ἔτως, εἷς τις Σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τοῦτο
τοῦ δεδιέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν· "Ανδρες σύνεδροι καὶ
"βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ἕτ' αὐτὸς οἶδά τινα τῶν πώποτε ὑπ'
"αὐτῆς εἰς ἡμᾶς πεπλημμένων ἧττω παρασκάντα, ἥτε ὑμᾶς ἔχειν
"εἰπεῖν ὑπολαμβάνω· ἀλλὰ πᾶς, ὅστις δήποτ' οὖν ἀφῖκται
"εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κριθησόμενος, ταπεινὸς παρίσταται,
"καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον θηρωμένου παρ' ἡμῖν, κό-

"ſed domini manifeſte habentur. Etenim Herodes ipſius "filius Ezechiam et eius ſocios interfecit contra legem no- "ſtram, quae hominem, quamuis malum, interfici vetat, "niſi prius ad hoc ſupplicium ex ſententia Synedrii damna- "tus fuerit: et tamen ille, non accepta a te poteſtate, hoc "auſus eſt.

4. His auditis Hyrcano perſuaſum eſt: atque inſuper eius iram accenderunt matres occiſorum ab Herode. nam et illae ſingulis diebus in fano regem et populum orare non intermittebant, vt pro factis coram Synedrio iudicium ſubiret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem euocat ad dicendam cauſam ſuper iis, quorum inſimulabatur. Herodes vero eo veniebat, cum hoc eum monuiſſet pater, vt non priuati hominis more, ſed cum praeſidio corporiſque cuſtodia Hyrcanum adiret, compoſitis Galilaeae rebus quo modo e re ſua eſſe iudicauit, tantoque comitatu, quantus ei ad iter ſatis eſſet, vt nec Hyrcano metuendus videretur, ſi cum maioribus copiis veniſſet, neque nudus et inermoditus committeret ſe iudicio. Veruntamen Sextus Syriae praeſes Hyrcanum literis monuit, vt Herodem iudicio liberaret, minis, ſi non pareret, adiectis. Huic autem in cauſa erant literae a Sexto acceptae, quod Herodem nullo a Synedrio ſupplicio affectum dimiſerit; quippe quem amaret, vt filium. Poſtquam vero Herodes in Synedrio cum agmine conſtitit, omnes perculit, et de caetero nemo illorum auſus eſt accuſationem inſtituere, qui in eum, antequam veniret, inuehebantur: ſed altum erat ſilentium, et quid agi deberet dubitatio. Rebus autem ſic ſe habentibus, vnus quiſpiam nomine Sameas, iuſtus homo, ideoque timere neſcius, ſurrexit, et in hunc modum verba fecit: "Equidem, viri mecum iudices, tuque o Rex, "neque ipſe quenquam vnquam noui, neque vos nomi- "nare poſſe arbitror, qui in iudicium apud vos, vt cauſam "diceret, vocatus ita ſteterit: quin quiſquis omnium vnquam "in hoc ſynedrium venit iudicium ſubiturus, humilis com- "paret, et habitu metuentis, et a nobis miſericordiam aucu-

"μην τε ἐπιτρέψας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ "βέλτιστος Ἡρώδης, φόνε δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύ-"τῃ κεκλημένος, ἔσηκε τὴν τοῦφύραν περικείμενος, καὶ τὴν "κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς κόμης, καὶ περὶ αὐ-"τὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν', ἂν καταχρίνωμεν αὐτὸν κατὰ τὸν νό-"μον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαι-"ον. ἀλλ' Ἡρώδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐ-"τῷ συμφέρον ποιεῖται περὶ πλείονος, ἢ τὸ νόμιμον· ὑμᾶς δὲ "καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ παρεχόντας. ἴσε "μέντοι μέγαν τὸν Θεὸν, καὶ ἔτος, ὃν νῦν δὶ Ὑρκανὸν ἀπολῦ-"σαι βάλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα." διήμαρτε δ' ἀδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ Ἡρώδης, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ Ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῆ Σαμέᾳ. σφόδρα γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε, καὶ ὅτι, τῆς πόλεως μετὰ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπό τε Ἡρώδε καὶ Σοσίᾳ, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, εἰκὼν, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἀ δύναθαι διαφυγεῖν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῦμεν.

ε'. Ὑρκανὸς δὲ ὀρῶν ὠρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν Ἡρώδε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν ἀνεβάλε-το, καὶ πέμψας κρύφα πρὸς Ἡρώδην, συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἕτω γὰρ τὸν κίνδυνον διαφεύξεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν, ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς Σέξτον Καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος, ἕτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ἐπὶ δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ἐκερῶντο διδάσκειν, ὅτι πάν-τα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτῦ. τὸ δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πράττειν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας. Σέξτε δὲ ποιήσαντος Ἡρώδην στρατηγὸν τῆς Κοίλης Συρίας, χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, Ὑρκανὸς ἦν ἐν φόβῳ, μὴ στρατεύσηται Ἡρώδης καὶ ἐπ' αὐτόν. ἐ πολὺ δὲ τούτε τοῦ δέους ἐβράδυνεν. ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ Ἡρώδης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τοῦ κληθῆναι πρὸς τὸ λόγον ὑποχεῖν ἐν τῷ συνε-

"pantis, capillis promiſſis horridus, et veſte pulla indu-
"tus. At iſte bonus Herodes, caedis reus, et ob tam
"graue crimen appellatus, adſtat hic purpura amictus, et
"caput ornatus caeſarie pulchre compoſita, et armatis ho-
"minibus ſtipatus, vt, ſi eum ex lege condemnauerimus,
"trucidet nos; ipſe vero violato iure euadat. At He-
"rodem haud equidem ob iſta reprehenderem, ſi vtilita-
"tis ſuae maiorem, quam legum, rationem habuerit: ſed
"voſmet et Regem, qui tantam ei licentiam praebuiſtis.
"Veruntamen ſcitote potentem eſſe Deum, et quod iſte,
"quem nunc propter Hyrcanum vultis abſoluere, et vos
"aliquando et ipſum Regem merita poena afficiet." Ni-
hil autem deceptus erat in iis, quae dixit. nam Herodes, regnum adeptus, omnes, qui tum fuerant in Synedrio, atque adeo Hyrcanum ipſum, interfecit, excepto Samea. ipſum enim propter eius iuſtitiam magno habebat in honore; quodque, poſtea obſeſſa vrbe ab Herode et Soſio, populum monuiſſet, vt Herodem admitterent, dicendo, ipſos eum propter peccata effugere non poſſe. Et de iſtis quidem ſuo loco dicemus.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in Synedrio erant, in Herodis mortem incitatos, iudicium in alium diem diſtulit, et clam Herodi conſultum miſit, vt ab vrbe profugeret: ita enim ex periculo euaſurum. Et ille quidem Damaſcum ſe, vt Regem fugiens, contulit. Cumque ad Sextum Caeſarem veniſſet, reſque ſuas in tuto collocaſſet, ita erat animatus, vt, ſi denuo vocaretur ad Synedrium in iudicium, non obtemperaret. Illi vero indignabantur, qui in Synedrio erant, et Hyrcanum docere conabantur, ea omnia contra ipſum facere. idque eum non latebat, ſed quid ageret non habebat, prae ignauia atque vecordia. Cum autem Sextus Herodem Coeles-Syriae praefidem feciſſet, (hoc enim ipſi pecunia vendiderat imperium) erat Hyrcanus in metu, ne Herodes ſibi etiam bellum inferret: id quod non multo poſt hunc metum accidit. Veniebat vtpote Herodes exercitum in ipſum ducens, iratus ei ob iudicium, et quod ad cauſam dicendam in Synedrio vo-

δρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὑπαντήσαντες ὅ, τε πατὴρ Αντίπατρος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῷ καταπαύσαντες, καὶ παρακαλέσαντες ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπληξάμενον δὲ ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω κατὰ τοῦ παραχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε περὶ τῶ κληθέντα ἐπὶ δίκην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότερον ἅπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαρίστειν· λογίζεθαι δὲ, ὡς, εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βραβεύει τὸ θεῖον, πλέον ἐστὶ τῆς ῥᾳστείας τὸ ἄδηλον, διὸ καὶ τὴν νίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ συντρόφῳ, καὶ πολλὰ μὲν εὐεργετήσαντι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, περὶ δὲ ὧν ἐγκαλοίη, διὰ πονηρὰς συμβάλλοις, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρεσχημένῳ. πείθεται τούτοις Ηρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι αὐτῷ καὶ τὴν ἰσχὺν ἐπιδείξαθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ιουδαίαν ὅτως εἶχεν.

ΚΕΦ. ε'.

Ρωμαίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν τιμαὶ καὶ συμμαχίαι πρὸς τοὺς Ιουδαίους.

Ο Δὲ Καῖσαρ, διελθὼν εἰς Ρώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' Αφρικῆς, πολεμήσων Σκιπίωνι καὶ Κάτωνι. πέμψας δ' Υρκανὸς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει βεβαιώσαθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γεγενημένας Ρωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς Ασίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς διὰ σπουδῆς ἔχον ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ, διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν, ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα παντα-

catus fuisset. Verum eius pater Antipater et frater, eum prohibuerunt ab impressione in Hierosolyma facienda, ei quidem obuiam profecti, atque impetum illius deprecati, hortatique, ne quid hostile moliretur, nec vltra quam minis terrorem incutiendo procederet aduersus eum, cuius beneficio ad hanc dignitatem prouectus est. Atque orabant, vt indignanti, quod citatus fuerit, vt iudicio se sisteret, in memoriam veniret et quod fuerit dimissus, atque adeo gratiam haberet, et non ad seueriora se reciperet, et pro salute accepta ingratum semet ostenderet: vtque secum reputaret, quod, si belli casus Deus regit et moderatur, eo magis erit in incerto expeditionis euentus, adeoque victoriam non omnino ipsi sperandam esse, bellum illaturo regi et socio, qui multis ipsum affecerit beneficiis, nihil vero grauius in eum admiserit; et quod ad ea, quorum insimulatur, vtut per malos consiliarios, per se nullam ipsi suspicionem dederit, feceritue quidpiam, quod rei durioris speciem prae se ferebat. Istis flectitur Herodes, arbitratus sibi satis esse ad futuras spes ratas habendas, quod hoc saltem assequutus esset, vt genti potentiam suam ostenderet. Et hoc quidem in statu erat Iudaea.

CAP. X.

Honos a Romanis aliisque gentibus habitus Iudaeis, et foedera cum illis inita.

CAesar vero, Syria Romam profectus, nauigationem in Africam adornabat, cum Scipione et Catone bellum gesturus. Caeterum Hyrcanus ad eum misit rogatum, vt amicitiam secum initam et societatem denuo firmaret. Mihi autem iam necessarium esse visum est percensere omnes honores genti nostrae a Romanis eorumque imperatoribus habitos, et societatis foedera memorare, vt alios vniuersos non lateat, quod et Asiae et Europae reges nostrum studiosi fuerint, ex amore fortitudinis nostrae fideique. Siquidem multi, propter suum in nos odium, nolint animum inducere, vt iis credant, quae Persae et Macedones de nobis scripserunt, quod ea non vbique compareant, neque in locis

χῶ μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καί τισιν ἄλλοις τῶν Βαρβάρων· πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ Ρωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν, ἔν τε γὰρ δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἔτι νῦν ἐν τῷ Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγέγραπται χαλκαῖς. ὃ μὴν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκῆν στήλην, ἐδήλωσεν, ὅτι Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

β'. "ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ, "καὶ ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων ἄρχουσι, βου"λῇ, δήμῳ χαίρειν. εἴ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι, κἀγὼ δὲ ἔρρωμαι "σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γενομένης ἀναγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ "πρὸς Ὑρκανὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰου"δαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις "ὑμῶν ἀνακέηται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ Ἑλληνιστὶ καὶ "Ρωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀναστηθῆναι. ἔστι δὲ δὴ τοῦτο. "ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιε"ρεὺς, μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκρινα. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλε"ξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔν τε "εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα "πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν "αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῷ ἔγγιστα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ "μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ "πρὸς Μιθραδάτην ἀποσταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς "ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλε"ξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, "ἀρχιερωσύνην τε Ἰουδαίων διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια "ἔθη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, "ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα Φίλοις ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε κα"τὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐστὶν ἀρχιερατικὰ ἢ Φιλάνθρωπα, "ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἂν δὲ "μεταξὺ γένηταί τις ζήτησις περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς,

publicis exſtent, ſed apud nos et alios quoſdam Barbarorum adſeruentur: non eſt tamen, quod Romanorum decretis vel quidquam contradicant; nam in vrbium locis publicis repoſita ſunt, et etiamnum in Capitolio, idque columnis aereis inſcripta. Quin et Iulius Caeſar, Iudaeis, qui Alexandriae ſunt, facta aenea columna, palam fecit omnibus, eos ciues Alexandrinos eſſe. atque ex iſtis rem demonſtrabo. praeterea etiam decreta a ſenatu facta et Iulio Caeſare apponam, quae ad Hyrcanum gentemque noſtram ſpectant.

3. "CAIVS IVLIVS CAESAR, IMPERATOR, et "pontifex maximus, dictator iterum, Sidoniorum ma"giſtratibus, ſenatui, populo, ſalutem. Si valetis, bene "eſt, ego quoque et exercitus valemus. Miſi ad vos "exemplar decreti in tabulas relati, quod ad Hyrcanum "Alexandri filium, pontificem et ethnarcham Iudaeum, "attinet, vt in veſtris actis publicis reponatur. Volo "etiam, vt Graece Latineque tabulis aereis mandetur. "Eſt autem hoc. IVLIVS CAESAR imperator iterum, "et pontifex maximus, ex concilii ſententia decreui. "Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudaeus, et nunc "et ſuperioribus temporibus, tam pace quam bello, fi"dem et diligentiam noſtris in negotiis praeſtitit, id quod "ei multi Imperatores atteſtati ſunt; et nuperrime in bel"lo Alexandrino in auxilium venit cum mille et quin"gentis militibus, et ad Mithradatem a me miſſus omnes "in agmine fortitudine ſuperauit; has ob cauſas Hyrca"num Alexandri filium, filioſque eius Iudaeorum ethnar"chas eſſe volo, et pontificatum Iudaeorum perpetuo "retinere more patrio; eſſeque ipſum et filios eius ſo"cios nobis, praetereaque in ſingularibus amicis recen"ſeri; quaecunque etiam propriis illorum legibus ad "pontifices pertinent, aut aliorum benignitate illis con"ceſſa ſunt, ipſum filioſque eius habere iubeo: ſiqua "vero inter eos de Iudaicis inſtitutis quaeſtio oriatur, "placet mihi iudicium penes ipſum eſſe. vt vero illic

"ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτῷ. παραχειμασίαν δὲ "ἢ χρήματα πράσσεσθαι ἃ δοκιμάζω.

γ'. "ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα, συγκε- "χωρημένα, προσκεκριμένα, ἐστὶν ἅτινα ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα "αὐτῶν τῶν Ιουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τὰς δεδομένας τόπους καρ- "πίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ιουδαίων "προΐστηται τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι δὲ πρὸς Υρκανὸν Αλε- "ξάνδρου υἱὸν, ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ "Φιλίας καὶ συμμαχίας διαλεξομένους· ἀνατεθῆναι δὲ καὶ "χαλκῆν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ, "καὶ Σιδῶνι καὶ Τύρῳ, καὶ ἐν Ασκάλωνι, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγ- "κεχαραγμένην γράμμασι Ρωμαϊκοῖς τε καὶ Ελληνικοῖς, "ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ "τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἴς τε τὰς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξέ- "νια τοῖς πρεσβευταῖς παραχεῖν, καὶ διατάγματα πέμψαι "πανταχῇ.

δ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ, ὕπατος, "τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν "ἐπὶ συμφέροντι τῆς συγκλήτου καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ρωμαίων, "Υρκανὸν Αλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρ- "χιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς Ιεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶναι ἐπὶ τοῖς "δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τὴν ἱε- "ρωσύνην κατέχον.

ε'. ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ὕπατος τὸ πέμπτον, ἔκρινε, τοῦτους "ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν "αὐτὴν Υρκανὸν Αλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ιουδαίων καὶ ἐθνάρ- "χην, ὡς ἂν αὐτὸς προαιρῆται· ὅπως τε Ιουδαίοις ἐν τῷ δευ- "τέρῳ τοῦ μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται, "καὶ μήτε ἐργολαβῶσί τινες, μήτε Φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσιν.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔκρινε "κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς Ιεροσολυμιτῶν πόλεως, "Ἰόππης ὑπεξαιρεμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν Σαββα- "τικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ "τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι· καὶ ἵνα ἐν

"hyemetur, aut pecuniae ab illis exigantur, mihi non "placet.

3. "CAII CAESARIS consulis placita, conceſſa, de- "creta, ita ſe habent. Vt filii eius principatu Iudaeorum "gentis et locis ſibi conceſſis fruantur, atque pontifex ipſe "et Iudaeorum ethnarcha eos defendat, qui iniuria afficiun- "tur. mittendoſque eſſe ad Hyrcanum Alexandri filium "Iudaeorum pontificem legatos de ſocietate et amicitia "acturos; aereamque tabulam iſta continentem dedican- "dam, et in Capitolio, et apud Sidonem et Tyrum, et "Aſcalonem, et in templis inſcriptam Romanis Graeciſ- "que literis; curandumque, vt et hoc decretum ad omnes "ſingularum vrbium quaeſtores earumque praetores et ad "amicos ſuos perferatur, quo legatis lautia praebeantur, "et mandata haec paſſim diuulgentur.

4. "CAIVS CAESAR, imperator, dictator, conſul, "honoris et virtutis et benignitatis ergo, conceſſit, quod "felix fauſtumque ſit ſenatui populoque Romano, vti "Hyrcanus Alexandri filius, et pariter ac ipſe eius filii, "pontifices et ſacerdotes fiant Hieroſolymorum totiuſque "gentis; eodem iure rituque, quo et maiores eorum ſacer- "dotium tenuerunt.

5. "CAIVS CAESAR, quintum conſul, decreuit, vt "iſti habeant muniantque Hieroſolymorum vrbem, atque "Hyrcanus Alexandri filius Iudaeorum pontifex et ethnar- "cha eam occupet, quemadmodum ipſe voluerit: et vt Iu- "daeis ſecundo quoque frugum locationis anno de rediti- "bus eorum ſubducant; et neque fiat tributorum redemtio, "nec eadem tributa ſemper ſoluantur.

6. "CAIVS CAESAR, imperator iterum, ſtatuit, vt "propter vrbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Iu- "daeorum ditio, excepta Ioppe, idque ſingulis annis, niſi "ſit annus ſeptimus, quem Sabbaticum appellant, quod mos "eſt in eo neque fructus arborum legere neque ſeminare

"Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τὸν Φόρον ἀποδιδῶσι, τὸ τέταρτον
"τῶν σπειρομένων· πρὸς τούτοις ἔτι καὶ Τρκανῷ καὶ τοῖς
"τέκνοις αὐτῆ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προ-
"γόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς,
"ἢ πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ιουδαίων ἐπιστᾷ συμμαχίαν,
"καὶ στρατιώτας ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσπράττεσθαι,
"ἢ εἰς παραχειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἐνόματι, ἀλλ' εἶναι παν-
"ταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μετὰ ταῦτα ἔχουν καὶ ἐπε-
"μάθησαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν. Ἰόππην
"δὲ πόλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον Ιουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς Ρω-
"μαίους Φιλίαν, αὐτῶν εἶναι, καθὼς καὶ τὸ πρότερον, ἡμῖν
"ἀρέσκειν· Φόρους τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλεως Τρκανὸν ἔχειν
"Αλεξάνδρου υἱὸν καὶ παῖδας αὐτῆ, παρὰ τῶν τὴν γῆν νεμο-
"μένων, χώρας καὶ λιμένος ἐξαγωγίης κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι,
"μοδίους δισμυρίους ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε,
"ὑπεξαιρεμένου τῆ ἑβδόμῃ ἔτους, ὃ Σαββατικὸν καλοῦσι, καθ'
"ὃ ἄτε ἀρῶσιν ἄτε τὸν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι.
"τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Τρκανὸς καὶ
"οἱ πρόγονοι αὐτῆ πρότερον διακατέχον, ἀρέσκειν τῇ συγ-
"κλήτῳ ταῦτα Τρκανὸν ἔχειν καὶ Ιουδαίους ἐπὶ τοῖς δικαίοις,
"οἷς καὶ πρότερον εἶχον· μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια,
"ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ιουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἦν, τά τε
"Φιλάνθρωπα, ὅσα τῆ τε δήμῳ ψηφισαμένῃ καὶ τῆς συγ-
"κλήτῳ ἔχον. ἐπὶ τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖ-
"ναι ἐν Λύδδοις. τάς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια, ὅσα
"βασιλεῦσι Συρίας καὶ Φοινίκης συμμάχοις ὄσι Ρωμαίων
"κατὰ δωρεὰν ὑπῆρχε καρπᾶσθαι, ταῦτα δοκιμάζειν ἡ σύγ-
"κλητος Τρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ Ιουδαίους ἔχειν. δίδοσθαί τε
"Τρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτῆ, καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτῆ
"πεμφθεῖσιν, ἕν τε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων καθεζομέ-
"νους μετὰ τῶν συγκλητικῶν θεωρεῖν· καὶ αἰτησαμένους παρὰ
"δικτάτωρος ἢ παρὰ ἱππάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὴν σύγ-
"κλητον εἰσάγωσι, τὰ ἀποκρίματα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν
"ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται.

"vtque in Sidone ſecundo quoque anno tributum red-
"dant quartam ſatorum partem; ac praeterea Hyrcano
"eiuſque filiis decimas ſoluant, quas eorum etiam ma-
"ioribus ſoluebant. vtque nemo vel Praeſes vel dux vel
"legatus in finibus Iudaeorum auxilia colligat: neue
"militibus liceat pecunias ab his exigere ad hybernan-
"dum, aut alio quocunque nomine, ſed vbique ſint
"iniuria immunes. quaecunque etiam poſtea habuerint
"et poſſederint, aut emerint, his omnibus fruantur.
"Ioppen ciuitatem praeterea, quam ab initio habue-
"runt Iudaei, cum ſocietatem cum Romanis facerent,
"illorum eſſe, quemadmodum et antea, nobis place-
"re: tributa quoque huius ciuitatis nomine habere Hyr-
"canum Alexandri filium eiuſque filios ab agri cultori-
"bus, propter frumentum e regione et portu quotan-
"nis in Sidonem exportatum, modios viginti mille
"ſexcentos ſeptuaginta quinque, excepto ſeptimo anno,
"quem Sabbaticum vocant, in quo neque arant neque
"fructum ex arboribus colligunt. vicos autem quos in
"Magno campo Hyrcanus eiuſque maiores olim poſſe-
"derunt; Senatui placere iſtos habere Hyrcanum et Iu-
"daeos, eodem iure, quo et prius habuerunt: manere
"etiam iura, quae ab initio erant inter Iudaeos et pontifi-
"ces, vt et beneficia, quae a populo et ſenatu conceſſa
"habuerunt. praetereaque eodem iure licere vti et in
"Lyddis. loca etiam et agros et villas, quae fuerunt re-
"gum Syriae et Phoeniciae ſociorum populi Romani,
"quorum vſumfructum ceperunt ex eorum donatione,
"placet ſenatui, vt Hyrcanus ethnarcha et Iudaei habeant.
"item Hyrcano licere eiuſque filiis et legatis ab eo miſ-
"ſis, vt in ludis Gladiatoriis et pugnis cum beſtiis inter
"ſenatores ſpectandi gratia ſedeant: cumque petierint a
"dictatore aut magiſtro equitum, vt in publicum pro-
"deant, illis, in ſenatum introductis, reſponſum redden-
"dum, intra decem in vniuerſum dies, ex quo factum
"fuerit ſenatuſconſultum.

ζ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ τέ-
"ταρτον, ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμένος
"διὰ βίου, λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δικαίων τῶν Ὑρκανοῦ τοῦ
"Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιούτους. Τῶν
"πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων
"Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ἐπί τε συγκλήτου
"καὶ δήμου Ρωμαίων, εὐχαριστήσαντός τε τῷ δήμῳ καὶ τῇ
"συγκλήτῳ αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν
"καὶ προνοεῖν, ὅπως Ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων κατὰ
"τοῖς Ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ρωμαίων ἀξία
"τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ὧν εὐεργέτησαν ἡμᾶς χά-
"ρις ἀνταποδοθῇ.

η'. "ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγὸς, ὕπατος Ρωμαίων,
"Παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν. ἐνέτυχόν μοι
"Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ, καί τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων, πρεσ-
"των καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων· καὶ ἐνεφάνισαν, ὡς ὑμεῖς
"τε ψηφίσματι κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱε-
"ροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν δοκεῖ κατὰ τῶν ἡμετέρων φί-
"λων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κω-
"λύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς
"σύνδειπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτῶν μηδ'
"ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ Γάϊος Καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος
"στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων θιάσους
"συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οἷς χρή-
"ματα συνεισφέρειν, οἷς σύνδειπνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ
"τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπιτρέπω κατὰ τὰ
"πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάγεσθαί τε καὶ ἵστασθαι. καὶ
"ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴ τι κατὰ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ
"συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρώσασθαι διὰ
"τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν.

θ'. Μετὰ δὲ τὸν Γαΐου θάνατον, Μάρκος Αντώνιος καὶ
Πόπλιος Δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες, τήν τε σύγκλητον συνή-
γαγον, καὶ τοὺς Ὑρκανοῦ πρέσβεις παραγαγόντες, διελέχθη-
σαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν· καὶ

7. "CAIVS CAESAR, imperator, dictator quartum, "consul quintum, perpetuus dictator declaratus, huiuſ- "modi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filii, Iudaeo- "rum pontificis et ethnarchae. Quandoquidem imperato- "res, qui ante me fuerunt, teſtimonium dederunt Hyrca- "no pontifici Iudaeorum et Iudaeis, tam in prouinciis "quam coram ſenatu populoque Romano, atque gratias "eis populus et ſenatus egerit, bonum factum, vt nos "quoque meminerimus et operam demus, vt Hyrcano et "Iudaeorum genti filiiſque Hyrcani a ſenatu populoque "Romano debitae eorum erga nos beneuolentiae et bene- "ficiis in nos collatis gratiae referantur.

8. "CAIVS IVLIVS, praetor, conſul Romanorum, "Pariorum magiſtratibus, ſenatui, ac populo ſalutem. "Conuenerunt me Iudaei in Delo, et quidam ex Iudaeis "inſulae inquilinis, praeſentibus etiam veſtris legatis; et "ſignificarunt, quod vos etiam decreto eos prohibetis pa- "triis ritibus et ſacris vti. Quocirca mihi non placet eiuſ- "modi decreta contra amicos et ſocios noſtros fieri, veta- "rique eos ex ſuis inſtitutis viuere, et conferre pecunias in "epulas et rem diuinam, praeſertim cum nec Romae iſta "facere prohibeantur. Nam Caius Caeſar, praetor noſter "et conſul, cum edicto vetaret vllas in vrbe coitiones ha- "beri, ſolum iſtae ne fierent, ſimulque ne pecuniam con- "ferrent aut conuiuia agitarent, non interdixit: ſimiliter "et ego, alias coitiones prohibens, illis ſolis permitto ex "patriis moribus et inſtitutis congregari et in eo perſiſtere. "Quare bonum factum erit, vt vos etiam, ſi quid contra "amicos noſtros et ſocios edixeritis, id ipſum abrogatum "iretis, propter illorum erga nos merita et beneuolen- "tiam.

9. Poſt mortem autem C. Caeſaris, M. Antonius et P. Dolabella conſules ſenatum conuocabant, et introduc- tis Hyrcani legatis de illorum poſtulatis retulerunt, et amicitiae foedus cum eis fecerunt: et omnia illis concedi

πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. παρατίθεμαι δὲ καὶ τὸ δόγμα, ὅπως τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἐγγύθεν ἔχωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν πραγματείαν. ἦν δὲ τοιῦτο.

ί. "Δόγμα συγκλήτου ἐκ τῆ ταμιείᾳ ἀντιγεγραμμένον "ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμιευτικῶν, Κοΐντῳ Ρω"τιλίῳ Κορνηλίῳ ταμίαις κατὰ πόλιν, δέλτῳ δευτέρᾳ καὶ ἐκ "τῶν πρώτων. ΤΗι ΠΡΟ ΤΡΙΩΝ εἰδῶν Απριλλίων ἐν τῷ "ναῷ τῆς Ομονοίας γεγραμμένῳ παρῆσαν, Λύκιος Καλπύρ"νιος Μενσνίᾳ Πείσων, Σερβίος Παπτίνιος Λεμωνία Ποτίτος, "Γαΐος Κανίνιος Τηρεντίνα Ρεβίλιος, Πόπλιος Τιδήτιος, Λεύ"κιος Ατιλῖνος Λευκίᾳ υἱὸς Σεργία, Φλάβιος Λευκίᾳ Λεμω"νίᾳ, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίᾳ Παπιρίᾳ, Μάρκος Ακύλιος "Μάρκῳ Μενίᾳ, Λύκιος Εξάκιος Λυκίᾳ Στελλατίνᾳ, Μάρ"κος Κυΐντιος Μάρκῳ υἱὸς Πολλίᾳ Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέ"ριος. Πόπλιος Δολοβέλλας, Μάρκος Αντώνιος ὕπατοι λό"γους ἐποιήσαντο. περὶ ὧν δόγματι συγκλήτου Γαΐος Καί"σαρ ὑπὲρ Ιουδαίων ἔκρινε, καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον ἐκ ἔφθασεν "ἀνενεχθῆναι, περὶ τούτων ἀρέσκει ἡμῖν γενέσθαι, ὡς καὶ Πο"πλίῳ Δολοβέλλᾳ καὶ Μάρκῳ Αντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδο"ξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτα εἰς δέλτους καὶ πρὸς τὰς κατὰ "πόλιν ταμίας, ὅπως φροντίσωσι καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀνα"θεῖναι διπτύχοις. ἐγένετο πρὸ πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων "ἐν τῷ ναῷ τῆς Ομονοίας. οἱ δὲ παρεσβεύοντες παῤ Ὑρκα"νῷ τῷ ἀρχιερέως ἦσαν ἅτοι· Λυσίμαχος Παυσανίου, Αλέ"ξανδρος Θεοδώρου, Πατρόκλος Χαιρέου, Ιωνάθης Ονείου.

ια. Επεμψε δὲ τούτων Ὑρκανὸς τῶν πρεσβευτῶν ἕνα καὶ πρὸς Δολοβέλλαν τὸν τῆς Ασίας τότε ἡγεμόνα, παρακαλῶν ἀπολῦσαι τοὺς Ιουδαίους τῆς στρατείας, καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν αὐτοῖς ἔθη, ἐπιτρέπειν τε κατὰ ταῦτα ζῆν. λαβὼν γὰρ ὁ Δολοβέλλας τὰ παρὰ τῷ Ὑρκανῷ γράμματα, μηδὲ βουλευσάμενος ἐπιστέλλει τοῖς κατὰ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ τῇ Εφεσίων πόλει πρωτευούσῃ τῆς Ασίας, περὶ τῶν Ιουδαίων. ἡ δὲ ἐπιστολὴ τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον.

senatus decreuit, quaecunque impetrare voluerunt. Apponoſautem etiam decretum, vt demonſtrationem eorum, quae dicuntur, ad manus habeant lectores huius hiſtoriae. Erat vero tale.

10. "Senatuſconſultum ex aerario deſcriptum ex ta-"bulis publicis quaeſtoriis, Quinto Rutilio C. Cornelio "quaeſtoribus vrbanis, tabula ſecunda et ex primis. AN-"TE DIEM TERTIVM idus Apriles in aede Concor-"diae ſcribendo adfuerunt Lucius Calpurnius tribu Mene-"nia Piſo, Seruius Papinius Lemonia Potitus, Caius Ca-"nius Terentina Rebilius, Publius Tidetius, Lucius Apu-"linus Lucii filius Sergia, Fauius Lucii filius Lemonia, "Publius Platius Publii filius Papiria, Marcus Acilius Mar-"ci filius Maecia, Lucius Erucius Lucii filius Stellatina, "Marcus Quintius Marci filius Pollia Plancillus, Publius "Serius. Publius Dolabella, Marcus Antonius conſules "verba fecerunt. In quibus rebus ſenatuſconſulto Caius "Caeſar pro Iudaeis decreuit, neque ante curauit in aera-"rium deferri, de his placet nobis fieri, ſicut etiam Publio "Dolabellae et Marco Antonio conſulibus viſum fuit, et "deferre iſta in tabulas, et ad quaeſtores vrbanos, vt et "ipſis curae ſint ea in tabulis duplicibus reponere. Factum "eſt ante diem quintum idus Februarias apud aedem "Concordiae. Legati autem ab Hyrcano pontifice erant "iſti: Lyſimachus Pauſaniae filius, Alexander Theodori, "Patroclus Chaereae, Ionathas Oniae.

11. Sed et ad Dolabellam, qui tunc Aſiae praeerat, Hyrcanus vnum ex his legatis miſit, obſecrans, vt dimitteret Iudaeos a militia, et ſeruaret eis patria inſtituta, ſineretque ex illis vitam agere. Dolabella vero poſt acceptas ab Hyrcano literas, nulla adhibita deliberatione, tum omnibus Aſiaticis epiſtolam miſit, tum etiam Epheſiorum vrbi, quae prima erat Aſiae, de Iudaeis. Atque epiſtola illa erat hoc exemplo.

ιβ'. "ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ Ληναιῶνος "πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Ἐφεσίων βουλῇ καὶ ἀρ- "χουσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Ἀλέξανδρος Θεοδώρα, πρεσβευ- "τὴς Ὑρκανῶν τῶν Ἀλεξάνδρα υἱῶν ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχα τῶν "Ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τῶν μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι "τοὺς πολίτας αὐτῶν, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, "μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Σαββάτων, μή- "τε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς εὐπορεῖν. "ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, διδωμι "τὴν ἀστρατείαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἐθι- "σμοῖς, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένοις, καθὼς αὐτοῖς "νόμιμον, καὶ τῶν πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεσμάτων, ὑμᾶς τε "βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.

ιγ'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας Ὑρκανῷ πρεσβευσα- μένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις· "ΛΕΥΚΙΟΣ δὲ "Λέντλος ὕπατος εἶπε· Πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, ἱερὰ Ἰου- "δαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ τῆ βήματος "δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσα, πρὸ δεκαδύο κα- "λανδῶν Ὀκτωβρίων, Λευκίῳ Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρκέλλῳ ὑπά- "τοις. παρῆσαν Τίτος Ἀππιος Τίτου υἱὸς Βάλγως Ὀρατίᾳ "πρεσβευτὴς, Τίτος Τόγγιος Τίτου υἱὸς Κρασομίνα, Κόϊντος "Ῥαίσιος Κοΐντου, Τίτος Πομπήϊος Τίτου Λογγίνος, Γάϊος Σερ- "γίλιος Γαΐου Τρηντίνα Βράκχος χιλίαρχος, Πόπλιος Κλώ- "σιος Ποπλίου Ἐρωσία Γάλλος, Γάϊος Σέντιος Γαΐου υἱὸς Σα- "βατίνα. Τίτος Ἀπτιος Τίτου υἱὸς Βόλβος, πρεσβευτὴς καὶ "ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. "Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λάκιος Λέντλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐν- "τυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τῆς στρατείας. αἰτησά- "μενος δὲ μετὰ ταῦτα καὶ παρὰ Φανίου τοῦ ἀρχιστρατήγου "καὶ παρὰ Λευκίου Ἀντωνίου τοῦ ἀντιταμίου ἐπέτυχον, ὑμᾶς "τε βούλομαι ἔχοντίσαι, ἵνα μή τις διενοχλῇ.

ιδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΛΙΩΝ. "Ἐπὶ ἄρχοντος Βοιωτοῦ "μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ χρηματισμὸς στρατηγῶν. Μάρ- "κος Μεισων πρεσβευτὴς, ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν, ὁ καὶ

12. "PRYTANE ARTEMONE, die primo Lenaeo-"nis, Dolabella imperator ſenatui Epheſiorum et magi-"ſtratibus et populo ſalutem. Alexander Theodori filius, "legatus Hyrcani, filii Alexandri, pontificis Iudaeorum "et ethnarchae, mihi ſignificauit non poſſe populares ſuos "militiae nomen dare, idcirco quod nec arma ferre que-"ant, nec iter illi facere diebus Sabbatorum, neque cibos "patrios et quibus conſueuerant ſeorſum comparare. Pro-"pterea ego do illis, ſicut etiam magiſtratus, qui ante me "fuerunt, immunitatem a militia, permittoque, vt vtan-"tur patriis inſtitutis, cum propter ſacra et res diuinas ex "more ſuo congregantur, et ad oblationes in ſacrificia fa-"ciendas, et vos volo literas de iſtis per vrbes ſingulas di-"mittendas curare.

13. Et haec quidem Dolabella, cum Hyrcanus ad eum legatos miſiſſet, gratificatus eſt noſtris. "LVCIVS "vero Lentulus conſul dixit: Ciues Romanos Iudaeos, ſa-"cra Iudaïca habentes iiſque operantes in vrbe Epheſo, "pro tribunali religionis ergo ab militia dimiſi, ante diem "duodecimum calendas Octobres, Lucio Lentulo Caio "Marcello conſulibus. Adfuerunt Titus Appius Titi fi-"lius Balgus Horatia legatus, Titus Tongius Titi filius "Cruſtumina, Quintus Raeſius Quinti filius, Titus Pom-"peius Titi filius Longinus, Caius Seruilius Caii filius Te-"rentina Bracchus tribunus militum, Publius Cluſius Publii "filius Veturia Gallus, Caius Sentius Caii filius Sabatina. "Titus Atilius Titi filius Bulbus, legatus et propraetor, "Epheſiorum magiſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. "Iudaeos, qui in Aſia ſunt, Lucius Lentulus conſul, me "pro illis intercedente, dimiſit a militia. Poſtea vero "cum idem petiiſſem a Fannio imperatore et a Lucio An-"tonio proquaeſtore, id ipſum impetraui, voſque volo cu-"rare, ne quis eis moleſtiam creet.

14. DECRETVM DELIORVM. "Archonte Boeo-"to menſis Thargelionis die vigeſimo reſponſum praeto-"rum. Marcus Piſo legatus, cum in vrbe noſtra ageret,

"τεταγμένος ἐπὶ τῆς στρατολογίας, προσκαλεσάμενος ἡμᾶς "καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, προσέταξεν, ἵνα, εἴ τινες Ἰουδαῖοι "πολῖται Ρωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ περὶ στρατείας, διὰ "τὸ τὸν ὕπατον Κορνήλιον Λέντλον δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπο- "λελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας. διὸ πείθεσθαι ὑμᾶς "δεῖ τῷ στρατηγῷ." ὅμοια δὲ τούτοις καὶ Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ιε'. "ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαΐου υἱὸς, στρατηγὸς, ὕπατος, "Κώων ἄρχουσι χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι πρέσβεις "Ἰουδαίων μοι προσῆλθον, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ ὑπὸ τῆς συγ- "κλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γεγονότα. ὑποτέτακταί δὲ "τὰ δεδογμένα. Ὑμᾶς θέλω φροντίσαι καὶ προνοῆσαι τῶν "ἀνθρώπων κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα, ὅπως διὰ τῆς ὑμε- "τέρας χώρας εἰς τὴν οἰκείαν ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΛΕΝΤΛΟΣ ὕπατος λέγει, πολίτας "Ρωμαίων Ἰουδαίους, οἵτινές μοι ἱερὰ ἔχειν καὶ ποιεῖν Ἰουδαϊ- "κὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσα. τοῦ- "το ἐγένετο πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Οκτωβρίων.

ιζ'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου υἱὸς, ἀντιτα- "μίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ "χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι προσελθόντες μοι ἐπέ- "δειξαν ἑαυτοὺς σύνοδον ἔχειν ἰδίαν κατὰ τοὺς πατρίους νό- "μους ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τόπον ἴδιον, ἐν ᾧ τά τε πράγματα "καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας κρίνουσι· τοῦτό τε αἰ- "τησαμένους, ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν, τηρῆσαι καὶ ἐπιτρέψαι "ἔκρινα.

ιη'. "ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ ὁ Σπηρίου υἱὸς καὶ Μάρκος "Μάρκου καὶ Ποτλίου υἱὸς Λύκιοι λέγουσι. Λέντλῳ τῷ ἀνθυ- "πάτῳ προσελθόντες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ ὧν Δωσίθεος "Κλεοπατρίδου Ἀλεξανδρεὺς λόγους ἐποιήσατο, ὅπως πολί- "τας Ρωμαίων Ἰουδαίους ἱερὰ Ἰουδαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἐν αὐ- "τῷ Φανῇ, δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπολύσῃ· καὶ ἀπέλυσε "πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Οκτωβρίων.

ιθ'. "ΚΥΙΝΤΙΛΙΩι Λευκίῳ Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρκέλλῳ

"praeesſetque delectui habendo, nobis multiſque ciuium "aduocatis imperauit, ſi qui Iudaei ciues Romani eſſent, "eos ne quis vexaret propter militiam, idcirco, quod con"ſul Cornelius Lentulus religionis ergo Iudaeos a militia "dimiſerit. Quam ob cauſam vos oportet praetori obtem"perare". Similia autem his etiam Sardiani de nobis decreuerunt.

15. "CAIVS FANNIVS Caii filius, imperator, con"ſul, Coorum magiſtratibus ſalutem. Volo vos ſcire, le"gatos Iudaeorum ad me acceſſiſſe, orantes, vt acciperent "decreta ſenatus de ipſis facta. Ea vero conſulta ſubiuncta "ſunt. Vos volo ex ſenatuſconſulti ſententia his homini"bus curam adhibere et proſpicere, vt per regionem ve"ſtram ſecure in ſuam reuehantur.

16. "LVCIVS LENTVLVS conſul dicit, ciues Ro"manos Iudaeos, qui mihi videbantur ſacra habere et co"lere Iudaïca in vrbe Epheſo, religionis ergo dimiſi. Id "factum eſt ante diem tertium decimum calendas Octo"bres.

17. "LVCIVS ANTONIVS Marci filius, proquae"ſtor et propraetor, Sardianorum magiſtratibus, ſenatui, "populo ſalutem. Iudaei ciues noſtri, cum ad me acceſ"ſiſſent, oſtenderunt, ſe ſuos habere coetus ex legibus pa"triis iam inde ab initio, et locum proprium, in quo de "negotiis et controuerſiis inter ipſos ortis iudicium ferunt: "cumque a me petiiſſent, vt id ipſis facere liceret, eadem "illis ſeruari permittique decreui.

18. "MARCVS PVBLIVS Spurii filius et Marcus "Marci et Publii filius Lucius dicunt. Cum Lentulum "proconſulem adiiſſemus, illum edocuimus, de quibus "rebus Doſitheus Cleopatridae filius, Alexandrinus, verba "fecit, vt Iudaeos ciues Romanos ſacra Iudaïca celebrare "ſolitos, ſiquidem ei videretur, religionis ergo dimitte"ret; et dimiſit ante diem tertium decimum calendas Octo"bres.

19. "Menſe QVINTILI Lucio Lentulo, Caio Mar-

"ὑπάτοις. παρῆσαν Τίτος Αππιος Τίτυ υἱὸς Βάλβος Ορα-
"τία πρεσβευτὴς, Τίτος Τόγγιος Κρεσομίνα, Κόϊντος Ραίσιος
"Κοΐντυ, Τίτος Πήϊος Τίτυ υἱὸς, Κορνήλιος Λογγῖνος, Γαΐος
"Σερβίλιος Γαΐυ Τρηντίνα Βράκχος χιλίαρχος, Πόπλιος
"Κλάσσιος Ποπλίυ υἱὸς Ερωρία Γάλλος, Γαΐος Τεύτιος Γαΐυ
"Αἰμιλλία χιλίαρχος, Σέξτος Ατίλλιος Σέξτυ υἱὸς Αἰσομία
"Σέσρανος, Γαΐος Πομπήϊος Γαΐυ υἱὸς Σαβατίνα, Τίτος Απ-
"πιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος Σερουΐλιος Ποπλίου υἱὸς
"Στράβων, Λεύκιος Πάκκιος Λευκίυ Κολλίνα Καπίτων, Αὖ-
"λος Φύριος Αὔλου υἱὸς Τέρτιος, Αππιος Μηνᾶς. ἐπὶ τούτων
"ὁ Λέντλος δόγμα ἐξήνεγκε· πολίτας Ρωμαίων Ιουδαίους,
"οἵτινες ἱερὰ Ιουδαϊκὰ σιῶθασιν ἐν Εφέσῳ, πρὸ τῦ βήμα-
"τος δεισιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσά.

κ'. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἄρχοντες Γαΐῳ Ραβιλλίῳ Γαΐυ υἱῷ
"ὑπάτῳ χαίρειν. Σώπατρος Τρκανῦ τῦ ἀρχιερέως πρεσβευ-
"τὴς ἐπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρά σου ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐδήλου
"ἡμῖν παρ' Τρκανοῦ τῦ Ιουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας τι-
"νὰς γράμματα κομίσαι περὶ τῦ ἔθνυς αὐτῶν γεγραμμένα,
"ἵνα τὰ Σάββατα τοῖς Ιουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἐπι-
"τελεῖν κατὰ τὰς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς
"ἐπιτάσσῃ, διὰ τὸ φίλυς αὐτὺς ἡμετέρυς εἶναι καὶ συμμά-
"χους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ, ὡς
"Τραλλιανῶν τε ἀντειπόντων κατὰ πρόσωπον μὴ ἀρέσκεσθαι
"τοῖς περὶ αὐτῶν δεδογμένοις ἐπέταξας ταῦτα ὕτως γίνε-
"σθαι· παρακεκλῆσθαι δέ γε, ὥστε καὶ ἡμῖν ταῦτα γράψαι
"περὶ αὐτῶν. ἡμεῖς οὖν, κατακολουθῦντες τοῖς ἐπεσταλμέ-
"νοις ὑπό σου, τήν τε ἐπιστολὴν τὴν ἀποδοθεῖσαν ἐδεξάμε-
"θα καὶ κατεχωρίσαμεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα·
"καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἐπέσταλκας, προνοήσομεν, ὥστε
"μηδὲν μεμφθῆναι.

κα. "ΠΟΠΛΙΟΣ Σερουΐλιος Ποπλίου υἱὸς Γάλβας
"ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν.
"Πρυτανὶς Ερμῦ υἱὸς, πολίτης ὑμέτερος, προσελθών μοι ἐν
"Τράλλεσιν ἄγοντι τὸν ἀγόραμον, ἐδήλου παρὰ τὴν ἡμετέ-

"cello conſulibus. Aderant Titus Appius Titi filius Bal-
"bus Horatia legatus, Titus Tongius Cruſtumina, Quin-
"tus Raeſius Quinti filius, Titus Pompeius Titi filius,
"Cornelius Longinus, Caius Seruilius Caii filius Teren-
"tina Bracchus tribunus militum, Publius Cluſius Publii
"filius Veturia Gallus, Caius Teutius Caii filius Æmilia
"tribunus militum, Sextus Atilius Sexti filius Æſquilina
"Serranus, Caius Pompeius Caii filius Sabatina, Titus
"Appius Titi filius Menander, Publius Seruilius Publii
"filius Strabo, Lucius Paccius Lucii filius Collina Ca-
"pito, Aulus Furius Auli filius Tertius, Appius Menas.
"His praeſentibus Lentulus decretum pronunciauit; Iu-
"daeos ciues Romanos, qui ſacra Iudaïca facere conſue-
"verunt in vrbe Epheſo, pro tribunali religionis ergo di-
"miſi.

20. "LAODICENSIVM magiſtratus Caio Rabilio Ca-
"ii filio conſuli ſalutem. Sopater Hyrcani pontificis le-
"gatus reddidit nobis a te epiſtolam, qua ſignificabat no-
"bis, ab Hyrcano Iudaeorum pontifice quoſdam profe-
"ctos attuliſſe literas de gente ipſorum ſcriptas, vt Sab-
"bata Iudaeis liceret ac reliqua ſacra peragere ex patriis
"legibus, et vt nullus eis imperet, quia amici noſtri ſunt
"et ſocii, ac nemo eos iniuria afficiat in noſtra prouin-
"cia, vtpote qui et Trallianis coram contradicentibus non
"placere haec de illis decreta, imperaris illa ſic fieri: ſed
"inſuper hoc ſe rogatum eſſe, vt nobis quoque iſta de
"illis ſcriberes. Nos igitur, praeceptis tuis obſequentes,
"epiſtolam traditam accepimus et in publicas noſtras ta-
"bulas repoſuimus; et caetera omnia, quae in man-
"datis dediſti, nobis curae erunt, ne quid reprehen-
"datur.

21. "PVBLIVS Seruilius Publii filius Galba procon-
"ſul Mileſiorum magiſtratibus, ſenatui, et populo ſalu-
"tem. Prytanes Hermae filius ciuis veſter, cum ad me
"veniſſet in vrbe Trallibus, vbi conuentum agebam,

"ραν γνώμην Ιουδαίοις ὑμᾶς προσφέρεσθαι, καὶ κωλύειν αὐ-
"τοὺς τά τε Σάββατα ἄγειν, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πάτρια τελεῖν,
"καὶ τοὺς καιροὺς μεταχειρίζεσθαι, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς,
"αὐτόν τε κατὰ τοὺς νόμους τεθεικέναι τὸ ψήφισμα. βύλο-
"μαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἀκούσας ἐγὼ λόγων ἐξ ἀντικα-
"τασάσεως γενομένων, ἐπέκρινα μὴ κωλύεσθαι Ιουδαίους
"τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.

κβ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. Ἐπὶ Πρυτανέως
"Κρατίππου Δαισίου πρώτη γνώμη στρατηγῶν. Ἐπεὶ οἱ Ρω-
"μαῖοι, κατακολουθοῦντες τῇ τῶν προγόνων ἀγωγῇ, τοὺς ὑπὲρ
"τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους ἀνα-
"δέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται τοὺς συμμάχους καὶ φίλους ἐν εὐ-
"δαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ κατασῆσαι εἰρήνῃ, πέμψαντος πρὸς
"αὐτοὺς τῶν ἐθνῶν τῶν Ιουδαίων καὶ Υρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως αὐ-
"τῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Απολλώνιον Αλεξάν-
"δρου, Αἰνείαν Αντιπάτρου, Αριστόβουλον Αμύντου, Σωσίπατρον
"Φιλίππου, ἄνδρας καλοὺς κἀγαθούς, καὶ περὶ τῶν κατὰ μέ-
"ρη ἐμφανισάντων, ἐδογμάτισεν ἡ σύγκλητος, περὶ ὧν ἐποι-
"ήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ Αντίοχος ὁ βασιλεὺς
"Αντιόχου υἱὸς Ιουδαίους συμμάχους Ρωμαίων, ὅπως τε φρούρια
"καὶ λιμένας καὶ χώραν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν,
"ἀποδοθῇ, καὶ ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα τε
"μηδεὶς ἀτελὴς ᾖ τῆς Ιουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐτῶν
"ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολεμαῖος ὁ Αλεξαν-
"δρέων βασιλεύς, διὰ τὸ εἶναι σύμμαχος ἡμέτερος καὶ φί-
"λος, καὶ τὴν ἐν Ιόππῃ δὲ φορὰν ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθη-
"σαν, τῆς τε βουλῆς ἡμῶν Λύκιος Πέττιος ἀνὴρ καλὸς κἀγα-
"θὸς προσέταξεν, ἵνα φροντίσωμεν ταῦτα ὅπως γένηται,
"καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, προνοῆσαί τε τῆς ἀσφα-
"λοῦς εἰς οἶκον τῶν πρεσβευτῶν ἀνακομιδῆς. ἀπεδεξάμεθα
"δὲ καὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὸν Θεόδωρον, ἐπι-
"λαβόντες τε τὴν ἐπιστολὴν παρ' αὐτοῦ καὶ τὸ τῆς συγκλήτου
"δόγμα, καὶ ποιησαμένου μετὰ πολλῆς σπουδῆς αὐτοῦ λόγους,
"καὶ τὴν Υρκανοῦ ἐμφανίσαντος ἀρετὴν καὶ μεγαλοψυχίαν,

"ſignificabat vos praeter ſententiam noſtram tractare Iu-
"daeos, et prohibere illos tum Sabbata celebrare, tum
"ſacra patria facere, et fructus pro ſua conſuetudine ad-
"miniſtrare, ipſumque ſe ex legibus auctorem fuiſſe hu-
"ius decreti. Volo igitur vos ſcire, me, verbis auditis,
"quae vltro citroque habita ſunt, tandem decreuiſſe, non
"prohibendos Iudaeos vti ſuis moribus.

22. "DECRETVM PERGAMENORVM. Prytane
"Cratippo, primo Daeſii menſis die decretum praetorum.
"Quoniam Romani, maiorum inſtitutis obſequentes, peri-
"cula pro communi omnium hominum ſecuritate ſuſci-
"piunt, et certatim id agunt, vt ſocios amicoſque in
"felicitate et firma pace conſtituant, cum ad illos miſiſ-
"ſet natio Iudaeorum et Hyrcanus eorundem pontifex
"legatos, Stratonem Theodoti, Apollonium Alexandri,
"Æneam Antipatri, Ariſtobulum Amyntae, Soſipatrum
"Philippi filium, viros bonos et probos, atque hi prae-
"cipua quaeque negotiorum ſignificaſſent, decreuit ſena-
"tus, de quibus rebus verba fecerunt, ne qua iniuria
"Antiochus rex Antiochi filius Iudaeos ſocios Romano-
"rum afficiat, vtque praeſidia et portus et regionem et
"ſi quid aliud ab eis abſtulit, id reddatur, atque liceat
"illis ſuis ex portubus exportare quodcunque volunt, et
"ne quis ſine vectigalibus ex Iudaeorum regione aut ex
"portubus eorum quidquam exportet, ſiue rex ſiue po-
"pulus, praeter ſolum Ptolemaeum Alexandrinorum re-
"gem, quia eſt ſocius noſter et amicus; immo et prae-
"ſidium quod eſt Ioppe expellendum eſſe, ſicuti peti-
"verunt, et ſenatus noſtri vnus Lucius Pettius, vir bo-
"nus et probus, mandauit, vt nobis curae eſſet illa ita
"fieri, quemadmodum ſenatus decreuit, atque prouidere-
"mus, vt legati in patriam ſalui et incolumes redeant.
"Quin etiam admiſimus in ſenatum et in concionem
"Theodorum, cumque ab ipſo epiſtolam accepiſſemus
"et ſenatuſconſultum, atque ipſe magno ſtudio verba fe-
"ciſſet, et virtutem Hyrcani declaraſſet ac magnanimitatem,

"καὶ ὅτι κοινῇ πάντας εὐεργετεῖ, καὶ κατ' ἰδίαν τὺς πρὸς αὐ-
"τὸν ἀφικνυμένυς, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν
"ἀπεθέμεθα, καὶ αὐτοὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ Ιυδαίων, σύμ-
"μαχοι ὄντες Ρωμαίων, κατὰ τῆς συγκλήτυ δόγμα ἐψηφι-
"σάμεθα. ἐδεήθη δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τὴν ἐπιστολὴν ἡμῖν
"ἀποδὺς, τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν, ἵνα πέμψωσι πρὸς Υρκα-
"νὸν τὸ ἀντίγραφον τοῦ ψηφίσματος, καὶ πρέσβεις δηλώ-
"σαντας τὴν τῆ ἡμετέρᾳ δήμυ σπυδὴν, καὶ παρακαλέσον-
"τας συντηρεῖν καὶ αὔξειν αὐτῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς Φιλίαν,
"καὶ ἀγαθῆ τινος αἴτιον γίνεσθαι, ὡς ἀμοιβάς τε τὰς πρόσπ-
"κύσας ἀπολῃψόμενον, μεμνημένον τε ὡς καὶ ἐν τοῖς κατὰ
"Αβραμον καιροῖς, ὃς ἦν πάντων Εβραίων πατὴρ, οἱ πρόγο-
"νοι ἡμῶν ἦσαν αὐτοῖς φίλοι, καθὼς ἐν τοῖς δημοσίοις εὐ-
"ρίσκομεν γράμμασι.

κγ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. Επὶ ἱερέως
"Μέμνονος τῆ Ορηστείδυ, κατὰ δὲ ποίησιν Εὐωνύμυ, Ανθ-
"στηριῶνος . . . ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένυ Μάρκυ Αλε-
"ξάνδρυ. Επεὶ τὸ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβὲς καὶ ὅσιον ἐν ἅπαν-
"τι καιρῷ διὰ σπυδῆς ἔχομεν, κατακολυθῦντες τῷ δήμῳ
"τῶν Ρωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὄντι εὐεργέτῃ, καὶ οἷς περὶ
"τῆς Ιυδαίων φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τὴν πόλιν ἔγρα-
"ψεν, ὅπως συντελῶνται αὐτοῖς αἱ εἰς τὸν Θεὸν ἱεροποιίαι
"καὶ ἑορταὶ αἱ εἰθισμέναι καὶ σύνοδοι· δέδοκται ἡμῖν Ιυ-
"δαίων τὺς βυλομένυς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας τά τε Σάβ-
"βατα ἄγειν καὶ τὰ ἱερὰ συντελεῖν κατὰ τὺς Ιυδαϊκὺς νό-
"μυς, καὶ τὰς προσευχὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ θαλάσσῃ κατὰ
"τὸ πάτριον ἔθος, ἂν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης, ἔδε
"τῷ ζημιώματι ὑπεύθυνος ἔστω καὶ ὀφειλέτω τῇ πόλει.

κδ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Εδοξε τῇ βυλῇ καὶ
"τῷ δήμῳ, στρατηγῶν εἰσηγησαμένων. Επεὶ οἱ κατοικῦντες
"ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ιουδαῖοι πολῖται, πολλὰ καὶ μεγάλα φιλ-
"άνθρωπα ἐχηκότες διὰ παντὸς ὑπὸ τῆ δήμου, καὶ νῦν
"εἰσελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον παρεκάλεσαν,
"ἀποκαθσταμένων αὐτοῖς τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ

"quod tam communiter vniuerſos, quam priuatim ſingulos, "qui ad ipſum veniunt, beneficiis afficiat, ideo et literas "in publicis archiuis noſtris depoſuimus, et nos quoque "ipſi, vtpote Romanorum ſocii, omnia etiam Iudaeis "praeſtare ex ſenatuſconſulto decreuimus. Inſuper Theo- "dorus, qui epiſtolam nobis reddidit, praetores noſtros "obſecrauit, vt mitterent Hyrcano exemplum decreti, et "legatos, qui populi noſtri erga illos ſtudium ſignificarent, "et hortarentur ad conſeruandam augendamque ipſorum "erga nos amicitiam, et ad nouum aliquod beneficium "conferendum, vt qui debitam gratiam meritamque con- "ſequuturi ſint, meminerintque, quemadmodum etiam "Abrami temporibus, qui pater erat omnium Hebraeorum, "maiores noſtri fuerint illis amici, prout in acta publica "relatum inuenimus.

23. "DECRETVM HALICARNASSENSIVM. Sa- "cerdote Memnone Oreſtidae filio, et per adoptionem "Euonymi, Antheſterionis die ... placuit populo, rela- "tione facta a Marco Alexandro. Quoniam pietatem er- "ga Deum et religionem omni tempore ſtudioſe colimus, "veſtigiis ſequentes populum Romanum de hominibus "omnibus bene meritum, et reſpicientes ad ea, quae de Iu- "daeorum amicitia et ſocietate ad hanc vrbem ſcripſerunt, "ſcilicet, vt illis liceat Dei ſacris operari, feſta ſolennia et "coetus celebrare; nobis placuit, vt ius poteſtatemque ha- "beant Iudaeorum quicunque volunt, ſiue viri ſiue mulie- "res, tum Sabbata obſeruandi, tum ſacra peragendi ex le- "gibus Iudaïcis, et proſeuchas faciendi ad mare pro more "patrio, quod ſi quis quidquam eos impedierit, vel ma- "giſtratus vel priuatus, huic mulcta eſto et vrbi debeto.

24. "DECRETVM SARDIANORVM. Viſum eſt "ſenatui et populo, relatione facta a praetoribus. Quo- "niam ciues Iudaei, vrbem hanc noſtram incolentes, mul- "tis magniſque a populo per omne tempus cumulati fue- "runt beneficiis, et nunc ingreſſi ad ſenatum et populum "obſecrarunt, reſtitutis ipſis legibus et libertate a ſenatu

"τῆς συγκλήτου καὶ τῦ δήμου τῦ Ρωμαίων, ἵνα κατὰ τὰ νε-
"μιζόμενα ἔθη συνάγωνται, καὶ μὴ διαδικαζώμεθα πρὸς
"αὐτὺς, δοθῆ τε αὐτοῖς καὶ τόπος, εἰς ὃν συλλεγόμενοι με-
"τὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐπιτελοῖεν τὰς πατρίας εὐχὰς καὶ
"θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκται οὖν τῇ βυλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγ-
"κεχωρῆθαι αὐτοῖς, συνερχομένοις ἐν ταῖς προαποδεδεγ-
"μέναις ἡμέραις, πράσσειν τὰ κατὰ τὺς αὐτῶν νόμυς, ἀφο-
"ριωθῆναι δ' αὐτοῖς καὶ τόπον ὑπὸ τῶν στρατηγῶν εἰς οἰκοδο-
"μίαν καὶ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τῦτ' ἐπιτή-
"δειον, ὅπως τε τοῖς τῆς πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ καὶ
"τὰ ἐκείνοις πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγεσθαι.

κέ. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Ἐπὶ Πρυτανέως Μηνο-
"φίλυ, μηνὸς Ἀρτεμισίῳ τῇ προτέρᾳ, ἔδοξε τῷ δήμῳ. Νι-
"κάνωρ Εὐφήμυ εἶπεν, εἰσηγησαμένων τῶν στρατηγῶν. Ἐπεὶ
"ἐντυχόντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰυδαίων Μάρκῳ Ἰυλίῳ Πομπηΐῳ
"υἱῷ Βρύτῳ ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ Σάββατα, καὶ πάν-
"τα ποιῶσι κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη, μηδενὸς αὐτοῖς ἐμ-
"ποδὼν γινομένυ, ὁ στρατηγὸς συνεχώρησε· δέδοκται τῇ βυ-
"λῇ καὶ τῷ δήμῳ, τῦ πράγματος Ρωμαίοις ἀνήκοντος, μηδέ-
"να κωλύεσθαι παρατηρεῖν τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ
"πράσσεσθαι ἐπιτίμιον, ἐπιτετράφθω δ' αὐτοῖς πάντα
"ποιεῖν κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν νόμυς.

κς'. Πολλὰ μὲν οὖν ἐστι καὶ ἄλλα τῇ συγκλήτῳ τοιαῦ-
τα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ρωμαίων δόγματα πρὸς Ὑρκανὸν
καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγενημένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ
γράμματα πρὸς τὰς περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς
ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι. περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν πα-
ρατιθέμεθα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις ἢ βασκάνως ἡμῶν
τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα
τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ρωμαίυς ἡμῶν Φιλίας γενο-
μένης, ἐπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ
Καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα καὶ διαμενοῦντα, τὴν μὲν
πάντων παράθεσιν, ὡς περιττήν τε ἅμα καὶ ἀτερπῆ, παρη-
τησάμην. ἀδένα δ' ὅτως ἠγησάμην σκοπὸν, ὃς οὐχὶ περὶ τῆς

"et populo Romano, vt more rituque a legibus praescri-
"pto coetus agitent, et nullam illis controuersiam mouea-
"mus, locusque illis sit assignatus, in quo congregatis
"cum vxoribus et liberis liceat patrias preces et sacra Deo
"facere; placuit igitur senatui et populo, vt illis conces-
"sum sit diebus praestitutis conuenire, et perfungi omni-
"bus, prout leges postulant, insuper, vt locus etiam illis
"separetur a praetoribus ad aedificandum eisque habitan-
"dum, quem ad id accommodatum existimauerint, vtque
"aedilibus vrbanis curae sit, etiam illa importare, quae ad
"victum ipsis idonea habeantur.

25. "DECRETVM EPHESIORVM. Prytane Me-
"nophilo, die primo mensis Artemisii, placitum est po-
"pulo. Nicanor Euphemi filius dixit, relatione a praeto-
"ribus facta. Quoniam Iudaeis, qui in vrbe sunt, Marco
"Iulio Pompeio Bruti filio proconsule compellato, vt lice-
"ret illis Sabbata obseruare, et omnia facere ex patriis eo-
"rum institutis, nemine eos quidquam impediente, hoc
"ipsum praetor concessit; placuit senatui et populo, prae-
"sertim cum res ad Romanos pertineat, neminem prohi-
"beri a die Sabbatorum celebrando, neque mulctam exi-
"gendam esse, sed illis potestatem datum iri omnia ex
"propriis ipsorum legibus faciendi.

26. Et multa quidem exstant et alia huiusmodi decre-
ta a senatu et imperatoribus facta, in gratiam Hyrcani
gentisque nostrae; nec non ciuitatum pscphismata, et prae-
torum rescripta ad literas de rebus nostris missas. De
quibus omnibus, ex iis, quae exhibuimus, licet illis persua-
sissimum habere, qui nostra haec scripta candide lecturi
sunt. Quoniam enim clara et manifesta nostrae cum po-
pulo Romano amicitiae dedimus argumenta, indicatis ae-
reis columnis et tabulis in Capitolio etiamnum durantibus
et duraturis, vniuersis hic loci apponendis, vt qui id su-
peruacaneum duximus simul et legentibus iniucundum,
supersedimus. Quippe neminem adeo peruersum fore
credidimus, vt de amicitia nostra cum Romanis inita,

Ρωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ Φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς ὐχ ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναί Φαμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς Ρωμαίους Φιλίαν καὶ συμμαχίαν, κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Σέξτον ὑπὸ Βάσσου δολοφονηθέντα διαδέχεται Μάρκος, ἐπί τε τῷ Καίσαρος θανάτῳ Κάσσιος εἰς Συρίαν ἀφικνεῖται καὶ Ιουδαίαν ἐκάκωσε· καὶ ὡς Μάλιχος Αντίπατρον ἀνεῖλε καὶ ὑπὸ Ηρώδου ἀναιρεῖται.

Συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Βάσσος Κικίλιος, εἷς τῶν τὰ Πομπηΐου Φρονούντων, ἐπιβουλὴν συνθεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ, τὸ στράτευμα αὐτῷ παραλαβὼν, ἐκράτει τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας περὶ Απάμειαν συνέστη, τῶν Καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππότων καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ καὶ Αντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατὰ μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος· καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος. χρονιζομένου δὲ τοῦ πολέμου, Μάρκος μὲν ἦλθεν ἐκ Ρώμης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Σέξτου, Καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Τοῦ δ' ἐπὶ τῷ Καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων ἐπὶ στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ Ρώμης εἰς Συρίαν, παραλημψόμενος τὸ περὶ τὴν Απάμειαν στρατόπεδον· καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους προσάγεται τόν τε Βάσσον καὶ τὸν Μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὅπλά τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, καὶ Φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπετίθει. μάλιστα δὲ τὴν Ιουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαν-

nobis non habiturus sit fidem, praesertim cum decretis pluribus nostrum in gratiam factis id palam fecerint; quin potius ex iis, quae demonstrauimus, nos id, quod verum est, dicere, animo praesumet. Atque ita quidem amicitiam et societatem, quae Romanis nobiscum interceſſit, declarauimus.

CAP. XI.

Quomodo Sexto a Basso insidiis peremto succedit Marcus, et post Caesaris mortem in Syriam venit Cassius et Iudaeam afflixit: vtque Malichus Antipatrum interfecit, et ipse ab Herode interficitur.

ACcidit autem per idem tempus, vt tumultuatum esset in Syria, ob huiusmodi causam. Bassus Cecilius, vnus e Pompeianis, structis in Sextum Caesarem insidiis, illum quidem interficit, ipse vero, accepto eius exercitu, rerum potiebatur. Hinc etiam graue bellum apud Apamiam conflatum est, Caesaris ducibus eum cum equitatu et peditatu adortis. Quin et Antipater iis subsidium misit cum filiis, memor beneficiorum in ipsos a Caesare collatorum; et idcirco iustum esse existimans et ipsum vindicare et poenas ab eius interfectore repetere. Cum autem bellum diu duraret, Marcus ad Sexti imperium suscipiendum Roma venit, et Caesar a Cassio et Bruto in curia occisus est, postquam principatum tenuerat annos tres et sex menses. Et quidem hoc ab aliis memoriae proditum est.

2. Bello deinde ex morte Caesaris conflato, et viris omnibus primariis vltro citroque ad contrahendas copias dispersis, venit in Syriam Cassius, accepturus exercitum, qui erat ad Apamiam: solutaque obsidione, ambos sibi conciliat Bassum et Marcum; vrbesque peragrans, arma colligebat et milites, et ipsis vrbibus grauia tributa imperabat. Sed maxime Iudaeam afflixit, exactis ab ea septin-

τα ἀργυρίᾳ εἰσπραττόμενος. Αντίπατρος δὲ, ὁρῶν ἐν μεγάλῳ Φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις προστάξειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος Ηρώδης ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰσπραξόμενος ὅσα ἦν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα Καισσίῳ. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ρωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ἐπιπράσκοντο δ' αὖτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμεληταὶ, καὶ τέσσαρας πόλεις ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος· ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, Γόφνα τε καὶ Εμμαοὺς, πρὸς ταύταις δὲ Λύδδα καὶ Θαμνά. ἐπεξῆλθε δ' ἂν ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος ὥστε καὶ Μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ Υρκανὸς δι' Αντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς.

γ'. Επεὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τῆς Ιουδαίας ἀπῆρε, Μάλιχος ἐπεβούλευσεν Αντιπάτρῳ, τὴν τότε τελευτὴν, ἀσφάλειαν Υρκανῷ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. ᾗ μὴν ἔλαθε τὸν Αντίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐχώρει πέραν Ιορδάνου, καὶ στρατὸν Αράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ Μάλιχος, ἠρνεῖτο τὴν ἐπιβουλὴν, ἀπολογούμενος μεθ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς Φασαήλῳ μὲν τὰ Ιεροσόλυμα φρουροῦντος, Ηρώδῃ δὲ ἔχοντος τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ᾧ δ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον οὐδέν. ὁρῶν δὲ τὴν ἀπορίαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν Αντίπατρον, καὶ συνέβησαν, Μάρκῳ κατὰ Συρίαν στρατηγοῦντος· ὃς, αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα κατὰ τὴν Ιουδαίαν τὸν Μάλιχον, ἦλθε μὲν ὥστε παρὰ μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, Αντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος περιέσωσεν.

δ'. Ελαθε δὲ ἄρα Φανέα περισώσας Αντίπατρος αὐτῷ τὸν Μάλιχον. Κάσσιος μὲν γὰρ καὶ Μάρκος, στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρισαν Ηρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν· ὑποχόμενοι δὲ καὶ βασιλέα τῆς

gentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu et perturbatione esse videns, pecuniarum exactionem diuidit, et vtrique filio redigendas committit, partim etiam Malicho sibi parum amico, partimque aliis quibusdam. Ac primus Herodes, redacto ex Galilaea quantum ei imperatum erat, maximam apud Cassium gratiam iniit. Sapientis enim esse sibi visum est, Romanos hoc officio demereri, et illorum beneuolentiam ex aliorum laboribus captare. Caeterarum autem vrbium gubernatores omnes cum suis hominibus venundabantur, et quatuor vrbes in seruitutem redigit Cassius; quarum erant potentissimae, Gophna et Emmaus, reliquae vero Lydda et Thamna. Insuper eo prae iracundia processit Cassius, vt etiam Malichum occidisset, (nam in ipsum incitatus erat) nisi eius impetum cohibuisset Hyrcanus, missis ei per Antipatrum centum talentis de suo.

3. Postquam vero Cassius a Iudaea profectus est, Malichus Antipatro insidiabatur, eius interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. neque tamen eius consilium latuit Antipatrum. Id enim cum sensisset, recepit sese trans Iordanem, et ex Arabibus simul et indigenis exercitum contrahebat. Quanquam Malichus, homo callidus, insidias inficiabatur, se cum iuramento purgans tum Antipatro tum eius filiis, dicensque, fieri non posse, Phasaelo Hierosolymorum praesidium tenente, et Herode armorum custodiam habente, vt tale quidpiam ei in mentem veniret. Ac videns sibi negotium non succedere, reconciliatus est Antipatro, conuentumque est inter eos, cum Marcus Syriae praetor esset: qui, postquam intellexit Malichum in Iudaea res nouas moliri, parum abfuit, quin eum interfecerit, sed Antipatri precibus eius vitam condonauit.

4. Nesciebat Antipater, se sui interfectorem conservasse. Certe quidem Cassius et Marcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, et eum Coeles-Syriae praesidem fecerunt, attributa ei classe, et equestribus pedi-

Ιουδαίας ἀναδείξειν μετὰ τὸν πόλεμον. συνεστήκει γὰρ τότε πρός τε Αντώνιον καὶ τὸν νέον Καίσαρα. Μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλιστα τὸν Αντίπατρον, ἐκποδὼν ἐποιεῖτο· καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν Τρκανῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰστιῶντο, Φαερμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα. καὶ, ἐπλίτας ἔχων, ηὐτρέπιζε τὰ κατὰ τὴν πόλιν. γνόντων δὲ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ τῦ πατρὸς Ηρώδυ καὶ Φασαήλυ, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχος, καὶ ἔξαρνος ἦν τῦ φόνυ. καὶ Αντίπατρος μὲν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκών, καὶ τῇ περὶ τὴν πατρίδα σπουδῇ, τῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῶν δὲ παίδων αὐτῦ Ηρώδης μὲν εὐθὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ στρατιᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι τἀνδρὸς, μὴ πολέμῳ κατάρχειν νομισθῶσιν ἐμφυλίῳ. τήν τε οὖν ἀπολογίαν Μαλίχυ προσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν Αντιπάτρυ κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τῷ πατρί. καὶ παραγενόμενος Ηρώδης εἰς Σαμάρειαν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην, ἀνεκτᾶτο καὶ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις.

ε'. Μετ' ὀ πολὺ δὲ, ἐνστάσης τῆς ἐν Ιεροσολύμοις ἑορτῆς, παραγίνεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν· καὶ δείσας Μάλιχος, ἔπεισεν Τρκανὸν μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. καὶ πείθεται μὲν Τρκανός· προβέβληται δ' αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι τῦ πλήθυς. ὀλίγον δὲ φροντίσας Ηρώδης τῶν ἀγγέλων, νύκτωρ εἴσεισιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ Μαλίχῳ· ὁ δ' οὐκ ἀνίησι τὴν ὑπόκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν Αντίπατρον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φυλακὴν τῦ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ Ηρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτῦ τὴν προσποίησιν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, εἰς τὸ ἀνύποπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν Μάλιχον.

ς'. Κασσίῳ μέντοι περὶ τῆς τελευτῆς τῦ πατρὸς Ηρώδης ἐπέσταλκε. κἀκεῖνος, εἰδὼς, οἷος εἴη τὸν τρόπον Μάλιχος, ἀντεπέστειλε τιμωρεῖν τῷ πατρί· καὶ λάθρα διαπέμπει πρὸς

ſtribuſque copiis. polliciti etiam Iudaeae regem eum creaturos poſt bellum, quod tunc illis cum Antonio et iuuene Caeſare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum, e medio eum tollere curabat: cumque id pecunia perſuaſiſſet pocillatori Hyrcani, apud quem vterque epulabatur, veneno necat hominem. atque, armatos in promtu habens, res vrbanas componebat. Caeterum cum inſidias patri ſuo factas reſciuiſſent Herodes et Phaſaëlus, et grauiter ferrent, negabat omnia Malichus, et caedem ſtrenue inficiabatur. Et quidem Antipater, qui pietate et iuſtitia et ſtudio in patriam excellebat, hoc modo interiit. Ex filiis autem eius Herodes protinus patrem vindicare ſtatuit, cum exercitu contra Malichum profectus. At Phaſaëlo natu grandiori potius videbatur hominem aſtu circumuenire, ne ciuile bellum incepiſſe putarentur. Itaque ille Malichi defenſionem accipit, ſeque credere ſimulat illum in Antipatri nece nihil malefacii admiſiſſe, patrique ſepulcrum adornabat. Interim Herodes, cum Samariam veniſſet, eamque afflictam offendiſſet, vrbem recreabat et hominum diſſidia compoſuit.

5. Non multo autem poſt, inſtante Hieroſolymis feſto, venit cum militibus in vrbem: et Malichus eum veritus ſuaſit Hyrcano, vt eum intrare non ſineret. Et quidem Hyrcanus ita fecit: idque per ſpeciem prohibendi alienigenarum turbam in luſtratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in vrbem, et Malicho quidem terrorem incutiebat: ille vero nihil de ſimulatione remittit, ſed Antipatrum plorabat, et palam vt amicus inclamabat, ſed clam corporis ſui cuſtodiam agebat. Herodi autem viſum eſt eius ſimulationem non coarguere; ſed, ad tollendam ſuſpicionem, eum viciſſim comiter accipere.

6. Attamen ad Caſſium de obitu patris ſcripſit Herodes. Atque ille, ſciens, quo ingenio eſſet Malichus, Herodi reſcripſit, vt patrem vlciſceretur: et tribunis, qui

τὰς ἐν Τύρῳ χιλιάρχας, κελεύων αὐτὰς συμπράττειν Ηρῴδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δὲ Λαοδίκειαν ἠρηκότος Κασσίου, πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, Ηρῴδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν Μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γενόμενον. ὁ δὲ περὶ Τύρον τῆς Φοινίκης ὑπεισδόμενος τὸ πρᾶγμα, μειζόνων ἐφήπτετο· καὶ, τῶ παιδὸς αὐτῶ ὁμηρεύοντος ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τῶτόν τε ὑπεκκλέψαι, καὶ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπάρειν, στεύδοντός τε ἐπ' Αντώνιον Κασσίου, τὸ ἔθνος ἀποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβουλευμένοις ὅ, τε δαίμων ἀντέπραξε, καὶ δεινὸς ὢν Ηρῴδης, τὴν προαίρεσιν αὐτῶ κατανοήσας, προεισπέμψας θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ἐπὶ δεῖπνε παρασκευὴν, καὶ γὰρ ἑστιάσειν αὐτὰς ἅπαντας προειρήκει, ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τὰς χιλιάρχας, ἐξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον πέμψει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ περιτυχόντες ἐπὶ τῆ αἰγιαλῆ, κατακεντῶσι τὸν ἄνδρα. Τρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τῆ γεγονότος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκὼν, ἐπυνθάνετο τῶν περὶ τὸν Ηρῴδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγενημένον, καὶ τίς ὁ Μάλιχον ἀνῃρηκώς; εἰπόντων δὲ Κάσσιον τῆτο πρασάξαι, ἐπήνησε τὸ ἔργον· πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τῆς πατρίδος ἐπίβουλον. καὶ Μάλιχος μὲν ταύτην ὑπὲρ τῆς εἰς Αντίπατρον παρανομίας δίκην ἐξέτισε.

ζ'. Κασσίῳ δ' ἐκ Συρίας ἀπάραντος, ταραχὴ γίνεται κατὰ τὴν Ιουδαίαν. Ελιξ γὰρ, ὑπολειφθεὶς ἐν Ιεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὅ, τε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ηρῴδης δὲ παρὰ Φάβιον ἐπορεύετο ἐν Δαμασκῷ στρατηγῶντα, καὶ βουλόμενος προσδραμεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσε κωλύεται, ἕως ὁ Φασάηλος, δι' αὐτῆ Ελικος κρείττων γενόμενος, κατακλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποσπονδον ἀφίησι, τόν τε Υρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπράττοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχε τότε ἀποστήσας ἐκ ὀλίγα χωρία ἐφύρει, καὶ Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ἐπὶ μὲν οὖν τῶτων

Tyri erant, clam mandata mittit, vt Herodem ipſi adiuuarent, quatenus aequa facturus eſſet. Capta autem a Caſſio Laodicea, cum communiter ad ipſum iuiſſent, coronas ei et pecuniam ferentes, ſperabat quidem Herodes fore, vt poſtquam eo veniret Malichus poenas daret. Ille vero, apud Tyrum Phoeniciae rem ſuſpectam habens, maiora moliri coepit: et, cum filius eius Tyri obſes ſeruaretur, in animum induxit, vt ingreſſus in vrbem eum ſurriperet, et in Iudaeam proficiſceretur, et, dum properaret aduerſus Antonium Caſſius, gente ad defectionem perducta, potentatum ipſemet occuparet. Sed conſiliis eius et Deus reſtitit, et Herodes homo aſtutus, animaduerſo illius propoſito, per famulum praemiſſum, ſpecie ad parandam coenam, (nam omnes ad conuiuium inuitauerat) re autem vera ad tribunos, perſuadet illis, vt ad Malichum cum pugionibus egrederentur. Illi vero egreſſi, eumque in littore prope vrbem nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem attonitus eſt Hyrcanus, vt vox eius defecerit. Vbi autem aegre ad ſe rediit, quaerit ab Herode, quidnam accidiſſet, et quis Malichum occidiſſet. Cumque illi Caſſium id iuſſiſſe dixiſſent, laudauit factum: hominem enim nequam exſtitiſſe, et patriae inſidiatorem. Et has quidem pro ſcelere in Antipatrum admiſſo poenas perſolvit Malichus.

7. Caſſio autem ex Syria profecto, oritur in Iudaea tumultus. Felix enim relictus Hieroſolymis cum exercitu, in Phaſaëlum impetum fecit, et populus arma ſumſit. Herodes vero Fabium adibat Damaſci praefectum: volenſque ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phaſaëlus per ſe ſuperatum Felicem compellit in turrim, ac deinde per compoſitionem dimittit, et Hyrcanum accuſabat, quod multis per eos beneficiis affectus hoſtes adiuuet. nam Malichi frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta, praeſidio tenebat, in quibus et Maſadam omnium munitiſſimum. Haud ita multo poſt Herodes, cum conualuerat, illuc venit;

βαίσας ὁ Ηρώδης ἐκ τῆς νόσε παραγίνεται, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπόσπονδον ἀπέλυσεν.

ΚΕΦ. ιβ'.

Αντίγονον τὸν Αριστοβούλε τῆς Ιουδαίας ἐκβάλλει Ηρώδης· καὶ Αντώνιον ἐν Βιθυνίᾳ παραγενόμενον πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν, ὃς διὰ τοῦτο τὰς κατηγορίας Ηρώδε βληθέντας οὐκ ἐδέξατο. οἷα Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν Αντώνιος.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν Αριστοβούλε, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον τεθεραπευκότα χρήμασι κατάγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίε διὰ τὸ κήδευμα. συνεμάχει δ' αὐτῷ Μαρίων, ὃν Τυρίων καταλελοίπει Κάσσιος τύραννον. τυραννίσι γὰρ διαλαβὼν τὴν Συρίαν ἕτος ὁ ἀνὴρ ἐφρύαξεν. ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὄμορον οὖσαν, ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρυγῶν εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον Ηρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτὸν ἀφείλατο· τοὺς δὲ Τυρίων φρουροὺς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ πρὸς τὴν πόλιν εὔνους. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπήντησεν Αντιγόνῳ, καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπιβάντα τῆς Ιουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ιεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον σεφάνοις ἀνέδει Υρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγεγάμβρευτο δὲ ἤδη καθ' ὁμολογίαν τῷ Υρκανῷ γένει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτῷ προσίσχε, μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου θυγατέρα, Υρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται τριῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότην, Δωρὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, Αντίπατρος.

β'. Κάσσιον μὲν οὖν χειροῦνται Αντώνιός τε καὶ Καῖσαρ περὶ Φιλίππους, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ ἐπὶ μὲν Γαλλίας ἐχώρει, Αντώνιος δὲ εἰς τὴν Ασίαν ἀπῆρε. γενομένῳ δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπήντων πρεσβ. παρῆσαν δὲ καὶ Ιουδαίων οἱ ἐν τέλει,

et eum, de omnibus quae tenebat locis deturbatum, post compositionem dimisit.

CAP. XII.

Antigonum Aristobuli filium ex Iudaea pellit Herodes: et multa pecunia Antonium sibi conciliauit vbi in Bithyniam venit, qui propterea Herodem accusare volentes non admisit. Quaenam Tyriis pro Iudaeis scripsit Antonius.

ANtigonum autem, Aristobuli fratris Hyrcani filium, qui exercitum coëgerat et Fabium sibi pecuniis conciliauerat, in Iudaeam reducit Ptolemaeus Mennaei filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. nam homo ille, cum quidem Syriam occupasset, tyrannorum dominatu eam custodiuit. Marion vero in Galilaeam etiam, quae vicina erat, irruptionem fecit; et tribus castellis potitus ea praesidiis muniuit. Sed et eum aggressus Herodes, omnibus quidem priuauit, Tyriorum vero praesidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga ciuitatem beneuolentia. His confectis occurrit Antigono, et praelio cum eo congressus victoriam reportat, atque eum iamiam extremos Iudaeae fines ingressum inde depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus eum et populus coronis redimiuit. Erat autem iam per sponsalia gener factus Hyrcani: eoque magis eum tuebatur, quod erat ducturus in matrimonium filiam Alexandri Aristobuli filii, Hyrcani ex filia neptem; ex qua postea pater factus est trium filiorum et duarum filiarum. Duxerat etiam prius vxorem plebeiam, nomine Dorim, popularem, ex qua filium sustulit natu maximum Antipatrum.

2. Caeterum Cassium Antonius et Caesar in campis Philippicis vicerunt, sicut et ab aliis demonstratum est. Post victoriam autem Caesar in Galliam profectus est, Antonius in Asiam inde mouit. Atque vbi venit in Bithyniam, occurrebant ei vndique legationes. Aderant etiam et Iu-

κατηγορῆντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ηρώδην, πρόχημα μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας Υρκανὸν, τοῦτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ηρώδην δὲ Αντώνιος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογία τῶν κατηγορέντων, καὶ διὰ τοῦτο συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τὰς ἀντισασιώτας. διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ηρώδης παρ' Αντωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς Εφεσον ἦκεν Αντώνιος, ἔπεμψεν Υρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτόν· στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τὰς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Κασσίου Ιουδαίους, ἀ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Κασσίου καιροῖς ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας Αντώνιος δίκαια τοὺς Ιουδαίους ἀξιοῦν, παραχρῆμα ἔγραψεν Υρκανῷ καὶ τοῖς Ιουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ Τυρίοις διάταγμα περιέχον ταῦτα.

γ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Υρκανῷ ἀρ-"χιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ιουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν "ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. Λυσί-"μαχος Παυσανίου, καὶ Ιώσηπος Μεννάου, καὶ Αλέξανδρος "Θεοδώρου, πρεσβευταὶ, ἐν Εφέσῳ μοι συντυχόντες, τήν τε "ἔμπροσθεν ἐν Ρώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώ-"σαντο, καὶ τὴν νῦν ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους σπουδαίως διέθεν-"το, ἣν ἔχεις εὔνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμέ-"νος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων, ὅτι οἰ-"κειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ αἱρετὸς ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ "θεοσεβὲς κατανοήσας, ἴδιον ἥγημαι. καταδραμόντων δὲ τὴν "Ασίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ὑμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν "Ρωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἠρῴων ἀποχομένων, μήτε "ὄρκους, οὓς ἐποιήσαντο, φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου "μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τὰς αἰτίας καὶ τῶν "εἰς ἀνθρώπους παρανομιῶν καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημάτων "ἠμυνάμεθα· δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς "καὶ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπεῖδε τὸ ἐπὶ Καίσαρι μῦσος. ἀλλὰ καὶ "τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μα-

daeorum primarii, qui Phaſaëlum et Herodem accuſarent, dicentes Hyrcanum quidem regni ſpeciem habere, illos vero omnem poteſtatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna exiſtimatione, qui ad eum venerat, vt ſemet contra accuſatores defenderet; eamque ob cauſam accidit, vt ne dicendi quidem locum aduerſarii obtinuerint. id enim pecuniae largitione Herodes ab Antonio impetrauerat. Vt autem Epheſum venit Antonius, miſit Hyrcanus pontifex et natio noſtra legationem ad eum, quae ei coronam ferret auream, oraretque, vt ſcriberet ad prouinciales, vt liberos dimitterent Iudaeos, quos non iure belli Caſſius captiuos reddidiſſet, vtque eis reſtitueretur ager, quo Caſſii temporibus mulctati fuiſſent. Haec Iudaeorum poſtulata aequa eſſe iudicans Antonius, confeſtim ſcripſit Hyrcano et Iudaeis, ſimulque Tyriis mandatum miſit in haec verba.

3. "MARCVS ANTONIVS imperator Hyrcano pontifici et ethnarchae Iudaeorum ſalutem. Si valetis, bene "eſt, ego quoque et exercitus valemus. Lyſimachus Pau"ſaniae filius, Ioſephus Mennaei, Alexander Theodori, "legati veſtri, cum apud Epheſum me conueniſſent, et "eandem quam prius Romae geſſerant legationem renoua"runt, et quam illis nunc mandaſti diligenter obierunt, "cum teſtificatione tuae erga nos beneuolentiae. Cum "itaque tam ex rebus quam verbis perſuaſum habuerim, "vos animo eſſe in nos amiciſſimo, veſtroſque mores con"ſtantes et pietatem reputauerim, meam rem quidem agi "exiſtimo. Quoniam vero noſtri atque populi Romani ad"verſarii incurſibus vaſtarunt totam Aſiam, et neque ciui"tatibus neque Diuorum fanis manus abſtinuerunt, neque "fidem iureiurando datam ſeruarunt, nos, vt qui non pro "noſtra tantum ſalute, ſed communi omnium dimicaue"rimus, eos vindicta perſequuti ſumus, qui et iniuriarum "erga homines et flagitiorum in Deos auctores exſtiterunt; "propter quae ſolem etiam auerſum fuiſſe credimus, qui "et ipſe ſcelus in Caeſarem admiſſum inuitus adſpexit. "Quin et inſidias illorum coelo minantes, quas Macedonia

"κεδονία, καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων
"ἀπὸ, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμμανοῦς κακοηθως γνώμης,
"ἣν κατὰ Φιλίππου τῆς Μακεδονίας συνεκρότουν, καὶ τόπους
"εὐφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάττης ἀποτετει-
"χισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι,
"τῶν Θεῶν αὐτὸς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις ἐγχειρήμασι κατεψη-
"φισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ Βροῦτος συμφυγὼν εἰς Φιλίπ-
"πους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς
"αὐτῆς ἀπωλείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν
"ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ασίαν ἐκ τοῦ
"πολέμου. κοινὴν οὖν ποιώμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ
"Θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ
"τῆς Ασίας σῶμα νῦν διὰ τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται.
"ἔχων τοίνυν καὶ σὲ διὰ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φρον-
"τίσω τῶν ὑμῖν διαφερόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμματα
"κατὰ πόλεις, ὅπως, εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ ἄλλοι ὑπὸ δόρυ
"ἐπράθησαν ὑπὸ Γαΐου Κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμέ-
"νων, ἀπολυθῶσιν ἅτοι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολο-
"βέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. Τυρίους τε
"κωλύω βιαίους εἶναι περὶ ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ιουδαίων,
"ταῦτα ἀποκατασῆσαι κελεύω. τὸν δὲ σέφανον, ὃν ἔπεμ-
"ψας, ἐδεξάμην.

δ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ-
"χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Εμφανισάντων μοι ἐν Εφέσῳ
"Τρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρεσβευτῶν, χώραν αὐ-
"τῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, κατὰ τὴν τῶν
"ἐναντιωμένων ἡμῖν ἐπικράτειαν· ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμο-
"νίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα, καὶ τῶν εὐσεβῶν καὶ δικαίων
"ποιούμενοι πρόνοιαν ἡμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνη-
"μονεύσαντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τὴν
"ἀφ' ὑμῶν εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα
"παρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν,
"ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρ-
"χίας ἐκείνων ἤθελε ὅτε στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δόσπερ

"excepit, ceu propria impiorum facinorum regio, et col-
"luuiem hominum animi malignitate furentium, quam
"ad Philippos Macedoniae congregabant, locis etiam op-
"portunis occupatis et vsque ad mare montium vallo mu-
"nitis, vt per vnicam veluti portam pateret aditus, Diis
"ipsos ob iniusta molimina exitio addicentibus, vicimus.
"Atque Brutus, cum Philippos confugisset, et a nobis ob-
"sessus teneretur, communem cum Cassio habuit interi-
"tum. His merito supplicio affectis, pace in posterum
"frui licere arbitramur, nosque feciſſe, vt Asia a bello re-
"quiescat. Pacem itaque a Deo nobis donatam cum so-
"ciis nostris communicamus: adeoque vniuersum Asiae
"corpus nostra victoria quasi e graui valitudine nunc se re-
"colligit. Tui igitur memor gentisque beneficiis augen-
"dae, curae mihi erit quicquid e re vestra futurum sit.
"Immo et literas edidi singulas per vrbes, vt, si qui liberi
"vel serui hastae subiecti fuerint a C. Cassio, eiusue duci-
"bus, illi dimittantur. Voloque vobis rata esse quaecun-
"que mea et Dolabellae benignitate concessa habetis. Ve-
"to etiam Tyrios vim vobis intentare; et quicquid de Iu-
"daeis abreptum occupant, id totum restituendum esse
"iubeo. Coronam autem, quam mittendam curasti, ac-
"cepi.

4. "MARCVS ANTONIVS imperator Tyriorum ma-
"gistratibus, senatui, populo salutem. Cum mihi Ephesi
"declarationem fecerint Hyrcani pontificis et ethnarchae
"legati, agros ipsorum ditionis vos occupare dicentes,
"quos inuasistis, cum aduersarii nostri rerum potirentur:
"quoniam itaque bellum pro imperio susceptimus, atque
"iustitiae et pietati prospicientes eos vindicauimus, qui ne-
"que beneficiorum memoriam neque iurisiurandi fidem
"seruarunt, volo etiam vos pacem colere cum sociis no-
"stris, et quaecunque ab aduersariis nostris accepistis, vobis
"non cedere, sed ipsa illis reddi, a quibus ablata fuerint.
"Nemo enim illorum aut prouinciam a senatu accepit aut
"exercitum, sed per vim omnia sibimet arripuerunt, aliis-

"ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς "πρὸς ἃ ἠδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς γενομένοις. δίκην αὐτῶν "οὖν δεδωκότων, τάς τε συμμάχους τὰς ἡμετέρας ὅσα ποτ' "εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χω- "ρία Ὑρκανὲ ὄντα τῇ ἐθναρχίᾳ Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ "Γαΐου Κάσσιον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα ἐπι- "βῆναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ· βίαν "τε αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ἐπὶ τῷ ἀθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν "τῶν ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολο- "γίαν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐξέσαι ὑμῖν ταύτῃ χρῆ- "σθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κρίμασι Φυ- "λασσόντων.

ε'. ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρχου- "σι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς "ὑμᾶς, περὶ οὗ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δη- "μοσίους ἐντάξητε δέλτους, γράμμασι Ρωμαϊκοῖς καὶ Ελλη- "νικοῖς, καὶ ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως "ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι δυνήσεται. ΜΑΡΚΟΣ ΑΝ- "ΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ, τριῶν ἀνδρῶν κατασάντων περὶ τῶν "δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Επεὶ Γάϊος Κάσσιος ταύτῃ "τῇ ἀποστάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρατο- "πέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε "τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ Ρωμαίων δήμῳ, τὴν "ἀπόνοιαν τὴν ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι "καὶ κρίμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διηρπασμένα, "ὥστε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν· καὶ "ὅσα ἐπράθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα, ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφε- "θήτω, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆ- "σις τοῖς προτέροις κυρίοις. τὸν δ' οὐχ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ "διατάγματι δίκην ὑφίσασθαι βούλομαι· κἂν ἄλλῳ, τότε "κατὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν "τὸν οὐχ ὑπακούσαντα.

ς'. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Αντιοχεῦσι καὶ Αραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα μὲν οὖν καὶ ταῦτα εὐκαί-

"que erepta per vim largiti sunt iniustitiae suae ministris. "Quandoquidem igitur illi meritas poenas dederint, ae-"quum censemus, vt socii nostri ea, quae ante habuerunt, "nemine vetante, retineant: vosque, si quos agros, qui "Hyrcani Iudaeorum ethnarchae erant, vel vna diecula, an-"tequam C. Cassius bello illicito moto prouinciam no-"stram inuaserit, nunc possidetis, eos illi restituatis; nec "vllam vim Iudaeis adhibeatis, quo minus valeant suis do-"minari. Si quid vero in vestri defensionem ipsi dicen-"dum habeatis, cum eo locorum venerimus, vobis licebit "illud apud nos proferre, vt qui constituimus singula so-"ciis nostris aequo iure seruare.

5. "MARCVS ANTONIVS imperator Tyriorum "magistratibus, senatui, populo salutem. Edictum "meum ad vos misi, de quo id vobis curandum esse volo, "vt illud in tabulas publicas literis Graecis Latinisque refe-"ratis, idemque scriptum reponatis in loco maxime illu-"stri, vt ab omnibus legi possit. MARCVS ANTONIVS "imperator, vnus e triumuiris pro rebus publicis consti-"tutis, dixit: Quoniam C. Cassius in hac defectione pro-"vinciam, quae praesidiis tenebatur, alienam diripuit, et "socios expilauit, et Iudaeorum gentem oppugnauit, po-"pulo Romano amicam, insolentia eius armis nostris per-"domita, edictis et iudiciis quae ab ipso depraedata erant "redintegramus, ita vt illa sociis reddantur; et quaecun-"que Iudaeorum vendita fuerint, siue corpora, siue bona, "illa dimittantur, corpora quidem libera, vt antea erant, "bona vero, vt prioribus dominis cedant. quisquis autem "edicto meo non paruerit, poenas luere volo: atque si "deprehendatur, tunc pro rei dignitate curae mihi erit per-"sequendum esse contumacem.

6. Eodem etiam exemplo et Sidoniis et Antiochen-sibus et Aradiis scripsit. Et quidem [illegible] opportune, vt putamus, appositum, vt quae [illegible] futura sint

ρως, τεκμήρια γενησόμενα ἧς Φαμὲν Ρωμαίους ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τῦ ἡμετέρυ ἔθνυς.

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς Αντώνιος Ηρώδην καὶ Φασάηλον μάτην κατηγορηθέντας τετράρχας κατέστησεν· καὶ ὡς Πάρθοι, Αντίγονον εἰς τὴν Ιυδαίαν κατάγοντες, Τρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτυς ἔλαβον. Ηρώδυ Φυγὴ, καὶ οἷα ἔπαθον Τρκανὸς καὶ Φασάηλος.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Αντωνίυ παραγενομένυ, Κλεοπάτρα περὶ Κιλικίαν ἐντυχῦσα δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐκεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν Ιυδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι παραγίνονται πρὸς αὐτὸν, κατηγορῦντες Ηρώδυ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, προσηκάμενοι σφῶν αὐτῶν τὰς δεινοτάτυς λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων παρόντος καὶ Τρκανῦ, ὃς κηδεσὴς ἐτύγχανεν ἤδη γενόμενος. ἀκροασάμενος δ' ἀμφοτέρων Αντώνιος ἐπὶ Δάφνης, πυνθάνεται Τρκανῦ, πότεροι τῦ ἔθνυς ἄμεινον προΐστανται; Φήσαντος δὲ τὰς περὶ Ηρώδην, Αντώνιος, καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτὰς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἦν, ἡνίκα σὺν Γαβινίῳ παρῆν, ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τύτυς μὲν ἀμφοτέρυς τετράρχας καθίστη, καὶ τὰ τῶν Ιυδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντισασιαστῶν ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτύς, παρητήσαντο οἱ περὶ Ηρώδην.

β'. Ηξέμουν δὲ ὅ' ἔτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας· ἀλλ' ἀπήντων πάλιν Αντωνίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Αντώνιος, πολλοῖς ἤδη διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπό τε Ηρώδυ καὶ τῦ ἀδελφῦ αὐτῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προσέταξε κολάσαι τὰς πρεσβευτὰς τῶν Ιυδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ Ηρώδην συγκαθισάναι τὴν ἀρχήν. ταχὺ δὲ Ηρώδης, ἴδρυντο γὰρ ἐπὶ τῆς ψάμμυ πρὸ τῆς πόλεως, προϊὼν ἀπίνας

eurae illius iudicia, quam Romanos genti noſtrae adhibuiſſe diximus.

CAP. XIII.

Quomodo Antonius Herodem et Phaſaëlum fruſtra accuſatos tetrarchas conſtituit: vtque Parthi, Antigonum in Iudaeam reducentes, Hyrcanum et Phaſaëlum captiuos fecerunt. Herodis fuga, et clades Hyrcani et Phaſaëli.

CVM autem poſtea in Syriam veniſſet Antonius, Cleopatra in Cilicia ei obuiam facta, amore illius captus erat. Ac tum centum Iudaeorum viri potentiſſimi eum iterum conueniunt, vt Herodem cum ſuis accuſarent, delectis ad eam rem ſuorum eloquentiſſimis. Illis vero contradicebat Meſſalas pro adoleſcentibus, praeſente etiam Hyrcano, qui iam Herodis ſocer erat. Antonius vero, auditis apud Daphnem vtriſque, quaeſiuit ab Hyrcano, vtri gentem melius regerent? Cum autem ille reſpondiſſet, Herodem et ſuos, Antonius, cui iam ante cum illis interceſſerit familiaritas ob paternum hoſpitium, quod, cum vna cum Gabinio adeſſet, cum patre eorum fecerat, ambos quidem tetrarchas conſtituit, eiſque rerum Iudaïcarum adminiſtrationem mandat, et ea de re literas ſcripſit, et quindecim aduerſariorum in vincula dedit. At cum ipſos etiam occiſurus eſſet, eum pro illis deprecatus eſt Herodes.

2. Neque tamen illi a legatione reuerſi quieſcebant: quin Antonium rurſus eorum mille adierunt apud Tyrum, quo venturum fama erat. et Antonius, multis iam pecuniis ab Herode et eius fratre corruptus, eius loci adminiſtratori praecepit, vt de Iudaeorum legatis ſupplicium ſumeret, qui nouis rebus ſtuderent, Herodique principatum ſtabiliret. Herodes vero (nam ante vrbem in arena conſtiterant) protinus antegreſſus eum

παρεκελεύετο, συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Υρκανὸς, ὡς μεγάλῃ κακῇ, εἰ προέλθοιεν εἰς Φιλονεικίαν, ἐσομένῃ. καὶ οἱ μὲν ὐκ ἐπείθοντο. παραχρῆμα δὲ ἐκδεξαμόντες Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, πλέας δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπ' οἴκῃ περιδεεῖς ἡσύχαζον. τῇ δὲ δήμῳ καταβοῶντος Ηρώδε, παροξυνθεὶς Αντώνιος τὰς δεδεμένας ἀπέκτεινεν.

γ'. Δευτέρῳ δὲ ἔτει Συρίαν κατέχον, Πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν Πάρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ Μενναίε· καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῦ ὁ παῖς Λυσανίας παραλαβὼν διαπράττεται Φιλίαν πρὸς Αντίγονον τὸν Αριστοβύλε, πρὸς τῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην παραλαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον. Αντίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν Υρκανὸν ἀφελόμενοι παραδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τὰς περὶ τὸν Ηρώδην ἀνέλοιεν· ἃ μὴν ἔδωκεν. ἀλλ' οἱ μὲν Πάρθοι διὰ τῦτο ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν ἐστράτευσαν, κατάγοντες Αντίγονον· Πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίε, ὁ δὲ σατράπης Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογείε. Τύριοι μὲν οὖν ἀποκλείσαι Πάκορον, Σιδώνιοι δὲ καὶ Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. εἴλην μέντοι Πάκορος ἱππέων εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ Αντιγόνῳ συμπράξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τῷ βασιλέως οἰνοχόον. ἐκ δὲ τῶν περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ιουδαίων πρὸς Αντίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα δι' αὐτὰς τῆς χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ Αντίγονος. Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς Ιεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσγενομένων δέ τινων, πολλοὶ συρραφέντες ἐπὶ τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθόντων δὲ τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ηρώδην, καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὴν ἀγοράν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τὰς πολεμίας· καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτάς, ἃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους

Hyrcano, qui tum ei aderat, eos vt discederent hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, si ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt, statim vero in eos a Romanis pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, plures etiam vulnerarunt. Reliqui autem domum, fuga dilapsi, quietos se trepidi tenuerunt. Populo vero aduersus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius vinctos interfecit.

3. Anno autem secundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius et Barzapharnes Parthorum satrapa. Quin et obiit Ptolemaeus Mennaei filius; eiusque filius Lysanias, occupato principatu, amicitiam instituit cum Antigono Aristobuli filio, vsus ad id opera satrapae, qui apud Antigonum multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta et quingentas feminas pollicebatur, si sibi principatum Hyrcano ereptum traderent, et Herodem cum suis interficerent: neque vero dedit. et tamen Parthi eam ob causam in Iudaeam expeditionem fecerunt, Antigonum reducentes; Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero satrapa per mediterranea. Et Pacorum quidem excluserunt Tyrii, Sidonii vero et Ptolemaïdenses admiserunt. Caeterum Pacorus equitum turmam misit in Iudaeam, quae regionem specularetur et Antigonum adiuuaret, ducemque vna cum illis regi cognominem, pocillatorem regium. Cum autem Iudaeorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum se contulissent, et parati essent cum eo vna irrumpere, sperabat Antigonus se horum opera partem aliquam regionis adepturum esse: locus autem Drymi appellatur. Cumque nonnulli illis occurrissent, Hierosolyma dein homines isti clam pergunt: et quorundam accessione adiuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. opem autem ferentibus Phasaëlo et Herode, commissaque in foro pugna, aduersarios vicerunt iuuenes: et, eis in fanum compulsis, miserunt armatos quosdam in vicinas domos, qui eas custodirent, quos aggressus populus auxilio

σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέπρησεν. ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης Ἡρώδης μετ' ὀλίγον τιμωρίαν παρὰ τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀποκτείνας.

δ'. Γινομένων δὲ ὀσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὸν ἐπ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην Πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. τῆς δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια· ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ Ἡρώδην ἐφρούρουν. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν, Ἡρώδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις κατὰ τὸ προάστειον, καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φευγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα· ἦν γάρ τι αὐτόθι. παρεβοήθει δὲ καὶ Φασάηλος· Πάκορος δὲ ὁ Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις Αντιγόνῳ δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. Φασαήλῳ δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένῳ ξενίᾳ, Πάκορος πείθει πρεσβεύσασθαι παρὰ Βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλου τινὰ τοῦτον συντιθείς. καὶ Φασάηλος ἀδεῶς ὑπεισδόμενος πείθεται, μὴ ἐπαινοῦντος Ἡρώδῃ τοῖς πραττομένοις, διὰ τὸ τῶν Βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ Πακόρῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν ἐπιτίθεσθαι κελεύοντος.

ε'. Ὡιχοντο γοῦν πρεσβεύοντες, Τρκανός τε καὶ Φασάηλος· Πάκορος δὲ καταλιπὼν Ἡρώδῃ διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν Ελευθέρων λεγομένων, πρὸς αὐτούς. γενομένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πόλεων ἐφεστῶτες, καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως, καὶ δῶρα δίδωσιν· εἶτα ἐπεβούλευε. πλησίον δὲ μετὰ ἱππέων ὑπὲρ θαλάττης οἱ περὶ Φασάηλον κατάγονται. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς Αντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας τοῖς

destitutos cum ipsis domibus concremarunt. Et quidem ob hanc iniuriam paulo post aduersarios vlciscitur Herodes, cum iis praelio congressus, ita vt multos illorum interfecerit.

4. Cum autem quotidianae velitationes inter eos fierent, exspectabant hostes multitudinem ad Pentecosten, vt vocatur, (ipsa autem festum est) e tota regione venturam. Atque instante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia; partim armatorum partim inermium. Tenebant autem fanum et vrbem illi, qui aderant, praeter regiam, quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et quidem Phasaëlus moenia custodiebat, Herodes vero cum suorum manu in hostes per suburbia eruptionem fecit, et ita acriter pugnauit, vt multa hominum millia verterit, aliis in vrbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin et Phasaëlus auxilium ferebat: Pacorus vero Parthorum dux cum paucis militibus, orante Antigono, in vrbem venit; per speciem quidem compescendae seditionis, re autem vera, vt illum in adipiscendo principatu adiuuaret. Cumque Pacoro obuiam prodiisset Phasaëlus, et eum hospitio excepisset, persuadet ei Pacorus, vt ad Barzapharnem ipse legatus iret: id quod fraudulenter egit. Et Phasaëlus nihil mali suspicatus obtemperat, non assentiente iis, quae gererentur, Herode, propter Barbarorum perfidiam, sed Pacorum caeterosque venientes inuadi iubente.

5. Igitur in eam legationem profecti sunt Hyrcanus et Phasaëlus: et Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus et decem eorum, qui Eleutheri vocantur, illos deduxit. Vbi vero in Galilaeam ventum est, venerunt eis obuiam in armis, qui illic praeerant vrbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos studiose excepit, et muneribus donauit: deinde insidiabatur. Diuersabatur autem Phasaëlus cum equitibus in propinquo ad mare. vbi cum audiuissent, Antigonum mille talenta et quingentas feminas pro-

Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τὸν Βαρβάρον· ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένου αὐτὸν ἀπήγγελλέ τις, φυλακῆς αὐτὸν ἐκ τοῦ φανεροῦ περιϊσταμένης. καὶ συνελήφθησαν ἄν, εἰ μὴ περιέμενον, ἕως ἂν οἱ περὶ Ἱεροσόλυμα Πάρθοι Ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαναπεπημένων τούτων ἐκεῖνος αἰσθόμενος διαφύγοι. καὶ ἦν ταῦτα ἅπαντα ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασαήλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινὲς εὐθὺς ἀφιππάσασθαι, καὶ μὴ περιμένειν· μᾶλλον μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸν Ὀφέλλιος ἐνῆγεν, ὃς ἥκοι παρὰ Σαραμάλλα τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπισχνεῖτο. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δὲ Τρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ παρακινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν Βαρζαφάρνην, ὃ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλευόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἔσεσθαι παρ' αὐτοῦ, ὧν Αντίγονος δώσει· καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πίστει συνελθόντας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ Βάρβαρος, ταῦτα λέγοντος, ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι· ἀπήει τε πρὸς Πάκορον.

ε'. Οἰχομένου δὲ, τῶν Πάρθων ἐδέσμευόν τινες Τρκανὸν, καὶ Φασάηλον, πολλὰ τῆς ἐπιορκίας κακίζοντα τοὺς Πάρθους. ὁ δ' ἐπὶ τὸν Ἡρώδην ἀπεσταλμένος οἰνοχόος, ἐντολὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δὲ ἄγγελοι παρὰ Φασαήλου πεμφθέντες ἐπὶ δηλώσει τῆς Πάρθων ἀπιστίας· ὃς τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς Ἡρώδης πρόσεισι Πακόρῳ καὶ τῶν Πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς ὅσοι τῶν ἄλλων δεσπόται. οἱ δὲ, τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως· καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μετὰ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τοῦ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· αἰδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰλῆφθαι πρὸς τῶν ἀντιστασιωτῶν, ἥκειν μέντοι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσειε Φασάηλος. τούτοις Ἡρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὴν σύλληψιν ταδελφοῦ παρ' ἑτέρων. καὶ παραινέσης δὲ τῆς Τρκανοῦ θυγατρὸς, ἣς ἐνεγγύητο τὴν

miſiſſe Parthis contra ipſos, coeperunt ſuſpectos habere Barbaros. Acceſſit eo, quod inſidias eis noctu fieri nunciauit quidam, occulte illis adhibita cuſtodia. Et ſane comprehenſi fuiſſent, niſi exſpectatum eſſet, donec Parthi, qui ad Hieroſolyma erant, Herodem cepiſſent: ne, ſi hi prius eſſent interfecti, ille id ſentiens effugeret. Atque iſta ſic ſe habebant, et eorum cuſtodes cernebantur. Itaque Phaſaëlum monebant nonnulli, vt ſtatim equo aufugeret, nec exſpectaret: maxime vero Ophellius, qui id a Saramalla audiuerat, eorum, qui tùm erant in Syria, locupletiſſimo, hoc ei ſuaſit, et ad fugam nauigia ei pollicebatur. quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum non deſerendum cenſebat, neque fratri periculum creandum: ſed Barzapharnem aggreſſus, eum non recte facere dicebat, qui haec in ipſos moliatur. nam ſi pecunia egeat, maiorem a ſe habiturum, quam quantam dat Antigonus: et alioquin atrox facinus eſſe, legatos, qui ad eum accepta fide venerint, interficere inſontes. At Barbarus, haec eo dicente, iurabat nihil verum eſſe eorum, quae ſuſpicaretur, ſed eum falſis ſuſpicionibus perturbari: atque ita ad Pacorum profectus eſt.

6. Eo digreſſo, Parthorum quidam Hyrcanum conſtringunt, et Phaſaëlum, multa Parthis conuicia facientem ob periurium. Pocillator autem ad Herodem miſſus, in mandatis habebat, eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuncii a Phaſaëlo miſſi ad declarandam Parthorum perfidiam: quos cum hoſtes cepiſſent, Herodes Pacorum adit, et Parthorum potentiſſimos quoſque, tanquam aliorum dominos. At illi, totius rei conſcii, malitioſe diſſimulabant; dixeruntque oportere eum extra muros cum ipſis egredi, et literas afferentibus obuiam ire: nondum enim eos ab aduerſariis comprehenſos, ſed ad ſignificandum Phaſaëli ſucceſſum venire. Verum his Herodes non credebat: quippe qui ab aliis fratris comprehenſionem audiuiſſet. Accedebat eo, quod admonente Hyrcani filia (cuius filiam ipſe

θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον ὑπώπτευσε τὰς Πάρθας. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ ὑ προσεῖχον· αὐτὸς δ' ἐπίστευε λίαν ἔμφρονι γυναικί.

ζ'. Βουλευομένων δὲ τῶν Πάρθων, τί χρὴ ποιεῖν· ὑ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τῦ φανερῦ ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικύτῳ· καὶ ὑπερθεμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς Ἡρώδης γενόμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τὰδελφᾶ καὶ τῆς Πάρθων ἐπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενος, ἐσπέρας ἐπελθύσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς Φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων κινδύνοις. ἄρας ὧν σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον Ἀλεξάνδρῳ θυγατέρα τῦ Ἀριστοβύλυ παιδὸς, τήν τε ταύτης μητέρα, Ὑρκανῦ δ' ἦν θυγάτης, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν πᾶσαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ἐπὶ Ἰδουμαίας, λαθὼν τὰς πολεμίας. ὧν ὐδεὶς ἂν ὕτω σερρὸς τὴν Φύσιν εὑρέθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις ὐκ ἂν ὤκτειρεν αὐτὰς τῆς τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μετὰ δακρύων καὶ ὀιμωγῆς ἀπολειπομένων τὴν πατρίδα καὶ Φίλυς ἐν δεσμοῖς, καὶ περὶ αὐτῶν ὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων.

η'. Αλλ' Ἡρώδης ἐπάνω τῆς ἐκ τῦ δεινῦ πληγῆς τὸ Φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἦν πρὸς τὸ δεινὸν εὔψυχος, καὶ παριὼν κατὰ τὴν ὁδὸν θαῤῥεῖν ἕκαστον παρεκέλευε, καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ. τῦτο γὰρ αὐτὰς βλάπτειν πρὸς τὴν Φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν, ὡς Ἡρώδης παρῄνει, Φέρειν τὴν συμΦορὰν ἐπειρῶντο. μικρῦ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τῦ ζεύγυς περιτραπέντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνευσάσης ἀποθανεῖν, διά τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ διὰ τὸ Φοβεῖσθαι, μὴ καταλάβωτιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τριβῆς περὶ τὸ πρᾶγμα γενομένης. σπασάμενον γοῦν αὐτὸν τὸ ξίΦος, καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες, τῷ τε πλήθει κατισχύσαντες, καὶ ὡς ὐκ ἐχρῆν αὐτὰς ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ τοῖς

ſibi deſponderat) magis etiam ſuſpectos Parthos habebat. Et quidem alii ei non auſcultabant: ipſe vero cordatae inprimis feminae credebat.

7. Interim dum Parthi, quid facto opus ſit, deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) et negotium in poſterum diem differrent, Herodes, in tali trepidatione conſtitutus, magiſque iis, quae de fratre capto et Parthorum inſidiis acceperat, quam allatis in contrarium fide habita, vbi veſpera venit, ſtatuit ea ad fugam vti, et non ideo cunctari, quaſi in incerto eſſent pericula ex hoſtibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, et impoſitis in iumenta mulieribus, matre ſua, et ſorore, et filia Alexandri Ariſtobuli filii, quam vxorem ducturus erat, huiuſque matre, Hyrcani filia, et fratre ſuo nato minimo, vna cum famulitio et reliqua turba, in Idumaeam ire contendebat, inſciis hoſtibus. Quorum nemo a natura adeo ferreus inuentus eſt, qui, cum iis, quae agerentur, adeſſet, eorum fortunae non miſereretur, feminis infantulos ſuos trahentibus, et cum lacrymis et eiulatu relinquentibus patriam vinctoſque amicos, et de ſe nihil, quod bene habeat, exſpectantibus.

8. Verum Herodes, animo ſupra calamitatis ictum ſublato, et ipſe, periculo impendente, fortiter ſe gerebat; atque per viam ſingulos obeundo bono eſſe animo hortabatur, et moerori nequaquam ſuccumbere: hoc enim ipſis officere et obſtare in fuga, in qua ſola ſalutis ſpem poſitam eſſe contigit. Atque illi quidem, Herodis monitis obſequuti, operam dabant, vt calamitatem ferrent. At parum abfuit, quin ipſe ſibi manus afferret, euerſo vehiculo et matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem, quem de ipſa capiebat, tum quod metuebat, ne hac ex re iniecta mora, hoſtes inſequentes eum comprehenderent. ipſum itaque, cum gladium ſtrinxiſſet, et in eo eſſet, vt ſeipſum enſe feriret, qui aderant prohibuerunt; cum et numero praeualuiſſent, dicerentque non committendum eſſe, vt ipſos in hoſtium poteſtate futuros

ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες, ἃ γὰρ εἶναι γενναίᾳ, τῶν δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τὰς φίλας ἐν αὐτοῖς ὑπερίδειν. βιαθεὶς οὖν ἀποχέσθαι τῆ κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων, καὶ πλήθει τῶν ἐπιτρεπόντων αὐτῆ τῇ χειρὶ διακονεῖν οἷς ἐντεθύμηται, ἀνακτησάμενος τὴν μητέρα, καὶ, θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤπειγεν ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, συντονωτέραν ποιήμενος τὴν πορείαν εἰς Μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος, ἐνίκησε πάσας.

Θ'. Ἐμενε δ' αὐτῷ παρὰ τὴν Φυγὴν ἀδὲ τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. συνεπέθεντο δὲ καὶ ὅτοι γενομένοις ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι κατὰ τὴν ὁδόν. ὃς δὴ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τὶς τοιαύτῃ καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρὸς πόλεμον παρεσκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε, μετὰ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. γενομένῳ δὲ τῆς Ἰδουμαίας ἐν Θεκόαις χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπήντησε· καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὰ δὲ χωρία τῆς Μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἐννέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας διὰ τῆς Ἰδουμαίας σώζειν αὑτούς, ὡς ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας παραλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα παρεγίνετο· καὶ καταθέμενος αὐτόθι τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ἑκατὸν ὅσοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἁπάντων διαρκούντως, ἐξώρμησεν αὐτὸς ἐπὶ Πέτραν τῆς Ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δὲ ἀπείχοντο τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων· τὰ δ' ἦν εἰς τριακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν

relinqueret, non enim viri fortis esse, vt, cum semet e periculis liberasset, amicos in ipsis haerentes negligeret. Itaque a vi sibimet intentata abstinere coactus, partim verecundia illorum, quae dicebantur, partim multitudine eorum, qui non sinebant, vt manu sua exsequeretur, quae in animo versauerat, matre recreata et pro temporis angustia curata, iter institutum persequitur, maiori cum festinatione recta pergens ad Masadam castellum. Cumque pugnis multis contra Parthos subinde incursantes et persequentes dimicasset, de vniuersis victoriam reportauit.

9. At neque a Iudaeis, dum fugeret, tutus erat. Sed et ipsi sexagesimo ab vrbe stadio illos aggressi sunt, in itinere eos adorti manusque conserentes. Quos nimirum cum fudisset fugassetque, ac si non in angustia fuisset et necessitate, sed quasi optime et magna rerum copia ad bellum instructus, eo ipso in loco, vbi Iudaeos vicit, postea rex factus, aedificauit, et exstruxit palatium excellentissimum, et id vrbe circumdedit, quam Herodiam appellauit. Vbi autem in Idumaeae locum nomine Thressam venit, occurrit ei frater eius Iosephus, et de toto negotio, quid agendum esset, deliberationem proposuit; cum magna quidem multitudo, etiam praeter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Masadae, in quem confugere decreuissent, angustior esset, quam vt posset tantam multitudinem capere. At enim ille maiorem partem dimisit, quae fuit supra nouem millia: iussitque, vt diuersi per Idumaeam abeuntes saluti suae consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumtis expeditissimis quibusque et maxime necessariis, in castellum peruenit: et collocatis ibi feminis et comitibus, qui erant circiter octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti et aquae aliarumque rerum omnium necessariarum copia, ipse ad Petram Arabiae ire contendit. Caeterum, simul ac orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diripuerunt et regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinuerunt, quae erat

Ηρώδε διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκομίσθαι κατὰ προμήθειαν τάνδρὸς εἰς τὴν Ιδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐκάκωσαν, Μάρισσάν τε πόλιν δυνατὴν ἀνέστησαν.

ι'. Καὶ Αντίγονος μὲν, ὕτω καταχθεὶς εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως, Υρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας παραλαμβάνει. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τοῦτον αὐτοῖς μετὰ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. Φοβούμενος δὲ τὸν Υρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκατάστη παρασὰν, ἐτηρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν Πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πραγματευόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τῷ νόμῳ τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσειε τῆς εὐψυχίας, ὃς, γυὸς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα, οὐχὶ τὸν θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν· τῆς δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν ἀφείλετο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ', ὡς, τραύματος μεγάλου γενομένου, Φαρμάκοις αὐτὸν, ὑποπέμψας ἰατρὸς Αντίγονος ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ, διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ τραῦμα. πρὸ μέντοι τοῦ τελέως ἀφῆναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος, ἀκούσας παρά τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν Ηρώδην τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τὴν τελευτὴν εὐθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τὸν ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

ad talenta trecenta. Herodis autem multa euaſerunt, praeſertim, quae prius in Idumaeam illius prouidentia fuerant deportata. At enim quae in vrbe erant Parthis ad diripiendum non ſuppetebant, ſed egreſſi ſuburbanam regionem affligebant, et Mariſſam vrbem potentem euerterunt.

10. Et quidem Antigonus, hoc modo in Iudaeam a rege Parthorum reductus, Hyrcanum et Phaſaëlum vinctos accepit. erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum feminae, quas hoſtibus dare in animo habebat, hanc etiam mercedem illis cum pecuniis pollicitus. Metuens vero, ne Hyrcanum, qui a Parthis cuſtodiebatur, populus, lato ei auxilio, in regnum reſtitueret, aures ei abſcidit, illud agens, ne deinceps ad pontificatum perueniret, quod mutilatus eſſet, cum lex id munus integrorum eſſe velit. Verum Phaſaëlum alicui mirari ſubeat ob animi fortitudinem, qui, cum ſe occiſum iri reſciuiſſet, mortem nihil habere, quod ſit horrendum, putauit: ab inimicis vero morte affici miſerabile ac turpiſſimum ratus, cum prae vinculis ei non liceret manus ſibimet inferre, alliſo ad ſaxum capite, ſemet quidem vita priuauit, pulcherrime, vt ſibi viſum eſt in tali anguſtia, hoſti vero poteſtatem praeripuit ipſum ad libidinem perimendi. Ferunt autem, cum ingenti vulnere ſaucius eſſet, Antigonum, ſummiſſis medicis per ſpeciem curandi eum occidiſſe, lethalibus ad vulnus medicamentis adhibitis. Tamen antequam prorſus animam egiſſet Phaſaëlus, audito a quadam muliercula fratrem ſuum Herodem ex hoſtibus euaſiſſe, forti admodum animo mortem tulit, vt qui necis ſuae vltorem poſt ſe reliquerit, cui in manu eſſet, ab inimicis poenas exigere.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἡρῴδης, ἀπὸ τῶν Ἀράβων βασιλέως ἀπαλλαχθείς, στρατεύεται ἐπὶ Λύσιππα, καὶ ἡττηθεὶς εἰς Ῥώμην ἐπείγεται· καὶ ὡς, ἐν τούτῳ πολλὰ λυπηρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἀπειργάσατο, ἀπεδείχθη ὑπὸ Γαΐου, στρατηγὸς ὑπὲρ Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

Ἡρῴδου δὲ τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως αὐτὸν κακῶν ἀπαλλάττειν, ἀλλ' ἔτεσι δυσὶν ὕστερον ἐπιβουλῆς ἔργον πάσχει δεινόν. πρὸς γὰρ Μίλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ καὶ μεγάλα εἰς χρεωστουμένου ἀπ' αὐτοῦ, τὴν ἀπαιτοῦσαν κομιδὴν ἔτει πάντως εἶχεν, ἀπήτουν ἀκριβείας εἴτε δάνειον εἴτε ὀφείλημα, ἐξ οὗπερ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τετυχηκότες. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸν μὲν ἀπαιτοῦντα ἀπαιτεῖσθαι, ἀπιστῶν δὲ λυτρίσασθαι παρὰ τῶν πολεμίων αὐτόν, λάθρα τοῦ μὴ αὐτὸν παιδαλγὲς νόμισμα, ἐκ τῶν ἐκεῖ τελωνίων, ἐκπέμπει δὲ κατὰ τὴν Θαναήλου πόλιν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Ἀραβίας, ἐντεῦθεν συγχώσων, παρεξιὼν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν Λοιβᾶν. ἐγγελῶν δ' αὐτῷ ὁ πεπιστευκὼς τὰ τοῦ Μίλχου, ἵν' ἐκκλίνειεν αὐτὸν ὁ κίνδυνος, παραγγέλλει τοῖς οἰκείοις Ἡρῴδου μὴ ὑποδέχεσθαι· τοῦτο δ' ἔλεγεν ἵνα θᾶττον τὸ μὴ ἀπιστῆσαι τὸ ἔγχειρα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὸν Λοιβᾶν εἰς τὸν ἐγκειτον, ἐν τῷ αὐτοῦ εἶναι τὰς κατασκοπὰς ἔχειν, ὡς παρὰ τὸ λιπαρὲς λαβεῖν· ἐκεῖνος δὲ ἐκ τούτου κἀκεῖθεν μηδὲν ἐσχύσαν ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ ὠφελεῖσθαι περὶ τῶν ἀναγκαίων· τοῦτο πραγμάτων.

Ὁ δὲ ἐπεὶ τὸ ἔδαφος ἀνεσκάφη, εὑρὼν μάλα συνθέτους τὰς τοῦ λίθου τομὰς, καὶ τότε ὡς ἐν τῇ ἱερᾷ κατάγεται· καταλαβὼν γὰρ αὐτὸ ἐν πολλῶν τῶν ἐπιμελειῶν. τὰ δὲ ὑπερφυᾶ πάντα μένει εἰς Γαυλανίτιν, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον. ὁ δὲ λίθος δὲ μεταγόντι, καὶ μεταθέσει τὸν τόπον, δὲ τὸν τόπον περιστέρου ἐγένετο. πεῖραν τοῦτο γ[illegible] ἐπὶ τὸν ἐπὶ Ηηλκτίᾳ. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόν[illegible] ἐπὶ τὸν αὐτὸν εἰς τὸν τῷ ἐπ' Αλεξανδρείας πλῷ, [illegible] ὑφ' ὧν καὶ αὐδῶ καὶ πολλὴν ἐν-

CAP. XIV.

Quomodo Herodes, ab Arabum rege recedens, in Ægyptum properat, et illinc Romam contendit: atque, multum pecuniae Antonio pollicitus, a Senatu et Caesare creatus est rex Iudaeae.

AT Herodem malorum, quae ipsum circumsteterint, magnitudo non perterruit, sed acriorem fecit ad inuenien-das magna audendi occasiones. Ad Malchum enim re-gem Arabum, plurimis a se beneficiis antea affectum, pro-ficiscebatur; ab eo vicissim aliquid reportaturus, cum maxi-me opus esset, pecuniam vel mutuam vel dono datam ac-cepturus, praesertim cum ab ipso multa consequutus fue-rit. Ignarus enim, quo in statu res fratris essent, propera-bat eum ab hostibus liberare, etiamsi in pretium eius redemtionis nummum soluerit ad trecenta vsque talenta. Hanc ob causam ducebat secum et Phasaëli filium septen-nem, vt eum Arabibus pignori daret. Sed cum occur-rissent ei missi a Malcho nuncii, per quos iussit eum disce-dere; interdictum enim sibi a Parthis, ne Herodem accipe-ret, (id autem praetexebat, ne mutuum redderet, impel-lentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, vt Antipa-tri depositum, quod acceperat, interuerteret) illis re-spondit, non se venisse, vt eis vlla in re molestus esset, sed vt duntaxat cum rege de rebus ipsi maxime necessariis colloqueretur.

2. Deinde vbi discedere visum est, caute admodum abiit Ægyptum versus: ac tum in fanum quoddam diuer-titur, vbi comitum suorum multos reliquit. Postero vero die, cum Rhinocolura peruenisset, ibi etiam quae fratri ac-ciderant cognouit. Malchus autem, poenitentia ductus, post Herodem cucurrit, sed nihil eo profecit: quippe cum ille abesset longissime properans ad Pelusium. Quo post-quam peruenit, cum naues, quae illic in statione erant, eum nauigatione ad Alexandriam prohibuissent, loci recto-res conuenit: a quibus reuerenter et honorifice admodum

τροπὴν προπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώμην ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ δηλυμένων.

γ'. Ἀναχθεὶς δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ Παμφυλίας, καὶ χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσὼν, μόλις εἰς Ῥόδον διασώζεται, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. καὶ δύο μὲν ἐνταυθοῖ τῶν φίλων αὐτῷ συνήντησαν, Σαππίνας τε καὶ Πτολεμαῖος. εὑρὼν δὲ τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ πρὸς Κάσσιον πολέμῳ κεκακωμένην, οὐδ' ἐν ἀπόροις ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὤκνησεν, ἀλλὰ καὶ παρὰ δύναμιν αὐτὴν ἀνεκτᾶτο. τριήρη τε κατασκευάσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἐπὶ Ἰταλίαν, εἰς Βρεντήσιον κατάγεται· κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν Αντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Φασάηλος ὑπὸ Πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθεὶς, καὶ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο, καὶ ὡς Αντίγονον κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑποσχόμενον χίλια τάλαντα, καὶ γυναῖκας πεντακοσίας, αἳ τῶν πρώτων καὶ τῷ γένους τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι, καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. εἶτα ἐπιδιακινδυνεύειν αὐτῷ τὰς οἰκείας αὐτῷ πολιορκουμένας, καὶ ὡς πλεύσειέ τε διὰ χειμῶνος, καὶ παντὸς καταφρονήσειε δεινοῦ, σπεύδων ἐπὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τὴν μόνην βοήθειαν.

δ'. Αντώνιον δ' οἶκτος εἰσέρχεται τῆς Ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεστώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κατὰ μνήμην τῆς Αντιπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν, εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον, ὅτε τετραρχὴς ἀποδέδεικτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον διὰ τὸ πρὸς Αντίγονον μῖσος, σασιασκὼν γὰρ καὶ Ρωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, πρόθυμος ἦν οἷς Ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. Καῖσαρ μὲν οὖν καὶ διὰ τὰς Αντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτῷ

in vrbem deductus a Cleopatra detinebatur. ei tamen persuadere non potuit, vt apud se maneret, quippe qui Romam festinaret, cum et tempus esset procelloſum, reſque Italiae magno in motu esse et perturbatione nunciarentur.

3. Igitur cum inde soluisset Pamphyliam versus, et in grauem tempestatem incidisset, aegre in Rhodum euasit, facta oneris iactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas et Ptolemaeus. Cumque vrbem inuenisset Cassiano bello afflictam, quamuis inops, tamen non grauatus est ei benefacere, immo et supra vires eam recreabat. Deinde exstructa triremi, cum illinc cum amicis soluisset in Italiam, Brundusium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio exposuit quae sibi in Iudaea contigerant, et quomodo frater eius Phasaëlus captus a Parthis occisus sit, et Hyrcanus ab illis captiuus teneatur: quodque Antigonum regem constituissent, pecuniam eis pollicitum vsque ad mille talenta daturum, et quingentas mulieres, quae ex primoribus oriundae forent atque e genere ipsorum: et quod eas noctu asportasset, et e manibus hostium euasisset, multas passus aerumnas. Deinde narrauit suos sibi maximo esse in periculo, ex obsidione; vtque ipse per medias tempestates nauigasset, et mala omnia impendentia contemsisset; festinans ad ipsum, in quo omnem spem repositam habuit et vnicum auxilium.

4. Antonium autem subit miseratio mutatae Herodis fortunae, cumque secum, quod fieri solet, animo reputasset fortunam etiam iis dominari, qui in tanta dignitate constituti sunt, partim Antipatri recordatione, cuius ipse vsus fuerat hospitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum se promittebat Herodes, si rex factus esset, quemadmodum antea, cum tetrarcha factus erat, et multo etiam magis odio Antigoni (ipsum enim seditiosum et Romanis infensum existimabat) paratus erat Herodem in suis postulatis adiuuare. Et quidem Caesar, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipsius patre

τῷ πατρὶ συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν, καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος δὲ καὶ Αντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν Ηρώδην ἐσπουδακότι, πρὸς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο Ηρώδης συνεργίαν ἑτοιμότερος ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν Μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν Ατρατῖνος, παρασησάμενοι τὸν Ηρώδην, τάς τε τῶ πατρὸς αὐτῶ εὐεργεσίας διεξῆσαν, καὶ ἣν αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες Αντίγονον, ὃν ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ Πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, Ρωμαίους ὑπεριδών. τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παροξυνμένης, παρελθὼν Αντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ Πάρθων πόλεμον, Ηρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται.

ε'. Καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τῆς Αντωνίᾳ περὶ τὸν Ηρώδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἂν ἐλπίζοντι περιεποιήσατο· ἃ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος, ἃ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τοὺς Ρωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἔθος ἔχοντας αὐτὴν διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων, υἱωνῷ τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς Αριστοβούλου, πρὸς δὲ μητρὸς Υρκανοῦ· ἀλλ' ὅτι καὶ ἑπτὰ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τῶν ὐδὲ προσδοκηθέντων, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ιταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ηρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες Ηρώδην Αντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξῆσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλως ἀρχαῖς τῶν ὑπάτων, θύσοντές τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ Καπετώλιον. εἰστία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν Ηρώδην τῆς βασιλείας Αντώνιος. καὶ ὁ μὲν ὕστως τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς καὶ ογδοηκοστῆς καὶ τετάρτης Ολυμπιάδος, ὑπατεύοντος Γαΐου Δομετίου Καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ Γαΐου Ασινίου Πωλίωνος.

ς'. Τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον Αντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν Μασάδᾳ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, ὕδατος δὲ σπανίζοντος ὕδατος· ὡς καὶ διὰ τοῦτο καὶ

functus fuerat, propterque eius hospitium et in omnibus beneuolentiam, partim vt Antonio Herodis studiosissimo gratificaretur, promtiori erat animo ad dignitatem ipsius tuendam, et ad ea, quae volebat Herodes, promouenda. Itaque conuocato senatu, Messala et post eum Atratinus, producto Herode, patris ipsius beneficia narrando recensuerunt, eiusque erga Romanos beneuolentiam commemorarunt, accusantes simul hostemque pronunciantes Antigonum, non modo propter eius primum in eos delictum, sed etiam quod contemtis Romanis a Parthis accepisset imperium. His commoto senatu, Antonius in medium progressus eos edocuit, quod etiam ad Parthicum bellum expediret, vt rex fiat Herodes. Cumque id omnibus placuisset, decretum faciunt.

5. Atque hoc summum erat Antonii erga Herodem studium, quod non solum id egit, vt is praeter spem suam regno potiretur (non enim eo adscendit illud sibimet petiturus, nam minime putabat id ipsi concessuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare consuessent, sed vxoris suae fratri illud ambiturus, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani) verum etiam, quod intra septem in vniuersum dies efficiebat, vt ipsi, quae non sperauerat assequuto, liceret ex Italia discedere. Et hunc quidem adolescentem postea Herodes interfecit, quod suo tempore indicabimus. Dimisso autem Senatu, medium stipantes Herodem Antonius et Caesar exierunt; deducentibus consulibus, vna cum aliis magistratibus, ad sacrificandum, et decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die conuiuio eum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum suscipit, illud adeptus Olympiade centesima octogesima quarta, Caio Domitio Caluino iterum et Caio Asinio Pollione consulibus.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos, qui erant Masadae, oppugnat, caeteris quidem necessariis abundantes, sed aquae penuria laborantes; vt eum ob causam

τὸν ἀδελφὸν Ηρώδου Ἰώσηπον σὺν διακοσίοις τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς Αραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ Μάλχον τῶν εἰς Ηρώδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τῆς νυκτὸς ὁ Θεός. τῶν γὰρ ἐνδοχείων πληθέντων τοῦ ὕδατος, οὐκ ἔτι τῆς φυγῆς ἐδεῖτο· ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον κατὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ σπαίζοντος, ὡς ἐκ θείας προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης, ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Αντίγονον, τοῖς μὲν φανερῶς, τοῖς δὲ καὶ λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. κἂν τούτῳ Ουεντίδιος ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ἐκ Συρίας, ὥστε Πάρθους ἀνείργειν, μετ' ἐκείνους εἰς Ιουδαίαν παρέβαλε, τῷ λόγῳ μὲν Ιωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἦν αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' Αντιγόνου λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν Ιεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, ἀποχρώντως ἠγυρίσατο τὸν Αντίγονον, καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ κατάφωρον γένηται τὸ τόλμημα, Σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Αντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλείη, προσδοκῶν καὶ πάλιν αὐτῷ Πάρθους ἐπαμύνειν.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Ηρώδης ἐκπλεῖ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ιταλίας καὶ μάχεται πρὸς Αντίγονον· οἷά τε ἄλλα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον Ιουδαίᾳ συνέβη.

Ηρώδης δ' ἐκ τῆς Ιταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ συναγηοχὼς δύναμιν οὐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς Γαλιλαίας ἐπ' Αντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ Σίλων τε καὶ Ουεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ Δελλίου συγκατάγειν Ηρώδην, τοῦ πεμφθέντος ὑπ' Αντωνίου. Ουεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς διὰ Πάρθους ἐν ταῖς πόλεσιν ὕσας καθισάμενος, Σίλων δ' ἐν Ιουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' Αντιγόνου διεφθαρμένος. Ηρώδῃ μέντοι προσιόντι κατὰ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ηὔξατο, καὶ πᾶ-

Herodis frater Ioſephus cum ducentis ſuorum decreuerit ad Arabes fugere. audierat enim Malchum commiſſorum in Herodem poenitere. Ipſum vero ab hoc continuit Deus, dum noctu plueret. nam ciſternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga: ſed cum omnes iam animos ſumſiſſent, idque magis ex rei deſideratae affluentia, quaſi Dei prouidentia haec ipſa illis contigiſſet, eruptiones crebro facientes, manuſque cum Antigonianis conſerentes, partim aperte, partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, miſſus ad Parthos Syria arcendos, poſt illos in Iudaeam venit, verbis ille quidem, vt Ioſepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, vt pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque caſtris proxime Hieroſolyma poſitis, ſatis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipſe diſceſſit cum copiarum parte maiori. Ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit. quem etiam ipſum coluit Antigonus, ne quid ſibi noceret, ſperans iterum Parthos ſibi ſubſidio futuros.

CAP. XV.

Quomodo Herodes nauigat ex Italia in Iudaeam et pugnat cum Antigono: et quaenam alia ſub idem tempus in Iudaea acciderunt.

HErodes autem, cum iam ab Italia Ptolemaïdem nauigaſſet, et copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxiſſet, properabat per Galilaeam aduerſus Antigonum. Ipſum vero adiuuabant Silo et Ventidius, a Dellio ab Antonio miſſo perſuaſi, vt Herodi reducendo operam darent. Et quidem Ventidius iam in eo erat, vt excitatas propter Parthos in vrbibus turbas componeret: Silo vero in Iudaea manebat, pecuniis ab Antigono corruptus. Attamen Herodi progredienti

σα Γαλιλαῖα πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὠμηκότι δ' αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἐν Μασάδᾳ, ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸ σῶσαι τὰς ἐν τῷ Φρουρίῳ πολιορκημένας συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν Ἰόππη γίνεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτὴν ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κατὰ νώτου τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντος ἐπὶ Ἱεροσολύμων. ποιησαμένου δὲ καὶ Σίλωνος ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν Ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, Ἡρώδης μετ' ὀλίγης σίφης ἐπέξεισι, καὶ τρέπεται μὲν τοὺς Ἰουδαίους, Σίλωνα δὲ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δὲ τὴν Ἰόππην, ἔσπευδε ῥυσόμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ' ἐπιχωρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχώρουν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτὴ δόξαν, ἄλλοι δὲ κατὰ ἀμοιβὴν τῆς παρ' ἀμφοτέρων εὐεργεσίας, οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον.

β'. Ἠθροισο δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, καὶ προϊόντος Αντίγονος τῶν παρόδων τὰς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέδρας καὶ λόχους κατελάμβανε. καὶ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἠμέλησεν παντάπασιν ἔβλαπτεν. Ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, καὶ ῥῆσσαν τὸ Φρούριον, ἦει πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μετὰ Σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κατὰ τὸ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ καὶ κατὰ σίφος ἐκθεόντων, καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, Ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν περὶ τὸ τεῖχος, "ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρείη τῇ "δήμῳ καὶ σωτηρία τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς "τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς διαφο- "ρωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων." τοῦ δὲ Αντιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε Σίλωνα καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων στράτευμα, "ὡς παρὰ τὴν αὐ- "τῶν δικαιοσύνην Ἡρώδης δώσοι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτης τε "ὢν τι καὶ Ἰδουμαῖος, τουτέστιν ἡμιιουδαῖος, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους "ἄνασσειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νῦν πρὸς αὐ-

quotidie vires augebantur: omnisque Galilaea, paucis exceptis, stabat ab eius partibus. Illi vero, aduersus eos, qui in Masada erant, contendenti, (nam necesse habuerat eos, qui in castello obsidebantur, vtpote cognatos, seruare) impedimento erat Ioppe. nam cum illa hostis esset, capienda erat, ne qua a tergo relinqueretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoritur. Cum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset, et Iudaei ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu Herodes; versisque Iudaeis, Silonem male repugnantem seruauit. Deinde, capta Ioppe, ad liberandos suos, qui in Masada erant, properat. Ex indigenis autem, alii quidem propter paternam amicitiam illi se adiungebant, alii vero, propter ipsius gloriam, et nonnulli, vt vtrique ob beneficia gratiam referrent; plerique vero propter spes, quas in eo, rege deinceps certo futuro, habebant.

2. Cum autem valida manu coacta procederet, Antigonus adituum loca opportuna obsessione et insidiis occupabat. sed nihil omnino hac ratione hostibus, aut certe perparum, nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis, necnon Ressa munitione, Hierosolyma adibat: ipsumque subsequebantur Silonis copiae, cum multis Hierosolymitanis tanta potentia perterritis. Vbi autem ad vrbis occidentalem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes, sagittis eum et missilibus impetebant. Cumque nonnulli etiam excurrerent et cum principiis manus conferrent, Herodes primum proclamari iussit circa moenia, "Sese propter populi vtilitatem vrbisque salutem "adesse; ne apertos quidem aduersarios vlturum, sed "etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditu-"rum." Cum e contra Antigonus ad ista Herodis praeconia diceret Siloni et Romanorum exercitui, "Praeter ipso-"rum iustitiam facturos, si Herodi regnum dederint, ho-"mini priuato et Idumaeo, hoc est semi-Iudaeo, cum id "regii generis hominibus praeberi deberet, vt est eorum "consuetudo. Quod si nunc sibi succensent, et a se

"τὸν ἔχθρσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα παρὰ "Πάρθων, ἀφελέσθαι δισγνώκασιν, εἰναί γε πολλὰς ἐκ τῆ "γένες αὐτῆ τὰς ληψομένας κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ, "μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ρωμαίκς καὶ ἱερεῖς ὄντες, ὑκ ἂν "εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς σερόμενοι." ταῦτα πρὸς ἀλλήλκς αὐτῶν λεγόντων καὶ προελθόντων εἰς βλασφημίας, Αντίγονος ἀμύνασθαι τοῖς ἀπὸ τῆ τείχκς ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες καὶ πολλῆ προθυμία κατ' αὐτῶν χρώμενοι, ῥαδίως αὐτὰς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων σρατιωτῶν ὑκ ὀλίγκς, σπάνιν τε τῶν ἐπιτηδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τὰς ἐπιτηδείκς τόπκς, τῶν περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Αντιγόνκ σρατιωτῶν ἀνεσκευᾶσθαι. ἐκίνει τε τὸ σρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. Ηρώδης δ' ἐνέκειτο, παρακαλῶν τὰς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ σρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, Καίσαρός τε καὶ Αντωνίκ καὶ τῆς συγκλήτκ προπεμψάντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ αὐτῶν τῆς εὐπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητῶσι ῥαδίως. καὶ μετὰ τὴν δέησιν εὐθὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, ὑκ ἔτ' ὐδὲ μίαν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον ὐδ' ἤλπισέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν ὠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέσελλε, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τά τε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα, τῆ μηδὲ τὰς ἑξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν τὰς σρατιώτας ἀπολιπεῖν. ὑκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' Αντίγονον, ἀλλ' εὐθὺς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τὰς εἴρξοντας καὶ λοχήσοντας τὰς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πειθόμενοι τοῖς Αντιγόνκ προσάγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν περὶ Ιεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεδθέντες τὰς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ὁ μὲν Ηρώδης τύτων πραττομένων ἠρέμει· δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν Ρωμαίων, πέντε δὲ Ιδδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρκς μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγκς τῶν

"regnum auferre, quoniam id a Parthis acceperit, ſta-
"tuerunt, eſſe quidem multos ſui generis, in regnum
"iure ſucceſſuros, qui, cum neque quicquam contra
"Romanos peccaſſent, et ſacerdotes eſſent, indigne pa-
"terentur honore iſto priuari." Haec dum vtrinque di-
cuntur, et ad conuicia proceditur, Antigonus ſuis de
muro propugnare permittit. Illi vero, cum iacularen-
tur, magnamque contra alacritatem adhiberent, facile eos
a turribus auerterunt.

3. Tunc et Silo palam fecit, ſe pecunia corruptum eſſe. nam militum ſuorum non paucos ſummiſit, qui et clamitarent commeatus eſſe penuriam, et pecuniam ad alimoniam peterent, ſeque in idonea loca ad hybernandum deduci poſtularent, vaſtatis circa vrbem agris, quoniam ab Antigonianis ſublata fuiſſent omnia. Ita exercitum mouebat et diſcedere conabatur. Verum Herodes inſtabat, ſubiectos Siloni duces et milites cohortando, ne ſe derelinquerent, miſſum a Caeſare et Antonio et Senatu. Eorum enim commeatui prouiſurum, eiſque abundantiam eorum, quae poſtularent, facile praebiturum. Ac ſtatim poſt eas preces in agros profectus, nullam iam Siloni diſcedendi occaſionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportauit, quam nemo ſperaſſet; ſuiſque apud Samariam amicis in mandatis dedit, vt frumentum et vinum et oleum et pecudes et alia omnia Hierichuntem deportarent, vt ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Haec vero Antigonum haud latuerunt, quin protinus dimiſit in agros, qui frumentatores prohiberent ac circumuenirent. Atque illi quae imperauerit Antigonus facientes, et ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, conſederunt montibus, vt illos obſeruarent, qui commeatus conuehebant. Nec quidem Herodes, dum haec fiunt, quietem agebat: ſed aſſumtis decem cohortibus, quarum quinque Romanorum, alterae Iudaeorum erant, adiunctis promiſcuis mercenariis, et praeterea pauris equi-

ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ιεριχοῦντα παραγίνεται· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, πεντακοσίους δὲ τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ γενεαῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ρωμαῖοι δὲ εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεσαῖς ἐπιτυχόντες παντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. Ιεριχοῦντος μὲν οὖν Φερεᾶν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε· καὶ χειμάσασαν τὴν Ρωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσκεχωρηκυίας διαφῆκεν, Ιδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ Αντίγονος παρὰ Σίλωνος ἀντὶ τῆς δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι τὸ στρατὸ μοῖραν ἐν Λύδδοις, θεραπεύων Αντώνιον. καὶ Ρωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τῶν ὅπλων.

δ'. Ηρώδη δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ιδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ιώσηπον σὺν διχιλίοις ὁπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δ' εἰς Σαμάρειαν παραγενόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τὰς ἄλλας συγγενεῖς, ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ τῆς Μασάδας, ἐπὶ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' Αντιγόνου φερεαῖς κατειλημμένα. διελθὼν δ' εἰς Σέφφοριν νίφετος τὸ Θεῖον, καὶ τῶν Αντιγόνου φερεῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν ληστῶν τινῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς εἴλην ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικὸ τρία τέλη, παῦσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἔγγιστα δ' ἦν ταῦτα κώμης Αρβήλων λεγομένης. εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτοὺς ἦκε πανστρατιᾷ, καὶ θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος· ἐπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις Ιορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ προσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δύο ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Αντιγόνου τροφὰς παρέχειν

tibus, ad Hierichuntem se confert: vrbemque vacuam nactus, quingentos quidem homines (qui vna cum suis vxoribus et liberis arcem occupauerant) captos dimisit; Romani vero, impetu in vrbem facto, eam diripuerunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et quidem rex, relicto Hierichunte praesidio, reuersus est: et Romanum exercitum in eas regiones, quae deditionem fecerant, Idumaeam et Galilaeam et Samariam, in hyberna dimisit. Quin et Antigonus a Silone impetrauit, pecuniarum largitione, vt partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum est, vt Romani in magna rerum abundantia viuerent, dum ab armis quiescerent.

4. Herodi autem otium agere non visum est, sed fratrem suum Iosephum cum peditibus bis mille et equitibus quadringentis misit in Idumaeam: ipse vero in Samariam profectus, et deposita ibi matre aliisque suis consanguineis, qui iam e Masada fuerant egressi, in Galilaeam contendit, expugnaturus quaedam loca ab Antigono praesidiis occupata. Cumque Sepphorim coelo ningente peruentum esset, et Antigoni praesidium clam inde proficisceretur, nactus est summam commeatus copiam. Deinde, cum illic latrones quidam in speluncarum recessibus habitarent, equitum turmam et peditum cohortes tres aduersum eos mittit, eo consilio, vt maleficiis eos prohiberet. Erant autem illa loca proxime vicum nomine Arbela. Ipse quadragesimo die eo venit cum omni exercitu, atque hostibus audacter ad pugnam egressis, finistra eius aciei pars inclinauit: sed vbi ipse cum sua copiarum parte apparuit, iamdudum vincentes in fugam vertit, et suos fugientes reuocat. Porro ingruebat, hostes vsque ad Iordanem fluuium diuersis viis dilapsos persequens. Atque ita totam Galilaeam recepit, exceptis iis, qui in speluncis habitabant. Deinde suis viritim centum et quinquaginta argenti drachmas diuidit, ducibus autem multo plus, et in hyberna eos dimisit. Interea Silo ad eum venit, vt et duces eorum, qui in hybernis fuerant, quod Antigonus illis commeatum praebere recusaret

ὁ θέλοντος. μῆνα γὰρ ὁ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτὸς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ρωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. Ηρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων πρόνοιαν Φερώρᾳ τῷ ἰσωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ Αλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Αλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν.

ε. Υπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Αντώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν Αθήναις· κατὰ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἐπέστειλε πρῶτα μὲν Ηρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦδε τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξηρτωγότα, καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεριεχόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς, λάρναξ ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος, καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας διὰ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξ πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ἐπισπώμενοι κτείνειν καταφερομένους. τὴν μέντοι κάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην· ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξ, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ἐπὶ τῶν σωμίων, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἠέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως, ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆκε ἐπὶ τὰ σώμια, δυσχεράνας τὴν τριβὴν τῶν ἐπεξιόντων μὴ τολμώντων. καὶ γενόμενος κατά τι σώμιον, πρῶτα μὲν παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ἐπὶ τοῦ σωμίου, ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας ἐπισπώμενος ὤθει κατὰ

nam menſe vno et non amplius eos ſuſtentauit. Quin et ad omnes in circuitu miſit, praecipiens, vt quaecunque erant in agris, tollerent deſtruerentue, et ad montes ſe reciperent, vt Romani neceſſariis ad victum deſtituti fame perirent. Verum Herodes Pherorae, fratrum ſuorum natu minimo, horum curam committebat, dato ei in mandatis, vt Alexandrium etiam reſiceret. Atque ille e veſtigio curauit, vt et milites magna neceſſariorum copia affluerent, et Alexandrium deſolatum refecit.

5. Sub idem tempus Antonius Athenis commorabatur: in Syria vero Ventidius, Silonem aduerſus Parthos accerſens, ei mandauit, vt primum Herodem in eo bello adiuuaret, deinde ad illud, quod ſibi in manibus erat, ſocios vocaret. At Herodes, ad latrones ſpeluncas tenentes properans, Silonem quidem Ventidio dimiſit; ipſe vero adverſus illos ire contendit. Erant hae ſpeluncae ſitae in montibus abruptiſſimis, ac in media circiter altitudine anguſtos et praecipites habebant aditus, acutis vndique cinctae rupibus. In harum igitur cauernas ſeſe abſtrudentes cum domeſticis ſuis deliteſcebant. Rex autem, cum arcas compegiſſet, eas catenis ferreis alligatas de vertice montis machinae ſubſidio dimittit, quandoquidem nec ab imo propter erectum montis faſtigium adſcendere, nec e ſummitate ad eos reptando quidem deuenire quiſquam poterat. Erant autem arcae hominibus armatis plenae, harpagones longos habentibus, quibus repugnantes attraherent eoſque praecipitando occiderent. Hanc tamen arcarum demiſſionem periculoſam eſſe contigit, propter immenſam altitudinem: quanquam illis etiam intus aderant omnia neceſſaria. Cum autem demiſſae eſſent arcae, et nemo illorum, qui ad ora ſpeluncarum erant, ad eos accedere auderet, ſed prae timore quieti conſiſterent, armatorum quidam gladio accinctus, manu vtraque apprehenſa catena, e qua arca dependebat, ora adibat, quod aegre tuliſſet cunctationem illorum, qui in eos egredi non ſuſtinuerunt. Cumque ori cuidam ſpeluncae appropinquaſſet, primo quidem iaculis plurimos, qui illic erant, fugauit,

τῇ κρημνῷ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν ἀποσφάττει πολλούς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε· φόβος δὲ εἶχε τοὺς ἄλλους τῆς οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τῆς σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοιγε πᾶν ἔργον ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσαντος τῷ βασιλέως ἐπικηρυκευσαμένου, παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἔτι τῶν ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐάσαι σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς ἐπὶ τῇ σωμίᾳ, τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ καὶ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας κατὰ τῆς κρημνοῦ τοὺς νεκροὺς, ἐπικατέβαλεν ἑαυτὸν, θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν Ηρώδην εἰς ταπεινότητα, καί τοι τῆς βασιλέως, ἦν γὰρ αὐτῷ ἄποπτα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν σπήλαια τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο.

ς'. Κατασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κριθησόμενος πρὸς Αντίγονον. ὁ μὴν τῷ Πτολεμαίῳ περιχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν· ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τοῦτο δράσαντες συμφεύγουσιν εἴς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, ἄγοντες καὶ διαπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται δὲ τούτους Ηρώδης ἐπανελθών· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ παρασησάμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ, παύσας ἅτως τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ἑκατὸν ταλάντοις.

ζ'. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν Πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ Ουεντίδιος Ηρώ-

deinde reſiſtere conatos falcata haſta attractos praecipites deiiciebat; moxque penitius reconditos adortus ex iis, aliquammultos iugulat, et tum demum in arcam reuerſus quieuit: caeteros vero eiulatum audientes pauor corripuit, et ſalutis deſperatio. ne tamen opus perficeretur nox ſuperueniens impediit: multi, rege per praeconem veniam pollicente, ſui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex caniſtris impetum in eos faciendo, et ante oſtia pugnando, ignemque iniiciendo, vt deflagrarint ſpeluncae. in ipſis enim multa congeſta erat materia. Senex autem quidam intus erat incluſus cum ſeptem liberis et vxore, qui, orantibus ipſis, vt ſibi permitteret exire et hoſtibus ſemet tradere, ſtetit in oſtio, et vt natorum quiſque egreſſus eſt eum iugulabat, donec tandem omnes trucidauerat, poſtremoque vxorem, et corporibus in praeceps deuolutis, ſeipſum inſuper deiecit, mortem ſeruituti praeferens. Multa autem prius conuicia fecit in Herodem ob generis humilitatem, rege licet (nam omnia, quae facta erant, proſpiciebat) dextram porrigente et omnimodam ſecuritatem. Et quidem hac ratione ſpecus omnes tandem ſubactae ſunt.

6. Deinde rex, praepoſito iis, qui illic erant, duce Ptolemaeo, in Samariam proficiſcitur cum equitibus ſexcentis et peditum tribus millibus, vt praelio dimicaret cum Antigono. Caeterum Ptolemaeo parum proſpere ceſſit praefectura: verum ii, qui prius Galilaeam turbauerant, impetu in ipſum facto, eum interfecerunt; deinde in paludes et inacceſſa loca confugiunt, regionem vniuerſam vaſtantes ac diripientes. Herodes autem reuerſus ſupplicium ab iis exigit: nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, et ipſos interficit et munitiones complanat: atque ita coërcito res novas moliendi ſtudio vrbes etiam centum talentis mulctat.

7. Interea cum Pacorus in praelio occubuiſſet, et Parthi male pugnaſſent, mittit ſubſidio Ventidius Herodi

δὴ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ἐπισπεύδοντος Αντωνίᾳ. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Αντιγόνᾳ καλοῦντος αὐτὸν παρὰ τὴν Ηρώδᾳ γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος, ἀπῄει ὡς κατασκεψόμενος αὐτῇ τὰ πράγματα. τὴν δὲ διάνοιαν ὑπειδόμενος αὐτῇ τὴν τῆς ἀφίξεως Αντίγονος, ὁ δὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνεῖργε, καὶ διεδήλᾳ τὴν αὐτῇ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ηρώδην αὐτῷ παραμυθῆντα καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, παρακάσαντα τῆς ἐκείνᾳ συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς Εμμαῦν πόλιν· οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ιουδαίοις περιετύγχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑπὲρ ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Σαμαρείας ἦει· πρὸς γὰρ Αντώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι. δεῖσθαι γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἵ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους· ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν Αντιγόνᾳ καθαίρεσιν. παρακολουθῶν δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δὲ ἄτως ὤρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτῇ Ιώσηπον παρακαθιζάνειν σφίσιν προσπολεμοῦσιν Αντιγόνῳ. καὶ διαλλάττεται μὲν τῷ Μαχαιρᾷ πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν δὲ τὸν Ιώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ Μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι.

η'. Αὐτὸς δὲ πρὸς Αντώνιον ἔσπευδε· ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν Σαμόσατα, τὸ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ χωρίον· σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παροῦσι. παραγενόμενος δ' εἰς Αντιόχειαν, καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς Αντώνιον μὲν βαδίζειν ἔχουσι σπουδήν, ὑπὸ δέους δὲ διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιτίθεσθαι τοὺς Βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ὁ τολμῶντας ἐξορμᾶν, παραθαρρύνας αὐτοὺς ἡγεμὼν γίνεται τῆς ὁδοῦ. κατὰ δὲ στάθμον δεύτερον τῶν Σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν Βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Αντώνιον, δρυμῶν δὲ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους, ἡσυχάσοντας, ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὠπισθοφυλάκει μὲν

Machaeram, cum duabus legionibus et mille equitibus, incitante eum ad hoc Antonio. Caeterum Machaeras, Antigono eum sollicitante, praeter Herodis sententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipsius exploraturus. Verum Antigonus suspectum habens quo veniret animo, eum ne quidem admisit, sed fundis impetitum repulit, et qua esset voluntate non dissimulabat. Cum autem Machaeras intelligeret Herodem sibi optima suasisse, seque peccasse consilio eius non obtemperando, in Emmauntem vrbem se recepit: et in quoscunque Iudaeos in via incurrebat, illos iugulabat, siue hostes siue amicos, iratus ob ea, quae sibi acciderant. At rex istis exacerbatus Samariam petiit: nam illis de rebus ire decreuerat ad Antonium. nihil enim talibus sociis egere, qui ipsum magis, quam hostes, laederent: se etiam ad debellandum Antigonum satis esse. Machaeras vero eum comitatus, orabat, vt maneat: atque si adeo ire cupiit, at fratrem suum Iosephum sibi adiunctum esse velit, dum Antigonum oppugnant. Ita Machaerae, cum vehementer rogaret, reconciliatur Herodes: et Iosepho cum exercitu illic relicto, monuit, ne periclitaretur, neue cum Machaera contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum munitum apud Euphratem situm) cum equitibus et peditibus, qui ipsi in auxilium adessent. Cum autem Antiochiam peruenisset, et quamplurimos illic congregatos offendisset, qui ad Antonium ire magnopere volebant, prae metu tamen, ne se in via Barbari adorirentur multosque interficerent, proficisci non audebant, ipse eos cohortatus viae ducem se praebuit. Cum autem duabus mansionibus abessent Samosatis, illic quidem Barbari erant in insidiis locati, qui commeantes ad Antonium infestarent, qua vero syluae clauderent aditus in campestria praestructae erant insidiae ab equitibus aliquammultis, tantisper quieturis, donec in loca patentia iretur ab iis, qui transituri erant. Vbi vero primi pertransierant, in

Ηρώδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντακοσίους, καὶ τρεψαμένων τὸν πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν παραχρῆμα μὲν ἀνακόπτει τὸν πολεμίους. ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέως ἀπεργάζεται· καὶ τῶν πάλαι φευγόντων, ἐξ ὑποστοφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ Βάρβαροι. ἐπέκειτο δὲ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἦν σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος πρόῃει. καὶ πλειόνων αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων τῶν ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἳ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σφῶν καρτερῶς ἐπέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν.

θ'. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμοσάτων ἐγεγόνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον Αντώνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν Ηρώδῃ ταύτην ἀπονέμων, καὶ ἐπικουρίας ἕνεκα. τὴν γὰρ τῶν Βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ἐπίθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ, τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιῶτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε περιλαβὼν αὐτὸν Αντώνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο, πρέπειν τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀπεδείξας. Αντιόχῳ δὲ μετ' ὀλίγου τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ διὰ τοῦτο παυσαμένῳ τοῦ πολέμου, Σοσίῳ μὲν Αντώνιος παραδίδωσι· παρακελευσάμενος δὲ Ηρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα, ἐπικουρήσαντα Ηρώδῃ, πρὸς ἐπεμψεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

ί. Ετυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ιουδαίαν τεθνεὼς Ιώσηπος τρόπῳ τοιῷδε. λῃστὴν μὲν ὢν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Αντώνιον ἀνερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενος δὲ ἀνὰ τὰ ὄρη· πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾶ δόντος ἐπὶ Ιεριχοῦντος ἤπειγετο βουλόμενος ἐκθερίσαι τὸν σῖτον αὐτῶν· καὶ νεοσυλλέκτου τοῦ Ρωμαίων στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντος, καὶ γὰρ πολὺ ἐκ Συρίας ἦν κατει-

Herodem, qui nouiſſimis praeſidio erat, ex improuiſo irruunt equites fere quingenti in inſidiis diſpoſiti; cumque eos, qui praeceſſerant, in fugam vertiſſent, rex, cum eo, quod circa ſe erat robore, in eos inuectus, hoſtem ſtatim repulit. Qua re ſuorum animos erigit, et paulum a metu reſpirare facit: iiſque, qui iam terga dederant, ad pugnam reuertentibus, magna vbique fiebat Barbarorum ſtrages. Rex autem caede eos perſequebatur: cumque erepta recuperaſſet, et in iis non exiguum iumentorum et mancipiorum numerum, viam, quam inſtituerat, perrexit. Et cum plures e ſaltubus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipſos adorirentur, hos quoque ille valida ſuorum manu aggreſſus in fugam vertit, multiſque illorum occiſis, ſecurum iis, qui ſequerentur, iter praeſtitit. Illi vero ſeruatorem eum et protectorem ſuum appellabant.

9. Poſtquam vero prope Samoſata ventum eſt, exercitum ei occurſurum ſuo cum ornatu mittit Antonius, vt hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium ſuppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos feciſſe. Itaque et praeſentia eius et adſpectu laetatus eſt, et, vbi intellexit, quae in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, et virtutem illius ſuſpiciebat: ipſeque eum, vt in conſpectum venit, complexus Antonius alacriter admodum ſalutabat, maioremque ei honorem habebat, vt qui nuperrime eum regem creauerat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem feciſſet, et propterea finiretur bellum, Soſio illud tradit Antonius; cumque ei mandauiſſet, vt Herodem adiuuaret, ipſe proficiſcebatur in Ægyptum. Tum Soſius duas legiones Herodi auxiliares praemiſit in Iudaeam; ipſe cum maiori exercitu ſubſequebatur.

10. Erat autem iam mortuus in Iudaea Ioſephus in hunc modum. Illi quidem e memoria excidunt, quae ei mandauerat frater ad Antonium diſcedens. Cum vero apud montes caſtra poſuiſſet (nam, quinque cohortibus ipſi a Machaera datis, properabat ad Hierichuntem, volens ſegetes eorum demetere) et Romanorum exercitus tyronum eſſet bellorumque inexpertus, quippe ex Syria magna

λεγμένον, ἐπιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων, ἀποληφθεὶς ἐν δυσχωρίαις, αὐτός τε ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἓξ γὰρ σπείρας διεφθάρησαν. κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν Αντίγονος, ἀποτέμνει τὴν Ιωσήπου κεφαλὴν πεντήκοντα ταλάντων αὐτὴν ῥυομένου Φερώρα τὰδελφοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ἀποσάντες Γαλιλαῖοι τῶν παρὰ σφίσι δυνατῶν, τοὺς τὰ Ηρώδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν· καὶ τῆς Ιουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς δὲ Γιτθᾶν χωρίον ἐξωχύρωσε.

ιά. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἐν Δάφνῃ τῆς Αντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ διά τινας ὀνείρων ὄψεις, τραυῶς προφαγόσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπιχθεὶς οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρος γίνεται, ὡς ὀκτακοσίους μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ρωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα παραγίνεται· κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ τοῦ στρατοῦ, προῆει διὰ τῆς Γαλιλαίας. ὑπήντων δ' οἱ πολέμιοι· καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τεντεῦθεν ἔωθεν ἐποιεῖτο. καὶ πολλοῦ χειμῶνος καταῤῥαγέντος ὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τοὺς πλησίον κώμας· ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' Αντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ἐπὶ Ιεριχοῦ. ς. τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοὺς ἐν τέλει· μετὰ δὲ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τοῦ βασιλέως τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ εὔνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ στέγη τοῦ οἰκήματος, ὐδένα δὲ ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν. ὥστε πάντας πιστεῦσαι τὸν Ηρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ παράδοξον διαφυγόντα κίνδυνον.

ιβ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων κατιόντες τῶν ὀρῶν εἰς μάχην, ἐφόβουν τοὺς Ρωμαίους. οἱ

ex parte collectus, hostibus eum illic lacessentibus, in locis difficilibus interceptus, et ipse generose pugnans occumbit, et exercitum omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atqui Antigonus occisorum potitus Iosephi caput abscidit, Pherora eius fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Posteaque Galilaei, cum a suis optimatibus desciuissent, eos, qui ab Herode stabant, in lacum demersos necarunt: et multi in Iudaea rerum nouarum studio tumultus exstiterunt. In eo autem Machaeras erat, vt Gittam castellum muniret.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem venerunt: et apud Daphnen Antiochiae ei fratris fortunam retulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum, quae ei fratris mortem manifesto praedicebant. Accelerato igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, assumtis fere octingentis eius loci hominibus, vna cum Romana legione, quam habebat, Ptolemaïdem se confert: et inde cum noctu mouisset cum exercitu, per Galilaeam progressus est. Hostes autem ei ad dimicandum occurrebant: et praelio victi concluſi sunt in castellum, vnde pridie fuerant profecti. Ita prima luce locum oppugnabat: sed magna coorta tempestate, agere cum nihil posset, exercitum in proximos pagos abduxit. Cumque ad eum venisset ab Antonio altera legio, qui locum tenebant, territi eum noctu deserebant. Et rex ad Hierichuntem festinat, fratris necem vlciſci in animo habens. Postquam vero castra fecisset, primates ad coenam adhibuit: finitoque conuiuio, cum illos, qui aderant, dimisisset, in cubiculum se recepit. Hic liceat alicui perspicere Dei erga regem beneuolentiam. Etenim tectum coenaculi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehensus esset, exstinxit. Quo factum, vt omnes crediderint Herodem Deo carum esse, qui magnum adeo et inopinatum effugerat periculum.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium iugis descendentia in pugnam, Romanos territabant: le-

δὲ γυμνῆτας προσιόντες τοῖς παλτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τὰς περὶ τὸν βασιλέα ἐξεληλυθότας, αὐτόν τε παλτῷ τὶς παρὰ τὴν λαπάραν ἔβαλεν. Ἀντίγονος δ' ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βυλόμενος παρασχεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. ἀλλ' ὁ μὲν Μακαιρᾷ τῷ στρατηγῷ παρεκάθητο· Ἡρώδης δὲ πέντε πόλεις παραλαβὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας περὶ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸν Πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' οὗτος ἐπὶ κώμην Ἰσάνας καλουμένην. καὶ πολλῶν αὐτῷ προσιόντων ἐκ τῆς Ἰεριχοῦντος καὶ τῆς Ἰωδαίας, ἐπεὶ πλησίον γίνεται, τῶν πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὰ δελφῷ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείνων. πεπληρωμένων δὲ τῶν οἰκίων ὁπλιτῶν, καὶ πολλῶν ἀναφευγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων· καὶ τὰς ὀρόφους τῶν οἴκων ἀνασκάπτων, ἔμπλεα τὰ κάτω τῶν στρατιωτῶν ὡρα ἀθρόων ἀπειλημμένων. τούτους μὲν οὖν πέτραις ἄνωθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνήρουν. καὶ θέαμα τοῦτο δεινότατον ἦν κατὰ τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐκτὸς τῶν τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. τοῦτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῶν πολεμίων ἔκλασεν, παραδοκώντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συγγινόμενοι περὶ τὴν κώμην, οἳ τότε ἔφευγον· καὶ εἰ μὴ χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν καὶ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαρροῦσα τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἂν εἰργασμένη. καὶ γὰρ Ἀντίγονος ἤδη τὴν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπανάστασιν ἐκ τῆς πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δειπνοποιεῖσθαι κελεύει τοὺς στρατιώτας. αὐτός τε, ἐκκεμήκει γὰρ, εἰσελθὼν εἴς τι δωμάτιον, περὶ λυτρὸν ἦν. ἔνθα καὶ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κατὰ θεὸν πρόνοιαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουμένου, ἐν τῷ ἐντὸς οἰκήματι τῶν πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφευγότες αὐτόθι διὰ φόβον ἦσαν· καὶ μεταξὺ λουμένου,

viſque armaturae milites, progreſſi, in regis ſtipatores, qui exierant, pila et lapides iaciebant, eique latus quidam pilo vulnerauit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, nomine Pappum, cum nonnulla manu, volens hoſtibus opinionem creare, ſeſe tanquam viribus ſuperiorem bellum gerere. Atque ille Machaerae duci ſe oppoſuit: Herodes vero, captis quinque oppidulis, duo circiter hominum millia, quos ibi comprehenderat, interfecit, oppidiſque incenſis aduerſus Pappum rediit. is autem caſtra habebat ad vicum Iſanas appellatum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab Iudaea confluentibus; vbi prope hoſtes ventum eſt, cum illi audacter eum inuaſiſſent, collatis ſignis praelio eos ſuperat, et, vt fratri parentaret, fugientes in vicum cum caede perſequebatur. Cumque domus armatis eſſent refertae, et multi in tecta refugerent, iis potitur: et euulſis domorum tabulatis, quae infra erant confertis militibus plena conſpicit. Et hos quidem iactis ſuperne ſaxis aceruatim conficiebant. adeoque nullum toto bello acerbius erat ſpectaculum, quam immenſa mortuorum multitudo extra moenia in cumulos congeſta. Atque haec res maxime fregit animos hoſtium, ſollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coëuntium circa vicum, qui hoc conſpicati refugiebant: et niſi hyemis aſperitas prohibuiſſet, inuaſiſſet Hieroſolyma regis exercitus, victoria fretus; negotiumque peregiſſet. Iam enim fugam plane adornabat Antigonus, et ab vrbe diſceſſionem.

13. Et tunc quidem rex (iam enim ſerum erat) iuſſit milites coenatum ire; atque ipſe, vtpote defatigatus, in cubiculum ingreſſus ad lauandum ſe parabat. vbi et maximum diſcrimen adiit, e quo tamen Dei prouidentia euaſit. Cum enim ipſe inermis eſſet et cum vno puero, qui ei pediſſequus erat, lauaret in interiore domo, vbi hoſtium aliquot armati in fugam coniecti ſeſe prae metu abdiderant: etiam inter lauandum vnus ſtricto gladio prodit

ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος, καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὀδὲν βλάψαντες τὸν βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες δὲ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὴν μὲν Πάππε κεφαλὴν, ἀνήρηται γὰρ, ἀποκόψας Φερώρα ἔπεμψε, ποινὴν ἀνθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ πάθοι· ἔτος καὶ ἦν αὐτόχειρ ἐκείνε γεγενημένος.

ιδ'. Λήξαντος δὲ τῦ χειμῶνος, ἅρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς Ιεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως. τρίτον δὲ αὐτὸ τῦτο ἔτος ἦν ἐξ ἧ βασιλεὺς ἐν Ρώμῃ ἀποδέδεικτο. ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τῦ τείχυς κατὰ τὸ ἐπιμαχώτατον, πρὸ τῦ ἱερῦ κατεστρατοπεδεύεται, προσβαλεῖν διεγνωκὼς, ὡς καὶ πρότερον ποτὲ Πομπήϊος. τρισὶ δὲ διαλαβὼν χώμασι τὸν τόπον πύργυς ἀνίστησι, πολλῇ τε χειρὶ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμνων τὴν πέριξ ὕλην. παρακατασήσας δὲ τοῖς ἔργοις τὰς ἐπιτηδείας, ἱδρυμένης ἔτι τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τὸν γάμον ᾤχετο, ἀξόμενος τὴν Αλεξάνδρε τῦ Αριστοβύλε θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἦν ἠγγυημένος, ὥς μοι καὶ πρότερον εἴρηται.

ΚΕΦ. ις'.

Ως Ηρώδης, Μαριάμμην γεγαμηκὼς, μετὰ Σοσίε Ιεροσόλυμα κατὰ κράτος αἱρεῖ· καὶ ὡς ἡ τῦ Ασαμωναίων ἀρχὴ παύεται.

ΜΕτὰ δὲ τὰς γάμυς, ἦλθε μὲν διὰ Φοινίκης Σόσιος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν διὰ τῆς μεσογείε· ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς Σαμαρείτιδος, ὐκ ὀλίγον πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων· περὶ τρισμυρίας γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ἐπὶ τὸ Ιεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ ἔνδεκα μὲν ὅσα τέλη ὁπλιτικῶν, ἐξ δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλά τε ἐπικυρικὰ ἀπὸ

e latibulo et foras exit, deinde alter, itidemque tertius, similiter armati, adeo attoniti, vt regem ne quidem laeserint, contenti sine noxa sese ex aedibus proripere. Postero autem die Herodes Pappi caput, nam occisus erat, amputatum Pherorae misit, poenam repetens ob ea, quae fratri ipsius acciderant. nam et is eum sua manu interfecerat.

14. Hyeme autem finita, cum inde exercitum mouisset, Hierosolyma venit, et prope vrbem castra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romae rex creatus fuerat. At cum inde castra mouisset et prope muros accessisset, qua parte vrbs erat maxime expugnabilis, ea ante templum collocat, vrbem oppugnare in animo habens, vt aliquando ante fecerat Pompeius: atque obsepto tribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus vtens, et proximas arbores secans. Ac praefectis operi idoneis hominibus, sedente adhuc exercitu, ipse Samariam ad nuptias proficiscitur, filiam ducturus Alexandri Aristobuli filii. nam illa ei desponsata erat, vt iam ante a me dictum est.

CAP. XVI.

Quomodo Herodes, Mariamne in vxorem ducta, vna cum Sosio Hierosolyma vi expugnat: vtque Asamonaeorum principatus deficit.

POST nuptias autem venit per Phoenicem Sosius, praemissis per mediterranea copiis: post quas venit etiam dux ipse magnam habens equitum peditumque multitudinem. Ipse quoque rex aduenit a Samaritide, non paruum exercitum praeter veterem agens: quippe qui esset plus minus triginta millium. Isti autem omnes ad moenia Hierosolymorum conuenerunt, et a muri parte septentrionali consederunt, exercitus ex vndecim legionibus peditum et equitum millibus sex, praeter alia auxilia a

τῆς Συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, Σόσιος μὲν ὑπ' Αντωνίᾳ ταλεὶς σύμμαχος, Ηρώδης δ' ὑπὲρ αὐτῆ, ὡς, Αντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν, ἀποδειχθέντα ἐν Ρώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνε βασιλεύσειε κατὰ τὸ συγκλήτε δόγμα.

β'. Μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἔριδος, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένε τῆ ἔθνες, οἱ Ιδδαῖοι τοῖς περὶ τὸν Ηρώδην ἀντεπολέμεν, καταλειφθέντες ἐντὸς τῆ τείχες, πολλά τε ἐπεφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημία τῆ δήμε, ὡς ῥυσομένε τῶν κινδύνων αὐτὲς τῆ Θεῆ· τά τε ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λῃσείας τε λάθρα χρώμενοι ἀπορίαν παρέχον. ταῦτα δ' Ηρώδης συνιδὼν, πρὸς μὲν τὰς λῃσείας τὲς ἐπικαιροτάτες τόπες προελόχιζε· πρὸς δὲ τὰ ἐπιτήδεια πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη, πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγε χρόνε πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν ἀναγκαίων. ἦρτο δὲ, συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης, καὶ τὰ τρία χώματα εὐπετῶς· θέρος τε γὰρ ἦν, καὶ ὕδεν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάσασιν, ὅτ' ἀπὸ τῆ ἀέρος, ὅτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τά τε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσειον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐχρῶντο πείραις. ὑ μὴν ἐξέπληττον τὲς ἔνδον, ἀλλ' ἀντετεχνῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ παρὰ τούτων γινόμενα ὐκ ὀλίγα· ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπίμπρασαν, τὰ δὲ ἐξειργασμένα, εἷς τε χεῖρας ἰόντες, ὐδὲν κακίες Ρωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας, ἐπισήμη δ' ἐλείποντο. πρός τε τὰς μηχανὰς ἀνετείχιζον, ἐρειπομένων τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπαντῶντες μεταλλεύσι διεμάχοντο· ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προμηθείᾳ χρώμενοι προσελιπάρεον τῷ πολέμῳ εἰς τέλος, καὶ ταῦτα μεγάλῃ φρατῆ περικαθημένῃ σφᾶς, καὶ λιμῷ ταλαιπωρέμενοι καὶ σπάνει τῶν ἐπιτηδείων. τὸν γὰρ ἑβδοματικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταυτὸν εἶναι, ἀναβαίνεσι δὲ ἐπὶ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λογάδες εἴκοσι, ἔπειτα ἑκατοντάρχαι Σοσίᾳ. ἠρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις τεσσαράκοντα, τὸ δὲ δεύτερον πεντεκαίδεκα, καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν τοῶν·

Syria. Duces vero duo erant, Sosius ab Antonio missus in auxilium, et Herodes pro seipso, vt, Antigono de principatu deiecto, (quippe qui Romae hostis declaratus esset) ipse pro illo regnaret ex senatusconsulto.

2. Iam vero Iudaei magno animo et contentione (vtpote vniuersa gente congregata) Herodi repugnabant, intra moenia concluſi; multaque circa templum iactabant, et populo fausta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo; neque non extra vrbem omnia sustulerunt, vt nec alimenta relicta essent hominibus aut iumentis, et clandestinis latrociniis hosti difficultatem afferebant. Cum autem Herodes ista animaduertisset, aduersum latrocinia locis opportunis insidias disponebat: atque, ad necessaria missis armatorum legionibus, forum rerum venalium e longinquo comportabat, ita vt breui tempore magna omnium, quibus opus esset, copia abundauerint. Iam vero, cum multa manus continenter in opere versaretur, facile perfecti sunt tres aggeres: nam et aestas erat, nihilque ad structuram impedimenti aut ab aëris intemperie aut ab iis, qui operam conferebant. Itaque, admotis machinis, muros quatiunt et omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur, qui erant intus, quin excogitabant et ipsi contra ea, quae ab oppugnatoribus fierent, non pauca; et eorum opera excursionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; et ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, sed ingenio superabantur. Quin et adversus machinas dirutis primis aedificiis alia exstruebant, et sub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant: ac desperatione magis quam prouidente consilio vtentes, bellum ad extremum persequebantur, idque magno licet exercitu circumsessi, et fame rerumque necessariarum penuria laborantes. nam contigit, vt in idem tempus congrueret annus Sabbaticus. Tandem muros conscendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Sosii centuriones. expugnatus enim erat primus murus quidem quadraginta diebus, secundus vero quindecim, et quaedam circa templum porticus combustae erant: quae

ἂς Ηρώδης Αντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ πραγματευόμενος παρὰ τῶν Ιουδαίων γενέσθαι. ἠρημένης δὲ τῆ ἔξωθεν ἱερᾶ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν Ιουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε, μὴ διακωλύσωσιν αὐτὰς οἱ Ρωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ Θεῷ, πρεσβεύονται ἐπιτρέψαι παρακαλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίσεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδωσόντων αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα. καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἐώρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντέχοντας ὑπὲρ τῆς Αντιγόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἦν Φόνων ἀνάπλεα· τῶν μὲν Ρωμαίων ἐπὶ τριβῇ τῆς πολιορκίας διωργισμένων, τοῦ δὲ περὶ Ηρώδην Ιουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν σπεύδοντος ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνεχεῖς ἔν τε τοῖς συνωσποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, καὶ τῷ ναῷ προσφεύγοντες. ἦν τε οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεος, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ· ἀλλὰ καί τοι περιπέμποντος τοῦ βασιλέως, καὶ φείδεσθαι παρακαλοῦντος, ὐδεὶς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξῆσαν. ἔνθα καὶ Αντίγονος, μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βάρεως, προσπίπτει δὲ τοῖς Σοσίᾳ ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ Αντιγόνην ἐκάλεσεν· ὁ μὲν ὡς γυναῖκά γε φρενᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν, ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ηρώδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, τῇ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοτριοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος ἐπὶ θέαν τῇ τε ἱερᾷ καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τὲς μὲν παρακαλῶν, τοῖς δὲ ἀπειλῶν, ἔστι δ' ὃς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἧττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ἀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς, πολλὰ διατεινόμενος πρὸς Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ρωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ἐπὶ τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ βραχὺ

poſtea Herodes ab Antigono incenſas calumniabatur, data induſtria, vt eum Iudaeorum inuidia grauaret. Expugnato exteriore templo et vrbe inferiore, Iudaei in templum interius et vrbem ſuperiorem confugerunt. veritique, ne a Romanis quotidiana Deo ſacra peragere prohiberentur, legatos miſerunt, qui poſtularent, vt eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni conceſſit, deditionem facturos arbitratus. Aſt vbi nihil ab eis eorum, quae ſuſpicabatur, fieri videbat, ſed eos fortiter pro Antigoni regno propugnare, vrbem aggreſſus vi cepit, atque omnia protinus plena caedibus erant; Romanis ob obſidionis moram iratis, Herodianis vero Iudaeis nullum aduerſarium relinquere ſtudentibus. Ita denſi in angiportibus, et per domos conſtipati, et in templo, in quod refugerant, iugulabantur. nec paruulorum nec ſenum miſertum eſt; nec mulieribus, vtpote viribus imbecillis, parcebatur: ac quamuis rex vndique mitteret, et, vt parceretur, oraret, nemo dextram continebat, ſed tanquam rabioſi in omnem aetatem ſaeuierunt. adeoque Antigonus, neque prioris neque praeſentis fortunae memor, ex arce deſcendit, Soſioque ad pedes accidit. Atque ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam, intemperanter ei inſultavit, et Antigonam appellauit: non tamen vt feminam e cuſtodia liberum emiſit; ſed in vinculis quidem ipſe aſſervabatur.

3. Herodi autem curae erat, poſtquam hoſtes ſuperaverat, alienigenarum auxiliarium vim coërcere et moderari. Cum impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad templum ſacraſque templi res adſpiciendas. Verum rex partim precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repreſſit, victoriam clade grauiorem exiſtimans, ſi quid eorum cerneretur, quae ne ab illis quidem adſpici fas eſt. Quin et vrbem diripi prohibebat, cum Soſium etiam atque etiam interrogaſſet, vtrum Romani, vrbe pecuniis virisque exinanita, regem ſe ſolitudinis eſſent relicturi: quippe ſe vel totius orbis imperium tam multorum ciuium

καὶ τὴν τῆς οἰκυμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κρίνει. τῷ δὲ ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἀρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν Φαμένῳ, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοὺς μισθοὺς ἑκάστοις. ἔτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων εὐπορουντας.

δ'. Τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ Ιεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν Ρώμῃ Μάρκῳ Αγρίππα καὶ Κανινίῳ Γάλλῳ, ἐπὶ τῆς πέμπτης καὶ ογδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος, τῷ τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ περιτροπῆς τῆς γενομένης ἐπὶ Πομπηΐου τοῖς Ιουδαίοις συμφορᾶς. καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, μετὰ ἔτη εἰκοσικαιεπτά. Σόσιος δὲ, χρυσῶν ἀναθέμενος τῷ Θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ιεροσολύμων, Αντίγονον ἄγων δεσμώτην Αντωνίῳ. δείσας δὲ Ηρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς Αντίγονος ὑπ' Αντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς Ρώμην ὑπ' αὐτῷ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, ἐπιδείκνυς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ηρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ρωμαίους ἐπεξήμαρτε· ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Αντώνιον ἀνελεῖν τὸν Αντίγονον. ὃ γενομένου, τῷ μὲν εἰς Ηρῴδης ἀπαλλάσσεται· παύεται δ' ἔτος ἡ τῶν Ασαμωναίων ἀρχὴ μετὰ ἔτη ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἕξ. οἶκος λαμπρὸς ἦτος ἦν, καὶ διάσημος γένους ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ὑπὲρ τῶν ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτῶν διεπράξαντο. ἀλλ' ἦτοι μὲν, διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους στάσιν, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον· μετέβη δ' εἰς Ηρῴδην τὸν Αντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικῶν, καὶ ὑπακόοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῆς Ασαμωναίων γενεᾶς παρειλήφαμεν.

aede non emendum esse putare. Cumque ille pro obsidionis labore praedam se militibus merito concedere dixisset, respondit Herodes, se sua pecunia mercedem singulis numeraturum. atque ita reliqua vrbe redemta, promissum praestitit. Nam et singulos milites magnifice, et duces pro rata parte, et Sosium plane regie muneratus est, ita vt omnes diuitiis aucti et locupletati discederent.

4. Haec vrbi Hierosolymitarum accidit clades, Marco Agrippa et Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima et octogesima quinta, mense tertio, ieiunii solennitate, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudaeis a Pompeio calamitate. nam et eodem die ab illo post septem et viginti annos Hierosolyma capta fuerant. Sosius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis profectus est, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Veritus autem Herodes, ne ab Antonio seruatus Antigonus et ab eo Romam perductus causam suam apud senatum ageret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero hominem priuatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Romanos deliquerit, nascendi sorte regnare pertineat: ista metuens multa pecunia persuasit Antonio, vt Antigonum necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. ita vero desiit domus Asamonaei principatus, postquam centum viginti sex annos durauit. Haec domus clara fuit et illustris, tum generis nobilitate et honore pontificis, tum rebus per eius maiores pro natione gestis. Verum hi, propter mutuas dissensiones, principatum amiserunt; isque ad Herodem translatus est, Antipatri filium, hominem plebeiae familiae, et generis priuati, et regibus subiecti. Atque hunc quidem Asamonaeae familiae exitum a maioribus accepimus.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ιή.

α'. Ὡς ληφθείσης τῆς Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρώδου, Αντώνιος μὲν Αντίγονον ἐπελέκισεν ἐν Αντιοχείᾳ, Ἡρώδης δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους Ιεροσολυμιτῶν ἐπανείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν.

β'. Οὐ τρόπου Υρκανὸς, ὁ πρῶτος βασιλεὺς Ιουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως Αρσάκου, πρὸς Ἡρώδην ὑπέστρεψεν.

γ'. Ὡς Ἡρώδης Αριστόβουλον, τὸν τῆς γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν, ἀρχιερέα κατασήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν.

δ'. Ὡς Κλεοπάτρα τῇ τῶν Ιουδαίων καὶ Αράβων ἐπιβουλεύσασα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσε παρ' Αντωνίου.

ε'. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ιουδαίαν παρουσία.

ς'. Ὡς Ἡρώδης ἐπολέμησεν Αρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν Αντώνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ακτιον νικᾶται μάχῃ.

ζ'. Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων.

η'. Λόγος Ἡρώδου πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη καὶ τὴν ἧτταν τὴν γενομένην.

θ'. Ὡς ἀνάγκην ἔχων Ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς Καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν Υρκανόν· καὶ ὡς ἔσχε παρὰ Καίσαρος τὴν βασιλείαν, καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον.

ι'. Ὡς Ἡρώδης ἀφικόμενος εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος πολλὰ φιλοφρονηθεὶς ἐτιμήθη.

ια'. Ὡς ἐπανελθὼν ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδέσι διαβολαῖς παρωξύνθη τὴν γυναῖκα Μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

ιβ'. Περὶ τοῦ λιμοῦ κατὰ τὴν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις Ἡρώδης.

ιγ'. Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων, ἃς Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς περιβλέπτους ἐποιήσατο.

ιδ'. Ὡς Ἡρώδης, καθελὼν εἰς ἅπαν τὸν ἀρχαῖον τῶν Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀντ' ἐκείνου ἀνέστησε μετὰ παρελκὴν ἐτῶν ἑξακοσίων, διπλοῦν τοῖς μέτροις ὑπάρχοντα.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSQVINTVS.

Continet hic liber tempus annorum XVIII.

1. *Quomodo, Hierosolymis a Sosio et Herode expugnatis, Antonius Antigonum securi feriit apud Antiochiam, et Herodes quadraginta quinque ex eius amicis, Hierosolymitarum primos interfecit, et pecuniam ab vrbe exegit.*
2. *Quo pacto Hyrcanus, antea Iudaeorum rex et pontifex, a Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.*
3. *Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes vxoris suae fratrem, pontificem constituit, et non multo post interficiendum curauit.*
4. *Quomodo Cleopatra Iudaeorum et Arabum regnis insidians, partem eorum ab Antonio impetrat.*
5. *Cleopatrae in Iudaeam aduentus.*
6. *Quomodo Herodes bellum infert Aretae, quo tempore Antonius a Caesare pugna Actiaca debellatur.*
7. *De terrae motu, qui in Iudaea accidit; et internecione hominum et iumentorum.*
8. *Herodis concio ad Iudaeos aduersis casibus et clade iis allata perterritos.*
9. *Quomodo Herodes, ad Caesarem ire necesse habens, Hyrcanum interfecit: vtque a Caesare regnum obtinuit, ipsumque in Ægyptum deduxit.*
10. *Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, a Caesare, quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.*
11. *Quomodo ille ipse ex Ægypto reuersus falsis calumniis ad vxorem Mariamnem interficiendam incitatus est.*
12. *De fame, quae fuit in Iudaea et Syria: et quomodo Herodes populi et ciuitatum saluti prospexit.*
13. *De exstructione vrbium Graecarum, quas Herodes rex speciosas admodum fecit.*
14. *Quomodo Herodes, diruto veteri Iudaeorum templo, aliud pro eo exstruxit, postquam annos sexcentos durauerat, magnitudine duplum eius.*

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Πολλίωνος καὶ Σαμέα. Ἡρώδης τῶν Αντιγόνου φίλων τοὺς πρώτους ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν ἀργυρολογεῖ· Αντώνιος πελεκίζει Αντίγονον.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ Ἡρώδης ὡς κατὰ κράτος ἔλαβον Ιεροσόλυμα, καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον Αντίγονον, ἡ πρὸ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. τὰ δὲ ἐκείνοις συνεχῆ νῦν ἐρῶμεν. ἐπειδὴ δὲ τῆς ὅλης Ιουδαίας ἐνεχειρίσθη τὴν ἀρχὴν Ἡρώδης, τῷ κατὰ τὴν πόλιν πλήθους ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τὰ τῶν ἐναντίων ἑλομένους ἐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐτιμῶντο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ Πολλίων ὁ Φαρισαῖος καὶ Σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν Ιεροσολύμων, ἔτοι συνεβούλευον τοῖς πολίταις δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἐπελάμβανον. ὁ δὲ Σαμέας ἔτος, καὶ κρινομένου ποτὲ Ἡρώδου τὴν ἐπὶ θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων Υρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν, ὡς περισωθεὶς Ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς μετελεύσεται. καὶ τοῦτο χρόνῳ πεῖβη, τῷ Θεῷ τοὺς λόγους αὐτοῦ τελειώσαντος.

β'. Ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν Ιεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον· ἔτι καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν Αντώνιον ἐδωρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ τεσσαράκοντα πέντε τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως Αντιγόνου, φύλακας περιστήσας ταῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τι συνεκπομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἠρεύνων, καὶ πᾶν τὸ εὑρισκόμενον ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ τι κειμήλιον, ἀνεφέροντο τῷ βασιλεῖ. πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τοῦ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γενομένου, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον τὸ ἑβδοματικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος. ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τὴν

CAP. I.

De Pollione et Samea. Herodes primos amicorum Antigoni interficit, et pecuniam ab vrbe exigit: Antonius Antigonum securi ferit.

VT quidem Sosius et Herodes Hierosolymá vi ceperint, et Antigonum captiuum fecerint, superiore libro declarauimus: quae vero illis cohaerentia sunt nunc persequemur. Postquam autem Herodes totius Iudaeae principatum adeptus est, quicunque ex vrbana multitudine priuati homines adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promouebat, qui vero ab aduersariis faciebant, eos quotidie vlcisci et suppliciis afficere non intermittebat. Erant autem apud eum in praecipuo honore Pollio Pharisaeus et Sameas eius discipulus. nam hi duo, obsessis Hierosolymis, ciuibus consuluerant, vt Herodem in vrbem admitterent: quam ob rem gratiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, cum Herodes olim in capitis iudicium vocaretur, exprobrandi causa Hyrcano et iudicibus praedicebat, Herodem conseruatum ipsos omnes vlturum esse. id quod temporis processu accidit, Deo faciente, vt verba eius comprobaret euentus.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus Herodes, omnia regia ornamenta congerebat, et insuper locupletibus spoliatis, magnam argenti aurique vim contraxit, et his omnibus Antonium eiusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta quinque primos Antigoniarum partium, constitutis ad murorum portas custodiis, ne quid cum mortuis efferretur. Neque non mortui excutiebantur, et quicquid erat inuentum argenti, aut auri, aut rerum pretiosarum, ad regem referebatur. denique malorum modus erat nullus: partim propter summam dominantis, qui indigeret, auaritiam; partim quod terram incultam manere cogebat annus septimus. tunc enim instabat, et in illo nobis ne terram seramus interdictum

γῆν ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. Αντώνιος δὲ, λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Αντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τῆ θριάμβῳ φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῆ πρὸς Ηρώδην μίσει εὔνουν Αντιγόνῳ διαμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν Αντιοχείᾳ πελεκίσαι· ῥᾷδον γὰρ ἐδαμῶς ἡρεμεῖν ἠδύναντο Ιουδαῖοι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων ὅτως. "Αντώνιος μὲν Αντίγονον τὸν Ιουδαῖον ἀχθέντα "εἰς Αντιόχειαν πελεκίζει· καὶ ἔδοξε μὲν ὅτος πρῶτος Ρω"μαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μετα"θεῖναι ἂν τὰς γνώμας τῶν Ιουδαίων, ὥς τε δέξασθαι τὸν "ἀντ' ἐκείνου καθεσταμένον Ηρώδην. ὑδὲ γὰρ βασανιζόμενοι "βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ὅτως μέγα τι ἐφρό"νουν περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε "μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν δὲ καὶ τὸ πρὸς "Ηρώδην μῖσος." ταῦτα μὲν ὁ Στράβων.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Υρκανὸς ὑπὸ τῶν Πάρθων ἀφεθεὶς πρὸς Ηρώδην ὑπέστρεψεν· οἷά τε ἔπραττεν Αλεξάνδρα, ὅτε Ανάνηλον ἀρχιερέα ἐπιδειχθῆναι ἠνάγκασε.

Καταχόντος δὲ τὴν βασιλείαν Ηρώδου, πυθόμενος Υρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ἦν δὲ παρὰ Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ηρώδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τρόπῳ τοιῷτῳ. Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Υρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρώδου Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλος μὲν ὁ Φέρωρα τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δὲ ζωῆς κρείττονα τὸν μετὰ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

β'. Υρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπιεικέστερον προσηνέχθη, τὸ τῆς εὐγενείας αὐτῷ δίασημον προπεπυσμένος. διὰ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆ-

est. Antonius autem, cum captiuum cepisset Antigonum, decreuerat vsque ad triumphum seruare vinctum. Sed cum audiret rebus nouis studere gentem, et prae Herodis odio beneuolentiam erga Antigonum retinere, statuit eum Antiochiae securi feriendum: alioquin quiescere Iudaei minime poterant. verbisque meis testimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens: "Antonius Antigo-"num Iudaeum Antiochiam perductum securi ferit: et "hic quidem Romanorum primus visus est regem securi "percussisse; ratus non posse alia via flecti Iudaeorum ani-"mos, vt Herodem in illius locum suffectum pro rege "agnoscerent. nam ne tormentis quidem adigi poterant, vt "eum regem appellarent; adeo magna illis opinio erat de "priore rege. Fore igitur existimauit, vt memoria eius "ignominia sensim minueretur, et odium illorum in "Herodem paulatim mitigaretur. Atque haec quidem "Strabo.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus a Parthis dimissus ad Herodem rediit: quaeque moliebatur Alexandra, quando Ananelum pontificem creari audiuerat.

CVM autem Herodem regnum occupasse fama accepisset Hyrcanus pontifex, tum enim apud Parthos captiuus erat, ad Herodem venit, captiuitate liberatus in hunc modum. Barzaphames et Pacorus Parthorum duces cum Hyrcanum, qui primo pontifex factus est et deinde rex, et fratrem Herodis Phasaëlum captiuos fecissent, eos ad Parthos abducebant. Et Phasaëlus quidem non ferens in vinculis per dedecus vitam agere, et cum gloria mori satius esse ducens, quam quomodocunque viuere, ipse sua se manu iugulauit, sicuti iam ante diximus.

2. Hyrcano vero ad Parthos deducto, Phraates Parthorum rex, cum generis eius nobilitatem audiisset, clementius eum tractauit. atque ideo eum e vinculis dimisit,

ἦκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἔτοι τὸν Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος· τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν Ἡρώδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν ἀντιμεταχωρεῖ ταῖς ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοσόφως διακείμενος, καὶ τῆς χάριτος ἀπομνημονεῦσθαι προσδοκῶν, ὅτι κρινόμενον, καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τοῦ κινδύνου καὶ τῆς κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους οὖν προσεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν ἐσπουδακόσι. οἱ δὲ περισίχοντο καὶ μένειν ἠξίουν, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τῆς εἰς τὰς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη· καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, κατὰ λώβην τοῦ σώματος, ἣν ὑπ' Ἀντιγόνου πάθοι, τάς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων, ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, Ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι· καὶ γράφων Ἡρώδης παρεκάλει δεῖσθαι Φαράτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμει καινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτίσαι τὰς χάριτας, ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ περισωθεὶς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Ὑρκανῷ, πέμπει καὶ παρὰ τὸν Φαράτην πρεσβευτὴν Σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. ἦν δ' ἐκ ἐντεῦθεν ἡ σπουδή. διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ εὐλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἔσπευδεν, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι. τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Τότε μέντοιγε ἐπειδὴ παρῆν πεπεισμένος, ἀφέντος τε τοῦ Πάρθου καὶ τῶν Ἰουδαίων χρήματα παραχωρούντων, ἀπάσῃ τιμῇ ὑιαδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ παρὰ τὰς ἑστιάσεις προκατακλίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς

et Babylone degere conceſſit, vbi erat etiam Iudaeorum multitudo. Illi Hyrcanum vt pontificem et regem honorabant, vt et vniuerſa Iudaeorum gens, quae vſque ad Euphratem incolebat: id quod ei gratum erat. Sed cum Herodem regnum adeptum intellexiſſet, ſpem nouam concepit, tum quod iam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in iudicium vocatum et morte mulctandum, periculo et ſupplicio liberauit. Itaque hac de re Iudaeis ſermonem iniecit, qui ipſum frequentabant. At illi eum retinere, et vt maneret ſuadere, officia et honores commemorantes, nihilque ei deeſſe, quod ad dignitatem eius, vt pontificis atque regis, tuendam augendamque ab illis praeſtari poteſt: quodque maius eſſet, haec eum Hieroſolymis propterea conſequi non poſſe, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet; atque beneficia non pariter a regibus referri, quae priuati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

3. Cum iſta ei e re ſua eſſe ſuggererent, diſcedere tamen cupiebat Hyrcanus: et literis eum monuit Herodes, vt Phraatem oraret et qui illic eſſent Iudaeos, ne ei communem regni poteſtatem habituro inuiderent. Nunc enim tempus eſſe et ſibi referendae illi gratiae, qui ab eo nutritus et conſeruatus fuiſſet, et illi accipiendae. Haec Hyrcano ſcribens, mittit etiam ad Phraatem legatum Saramallam, et complura dona: eum etiam comiter orans, ne ſe homini bene de ſe merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud, quod adeo deſiderabat: ſed, quoniam praeter meritum principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus eſt, quaerebatque Hyrcanum in poteſtate ſua habere, aut etiam omnino tollere. id quod poſtea faciendum curauit.

4. Caeterum tunc, poſtquam ſpei plenus aderat, a Partho dimiſſus et a Iudaeis pecunia inſtructus, cum eum honorificentiſſime excepiſſet Herodes, primam in conuentibus ſedem ei tribuebat, et in conuiuiis accubandi loco ſuperiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, et

ἀνύποπτον πραγματευόμενος. ἀποκαθίστατο δὲ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐσασιάθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἐπισήμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τῷ Θεῷ, μετατεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων Ανάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.

ε'. Εὐθὺς ὢν ἐκ ἤνεγκεν Αλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν, θυγάτηρ μὲν Υρκανοῦ, γυνὴ δὲ Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Αλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα· τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Αριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' Ηρώδῃ συνοικοῦσαν Μαριάμμην, εὐμορφίᾳ διάσημον. ἐτεταράχτο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ, περιόντος ἐκείνου, τῶν ἐπικλήτων τὶς ἀξιοῦται τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μυσαρᾷ τινὸς αὐτῇ συμπραγματευομένου τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Αντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

ς'. Αντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ Φίλος αὐτοῦ Δέλλιος εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν ἐπί τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν Αριστόβουλον, ἠγάσθη τε τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν Μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ θῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν Αλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γραψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Αντωνίῳ διαπέμψασθαι. θεασαμένου γὰρ οὐδενὸς ἀθετήσειν ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Αλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Αντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐτερατεύετο, λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινος Θεοῦ γενέσθαι τοὺς παῖδας. ἐπραγματεύετο δὲ δι' αὐτοῦ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν Αντώνιον. ὁ δὲ, τὴν μὲν κόρην ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γεγαμημένην Ηρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπέστελλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν εὐπρεπείᾳ, προσιέμενος, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ηρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τε κάλλιστον ὄντα τὸν Αριστόβουλον, ἑκκαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γένει

omnem insidiarum suspicionem amoliens. Quin et alia fecit ad tuendum principatum, quae ei domesticam seditionem excitarunt. Vt enim caueret, ne quem ex illustribus pontificem crearet, euocat a Babylone quendam Ananelum nomine sacerdotem, eique pontificatum dat.

5. Hanc igitur contumeliam protinus non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Aristobuli regis filii coniux, quae ex Alexandro liberos habebat; alterum quidem pulchritudine praecellentem, nomine Aristobulum, alteram vero nuptam Herodi Mariamnem, formae venustate insignem. Verum animo turbata erat, et pueri ignominiam aegre ferebat, si, eo superstite, adscitus quidam pontificatu donaretur: atque adeo scribit Cleopatrae, (fidicine quodam operam suam ei praestante, vt recte perferrentur literae), vt puero ab Antonio peteret principatum.

6. Antonio autem segnius obtemperante, eius amicus Dellius, qui tum forte in Iudaeam propter quaedam negotia venerat, vt vidit Aristobulum, et pueri venustate plane obstupuit, et procetitatem eius et pulchritudinem admiratus est, neque minus Mariamnem regis coniugem: ac se pulchrorum matrem natorum Alexandram existimare prae se ferebat. Cumque illa cum eo in colloquium veniisset, persuadet, vt depictas amborum imagines Antonio missum iret. iis enim visis, nihil non ab illo impetraturam esse. His verbis elata Alexandra, picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immensum exaggerauit, dicens non ab hominibus, sed a quopiam Deo natos videri sibi pueros. eo enim animo ipse id agebat, vt ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accersere verecundatus est, quod ea Herodi nupta foret, et apud Cleopatram ex eiusmodi re criminationes vitaret: sed vt puerum mitteret scripsit, idque honeste fecit, addens, nisi graue videretur. His ad Herodem perlatis, haud sibi tutum esse iudicauit, forma et aetate florentem Aristobulum (erat enim annorum sexdecim) et genere praestantem mit-

προῦχοντα πέμπειν παρὰ τὸν Αντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τότε Ρωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπεριφανῶς ἐκ τοῦ δύνασθαι περιζόμενον. ἀντέγραψεν οὖν, ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμῳ καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, Ιουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ.

ζ'. Τούτοις δὲ παραιτησάμενος τὸν Αντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν Αλεξάνδραν. ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ἀποδημήσαι δυνατὸν ᾖ τετιμημένῳ, σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠτιᾶτο πολλὰ τὴν Αλεξάνδραν· "κρύφα "τε ἐπιβουλεύσαι, λέγων, τῇ βασιλείᾳ, καὶ διὰ τῆς Κλεοπά"τρας πράττειν, ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχήν, τὸ δὲ "μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ παραλάβοι τὰ πράγματα δι' Αντω"νίου, καὶ ταῦτα βούλεσθαι μὲν ἐκείνην ὡ δικαίως, ὁπότε καὶ "τὴν θυγατέρα συναποστερῶν τῆς ὅσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ τα"ραχὰς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ πραγματεύοιτο, πολλὰ πονήσαν"τος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου κινδύνοις τοῖς ὑ τυχοῦσιν, ὑ μὴν, "ἀπομνημονεύσας αὐτὸς ὧν ὑ καλῶς ἐκείνη πράξειεν, ἀπο"στῆσαι τοῦ δίκαιος εἶναι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νῦν, ἔφη, "διδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκατα"σαῖσαι τὸν Ανάνηλον, παιδὸς παντάπασιν ὄντος Αριστοβού„λου." τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίου μάλιστα πεφροντισμένως, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συμπαραληφθέντων φίλων, περιπαθὴς ἅμα, καὶ χαρᾶ τῶν ὑ προσδοκηθέντων καὶ δέει τῆς ὑποψίας, Αλεξάνδρα μετὰ δακρύων ἀπελογεῖτο, "περὶ μὲν τῆς ἱερωσύνης, Φαμένη, πᾶν "ὅτιοῦν ὑπ' ἀδοξίας σπασάσαι, βασιλείᾳ δὲ μήτε ἐπιτίθε"σθαι, μήτ' ἂν, εἰ καὶ προσοίοι, βούλεσθαι λαβεῖν, καὶ νῦν ἀπο"χρώντως τιμῆς ἔχουσα, διὰ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐκείνου, καὶ τὴν "ἀσφάλειαν τὴν ἐκ τοῦ δύνασθαι μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐ"τὸν ἅπαντι τῷ γένει περιοῦσαν, νῦν τε νενικημένη ταῖς εὐερ-

tere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentiſſimum, eundemque paratum, vt illo ad amores ſuos vteretur, et voluptates inuerecunde (quoniam quicquid ſibi lubebat facere poſſet) conquirentem. Reſcripſit igitur Herodes, ſi vel pedem e regione efferret adoleſcentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Iudaeis mutationes reſque nouas ſub alio rege ſperantibus.

7. Cumque ita Antonio ſe excuſaſſet, ſtatuit ille puerum et Alexandram non omnino expertes honoris relinquere. Quin etiam vxore eius Mariamne aſſiduis precibus illum obtundente, vt fratri ſuo pontificatum reſtitueret, cum et e re ſua eſſe iudicaret, vt ei in honore conſtituto non fas ſit peregre abeſſe, conuocato amicorum concilio grauiter de Alexandra conquerebatur; dicens, "et ipſam "clam regno inſidiari, et per Cleopatram id agere, vt ipſe "regno exueretur, et adoleſcens ope Antonii rerum ad"miniſtrationem ſuſciperet, idque eam haud iuſte conſti"tuiſſe, quando et filiam ſuam de honoris poſſeſſione de"turbaret, et tumultus faceret in regno, quod ille multis "laboribus ac periculis non leuibus quaeſiſſet, neque ta"men ipſum, memorem eorum, quae nefarie egerit, de"ſiturum eſſe ſemet illis aequum praebere, ſed et nunc, "dicebat, ſe filio eius pontificatum dare; atque antea "Ananelum pontificem creaſſe, quod puerulus omnino "eſſet Ariſtobulus." Cum iſta non temere, ſed, quod maxime volebat, conſulto et cogitato diceret, vt mulieres et amicos, qui tum forte aderant, falleret, Alexandra vehementer affecta tum gaudio ex iis, quae non exſpectauerat, tum metu, ne ſuſpecta foret, cum lacrymis pro ſe verba faciebat, dicens, "ſe de ſacerdotio quidem prae ignominia magnopere laboraſſe, de regno vero nequaquam "cogitaſſe, neque, ſi ad ſe delatum foret, illud velle ac"cipere, vt quae ſatis honoris habuerit, quod ille princi"patum teneret, et abunde ſecuritatis ſuae familiae, quod "is magis, quam alii, ad imperandum a natura factus ſit; "atque nunc quidem ſibi gratum eſſe honorem in filium "collatum, ſe vero ad omnia poſthac obedientem fore,

"γεσίας, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὴν τιμὴν, ἔστεσθαι δὲ "πρὸς πᾶν ὑπήκοος, παραιτεῖσθαι δὲ κἂν εἴ τι διὰ τὸ γένος "καὶ τὴν ὅσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπα-"θείας δράσειεν." ὅτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ σπυ-δαιότερον ἢ θᾶττον ἐν δεξιᾶς διελύοντο, πάσης ὑποψίας, ὡς ἐδόκουν, ἐξηρημένης.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ηρώδης Αριστόβυλον ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν· καὶ ὡς πρὸς Αντώνιον τῶν εἰς Αριστόβυλον ἀπελογεῖτο. Περί τε Ιωσήπου καὶ Μαριάμμης.

Ο Δὲ βασιλεὺς Ηρώδης, εὐθὺς μὲν ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιε-ρωσύνην Ανάνηλον, ὄντα μὲν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, ὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἀπῳκισμένων Ιουδαίων. ὀ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τῶνδε τῶ λαῶ περὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίθησαν, ἔνθεν ἦν Ανάνηλος, ἀρχιερατικῆ γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ηρώδῃ σπουδαζόμενος. τῶτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησεν, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ κατέ-λυσεν, ἐπὶ τῷ παῦσαι τὰς οἰκίας ταραχὰς, παράνομα ποιῶν. ὀ γὰρ ἄλλως γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ παρα-λαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ιησοῦν, καταστήσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ονίαν· δεύτερος δὲ Αριστόβυλος Υρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελ-φὸν, Ηρώδης δὲ τρίτος ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Αριστοβύ-λῳ τῷ παιδί.

β'. Καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ περὶ τὴν οἰ-κίαν, ὀ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐν διαλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλει, τὴν Αλεξάνδραν ἐπί τε τοῖς ἐγχειριθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προσέτατ-τεν οὖν ἕν τε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξου-σίας δρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ Φυλακαὶ, λανθάνοντος ὀδ' εἴ τι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ἐπιτηδεύοιτο. ταῦτα

"veniamque petere, si quid propter generis necessitudi-"nem suique nimiam fiduciam rei indignitate commotus "inconsultius feciſſet." Post hoc colloquium, maiori etiam cum studio, quam antea, fide inuicem data in gratiam redierunt, omni, vt videbatur, suspicione sublata.

CAP. III.

Quomodo Herodes Aristobulum pontificem constituit, et non multo post interficiendum curauit: vtque coram Antonio causam super Aristobulo dicebat. Deque Ioſepho et Marianne.

IGitur Herodes Ananelum pontificatu protinus abdicauit, qui non erat, vt prius retulimus, ex indigenis, sed a Iudaeis oriundus vltra Euphratem in coloniam deductis. aliquammulta enim huiusce populi millia circa Babylonem habitatum deportata sunt: e quibus erat Ananelus, generis inter eos pontificii, quem Herodes iamdiu sibi consuetudine deuinctum tenebat. Hunc ille quidem honorauit, cum primum regnum adeptus est, ipse vero postea honorem ei abrogauit, vt domesticas turbas sedaret, contra leges faciens. haud enim aliter quispiam honore isto priuatus fuit, vbi semel eum acceperit. Sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem violauit, abdicato Iesu et fratre eius Onia substituto: secundus vero Aristobulus Hyrcanum fratrem summouit; tertius autem Herodes principatum sacerdotii Aristobulo puero reddidit.

2. Et tunc quidem sibi visus est malis domesticis remedium adhibuisse. neque tamen, vt par fuit, post gratiam reconciliatam a suspicione vacuus erat, Alexandram tum ex praeteritis conatibus cur vereretur sibi iustam causam esse arbitratus, tum si res nouas moliendi occasionem nacta sit. Itaque iussit eam in regia degere, neque quicquam per potestatem facere. Quin et custodes eam ita obseruarunt, vt nihil praeter quotidianam viuendi consuetudinem agere posset, quod non rescisceretur. Haec

πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίᾳ, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. Φρονήματος γὰρ ἔμπλεως ὅσα γυναικείᾳ, ἐκ τῆς ὑπόπτου ἐπιμελείας ἀνηξιοπάθει, παντὸς ἄτινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς εὐπρεπείᾳ, μετὰ δυλείας καὶ φόβου καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν παρὰ τὴν Κλεοπάτραν ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ παρακαλοῦσα προσβοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν, παρασκευασαμένη, ταύταις αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἐπιτάξασα τῶν οἰκετῶν τοῖς συνειδόσι διὰ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὲ τοὐντεῦθεν ἐπὶ θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον, ᾧ διαπλεύσειν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλον, παρεσκευασμένον. ταῦτα Σαββίωνι τῶν ἐκείνης Φίλων Αἴσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει προσπεσών, ὡς εἰδότι Φράσας. πυθόμενος δὲ Σαββίων, καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς Ηρώδῃ πρότερον, ὅτι τῶν ἐπιβλυσασάντων Αντιπάτρῳ κατὰ τὴν Φαρμακείαν εἷς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῇ περὶ τὴν μήνυσιν εὐνοίᾳ προσεδόκησε. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς Αλεξάνδρας ἐπιβλήν. ὁ δὲ, τὴν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δράσμου συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα βλόμενον ἦν αὐτῷ διαθῆναι, τολμήσας· οὐ γὰρ ἀναχέσθαι Κλεοπάτραν αἰτίαν ἐπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν· ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἐπιεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι· προῦκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς εὐφροσύνας αὐτός τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἦν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῶν τοιούτων ἐπισπεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον Αριστόβυλος, ἕβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς

omnia eam paulatim exacerbabant, odiumque mox ſuccreſcebat. Cum enim ſuperbia muliebri eſſet inflata, curam ſuſpicioſam ſibi adhibitam indigne ferebat, malens quiduis potius pati, quam vt fiducia priuata, honoris ſpecie in ſeruitute et formidine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatram, de rebus ſuis continenter conquerendo, et illam, vt ſibi pro viribus ſubueniret, orando. Illa vero iuſſit, vt clanculum cum puero ad ſe perfugeret in Ægyptum. id quod ei facere viſum eſt, et artem huiuſmodi comminiſcitur. Comparatis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in has ſeipſam et filium impoſuit, poſtquam famulis conſciis imperaſſet, vt ſe noctu efferant. Erat autem inde iter eis ad mare, nauiſque parata, qua in Ægyptum nauigaturi erant. Sed eius famulus Æſopus, cum forte in Sabbionem eiuſdem amicum incidiſſet, quaſi cum conſcio loqueretur rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi inuiſus eſſet, quod vnus eorum eſſe putaretur, qui Antipatri venenum porrexiſſent) ſperauit huius indicii beneuolentia ſeſe odio regis liberaturum. Regi itaque Alexandrae conſilium narrat. Ille vero paſſus eam vſque ad rei aggreſſionem procedere, cum iam in eo eſſet, vt fugeret, eam deprehendit. Delictum tamen ei condonauit, nihil duri, quamuis libenter in eam animaduerſurus eſſet, ſtatuere auſus: (non enim Cleopatram, propter ſuum in eum odium, laturam putabat, vt illa accuſaretur) quin ea animi magnitudine videri voluit, vt eis clementia ignouiſſe putaretur: ſed omnino adoleſcentem e medio tollere ei propoſitum erat. Verum vt probabilius latere poſſet, non ſtatim id, neque mox poſt illa, quae perpetrauerant, faciendum videbatur.

3. Cumque iam inſtaret vmbraculorum feſtum, quod apud nos maxima cum ſolennitate ſeruatur, eos dies praeteriit, atque voluptati vna cum populo ſeſe dedidit: quae tamen res in cauſa fuit, vt eum inuidia manifeſte ad id, quod ſtatuerat, celerius exſequendum incitarit. Nam adoleſcens Ariſtobulus, annos ſeptemdecim natus, cum ad

ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος, καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεράγων, τῇ γε μὴν περὶ τὸ γένος ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγένετο, καὶ τῶν Ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἀναγκὴς μνήμη παρέσῃ. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχαῖς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ πεπόιθεσαν ὁμολογίαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν Ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἣν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιᾶτο μὲν ἐν Ἰεριχοῦντι, δεχομένης αὐτὸς τῆς Ἀλεξάνδρας, φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῇ δὲ περὶ τὸν τόπον ἰδιώματος θερινωτέρᾳ τυγχάνοντος, συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες· καὶ ταῖς κολυμβήθραις ἐπισάντες, αἱ μεγάλαι περὶ τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμώτατον τῆς μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων· ἔπειτα προαχθέντος καὶ τῷ μειρακίῳ τῷ καὶ τὸν Ἡρῴδην ποιοξύναι, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπιτέτακτο, σκότους ἐπίοντος, βαρεῖντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, ἐκ ἀνῆκαν, ἕως καὶ παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν ἔτως Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἀρχιερωσύνην καταχὼν ἐνιαυτόν, ἣν Ἀνάνηλος ἐκομίσατο πάλιν.

δ'. Ἐξαγγελθέντος δὲ τῷ πάθει ταῖς γυναιξίν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρῆνος ἦν ἐπὶ προκειμένῳ τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄχετον· ἥ τε πόλις, τῷ λόγῳ διαδοθέντος, ἐπερήλγει, πάσης ἑστίας οἰκειωμένης τὴν συμφορὰν ὡς ἐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γενομένην. Ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν συνέσει τῆς ἀπωλείας, τὸ μὲν ἀλγοῦν ἐκ τοῦ γινώσκειν ὅπως

aram ex lege sacra facturus adscendisset, et vestitu pontificio indutus, et religionis ceremonias rite peragens, tam pulchritudine quam magnitudine aetatem antecellens, neque non in forma plurimam generis sui nobilitatem ostendens, tum multitudo et impetu quodam mentis et voluntate in eum ferebatur, eisque non obscure aui eius Aristobuli facta in memoriam redierunt. victique paulatim quo erant in ipsum animo palam faciebant, gaudentes simul et moerentes faustisque acclamationibus preces miscentes, adeo vt populi in ipsum beneuolentia facile perspiceretur, et plus iusto vti in regno viderentur beneficiorum prius acceptorum testificationi studere. His omnibus de causis decreuit Herodes, quod instituerat aduersus adolescentem perficere. Itaque festis transactis, cum Hierichunte epulatus esset, ipsos excipiente Alexandra, id agebat, vt blanditiis adhibitis in locum securum adolescentem proliceret. quo facto ita se comparabat, vt simul cum eo luderet et iuuenili licentia vteretur ad eum delectandum. Cum autem loci natura paulo aestuosior esset, congregati cito exierunt prae languore, et piscinis adstantes, quae satis magnae aulam circumfluebant, plagae meridionalis calorem maximum refrigerabant. ac primum spectabant quosdam e seruulis et amicis suis natantes: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuisset, amici Herodis, quibus id negotii mandatum, cum iam tenebrae essent, per lusionis speciem deprimere et mergere natantem non prius destiterunt, quam eum plane suffocassent. Atque ita quidem exstinctus est Aristobulus, cum annos in vniuersum octodecim vixisset, et pontificatum anno tenuisset, quem Ananelus iterum suscepit.

4. Cum autem id, quod accidisset, mulieribus nunciatum esset, statim quidem ex mutatione inexspectata fletus fiebat et luctus continuus super mortuo ante oculos iacente; totaque vrbs sparso rumore grauiter dolebat, vnaquaque domo calamitatem tanquam propriam et non alienam deflente. Sed in primis Alexandra, vbi filii interitum resciuit, vehementer affecta est; maiorem etiam dolorem

ἐπράχθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ἐπὶ μείζονος κακοῦ προσδοκία ποιουμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία παραγράψασθαι βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως, εἰ δύναιτο ζῶσα προσαρκέσαι τῷ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τό τε πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκράτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν ἐπιδεῖναι τῷ κατὰ πρόνοιαν ἀπολέσθαι τὸν υἱὸν ἱκανὸν εἰς εὐκαιρίαν ἀμύνης ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. Ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς ἐπεσκευάζετο, μὴ μετὰ προνοίας γενέσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ἐπιτηδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο· δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματευόμενος. τά γε μὴν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ὑπερεδείξατο, πολλὴν μὲν τὴν παρασκευὴν περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολὺν δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ παραμυθήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

ε'. Τὴν δ' Αλεξάνδραν ἤττησε μὲν οὐδὲν τῶν τοιούτων, ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέχουσα τὴν ὀδύνην ὀδυρτικὴν ἐποίει καὶ φιλόνεικον· καὶ γράφει τὴν ἐπιβουλὴν Ἡρώδου τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι σπεύδουσα προσαρκέσαι δεομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτείρουσα τῆς Αλεξάνδρας, αὐτῆς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Αντώνιον οὐκ ἀνίει τίσασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παροξύνουσα. ὁ γὰρ ἄξιον Ἡρώδην, δι' αὐτοῦ καταστάντα βασιλέα τῆς ἐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδείκνυσθαι παρανομίας. τούτοις ἀναπειθόμενος Αντώνιος, ὡς ἐπὶ Λαοδικείας ἐστάλη, πέμπει κελεύων Ἡρώδην ἐλθόντα τῶν εἰς Αρισόβουλον ἀπολογήσασθαι· πεπρᾶχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐπιβουλὴν, εἰ δι' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ τήν τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνῆκεν

capiens, cognito, quo modo res perpetrata erat, caeterum neceſſe habens omnia patienter ferre, mali grauioris metu. Et ſaepe quidem eo ventum eſt, vt ſibi manus afferendo vitam finiret, tamen ſe cohibuit, ſi forte viuendo poſſet opis aliquid conferre ad vltionem eius, qui per inſidias iniuſte peremtus erat; proptereaque magis vitam retinebat: ac, diſſimulando ſe ſcire filium de induſtria necatum fuiſſe, exiſtimabat hoc ſibi ſatis eſſe, vt aliquando factum vlciſci poſſet. Et illa quidem ſe reprimebat, ne eum ſuſpicaretur. Herodes vero omnibus, qui foris eſſent, fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuiſſe, non ſolum id agendo, vt nihil ad luctus ſolennes deeſſet, verum etiam lacrymas emittendo, et ſe ex animo vereque lugere oſtendendo. ac fortaſſe a dolore victus fuerit ad conſpectum exſtincti in flore aetatis et pulchritudinis, tametſi arbitraretur pueri mortem ſibi in ſecuritatem cedere: ſed perſpicuum erat illa ab eo facta eſſe, vt ſemet expurgaret. Atqui praecipue in funeris magnificentia modum exceſſit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando, quam in magna aromatum vi congerenda, plurimiſque cum eo ſepultis ornamentis; adeo vt mulieribus excuſſerit moeſtitiam et dolorem, atque hac ſaltem parte ſolamen eis praebuerit.

5. At huiuſmodi nihil vincere et lenire quidem potuit Alexandram; ſed indies magis magiſque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat et peruicacem: atque adeo per literas Cleopatrae ſignificat Herodis inſidias, filiique interitum. Illa vero, quae iampridem Alexandrae precibus ſatisfacere cuperet eiuſque vicem doleret, eam rem pro ſua habebat, et Antonium ad pueri necem vlciſcendam impellere non deſinit: haud enim aequum eſſe, dictitabat, vt Herodes, qui opera eius regnum ad ſe nihil pertinens adeptus eſt, eiuſmodi ſcelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, vbi Laodiceam venit, ad Herodem mittit, vt ad cauſam ſuper Ariſtobulo dicendam veniat: inſidias enim, ſi ab ipſo factae fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen et Cleopa-

ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν Αντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν· οὐδὲ γὰρ ἄλλό τι πράττειν ἐνῆν· καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτῆς Ιώσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων, ἐνετείλατο λεληθότως, εἰ πάθη τι παρ' Αντωνίῳ, παραχρῆμα καὶ τὴν Μαριάμμην ἀνελεῖν. ἦτος τε γὰρ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' εὐμορφίαν ἄλλῳ τινὶ σπουδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Αντωνίῳ περὶ τὴν ἄνθρωπον, ὅτι καὶ πάλαι παρακηκοὼς ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. Ηρῴδης μὲν ἂν ἐπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐκ ἀσφαλεῖς ἔχων ὑπὲρ τῶν ὅλων, ἀπῄει πρὸς Αντώνιον.

ς'. Ο δὲ Ιώσηπος ἐπὶ τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμῃ, περί τε πραγματείας καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἣν ἔδει βασιλευομένῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, καθίει εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς Ηρῴδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας. ἐξερωτωμένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς Αλεξάνδρας, ὑπερεσπουδακὼς ὁ Ιώσηπος ἐπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προήχθη καὶ τὰ περὶ τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ἐκ ἀξιοῦντος οὐδὲ θανάτῳ διαζευχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ Ιώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκός, ἐ τὸ φιλόστοργον τῆς περὶ τὸν Ηρῴδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ἀποθνήσκοντος ὑστερήσειαν ἀπωλείας καὶ θανάτου τυραννικοῦ, προσλαμβάνουσαι, χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον.

ζ'. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν τῶν Ιεροσολυμιτῶν παρὰ τῶν ἐν ἔχθει τὸν Ηρῴδην ἐχόντων, ὡς Αντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν ἐτάραξεν, ὡς εἰκὸς, τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. Αλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν Ιώσηπον ἀναπείθει, τῶν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ Ρωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ἐπὶ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, ἡγεμόνα Ιουλίου. διὰ γὰρ τοῦτο

trae ſimultatem veritus, quae Antonium in ſe incitare non intermitteret, ſtatuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Ioſepho auunculo ſuo principatus et rerum procuratione, ei arcane praecepit, vt, ſi quid ipſe ab Antonio paſſus eſſet, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore deuinctum eſſe, vt contumeliam timeret, ſi, ſe mortuo, illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. ſummatim vero innuebat Antonii impetum, quo in mulierem ferebatur, cum olim aliquid de eius pulchritudine inaudiiſſet. Et quidem Herodes, his praeceptis, cum ſpe de ſumma rerum dubia ad Antonium proficiſcitur.

6. Ioſephus autem, cum regni negotia adminiſtraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, et quod negotia id poſtularent et honos, quem reginae ab ipſo haberi oportuit, eo deuenit, vt ſaepe memoraret Herodis erga ipſam beneuolentiam et amorem. Cumque illae, praeſertim Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Ioſephus monſtrandi regis animi plus iuſto cupidus, eo prouectus eſt etiam, vt ea detegeret, quae ſibi data in mandatis eſſent, illa in argumentum pateſaciens, quod nec ſine ea viuere poſſet, neque, ſi quid grauius pateretur, ab ea diſiungi vellet. Haec quidem Ioſephus. Mulieres vero, vt veriſimile erat, non ad vehementiam amoris, quo tenebatur Herodes, ſed ad facti atrocitatem animum advertentes, ac quaſi illo mortuo ipſis pereundum eſſet et tyranni crudelitate moriendum, ex dictis ad grauiſſima quaeque ſuſpicanda adductae ſunt.

7. Interea rumor per vrbem Hieroſolymitarum ſparſus erat ab Herodis inimicis, illum cruciatu et morte ab Antonio affectum eſſe. Qua ex fama, vt par fuit, tota regia perturbata eſt, praeſertim feminae. Itaque perſuaſit Alexandra Ioſepho, vt ex regia egreſſus ſeſe vna cum ipſis ſub legionis Romanae ſigna reciperet, quae tum ad vrbem regni tuendi gratia Iulio duce caſtra habebat. Sic

πρῶτον μὲν, εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχὴ περὶ τὴν αὐλὴν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὶ Ρωμαίοις εὐμενεῖς ἔχοντες· ἔπειτα καὶ τεύξεσθαι παντὸς ἠλπικέναι, τὴν Μαριάμμην Αντωνίῳ θεασάμενοι, δι' ἣ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν.

ή. Ἐπὶ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' Ηρώδου περὶ τῶν ὅλων ἀφίκετο, τῆς φήμης ἐναντία καὶ τῶν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' Αντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῶν Ιεροσολύμων· ταχὺ δὲ ταῖς ὁμιλίαις παρεσκήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τῆς Κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὴν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Αντώνιος βασιλέα περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν γεγενημένων εὐθύνας ἀπαιτεῖν, ὅτως γὰρ ἂν ὁδὲ βασιλεὺς εἴη· δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ηρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῄει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' Αντωνίῳ, συνθωκῶν ἐν ταῖς διαγνώσεσιν, καὶ συνεσιώμενος ἕφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς Κλεοπάτρας ὄσης· ἡ, πόθῳ τῆς χώρας ἐξαιτεμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον ἐσπεδάκει ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέν τοι τυγχάνων Αντωνίᾳ, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυχερὲς, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἥξειν, βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῷ προσειληφὼς τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Αντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ διὰ τοῦτο παρηγορήσαντος ὁμῶ καὶ ἀποσκευασαμένῳ τὰς ἐντεύξεις, ἃς ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἐποιεῖτο.

θ. Τούτων τῶν γραμμάτων ἀπενεχθέντων, ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἣν ὡς ἀπολωλότος εἶχον καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς Ρωμαίους. ὁ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ προαίρεσις. ἀλλ'

enim primum, dicebat, si quis in aula tumultus oriretur: ipsos tutius acturos in Romanorum beneuolentia: deinde sibi spem factam esse omnia se consequuturam, si Mariamnem vidisset Antonius, per eumque principatum recuperaturos, et nulla re carituros, quae in nobilitate regia educatis digna foret.

8. Cum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt ab Herode de toto negotio literae, priori etiam rumori plane contrariae. Vt enim venit ad Antonium, eum statim donis (quae Hierosolymis apportauerat) sibi conciliauit: ac statim, vt cum eo colloquutus est, effecit, vt ei ne succenseret quidem aut irasceretur; atque Cleopatrae verba parum valebant aduersus ea, quibus beneuolentiam eius demerebatur. Negabat enim Antonius decere a rege rationem eorum reposci, quae gessisset in imperio, ita enim ne regem quidem eum fore; atque par esse, vt qui honorem ei dederint et potestatem tribuerint, ea quam liberrime vti sinant. Idem etiam Cleopatrae nequaquam conuenire dicebat in factis principum esse curiosam. Hisce de rebus scripsit Herodes, necnon alios honores ei ab Antonio habitos memorauit, vt pro tribunali illi assideret, et quotidie conuiuiis eius interesset, atque ista ab eo assequeretur, infensa licet atque ipsum incusante Cleopatra; quae, regionis cupiditate petens atque contendens, vt sibi regnum obueniret, modis omnibus studuerat, vt eum e medio tolleret. Verum sibi aequum habenti Antonium nihil gravius iam exspectandum esse, sed breui venturum, firmiore illius erga regnum resque suas fretum beneuolentia, et Cleopatrae nullam amplius plus habendi spem reliquam esse; cum Antonius, vice eorum, quae postulauerat, Coelen-Syriam ei dederit; atque adeo simul iratam lenierit feceritque, vt a petitione regni Iudaeae desisteret.

9. His literis allatis, ardor ille ad Romanos se recipiendi, tanquam mortuus esset Herodes, statim restinctus est, neque tamen non rescitum est illorum consilium.

ἐπεὶ παραπέμψας ὁ βασιλεὺς Αντώνιον ἐπὶ Πάρθους εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπέστρεψεν, εὐθὺ μὲν ἥ τε ἀδελφὴ Σαλώμη καὶ ἡ μήτηρ αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἣν ἔχον οἱ περὶ τὴν Αλεξάνδραν, ἀπεσήμηναν· ἡ δὲ Σαλώμη καὶ κατ' ἀνδρὸς Ιωσήπου λόγον εἶπεν, ἐν διαβολῇ ποιοῦσα, καὶ τῇ Μαριάμμῃ συγγενόμενον διατελεῖν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ἐκ πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς διαφορὰς φρονήματι χρωμένη μείζονι, τὴν ἐκείνων ἐξωνείδιζε δυσγένειαν. Ηρώδης δὲ θερμῶς ἀεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔχων, εὐθὺ μὲν ἐξετετάραχτο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν· ἐπικρατούμενος δὲ, τῷ μὴ προπετῶς τι ποιῆσαι διὰ τὸν ἔρωτα, συντόνῳ τῷ πάθει καὶ τῷ ζήλῳ παροξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν Μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τῶν πρὸς τὸν Ιώσηπον. ἀπομνυμένης δ' ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτήσῃ προσῆν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κατὰ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς ὀργῆς ἡττώμενος τῆς περὶ τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ἀπολογεῖσθαι περὶ ὧν ἔδοξεν ἀκούσας πεπιστευκέναι, καὶ περὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῇ πολλὴν ὡμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι στοργῆς καὶ εὐνοίας πρὸς αὐτὴν ἀνωμολόγει· καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρὸς πίπτον εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον τῷ βασιλέως πιστευόμενος, καὶ ἐπὶ τὴν αὐτῷ διάθεσιν ἕλκοντος· ὁ φιλοῦντος, εἶπεν ἡ Μαριάμμη, τὸ κατὰ τὴν ἐντολήν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Αντωνίου, κἀμὲ συναπολέσθαι τὴν ὑδενὸς αἰτίαν. τούτου προσπεσόντος τῷ λόγῳ, περιπαθήσας ὁ βασιλεὺς, εὐθὺ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, καὶ τῶν αὐτῷ τριχῶν αὐτὸς ἐδράττετο, περιφανὲς φώριον ἔχειν τῆς τῷ Ιωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ὁ γὰρ ἂν ἐξειπεῖν ἃ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγενημένης. ὅτως δ' ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκράτησεν, ἑαυτῷ διακαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς· τὸν μέν τοι Ιώσηπον εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προσέταξεν· καὶ τὴν Αλεξάνδραν, ὡς ἁπάντων παραιτιαν, δήσας ἐφύλαττεν.

Nam postquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiscente, in Iudaeam rediit, eius soror Salome et mater ei protinus Alexandriae institutum declararunt: et insuper Salome contra maritum suum Iosephum criminationem protulit, quod frequenter cum Mariamne consuetudinem habuerit. Illa autem hac de causa dicebat, quod ei iampridem infensa erat, propterea quod inter earum contentiones, illa, plus iusto fastidiosa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes vero, qui in Mariamnem semper ardore flagrabat amatorio, statim turbatus est, et obtrectationis impatiens erat: verum semet cohibens, ne quid propter amorem temere committeret, vehementi affectu et aemulatione incitatus, Mariamnem seorsum interrogauit de congressibus cum Iosepho. Sed ea iurante, et omnia, quae insontibus inesse solent, ad sui purgationem allegante, regi paulatim persuadebatur, et ira sedabatur, vincente eum coniugis amore eousque, vt sese excusaret, quod iis, quae audierat, credidisse videretur, eiusque modestiae magnas gratias ageret, et singularem suum erga ipsum amorem et beneuolentiam fateretur: denique, vt plerumque fit in amoribus, in lacrymas et mutuos complexus magno affectu euaserunt. Cum autem rex id ageret, vt magis magisque ei fidem faceret, eamque ad ipsum redamandum pertraheret: sane non est amantis, inquit Mariamne, in mandatis dare, vt, si quid ipsi grauius accideret ab Antonio, ego vna peream nihil commerita. Hoc elapso verbo, rex percussus eam statim de manibus dimittebat, et vociferabatur, atque ipse sibi capillos vellebat: manifestum se dicens indicium habere Iosephi cum ea consuetudinis. nunquam enim enunciaturum fuisse quae seorsum audiisset, nisi magna illis apud se inuicem fides fuisset. Sic affectus parum abfuit, quin vxorem occideret. Illius autem amore victus, postquam se dolenter et aegre continuisset, hunc impetum reprimebat: veruntamen Iosephum, ne in conspectum quidem suum admissum, necari iussit; et Alexandram, tanquam omnium causam, in custodiam dedit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Κλεοπάτρα, τῆς Ιουδαίας καὶ τῆς Αραβίας μέρη τινὰ παρ' Αντωνίου λαβοῦσα, εἰς Ιουδαίαν ἀφικνεῖτο· καὶ ὡς Ηρώδης, αὐτὴν πολλοῖς δωρούμενος, ἐπ' Αἰγύπτου προπέμπει.

ΕΝ δὲ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Συρίαν ταραχὰς εἶχε, διὰ ἀνιείσης τῆς Κλεοπάτρας τὸν Αντώνιον μὴ πᾶσιν ἐπιχειρεῖν· ἔπειθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι. καὶ πλεῖον ἴσχυσεν ἐκ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας. Φύσει δὲ πλεονεξία χαίρουσα, παρανομίας οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἤδει γενησομένην, προανελοῦσα Φαρμάκοις, πεντεκαιδέκατον ἔτος ἔχοντα· τὴν δ' ἀδελφὴν Αρσινόην ἱκετεύουσαν ἐν Εφέσῳ πρὸς τὸ τῆς Αρτέμιδος ἀποκτείνασα διὰ Αντωνίου. χρημάτων μὲν γὰρ ἔνεκεν, εἴπερ μόνον ἐλπισθείη, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι παρηνομήθησαν, οὔθ' ἱεροῦ τινος οὕτως ἀσύλου δόξαντος, ὡς μὴ παραιρεθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου, μὴ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς εὐπορίαν τῇ τῆς ἀδικούσης πλεονεξίᾳ. τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὔταρκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐσπουδάκει. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Αντώνιον ἤπειγεν ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι· καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν, ἀποκτίννυσιν· ἦτει δὲ παρ' Αντωνίου τήν τε Ιουδαίαν καὶ τὴν τῶν Αράβων, ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' Αντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ Φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακούειν εἰς ὅ, τι ἂν ἐκείνη θέλει. τὸ μέντοι περιφανὲς τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπει, μὴ μέχρι τοσούτου κατήκοον γενόμενον ἐπὶ μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος

CAP. IV.

Quomodo Cleopatra, cum partem Iudaeae et Arabiae ab Antonio impetrasset, in Iudaeam venit: vtque Herodes, ipsam large muneratus, ad Ægyptum deducit.

INterea autem turbatum est in Syria, Cleopatra non desinente Antonium incitare, vt vicinos omnes bello adoriretur. illi enim persuadebat, vt auferens cuique suam dynastiam ipsi eam donaret: multumque apud eum gratia valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. cumque natura esset alieni appetens, nihil vtcunque iniustum intentatum reliquit, vt quae fratrem quindecim annos natum, quem sibi in regnum successurum norit, veneno prideni sustulerat; et sororem Arsinoën, Ephesi in templo Dianae supplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, vbicubi vel minima eius spes affulgeret, et templa et sepulcra violata erant: nec quis locus sacer adeo a violentia tutus existimatus, quem non suis ornamentis spoliauit, nec profanus, qui non passus est quodcunque fieri nefas esset, si vel tantillum faceret conferretque ad iniustam alieni cupidinem. ad summam nihil satis erat mulieri sumtuosae atque cupiditatibus seruienti, quo minus omnia ei deesse viderentur, quorum studio teneretur. Quamobrem et Antonium continuo illa solicitabat, vt aliis ablata ipsi largirētur; atque inter obeundum cum eo Syriam, eam in possessionem suam redigere cogitabat. Et Lysaniam quidem Ptolemaei filium, ipsum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit: flagitabatque ab Antonio Iudaeam et Arabiam, ipsum orans, vt a regibus, qui eas tenerent, auferret. Confiebat autem, vt Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo vt non solum quod eum ea consuesceret, sed fascinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei, quousque ipsa voluerit. veruntamen manifestae iniuriae verecundia ipsum inhibuit, ne in omnibus voluntati eius obsequendo in maximis offenderet. Ne itaque postulanti prorsus recusaret, neue quaecun-

ἐκ Φανερᾶ δόξη κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρᾳ παρελόμεν.., τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς Ελευθέρᾳ ποταμᾷ πόλεις ἄχρις Αἰγύπτᾳ, χωρὶς Τύρᾳ καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρήσης αὐτῇ δοθῆναι.

Β'. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ παραπέμψασα μέχρις Εὐφράτου τὸν Αντώνιον, ἐπ' Αρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν Απαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν Ιουδαίαν· Ηρῴδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε Αραβίας τὰ δοθέντα καὶ τὰς περὶ τὴν Ιεριχοῦντα προσόδους Ηρῴδου μισθωσαμένου. Φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ παρὰ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις ὄσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας περὶ τὸν Ηρῴδην γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπαρακαλύπτως ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χαιρούσῃ, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας ἀρχὴν τὴν ἐπ' αὐτὸν γενησομένην ὕβρει ὑποκατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἥττασθαι διέφαινεν. Ηρῴδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὐνοῦς ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν εἰς ἅπαντας ἐπισάμενος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν, εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προέσει, καὶ Φθῆναι τιμωρούμενος, εἰ συνεδρεύσασα τοιούτοις ἐγχειρεῖ, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς Φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Αντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία κατάσχῃ, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον ἐκώλυον οἱ Φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες, ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα κίνδυνον Φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι τὸν Αντώνιον, οὐδ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσειε πρὸ τῶν ὀμμάτων· τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βία

que ipsa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abstulit ab vtroque eorum regionis partem, eamque Cleopatrae tribuit: eique etiam vrbes dedit, quae sunt intra Eleutherum flumen vsque in Ægyptum, exceptis Tyro et Sidone, quod eas antiquitus liberas esse sciret, licet illa, vt sibi darentur, multum flagitante.

2. Cleopatra, his impetratis, et Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, vsque ad Euphratem deducto, reuersa est, et Apamiam Damascumque venit, et in Iudaeam processit; Herode ipsam conueniente, atque Arabiae partem ei datam redimente, necnon prouentum agri Hierichuntis. regio enim illa balsamum fert, rem eius loci pretiosissimam, et nusquam alibi prouenientem; itemque palmas multas, easque pulchras. Ibi dum illa moratur, et cum Herode magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, vtens, vt natura eius ferebat, inuerecunde voluptatibus, quae illic essent, et forsan etiam illius amore capta, aut, quod verisimilius, clam id agens, vt ex stupro, quod ab illo passura esset, insidiarum occasionem nanciscceretur. Summa autem, amore irretitam esse prae se ferebat. At Herodes, qui iampridem parum beneuolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes molestam esse, insuper et tunc, si ex effrenata libidine eo deuenerit, dignam iudicans quam odio haberet, et anteuerteret ab ipsa poenas sumendo, si ex insidiis ad huiusmodi aliquid aggrederetur, eius sermonem a se repulit, et cum amicis consultauit, vtrum eam, cum posset occidere, deberet. malis enim multis omnes se liberaturum esse, quibus et iam molesta fuit ac porro futura sit, magnoque Antonii etiam commodo hoc ipsum facturum, quandoquidem nec ei se fidelem praestitura esset, si vnquam opportunum et vtile ei foret, vt ita se gereret. Cum haec vellet, ab incepto eum prohibuerunt amici, primum quidem suggerendo, ei haud conuenire, dum in rebus maioribus occuparetur, manifestum adire discrimen; deinde vrgendo et obsecrando, ne quid temere ageret. non enim hoc laturum Antonium, licet ipsi perspicuum foret, magno id ei esse emolumento: immo et amorem ipsi

καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στῆσαι, μέτριόν τε ἡδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν φαίνεσθαι, τὸ μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγενημένου, μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐχηκυῖαν τὸν χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ ταύτην τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τῆς ἐκείνου διαθέσεως φαινομένης. ἐξ ὧν ὃν ἄδηλον, ὡς μεγάλων καὶ ἀπαύστων κακῶν ἀναπληθήσεται τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ καὶ τὸ γένος, ἐξὸν, ἀποχρησάμενον τὴν ἁμαρτίαν, εἰς ἣν ἐκείνη παρακαλεῖ, θέσθαι τὸν καιρὸν εὐχημόνως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες ἐξ εἰκότων παραδηλοῦντες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου πρόπεμψεν.

γ'. Αντώνιος δὲ, τὴν Αρμενίαν καταλαβὼν, Αρταβάζην τὸν Τιγράνου, σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις, δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν Κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας, ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Αρμενίας δ' ἐβασίλευσεν Αρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, διαδρὰς ἐν τῷ τότε. καὶ τοῦτον Αρχέλαος καὶ Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες, Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Περὶ δὲ τῆς Φοράς, ἃς ἔδει τελεῖν, τῆς ὑπ' Αντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν Ηρῴδης δίκαιος ἦν, ἀσφαλὲς ἡγούμενος διδόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' Αραψ, Ηρῴδου τὴν Φορὰν ἐπιδεξαμένου, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ διακόσια τάλαντα· μετὰ ταῦτα δὲ κακοήθης ἦν καὶ βραδὺς εἰς τὰς ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἰ καὶ μέρη τινὰ διαλύσειεν, ἡδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρῴδης ἐχώρει κατὰ τὸ Αραβος, καὶ συμβαλὼν πολλάκις τελευταῖον νικᾷ, καὶ προσατεῖν τὸ ἔθνος ὑπὸ τῶν Αραβων ἠρέθη. Περί τε σεισμοῦ μεγάλου.

Ηρῴδης δὲ, τοῦτον τὸν τρόπον ἀγνωμονοῦντος καὶ τελευταῖον ἡδὲν ἔτι τῶν δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε μὲν ὡς ἐπε-

magis accendet, quod vi et ex insidiis ea orbari existimaretur, nec aliquid adesse, quod in commodam excusationem afferri posset, cum et mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius aeui eminentissimam, et vtilitas, si qua esse putaretur, cum audacia et amoris illius reprehensione coniuncta videatur. Ex quibus manifestum, regnum ipsius et domum malis impletum iri magnis et non defuturis: cum nihil vetet, quin amoliendo peccatum, ad quod ipsa eum alliciat, opportunitate commode et decenter vtatur. Illa ad eum absterrendum dicentes, et periculum ex verisimilibus repraesentantes, illius impetum conatumque cohibuerunt. Adeoque ille, cum Cleopatram muneribus demulsisset, ad Ægyptum eam deduxit.

3. Antonius autem, Armenia subiugata, Artabazem Tigranis filium, cum filiis eius et satrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eosque dono dedit Cleopatrae, et regni etiam ornamenta omnia, quae ex eo ceperat. Armeniae vero regno potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapsus est. Quem cum Archelaus et Nero Caesar eiecissent, Tigranem iuniorem ipsius fratrem in regnum reducebant. Et haec quidem postea contigerunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, Cleopatrae ob datam ei ab Antonio regionem pendenda, ea rite soluebat Herodes; parum tutum existimans, Cleopatrae causam odii dare. At Arabs, cum Herodes pecuniam ab ipso exigendam recepisset, quippe qui pro eo spopondisset, aliquamdiu ducenta illa talenta ei soluit; sed postea prauus tardusque ad pensiones factus est: quod si quam partem aegre soluebat, ne id quidem sine fraudatione faciebat.

CAP. V.

Quomodo Herodes bellum Arabi inferebat, et multis praeliis factis tandem victoriam reportat, atque in gentis dominum ab Arabibus acceptus est. Deque magno terrae motu.

HErodes autem, cum Arabs improbe et inique ageret, tandemque officio aliquo fungi nollet iusto et debito, in

λευσόμενος, προθεσμίαν δὲ ἐχρήσατο Ρωμαϊκῷ πολέμῳ. τῆς γὰρ ἐπ' Ακτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἣν ἐπὶ τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, Καῖσαρ μὲν Αντωνίῳ περὶ τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων· Ηρώδης δὲ καὶ τῆς χώρας εὐβότου μενούσης αὐτῷ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ πρεσβόδων καὶ δυνάμεων εὐρημένων, Αντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν, ἐπιμελεστάταις ταῖς παρασκευαῖς χρησάμενος. Αντώνιος δὲ, τῆς μὲν ἐκείνῳ συμμαχίας ἡδέως ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ Αραβα, καὶ γὰρ ἠκηκόει παρά τε αὐτῷ καὶ τῆς Κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προσέταττε. ἠξίου γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα, λυσιτελεῖν αὐτῇ τὸν ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγουμένῃ. τούτων αὐτῷ παρ' Αντωνίου λεχθέντων, ὑποστρέψας Ηρώδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικὸν, ὡς εὐθὺς εἰς τὴν Αραβίαν ἐμβαλῶν. καὶ παρασκευασθέντος ἱππικῷ καὶ πεζῇ δυνάμεως, εἰς Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τῶν Αράβων ἐκεῖ συναντώντων· ἐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτούς· καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ Ιουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν Αράβων εἰς Κανὰ συνῆει, χωρία δ' ἔστι ταῦτα τῆς Κοίλης Συρίας. Ηρώδης δὲ προπεπυσμένος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον ἧς εἶχεν δυνάμεως· καὶ πλησιάσας ἐν Κανὰ στρατοπεδεύσασθαι διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ εὐκαίρου ταῖς μάχαις ἐπιχειρεῖν. ταῦτα δὲ αὐτῷ ἐπιτάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων, παρελόμενον τῆς τριβῆς, ἄγειν ἐπὶ τοὺς Αραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ συντετάχθαι πιστεύειν καλῶς, καὶ ταῖς προθυμίαις ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν, κἀ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐπιτρέψαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβάντων δ' ἂν καὶ πᾶσαν ἐπιδεικνυμένων σπουδὴν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς ἀποχρήσασθαι· καὶ προεῖπεν, ὡς ἀ λελείψεται τῆς ἐκείνων ἀρετῆς, πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἥξοντος, πάντων κατ' οἰκεῖα τέλη συνακολουθησάντων. ἔκπληξις δὲ εὐθὺς ἐμπίπτει τοῖς Αραψιν. ἀντιστάντες γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἑώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μετὰ φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους ἐκκλίναντες· κἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ Αθηνιω-

eo erat, vt armis illum perſequeretur, ſed rem diſtulit ob bellum inter Romanos ortum. Cum enim exſpectaretur pugna Actiaca, quae in centeſimam et octogeſimam ſeptimam Olympiadem incidit, Caeſar quidem cum Antonio de ſumma rerum decertaturus erat: Herodes vero (qui regionem probe cultam iamdiu teneret, et magnos reditus atque opes quaeſiuiſſet) delectum habuit, apparatu accuratiſſimo, vt Antonio ferret auxilium. Verum Antonius eius ſe ſubſidio egere negauit; eique mandauit, vt Arabem (cuius perfidiam tum ab ipſo Herode, tum a Cleopatra, audiuiſſet) bello adoriretur. Hoc enim volebat Cleopatra, vt quae exiſtimaret e re ſua eſſe, vt alter alterum laederent. Cum haec ei relata fuiſſent ab Antonio, reuerſus Herodes, exercitum retinuit, vt qui mox inuaſurus eſſet Arabiam. Cumque equeſtres pedeſtreſque copias paraſſet, ad Dioſpolim peruenit, eo Arabibus illi obuiam venientibus: (non enim eos latuit haec expeditio) magnoque commiſſo praelio, Iudaei victores euaſerunt. Poſtea vero conuenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in Coele-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos maximam ſuarum virium partem: atque vbi ad Cana appropinquauit, ſtatuerat caſtra facere, eaque foſſa valloque munire, vt, cum opportunum eſſet, praelia faceret. Sed haec eo inſtituente, conclamat Iudaeorum multitudo, vt ſe in Arabes nulla interpoſita mora ducat. Quippe inceſſerat eos cupiditas, quod ſepulchre ordinatos credebant: et omnes, qui ſuperiorem pugnam, ne ad manus quidem hoſtes venire paſſi, vicerant, ferociores erant. Cum itaque tumultuarentur et magnum prae ſe ferrent animi ardorem, decreuit rex multitudinis alacritate vti; praefatuſque ſe eorum magnanimitati non defuturum, primus in armis agmen ducebat, omnibus eum ordine ſequentibus. Statim autem terror Arabes inuaſit. quippe cum pauliſper reſtitiſſent, vbi Iudaeos inuictos animique plenos viderunt, plerique in fugam verſi ſunt; atque conciſi fuiſſent, niſi Athenion Herodi et Iudaeis iniuriam fe-

νος κακώσαντες Ηρώδην καὶ τὰς Ιουδαίας. ὄντος γὰρ ὧν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τῶν ἐκεῖ, διάφορος δὲ Ηρώδῃ, τὸ μέλλον ὐκ ἀπαρασκεύως ἐσκόπει, δρασάντων μέν τι λαμπρὸν τῶν Αράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν, ἡττωμένων δὲ, ὃ καὶ συνέβη, τῶς ἀπὸ τῆς χώρας συνεληλυθόσι τῶν οἰκείων παρεσκευασμένος ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολὺν ἐποίει φόνον. τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τὸς ὁμολογουμένως ἐχθρὸς ἐκδαπανήσαντες Ιουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῶν ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πλεῖω τὴν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τὴν ἐπίθεσιν ποιησάμενοι. κακῶς δὲ παχόντων, οἵ τε Αραβες αὐτὸς ἀνειλήφεσαν, καὶ πάλιν ὑποστρέψαντες ἐκτεινον ἤδη τετραμμένους. ἐγένοντο δὲ παντοδαπαὶ κτεννυμένων ἀπώλειαι· καὶ τῶν διαπιπτόντων ὐ πολλοὶ συνέφευγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ηρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων. ὐ μὴν διέφθη καὶ περ ἐσπουδακὼς ἐπαρκεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῶν Ιουδαίων. οἱ δ' Αραβες ὐ μετρίως εὐτυχήκεσαν ἐκ παραλόγου, νίκην τε ἧς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνειληφότες, καὶ πολλὴν τῶν ἐναντίων ἀφῃρημένοι δύναμιν. ἐντεῦθεν ὁ μὲν Ηρώδης ληστείας ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταστρέχων τὴν τῶν Αράβων ἐκάκου ταῖς ἐπιδρομαῖς, στρατοπεδευόμενος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο κατὰ τὐμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· ὐκ ἀζήμιος δὲ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πταῖσμα διορθούμενος.

β'. Εν τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' Ακτίῳ μάχης συνεσταμένης Καίσαρι πρὸς Αντώνιον ἑβδόμῳ ὄντος Ηρώδῃ τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῶν Ιουδαίων, ὡς ὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίαις οἰκίαις περὶ μυρίους· τὸ μέντοι στρατιωτικὸν, ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον, ὐδὲν ὑπὸ τῦ πάθους κατεβλάβη. ταῦτα πυνθανομένοις τοῖς Αραψιν,

ciſſet. Is enim, cum Cleopatrae nomine dux eſſet illius tractus, et ab Herode diſſideret, quid futurum erat non imparatus attendebat: vt qui ſtatuerat, ſi quid egregium Arabes geſſiſſent, quietum ſe tenere, ſin inferiores eſſent, id quod accidit, Iudaeos adoriri, ad hoc paratus vna cum ſuis, qui ex ea regione conuenerant. Et tunc laſſos et ſe vincere putantes aggreſſus de improuiſo, magnam eorum caedem edidit. nam cum et animorum ferociam in hoſtes manifeſtarios effudiſſent Iudaei, et paulo remiſſius victoria vterentur, facile cedebant iis, qui eos adorti ſunt, et magnam cladem accipiebant in locis petroſis et ad equitandum parum idoneis, in quibus aſſuetiores erant qui laceſſebant. Poſteaquam male adeo cum iis ageretur, Arabes animos reſumſerunt, et conuerſi eos in fugam iam verſos occiderunt. Atque ita modis omnibus peremti interibant: paucique admodum elapſi in caſtra ſe recipiebant. Herodes vero, cum iam de pugna deſperaſſet, citato equo ſubſidium accerſit: neque tamen mature, quamuis adhibita diligentia, ſubuenire potuit, quin capta ſunt caſtra Iudaeorum. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, victoria, a qua plurimum aberant, reportata, hoſtiumque viribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniis vtebatur, multiſque factis excurſionibus Arabiam incurſibus vaſtabat in montibus caſtra faciens; atque in vniuerſum ne aperte ad manus veniret, cauebat: neque tamen non hoſtibus aſſiduitate et labore incommodabat, et ſuorum caſum omni ratione corrigere ſtudebat.

2. Interea per tempus pugnae Actiacae, quae Caeſari cum Antonio fuit anno regni Herodis ſeptimo, concuſſa Iudaeae terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pecorum ſtragem fecit per totam regionem, oppreſſaque ſunt hominum etiam circiter decem millia ruina domorum: ſed exercitus, quod erat ſub dio, in ea, quam alii paſſi ſunt, calamitate, illaeſus manſit. Quae cum Arabes

καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσα τὰς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγας τῷ μίσει τῶν ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῄει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀνατετραμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτὰς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ἰουδαίων τὰς πρέσβεις, ἥκον γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις εἰρήνην ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ἐπὶ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν. οἱ δ' ὅτε τὴν ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ, πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προΐεντο τὰ πράγματα, πλεῖστον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ἃ γὰρ ἦν ὅτε ἰσοτιμίας ἐλπὶς προηττημένοις ἐν ταῖς μάχαις, ὅτε βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆγεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προδιακινήσας δὲ καὶ παραθαῤῥύνας τινὰς τῶν ἀμενόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον οἰκνῶν αὐτὸ, μὴ καὶ χαλεπῶς χρήσηται διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

γ'. "Οὐκ ἀγνοοῦμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ περὶ τόνδε "τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, "καὶ θαῤῥεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ὀδὲ τὰς πλεῖστον ἀνδρα"γαθίᾳ διενηνοχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, "καὶ τῶν γεγονότων ὀδέν ἐστιν τοιοῦτον, ὃ μὴ δι' ἑνὸς ἔργου "καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσετε, παρακαλέσαι προειλό„μην ὑμᾶς ἅμα καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμμένητε τοῖς οἰκεί"οις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολε"μεῖν, ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν, ἐπιδεῖξαι, διὰ τὴν ὕβριν "τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι, μέγιστον γὰρ, εἰ μάθοιτε τοῦ"το, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσαι· μετὰ δὲ τοῦτο δεῖξαι, διό"τι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν ὀδέν ἐστιν, καὶ πλείστας εἰς τὸ νι"κᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, "μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὴν γὰρ τῶν Ἀραβων

fama accepiſſent, plura etiam, quam vera eſſent, ad illos perferentibus, qui rumores de iis, quae euenerant, in maius augendo Arabum odio aduerſus Iudaeos gratificabantur, maiores ſpiritus ſumſerunt, quaſi, euerſa hoſtium terra deletiſque hominibus, nihil iam ſupereſſe videretur, quod ipſis obſtaret. Quinetiam Iudaeorum legatos, (nam eo venerant poſt iſta, quae acciderant, pacem facturi) comprehenſos interfecerunt, et in eorum exercitum omni ſtudio ire contenderunt. At Iudaei incurſum illorum excipere detrectarunt, animoſque ex calamitate deſpondentes omnem de rebus ſuis curam abiiciebant, vt quae iam ab illis valde deſperatae eſſent. non enim ſperabant poſt tot clades in praeliis acceptas aequis viribus decertaturos eſſe, neque auxilium vllum exſpectabant rebus ſuis domi afflictis. Igitur cum ita ſe haberent, id agebat rex, vt et ducibus oratione perſuaderet, tentaretque animos illorum deiectos erigere: atque commotis et audacioribus factis quibuſdam de praeſtantioribus, ad vniuerſam multitudinem iam verba facere auſus eſt, cum antea grauaretur id facere, ne ſibi difficile eſſet eos tractare, vtpote aduerſis caſibus vexatos. Cohortationem autem ſuſcipiebat, huiuſmodi ad vulgum habita oratione.

3. "Non neſcii ſumus, Viri fortiſſimi, quod multa "hoc tempore euenerint conatibus noſtris aduerſa: et for- "taſſe vix iis in huiuſmodi rebus bono eſſe animo detur, qui "fortitudine plurimum praeſtant. Sed quoniam bello vr- "gemur, et nihil eorum, quae acciderint, eiuſmodi eſt, "quod non vna re praeclara geſta in melius reſtituere pote- "ſtis, maxime ſane volui vos cohortari, ſimulque monere, "quo pacto vobis conſtabit animi veſtri robur et magnitudo. "Primum quidem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo, "quam iuſtis de cauſis illud ſuſcipiamus, aduerſariorum in- "iuriis eo compulſi; nam et hoc, ſi reſciſcatur, maximam "vobis alacritatem afferet: deinde oſtendam, quare pro ni- "hilo habendum ſit quicquam malorum, quae nos premunt, "et magnam nobis ſupereſſe victoriae ſpem. A primo au- "tem exordiar, voſque ipſos teſtes eorum, quae dicturus ſum,

"παρανομίαν ἴσε μὲν δήπου, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἅπαντας
"ἔτως ἀπίσως διακειμένην, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ Βάρβαρον καὶ
"ἀνεννόητον Θεῦ. πλεῖστα μέντοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονε-
"ξία καὶ φθόνῳ, καὶ ταῖς ταραχαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑπο-
"γύου. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας
"αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ διελύειν Κλεοπάτρα,
"τίνες ἄλλοι τῶ δέους ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον
"φιλία, κἀκείνῳ πρὸς ἡμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ
"τούτους ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένῳ τἀνδρὸς μηδὲν ἐπι-
"τηδεύειν, ὃ δύναιτ' ἂν ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ'
"ὅμως Κλεοπάτρα μέρη τινὰ παραχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρ-
"χῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἴδια,
"τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποησάμην, τὰς δὲ δαπάνας
"αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δισὸς τάλαντα, διακοσίων
"δὲ ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδευομένη γεγόνει,
"αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν
"μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίους φόρου, ἢ τῆς χώρας ἀπόμοιραν τε-
"λεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπέρ γε τούτων ὡς αὐτοὶ σεσώκαμεν·
"οὐδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως
"καὶ χάριτος, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς
"ἀποστεροῦντας, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἔγωγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον,
"τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ παρὰ τού-
"τοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου κάλλιστον ὑπειλή-
"φασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ἐπιζήμιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνη-
"θεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζήτησις ὑμῖν, εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους τιμωρήσα-
"σθαι, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ βουλομένῳ, καὶ παραγγέλλοντος αὐτὸ
"μισεῖν τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ ταῦτα οὐ μόνον δίκαι-
"ον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; ἃ γὰρ ὠμο-
"λόγηται παρανομώτατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς Βαρβά-
"ροις, ταῦτα ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἀποσφά-
"ξαντες αὐτούς· τῶν μὲν Ελλήνων ἱεροὺς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς
"κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων,
"καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τῷ

"faciam. Noſtis vtique et ipſi, quam iniuſte egerint Ara-
"bes, quanta fuerint erga alios quoque omnes perfidia,
"vt vſu venit barbaris et de Deo nihil cogitantibus. Sed
"in nos maxime offenderunt auaritia et inuidia, et cum
"in turbis eramus ſubito nos et inſidioſe aggrediendo.
"Multa quidem quid memorem? Verum, cum illis im-
"mineret e principatu excidere et Cleopatrae ſeruire,
"quinam alii eos metu liberarunt? Nam meus erga An-
"tonium amor, et illius in nos beneuolentia in cauſa
"fuit, ne quid grauius iſti paterentur, illo cauente ali-
"quid agere, quod nobis ſuſpectum foret. Attamen cum
"vellet partes ex vtraque ditione quaſdam Cleopatrae da-
"re, ipſe huius rei curam in me ſuſcepi: et, datis de
"meo magnis muneribus, ſecuritate vtriuſque viam mu-
"niui, impenſaſque ipſe feci, talenta praeſtando cc, et
"fideiubendo pro aliis cc, quae terrae imperata erant,
"cuius reditus perceperunt; nos vero defraudarunt; quam-
"vis par erat, vt Iudaei nemini de bonis ſuis tributum
"penderent, aut terrae illorum pars vectigalis fieret.
"Sin vero, ſaltem non pro iis, quos ipſi ſeruauimus:
"neque Arabes, qui cum nos compellarunt gratiaſque
"egerunt, falſi ſunt, quod noſtra opera imperium te-
"nere videantur, decet iniuria nos afficere et fraudare,
"idque non hoſtes, ſed amicos. quippe cum fides etiam
"inter inimiciſſimos locum habeat, inter amicos neceſ-
"ſario ſeruanda ſit: at non apud eos, qui omni modo
"lucrum quaerere honeſtum putant, iniuſtitiam autem
"cum lucro coniunctam haud damno futuram. Vobiſ-
"ne igitur dubium eſt, an iniuſtos vlciſci oporteat,
"Deo hoc iubente et volente, vt ſemper odio habeamus
"iniuriam et improbitatem; praeſertim, cum non modo
"iuſtum, ſed et neceſſarium bellum perſequamini? Quae
"enim et apud Graecos et Barbaros habita ſunt iniquiſ-
"ſima, iſta admiſerunt in legatos noſtros, quos iugu-
"larunt: cum Graeci legatos ſacros eſſe et inuiolabiles
"dicant, et nos dogmatum potiſſima et ſanctiſſimam
"legum partem per Angelos a Deo acceperimus. hanc

"Θεῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα καὶ ἀνθρώποις Θεὸν εἰς
"ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους διαλλάττειν δύναται. ποῖον
"οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ περίσβεις ἀποκτεῖναι, τὰς
"ὑπὲρ τῶ δικαίω διαλεγομένας; πῶς δ' ἂν ἔτι δύναιντο, ἢ
"περὶ τὸν βίον εὐσαθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν, τοιού-
"των αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν ἀδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως
"τοίνυν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειό-
"τεροι δὲ ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν
"ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν,
"μετ' ἐκείνων ὁ Θεός. Θεῦ δὲ παρόντος, καὶ πλῆθος καὶ ἀν-
"δρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν,
"ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τὴν δευτέραν οὐδὲ
"ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἔφο-
"δον καὶ τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Ἀθηνίων ἐπέθετο,
"πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν
"ἐκείνων, ἢ δευτέρα παρανομία, καὶ ἐνέδρα; τί ἂν ἔλαττον
"φρονοῦμεν, ἐφ' οἷς μείζως ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται,
"πάντοτε νικωμένους· ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν, ἐξ ἀδικίας
"αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἄν, εἰ καὶ γενναίως ἤγηταί τις αὐ-
"τοὺς, ὃ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὀρμηθείη; τὸ γὰρ εὔ-
"ψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀσθενεστάτοις ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ
"δύνασθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήτ-
"τεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβη-
"κότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς Ἀραβας
"ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γενόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας·
"ἔπειτα ὡς οὐ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης καὶ ἡμῖν δειλείας τὴν
"αὐτὴν αἰτίαν γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείᾳ τινὸς ἀγα-
"θῦ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν· ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς, ὡς κάμνον-
"τας ἤδη τοῖς κακοῖς, ἐλπίδος. ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐ-
"τοὺς, παρμεησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν· ἀναλη-
"ψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέτι θαρσοῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ
"ὅτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, ὥθ', ὅπερ οἴονταί τινες, ὀργὴν Θεῦ
"παρέχειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται

"enim vim habet hoc nomen, vt Deum hominibus co-
"ram ſiſtat, et hoſtes cum hoſtibus in gratiam redire
"faciat. Quae maior igitur eſſe poteſt impietas, quam
"legatos trucidare de iure agentes? Vel qui dehinc aut
"in vita tranquilli, aut in bello felices eſſe poſſunt, hoc
"in ſe ſuſcepto facinore? Mihi quidem minime viden-
"tur. Dicat tamen fortaſſe aliquis, fas quidem et ius
"nobiſcum eſt, illos tamen fortiores eſſe vel plures con-
"tigit. Sed primum quidem vobis haud conuenit haec
"oratio. Cum quibus enim eſt ius, cum illis et Deus:
"Deus autem ſi adſit, adſunt ſimul et copiae et ro-
"bur. Vt autem et res a nobis geſtas conſideremus,
"prima pugna vicimus, commiſſa ſecunda, vix nobis
"reſtiterunt, ſed ſtatim fugiebant, non ſuſtinentes im-
"preſſionem adeo animoſam. Victores autem nos ag-
"greſſus eſt Athenio, bellum inferens non denuncia-
"tum. Vtrum haec eſt eorum virtus, an ſecunda ini-
"quitas, et inſidiae? Cur igitur abiectiore ſumus ani-
"mo ob eam rem, quae efficere debet, vt maiorem
"ſpem concipiamus? Et qui fit, vt illi terrorem nobis
"iniicerent, qui, quoties ſine dolo congrediuntur, ſem-
"per ſuperati ſunt; ſi quando autem victores eſſe exi-
"ſtimentur, id ex improbitate conſequuntur? Quod ſi
"quis eos etiam fortes putet, cur non ea ipſa de cau-
"ſa maiori pugnandi ardeat cupiditate? Animoſum enim
"arguit non imbecillos adoriri, ſed poſſe etiam viribus
"ſuperiores vincere. Si quem autem terrent domeſtici
"caſus, et quae in terrae motu acciderunt, primum
"quidem reputet, quod hoc ipſum etiam Arabibus im-
"ponit, maiora, quae facta ſunt, quam pro rei veritate
"exiſtimantibus; deinde non decere, vt quae illis au-
"daciae, nobis ſit ignauiae cauſa. Neque enim illi
"quidem, quod boni aliquid ipſis obtigerit, animos ſu-
"munt, ſed quia ſperant nos iam malis ſuccumbere. Si
"nos autem contra eos proficiſcamur, magnos eorum ani-
"mos contundemus; et hoc etiam lucrabimur, vt non ite-
"rum cum ferocibus pugnemus. Neque enim adeo affli-
"gimur; neque, vt putant quidam, id, quod accidit, Dei

"καὶ πάθη τινά. καὶ εἰ κατὰ Θεὸν γνώμην πέπρακται, δῆ-
"λον, ὡς καὶ πέπαυται κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην ἀρκεσθέν τοῖς
"γεγονόσι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μετε-
"βάλλετο. τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον ἐνεργεῖσθαι,
"καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σει-
"σμῷ περὶ τὴν χώραν ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπαθε τῶν ἐν
"τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε· φανερὸν ποιοῦντος
"τοῦ Θεοῦ, διότι, κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν
"ἐστρατεύεσθε, περιὴν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα
"ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι παρὰ πάντα καιρὸν προϊ-
"σάμενον ἔχετε τὸν Θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίαις ἀνδραγα-
"θίαις τὰς ἀδίκους μὲν πρὸς Φιλίαν, ἀσπόνδους δὲ ἐν ταῖς
"μάχαις, ἀνοσίους δὲ εἰς πρόσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρε-
"τῆς ἡττημένους.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ιουδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμεί-
νους ἐγένοντο πρὸς τὴν μάχην. Ηρώδης δὲ, θυσίας κατὰ τὰ
νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν
ἐπὶ τοὺς Αραβας, διαβὰς τὸν Ιορδάνην ποταμόν· καὶ τῶν μὲν
πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον. ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον
ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ὕτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελη θή-
σεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ παρ-
ελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεπορισμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ
δ' αὐτὸ καὶ τῶν Αράβων προνοούντων, ἅμιλλα γίνεται περὶ τοῦ
χωρίου. καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν· εἶτα δὲ καὶ
πλείους, εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως
ἡττηθέντες οἱ τῶν Αράβων ἀπεχώρουν. τοῦτο εὐθὺς εἰς ἐλπί-
δας τοῖς Ιουδαίοις ὀλίγον ἐγεγόνει. καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν
ἐννοούμενος πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον,
θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτοὺς τὸν χάρακα διασπᾶν, καὶ τοῦ
στρατοπέδου προσάγων ἅπτεσθαι. τούτοις γὰρ ἐκβιασθέντες,
προῆσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ τῆς εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος
ὀλοτιῶν ἐχόντες. ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε
ὄντες καὶ διὰ τὸ κατεπείγειν ἐπὶ τὸ τολμηρὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγ-
κης στρατηγούμενοι· καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων

"irae indicium eſt: ſed caſus ſunt haec, et infortunia. "Atque ſi Dei conſilio facta ſunt, patet eiuſdem conſilio "deſiiſſe, vt qui praeteritis contentus ſit. Si enim voluiſ- "ſet adhuc amplius nobis nocere, non tam cito mutaſſet "ſententiam. Bellum autem illius voluntate ſuſcipi, et "iuſtum ab eo exiſtimari, ipſe oſtendit. Nonnullis enim "terrae motu per totam regionem peremtis, nemini arma- "torum mali aliquid accidit, ſed vos omnes ſalui eſtis; "hoc ipſo declarante Deo, quod ſi vniuerſi cum liberis et "coniugibus militaſſetis, ne quidem grauius aliquid pati vo- "bis contigiſſet. Cum haec vobiſcum reputaueritis, et "quod plus eſt, quod propugnantem ſemper habeatis "Deum, iuſte et fortiter perſequimini in amicitia infidos, "in bello implacabiles, in legatos impios, et a vobis ſem- "per virtute ſuperatos.

4. Iudaei, iſtis auditis, fortius ad pugnam animati erant. Herodes autem, ſacrificiis rite peractis, eos ſecum aſſumtos propere aduerſus Arabes trans Iordanem fluvium ducit; et non procul ab hoſtibus caſtra metatur. Sibi vtique viſum eſt caſtellum in medio poſitum occupare: nam et ſibi id vſui fore putauit, tum ad hoſtem celeriter praelio laceſſendum, tum ad caſtrorum munitionem, ſi pugna differenda foret. Cumque idem Arabibus in animo eſſet, oritur de eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat: et deinde aliquammulti, cum res ad manus veniſſet, vtrinque cadebant, donec victi Arabes ceſſerunt. Ea res protinus Iudaeis non paruum ad ſpem momentum praebuit. Cumque cogitaret rex, Arabum exercitum omnia malle, quam vt pugnam lubenti animo inirent, coepit vallum fortiter diuellere et propius ad caſtra admotus ea oppugnare. Atque ita vi compulſi nullo ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, aut vlla victoriae ſpe freti. Veruntamen manus conſeruerunt, tum quia numero ſuperabant, tum quia eos animum ſumere cogebat pugnandi neceſſitas: atque acre praelium committitur, multis vtrinque cadentibus. tan-

ἐκατέρωθεν ὀκ ὀλίγων. τέλος δὲ τραπέντες οἱ Ἀραβες ἔφυγον. ἦν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκκλινάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπίπτειν γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους καὶ φορᾶς ἀτάκτως συμπατουμένων, καὶ περιπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχε δ' ὀκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν ὀ κατίσχυσαν, περικαθεζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ παρατηροῦντες εἰσόδους τε τὰς ἐπαρκοῦντας καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον.

ε'. Ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἀραβες ἐπρεσβεύοντο παρὰ τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ διαλύσεως, ἔπειτα, τὸ γὰρ δίψος ἤπειγε, πᾶν ὁτιοῦν ὑφίσασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δὲ ὅτε πρέσβεις, ὅτε λύτρα τῶν ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλό τι μέτριον προσίστο, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς παρανομίας τὰς εἰς αὐτὸς ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, προϊόντες αὐτὸς ἐνεχείριζον ἄγειν καὶ δεῖν· καὶ πέντε μὲν ἡμέραις τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δὲ ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ διέγνωσαν ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ἐπὶ τὰς ἐναντίας ἐγχειρεῖν· εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρεθέντας, καὶ μὴ διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὲ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ὠδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάσθαι κεκακωμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον ὀκ ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν, τὴν συμφορὰν τοῦ ζῆν ποιούμενοι· καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ προτεραίᾳ μάχῃ περὶ ἑπτακισχιλίους. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ἦν αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρηντο· τεθαυμακότες δὲ ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς τὴν Ἡρώδου στρατηγίαν, εἵς τε τὸ λοιπὸν εἶξαν, καὶ προσάτην ἀπέφηναν τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ πλεῖσον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα προσειληφὼς ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν.

dem vero Arabes in fugam verſi ſunt. Tantaque eorum caedes facta eſt, poſtquam cedere coeperunt, vt non ſolum ab hoſtibus interierint, verum etiam ſibimet cladem attulerint, multis eorum, tum propter multitudinem, tum quia confuſi ruebant, conculcatis et ſuis ipſorum telis vulneratis. Igitur ex iis caeſa ſunt quinque millia; reliqua vero turba intra vallum confugiendo euaſit. Sed certa ſalutis ſpe deſtituebantur, quippe cum commeatu et maxime aquae penuria laborarent. Iudaei autem, eos perſequuti, cum vna cum eis irrumpere nequiuiſſent, vallum circumſident; et, cuſtodiis adhibitis, opem ferentes aditu fugamque capeſſentes exitu prohibebant.

5. Quamobrem eo anguſtiarum redacti Arabes, legatos ad Herodem primum de compoſitione mittunt: deinde, vtpote ſiti cogente, rogatum, vt vel quacunque conditione liceat illis in praeſens ab interitu ſecuris eſſe. Sed ille nec legatos, nec pretium pro captiuis, nec aliud quicquam aequi admittebat, cupiditate vlciſcendi iniurias, quas ab illis acceperat. Itaque et aliis et ſiti coacti ſeipſos abducendos conſtringendoſque Iudaeis dediderunt. Et quidem ex iis capti ſunt quinque diebus homines quater mille numero. Sexto vero die reliquis omnibus viſum eſt, facta more bellico eruptione cum hoſtibus congredi, et in quemvis euentum periclitari potius, quam turpiter perire paulatim. Cum haec ſtatuiſſent, extra vallum prodierunt, ſed praelium ſuſtinere non potuerunt, praeclare quidem dimicandi prae corporis animique debilitate locum non habentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro calamitate ducentes: cecideruntque primo conflictu circiter ſeptem millia. Cum autem hanc cladem accepiſſent: priorem quidem fiduciam omnem amiſerunt, Herodis vero virtutem imperatoriam in ſuis calamitatibus mirati, et in poſterum ei ceſſerunt, et pro gentis domino eum habuerunt. Qua felicitate ille multum elatus domum reverſus eſt, cum magna exiſtimatione ob rem fortiter geſtam.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρώδης, Τρκανὸν ἀποκτείνας, ἠπείγετο πρὸς Καίσαρα, καὶ παρ' αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἔσχεν· ὡς τε Καίσαρα μετ' ὀ πολὺ ἐν Πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ ἐδέξατο.

ΤΑ μὲν οὖν ἄλλα καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυτεπιχειρήτῳ κατὰ πάντα γεγενημένῳ· κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Αντωνίου Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ακτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσο αὐτῷ τε Ηρώδῃ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ὀ γὰρ ἦν εἰκὸς ἀτιμώρητον μένειν, τοσαύτης αὐτῷ πρὸς Αντώνιον Φιλίας γεγενημένης. ἦν μὲν οὖν, τοῖς μὲν Φίλοις ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων· ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκων μὲν ἐξ ἐμφανῶς συνάχθεσθαι, πάθος δὲ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τευξόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε Ηρώδης, τὸν Τρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικῆ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν περισωθείη καὶ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτῷ καιροῖς ἐφορμᾶν ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον. εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι διὰ Καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας γενησόμενον ἐπιθυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα δὲ αὐτῷ δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Τρκανὸς ἐπιεικείᾳ τρόπων, καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνην γινόμενον ἠγαπηκέναι. Φιλόνεικος δ' ἦν Αλεξάνδρα, καὶ, τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκράτως φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν Ηρώδου παρανομίαν εἰς τὸν αὐτῷ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας, ἠξίου τε περὶ τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τὴν Αραβίαν ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτὸς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ, εἰ τὰ περὶ Ηρώδου ἄτως χωρήσειεν, ὡς εἰκὸς

CAP. VI.

Quomodo Herodes, cum Hyrcanum occidiſſet, properauit ad Caeſarem, et ab ipſo regnum obtinuit: vtque non multo poſt Caeſarem apud Ptolemaïdem honorifice admodum excepit.

AT enim dum caeterae res ſuae bene ſe haberent, vtpote quod difficile eſſet ipſum vlla ex parte aggredi, in periculo erat, ne omnia perderet, poſtquam Caeſar Antonium in pugna Actiaca viciſſet. Tunc enim actum de ſe putauit et Herodes ipſe, eiuſque amici pariter ac inimici. nam haud veriſimile erat, vt ipſe poenas effugeret, cui cum Antonio tanta interceſſit amicitia. Quo ſane factum eſt, vt amici quidem de ſpe ſua deciderent deque eo deſperarent; quotquot vero ipſi inimici erant infeſtique condolentium vultum habitumque induebant, gaudio autem tacito geſtiebant, quaſi foret, vt illis res in melius mutarentur: atque Herodes ipſe, cum Hyrcanum ſolum videret in dignitate regia eſſe, ſua referre plurimum exiſtimabat, vt is e medio tolleretur: ſi quidem incolumis foret et e periculo euaderet, ſibi prouiſum eſſe putans, ne in tali eius fortuna impetum faceret ad regnum occupandum vir regno ſe dignior; ſin vero quid grauius a Caeſare de ipſo ſtatuatur, prae inuidia cupiens illum perimere, qui ſolus ſibi in regnum ſucceſſurus ſit.

2. Quae dum in animo verſat Herodes, illi ei nonnullam eius rei occaſionem praebuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti eſſet ingenio, ne tunc quidem aut alio tempore negotiis ſe miſcere volebat, nec nouis rebus ſtudebat, ſortunae concedens, vt quodcunque ſors efferret illo contentus viueret. Verum Alexandra contentionem amabat, et mutationis ſpe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem ſuum ſolicitabat, ne Herodis in domum ſuam ſcelera in perpetuum perferret, ſed futuras ſpes, cum tuto liceret, anticipet; rogabatque, vt de his ad Malchum Arabiam tenentem ſcriberet, vtque illos acciperet et eo ſaluos perduceret: ſi enim poſt ipſorum diſceſſum Herodi accideret, vt

ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρος, αὐτὸς ἔσεσθαι τὸς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνος, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τῶν ὅχλων. ταῦτα πειθόσης, ὁ μὲν Υρκανὸς διωθεῖτο τὸς λόγος· Φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων καὶ τῆς Ηρώδε πρὸς αὐτὸς ἐπιβολῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν Φίλων, ἐν ᾗ συντέτακτο πέμψειν αὐτῷ τὸν Αραβα τὸς ἀναληψομένους καὶ παραπέμψοντας ἱππέας ἐπὶ τὴν Ασφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δὲ ἀπέχει τῶν Ιεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τριακοσίους. ἐπίστευε δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντος αὐτὸν καὶ αὐτὸν καὶ τὴν Αλεξάνδραν, καὶ τῆς πρὸς Ηρώδην δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. Ιωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῄρηκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Αντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἐπήγαγε ταῦτα τὸν Δοσίθεον Υρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γενέσθαι· προτιμήσας δὲ τῶν ἐκείνου τὰς ἐκ τοῦ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ἐπιδίδωσιν Ηρώδῃ τὴν ἐπιστολήν. ὁ δὲ τῆς εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ τοῦτο προσυπεργῆσαι παρεκελεύετο, πτύξαντα τὴν ἐπιστολὴν καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ τοῦ Δοσιθέου προθύμως ὑπεργήσαντος, ὁ μὲν Αραψ ἀντεπέστελλεν αὐτόν τε Υρκανὸν δέχεσθαι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ καὶ Ιουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν τὴν μετὰ ἀσφαλείας αὐτὸς κομιοῦσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδήσειν ὧν ἠξίου. ὡς δὲ καὶ ταύτην Ηρώδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν, εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Υρκανὸν, καὶ περὶ τῶν γενομένων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς, ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ηρώδου περιέχετο. τοῖς δ' ἄλλοις ὁ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ Ηρώδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ἐξ ἐπιβολῆς μᾶλλον Υρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα,

Caesaris inimico accidere consentaneum esset, ipsos vnos principatum recepturos, qua propter genus, qua propter plebis beneuolentiam. Dum ista ipsi suadere niteretur, Hyrcanus eius sermonibus non auscultabat: cum vero pertinacia muliebri ipsa vteretur; et nec die nec nocte cessaret, sed de istis continuo et de insidiis ipsis ab Herode structis verba faceret, tandem ei persuadetur, vt cuidam Dositheo literas daret, in quibus statuebatur, vt Arabs ei mitteret equites, a quibus reciperetur et vsque ad lacum Asphaltiten deduceretur, qui a finibus Hierosolymitanis abest trecentis stadiis. Dositheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipsum tum Alexandram colebat, neque non minimas causas Herodem odio prosequendi habebat. nam et consanguineus erat Ioseph ab Herode occisi, et eorum frater, quos Antonius antea Tyri interfecerat. tamen istis non inductus erat, vt fidelem Hyrcano se ministrum praestaret: sed cum pluris fecerit quae a rege speraret, quam quae ab illo, literas Herodi tradidit. Atque ille, laudata eius beneuolentia, ei hoc insuper officium iniunxit, vt clausas signatasque literas Malcho redderet, literasque viciſſim ab illo acciperet. nam sua maxime interesse, vt eius quoque animum cognosceret. Cum autem ista libenter feciſſet Dositheus, rescripsit Arabs, se Hyrcanum eiusque comites omnes, atque adeo quicunque ab eo starent Iudaeos non grauatim recipere, et homines missurum qui eos tuto perducerent, neque vlla in parte illius postulatis defuturum. Postquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum e vestigio accersit, et de factis inter eum et Malchum pactionibus interrogabat. Quod cum ille negasset, literas in concilio ostendit, et Hyrcanum protinus interfici iussit.

3. Atque haec ita scribimus, vt in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non conuenit ita se rem habuisse. Non enim ob huiusmodi quid Herodem, sed magis ex insidiis accusationem aduersus Hyrcanum in-

κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγου Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τῦ Μάλχυ λάβοι· καὶ τὸν μὲν ὁμολογῆσαι προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ', εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι· τῦ δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια δὲ τῦ μηδὲν ἁμαρτόντα τοιῦτῳ τέλει περιπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ἐπιείκειαν τῦ τρόπυ, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσος ἢ προπετείας ἐπίδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν Αντιπάτρῳ παρακεχωρηκέναι. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν Ηρῴδην ἡπίσατο, διαβεβήκει δὲ καὶ τὸν Εὐφράτην, τὰς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπών, ὅλως ἐπ' ἐκείνῳ τε γενησόμενος· ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἅπτεσθαι πάντων ἀπιθανώτατον, καὶ ὰ πρὸς τῆς ἐκείνυ Φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ηρῴδυ γενέσθαι.

δ'. Τῦτο μὲν τὸ τέλος Ὑρκανῷ συνέπεσε τῦ βίυ, ποικίλαις καὶ πολυτρόποις χρησαμένῳ ταῖς ἐν τῷ ζῆν τύχαις. εὐθὺς μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλευόσης αὐτῦ τῆς μητρὸς Αλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς κατασὰς τῦ Ιουδαίων ἔθνυς, ἔτεσιν ἐννέα τὴν τιμὴν κατέσχε· παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ἀποθανόσης τῆς μητρὸς αὐτῷ, καὶ ταύτην καταχὼν τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Αριστοβύλυ τῦ ἀδελφῦ· κατάγεται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηΐυ, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβών, ἔτη τεσσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπ' Αντιγόνυ, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, παρὰ Πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, διὰ τὰς ἐξ Ηρῴδυ προσγενομένας ἐλπίδας· ὧν ὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπῆντα, πολυπαθείᾳ βίυ χρησαμένῳ. τὸ δυσχερέστατον δὲ, ὡς προειρήκαμεν, ἐν γήρᾳ τέλυς ὐκ ἀξίυ τυχεῖν. δακεῖ γὰρ ἐπιεικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι καὶ

ſtituiſſe exiſtimant, atque ita illum occidiſſe. nam ſic ſcribunt. Quaeſiuiſſe in conuiuio quodam (nullam dando ſuſpicionem) ab Hyrcano, ecquid literarum a Malcho accepiſſet: illumque literas, in quibus ab illo ſalutaretur, accepiſſe confeſſum. atque Herodem rurſus interrogaſſe, ecquod donum accepiſſet: cumque reſpondiſſet, nullum niſi quatuor iumenta ab eo miſſa, quibus vectaretur, illud regem corruptelam et proditionem interpretatum, eum ad ſupplicium duci imperaſſe. Atqui nullius culpae affinem huiuſmodi exitum habuiſſe, in argumenta afferunt, quod natura fuerit mitiſſimus, vt, cum iuuenis eſſet, nihil audaciae aut temeritatis prae ſe tulerit, ac ne tum quidem, cum regno potiretur, ſed in eo pleraque omnia adminiſtranda Antipatro permiſerit. Accedit, quod tunc quidem aetatis annum octogeſimum exceſſerit, noueritque res regni Herodi omnino in tuto eſſe, quin et Euphratem tranſierat, relictis, qui trans amnem eum in ſummo honore habuerant, atque ſemet eius poteſtati ſubiecturus: adeoque maxime omnium incredibile eſſe, et eius ab ingenio alienum, vt aliquid moliretur, nouiſque rebus ſtuderet; potiuſque iſta ab Herode conficta videri.

4. Hyrcano quidem contigit, vt hoc modo vitam finiret, diuerſas, dum viueret, et multiplices calamitates expertus. Nam, ſtatim quidem, vt mater eius Alexandra regnare coepit, pontifex Iudaeorum gentis factus per nouem annos eum honorem obtinuit: matreque defuncta cum imperium ſuſcepiſſet, illudque tribus menſibus tenuiſſet, eo excidit a fratre Ariſtobulo electus. reſtituitur autem a Pompeio, receptiſque omnibus honoribus, annos quadraginta in iis permanſit: iterumque illis ab Antigono priuatus, et corporis mutilationem paſſus, in captiuitate apud Parthos degebat. atque inde aliquanto poſt tempore domum reuerſus eſt, ſpe inductus, quam ei fecerat Herodes: nihil tamen eorum, quae ſperauerat, feliciter ei cecidit, multis vitae incommodis conflictato. quodque grauiſſimum eſt, vt modo diximus, in ſumma ſenectute exitum indignum habuit. Nam mitis fuiſſe videtur et moderatus in omnibus, imperiumque

τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς ὑπὸ διοικηταῖς ἄγειν, ἢ πολυπράγμων, ἢδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ἐπισατεῖν· Αντιπάτρῳ τε καὶ Ηρώδῃ μέχρι τῦδε προελθεῖν ἐγένετο διὰ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ἐκείνε, καὶ τὸ πέρας ἄτε δίκαιον ἄτε εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὗρατο τοιούτε τέλες.

ε'. Ο δὲ Ηρώδης, ὡς καὶ τὸν Υρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο, σπεύδων πρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας περὶ τῶν αὐτῦ πραγμάτων δυνάμενος χρηςὸν ἐκ τῆς γενομένης αὐτῷ πρὸς Αντώνιον Φιλίας, ὕποπτον μὲν εἶχε τὴν Αλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ἀποςήσῃ καὶ σασιάσῃ τὰ περὶ τὴν βασιλείαν πράγματα. παρετίθετο δὲ πάντα Φερώρᾳ τἀδελφῷ, καὶ τὴν μητέρα Κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν γενεὰν ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατεςήσατο· παρακελευσάμενος, εἴ τι περὶ αὐτῦ ἀκήσει δυχερὲς, ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων. Μαριάμμην δὲ τὴν αὐτῦ γυναῖκα· δυνατὸν γὰρ ἦκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ μητέρα τὴν ἐκείνε δίαιταν τὴν αὐτὴν ἔχειν· ἐν Αλεξανδρείᾳ σὺν Αλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεςήσατο, Ιώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν Ιτυραῖον Σόεμον ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πιςοτάτες μὲν ἐξ ἀρχῆς γενομένες αὐτῷ, τότε δὲ προφάσει τιμῆς Φερωρᾶν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ἦν δὲ κἀκείνοις ἐντολὴ, μαθόντας τὶ περὶ αὐτῦ δυχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχειρίσασθαι, τήν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτῦ σὺν τἀδελφῷ Φερώρᾳ διατηρεῖν.

ς'. Ταῦτα ἐντειλάμενος, εἰς Ρόδον ἠπείγετο Καίσαρι συντυχεῖν. κἀπειδὴ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, τῦ δ' ἄλλε περὶ αὐτὸν ἀξιώματος ἠδὲν ὑφεικώς. ὅτε δὲ καὶ κοινωνῆσαι λόγε κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον τῦ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ἄτ' εἰς ἱκεσίας, ὡς εἰκὸς ἐπὶ τοιούτοις, τραπόμενος, ἄτε δέησίν τινα προτείνων, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδὺς δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποτιμήτως. ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, "καὶ Φιλίαν αὐτῷ μεγίςην γενέσθαι πρὸς Αντώνιον, "καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνε γενήσε-

maxima ex parte per alios administrabat, a negotiis auersus, regnandique artium imperitus: fiebatque, vt Antipater et Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo vsque processerint; atque ad extremum coactus est ab illis contra ius ac fas huiusmodi mortem oppetere.

5. Caeterum Herodes, Hyrcano sublato, ad Caesarem properans, nihilque boni habens, quod de rebus suis speraret propter suam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem suspicabatur, ne per occasionem populum ad rebellionem pelliceret, et in regni rebus seditionem suscitaret. Itaque omnia Pherorae fratri suo mandat, et Cyprum matrem et sororem et liberos omnes apud Masada collocat: dato fratri in mandatis, vt, si quid durius sibi accidisse fando audiuerit, negotia tueretur. Mariamnen vero vxorem (nam fieri non poterat, vt, dum adeo a sorore et matre ipsius regis dissideret, vna cum illis degeret) in Alexandrio cum Alexandra eius matre collocauit, relictis, qui eas curarent et attenderent, Iosepho quaestore et Soëmo Ituraeo, viris ab initio quidem ei fidissimis, tunc vero honoris specie ad mulieres custodiendas adhibitis. Verum et illis praeceptum erat, vt, si quid mali grauioris de ipso intellexissent, statim ambas necarent, regnumque suis filiis vna cum fratre pro viribus conseruarent.

6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Caesarem. atque vbi in vrbem peruenit, diadema deposuit, caetero apparatu ne minimum quidem mutato. Postquam vero in eius congressum colloquiumque venisset, multo magis animi sui magnitudinem ostendit, neque ad supplicationes, (vt par erat in huiusmodi rebus) versus, neque preces vllas adhibens, vt errati veniam impetraret; sed impune factorum rationem reddens. Nam Caesari dicebat: "et amicitiam sibi maximam cum An"tonio fuisse, seque omnia pro virili praestitisse, vt "summa rerum penes illum esset, armis tamen eum

"ται τὰ πράγματα· στρατείας μὲν ἀ κοινωνήσας κατὰ πε-
"ριοικὰς τῶν Ἀράβων, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον
"ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἶναι μετριώτερα τῶν ἐπιβαλλόντων αὐτῷ
"γενέσθαι. τὸν γὰρ ὁμολογοῦντα μὲν εἶναι Φίλον, εὐεργέτην
"δ' ἐκεῖνον ἐπισάμενον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος
"καὶ περιουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ κα-
"λῶς εἶχεν ἀναλωκὼς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε συνειδέναι καλῶς ἑαυ-
"τῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τὴν ἐν Ακτίῳ μάχην κα-
"ταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβῆναι ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη με-
"ταβαινούσης τῆς τύχης. φυλάξαι δ' αὐτὸν, εἰ καὶ μὴ συνα-
"γωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ,
"τὴν μίαν αἰτίαν τοῦ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων
"ἐκπεσεῖν, ὑποδεικνύντα Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· προανη-
"ρημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῶν πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖ-
"ναι, καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾷον εὑρίσκεσθαι τῆς ἔχθρας.
"ὧν ἀδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόν-
"τως δὲ σοὶ προεστίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς
"Αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, ἐξ ἂν εἴη μοι
"τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, ἀδ' ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς
"ἐκεῖνον εὔνοιαν ἐκ τοῦ φανεροῦ λέγειν. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον
"ἀνελὼν, τίς ἐμὶ πρὸς τὰς εὐεργέτας, καὶ ποῖος φίλος ἐξετά-
"ζοις, ἔσαι σοι πεῖρα τῶν ἤδη γεγενημένων ἡμῖν εἰδέναι. τοῦ
"γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγέντος, ἀδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ τῆς
"Φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυνήσεται.

ζ'. Τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυ-
χῆς ἐλευθέριον, οὐ μετρίως ἐπεσπάσατο τὸν Καίσαρα, φιλό-
τιμον ὄντα καὶ λαμπρόν· ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων
αἰτίας σύσασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι.
καὶ τότε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ, προτρε-
ψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἦν περὶ τὸν Αν-
τώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, προθεὶς, ὅτι Κύϊντος
Δίδιος γράψειεν, ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τὰς μονομάχους
αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ηρώδην. τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώ-
μενος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βε-

"non adiuuiſſe, quod tum bello Arabico diſtineretur, ſed "tantum ei pecuniam frumentumque ſuppeditaſſe. nec ta- "men ſe hac in parte officio ſuo ſatisfeciſſe. Qui enim ſe "alicui amicum eſſe profitetur, ſibique conſcius eſt illum "de ſe bene meruiſſe, debet ad vitam non minus ac opes "profundendam omne cum eo diſcrimen adire. ex quibus "licet ipſe minus, quam oportebat, ei reddiderit; hoc tamen "ſe praeclare feciſſe ſibi perſuaſiſſimum eſſe, quod eum "pugna Actiaca victum non deſeruerit; neque fortuna iam "plane mutata, ad ſpes nouas ſe tranſtulerit, ſed quamuis "pro auxiliatore ſatis idoneo ſeſe non geſſerit, conſilia- "rium tamen Antonio optimum ſemet probauerit, vt qui "vnicam ſalutis viam rationemque ſibi omnia ſalua conſer- "vandi ei oſtenderit, nempe vt Cleopatram interficeret: "ipſa enim peremta ſibi rerum potiundi ſpem ſubeſſe, at- "que illi facilius eſſe gratiam a te inire, quam inimicitias "tecum habere. Quae cum ille nullatenus ſecum reputaſ- "ſet, temerarium conſilium meo praetulit, quod ſibi in "damnum, tibi in commodum ceſſit. Nunc igitur ſi An- "tonio ſubiratus me hoc crimine condemnaueris, quod "huic adeo ſtuduerim, confitentem habes reum, neque "me pigebit coram dicere, quanto illum amore proſequu- "tus ſim. Sin vero, commutata perſona, requiras, qui "vir ſim erga beneficos, qualiſque amicus, licebit tibi ex "praeteritis edocto nos optime cognoſcere. Mutato enim "nomine, erit nihilominus, vt amicitiae noſtrae firmitudi- "nem alteri approbemus.

7. Cum iſta diceret, et quo eſſet animo ingenuo ei oſtenderet, non mediocriter Caeſarem allexit, virum ge- neroſum et magnificum; ita vt illa, ex quibus accuſatio in- ſtitueretur, beneuolentiam ei conciliauerint. Et tunc ei diadema rurſus impoſuit, eumque monuit, vt ſibi non mi- nus amicus eſſet, quam ante fuiſſet Antonio, atque ei maxi- mos honores habuit, addens Quintum Didium ad ſe ſcri- pſiſſe, Herodem omni ſtudio ſibi opem tuliſſe in negotio gladiatorum. Cum tam benigne exceptus eſſet, atque ex inſperato videret regnum rurſus ab integro ſibi magis con-

βαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει Καίσαρος, καὶ δόγματι Ρωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' Αἰγύπτου Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς Φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ καὶ τῶν Αντωνίῳ συνήθων Αλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὄρκῳ προκατειλημμένος Καίσαρος. ἐπανῆκε δὲ πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παρρησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέχων, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τῆ Θεῷ προσεπικτώμενος. εὐθὺς μὲν οὖν περὶ τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. κἀπειδὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ· παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαν. κἂν τοῖς εὐωχάτοις ἐξητάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ Φίλους ἀνδρᾶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ τὴν ἄνυδρον διερχομένοις, τὴν τῶν ἑπομένων χορηγίαν, ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν Καίσαρα ταλάντοις ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο· καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν, ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπρότερα τὰ κατὰ τὰς ὑπαρχίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ἐπισυνίσῃ, καὶ πλεῖστον ἠνέγκατο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων ἡδονὴν τὰς ὑπηρεσίας ἤττων ἐφάνη.

firmatum, tam donatione Caesaris, quam Romanorum senatusconsulto, quod ad maiorem certitudinem curauit obtinendum, Caesarem in Ægyptum proficiscentem deduxit, eumque et eius amicos supra vires muneratus est, sese quam potuit magnificentissime gerens. Quin et petebat, ne quid Alexander, qui fuerat ex familiaribus Antonio, grauius pateretur: sed illud quidem non impetrauit, impediente Caesarem iureiurando. Rursus autem in Iudaeam se recepit, maiore cum honore et fiducia; eosque, qui contraria exspectauerant, attonitos reddidit, quasi Dei benignitate maiorem semper ex periculis splendorem sibi acquireret. Et quidem continuo Caesarem vt acciperet operam dedit, qui a Syria inuasurus erat in Ægyptum. Atque vbi ille aduenit, apud Ptolemaïdem eum omni regio apparatu excepit: insuper et exercitui eius lautia dedit, magnamque rerum necessariarum copiam. quo factum est, vt inter fidissimos postea haberetur, vna cum eo obequitans, dum milites ordinaret et lustraret, ipsumque et amicos eius excipiens centum et quinquaginta viris comitatus, qui ad ministeria splendidissima et sumtuosissima omnes exercitati erant. Quin et ipsos per eam regionem transeuntes, quae caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, muniuit, vt nec vino, nec aqua, quae tum magis necessaria erat militibus, caruerint. immo Caesari octingenta talenta donauit, fecitque, vt omnes existimarent, quod maiorem in modum et luculentius, quam regni facultates ferebant, omnia suppeditarit. atque inde fiebat, vt eo magis illis de sua beneuolentia studioque persuaderetur; atque ei plurimum profuit, quod ad temporis necessitatem magnanimitatem suam accommodauerit. Ille etiam, cum iterum ex Ægypto redirent, officia prioribus non minora praestitit.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ηρώδης Σόημον καὶ Μαριάμνην ἀπέκτεινεν· ἔπειτα Αλεξάνδραν, καὶ Κοσόβαρον, καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας αὐτῷ φίλας, τέλος δὲ τὰς Βάβα υἱάς.

Τοτε μέντοι γενόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἐχθσας τήν τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης Αλεξάνδραν. οἰηθεῖσαι γὰρ, ὅπερ γ' ἦν ὕποπτον, ἐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο κατατεθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς Φρεῶν, μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μήθ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἥ τε Μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τῦ βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ γενομένην, ἀπάτην ὑπελάμβανεν· ἤχθετο δὲ τῷ μηδ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τῦ βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχηκέναι· καὶ τὰς Ιωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥςτ' ἤδη διὰ θεραπείας εἶχε τὸς Φρουρὸς καὶ μᾶλλον τὸν Σόημον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ἐπισαμένη. Σόημος δὲ κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἀδὲν ὧν Ηρώδης ἐνετείλατο παριείς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπευσασῶν αὐτὸν, ἡττᾶτο κατὰ μικρὸν ἤδη, καὶ τέλος ἐξεῖπεν ἁπάσας τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλισα μὲν ὐδ' ἐλπίσας αὐτὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἀπ' αὐτῦ κίνδυνον, ὐ μικρὰ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἦν εἰκὸς ἐκ ἀποτεύξασθαι τῦ περιόντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι, βασιλευούσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγχῦ γενησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν ἐχ ἧττον, εἰ καὶ πάντα κατὰ νῶν πράξας ὑποστρέψειεν Ηρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βλομένῃ γε ἀντειπεῖν. ἠπίσατο γὰρ τὸν πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔρωτα μείζονα λόγῳ τῷ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ προσελκύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγεῖλαι. Μαριάμμη δὲ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῶν ἐξ Ηρώδε κινδύνων ἔσαι· χαλεπῶς δὲ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἴσων εὐχομένη, δυσύποιστον δ' εἰ τύχῃ

CAP. VII.

Quomodo Herodes Soëmum et Mariamnen interfecit: deinde Alexandram, et Coſtobarum, et amicos eius maxime neceſſarios, tandemque Babae filios.

TUnc vero in regnum reuerſus, domum ſuam turbatam offendit, vxoremque Mariamnen et illius matrem Alexandram male compoſitas. ratae enim, id quod ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita vt et nihil rerum alienarum ſuarumve in ſua poteſtate haberent, aegerrime id ferebant: et Mariamne regis amorem, ipſius praeſertim commodo ſimulatum, fallaciam eſſe exiſtimabat. Illam autem vehementer angebat, quod per eum ſteterit, quo minus, ſi quid grauius pateretur, ipſi vitae ſpes ſupereſſet: ſibique in memoriam reuocabat quae mandata erant Ioſepho, ita vt cuſtodes modis omnibus demereri ſtuderet, et in primis Soëmum, gnara eius in manu eſſe omnia. Ab initio quidem Soëmus fidus erat, ita vt nihil eorum omiſerit, quae praeceperat Herodes. Cum autem mulieres ſtudioſius eum blandis ſermonibus et muneribus demulcerent, paulatim victus cedebat, et ad extremum omnia regis mandata expoſuit: praeſertim quod non ſperaret eum cum eadem poteſtate reuerſurum. quamobrem, vt qui magis periculum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in animum induxit, quas veriſimile erat ſuam retenturas eſſe dignitatem, immo et maiorem gratiam ſibi referendi poteſtatem habere, cum illa vel regnatura vel regnanti proxima futura eſſet. nec tamen minorem ſpem concipiebat, ſi Herodes, rebus ex ſententia confectis, rediret, vt qui vxoris voluntati nihil contradicere potuerit. nam ſciebat regem Mariamnes amore iuſto vehementius ardere. His inductus regis mandata enunciauit. At Mariamne aegre admodum accepit, noua ſibi ſemper alia ex aliis ab Herode naſci pericula: idque iniquo animo ferebat, orans optanſque, vt ille nihil aequi impetraret, quod vitam cum

τὸν μετ' αὐτῦ βίον κρίνασα. καὶ τῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἐπικρυψαμένη τῦ κατ' αὐτὴν πάθυς.

β'. Ο μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας ἠτυχήκει καταπεπλευκὼς, πρώτῃ μὲν, ὡς εἰκὸς, τῇ γυναικὶ περὶ τύτων εὐηγγελίζετο. μόνην δ' ἐκ πάντων διὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ὄσαν αὐτῷ συνήθειαν προτιμῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' ὅτε τὰς εὐημερίας διηγυμένη χαίρειν μᾶλλον, ἢ χαλεπῶς φέρειν, συνέβαινεν, ὅτ' ἐπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν. ἀλλ' ὑπ' ἀξίας καὶ τῆς περιύσης εὐγενείας, πρὸς μὲν τὰς ἀσπασμὰς ἀνέτεινε, τοῖς δὲ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον, ἢ συγχαίρειν, ἐνέφαινεν, ὡς ὐκ ὕποπτα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινόμενα τὸν Ηρώδην ἐπιταράττειν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ παράλογον τῆς γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος ὐκ ἀποκεκρυμμένον· ἤχθετο δὲ τῷ πράγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς διαλλαγαῖς ὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δὲ ἀπὸ θατέρυ μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὅτως ἦν ἐν μέσῳ τῦ συγεῖν καὶ τέργειν ἀπολῃφθεὶς, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτὴν, διὰ τὸ προκατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ μετασῆσασθαι τὴν ἄνθρωπον ἐγένετο. τὸ δὲ σύμπαν ἠδέως ἂν ἐκείνην κολάσας, ἐδεδοίκει, μὴ λάθῃ παρ' αὐτῦ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανάσης εἰσπραττόμενος.

γ'. Συνιδῦσα δὲ αὐτὸν ὅτως ἔχοντα πρὸς τὴν Μαριάμμην ἥ τε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τὸν καιρὸν τοῦ πρὸς ἐκείνην μίσυς εἰληφέναι· καὶ διελάλουν ὐ μικραῖς παροξύνυσαι τὸν Ηρώδην διαβολαῖς, μῖσος ὁμῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ὁ δ' οὔτε τῶν τοιύτων ἀηδῶς ἤκυε λόγων, ὅτε δρᾶν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πεπισευκὼς ἐπεθάρρει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος ἀντεξεκαίετο, τῆς μὲν ὐκ ἀποκρυπτομένης τὴν διάθεσιν, τῦ δὲ τὸν ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος· κἂν εὐθὺς ἐπράχθη τί τῶν ἀνηκέστων. νῦν δὲ Καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τῷ πολέμῳ, καὶ τεθνηκότων Αντωνίυ καὶ Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ Καίσαρι ἅπαντᾶν,

eo vix vitalem esse sibi persuaderet. id quod postea non dissimulauit, aperte fassa, quid ipsam male haberet.

2. At ille quidem cum domum reuertisset; magna praeter spem feliciter assequutus, primae vxori, vt par erat, laeta de istis nunciabat, solamque eam ex omnibus, caeteris praelatam, ex amore et more suo salutabat. Illi autem contigit, vt, dum is itineris sui successum narrat, non magis gauderet, quam moereret neque dolorem suum occultare potuit; sed, dignitatis quippe et nobilitatis suae conscia, dum salutaretur, ingemiscebat, et ex narratione eius tristitiam magis, quam laetitiam, prae se ferebat: vt iam Herodes non tam suspicionibus, quam factis manifestis, turbaretur. Angebatur enim, cum videret vxorem in se habere odium inopinatum minimeque occultum: idcirco rem iniquissime tulit, et amoris impatiens, quandoque iratus erat quandoque reconciliatus, semperque ab vno ad alterum transiens in vtroque varius erat et inconstans. Atque ita in medio inter amorem et odium nutabat: et cum saepe eam ob superbiam poena persequi decreuerit, amore victus debilior erat, quam vt mulierem a se summoueret. Ad summam, cum valde eam punire cuperet, veritus est, ne in seipsum nihil tale cogitantem grauius, illa defuncta, animaduertat.

3. Cum autem soror eius et mater animum illius in Mariamnen intellexissent, pulcherrimam se occasionem nactas existimarunt suum in eam odium exercendi: et Herodem, dum sermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium et obtrectationem perduci posset. Atqui neque ille huiusmodi verba libenter audiebat, neque in vxorem, quasi illis fidem haberet, aliquid statuere audebat. tamen indies erat alieniore in eam animo; glisceatque vtrinque malum, dum et illa affectum suum non dissimulat, et hic amorem assidue conuertit in odium: adeo vt iam tum fuerit in eam grauius aliquid statuturus. Sed cum interea nunciaretur Caesar victoria potitus, et mortuis Antonio et Cleopatra Ægyptum obtinuisse, Caesari celeriter obuiam proficiscens domum

κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιόντι δὲ Μαριάμμη παρασησαμένη τὸν Σόεμον, πολλήν τε χάριν τῆς ἐπιμελείας ὡμολόγει, καὶ μεριδαρχίαν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνει τῆς τιμῆς. Ηρῴδης δὲ γενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, Καίσαρί τε μετὰ πλείονος συντυγχάνει τῆς παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μεγίστων ἠξιώθη. τῶν τε γὰρ Κλεοπάτρας δορυφορούντων Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δὲ καὶ τῇ βασιλείᾳ Γάδαρα καὶ Ιππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς παραλίου Γάζαν καὶ Ανθηδόνα καὶ Ιόππην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Επιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν· καὶ τὸν μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Αντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθών, ὅσον ὤφετο τὰ πράγματα αὐτῷ διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔρωτα γὰρ ὀδυνὸς ἐλάττω τῶν ἰσορρεπόντων ἐπεπόνθει μετὰ τῆς δικαίας τῆς Μαριάμμης. ἡ δὲ, τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν. εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὀμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐντρυφῶσα δεδηλωμένῳ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλου αὐτῆς ὃ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τοῦτ' ἐκείνος ἐξειρωνευόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσγενείᾳ διεκλεύαζε, καὶ κακῶς ἔλεγεν· ὡς ἤδη σάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἄσπονδον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἥ τε ὑποψία τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυτοῦ μῆκος, ἐξ οὗ παρὰ Καίσαρος Ηρῴδης ὑποστρέφει. τέλεον μέντοι προοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκγενομένης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥσης, ἐκάλει τὴν Μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας, ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ δὲ εἰσῆλθε μὲν, οὐ μὴν καὶ κατεκλίθη, σπουδάζοντος ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς

ſuam in eo ſtatu reliquit. At diſcedenti commendauit Mariamne Soëmum, plurimumque ei debere fatebatur, qui ſui ſedulo curam geſſiſſet, eique praefecturam a rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet. Herodes vero, vbi in Ægyptum peruenit, cum Caeſare confidenter, iam vt amicus, colloquutus eſt, et ab eo maxima beneficia accepit. Nam Caeſar ei quadringentos Gallos, Cleopatrae ſtipatores, dono dedit, terramque ei reſtituit, qua propter Cleopatram mulctatus fuerat: necnon eius regno Gadara et Hippon et Samariam addidit; et in ora maritima Gazam et Anthedona et Ioppen et Stratonis turrim.

4. Quas ille inſuper res conſequutus, magnificentior euaſit: et Caeſarem quidem ad Antiochiam vſque comitatus eſt. Ille vero reuerſus, quantum res ſuas proſpero foris ſucceſſu creſcere putabat, tanto plus malorum in domeſticis habebat, praeſertim in re coniugali, in qua antea tam fortunatus eſſe videbatur. Flagrauerat enim, idque merito, Mariamnes amore, non minus, quam illi, de quibus loquuntur hiſtoriae. atque illa alioquin pudica, et erga eum fidelis erat: ſed ingenium habebat muliebre paulo odioſius; quippe quae eum amore deuinctum ſatis imperioſe tractaret, atque tum quidem, non ſecum reputans, quod in regno viueret et alterius imperio ſubeſſet, ſaepe in eum petulantius ſe gereret, id quod ille diſſimulans moderate et patienter ferebat. Deridebat etiam ipſa palam regis matrem et ſororem, et de eis ob ipſarum generis obſcuritatem male dicebat: adeo vt inter feminas iam aperta eſſet ſimultas et odium inexpiabile, et tunc etiam grauiores iacerentur calumniae. atque ea ſuſpicio magis magiſque ſota integrum annum durauit poſt Herodis a Caeſare reditum. Poſthemo alitum diu malum erupit ex huiuſmodi occaſione. Cum rex quodam die quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro ſuo perpetuo in eam amore ad ſe vocabat. Illa vero ingreſſa quidem eſt, tamen non cum eo cubuit, ſed cum hoc vellet, contemſit et contumelia affecit, quaſi patris ipſius fratriſque necis auctor ex-

ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνῃ τὴν ὕβριν ἐνηνοχότος, καὶ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἑτοίμως, τῆς ταραχῆς αἰσθομένη μείζονος ἢ τῇ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη, παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸν οἰνοχόον εἰσπέμπει, κελεύσασα λέγειν, ὡς πείθει Μαριάμμῃ Φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ταραχθῇ καὶ πυνθάνηται, τί ποτε τοῦτ' ἦν, λέγειν, ὅτι Φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτῇ δὲ διακονῆσαι παρακαλεσάσης. μὴ κινηθέντος δὲ ἐπὶ τὸ Φίλτρον, τὸν λόγον ἀργὸν εἶναι· ἀδέσποτα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει διαλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν Μαριάμμην παρεχῆσθαι λέγων, ἀναπείθειν δὲ Φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. πρὸς τοῦτο διακινηθέντος, τὸ Φίλτρον ἔλεγεν εἶναι Φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δοθέν, ᾧ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ οἶδε· διὸ καὶ προσαγγεῖλαι τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διειληφότα. τοιούτων ἀκούσας ὁ Ἡρῴδης λόγων, καὶ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, τόν τ' εὐνοῦχον, ὃς ἦν τῇ Μαριάμμῃ πιστότατος, ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τοῦ Φαρμάκου, γινώσκων, ὡς χωρὶς ἐκείνης οὐ δυνατὸν ἦν ὅτου μεῖζον ἢ ἔλαττόν τι πεπραχθαι. γενόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε· τὸ μέντοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γενέσθαι, διὰ τοὺς λόγους, οὓς ὁ Σόεμος αὐτῇ φράσειε. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος, μέγα βοήσας ὁ βασιλεύς, ὦκ ἄν, ἔφη, Σόεμον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι τὰς ἐντολάς, εἰ μὴ καὶ περαιτέρω προεληλύθει τῆς πρὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸν μὲν Σόεμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας· τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἀπεδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὴν κατηγορίαν ἐσπουδασμένην ποιούμενος, ὑπὲρ τῶν κατὰ τὰς διαβολὰς Φίλτρων καὶ Φαρμάκων. ἦν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ, καὶ κρίσεως ὀργιλώτερος· καὶ τέλος ἅπαντες ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες, θάνατον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, ὑπεγένετο μέν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ τε καί τισι τῶν

ſtitiſſet. Cum autem ille grauiter contumeliam tuliſſet, et ad temerarium aliquid committendum ſe paraſſet, Salome regis ſoror, maiorem turbam ſentiens, eo ſummiſit regis pocillatorem a ſe iampridem ſubornatum, iuſſitque, vt diceret, a Mariamne rogatum ſe, vt ipſam in conficiendo regi amatorio adiuuaret. Quod ſi rex turbatus quaeſiuiſſet, quid eſſet, diceret amatorium penes ipſum eſſe, ſed ſe ab ea oratum, vt id regi porrigeret. ſin hac amatorii mentione rex non moueretur, ſileret et nihil laboraret; id quidem ei nullum afferre periculum. Hunc illa ita inſtructum tempore ipſo miſit intro cum rege colloquuturum. Ille compoſitus ad fidem et cum ſtudio ingreſſus, dicit, Mariamnen ſibi dona dediſſe, ſuaſiſſeque, vt regi praeberet amatorium. Ad hoc commoto rege, id amatorium dicebat eſſe pharmacum, quod ab ea daretur, cuius quaenam vis eſſet neſcire ſe: hac de cauſa ſe id regi indicaſſe, ratum id et ſibi et regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui iam ante male affectus eſſet, etiam magis exacerbatus eſt: et de ſpadone, qui erat Mariamnae fidiſſimus, quaeſtionem habuit ſuper pharmaco, ſciens abſque illo nihil tantum tantulumue potuiſſe fieri. At homo in anguſtias redactus, nihil eorum, propter quae cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in ſe odium dixit a verbis profectum, quae ei Soëmus dixiſſet. Haec eo adhuc loquente, rex, magno clamore ſublato, dicebat, Soëmum, antea et ſibi et regno ſuo fideliſſimum, nunquam fuiſſe mandata enunciaturum, niſi maius ei, quam par eſſet, cum Mariamne commercium interceſſiſſet. Atque ita Soëmum quidem e veſtigio comprehendi et necari iuſſit: de vxore vero iudicium habuit, conuocatis ſuis familiariſſimis, et accuſatione in ipſam magno ſtudio inſtituta de amatoriis et pharmacis ei per calumniam obiectis. Erat autem Herodes in verbis intemperans, et iracundior, quam eſſe in iudicio deceret; tandemque ii, qui aderant, ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lata ſententia, et ipſi et nonnullis, qui

παρόντων, μὴ προπετῶς ἅτως ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δὲ εἰς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρυρίων. ἐσπουδάσθη δὲ ταῖς περὶ τὴν Σαλώμην, ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὴν ἄνθρωπον· καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς ταραχὰς τῷ πλήθει, εἰ ζῶσα τύχῃ, φυλάξασθαι συμβουλεύσας. Μαριάμμη μὲν δὴ ἅτως ἦγετο τὴν ἐπὶ θανάτῳ.

ε'. Συνθεωρήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἡ Αλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει, μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ Ηρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θράσος καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. βουλομένη γὰρ ἐμφῆναι τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων, ἐβόα, κακὴν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι, καὶ δίκαια πάσχειν ἐπὶ τοιούτοις τολμήμασιν. ἃ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῶν τριχῶν, πολλὴ μὲν, ὡς εἰκὸς, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἦν τῆς ἀπρεποῦς προσποιήσεως· μᾶλλον δὲ ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς τῆς ἀπολλυμένης. ἅτε γὰρ λόγον δοῦσα τὴν ἀρχὴν, ἅτε ταραχθεῖσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπεν· ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μᾶλλον ἄχθεσθαι περιφανῶς ἀχημονούσης ἐνέφηνεν. αὕτη γε μὴν ἀτρεμαίῳ τῷ κατασήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆει, τὴν εὐγένειαν δ' ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ἐπιθεωροῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα.

ς'. Κἀκείνη μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγενημένη. τὸ δ' ἐπιεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἦν ἐν τῇ Φύσει τὸ φιλόνεικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ περὶ τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως, ἢ ὡς φέρασα, τὰς κατ' αὐτὴν ὑπερῆγεν· ἥ τε πλείων ἀφορμὴ τῷ μὴ κεχρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγεγόνει. θεραπευομένη γὰρ διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς ἂν ἓν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν· ἡνία δ' αὐτὴν καὶ τὰ περὶ τὰς οἰκείους,

praesentes erant, in mentem venit, vt non temerario illam perimerent, sed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome sedulo operam dedit, vt mulier de medio tolleretur: idque magis regi persuasit, consulendo, vt populi motus caueret, qui possent exsistere, si ea viua conseruaretur. Atque ita quidem ad necem ducta est Mariamne.

5. Alexandra vero, quo loco res esset, animaduertens, et sibi exiguam spem superesse videns, ne ipsa ita plecteretur ab Herode, contra quam in superiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta est. Vt enim se eorum, de quibus illa accusaretur, insciam esse ostenderet, exsiliit foras, et omnium in praesentia filiae conuiciando, clamabat, improbam et aduersus maritum ingratam fuisse, et merito ei accidere, quae eiusmodi res ausa fuisset. haud enim quae oportebat retribuisse, de omnibus ipsis bene merito. Haec dum inhoneste simulat, et illi etiam in crines inuolare audet, multi quidem, vt verisimile erat, foedam eius simulationem culpabant; maxime vero eam culpare visa est illa ipsa, quae tum mortem erat obitura. neque enim vnum prorsus verbum effata, neque vel tantillum turbata ad matris offensionem respiciebat; sed excelso quasi animo, vt errauerit, praesertimque manifestam eius turpitudinem se aegre ferre monstrauit. Ipsa porro intrepida animi firmitate, et ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta est, generis sui nobilitatem etiam in extremis, vt ab omnibus conspiceretur, prae se ferens.

6. Atque illa quidem ita interiit, femina ad continentiam et animi magnitudinem optime comparata. ipsi tamen deerat moderatio, naturaque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulchritudine et auctoritate in congressibus, plus quam dici potest, caeteris suae aetatis antecellebat: quae potissima causa erat, quod parum admodum regi gratificaretur, minusque iucunde cum eo viueret. Nam cum indulgenter propter amorem tractaretur, et nihil asperius duriusue ab eo exspectaret, libertate vsa est immoderata. Quin et ea ipsam male habebant, quae suis

καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίει· καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν τῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυχερὲς ἀπεπίστευεν.

ζ'. Ἀναιρεθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἤτως, ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἀπαθὴς ὑδ' οἵος ἂν ἐκ συνηθείας ἦν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως· ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθυσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως ὐκ ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει κατὰ νέμεσίν τινα τῆς κατὰ τὴν Μαριάμμην ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρῆνος ἀχήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν εἴ τι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν, πότυς καὶ συνυσίας αὐτῷ πραγματευόμενος. καὶ τύτων ὑδὲν ἦρκει. τὰς οὖν διοικήσεις τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν παρῃτεῖτο, καὶ τοσῦτον ἤττητο τῦ πάθυς, ὥς· αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὴν Μαριάμμην προσάξαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὑπακύειν. ἤτως δὲ ἔχοντος, ἐπιγίνεται λοιμώδης νόσος, ἣ καὶ τῶν ὄχλων καὶ τῶν φίλων τὰς πλείυς καὶ ἐντιμωτάτυς διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν ὑπονοῆσαι κατὰ μῆνιν τῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι, διὰ τὴν γεγενημένην παρανομίαν ἐπὶ τῇ Μαριάμμῃ. χεῖρον οὖν διετίθει καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς, καὶ προφάσει κυνηγεσίων ταύτως ἐναδημονῶν, ὐκ ἔφθη πλείυς διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ περιπίπτει νόσῳ δυχερεςάτῃ. Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῆσις τῦ ἐνίυ, καὶ τῆς διανοίας παραλλαγή· τῶν τε θεραπευμάτων ὑδὲν ὅ, τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπεικούσης τῆς νόσυ, τὰ δὲ καὶ τῦ βασιλέως ὐκ ἔχοντος ἄλλως ἢ κατὰ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀῤῥωστίας διαιτᾶσθαι, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξυσίᾳ τῆς διαίτης ἀνατιθέντες τῇ

acciderant; atque ita omnia apud illum quemadmodum passa fuerat, dicere non dubitauit: tandemque infestas sibi reddidit et matrem regis et sororem, illumque ipsum, cui vnice fidebat, quod non laturus esset, vt grauius aliquid pateretur.

7. Illa autem peremta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, vt qui ita se haberet, sicut prius narrauimus. non enim a perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, eius erga illam erat amor: sed cum primum ad insaniam vsque eam deperiret, postea, licet liberius fidentiusque se in vitae consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex vltione diuina ob interitum Mariammes magis adhuc cupiditate ardere videbatur: adeo vt eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consectaretur, etiam ex conuiviis et conuentibus, vt eius desiderium leniret. sed istis nihil proficiebat. Quare et res regni administrare recusabat, et adeo affectu victus est, vt etiam famulis suis imperaret, vt Mariamnen appellarent, quasi ea adhuc viueret et audire posset. Cum autem ita se haberet, oritur pestis, quae tum plebeiorum tum regis amicorum maximam partem sustulit, eosque, quibus plurimum detulerat. id quod omnibus suspicionem fecit, diuina ira id accidisse, propter illatam Mariamnae iniuriam. Haec res etiam deterius regem ipsum affecit: tandemque in solitudinem egressus, et ibi per speciem venationis semet afflictans, non potuit sese per aliquot dies sustinere, quin difficillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat et dolor occipitis cum mentis alienatione coniunctus; nec medicina erat vlla, quae vel minimum ei prodesset, sed potius officeret, adeo vt tandem eius de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis adhibitis minime cedebat, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat, quam eam, ad quam morbus cogebat, omnia ei praebere censebant, quae postularet, spem salutis, in victus potestate sitae, paene abiectam fortunae committentes. Atque

τύχη. κἀκεῖνος μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ Σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο.

η'. Διατρίβουσα δὲ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις Αλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐσπουδάκει τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τῷ ἱερῷ· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ πᾶν ἔθνος ἐσχήκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας ἀπ' ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι. τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ἀδενὶ Ιουδαίων δυνατὸν, τῷ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν παραχωρησάντων, ἢ τῆς θρησκείας, ἣν εἰς τὸν Θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν ἐπὶ τούτων τῶν Φυλακτηρίων Αλεξάνδρα προσήνεγκε τὰς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ηρώδου παραδοῦναι παιδίοις, μὴ καὶ φθῇ τις, ἐκείνου μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥωσθέντι μὲν γὰρ, ἀδεὲς ἀσφαλέστερον τῶν οἰκείων διατηρήσει. τούτους τὰς λόγους αὐτῆς οὐκ ἐπιεικῶς ἤνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς Αλεξάνδρας, καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν Ηρώδην ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν· εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως Αχίαβος ἦν. εὐθὺς οὖν ἐξήγγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς Αλεξάνδρας. ὁ δὲ τὴν μὲν ὀδὸν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν· αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας ταῖς αἰτίαις ἑτοιμοτέρως εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, Κοσόβαρον, καὶ Λυσίμαχον, καὶ τὸν Γαδίαν καλούμενον Αντίπατρον, ἔτι δὲ Δοσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.

θ'. Κοσόβαρος ἦν γένει μὲν Ιδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ Κοζέ· Θεὸν δὲ τοῦτον Ιδουμαῖοι νομίζουσιν. Τελευτῶν δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μετασήσαντος, Ηρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἄρχοντα τῆς Ιδουμαίας καὶ Γάζης ἀποδείκνυσι τὸν Κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν

ille quidem in Samaria, Sebaſte appellata, ad hunc modum aegrotabat.

8. Alexandrà autem, quae Hieroſolymis degebat, his de eo intellectis, conata eſt vrbis munitiones occupare. duae autem erant, vna quidem vrbis ipſius, altera vero templi; quibus qui potiuntur, vniuerſam gentem in ſua poteſtate habent. nam ſine iis ſacrificia fieri nequeunt. Iudaeorum autem nemo a ſeipſo impetrare poteſt, vt ſacra non faciat; quippe quod eo ſint ingenio, vt mori malint, quam cultum eum omittere, quem ſolebant Deo praeſtare. Alexandra igitur cum harum munitionum praefidiis colloquuta eſt, demonſtrans eas ſibi et Herodis filiis debere tradi, ne, ſi ille mortuus eſſet, alius quiſpiam rerum adminiſtrationem occupare anteuerteret: ſin conualuiſſet, neminem tutius eas ſeruaturum, quam eius domeſticos. Haec verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide ſua tunc perſtiterunt, quam et antea regi praeſtiterant, partim ob Alexandrae odium, partim quod indignum putabant de rege deſperare quamdiu ſuperſtes eſſet. Erant autem de eius veteribus amicis: quinetiam eorum vnus, nomine Achiabus, regis erat conſobrinus. Itaque eum continuo, nunciis miſſis, de Alexandrae inſtituto certiorem fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici iuſſit: ipſe vero, poſtquam ex morbo difficulter, nec ſine magno cruciatu reualuit, adeo grauiter ex animae ſimul et corporis vexatione exacerbatus erat, vt haud aegre de iis, qui primi in eius manus venerant, vel quauis de cauſa ſupplicium ſumeret. Quinetiam amicos eius maxime neceſſarios interfecit, Coſtobarum, et Lyſimachum, et Gadiam cognomine Antipatrum, inſuper et Doſitheum, ex huiuſmodi cauſa.

9. Erat Coſtobarus, natu Idumaeus, eius regionis facile primus dignitate, de genere ſacerdotum Coze; quem Deum exiſtimant Idumaei. Hunc Coſtobarum, poſtquam Hyrcanus eos ex patriis inſtitutis in Iudaeorum mores legeſque coëgerat, Herodes, regnum adeptus, Idumaeae Gazaeque praefectum conſtituit; eique ſororem ſuam

ἀδελφὴν Σαλώμην, Ἰώσηπον ἀνελὼν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτήν, ὡς ἐδηλώσαμεν. Κοσόβαρος δὲ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, ἕθ' αὑτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος Ἡρώδου τὸ προσταγμένον ποιεῖν, ὅτε τοῖς Ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις εἶναι. διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ἰδουμαίαν φάμενος αἰεὶ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγενῆθαι, καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' Ἀντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὔνοιαν εἰς ἐκείνην. ἔπραττε δὲ ταῦτα, τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος· εἰ δὲ περιαιρεθείη τῶν πλειόνων Ἡρώδης εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὑτὸν ἄρξαι τοῦ τῶν Ἰδουμαίων ἔθνους, καὶ μείζοσι πράξειν. ἐπιδιέβαινε γὰρ ταῖς ἐλπίσιν, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ γένους καὶ χρημάτων, ἃς μετὰ δικαιοσύνης αἰσχροκερδίας ἐπεπόριστο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει. Κλεοπάτρα μὲν οὖν Ἀντωνίῳ δεηθεῖσα περὶ τῆς χώρας ταύτης ἀποτυγχάνει. λέγονται δὲ πρὸς Ἡρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ἦν ἀποκτεῖναι τὸν Κοσόβαρον, ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτῷ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀφίησι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, ἐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς τότε.

ί. Χρόνῳ δὲ διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τὴν Σαλώμην γαμίσαι πρὸς Κοσόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ γραμμάτιον, ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δὲ οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι, μὴ τῷ πρότερον ἀνδρὸς ἀφιέντος. οὐ μὴν ἡ Σαλώμη τὸν ἐν γένει νόμον, ἀλλὰ τὸν ἐπ' ἐξουσίᾳ ἑλομένη, τήν τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποσῆναι τἀνδρός· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν, μετ' Ἀντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τοὺς λόγους, τοὺς Βάβα παῖδας, ὅτι διασώζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῶν ἤδη δώδεκα. τοῦτο δὲ εἶχεν ὕτως·

Salomen nuptum dedit, interfecto Iosepho, qui eam ante duxerat, vt supra indicauimus. Costobarus autem, ista laete admodum et praeter spem assequutus, felicitate sua valde elatus est, paulatimque modum excessit, neque sibi honestum existimans imperantis Herodis iussa facere, nec Idumaeis in Iudaeorum potestate esse, eorumque vti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, significans Idumaeam semper maioribus ipsius Cleopatrae paruisse; ideoque aequum esse, vt ea ab Antonio regionem illam postularet: se enim paratum esse, suam beneuolentiam transferre ad Cleopatram. Haec autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumaeam tenere; sed quod arbitrabatur, accisis Herodis viribus, facile se posse gentis Idumaeae dominatum adipisci, et ad maiora peruenire. Veniebat enim in maiorem spem, occasionem non exiguam, vt putabat, nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod diuitiis abundabat, quas assidua quaesiuerat auaritia: neque quidquam mediocre moliebatur. Et quidem Cleopatra, cum regionem istam ab Antonio impense flagitasset, eam non impetrauit. Herodes autem ista de re certior factus est, atque in eo erat, vt Costobarum interficeret: sed, sororis et matris precibus exoratus, dimittit eum veniamque ei dedit; sic tamen, vt eum deinceps suspectum haberet propter illum conatum.

10. Aliquanto deinde post, cum forte inter Salomen et Costobarum ortum esset dissidium, ea illi continuo misit libellum ad dissuendum matrimonium, contra quam ferunt Iudaeorum leges. nam viro quidem apud nos id facere licet; neutiquam vero feminae, quae sponte discesserit, alteri nubere fas est, nisi prius a marito dimittatur. Veruntamen Salome, non lege Hebraeorum patria, sed ea, quae tum valebat, vsa, et coniugio renunciauit et ad fratrem Herodem dicebat, se propter suam in eum beneuolentiam a marito discessisse: quoniam comperisset eum et Antipatrum et Dositheum nouis rebus studere. Atque ad fidem sermoni faciendam mentionem iniicit Babae filiorum, quos Costobarus decimum iam annum seruauerat. id quod verum erat: eaque re vehementer obstupuit rex,

καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ Βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκηκοὼν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῦ λόγυ. τὰ γὰρ περὶ τὸς Βάβα παῖδας ἐσπάδασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτὸς, δυσμενεῖς γενομένυς τῇ διαθέσει. τότε δὲ διὰ τὸ μῆκος τῦ χρόνυ καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεισαν. ἡ δὲ ἔχθρα πρὸς αὐτὸς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιύτων ἦν. Αντιγόνυ τὴν βασιλείαν ἔχοντος, Ηρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν Ιεροσολύμων πόλιν· ὑπὸ δὲ χρείας καὶ κακῶν, ὅσα πολιορκυμένοις παρίσταται, πλείυς ἦσαν οἱ τὸν Ηρώδην ἐπικαλύμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη ταῖς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τοῦ Βάβα παῖδες, καὶ παρὰ τῷ πλήθει δυνατοὶ, πιστοὶ διετέλουν Αντιγόνῳ, τόν τε Ηρώδην διάβαλλον ἀεὶ, καὶ συμΦυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένυς ἀρχὴν πρῦτερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμΦέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ἐπὶ τοιύτων ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατοῦντος τῶν πραγμάτων Ηρώδυ, Κοτόβαρος ἀποδειχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναΦράττειν καὶ Φυλακεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτειν ἐξ αὐτῆς τὺς ὑπόχρεως τῶν πολιτῶν ἢ ταναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένυς, εἰδὼς ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τὺς τῦ Βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν Ηρώδην, διεληλύθει γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία, πισωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν ἀδὲν εἰδέναι τῶν κατ' ἐκείνυς, ἀΦῆτο τῆς ὑπονοίας. αὖθις δὲ κηρύγματα καὶ μήνυτρα τῦ βασιλέως ἐκτιθέντος, καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ἐπινοῦντος, ὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἕξαρνος γενέσθαι, τὸ Φωραθῆναι τὺς ἄνδρας ὐκ ἀνυποτίμητος αὐτῷ πεπεισμένος, ὐ μόνον ἐκ τῆς εὐνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη τῦ λανθάνειν αὐτὺς περιείχετο. περὶ τύτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ διὰ τῆς ἀδελΦῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τὺς τόπυς, ἐν οἷς διατρίβειν ἐμηνύθησαν, ἐκείνυς τε καὶ τὺς συγκαταιτιαθέντας ἀπέκτεινεν· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς Υρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν

eiuſmodi quid audiens, quod nunquam ſuſpicatus eſt, eoque magis commotus eſt, quod res erat incredibilis. Nam quod ad Babae liberos attinet, id aliquando agebat, vt illos vltum iret, quoniam ſibi infenſi repugnaſſent: verum tum tantum iam temporis praeterierat, vt eorum iam non recordaretur. Eius autem in eos odii et inimicitiarum cauſa fuit huiuſmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitu obſidebat Hieroſolymorum vrbem, et propter neceſſitatem et calamitates, quibus obſeſſi premebantur, erant multi, qui Herodem aduocarent et ſpe iam in eum propenderent. Babae autem filii (qui dignitate et gratia multum apud vulgus valerent) Antigono fideles eſſe perſeuerarunt, Herodemque ſemper culpabant, ac caeteros eo cohortabantur, vt regibus operam ſuam praeſtarent in tenendo principatu, quem a patribus accepiſſent. atque illi quidem, dum et iſta magno commodo fieri exiſtimarent, huiuſmodi rebus ſtuduerunt. Verum vrbe capta, et Herode rerum potito, Coſtobarus, praecludendis exitibus et vrbi cuſtodiendae praefectus, ne ciues, qui fontes eſſent, et regis aduerſarii euaderent; cum ſciret Babae filios eſſe in exiſtimatione et honore apud vniuerſum populum, cogitaretque, ſi eis ſalutem daret, id ſibi multum profuturum ad nouas res moliendas, eos ſubtraxit et certis in locis abſcondit. Et tunc quidem Herodi, nam id quod erat ſuſpicatus eſt, iureiurando fidem fecit, ſe nihil quicquam de illis ſcire, eique ſuſpicionem ademit. Deinde vero, cum rex per edicta indicii praemium propoſuiſſet, et modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit: ſed quod primum inficiatus eſſet, ſi poſtea viri deprehenderentur non ſe impune laturum perſuaſum habens, non ſolum beneuolentia ſed neceſſitate tenebatur eos occultare. De iſtis quae ſibi nunciata erant a ſorore cum rex miſiſſet ad loca, vbi eſſe dicebantur, et ipſos, et alios cum ipſis accuſatos interfecit: vt nihil iam reliquum eſſet de Hyrcani genere et cognatione, ſed regnum plane in ſua poteſtate haberet Herodes, remi-

αὐτεξούσιον αὐτῷ, μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσαθαι τοῖς παρανομοῦσιν.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς κατ' Ἡρώδην, ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι παραβαίνοντος τὰ ἔθη τὰ πάτρια, δέκα πολιτῶν ἄνδρες συνώμοσαν. Περὶ κτίσεως Σεβαστῆς καὶ Καισαρείας, καὶ ἄλλων ἐπιτειχισμάτων.

ΔΙΑ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν πατρώων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄσαν. ἐξ ὧν ὁ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὖθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὖθίς τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, περίοπτα μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, τὰ δὲ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους ἔθους ἀλλότρια. χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ παραδίδονται. τὴν μέντοι πανήγυριν ἐκεῖνος ἐπιφανεστάτην τὴν τῆς πενταετηρίδος συνετέλει, καταγγελίας τε τοῖς πέριξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης εὐδοξίαν, συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγενομένοις, θυμελικοῖς καλουμένοις, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια· καὶ διεσπάδασε πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν. προὔθηκε δὲ καὶ τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ὁ μικρὰς δωρεάς· καὶ πάνθ', ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐσπάδασο, Φιλοτιμίᾳ τοῦ διάσημον αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἐπίδειξιν, ἐξεμιμήσατο. τό γε μὴν θέατρον ἐπιγραφαὶ κύκλῳ περιεῖχον Καίσαρος, καὶ τρόπαια τῶν ἐθνῶν, ἃ πολεμήσας ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῷ τε ἀπέ-

ne iam alicuius auctoritatis superstite, qui, quae contra legem fierent, impedire posset.

CAP. VIII.

Quomodo in Herodem, peregrinis moribus violantem patria instituta, decem ciues coniurarunt. De extructione Sebastes et Caesareae, aliarumque munitionum.

HAC de causa deflexit etiam magis a patriis moribus, et peregrinis institutis antiquum rerum statum subinde labefactauit, quem inuiolatum esse, et integrum mansisse oportebat. vnde temporis processu magna mali labes nobis illata est, illis insuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales instituit Caesari, et theatrum Hierosolymis aedificauit, deinde in campo maximum amphitheatrum, vtrumque operis magnificentia conspiciendum, sed a moribus Iudaïcis alienum. horum enim vsum et spectaculorum apparatum a maioribus non acceperant. Ille tamen hunc conuentum quinquennalem maximo cum splendore celebrauit, missis qui eum finitimis indicerent, et spectatores ex omni gente conuocarent. adeoque ex cunctis finibus athletae et omnis generis ludiones accersiti erant spe. praemii propositi gloriaeque ex victoria. confluxeruntque exercitatissimi quique in ludicris hisce studiis. nam non solum iis, qui gymnicis certaminibus operam dant, sed et in musica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriae nomine constituit praemia; atque in id omni cura incumbebat, vt nobilissimi quique in certamen venirent. quin et dona non exigua et bigis et quadrigis et equo singulari vincentibus proponenda curauit: et quaecunque vspiam ad magnificentiam et dignitatem elaborata fuerant studiose aemulabatur, modis omnibus agens, vt spectaculum eximium daret et illustre. Theatrum vero ipsum splendidissime ornatum erat, depictis per circuitum Caesaris gestis, et tropaeis, quae a gentibus debellatis reportaue-

φθη καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἦν, οὔτ' ἐσθῆτος τίμιον, οὔτε σκευῆς λίθων. ὁ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδείκνυτο. παρασκευὴ δὲ καὶ θηρίων ἐγένετο, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐπὶ σπανιώτερα· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων· τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ προδήλου κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποῤῥίπτειν, ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας· ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅτι μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυχέραινον.

β'. Ελάνθανον δὲ ἀδὲ τὸν Ηρώδην ἐκταράττομενοι, καὶ βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤστο· καθωμίλει δ' ἐνίοις καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. οὐ μὴν ἔπειθεν· ἀλλ' ὑπὸ δυχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἱσὰ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ηρώδης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥαδίως ἂν μεταπεσόντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τε θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα, ἐπύθετο. τῶν δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν περιθέσιμον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ἦν ἀποσυληθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς διάχυσιν ἐδυνήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τίθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτὸ παρακρουσαμένου τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν ἐπεπόνθεισαν ἐξ ὀργῆς διαχέαντος,

rat, opere ex probo puroque auro et argento. Et quod ad apparatum attinet, nihil erat veſtis adeo pretioſum, nihil gemmarum ornatus adeo ſplendidum, quod non cum ludionibus, qui ſpectarentur, ſimul in conſpectum veniret. Paratae erant etiam ferae, et leonibus quamplurimis ipſius iuſſu conquiſitis, aliiſque, quae aut robore praecellebant, aut natura mira erant raritate: atque id agebatur, vt vel iſtae inter ſe committerentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent. Peregrinis quidem ſumma erat admiratio ſumtuum, ſimul et animorum oblectatio ex periculorum conſpectu: indigenis vero manifeſta videbatur morum, qui ipſis ſummo in honore erant, diſſolutio. Res ipſa enim indicabat plane impium eſſe, homines ad beſtias proiicere in hominum ex ſpectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis moribus permutari. Sed nihil eos magis offendebat, quam tropaea: nam cum ea putarent imagines eſſe armis incluſas, ideo quod patriis legibus iſtiuſmodi quid colere nefas eſſet, indigniſſime eas ferebant.

2. Neque vero neſciebat Herodes eos turbari, et vim illis inferre intempeſtiuum exiſtimabat: quapropter operam dabat, vt nonnullos eorum mitigaret verbis, et ea religione ſolueret. Verum nihil proficiebat: ſed quod moleſte ferrent ea, quibus illum flagitium admittere exiſtimabant, vno conſenſu vociferabantur, ſi omnia patienda forent, at hominum quidem imagines (tropaea innuentes) in vrbe non paſſuros. haud enim moribus patriis fas eſſe. Herodes vero, cum videret illos turbatos eſſe, et non facile ei ceſſuros, niſi ſolatii aliquid adhiberetur, eorum praecipuos vocat, et in theatrum ductis tropaea monſtrat, quaeritque, quidnam haec eis videantur. Cumque exclamaſſent, hominum eſſe imagines, tunc ille, vbi iuſſerat ornamenta detrahi, merum lignum eis oſtendit. Atque iſta repente ſuo denudata erant ornatu, et riſus in omnium ora vultuſque diffuſus eſt; quippe qui iam ante imaginum apparatus pro ridiculo ducerent.

3. Cum autem populum hoc pacto repuliſſet, atque impetum, quo irati ferebantur, diſſipaſſet, plerique ſic erant,

οἱ πλείους μὲν εἶχον, ὡς μεταβεβλῆθαι καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δ' αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυχερείᾳ τῶν ὐκ ἐξ ἔθους ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν, ὅσιον ὠήθησαν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, περιορᾶν Ηρώδην, πρὸς βίαν ἐπεισάγοντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον Φαινόμενον τῶ παντὸς ἔθνους. ἐκ δὲ τούτου συνωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, καθ' ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες· ἦν δ' αὐτοῖς, δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν ἤκουσεν, καὶ τῶν διεφθορότων τὰς τοῦ ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, οὐχ ὡς συνεργήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ κατατιθεὶς αὐτὸν, παθεῖν εἴ τι κἀκείνοις συμβαίνῃ δυχερές· ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειρῆσι δι' αὐτὸν γενέσθαι.

δ'. Ταῦτα γνόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδ' αὐτὸν Ηρώδην διαφεύξεσθαι, προσπεσόντων ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δ', εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνον, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι· καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν προκαταξάντες, ἐπὶ τοιαύτης ἦσαν προθυμίας. εἷς δὲ τῶν ὑφ' Ηρώδῃ πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξευρηκὼς ὅλην τὴν ἐπίθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ', ὡ γὰρ ἀνοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἴς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν, ὃ συνῄδει παρὰ τῶν πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ἐπὶ τοῖς καθ' ἕκαστα γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις ἐκάλει. προσπιπτόντων δ' αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς ὐκ ἂν διαφύγοιεν ἤδεσαν· ἐπεκόσμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν καταστροφὴν τοῦ τέλους, τῷ μηδὲν ὑφιέναι τοῦ φρονήματος. ὡ γὰρ ἐντραπέντες, ὡδ' ἀρνησάμενοι τὴν πρᾶξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη· διωμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ σὺν εὐσε-

vt mutati pacatique esse viderentur. tamen eorum nonnulli in offensione ex mutatis moribus perseuerabant; et, cum crederent ex patriis institutis violatis magna oritura esse mala, satius esse putarunt vel quoduis periculum subire, quam videri Herodem sinere, mutato rerum statu, quidquam contra receptos per vim introducere, et, dum pro rege se gereret, reuera se toti genti inimicum infestumque ostendere. Itaque coniurarunt ciues decem in quoduis periculum, et pugiones sub vestibus sumserunt; eratque inter eos quidam caecus, qui, eorum, quae audiuerat, indignitate commotus, cum eis coniurauit: non ille quidem quasi eos in facinore patrando multum adiuturus, sed cum eis aduersa pati paratus, si eis male res caderet: id quod illis ad rem aggrediendam multum animi addidit.

4. Ita decreta re vadunt vno animo in theatrum, spei pleni, ne Herodem quidem ipsum euasurum, cum ex improuiso eum adorituri essent: aut certe, si ab eo aberrarent, fore arbitrantes, vt multos ex eius comitibus interficerent; atque ita regi ipsi occasionem praeberent cogitandi de iniuria, quam genti inferre videbatur, etiamsi ipsis moriendum foret. Et illi quidem iam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emissariis, cui datum erat istiusmodi de rebus satagere eique referre, totum negotium, ab ipso deprehensum, regi in theatrum intraturo nunciauit. Atqui ille (nam nuncium a vero non abhorrere visum est, si vel ad odium respiceret, quod sibi a plerisque concitari nouerat, aut ad turbas ex rebus fere singulis coortas) recepit se in regiam, et coniuratos suis nominibus euocabat. Cum autem a satellitibus, illos adortis, in ipso facinore comprehensi essent, vbi intellexerunt, se crimen effugere non posse, operam dederunt, vt vitae exitum, quem euitare non poterant, honestarent, de animo suo nihil remittendo. non enim eos facti suppuduit, aut quidquam sunt inficiati; sed cum iam tenerentur, pugiones ostenderunt: confessique sunt se pulchre ac

βεία τὴν συνωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, ἃ καὶ πᾶσιν ἡ Φυλάττειν ἡ θνήσκειν πρὸ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ προαιρέσει τῆς ἐπιβουλῆς ἐμπαῤῥησιασάμενοι, περισάντων αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες, οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ μελισὶ διελόντες περῆθεσαν κυσίν. ἐωρᾶτο δὲ πόλλοῖς τῶν πολιτῶν τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν ὁδὸις, ἕως Ηρῴδῃ πικρότερον καὶ φιλόνεικον ποιησάμενοι τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκές τινες ὡμολόγησαν, ἃ πραχθέντα εἶδον. καὶ τῶν μὲν ἐνεργησάντων ἐγένετο τιμωρία, πανοικὶ τὴν προπέτειαν αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δ' ἐπιμονὴ τοῦ πλήθους, καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ἐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸν Ηρῴδην, εἰ μὴ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας κρατῶν. καὶ διέγνω πάντοθεν περιειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτεριζόντων φανερὰν γενέσθαι τὴν ἀπόστασιν.

ε'. Ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς, ἐν ᾗ διῃτᾶτο, τοῦ δὲ ἱεροῦ τῇ περὶ τὸ Φρούριον ὀχυρότητι, τὸ καλούμενον Αντωνίαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν ἐπενόησεν ἐπιτείχισμα, καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας γίνεσθαι τοῦτο οὐδὲν ἧττον, ἰσχυροποιεῖ τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν Ιεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὔχρηστον δ' ὄντα καὶ κοινὸν ἐπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γεννησόμενον. τῷ δὲ ἔθνει παντὶ Φρούριον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων περὶ αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ἐπί τε τῇ Γαλιλαίᾳ Γάβα καλούμενον, καὶ τῇ Περαίᾳ τὴν Εσεβωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐπεξευρίσκων, καὶ διαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικρᾷ κινήμα-

pie coniurationem feciſſe, ne quidem quaeſtus vllius gratia, neque ſuis vt obſequerentur affectibus; ſed, quod maius, pro inſtitutis publicis, quae par eſt vt omnes aut cuſtodirent aut pro illis vitam amitterent. Iſtis quidem ab illis de ſuo inſidiandi propoſito magna cum fiducia dictis, a regiis circumdati militibus abducti ſunt, et modis omnibus excruciati mortem oppetierunt. Verum cum et indicem iſtum, qui illis odio erat, quidam non multo poſt corripuiſſent, non ſolum interfecerunt, ſed et membratim diſcerptum canibus dilaniandum obiecerunt. atque id multi ciuium viderunt, neque tamen quiſquam indicauit, donec, Herode acerbam et acrem quaeſtionem habente, coactae quaedam cruciatibus mulieres confeſſae ſunt quae facta viderant. Et quidem in auctores facinoris animadverſum eſt, a totis familiis pro temerario auſu poenas repetendo. At populi perſeuerantia, et in legum tuitione intrepida conſtantia, fecit, vt Herodes non facilior euaderet, niſi ſe tutius muniret. Statuit itaque populum vndique circumſepire, ne huiuſmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

5. Cum igitur vrbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipſe, et templum validitate munitionis, quae Antonia vocabatur, quam ipſe conſtruxerat, cogitauit tertium contra populum propugnaculum eſſe poſſe Samariam, quam nominauit Sebaſten: atque id ratus ad prouinciam in officio continendam non minoris eſſe momenti, locum valide muniuit, diſtantem quidem Hieroſolymis itinere vnius diei, qui vero tum ad regionem tum ad vrbem communiter vſui eſſe poſſet. Quin et ad totam nationem inaedificauit munitionem, quae quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipſo vero Caeſarea nominata eſt. item in Magno campo, cum ex lectis circa ipſum militibus ſorte quoſdam duxiſſet, caſtellum conſtruxit, itidemque in Galilaea locum, Gaba nomine, et in Peraea Eſebonitim. Et iſta quidem in ſingulis, ad locorum ſecuritatem ſemper aliquid adiiciens, totamque gentem cuſtodiis circumdans, vt nequaquam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu leuiſſimo fieri ſolebant, neque laterent, cum con-

τος ἐγγενομένης συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεὶ τινῶν πλησίον, εἰ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τὴν Σαμάρειαν ὠρμημένος τειχίζειν, πολλὰς μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ τὰς πολέμους, πολλὰς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ἐπετήδευεν, ὑπό τε Φιλοτιμίας τῆς νεὼν ἐγείρειν, καὶ διὰ τὸ πρότερον ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἄν τι αν, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ Φιλότιμον ἐπετηδεύετο, τήν τε προσηγορίαν ὑπήλλαττε, Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τὴν πλησίον κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπευθὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ συνιόντες οἰκεῖν· καὶ τείχει κρατερῷ τὴν πόλιν περιέλαβε, τότε τῇ χωρίᾳ πρόσαντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. στάδιοι γὰρ ἦσαν εἴκοσιν. ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσην τριῶν ἡμισταδίων τέμενος ἀνῆκε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν· ἔν τε τοῖς κατὰ μέρος διὰ πάντων ἐκράτει κοσμῶν τὴν πόλιν, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι Φέρριον αὐτὴν ποιούμενος ἐπὶ τῇ μείζονι, τὸ δ' εὐπρεπὲς, ὡς ἂν ἐκ τοῦ Φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα Φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ κατὰ τὴν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγονότος· καὶ ὡς Ηρώδης, γάμον ἑαυτῷ προσκατεργασάμενος, Καισάρειαν καὶ πόλεις ἄλλας Ελληνίδας ἀνακτίζει.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν, τρισκαιδέκατον ὄντα τῆς Ηρώδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέλαβεν, εἴτε δὴ τοῦ Θεοῦ μηνίσαντος, ἢ καὶ κατὰ περιόδους ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς ἐγίνοντο, καὶ διὰ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα· ἔπειτα καὶ τῆς διαίτης κατὰ τὴν ἔνδειαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων καὶ

citari coeperint, dum nonnulli semper in promtu haberentur, qui motus resciscere et impedire possent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit eo coloniam, tum eorum, quorum opera in bello vsus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ea antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in sui securitatem etiam munificentiae valde studebat; atque nomine eius mutato Sebasten appellauit, et finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, diuisit incolis, vt in ipso statim aduentu feliciter agerent: et valido muro vrbem circumdedit, vsus decliuitate loci ad firmitatem, comprehensoque spatio, non quantum fuerat prius, sed tanto, vt nihil vel celeberrimis vrbibus cederet. nam quinque stadiorum erat in circuitu. Quin et intus eius in meditullio sacrum sesquistadii locum reliquit, omnibus rebus ornatissimum, et ibi templum exstruxit magnitudine et pulchritudine in primis memorabile: vrbemque in singulis eius partibus indies decorabat, sibi quidem necessarium esse videns, vt tutius degeret, adeoque moenium validitate eam castelli ad instar muniens maiori ex parte, honorificum vero, vt posset ex elegantiae studio beneficentiae etiam monumenta posteris relinquere.

CAP. IX.

De fame, quae fuit in Iudaea et Syria: et quomodo Herodes, cum nuptias sibimet adornasset, Caesaream et alias vrbes Graecas instaurat.

CÆterum eodem anno, qui regni Herodis XIII fuit, maximae calamitates in eam regionem inuaserunt, siue ex Dei ira, siue malo statis temporibus ingruente. Nam primum quidem continua erat siccitas, et inde insequuta est sterilitas terrae, ne illos quidem fructus ferentis, quae solita erat sponte sua edere: ac deinde victus ratione praeeduliorum inopia mutata, corporum inualitudine labora-

πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκράτει, διηνεκῶς ἀντεφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τό, τε γὰρ ἠπορῆθαι θεραπείας καὶ τροφῆς ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξαμένην ἰσχυρῶς τὴν λοιμώδη νόσον, ἥ τε φθορὰ τῶν ἄτως ἀπολλυμένων ἀφῃρεῖτο καὶ τὰς περιόντας εὐθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν ταῖς ἀπορίαις ἐξ ἐπιμελείας οὐκ ἦν. φθαρέντων γε μὴν τῶν ἐπ' ἔτος καιρῶν, καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπέκειντο δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κατὰ προσδοκίαν ἐπιτεινόντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐγιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ καὶ τῶν περιόντων τὰ σπέρματα, μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνείσης τῆς γῆς. ἥ τε ἀνάγκη πολλὰ διὰ τὰς χρείας ἐκαμνέργει. καὶ τὰς ἀπορίας οὐκ ἐλάττως εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τῶν τε φόρων, ὃς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν. ἦν τε οὐδὲν ὅ, τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προκατειληφότος τοῦ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρχομένων. τὸ γὰρ οὐκ εὖ πράττειν φιλαίτιον ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.

Β'. Ἐν τοιούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ. χαλεπὸν δ' ἦν, ὅτε τῶν πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σιτία, τῷ μηδ' αὐτὸς ἐλάττω πεποιθέναι, χρημάτων τε οὐκ ὄντων, εἰ καὶ δυνατὸν ὀλίγον ἐπὶ πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντως εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτῷ συνέκοψεν ἀργυρίᾳ καὶ χρυσίᾳ, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ἐπιμελείας, μήτ' εἴ τι τέχνῃ τίμιον ἦν, τούτῳ φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτου τὰ χρήματα, Πετρωνίου τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ Καίσαρος εἰληφότος. ὅτος, οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφευγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος ὢν Ηρώδῃ, καὶ διασώσασθαι θέλων τὰς ὑπ' αὐτῷ, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν γενέσθαι ταύτης τῆς βοηθείας. ὁ γὰρ Ηρώδης, τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς

bant et peſtilentiae morbus graſſabatur, aliis poſt alias calamitatibus perpetuo in ipſos irruentibus. nam, et quod curatione egerent et alimento, peſtis vehementer ingraveſcens magis exacerbatur, et ſtrages eorum, qui ita moriebantur, etiam ſuperſtitibus omnem de ſe ſpem eripuit, vt qui neceſſitatibus ſuis nulla cura ſubuenire poſſent. Porro corruptis anni fructibus, et abſumtis qui iam ante reponebantur, nihil boni, quod ſperarent, reliquum erat, malo praeter opinionem indies creſcente, et non in iſtum duntaxat annum. adeo vt ne minimum quidem illis reſtaret, ſed etiam ſemina reſeruata perierint, terra ſecunda vice nihil reddente. Quin et neceſſitas fecit, vt ad inopiam ſubleuandam nouis quamplurimis excogitandis ſtuderent. fiebatque, vt ipſe rex non minus egeſtate laboraret: vt qui nihil tributi, prout conſueuerat, e terra acceperit, et pecuniam conſumſerit in liberalitate erga eos, quorum vrbes inſtaurauit. nihilque erat quod dignum videbatur, cui opem ferret, cum iam ei ex calamitatibus conflatum eſſet ſubditorum odium: non raro enim fit, vt, cum res minus proſpere cedant, in eos, qui praeſunt, querelas adhibeant.

2. Cum ita ſe res haberent, cogitabat temporis atrocitatem leuare. verum difficile erat, cum nec finitimi haberent quod ad victum ſuppeditaret, vt qui iiſdem malis conflictarentur; nec pecunia illi ſuppeteret, ſi quo modo vel tantillum pro tam multis comparari potuiſſet. Par tamen eſſe exiſtimans, vt nihil omnino omitteret ad illos ſubleuandos, quicquid erat ornatus in regia ex auro et argento id totum concidit, ita vt nec vaſis cura elaboratis nec arte pretioſiori factis pepercerit. Mittebat autem pecuniam in Ægyptum, cuius praefecturam a Caeſare acceperat Petronius. Ille, non paucis ob eandem neceſſitatem ad eum confugientibus, cum priuatim eſſet Herodis amicus, eiuſque ſubditos conſeruatos eſſe vellet, primis ipſis conceſſit frumentum exportare, et modis omnibus tam in eo emendo quam in euehendo illos adiuuit, ita vt magna ex parte vel in vniuerſum ei hoc debeatur auxilium. Herodes itaque, vbi illi aduenerant, opis allatae cauſam

αὐτῷ προσιθεὶς, ὁ μόνον ἀντιμετέσησε τὰς γνώμας τῶν πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν ἐπίδειξιν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς προσασίας. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς τροφὰς ἐκπονεῖν, ἔνειμε τῷ σίτῳ τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων, οἳ κατὰ γῆρας ἢ τινὰ προσῶσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἰκανῶς εἶχον αὐτοῖς παρασκευάζειν τὰ σιτία, πρόνοιαν καταστήσας ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἑτοίμας τροφὰς. ἐπιμέλειαν δὲ καὶ τῶν μὴ διαχειμάσαι μετὰ κινδύνων αὐτὸς ἐποιήσατο, συγκατειληφυίας καὶ τῆς περὶ τὰς ἑσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τῶν βοσκημάτων, ὡς ἔτε ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ἔτε τῶν ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπορισθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ διδούς. καὶ τοῦτ' ὤνησεν οὐχ ἧττον αὐτὸν, εὐτοχηθείσης εἰς εὐφορίαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γενέσθαι. τὸ δὲ σύμπαν ἀμήτου περὶ τὴν γῆν ἐπιφανέντος, οὐκ ἔλαττον ἢ πέντε μυριάδας ἀνθρώπων, ὃς αὐτὸς ἔθρεψεν, εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑπὸ πάσης φιλοτιμίας καὶ σπουδῆς ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ, ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ὁ γὰρ ἔσθ' ὅστις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν εὑρέσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τῶν ἰδιωτῶν ὅτοις ἀπορία διὰ τὸ πλειόνων προῖσασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥστε γενέσθαι λογιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους· ὁ δὲ κόρος δύναται μεδίμνους Αττικοὺς δέκα· τοὺς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν περὶ ὀκτάκις μυρίους. ταύτην δὲ αὐτὸς τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν τῆς χάριτος εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς Ιουδαίοις ἰσχῦσαν συνέβη, καὶ διαβοηθῆναι παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα, διὰ τὸ παραχαράττειν ἔνια τῶν ἐθῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τοῦ παντὸς ἔθνους, ἀντικατάλλαγμα δὲ φαίνεσθαι τὴν ἐν τῇ βοηθείᾳ τῶν δεινο-

ſuae populi curae adſcribendo, non modo eos, qui prius illi ſuccenſebant, in aliam de ſe opinionem traduxit, ſed et palam omnibus fecit, ſe animo plane benigno illorum ſaluti proſpicere. Nam quidem primum iis, qui conficiendo erant ſibi ipſis panem in victum, frumentum, modo quo fieri potuit exactiſſimo, diſtribuit: deinde quia multi erant, quibus propter ſenium, vel alius generis debilitatem, vires deerant ad edulia ſibimet praeparanda, his etiam prouidebat piſtores illis aſſignando, et quae ad victum ſuppeditant parando. Porro curam adhibuit, ne, dum hyemem agerent, periculum adirent, vt qui veſtium etiam inopia laborarint, perditis planeque conſumtis pecoribus, vt nec lana illis ad vſum ſuppeteret, nec aliud quoduis ad integumenta. Cum autem et horum ei copia facta eſſet, finitimis quoque vrbibus ſubuenire cogitabat, Syriae incolis ſemina ſubminiſtrando. id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad terrae fertilitatem bene accommodata, adeo vt omnibus de victu abunde prouiſum fuerit. In ſumma, meſſe appetente, diuiſit per regionem quinquaginta millia hominum, quos ipſe aluerat, atque hac ratione cum regnum afflictum ſumma cura ſubleuaſſet, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iiſdem malis erant, calamitate leuauit. nemo enim erat, qui propter inopiam eum adiret, quem non pro ipſius dignitate adiuuerit. immo et populi et vrbes et priuati, quotquot pluribus proſpiciendo ad penuriam redacti erant, ad ipſum confugientes quae deſiderarunt aſſequebantur. adeo vt frumenti cori, extra regnum diſtracti, numero fuerint decies mille (continet autem corus medimnos Atticos decem), in ipſo vero regno ad octogies mille. Atque fiebat, vt haec eius cura et tam opportuna beneuolentia tantum gratiae ſibi conciliauerit apud Iudaeos, adeoque aliorum ſermone percrebuerit, vt odium vetus, quod concitauerat ob quaedam in receptis moribus et regno in ipſo violata, ex animis populi vniuerſi iam fuerit deletum, ſibique perſuaſerint ex eius liberalitate abunde ſatisfactum eſſe, ope in malis grauiſſimis ſuppeditata. Quin et magna erat

τάτων Φιλοτιμίαν. εὐκλεια δὲ καὶ παρὰ τῶν ἔξωθεν ἦν, καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγῳ, κακώσαντα δὲ τὴν βασιλείαν οὐχ ἧκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν ταῖς ἀποφάσεις μεγαλόψυχον παρὰ δόξαν ἐπιδεικνύμενος ἀντιμετέσησε τὰς ὄχλας, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖρα τῶν πάλαι γεγενημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλεια παρέσησε.

γ'. Περὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἔπεμψε Καίσαρι πεντακοσίας ἐπιλέκτους τῶν σωματοφυλάκων, ὃς Γάλλος Αἴλιος περὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν ἦγεν, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γενομένους. πάλιν οὖν αὐτῷ τῶν πραγμάτων πρὸς ἐπίδοσιν εὐθηνημένων, βασίλειον ἐξωκοδόμει περὶ τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων, καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεσάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ κατακλιμάτων· ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλλας ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, κατὰ μέτρα δὲ καὶ τὰς προσηγορίας. ὁ μὲν γὰρ Καίσαρος, ὁ δὲ Αγρίππα ἐκέκλητο. προσελάμβανε δὲ καὶ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τοῦ κατὰ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τῶν γάμων ἐγένετο τοιάδε. Σίμων ἦν Ιεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινος Αλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε δὲ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὄντος οὖν λόγου παρὰ τοῖς Ιεροσολυμίταις περὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν Ηρώδην συνέβαινεν. ὡς δὲ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληττεν ὥρα, τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος διατελεῖν ἅπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα διαβληθήσεσθαι· βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τὴν κόρην λαβεῖν. καὶ τῷ Σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρῳ μὲν ἢ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος δ' ἢ καταφρονεῖσθαι, τὸν ἐπιεικέστερον τρόπον μετῆκε τὴν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς καὶ τιμιωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ιησοῦν τὸν τῷ Φάβητος ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα δὲ καθίσησιν ἐπὶ τῆς τιμῆς, καὶ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

apud exteros gloria: videturque in difficultates incidisse paene incredibiles, quae regnum licet afflixerint, ad nominis tamen eius celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in summis angustiis omnium opinione maiorem ostenderit, adeo populi animos mutauit, vt ab initio eum exstitisse putarint, non qualem iam ante experti sunt, sed qualem ex cura illorum in necessitatibus sese exhibuit.

3. Sub illud autem tempus misit et Caesari subsidio quingentos lectos homines de suis satellitibus, quos Ælius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno vsui fuerunt. Cumque iterum res secundas et auctiores haberet, regiam in superiore vrbe condidit, tricliniis exstructis amplissimis exornatisque auro sumtuosissime et marmoribus et lectis decubitoriis; vt illorum vnumquodque lectis instrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita vero ratione magnitudinis cuiusque illorum et appellationis. nam vnum Caesaris, alterum Agrippae nominabatur. Porro et vxorem sibi accipiebat amatoriae cupidinis impulsu, nulla religione impeditus, quo minus in vitae voluptatibus animo suo obsequeretur. Nuptiae autem factae sunt ex huiusmodi occasione. Erat Simon quidam Hierosolymitanus, Alexandrini cuiusdam nomine Boëthi filius, sacerdos, vir illustris, habebatque filiam omnium eius (vt existimabatur) temporis formosissimam. Itaque cum in ore atque sermone Hierosolymitanorum esse coeperit, primum quidem fiebat, vt, de ea vbi audiuit, permoueretur Herodes, simul vero ac visa formae venustate animum illi perculit puella, noluit vti sua potestate ad desiderium explendum, suspicans id, quod erat, sibi vitio versum iri, ac si per vim et tyrannice ageret, satius vero arbitrabatur, vt illam in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis, quam vt regis affinis esset, maioris tamen, quam vt contemneretur, meliorem cupiditati suae satisfaciendi viam persequutus est, illos honoribus augendo et illustriores reddendo. Mox igitur Iesu Phabetis filio pontificatum abrogat, et honorem istum in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo coniungit

δ'. Τελεσθέντος δὲ αὐτῷ τοῦ γάμου, προσκατεσκευάσατο Φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων, ἐν οἷς ἐνίκα Ιουδαίους, ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος Αντίγονος ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦν. τοῦτο δὲ τὸ Φρούριον ἀπέχει μὲν Ιεροσολύμων περὶ ἑξήκοντα σταδίους, Φύσει δὲ ὀχυρὸν, καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὰρ ἐγγὺς ἐπικαιρὸς κολωνὸς, εἰς ὕψος ἀνιὼν χειροποίητον, ὡς εἶναι μασσιδῆ τὴν περιφοράν· διείληπται δὲ κυκλωτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεστοῖς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένην εἰς διακοσίους. ἐντὸς δ' αὐτοῦ καταγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κόσμον πεποιημέναι· περὶ δὲ τὴν βάσιν τοῦ λόφου, διατριβαὶ κατασκευῆς ἀξιοθεάτου, τά τε ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων, ἃ γὰρ ἄκρος ὁ τόπος ἔσχηκεν, ἐκ μακρῶ καὶ πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ἐπίπεδα περιωκοδόμηται, πόλεως ὑδεμιᾶς ἐλάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰκήσεως.

ε'. Πάντων δὲ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἠλπίκει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλείᾳ ταραχὰς ὑδ' ὁποσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπηκόους παρασκευασάμενος; Φόβῳ μὲν ὧν ἀπαραίτητος εἰς τὰς τιμωρίας, τὴν ἐπιμέλειαν δὲ μεγαλόψυχος ἐν ταῖς περιπετείαις εὑρίσκετο. περιεβάλλετο δὲ τὴν ἔξωθεν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτείχισμα αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ὠμίλει δεξιῶς καὶ φιλανθρώπως, καὶ τὰς δυνάσας ἐθεράπευεν ἐν εὐκαιρίαις, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζως τὰς χάριτας ἐμποιῶν, καὶ τὸ μεγαλόψυχον Φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων· ὥστ' αὐτῷ πάντα διὰ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρούντων. ὑπὸ δὲ τῆς εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε Καίσαρα καὶ Ρωμαίων τοὺς πλείσους δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν ἐθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παρεχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ιουδαίων, οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο, τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸν Ελληνικὸν τρόπον, τὴν δ'

4. Cum autem nuptias celebrasset, castellum etiam in eo loco construxit, vbi Iudaeos vicerat, regno exactus, quando Antigonus rerum potiebatur. quod castellum abest ab Hierosolymis plus minus sexaginta stadiis, natura munitum et aedificationi aptissimum. est enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem euectus, vt ambitu suo mammae formam et similitudinem prae se ferat: distinguitur autem turribus rotundis, arduum habens adscensum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis structum. intus vero diuersoria sunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulchritudinem comparata: et ad imum collis habitationes structurae spectatu dignissimae, tum propter alia, tum propter aquae ductionem (nam locus aqua destitutus erat) ex longo interuallo et magnis impensis factam. Porro planities circumquaque aedificiis erat occupata, vt vix vlli vrbi magnitudine cederet, cui collis erat pro arce subiectis domibus imminente.

5. Cum autem omnia, quae sperauerat, bene ei cecidissent, ne minima quidem tenebatur suspicione de vllo in regno suo motu, vt qui subditos vtrinque ad obsequium adstrictos haberet, et timore, quod nemini supplicium remittebat, et cura sua, quod, dum premerentur calamitatibus, sese magnificum ostenderit. Veruntamen foris securitatem quaesiuit, quasi in sui munimentum contra subditos hoc faceret. nam in ciuitates comis erat et humanus, et dynastas ex occasione colebat, quorum singulos muneribus prosequebatur, maioribus non omissis beneficiis, vt qui ad regnum accommodate natura magnificus esset; ita vt sua omnia vndique incrementa caperent ex prospero rerum successu. Atqui ex hac magnificentia, studioque demerendi Caesarem et Romanorum potentissimos, cogebatur a receptis moribus decedere et patria instituta violare, dum et vrbes ambitiosa sui ostentatione conderet et templa erigeret, non haec quidem in Iudaea, nam Iudaei nunquam tulissent, cum nobis interdictum sit, statuas et simulacra Graecorum more colere, sed alias regiones et vrbes

ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις ἅτως κατεσκευάζετο, Ιουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὑτόν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς καὶ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν, Καίσαρι δὲ καὶ Ρωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τῆς ἐκείνων τιμῆς ἐσοχᾶσθαι χαριζόμενος, αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτῷ σοχαζόμενος, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ περὶ τὰς ἐπισκευὰς τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

ε'. Κατιδὼν δὲ καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε διαγραφῇ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνισὰς ἅπασαν ἀ παξέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ διακοσμῶν βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίταις πολιτικαῖς, τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν παρασχόν, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲν κατὰ τὸν Πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δευτέρας ὑφόρμους, τῇ δὲ δομήσει περίβλεπτον, ὅτι μηδ' ἐκ τοῦ τόπου τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον παράπλουν, Ἰόππης μεταξὺ καὶ Δώρων. πολισμάτια ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολάς, αἱ, τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας ἐπὶ τὴν ἠϊόνα σύρουσαι, καταγωγὴν οὐ μειλίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. τοῦτο τὸ δυσθετοῦν τῆς χώρας διορθούμενος, καὶ περιέγραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἦν αὐτάρκες πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις στόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν, οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκάσκυτῶ, τὸ βάθος δὲ ἐννέα, τούτων οἱ μὲν μείζους. οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ ἐνδείμησις ὅσην ἐνεβάλετο κατὰ τῆς θαλάττης εἰς διακοσίους πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο ταῖς κυμαγωγίαις, ὡς ἀπομάχεσθαι περικλύμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα, προκυμάτιον γοῦν ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ λοιπὸν περιεῖχε λίθινον τεῖχος

ita instruxit et ornauit, Iudaeis semet quidem purgans, quod non suapte sponte, sed ex iussu et mandatis haec faceret, a Caesare vero et Romanis gratiam iniens, quasi non adeo patriis moribus ac illorum honori studeret; dum tamen ipse in summa suae vtilitatis rationem habuit, operamve dedit, vt illustriora sui dominatus monumenta posteris relinqueret. Quo factum est, vt in animum induxerit vrbes instaurare, et in eum finem immanes profuderit sumtus.

6. Cumque animaduertisset in ora maritima locum vrbi condendae aptissimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam eius magnifice describendam aggressus est, et aedificia eius vniuersa dilapsa non tenui opera excitando, sed e candido lapide, tamque regiis sumtuosissimis eam exornando, quam aedibus ad ciues excipiendos; et, quod omnium erat maximum et operosissimum, portu quam tutissimo, magnitudine Piraeeo pari, in quo naues commode stationem haberent et subducerentur, eoque magis structura visendo, quod locus ipse nihil suppeditaret ad opus adeo magnificum accommodatum, sed materia aliunde aduecta et immensis sumtibus omnia perfecta essent et absoluta. Sita quidem est haec vrbs in Phoenice, qua in Ægyptum praeternauigatur, Dora inter et Ioppen. Illae autem vrbeculae maritimae sunt, importuosae ob vehementes Africi flatus, qui, arenas e mari in litus prouoluentes, nullam stationem quietam esse patiuntur, ita vt plerumque mercatores iactis ancoris in salo morari necesse habeant. Cum autem in eo esset, vt hanc regionis incommoditatem corrigeret, tantum in circuitu portus spatium descripsit, quantum terram versus magnis classibus recipiendis sufficeret, immensae magnitudinis saxis in viginti vlnarum profundum demissis, quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, latitudine vero non minora octodecim, atque altitudine nouempedali fuerunt; alia tamen hisce maiora, rursusque alia minora. Haec moles, quam contra maris impetum exstruxit, ducentorum pedum latitudine erat. horum dimidium vndarum agitationi oppositum, vt fluctuum circumquaque allisorum fractorumque vim repelleret, vnde procymatia dicebatur; reliquum

πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος Δρῦσος ὀνομάζεται, πάνυ καλόν τι χρῆμα, τὴν προσηγορίαν εἰληφὼς ἀπὸ Δρύσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες δὲ ἐνεπεποίητο συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ δὲ πρὸ αὐτῶν ἀπόβασις πλατεῖ κύκλῳ περιεστέφανωτο τὸν πάντα λιμένα, περίπατος τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ὁ δὲ εἴσπλους καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς ἀνέμων αἰθριώτατος. βάσις δὲ τοῦ περιβόλου πάντος, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος περιηνεγμένος ἐπὶ πολὺ στερρῶς ἀντέχειν· κατὰ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, καὶ τοῦ κατὰ θάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζευγμένοι. περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὸν λιμένα, λειοτάτου λίθου κατασκευῇ, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶ τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς Καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ρώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἥ τε πόλις αὐτὴ Καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ κατασκευῆς τετυχηκυῖα. τὰ δ' ὑπ' αὐτὴν, ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερῳκοδομημένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν κατὰ σύμμετρα διασήματα φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν· μία δὲ ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τάς τε ὄμβρους εὐμαρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τήν τε θάλατταν, ὅταν ἔξωθεν ἐπιγένηται, διαῤῥεῖν, καὶ τὴν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος ὅπισθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως ἀποπτεύειν εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις ἔτεσι ἐξετελέσθη δωδεκαέτει χρόνῳ, καὶ ταῖς ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος, καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

vero continebat murum lapideum, turribus distinctum, quarum maxima (quae speciosa admodum erat) Drusus nominabatur, appellatione desumta a Druso, priuigno Caesaris, qui iuuenis obiit. Quin et crebri facti erant fornices, nautis diuersoria: praeque fornicibus exscensus lato ambitu toti portui circumdatus erat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Aditus autem et ostium portus obuersum est Aquiloni, ventorum placidissimo. Ad imum vero totius ambitus, a sinistra quidem portum intrantibus, turris rotunda lato margini insistens, ad firmius resistendum fluctibus; a dextra vero duo magni lapides, et turri ex aduerso maiores, iique recti coniunctique. Portui autem in circuitum aedes circumiacent continuata serie, lapide politissimo exstructae, tumulo in medio exstante, in quo templum Caesaris iis, qui adnauigant, eminus visum, habens statuas, vnam quidem Romae, alteram vero Caesaris: atque vrbs ipsa Caesarea appellatur, tam materia quam structurae artificio conspicua. Quod autem ad subterranea spectat, cuniculos meatusque angustos, non minori opere constantes, quam quae superstructa erant. horum nonnulli paribus a se inuicem interuallis ad litus et mare ferebant, vnus vero transuersus omnes succinxit: adeo vt imbres facile et incolarum purgamenta vna exonerentur, et mare, aestu foris accedente, totam etiam vrbem subluat. Exstruxit autem vrbi et theatrum e saxo, et pone theatrum a meridionali portus latere amphitheatrum erexit, quod ingentem hominum multitudinem capere potuit, loco opportunissimo situm, vt ei pateat prospectus in mare. Atque ita quidem ea vrbs perfecta est annis XII, cum nec operi rex succubuisset, nec ei defuisset, vnde sumtus faceret.

ΚΕΦ. ί.

Ὡς Ἡρώδης αὐτῷ παῖδας εἰς Ῥώμην πέμπει· καὶ ὡς ὑπὸ Ζηνοδώρου καὶ Γαδαρέων κατηγορηθεὶς αἰτιῶν ἀπολύεται, καὶ ἑαυτῷ κτᾶται Καίσαρος εὔνοιαν. Περὶ Φαρισαίων καὶ Ἐσσηνῶν, καὶ Μαναήμου.

Ἐπὶ τοιούτοις δὲ οὖν, καὶ τῆς Σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτῷ πέμπειν εἰς Ῥώμην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, συντευξομένους Καίσαρι. τούτοις ἀνελθοῦσι κατηγορία μὲν ἦν ὁ Πελλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα σπουδασάντων περὶ τὴν Ἡρώδου φιλίαν. ἐφέστο δὲ καὶ τοῖς Καίσαρος κατάγεσθαι, καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν Ἡρώδῃ τὴν βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ὅτι τὸν τε Τράχωνα καὶ Βαταναίαν καὶ Αὐρανῖτιν· ἐδωκε δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ Λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους οὐκ ἦκεν· λῃστήρια δὲ ἔχων ἐν τῷ Τράχωνι, πλείω τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἱ τὰ Δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ Ζηνόδωρος ὅτ' εἴργει, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελειῶν ἐκοινώνει. κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, Οὐάρρωνος κατεβόων τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν Καίσαρι τοῦ Ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. Καῖσαρ δὲ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὴν δὲ χώραν Ἡρώδῃ προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ' ἂν ὀχληρῶν τῶν περὶ τὸν Τράχωνα γενησομένων τοῖς πλησίον. ἠδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς, ἐν ἕθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένοις, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, οὔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, καὶ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἵ γε μὴν εἴσοδοι στεναὶ καὶ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς εὐψυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ'

CAP. X.

Quomodo Herodes filios Romam mittit: vtque a Zenodoro et Gadarenis accusatus absoluitur, et Caesaris benevolentiam sibi conciliat. De Pharisaeis et Essenis, et Manahemo.

HIS autem absolutis, et Sebaste iam ante aedificata, statuit Romam filios suos mittere, Alexandrum et Aristobulum, vt se Caesari offerrent. Eo postquam peruenerunt, ad Pollionem, virum Herodis amicitiae studiosissimum, diuerterunt: eisque permissum est etiam apud Caesarem diuersari. nam et ipse eos accepit humanissime, et Herodi potestatem fecit regnum vtri filiorum vellet confirmandi; eique insuper amplius regionum dedit, videlicet Trachonem, et Batanaeam, atque Auranitidem: et dedit ob huiusmodi causam. Erat Zenodorus quidam, qui Lysaniae domum conduxerat. Hic quidem non satis magnos reditus habebat; eos vero latrociniis per Trachonem exercendis augebat supplebatque. Nam ea loca incolebant desperatae vitae homines, qui Damascenum agrum populabantur: neque Zenodorus eos impediebat, quin et ipse praedae particeps erat. Vicini autem, hac re vexati, aduersus Varronem, qui tum praefectus erat, vociferabantur, et vt Caesari de Zenodori iniuriis scriberet flagitabant. Caesar, his ad eum allatis querelis, rescripsit, vt ex eo tractu latrones exigerentur, isque Herodi traderetur; vt eius cura et diligentia cautum sit, ne Trachonitae deinceps finitimis nocerent. Nec enim eos prohibere facile erat, cum vnum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viuerent: quippe quibus nec oppida, nec agrorum possessiones erant, sed tantum receptacula subterranea et speluncae, vbi vitam cum pecoribus suis communem agerent. Sibimet autem confecerunt aquarum copiam et abunde frumenti iam ante pararunt, adeo vt possent ex occulto diu resistere. Verum aditus ad eos sunt angusti, vt non plures quam singuli transire possint, sed interiora incredibili sunt magnitudine, ac ita facta, vt quamplurimos recipiant: atque

ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἀχ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ἐπιπέδου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ, καὶ δύσοδος, εἰ μὴ τρίβῳ χρῶτό τις ἐξ ὁδηγίας. ὁδοὶ γὰρ αὗται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττονται. τούτοις ἐπειδὴ τῶν εἰς τὰς πλησίον κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καὶ κατ' ἀλλήλων ἦν ὁ τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελεῖφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ηρώδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρία, τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεῆ τὴν εἰρήνην παρέχεν.

β'. Ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῇ τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν Ηρώδου μετειληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀνεχρέφει. πέμπεται δὲ Αγρίππας τῶν πέραν Ιονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τότῳ περὶ Μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν Ηρώδης, ἦν γὰρ εἰς τὰ μάλιστα Φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν Ιουδαίαν πάλιν ἀνεχρέφει. Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' Αγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες Ηρώδου, καὶ τότε ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τε Αραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ηρώδου, διεκεκίνηντο, καὶ σασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας, ὡς ἐδόκουν, εὐλογωτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ἀπογινώσκων ἤδη τῶν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν Αὐρανῖτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι ταλάντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεσιεχομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρέμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν σατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων Ηρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς, ἀλλ' ἐξ ἐπιλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

domorum ſuperius ſolum non ſupereminet, ſed propemodum terrae aequale eſt. Id totum rupes eſt dura, et aditu difficilis, niſi via incedatur, qua praeeat ductor; quippe non rectae, ſed valde flexuoſae factae ſunt ſemitae. His hominibus, ſi quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris eſt, vt alii alios ſpolient, adeo vt a nullo ſcelerum genere ſibi temperent. Atqui Herodes, beneficio donatus a Caeſare, et in regionem peritorum ductu profectus, fecit, vt a maleficiis illi abſtinerent, finitimiſque pacem et ſecuritatem praeſtitit.

2. Zenodorus autem, iratus primum, quod priuatus eſſet praefectura, deinde, et quidem potiſſimum, quod Herodi principatum aſſequuto inuideret, profectus eſt Romam, vt eum accuſaret. Et ille quidem re infecta reuerſus eſt. Agrippa vero miſſus eſt, vt prouincias trans mare Ionium Caeſaris nomine procuraret: eumque Mitylenae hybernantem Herodes (vtpote ei amiciſſimus et familiariſſimus) adiit, deinde Iudaeam repetiit. Caeterum Gadarenſes quidam Herodem apud Agrippam accuſatum iuerunt: ac ille, eos nullo dignatus reſponſo, regi vinctos remiſit. Atque Arabes, qui iamdiu Herodis principatu dolerent, concitati erant, ac tunc eius rebus diſſidium creare conabantur, idque de cauſa, vt tum videbatur, ſatis probabili. Zenodorus enim, de ſuis rebus iam deſperans, eis ſuae praefecturae partem, Auranitidem ſcilicet, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donauerat Herodi Caeſar, continebatur, tanquam iniuſte ea priuati, cum eo concertabant Arabes, et crebras incurſiones faciendo, et vim tentare cogitando, nonnunquam etiam iure experiundo. Quin et ſibi conciliabant pauperes milites, et Herodi infeſti erant, ſemper ſperantes, et nouis rebus ſtudentes; quibus maxime gaudent, qui vitam male agunt. Haec iam pridem intelligens Herodes, tamen non hoſtiliter agebat, ſed eos prudenter leniebat, neque turbis occaſionem dare volebat.

γ'. Ηδη δ' αὐτῦ τῆς βασιλείας ἑπταικαιδεκάτυ παρελθόντος ἔτυς, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδαρα κατοικούντων οἱ πλεῖστοι κατεβόων Ηρώδυ, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δὲ ἀπεστόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένυ καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρυ, καὶ παραχόντος ὅρκυς, ὡς ἂν ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ηρώδυ βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τῦ Καίσαρος. τύτοις ἀναπεισθέντες οἱ Γαδαρηνοὶ ὀλίγαν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεάσει τῦ μηδὲ τὰς ὑπ' Αγρίππα παραδοθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος Ηρώδυ καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένυ· καὶ γὰρ, εἴ τις ἄλλος, ἐδόκει δυσπαραίτητος μὲν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις, ἁμαρτόντας ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν Ηρώδης ἀταραχτήσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν· ἐδεξιῦτο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, ὀδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς τῦ πλήθυς μεταβαλὼν τῆς εὐνοίας. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ περὶ τύτων ἐρέθησαν λόγοι· ταῖς δ' ἑξῆς ἐκέτι προῆλθε διάγνωσις· οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτῦ τε Καίσαρος καὶ τῦ συνεδρίυ, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, κατὰ φόβον αἰκίας οἱ μὲν ἀπέσφαττον αὐτὸς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψυς ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες ἑκοντὶ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας· ἔνθεν ὀδὲ μελήσας ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν Ηρώδην. ἐπισυμπίπτει δὲ ὀ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ῥαγέντος αὐτῷ τῦ σπλάγχνυ, καὶ πολλῦ πατὰ τὴν ἀσθένειαν ὑποχωροῦντος αἵματος, ἐν Αντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καῖσαρ δὲ καὶ τὴν τύτυ μοῖραν, ἐκ ὀλίγην ὖσαν, Ηρώδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τῦ Τραχωνος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, Ουλάθαν καὶ Πανιάδα καὶ τὴν περιξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύσι τῆς Συρίας, ἐντειλάμενος μετὰ τῆς ἐκείνυ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τό, τε σύνολον εἰς τῦτο προῆλθεν εὐτυχίας, ὥστε δύο

3. Cum autem iam annum decimum septimum in regno egisset Herodes, venit Caesar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expostulare coeperunt, imperiosum esse acerbumque et tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, instigando, et de Herode conquerendo, iuraudoque, se nunquam deserturum eos, quin Herodis regno ademturum esse et Caesaris ditioni adiecturum. His adducti Gadareni magnum clamorem contra eum sustulerunt, eo freti, quod quos ei vinctos tradiderat Agrippa, poenas non dedissent, sed ab Herode dimissi, nihilque mali ab eo passi fuissent: etenim, si quis alius, in suos inexorabilis esse existimabatur, cum ex animi magnitudine in peccatis aliis remittendis facilem se praeberet. Igitur cum ab illis de vi et rapinis et templorum euersionibus accusaretur, Herodes imperturbatus parabat causam suam defendere: sed Caesar ei dextram dedit, neque quidquam de sua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutauit. Ac primo quidem die de hisce rebus actum est; die vero sequenti non perrectum est in cognitione. Nam Gadareni, propensionem tum ipsius Caesaris tum assessorum videntes, et se regi traditum iri, (vt erat verisimile) arbitrantes, cruciatuum metu partim se noctu interfecerunt, partim ex alto se praecipitarunt, aliique se in fluuium deiicientes mortem sibimet conscisuerunt. Ista autem videbantur indicare leuitatis culpaeque poenitentiam: itaque Caesar sine vlla dubitatione Herodem absoluit. Praeterea et aliud accidit, quod ei feliciter admodum cessit. Nam Zenodorus, rupto intestino, multoque, cum viribus deficeretur, amisso sanguine, vita decessit Antiochiae in Syria. Quamobrem et eius regionem Caesar Herodi dedit, (quae erat non parua, inter Trachonem et Galilaeam posita) scilicet Vlatham et Paniadem, agrumque finitimum. Quin et eum cum Syriae procuratoribus coniunxit; eisque, ne quid sine Herodis sententia facerent, imperauit. atque, vt rem in panca conferam, eo felicitatis peruenit, vt, cum

τῶν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσήνδε τὸ μέγεθος ἦσαν, Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Ἀγρίππα, κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, Καῖσαρ μὲν ᾠδεῖνα μετ' Ἀγρίππαν Ἡρῴδῃ προετίμησεν, Ἀγρίππας δὲ μετὰ Καίσαρα πρῶτον ἀπεδίδου Φιλίας τόπον Ἡρῴδῃ. τοιαύτης δὲ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ Φερώρᾳ παρὰ Καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς ἀπονείμας ἐκ τῆς βασιλείας πρόσοδον ἑκατὸν ταλάντων, ὡς, εἴ καί τι πάθοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. Καίσαρα δ' ἐπὶ θάλατταν προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου περικαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τῶν Πανίου καλουμένου. σπήλαιον ἐν ὄρει περικαλλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπερρώγως ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον· καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες, ὑπὸ δὲ τὸ σπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τῆς Ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε καὶ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῶν Φόρων τοῖς ἐν τῇ Βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κατὰ γὰρ τὴν ἐξεργασίαν τῶν τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας, καὶ μεταπιπτόντων τῶν ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον. καὶ λόγος δὲ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ καὶ ταραττομένων. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐπῆγεν, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ἐπιτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις, ἦν δ' ὅτε σύνοδος ἐφιεμένη τοῖς περὶ τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνία περιπάτου καὶ διαίτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα. καὶ χαλεπαὶ τῶν Φωραθένων ἦσαν αἱ κολάσεις· πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως εἰς τὸ Φρούριον ἀναγόμενοι, τὴν Ὑρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοὺς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ἐπισκοποῦντες. ἤδη δέ φασιν οὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τοῦ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν ἣν ἔχουσιν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς

Romanum imperium, idque tantae magnitudinis, duo isti regerent, Caesar eique proxime Agrippa, ex singulari in eum beneuolentia, Caesar quidem neminem secundum Agrippam pluris fecerit, quam Herodem, Agrippa vero secundum Caesarem Herodi primum in amicitia sua locum tribuerit. Itaque pro ea, quae sibi ex gratia nata est, fiducia, a Caesare tetrarchiam petiit fratri suo Pherorae, atque ipse ei centum talentorum reditum de suo regno dedit, vt, si forte moreretur Herodes, esset in tuto Pherorae res, nec ea potirentur Herodis filii. Postquam autem Caesarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exstruxit, ex candido saxo, in Zenodori terra, prope eum locum, quod Panium appellatur. Specus est pulchra admodum in monte, eique subiectus est terrae hiatus et vorago praerupta immensae altitudinis, stagnantis aquae plena: supra autem mons ingens imminet, et infra specum oriuntur fontes Iordanis fluminis. Hunc locum, vt pote maximae celebritatis, templo insuper exornauit Herodes, quod Caesari sacrum esse voluit.

4. Tunc etiam sui regni hominibus tertiam vectigalium partem remisit, praetextu quidem, vt semet post terrae sterilitatem recrearent reficerentque: sed id magis faciebat, vt ab illis sibimet infensis gratiam iniret. Nam eiusmodi opera, quibus adeo studuerit, quasi ex iis tolleretur religio et mores dilaberentur, aegre ferebant. atque in ore erat omni populo, quippe semper irritato et perturbato. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occasiones adimendo, et perpetuos labores iniungendo, vt iam ciuibus coire, simulue ambulare aut viuere non liceret, obseruantibus omnia custodibus: atque si quis deprehensus esset, in eum acerbe animaduertebatur; multique, tum palam tum secreto, in Hyrcaniam castellum adducti, illic interficiebantur. erantque certi, tum in vrbe tum in viis, homines, qui obseruarent, si qui conuenirent. Quin ipsum quoque aiunt, ne hanc quidem partem neglexisse: ac saepe vestitu priuati hominis sese noctu turbis immiscuisse, vt experiretur et resciscceret quid de principatu illius sentirent.

λαμβάνειν. τὰς μὲν οὖν παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένας, πρὸς τὸ μὴ συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι, πάντας ἔπεξῄει τοὺς τρόπους· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὄρκοις ἠξίᾳ πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι. καὶ συνηνάγκασεν αὐτῷ ἐνώμοτον τὴν εὔνοιαν, ἢ μὴν διαφυλάξειν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, κατὰ θεραπείαν καὶ δέος, εἶκον οἷς ἠξίᾳ· τὰς δὲ φρονήματος μεταποιουμένας καὶ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. συνέπεσθε δὲ καὶ τὰς περὶ Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ Σαμέαν, καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατριβόντων τὰς πλείστας ὀμνύειν· οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ἅθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάθησαν, ἐντροπῆς διὰ τὸν Πολλίωνα τυχόντες. ἀφείθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' ἡμῖν Ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δὲ τοῦτ' ἐστὶ διαίτῃ χρώμενον τῇ παρ' Ἕλλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ Ἐσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα, μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον. οὐ γὰρ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γένει, παραδηλῶν καὶ τὴν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν.

ε'. Ἦν τις τῶν Ἐσσηνῶν Μανάημος ὄνομα, καὶ πάλλα κατὰ τὴν προαίρεσιν τὸ βίᾳ καλοκαγαθίᾳ μαρτυρόμενος, καὶ πρόγνωσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. ὗτος ἔτι παῖδα τὸν Ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα Ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταιρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δὲ μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων χειρὶ κατὰ τὸν γλουτὸν, "ἀλλά τοι "καὶ βασιλεύσεις, ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπάρξεις, "ἠξίωσαι γὰρ ἐκ Θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μαναήμου πληγῶν, "ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν κατὰ τὴν τύχην με"ταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ καὶ δι"καιοσύνην ἀγαπήσεις, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ἐπι"εἰκείάν τε πρὸς τοὺς πολίτας· ἀλλ' ἃ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον "ἔσεσθαι, τὰ πάν ἐπισάμενος. εὐτυχίᾳ μὲν γὰρ ὅσον ἐκ

Quod si qui obstinate in mores consentire recusarent, eos modis omnibus persequebatur: reliquos vero ad fidem iureiurando perducendos censebat, atque ipsos compulit, vt sacramento se adstringerent, fidelitatem ei in imperio conseruaturos esse. Multi itaque, tum vt eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis, quae postulabat, consenserunt: qui vero fastidiose stomachabantur, et sese cogi non sustinebant, eos quauis ratione e medio tollebat. Volebat etiam Pollionem Pharisaeum et Sameam, et complures eorum, qui illos frequentabant, ad iurandum cogere: sed illi in eam rem non consenserunt; neque tamen, vt caeteri, qui iuramentum detrectarunt, poenas luerunt, illo eorum rationem habente propter Pollionem. Ab hac eadem necessitate excepti fuerunt etiam, qui Essaei appellantur. isti autem sunt genus hominum, qui simili vitae instituto vtuntur ac Graecorum Pythagorei. Et quidem de illis planius et apertius alibi verba feci. De Essenis vero, quamobrem magis iis tribuit, quam mortalis fert natura, iam dicere conuenit. non enim ab historica narratione alienus videbitur huiusmodi sermo; praesertim cum ostendat, quam de istis opinionem homines habuerint.

5. Erat Essenorum quidam nomine Manahemus, praeter alia in vitae instituto ob morum honestatem bene audiens, et qui futura diuino instinctu praeuideret. Hic conspicatus aliquando Herodem, puerum adhuc, in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Iudaeorum. Et Herodes, illum aut sui notitiam non habere aut iocari arbitratus, submonuit eum, se priuatum esse. At Manahemus, leniter subridens, et ei nates manu ferions: "At "qui et regnabis, inquit, et imperium (a Deo quippe di"gnus habitus) feliciter auspicaberis: et memento ictuum "Manahemi, vt hoc tibi sit indicium mutationum fortu"nae. Optima enim erit huiusmodi cogitatio, si iustitiam "et pietatem erga Deum amaueris, et erga ciues clemen"tiam: verum ego, totius rei gnarus, scio te non talem "futurum. Vitam enim fortunatam tu quidem, si quis

"ἄλλος διοίσεις, καὶ τεύξῃ δόξης αἰωνίᾳ, λήθην δ' εὐσε-
"βείας ἕξεις καὶ τοῦ δικαίᾳ. ταῦτα δ' ἐκ ἂν λάθοι τὸ θεῖον
"ἐπὶ καταστροφῇ τοῦ βίᾳ, τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς ὑπομνημο-
"νευομένης." τούτοις αὐτίκα μὲν ἤκιστα τὸν νοῦν προσεῖχεν, ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν, Ηρώδης. κατὰ μικρὸν δὲ ἀρθεὶς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν Μανάημον, καὶ περὶ τοῦ χρόνᾳ, πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. Μανάημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν ἐκ εἶπεν. ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτῷ, μόνον εἰ δέκα γενήσονται τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὶ προσεπύθετο· καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἰπὼν, ὅρον ἐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. Ηρώδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεθεὶς, τόν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνᾳ τὰς Εσσηνὰς τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ παράδοξα, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, καὶ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφῆναι, διότι πολλοὶ διὰ τοιούτων ὑπὸ καλοκἀγαθίας καὶ τῆς τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Ηρώδης τὸν ναὸν μετεσκεύασε, καὶ πρὸς ὕψος ἄρας μεῖζον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἐξετέλεσε· καὶ περὶ τῆς βάρεως, ἣν Αντωνίαν ἐκάλεσεν.

Τοτε γοῦν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ηρώδᾳ βασιλείας γεγονότος ἐνιαυτῷ, μετὰ τὰς προειρημένας πράξεις, ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῷ κατασκευάσασθαι, μείζω τε τὸν περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῶν πεπραγμένων ἐπισημότερον, ὥσπερ ἦν, ἐκτελεσθήσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσειν. ἐκ ἕτοιμον δὲ τὸ πλῆθος ἐπισάμενος, οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ προκατασκευάσαντες ἐγχειρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. "τὰ μὲν ἄλλα

"quam alius, ages, et laudem tibi paries aeternam, sed "pietatis et iustitiae obliuionem capies. Haec autem "Deum sane non latebunt, dum sub vitae tuae finem de "te poenas ob ista sumet." His verbis mentem protinus minime adhibuit Herodes, quod eius rei spem nullam haberet. sed postquam paulatim ad regnum, et quidem fortunatum, euectus est, in ipso imperii vigore Manahemum accersit, et ex eo, quamdiu regnaturus esset, quaerebat. Manahemus vero omnino quidem nihil dicit: sed eo tacente quaerebat Herodes duntaxat, an decem annorum futurum esset regnum: ad quod ille respondit, etiam viginti aut etiam triginta, et vitae nullum certum finem praestituit. Herodes vero etiam hisce contentus, et Manahemum dextra ei data dimisit, ac deinceps Essenos omnes habuit in honore. Atque haec quidem, licet fidem paene superant, nobis tamen visum est lectoribus indicare, et de nostris id palam facere, quod multi illorum in huiusmodi rebus propter vitae honestatem honorati erant rerum diuinarum peritia.

CAP. XI.

Quomodo Herodes templum in aliam formam mutauit, atque altius et magnificentius exstruxit: deque turri, quam Antoniam vocauit.

TVnc igitur decimo octauo regni Herodis anno, post ea facta, quae superius dicta sunt, arduum opus aggressus est, scilicet vt Dei templum sua opera aedificatum iret, eique ampliorem ambitum daret, et in altitudinem magnificentissimam erigeret; cogitans fore id omnibus, quae vnquam fecisset, praeclarius, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, atque futurum ad sempiternam sui memoriam. Verum cum populum ad hoc minus paratum esse intelligeret, neque facilem habiturum esse ad rem tantae magnitudinis aggrediendam, in animum induxit prius eos oratione praeparare, ac deinde toti operi manum admouere; eumque illos conuocasset, verba fecit in hunc modum.

"μοὶ τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν πραγμάτων, ἄνδρες ὁμόφυ-
"λοι, περισσὸν ὑπολαμβάνω λέγειν, καίτοι τοῦτον ἐγένε-
"το τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν κόσμον,
"πλείω δὲ ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε γὰρ ἐν τοῖς
"δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας δια-
"φερόντων, ὅτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ἐπιτηδεύσας
"ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι
"σὺν τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότε-
"ρον ἀγηοχέναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος
"ἐξειργασθέντα περὶ τὴν χώραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ
"καὶ τοῖς ἐπικτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ γέ-
"νος ὑμῶν ηὐξήσαμεν, περίεργά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδόσι.
"τὸ δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως, ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι, παν-
"τὸς εὐσεβέστατον καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νῦν ἐκ-
"φανῶ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ
"Θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάσασιν.
"ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις·
"τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος, ὃν Σολομὼν ἀνῳ-
"κοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων
"καταγνώτω. γέγονε γὰρ ὁ παρ' ἐκείνοις ἐλάττων ὁ ναός·
"ἀλλὰ ταῦτα καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, τὰ μέ-
"τρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις
"δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ ἔχον εὐ-
"καιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸν
"ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγὼ μὲν ἄρχω Θεοῦ βου-
"λήσει, περίεστι δὲ καὶ μῆκος εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων,
"καὶ μέγεθος προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐ-
"νοίας οἱ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κρατοῦντες Ῥωμαῖοι, πει-
"ράσομαι, τὸ παρημεληθὲν ἀνάγκῃ καὶ δουλείᾳ τῷ πρό-
"τερον χρόνῳ διορθώμενος, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ τὴν
"ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βασιλείας εὐσέβειαν.

β'. Ὁ μὲν Ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε δὲ τὰς πολ-
λὰς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών· καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος
ἄπιστον οὐκ ἐπήγειρεν αὐτάς. ἠθημόνουν δὲ, μὴ φθάσας

"De aliis quidem ex quo regnare coepi a me factis, viri "populares, nihil necesse mihi dicere arbitror, quanquam "ita comparata fuerint, vt vobis plus securitatis, quam mi-"himet ornamenti, attulerint. Nam cum in rebus difficil-"limis neque ea neglexerim, quae ad vestras necessitates le-"vandas facerent, neque in iis, quae aedificaui, studuerim, "vt ipse magis quam vos omnes ab iniuriis sarti tecti essetis, "mihimet persuadeo, quod Dei voluntate Iudaeorum gen-"tem ad eam, quam nunquam antea habuerunt, felicita-"tem perduxerim. Caeterum, vt dixi, sigillatim omnia, "quae per prouinciam perfecimus, quotque vrbes in ea "et regione ei contributa excitando genus vestrum maxi-"mis ornamentis auximus, vobis commemorare, qui ea "probe nostis, superuacaneum mihi videtur. Quod au-"tem in praesentia mihi in animo est aggredi, id omnium "pientissimum, vobisque pulcherrimum fore nunc paucis "ostendam. Fuit quidem templum hoc summo Deo a pa-"rentibus nostris aedificatum, cum a Babylone reuertissent. "Verum ei ad altitudinem desunt cubiti sexaginta: tanto "enim altius erat primum illud a Solomone constructum. "nemo tamen negligentiam pietatis nostrorum parentum "accuset. nam per illos non stetit, quo minus hoc magni-"tudine prius adaequaret: sed Cyrus et Darius Hystaspis "filius hunc aedificii modum praescripserunt; quibus illi "subiecti, eorumque filiis, et post illos Macedonibus, fa-"cultatem non habuerunt primum hoc pietatis illorum ex-"emplar ad eandem magnitudinem perducendi. Quoniam "vero nunc ego quidem Dei beneficio regnum adeptus "sum, et longa pace fruor, et diuitiis affluo, et magnis re-"ditibus abundo: quodque maximum est, cum Romanis, "omnium (vt ita loquar) dominis, in amicitia sum et gra-"tia, operam dabo, vt, id quod necessitate et superiorum "temporum seruitute omissum est resarciendo, perfectam "Deo, pro illius in me beneficiis, huiusce regni pietatem "reddam.

2. Et quidem Herodes haec verba habuit: multi ve-ro sermone eius attoniti sunt, quod praeter opinionem ac-cidebat: et, quia incredibile minimeque sperandum dicere

καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον ἐκ ἐξαρκέσει πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν· ὅ, τε κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβολῆς. ἅτω δ' αὐτῶν διακειμένων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεὺς, ἃ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸν νεὼν, ἢ πάντων αὐτῷ τῶν εἰς τὴν συντέλειαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προειπὼν ἐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ εὑρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τὰς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπειροτάτους ἐπιλεξάμενος, καὶ ἱερεῦσιν τὸν ἀριθμὸν χιλίοις ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ τέκτονας, ἥπτετο τῆς κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προευτρεπισμένων.

γ'. Ἀνελὼν δὲ τὰς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος εἴκοσι περιττοῖς, ἃς τῷ χρόνῳ συνιζήσάντων τῶν θεμελίων ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεγείρειν ἐγνώκειμεν. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν, λευκῶν τε καὶ κρατερῶν, τὸ μέγεθος ἑκάστων περὶ πέντε καὶ εἴκοσι πήχεις ἐπὶ μῆκος, ὀκτὼ δὲ ὕψος, εὖρος δὲ περὶ δώδεκα. καὶ παντὸς αὐτοῦ καθότι καὶ τῆς βασιλικῆς στοᾶς τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς περίοπτον ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. θύρας δὲ ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη ἀλουργέσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς θριγχώμασιν, ἄμπελος διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα· θαῦμα καὶ τὸ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. περιελάμβανε δὲ καὶ στοαῖς μεγίσταις τὸν ναὸν ἅπαντα, πρὸς τὴν ἀναλογίαν ἐπιτηδεύων, καὶ τὰς δαπάνας τῶν πρὶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἐκ ἄλλός τις ἐδόκει ἐπικεκοσμηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκηδῆ-

putabatur, nihil animis attollebantur. sed anxii erant et soliciti, ne, si totum opus iam dissolueret, non satis opum haberet ad perficiendum quod proposuerit: atque in maius illis crescebat periculum, et augeri visa est rei difficultas ex incoepti magnitudine. Cum autem ita affecti essent, rex eos confirmabat, dicens, non se prius templum diruturum, quam omnia, quae ad id absoluendum pertinerent, praeparasset. Atque haec praefatus, fidem firmauit. Nam cum mille carros ad vehendos lapides comparasset, et decem peritissimorum opificum millia delegisset, et mercatus mille sacerdotibus vestes sacerdotales, eos partim lapides partim ligna fabricare docuisset, opus aggressus est, omnibus diligenter praeparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, et iactis aliis, templum super eis erexit in longitudinem cubitorum centum, in altitudinem totidem et viginti amplius, qui viginti aliquanto post considentibus fundamentis tetro cesserunt. atque hoc, quicquid erat, attollere decreueramus Neronis temporibus. Ædificatum autem est templum ex lapidibus candidis et firmis; et singulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quinque et viginti, in altitudinem octo, in latitudinem vero circiter duodecim. Eratque totum templum (quemadmodum et regia porticus) vtraque parte depressius, medio vero editius, adeo vt a multis stadiis regionis incolis conspicuum esset, maxime si qui ex aduerso habitarent aut eo accederent. Fores in ingressu cum superliminaribus, ipsi fano aequales, aulaeis multicoloribus ornatas habebat, quibus erant et flores purpurei et columnae intextae. At supra haec sub muri coronulis vitis expansa erat aurea, cum racemis ex illa sublime pendentibus; ea quasi materiae profusione facta, vt adspicientibus tam magnitudine quam arte stuporem incuteret. Quin et templo vniuerso circumdedit porticus ingentes, proportionis rationem habens, et sumtibus maiores superans, vt nec quisquam alius videretur ita templum exornasse. Ambae autem magno innitebantur muro: ipse vero murus opus omnium quae homines auditu acceperunt

θαι. λόφος ἦν πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπτιούμενος ἐπὶ τὴν κορυφὴν ἄκραν. τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομῶν, κατ' ἐπιφροσύνην τοῦ Θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν ἄνωθεν τὰ περὶ τὴν ἄκραν, ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν ὑπὸ τῆς ῥίζης ἀρχόμενος, ἣν βαθεῖα περιθεῖ φάραγξ, κατὰ λίβα ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ἀπολαμβάνων ἀπὸ τῆς ἔσω χώρας, καὶ προβαίνων εἰς βάθος, ὥστ' ἄπορον εἶναι τὸ, τε μέγεθος τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὸ ὕψος τετραγώνου γενομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μετώπου κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τῆς δ' ἐργασίας ἄνω συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον, ἀπεργασάμενος αὐτῷ τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν περὶ τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τοῖς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δὲ ἦν τὸ πᾶν περίβολος, τεττάρων σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου καὶ παρ' αὐτὴν τὴν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιθεῖ, κατὰ μὲν ἑῴαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σοὰν ἔχων διπλῆν, ἐν μέσῳ τῷ νεῷ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. τῷ δ' ἱερῷ παντὸς ἦν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς Ἡρῴδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν Ἀράβων ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγύθεν εὐεπικῆς ἐτετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ἡρῴδου τῶν Ἀσαμοναίων γένους βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, ἣν, ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦν, μέχρι τῶν Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ἐπὶ τούτου δὲ Οὐιτέλλιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς εὐποιΐας ἀμεί-

maximum. Collis erat petrosus, arduus, ad orientale vrbis latus sensim ac leniter resupinatus vsque ad summum eius fastigium. Hunc collem Solomon, qui primus in nos regnauit, superne ad verticem muro circumduxit, Dei ipsius instinctu: immo et inferne, a radicibus eius incipiens, quibus ad libem circumiecta est vallis admodum depressa, eundem vallauit saxis grandibus plumbo inter se vinctis, semper aliquid spatii intus concludens, et alte progrediens, adeo vt immanis esset magnitudo pariter ac profunditas structurae, forma quadrangulari factae, vt vastitas quidem lapidum a fronte quoad superficiem in conspectum veniret, interiora vero ferro firmata compagines in omne aeuum indiuulsas haberent. Opere ita continuato, vt summitati collis iungeretur, cum verticem illius aliquantulum laeuigasset et cauitates intra murum comprehensas repleuisset, superficiei partibus, quae forte eminerent, totum aequauit et ad planum redegit. Atque vniuersum hoc septum erat, quatuor stadiorum in circuitu, vnoquoque angulo in longitudinem stadium complectente. interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale quidem latus duplicem sustinens porticum pari cum muro longitudine, spectantem ad ianuas templi, quod ad medium eius constitit. Hanc multi priorum regum adornauerant. Porro circa templum vndique fixa erant spolia peregrinarum gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicauit, additis etiam quae ab Arabibus ipse reportarat.

4. Ad septentrionale autem septi latus arx constructa erat quadrata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Herodem anteceſſerunt, Asamonaeo prognati, reges et sacerdotes, aedificarunt, et Barim appellarunt, vt ibi stola sacerdotalis illis reponeretur, quam ipse pontifex, duntaxat cum erat facienda res diuina, induere solebat. Hanc stolam rex Herodes eo in loco custodiuit, et post eius obitum fuit in potestate Romanorum, vsque ad tempora Tiberii Caesaris. Sub eo Vitellius Syriae praetor, cum Hierosolyma veniſſet, et a populo honorificentissime exceptus fuisset, volens eis gratiam referre, ipse, quo-

ψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε· καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς Ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ Κάσσιος Λογγῖνος, ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν, καὶ Κούσπιος Φάδος, ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν Ἀντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν· Ῥωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν Ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων, ὁ νεώτερος βασιλεὺς Ἀγρίππας, ἐν Ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου Οὐϊτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας ὄντι στρατηγῷ. πρότερον δ' ἦν ὑπὸ σφραγίδος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων φρούραρχον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὴν ἑαυτῶν σφραγίδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχῃ δείξαντες σύμφωνον τὴν σφραγίδα, κατετίθεντο. ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πάθους τῶν ἐπισυμβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς Ἡρώδης καὶ ταύτην τὴν βάριν ἐχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Ἀντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτῷ, Ῥωμαίων δὲ ἄρχοντι, προσηγόρευσεν Ἀντωνίαν.

ε'. Ἐν δὲ τοῖς ἐσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου, πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, ἡ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθεῖα φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τὴν βασιλικὴν στοάν, τριπλῆν κατὰ μῆκος

niam obsecrarunt, vt sacra stola illis in potestatem permitteretur, hac de re scripsit ad Tiberium Caesarem, atque ille eam concessit eis: mansitque penes Iudaeos stolae sacerdotalis potestas vsque ad decessum regis Agrippae. Post eum Cassius Longinus, qui tum Syriam administrabat, et Cuspius Fadus, Iudaeae procurator, Iudaeis imperarunt, vt stolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes se habere, sicut antea. Quamobrem Iudaei legatos ad Claudium Caesarem miserunt, eam rem deprecaturos. Qui cum Romam peruenissent, iuuenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit suo rogatu apud imperatorem, vt eam illis potestatem traderet, hoc ipso Vitellio in mandatis dato, Syriae tunc praetori. Antea erat sub sigillo pontificis et sacri aerarii quaestorum: et pridie festorum ibant quaestores ad praefectum Romani praesidii, et agnito suo sigillo eam auferebant. deinde rursum festis transactis in eundem locum referebant, et, sigillo, quod concordabat, ostenso praesidii praefecto, illic eam deponebant. Et haec quidem ex iis, qui postea acciderunt, casibus declarata sunt. Verum hanc turrim Herodes rex Iudaeorum tunc munitiorem fecit, ad templi securitatem et custodiam; et in gratiam Antonii, amici sui et Romanorum imperatoris, nominauit Antoniam.

5. A septi autem parte occidentali quatuor erant portae, quarum vna ferebat in regiam, valle interiacente ad transitum intercepta et completa; duae in suburbium; postrema in aliam vrbem, multis gradibus distincta, vt in vallem descendatur, et deinde ab ea rursus esset adscensus. nam vrbs posita erat e regione templi, speciem praebens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis templi a meridie habebat et ipsa portas in medio, simulque regiam porticum, quae triplex erat, et longitudine ab orientali valle ad occidentalem vsque pertinebat. nec

διῆσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ἡ γὰρ ἦν ἐκτεῖναι προσωτέρω δυνατόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιαφηγητοτάτων τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλης γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ ὑδ' ἀνεκτῶ κατιδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς τοᾶς ἀνέσηκεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρης τοῦ ταύτης τέγους ἄμφω συντιθεὶς τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέστασαν κατ' ἀντίσιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτραχα· συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει· καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος ὡς τρεῖς ἐπισυναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν· μῆκος δὲ ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς σπείρας ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἔκπληξιν ἐμποιούσαις διὰ τὴν τοῦ παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ τοίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας ταῖς τοαῖς. τῶν δὲ αἱ δύο παράλληλοι τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας πόδας τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ πόδας ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. ἀνεῖχε γὰρ πλεῖσον παρὰ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὁροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον ἦγετο, περιτετμημένου τοῖς ἐπισυλίοις προμετωπιδίου τοίχου, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους, καὶ ξεστῷ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπιστότατα τοῖς ὐκ εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν, ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ὀλίγον δεύτερος, προσβατὸς βαθμοῖσιν ὀλίγοις, ὃν περιεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκτου, γραφῇ κωλύων εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, τρισίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας· κατὰ δὲ ἡλίου βολὰς, ἕνα τὸν μέγαν, δι' οὗ παρῆειμεν ἀγνοὶ μετὰ γυναικῶν.

enim amplius produci poterat. Opus erat omnium, quae vnquam sol vidit, maxime memorabile. nam cum vallis depressa admodum esset, vt inde caligarent oculi cuiusquam ex alto in fundum despicientis, porticum immanis altitudinis super ea exstruxit, vt, si quis ex tecti eius summitate altitudinem simul vtramque visu penetrare vellet, periculum esset, ne vertigine corriperetur, priusquam visus ad immensum adeo profundum pertingeret. Quatuor autem erant columnarum series, ita ab vno porticus fine in alterum dispositae, vt ex aduerso sibi respondérent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum) atque crassitudo cuiusque columnae tanta erat, quantam possent tres hominum inter se contingentium vlnae complecti, longitudo pedum septem et viginti, duplici spira cuilibet columnae subiecta. Numero autem vniuersae erant centum et sexaginta duae, capitellis ipsarum more Corinthio sculptura obductis, opere omnino magno et mirabili. Cumque quatuor essent columnarum versus, ex illis tres spatium interceptum in porticus diuidebant. Harum autem porticuum duae sibi mutuo respondentes similiter factae erant, vt vtraque haberet xxx pedes in latitudinem, in longitudinem vero stadium, atque in altitudinem plus quam quinquaginta pedes; media autem erat latitudine sesquialtera, atque altitudine dupla. nam eas ex vtraque parte multum superemínebat. Tecta vero sculpturis ligneis profundis erant exornata, in varias formarum species elaboratis: atque medium in maiorem altitudinem euectum est, muro frontali epistyliis circumfecto, et columnis insertis distincto, totoque ad amussim polito, vt qui non viderant minime fidem istis haberent, nec sine admiratione a praesentibus spectarentur. Atque huiusmodi quidem erat primum septum, in medio vero iuxta illud etiam alterum, in quod paucis gradibus adscendebatur, circumdante lapidea maceria, cum inscriptione, quae vetaret alienigenam intrare sub poena capitis. Habebat autem interius conseptum a parte mriedionali et septentrionali portas tres continuas aequaliter inter se distantes; et ab oriente magnam portam, per quam mundi cum feminis intrare

ἐσωτέρω δὲ κἀκείνης γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνης δ' ἐνδότερον τρίτον, ὅπερ τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἐξὸν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' ὃν τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ Θεῷ. τούτων εἰς οὐδένα τῶν τριῶν ὁ βασιλεὺς Ηρῴδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις τὰ περὶ τὰς στοὰς καὶ τὰς ἔξω περιβόλους ἐπραγματεύετο, καὶ ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.

ς'. Τοῦ δὲ ναοῦ διὰ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ἕξ, πᾶς ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς, καὶ τοῦ τάχους πρῶτον μὲν τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ καὶ τῆς προθυμίας τοῦ βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τὴν ἀνάκτισιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τριακοσίας ἔθυσε τῷ Θεῷ βόας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν· ὧν οὐκ οἶόν τε τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν, ἐκφεύγει γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπτώκει γὰρ τῇ προθεσμίᾳ τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τῷ βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔθους ἑώρταζεν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν· καὶ περισημοτάτην δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι.

ζ'. Κατεσκευάσθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Αντωνίας μέχρι τοῦ ἕσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ διὰ τῶν ὑπογαίων εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ἐκ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενος. λέγεται δὲ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐχ ὕειν, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ γίνεσθαι τὰς ὄμβρους, ὡς μὴ κωλῦσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν. οὐδ' ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπίδοι τις ἐμφανείας τοῦ Θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

consueuimus. Adhuc autem interius erat sanctuarium, quo feminae non intrabant. Et porro interius erat tertium, quo non nisi sacerdotibus licebat introire. Haec erat aedes, et ante eam altare, in quo solida sacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingressus est rex Herodes, ab iis enim arcebatur, quoniam sacerdos non esset, sed totus in eo erat, vt porticus et exteriora consepta curaret exstruenda. et ista octo annis aedificauit.

6. Postquam autem aedes a sacerdotibus vno anno et sex mensibus exaedificata est, vniuersus populus laetitiae plenus erat, Deoque gratias agebant, primum quod tam cito factum fuisset, deinde quod eam operi diligentiam adhibuisset rex, festum diem agentes, et templi instaurationem fausiis ominibus prosequentes. Rex autem Deo trecentos boues immolauit; reliqui item pro sua quisque facultate: quorum numerum dicere haud fas est, quod ad veritatem quo pacto dicendus sit nos lateat. nam acciderat, vt idem esset dies inaugurationis regis, quem celebrare solitus erat, ac ille, quo templum fuit absolutum; atque adeo his duabus de causis festum illustrius.

7. Praeterea regi facta est fossa occulta, ab Antonia ferens ad orientalem portam templi, super quam etiam sibimet turrim exstruendam curauit, vt per subterranea in ipsam adscenderet, quo caueretur a populo, si quando aduersus reges noui aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tempore templum constituebatur, non nisi noctu pluisse, ne opus impediretur. id quod a maioribus accepimus. neque incredibile est, si quis animum aduertat ad alia, quibus semet nobis patefecerit Deus. Et quae ad templum quidem spectant, hoc modo exaedificata erant.

Φ Λ. Ι Ω Σ Η Π Ο Υ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ιβ'.

α'. ΟΝ τρίτον Αλέξανδρος καὶ Αριστόβουλος ἀπὸ Ρώμης ὑπέτρεψαν πρὸς τὸν ἕτερον· καὶ ὡς Σκαῦρος καὶ Φερώρας, οἱ τῶ βασιλέως ἀδελφοὶ, ταῖς περ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

β'. Ὡς γυναῖκας δύο περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρῴδης πρὸς Αγρίππαν ἐξέπλευσεν εἰς Μιτυλήνην· κἀκεῖθεν αὐτὸν ὑπέστρεψεν εἰς Ιουδαίαν παραγενόμενος.

γ'. Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ὡς Ηρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς Αγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.

δ'. Εντυξις τῶν κατὰ Ιωνίαν Ιουδαίων Αγρίππᾳ, παρόντος Ηρῴδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας.

ε'. Ως Αγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ηρῴδης δὲ εἰς Ιουδαίαν ὑπέστρεψεν.

ϛ'. Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρῴδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν φόρων τῶ παρελθόντος ἔτους.

ζ'. Ως ἐπετιμήθη τὰ περὶ τὴν εἰκόνα Ηρῴδη, προτιμῶντι μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπὰς δὲ τῶν περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.

η'. Ως Αντιπάτρῳ διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τοὺς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρῴδης ἤγαγεν ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν.

θ'. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

ι'. Ως ἀγῶνας ἤγαγε πεντετηρικοὺς Ηρῴδης ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει.

ια'. Πρεσβεῖαι τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς πόλεις.

ιβ'. Ως ἀπορῶν χρημάτων Ηρῴδης κατῆλθεν εἰς τοὺς Δαυΐδου τάφους, καὶ δισμύρια αὐτὸν ταμιεύσαντα, μνημεῖον ἔστησεν ἐπὶ τῶ τάφῳ.

ιγ'. Ως Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Αλέξανδρον τὸν παρὰ διάλλαξιν, δηθέντα ὑπ' αὐτοῦ πρίτερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ηρῴδης δὲ εἰς Ρώμην ἀνῆλθεν.

ιδ'. Ἀπόστασις τῆς Ηρῴδου βασιλείας τῶν τὸν Τράχωνα οἰκούντων, καὶ παράληψις διὰ τῶν τριτηγῶν τῆς χώρας.

ιε'. Ως Ηρῴδης τοὺς εἰς τὸν Λραβίαν διαφυγόντας τῶν ἀποστάντων ἐξῃτεῖτο, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς, ἐπιτρέποντος Σατορνίνου τῶ ἡγεμόνος.

ιϛ'. Ως κατηγόρησε Σύλλαιος ὁ Αραψ ἐπὶ Καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν Αραβίαν, τῶ Ηρῴδου· καὶ ὡς διὰ Νικολάου ἀπελύσατο τὰς αἰτίας Ηρῴδης, ἐξηγιζομένου Καίσαρος.

ιζ'. Διαβολαὶ Εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς Ηρῴδην· καὶ ὡς ἴδησεν αὐτὸς ὁ πατὴρ, καὶ τῶ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.

ιη'. Ως, Καίσαρος ἐξῃτοῦντος, ἐν Βηρυτῷ παρὰ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων Ηρῴδης. Θάνατος τῶν νεανίσκων, καὶ ταφὴ τῶν σωμάτων ἐν Αλεξανδρείᾳ.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS SEXTVS.

Continet hic liber tempus annorum XII.

1. *Quomodo Alexander et Aristobulus Roma redierunt ad patrem: atque Salome et Pheroras, Regis fratres, eos calumniantur.*
2. *Quomodo Herodes, cum Alexandro et Aristobulo uxores locasset, ad Agrippam in Mitylenen nauigauit, eique persuasit, vt inde in Iudaeam veniret.*
3. *Agrippae in Ioniam profectio. et quomodo Herodes denuo ad Agrippam nauigauit in Bosporum.*
4. *Iudaeorum in Ionia supplicatio ad Agrippam, praesente Herode, de iis quorum Graeces accusabant.*
5. *Quomodo Agrippa suas illis leges confirmauit, et Herodes Iudaeam repetiit.*
6. *Quomodo Herodes excepit Hierosolymitanos, et quartam superioris anni vectigalium partem eis condonauit.*
7. *Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, et res ista, vt contumelia, doleret Alexandro.*
8. *Quomodo, Antipatro Romae degente, Herodes Alexandrum et Aristobulum ad Caesarem ducis accusat.*
9. *Alexander causam suam agit ad Caesarem, et pater cum filiis in gratiam redit.*
10. *Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Caesaream aedificatam celebrauit.*
11. *Iudaeorum Cyrenensium et Asianorum legatio ad Caesarem de iis, quorum Graecos accusabant: et exemplaria literarum, quas Caesar et Agrippa pro ipsis ad ciuitates scripserunt.*
12. *Quomodo Herodes pecunia egens defendit in sepulcrum Dauidis, et terroribus perturbatus in alio sepulcri monumentum exstruxit.*
13. *Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum a patre in vincula coniectum ei reconciliat: atque Archelaus in Cappadociam, et Herodes Romam profectus est.*
14. *Trachonitae deficiunt ab Herodis regno, atque a regionis praefectis terrarum ei adiiciuntur.*
15. *Quomodo defectores, qui se in Arabiam receperant, depoſcebat Herodes; cumque iis potiri nequisset, exercitum in eos ducit permissu Saturnini ducis Caesareani.*
16. *Quomodo Syllaeus Arabs Herodem apud Caesarem accusauit de impressione in Arabiam facta; atque Caesare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.*
17. *Eurycles ad Herodem calumniae aduersus ipsius filios, et quomodo eos in vincula coniecit pater, et de illis ad Caesarem scripsit.*
18. *Quomodo Herodes Caesaris permissu, Berytum in iudicium accessu filios accusauit. Mors iuuenum et corporum eorum sepultura in Alexandria.*

ΚΕΦ. α'.

Ηρώδη νόμος περὶ κλεπτῶν. Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον ἀπὸ Ρώμης ὑποστρέψαντας διαβάλλουσι Σαλώμη καὶ Φερώρας· αὐτοῖς μέντοι Ηρώδης γυναῖκας δίδωσιν.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐσπουδακὼς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναιρεῖλαι, τῶν περὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, τίθησι νόμον ἐδὲν ἑοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίου, τὰς τειχωρύχους ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας. ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παχόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν περιέχον τῶν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν δίαιταν τὸ ζῆν, δυλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προσέταττον ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ὁ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπράσκεσθαι μὲν, ἀλλ' ἔστιγε τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὥστε διηνεκῆ τὴν δυλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μετὰ ἑξαετίαν. τόδε, ὥσπερ ὠρίσθη τότε χαλεπὴν καὶ παράνομον γενέσθαι τὴν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἐδόκει μέρος, ὁ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτῷ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως, θεῖναι τὴν τιμωρίαν νενοηκότος. ταῦτα μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα τῶ λοιπῶ τρόπω γινόμενα, μέρος ἦν τῶν διαβολῶν, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Εν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν Ιταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, Καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ρώμῃ διατρίβοντας. Καῖσαρ δὲ τά τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ιταλίας, σπουδὴ περὶ τὰ μειράκια τῶν ὄχλων ἦν, καὶ περίοπτοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει τῆς περὶ αὐτοὺς τύχης κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῶ κα-

CAP. I.

Herodis lex de furibus. Alexandrum et Aristobulum Roma reuersos Salome et Pheroras calumniantur: iis tamen vxores dat Herodes.

CVM in reipublicae administratione operam dedisset rex, vt priuatas omnes iniurias, quae tam in vrbe quam in agris grassarentur, coërceret, inter caetera legem tulit, prioribus plane dissimilem, quam et ipse sanciit, scilicet vt extra regni terminos fures venditi educerentur. quae res non solum facinorosis grauis erat, sed et ad mores patrios dissoluendos plurimum conferebat. nam seruitutem seruire apud exteros et diuersam viuendi rationem habentes, et necessitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, magis religioni in iniuriam cedebat, quam scelere deprehensis in supplicium, dum in priscis legibus de huiusmodi poena cautum fuisset. Illae enim iubebant furem quadruplo mulctari, aut si soluendo non esset vendi, sed non alienigenis, neque vt perpetuo seruiat. oportebat enim, vt post annos sex manumitteretur. Hoc ipsum, sicuti tunc aestimatum erat in animaduersione poenaque durum et iniquum, ita cum arrogantia coniunctum videbatur, quasi non regio, sed tyrannico more, nulla ratione habita Iudaeorum reipublicae, poenam constituere in animum induxisset. Atque ista quidem, eo modo quo consueuerat facta, in parte erant criminationum odiique in ipsum popularis.

2. Per id autem tempus profectus est in Italiam, quod desiderarit et cum Caesare colloqui, et filios suos, qui tum Romae agebant, videre. Eumque Caesar tum alias comiter excepit, tum filios ei, vt iam in disciplinis perfectos, reddidit domum reducendos. Vbi ab Italia reuertebantur, magnum erat populi erga iuuenes studium, et conspicui fiebant omnibus, tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod illis non deerat regiae for-

τὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντας. ἐπίφθονοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς Μαριάμμην ταῖς διαβολαῖς κατηγωνισμένοις. ἕτω γὰρ ὤοντο δυναστευόντων αὐτῶν δίκην δώσειν τῶν εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων παρανομηθέντων. τὴν αὐτὴν δ' ταύτην ὑπόθεσιν τοῦ δέους εἰς την κατ' ἐκείνων διαβολὴν μετέφερον, λογοποιοῦντες ὡ καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τῷ πατρὶ, διὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μηδὲ ὅσιον εἶναι δοκεῖν ἐπὶ ταὐτὸν συνεῖναι τῷ τῆς τεκούσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἐπὶ τὸ πιθανὸν τῆς αἰτίας φέροντες, κακοῦν ἐδύναντο, καὶ τῆς εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τὰς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους· ἐξ ὧν πρὸς Ηρώδην ἀναφερομένων ὑποκατεσκευάζετο μῖσος, οὐδ' αὐτῇ τῇ Φύσει χρόνῳ νικώμενον. ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας καὶ διαβολῆς μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τοῦ γεγεννηκέναι Φιλοσοργίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μετεδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν. Αριστοβούλῳ μὲν τὴν Σαλώμης θυγατέρα Βερενίκην, Αλεξάνδρῳ δὲ τὴν Αρχελάου τοῦ Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ηρώδης δὶς ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν Αγρίππαν· καὶ ὡς τῶν κατὰ Ιωνίαν Ιουδαίων τοὺς Ελληνας ἐπαιτιασαμένων, Αγρίππας Ιουδαίοις τοὺς νόμους ἐβεβαίωσεν.

Ταῦτα διοικήσας, ἐπειδὴ καὶ Μάρκον Αγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ιταλίας εἰς τὴν Ασίαν, ἐπεισχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρὰ ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἶχε λιπαρῶς ἐγκειμένη, ἦκεν εἰς τὴν Ιουδαίαν. Ηρώδης δ' οὐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετὰ τοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνῦναι, πᾶσαν ἀπόλαυσιν διαίτης καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Και-

mae dignitas: ſtatimque inuiſi eſſe coeperunt et Salomae regis ſorori, et iis, qui calumniis ſuis Mariamnen confecerant. ita enim fore putabant, vt, ſi illi rerum potirentur, ipſi poenas luerent ob illatam matri eorum iniuriam. Itaque hanc ipſam metus cauſam adhibebant, vt calumnias illis ſtruerent, dictitantes, eos patris conſuetudine non delectari, propter necem matris, vt qui religioni ſibi ducerent cum illius interfectore degere. Ita enim a rei veritate ad rationem veriſimilem progredientes laedendi poteſtatem habuerunt, patrique eripiendi ſuam erga filios beneuolentiam. neque enim illi quidquam palam dicebant, ſed in vulgus huiuſmodi rumores ſpargebant: quibus Herodi relatis, ſubinde oriebatur odium, quod poſtea natura ipſa vincere non potuit. Eo tamen tempore rex, cum adhuc ei maneret amor genitoris in liberos, omni ſuſpicione et criminatione potentior, et eis honorem habuit, quem debuit, et adultis vxores dedit, Ariſtobulo Berenicen Salomae filiam, Alexandro vero Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam.

CAP. II.

Quomodo Herodes ſemel et iterum ad Agrippam nauigauit: vtque Agrippa, accuſatione a Iudaeis in Ionia contra Graecos inſtituta, Iudaeis leges ſuas confirmauit.

His factis, cum Marcum Agrippam iterum ab Italia in Aſiam nauigaſſe intellexiſſet, eum propere adiit, obſecravitque, vt in regnum ſuum veniret, et iis quibus affici oportebat apud hoſpitem et amicum vteretur. Et illo quidem, cum inſtaret vrgeretque Herodes, annuit, et in Iudaeam profectus eſt. atque Herodes nihil, quod ei placeret, omiſit, et in oppidis recens conditis eum excipiens, dumque aedificia oſtenderet, ipſi eiuſque amicis omne genus deliciarum et magnificentiae apparatum exhibens, et apud Sebaſten, et Caeſaream in portu a ſe

σαρεία περὶ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτῷ κατεσκευασμένον, καὶν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τό, τε Αλεξάνδρειον καὶ Ηρώδιον καὶ τὴν Υρκανίαν. ἦγεν δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντός τε τῷ δήμῳ παντὸς ἐν ἑορτώδει σολῇ, καὶ δεχομένῳ τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. Αγρίππας δὲ τῷ Θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἰσία δὲ τὸν δῆμον, ἀδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ, ὅσον ἐπὶ τῷ καθ' ἡδονὴν καὶν ἔτι πλείας ἐπιμείνας ἡμέρας, διὰ τὸν καιρὸν ἠπείγετο· τὸν γὰρ πλοῦν, ἐπιβαίνοντος τῷ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ιωνίαν.

β. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος Ηρώδου, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους. ὁ δὲ βασιλεὺς, χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν προηγημένον· καὶ πλεύσας διὰ Ρόδου καὶ Κῶ προσέσχεν περὶ Λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν Αγρίππαν· ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ἀπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον, εἶργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ὁ δ' ἐπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν σοάν· ἦν, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναστῆναι ῥάδιον ἦν· χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιττεύειν ἐδύνατο πρὸς τὴν συντέλειαν τῷ κατασκευάσματος, ἐνετέλλετο μὴ περιορᾶν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ, λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς Μιτυλήνην κἀκεῖθεν εἰς Βυζάντιον παρακομισθείς, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς Κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὸν Αγρίππαν, μετέσπευδεν ὡς ἐνῆν. καὶ περὶ Σινώπην τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη ταῖς ναυσὶν προσπλέων, ἀτμένως δὲ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ὥστε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν Αγρίππα, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύ-

exſtructo, et in propugnaculis itidem a ſe multis ſumtibus excitatis, Alexandrio ſcilicet et Herodio et Hyrcania. Quin et in vrbem Hieroſolymitarum eum duxit, vbi ei populus obuiam feſto veſtitu prodiit, fauſtiſque acclamationibus eum excepit. Agrippa autem Deo centum boues immolauit, et populo conuiuium praebuit, nemini rerum lautiſſimarum copia cedens. Is vero, cum ad ſemet oblectandum etiam plures adhuc dies manſiſſet, propter anni tempus feſtinabat: ſibi enim, neceſſe habenti Ioniam repetere, hyeme appetente nauigare haud adeo tutum eſſe arbitrabatur.

2. Atque ille quidem eram ſoluit, Herode ei, eiuſque comitum clariſſimis, multa largito. Rex vero, cum in ſua ditione hyemem exegiſſet, ineunte vere eum iterum conuenire properauit, ſciens eum in Boſporum expeditionem paraſſe; Rhodumque et Coon nauigando praeteruectus prope ad Lesbum appulit, ratus ſe eo loco offenſurum eſſe Agrippam. Sed a vento aquilonari correptus prohibetur nauibus portum tenere. Ille vero hac de cauſa aliquot diebus apud Chium morabatur; vbi et multos, ipſum ſalutatum adeuntes benigne excipiens, regiis proſequitur muneribus: cumque vrbis portam prolapſam animaduertiſſet, (quam, bello Mithridatico deiectam, haud facile erat illis, quemadmodum in caeteris fecerant, propter eius magnitudinem et pulchritudinem inſtaurare) tantum pecuniarum eis contulit, quantum ſatis ſuperque eſſe poſſet ad ſtructuram abſoluendam, hortatus, vt non ceſſarent, idque ocius facerent, vt ſuum vrbi ornamentum reſtituerent. Ille vero, cum ventus leniter flaret, primum Mitylenen, deinde Byzantium delatus, vt audiuit Agrippam iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione eum ſequutus eſt. Cumque apud Sinopen in Ponto eum inueniſſet, ex inſperato quidem viſus eſt cum claſſe appellere, ſe tamen gratum praeſtitit, multumque inter ſe amiciſſime conſalutabant, quippe quod Agrippa exiſtimaſſet ſe maximum eius erga

σαντος τοῦ βασιλέως, ὐκ ἀπολειφθέντος δὲ τῆς ἐκείνε χρείας, ἣν μετὰ τοῦ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προυργιαιτέραν ἔθετο. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κατὰ τὴν στρατιὰν Ηρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβυλος. ἡδὺς δὲ καὶν ταῖς ἀνέσεσι, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν εὔνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατεἰργαστο καὶ τὰ περὶ τὸν Πόντον, ὧν ἕνεκεν Αγρίππας ἐσάλη, τὴν ἀνακομιδὴν ὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέυσιν. ἀλλὰ διαμειψάμενοι τήν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ἐπὶ τῆς μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς Εφεσον ἀφίκοντο, πάλιν δὲ ἐξ Εφέσε διέπλευσαν εἰς Σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ δεξιώσεως ὐ παρέλειπεν, ἐξ αὐτῦ τὰς δαπάνας ποιύμενος· καὶ τῶν παρ' Αγρίππα τινῶν ἐπιζητυμένων μεσίτης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τὺς δεομένους. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχυ πρὸς τὸ παρέχειν, ὅσα, τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλιμα ὄντα, μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖσον ἡ τοῦ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προτρέπυσα πρὸς τὰς εὐεργεσίας ὐ βεαδύνοντα τὸν Αγρίππαν. Ιλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὰ πρὸς τὺς Καίσαρος ἐπιτρόπυς χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν· τοῖς δὲ ἄλλοις καθὸ δεηθεῖεν ἑκάστοις παρίσατο.

γ'. Τότε δὲ περὶ τὴν Ιωνίαν αὐτῶν γενομένων, πολὺ πλῆθος Ιυδαίων, ὃ τὰς πόλεις ὤκει, προσῆει, καιρῦ καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον, ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐώμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ιεροσόλυμα χρημάτων ἀνατιθεμένων ἀΦαιρῶντο, στρατιῶν καὶ λειτυργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων,

ipsum beneuolentiae et amoris testimonium accepisse, cum rex tantum mari cursum confeciſſet, et illius rebus opportune interfuiſſet, quibus, regno vtpote relicto rerumque suarum administratione, nihil prius et antiquius habuit. In vniuersis itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus gerendis socius et adiutor, et in singulis consiliarius et auctor. ei etiam, cum animum remitteret, gratus et acceptus, soluſque omnium particeps, difficilium quidem propter beneuolentiam, iucundorum vero honoris ergo. Quamprimum autem ab illis confecta erant negotia Pontica, quorum causa Agrippa illuc missus fuerat, minime placuit nauibus vti ad reuertendum, sed Paphlagoniam et Cappadociam pertranseuntes, ac deinde itinere pedestri in Phrygiam maiorem profecti Ephesum peruenerunt, vnde in Samum nauibus traiecerunt. Et quidem multa per singulas ciuitates, Herodis in gratiam, data erant ab Agrippa beneficia, prout supplicantibus opus erat. Quin et Herodes ipse nihil praetermisit, quod, pecuniam largiendo et amice omnes recipiendo, praestare potuit, sumtibus etiam de suo erogatis; quotiesque desideraretur aliquid, interceſſit apud Agrippam, effecitque, vt voti compotes fierent quicunque opem rogabant. Cum autem et ille esset natura benignus, animique magnifici ad largiendum quicquid petentibus prodesset, modo alios non laederet, non leue momentum erat et in rege, ad incitandum Agrippam vel sponte currentem ad beneficentiam. Nam Ilienſibus, cum eis iraſceretur, illum reconciliauit, et pro Chiis debitam Caesaris procuratoribus pecuniam persoluit, et a tributis eos liberauit; itemque aliis, quacunque in re singulis opus esset, libenter adfuit.

3. Tunc vero, cum in Ioniam veniſſent, magna Iudaeorum multitudo (qui vrbes illas incolebant) ad Agrippam, occasione fiduciaque sumta, se contulerunt: et apud eum de iniuriis, quae sibi fierent, expostulabant, vt qui suis vti legibus prohibeantur, et sacris diebus in ius vocentur magistratuum iniquitate, et pecuniis spolientur, quas Hierosolyma ad templum mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam et publica munera, et in ea sacras po-

ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ, Ρωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. τοιαῦτα καταβιώντων, παρῆτήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν δικαιολογημένων· Νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτῷ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τῷ δὲ Ἀγρίππα Ρωμαίων τε τὰς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυνατῶν τὰς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησαμένῳ, κατασὰς ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων ἔλεξεν.

δ'. "Απασι μὲν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ γε-
"γενημένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ἐπὶ τὰς ἀφελέσθαι τὰς
"ὑπηρείας αὐτῶν δυνησομένας· τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχάνουσι
"καὶ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον ὑμῶν οἷς ἠὔξαντο
"πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι' ὑμῶν αἰ-
"τοῦνται τῶν δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες μὲν αὐτὰς
"παρὰ τούτων, οἷς μόνοις διδόναι δύναμις, ἀφαιρούμενοι δ'
"ὑπ' ἀδενὸς κρείττονος, ἀλλ' ὃς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομέ-
"νοις ὁμοίως ὑμῶν ἴσασιν. καίτοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθη-
"σαν, ἔπαινός ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέσχον
"αὐτοὺς ἀξίους· εἴτε μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βεβαι-
"οῦν τοὺς δεδωκότας. οἵ γε μὴν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς
"ἐπήρειαν χρώμενοι Ιουδαίοις, σύδηλον ὡς ἄμφω ἀδικοῦσι,
"τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς οἷς οἱ κρείττους
"ἐμαρτύρησαν, ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τὰς δε-
"δωκότας, εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέ-
"σθαι. εἰ δέ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέλοιεν
"ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς,
"τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγουσι
"θεοῖς, εὖ οἶδ', ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ
"καταλύσαι τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ
"πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ παραβαί-
"νειν αὐτά· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀν-
"θρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, τούτῳ μετρεῖσθαι, τῷ ἐξεῖναι
"κατὰ χώραν ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν.
"τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δεῖν

cunias insumere, quibus semper soluti erant, cum eis Romani secundum patrias leges viuere permisissent. Haec dum vociferantur, rogauit Herodes Agrippam, vt illorum rationes audire vellet: allegauitque quendam suum amicum, nomine Nicolaum, qui Iudaeorum causam ageret. Cumque assessores sibi aduocasset Agrippa, Romanorum primos et qui aderant reges et principes, Nicolaus pro Iudaeis dicere aggressus est.

4. "Equidem omnes, Agrippa potentissime, qui in "angustiis sunt, necesse habent ad eos confugere, qui ma- "lis ipsos leuare possunt: hi vero, qui nunc supplices ad- "sunt, etiam fiducia freti accedunt. Cum enim vos iam "ante habuerint, quales vt essetis multis votis expetiue- "runt, ne beneficia illis vestra eripiantur per vos postulant, "qui ea dedistis: praesertim cum ea quidem ab istis acce- "perint, quibus vnica erat dandi potestas; eisdem vero "priuati sint, non a superioribus, sed ab illis, quos sciunt "aeque ac ipsos vestro imperio subiectos esse. quanquam "si magna assequuti fuerint, id ipsis in laude ponendum, "quod tantis sese dignos praestiterint; sin parua, turpe "erit, quod ea confirmare nolint ii ipsi, qui dederint. Mi- "nime enim dubium est, quin isti, qui Iudaeos impediunt "et modis indignis tractant, vtrisque iniurii sint; eis, qui "beneficia acceperint, si bonos esse non existiment, qui- "bus viri optimi, tam praeclare de illis merendo, testimo- "nium tribuerunt; et illis etiam iniurii sint, qui ea dede- "rint, si gratiam illorum irritam fieri postulant. Si quis "autem eos interroget, vtrum horum malint sibi eripi, vi- "tam, an patrios ritus, pompas, sacrificia, et festa, quae "Diis suis in honorem adhibentur; probe noui, quod omnia "potius perpetienda esse ducent, quam vt aliquid ex institu- "tis patriis imminui sinant. Quin et multi propter ista bel- "la mouent, summopere cauentes, ne quis ea transgrediatur: "atque felicitatem, qua nunc vniuersum hominum genus "per vos fruitur, eo ipso metimur, quod per prouincias sin- "gulis liceat sua solemnia obseruare, moreque suo viuere. "Et hoc quidem, quod illi ipsi aegre ferrent, contra alios

"κατ' ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῶν οἰ-
"κείων εἰς θεὸς ὁσίων ἀμελοῖεν, εἴτε τὰ οἰκειά τισιν ἀνο-
"σίως καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσωμεν. ἔστι τὶς
"δῆμος, ἢ πόλις, ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπων, οἷς ὐ μέγιστον
"ἀγαθὸν πέφηνεν ἡ προσασία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ
"τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐν-
"τεῦθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ
"εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδία καὶ κοινῇ. καὶ μὴν οἵ-
"τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε παραιρούμενοι, βέβαιον ὐδ' αὐτοῖς
"ὠδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείποντας. καίτοι τὰς μὲν
"τούτων χάριτας, οὐδὲ μετρῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ
"ἐκλογίσαιντο τὴν πάλαι βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν ἀρχήν,
"πολλῶν ὄντων, ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι
"κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλως, ἀλλὰ ἐλευθέρως
"φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρῶς πραττόντων,
"ὐκ ἔστιν ἐπίφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐ-
"τυχοῦμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκω-
"λύτως τὴν πάτριον εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ'
"αὐτὸ δόξειεν ὐκ ἐπίφθονον, καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων
"εἶναι. τὸ γὰρ θεῖον, εἰ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς
"ἐπιτρέπουσι τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων, ἀπάνθρω-
"πον μὲν οὐδέν ἐστιν· εὐσεβῆ δὲ πάντα καὶ τῇ σωζούσῃ
"δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὔτ' ἀποκρυπτόμεθα
"τὰ παραγγέλματα, οἷς χρώμεθα πρὸς τὸν βίον, ὑπο-
"μνήμασιν τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιτηδευ-
"μάτων. τήν τε ἑβδόμην τῶν ἡμερῶν ἀνίεμεν τῇ μαθήσει
"τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτην ὥσπερ ἄλλου
"τινὸς καὶ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι, δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησό-
"μεθα. καλὰ μὲν οὖν, ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὐτὰ τὰ
"ἔθη, παλαιὰ δὲ ἡμῖν, κἂν μή τισι δοκεῖ· ὡς' αὐτῶν καὶ
"τὸ τοῦ χρόνου τιμητὸν δυσαποδίδακτον εἶναι τοῖς ὁσίως
"παρειληφόσιν καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαι-
"ροῦνται κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τῷ Θεῷ συμ-

"facere vi conantur; quasi non aeque nefarie agant, siue "suam in deos pietatem negligant, siue aliis contra ius fas- "que sacra sua adimi velint. Alterum vero illud iam con- "sideremus. nunquid populus est, aut ciuitas, aut hominum "natio, cui non maximum bonorum visum est imperii ve- "stri patrocinium, et populi Romani potestas. Estne vllus, "qui vestra beneficia irrita esse desiderat? nemo certe, nisi "mentis inops. neque enim reperiuntur qui illorum publi- "ce priuatimque participes non fuerunt. Atqui vestro qui- "cunque munere concessa aliis auferre volunt, nihil sibi- "met, ex iis, quae vobis accepta debent, firmum et incolu- "me reliquunt: quanquam ea eiusmodi sint beneficia, quae "ex dignitate aestimari nequeunt. Nam si regnorum, quae "olim fuerint, praesentisque imperii rationem haberent, in- "ter multa ab eo ad felicitatem illis suppeditata, etiam et hoc "instar omnium agnoscendum, quod non amplius serui, sed "liberi videantur. Nostrae autem res, licet praeclare no- "biscum agatur, non ita comparatae sunt, vt inuidiam nobis "pariant. per vos enim factum est, vt vna cum omnibus vi- "tam feliciter degamus; et hoc solum cum aliis commune "habere postulauimus, vt sine impedimento nobis liceat pa- "triam pietatem colere. id quod et in se videatur haud in- "videndum, et e re illorum esse, qui concesserint. nam si "Deus honore delectetur, illis etiam delectatur, qui permit- "tunt, vt honore afficiatur. Porro nostris in institutis nihil "ab humanitate alienum, sed pietati omnia consentanea, et "cum iustitia salutari coniuncta. Neque enim praecepta "nostra occultamus, quibus ad vitam instituendam vtimur, "vt veteris pietatis monumentis nostraeque inter homines "professionis. Septimum etiam diem addicimus institutis "nostris et legibus perdiscendis, volentes, vt hisce, aeque ac "aliis quibuscunque, meditandis incumbamus, quibus ob- "temperando peccata vitabimus. Et pulchra quidem appare- "bunt, si cui lubet sigillatim ea discutere; nobis vero etiam "antiqua esse persuasum est, licet nonnullis haud ita videan- "tur: adeo vt a vetustatis illorum honore aegre discessuri sint, "qui pia mente ea acceperunt et obseruant. Ista tamen nobis "vi et iniuria auferunt: immo et pecuniam, quam Deo di-

"φέρομεν ἐπώνυμα διαπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυ-
"λοῦντες, τέλη δὲ ἐπιτιθέντες, καὶ ταῖς ἑορταῖς ἄγοντες
"ἐπὶ δικαστήρια, καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρεί-
"αν τῶν συναλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρη-
"σκείας· ἣν καὶ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος οὐ δίκαιον οὐδ'
"αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες. ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ
"πάντων ἀρχὴ, γενομένη μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐνεργὸν,
"τὴν δύσνοιαν ἀεργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον ἀντ' ἐκείνου πρε-
"σβευομένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα,
"μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι, μηδὲ κωλύεσθαι
"τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῶν
"ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τότες, ὑπὸ τούτων βιά-
"ζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ'
"ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι. καὶ δυνάμεθα καὶ πολ-
"λὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετω-
"λίῳ κειμένας δέλτους, ὑπὲρ τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆ-
"λον μὲν ὡς μετὰ πεῖραν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως
"ἐδόθη, κύρια δὲ, κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσα-
"σθε. χεδὸν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώ-
"ποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δὲ τῶν ἐλπι-
"σθέντων προσθέντες, εὐεργετεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναιτ'
"ἄν τις ἐπεξιὼν τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν
"ἔχουσιν, ἀπερίληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέντοι
"καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ἐπι-
"δείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν, τὰ πρότερον
"σιωπήσασιν, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ σοὶ πα-
"ρακαθεζόμενον, εἰπεῖν. ὁποία μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέ-
"τερον οἶκον παραλέλειπται; ποία δὲ πίστις ἐνδεὴς ἐστιν;
"τίς δὲ ἀνονήτου τιμή; ποία δὲ χρεία μὴ εἰς πρῶ-
"τον ὅρα; τί δὴ κωλύει, καὶ τὰς ὑμετέρας χάριτας
"τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν εἶναι; δίκαιον δ'
"ἴσως μηδὲ τὴν τοῦ πατρὸς Ἀντιπάτρου παραλιπεῖν ἀν-
"δραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς, εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβλη-
"κότος Καίσαρος, διχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ἔτ' ἐν

"candam colligimus, ſacrilege diripiunt, et tributa a nobis "exigunt, et feſtis diebus in iudicia nos vocant, atque ad "alia negotia obeunda, quibus non opus eſſet ex rerum "contractarum fide, ſed vt religionem noſtram iniuria affi- "cerent: cui et illi nobiſcum conſcii ſunt, vt qui odio in "nos praeter ius et fas omne flagrarint. Nam cum ve- "ſtrum in vniuerſos imperium ex aequo ſit, ita comparatum "eſt, vt beneuolentiam mutuam alat odioque obſiſtat, ſi qui "huic potius, quam illi, ſtudeant. Iſta itaque te rogamus, "Agrippa potentiſſime, ne quid mali patiamur, neque in- "iurioſe tractemur, neque inſtitutis noſtris vti prohibeamur, "neque fortunis noſtris ſpoliemur, neque illorum vi oppri- "mamur, cum vim iis nullam adhibeamus. nam et iſta non "ſolum aequa et iuſta ſunt, ſed et antea veſtro beneficio "conceſſa. Poſſumus et multa de iiſdem ſenatus conſulta, "et tabulas in Capitolio poſitas recitare. quibus ſane, fide "noſtra perſpecta, noſmet ornaſtis, ſacroſanctis alioqui "futuris, etiamſi gratiam veſtram noſtra non praeceſſiſſent "merita. Nam non ſolum nobis, ſed et omnibus mor- "talibus ſua conſeruaſtis, multiſque praeter opinionem "in maius auctis vincendo benefacitis. adeo vt in im- "menſum dicendi campum excurreret, qui ſingulorum "res proſperas, quas vobis acceptas referunt, numeran- "do percenſeret. Verum vt noſmet iſtis omnibus be- "neficiis, quae in nos contuliſtis, non indignos oſten- "damus, ſufficiat nobis ad confidentiam, priora omnia "ſi tacuerimus, de eo, qui iam regno potitur tibique "aſſidet, pauca dicere. Quod enim ille beneuolentiae "aut officii genus veſtrae familiae non praeſtitit? qua "in re fides eius deſiderata? quemnam erga vos hono- "rem, non excogitauit? ad quam neceſſitatem non pri- "mus adfuit? Quid igitur vetat, quo minus veſtra "beneficia tantis eius in vos meritis reſpondeant? For- "ſan et par eſt, vt patris eius Antipatri fortitudinem "ſilentio non praetereamus, qui, expeditione in Æ- "gyptum facta a Caeſare, cum duobus armatorum mil-

"τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ὅθ' ὅτε νεῶν ἔδει, δεύτερος ἐξητά-
"ζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν, ὅσην ἐκεῖνοι παρέχον ῥοπὴν τῷ τό-
"τε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑπὸ Καίσαρος
"ἠξιώθησαν; ἄνωθεν δέον ὑπομνῆσαι τῶν ἐπιστολῶν, ἃς
"ἔγραψε τότε Καῖσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τι-
"μᾶς καὶ πολιτείαν ἔλαβεν Αντίπατρος. ἀρκέσει γὰρ ταῦ-
"τα τεκμήρια τοῦ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν,
"καὶ παρὰ σοῦ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ πρό-
"τερον μὴ δοθείσας ἦν ἐλπίσαι, τὴν τοῦ βασιλέως πρὸς
"ὑμᾶς διάθεσιν καὶ τὴν ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπ-
"αγγέλλεται δὲ ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Ιουδαίων, ὡς μὲν ἐπέ-
"βης τῆς χώρας εὐμενὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ τέλεια
"θύματα, τιμῶν αὐτὸν ἐπιτελείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆ-
"μον ἐτιάσας, καὶ τὰ παρ' αὐτῇ ἐκείνῳ ξένια προσήκω-
"ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἐν ἔθνει καὶ πόλει πρὸς ἄνδρα τοσ-
"οὗτον ἐπισπουδοῦντα πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμ-
"βολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἣν ἀπέδωκας τῷ Ιουδαίων ἔθνει,
"τῆς Ηρῴδῃ προξενήσης αὐτὴν ἑστίας. τούτων ὑπομιμνή-
"σκοντές σε, καὶ αὐτῷ τῷ παρόντος καὶ συγκαθεζομένῳ
"βασιλέως ἠξιώκαμεν περιττὸν ᾐδέν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκα-
"τε, ταῦτ' ὑπ' ἄλλων μὴ περιϊδεῖν ἀφαιρεμένους.

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος, ἐγένετο μὲν οὐδεμία τῶν Ελλήνων ἀντικατάστασις· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, περὶ τῶν προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἦν ἔντευξις ὧν ἐβιάζοντο. κἀκείνων ἀπολογία μὲν ἀδεμία, τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν· πρόφασις δὲ, ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν. οἱ δὲ εὐγενεῖς τε αὐτὸς ἐδείκνυσαν, κἂν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυπῶντες οἰκεῖν. συνιδὼν οὖν Αγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα. "διὰ
"μὲν τὴν Ηρῴδῃ πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν, ἔτοι-
"μος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ιουδαίοις ἀξιῶσιν, καὶ καθ'
"αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὥς, εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων,
"οὐκ ἂν ὀκνῆσαι τά γε μὴ λυποῦντα τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν πα-
"ραχεῖν. ἐπεὶ δὲ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γενέ-

"libus ſuppetias tulit, et tam terreſtribus quam naualibus "praeliis nemini cedere compertus eſt. Et quidni dicerem, "quantum illi eo tempore rebus eius momentum attulerint, "et quantis et qualibus muneribus a Caeſare donati fuerint? "cum antea debuerim literarum mentionem feciſſe, quas "tunc Caeſar ſenatui ſcripſit; et quomodo a populo hono- "res et ius ciuitatis obtinuit Antipater. Haec enim ſatis in- "dicant, nos non immerito veſtra conſequutos eſſe benefi- "cia, nec ſine ratione petere, vt ea nobis confirmares, "quae, ſi prius data non fuiſſent, a te ſperare nobis licuiſ- "ſet, ſpectantibus regis erga vos animum, veſtrumue in il- "lum. Quin et nunciatum eſt a Iudaeae incolis, quam "amice et beneuole prouinciam ingreſſus es, vtque Deo iu- "ſta ſacrificia obtuliſti, et votis rite factis illum honoraſti, "vtque populum epulis adhibuiſti, eiuſque non dedignatus "es hoſpitalia munera. Atque haec omnia, quibus vir in "tanta dignitate conſtitutus a gente et vrbe exceptus fuerit, "pro argumentis haberi debent amicitiae inter te et Iudaeo- "rum gentem ſancitae, propter neceſſitudinem, quae tibi "cum Herodis domo interceſſit. Horum te admonentes, "regiſque, qui iam praeſto eſt tibique aſſidet, nihil prae- "terea poſtulamus, quam vt ea, quibus nos impertiri volui- "ſtis, aliorum vi et iniuria nobis eripi non patiamini.

5. Cum eiuſmodi orationem Nicolaus habuiſſet, Graeci quidem nullatenus interceſſerunt: non enim vt in iudicio de rebus iſtis litigabatur, ſed ſupplicatio erat contra vim. nec illi quidem omnino inficiabantur, ſe iſta feciſſe: ſed eo ſe tegebant, quod dicerent Iudaeos ipſorum finibus vti, et in eo nunc iniurios eſſe. Illi vero ſe bono genere eſſe demonſtrarunt, quodque vbi verſarentur ibi leges ſuas haberent in pretio, in eo illis iniuriam non facere. Quamobrem Agrippa, intellecto, quod vim paterentur, ſic reſpondit: "Se quidem propter Herodis in ipſum beneuolentiam "et amicitiam paratum eſſe Iudaeis poſtulata concedere, ea- "que etiam in ſe iuſta exiſtimare: adeo vt ſi plura quidem "petiiſſent, non grauaretur ea illis largiri, dummodo ſine "incommodo fieret imperii Romani. quoniam vero tantum "poſtulant, vt quae prius acceperint rata maneant, ſe con-

"θαι, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρεάστως ἐν τοῖς οἰκείοις διατε-
"λεῖν ἔθεσι." τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. Η-
ρώδης δὲ προσεχῶς κατησπάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέ-
σεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος,
ὅσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντεμπλεκόμενος καὶ κατασπαζόμε-
νος. καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου. ἀπὸ δὲ Σάμου
πλεῖν ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν Αγρίππαν παραι-
τησάμενος ἀνήχθη· κατάγεται δὲ εἰς Καισάρειαν ὀ πολ-
λαῖς ὕστερον ἡμέραις, πνευμάτων ἐπιτηδείων τυχών. κἀκεῖ-
θεν ἐλθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον.
ἦν δὲ πολὺς κἀκ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολο-
γισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ περὶ τὰς
Ιουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν Ασίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεά-
στως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. διηγήσατό τε σύμπαν ἐπὶ ταῖς
εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς ὐδενὸς παραλεί-
ποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρ-
τον τῶν Φόρων ἀφίησιν αὐτοῖς τῶ παρεληλυθότος ἔτους. οἱ
δὲ, καὶ τῇ χάριτι καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μετὰ
πλείστης ἀπῆσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ
βασιλεῖ.

ΚΕΦ. γ'.

*Ως ἐτασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν Ηρώδῃ, προτιμῶντι μὲν
Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τῶν
περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.*

Προὔβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κατὰ τὴν τάσιν τῆς οἰκίας, καὶ χα-
λεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ἐπίδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν
ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς Σα-
λώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήκει κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν
εἰς ἀπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκεί-
νης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς
ἀνηρημένης· ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ
δύσνουν εἰς τὸν γεγεννηκότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πά-

"firmatum dare, vt nemo illis iniuriam faciat inſtituta ſua "obſeruare perſeuerantibus." Cum iſta dixiſſet, concionem dimiſit. Atque Herodes coram ſtans ipſum ſalutabat, et quod ita in illos affectus eſſet gratias agebat. Ille vero hiſce delectatus paria referebat, illum in ſuos complexus accipiens ſalutanſque. Et tunc quidem a Lesbo diſceſſit. Rex autem Samo mari domum reuerti ſtatuit, atque vbi Agrippae valedixerat, oram ſoluit: et non multis poſt diebus Caeſaream appulit, vento vſus ſecundo. Indeque Hieroſolyma profectus conuocauit omnem populum (ingens autem erat etiam ex agris multitudo), atque in mediam concionem progreſſus, eis totius itineris ſui rationem expoſuit, ſeque Iudaeis in Aſia perfeciſſe, vt deinceps ſua iura quiete retenturi eſſent. Prolixam etiam de rebus ſuis proſperis regnique adminiſtratione narrationem fecit, vt in omnibus vtilitatis eorum ſtudioſus fuerit; atque laetitia elatus, quartam ſuperioris anni vectigalium partem eis condonauit. Illi vero, et gratia et oratione regis mirifice capti, vehementer laetati diſceſſerunt, bona multa proſperaque omnia regi optantes.

CAP. III.

Quomodo domi Herodis oritur diſſidium, quod ille Antipatrum filium ſuum natu maximum pluris faceret, et res iſta, vt contumelia, doleret Alexandro.

GLiſcebat autem indies domeſticum diſſidium, creſcendoque in deterius vergebat, dum Salome quaſi iure hereditario in adoleſcentes odium exercebat, atque ex iis, quae bene ceſſerant, contra matrem eo temeritatis et audaciae efferebatur, vt neminem relinquere e natis conaretur, qui occiſae mortem vlciſci poſſet: atque adoleſcentes e contra feroces et in patrem malevoli fiebant, tum recordatione iniuriae matri illatae,

θοι παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ τῶ κρατεῖν ἐπιθυμίᾳ. πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὴν Σαλώμην καὶ τὸν Φερώραν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μετὰ πραγματείας ἐπιβολή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τῶ μισεῖν οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ προσονειδίσαι προπετεῖς, εὐγενὲς ὑπὸ τῆς ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δ' ὑ τοιῶτον τρόπον, ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακοήθως ἐχρῶντο ταῖς διαβολαῖς, προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγεννηκότα. τὸ γὰρ ὐκ αἰδεῖσθαι ταῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ὐδ' οἴεσθαι δίκαια παθεῖν ἐκείνην, ἄχετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι, καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τῶν τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῆς Σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τῶ μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν. οἱ γὰρ ὄτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνην καὶ σφᾶς αὐτὸς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν ἐλεεινὴν μὲν, ὥσπερ ἦν, ἀποφαίνειν τὴν καταστροφὴν τῆς μητρὸς, ἐλεεινὸς δὲ αὐτὸς, οἵ τοῖς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν, καὶ τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα προῆει μειζόνως, καιρὸν ἐχούσης τῆς τάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τῶ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ηρώδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο, καθὼς προειρήκαμεν, προσέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι παρά τε τῶ Φερώρα καὶ τῆς Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶναι, τὸν παρὰ τῶν νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπειλημένων, ὡς ὐκ ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθησαν δὲ τὶ, καὶ ὡς ταῖς παρ' Αρχελάῳ τῶ Καππάδοκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνω πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τῶ πατρός. Ηρώδης δὲ τετάραχτο μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπέπληκτο δὲ μᾶλλον, ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνέκαμπτε τῇ συμφορᾷ τά τε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς

tum regnandi cupidine. Iterumque malum erat quale prius, quod et adoleſcentes Salomae et Pherorae libere et aperte maledicebant, atque illi malitioſi erant in adoleſcentes, eiſque enixe inſidias ſtruebant. Nam odium quidem vtrinque par erat, modus vero illud exercendi diſſimilis. dum hi quidem palam conuiciarentur et temere probra iacerent, prae rerum imperitia animi ingenui eſſe exiſtimantes iram non diſſimulare: illi vero, alia via aggredientes, calumniis callide et improbe confictis vtebantur, iuuenes ex omni occaſione prouocantes, reputanteſque audaciam illorum verſum iri in vim contra genitorem. nam, cum matris criminum eos non puderet, neque eam iure occiſam eſſe putarent, fieri non poſſe colligebant, vt non eum vltum irent ſuis etiam manibus, quem caedis auctorem eſſe arbitrarentur. Tandem itaque factum eſt, vt vrbs huiuſmodi ſermonibus plena fuerit, et, vt fit in certaminibus, iuuenum quidem imperitiae miſertum eſt, praeualebat autem Salomes cura et diligentia; atque ab illis ipſis occaſionem captabat ad dicendum, quod veriſimile erat. Illi enim aegre adeo ferentes matris occaſum, poſtquam et ipſi et illius maledictum eſſet, ſtudioſe agebant, vt miſerabilis, ſicuti reuera erat, videretur matris interitus, ipſique etiam miſerandi, qui neceſſe haberent vna cum parentis interfectoribus viuere, et eadem cum illis participare.

2. Iſta propterea creſcebant, quod abſente rege maior erat diſſenſionis occaſio. Quam primum vero reuerſus eſt Herodes, et cum populo, vt iam ante diximus, colloquutus eſt, ſtatim ſermones ferebant Pheroras et Salome, magnum illi periculum imminere ab adoleſcentibus, qui ei aperte minarentur, non ſe matris necem inultam relicturos. Addebant et illud, eos ſperare ab Archelao Cappadoce, fore, vt eius ope ad Caeſarem irent et patrem accuſarent. His ſermonibus auditis ſtatim turbatus eſt Herodes, eoque magis perculſus eſt, quod eadem ab aliis accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam et cogitationem veniebant quae prius acciderant, quod

ὅτε τῶν Φιλτάτων ὅτε τῆς συεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, διὰ τὰς ἐγγινομένας ταραχὰς κατὰ τὴν οἰκίαν. τό, τε μέλλον τὸ προσπεπτωκότος ἤδη βαρύτερον καὶ μεῖζον ἔσεσθαι ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα μὲν τῶν ἔξωθεν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθει· μέγιστα δὲ τῶν οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ προσιόντος ὡς ἂν τις ὠήθη, καὶ παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν ὑπερβολήν, εἰ δέον τὴν τοσαύτην εὐτυχίαν τῶν ἔξωθεν πραγμάτων ἀλλάξαι τῶν οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῶν περὶ τὰς οἰκείας συμφορῶν διαφυγεῖν, ἐν τῷ μηδὲ τὰ τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.

γ'. Ταρασσόμενος δὴ καὶ διακείμενος τὸν τρόπον τοῦτον, ἐπὶ καθαιρέσει τῶν μειρακίων ἕτερον αὐτῷ γενόμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν· ἐκαλεῖτο δὲ Ἀντίπατρος· ἐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ τελέως ἡττηθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος δὲ παραιρεῖσθαι τῇ θράσει τὰς ἐκ Μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νοθεσίαν τὴν ἐκείνων οἰκονομῶν αὐτό. τὸ γὰρ αὔθαδες ἂν ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς, εἰ τοῦτο πεισθεῖεν, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ καὶ καθάπερ ἔφεδρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον εἰσήγαγεν, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ κατασαλέντων τῶν μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν ἐμετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτὸς ἐπηρείᾳ· καὶ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς πρότερον ἕσης ἐλπίδος ἀντεποιήσατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦν τὸς ἀδελφὸς, καὶ μὴ παραχωρεῖν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι τῷ πατρὸς, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένῳ ταῖς διαβολαῖς, συμπαραχειρίσῳ δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐσπεύδετο πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γενέσθαι τοῖς διαβεβλημένοις. ἦσαν οὖν ἔτοι παρ' αὐτῷ μόνῳ οἱ λόγοι, φυλαττομένῳ δι' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πιστευ-

propter dissidia inter domesticos orta nec carissimis sibi nec coniuge dilectissima frui potuerit. Atque futura praeteritis grauiora et maiora fore suspicans, plane confusus erat animo. Nam reuera foris quidem pleraque, etiam magis quam speraret, ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem, vt quae maxima essent domi, etiam praeter exspectationem, male ei cederent; rebus vtrinque aliter quam opinio tulerit euenientibus, et incertum reddentibus, vtrum praestabilius fuisset, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effugisse, regnum detrectando et quae homines in eo mirari solent.

3. Turbatus itaque et in hunc modum afflictus, vt pueros deprimeret, alterum filium, sibi natum cum adhuc priuatus esset, (vocabatur autem Antipater) accersiuit, et illum in honore habere statuit; non sicut postea cum ab eo plane victus esset et ad eum omnia referret: sed eo animo, vt audaciam filiorum Mariamnes coërceret, magisque, vt eos admoneret, id ita constituens. eo enim minus sibi arrogaturos, si illis persuasum esset, regni successionem neque solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipatrum, quasi aemulum, ad se domum recepit, putans se bene ac sapienter rebus suis prouidere; atque, repressa iuuenum ferocia, licere tempestiue eos meliores habere. Verum longe aliter euenit ac putarat. Nam et pueri graui se iniuria affici interpretabantur: et Antipater, homo versutus, postquam semel eo venit, vt sperare auderet quod antea non sperabat, id vnum dabat operam, vt fratres male tractaret, et primum eis locum non cederet, patrique adhaereret, qui iam ab illis alienatus erat per calumnias, et in id, cui studuerat, facile adduci potuit, vt in eos indies magis magisque irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab illo erant disseminati, qui tamen cauebat, ne ipse videretur huiusmodi quid ad patrem deferre: sed in eam rem vti maluit opera hominum, in quos nulla caderet suspicio, quique id ex sua

θησομένους αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δὲ πλείους ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν Ηρώδην ἐκ τῦ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πολυπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ παρὰ τῶν μειρακίων ἀφορμαὶ προσεγίνοντο. καὶ γὰρ καὶ δάκρυα πολλάκις ἦν κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο, καὶ τῆς μητρὸς ἀνάκλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τὰς φίλας ὁ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Αντίπατρον καιροφυλακτήμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν Ηρώδην ἐξαγγελλόμενα, προὔβαινεν ὁ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας σάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς ταῖς διαβολαῖς, καὶ ταπεινῶσαι βυλόμενος τὰς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν Αντιπάτρῳ παρῄχεν· καὶ τέλος ἠττηθεὶς, ἐπεισήγαγεν τὴν ἐκείνῳ μητέρα. Καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῦ καὶ ἰδία συνίςη σπουδαιότερον. Αγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ρώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῶν ἐπὶ τῆς Ασίας δεκαετῆ γεγενημένην, πλεύσας ἀπὸ τῆς Ιουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τε τὸν Αντίπατρον ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ρώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

ΚΕΦ. δ'.

Ως, Αντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τὸς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβυλον Ηρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν, Αντιπάτρῳ προύχωρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ Ρώμῃ, πᾶσιν ἐπεσταλκότος Ηρώδου τοῖς φίλοις, διάσημος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ εὐπαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τὸς ἀδελφός· καὶ μᾶλλον ἐδεδοί-

in regem beneuolentia facere crederentur. Iam vero multi Antipatrum propter eius spem colebant, et huiusmodi sermonibus Herodi plane persuadebant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur. Cumque haec per multos inter sese fideles certatim agebantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam eius rei praebebant occasionem. Nam frequenter lacrymas ob contumeliam, qua afficerentur, emittebant, et matrem appellabant: quinetiam aperte apud amicos patrem vt iniquum redarguere conabantur quae omnia, pro ea qua erat malitia, opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine additamento renunciabat, quibus factum est, vt domestica lis sensim deterior euaderet. Rex enim calumniis istis offensus, et Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum iudies nouis augebat honoribus; adeo vt tandem victus eius matrem domum adsciuerit. Caesari etiam saepe pro eo scribens, priuatim hunc ei officiosissime commendabat. Cumque Agrippa quidem in eo esset, vt Romam, postquam annos decem res Asiae administrasset, peteret, a Iudaea profectus Herodes ad illum nauigauit, eique Antipatrum, quem vnum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum multis donis, vt fieret Caesaris amicus: adeo vt iam omnia penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus excidisse viderentur.

CAP. IV.

Quomodo, Antipatro Romae degente, Herodes Alexandrum et Aristobulum ad Caesarem ductos accusat. Alexander causam suam agit ad Caesarem, et pater cum filiis in gratiam redit.

AT enim ista peregrinatio plurimum Antipatro profuit, tum ad honorem, tum vt fratribus praelatus videretur: quippe Romae, cum de eo scripsisset Herodes ad omnes amicos suos, illustris fiebat. Caeterum aegre ferebat, quod patri non adesset, neque commodam haberet occasionem fratribus perpetuo maledicendi: eoque

καὶ μεταβολὴν τῆ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ἐπιεικέστερον εἰς τὰς ἐκ τῆς Μαριάμμης Φρονεῖν. ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτῆ προαιρέσεως· ἀλλὰ κἀκεῖθεν, ὅτε ἀνιάσειν τι καὶ παροξύνειν ἤλπιζεν τὸν πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν· πρόφασιν μὲν, ὡς ὑπεραγωνιῶν αὐτῆ, τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν Φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἐμπορευόμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγεν τὸν Ἡρώδην ὀργῆς ἐκ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἐμβῆναι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν μήτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ρώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν παρὰ Καίσαρι, καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέπειν, ὃ καὶ διὰ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ἐγένετο μὲν μέχρι τῆς Ἀχυλείας πόλεως Καίσαρι συντυχεῖν ἐπειγόμενος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ἐπὶ μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, παρεσήσατο μὲν τὰς παῖδας, ἠτιᾶτο δὲ τῆς ἀπονοίας καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, "ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον "ἐσπουδακότες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, ὥστε διαχειρί- "σασθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ παρα- "λαβεῖν. ὁ δ' ἐδὲ θνήσκων ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει "παραδοῦναι τῷ διαμείναντι πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ παρὰ "Καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' οὐκ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ "πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στεροῖντο καὶ τὸ ζῆν ἔλαττον "λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ἔτως "ἄγριόν τι καὶ μιαρὸν ἐντετηκέναι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖ- "σος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακρῆ φέρων- "ναγκασθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτῆ "τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καίτοι τί μὲν εἶπαν παθόν- "τες ἐξ αὐτῆ δυσχερές; ἐπὶ τίνι δὲ μέμφονται βαρύνοντα; "πῶς δ' οἴονται καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς "χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης ἐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, "κρατεῖν τε, καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν. ὡς τοῦτό γε μετὰ

magis veritus est, ne pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire in animum induceret. Dum ista secum reputaret, a proposito suo non desistebat: sed et Roma, quoties sperabat se posse patrem contristare et irritare in fratres, assidue literas mittebat, magnam de eo solicitudinem simulando, reuera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se magna quaestum faciens, donec eo indignationis ex falsis rumoribus Herodem perduxit, vt iam adolescentibus infensus esse coeperit. Dum vero pigratur talem induere affectum, ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei satius Romam nauigare, ibique eos coram Caesare accusare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine sua impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam peruenit, progressus est ad vrbem Aquileiam, Caesarem conuenire festinans. Quamprimum vero datum esset sermonem cum eo habere, cumque orasset, vt se de maximis, quibus implicari videbatur, incommodis, audire vellet, filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata querebatur, atque de nefario eorum conatu, "quam sibi inimici infestique erant, vt qui "modis omnibus id egerunt, vt suum in patrem odium "ostenderent, eo vsque, vt illum perimerent, regnumque "crudelissimo facinore sibimet arriperent. dum et ipse po-"testatem habeat a Caesare regnum relinquendi, cum mo-"reretur, non ex necessitate, sed iudicio, filio isti, qui in "maxima erga se pietate perseuerarit. Illis vero non "tam magni imperium, quam, si illo priuentur, parui "penditur vita, dummodo patrem possent interficere. "adeo immane et foedum illorum animis penitus infe-"dit et inueterauit odium. eamque calamitatem diu to-"leratam nunc demum se coactum esse Caesari aperire, "et aures eius huiusmodi sermonibus offendere. At-"qui, quid ab eo durius perpessi sint? aut qua de re "grauiori querantur? Quomodo iustum et aequum esse "putant, vt quem ipse principatum longo tempore per "multa pericula quaesisset, eius non sinant esse dominum, "eoque potiri, et optime merenti dare. nam hoc cum aliis

ὑτῶν ἄλλων ἄθλων εὐσεβείας ἐκτίθεται τῷ μέλλοντι πρὸς
"τὸν ποτὲ γενήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ἐπιμέλειαν, ἅτε καὶ τῆς
"ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἴσης ἐπιτυγχάνειν. ὅτι δὲ μηδὲ εὐσεβὲς
"αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὔδηλον. ὁ γὰρ ἀεὶ
"τὶ περὶ τῆς βασιλείας εὐθυμούμενος, συγκαταλογίζεται
"τὸν θάνατον τῷ γεγεννηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν τὴν
"ἀρχὴν παραλαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις καὶ βα-
"σιλέως παισὶν οὐχ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν ἀποδιδοὺς, οὐ κόσμον,
"οὐχ ὑπηρεσίαν, οὐ τρυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ἐπισημοτά-
"τους παρεσχῆσθαι, τῷ μὲν ἐκ τῆς ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δὲ
"τὴν Ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ
"μέγιστον οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις ἦν εἶχεν ἐξουσίαν ταύτῃ κατ' αὐ-
"τῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν ἐπὶ τὸν κοινὸν εὐεργέτην Καίσα-
"ρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ πᾶν, ὅσον ἦ πατὴρ ἀσεβούμενος
"ἢ βασιλεὺς ἐπιβουλευόμενος δύναται, κρίσεως ἰσοτιμίᾳ
"παρεσκευάσαι. δεήσει μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμω-
"ρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις Φόβοις καταζῆν, οὐδ'
"ἐκείνοις λυσιτελοῦντος, ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν, ὁρᾶν τὸν
"ἥλιον, εἰ νῦν διαφεύγοιεν, ἔργῳ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων
"καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους.

β'. Ταῦτα μὲν Ἡρώδης ἐμπαθῶς ἠτιάσατο παρὰ Καί-
σαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῶν δὲ νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λέ-
γοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυ-
σεν Ἡρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσε-
βείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῷ συνειδότι, τὸ
δ' ἐκ τοῦ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι τὰς διαβολὰς, δυσαπολόγη-
τον, ὥσπερ ἦν, ἦδεσαν, οὐκ εὐχημονοῦντος οὐδὲ τοῦ κατὰ
παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας
ἀεὶ καὶ κατὰ σπουδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ἦν οὖν ἀπο-
ρία τοῦ δύνασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ
συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν, ὡς, εἰ σιγῷεν, δόξουσιν ἐκ
τοῦ συνειδότος ἡπορῆσθαι, ῥᾳδίαν δ' οὐχ εὑρισκομένων τὴν
ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος καὶ ταραχῆς, ἧς ἐπεπόνθεισαν. ὁ
μὴν γε ὁ Καῖσαρ, ἐπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον, ἀσύνετον

"pietatis praemiis proponitur ei, cui in animo eſt praece-
"dentem diligentia aequare, vtpote qui ſperet talem ſibi
"gratiam relatum iri. Quod vero nefas ſit illis hac de re
"ſatagere, manifeſtum. nam qui ſemper regnum in ani-
"mo habet, ſimul cogitat de patris interitu, cum non niſi
"poſt illum aſſequuturus ſit regnum. Ille vero quaenam
"ipſis, vt in regio imperio viuentibus regiiſque liberis,
"hactenus non largiendo deeſſe paſſus eſt, non ornamen-
"ta, non miniſterium, non delicias; immo et coniugia il-
"lis honoratiſſima procuraſſe, alteri ſuae ſororis, Alexan-
"dro vero Archelai regis filia collocata. Et quod maxi-
"mum eſt, ne poſt talia quidem auſa ſua ſe poteſtate in
"eos vſum, ſed ad communem benefactorem Caeſarem
"adduxiſſe, et cedendo de omni eo, quod aut pater laeſus
"aut rex inſidiis petitus agere potuit, aequo cum illis iure
"diſceptatum veniſſe: rogare tamen, ne ipſe omnino inul-
"tus ſit, neque in ſummo metu aetatem agat; cum, poſt
"ea, quae moliti ſunt, ne ipſis quidem, ſi nunc poe-
"nam effugiant, expediat diutius viuere, malorum ex-
"trema, quemadmodum patrarunt, certiſſime paſſuris.

2. Iſta quidem Herodes magna cum vehementia fi-
liis ſuis obiecit coram Caeſare. Iuuenes autem etiam
eo dicente confuſi lacrymabant, magis vero poſtquam
Herodes dicendi finem fecit. nam ſe quidem extra hu-
iuſmodi impietatem eſſe ex conſcientia bonae mentis per-
ſuaſum habuerunt, contra ea vero, quae illis pater crimini
dediſſet, difficile eſſe, id quod erat, ſeſe defendere pro-
be nouerant, cum libere, etſi opportune, verba facere haud
eos deceret, vt patrem, dum violenter ſemper et nimium
feſtinanter ageret, in errorem inductum offenderent. Quid
ideo dicerent non habebant, lacrymaeque illis obortae ſunt
et tandem vehementius ſuſpirabant, veriti quidem, ne, ſi
ſilerent, ex conſcientia ſceleris viderentur haeſitaſſe, haud
vero inuenientes, quo pacto defenſionem ſui expedirent,
propter aetatis infirmitatem animique conſternationem.
Non tamen Caeſar, adſpiciens ipſos quemadmodum per-
turbati erant, non ſentiebat eos ex imperitia et modeſtia

ἐποιῆτο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν ἀτοπωτέραν, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας καὶ μετριότητος ὀκνεῖν. ἐλεεινοί τε ἐγεγόνεισαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ τῷ πάθει συνεχόμενον.

γ'. Ἐπεὶ δὲ συνεῖδον εὐμένειάν τινα, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ παρὰ τῦ Καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἕκαστον, τὰς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δὲ συναλγῦντας, θάτερος αὐτῶν Ἀλέξανδρος, ἐπικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς αἰτίας, καὶ, "πάτερ, εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς "ἡμᾶς εὔνοια δήλη, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν κρίσιν. οὐκ ἂν γὰρ "εἴ τι δυσχερὲς ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ἐπὶ τὸν πάντα σώζοντα "προήγαγες. καὶ γὰρ ἐξῆν, παρόσης μὲν ἐξουσίας ὡς βα"σιλεῖ, παρόσης δὲ ὡς πατρὶ, τὰς ἀδικῦντας ἐπεξιέναι. "τὸ δ' εἰς Ῥώμην ἄγειν, καὶ τῦτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώ"ζοντος ἦν. οὐδεὶς γὰρ ἀποκτεῖναί τινα προαιρέμενος, εἰς "ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγει. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. οὐ γὰρ ἂν "ὑπομείναιμεν ἔτι ζῆν, εἰ τοιῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πε"πεισύμεθα. καὶ μήποτε τῦτο ἐκείνῳ χεῖρον, ἀντὶ τῦ "τεθνᾶναι μηδὲν ἀδικῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους. "εἰ μὲν ἦν εὕροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριον "καὶ σὲ πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' ὅτως ἡ "διαβολὴ κρατεῖ, περιττὸς ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος, ὃν τί δεῖ βλέ"πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν ἂν φάναι βασιλείας ἐπι"θυμεῖν, εὔκαιρος εἰς νέας αἰτία, καὶ τὸ προσιθέναι τὴν τῆς "ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τὴν νῦν ἀτυχίαν "ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δὲ, εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν "ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ οὐδὲν τῷ βασι"λεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶ νέοι καὶ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανῦσα, "πάντας ὑπόπτους εἶναι τῦ πατρὸς ἐπιβάλλειν δοκεῖν. ἀλλ' "οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω "δή τις, ἡμῖν εἰ τετόλμηταί τοιῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ "πίστιν εἴωθεν ὑπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν. φαρμάκῳ παρα"σκευὴν ἐλέγχειν δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ "διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γράμματα κατὰ σῦ γεγραμμένα;

potius haerere et impediri, quam ex facinorum conscientia. nec quisquam aderat, quem non eorum misereſceret: immo et patrem ita affecerunt, vt vere animo moueretur.

3. Postquam vero iuuenes animaduertunt et patrem illis aliquanto magis beneuolum, ipsumque etiam Caesarem, insuper et aliorum singulos, partim vicem ipsorum dolentes, partim a lacrymis non temperantes, alter illorum Alexander, patre appellato, crimina diluere aggressus est, dicebatque: "Pater, qua es in nos beneuolentia "satis declarat hoc ipsum iudicium. nam si quid in nos "durius in animo agitasses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. etenim poteras, vel pro regia vel "patria potestate, de sontibus supplicium sumere. Caeterum Romam nos ducere, et hunc ipsum testem adhibere, seruare volentis indicium est. nemo enim, cui in "animo est quemquam interficere, ad templa eum sacraria que perducit. Verum peiori adhuc statu res nostrae "sunt. non enim amplius viuere sustineremus, si talem "patrem nos laesisse cuiquam persuasum esset. Fortasse "et hoc isto deterius: vt, cum mori debuissemus boni et "innocentes, sceleris suspecti viueremus. Iam vero si "quid valeret fiducia ex veritate, nobis lactissimum esset "tibi fidem facere, et periculum effugere. Quod si ita "vincit calumnia, satis superque nobis praesens hic dies, "quem quorsum suspecti intueremur? Et quidem dum dicis nos regnum affectare, accusationem in iuuenes bene "accommodas, dumque adiicis istam a matris miserae interitu petitam, ex hac infelicitate praesenti cumulus accedit. Sed vide obsecro, annon haec nobis cum omnibus "communia similiter de iis dici possint. Nihil enim vetabit, quin rex, cui filii sint iuuenes et matri defunctae superstites, eos in suspicionem vocet, quasi patri struant insidias. sed suspicio non satis est ad fidem huiusmodi impietati faciendam. Dicat itaque quispiam, an tale "aliquid ausi fuerimus, vnde et incredibilia propter "hominum credulitatem fidem acquirere consueuerunt. "Potest ne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum aequalibus, aut corruptos pecunia famu-

"καίτοι τούτων ἕκαστον ἔδ' ὅπη καὶ μὴ γενόμενον ἐκ διαβο-
"λῆς ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ οὐκ ὀμονοῶν οἶκος ἐν βασι-
"λείᾳ· καὶ τὴν ἀρχήν, ἣν σὺ φῂς ἔπαθλον εὐσεβείας,
"συμβαίνει πολλάκις αἰτίαν γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλ-
"πίδων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποσολὴν ποιῶνται κακοηθείας.
"ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν· τὰς δὲ διαβολὰς
"πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκούσας μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν τὶ
"μετὰ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ'
"εἰς τὰς οὐδ' ὅ, τι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα
"τὶς ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
"κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν, ἧς
"ἴσμεν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί καὶ θέλοντες; εἰ μὲν εἰσὶν
"ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ εἰσὶν, οὐ κενοσπουδοῦμεν;
"εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρα-
"τήσειν τὴν βασιλείαν προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βά-
"σιμος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον; ἡ δὲ
"τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια, καὶ θρησκεία τοῦ παντὸς
"ἔθνους, ἐνέσχετο ἂν πατροκτόνους ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἶ-
"ναι, καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ σοῦ κατασκευασθέντα
"ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν,
"ἐδύνατό τις φονεύσας ἀτιμώρητος μένειν, ζῶντος Καί-
"σαρος; οὔτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγέννησας, οὔτε ἀλογίστους,
"ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰ-
"τίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς εὑρίσκεις, τί σοι πρὸς πίστιν
"αὐτάρκεις τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μήτηρ τέθνηκεν. ἀλλά
"τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ὑ παροξύνειν ἡμᾶς, ἀλλὰ νουθε-
"τεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λό-
"γον δ' οὐκ ἐπιδέχεται τὰ μὴ γενόμενα. διόπερ, ἐπὶ τῷ
"πάντων δεσπότῃ Καίσαρι μεσιτεύοντι τὸν παρόντα καιρὸν, συντιθέμεθα ταύτην τὴν συνθήκην. εἰ μὲν ἀνύ-
"ποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τὴν πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν
"ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζήσωμεν, οὐδ' οὕτως μὲν
"εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν καὶ ψευδὴς αἰ-
"τία. παρούσης δὲ τινὸς ὀῤῥωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ

"los, aut ſcriptas contra te literas? atqui horum ſingula "interdum de nihilo fingit calumnia. Graue enim regno "eſt diſſidium et diſſenſio in regia: atque ſaepe fit, vt prin- "cipatus, quem tu dicis eſſe pietatis praemium, homines "flagitioſiſſimos ad ſpem excitet, quae facit, vt nihil mali "intentatum relinquant. Caeterum iniuriam alicui factam "nemo nobis obiicit. nos vero calumniis quomodo libera- "bit, qui nobis auſcultare recuſat? An paulo liberius lo- "quuti ſumus? at non in te; nam hoc nefas eſſet: ſed in "eos, qui nihil, quod dictum fuerit, ſilentio premunt. An "noſtrum quis matrem defleuit? at non quod interierit: "ſed quod mortua ab hominibus inhoneſtis male audierit. "Num regnum appetimus, quod ſcimus a patre teneri? at "quid in animo habentes? ſi enim nobis ſint regii honores, "id quod fatendum, nonne fruſtra laboramus? ſin minus, "nonne eos ſperare licet? An te interfecto in regnum ſuc- "ceſſuros eſſe exſpectauimus; quibus, tali facinore commiſ- "ſo, nec terra ambulanda nec mare nauigandum? num ſub- "ditorum pietas, et totius gentis religio ferre potuerit, vt "parricidae ſumma rerum potirentur, et in ſanctiſſimum a "te inſtauratum templum ingrederentur? Sed quid? ſi cae- "teros contemnere datum fuiſſet, num qui te interfecerit, "dum Caeſar in viuis eſſet, poenam effugere potuerit? Non "tam impios genuiſti, neque tam ſtultos, ſed infeliciores "forſan, quam rebus tuis expediat. Quod ſi nec aliquid "nobis vitio vertendum habes, nec inſidias tibi locatas inue- "niſti, quid tanti erat, vt poſſet eiuſmodi impietatis tibi fidem "facere? Mater quidem occidit. illius vero caſus miſerabilis "nullam nos irritandi, ſed admonendi vim habuit. Equidem "pluribus cauſam agere nobis in animo eſt: ſed excuſationem "non admittunt, quae nunquam commiſſa erant. Quapropter "coram Caeſare, omnium domino noſtroque in praeſentia ſe- "queſtro, hanc tecum pactionem facimus. Si poſſis, o pater, "reuera affectum in nos induere ab omni ſuſpicione vacuum, "liceat nobis viuere, quamuis haud ita feliciter. graue enim eſt "magnorum malorum etiam falſo inſimulari. verum ſi quid "eſt, quod timeas, perge tibimet cautionem adhibere, nos

"σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσομεν δὲ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. "οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ "τοῦ δεδωκότος.

δ'. Τοιαῦτα δὲ λέγοντος, ὦ, τε Καῖσαρ, ἠδὲ πρότερον πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχυνόμενον· ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπτώκει, καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ὁ λόγος διαδοθεὶς ἐπίφθονον ἐποίει τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς, καὶ τὸ περὶ τὰς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐποιεῖτο καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπήντησεν Αλέξανδρος. ἦν δ' ἠδ' ἐκείνοις ἔτι ταυτὸν χῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νενευκόσιν· ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν αὐτὸς ἔπειθεν ἐκ εὐλόγως κατηγορηκέναι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. Καῖσαρ δὲ μικρὸν ἐπισχών, τὰς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς δοκοῖεν, αὐτό γε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὑτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ γενέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. Ηρώδην δὲ παρεκάλει, πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἠδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ· δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι δὲ τὴν εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ προπετὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, σπουδῇ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετῶν, ἔνευσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δὲ βαλομένων ὑπαπεσεῖν ἐπὶ δέησει, προαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἡσπάζετο, παρ' ἕκαστον ἐν μέρει περιπτύσσων, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γενέσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀλλήλων ἀπῆλθον, καὶ σὺν αὐτοῖς Αντίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφήδε-

"nobiſmet rationem reddemus. non enim vſque adeo ca-
"ra nobis eſt vita, vt eam in auctoris damnum conſeruare
"velimus.

4. Cum ita cauſam ageret, tum Caeſar, qui iam ante graui adeo calumniae non credebat, magis adhuc mutatus eſt, et Herodem, quem nonnihil etiam confuſum animaduertit, continenter adſpexit; tum omnes, qui aderant, anxii erant et ſoliciti de iuuenibus, ſermoque de illis per aulam diffuſus regem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum credibilis illis viſa eſt, iuuenesque in flore aetatis erant ſummaque corporum pulchritudine, illorum miſertum eſt, et miſeratio omnes ad opem illis ferendam trahebat. Sed multo magis poſtquam Alexander tam ſolerter prudenterque patris accuſationi reſpondiſſet. Verum non illis idem manebat oris vultuſque habitus, lacrymantibus quidem et prae moeſtitia in terram intuentibus: ſpei tamen melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis, quibus ipſe ad perſuadendum vſus eſt, haud iuſte accuſaſſe viſus, excuſatione aliqua egebat, vt qui nihil ipſe haberet, quo dicta redargueret. At Caeſar, paulatim cunctatus, adoleſcentes, licet a crimine abeſſe viderentur, tamen in eo peccaſſe dicebat, quod non ſe tales erga patrem praeſtitiſſent, vt hominum ſermones reprimerent. Herodemque hortatus eſt, vt, depoſita omni ſuſpicione, cum pueris in gratiam rediret. Iniquum enim eſſe talia de iis, quos genuiſſet, credere; fierique poſſe, vt animorum mutatio non ſolum medeatur iis, quae vtriſque acciderant, ſed et alliciat ad beneuolentiam, dum inuicem excuſantes ſuſpicionis temeritatem, aequum cenſebunt, vt maiori ſtudio ad mutuum amorem ſeruantur. Has inter admonitiones pueris innuit: cumque illi patri ad pedes accidere et veniam orare pararent, anteuertit pater eos orantes complecti, et in collum vtriuſque inuadere; adeo vt nemo praeſens eſſet, ſiue ingenuus ſiue ſeruus, qui non ad miſericordiam adduceretur.

5. Et tunc quidem Caeſari gratias egerunt, et vna diſceſſerunt, comitante Antipatro cum ſimulatione laetitiae

θαι ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις Ηρώδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ Ρωμαίων δήμῳ· Καῖσαρ δὲ αὐτῷ τὴν μετάλλων τῶν Κυπρίων χαλκῶν τὴν ἡμίσειαν πρόσοδον καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἄλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἔφηκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελευσομένης. ἐκείνῳ δὲ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν.

ε'. Ἐπὶ τούτοις ἐπανῆει πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν. ἀποδημοῦντος δὲ, ὀλίγον μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ περὶ τὸν Τραχῶνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἠνάγκασαν. Ηρώδης δὲ πλέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατὰ Κιλικίαν ἐν Ελεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νῦν Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Αρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ἐπὶ ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν Αλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι· δωρεάς τε ἀντέδωκαν ἀλλήλοις ὡς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ηρώδης, ἐπὶ Ιουδαίας ἐλθὼν, καὶ γενόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ τἄλλα διεξιών, ὅσα κατὰ μέρος αὐτῷ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ τοὺς ἄλλους εἰδέναι· τέλος ἐπὶ νοθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον· τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας γενέσθαι, πρῶτον μὲν Αντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον. ἐν δὲ τῷ τότε πάντας ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γῆρᾳ παραποδιζόμενον, ἐν ᾧ τὸ χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, ὅτε τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ παίδων ἄρχειν· τούς τε ἡγε-

ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus est Herodes Caesari trecenta talenta, ludos agenti et Romano populo congiaria diuidenti: et Caesar ei dimidium reditum aeris Cyprii donauit, et alterius dimidii curam commisit, et praeterea hospitiis et mansionibus eum honorauit, atque de regno ei potestatem dedit, quem vellet filiorum successorem suum constituendi, aut honorem in singulos pro rata parte diuidendi. Cumque Herodes id e vestigio facere vellet, negauit Caesar permissurum se, vt non per omnem vitam dominus esset et regni et filiorum.

6. Postea ille rursus in Iudaeam rediit. Dum autem peregre abesset, Trachonitae, eius ditionis pars non exigua, rebellarunt: sed relicti illic duces eos subegerunt, iterumque sub imperium redegerunt. Caeterum Herodes, cum filiis nauigans, vbi iuxta Ciliciam appulit ad insulam Eleusam, quae nunc mutato nomine Sebaste dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociae regem, qui eum perhumaniter excipit, laetus admodum, quod cum filiis in gratiam rediisset, quodque Alexander, qui filiam eius in matrimonio habuit, crimina ei obiecta diluisset: atque munera, quae regibus conuenirent, sibi inuicem largiti sunt. Inde Herodes in Iudaeam reuersus, ingressusque in templum, de iis, quae in profectione sua egisset, orationem habuit, Caesaris in ipsum liberalitatem narrando persequens, vt et praecipua quaeque ab ipso gesta, quae non nescire aliorum interesse existimabat: et in extremo suae orationis filios suos monitis instruxit, aulicosque et reliquum populum admonuit, vt concordiam tuerentur; declarauitque filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum et Aristobulum. In praesentia autem edixit, vt omnes in ipsum intuerentur, eumque pro domino et rege ducerent, nihil senectute impeditum, quae ex omni vitae tempore rerum vsu aptissima ad imperium exercendum, atque aliis non cedit institutis, quibus possumus regna moderari et liberos regere: duces quoque cum exer-

μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἕξη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν τὴν ἐκκλησίαν· τοῖς πλείστοις μὲν ἀρεστὰ διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς ἐδεδώκει τοῖς πᾶσιν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίεμενα.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ἡρώδης ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὰς ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει· ὡς τε τόπους πλείους μεγαλοπρεπῶς ᾠκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, πολλά τε ἄλλα λαμπρῶς ἔπραξεν.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον συντέλειαν ἔλαβεν ἡ Καισάρεια Σεβαστὴ, ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκπεσούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' Ολυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ἦν οὖν εὐθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευαὶ πολυτελέσταται. κατηγγέλκει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμου, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ἐπιτηδευμάτων. ἀνετίθει δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, κατὰ πενταετηρίδα παρεσκευασμένος ἄγειν αὐτόν· ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα παρασκευὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο, τὴν Φιλοτιμίαν ἐπικοσμῶν. ἰδία δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος Ιουλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν. τὰ πάντα συντιμώμενα ταλάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος κατὰ θεωρίαν, καὶ πρέσβεων, ὃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διηνεκέσιν ἑορταῖς, τῆς παιηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγω-

ctibus, si se vnum respiciant, summa tranquillitate vitam acturos esse dicebat, sibique inuicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conuentum dimisit: fuitque eius oratio grata multis, sed aliis non item. iam enim ex contentione et spe, quam filiis dederat, multi res nouas moliebantur earumue desiderio tenebantur.

CAP. V.

Quomodo Herodes quinquennale certamen ob Caesaream aedificatam celebrauit: vtque loca quamplurima magnifice aedificauit ornauitque, atque alia multa splendide gessit.

Circa id tempus Caesarea Augusta, quae ab eo condebatur, perfecta et absoluta est, decimo quidem anno ad finem perducto toto opere, stata autem solennitate in annum eius regni duodetrigesimum et Olympiadem centesimam nonagesimam secundam incidente. Statim itaque ad eam dicandam magnam adhibuit celebritatem et sumtuosissimum apparatum. Indixit enim certamen musicum, et ludos gymnicos. nam gladiatorum magnum numerum et ferarum praeparauerat, cursusque equorum et quicquid eiusmodi studii pretiosius erat et Romae et alibi vspiam. Quin et hoc certamen Caesari consecrauit: quod ita instituit, vt per singula quinquennia instauraretur. Ille autem omnem ad istiusmodi spectacula apparatum propriis sumtibus suppeditari voluit, vt inde maior esset liberalitatis suae laus. Verum et de suo Iulia, Caesaris vxor, multa ex iis, quae in Italia maximo in pretio habita, mittenda curauit, vt nihil ad splendorem deesset. summa omnium efficiebat quingenta talenta. Cum autem in vrbem spectatum conueniset ingens multitudo, et legationes, quae a diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis et mensis et continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero laetitiis et sumtibus in eas

γίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ἐπίσημον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ, ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσειεν, ἐφιλονείκει τὴν τῶν ἤδη γεγενημένων ἐπίδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς Ἡρώδῃ τῆς ἴσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἁπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν.

β'. Μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ Καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε περιῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστου κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιελήφοτος ἄλσος. ταύτην ἀπὸ Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς Ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ἰεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφορον, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσε Κύπρον. Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὴν γεγενημένην πρὸς αὐτὸν φιλοτεχνίαν ἀνετίθει τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνασήσας, οὐδὲν ἐλάττω τοῦ κατὰ τὴν Φάρον, ὃν προσηγόρευσεν Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι διὰ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν περὶ τὸν αὐλῶνα τῆς Ἰεριχοῦντος ἔκτισεν, ἀπιόντων κατὰ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὴν πέριξ χώραν ἔρημον οὖσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν ταῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων. Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλει.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν, τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, Ῥοδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασι, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ'

profusis: adeo vt ab vniuersis extolleretur ob animi magnitudinem. Nam in omnibus, quibus studeret, id agere contendebat, vt quae prius ostensa erant longe superaret. Atque perhibetur et Caesarem ipsum et Agrippam aliquoties dixisse, Herodis imperium minime respondere animi eius magnitudini: dignum enim esse, qui totius etiam Syriae et Ægypti regno potiretur.

2. Post hanc autem celebritatem et laetitiam aliam vrbem condidit in campo, qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc loco irriguo, et terra arboribus accommodata, et amne vrbem ipsam circumfluente, et luco eam circumdante pulcherrimo, pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatro patre nominauit Antipatridem. Ædificauit et alium locum supra Hierichuntem, magnae securitatis nec minoris ad habitandum amoenitatis, quem matris suae nomine Cypron appellauit. Porro fratri Phasaëlo, ex suo erga illum amore, monimentum dedicauit pulcherrimum, turrim in ipsa vrbe exstructam, quae magnitudine Phariam adaequaret, eamque Phasaëlum nuncupauit, quae et vrbi partim esset in securitatem et fratri defuncto in memoriam propter appellationem. Itemque vrbem ipsi cognominem constituxit in valle Hierichuntia, qua itur boream versus: quae in causa erat, vt terra omnis finitima, antea fere deserta, incolarum industria cultior euaderet. hanc autem Phasaëlidem nominabat.

3. Quin et alia eius beneficia longum esset dicere, quae contulit in ciuitates, tum in Syria, tum in Graecia, et vbicunque eum versari contigit. nam et ingentem pecuniae vim impendisse videtur pluribus muneribus publicis, et publicorum operum exstructionibus, operibusque non satis curatis, exhausta, quae iam ante suppeditata erat, pecunia. Maxima vero et nobilissima ab eo facta erant in Rhodiorum gratiam, quibus Pythium templum suis sumtibus exaedificauit, et ad naues compingendas multa argenti millia praebuit. Nicopolitarum autem vrbi, apud

λκτίῳ κτιθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. Αντιοχεῦσι δὲ, τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστῃ πόλιν οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὴν ὕπαθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκούντων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τόν γε μὴν Ολυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδῳ κατασήσας· καὶ πρὸς θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐσμυνοποίησεν τὴν πανήγυριν. διὰ δὴ ταύτην τὴν Φιλοτιμίαν διηνεκὴς ἀγωνοθέτης παρὰ τοῖς πλείστοις ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται ἀυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ Φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς Φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀπίδωμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τῶν ἥλαττον τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρῆθαι τῇ Φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἀρχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο, βλέψῃ τις, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τῷ τρόπῳ, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα καὶ μαχομένην ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γενέσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐχ ὅτως ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. Φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτῳ τῷ πάθει ἡττημένος ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἶπω μνήμης εἰς αὖθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. ταῖς δὲ δαπάναις ὑπὲρ δύναμιν χρώμενος, ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς ὃς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν πορίσειν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει. καὶ συνειδὼς ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀντεφιλονείκει δὲ τὴν δύσνοιαν αὐτὴν εὐπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. περὶ μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο ὅλον ἐξομολογεῖ-

Actium a Caesare conditae, ad pleraque loca publica exstruenda, plurimum contulit. Antiochensibus etiam, maximam in Syria vrbem habitantibus, plateam, mediam eius longitudinem secantem, porticibus ex vtraque parte inclusam dedit, et viam eius subdialem lapide polito strauit, ad maximum eius ornamentum et incolarum commoditatem. Porroque fecit, vt ludi Olympiaci, propter pecuniae inopiam nominis gloriae haud satis respondentes, maiori in honore haberentur, annuos eis reditus assignando: et quoad sacrificia aliumque apparatum magnum celebritati honorem conciliauit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat Agonotheta.

4. Iam vero alios forsan subeat mirari tantam in eo animi ingeniique diuersitatem. Nam si eius liberalitatem spectemus et beneficentiam, qua erga omnes vsus est, non est sane, vt quisquam, qui vel minimum ei tribuerit, inficias eat, quod natura propensissimus fuerit ad benefaciendum. Sin autem quis respexerit supplicia et iniurias, quibus subditos affecit et sibi coniunctissimos, secumque perpendat, quam durus fuerit et inexorabilem se praebuerit, victus fatebitur ipsum videri ferum et immanem et ab omni mansuetudine alienum. vnde plerique existimant voluntatem ei variam fuisse et sibi dissentientem. Ego vero, seorsum ab iis sentiens, vnam eandemque vtriusque causam fuisse arbitror. Eo enim, quod honoris esset cupidissimus et totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in praesens laudis aut in posterum memoriae: quare quod profusior esset sumtibus, quam res paterentur, subditis asper et iniquus esse cogebatur. nam cum aliis plurimum largiretur, necesse erat id aliquando ab aliis male quaerere. sibique conscius, quod subditorum in odium incurrerit ob iniurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia ista corrigere et offensas lenire (neque enim fieri potuit, nisi reditus suos minueret) contra vero nitebatur, ex illorum maleuolentia captans occasionem suas augendi facultates. Et quidem ad familiares quod attinet, si quis ad eius voluntatem non loquere-

μενος, ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχήν τι παρακινεῖν, ὐχ ἱκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθεν ὁμῶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἅσα πολεμίοις τιμωρέμενος, ἐκ τῦ μόνος θέλειν τετιμῆθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τύτυ τῦ πάθυς, ὅτι μέγιστον περὶ αὐτὸν ἦν, καὶ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς Καίσαρος καὶ Αγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τὺς κρείττονας, τύτοις καὐτὸς ἠξίᾳ θεραπεύεσθαι. καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλυ. τό γε μὴν Ιυδαίων ἔθνος ἠλλοτρίωται νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνέθισαι τὸ δίκαιον ἀντὶ τῦ πρὸς δόξαν ἠγαπηκέναι· διόπερ ὐκ ἦν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιύτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν τῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ηρώδυ περὶ μὲν τὺς οἰκείυς καὶ συμβύλυς ἁμαρτίας, περὶ δὲ τὺς ἔξω καὶ μὴ προσήκοντας ὐεργεσίας.

ΚΕΦ. ς'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιυδαίων πρὸς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τὺς Ελληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ασίαν Ιυδαίυς, καὶ ὅσυς ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη κατέχει, ἐκάκουν αἱ πόλεις, τῶν μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεσχημένων, ἐν δὲ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν Ελλήνων αὐτύς, ὡς καὶ χρημάτων ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἐπὶ μέρυς. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες τῆς τῶν Ελλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς Καίσαρα καὶ περὶ τύτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς διαθέσεως, ἣν ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατοῦντες.

tur, ſeruum ſe ei obſequentiſſimum profitendo, aut aliquid in regnum eius moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos ſimul et amicos perſequebatur, tanquam in hoſtes vindicatum eſſet, iſtiuſmodi in ſe peccata admittens, quod ipſe ſolus honorari vellet. Quam vehementi autem huius rei deſiderio teneretur, mihi teſtimonio ſunt iſti honores, quos Caeſari et Agrippae aliiſque amicis deferendos curauit. quemadmodum enim maiores colebat ipſe, ita ſibi a minoribus fieri volebat; et quod ille optimum ſe dare putabat, id ab aliis ipſum deſiderare indicio erat. Atqui Iudaeorum gens lege ſua ab iſtis omnibus abhorrebat, et aſſuefacta erat maiorem iuſti et aequi, quam gloriae, rationem habere. quapropter ipſi non adeo grata erat et accepta, quod non potuiſſet ſtatuis et templis et huiuſmodi rebus inſanae regis ambitioni adulari. Mihi quidem haec cauſa videtur, cur familiares et conſiliorum participes male tractando peccauerit, dum exteros et alienos beneficiis demereri ſtuduerit.

CAP. VI.

Iudaeorum Cyrenenſium et Aſianorum legatio ad Caeſarem de iis, quorum Graecos accuſabant: et exemplaria literarum, quas Caeſar et Agrippa pro ipſis ad ciuitates ſcripſerunt.

CÆterum Iudaei, qui in Aſia et Libya Cyrenenſi degebant, a ciuitatibus vexabantur, cum a ſuperioribus quidem regibus in ſuo iure defenſi fuiſſent, tunc vero per Graecos iniuriis afficerentur, adeo vt ſacra pecunia ſpoliarentur, et priuatim laederentur. Quapropter cum in ea calamitate eſſent, neque Graecae crudelitatis finem vllum inuenirent, miſerunt etiam iſtis de rebus legatos ad Caeſarem. Ille vero iis eadem iura conceſſit, et ad prouinciales ea de re ſcripſit: cuius reſcripti exemplar ſubiecimus, vt nobis teſtimonio ſit, qua in nos voluntate erant imperatores ſuperiores.

β'. ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΔΗΜΑΡΧΙ-
"ΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν Ιυ-
"δαίων εὐχάριστον εὑρέθη, ὐ μόνον ἐν τῷ ἐνεστῶτι καιρῷ, ἀλ-
"λὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ τὸ ἐμὸ πα-
"τρὸς αὐτοκράτορος Καίσαρος, πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ρωμαίων,
"ὅ, τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν Υρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ
"συμβουλίῳ μετὰ ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμυ Ρωμαίων, τὸς
"Ιυδαίυς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πατρῷον αὐ-
"τῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ἐπὶ Υρκανῦ ἀρχιερέως Θεῦ
"ὑψίστυ, τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς
"Ιεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεύσιν Ιε-
"ροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτὸς ἐν σάββασιν,
"ἢ τῇ πρὸ ταύτης παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐννάτης. ἐὰν δὲ
"τὶς φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλυς αὐτῶν, ἢ τὰ ἱερὰ
"χρήματα, ἔκ τε σαββατείυ, ἔκ τε ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν
"ἱερόσυλον, καὶ τὸν βίον αὐτῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν
"Ρωμαίων. τό τε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ
"τῆς ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπυς, καὶ
"ὑπὲρ Γαΐυ Μαρκίυ Κηνσωρίνυ, καὶ τῦτο τὸ διάταγμα κε-
"λεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ γενηθέντι μοι ὑπὸ
"τῦ κοινῦ τῆς Ασίας ἐν Αγκύρῃ. ἐὰν δὲ τὶς παραβῇ τὶ τῶν
"προειρημένων, δώσει δίκην ὐ μετρίαν." ἐτηλογραφήθη ἐν
τῷ Καίσαρος ναῷ.

γ'. "ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΩι ΦΛΑΚΚΩι ΧΑΙΡΕΙΝ.
"Ιυδαῖοι, ὅσοι ποτ' οὖν εἰσὶν, οἱ δι' ἀρχαίαν συνήθειαν
"εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ Φέροντες ἀναπέμπειν εἰς Ιε-
"ροσόλυμα, ἀκωλύτως τῦτο ποιείτωσαν." καὶ ταῦτα μὲν
Καῖσαρ.

δ'. Αγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν Ιυδαίων
τὸν τρόπον τῦτον. "ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ,
"ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. τῶν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ιε-
"ροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν
"καὶ Φυλακὴν βάλομαι τὸς ἐκ Ασίας Ιυδαίυς ποιεῖσθαι κα-
"τὰ τὰ πάτρια· τὸς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν Ιε-

2. "CAESAR AVG. PONT. MAX. TRIB. POTEST. "EDICIT. Quandoquidem Iudaeorum gens non ſolum "hoc tempore fida et grata populo Romano inuenta fue- "rit, ſed et multo ante, maximeque ſub patre meo Cae- "ſare imperatore, et in primis pontifex maximus Hyr- "canus: placuit mihi et conſiliariis meis auctoratis, de "ſententia populi Romani, vt Iudaei ſuis moribus vti ex "patria ipſorum lege ſinerentur, quemadmodum vſi fuiſ- "ſent tempore Hyrcani pontificis ſummi Dei; neque eo- "rum donaria attingerentur, ſed Hieroſolyma mitti per- "mitterentur, et iis tradi, quibus eſſet retipiendi munus "Hieroſolymis delegatum: neue cogerentur ad vadimo- "nia praeſtanda Sabbatis, aut quae ante haec fuerit prae- "paratio ab hora nona. Quod ſi quis furatus ſacros eo- "rum libros aut ſacram pecuniam, ex cella Sabbataria "aut ex cella conclauium virorum, compertus eſſet, pro "ſacrilego haberetur, eiuſque bona in publicum popu- "lo Romano addicerentur. Decretum etiam, quod mei "in honorem ſcripſerunt, ob meam in vniuerſum ho- "minum genus pietatem, et ob Caii Marcii Cenſorini "in illos merita, vna cum hoc edicto reponendum eſſe "iubeo in loco celeberrimo a communi Aſiae mihi An- "cyrae conſecrato. Si quis contra ea, quae ediximus, "fecerit, non leui mulctabitur poena." Inſcriptum eſt columnae in templo Caeſaris.

3. CAESAR NORBANO FLACCO S. Iudaeis vbi- "cunque gentium degentibus, qui ex veteri inſtituto ſoliti "erant etiam pecuniam ſacram Hieroſolyma mittere, li- "ceat hoc facere nemine prohibente." Atque haec quidem Caeſar.

4. Porro et ipſe Agrippa pro Iudaeis ſcripſit in hunc modum. "AGRIPPA EPHESIORVM MAGISTRATI- "BVS, SENATVI, ET POPVLO S. Pecuniae ſacrae, "quae Hieroſolyma in templum mitti ſolebat, procu- "rationem et cuſtodiam penes Iudaeos in Aſia eſſe vo- "lo more patrio: et ſi qui ſacram Iudaeorum pecuniam

"δαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τὰς ἀσυλίας, βέλομαι "ἀποσπᾶσθαι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς Ἰουδαίοις, ὧ δικαίῳ "ἀποσπῶνται οἱ ἱερόσυλοι. ἔγραψα δὲ καὶ Σιλανῷ τῷ στρατ- "ηγῷ, ἵνα σάββασι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ἰουδαῖον ἐγγύας "ὁμολογεῖν.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν Κυρήνῃ Ἰουδαῖοι, "ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν Λιβύῃ στρατη- "γὸν τότε ὄντα Φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς ἐπαρ- "χίας ἐπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπηται τὰ "ἱερὰ χρήματα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς ἐστὶν αὐτοῖς πάτριον, "ἐνέτυχόν μοι νῦν, ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, "καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς "ἀποκαθιστάνειν κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ "τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηνται τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα "ἀποκεκριμένους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ἰουδαίοις "κελεύω.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ΑΝΘΥΠΑ- "ΤΟΣ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Καῖσάρ μοι "ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν "κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες, χρήματα "ἀναπέμπειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ ἄτως θέλομεν γίνεσθαι.

ζ'. Οὐδὲν ἧττον καὶ Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος ἔγρα- ψεν. "ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙ- "ΡΕΙΝ. οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἰδοῖς Φεβρουα- "ρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Ἐφέσῳ ὑπέδειξαν, Καίσαρα τὸν "Σεβαστὸν καὶ Ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι "τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε, ἃς ἕκαστος αὐτῶν "ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ "θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένης, ποιεῖν ἀνεμποδίστως. "ἦτσν τε, ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Α- "γρίππα δοθεῖσιν τὴν ἐμὴν γνώμην βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν "βέλομαι εἰδέναι, ἐν τοῖς τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Ἀγρίππα βουλή-

"furati ad asyla confugerint, eos inde abstrahi volo "et Iudaeis in supplicia dari, quo iure abstrahi so- "lent sacrilegi. Insuper et Silano praetori scripsi, ne "quis Iudaeum Sabbatis compellat ad vadimonia prae- "standa.

5. "M. AGRIPPA CYRENAEORVM MAGISTRA- "TIBVS, SENATVI, POPVLO S. Iudaei Cyrenenses, "pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyae praetori, "aliisque istius prouinciae procuratoribus, non esse vetan- "dos mittere ex more patrio sacram pecuniam Hierosoly- "ma, nunc me interpellarunt, dicentes se vexari a delato- "ribus quibusdam improbis, vetarique hoc facere simula- "tione quorundam tributorum, quae minime debentur: qui- "bus sine vlla molestia in integrum restitui iubeo, etiam "sacram vrbis vniuscuiusque pecuniam, si quae hominibus "erepta fuerit ad eam colligendam custodiendamue dele- "ctis, curarique in posterum, vt res istae Iudaeis, qui il- "lic sint, in melius cedant.

6. "CAIVS NORBANVS FLACCVS PROCOS. "SARDIANORVM MAGISTRATIBVS S. Caesar mihi "scripsit, iubere se, vt Iudaei, qui more patrio sacram "pecuniam collegerint, nequaquam vetentur eam Hiero- "solyma mittere. Vobis itaque scripsi, ne vos lateat, quod "et Caesar et ego hoc ita fieri volumus.

7. Nec aliter Iulius Antonius procos. rescripsit. "EPHESIORVM MAGISTRATIBVS, SENATVI, PO- "PVLO S. Iudaei, Asiam habitantes, mihi, idibus Fe- "bruariis Ephesi ius reddenti, indicauerunt, Caesarem "Augustum et Agrippam ipsis concessisse, vt ex suis legi- "bus et institutis viuerent, et primitias, quas vnusquisque "sponte sua ex pietate in Deum soluet, liceat, nemine "prohibente, cum comitatu Hierosolyma deportare. ro- "gabantque, vt ipse, conuenienter iis, quae a Caesare et "Agrippa concessa erant, meam sententiam decreto san- "cirem. Volo itaque vos scire, Caesaris et Agrippae volun-

"μασιν, συνεπιτρέπειν αὐτὸς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ "πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ.

η'. Ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τὺς Ἕλληνας ἴεναι, δεικνὺς αὐτοῖς, ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ καὶ συνεργούμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν Θεὸν τιμῶν. ποιοῦμαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ἐπιδιαλλάττων τὰ γένη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστοις ἡμῶν τε κἀκείνων μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι γένος ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται, κατὰ πόλεις ἔθ' ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐπιτηδεύσει λυσιτελέστατον ὂν Ἕλλησίν τε καὶ Βαρβάροις, οὗ πλεῖστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς, εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὐνοῦς καὶ φίλους ἀπεργάζονται, διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπιτηδευμάτων οἴεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς μετὰ τὴν Ἡρῴδου κατάβασιν εἰς τὸν Δαυΐδου τάφον, μειζόνως ἐσασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν Ἡρῴδου.

Ὁ γὰρ Ἡρῴδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον, ὡς Ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν Δαυΐδου τάφον ἀργυρίου λάβοι τρισχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι ταῖς χορηγίαις, ἐκ πλείονος μὲν δι' ἐννοίας εἶχεν τὴν ἐπιχείρησιν· ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πραγματευσάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶναι, παρ-

"tatem esse, vt permittantur pro libitu viuere atque agere "iuxta patriam consuetudinem.

8. Et haec quidem apponere necesse habui, vt ostenderem Graecis, quorum in manus maxime peruentura sunt, quae de rebus nostris gestis perscripsi, quod superiore tempore omni in honore habiti, nequaquam a magistratibus prohibiti fuerimus ex patriis legibus vitam instituere; sed eorum etiam auctoritate freti et muniti religionem Deique cultum conseruauimus. Saepius autem illorum mentionem facio, vt gentes nobis reconciliem, odiique in nos et illum causas in hominibus nihil pensi habentibus insitas eiiciam. Nam gens quidem nulla est, quae tota eisdem vtitur institutis, sed oppidatim fere discrepatur plurimum. At ius ipsum omnibus ex aequo hominibus accommodatur, tam Barbaris vtile, quam Graecis: cuius quidem rationem habentes maximam quae apud nos sunt leges, faciunt nos, eas recte modo obseruemus, cunctis hominibus beneuolos et amicos. Quamobrem par est, vt et ista ab illis expetamus, neque nos arbitrari a se alienos debent alii, in eo quod institutis differamus, sed id potius spectare, an ad virtutem et probitatem comparata sint. Hoc enim ad omnes communiter pertinet, solumque per se sufficit ad tuendam hominum vitam. Sed ad narrationem institutam redeo.

CAP. VII.

Quomodo, post Herodis descensum in sepulcrum Dauidis, ingrauescebat dissidium in domo Herodis.

HErodes vero, qui tum in regno suo tum extra ingentes sumtus faciebat, cum iam ante audiuisset, Hyrcanum suum in regno antecessorem, aperto sepulcro Dauidis, inde tria millia talentorum argenti abstulisse, atque ibi multa adhuc plura restare, quae eius largitioni abunde sufficerent, multo quidem ante in animo habebat, vt idem faceret: tunc vero noctu recluso sepulcro, eo cum amicorum suorum fidelissimis intrauit, cauens, ne id in vrbe

εὐηφῶς δὲ τὰς πιστοτάτας τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν ἦν χρήματα, καθάπερ Υρκανὸς, οὐχ εὗρεν· κόσμον δὲ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολὺν, ὃν ἀνείλετο πάντα. σπουδὴν δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ἦν τοῦ Δαυΐδου καὶ τοῦ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιούσιν ἀπαντώσης, ὡς ἐλέγετο. περίφοβος δ' αὐτὸς ἐξῆει, καὶ τοῦ δέους ἱλαστήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκευάσατο, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ· τοῦτο καὶ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπισάμενος. διατελεῖ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ· ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ σὺν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἁπτόμενος τῶν πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων· πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων, καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπικρυπτόμενος. ὅς γε καὶ τὸν Μαριάμμης θάνατον, καὶ τὸν παίδων αὐτῆς ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγειν βουλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τῶν νεανίσκων ἐπιβουλὰς καταψεύδεται. καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ περιττότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ δὲ τῶν παρανομηθέντων ἐσπουδασμένως ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην. οὐ γὰρ ἰσορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀγχοῦ τοῦ ἐξ Ασαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπειληφότες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐγγόνων τῶν ἐκείνου βασιλεύοντας ἔτι δι' ἐντροπῆς ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ἣν, ὅτε δικαίως ἐγίνετο, συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

β'. Ηρῴδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν, ἣν ἐποιήσατο τῷ τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν, εἴτε

reſciſceretur. Et pecunias quidem depoſitas ſimiliter ac Hyrcanus non inuenit, ſed aurea ornamenta multumque ſupellectilis pretioſae, quae omnia abſtulit. Ac, dum accurate rimatur, voluit et vlterius progredi etiam vſque ad conditoria, in quibus ſita erant corpora Dauidis et Solomonis. Et duos quidem e ſuis ſatellitibus amiſit, flamma ex adytis, (vt ferebatur) prodeunte, quae in intrantes incidit: ille vero perterritus exiit, et placandi numinis gratia, exſtruxit in oſtio ſepulcri magnis ſumtibus monumentum albo lapide. Huius etiam operis meminit Nicolaus hiſtoriarum ſcriptor, qui eo tempore floruit; non tamen memorauit, quod in ſepulcrum deſcenderit rex, vt qui praeter decorum id factum eſſe nouerit. Quin et in aliis ad hunc modum ſcribit. Nam cum et in regno eius vixerit et ſimul cum eo, quae illi grata eſſent, eique inſeruirent, ſcriptis mandauit, ea tantum attingens, quae ad gloriam illius pertinerent: inſuper et multa eius facinora manifeſto iniuſta aliis coloribus depingens, et quantum potuit occultare ſtudens. Ille etiam Mariamnes eiuſque liberorum caedi, crudeliter a rege perpetratae, ſpecioſam cauſam adſtruere volens, illam calumniatur, quod impudice ſe geſſerit, iuueneſque, quod inſidias ſtruxerint. totoque opere idem fecit, quae a rege praeclare geſta erant nimium extollens, quae vero improbe egerit, excuſare laborans. Caeterum illi, vt dixi, facile quis poteſt ignoſcere. nam id ſibi negotii dedit, non vt res geſtas aliis narraret, ſed vt regi gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate Aſamonaeorum reges attingimus, propterea que ſacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati, vt illorum gratia falſi quid audeamus, incorrupte ſincereque res ante actas exponimus, multos quidem e poſteris illius regno potitos adhuc reuerentes, ita tamen, vt veritatem, quam eos, pluris fecerimus, etſi, dum id honeſte fiebat, acciderit etiam, vt eos ipſos nobis iratos habuerimus.

2. Caeterum Herodis domeſticae res, poſteaquam ſepulcrum aggreſſus eſt, indies deterius habebant, ſiue

δὴ τῷ μηνίματος ἐπιδόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει, πλείω γενέσθαι πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἴτε καὶ τῆς τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ἐπίθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν αἰτίαν εὔκαιρον ἐμικρὰν πίστιν παρεῖχε τῷ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. πάσις γὰρ ἦν ὥσπερ ἐμφυλίῳ πολέμῳ κατὰ τὴν αὐλὴν, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ κατὰ τῶν ἀδελφῶν Αντίπατρος, δεινὸς ὤν, ἔξωθεν μὲν περιβάλλειν αὐτοὺς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ἀπολογούμενος τόπον λαμβάνειν, ἵν' ᾖ τὸ δοκοῦν εὔνουν πιστὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριελήλυθει τὸν πατέρα, μόνος ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς πεπιστευκώς. ὁ δὲ καὶ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων, Αντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μετὰ τῆς ἐκείνου μητρὸς ὑπὲρ τῶν ἐπεγόντων ἐβουλεύετο. καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἕτοι, καὶ πράττειν ὅσα θέλοιεν, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τῶν ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ἐπ' εὐγενείας οὐκ ἔφερον παρεωσμένοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵ γε μὴν γυναῖκες, ἡ μὲν Αλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγάτηρ Αρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν, κἀκ τοῦ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ Αριστοβούλῳ, τὴν δὲ ἰσοτιμίαν αὐτῆς ἀνηξιοπάθει Γλαφύρα.

γ'. Δευτέρας ἦν ταύτης ἔριδος ἐμπεπτωκυίας, ἀδ' ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω ταραχῆς ἦν. ἰδίαν δὲ ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπτώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δολευούσης αὐτῷ γυναικὸς, ἥττητο δὲ τῆς ἀνθρώπου μεμηνότως ἐπὶ τοσοῦτον κρατούμενος, ὥστ' αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑπερηφανῆσαι, πρὸς δὲ τὴν δούλην τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δὲ ἀτιμασθεὶς Ηρώδης τῷ πολλὰ μὲν εὐεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δὲ καὶ κοινωνὸν

diris vltricibus in eam partem inuadentibus, qua iam ante maxime laborabat, vt malum ingraueſceret ad inſanabilem vſque calamitatem, ſiue fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ceciderunt, vt fidem haud paruam facerent ipſum propter impietatem in miſerias iſtas incidiſſe. Diſſidium enim erat in regia, quod belli ciuilis ſpeciem prae ſe ferebat, et mutua creſcebant odia, vnde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem ſemper aliquid aduerſus fratres molichatur, adeoque malitioſe verſutus erat, vt eos ab aliis inſimulandos curaret, et ipſe ſaepe eos ſimulate excuſaret, vt, quoniam beneuolus videretur, facilius conata ſua perficere poſſet. Atque hoc pacto ita callide patrem circumueniebat, vt crederet, vnum eſſe Antipatrum, cui patris ſalus ſummae curae foret. Quinetiam Ptolemaeum, negotiorum regni ſui procuratorem, Antipatro commendauit rex, ac magnis de rebus cum Antipatri matre conſultabat. In ſumma ii omnia erant, vt et quae vellent facerent, et in alios, prout iis videretur, regis odium commouerent. Erat autem ea res Mariamnes filiis indies grauior; et quod ad omnia ſumma nati eſſent, minimum eos pupugit dedecus, neque ſe repelli ſuamque dignitatem minui ferre poterant. Immo et de feminis, Glaphyra Archelai filia Alexandri coniux, ſimultatem cum Salome exercebat, partim propter ſuum in maritum amorem, partim quia habita eſſet paulo inſolentior in eius filiam. nam nupta quidem erat Ariſtobulo, quam illa pari ſecum dignitate eſſe indigne ferebat.

3. Caeterum altera hac lite exorta, etiam turbas ciebat Pheroras regis frater. Illi vero erat priuata ſuſpicionis et odii cauſa. Nam amore quidem captus eſt ſeruae mulierculae, quam habebat, atque ita perdite eam adamauit, vt, ſpreta regis, quam ſibi deſponderat, filia, ſeruae totus adhaereſceret. Quam rem aegre ferebat Herodes, quaſi contumelia affectus, cum frater, quem tot beneficiis ornauerat et eo potentiae euexerat, vt

ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἀν τῷ προσώπῳ δὸσυχεῖν ᾤετο. καὶ τὴν μὲν κόρην, μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ Φαταήλᾳ δίδωσιν· αὐτὸς δὲ, χρόνῳ διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τὴν ἐπιθυμίαν τἀδελφῷ, περί τε τῶν πρώτων ἠτιᾶτο, καὶ τὴν δευτέραν ἠξίᾳ λαμβάνειν· Κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. Φερώρα δὲ συμβουλεύει Πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ἀποστερεῖν μὲν αὐτὸν τῆς εὐνοίας τῆς παρὰ βασιλέως, αἴτιον δὲ κἀκείνῳ ταραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐν διαβολαῖς γενόμενος συνεγνῶσθαι, τὴν μὲν ἄνθρωπον, ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπεται· βασιλεῖ δὲ ὡμολόγει λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, καὶ τριακοστὴν ἡμέραν συνέθετο τῷ γάμῳ, συνεπομνύμενος, ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἕξων. διελθουσῶν δὲ τῶν τριάκοντα ἡμερῶν, τοσοῦτον ἦν ἧττων τῷ ἔρωτος, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διατελεῖν ἐπὶ τῇ πρώτῃ. ταῦτα Φανερῶς ἤδη τὸν Ηρώδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ παραπίπτοντες παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τῷ βασιλέως ἀφορμὴν τῶν κατὰ Φερώρᾳ διαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπε δὲ ἀκέτι τὶς ἡμέρας ἀφ' ὥρα, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεὶ τὶ προσέπιπτεν καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιημένων. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ἅσα τοῖς ἐκ Μαριάμμης, ἀδὲ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν Αριστοβούλῳ θατέρῳ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν εἴ τι λαλήσειεν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μηνύειν ἑαυτῇ, κἀν τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνης ἐμάνθανε, δύσνουν δὲ τὴν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν, ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τῆς Μαριάμμης, ἐσυγήκασι δὲ τὸν πατέρα, συνεχὲς δὲ διαπειλοῦσιν, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ

paene regni ſocius eſſet, ſibi in amore parum reſponderet: atque in eo homine ſeſe infelicem eſſe exiſtimabat. Et puellam quidem, cum parum aequum haberet Pheroram, Phaſaëli filio nuptam locauit: tempore vero aliquanto poſt, arbitratus fratris amores iam refrixiſſe, de prima apud eum expoſtulauit, et vt ſecundam, nomine Cypron, duceret, poſtulauit. Tum Ptolemaeus Pherorae conſilium dat, vt, omiſſis amoribus ſuis, fratri opprobrio eſſe deſineret. Turpe enim eſſe, ſeruam deperiundo, ſemet priuare regis amicitia, eique moleſtiam faceſſere et ſibi odium conflare. Ille itaque, id e re ſua eſſe videns, quod ſibi ante accuſato venia data fuiſſet, cum muliere, quamuis ex ea iam filium haberet, diuortium facit: regique pollicebatur, ſe filiam eius ſecundam ducturam, et nuptias in diem trigeſimum conſtituebat, fide iureiurando data ſibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum praeteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, vt nihil eorum praeſtiterit, quae pepigerat, ſed iterum ſeruae adhaeſerit. Quam rem Herodem aegre tuliſſe iratoque animo palam erat: dum ſibi ſemper aliquod ea de re verbum elabi ſinebat; vnde multi ab ira regis occaſionem ſumebant de Pherora detrahendi. Iamque eo proceſſum eſt, vt non dies, non hora vlla quieta foret, quin ſemper nouae aliquae ſimultates interuenirent, quas eius conſanguinei et ſummi amici inter ſe exercebant. Nam hinc quidem Salome, quae animo infenſo infeſtoque erat in Mariamnes filios, ne filiam quidem ſuam, Ariſtobuli iuuenum alterius coniugem, paſſa eſt ita ſe in maritum gerere, vt poſtulabat coniugium, ei perſuadens, vt ſecreta illius colloquia renunciaret, ipſique proderet; et cum aliquid (vt fieri ſolet) offenſionis accidiſſet, multas ſuſpiciones iniiciens. Quibus factum eſt, vt omnia illorum arcana reſciſceret, et filiae animum alienaret a marito. Atque illa matri gratificans narrabat, illos ſaepiuſcule, dum ſeorſum eſſent, mentionem facere Mariamnes, patrem vero odiſſe, atque identidem denunciare, ſi vnquam rerum potirentur, fa-

τῆς ἀρχῆς, τὰς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ἡρώδῃ γεγενημένας, κωμογραμματεῖς κατασῆσειν· ἀρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νῦν ἐπιμελὲς αὐτῶν καὶ πρὸς παιδείαν ἐσπουδασμένον· τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ ταύτας εἴδοιεν τῷ μητρῴῳ κόσμῳ μετειληφυίας, ἀντὶ τῆς παῤῥησίας ἀβρότητος ἀπειλεῖν, ὡς τρίχεσιν ἠμφιεσμέναις καθειργοῦνται, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαι. ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλετο διὰ τῆς Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐκαθῆτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν κατὰ πάντων ἐπίστευεν. ὁ μὲν ἀλλὰ τότε μὲν ἐπιπλήξας τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένοις ῥᾳδίως εἰς τὸν καιρὸν ἐγίνετο. ταῖς δ' ἐξῆς πολὺ χείρω προσέπεσεν.

δ'. Ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λαγόντος ἀκηκοέναι, τὸν Ἡρώδην ἡττῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσπαρηγόρητον αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν εἶναι. τοῦτο οὖν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο· καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γιγνόμενα παῤ Ἡρώδου, πολλάκις δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται Φιλοφρονήσεις, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν, ἐξ ὑπονοιῶν διὰ τὸν ἐκπεσόντα λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέ τε τὴν ὀδύνην τῷ πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, καταμηνύει τὰ ὑπὸ τῆς Φερώρα ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ἡρώδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γενόμενος, καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τῆς διαβολῆς ἐψευσμένον ὑ Φέρων, ἐτετάραχτο. καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἵος εἰς αὐτοὺς γενόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπεται δὲ τὸν Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, "κάκιστε ἁπάντων, εἶπεν, εἰς τοῦτο τῆς ἀμέτρου καὶ "περιττῆς ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν νοή- "σαι, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρῶ τὴν σὴν προαίρεσιν, "ὡς ὑ βλασφημίας ἐσχασμένος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ "παιδὶ προσήνεγκας, ἐπιβουλὴν δὲ καὶ Φάρμακον αὐτοὺς "ποιούμενος τῆς ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἄν, εἰ μὴ δαιμόνων "ἀγαθῶν ἔτυχεν, ὥσπερ οὗτος ὁ παῖς, ἠνέσχετο τὸν πατέρα

cturos de filiis, quos Herodes ex caeteris vxoribus ſuſtuliſſet, ſcribas paganos; (ad quod munus idoneum fore ſtudium, quod tum in literas impenderent) feminis vero, ſi vnquam matris ſuae mundo comtas viderent, nrinari, facturos, vt pro praeſenti veſtitu et deliciis centonibus induti includerentur, vt ne ſolem quidem adſpicerent. Haec continuo a Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat, vt omnia componeret. Suſpicionibus autem adeo erat exagitatus, vt deterior indies fieret et omnibus contra omnes crederet. Quamquam tunc filios quidem obiurgauit, et audita eorum purgatione, paulo melius in praeſentia ſe habuit. at poſtea tamen longe peiora euenerunt.

4. Nam Pheroras cum ad Alexandrum veniſſet, qui Glaphyram, vt memorauimus, Archelai filiam in vxorem habuit, ſeſe ex Salome audiuiſſe dicebat, Herodem efflictim amare Glaphyram, nec facile deſiderium eius leniri poſſe. Qua re audita, ille, ex iuuentutis feruore et zelotypia vehementer inflammatus erat; et quam comitatem Herodes erga puellam ſaepe honoris cauſa exhibuit in peiorem partem vertebat, ſuſpicione iniecta ex iis, quae audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pherorae verba non ſine lacrymis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, et ſe turpis adeo criminis falſo inſimulari non ferens, turbatus eſt, ſuorumque malitiam ſaepe deplorabat, exprobrans ipſis, quam magnis eos affecerit beneficiis, et quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram euocat, et, cum multis eum opprobriis oneraſſet: "Omnium, inquit, hominum nequiſſi-"me, adeone ſupra modum et inſigniter ingratus euaſeris, "vt talia de nobis cogites, talia loquaris? Nonne perſpe-"ctum habeo quid velis, quod non ſolum, vt nobis con-"vicia faceres, huiuſmodi ſermones cum filio inſtitueris, "ſed vt ſuaderes mei in interitum inſidias et veneficia para-"ri? Quis enim, niſi qui Deum praeſentem haberet, vt iſte "puer, non vltum iret patrem ob huiuſmodi criminis ſuſpi-

"μὴ τίσασθαι διὰ τοιαύτην ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς "τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς "κατὰ τῆ γεγενημότος; τί δέ σοι βέλεται, τὸ μισοῦντά "τε αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆ, πρὸς μόνην τὴν κατ' ἐμὲ "βλασφημίαν, εὔνοιαν ὑποκρίναθαι, καὶ περὶ τούτων λέ- "γειν ἃ τῆς σῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆσαι καὶ διαβαλεῖν; ἔρ- "ρε κάκιστε εἰς εὐεργέτην καὶ ἀδελφὸν γενόμενος, καὶ σοὶ μὲν "ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσειεν· ἐγὼ δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, "μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν καὶ μειζόνως εὐεργετῶν, ἢ "τυχεῖν εἰσι δίκαιοι.

ε'. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτο- φώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, Σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη παρ' αὐτῆς τοιοῦτον, καὶ ὅτι διὰ σπουδῆς ἐστιν ἅπασιν εἰς μῖ- σος ἀγαγεῖν αὐτὴν τῆ βασιλέως, καὶ πάντα τρόπον ἀνελεῖν διὰ τὴν εὔνοιαν, ἣν ἔχη περὶ τὸν Ηρώδην, ἀεὶ προγινώσκουσα τὰς κινδύνους· ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ἐπιβλεύεσθαι. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν ἣν εἶχε γυ- ναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆθαι. τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ἐπι- δραττομένης τῶν τριχῶν, πολλάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τὶ πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἡ δὲ κακοήθεια τῆ τρόπου τὴν ἐν τοῖς γενομένοις ὑπόκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὔχρημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογηκώς, ἀκουσαι δ' οὐ πιστευόμενος. ἐγέ- νετο δὲ ἐπὶ πλεῖον ἥ τε σύγχυσις, καὶ ἡ τῶν λόγων εἰς ἀλλή- λους ἄμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς, τόν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ τῆ πρὸς αὐτὸν ἀνεσγκεῖν τὰς λόγους, ὑφὲ τῆς ὥρας περὶ θεραπείαν τῆ σώματος ἐγένετο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὴν διαβολήν· αἵ τε τῆ βασι- λέως γυναῖκες ἤχθοντο, φύσει δυσχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γι-

"cionem? Vtrum tibi videris ſermonem in animum, aũ in "dextram gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut "quid tibi voluiſti, qui, cum et ipſum oderis eiuſque "fratrem, beneuolentiam ſimulaſti, duntaxat, vt in me "calumnias proiiceres, atque ea liberius diceres, quae "tu ſolus, qua es impietate, in animo et in ore habere "potuiſti? Apage, peſſime de benefactore et fratre me- "ritus, et quamdiu viuas te angat crucietque ſcelerum "conſcientia: ego vero non deſinam meos benignitate "vincere, et debitas poenas ab illis non exigendo, et "maioribus, quam mereantur, beneficiis eos proſequendo.

5. Atque iſta quidem rex. Pheroras vero, in manifeſto facinore deprehenſus, Salomen iſta commentam eſſe dicebat, et ab ea prima haec verba prodiiſſe. At illa, cum praeſens adeſſet, ſimulac haec audiuit, exclamauit ratione probabili, nihil tale ab ipſa profectum eſſe, ſed omnes ſtudere eam regi inuiſam facere, idque modis omnibus agere, vt occideretur, propter ſuam erga Herodem beneuolentiam, dum ſemper pericula praeuidet: ac tunc ſibi multo infenſiores eſſe. ipſam enim ſolam fratri ſuadere, vt quam habebat vxorem repudiaret, regiſque filiam duceret; itaque non mirum eſſe, ſi fratri inuiſa foret. Haec dicens, et ſibi capillos ſubinde vellens pectuſque pulſans, ore vultuque fidem faciebat ſe vere omnia negare, ſed ingenii eius peruerſitas ſimulationem in factis eſſe coarguebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad ſemet excuſandum habens, vt qui ſe iſta dixiſſe non inficias iuerit, ſed aliunde audiuiſſe non crederetur. Itaque durauit diutius ea perturbatio, et verborum mutua contentio. tandemque rex, et fratrem et ſororem exoſus, eos dimiſit, filioque collaudato, qui ita continens fuiſſet, et eos ſermones ad patrem tuliſſet, ſero admodum ad curam corporis ſe contulit. Poſt id diſſidium male audiebat Salome, quippe quae prima videretur iſtam confinxiſſe calumniam: et eam regis vxores oderant, ſcientes eam natura difficilem eſſe, et quae ſubinde mutaretur, et modo

νομένην ἄλλοτ' ἄλλην κατὰ καιροὺς ἔχθραν καὶ φίλην. ἔλεγον οὖν ἀεὶ τὶ πρὸς τὸν Ηρώδην κατ' αὐτῆς, καὶ τὶ συμπεσὸν ἐπὶ μεῖζον ἤγαγεν τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν.

ς'. Ην μὲν γὰρ ὁ τῆς Αραβίας βασιλεὺς Οβόδας, ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν· Σύλλαιος δ' αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. οὗτος ὑπὸ χρείας οὖν τινος ἐλθὼν ὡς τὸν Ηρώδην, συνδειπνῶν ἴδεν τὴν Σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔχειν πρὸς αὐτήν· γινώσκων δ', ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει, διελέγετο, Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη παρὰ τὰδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τὸν γάμον ὥρμητο· ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐνεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, διαγελῶσαι τὴν ἀχημοσύνην· Ηρώδης δὲ καὶ παρὰ τοῦ Φερώρα προσεπυνθάνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίει παρὰ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ ἀπήγγελλεν, ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσιν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν Αραψ ὕποπτος ὢν ἀπῆει· διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἢ τρεῖς, ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους Ηρώδῃ προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν Σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ἐπιμιξίᾳ τῆς τῶν Αράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τοῦ δὲ Ηρώδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυνθανομένου τῆς ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχει, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. Σύλλαιος δὲ, ἀξιούντων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν Ιουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν, οὐχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καὶ καταλευσθήσεσθαι πρὸς τῶν Αράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. Σαλώμην οὖν ὅ, τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γενέσθαι πρὸς τὸν Αραβα. τὴν δὲ κόρην, ἣν τὰδελφῷ κατενεγγύησεν ὁ βασιλεὺς, ἣν ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προεῖπον, ἠττημένος τῆς γυναικὸς, αἰτήσης Σαλώ-

inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque Herodi semper aliquid aduersus eam dicebant, et ad id maiorem audaciam eis addidit casus quidam.

6. Erat Arabiae quidem rex Obodas, homo natura segnis et tardus: huius autem negotiorum pleraque administrabat Syllaeus, vir acer et iuuenis adhuc, idemque formosus. Hic Syllaeus cum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium veniisset, et inter coenandum Salomen vidisset, animum ad eam adiecit: et viduam esse cum sciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quae fratri minus, quam antea, cara esset, neque non iuuenem valde amaret, in coniugium consentiebat: ac sequentibus diebus, cum ad coenam ibatur, multa magnaque signa cernebantur eorum conuentionis. Haec regi referebant vxores, eiusmodi turpitudinem deridentes: et Herodes eadem de re quaesiuit etiam ex Pherora, iussitque, vt in coena obseruaret, quomodo se erga se inuicem gererent. Ille vero retulit, facile ex eorum adspectibus et nutibus intelligi posse, vtrumque ad eam rem procliuem esse. Postea discessit suspectus Arabs: deinde post duos aut tres menses rediit ob eam rem nominatim, et de ea cum Herode loquutus est, ab eo Salomen petens in matrimonium. fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, vt commercium habeat cum Arabum regno, quod et iam, si potestas spectetur, sibi contigit, multoque magis penes ipsum futurum esset. Cum autem hoc ad sororem referret Herodes, et eam interrogaret, an ad nuptias consentiret, protinus quidem illa annuit. Syllaeus vero, cum rogaretur, vt ipse in Iudaeorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non posse) non consensit, dixitque, si faceret, se ab Arabibus lapidatum iri: atque ita discessit. Inde Salome a Pherora, vt mulier intemperans, vituperabatur, magisque etiam a feminis, quae eam cum Arabe rem habuisse dicerent. Cum autem Salome filio suo e Costobaro nato puellam peteret, a rege fratri suo Pherorae desponsam, ei tamen non nuptam, quod,

μης εἰς τὸν υἱὸν τὸν ἐκ Κοτοβάρου γενόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικίσαι. μεταπείθεται δὲ ὑπὸ τῆ Φερώρα, τὸν νεανίσκον ἐκ εὔνουν ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸν αὐτῆ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ἦτω δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ἦτως. ἐκείνη μὲν ἦν, ἀντιμεταθείσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ Φερώρα μειραχίῳ, Φερνὴν ἐπιδόντος ἑκατὸν τάλαντα τῆ βασιλέως.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ηρῴδης συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον, ὃν μετ ὀ πολὺ Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ηρῴδῃ αὐτῆ πατρὶ διήλλαξεν.

ΟΥΚ ἀνεῖτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἀεὶ καὶ μείζης τὰς ταραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιῦτον, ἐξ αἰτίας μὲν ὀκ εὐπρεπῆς, χωρῆσαν δὲ πρόσω κατὰ δυχέρειαν. ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλος ὀ μετρίως ἐσπεδασμένοι. τῶτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν τὸν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὶς ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρῆναι τῶτες ὑπὸ Αλεξάνδρε τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. ἀνακρίναντι δὲ περὶ μὲν τῆς γεγενημένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολόγουν· ἄλλο δὲ ὀδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεινόντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ Αντιπάτρῳ τὸ τοιῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα καὶ μῖσος ἔμφυτον Αλεξάνδρῳ· παραινοίη δ' αὐτοῖς Ηρῴδην μὲν ἀπεγνωκέναι περιττὸν ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ παρακάλυμμα τῆ χρόνῃ ποιήμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν περιγενομένῳ τῆς βασιλείας, ἣν καὶ μὴ βελομένῳ τῆ πατρὸς ὀκ ἄλλῃ τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸν πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ὀ γὰρ μόνον διὰ τὸ γένος, ἀλλ'

vt antea dixi, alterius vxoris amore captus esset, rex quidem voluit illam ei locare; sententiam vero mutauit suasu Pherorae, dicentis, haud fore, vt amaret eam propter patris sui caedem; atque satius esse, vt sibi in generum caperet ipsius filium, qui in Tetrarchiam successurus erat. Atque ita prioris offensae veniam impetrauit, simulque in suam sententiam regem adduxit. Tum illa quidem, mutatis sponsalibus, nuptum datur Pherorae puero, rege centum talentorum dote eam locupletante et ornante.

CAP. VIII.

Quomodo Herodes Alexandrum in vincula coniecit: quem non multo post Archelaus Cappadocum rex patri eius Herodi reconciliat.

ATtamen in tranquillo non erant res domesticae, sed magis magisque indies crescebant turbae. Atque istiusmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honestis profectum magnas peperit difficultates. Erant spadones quidam regi propter formae elegantiam carissimi. quorum vnus ei erat a poculis; alter a mensa; tertius sopiendi regis procurationem habebat, et regni maxima negotia administrabat. atque hos ab Alexandro eius filio multa pecunia corruptos quidam regi indicauit. Illi vero, cum interrogati essent, an cum eo consueuerint et congressi fuerint, rem fassi sunt; aliud quiddam in patrem flagitium nullum scire. Sed cum acrius cruciarentur et in necessitatibus essent, et a ministris in gratiam Antipatri semper crudelius torquerentur, in hanc sententiam dixerunt, Alexandrum scilicet patri esse infensum, innatumque odium alere; seque ab eo monitos, Herodem imperium abdicasse, vt qui iam inutilis esset, et senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid aetatem proderet. Quod si eius partes sequi vellent; fore, vt, eo regnum adepto, (quod vel inuito patre ad alium neminem venturum esset) breui primas in regno tenerent. sibi enim facile esse, imperio potiri, non solum propter genus,

ἤδη καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεσᾶσιν, ἀχ οἱ πονηροὶ, πᾶν ὁτιοῦν καὶ δρᾶν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ἡρῴδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν ἀκ ἀκινδύνως ἐκλαβών· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει μηκέτι ταῖς ἀληθείαις συνεσηκέναι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἔνθεν δὴ ἐκ φανερᾶς τὴν ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπως δὲ τῶν ὑπονοουμένων διέπεμψεν· ὑποψία τε καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν, καὶ κατὰ τῶν ἀκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πέρας τε οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μένειν οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοῖς δ' οἷς ἀκ ἦν συνήθεια πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλοις ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲν, εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν. ἐπίφθονοι δ' εἴ ποτε τύχοιεν ὄντες ἠξίουν γενόμενοι, καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δ' ἐν οἰκείας τινὰς ἔχθρας ἐπεξήεσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πάγην ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἣν ἑτέροις ἐπεβούλευον. ἥ τε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἀκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἀπηρτίζετο.

γ'. Τοιαύτη μὲν ἦν τῶν περὶ τὴν αὐλὴν ἡ ταραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν, ὡς δὴ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δὴ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι· ταύτην δὲ τὴν παραγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παῤῥησίας

sed etiam propter apparatum, quem haberet. quippe quod multi et ducum et amicorum, nec ii mali homines, ab ipso starent, ad quiduis et faciendum et patiendum parati.

2. His auditis, Herodes irae timorisque plenus erat, contumelioſe dicta aegre ferens, quaeque suspicionem movebant pro periculosis habens: adeo vt ex vtrisque magis irritaretur, et exacerbatus metuerit, ne quid reuera grauius contra se conflatum esset, quam vt illo tempore de eo satis cauere posset. Quo factum est, vt eam rem aperte non excusserit, sed homines miserit ad obseruandos eos, quos suspectos habebat: atque adeo in omnes suspicione et odio laborabat, ratusque tutius esse, vt multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat: quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui laedere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel tantum nominasse sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur, vt interficerentur. Ad extremum eo versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, vt alii in alios inueherentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse saluum. Deinde, vbi quis alterum oppressérat, *inuisus* erat, *adeoque* merito ob ea vlciscendus videbatur, quibus alios laeserat, solummodo quod eos anteuerteret Quin hac ratione sese nonnunquam de priuatis inimicitiis vindicabant: et ipsi vicissim deprehensi similiter poenas dabant, et occasione tanquam machina et decipula in aduersarios vtebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox poenitebat, quoniam quos necasset conuicti non essent: quodque peius erat, non vtebatur ea poenitentia ad talia deinceps cauenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent.

3. Huiusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quinetiam multis amicorum denunciauit, non fore deinceps, cur ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent: idque edicti eo fecit, quod propter eorum reuerentiam

ἐλάττονος ἢ πλείονος ἐντροπῆς μετειλήφει. καὶ γὰρ Ανδρόμαχον καὶ Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔν τε πρεσβείαις, καὶ συμβουλίαις ὠνήσαντας αὐτῷ τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἢ πρῶτον παῤῥησίας τόπον ἐχθρώτας, παρητήσατο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημήτριος ὁ πᾶις αὐτῷ συνήθης ἦν Αλεξάνδρῳ, Γέμελλον δὲ εὔνουν ἐπιφάμενος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς καὶ τῇ παιδίᾳ παραγεγόνει, καὶ τὴν ἐν τῇ Ρώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν. παρητήσατο δὲ καὶ τούτους ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον· ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ κατ' ἀνδρῶν ἐκ ἀσήμων ἔχειν τὴν ἄχρι τοσούτων παῤῥησίαν, τήν τε τιμὴν καὶ τὸ δύνασθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντα παραμένοντος.

δ'. Ην δὲ τούτων ἁπάντων αἴτιος Αντίπατρος, ὃς, ἐπειδὴ τὸ νενοσηκὸς τῆς τοῦ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο, καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι περαίνειν, εἰ τῶν ἀντέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῶν περὶ τὸν Ανδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγῳ καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ὤετο πιστοὺς Αλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν, εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δὲ ἀπέθνησκον, οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἦν φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον, οἷον ἐνόει, κακῶς εὑρίσκοιτο· καὶ δεινὸς Αντίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν διαβαλεῖν, ἐπιπαροξύναι δὲ ζητῶν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅταν ἐπαγόμενος αὐτὸς τύχοι τό τε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὴν τοξικὴν εὔτοχος, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ παρὰ τῆς Φύσεώς ἐστιν· ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα περιπατῶν συσέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαιρεῖν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθαι· τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παιόντος ἀπὸ σκοποῦ ῥίπτειν. τὴν γὰρ Φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγενημένου, τούτων εὐδοκιμούντων. βασανιζόμενος οὖν τῷ λόγῳ,

minus peccare licenter audebat. Nam et tunc expulit aula Andromachum et Gemellum, qui erant de eius veteribus amicis, et multum eius domui, tum curandis regiis negotiis, tum legationibus et consiliis, profuerant, eiusque filios docuerant, et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum: et alterum quidem, quod Demetrius eius filius Alexandrum frequentaret; Gemellum vero, quod illum nosceret animo esse in Alexandrum beneuolo. nam et ei puero adhuc in ludo literario adfuerat, et Romae commoranti comes adhaesserat. Caeterum et hos expulit, porroque grauiori poena libenter affeciſſet: sed ne licenter grassari videretur in viros tantae dignitatis, satis habuit honore eos et potestate sibimet peccanti obstandi priuare.

4. Horum autem omnium causa erat Antipater, qui, postquam insanam patris licentiam animaduerterat, cum iam diu ei a consiliis fuisset, vehementer eum vrgebat, eoque facilius quae vellet perficere putabat, si omnes, qui sibi resistere possent, e medio tollerentur. Tunc igitur, electis Andromacho et Gemello, vt regem alloqui et admonere non possent, coepit rex in omnes tormentis quaestionem habere, quos Alexandro fideles esse credebat, vt extorqueret, si quid ille contra se molitus esset. Illi vero cum nihil dicere haberent, moriebantur. id quod regem reddebat furiosiorem, quia nihil eorum, quae male suspicaretur, deprehendi posset: et Antipater ita malitiosus erat, vt, cum quis reipsa innocens reperiebatur, negaret innocentiam esse, sed erga Alexandrum constantiam atque fidem, regemque instigaret ad quaerendum ex aliis de arcanis insidiis. Atque accidit, inter complures, qui cruciabantur, vt vnus fateretur, se nosse Alexandrum dicere solitum, cum a corporis proceritate et iaculandi peritia caeterarumque virtutum singulari excellentia collaudaretur, eas sibi naturae dotes magis pulchras esse, quam bonas, quippe patri inuisas et inuidiosas. itaque se cum patre ambulantem seipsum supprimere solere atque demittere, ne illo maior videretur: et in venatione cum patre iaculantem data opera aberrare, vt qui patrem gloriae studiosiorem norit, quam vt alios ferret sibi laudem ex istis comparare. Deinde super ea re tormentis

καὶ προσγινομένης ἀνέσεως τῷ σώματι, προσετίθει, ὅτι, καὶ συνεργὸν ἔχων τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον, βουλεύσαιτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τὸν πατέρα, καὶ φεύγειν εἰς Ῥώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ πραχθῇ, τὴν βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, Ἀντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα πρόσοδον διακοσίων ταλάντων φέρουσαν. ἐπὶ τούτοις εὐθὺς μὲν ἔδοξε τὶ πιστὸν ἔχειν Ἡρώδης, ὡς ἦτο, κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑποψίας· καὶ συλλαβὼν ἔδησε τὸν Ἀλέξανδρον. αὖθις δὲ ἐκ ἀνῆκε χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἀδ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπιστευκώς· ἀναλογιζομένῳ δὲ ἄξιον μὲν ἐπιβουλῆς ἐξ αὐτῶν ἀδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δ' καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὴν Ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν παρανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ἦν μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῶν δὲ φίλων τῶν Ἀλεξάνδρου βασανίζων τὰς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν ἐκ ὀλίγους, ἀδὲν εἰπόντας ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος ὔσης, καὶ φόβου καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἴ τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐγένετο, διαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις τὸν Ἀλέξανδρον, ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ Καίσαρος, ἔχειν δὲ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνισαμένην μηνῦσαι, Μιθραδάτην τὸν βασιλέα Πάρθων τῷ πατρὸς ἠρημένου κατὰ Ρωμαίων φίλον· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ φάρμακον ἐν Ἀσκάλωνι παρεσκευασμένον.

ε'. Τούτοις ἐπίστευσεν Ἡρώδης, καί τινα παραμυθίαν τῆς προπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τῶν χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐσπουδακότι ζητεῖν ἐχ εὑρέθη, τὴν δ' ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ἐπιῤῥῶσαι θέλων, εἰς μὲν ἄρνησιν ἐκ ἐτράπετο· μετῆκε δὲ τὴν προπέτειαν τῷ πατρὸς ἁμαρτίᾳ μείζονι, τάχα δὲ καὶ διὰ τοῦτο δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ πρὸς τὰς διαβολὰς ἕτοιμον, ἐχ ἧκιστα δὲ εἰ καὶ ἔτυχεν πιστευθεὶς κα-

interrogatus, remisso cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre suo Aristobulo statuisse in venatione patrem insidiis perimere, et tum patrato facinore Romam ad petendum regnum perfugere. Repertae sunt praeterea Alexandri ad fratrem literae, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipatro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum redirent. Hic continuo sibi visus Herodes certum aliquod habere argumentum suspicionis, quam de pueris conceperat, Alexandrum comprehendi et in vincula tradi iubet. Deinde ne sic quidem molestus esse desinebat, partim quia auditis non multum fidei adiungebat, partim quia rem perpendendo nihil apparebat, cur deberet ab illis per insidias appeti, sed videbat querimonias esse et contentiones iuueniles, neque credi posse, vt qui patrem interfecerat palam Romam proficisceretur. Quapropter maius argumentum culpae filii habere volebat, et sollicitus erat, ne eum inconsideratius in vincula dedisse videretur. Itaque summos amicorum Alexandri eousque excruciauit, vt multos necarit, nec tamen quicquam extorserit eorum, quae exspectabat. Huic ille rei dum vehementer incumbit, et regia timorum turbarumque plena est, fuit iuuenis quidam, qui, vbi tormenta ei admota erant, fatebatur, Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, vt se curarent a Caesare cito accersendum. habere se nouas adversus eum res, quas ei indicare vellet, videlicet suum patrem cum Mithradate Parthorum rege amicitiam contra Romanos coiisse: atque illud adiecit, Alexandrum habere paratum venenum Ascalone.

5. His rebus credidit Herodes, et in iis malis nonnullam temeritatis suae consolationem cepit, sibiipsi assentando et maiora esse, quam erant, mala persuadendo. Verum non est inuentum venenum, licet diligentissime quaerendum curauerit; neque tamen id negauit Alexander, vt qui de industria malorum magnitudinem augere vellet: sed patris temeritatem maiori adhuc crimine incitauit, forsan, vt hoc ipso facilitatis in calumniis fidem habendo pudorem ei incuteret, non minima tamen dedita opera,

κοῦν αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν προηρημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν, γνῶσθαι γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ ταύτης συλλαμβάνειν τόν τε Φερώραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμην δὲ καὶ νύκτωρ ἐπεισελθοῦσαν ἄκοντι μιγῆναι· καὶ πάντας ἐπὶ ταὐτὸν ἥκειν, τῷ θᾶττον ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τῆς αἰεὶ προσδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ Πτολεμαῖος διεβέβλητο καὶ Σαπίννιος, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. καὶ τί γὰρ ἡ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθηρίωντο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχου τόπον ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' αἰεὶ γινομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τῶν μὲν δεσμὰ, τῶν δὲ θάνατον, τῶν δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμει τῆς πρώτης εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἦν Ηρῴδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς προσδοκίας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισάμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν. ἄτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πρὸς τύτῳ γενομένη, πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας ἧττον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ἄτως.

ε'. Αρχέλαος δὲ ὁ τῶν Καππαδόκων βασιλεὺς, ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὸν Ηρῴδην, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς καὶ τῷ νεανίσκῳ, καὶ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ τῆς ἐπὶ τοσόνδε ταραχῆς, ἦκεν ὡς ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν ἄτως ἔχοντα, τὸ μὲν ἐπιτιμᾶν ἢ φάναι γνώσθαι τι προπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τὸν καιρὸν ἡγήσατο. Φιλονεικήσειν γὰρ κεπακωμένου, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. μετῆει δὲ τάξιν ἑτέραν εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἠτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, καὶ κεῖνον ἐπιεικῆ λέγων, τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐργάσασθαι. τόν τε γάμον διαλύσειν ἔφη πρὸς τὸν Αλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυ-

vt, si forte crederetur, ipsum cum tota regia malis exagitaret. Dimisit enim quaternas literas, in quibus significabat, "nihil opus esse tormentis, neque procedendum vl-"terius, quippe quod ipse insidias fecerit, et quidem socio "Pherora et regiorum amicorum fidissimis; Salomen quo-"que ad se venisse noctu et secum per vim concubuisse: "atque omnium conatus eo tendere, vt regem de medio "tollerent, atque ita perpetuo metu liberarentur." Inter caeteros etiam accusabantur Ptolemaeus et Sapinnius, qui regi fidelissimi habiti sunt. Quid enim multis? haud aliter ac si rabies eos occupasset, in se inuicem efferabantur qui aliquando fuerant amicissimi, cum neque sui defendendi, neque alios refellendi, ad veritatem patefaciendam, locum haberent, sed omnes nullo iudicio neci darentur. atque dum alii vincula, alii necem, vel eorundem exspectationem deflerent, solitudo et moestitia, pro praeteriti temporis felicitate, regiam complebant. Itaque tota Herodis vita ei erat acerba, vt qui perpetuo turbaretur, et, quod nemini se auderet credere, tristi futuri exspectatione cruciaretur. Quinimo frequenter animo suo persuadebat, inuadi se a filio, et eum stricto gladio adstare. adeo vt, dum in ea cogitatione dies noctesque versatur, non secus ac furiosus et mente captus baccharetur. Atque ita quidem ille se habebat.

6. Vbi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, et de filia et de adolescente sollicitus, amicique vicem dolens, qui in tantas incideret turbas, Hierosolyma profectus est de industria, vt res componeret. Cumque eum sicut audiuerat affectum inueniisset, tempori nequaquam congruere existimauit, vt eum reprehenderet aut temeritatis argueret. fore enim, vt ille aeger animi irritaretur, et quo maiori studio semet excusaret ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea, quae tam male ceciderant, emendanda, adolescenti quidem succensendo, et Herodem hominem aequum esse pronunciando, qui nihil temere fecisset. atque illud insuper adiecit, se filiae suae et Alexandri matrimonium dissolutu-

γατρὸς Φείσασθαι δικαίως, εἴ τι συνειδυῖα τούτῳ ἠ κατεμήνυσεν. τοιούτου δ' ὄντος Ἀρχελάου ἡ κατὰ προσδοκίαν ὧν ὁ Ἡρώδης ᾤετο, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ὀργὴν ἐπιδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ τῶν δικαίων δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τοῦ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. οἰκτρὸς δὲ ἦν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τὰς τοῦ νεανίσκου διαβολὰς εἰς ὀργὴν ἐκταραττόμενος, ἐπειδὴ δὲ Ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην ἐκ ἀπαθῆ μεθίστάμενος· ἐδεῖτο γοῦν ἐκείνου μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. Ἀρχέλαος δὲ, παραλαβὼν ἐπιεικέστερον, εἴς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίθητον διαφθεῖραι· τόν τε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῷ γὰρ Ἡρώδου χαλεπῶς καὶ πρὸς τὴν Φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ἀπορίᾳ τοῦ διαλλάξαντος, Ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο μελανειμῶν, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς μετὰ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. Ἀρχελάος τε ὅτε ὑπερεῖδεν τὴν ἔντευξιν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπεῖθειν ὅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα· βέλτιον δὲ εἶναι αὐτῷ πρεσβείαν καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα. λωφήσειν γὰρ ὅτως τοῦ θυμοῦ τὸ περιττὸν, αὐτὸς δὲ συλλήψεσθαι παρών· ταῦτα δὲ πειθέντος αὐτοῦ, σὺν ἀμφοτέροις ἦν διαπεπραγμένον. αἵ τε διαβολαὶ παρὰ δόξαν ἀφῄρηντο τοῦ νεανίσκου, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος διαλλάξας, ὅτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῄει, κεχαρισμένος, ὡς ἂν ἄλλος ἐν τῇ τότε περιστάσει τῶν καιρῶν, Ἡρώδῃ γενόμενος. ὅθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπὴς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποιήσατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ἐγέγραπτο Καίσαρι, καὶ μέχρις Ἀντιοχείας ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα Συρίας Τίτιον, ἐκ διαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρώδης, καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

rum, ac ne filiae quidem iure parsurum esse, si quid ea sciret, quod Herodi non indicasset. Rex autem vbi Archelaum (quem sibi aduersaturum putabat) a se stare vidit, suique in gratiam tantam prae se ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate sua remisit, et dum putaret iure facta videri, quae fecisset, paulatim animum paternum induit. Iamque in vtramque partem miserandus erat. cum quidem nonnulli coniectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur; cum vero Herodem defendebat Archelaus, ad fletum conuertebatur, grauiterque dolore affectus erat: eo vsque, vt eum orauerit, ne connubium dissolueret, neque adeo iuueni ob maleficia irasceretur. Itaque vbi paulo aequiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab iis dicens corruptum Alexandrum, qui iuuenis esset, neque malitiam sentiret: et suspicionem etiam magis in regis fratrem detorsit. nam cum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurrisset, ille, cum neminem haberet, per quem cum rege in gratiam redire posset, videns magnam esse Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque signa de salute desperantis prae se ferens. Tum Archelaus supplicis preces admisit, fieri tamen posse negauit, vt tantam regis iram cito restingueret; proinde praestare, vt ipse ab illo veniam petitum iret, seque totius mali auctorem esse confiteretur. ita enim immodicam regis iram interquieturam, se vero tum in auxilium commode adfuturum. Cum autem haec ei persuasisset, perfecit, vt pax vtrique componeretur. atque ita iuuenis praeter opinionem crimine sublevatus est, et Pheroram Herodi reconciliauit: deinde se in Cappadociam recepit, Herodi vt temporibus illis gratior, quam quisquam alius. adeo vt eum muneribus pretiosissimis honorauerit Herodes, et in aliis magnificus fuerit, eumque pro summo amico habuerit. Pepigit etiam iturum se Romam, quoniam de suis negotiis ad Caesarem scripsisset: iueruntque vna Antiochiam vsque: et litem ibi composuit Herodes inter Archelaum et Titium Syriae praesidem; atque ita in Iudaeam reuersus est.

ΚΕΦ. θ'.

Περὶ ἀποστάσεως τῶν Τραχωνιτῶν. ὡς Ηρώδῃ κατηγόρησεν ὁ Σύλλαιος ἐπὶ Καίσαρος· καὶ ὡς Ηρώδης, ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἔγνω εἰς Ρώμην Νικόλαον ἀποστέλλειν.

Γενομένῳ δὲ ἐν τῇ Ρώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τὰς Αραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. οἱ κατοικοῦντες τὸν Τράχωνα, Καίσαρος ἀφελομένῳ Ζηνόδωρον καὶ προσθέντος Ηρώδῃ τὴν χώραν, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὖν ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονούντων. ὅμως δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν, οὐκ ἐπιτρέποντος τοῦ βασιλέως, ἀπείχοντο τῶν εἰς τοὺς περιοίκους ἀδικημάτων. καὶ πολλὴ διὰ τοῦτο ἦν εὐδοξία τῆς ἐπιμελείας Ηρώδου. πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν Ρώμην, ὅτε καὶ τοῦ παιδὸς Αλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ παραθησόμενος Αντίπατρον τὸν υἱὸν παρελήλυθει Καίσαρι, λόγον, ὡς ἀπολωλὼς εἴη, διασπείραντες οἱ τὸν Τράχωνα νεμόμενοι, τῆς ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ἐπὶ τὰ συνήθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, τοῦ βασιλέως ἀπόντος, ἐχειρώσαντο. περὶ τετταράκοντα δέ τινες ἀρχιλῃσταὶ, κατὰ δέος τῶν ἡλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν Αραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένου μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἐρυμνὸν ἐκείνου δόντος, ᾤκησαν· καὶ κατατρέχοντες οὐ μόνον τὴν Ιδουμαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Κοίλην Συρίαν ἅπασαν ἐληΐζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ Συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδειαν. Ηρώδης δὲ, ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ρώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἣν ἐκ τῆς τῶν Αράβων προσασίας ἐπορίσαντο, χαλεπῶς δὲ ἔχων αὐτὸς τῶν ἀδικημάτων, περιελθὼν τὸν Τράχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι καὶ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμῳ πάντα τρόπον ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων

CAP. IX.

De Trachonitarum defectione. Quomodo Syllaeus Herodem apud Caesarem accusauit: vtque Herodes, iratum habens Caesarem, Nicolaum Romam mittere decreuit.

POstquam autem Romam iuit, et inde reuenit, bellum ortum est aduersus Arabas ob huiusmodi causam. Incolae Trachonis, postquam Caesar eam regionem, Zenodoro ademtam, Herodi attribuerat, amplius quidem latrocinari nequibant, terram vero colere et quiete viuere cogebantur; id quod eis parum placebat, nec admodum idoneum agriculturae solum habebant. veruntamen a principio, rege eos coërcente, finitimos nullis lacessebant iniuriis. qua ex re Herodes magnam diligentiae laudem adeptus est. Illo autem Romam profecto, cum et puerum Alexandrum accusabat, et Antipatrum suum filium commendaturus Caesarem adibat, Trachonis incolae mortuum esse Herodem sermonibus diuulgarunt, rebellaruntque, et iterum finitimum agrum, vt ante consueuerant, diripere et vastare coeperunt. At tum regii duces, absente ipso, eos domuerunt. Caeterum fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus cesserunt, seque in Arabiam receperunt, et a Syllaeo, postquam is a Salomes coniugio aberrauerat, accepti sunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione vsi, coeperunt non solum Iudaeam incursare, verum etiam vniuersam Coelen-Syriam, receptum et praesidium maleficis sceleratisque praestante Syllaeo. Herodes autem, Roma reuersus, comperit eos gravia damna suis intulisse: et quoniam latronibus ipsis potiri nequibat, quippe securitate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias aegre ferens, Trachonem obiit, et latronum consanguineos necauit. Ea res, quam pro graui iniuria habuerunt, tanto reddidit irritatiores, praesertim quod legem habebant, quae suorum interfectores omnibus modis vlcisci iuberet: adeo vt, quicunque tandem sequuturus esset euen-

φονεῖς, ἀνυποτιμήτως τὴν Ηρώδε πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς Καίσαρος ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε καὶ Οὐολομνίῳ, ἐπὶ κολάσει τὰς ληστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐτάραττον ἐπαναστάσει, τῆς Ηρώδε βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων ἐπισφάττοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τὴν ἀδικίαν ἐοικυῖαν. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους· ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ηρώδης, τούς τε ληστὰς ἐξήτει, καὶ χρέος ὃ διὰ Συλλαίου δανείσας ἔτυχεν Οβόδα, τάλαντα ἑξήκοντα, παρηκάσης αὐτῷ τῆς προθεσμίας, ἀπολαβεῖν ἠξίου. Σύλλαιος δὲ τὸν μὲν Οβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς δὲ ἅπαντα διοικῶν, τούς τε ληστὰς ἔξαρνος ἦν μὴ κατὰ τὴν Αραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν ἐπί τε Σατορνίνου καὶ Οὐολομνίου τῶν Συρίας ἐπισατούντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος δὲ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τά τε χρήματα τὸν Ηρώδην ἀπολαβεῖν, καὶ τὰς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ παρὰ μὲν Ηρώδῃ, τῶν Αράβων ὀλίγοι εὑρέθη τὸ σύνολον, ἤτε ἐπ' ἀδικίας, ἤτε κατ' ἄλλον τρόπον· οἱ δ' Αραβες ἠλέγχοντο τὰς ληστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

γ'. Διελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας, ὁ Σύλλαιος, ὀλίγα τῶν δικαίων πεποιηκὼς, εἰς Ρώμην ἀνέρχεται. ῥύσια δὲ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις ληστῶν Ηρώδης ἐποιεῖτο, καὶ τῶν περὶ τὸν Σατορνῖνον καὶ Οὐολόμνιον ἐπιτρεπόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξιέναι. στρατιάν τε ἔχων, προσήγαγεν εἰς τὴν Αραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ σταθμὰς διανύσας. καὶ γενόμενος ἐπὶ τῷ Φρεαρίῳ τῷ τοὺς ληστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτούς, κατασκάπτει δὲ τὸ χωρίον, Ραπτὰ καλούμενον· τῶν δὲ ἄλλων ὀλίγων ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων δὲ τῶν Αράβων ἡγουμένου Ναχέβου, μάχη γίνεται· καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν τῶν Ηρώδου, Νάκεβος δὲ ὁ τῶν Αράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. τισάμενος δὲ τούτους,

tus, ex vniuerſa Herodis ditione praedas agere eamque diripere non ceſſarint. Ille vero, hac de re loquutus cum Saturnino et Volumnio, Caeſarianis ducibus, latrones ad ſupplicium depopoſcit. Quamobrem latrones ſeipſos magis etiam confirmare, et numero aucti omnia perdere, loca pagoſque Herodiani regni vaſtando, hominesque, quos ceperant, interficiendo: adeo vt huiuſmodi incurſiones bellicis ſimiles eſſent. homines enim iam circiter mille erant. Quam rem moleſte ferens Herodes latrones depoſcebat, et ſexaginta talenta exigebat, quae Obodae per manus Syllaei mutua dederat, quorumque dies tranſacta iam erat. At Syllaeus, qui, Oboda reiecto, omnia regebat, negare in Arabia eſſe latrones, et pecuniae ſolutionem differre: qua de re coram Saturnino et Volumnio, qui tum Syriae praeeſſent, diſceptatum eſt. Tandem vero, illis ita decernentibus, conuenit, Herodi intra dies triginta pecuniam ſolutum iri, et vtrumque alterius homines redditurum, quos in ſuo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus eſt, neque ob maleficium, neque ob aliam cauſam: at Arabes conuicti ſunt habere in ſuis finibus latrones.

2. Caeterum cum iam elapſa eſſet dies praeſtituta, Syllaeus, antequam aliquid eorum, quae debebat, feciſſet, Romam profectus eſt. Herodes vero exſequebatur redditionem pecuniarum et latronum, qui apud Arabas erant, Saturnino et Volumnio permittentibus, vt contumaces etiam armis perſequeretur. Atque exercitum habens in Arabiam eum duxit, ſeptem manſiones triduo emenſus. Et poſtquam ad praeſidium, quod latrones habebat, peruenit, omnes primo impetu cepit, et locum munitum, qui Raëpta vocabatur, complanauit: eliorum vero nihil violauit. Cumque latronibus Arabes, Nacebo duce, ſubſidio veniſſent, praelium committitur: in quo pauci quidem ex Herodianis deſiderati ſunt, Arabum vero dux Nacebus vna cum ſuorum circiter viginti quinque ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Iſto autem de illis ſumto

τρισχιλίους Ιδουμαίων ἐπὶ τῇ Τραχωνίτιδι κατοικίσας, ἤρξε λῃσὰς τοὺς ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπεν περὶ Φοινίκην οὖσιν, ἀποδεικνὺς, ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Αραβας αὐτῷ πέπρακται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.

γ'. Ἄγγελοι δὲ Συλλαίῳ καταταχήσαντες, εἰς Ρώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον, ὡς εἰκὸς, ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ δὲ ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι Καίσαρι, τότε δὲ περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ περὶ τὴν Αραβίαν εἴη κεκακωμένα, καὶ πᾶσα ἀνάσατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτὴν Ηρώδου. δακρύων δὲ, πεντακοσίους μὲν ἐπὶ δισχιλίοις Αράβων ἀπολωλέναι τὰς πρώτας ἔλεγεν, ἀνῃρῆθαι δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πλεῖστον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν Ραέπτοις. καταπεφρονῆσθαι δὲ τὸν Οβόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας μὴ ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τὴν Αραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τῷ Συλλαίῳ λέγοντος, καὶ προσιθέντος ἐπιφθόνως, ὡς ἂν αὐτὸς ἀπέλθοι τῆς χώρας, μὴ πεπιστευκὼς, ὅτι Καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον Ηρώδῃ, παροξυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ, ἀνέκρινε τῶν Ηρώδου τὰς παρόντας, καὶ τῶν ἰδίων τὰς ἀπὸ Συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιὰν Ηρώδης κατάγοι. τῶν δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε μεῖζων ἐγίνετο τῷ Καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν Ηρώδην, τά τε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ κεφάλαιον, "ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νῦν "ὑπηκόῳ χρήσεται." γράφει δὲ καὶ Σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς Αραψίν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες ὅτε τῶν λῃσῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομάς τε ἃς ἐκείνῳ μισθωσάμενοι διακατεῖχον, ἀμοιβὴ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπει-

ſupplicio, cum tria Idumaeorum millia in Trachonitidem deportaſſet, regionis illius latrones coërcuit: totaque de re literas dedit ad duces, qui erant in Phoenicia, quibus eos certiores fecit, quod nihil amplius, quam in contumaces Arabes fieri oportebat, ab eo actum fuiſſet. Et iſta quidem illi, cum in ea diligenter inquirerent, vera eſſe comperiebant.

3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllaeum res geſtas pertulerunt, et, vt fere fit, ſingulas in maius auxerunt. Ille vero, qui iam id conſequutus erat, vt Caeſari innoteſceret, et forte tum circa palatium erat, his auditis, confeſtim mutata veſte pullatus Caeſari indicatum ibat: Arabiam bello eſſe vexatam, et vniuerſum regis exercitum euerſum ab Herode, qui regionem vaſtauerat: Ad haec lacrymans querebatur, duo millia quingentos Arabiae primarios cecidiſſe: eorumque ducem Nacebum occubuiſſe, amicum cognatumque ſuum: direptaſque diuitias, quae Raëptis eſſent, contemto Oboda, vt ad bellum ſuſtinendum inferiore, quoniam nec ipſe Syllaeus, nec Arabum exercitus adeſſet. Cum iſtiuſmodi verba faceret Syllaeus, et, vt inuidioſiorem redderet Herodem, illud etiam adiiceret, ſe eam profectionem ſuſcepturum non fuiſſe, niſi Caeſarem putaſſet daturum operam, vt cum omnibus omnes pacem haberent, neque, ſi ipſum ibi adeſſe contigiſſet, fauſtum Herodi bellum futurum fuiſſe; his verbis irritatus Caeſar, quaeſiuit ab Herodis amicis, qui aderant, et a ſuis, qui ex Syria venerant, hoc ſolum, an Herodes exercitum duxiſſet. id quidem eum illi fateri neceſſe habebant, Caeſar vero quam ob cauſam et quo pacto non auſcultaret, cum ille magis ira exardeſcebat, tum ſcripſit acerbius Herodi, et inter alia, literarum ſumma haec fuit: "Se eum aliquando "in amicis habuiſſe, nunc pro ſeruo habiturum." Syllaeus quoque ea de re ſcripſit ad Arabes. atque illi literis eius elati neque praedones elapſos dediderunt, neque pecuniam ſoluerunt, inſuper et paſcuis, quae Herodis erant et ipſi conduxerant, gratis vtebantur, quo-

νωμένῳ τῷ τῶν Ιουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Καίσαρος. ἐπιτίθενται δὲ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τῶν Ιδουμαίων φυγαδας κατεξανασάντες, καὶ λῃσηρίοις χρώμενοι μετὰ τῶν Αράβων, οἳ ἐλεηλάτουν τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ ἐπὶ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι τὰς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ηρῴδης δὲ ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβληκυίας αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἣν εἶχε διὰ Καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο τοῦ φρονήματος. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ἦν δ' οὖν ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, οἷος τε Σύλλαιος ἐμπερίως ἐλύπει, πιστευθείς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ρώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ μὲν γὰρ Οβόδας ἐτεθνήκει, παραλαμβάνει δὲ τὴν τῶν Αράβων ἀρχὴν Αἰνείας, ὁ μετονομασθεὶς αὖθις Ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπεχείρει διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχήν, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς περὶ τὴν αὐλήν, πολλὰ δὲ Καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὴ τὸν Ἀρέταν ἐπισείλαντα πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ἐπιστολὴν καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ἐπιστολὴ κατηγόρει Σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δῆλον, Οβόδαν τε Φαρμάκοις διαφθεῖραι, καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτόν, τάς τε τῶν Αραβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὥς ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέχειν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ιουδαίαν καὶ Αραβίαν ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδη, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προσεῖναι. τῶν γὰρ βασιλέων ὁ μὲν, ὅπως τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας· Ηρῴδης δὲ, ἐφ' οἷς ἠμύνετο τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν παρανομίας φέρειν ἠναγκάζετο. πέρας δ' οὐδὲν ὁρῶν τῶν περιεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ρώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δύναιτο μετριώτερον εὑρεῖν διά τε τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν Καί-

niam Iudaeorum rex esset Caesaris ira deiectus. Item Trachonitae, hanc occasionem nacti, in Idumaeorum praesidium consurgunt, atque vna cum Arabibus latrocinantes, qui Idumaeorum agrum populabantur, non solum lucri sed etiam vltionis causa miris modis in eos saeuiebant.

4. Herodes autem ista omnia ferre cogebatur, perdita, quam in Caesare habuerat, fiducia, et animum multo quam ante demissiorem gerebat. nam Caesar legationem missam ab Herode ob causae suae defensionem audire nolebat, eamque iterum venientem re infecta remisit. Itaque erat ex istis in magna solicitudine atque metu, et ei permolestus erat Syllaeus, tum quod ei crederetur, tum quod Romae esset, et eo tempore ad maiora spiraret. Nam Obodas quidem diem supremum obierat, Aeneas vero, mutato deinde nomine dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Caeterum Syllaeus eum per calumnias deturbare, regnumque inuadere nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multasque Caesari promittens. Aretae quoque Caesar succensebat, quod regnum vsurpasset, neque prius ad se scripsisset. Verum et ille literas cum muneribus ad Caesarem mittit, et in his auream coronam multa talenta pendentem: quibus in literis Syllaeum accusabat, vt qui malus seruus esset et Obodam veneno sustulisset, quo etiam viuo rerum dominus fuisset, dum et Arabum vxores adulteraret, et pecuniam mutuaretur, vt imperium sibimet vendicaret. Caesar autem ne hos quidem legatos audire dignatus est, sed nullo accepto dono remisit. Iudaeae vero et Arabiae regna indies deterius se habebant, tam propter turbas, quibus agitabantur, quam quia nemo erat, qui ei malo mederetur. Nam duorum regum alter nondum certo rex erat; alter vero Herodes, quod semet vindicatum iuerit, Caesarem iratum habens, omnes contumelias perpeti cogebatur. Cum autem nullum finem videret malorum, qui eum circumsteterant, Romam iterum mittere decreuit, si quid aequius amicorum gratia et precibus apud Caesarem posset obtinere.

σαρα τὴν ἐντυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῄει Νικόλαος.

ΚΕΦ. ί.

Ὡς Εὐρυκλῆς τὰς Ηρώδε παῖδας διέβαλεν· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτὰς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψε. περὶ Συλλαίε ὑπὸ Νικολάε κατηγορηθέντος.

ΕΞετετάραχτο δὲ τὰ περὶ τὴν οἰκείαν καὶ τὰς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐχηκότας κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἠπείλησται τῇ βασιλείᾳ διὰ τῆς τύχης· ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον πύξήθη τότε παρὰ τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἀπὸ Λακεδαίμονος, ὢν ἄσημος τῶν ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ περὶ τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς ἑκατέραν αὐτῶν ἔχειν τε καὶ μὴ δοκεῖν, ἐπιδημήσας ὡς τὸν Ηρώδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνε λαβὼν, ταῖς εὐκαιρίαις τῶν ἐντεύξεων ἐπραγματεύσατο Φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς Αντιπάτρε, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια πρὸς τὸν Αλέξανδρον· Αρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκι διὰ σπουδῆς. ὅθεν καὶ τὴν Γλαφύραν ὑπεκρίνατο τιμᾶν· καὶ πολὺς ἦν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλεμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς διαβολάς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας ἀπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι Φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν Αλέξανδρον προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ περὶ ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος, ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν Αντίπατρον, ὅτι παρωθύμενος αὐτὰς τῆς τιμῆς τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατεσκευασμένε πρὸς μῖσος ἤδη τοῦ πατρὸς, μηδὲ συμπο-

Atque iſtam quidem legationem ſuſcepit Nicolaus Damaſcenus.

CAP. X.

Quomodo Eurycles Herodis filios ad ipſum calumniatus eſt: vtque eos in vincula coniecit pater, et de illis ad Caeſarem ſcripſit. De Syllaeo a Nicolao accuſato.

VErum res ſuae domi, filiorumque, qui multo magis in ipſum eo tempore exacerbati erant, valde turbari coeperunt. Omnino enim nec iam ante obſcurum erat, fortunam malorum, quae in homines cadunt, maximum et grauiſſimum regno ipſius minatam eſſe: tunc autem ingruebat et in maius creuit ex huiuſmodi cauſa. Eurycles quidam Lacedaemonius, honeſto loco natus, ſed homo nequam, voluptatibus et aſſentationi deditus, ita tamen tecte, vt non animaduerteretur, cum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei datis et maioribus acceptis, vrbanitate ſua ſeſe in intimam regis amicitiam inſinuauit. Antipatri quidem hoſpitio vtebatur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat; vt qui ſe Archelao Cappadociae regi familiariſſimum eſſe dictitaret. ideoque Glaphyrae honorem ſe praebere ſimulabat: atque in eo totus erat, vt omnes clam coleret, et quae dicerentur et fierent ſemper obſeruabat, vt ita calumniis retineret hominum beneuolentiam. Poſtremo id conſequutus eſt, vt, cum ſe in familiaritatem alicuius dedidiſſet, eius amicus eſſe videretur; quod ſi alium frequentaret, id eius gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, vt iuuenem, adeo ſibi conciliauit, vt ei perſuaſerit, ſe tuto poſſe ei querelas de iis, quae paſſus fuerat, concredere, id quod alii audebat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, vt pater ab ipſo alienatus eſſet, narrauitque ei cuncta de matre, itemque de Antipatro, quod is, ipſis ab honoribus repulſis, omnem ſibimet poteſtatem arripuiſſet. Atque iſta haud ferenda eſſe dicebat, praeſertim quod pater tantum in eos odium iam conceperat, vt cum ipſis, prout adiiciebat, nec

σίοις μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς, ἐφ' οἷς ἤλγει. τὰς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Αντιπάτρῳ τάτας ἀνέφερεν, λέγων μὲν, ὡς οὐκ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει τῶν πράγματος, καὶ φυλάττεσθαι παρακελευόμενος τὸν Αλέξανδρον. ὁ γὰρ ἁπαθῶς τάτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Αντίπατρος μὲν οὖν εὔνουν ὑπολαμβάνων ἐκ τάτων, μεγάλας αὐτῷ παρ' ἕκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη πείθει πρὸς τὸν Ηρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἦν τὴν Αλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος ἀπίθανος, ἀλλ' ὅτω διέθηκε τὸν βασιλέα, περιάγων αἰεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν Αρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων, τὸν Αλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγενῆσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας, ἀπῆει. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὁδὲ ἐν τῇ Λακεδαίμονι παυσάμενος εἶναι μοχθηρὸς, ἐπὶ πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεσεμνήθη τῆς πατρίδος.

β'. Ο δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν Αλέξανδρον καὶ τὸν Αριστόβυλον, ἀκύειν μόνου τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγενημένους αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις, ἐξεργάζετο, παρατηρῶν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν. Εὐάρατόν τε Κῶον Αλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον Ηρῴδης ἐλάμβανεν.

γ'. Επιγίνεται δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σκευωρουμένης αἰεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, ἄθλῳ τάτῳ προκειμένῳ, λέγειν τὶ περὶ ἐκείνων δυχερὲς, ὃ πρὸς τῆς τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματο-

conuiuia nec colloquia communicare ſuſtineat. Talia quidem ipſi, vt veriſimile erat, dolor ſuggerebat. Haec autem verba Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non illius gratia hoc ipſum ſe facere, ſed tanti eſſe momenti rem, vt tacere nequeat, quo illi ab Alexandro cauendum eſſe putet. neque enim ſingula illorum ſine affectu eum dicere, quin non obſcuram prae ſe ferre nocendi voluntatem. Iam vero Antipater, cum ex iſtis eum ſibi amicum opinaretur, ei ſaepe liberaliter largiebatur: et ad extremum perſuaſit, vt ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis, quae ſe audiuiſſe dicebat de Alexandri maleuolentia, verba faceret, non difficulter fidem inueniebat, atque ita regem affecit, orationis calliditate eum circumagens atque irritans, vt odium inexpiabile in filium ſuſciperet. id quod ea ipſa hora oſtendit. nam Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero cum iſta accepiſſet, et Archelaum Cappadociae regem adiiſſet, ei laudabat Alexandrum, ſeque ei in componenda cum patre pace magno vſui fuiſſe praedicabat. Hac arte Archelao etiam pecunia emuncto, antequam detegeretur malitia, diſceſſit. Et quidem Eurycles iſte, cum poſtea in Lacedaemone improbus eſſe non deſiiſſet, ob multa facinora a patria relegatus eſt.

2. Iudaeorum autem rex non vt ante ſatis habebat criminationes aduerſus Alexandrum et Ariſtobulum audire: verum etiam tam inteſtino in eos odio flagrabat, vt, ſi nemo criminaretur, ipſe ad criminandum induceret, omnia ſpeculando et explorando; et omnibus, ſi quid contra eos haberent, dicendi poteſtatem faciendo: ac perfecit, vt ei referretur, Euaratum Coum cum Alexandro conſpiraſſe. Et hoc quidem omnium libentiſſime audiuit Herodes.

3. Huc et maius quiddam contra iuuenes accedit, dum nouae ſemper in eos excogitantur calumniae, et omnes, vt ita dicam, certatim id agunt, vt graue aliquid de iis ad regem deferrent, quod pro ſalute ipſius facere videretur.

φύλακες ἦσαν Ηρώδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, Ιώκιμος καὶ Τύραννος. ἅτοι, προσκρούσαντος αὐτοῖς τῷ βασιλέως ἀπεωσμένοι, τοῖς περὶ Αλέξανδρον ἦσαν συνιπαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καὶ τὶ χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ, διακαρτερήσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι Φονεύειν αὐτὸς Ηρώδην Αλέξανδρος, ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων διώκων προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ τῦ ἵππου κατενεχθεὶς ἀναπαρείη ταῖς ἑαυτῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγενῆσθαι πάθος. ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἵππῳνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικύνηγον ἐξήλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Αλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα, κελεύοντος ἐκείνου.

δ'. Μετὰ τούτους ὁ Φερέτραρχος Αλεξανδρείᾳ ληφθεὶς ἐβασανίζετο· καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δέξασθαι τῇ Φερετρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι, τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ Φερέτριον. αὐτὸς μὲν ὖν ὐδὲν ὡμολόγησεν· υἱὸς δὲ αὐτῦ παρελθὼν ταῦτα ἔφη γενέσθαι, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν, ὡς εἶναι εἰκάσαι τῆς Αλεξάνδρου χειρός. "Τελέσαντες, σὺν Θεῷ εἰπεῖν, ἃ προεθέ-"μεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πειράθητε, καθὼς "ὑπέσχεθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ Φερετρίῳ." μετὰ τοῦτο τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν Ηρώδης οὐκέτι ἐνδοιασίμως εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. Αλέξανδρος δὲ Διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Αντιπάτερον κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς· ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ἅτως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν Ιεριχοῦντι κατηγορεῖντας τῶν παίδων· καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. ὠρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ Αλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρῆκατο, διὰ Πτολεμαῖον καὶ Φερώρα τὸ

Erant Herodi satellites duo, qui propter corporis fortitudinem et proceritatem habebantur in pretio, videlicet Iucundus et Tyrannus. Ii, offenso rege depulsi, cum Alexandro equitabant, et, quoniam homines exercitati essent, erant in honore, et auri aliquantum, aliaque dona accipiebant. Quapropter rex eos statim suspectos habuit, et in quaestionem vocauit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixerunt, Alexandrum sibi persuadere voluisse, vt Herodem in venatione feras persequentem occiderent. facile enim confingi posse, equo delapsum suismet venabulis transfixum esse. nam et ante paene simile quiddam ei acciderat. simulque indicauerunt aurum in equili defossum esse, et venatorum praefectum conuiceruntsibi regia venabula, et Alexandri aulicis arma, ipsius iussu, dedisse.

4. Post hos comprehenditur et torquetur praefectus praesidii Alexandri: quippe accusatus, promisisse adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quae in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem praefectus nihil confessus est: sed prodiit eius filius, et ita esse dixit; literasque tradidit scriptas, vt videbatur, manu Alexandri, in hanc sententiam: "Perfe-"ctis, si Deus voluerit, omnibus, quae instituimus, venie-"mus ad vos: sed date operam, sicut promisistis, vt nos "castello recipiatis." Post hanc schedam non dubitabat Herodes, quin insidiae sibi a filiis paratae fuerint. Alexander autem dicebat, manum suam a Diophanto notario assimulatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effictam. Erat enim Diophantus assimulandarum literarum peritissimus; tandemque alias simulasse conuictus morte poenas dedit.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quaestio, produxit rex Hierichunte ad populum, vt accusarent pueros: atque illos quidem multi lapidibus obrutos necarunt. cum vero idem Alexandro et Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem ne fieri prohibuit rex, per Ptolemaeum et Pheroram

πλῆθος ἀνασείλας. ἦν δὲ Φυλακὴ καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῄει μὲν ὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἦ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν Ἀριστόβουλος, ἐκ βαρυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτῦ τιτθίδα καὶ πενθερὰν συναλγεῖν αὐτῷ ταῖς συμφοραῖς καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πειθόμενον, "ὦ γὰρ, ἔφη, καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, διαβεβλημέ-"νῃ Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τἀνθάδε προ-"μηνύειν"; τούτυς ἐκείνη ταχὺ μάλα τὰδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ, ὡς ἔτι καταχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει, καὶ διασήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ἐπὶ τῷ πατρὶ ταῦτα γραψαμένυς ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφυσιν, ἐπιβυλὴν μὲν ὅτε νοῆσαι κατὰ τοῦ γεγεννηκότος, οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμῷ δὲ ἐπιβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, ὑπόπτυ καὶ δυχερυῦς ὄντος αὐτοῖς τῦ βίυ.

ε'. Κατὰ τῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβευτῦ παρὰ Ἀρχελάυ, Μήλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῶν ἐκείνυ, βυλόμενος Ἡρώδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν Ἀρχελάυ πρὸς αὐτὸν, ἐκάλει τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπυ καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "πρὸς Ἀρχέλαον, ἔφη, "κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν· ἀλλ' ὐδὲν "ὅτε ἄτοπον ὅτε δυχερὲς ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τῦ πατρὸς, "ὐδὲ ὅσα συνεσκεύασαι κακοηθείᾳ τῶν ἐναντίων ἀληθὲς εἶ-"ναί τι τύτων. βλέσθαι δὲ ἀνεταζειν καὶ τὰς περὶ Τύρεν-"νον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν, ἀλλὰ καὶ τύτυς ἀπολέσαι "θᾶττον, Ἀντιπάτρυ τῷ πλήθει τὰς ἰδίας ἐγκαθιστάντος "φίλυς.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε Μήλαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάυ, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῆς, εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ἐπιβυλὴν Ἡρώδυ γιγνομένων. ὡς δὲ ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτην ἰδῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν,

populi impetum reprimendo. at pueros ita concludendos cuſtodiendoſque curauit, vt eos adiret nemo, cunctaque eorum facta et dicta obſeruarentur. Et nihil omnino a condemnatis differebant infamia et futuri metu. Eorum autem alter Ariſtobulus tantum animi dolorem concepit, vt Salomae amitae ſocruique ſuae perſuadere tentauerit, vt ipſius calamitatem acerbe ferret, eumque odio haberet, qui ſe eo perduci ſineret. "Etenim nonne tu quoque, in-"quit, in mortis periculo verſaris, cum omnia, quae hic "fiunt, Syllaeo ſpe coniugii detegere dicaris"? Haec verba illa protinus Herodi fratri narratum it. Ille vero, vt qui non amplius ſemet cohibere potuerit, eum ſine vlla cunctatione conſtringi iubet, et vtrumque ab altero ſeparatum ſcripto prodere quicquid mali in patrem commiſiſſent. Illi vero, quoniam ita ipſis mandatum eſſet, ſcribunt, ſe in patrem inſidias neque cogitaſſe neque ſtruxiſſe: fugam autem adornaſſe, idque vi coactos, quia ſuſpectam moleſtamque vitam degerent.

6. Eo tempore, cum veniſſet ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, vnus ex illius dynaſtis, volens Herodes ei oſtendere Archelai in ſe maleuolentiam, Alexandrum vinctum acciuit ad ſe, et ex eo iterum quaeſiuit de fuga, quonam et quo pacto diſcedere decreuiſſent? Ad quod reſpondit Alexander: "ad Archelaum, qui ſe in-"de Romam eos miſſurum promiſiſſet: verum in patrem "nihil quidem ſceleris aut maleficii conatos ſuiſſe, neque "eorum, quae ipſis ab aduerſariis malitioſe imponerentur, "quicquid verum eſſe. voluiſſe etiam ſe, vt de Tyranno "et illo altero circumſpectius haberetur quaeſtio, ſed illos "celerius periiſſe, auctore Antipatro, qui amicos ſuos inter "multitudinem ſummiſiſſet.

7. Haec eo dicente, iuſſit Herodes, vt Melas et Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur; et ex ea quaereretur, ecquid inſidias Herodi ſtructas ſciret. Quo vt ventum eſt, Glaphyra, ſimulac vinctum conſpexit Alexandrum, caput ſibi percuſſit, animoque con-

καὶ καταπληξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ἦν δὲ καὶ τῷ νεανίσκῳ δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων οὐδυνηρά τις θέα, μέχρι πλείονος ἠδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πράττειν δυναμένων. ὀψὲ δὲ τοῦ Πτολεμαίου, τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, Φράζειν κελεύσαντος, εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ σύνοιδεν αὐτῷ· "τί δὲ οὐκ ἄν, ἔφη, συνέγνω τῆς "ψυχῆς ἐμοὶ συεργομένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων;" ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν, "ὡς συνειδείη μὲν ἠδὲν ἄτο- "πον· εἰ δὲ Φέροι πρὸς σωτηρίαν τὴν ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐ- "τῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν." ὁ δὲ Αλέξανδρος, "ἀσεβὲς μὲν ἠδὲν, εἶπεν, ἠδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν ἃς ἤκουσα ἔχρην, "ὅτε αὐτὸς ἐνενόησα, ὅτε σὺ ἠδὲν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' Ἀρ- "χέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ρώμην." ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ηρώδης, Αρχέλαον ἐξελήλεγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας ὑπολαβών, δίδωσιν Ολύμπῳ καὶ Ουολομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν παράπλῳ μὲν Ελεούσῃ τῆς Κιλικίας προσχόντας, Αρχελάῳ τὸ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους, ὅτι τῆς ἐπιβουλῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ρώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνύσαντά τι Νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν Καίσαρα, δι- δόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τὸν ἔλεγχον, ὃν κατὰ τῶν νεανίσκων κατεσκευασμένον ἀπέστειλεν. Αρχέλαος μὲν οὖν ἀπε- λογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐσασίαζον, ἃ μὴν καὶ πρὸς Καίσαρα πέμψειν, ἠδὲ ἄλλο τι κατὰ δύσνοι- αν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.

η'. Εἰς δὲ τὴν Ρώμην ἀποκομισθέντες, ἔχόν τε καιρὸν ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ηρώδη. τὰ γὰρ περὶ τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγένετο, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθει μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ Αραβες δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες, ὑπονοησάντες ἐξ αὐτοῦ,

ſternata magnum triſtemque ploratum edit. Quin et iuueni manarunt lacrymae, atque iis, qui aderant, miſerabile adeo erat ſpectaculum, vt diu id, cuius cauſa venerant, dicere aut facere nequirent. Tandem vero cum Ptolemaeus (huic enim mandatum erat, vt illum duceret) iuſſiſſet dicere, ecquid ei factorum conſcia foret mulier; "qui potuit, "inquit, non conſcia eſſe, quae mihi ſit vel ipſa anima ca-"rior, et communes mecum natos habeat?" Ad haec quidem illa exclamauit, "nullius ſe malae rei conſciam: ſed "tamen, ſi eius vtilitas poſtulet, vt aliquid vel contra ſe-"ipſam mentiatur, omnia confeſſuram." Tum Alexander, "ſcelus quidem, inquit, nullum eorum, quae ſuſpi-"cantur, quos minime omnium decebat, neque ego cogi-"taui, neque tu noſti, niſi quod ad Archelaum nos reci-"pere decreueramus, et inde Romam." Iſta etiam illa fatente, Herodes, ratus Archelaum maleuolentiae in ſe conuictum eſſe, dedit Olympo et Volumnio literas, iuſſitque, vt inter nauigandum ad Eleüſam Ciliciae inſulam appulſi Archelao ſcriptum de his redderent, et, poſt expoſtulationem, quod inſidiarum particeps cum filiis ſuis fuiſſet, recta inde Romam nauigarent. et ſi quid illic a Nicolao expeditum inuenirent, adeo vt Caeſar ipſi non ſuccenſeret, literas ei et teſtimonia traderent, quae contra adoleſcentes parata mittebat. Caeterum Archelaus ſeſe purgabat, de ſuſceptione quidem iuuenum confitendo, quod e re illorum ipſorum eſſet patriſque, ne quid praeterea durius in eos ſtatueret, dum illis ſuccenſeret ob ea, quorum ex ſuſpicione orta eſſet diſſenſio; non tamen miſſurum fuiſſe ad Caeſarem, neque aliud quidquam ex ſua in illum maleuolentia iuuenibus promiſiſſe.

8. Cum autem Romam peruenissent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Caeſari, quod eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum ſe habuit. Quamprimum Romam venit et in palatium profectus eſt, viſum eſt ei non ſolum id agere, cuius cauſa venerat, verum etiam Syllaeum accuſare. Nam Arabes, priuſquam cum iis colloqueretur, aperte inter ſe diſſentiebant, quorum nonnulli cum ſe a Syllaeo ſub-

καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἀπάσας ἐμήνυον, καὶ τῶν Οβόδα ὡς διαφθαρέντων πλείστων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες. ἦν γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόστασιν ὑφῃρημένα, διὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ Νικόλαος ἐπιτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημένην, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς Ηρῴδῃ ποιῆσαι Καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν· ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου, γενήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ηρῴδου λέγειν. συνεστώτων οὖν ἐπ' ἀλλήλους καὶ δοθείσης ἡμέρας, Νικόλαος, παόντων αὐτῷ τῶν Αρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ Συλλαίου, "τήν τε τοῦ Βα-"σιλέως ἀπώλειαν λέγων καὶ πολλῶν Αράβων, χρήματά τε "ὡς εἴη δεδασμισμένος ἐπ' ὠδὲν ὑγιὲς, καὶ μοιχείας ἐξελέγ-"χων, ὐ τῶν ἐν Αραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ρώμῃ γυ-"ναικῶν· προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξανασῆσαι Καί-"σαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ηρῴδῃ πεπραγμέ-"νων." ὡς δὲ ἦκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καῖσαρ ἐξεῖργεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ηρῴδου λέγειν. "ὡς ὐ στρα-"τιὰν ἤγαγεν εἰς Αραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους "ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν "διαπάσας." πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, "ὑπὲρ τούτων, ἔφη, "καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν ὐ "γέγονεν, ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἦν χαλεπώτερον ἐπ' "αὐτοῖς φέρειν." πρὸς δὲ τὸ παράδοξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον εἰπεῖν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἦν προσγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προθεσμίας παρελθούσης ῥᾴδια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, "τὴν μὲν στρατιὰν ὐ στρατιὰν ἐλέγειν, "ἀλλ' ἐπὶ δικαίαν τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ "μηδὲ ταχὺ ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ, "πολλάκις μὲν ἐπὶ Σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ Ουολάμνιον τοὺς "τῆς Συρίας ἡγεμόνας· τελευταῖον δὲ, ἐν Βηρυτῷ τούτων "ἐναντίου Συλλαίου τὴν σὴν τύχην ἑπομόσαντος, ἢ μὴν ἐντὸς

duxiſſent, ad Nicolaum ſe applicuere, facta omnia iniuſta ei indicantes, manifeſtiſque indiciis oſtendentes, eum multos ex Obodae hominibus interfeciſſe. cum enim diſceſſionem feciſſent, ſubreptae erant literae, quibus ipſum redarguebant. Quam rem ſibi valde opportunam videns Nicolaus, ea vtebatur ad id, quod ſibi agendum erat, modis omnibus ſtudens, vt Cæſarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim ſciebat, ſi vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; ſin Syllaeum accuſare conſtitueret, fore, vt occaſio ſibi daretur Herodis cauſam melius agendi. Conteſtata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adſiſtentibus ſibi Aretae legatis, et alia Syllaeo obiiciebat, "et quod regi ſuo Ara-"bumque multis perniciem attuliſſet, quodque ad pertur-"bandum ſtatum pecunias mutuo ſumſiſſet; eum etiam ar-"guebat mulieres corrupiſſe, tam Romae, quam in Arabia; et, quod maximum eſſet, adiiciebat, Caeſarem alienaſſe, "quod ipſum nihil veri de geſtis ab Herode docuerit." Vbi autem ad hunc locum ventum eſt, eum interpellabat Caeſar, iubens hoc vnum diceret de Herode, "annon ex-"ercitum in Arabiam duxiſſet, et bis mille et quingentos "homines illic occidiſſet, et direpto agro abduxiſſet capti-"vos?" Ad haec Nicolaus, "de his ſe vel maxime, aie-"bat, docere poſſe, haec partim nihil habere veri, par-"tim non ita facta, vt tute intellexiſti, nec vt ob ea me-"rito ſuccenſere Herodi debeas." His praeter opinionem auditis, et Caeſare attentiorem ſe praebente, cum narraſſet de quingentis talentis mutuo datis, et de Syngrapha, in qua cautum fuerat, vt liceret Herodi, vbi dies praeſtituta ceſſiſſet, pignora capere ex vniuerſa Arabum terra, "hanc expeditionem non expeditionem eſſe dicebat, "ſed iuſtis de cauſis pecuniae ſibi debitae exactionem. ne-"que tamen huc feſtinanter decurriſſe Herodem, ne tum "quidem, cum formula cautionis id permitteret, ſed poſt "aditos aliquoties Syriae duces Saturninum et Volu-"mnium: denique, poſtquam apud Berytum his coram "Syllaeus per tuam fortunam iuraſſet, omnino intra tri-

"ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς "ἀρχῆς τῆς Ηρώδου πεφευγότας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντος "Συλλαίου πάλιν ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ηρώδην, κἀ- "κείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως "ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος, ὡς ἔτοι "τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ἐπιστρατείας τοιαῦτα. "καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ἐπιτρεψάντων μὲν τῶν σῶν "ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἠσεβημένα δὲ με- "τὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος. "τὰ δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαὶ "τῶν τὸν Τράχωνα κατοικούντων, τεσσαράκοντα τὸ πρῶ- "τον, εἶτα αὖθις πλείονες, τὰς Ηρώδου κολάσεις διαφεύ- "γοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Αραβίαν. τούτους ὑπε- "δέξατο Σύλλαιος ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ "χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν ληστῶν αὐτὸς "ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτους ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅρ- "κοις ἀποδώσειν κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν. "καὶ δύναιτο ἂν ἐκ ἐπιδείξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλέν τινα "τῆς Αράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ἀδὲ πάντας, "ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὕτως οὖν καὶ τοῦ τῆς αἰχ- "μαλωσίας ἐπιφθόνου συκοφαντήματος πεφηνότος, μέ- "γιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς "τὴν σὴν ὀργὴν αὐτῷ ποιηθέν. φημὶ γὰρ, ἐπελθούσης ἡμῖν "τῆς Αράβων δυνάμεως, καὶ τῶν περὶ Ηρώδην πεσόντος ἑνὸς "καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Νάκεβον τὸν στρατ- "ηγὸν αὐτῶν, καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν "ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, διχιλίους καὶ πεντα- "κοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.

θ'. Ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν Σύλλαιον ἐπιστραφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκρινεν, ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Αράβων. ἀποχημένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγινώσκοντο, καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι ληστήρια κατῃτιῶντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη Καῖσαρ, ὡς τῷ μὲν Συλ-

"gesimum diem se et nomen exsoluturum, et dediturum "qui ex ditione Herodis in Arabiam profugerant. et cum "horum nihil Syllaeus praestitisset, iterum ab Herode ap-"pellatos duces; cumque hi ei permisissent pignora cape-"re, vix tandem cum suis profectum in Arabiam. Equi-"dem hoc, inquit, est, quod tragice exaggerantes bel-"lum appellant, atque eiusmodi erat ista expeditio. At "quo modo bellum dicatur haec iuris persequutio, post "impetratam a ducibus a te datis veniam, idque ex prae-"scripto cautionis, post violatum et Deorum aliorum nu-"men et tui, Caesar, nominis maiestatem. Iam restat "dicere, quae ad captos homines pertinent. Cum Tra-"chonitae latrocinari coepissent, quadraginta primum, mox "etiam complures, ne ab Herode ad supplicium raperen-"tur, in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllaeus, et "omnium hominum in damnum aluit, locumque ad habi-"tandum dedit, immo et horum ex latrociniis quaestus par-"tem in se vertit. Eodem tamen iuramento spopondit, "hos se dediturum illa ipsa die, quae et pecuniae exsoluen-"dae erat praestituta. nec potest ostendere in praesenti "quemquam alium praeter hos ex Arabia abductum, ac ne "hos quidem omnes, sed qui latebras reperire nequibant. "Iam cum videris illud inuidiae plenum de hominibus ca-"ptis nihil esse nisi calumniam, rogo aliud, Caesar, cogno-"scas nequissimum figmentum et mendacium, quo vsus hic "est, vt te ad iram concitaret. Pro cognito enim affirmo, "cum in nostras partes irrupissent Arabum exercitus, et eo-"rum, qui Herodi parebant, vnus atque alter periissent, tum "demum, et non ante, sua tutante Herode, occubuisse Na-"cebum illorum ducem, et vna homines non supra XXV. "e quorum iste singulis centenos faciens, bis mille et quin-"gentos narrabat occisos.

9. Caesarem iam ante nutantem haec maxime commoverunt; et ad Syllaeum versus, iam manifestus irae, quaerit, quot Arabes interierint. Illo autem haerente, et male se edoctum fatente, lecta est rei creditae cautio, lectae et ducum literae, et ciuitatum querelae de latrociniis. Tandem eo perductus est Caesar, vt capitis quidem Syllaeum

λαίᾳ καταγνῶναι θάνατον, Ηρῴδῃ δὲ διαλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καὶ τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψεύδει λόγῳ περὶ ἄνδρα Φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν Σύλλαιος ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ἄτιμος κολασθησόμενος. Αρέτα δὲ ἐκ εὐμενὴς ἦν Καίσαρι, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκεῖνα καθ' αὑτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν Αραβίαν Ηρῴδῃ διδόναι· διεκώλυσε δὲ τὰ παρ' ἐκείνῳ πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ολυμπον καὶ Ουολάμνιον, συμενῆ Καίσαρα πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ηρῴδου τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ τὰς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. Καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλην προστιθέναι γέροντι, καὶ κακῶς πράττοντι τὰ περὶ τὰς παῖδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τὰς περὶ Αρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ἐπιτιμήσας, ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο, τῷ μὴ παρ' αὐτῆς τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐβεβαιώσατο.

ΚΕΦ. ιά'.

Ως, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ παρὰ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων Ηρῴδης· οἷά τε Τήρων, ἀμέτρῳ καὶ στρατιωτικῇ παῤῥησίᾳ χρώμενος, πέπονθε. περὶ τελευτῆς νεανίσκων, καὶ ταφῆς αὐτῶν ἐν Αλεξανδρείᾳ.

Ηρῴδῃ δὲ γράφει διηλλαγμένος ἐπί τε τοῖς παισὶν ἄχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι πατραλοίας ὄντας· αὐτῷ γὰρ ἐφῆναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νοθεύσαντα μηδὲν ἀνήκεστον διαπράττεσθαι. συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ρωμαῖοι, καὶ παραλαβόντα τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων Αρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι εἶναι ἐπιφανεῖς,

damnaret, Herodi vero conciliaretur, vt quem iam poeniteret eorum, quae calumniis inductus duriora ipsi scripserat; et Syllaeo hoc quoque exprobraret, sese eius falsis verbis adductum, vt in amicum veterem amicitiae officia exueret. In summa, remittitur Syllaeus iure functurus, et aes alienum soluturus, deinde afficiendus supplicio. Aretae autem parum amicus erat Caesar, quod per se, non exspectata ipsius voluntate, regnum arripuisset. Constituerat enim et Arabiam Herodi dare: sed huic rei obstiterunt literae; quas de pueris miserat Herodes. Nam cum Olympus et Volumnius placatum esse Caesarem audivissent, illico eis, prout iusserat Herodes, visum est, literas de filiis ei reddere et argumenta ad insidias illorum patefaciendas. Quibus lectis Caesar haud consultum putavit, alterum imperium et seni et cirea pueros laboranti addere. Itaque Aretae homines admisit: et eo ob id duntaxat reprehenso, quod temere feciſſet, non exspectando, dum regnum a se haberet, munera accepit et ei principatum confirmauit.

CAP. XI.

Quomodo Herodes, Caesaris permissu, Beryti in Iudicum assessu filios accusauit: quaeque Teron, immoderata et militari libertate vsus, passus est. De morte iuuenum et eorum sepultura in Alexandrio.

HErodi autem reconciliatus Caesar ad eum scribit huiusmodi verbis: "Dolere se vicem eius, qui tales haberet fi-"lios, oportereque in eos, si quid grauioris sceleris susce-"perant, vt parricidas animaduertere: se enim ei eius rei "potestatem facere. Sin nihil nisi fugam instituerant, "corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. Se "etiam suadere, vt ea de re iudicium haberet concilio in-"dicto apud Berytum, in qua Romani degerent, et aduo-"catis ducibus, et Cappadociae rege Archelao, omnibus-"que reliquis, quos sibi amicos et dignitate illustres putaret,

"μετὰ τῆς ἐκείνων γνώμης ὅ τι χρὴ διαλαμβάνειν." Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν. ὁ δὲ Ἡρῴδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, περιχαρὴς μὲν εὐθὺς ἐπὶ ταῖς διαλλαγαῖς ἐγεγόνει, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν εὐπρᾶττειν, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασὺν, οὔτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὑτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ἐπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐκαινοδόξει τὴν ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Ἀρχελάῳ χωρίς. ἐκεῖνον γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίᾳ παρατυγχάνειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.

β'. Γενομένων δὲ ἐν Βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε, τοὺς μὲν παῖδας, ἃ γὰρ ἠξίᾳ παράγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ Σιδωνίων εἶχε, Πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν, εἰ κληθεῖεν, παρασῆσαι. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλείστην δὲ ἀπεοικυῖαν ἢ πατὴρ ἐπὶ παισὶν εἶπεν. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ περὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς αἰτίας ἐτετάρακτο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνεδίδου σημεῖα, τούς τε ἐλέγχους οὐκ ἐκείνοις ἐπιτρέπων καταμαθεῖν· ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσιθεὶς, πατρὶ κατὰ παίδων ἀχθόμενα, καὶ τὰ γραφέντα δὲ αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων, ἐν οἷς ἐπιβουλὴ μὲν ἢ τις ἐπίνοια δυσσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη περιέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν. ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγένετο, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ περιὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ἐπιβουλῆς δι' ἐκείνων ἤγαγε, ἐπομνύμενος, ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο τῆς ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἶπεν, "ὅτι καὶ τῇ Φύσει, καὶ τῇ Καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι," προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, "εἰ τῷ κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ἐπιθοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας,

"eorum ſententiam in iudicio ferendo ſequeretur." Ita quidem Caeſar ad eum ſcripſit. Herodes vero, literis ad ipſum perlatis, laetitia ſtatim geſtiens exſultabat, tum quod Caeſar ſecum in gratiam rediiſſet, tum propter poteſtatem ſibi factam de filiis pro arbitrio ſtatuendi. Et neſcio, quo modo factum eſt, vt qui prius in ſecunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius, aut praeceps ferebatur ad filiorum interitum, nunc rebus ſuis in melius mutatis et fiducia fretus, nouo more laxauerit habenas odiis. Aduocauit itaque quos viſum eſt ad concilium; ſed Archelaum non aduocauit: noluit enim, vt is intereſſet ex ſuo in eum odio, aut quod vereretur, ne voluntati ſuae repugnaturus eſſet.

2. Poſtquam autem duces, atque alii, quos ab vrbibus accerſiuit, Berytum aduenerunt, filios quidem (nam in concilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine Platana, collocauit, prope vrbem, vt ſiſti poſſent, ſi forte vocarentur; ſoluſque per ſe in curiam ingreſſus, centum et quinquaginta virorum in conſeſſu vſus eſt accuſatione, non tam propter infortunium et neceſſitatem miſerabili, quam patri filios criminanti valde indecora. Nam vehemens erat, et in crimine demonſtrando turbidus, et maxima furoris et agreſtis immanitatis prae ſe ferebat indicia; non permittens aſſeſſoribus, vt argumenta ponderarent atque perpenderent: ſed, haud conuenienter patri contra filios, ipſe ea tuens atque defendens, et quae ab illis ſcripta erant legens, in quibus nihil inſidiarum inerat, aut ſceleris, quod machinati fuerant, ſed tantum cogitatam fugam continebant, et maledicta quaedam in patrem contumelioſa, propter eius in eos maleuolentiam. Ad quae vbi ventum eſt, exclamabat etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac ſi de inſidiis confeſſi fuiſſent, iurans ſe vitam amittere maluiſſe, quam talia audire. Poſtremo autem, cum dixiſſet, "ſe tum iure naturae, vtpote pa-"trem, tum permiſſu Caeſaris poteſtatem habere," addidit et legem patriam, quae iuſſit, "vt, ſi parentes filio "accuſato manus in caput imponant, neceſſe habeant cir-

"ἐπάναγκες εἶναι τοῖς περιεσῶσι βάλλειν, καὶ τοῦτον ἀπο-
"κτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι
"καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρί-
"σιν· ἥκειν μέντοι, δικασὰς μὲν οὐχ ὅτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς
"ἐκ τῶν παίδων ὀλίγα πάθοι, συνοργισθῆναι δὲ καιρὸν ἔχον-
"τας, ὡς οὐδενὶ καὶ τῶν πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιού-
"της ἐπιβουλῆς ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον, ὡς ἐπιεικείας καὶ διαλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην αἰδημονεστάτην περισάσει χρώμενος. ἔφη γὰρ ὑπαδικάζειν μὲν τῶν Ἡρώδου παίδων, κτείνειν δὲ οὐκ οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τοῦ πάθους μείζο-
"νος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δεδυσύχηκε." μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἶπόντο γὰρ αὐτῷ τρεῖς ὄντες πρεσβευταὶ, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφήναντο. Οὐολούμνιος δὲ ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ὅτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῶν ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ἐπὶ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς Τύρον, καὶ τῷ γε Νικολάῳ πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπυνθάνετο, προδιηγησάμενος τὰ ἐν Βηρυτῷ, ἥντινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, "ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι
"τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθ-
"ειρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲν ἕτερόν σοι δο-
"κοίη, κολάζειν αὐτούς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώ-
"μῃ κεχρῆσθαι· εἰ δὲ ταναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρ-
"θωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ῥώ-
"μῃ τοῖς πλείοσι τῶν σῶν φίλων." καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συννοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

δ'. Ὡς δὲ ἦκεν εἰς Καισάρειαν, γίνεται λόγος εὐθὺς

"cunſtantes in eum lapides mittere atque ita eum occide-
"re. quod cum ipſe in ſua patria et regno facere potuiſſet,
"illorum tamen ſententiam exſpectaſſe: qui tamen eo non
"vt iudices (vtpote in tam manifeſtis inſidiis, quibus pa-
"rum abfuit, quin ipſe extrema paſſus fuiſſet a filiis), ſed vt
"irae ſuae adiutores opportune veniſſent, ac ſi par eſſet,
"nemini, quamuis remoto, negligendas eſſe eiuſmodi in-
"ſidias.

3. Haec loquuto rege, et iuuenibus ne ad cauſae quidem ſuae dictionem introductis, aſſeſſores, cum eum iratiorem eſſe percepiſſent, quam vt ad aequitatem aut concordiam perducere poſſent, poteſtatem ei confirmarunt. Et primus quidem Saturninus, vir conſularis, et magnae auctoritatis, ſententiam protulit moderatiſſimam cum pietatis adiuncto. dicebat enim, "ſe damnare quidem Hero-
"dis filios, non vero iuſtum cenſere, vt morte multentur,
"vt qui ipſe filios haberet, cum maius eſſet hoc ſuppli-
"cium, quam omnia, quae ab ipſis accidere mala potuiſ-
"ſent." Deinde Saturnini filii (nam tres vna ſecum legatos habebat) eandem ſententiam ſequuti ſunt. Sed Volumnius e contra morte plectendos pronunciabat, qui ſe in patrem tam impie geſſiſſent. In eadem deinceps iuit maxima pars reliquorum, adeo vt nil aliud crederetur, quam capite damnatum iri iuuenes. Moxque illinc Tyrum proficiſcitur Herodes, pueros ſecum ducens: et Nicolaum ad ſe Roma reuerſum interrogat, poſtquam ei acta Beryti narrauerat, quaenam fuerit amicorum ſuorum, qui Romae eſſent, de pueris ſententia. Cui ille reſpondit: "vi-
"deri eis impios quidem eſſe filiorum in te conatus, debe-
"re tamen eos a te vinculis cuſtodiaque teneri. poſtea, ſi
"ſeuerior ſententia placuerit, morte poſſe puniri, ne ira-
"cundia magis, quam ratione, vſus eſſe videare: ſin mitiora
"malis, poſſe abſolui, ne in immedicabile infortunium in-
"cidas. Haec ſunt, quae plerique omnes amici tui Romae
"degentes cenſent." Tum ille, cum aliquamdiu in tacita cogitatione fuiſſet, Nicolaum ſecum nauigare iuſſit.

4. Vbi autem Caeſaream ventum eſſet, coeperunt ſta-

ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, ποῖ ποτε χωρήσειε τὰ κατ' αὐτὸν ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆει πάντας δέος ἐκ παλαιῶν καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν εὐδυχέραινον· ἐκ ἦν δὲ ὅδε εἰπεῖν τι προπετὲς, ἅτε ἄλλου λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἕλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῶ πάθους ἔφερον. εἷς δὲ αὐτῷ πάλαι στρατιώτης, ὀνόματι Τήρων, υἱὸς αὐτῶ καθ' ἡλικίας ὄντος Ἀλεξάνδρου φίλος, πάντα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει, καὶ βοῶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπαρακαλύπτως λέγων, "ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ἐκ τῶν "ἀνθρώπων ἀνῃρημένον εἴη, κρατεῖη δὲ τὰ ψεύσματα καὶ "ἡ κακοήθεια, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγει τοῖς πράγμασιν, "ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς "ἁμαρτάνουσιν." τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μὲν ἐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ εὔλογον ἐκίνει πάντας, ἐκ ἀνάνδρως αὐτῶ πρὸς τὸν καιρὸν ἰσαμένω. διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπ' ἐκείνω λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἀσφαλὲς ἐν τῷ σιγᾶν προορώμενοι, τὴν ἐκείνω παῤῥησίαν ὅμως ἀπεδέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο πάντα ὀντινοῦν ὑπὲρ αὐτῶ λαλεῖν.

ε'. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης παῤῥησίας ὡσάμενος, μόνος μόνω λέγειν ἠξίω· καὶ συγχωρήσαντος, ὃ δυνάμενος, εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, διακαρτερεῖν ἐπὶ τοιούτω πά- "θει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν δὲ σοὶ, "καὶ συμφέρουσαν, εἰ λάβοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, πρόκει- "να τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας. ποῖ ποτε ᾤχοντό σε, καὶ πεπτω- "κασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ Φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ περιττὸς ἐκεῖ- "νος νῶς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς δὲ ἡ τῶν "φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κρίνω δὲ, ὅδε παρόντας αὖ- "τοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ περιορῶσι τοιοῦτον μῖσος ἐπὶ "τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δὲ ὅ σκέψῃ, τί πρατ- "τόμενόν ἐστι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλέως σοὶ γυναικὸς γε-

tim vulgo de pueris loqui: atque per regnum eius ſuſpenſi tenebantur, cunctis, quo tandem res illorum euaſurae eſſent, exſpectantibus. metuebant enim omnes, ne propter inveteratum diſſidium immineret eis exitium, atque vicem illorum grauiter dolebant: tamen nec vocem vllam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat ſine periculo; ſed miſericordiam, quam de pueris habebant, clauſam tenebant, et tam atrox facinus dolenter quidem, ſed taciti ferebant. Vnus autem, nomine Tero, regis olim miles, qui filium habebat Alexandro aequalem atque amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipſe libere eloquebatur, et ſaepe palam in vulgus exclamare cogebatur, dicens, "interiiſſe veritatem, ſublatum ius ex hominibus, "vigere mendacium et malitiam, et tantam nubem rebus "inducere, vt a peccantibus ne maxima quidem mala in "homines cadentia cerni poſſent." Haec tam libere dicens, videbatur quidem non ſine periculo facere: ſed mouebat omnes aequitas rei, quod animoſe et fortiter ſe illis temporibus gereret. quapropter omnia, quae ille diceret, libenter omnes audiebant, vt ab eo dicta, et cum ſibi cauendum eſſe ſilentio prouiderent, tamen eius confidentiam collaudabant. nam tanti mali exſpectatio vnumquemque cogebat, quodcunque liberet, pro eo loqui.

5. Ille vero regem ipſum adiit audaciſſime, et ſolum cum ſolo colloqui velle dicebat: ac facta poteſtate: "Non poſſum, inquit, o Rex, diutius ferre "hanc animi anxietatem. Equidem audacem hanc con"fidentiam, ſed tibi neceſſariam et conducibilem, ſi "quid ab ea vtilitatis perceperis, meae vitae antepoſui. "Sanuſne es, aut vbi eſt excellens illud ingenium, "quo tot tantaſque res aſſequutus es? quae eſt iſta "amicorum cognatorumque ſolitudo? quos equidem, "quamuis praeſentes, nec cognatos nec amicos iudico, "qui tantum ſcelus in quondam felici regno perpetrari "ſuſtineant. Et tu non adſpicies, quid agatur? duos "iuuenes regina coniuge tibi natos, omni virtute orna-

"γεννημένῳ, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρως, ἀναμρήσεις, σεαυτὸν ἐν "γήρᾳ καταλιπὼν ἑῷ ἑνὶ παιδὶ καλῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς "αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις "κατέγνως θάνατον; οὐκ ἐννοήσεις, ὅτι καὶ τῶν ὄχλων ἡ σιω-"πὴ τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος· ἥ τε στρα-"τιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἕλεον μὲν τῶν ἀτυ-"χούντων, μῖσος δὲ τῶν ταῦτα διαπραττομένων ἐσχήκασιν"; ἦκεν τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ἀρχῇ μὲν ὑ παντάπασιν ἀγνωμόνως· ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀψαμένῳ τῶ Τήρωνος ἐναργῶς τῶ τε πάθους καὶ τῆς περὶ τὰς οἰκείας ἀπι-στίας. αὖθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμέτρῳ καὶ στρα-τιωτικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. τὸ γὰρ ἀπαίδευτον ἐξέπιπτε τῶ καιρῶ. ταραχῆς δὲ Ηρώδης ἐνεπίμπλατο, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τὰς διακειμένους στρατιώτας καὶ τὰς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, προσάττει τῶν τε ὀνομασθέντων ἅπαντας, καὶ τὸν Τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν Φυλακῇ.

ς'. Τούτῳ γενηθέντος, ἐπιτίθεται τῷ καιρῷ καὶ Τρύφων τὶς κυρεὺς τῶ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολ-λάκις ὁ Τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα, ξυρῷ τὸν λαι-μὸν ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις τοῖς περὶ Αλέξαν-δρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα συλ-λαμβάνειν κελεύει. καὶ μετὰ ταῦτα βάσανος ἦν τῶ τε Τή-ρωνος, καὶ τῶ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῶ κυρέως. διακαρτερεῖτός τε τῶ Τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακείμενον, ἔχοντα δὲ ἀδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς περὶ τὸν πάσχοντα δυχερείας πρᾶπτον, ἔφη "μηνύειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ παραιτήσεται διὰ "τῶ φράσαι τῆς βασάνου καὶ τῆς αἰκίας αὐτόν τε καὶ τὸν πα-"τέρα." δόντος δὲ πίστιν ἐπὶ τούτοις, ἔλεγεν, "ὡς εἴη συνθήκη "τις ἐπιθέσθαι δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν Τήρωνα. προσελ-"θὼν γὰρ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν "τι τῶν εἰκότων ὑκ ἀγεννὲς Αλεξάνδρῳ χαριζόμενον." ταῦτα μὲν ἓν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξαιρεῖται τὸν πατέρα τῆς ἀνάγκης,

"tiſſimos interficies, tuamque ſenectutem vni puero com-
"mittes, qui ſuſceptam de ſe ſpem male ſuſtinuit, et
"conſanguineis, quos ipſe toties iam capitis damnaſti?
"Nonne cogitabis vulgus ſilere, tamen peccatum videre,
"et facinus odiſſe: exercitumque vniuerſum, et maxi-
"me praecipuos, miſericordia commoueri erga infelices,
"odio erga infelicitatis auctores?" Audiebat rex iſta,
principio quidem non omnino intemperanter: ſed vbi
ſcilicet Tero facinus et domeſticorum perfidiam aperte
taxauit, commouit ſe rex. Et Tero e contra paulatim
modum exceſſit immoderata et militari libertate vſus,
nec tempus ſatis ſcite et commode cepit. Vnde ita tur-
batus eſt Herodes, vt, ea verba pro conuiciis magis
quam pro vtili admonitione ducens, vbi milites rem ae-
gre ferre et duces indignari audiuit, tam eos, qui nomi-
nati fuerant, quam ipſum Teronem in cuſtodia vinctos ad-
ſeruari iuſſerit.

5. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonſor, ar-
repta occaſione, regem adiit, eique nunciabat, Tero-
nem ſaepe ſibi perſuadere voluiſſe, vt regi barbam ton-
dens eum nouacula iugularet: ita principem locum apud
Alexandrum habiturus, et magna praemia conſequu-
turus. Haec loquutum iuſſit rex comprehendi: ac de-
inde de Terone et eius filio et tonſore quaeſtio habita
eſt. Cumque Tero perſiſteret, iuuenis patrem male
iam mulctatum, nec vllam ſpem ſalutis habere videns,
et quid futurum eſſet ex ſummis eius angoribus coni-
ciens, dicebat "ſe regi veritatem patefacturum, ſi fo-
"re polliceretur, vt et ipſi et patri tormenta et cru-
"ciatus remitteret." Vbi autem rex ei fidem dedit,
aiebat, "conſtitutum fuiſſe, vt Tero regi manum af-
"ferret; ac factu facile eſſe, vt ſolus ſolum aggrede-
"retur: quo perpetrato, ſi quid ei ſiniſtrum accidiſ-
"ſet, id honori fore, dum Alexandro gratificare-
"tur." Iſtis quidem ab illo dictis, patrem a neceſſi-

ἄδηλον, εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε κἂν παραγραφὴν νοήσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὐτῷ καὶ τῷ γεγεννηκότι.

ε'. Ὁ δὲ Ἡρῴδης, ᾠδὲ εἴ τι πρότερον ἐνδοιάσιμον ἦν αὐτῷ περὶ τὴν τεκνοκτονίαν, τότῳ τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ ὑπόνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ παρασχεῖν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῇ προαιρέσει. καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους, καὶ τὸν Τήρωνα σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ πρὸ ἐκείνου διελέγχοντι κυρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο· κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς παρατυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Ἀριστόβουλος, ἀχθέντες εἰς Σεβαστὴν, ἐπιτάξαντος τοῦ πατρὸς, στραγγάλῃ κτείνονται. τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς Ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τοῦ τε μητροπάτορος ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων.

ς'. Ἴσως μὲν ἂν οὐκ ἄλογον ἐνίοις καταφαίνεται, τρεφόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος αὔξηθῆναι, καὶ περαιτέρω προελθὸν ἀπονικῆσαι τὴν φύσιν. ἐπίσασις δὲ γένοιτο ἂν εἰκότως, εἴτε εἰς τὰς νεανίσκως ἀνοιστέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν, πρὸς αἰτίαν ὀργῆς ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ παρασκευάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ περιττὸν ὄντα περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι παραληπτέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βαλόμενον ἀκίνητον ἕξειν, ἢ καὶ τὴν τύχην πάντες εὐγνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐχηκυῖαν, ὅθεν καὶ πειθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῆς τοῦ γενέσθαι πάντως ἀνάγκης, καὶ καλοῦμεν αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς ᾠδενὸς ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον, ὡς νομίζω, πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κρίνειν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι, καὶ τὰς διαφθορὰς τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀνευθύνως ποιοῦντας· ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τῶν δὲ ἄλλων δύο, τὴν μὲν ἀπὸ τῶν παίδων μέμψηται ἄν τις αἰ-

tate redemit: neque ſcitur, verumne dixerit vi coactus, an id fecerit, vt a ſemetipſo et patre dolorem depelleret.

6. Herodes vero ſi vel minimam antea de filiis ſuis occidendis dubitationem habuerit, iam ei nullo in anima loco relicto, ſed eiectis omnibus, quae ſibi vel tantillum melioris conſilii ſuggerere poſſent, inſtitutum exſequi properauit. Cumque in coetu produxiſſet trecentos duces, in reos relatos, et Teronem cum ſuo filio, et tonſorem indicem, eos omnes accuſauit: atque populus, coniectis, quaecunque venerunt in manum, eos necauit. Alexander vero et Ariſtobulus, ducti Sebaſten, iuſſu patris ibi ſtrangulantur: et corpora noctu portantur Alexandrium, vbi ſiti erant maternus auunculus et multi ex maioribus eorum.

7. Et forſan quidem aliquibus minime mirum videbitur, odium inueteratum adeo creuiſſe, et eouſque proceſſiſſe, vt ipſam naturam vinceret. Merito autem dubitari poſſit, an adoleſcentibus eiuſmodi quid vitio vertendum, quod patri iuſtam illis ſuccenſendi cauſam dederint; ac deinde ita eum peruerſitate ſua irritarint, vt implacabilis euaderet: an quod ipſe adeo durus fuerit et ferreus, et tam in aliis rebus gloriae quam dominationis vehementer cupidus, vt neminem ſibi ſocium aſſumendum putaret, quod, quicquid ei placeret, firmum ratumque haberi voluerit: an quod dicendum fortunam vim obtinuiſſe, omni conſilio prudentiae licet pleno potentiorem; vnde et credere ſolemus, humanos actus a neceſſitate quadam praeſancitos eſſe, vt omnino fiant, eamque vim fatum vocamus, quod nihil ſit, quod illa non efficiat. Caeterum ſatis erit, vt arbitror, ſententiam hanc, quo refellatur, cum illa conferre, quae nobiſmet aliquid in agendo tribuit, nec prohibet, quo minus ſua cuique imputetur morum prauitas: quae iam olim ante nos ſapienter in Lege tractata ſunt. Ex duabus autem reliquis cauſis, ea, quae ad filios ſpectat, merito culpari

τίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ διαβολῶν ἠνείχοντο κατὰ τῦ πατρὸς, καὶ τῶν πραττομένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον ὐκ εὐμενεῖς ἦσαν ἐξεταςαὶ, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκρατεῖς δὲ λέγειν, εὐάλωτοι δὲ δι' ἀμφότερα τοῖς ἐπιτηρῦσιν αὐτὸς, καὶ πρὸς χάριν καταμηνύσιν. ὁ μέντοι πατὴρ, ὠδὲ ἐντροπῆς ἔοικεν ἄξιος φαίνεθαι τοῦ περὶ ἐκείνυς ἀσεβήματος, ὃς, ὅτε πίςιν ἐπιβυλῆς ἐναργῆ λαβὼν, ὅτε παρασκευὴν ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐτόλμησεν ἀπδκτεῖναι τὸς ἐξ αὐτῦ Φύντας, ἀρίςυς μὲν τὰ σώματα, καὶ περιποθήτυς πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, ὐκ ἀποδέοντας δὲ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, εἴ πυ θηρᾶν, ἢ γυμνάζεθαι τὰ πολέμυ, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων ἔδει. τάτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχεν, Ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἤρκει γὰρ, εἰ καὶ κατέγνω, καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν Ρωμαίων δύναμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὔτε ἐξ ἐφόδυ καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ δὲ ἀποκτεῖναι ταχὺ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος αὐτὸν πάθυς, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτυ. καὶ τῆς ἡλικίας ἔτι οὔσης σὺν γήρᾳ τοσῦτον ἐξήμαρτεν. ἢ γε μὴν παροληὴ, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην ὐκ ἂν αὐτῷ τινα Φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγέντα καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον· ἐν ἐπισάσει δὲ, καὶ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις δὲ μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον δὲ ὑποσῆναι καὶ διαπράξαθαι, Φονώσης καὶ δυσμετακινήτυ ψυχῆς ἀπὸ τῶν χειρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις, ὐκ ἀποχόμενος οὐδὲ τῶν περιλοίπων ὅσυς ἐδόκει Φιλτάτυς, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖθαι τὰς ἀπολλυμένας, τὸ δὲ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῷ μηδὲ ἐκείνων Φεισαμένῳ. διέξιμεν δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ἑξῆς ἀφηγύμενοι.

poteſt, tam ex iuuenili arrogantia, quam faſtu regio, quod calumniis in patrem auſcultarint, et in acta eius et vitam parum aequi inquiſitores fuerint; malitioſe ſuſpicaces, et linguae temperare neſcii, et ob vtrumque iis obnoxii, qui id egerunt, vt eos obſeruarent, et ad gratiam captandam Herodi omnia indicarent. Veruntamen, non eſt, vt pater iuſtam excuſationem inueniat ſuae in filios impietatis, qui omni re ad fidem certam inſidiis faciendam deſtitutus, nec aliud habens ad eos conuincendos huiuſmodi conatus in ipſius perniciem parati, ſuſtinuit ex ſe genitos interficere; forma egregia iuuenes, et ab alienigenis omnibus valde expetitos, quibus nihil ad ſtudia et exercitationes deerat, ſi aut venationi ſeſe dare, aut militiae muneribus vacare, aut pro re nata dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant peritique, praeſertim Alexander natu maior. Satis enim fuiſſet, etiamſi eos damnare libuiſſet, aut viuos in vinclis aſſeruare, aut procul a regno relegare, cum abunde tutus ageret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat, vt vel repentinum impetum aut vim apertam metueret. Tam cito autem eos occidiſſe, et vt impotenti affectui gratificaretur, quid aliud eſt, quam argumentum impiae licentiae; praeſertim quod adeo peccauerit, cum eſſet aetate prouectior. Quin et neque mora aut dilatio facit, vt ei quodammodo ignoſcatur. Nam vt quis repentino caſu perculſus et commotus ad atrocia facinora impelleretur, vtut graue ſit, ſaepe tamen ſolet accidere. Verum vt re perpenſa, cum ſaepe incitaretur et ſubinde cunctaretur, poſtremo tale quidpiam aggrederetur et perpetraret, ſanguinarii animi eſt et obſtinati in deterius. id quod et poſtea declarauit, dum nec reliquis parceret, quos cariſſimos habuerit: qui tametſi minus miſerabiles erant, quod iure merito perirent; ſimilem tamen exercuit crudelitatem, eo quod ab illorum caedibus non temperarit. Sed de his dicturi ſumus in ſequentibus.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.
Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ιθ'.

α'. Ως Αντίπατρος ἐμισεῖτο ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐδεήσετο τοῦ ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασι, καὶ τὸν πεπισευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

β'. Ως Ηρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνῖτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐκαθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Αράβων, Ζάμαριν Ιουδαῖον, ἐκ Βαβυλῶνος ὑποχωρήσαντα, καὶ ἐν Αντιοχείᾳ διατρίβοντα, μετεπεμψάμενος, ἐγκατῴκισεν αὐτῷ, καὶ ἐχρῆτο αὐτοῦ προβλήμασι πρὸς τοὺς Αραβας.

γ'. Ως Ηρῴδης τοῦ Αλεξάνδρου καὶ Αριστοβούλου τῶν υἱῶν αὐτοῦ παῖδας προσποιησαμένου, καὶ τὰς Φερώρα θυγατέρας μνηστεύσαντος αὐτοῖς, Αντίπατρος ὑπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας ματαιοῦσθαι τοὺς αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐθεράπευσεν Αντίπατρος τοὺς περὶ Φερώραν, βυλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβυλεύσαι τῷ πατρί. καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τὸ βασιλέως Σαλώμη, ἀρυφίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὡς Ηρῴδης παρήγγειλεν Αντιπάτρῳ, μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερώραν, μηδὲ ἀντέβλεπτον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. ὁ δὲ Φανερῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς, καὶ ταῦτα δὲ οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ηρῴδην.

δ'. Ως Αντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, παρακαλῶν αὐτοὺς γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας, ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μετὰ πολλῶν χρημάτων· καὶ πεισθεὶς Ηρῴδης ἐξέπεμψε τὸν υἱόν.

ε'. Ως Αντίπατρος ὑπεισε Φερώραν, ἵνα ἀνέλῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ηρῴδην φαρμάκῳ, δὸς αὐτὸς τὸ φάρμακον Φερώρᾳ. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ηρῴδης παρήγγειλεν τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ Φερώρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἣ ἀναχωρήσασα εἰς τὰς βασιλείας. ὁ δὲ δεμένης ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κἀκεῖ μετ' ὀλίγον τελευτᾷ.

ς'. Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀνειρηθέντος φαρμάκου. καὶ ὡς Ηρῴδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, κατεσκευασμένον ὑπ' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Αντιπάτρου, καὶ βασανίτας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβυλάς.

ζ'. Κατάπλους Αντιπάτρου ἐν Ρώμῃ πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ κατεγνωσθεὶς θάνατον ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κοιντιλίου Οὐάρου τοῦ τότε πεπισευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

η'. Προσβολὴ πεμφθεῖσα ὑπὸ Ηρῴδου πρὸς Καίσαρα περὶ Αντιπάτρου· καὶ ὡς Καῖσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτὸ θάνατον.

θ'. Περὶ τῆς Ηρῴδου νόσου καὶ τάσεως τῶν Ιουδαίων δι' αὐτήν· καὶ πόλεσις τῶν σεισμῶν.

ι'. Ως δόξαντος Αντιπάτρου Ηρῴδην τετελευτηκέναι, Αντίπατρος διελεχθείη τῷ σωματοφύλακι περὶ ἀφέσεως· καὶ διὰ τοῦτο Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

ια'. Ηρῴδης τελευτᾷ, καὶ διαθήκη τοῦ αὐτοῦ πρὸς Καίσαρα, καὶ μερισμὸς πρὸς τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ὡς Αρχέλαον βασιλέα ποιεῖ τῆς Ιουδαίας.

ιβ'. Επιστολὴ Ηρῴδου πρὸς τὸν τριτὸν, καὶ ἐκόσμησεν αὐτὸν δωρεᾷ, καὶ παρέκλησεν πίστιν πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Αρχέλαον.

ιγ'. Ταφὴ Ηρῴδου ἐν Ηρωδίῳ τῇ φρουρίᾳ, καὶ ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Αρχέλαον ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ ὡς Αρχέλαος τρισχιλίους αὐτῶν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δὲ ἤπλευσε πρὸς Καίσαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ηρῴδῃ εἰς Ρώμην, πιστεύσας τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τῷ Δβελλῷ Φιλίππῳ.

ιδ'. Ως Σαβῖνος ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρος ἐπίτροπος ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, βίᾳ αἱρῶν τὰ Ηρῴδου χρήματα καὶ φρούρια παρὰ τῶν Αρχελάου ἐπιμελητῶν. καὶ ὡς ἔπεισεν οἱ Αρχέλαου ἐπιμεληταὶ τὸν λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, καὶ πολιορκῆσαι τὸν Σαβῖνον καὶ τρατὸν αὐτοῦ ἐν τῷ Αντωνίᾳ. καὶ ὡς ταῦτα ἀκούσας ὁ Οὐάρος μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ βυσάμενος τὸν Σαβῖνον ἐκ τῆς πολιορκίας, τὰς αἰτίας τῆς τάσεως ἐκύλισε· καὶ καλῶς διατιθεὶς τὰ ἐν τῇ Ιουδαίᾳ ἔγραψε Καίσαρι, δηλῶν αὐτῷ τὰ πραχθέντα.

ιε'. Ως Καῖσαρ τὴν Ηρῴδου διαθήκην βεβαίαν ἐποίησε, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν· καὶ περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

ιϛ'. Καὶ ὡς κατηγορεῖται Αρχέλαος ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ νικήσας ἔλαβε τὴν βασιλείαν· καὶ βασιλεύσας μοιχηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐχωρίσθη εἰς Βιέννην, τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ μετέθηκε Καῖσαρ εἰς ἐπαρχίαν.

FLAVII IOSEPHI
LIBER DECIMVS SEPTIMVS.

Continet hic liber tempus annorum XIV.

1. *Quomodo Antipater genti vniuersae inuisus erat ob fratrum ipsius caedem: vtque ob hanc causam amicos, qui Romae erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriae praefidem, et duces, qui cum eo erant.*
2. *Quomodo Herodes rex, cum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Iudaeum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersiuit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque vsus est propugnaculo contra Arabes.*
3. *Quomodo Antipater, cum Herodes Alexandri et Aristobuli filiorum suorum filios sibi adsumsisset, eisque Pherorae filias despondisset, patri suasit, vt illos e contra filiis suis desponsatas daret. vtque Antipater Pheroram studiose colebat, eo animo, vt ipso ad insidias patri struendas vteretur. vtque Salome, regis soror, insidias sibi cognitas clam fratri narrauit. vtque Herodes Antipatro interdixit, ne ad Pheroram iret, neue arcani aliquid ei nunciares. atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris; id quod Herodem non latebat.*
4. *Quomodo Antipater ad amicos suos Romae degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent, vt ei suaderent, ipsum Romam ad Caesarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eo misit filium.*
5. *Quomodo Antipater Pherorae suasit, vt Herodem patrem suum pharmaco tolleret, quod ille Pherorae dederat. vtque Herodes rex praecepit fratri eius Pherorae, vt vxorem suam repudiaret, aut e regno discederet. cui ille libenter morem gessit, et in suam Tetrarchiam se recepit, vbi non multo post diem supremum obiit.*
6. *Pherorae vxor a Pherorae libertis accusatur occisi veneno mariti. vtque Herodes, inquisitione facta, pharmacum inuenit sibi a filio suo Antipatro paratum, et quaestione habita deprehendit Antipatri insidias.*
7. *Antipater Romam nauigans ad patrem venit. vtque a Nicolao Damasceno accusatur, et capitis damnatus a patre, et a Quintilio Varo, tunc Syriae praeside, in vinculis adseruatur, donec ea de re certior factus esset Caesar.*
8. *Legatio ab Herode ad Caesarem missa de Antipatro: vtque Caesar, accusatione audita, capitis eum damnauit.*
9. *De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: et quomodo puniti erant seditiosi.*
10. *Quemadmodum Antipater, cum ei crederetur mortuum esse Herodem, verba fecit ad custodem de liberatione e vinculis: quam ob rem patris iussu interimitur.*
11. *Herodis mors, et quaenam testamento leganit Caesari, qualisque facta erat diuisio in tres filios, et quomodo Archelaum Iudaeae regem constituit.*
12. *Herodis epistola ad exercitum, et munificentia erga milites, et cohortatio ad eos, vt fidem Archelao filio suo praestarent.*
13. *Sepultura Herodis in Herodio castello, vtque in festo seditionem mouit populus contra filium eius Archelaum: et vt Archelaus tria seditiosorum millia occidit, atque ipse cum fratre suo Herode Romam nauigauit ad Caesarem, regni cura fratri suo Philippo commissa.*
14. *Quomodo Sabinus Caesaris in Syria procurator Hierosolyma adscendit, vi contendens, vt sibi Herodis pecuniae et munitiones traderentur ab Archelai curatoribus. vtque curatores ab Archelao relicti populo suaserunt, vt arma caperent, et Sabinum exercitumque eius in Antonia obsiderent. et vt Varus, istis auditis, magna cum militum manu Hierosolyma adscendit, Sabinoque ab obsidione liberato in seditionis auctores animaduertit; ac deinde, rebus in Iudaea compositis, literis Caesari significauit res a se gestas.*
15. *Quomodo Caesar Herodis testamentum sanciuit, custodita eius filiis successione: et de falso Alexandro.*
16. *Et vt Archelaus a consanguineis suis coram Caesare accusatur, et illis superatis regnum accepit; cumque decem annos imperasset, accusatione iterum in eum instituta, Viennam relegatus est, quo facto regnum ipsius in prouinciam mutauit Caesar.*

ΚΕΦ. α'.

Ως Αντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐθεράπευσε τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασιν, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας. Περὶ Ηρώδου γάμων καὶ παίδων.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι δὲ, ἀραμένῳ τὰς ἀδελφὰς, ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τῶν ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα περιβεβληκότι, ἤ τι κατὰ γνώμην ἡ ἐλπὶς τοῦ αὔθις βίου ἦν. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τοῦ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ διὰ τὸ τῶν ἀδελφῶν μὴ ἐπικοινωνῆσαι, ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὕρισκεν τὸ τὴν βασιλείαν παραγενέσθαι· τοσοῦτο δ' ἐφύη τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος δὲ αὐτῷ καὶ τοῦδε χαλεποῦ, πλειόνως παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν, ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃς τὰ πάντα ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τοῦ οἰκείου ἀσφαλοῦς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγόμενον πραγμάτων. τοσοῦδε κίνδυνον ἐμνήστευσεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ὁ μὴν ἀλλὰ καὶ συνῆρχέ τε τῷ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν· καὶ ἐπιστεύετο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, οὐσίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ηρώδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδειχώς, ἀλλ' οὐκ ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦδε αὐτὸν περιέσπευδον ἀραί. ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ἐπὶ τὸν Ηρώδην ὁδοῦ ἴσαντο Αντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν διενοεῖτο, Ηρώδην δὲ αὖ καταφυγῆς, αἳ βοηθοῖεν αὐτῷ, τοῦ Αντιπάτρου φανερῶς πολεμίου καταστάντος. ὥστε μίσει μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔπραττε τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἀδελφῶν. τότε δὲ ἥπτετο μειζόνως τοῦ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς πράξεως. ἀποθνήσκοντος μὲν γὰρ Ηρώδου, βεβαίως αὐτῷ περιγενομένης τῆς ἀρχῆς· ἐξικνουμένου δὲ εἰς τὸ πλέον ἐπιζῆν, κινδύνων ἂν περισάντων ἐξαγγελτοῦ γενομένης τῆς πράξεως, ἧς συν-

CAP. I.

Quomodo Antipater genti vniuersae inuisus erat ob fratrum ipsius caedem, vtque ob hanc causam amicos, qui Romae erant, ingenti pecunia sibi conciliabat, atque etiam Saturninum Syriae praesidem, et duces, qui cum eo erant. De Herodis coniugiis et liberis.

ANTIPATRO autem, postquam fratres sustuliſſet, et patrem extrema nequitia et furiis illorum iniurias vlciſcentibus circumdediſſet, nihil ad ſpem, quam de reliqua vita conceperat, firmandam affulgebat. Nàm omni de imperio metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habiturus eſſet, tamen vt regnum adipiſceretur, opus arduum fore et impeditum ſentiebat: odium in ipſum tam inueteratum genti penitus inſederat. Cum autem et hoc ei graue eſſet et moleſtum, maiorem adhuc ſolicitudinem ei iniiciunt milites, animos ab ipſo alienos habentes, quorum ex fide pendet omnis regnantium ſecuritas, ſi quando gens ipſa nouarum rerum ſtudio teneatur. tantum periculi ſibi conflauit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum patre regnabat, nihil plane a rege diſcrepans: et maiorem apud eum auctoritatem habebat, benevolentia ſibi ex iis, ob quae periiſſe debuerat, firmiori conciliata, quaſi in Herodis ſecuritatem fratrum delator exſtitiſſet, non autem ex odio, quo illos proſequebatur et in primis patrem. tales ipſum agitabant dirae. Quae ſcilicet omnia Antipatro viam ſternebant ad Herodem ſubmouendum, id agenti, vt nemo eſſet, qui ipſum accuſaret de iis, quae perpetrare cogitabat, vtque Herodes perfugium non haberet aut auxilium, ſi Antipater ſemet hoſtem ei aperte profiteretur. Proinde ex odio in patrem factum eſt, vt fratribus inſidiaretur. Sed tunc longe magis ſtimulabatur coeptos conatus perſequi. ſcilicet quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus eſſet: ſin vero diutius viueret, magno in periculo foret, ne patefacto

θέτης γεγονὼς, πολέμου ἠνάγκασε τὸν πατέρα καταστῆναι. καὶ διὰ τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτελῆς ἦν τοῖς περὶ τὸν πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τῶν ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοῖς ἐπὶ Ρώμης φίλοις πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὖνους καθιστάμενος, πρὸ πάντων δὲ Σατορνῖνον, τὸν τῆς Συρίας ἐπιμελητήν. ὑποδέξασθαί τε ἦν ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τὸν Σατορνίνου ἀδελφὸν μεγέθει δώρων, ἃ ἐδίδου, καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τῶν περὶ τὸν Ηρώδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος. ψευσάμενός τε Φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἦν πεπιστεῦσθαι, καὶ μῖσος ἀράμενος ἐφ' οὕς τινας ἐπικρύψασθαι συνετώτατος. ὁ μὴν ἥπατά γε τὴν τιτθίδα, προκατανενοηκυῖαν ἐκ πλείονος αὐτὸν, καὶ μηκέτ' οἵαν ὄσαν παραλογισθῆναι, καὶ διὰ τὸ ἤδη παρασκευῇ τῇ πάσῃ ἀντιτεχνάσθαι αὐτοῦ πρὸς τὸ κακότροπον· καίτοι θυγατρὶ αὐτῆς συνῴκει θεῖος πρὸς μητρὸς Αντιπάτερ προνοίᾳ τῇ ἐκείνου καὶ διαπράξει, λαβὼν τὴν κόρην πρότερον Αριστοβούλῳ γεγαμημένην, τὴν γὰρ ἑτέραν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Καλλαίᾳ παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' ὀδὲν ἐπὶ τῷ μὴ κατανοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα ἦν ἡ ἐπιγαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδ' ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ ὑμεμισῆσθαι. τὴν δὲ Σαλώμην Ηρώδης, ἐσπουδακυῖαν Συλλαίῳ τῷ Αραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Αλεξᾷ συνοικεῖν, συμπρασσούσης αὐτῷ Ιουλίας καὶ πειθούσης τὴν Σαλώμην μὴ ἀνήναθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἔχθρα καθίσαιτο αὐτοῖς πρῶτος, ὁμωμοκότος Ηρώδου μὴ ἂν συνοῆσειν Σαλώμῃ, μὴ ὑποδεξαμένῃ τὸν Αλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο Καίσαρός τε ὄσῃ γυναικὶ τῇ Ιουλίᾳ, καὶ ἄλλως συμβουλευούσῃ πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὴν Αρχελάου θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ηρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Αλεξάνδρῳ συνοικησυῖαν, ἐκ τῶν αὐτοῦ τὴν προῖκα ἀποδούς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

β'. Ανέτρεφε δὲ αὐτὸς τῶν παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς· ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Αλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Αριστοβούλῳ δὲ ἐκ Βερνίκης τῆς Σαλώμης θυγατρὸς

facinore, cuius ipse auctor erat et machinator, patrem eo adigeret, vt hostis sibi fieret. Hac de causa nullis sumtibus parcebat, vt patris amicos demereretur, hominum in se odium abolere volens magnis beneficiis, praesertimque amicos, qui Romae erant, missione ingentium munerum sibi beneuolos reddens, et in primis Syriae praetorem Saturninum. Fore etiam sperabat, vt eorum, quae dono dedit, magnitudine sibi conciliaret Saturnini fratrem, iisdemque artibus et regis sororem, quae vni de praecipuis Herodis amicis nupserat. eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuscum versaretur, veram esse, quam simulauit, amicitiam, et ad odium, in quoscunque illud susceperat, dissimulandum callidissimus. Non tamen fallebat amitam, quae eum iampridem explorauerat, nec iam decipi poterat, praesertim quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum eius malitiae: quamuis auus maternus Antipatri Salomae filiam haberet in matrimonio, eam, quae antea nupserat Aristobulo, auctore et conciliatore nuptiarum Antipatro, nam alteram ex eius marito habebat Callaeae filius in vxorem. Sed nec affinitas haec effecit, quo minus perspecta esset eius malitia, sicut nec prior illa consanguinitas odium extinguere potuit. Salomen autem, quae Syllaeo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio iungi studebat, compulit Herodes, vt nuberet Alexae, operam suam ei praestante Iulia, et Salomae suadente, vt nuptias non detrectaret, ne apertae cum ipsa illi intercederent inimicitiae, vtpote quod iurauerit Herodes, nunquam se eam amaturum, nisi vellet sese nuptum dare Alexae. Atque paruit Iuliae, et quod Caesaris vxor esset, et quod praeterea vtilia admodum suaderet. Hoc ipso tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri vxorem, ad patrem remisit, eique dotem de suo restituit, ne quid esset inter eos controuersiae.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratissime (sustulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, et Aristobulus ex Bernice Salomes filia tres filios et duas fi-

ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο· καί ποτε παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων παραπησάμενος τὰ παιδάρια, καὶ τῶν υἱέων ἀνακλαύσας τὴν τύχην, ηὔχετο μηδὲν τοιόνδε παθεῖν τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν· αὐξηθέντας δὲ ἀρετῇ, καὶ συμφορᾷ τῇ δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι, ἃς ποιοῖτο. ἐνεγγύητό τε εἰς γάμον, ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥραν τὴν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν Αλεξάνδρου παίδων Φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δὲ Αριστοβούλῳ τὴν Αντιπάτρου, καὶ θυγατέρα τὴν Αριστοβούλῳ ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Αντιπάτρου, τὴν δὲ ἑτέραν τῶν Αριστοβούλῳ θυγατέρων, Ηρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ, γίνεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρός. πάτριον γὰρ ἐν ταύτῳ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἔπρασσε δὲ τὰς μνηστείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρφανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῶν διὰ τὴν ἐπιγαμίαν τὸν Αντίπατρον προκαλούμενος. Αντίπατρος δὲ γνώμῃ τῇ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν οὐκ ἔλιπεν καὶ πρὸς παῖδας αὐτοῖς γεγονότας. ἤ τε τοῦ πατρὸς σπουδὴ περὶ αὐτοὺς ἠρέθιζεν αὐτὸν, μείζονας ἔσεσθαι τῶν ἀδελφῶν προσδεχόμενον, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀνδρωθεῖεν, Αρχελάου συλλήψομένου τοῖς θυγατριδοῖς βασιλέως ἀνδρὸς, καὶ Φερώρᾳ τῷ υἱῷ λήψομένου τὴν θυγατέρα· τετράρχης δὲ καὶ οὗτος ἦν. ἐπήγειρεν δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον κακοτροπίας τῆς ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο οὖν διάλυσιν τῶν τῷ πατρὶ ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ τιθέμενος, εἰ προσλήψοιτο τοσῆσδε αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμεως. καὶ μετέπιπτεν Ηρώδης εἴκων δεήσει τῇ Αντιπάτρου, ὥστε αὐτὸν μὲν τὴν θυγατέρα Αριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τὴν Φερώρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν τοῦ γάμου τοῦτον κινεῖται τὸν τρόπον, ἄκοντος τοῦ βασιλέως.

γ'. Ηρώδῃ δὲ τῷ βασιλεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συνῴκουν ἐννέα γυναῖκες, ἥ τε Αντιπάτρου μήτηρ, καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Αρχιερέως, ἐξ ἧς καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἦν δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιαὶ σὺν αὐταῖς. καὶ ταῖσδε μὲν τέκνων οὐδὲν ἐφύη. ἦν δ' ἐν ταῖς γυ-

lias) et cum liberos aliquando, praesentibus amicis, in conspectum eorum dedisset, et filiorum fortunam deploraſſet, orabat, ne tale quidquam illorum liberis accideret, sed vt virtute aucti, insuper et aequi bonique scientia, gratiam pro educationis cura dignam rependerent. Sponditque in matrimonium, vbi ad id aetatis adoleuissent, Alexandri filio grandiori Pherorae filiam, Aristobuli autem filio Antipatri filiam; Aristobuli autem filiam vnam addicebat Antipatri filio, Aristobuli vero alteram Herodi filio suo, quem ex pontificis filia rex sustulerat. nam mos nobis est patrius eodem tempore plures habere vxores. Haec liberorum sponsalia faciebat rex pupillorum misericordia, vt eis Antipatri amorem ex affinitate conciliaret. Antipater autem non cessabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat. Patris etiam studium, quod in eos exstitit, vehementer illum irritabat, cui iam persuasum erat, illos fore potentiores ipsius fratribus, praesertim quod, cum forent adulti, Archelaus, vir regiae dignitatis, nepotibus auxilium laturus esset, et Pheroras, qui et ipse tetrarcha, pupillarum alteram filio suo coniugem accepturus. Quin et ipsum prouocabat, quod populus miseratione orbatorum parentis, odioque in ipsum malitiae in fratres reum, cuncta demum patefacturus esset. Itaque tentabat, vt patrem ad sua decreta rescindenda pertraheret, periculosum ducens, vt eos in societatem adscisceret, qui tanta essent potestate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus a sententia sua discessit, ita vt Antipater ducturus esset Aristobuli filiam, Antipatri vero filius Pherorae filiam. Et sponsalia quidem, inuito rege, in hunc modum mutantur.

3. Eo autem tempore Herodes rex vxores nouem habebat, videlicet Antipatri matrem; ac pontificis filiam, ex qua filium sustulit sibi cognominem, vt et fratris sui filiam et alteram sororis suae filiam, quae duae liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter vxores

ναξὶν καὶ τῶ Σαμαρέων ἔθνος μία, καὶ παῖδες αὐτῇ Αντίπας καὶ Αρχέλαος, καὶ θυγάτηρ Ολυμπιάς. καὶ ταύτην μὲν ὕστερον Ιώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδᾶς ὤν. Αρχέλαος δὲ καὶ Αντίπας ἐπὶ Ρώμης παρά τινι ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. Κλεοπάτρα τε Ιεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτῆς Ηρῴδης τε ἐγεγόνεισαν καὶ Φίλιππος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν Ρώμῃ τροφὰς εἶχεν. καὶ Παλλὰς δὲ ἦν ἐν ταῖς γαμεταῖς, Φασάηλον πεποιημένη αὐτῷ παῖδα· πρός γε μὴν ταύταις Φαίδρα καὶ Ελπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ρωξάνη καὶ Σαλώμη. τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτῶ θυγατέρας ὁμομητρίας τῶν περὶ Αλέξανδρον, ὧν περιεώρα Φερώρας τὸν γάμον, συνῴκισε τῷ μὲν Αντιπάτρῳ τῶ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ δὲ τὴν ἑτέραν· καὶ ἔτος Ηρῴδῃ ἀδελφῶ παῖς ἐγεγόνει. καὶ τῶτο μὲν Ηρῴδῃ τὸ γένος ἦν.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ζαμάριος Ιουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος, περὶ ἐπιβουλῶν Αντιπάτρου κατὰ Ηρῴδου· καί τινα περὶ Φαρισαίων.

Τοτε δὲ βουλόμενος πρὸς Τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην, πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, ἔγνω Ιουδαίους κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτῆ, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγγίονος ὁρμώμενος, ἐμβαλὼν ἐκ τῆ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ ἐπισάμενος ἄνδρα Ιουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξότας πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα κατὰ τύχας, ἐν Αντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατορνίνῳ τῆ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, Ουαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τῶτον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων, παρέξειν ὑπιχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ, ὡρίζετο δὲ αὐτὴ τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος πρόβλημα τὴν κατοίκησιν αὐτῆ κτᾶσθαι· ἀτελῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτὸς εἰσφορῶν ἀπηλ-

Samaritana vna, ex qua filios duos procreauit Antipam et Archelaum, et filiam nomine Olympiadem, quae postea Iosepho nupsit, regis fratris filio. Archelaus autem et Antipas Romae apud priuatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hierosolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem et Philippum; qui Philippus Romae educabatur. Porro in vxoribus erat etiam Pallas, quae ei Phasaëlum filium peperit. Praeterque illas habuit Phaedram et Elpim, ex quibus duas filias sustulit Roxanen et Salomen. Filias autem suas grandiores, Alexandri filii sui sorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recusarat, elocauit, alteram quidem Antipatro sororis suae filio, alteram vero Phasaëlo, qui et fratris sui filius erat. Atque haec fuit Herodis progenies.

CAP. II.

De Zamari Iudaeo Babylonio, de insidiis Antipatri contra Herodem; deque Pharisaeis nonnulla.

Eo autem tempore, cum vellet aduersus Trachonitas in tuto esse, statuit vicum, qui vrbi magnitudine non cederet, Iudaeis in medio condere, vt et suam terram contra irruptiones muniret, factoque e propinquo in hostes impetu, repentina incursione eos infestaret. Cumque intelligeret Iudaeum quendam e Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes essent ex equo sagittarii, et cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate forte traiecto, degere in Antiochia, quae est ad Daphnen Syriae, eique Saturninum, qui tum praetor erat, locum dedisse ad habitandum, nomine Valatha, hunc ipsum eiusque comites accersiuit, pollicitus sese ei terram daturum in praefectura Batanaea, quae Trachonitidi confinis est, eo animo, vt eius habitationem propugnaculum in hostes haberet: promisitque regionem vectigalibus immunem, vtque ipsi incolerent nullis

λαγμένως ἁπασῶν, αἳ εἰωθυῖαι ἐγκατοικεῖν, τὴν γῆν ἄπρακτον παραχόμενος.

β'. Τούτοις πειθὴς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ, λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην, Βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόβλημά τε ἦν ἅτος ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τὰς Τραχωνίτας, καὶ Ιουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνυμένοις διὰ θυσίας ἐπὶ Ιεροσολύμων, τῷ μὴ λῃστείαις ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν, οἷς τὰ Ιουδαίων θεραπεύεται πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τῷ ἐπὶ πᾶσιν ἀτελῶς, ἃ παρέμενεν αὐτοῖς Ηρώδου ζῶντος. Φίλιππος δὲ δεύτερος ἐκείνου, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτὰς ἐπράξατο. Αγρίππας μέντοι γε ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτὰς, ἃ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν Ρωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, τῷ μὲν ἐλευθερᾳ καὶ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ἐπιβολαῖς δὲ τῶν Φόρων εἰς τὸ πάμπαν ἐπίεσαν αὐτάς. καὶ τάδε μὲν ἡ καιρὸς ἀκριβώσομαι προϊόντος τοῦ λόγου.

γ'. Τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, ὃν ἐπὶ κτήσει τῆσδε τῆς χώρας Ηρώδης προσποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθούς· Ιάκειμον μὲν, ὃς ἀνδρεία γενόμενος ἐπιφανὴς ἱππεύειν συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τόσδε τοὺς βασιλέας. καὶ Ιάκειμος, ἐν γήρᾳ τελευτῶν, Φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὰς κατέλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρήσασθαι παρ' ὀντινοῦν ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς Αγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα· στρατιὰν δὲ, ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἅτος ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δοκήσειεν ἡγέμενος.

δ'. Ηρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Λυτίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσειε κυροῦν ἂν ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ἐπισχωρηκότος τε τῷ πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, ὡς καὶ πεφυκότερον κτᾶσθαι τὴν ἐπ' αὐ-

tributis obnoxii, quae pendi solebant, cum terram ab exactionibus liberam eis dedisset.

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata in ea castella aedificauit, atque vicum, quem Bathyram appellari voluit. Erat et iste vir praesidio tum incolis aduersus Trachonitas, tum Iudaeis, qui ex Babylonia Hierosolyma veniebant ob sacrificia, ne latrociniis eos vexarent Trachonitae; multique ad eum se receperunt, et vndique ii, quibus curae erant patria Iudaeorum instituta. Et facta est ea regio valde populosa, quod secure ageretur cum immunitate in omnibus, quae eis Herode viuente ita manserunt. Philippus vero, filius eius, principatum adeptus, pauca et non diu ab eis exegit. Caeterum Agrippa Magnus et filius eius ei cognominis eos etiam valde attriuerunt, tamen libertatem eis adimere noluerunt. A quibus Romani cum accepissent principatum, libertatis dignitatem etiam illis conseruarunt, sed tributis, quae imperarunt, in vniuersum eos oppressérunt. Et ista quidem suo tempore accuratius deinceps persequar.

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem possidendam accersit Herodes, moritur, postquam cum virtute vitam egisset, liberis egregiis post se relictis, et in his Iacimo, qui, fortitudine illustris, Babylonios suos ad equitandum instituit: atque turma horum virorum reges isti in satellites vsi sunt. Iacimus, cum senex esset, moritur, et Philippum filium reliquit, virum manu strenuum, et in caeteris ob virtutem supra alium quemcunque memorabilem. quare fidam ei amicitiam firmamque beneuolentiam praestitit rex Agrippa: et milites, quotquot rex alebat, ille ad militiae munera exercebat, et quocunque expeditionem facerent eos ducebat.

4. Cum autem Herodes in eo esset, quem dixi, rerum statu, omnia spectabant ad Antipatrum, neque ea, quibus aliis prodesset, rata faciendi potestate carebat, id quod et ipsi concesserat pater, bene sperans de eius bene-

τοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, διὰ τὸ ἄδηλος τῷ πατρὶ εἶναι κακηγόρων, καὶ ἐφ' οἷς εἶπεν πιστότατος. ἦν τε πᾶσι Φοβερὸς ὑφ' ὅτου ἰσχύι τῆς ἐξουσίας, ὡς τῷ κακοτρόπῳ τῷ προμηθεῖ· μάλιστα δὲ αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τῷ Ἀντιπάτρῳ περισοφίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιστάμενα τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδέλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πράσσειν τε ἐδέδει ἡν δίχα τῶν γυναικῶν ἐκπεριωδυκυίαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλαις εὔνοια συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτῆ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταυτὸν γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' ὀδαμινοῖς τισιν αἱ γνῶμαι διήλλασσον. ἀντίσπασμα δ' ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφή, περισκοπῶσα τ' ἐκ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ἡρώδῃ πρασσομένην εἰδυῖά τε, καὶ μηνύειν οὐκ ἀποτετραμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ἡρώδῃ πρασσομένην ὅσαν, ἐπινοοῦσιν, ὥστε Φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν σύνοδον, μίσους δὲ καὶ λοιδοριῶν εἰ καιρὸς προσποίησιν, καὶ μάλιστα Ἡρώδῃ παρατυγχάνοντος ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἔπρασσον ὅτως. ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ὡρμημένων, ὅτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλακτο αὐτή. πάντα δὲ ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλῶσα ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήριά τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκεί-"νου συντιθεμένων, κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλύσθαι. νῦν δὲ "τοὺς μὲν ἐκ τῶν πρώτων διαφόρους καὶ τὰ πάντα ἐπὶ βλάβῃ "τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔ-"νοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν Φι-"λίᾳ πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς

volentia et fide; adeo vt maiorem in eis poteſtatem ſibi vendicare auſus, quod patrem latebat eius nequitia et verbis facile fidem ab eo impetrabat, erat et omnibus formidabilis, non tam propter poteſtatis magnitudinem, quam propter verſutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, et ipſe viciſſim mirum in modum Pheroram, quem Antipater inſtructis in eum feminis callidiſſime irretiuerat. erat enim Pheroras vxori ſuae et ſocrui obnoxius et vxoris ſorori, quamuis eas peroſus propter iniurias filiabus ſuis virginibus illatas: ſed tamen ferebat, neque quidquam ſine his feminis facere poterat, quae hominem illaqueauerant, et aliae aliis, omnibus in rebus, quibus mutuo adiuuarentur, fideles erant. adeo vt eis eſſet Antipater addictiſſimus, tum per ſeipſum tum per matrem. eadem enim dicebant hae quatuor feminae. Sed exorta eſt inter Pheroram et Antipatrum diſſenſio ob nullius momenti cauſas. Eos quippe diſſociabat regis ſoror, quae iampridem rem totam explorabat, et cum eorum concordiam Herodi detrimentoſam eſſe ſciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum ſuam concordiam regi non placere cognoſcerent, vt quae ei in damnum cederet, cogitarunt palam non conuenire, ſed mutua interdum odia et conuicia ſimulare, praeſertim praeſente Herode, aut quopiam, qui id ei dicturus eſſet: ſecreto tamen coniunctiores fore, quam vnquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat, quod primum de eiuſmodi rebus inſtituerant, neque procul erat, cum eadem exſequi coepiſſent. Sed et omnia perueſtigabat, et fratri etiam in deterius aucta renuncians ei indicabat occultos congreſſus, et compotationes, et arcana conſilia, "quae, inquit, niſi in "perniciem illius ſtruerentur, quo minus palam fierent, ni"hil prohibuiſſe. Nunc vero qui coram diſſident et nihil "non conuiciorum iactant ad ſe inuicem laedendos, vbi ex "omnium oculis ſeſe abſtulere, beneuolentiam profiteri, et "cum ſecum verſentur ab arbitris remoti, amicitiae indul"gere, non refugientes a coniuratione de illis oppugnandis,

"ὡς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐσπουδάκοιεν." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὸ, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ὑ διακειμένῳ, ὑπονοιῶν καθισαμένων διαβολαῖς τῆς ἀδελφῆς. καὶ ἦν γάρ μόριόν τι Ιουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβώσει μέγα Φρονοῦν τὸ πατρίῳ νόμῳ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προσποιουμένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαῖοι καλοῦντα, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιπράσσειν, προμηθεῖς, κἀκ τοῦ πρόπτου εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπῃρμένοι. παντὸς γοῦν τοῦ Ιουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δι' ὅρκων ἢ μὴν εὐνοῆσαι Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει. οἱ δὲ ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προύγνωσιν δὲ ἐπεπιστεύοντο ἐπιφοιτήσει τοῦ Θεοῦ, προὔλεγον, ὡς Ηρῴδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἴς τε ἐκείνην περιηξούσης καὶ Φερώραν, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ὁ γὰρ ἐλάνθανεν τὴν Σαλώμην, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τῶν περὶ τὴν αὐλὴν διαφθείροιέν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν τε Φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ, καὶ Βαγῶαν τὸν εὐνοῦχον Καρόν τε τινὰ τῶν τότε προὔχοντα ἀρετῇ τοῦ εὐτρεποῦς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει δὲ καὶ πᾶν ὅ, τι τοῦ οἰκείου συνεισήκει οἷς ὁ Φαρισαῖος ἔλεγεν. ἤρτο δὲ ὁ Βαγῶας ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαθησόμενος τοῦ ἐπικατασταθησομένου προρρήσει βασιλέως· κατὰ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ πάντα εἶναι, παρέξοντος αὐτῷ γάμου τε ἰσχὺν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

"quibus ſuam beneuolentiam occultam eſſe ſiduerunt." Et haec quidem illa perſcrutabatur, fratrique, cum ei adeſſet, accurate referebat, qui et ipſe per ſe magnam iam partem ſciebat, ſed nihil audebat, quoniam ſuſpectos habebat ſermones ſororis. Erat etiam Iudaeorum quaedam ſecta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur et de ea ferociebant, quibus, ſe Deo caros eſſe ſimulantibus, addictae erant feminae. Ii Phariſaei vocantur, homines, qui maxime regibus auſi ſunt reſiſtere, cauti, et ad aperte bellandum laedendumque promti. Et quidem cum vniuerſa Iudaeorum natio iuraſſet, ſe Caeſaris regiſque rebus fauturos eſſe, ii non iurarunt, cum eſſent ſupra ſex millia: cumque eos rex mulctaſſet, Pheroraae coniux mulctam pro eis ſoluit. Pro quo beneficio vt ei gratiam referrent, (credebantur enim futura ſcire ex afflatu diuino) fore praedixerunt, vt Herodes eiuſque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam et ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque haec regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, et aulicorum nonnullos ab eis corruptos eſſe: quamobrem rex Phariſaeorum nocentiſſimos interficit, et Bagoam ſpadonem, et Carum quendam regis puſionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necauit etiam ex ſua familia omnes, qui cum Phariſaeorum dictis conſenſerant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod dicerent, eum patrem beneficumque appellatum iri eius, qui ex eorum praedictione creandus rex eſſet: habiturum enim eum regem omnium rerum poteſtatem, et Bagoae vires conciliaturum eum muliere congrediendi, proprioſque liberos gignendi

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ηρώδη πρὸς Φερώραν ὑπαρχούσης. ὡς Ηρώδης ἔπεμψε τὸν Αντίπατρον πρὸς Καίσαρα. περί τε Φερώρα τελευτῆς.

Ηρώδης δὲ, κολάσας τῶν Φαρισαίων τὰς ἐπὶ τοῖσδε ἐλληλεγμένας, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρα γυναικὸς, τήν τε ὕβριν τῶν παρθένων τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς ἀνατιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ταύτην ἀτιμίαν αὐτῷ ποιούμενος, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν "καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς καὶ λόγῳ καὶ δι' ἔργων ὅσα "δύναιτο, τήν τε διάλυσιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐπιβλη"θείσης τέλεσι διαφυχθῆναι τοῖς ἐκείνης, τῶν τε νῦν πε"πραγμένων ἀδὲν ὅ, τι ἀ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν Φερώρα κα"λῶς ἔχειν, ἀ δεήσει οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, αὐ"τοκέλευστον ἀποπέμπεσθαι γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ "πρός με σοὶ αἰτίαν ἐσομένην· καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγ"γενείας τῆς ἐμῆς, ἀπείπασθαι τήνδε τὴν γαμετήν. μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε καὶ τέρψεις ἐκ ἀπηλλαγμέ"νος." Φερώρας δὲ, καίπερ λόγων ἀρετῇ περιωθούμενος, οὔ"τε συγγενείας τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν, οὔτε τῶν πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρό"τερον θανεῖσθαι, ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ "κεχαρισμένης." Ηρώδης δὲ Φερώρα μὲν ὑπερεβάλλετο τὴν ἐπὶ τούτοις ὀργὴν, καί περ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπεπραγμένος· Αντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου Φερώρα τε μὴ ὁμιλεῖν, καὶ τῶν γυναικῶν Φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνεσόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνῆσαν δὲ ἧ καιρός, καὶ συνεκώμαζον Φερώρας καὶ Αντίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ Αντιπάτρῳ τὴν Φερώρα γυναῖκα, συμπρασσούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τῆς Αντιπάτρα μητρός.

β'. Υφορώμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς, μὴ εἰς πλεῖον προχωροῖεν τὰ τῆ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ρώμῃ φίλους, κελεύων ἐπιστέλλειν Ηρώδῃ, πέμπειν ἧ

CAP. III.

De inimicitia, quae Herodi cum Pherora intercessit. Quomodo Herodes Antipatrum misit ad Caesarem. Deque Pherorae obitu.

IGitur Herodes, sumto de Pharisaeis conuictis supplicio, conuocat amicos, vxoremque Pherorae accusat, et iniurias virginibus illatas huius feminae audaciae imputans, et de hac sibi facta contumelia actionem constituens, "vt "pote quod faceret dissidium inter ipsum et fratrem, et "ex ingenio suo hostilitatem inter ipsos, quoad poterat, "tam factis quam verbis excitaret, suisque impendiis eui"tata esset solutio mulctae ab ipso impositae, nihilque iam "sine illa ageretur. Recte igitur facturum Pheroram, si "nec precibus nec admonitionibus meis impulsus, sponte "sua hanc mulierem dimitteret, vt quae nos in mutuas ini"micitias coniectura sit: et nunc, si fraternam necessitu"dinem tibi vendices, oportet missam facias hanc vxo"rem. Sic enim frater mihi germanus eris, et amore "coniunctus." Pheroras autem, licet verborum vi moueretur, dicebat tamen "se neque eius fratrem esse desitu"rum, neque fore, vt vxorem suam non amaret; mori"que malle, quam amissa vxore dilecta viuere." Tum quidem Herodes suam ob ista in Pheroram iram distulit, graui licet contumelia affectus: Antipatroque et eius matri interdixit, ne cum Pherora colloquerentur, vtque daret operam Antipater, ne feminae conuenirent. id quod illi quidem promiserunt: sed nihilominus conueniebant interdum, simulque conuiuia agitabant Pheroras et Antipater. Quinetiam rumor erat, habere Antipatrum cum Pherorae vxore consuetudinem, Antipatri matre lenocinante.

2. Patrem autem suspectum habens Antipater, et ne eius in se odium longius progrederetur metuens, scripsit ad amicos suos Romae degentes, Herodi significare in-

τάχος Αντίπατρον ὡς Καίσαρα. ὃ γενομένου, ἔπεμπεν Ηρώδης Αντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαθήκην, ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Αντίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα. Φθάσαντος δὲ τελευτᾶν, Ηρώδην, τὸν ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγεννημένον. συνεξορμᾷ δὲ Αντιπάτρῳ καὶ Σύλλαιος ὁ Αραψ, μηδὲν ὧν προσέταξε Καῖσαρ διαπεπραγμένος· καὶ Αντίπατρος αὐτοῦ κατηγορεῖ ἐπὶ Καίσαρος, περὶ ὧν πρότερον Νικόλαος. κατηγορεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ Αρέτα Σύλλαιος· ὡς πολλὰς ἀπέκτεινεν ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγων, παρὰ γνώμην τὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα Σόεμον ἄνδρα τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον· ἀνῃρηκέναι δὲ καὶ Φάβατον Καίσαρος δῶλον. καὶ Σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. Κόρινθος ἦν Ηρώδου σωματοφύλαξ τῶ βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαιος ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις Ηρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν Φάβατος, Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα ἀνάπυστα ἦν αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἑτέρους Λεαβας καταγορεύσει τῇ Κορίνθου πειθόμενος, τὸν μὲν Φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ Συλλαίου Φίλον. οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὡμολόγουν, ὅτι παρεῖεν ἐξετρύοντες μὴ μαλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἴ πῃ δεήσειε καὶ συγχειρεργήσοντες αὐτῷ τὸν Φόνον. καὶ Σατορνῖνος, δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ηρώδου γενομένης, εἰς Ρώμην ἐξέπεμψεν αὐτούς.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα συνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ηρώδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας ἃ πρότερον ἤξειν ἢ πύθοιτο Ηρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τινων πιστεύσεσιν ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, οὐκ ὑπήκουσεν ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ηρώδης γε μιμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην προαφῃρημένος ἣν ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, ἐπει-

bens, vt Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Caesarem. id quod Herodes fecit, et Antipatrum magnis cum muneribus misit, necnon testamentum suum, in quo statuebat, vt post mortem suam regnaret Antipater, sin vero prius moreretur, filius suus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, Romam profectus est Syllaeus Arabs, eum quidem nihil eorum praestitisse, quae Caesar imperauerat: eumque postulauit apud Caesarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat postulatus a Nicolao. Quin et Aretas eum insimulabat interfectorum Petrae, iniussu suo, multorum, et quidem primariorum virorum, et potissimum Soëmi, ob suam in omnibus virtutem honore dignissimi, insuper et necis Fabati, Caesaris serui, eum accusabat. Et in Syllaeum quidem instituta erat accusatio ex huiusmodi causa. Habebat Herodes rex satellitem nomine Corinthum, cui summopere fidebat. Huic suasit Syllaeus grandi pecunia, vt Herodem occideret. id quod ille suscepit. Hoc vbi ipsius Syllaei indicio resciuit Fabatus, regi significauit. Ille vero Corinthum comprehendi iussit, et ab eo quaestione totius criminis confessionem expressit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribus praefectus, alter Syllaei amicus erat: qui et ipsi, quaestionem de eis habente rege, confessi sunt, sese venisse, vt Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, si res postularet, ei operam suam ad eam caedem perpetrandam. Haec omnia cum exposuisset Herodes Saturnino, misit eos Romam Saturninus.

3. Pheroram autem, in coniugis amore obstinate perseuerantem, iussit Herodes in suam regionem discedere. Ille vero, cum multa iurasset, non se prius rediturum, quam Herodem obiisse intelligeret, libenter in suam tetrarchiam se recepit: adeo vt cum rex aegrotans eum orandum curasset, vt ad se veniret, quod ei quasi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter iurisiurandi religionem. non tamen in istis eodem animo se erga fratrem gessit Herodes, suam iam ante mutando sententiam: sed postea

δὴ ὕστερον ἄρχεται νοσεῖν, καὶ μετακλήσεως αὐτῷ μὴ γενομένης. θανόντα δὲ περισείλας ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἠξίωσε, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. τοῦτο Ἀντιπάτρῳ καίτοι γε ἐπὶ Ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγένετο ἀρχή, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν τιννυμένης τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὸν πάντα περὶ αὐτῆς λόγον, παράδειγμα τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντος Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ Φάρμακον, κατεσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τῆ υἱῆ αὐτῆ Αντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβουλάς.

Ἐπειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, ταφαί τε ἐγεγόνεισαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφὸν τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς αἰτίας τε καὶ δυσυχοῦς μεταστάσεως. τοῦ δ' ἐπισταφέντος τοῖς λόγοις, πιστὰ γὰρ ἐδόκει, δειπνήσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τῆς νόσου, φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὸν μέντοι γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποίησιν ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρα τελευτῇ. φαρμακιστόταται δὲ εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τῆς Αραβίας· ἡ δὲ ταῦτα ἐπεκάλει, καὶ τῆς Συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πείσασαί τε αὐτὴν ἐπὶ πράσει τῷ Φαρμάκῳ, εἰς τὰς τόπους ἐληλύθεισαν, ἥ τε μήτηρ τῆς Φερώρα γυναικὸς καὶ ἡ ἀδελφή, καὶ ἐπανῆκον αὐτὴν ἀγόμεναι τῷ δείπνῳ πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δῦλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος

quam Pheroras aegrotare coeperat, etiam non vocatus, ad eum visendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curasset, Hierosolyma deportatum sepultura dignatus est, luctuque ingenti prosequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo fratricidii poenas. Totam autem de eo narrationem persequar, vt in posterum hominum generi documento sit, in omni vitae instituto adhibendam esse virtutem.

CAP. IV.

Pheroras vxor a Pheroras libertis accusatur occisi veneno mariti. vtque Herodes, inquisitione facta, pharmacum inuenit sibi a filio suo Antipatro paratum, et quaestione habita deprehendit Antipatri insidias.

POst obitum Pherorae solutasque ei exsequias, duo Pherorae liberti, quos habuerat in pretio, Herodem regem adierunt, rogantes, ne fratris necem inultam relinqueret, sed de eo ita mis re et infeliciter mortuo quaestionem haberet. His verbis auscultante rege, (videbantur enim vera esse) dicebant illum, pridie quam aegrotasset, coenauisse domi vxoris suae, comesoque pharmaco, quod ei in ferculo insolito appositum fuisset, inde interiisse. idque pharmacum allatum fuisse a quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii, (philtrum enim appellari) sed re ipsa ad Pheroram veneno tollendum. Sunt autem Arabicae mulieres veneficae maximae: et quae tum insimulabatur, eam constabat amicae Syllaei esse amicissimam. eique persuasuras, vt pharmacum venderet, eo loci, vbi habitaret, profectas fuisse aiebant matrem et sororem vxoris Pherorae, et in reditu secum illam adduxisse, vno die ante istam coenam. His verbis incensus rex, feminarum seruas torsit et nonnullas liberas: cumque nihil appareret,

ἀφανῆς τῷ πράγματος, διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευταίαν τῆς, περιισσῶν αὐτῇ τῶν ἀλγηδόνων, ἄλλο μὲν ἔφη ἀδὲν, Θεὸν δὲ ἐπικαλεῖσθαι τοιαῖσδε αἰτίαις δώσειν περιβαλεῖν τὴν Ἀντιπάτρῳ μητέρα, κακῶν τῶν ἐπεχόντων αἰτίαν πᾶσι γενομένην. ταῦτα εἰς ἐπίτασιν Ἡρώδην ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν ἀνάπυστα ἦν, οἵ τε κῶμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ σύνοδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρᾳ γυναῖκας· ἦν δὲ ταλάντων ἑκατὸν δωρεὰν ἐπικρύπτεσθαι ἐπὶ τῷ μὴ φράζειν πρὸς Φερώραν τῷ Ἀντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ τῷ πατρός· μῖσός τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ἐπὶ μήκιστον τῷ πατρὸς βίᾳ ἐξηγμένῃ, καὶ αὐτῷ μηδὲν ἐλάσσονος τῷ γήρως ἐπικειμένῃ, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. παρατρέφεσθαί τε πολλὰς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφὰς καὶ ἀδελφῶν παῖδας, ἁδαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένας τἀσφαλῆς· καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν, εἴ τι πάσχειν αὐτὸν συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτῷ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῷ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε, μὴ καὶ αὐτῶν ἅπτοιτο ἤδη, τὸν μὲν ἐπὶ Ῥώμης ἄραθαι τέχνην ἐπινοῆσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τῆς αὐτῷ τετραρχίας.

β'. Ταῦτα δὲ συνῆδε τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς, καὶ πολὺ, τῷ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆρεν αὐταῖς. ὁ δὲ βασιλεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ τῷ Ἀντιπάτρῳ τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτῷ, πάντα τὸν περὶ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενος, ἔπειτα αὐτὴν ἀποπέμπεται, καὶ ταῖς Φερώρᾳ γυναιξὶν φιλίαν ἐσπείσατο. μάλιστα δὲ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν κατὰ τῷ παιδὸς τὸν βασιλέα Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ἐπιτροπεύων τὸν υἱὸν τῷ βασιλέως Ἀντιπάτρου, ἀλλά τε αὐτῷ ἐν ταῖς βασάνοις κατειπὼν, καὶ ὅτι παρασκευασάμενος φάρμακον θανάσιμον, δοίη Φερώρᾳ, κελεύσας παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῶν ἐν τούτοις ὑποτοπασμῶν, τῷ πατρὶ δῶναι· καὶ κομίσαι μὲν Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου

quod nulla earum quidquam confiteretur, tandem vna vehementer cruciata nihil aliud dixit, nisi se Deum precari, vt talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quae illorum omnium malorum causa esset. Ista Herodem eo perduxerunt, vt cruciatus intenderet, quo factum est, vt omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, conuiuia, clandestinos conuentus, atque etiam verba quaedam Pherorae mulieribus enunciata, quae ipse soli dixerat Antipatro (erant autem, quae pater Antipatro in mandatis dederat, vt celaret centum talenta ab ipso data, ne cum Pherora colloquia miscerer) odiumque Antipatri in patrem, et apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipse consenescerer, vt, etiamsi regnum adipiscerer, nunquam eo tantum delectaretur. esse etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui vna secum in spem regni nutrirentur, quae res spes sibi dubias redderet: quandoquidem iam nunc, si quid fatale sibi accidisset, fratrem suum, non filium, ab Herode regem constitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, et filiorum caede; quorum malorum metu ipse sibi Romam proficiscendum prudenter excogitasset, Pheroras autem in suam tetrarchiam.

2. Conueniebant autem haec cum sororis suae dictis, multumque, ad eleuandam perfidiae suspicionem, feminas adiuuabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendisset Doridem matrem illius, vbi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam spoliauerat, postea dimittit, et cum feminis Pherorae amicitiae foedus iniit. Maxime autem regem in filium eius exacerbauit Samaritanus quidam nomine Antipater, ipsius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit et alia, et haec in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pherorae dedisset, eique mandasset, vt, cum peregre profectus esset, ne in minimam rei huiusmodi suspicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuisse id venenum ex Ægypto per Antiphilum, vnum de amicis Antipatri,

φίλων, σαλῆναι δὲ ὡς Φερώραν διὰ Θευδίωνος ἀδελφῆ τῆς μητρὸς Αντιπάτρῳ τῷ βασιλέως παιδὸς, καὶ ἅτως ἐλθεῖν τὸ Φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρᾳ, δόντος Φυλάσσειν τῷ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὡμολόγει μὲν ἀνακρίναντος τῷ βασιλέως, καὶ δραμοῦσα, ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, ἡ μὴν τελευτᾷ, ἐπὶ πόδας τῆς πτώσεως γενομένης. καὶ ἅτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ ὑπισχνέμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τάληθῆς τρεπομένη, τέλειον γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑςάτοις ἀγνωμονεῖν προθεμένην, ὑπισχνεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὴν ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐπράχθη τρόπον, λέγουσα μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "ἐκομίσθη γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον ὑπ' "Αντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ, ἰατρὸς ὤν, ἐπόρισε· καὶ Θευ- "δίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλασσον αὐτὴ, παρὰ Φερώ- "ρᾳ λαβοῦσα ἐπὶ σὲ ὑπ' Αντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν "ἐνόσει Φερώρας, καὶ ἐθεράπευες αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε "τὴν εὔνοιαν, ἣ περὶ αὐτὸν ἔχρω, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ "μεταπαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, περιώδυσέ με Αντίπα- "τρος ἐπὶ πατρὶ μὲν τῷ σαυτῆ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, θανά- "σιμόν τε γνώμην συνθεὶς καὶ Φάρμακον ὃ διαπονήσοιτο αὐ- "τῇ πεπορισμένος. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ὅ, τε ἀδελφὸς ἤδη αἰρετῇ "ἢ πρότερον ἐχρῆτο περὶ ἐμοῦ ὑφαιρῶν ὤπτα, ἐμέ τε ἐλπὶς "μὴ εἰς μακρὰν ἀπέσεσθαι τοῦ βίου, φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελ- "φοκτόνῳ ἀποτισαίμην προπάτορας τοὺς ἐμαυτῆ, τὸ Φάρμα- "κον καὶ ἐμοῦ τε ἐμοῦ βλέποντος, κομίσασάν τε ἤδη εἰς ἀναβο- "λὰς πράσσειν τῷ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖσον "κωύσασαν τοῦ Φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ ὀλίγον, ἵνα, "εἰ, Φερώρᾳ μετασάντος, περιέποι κακῶς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, "μεθίσαιτο διάδρασιν ποιουμένη τῶν ἀναγκῶν." ταῦτα εἰποῦ- σα, τό, τε Φάρμακον καὶ τὴν πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀδελφὸς δὲ Αντιφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀνάγκας τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γενομένη, κεύ-

missum inde ad Pheroram a Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita peruenisse ad vxorem Pherorae, cui seruandum Pheroras tradidisset. Illa vero, cum rex eam ista de re interrogasset, id quod erat confessa est; et quasi venenum petitum se foras propulisset, seipsam de tecto praecipitat; sed in pedes delapsa non interiit. Atque ita, posteaquam ipsam recreasset, eique et omnibus domesticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus minando, si obstinate aliquid reticere decreuisset; pollicetur, iurauitque sese rem omnem, vti gesta esset, dicturam, id quod fecit, nihil nisi verum, vt plerique dixerunt, proferens. * "Apportatum est venenum, "inquit, ex Ægypto per Antiphilum, qui id sui cuiusdam fratris medici opera habuerat: cumque Theudio "illud ad nos pertulisset, ipsa seruaui acceptum a fratre "meo, paratum ab Antipatro aduersum te. Igitur cum "Pheroras aegrotaret, et tu ad eum curandum venisses, "ille, animaduersa tua in se beneuolentia, fractus ani"mo me euocat, et, o vxor, inquit, circumuenit An"tipater me, dum in suum ipsius patrem eundemque "meum fratrem consilia capit mortifera, et quod iis "subsetuiat venenum comparat. Nunc igitur, quando"quidem frater meus facile ostendit nihil se de pristina "sua erga me virtute diminuere, et ego non diu super"stitem fore me spero, age, ne parricidali animo ma"iores meos impiem, affer venenum, et spectante me "combure. seque, cum illud attulisset, sine cunctatione "viri mandatis obsequutam esse, maximaque pharmaci par"te in ignem coniecta, parum sibi reseruasse, vt, si post obi"tum Pherorae inclementius ipsam tractaret rex, vita dece"deret patiendi necessitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit. Quin et alter Antiphili frater et mater eius, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, et pyxidem, quam attulerant, agnoscebant. Insuper et pontificis filia, eademque regis vxor, accusata est, vt quae haec omnia sciuisset, et celare

πτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ διὰ τάδε Ηρῴδης ἐκείνην τε ἐξέβαλε, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν διαθηκῶν, εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνῳ· καὶ τὸν πενθερὸν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφείλατο Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, καθιστᾶ δὲ Ματθίαν τὸν Θεοφίλου, Ιερόσολυμίτην γένει.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Βάθυλλος ἐκ Ρώμης ἀπελεύθερος Αντιπάτρῳ παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὑρίσκεται Φάρμακον κομίζων, δώσειν τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ, ὡς, εἰ τὸ πρότερον μὴ ἅπτοιτο τοῦ βασιλέως, τότῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα παρὰ τῶν ἐν Ρώμῃ Φίλων τῷ Ηρῴδῃ, γνώμη καὶ ὑπαγορεύσει Αντιπάτρου, ἐπὶ κατηγορίᾳ Αρχελάου καὶ Φιλίππου συγκείμενα· ὡς δῆθεν διαβάλλοιεν τε τὸν πατέρα ἐπὶ σφαγῇ τῶν περὶ Αριστόβουλον καὶ Αλέξανδρον, δι' οἰκτου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακείνους προσαπολωλέναι τῆς κλήσεως αὐτῶν γινομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ Φίλοι τῷ Αντιπάτρῳ συνέπρασσον. γράφει δὲ καὶ αὐτὸς Αντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ μεγίσταις τῶν αἰτιῶν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσειν φάσκων αὐτὰ μειράκια, τῶν δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ, δι' ὧν τὰ περὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ θεραπείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, κόσμος τε ἀριπρεπεῖς ταλάντων ἐώνητο διακοσίων. θαυμάσειε δ' ἄν τις, ὅτι, τοσῶνδε ἐν Ιουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεκινημένων μηνὶ πρότερον ἑπτά, οὐδὲν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δ' ἦν ἥ τε ἀκριβεια καὶ φυλακὴ τῶν ᾠδῶν, καὶ μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Αντίπατρον· οὐδεὶς γὰρ ἦν, ὃς προθύμως, κινδύνῳ τῷ αὐτοῦ, πορισῆς τῶν ἐκείνου ἀσφαλειῶν καθίστατο.

voluiſſet. Hanc ob cauſam repudianit eam Herodes, eiuſque filium de teſtamento ſuo expunxit, quod eius, vt qui regnaturus eſſet, meminerit: ſocerum quoque ſuum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicauit, et eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hieroſolymitanum, detulit.

3. Dum haec fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: et, quaeſtione habita, deprehenſus eſt venenum afferre, quod Antipatri matri et Pherorae traderet, vt, ſi prius in regem vires non habuiſſet, eum illo tollerent. Venerunt et Roma literae ab Herodis amicis, conſilio et rogatu Antipatri, in quibus inſimulabantur Archelaus et Philippus, quaſi patrem ob interemtos Alexandrum et Ariſtobulum vituperaſſent, eorumque miſereſcerent: ſeque iam a patre non aliam ob cauſam accerſi dicerent, quam vt euocati ab eo ſimiliter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, vt ſibi ad haec operam ſuam commodarent. Quinetiam ipſe Antipater de illis ad patrem ſcripſit, atrocibus eos onerans criminibus; et ſub finem eos omnino excuſat, iuuenes eſſe dicens, eorumque verba aetati imputans. ipſe interim decertabat contra Syllaeum, et colendis primoribus incumbebat, et comparabat ſplendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod ſeptimum iam menſem tam multa aduerſus eum mouerentur in Iudaea, quorum ipſe omnium ignarus eſſet. Verum in cauſa erat diligens itinerum cuſtodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat, qui ſuo periculo libenter vellet illius incolumitati conſulere.

ΚΕΦ. ε'.

Κατάπλους Αντιπάτρου ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θάνατον ὕπο τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κυϊντιλίου Οὐάρου τοῦ τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

Ηρώδης δὲ, Αντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν, ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ἐπικρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπετίθει, κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μὴ καί τι πάθοι παρὰ τὴν ἐκδημίαν αὐτοῦ· καὶ ἅμα τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου, καταθήσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὴν, ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο. παντί τε τρόπῳ Φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς, μὴ καί τι ὑποτοπήσας ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ Ρώμῃ ἐνδιαιτώμενος ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ καὶ διαπράσσοιτό τι αὐτῷ. τούτοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυγχάνει, τοῖς δὲ τὴν Φερώρᾳ τελευτὴν διασαφοῦσιν, ἐν Ταράντι πρότερον· δεινῶς τε ἤνεγκεν ἐκ εὐνοίας τῇ Φερώρᾳ, διότι δὲ τοῦ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν ὁ διαπραξάμενος, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. περὶ δὲ Κελένδεριν τῆς Κιλικίας γενόμενος ἐνεδοίαζεν ἤδη περὶ τοῦ οἴκαδε πλοῦ, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτά πη καραδοκοῦντα ἐπέχειν, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸν οἴκαδε πλοῦν· λύσειν γὰρ παραγενόμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νῦν ἐκ ἐτέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑπογενέσθαι. τούτοις πειθοὺς ἔπλει τε καὶ προσέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας Ηρώδης πολλῶν χρημάτων ἐπὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος, καλεῖ Σεβαστόν. ἐν πράγμασι δ' ἦν Αντίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων· ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀρραῖς ἐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι, ποινὴν τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ὑπειληφότες.

CAP. V.

Antipater Roma nauigans ad patrem venit. vtque a Nicolao Damasceno accusatur, et capitis damnatus a patre, et a Quintilio Varo, tunc Syriae praeside, in vinculis adseruatur, donec ea de re certior factus esset Caesar.

HErodes vero, cum ei scripsisset Antipater, sese breui omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, cauere iubens, ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leuiter conquerebatur de eius matre, promittens sese, postquam ille veniisset, querelas illas missum facturum; atque modis omnibus amorem in illum prae se ferebat, ne quid ille suspicatus reditum ad ipsum non maturaret, sed diutius Romae degens regno insidiaretur, et in ipsum etiam aliquid moliretur. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepisset, quae Pherorae obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pherorae amore, sed quia mortuus esset non interfecto patre, quod se facturum susceperat. Vbi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare coepit, vtrum in patriam ire deberet, matris eiectionem ferens iniquissime. Atque amicorum quidem alii suadebant, vt exitum alicubi exspectaret, alii vero, vt sine mora domum rediret: aduentu enim suo crimen matris omne solutum, at nunc vna eius absentia confirmatos esse delatores. Ab his persuasus oram soluit, appellitque ad portum nomine Sebastum, quem magno sumtu constructum in honorem Augusti Sebastum appellauit Herodes. Iam mala sua in conspectu habuit Antipater, vtpote quod nemo ei obuiam prodiret, salutaret nemo, vt in eius discessu factum fuerat, cum quidem ei fausta omnia comprecati fuissent: quin e contra eum, nemine prohibente, exsecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum poenas.

β'. Ετύγχανε δὲ ἐν Ιεροσολύμοις κατὰ τῦτον τὸν καιρὸν Οὔαρος Κυϊντίλιος, διάδοχος μὲν Σατορνίνῳ τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δὲ αὐτός τε σύμβυλος Ηρώδῃ, περὶ τῶν ἐνεστηκότων αὐτῷ δεηθέντι. καὶ αὐτῶν συνεδρευόντων, παρῆν ὁ Αντίπατρος, ἀδενὸς αὐτῷ ἐκτὸς ὢν γεγονότος. εἰσεισι δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἔτι πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργυσι δὲ τὰς φίλας. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἱ ἐληλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα, ὡς ἀσπάσαιτο, ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν καὶ βέλεσιν ὀλέθρε τῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικασὴν ἔσεσθαι Οὔαρον τῆ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιῦτε κακῦ ἅμα τε ἀκροαθέντος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει περιφερόμενος ᾤχετο, ὑπαντιάζυσι δ' αὐτῷ ἥ τε μήτηρ καὶ ἡ γυνή· αὕτη δὲ ἦν ἡ γενομένη Αντιγόνῳ παῖς τῷ πρὸ Ηρώδε Ιυδαίων βεβασιλευκότι· παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν παρασκευαῖς τὸ ἀγῶνος ἦν.

γ'. Τῇ δ' ἑξῆς συνήδρευε μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεύς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴ τε τινὲς μηνύσειν ἔμελλον, καὶ ὧν τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δῆλοί τε μητρῶοι τῦ Αντιπάτρε, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, ἐπισολὴν φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, "μὴ ἐπανιέναι, ὡς πάντων τῷ πατρὶ ἡκόντων εἰς πύσιν, μέ-"νην τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι Καίσαρα, καὶ σὺν αὐ-"τῇ τὸ μὴ τῷ πατρὶ ὑποχείριον γενέσθαι." Αντιπάτρε δὲ προσπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιεγνωσμένην κατασῆναι δίκην, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτῦ γενομένης παρὰ τῷ πατρὶ, ἀκεραίως μένειν δυναμένε, τῦτον κελεύσας Ηρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, "αὐτὸς ὠλοφύ-"ρατο τῶν παίδων τῆς ποιήσεως, ἣν ἐπὶ τοιαύταις αὐτῷ τύ-"χαις γενομένην, εἰς Αντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῦ τὸ γῆρας. "τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν ἐξηγέμενος. "καὶ πλῆτε εὐκαιρίαν ἐν καιροῖς ὡς ἐθελήσειαν προτεθεῖσαν "εἰς πάντα· ὧν ἑδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι γενέσθαι τοῦ μὴ ἐκ

2. Erat eo tempore Hierosolymis Quintilius Varus; missus Saturnino successor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, vt ei super praesentibus negotiis consilium daret. Atque his concilium habentibus, superuenit Antipater, ignarus totius negotii, et in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum ianitores ingredi sinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quo redactus esset plane intelligens; praesertim cum a patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam et patris tentatam exprobrante; ac postridie Varum auditurum, et de toto negotio iudicaturum dicente. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad eius magnitudinem animo distractus abiit, moxque ei occurrunt mater et vxor: (illa autem erat Antigoni filia, eius, qui ante Herodem regnauerat in Iudaea) e quibus cum rem omnem resciuisset, sese ad causae suae defensionem praeparauit.

3. Postero die consederunt in concilio Varus et rex, aduocatis eo vtriusque amicis, regisque consanguineis, et eiusdem sorore Salome, et iis, qui crimen aliquod indicaturi erant, et iis, de quibus habita fuerat quaestio, et matris Antipatri seruis, qui paulo ante eius aduentum comprehensi fuerant, literas ferentes, quarum summa haec erat: "Ne reueniret, patrem enim de tota re certiorem "esse factum, iamque hoc vnum ei superesse perfugium, "vt ad Caesarem se reciperet, neue simul cum ipsa in pa"tris manus veniret." Cum autem Antipater sese patris ad pedes abiecisset, orasset, ne quidquam de se ex praeiudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, vt qui integer mansurus sit et incorruptus; Herodes, eo in medio collocari iusso, "de filiis suis con"queri aggreditur, per quos tot infortunia perpessus, in "senectute incidisset in improbitatem Antipatri. Deinde "memorabat, quantum curae illis educandis instituendisque impenderit, quantumque diuitiarum opportune illis, quandocunque voluerint, ad omnia suppeditarit,

"ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων κινδυνεῦσαι τελευτᾶν, ὑπὲρ τοῦ θᾶσ-
"σον δυσσεβῶς τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ
"μεταξάντος, εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν τε Αντίπα-
"τρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἐπὶ
"τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ἀποτραπῆναι. διάδοχον μὲν γὰρ ἀπο-
"φήναθαι διὰ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δὲ ἐπ' ἀδέ-
"νὶ μειονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξω-
"σίας, πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον κομι-
"σάμενον, δωρεὰν δ' εἰληφότα ὁδῷ τῆς εἰς Ρώμην τρια-
"κοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκάλει δὲ καὶ τῶν ἀδελ-
"φῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προθεμένῳ,
"μμητῇ γεγονότι· εἰ δὲ μή, διὰ κενῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς
"ἐπάγοντι αὐτῷ τῶν συγγενῶν. τὰ γὰρ πάντα ἀδαμό-
"θεν ἀλλὰ μηνύσει τῇ ἐκείνῳ μεμαθηκότα, πρᾶξαι τὰ
"ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου· οὓς ἀπο-
"λύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοὺς
"καθιςάμενοι.

δ'. Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς Φίλος τε ὢν τῷ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὧν πραχθεῖεν τρόπον παρατετευχὼς, δεηθέντι τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, ἔλεγεν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν. καὶ τῷ Αντιπάτρῳ κατὰ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τεταραγμένῳ, καὶ ὁπόσα παραδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς, αἳ ὑπῆρχον αὐτῷ, προφερόμενος, ὡς μὴ ἂν ποτε γενέσθαι μὴ ἐκ ἀρετῆς ἀξίῳ περὶ αὐτὸν γεγονότι· "καὶ γὰρ ὁπό-
"σα προϊδεῖν δεήσειε πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως.
"εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ αὐτῷ ἐκπεπραχθαι τὰ
"πάντα, εἰκός τε ἐκ εἶναι τῶν ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸν
"πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλευτὴν καταςῆναι, καὶ
"ἀφανίζοντα ἀρετὴν, ἣν ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ
"ἐπὶ τοῖσδε μελλούσῃ συνιέναι. καίτοι γε τῷ βασιλεύοντος
"διάδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τῷ συναπολαυσομένῳ

"quibus se nihil profeciſſe, quo minus inſidiis illorum in "vitae diſcrimen adduceretur; vt citius, quam fata ſinerent, "aut quam iure liceret paterue vellet, ſcelerate regnum ar- "riperet. Sibique mirum videri aiebat, qua ſpe elatus An- "tipater, quaue audacia fretus eo vſque procedere non du- "bitarit. Succeſſorem enim imperii iam ſcripto teſtamen- "to deſignatum fuiſſe, ſibi quoque viuenti nec dignitatis "ſplendore nec poteſtatis amplitudine cedere, talenta etiam "quinquaginta, prouentum in ſingulos annos, tuliſſe, cum- "que Romam proficiſceretur, dono accepiſſe talenta tre- "centa in viaticum. Quin et ipſi obiiciebat, quod fra- "trum, ſi quidem eorum, vt qui improbi eſſent, accuſa- "tionem inſtituiſſet, imitator exſtiterat: ſin vero, vt qui "boni fuiſſent, quod inique aduerſus tales conſanguineos "criminationes ad ſe attulerat. Se enim nec comperiſſe de "iis quicquam niſi eius indicio, nec quicquam eorum, quae "perpeſſi ſunt, ſtatuiſſe niſi ex illius ſententia et conſilio: "quos ipſum omni crimine abſoluere, quippe parricidii il- "lorum haeredem conſtitutum.

4. Haec dicenti Herodi obortae lacrymae finem di- cendi fecere. Atque Nicolaus Damaſcenus, qui et regi amicus erat et conuictor prope quotidianus, et pleriſque ſuis rebus, quemadmodum agebantur, interfuerat, cum eum rogaſſet rex, vt reliqua adderet, quae pertinerent ad criminum probationem et redargutionem, perſequebatur. Tum Antipater, vt cauſam ſuam defenderet, ad patrem conuerſus, et quaecunque eſſent paternae in eum beneuo- lentiae exempla percurrens, honores ipſi habitos enumera- bat, qui nunquam ei obtigiſſent, niſi ſua in ipſum pietate eos promeruiſſet: "ſe enim quaecunque prouidenda erant ſo- "lerter proſpexiſſe, et ſicubi res manuum operam poſtula- "rot, ſuo labore omnia confeciſſe; atque haud veriſimile "eſſe, vt qui patrem aliorum ab inſidiis eripuerit, ipſe ei "inſidiaretur, et virtutem, quam in iis opprimendis oſten- "derat, malitia, huiuſmodi facinora comitante, obſcura- "ret. praeſertim cum iam ante, nemine vetante, regni "ſucceſſor declaratus fuerit, et in partes venerit honorum,

"τιμῶν, αἳ εἰς τὸ παρὸν περιῆσαν, ὐκ ἐπικεκωλύθαι. εἰκός "τε ὐκ εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἔχον- "τα τὴν ἡμίσειαν, μετὰ ψόγων καὶ κινδύνε ἐφίεσθαι τῆ "ὅλε, ἄδηλον εἰ δυναμένε περιγενέσθαι· καὶ ταῦτα τεθεα- "μένον τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μηνυτὴν μὲν καὶ κατ- "ηγορητὴν γενόμενον λανθάνειν δυναμένων, κολασήν τε, ἐπεὶ "φανεροὶ κατέστησαν πονηροὶ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ "τάδε μὲν αὐτῷ τῶν ἐνταῦθα ἠγωνισμένων παραδείγματα "εἶναι, τῶν ἀκράτῳ εὐνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμέ- "νων. τῶν δ' ἐπὶ Ρώμης μάρτυρα εἶναι Καίσαρα, ἐπίσης "τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι οἰ ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνε "γεάμματα ἐπεσαλμένα, ὧν ὁ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας "εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν τασιάζειν αὐτὸς προθεμένων, τὰς "πλείσυς ἀποδημία τῆ αὐτῆ συντεθῆναι, σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς "ἐγγενομένης, ἣν ὐκ ἂν αὐτοῖς ἐπιδημοῦντος παραγενέσθαι." διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνυς εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης Φύσιν ἐχέτης διδάσκειν τὲς ὑποπεσόντας ἡδονῆ τὰ πολλὰ τῶν ἐφεσηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον.

ε'. Ἐπὶ τέτοις τροπῆς τῆ συνεδρίε γενομένης· σΦόδρα γὰρ ὤκτειραν τὸν Αντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ αἰκίαις τῆ προσώπε χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτε καταστῆναι, Φανερὸν δὲ καὶ Ηρώδην ἤδη καμπτόμενόν τι τῆ γνώμη, καίπερ μὴ βελόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις, μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἢ μαρτυριῶν συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τῆ ἐγκλήματος. "μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν ἐπιπολὺ ἐξηγεῖτο τῆ "βασιλέως, ἥπερ εἴς τε τροΦὰς καὶ παιδεύματα χρησάμε- "νος τῶν υἱέων, ὐδαμόθεν εὕροιτο ὀνησιΦόρον αὐτὴν, περι- "πταίων ἑτέροις ἀΦ' ἑτέρων. καίτοι γε ὐκ ἄτως θαυμάζειν "τῶν προτέρων τὴν ἀβελίαν· νεωτέρυς γὰρ καὶ κακία συμ- "βάλων διεΦθαρμένυς ἀπαλείψαι τὰ τῆς Φύσεως δικαιώ- "ματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρὴν μετασχεῖθαι σπεδάσαν- "τας. Αντιπάτρε δ' ἂν δικαίως τὴν μιαρίαν καταπλαγῆναι,

"quibus in praesens tempus fruitur. atque haud consenta-
"neum esse, vt qui rerum omnium dimidium sine peri-
"culo et cum dignitate teneret, totum cum infamia et
"discrimine cupide appeteret, dum in incerto sit, an obti-
"neri possit: maximeque, postquam vidisset, quam grauia
"perpessi sunt fratres; quorum ipse, cum forsan delituis-
"sent, index erat et accusator, itemque supplicii auctor,
"quamprimum nefarii in patrem sceleris conuicti fuerunt.
"Atque istae quidem, in quas domi venerat, contentio-
"nes argumento esse, quam sincera fide et beneuolentia in
"patrem se gesserit. Quae vero Romae egerit, testatissi-
"ma esse Caesari, quem aeque difficile sibi est ac Deum
"ipsum fallere et decipere: quibus fidem faciunt literae ab
"eo missae, quas perinicquum esse hominum, id sibi pro-
"ponentium, vt seditionem turbasque mouerent, calumniis
"posthaberi. ad quas magna ex parte confingendas otii ab-
"vnde nactos esse inimicos, dum ipse abesset, quod se
"praesente nunquam habere potuerint." Quinetiam in quaestiones inuehebat, quibus factum est, vt falsa diserentur, quasi ea esset vis necessitatis, vt homines ei subiectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tandemque sese in quaestionem offerebat.

5. Cum ex his dictis mutatio facta esset totius consessus, (miserebat enim eos valde Antipatri, qui obsoleto vultu magnam vim lacrymarum profundebat, adeo vt eius etiam aduersarii misericordia commouerentur; immo et ipsum Herodem iam flecti apparebat, licet id animaduerti nollet) Nicolaus orationem a rege coeptam atrocius persequens, argumenta omnia ad accusationem firmandam, quae ex quaestionibus aut testium fide haberi poterant, densabat. "Inprimis vero regis virtutem praedicabat, et merita in bo-
"ne educandis instituendisque liberis, quorum ille non mo-
"do fructum perciperet nullum, sed inde in alias ex aliis
"incideret calamitates. Neque tamen adeo se mirari prio-
"rum filiorum temeritatem: fuisse enim iuuenes, et a malis
"consultoribus corruptos, vt maiori quam oporteret fruen-
"di imperii festinatione a naturae legibus deficerent. At
"Antipatri stupendum plane scelus, quem tot patris merita

"μὴ μόνον ὑπὸ τῦ πατρὸς εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ
"τὰ ἰοβολώτατα τῶν ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοι γε
"κἀκείνοις τινὸς ἐγγινομένης μαλακίας τῦ ἀδικεῖν τὰς εὐερ-
"γέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἠ μι-
"μητὴν αὐτῶν κατασῆναι τῆς ὠμότητος ἐμποδὼν σάντος. καί-
"τοι γε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μηνυτής τε, ὧν τολμή-
"σειαν, αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ κολασὴς τῶν
"πεφωραμένων. καὶ ἠ τῦ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλῦμεν θυμῷ χρῆ-
"σθαι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐ-
"τῶν σπεδάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, εὑρίσκοντες κἀκεῖνα ἠ
"ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν
"πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ
"εἶναι πεπιστευμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακυργεῖν παρα-
"λάβοις δύναμιν, ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέσησας. ἅμα δὲ
"καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀνήρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηρὰς γεγενό-
"τας, καὶ τὰς ὁμοπραγήσαντας αὐτοῖς ἀχ ὑπεδίδας, φανε-
"ρὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς καὶ συνθήκην πρὸς αὐτὰς κατὰ
"τῦ πατρὸς ποιησάμενος, ἐπαν εἶλω κατηγορεῖν, βυλόμενος
"σοὶ τὴν ἐπιβυλὴν τῆς πατροκτονίας κερδαίνεσθαι κατὰ μό-
"νας, καὶ δυσὶν ἀγῶσιν εὐφροσύνην καρπύμενος, τρόπῳ τῦ σῦ
"ἀξίαν. φανερὸς μὲν τὸ κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλω
"ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις, καὶ ἦν ἄξιον ἄτω φρονεῖν, εἰ δὲ μήγε,
"σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τῦ πατρὸς συνετίθεις,
"ἐκείνυς μὲν, ἀχ ὡς τῷ πατρὶ ἐπιβεβυλευκότας μισῶν, ἠ
"γὰρ ἂν ἐξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ πρᾶξιν παραπλησίαν,
"ἀλλ' ὡς διαδόχυς τῆς ἡγεμονίας σε δικαιότερον ἂν γενομέ-
"νυς· τὸν δὲ πατέρα ἐπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θᾶσ-
"σον ὡς ἐκείνων ἐπικατεψεῦσθαι μὴ ἐλεγχθῇς, καὶ ὧν αὐτὸς
"δίκας παραχεῖν ἄξιος γένοι, ταύτην παρὰ τῦ δυσυχῦς
"εἰσπράξας πατρὸς, ἐπινοῶν πατροκτονίαν ἠ κοινὴν, ἀλλ'
"οἵαν μεχρι τῦν ἀχ ἱσόρησεν ὁ βίος. ἀχ υἱὸς γὰρ μόνον πατρὶ
"ἐπεβύλευες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐεργετηκότι, κοινωνὸς
"τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ διάδοχος προφανθείς,
"καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξυσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ἐπι-

"non flexerint, venenati in morem animantis, nisi quod "huius quoque generis feritas aliquid creditur benefactis "emollini; nec fratrum quidem miseranda exempla abs- "terruerint, quo minus eos imitaretur obfirmato in du- "ritatem animo. Atqui tu ipse, inquit, o Antipater, "index fuisti facinoris fratrum, tu argumenta suppedi- "tasti, tu in conuictos vt animaduerteretur feciſti. Nec "id culpamus, quod in illis iram satiasti: sed hoc mira- "mur, te tam subito aemulatum ipsorum improbitatem: "et hinc discimus, quae feciſti antea, in iis propositam "tibi fuisse non salutem patris, sed fratrum perniciem; "dum insectando scilicet ipsorum malitiam id consequu- "tus, vt patris amans filius credereris, maiores inde vi- "res et audaciam ad scelus aggrediendum sumeres. id "quod docet res ipsa. Item et fratres sustuliſti ob ea, "quae illos nequam factos redargueras: at conscios et "adiutores eorum non dedidiſti, vt facile omnibus ap- "pareat, te tacito cum his foedere inito accusationem "ingressum, eo nimirum animo, vt solus parricidii "compos fieres, et ex duabus concertationibus dupli- "cem, sed vtramque tuo dignam ingenio, percipe- "res voluptatem. palam quidem confectis fratribus, quo "nomine, tanquam rem praeclare gessisses, vltro glo- "riaris, et merito quidem; sin minus, tu illis peior, "qui clam patris vitae insidiatus es, illos, non quod "patri moliti essent necem, odio habens, (nam si id "esset, non te obligasses eodem crimine) sed quod re- "gni haeredes essent iustiores: patrem autem interfi- "cere voluisti, scilicet fratribus superadditum, vt peri- "culum effugeres, ne, quae in eos calumniatus es, cele- "riter detegerentur, et quae tu meritus es supplicia ea "de infelici patre exigeres, repertor non vulgaris par- "ricidii, sed quale hactenus ignorat hominum vita. "Non enim tantum patri filius insidiatus es, sed et "amanti te, beneficiis ab eo affectus, re ipsa iam par- "ticeps regni, et successor etiam designatus, immo et "voluptatem imperii iam ante capere nequaquam prohi-

"κεκωλυμένος, ἐλπίδα δὲ τὴν εἰσαῦθις γνώμῃ τῇ πατρὸς
"καὶ γράμμασι προησφαλισμένος. ἀλλ' ἦν ἄρα τῇ Ηρώδῃ
"ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρία ἔκρινες τῇ ἑαυ-
"τῇ, βυλόμενος τῇ πάντων σοι ὑπακύσαντος πατρὸς καὶ τὸ
"μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὃν προσεποίκ τοῖς λόγοις σώζειν,
"τοῖς ἔργοις τῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πο-
"νηρὸς καθισάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα ᾧ ἐπενόεις πιμ-
"πλὰς, καὶ σωσιποιῶν τὴν εὔνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολ-
"μῶν θηρίον ἀποκαλεῖν τὸν πατέρα, παντὸς ἐρετῦ χαλε-
"πωτέραν τὴν διάνοιαν κατεσκευασμένος, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν
"ἐπὶ τὺς συγγενεσάτυς καὶ τὺς ἐπὶ τοσύτοις εὐεργέτας παρ-
"εκάλεις ἐπὶ συμμαχίαις Φυλάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν καὶ
"γυναικῶν φρασσόμενος κατὰ τῦ γέροντος, ὥσπερ ἦν ἀρκύ-
"σης σῦ τῆς διανοίας μῖσος τὸ ὑποικυρῆν παρασῆσαι. καὶ
"νῦν ἐλήλυθας μετὰ βασάνυς ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι
"καὶ γυναιξὶν διὰ σὲ γεγονυίας, μηνύσεις τῶν συνωμοτῶν,
"ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ σπεύδων, καὶ ἐχὶ μόνον τὸν πατέρα
"ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς ἐκ τῦ ἀνθρωπείυ, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον
"τὸν κατὰ σῦ γεγραμμένον, καὶ τὴν ἀρετὴν τῦ Οὐάρυ, καὶ
"τῦ δικαίυ τὴν Φύσιν. ὕτως ἄρα τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς, ὥστε
"καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνυς
"τῶν προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σε τὸν πατέρα
"ἐκκεκαθῶσιν τῇ ἀληθευκέναι· αἱ δὲ σαὶ βάσανοι δοκῶσι
"πίσαι; ἢ ῥύσῃ Οὔαρε τὸν βασιλέα τῆς ἐπηρείας τῶν συγ-
"γενῶν; ἢ δὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν τῶν
"ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιύμενον τῇ πατρὸς, ἔνθα δὲ μέλ-
"λοι κατὰ μένας ταχέως ἀποίσασθαι τὴν βασιλείαν, πάν-
"των αὐτῷ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον; γνὺς ὅτι πα-
"τροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς Φύσεως καὶ τῦ βίυ,
"πεφυκυῖα ἠδὲν ἧσσον ὡς τοῦ βεβυλευμένυ· καὶ ὁ μὴ κω-
"λάζων ἀδικεῖ τὴν Φύσιν.

ς'. Προσετίθει ἤδη τὰ τῆς μητρὸς Αντιπάτρυ, ὁπόσα πρός τινας ἦν κατηγορία γυναικείως εἰρημένα, μαντείας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονυίας, καὶ ὁπόσα μετὰ τῶν

"bitus, ſpe futurae poſſeſſionis certiſſima praemunitus, "conſcripta patris voluntate. At tu non Herodis bonita- "te, ſed prauitate ingenii tui res metiebaris, id agens, vt "patri indulgentiſſimo partem, quae ei reſtabat, de imperio "auferres, et cuius conſeruator volueras dici, eum reipſa "conareris interficere: ac quaſi non ſatis eſſet temet ma- "lum eſſe, matrem etiam tuis peſſimis conſiliis impleſti, "atque fratrum concordiam diſſociaſti; ac deinde patrem "feram appellare auſus es, ipſe peſſimos ſerpentes exſu- "perans feritate animi, vnde illud virus in proximos ſan- "guine et tantorum tibi bonorum auctores in promtu eſ- "ſet, ſtipato ſatellitiis, armato aſtubus, nec virorum tan- "tum, ſed et mulierum, aduerſus ſenem, quaſi tuus ille "odio tam iniuſto infeſſus animus ad maleficia non ſuffi- "ceret. Et nunc apparere hic audes, vt poſt tortos ho- "mines, liberos, ſeruos, viros, feminas, tuam vnius ob "cauſam, poſt tot indicia eorum, qui tecum conſpirauc- "rant, veritatem oppugnes: quaſi quod patrem rebus hu- "manis voluiſti eximere parum ſit, niſi inſuper euertas le- "gem in te ſcriptam, et Vari aequitatem, et ipſam vim "iuſtitiae. Itane tuae confidis audaciae et impudentiae, "vt etiam tormentis temetipſum ſubiici velis, dum prius "habitis quaeſtionibus fidem detrahis, vt illi ſcilicet, qui "patrem tuum ſaluum voluerunt, mendaces habeantur; "illis vero credatur quaeſtionibus, quas tu rexiſti? Quando "regem liberabis, Vare, a conſanguineorum iniuriis? "quando exſtingues portentum illud hominis, eum dico, "qui in fratrum perniciem patris amorem ſimulauit; ac "deinde cum ſolus breui regno eſſet potiturus, fata eius "maxime omnium praecipitare voluit? Scis quippe parri- "cidium in omnem ferri iniuriam, et naturae pariter ac vi- "tae hominum eſſe infeſtum, nec ideo minus eſſe parrici- "dium, quia tantummodo cogitatum; et qui non punit, "naturae ipſi facere iniuriam.

6. Addidit ſuper haec Nicolaus de matre Antipatri nonnulla, quae illa garrulitate muliebri effutierat, con- ſultos vates, et ſacra facta, quibus rex deuoueretur; et quae

Φερώρᾳ γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ ἠσέλγητο μετὰ οἴνου καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τῶν τε βασάνων τὰς ἀναπείσεις καὶ ὁπόσα μαρτυρίων ἐχόμενα· πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα ἦν, τὰ μὲν προητοιμασμένα, τὰ δὲ πρὸς τῷ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφευρημένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴ τι κατὰ φόβον τοῦ Ἀντιπάτρου, μὴ διαδρασάμενοι τὰ αὐτοῦ, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἐπιβατὸν ταῖς κατηγορίαις τῶν ἀξιάντων γεγονότα, καὶ τὴν ποτὲ πολλὴν αὐτῷ συσσᾶσαν τύχην προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς παραδεδωκυῖαν, οἳ καὶ ἁπλήστως μίσους τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐνεφοροῦντο, τότε πάντα ἐξέφερον. κατέσπευδε δὲ ὁ τοσοῦτον ἔχθρα τῶν ἐπικεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθει τόλμης ὧν ἐπενόησεν κακιῶν, καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς, σάσεως καὶ ἀλληλοφθοριῶν ἀναπεπλεκὼς τὸν οἶκον, καὶ μήτε μίσει κατὰ δίκην μήτε φιλίᾳ δι' εὔνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προανεσκοπημένοι, ῥᾷτερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κρίνειν πεφύκασιν ἐπὶ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς ἀπηλλαγμένους ἐπιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, καὶ καταβοὰς ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθαι, παραγενομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροποί τε κακῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ὑδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκαλεῖσθαι δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ηρῴδην λέγειν τὰς πολλὰς, μήτε ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἡγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τὸν Αντίπατρον ὡς ἀσφαλείᾳ τῇ Ηρῴδου, πονηρίᾳ δὲ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολλά τε ἦν καὶ παρὰ πολλῶν οἷς μὴ παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορευόμενα, ὥστε τὸν Αντίπατρον καίπερ ἐπὶ πλεῖστον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι καὶ ἀπευθιάσαι, μηδὲ ὅσον ἀπὸ φωνῆς ἐπὶ τὸ ἀντιλέγειν τὴν ἰσχὺν εἰσφέρεσθαι. Νικολάου δὲ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων, Οὔαρος ἐκέλευσεν Αντίπατρον ἐπ' ἀπολογίαν τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ παρασκευαὶ τοῦ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ἐπιφερομένοις εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι· καὶ τὸν

in Pherorae vxores Antipater in vino atque amoris aestu proterue fecerat; tum vero repetiit quae tormentis comperta erant: multa autem et varia erant, et quae testes partim praemeditati partim ex tempore eoque certiora responderant. Homines enim, etiam si quid metu Antipatri, cuius facinora scire non refugerant, silentio premebant, cum viderent ipsum criminationibus eorum, qui accusare coeperunt, obnoxium, et fortunam, quae multa ei olim indulserat, manifesto illum inimicis, qui insatiabili in eum odio flagrabant, trademtem, tunc omnia prodebant. Praeceps autem actus est suum in exitium, non adeo illorum inimicitiis, qui ad accusandum aggressi sunt, ac magnitudine auforum et scelerum, quae excogitauit, maleuolentiaeque in patrem fratresque; et quod domum paternam seditione et mutuis caedibus impleuerat, nec odia iusta exercens, nec amicitiam ex beneuolentia colens, sed prout in rem suam fore videretur. Quae omnie cum iamdudum multi obseruarint, (qui scilicet optime comparati erant ad iudicandum de rebus, quod et ira non accensi facta suffragiis suis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis grauius queri, quam primum tuto licuit, coeperunt pro se quisque ea proferre, quae scirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quae neque redargui neque falsitatis conuinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis obiici posset, quod periculi metu silentio quidquam texerant; damnarunt omnes nefaria facinora, et Antipatrum non tam ob patris securitatem, quam suam nequitiam, omni supplicio dignum censuerunt. Multa etiam a multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita vt, licet Antipater callidissimus esset mendaciorum artifex frontisque perfrictissimae, tamen nec respondere ad haec aut omnino hiscere auderet. Postquam autem Nicolaus et dicere et dictorum probationes afferre desierat, mandauit Antipatro Varus, vt semet ad criminationes depellendas accingeret, si quid paratum haberet, quo se non teneri criminibus, quorum accusabatur, ostenderet; valde enim et se optare, scireque pa-

πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα Φωρᾶν. ὁ δ' ἐπὶ σῶμα ἔκειτο ἀνατετραμμένος, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι προσιθεὶς τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι παρασῆσαι, μὴ ἂν ἐπίβουλον αὐτὸν τῷ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες εἰς ἐπιλείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, οἷον τῷ θείῳ τὸ πᾶσιν παρατυγχάνειν ἀφορίσαντες, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὁπότε δὲ φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκην ὑποχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτῷ μαρτυρεῖν τὰ πάντα ἐκτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ Ἀντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θείῳ διαπεπραγμένος, κατειργάσης αὐτὸν πανταχόθεν τῆς δίκης ἀπορίᾳ τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις ἐνεπαρόλνει τῇ ἀρετῇ τῷ θείῳ, μαρτυρίαν ἐπισκήπτων αὐτῷ, ὅτιπερ ἰσχύϊ τῇ ἐκείνου περισέσωστο, εἰς μέσους παραγαγὼν ὁπόσα περὶ τῷ πατρὶ πράσσειν τολμᾶν οὐκ ἐνέλιπεν.

ζ'. Ὁ δὲ Οὐάρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀναιρίνων τὸν Ἀντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως τῷ Θεῷ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὴν περιοῦσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῶν ἐπὶ θανάτῳ τὶς ἑαλωκότων πίνειν κελεύσαντος Οὐάρου, καὶ παραχρῆμα ἔθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπῆει τῇ συνεδρίᾳ, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' Ἀντιοχείας· ἅπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, διὰ τὸ Σύροις τοῦτο βασίλειον εἶναι. Ἡρῴδης δὲ παραχρῆμα μὲν ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὐάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπηλλάχθη. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πράσσειν ὁπόσα περὶ τὸν Ἀντίπατρον ἔπραξεν. δήσας δὲ αὐτὸν εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα περὶ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τὸν Καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ Ἀντιπάτρου. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ ἐπιστολὴ ὑπὸ Ἀντιφίλου πρὸς Ἀντίπατρον γεγραμμένη· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς διέτριβε· καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδε ἐδήλου. Ἔπεμψά σοι τὴν παρ' Ἀκμῆς ἐπιστολὴν,

trem quoque idem velle, vt in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi iacens, Deum omnesque appellabat, vt testatum fieret, se nulli culpae affinem esse, aut vt manifestis signis ostenderetur, se nihil aduersus patrem molitum fuisse. Solent nimirum omnes, quibus deest virtus, cum scelus aliquod aggrediuntur, quasi Deum rebus humanis praesentem adesse negassent, suopte arbitrio ad agendum ferri: vbi vero deprehensi in iudicii periculum venerint, Deum testem inuocando conari omnia contra se allata euertere. id quod et Antipatro accidit. Postquam enim nefaria omnia, tanquam e mundo sublatum esset numen, perpetrasset, vbi supplicii metu vndique constringeretur plane destitutus iuris praesidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abusus est, eum contestans, vt suae potentiae acceptum tulerit, quod adhuc superfit, productis in medium, quae nullo puncto temporis intermisso facere ausus est pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret praeter Dei inuocationem, rem infinitam esse videns, venenum coram omnibus proferri iussit, vt, quaenam ei vis superesset, e vestigio experiretur. Quod vbi allatum erat, Varique iussu cuidam capitis damnato vt propinaretur datum, confestim exstinctus est. Tunc ille surgit et e concilio discedit, et postridie Antiochiam proficiscitur: vbi plurimum commorari solebat, quoniam id Syrorum palatium est. Herodes vero filium protinus vinculis adstringendum curauit: neque vulgo sciebatur, quid cum eo loquutus Varus fuisset, antequam discederet: multi tamen opinabantur ex sententia illius acta esse, quaecunque in Antipatrum admiserat Herodes. Eo vincto, misit de eo literas Romam ad Caesarem, et vna homines, qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptae sunt literae per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum scriptae: in quibus, a rege solutis, ista continebantur. "Mitto tibi

"μὴ φείσάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ, ὅτι αὖθις κιν-
"δυνεύω ὑπὸ δύω οἰκιῶν, εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης περὶ
"τὸ πρᾶγμα." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ ὁ
βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ἐπιστολήν. ἣ μὴν φανερά γε ἦν· καὶ
ὁ τῷ Αντιφίλῳ δῶλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο
ἑτέραν παραλαβεῖν. ἀπορίας οὖν ἐχούσης τὸν βασιλέα, τῶν
φίλων τὶς τῶν τῷ Ηρώδῃ θεώμενος ὑπερράμμένον τῷ δέλτῳ
τὸν ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἴκασεν ἐντὸς τῆς ἐπι-
πτυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ ἦν δὲ ἄτως. λαμ-
βάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολὴν, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ τά-
δε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Εγραψα τῷ πατρί σε οἵαν
"ἤθελες ἐπιστολὴν, καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τῇ πρὸς τὴν
"ἐμὴν κυρίαν, ὡς παρὰ Σαλώμης ἔγραψα· ἣν ἀναγνὺς, οἶδ'
"ὅτι τιμωρήσεταί Σαλώμην ὡς ἐπίβυλον." ἦν δὲ ἡ παρὰ τῆς
Σαλώμης δοκοῦσα εἶναι πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' Αντι-
πάτρῳ ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ἅσα γοῦν ἡ διάνοια θέλοι
ὑπαγορευομένη, λέξει δὲ συνέκειτο αὐτῆς. τὰ δὲ γεγραμμέ-
να ἦν τοιάδε. "ΑΚΜΗ ΒΑΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Εγὼ ἔργον
"ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν τῶν κατὰ σῆ γινομένων, εὐρῆ-
"σα ἐπιστολὴν Σαλώμης πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν κατὰ σῆ γε-
"γραμμένην, ἐπικινδύνως ἐμαυτῇ, σοὶ δὲ ὠφελίμως ἐξεγρα-
"ψάμην, καὶ ἀπέστειλά σοι. ταύτην δὲ ἐκείνη ἔγραψε γήμα-
"σθαι Συλλαίῳ θέλουσα. κατάχισον οὖν τὴν ἐπιστολὴν, ἵνα μὴ
"κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω." πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο Αντί-
πατρον, διασαφέσης, ὅτι διακονουμένη κελεύσματι τῷ ἐκείνου
αὐτή τε γράψειε πρὸς Ηρώδην, ὡς Σαλώμης ἐπιβύλως αὐτῷ
πράσσειν ἐπειγομένης τὰ πάντα· καὶ ἀντίγραφον τῆς ὡς
πρὸς δέσποιναν τὴν αὐτῆς πεμφθείσης ἐπιστολῆς ἀπὸ Σα-
λώμης ἀποπέμψειεν αὐτή. ἦν δὲ ἡ Ακμὴ, Ιουδαία μὲν τὸ γέ-
νος, ἐδούλευε δὲ Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρος γυναικί· καὶ ἔπρασσε
ταῦτα φιλίᾳ τῇ Αντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ
δόσει χρημάτων, συγκακουργεῖν κατά γε τὸ πατρὸς καὶ κα-
τὰ τῆς τιτθίδος.

ἡ. Ηρώδης δὲ, ἐκπλαγεὶς μεγέθει τῆς Αντιπάτρου κα-

"Acmes literas, etiam cum vitae meae discrimine. nosti "enim mihi rursus a duabus familiis imminere pericu- "lum, si deprehendor. Opto tibi in isto negotio suc- "cessum." in hanc sententiam scripta erat haec epistola. Rex autem et alteram epistolam requirebat. Nusquam tamen apparuit: et seruus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat se vllam praeterea accepisse. Cum autem dubius haereret rex, vnus ex amicis eius, animaduersa quadam futura in interiori serui tunica (nam duabus erat indutus) coniectauit in plicatura latere literas, atque ita erat. Epistolam igitur arripiunt, quae quidem ista scripta continebat. "ACME ANTIPATRO. Scripsi ad tuum "patrem quales volebas literas, eique exemplum mitto "fictarum Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis scio sumturum de Salome tanquam insidiatrice "supplicium." Fuerant autem literae hae, quae Salomes ad Acmes dominam esse videbantur, compositae ab Antipatro Salomes nomine quantum ad sensum, ipsius vero Acmes verbis. Literae autem sic se habebant: "ACME "REGI HERODI. Ego dans operam, vt nihil te lateat "eorum, quae contra te fiunt, nacta Salomes epistolam "ad Dominam meam contra te scriptam, eam mihi peri- "culose, sed tibi vtiliter exscripsi, et tibi misi. Hanc illa "scripsit volens nubere Syllaeo. Igitur literas conscinde, "ne ego de vita pericliter." Ad ipsum autem Antipatrum scripta erat epistola, indicante Acme, se mandatis eius obsequutam esse, et ad Herodem scripsisse, quasi Salome, ei vt insidiaretur, omnia agere festinaret: insuper et exemplar epistolae ad Dominam suam a Salome missae ad eam mittendum curasse. Erat autem haec Acme Iudaea genere, Iuliae Caesaris vxoris serua: atque ista faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, vt ipsum adiuuaret in nece maturanda patri amitaeque.

8. Herodes autem, singulari Antipatri malitia stupe-

κίας, ὥρμησε μὲν καὶ παραχρῆμα αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, καὶ τὴν Καίσαρος διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δὲ αὐτὸν καὶ ἡ Σαλώμη, στρογγυλοποιουμένη, καὶ κτείνειν αὐτὴν κελεύουσα, εἴ τινος ἐπὶ τοιούτοις πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παραχεῖν γένοιτο. Ηρῴδης δὲ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελεύων, εἴ τι ἀντειπεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑπειδόμενον. ἐπεὶ δὲ ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν, ἐπειδὴ πανταχῇ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν συγκαθειργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ δὲ Αντιφίλῳ τὴν πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' ἑκάστοτε πρὸς τίθει. Ηρῴδης δὲ περιαλγῶν ὥρμησεν μὲν πέμπειν ἐπὶ Ρώμης τὸν υἱὸν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τῶν ἐπὶ τοῖσδε βουλευμάτων. ἔπειτα δείσας, μὴ καὶ βοηθεία τῶν φίλων εὑρίσκοιτο τῷ κινδύνῳ διαφυγών, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλασσεν· αὖθις δὲ πρέσβεις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱέος, ὁπόσα τε Ακμὴ συγκαθειργήσειεν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ τῆς Ηρῴδου νόσου καὶ σήψεως τῶν Ιουδαίων δι' αὐτὴν· καὶ κόλασις τῶν σφαγέων.

ΚΑΙ οἱ μὲν πρέσβεις ἐπὶ τῆς Ρώμης ἐπήγοντο, ὁπόσα τε ἀνακρινομένους δεήσοι λέγειν προεκδιδαχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν διαθήκας γράφει, τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν διδοὺς, μίσει τῷ πρὸς τὸν Αρχέλαον καὶ Φίλιππον ἐκ τῶν Αντιπάτρου διαβολῶν, Καίσαρί τε τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρος καὶ τέκνοις καὶ φίλοις καὶ ἀπελευθέροις Καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε δὲ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγρούς, καὶ υἱέσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμην τε ἐπὶ μέγα ἐπλούτιζεν τὴν ἀδελφὴν, ξύνουν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμενηκυῖαν, καὶ μηδαμόθι θρασυνομένην

factus, impetu ferebatur ad ipsum e vestigio tollendum, vt magnarum rerum turbatorem, et qui non sibi solum, sed et sorori insidias struxerat, domumque Caesaris corruperat. Quin et ipsum incitabat Salome, quae pectus plangeret, seque occidi iuberet, siquod argumentum istis de rebus fide dignum contra se afferri possit. Itaque Herodes filium euocauit et interrogauit, iussitque, vt sine vlla dissimulatione diceret, si quid contra haberet. Illo autem ad haec obmutescente, petiit ab eo Herodes, vt, postquam vndequaque malus reperiretur, saltem suos in his sceleribus socios et adiutores sine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem esse dicebat, neque quemquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, festinauit Romam mittere filium ad Caesarem, poenas daturum scelerum, quae mente agitauerat. Deinde veritus, ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in custodia, vt antea, habuit: iterumque legatos misit ad Caesarem et literas ad filium accusandum, indiciaque eorum, quae Acme ad illius maleficia contulerat, adiunctis literarum, quae supra positae sunt, exemplaribus.

CAP. VI.

De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: et quomodo puniti erant seditiosi.

INterea, dum legati iam ante edocti quid responderent ad interrogata, et literas secum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapsus, testamentum fecit, in quo filiorum suorum natu minimo regnum dabat, ob odium, quo tum Archelaum et Philippum ob Antipatri calumnias prosequebatur; Caesarique mille talenta donabat, et Iuliae Caesaris vxori et Caesaris filiis et amicis et libertis quingenta. Filiis praeterea suis pecuniam et pensiones et agros distribuebat, itemque nepotibus suis: Salomen etiam sororem suam valde locupletabat, quod in omnibus summam ei beneuolentiam praestiterit, et nusquam aliquid ad-

κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δὲ περιοίσειν, καὶ γὰρ περὶ ἔτος ἑβδομηκοστὸν ἦν, ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενος· αἴτιον δὲ ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτῷ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε ἐπειδή τινες τῶν δημοτικωτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

Β'. Ἦν Ἰούδας ὁ Σαριφαίου, καὶ Ματθίας ὁ Μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' ὅστινας τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ προσφιλεῖς διὰ παιδείαν τῶν νεωτέρων· ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες, οἷς προσποίησις ἀρετῆς ἐπετηδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι τῶν βασιλέως τὴν νόσον θεραπεύειν ἄπορον ὄσαν, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὁπόσα παρὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ταῦτα καθαιροῦντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τῶν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τόλμαν αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τῆς ποιήσεως, τά τε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν, οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τοῦ ἀνθρώπου διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῷ Ἡρῴδῃ τινὰ πραγματευθέντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν. κατεσκευάκει δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελές, ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει δὲ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀναστάσεις ἐπινοεῖν καί τινων ζώων ἀναθέσεις ἐπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν προῃρημένοις. "ὥστε ἐκέλευον οἱ σοφισταὶ τὸν ἀε-"τὸν κατασπᾶν· καὶ γὰρ εἴ τις ἂν γένοιτο κίνδυνος τῷ εἰς "θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτε-"λεστέραν φαίνεσθαι τὴν προτεθειμένην ἀρετὴν ὑπ' αὐτοῦ, "τοῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ φυλακῇ τοῦ πατρίου μελλήσουσί τε-"λευτᾶν, διὰ τὸ ἀίδιον τοῦ ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευα-"σαμένοις, ἔν τε τοῖς νῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις "ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸν βίον. καίτοι γε τοῖς ἀκιν-"δύνως διαιτωμένοις ἄφυκτον εἶναι τὴν συμφοράν, ὥστε κα-"λῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀριγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐ-"τῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπιέναι τοῦ βίου.

verſus eum moliri auſa fuerit. Cumque ex eo morbo conualiturum ſe non ſperaſſet, quippe iam ſeptuaginta circiter annos natus, mirum in modum efferatus eſt, et ex ira et acerbitate omnia ſtomachabatur; eoque praecipue nomine, quod contemni ſe gentemque ſuo malo delectari putabat. accedit quod exſtiterunt quidam e maxime popularibus, qui in eum etiam conſurrexerunt ob huiuſmodi cauſam.

2. Erant Iudas Sariphaei et Matthias Margalothi F. Iudaeorum eloquentiſſimi et legis patriae interpretes praeſtantiſſimi, virique populo cariſſimi, quoniam iuuentutem docerent. qui enim virtuti comparandae ſtudebant, eos quotidie frequentabant. Hi duo, audientes regis morbum eſſe inſanabilem, concitarunt iuuentutem, vt, ſublatis operibus, quaecunque a rege praeter patriam conſuetudinem facta fuiſſent, certaminis pro pietate praemia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipſius, et eorum effectionem, quae lex vetabat, cum alia ei contigiſſe, quibus praeter communem hominum morem vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quae ei crimini dabant Iudas et Matthias. Fecerat enim rex et ſuper maiorem portam templi dedicauerat ingentem et magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum eſt iis, qui volunt ex eius inſtitutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamue dare animantium ſimulacris conſecrandis. Atque adeo dictitabant illi magiſtri aquilam iſtam deturbandam eſſe: "quod ſi cui eiuſmodi immineat "periculum, vt morti deuoueatur, bonum ea ex re propo"ſitum illis, qui pro legibus patriis conſeruandis tuendiſque "morituri ſunt, longe magis e re ſua eſſe videri, quam vo"luptatem ex vitae vſura percipiendam, eo quod ſempiter"na ſibi laude comparata vitam relicturi ſint, praeſenti ſe"culo celebrandam, futuriſque in omne aeuum memoran"dam. Et quidem iis, qui ſine periculo vitam agunt, non "effugiendam eſſe mortis calamitatem, proinde recte factu"ros, qui virtutis deſiderio tenentur, ſi, quod fors tulerit "eum laude et gloria amplectentes, diem obierint ſupre-

"Φέρειν καὶ κύφισιν πολλὴν τὸ ἐπὶ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνη-
"σῆρα τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, καὶ ἅμα υἱέσι τοῖς αὐ-
"τῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγενοῦς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυ-
"ναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλεία τῇ ἀπ'
"αὐτῶν.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τὰς νέας. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτὰς τεθνάναι Φεάζων τὸν βασιλέα, καὶ συνέπραττε τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέσκεπτον τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ μείζονος διαποίας ἢ ἐπράσσετο ὑπολαβών, ἄνεισι χεῖρα πολλὴν ἀγόμενος, ὁπόσοι ἀνθίξοιεν τῷ πλήθει τῶν πειρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· ἐπιπεσών τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' οἷα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἁμαθεῖ, ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ, τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὑπάρχοντος προαισκοπημένοις, τῶν τε νέων ὀκ ἐλάσσοις τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἳ θάρσει ἔμενον ἐπιόντα εἰς φυγὴν τῷ λοιπῷ πλήθει καταστάντος, συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ τολμήματος Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένοις ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῷ, καὶ ἀνηγάγετο ἐπὶ τὸν βασιλέα. ἐρομένου δὲ, ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν, τοῦ βασιλέως, εἰ τολμήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν; "ἀλλὰ καὶ πεφρόνηταί γε ἡμῖν τὰ φρο-
"νηθέντα, καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα, μετ' ἀρετῆς ἀν-
"δρὸς πρεπωδεστάτης. τῷ τε γὰρ θείῳ τῇ ἀξιώσει πεπιστευ-
"μένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, καὶ τῷ νόμῳ τῇ ἀκροάσει πε-
"φρονοῦμεν. θαυμαστόν τε οὐδὲν, εἰ τῶν σῶν δογμάτων
"ἀξιωτέρους τετηρῆσθαι ἡγησάμεθα τοὺς νόμους, οὓς Μωϋσῆς
"ὑπαγορεύσει καὶ διδαχῇ τοῦ Θεοῦ γραψάμενος κατέλιπεν.
"ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν ἥντινα ἐπιβά-
"λοις, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φιλίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς
"μέλλειν συνεισεσθαι τὸ ἐφομιλῆσαν αὐτῷ." καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον, οὐδὲν ἐλλειπεστέρα τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον πράττειν οὐκ ἀπεστράποντο.

"mum. quippe magnum ſortis leuamen, praeclaris operi-
"bus, ad quae prouocant pericula, immori, vt ex glo-
"ria illorum ad filios redundet vtilitas, eiuſque in
"partem tota cognatio tam viri quam feminae veni-
"ant.

3. Dum illi his et aliis ſermonibus iuuentutem incitant, nunciatur obiiſſe regem. id quod plurimum adiuuabat iſtos magiſtros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam ſecuribus diſcindunt, ſpectantibus multis, qui in templo morabantur. Hoc vbi regis praetori nunciatum eſt, is, ſuſpicatus maiorem aliquam rem, quam reuera eſſet, tentari, eo cum magna manu proficiſcitur, ſatis valida ad multitudinis impetum repellendum, quae tum id agebat, vt tolleretur, quod rex dedicauerat: cumque inopinantes aggreſſus eſſet, (quales plerumque ſolet eſſe vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere praeſumta, quam tuta rerum prouiſione adductum) et incompoſitos adortus, quique nihil, quod in rem ſuam eſſet, animo proſpexerant, iuuenes ad quadraginta, qui, reliquis fuga dilapſis, eum animoſe exſpectarant, comprehendit, factique ſuaſores duceſque ludam et Matthiam, qui ſibi dedecori eſſe putarunt ad aduentum eius recedere; eoſque ad regem perduxit. Quos, cum rex, poſtquam ad eum venerant, interrogaſſet, an quod ipſe donaſſet, id deiicere auſi fuiſſent? "At nos,
"inquiunt, de iis, quae deliberata erant, deliberauimus,
"et quod factum erat id fecimus, atque vt viros bonos
"forteſque decuit. Nam et iis ſuccurrimus, quae Dei
"honori ſacrata ſunt, et de lege ex eius auditione ſo-
"liciti eſſe didicimus. nihilque mirum, ſi ſeruatu digno-
"ra credimus iuſſis tuis ea, quae Moyſes Deo docente
"et ſuggerente ſcripta reliquit. nobiſque volupe erit mor-
"tem, etiam quouis ſupplicio exacerbatam, obire, vt
"qui conſcii erimus nos cum ea congreſſuros, non ob
"maleficia, ſed ob pietatis amorem." Atque in iſtis quidem illi omnes conſentiebant, audacia verbis reſpondente adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt.

βασιλεὺς δὲ αὐτὰς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας Ιουδαίων τὰς ἐν τέλει. καὶ παραγενομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ἐπὶ κλινιδίῳ κείμενος ἀδυναμίᾳ τῇ σῇναι, "τῶν ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον αἴτιναι ἦσαν ἐπ' αὐ-"τὰς γεγονυῖαι ἀνηριθμεῖτο, καὶ τῇ ναῷ τὴν κατασκευὴν ὡς "μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτῷ γένοιτο, μὴ δυνηθέντων ἔτεσιν "ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τῶν Ασαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευσαν τοιού-"δέ τι ἐπὶ τιμῇ πρᾶξαι τῷ Θεῷ. κοσμήσαι δὲ καὶ ἀναθή-"μασιν ἀξιολόγοις, ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ γενέσθαι κἂν "μετὰ θάνατον καταλελεῖψθαι μνήμην τε αὐτῷ καὶ εὖ-"κλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν ἀπό-"χοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆς πληθύος "ὕβρει χρωμένους ἅψασθαι τῶν ὑπ' αὐτῷ ἀνακειμένων, καὶ "καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, "ἀληθείᾳ δὲ εἴ τις ἐξετάζει τὸ γεγονὸς ἱεροσυλοῦντας.

δ'. Οἱ δὲ διὰ τὴν ὠμότητα αὐτῷ μὴ ὀὴ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαγριώσας εἰσπράττοιτο τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἶναι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πρᾳοτέρως ἔχεν, Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱεράσθαι ὡς αἴτιον τοῦ μέρους τούτων γεγονότα, καθίζει Ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τοῦ Ματθίᾳ τούτῳ ἱερωμένῳ, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κατασῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν, ἣν Ιουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δέ ἐστιν ἥδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένος, ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν, ᾗ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνείρατι ὠμιλῆσαι γυναικί· καὶ διὰ τόδε οὐ δυναμένῳ ἱερουργεῖν, Ιώσηπος ὁ τοῦ Ελλήμου συνιεράσατο αὐτῷ, συγγενὴς ὤν. Ηρώδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγέρκει τὴν στάσιν, καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτῷ ἔκαυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

ε'. Ηρώδῃ δὲ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, οἶκτον ὃν παρανομήσειεν ἐκπρασσομένῳ τῷ Θεῷ. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν ἦν, ἐδὲ πολλὴν ἀποσημαίνων τοῖς ἐπαφωμένοις τὴν φλό-

Rex autem, vbi eos colligauerat, Hierichuntem nuncios misit, Iudaeorum primores eo accersens. Cumque illi conuenissent, concione aduocata in ipsum theatrum, is in lectica iacens, quoniam stare non posset, "enumerabat "quot et quamdiu eorum causa labores pertulisset, vtque "templum magnis suis sumtibus exstruxisset, cum Asamo-"naei nati centum viginti quinque annis (quibus regnassent) "nullum vnquam tale opus ad Dei honorem facere po-"tuissent. idque se ornasse adiiciebat praecellentibus dona-"riis, pro quibus se etiam post mortem celebratum et col-"laudatum iri speraſſet. Hic vero clamare coepit, eos ne "viuente quidem illo a contumeliis abstinere, quin luce "palam audere suis donariis manus admoliri, eaque detur-"bare, per simulationem eum contumelia afficiendi, sed "reipsa (si res diligenter perpenderetur) id esse sacrile-"gium.

4. Illi vero eius crudelitatis metu, ne forte, efferatus in ipsos, vindictam exigeret, negarunt id factum de sua sententia, ac sibi videri facinus vindicandum. Atque ille in alios satis leniter se gessit, sed Matthiam pontificatus honore, vt earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdicauit, et Iozarum vxoris eiusdem Matthiae fratrem pontificem creauit. Huius Matthiae pontificatu accidit, vt alius crearetur pontifex, in vnam duntaxat diem, qua Iudaei solenne ieiunium agebant, ob huiusmodi causam. Is Matthias, munere sacerdotali fungens, ea nocte, quae ieiunii diem antecessit, visus est sibi secundum quietem rem habere cum muliere: quam ob causam cum rem diuinam facere non posset, ei vicariam operam praestitit Ioſephus Ellemi filius, eius consanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coëgit: alterum vero Matthiam, qui seditionis auctor exstiterat, et eius sociorum nonnullos, viuos igni cremauit. eadem etiam nocte fuit lunae defectio.

5. Herodi autem morbus magis magisque ingrauescebat, Deo poenas scelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ar-

γωσιν, ὁπόσην τοῖς ἐντὸς προσετίθει τὴν κάκωσιν. ἐπιθυμία δὲ δεινὴ τῦ δέξασθαί τι ἀπ' αὐτῦ· ἡ γὰρ ἦν μὴ ἔχ ὑπαργεῖν. καὶ ἕλκώσεις τῶν τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τῦ κώλυ δεινὰι ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τὰς πόδας καὶ διαυγές· παραπλησία δὲ καὶ περὶ τὸ ἦτρον κάκωσις ἦν. ναὶ μὴν καὶ τῦ αἰδοίυ σῆψις σκώληκας ἐμποιῦσα· πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις, καὶ αὕτη λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ τῦ ἄθματος, σπασμός τε περὶ πᾶν ἦν μέρος, ἰσχὺν ἔχ ὑπομενητὴν προσιθέμενος. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν θειαζόντων, καὶ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφία περῆκεν, ποινὴν τῦ πολλῦ δυσσεβῦς ταύτην ὁ Θεὸς εἰσπράσσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως. ὃ δὲ, κάπερ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίσχοι ἄν τις ταλαιπωρέμενος, ἐν ἐλπίδι τοῦ ἀνασφῆλαι ἦν, ἰατρεύς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ἀποτετραμμένος· ποταμόν τε περάσας Ιορδάνην, θερμοῖς τοῖς κατὰ Καλλιρόην αὐτὸν παρεδίδυ, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ καὶ πότιμά ἐστιν. ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν, ὥστε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεισθεὶς εἰς πύελον ἐλαίυ πλέον, δόξαν μετασάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων περισυρηκῶν, καὶ μηδ' ἥντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένυ ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτῦ ἐδωρεῖτο, καὶ περῆν αὖθις ἐπὶ Ιεριχοῦντος· μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρει ἐπὶ πᾶσιν ἐξωγριαίνυσα, ὥστε δὴ τελευτῶν πρᾶξιν τοιάνδε ἐπινοεῖν. ἀφικομένων προσάγματι τῷ αὐτῦ Ιυδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνυς ἐκ πούποτε ἀξιολόγων· πολλοὶ δὲ ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνυς κατακεκλημένυ, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ διατάγματος, εἰς γὰρ θάνατον ἦν ἀνακείμενα τοῖς ἀλσγήσασι τῶν ἐπιτολῶν· ἐμμαινομένυ πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις καὶ παρεσχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, τήν τε ἀδελφὴν αὐτῦ Σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Αλεξᾶν μεταπέμψας, "τεθνήξε-

dorem prodebat, quantum partibus internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid assumendi desiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. aderat etiam intestinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbi in colo cruciatus. quin et pedes occupauerat humor aqueus et pellucens, similisque erat circa abdomen mali labes. porro genitalium putredo gignebat vermes; et laborabat, cum erectus esset, graui spirandi difficultate, quae tum ob anhelitus foetorem tum spiritus crebritatem erat molestissima. denique conuulsiones per vniuersa propemodum membra insuperabile ipsi robur addebant. Aiebant porro diuini, et qui in huiusmodi vaticinandi scientia studium suum collocauerant, hanc multiplicem impietatis poenam Deum a rege exposcere. Ille vero, licet grauius affligeretur, quam vt quis cruciatum ferre posse videretur, salutem tamen sperabat, et medicos accersebat, et eorum consiliis per omnia obsequebatur: traiectoque Iordane fluuio thermis vtebatur Callirhoënsibus, quae praeter caeteras tot dotes etiam potui commodae sunt. Hae aquae in lacum influunt, qui bituminis ferax esse dicitur. Ibi cum medicis visum esset, vt eum refouerent, demissus in solium olei plenum, non multo post in eo esse credebatur, vt animam efflaret. sed famulis ploratum edentibus ad se rediit: ac de salute sua desperans, quinquaginta drachmas militibus viritim iussit distribui. Insuper ducibus et amicis ingentem pecuniae vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem reuertebatur: vbi atra bile correptus adeo exacerbatus est, vt ad extremum huiusmodi facinus excogitauerit. Cum totius gentis primores, vbicunque degerent, iussu ipsius ad eum conueniissent, (quae fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente euocata, et vniuersis edicto obsequutis, quod poena capitis iis intentata esset, qui mandata negligerent) rex, vt qui similiter in omnes insontes sonteque saeuiret, eos in Hippodromum cunctos concluſit, deinde, accersita sorore sua Salome eiusque viro Alexa, dicebat: "se, nimirum quod tantis vndi-

"θαι μὲν, οὐ πόρρω, ἔλεγεν, ἐπὶ τοσόνδε τῶν ἀλγηδόνων "αὐτὸν περιεχόντων· καὶ τόδε μὲν οἰστόν τε καὶ πᾶσι φίλον "παρατυγχάνειν. ὀλοφυρμῶν δὲ ἄπειρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ "ὁποῖον ἐπὶ βασιλεῖ πράσσοιτο ἄν, μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν "εἶναι. ἃ γὰρ ἀποσκοποῦν τὴν Ἰουδαίων διάνοιαν, ὡς εὐκταῖος "αὐτοῖς καὶ πάνυ κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτῷ, διὰ τὸ καὶ "ζῶντος ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ὑπ' αὐτῷ "προτιθεμένων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων εἶναι, κόφισίν τινα "αὐτῷ ψηφίσασθαι τῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ἀλγεινοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ "δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτῷ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτῷ "τὸν ἐπιτάφιον γενήσεσθαι, καὶ ὁποῖος ἦδ' ἄλλοις βασιλέων, "καὶ πένθος διὰ τῶν ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομέ- "νων ἐπὶ παιδιᾷ καὶ γέλωτι αὐτῷ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὴν "ψυχὴν ἀφέντα αὐτὸν, πεισήσαντες τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ "στρατιωτικὸν, ἀγνοῶν ἔτι τὸν θάνατον αὐτῷ· μὴ γὰρ πρό- "τερον εἰς τὰς πολλὰς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε πρᾶξαι· κελεύειν "ἀκοντίσαι τὰς ἐγκαθειργμένας, καὶ πάντας τοῦτον ἀνελόν- "τας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσαντας τῷ εὐ- "φρανοῦντος, κυρώσει τε ὧν ἐπισκέλλειν αὐτοῖς μέλλων τε- "λευτᾷν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τετιμῆθαι." καὶ ὁ μὲν μετὰ δακρύων πεπιώμενος, καὶ τῷ συγγενεῖ τὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν τῷ θείῳ προσκαλῶν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠτιμῶθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ἃ παραβήσεσθαι.

ς'. Κατανοήσειε δ' ἄν τις τὴν διάνοιαν αὐτῷ τοῦ ἀν- θρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ Φιλοζωεῖν πράξειε τὰ εἰς τὰς συγγενεῖς πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν ἀδὲν ἀνθρώπειον εἰσφερομένων· εἶγε καὶ ἀπιὼν τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν, ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτά- των τὸ πᾶν κατασήσειεν ἔθνος, ἕνα ἀπὸ ἑκάστου οἴκου κελεύσας μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασιν κατηγορίας αὐτῶν γενομένης, εἰωθότων εἰς προσποίησιν ἀρετῆς καὶ πρὸς τὰς δίκῃ ἐχθρὰς γεγονότας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίση κατατίθεσθαι.

"que premeretur doloribus, non procul a morte abeſſe:: "quae res tolerabilis et omnibus optanda eſt. vt vero ſine: "vlla lamentatione aut luctu, qui rege dignus ſit, morere- "tur, hoc ſibi animum vrere. Se enim, quae ſit Iudaeo- "rum mens, perſpectum habere, nihilque illis ſua morte "optatius laetiuſque accidere poſſe, vt qui ſe viuente rebel- "lare auſi fuerint, ſuoque donario contumeliam facere. "Itaque illorum officii eſſe, vt ad ſe aliquantulum hoc do- "lore ſubleuandum aliquid decernerent. Nam ſi ſecum "ſentire voluerint, fore, vt iuſta ſibi ſplendida, et longe "alia, quam regibus ſolent, perſoluantur, vtque ſerio per "vniuerſam nationem luctu condecoretur, quem alioquin "non niſi per ludum iocumque deplorarent. Quare vbi "illum animam egiſſe videbunt, debere eos collocare cir- "ca Hippodromum milites, mortis eius adhuc ignaros, (ne- "que enim eam niſi hoc perfecto indicandam) iubereque "ſe, vt omnes ibi concluſos miſſilibus configant: atque ita, "cum iſti hoc modo peremti fuerint, ipſum eos bifariam "delectaturos eſſe, dum et illi ſui morientis voluntatem "exſequantur, et is luctu memorabili cohoneſtabitur." Atque ille quidem eis iſta mandauit, plorans miſerabiliter, et per amorem conſanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obteſtans, ne ſibi honorem hunc denegarent: id quod illi ſe facturos eſſe promiſerunt.

6. Iam vero qui fuerit homini iſti animus, cui et priora forſan placebant, quod ex vitae amore acta eſſent, quae in conſanguineos ſuos perpetrauerat, ex iis licet coniicere, quae modo in mandatis, ab omni humanitate alienis, dederat; ſcilicet vt totam gentem in luctum et cariſſimorum deſiderium coniiceret, iubendo vnum aliquem e ſingulis familiis neci dari, nulla licet ipſum iniuria affecerant, nec criminis cuiuſpiam ab aliis accuſati fuerant: cum iis, qui vel minimum ſibi virtutis vendicant, moris ſit, in eos, quibuſcum illis iuſtae inimicitiae, in eiuſmodi praeſertim tempore odium deponere.

ΚΕΦ. ζ'.

Ἡρώδης διανοεῖται τὴν Φόνου αὐτόχειρ γίνεσθαι, καὶ μετ' ὀλίγον Ἀντίπατρον ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

ΤΑῦτα δὲ ἐπιστέλλοντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρῆν ὑπὸ τῶν εἰς Ῥώμην πρέσβεων ἀπεσταλμένων εἰς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τῆς τε Ἀκμῆς ὀργῇ τῇ Καίσαρος ἀνηρημένης, ἐφ' οἷς Ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν, αὐτόν τε Ἀντίπατρον, ὡς ἐπὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσειεν, εἴτε καὶ κτιννύειν. τούτων ἀκροασάμενος Ἡρώδης, βραχὺ μέν τι ἀνήνεγκεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτῳ τε τῆς Ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίᾳ τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ τιμωρίας. περιῳδῶν δὲ εἰς μέγα τῶν ἀλγηδόνων, παρίετο τεταλαιπωρημένος σιτίων· καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, περιλήψαντι αὐτὸ δι' αὐτῆς καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν δὲ καὶ περισκεψάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτῆ καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν Ἀχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτῆ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τῆ βασιλέως. καὶ Ἀντίπατρος, πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θάρσει τε ἐχρῆτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλος ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκαιρὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας· καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι περὶ ἀφέσεως ἦν αὐτῆ διάλογος, μεγάλα ὑπισχνουμένῳ εἰς τὰ παρὸν καὶ τὸ αὖθις, ὡς ἂν περὶ τοιούνδε τῆ ἀγῶνος ἑστηκότος. ὁ δὲ, ὃ μόνον ἀπειθὴς ἦν πράσσειν ἐφ' οἷς ἠξίου Ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποσημαίνει διάνοιαν τὴν ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προσεισφοραῖς παρ' αὐτῆ χρώμενος. ὁ δὲ Ἡρώδης καὶ πρότερον ὑχ ἡσσώμενος ὀδ' εὐνοίᾳ τῆ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τῆ εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀναβόησέ τε ἀνατυψάμενος τὴν κεφαλὴν, καίπερ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὢν, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα περιάρας ἑαυτὸν κελεύει πέμψας τινὰς τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβο-

CAP. VII.

Herodes conatur sibimet manus inferre; et paulo post Antipatrum interfici iubet.

INterim, dum ista cognatis suis mandat, adueniunt Roma literae a legatis, quos ad Caesarem miserat, quibus significabatur, Acmen indignatione Caesaris interfectam esse, quod Antipatro facinorum adiutrix fuerit, ipsumque Antipatrum relictum esse arbitrio illius, vt patris et regis, siue in exsilium eum pellere vellet, siue morte multare. Cum ista accepisset Herodes, meliuscule se habuit ex tam laeto nuncio, animis et ex Acmes interitu sublatis et ex potestate de filio supplicium sumendi sibi permissa. Cruciatibus autem in immensum crescentibus, languescebat inedia confectus: atque pomum popoſcit et cultellum. solitus enim erat et antea manu sua poma decorticare et frustatim comesse. Vbi id habuit, circumspexit, et seipsum ferire voluit. Quod sane fecisset, nisi eius sobrinus Achiabus manum ei prehendisset, magnumque clamorem edidisset. vnde tantus repente in regia vlulatus et tumultus coortus est, quantus si mortuus rex fuisset. et Antipater, patrem vere mortuum credens coepit confidenter, quasi iam solvendus et rex nullo negotio futurus, loqui, cumque custode carceris de missione agere, multa ei tum in praesens tum in futurum promittens, quasi iam de re eiusmodi instaret certamen. Ille vero non solum id, quod voluit Antipater, facere recusabat, sed et voluntatem eius regi it nunciatum, postquam multas ab eo solicitationes expertus fuisset. Tum Herodes, qui iam ante male affectus erat erga filium, vbi audiuit custodem carceris ista narrantem, cum exclamatione caput sibi, quamuis in extremis esset, percussit, erectusque in cubitum imperat, missis quibusdam satellitibus, vt e vestigio, sine vlla cunctatione, Antipatrum interfice-

λας, ἀλλ' ἐν τῇ ὀξέως κτείναντας αὐτὸν ἐν Τρικανῷ ταφὰς ἀτίμους ποιῆσθαι.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ἡρῴδου τελευτῆς, διαθήκης καὶ ταφῆς.

Τὰς δὲ διαθήκας αὖθις μετέγραφε, μεταβολῆς αὐτῷ περὶ τὴν διάνοιαν γενομένης· Αντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε Γαυλωνῖτιν καὶ Τραχωνῖτιν καὶ Βαταναίαν καὶ Πανιάδα Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτῷ, Αρχελάῳ δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, Ιάμνειαν δὲ καὶ Αζωτον καὶ Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς κατανέμει, καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυριάδας πεντήκοντα. περιόησε δὲ καὶ τῶν λοιπῶν, ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ, χρημάτων τε δόσεσι καὶ προσόδων ἀναφοραῖς, ἑκάστους ἐν εὐπορίᾳ καθιστάμενος. Καίσαρι δὲ ἀργυρίου μὲν ἐπισήμου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργύρεα, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. Ιουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος γυναικὶ, καί τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα πράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ἣν Αντίπατρον κτείνει τὸν υἱὸν, τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ἃ μὲν ἀπέλιπεν Αντίγονον, ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ἃ δὲ ὑπὸ Ρωμαίων ἀπεδέδεικτο, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἀνὴρ ὠμὸς μὲν εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἥσσων, κρείσσων δὲ τῷ δικαίῳ, τύχῃ δὲ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος εὐμενεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς κατασὰς, καὶ κινδύνοις περιτοιχιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται διάδρασιν, καὶ τῷ ζῆν ἐπὶ μήκιστον ἐξίστο. ὁπόσα δὲ τὰ κατ' οἶκον περὶ υἱεῖς τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ κεχρημένος διὰ τὸ κρίνας ἐχθροὺς κρατεῖν οὐ ὑστερῆσαι, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυστυχής.

β'. Σαλώμη δὲ καὶ Αλεξᾶς, πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον κατακεκλεισ-

rent, eumque in Hyrcania ignobili funere sepelirent.

CAP. VIII.

De Herodis decessu, testamento et funere.

DEinde mutata voluntate testamentum suum denuo mutauit Herodes: et Antipam quidem (cui regnum reliquerat) Galilaeae Peraeaeque tetrarcham constituit, regnum vero Archelao dedit; atque Gaulonitidem et Trachonitidem et Batanaeam et Paniadem Philippo filio suo, Archelai fratri, tetrarchiae nomine concessit; et Salomae sorori suae Iamniam et Azotum et Phasaëlidem attribuit, et argenti signati quingenta millia. Quin et aliis, quotquot sibi consanguinei essent, prospexit atque consuluit, singulos, pecuniam iis largiendo redituue annuos, egregie locupletans. Caesari quoque legauit argenti signati centies centena millia, ac praeterea vasa sua tam aurea quam argentea, pretiique stupendi vestes. Iuliae autem Caesaris vxori, et aliis nonnullis quinquagies centena millia. His factis, quinto post occisum Antipatrum die vitam finiuit, cum regnasset post interfectum Antigonum annos triginta quatuor; postquam autem a Romanis rex creatus fuerat, triginta septem: vir pari in omnes immanitate, irae effrenatae, animoque ius fasque despiciente, fortuna autem, si quis alius, propitia vsus, vt qui ex priuato ad regnum euectus fuerit, et innumeris circumdatus periculis ex omnibus effugerit, et non nisi prouecta aetate vita decesserit. Quod vero ad res domesticas attinet, praesertimque filios suos, hic quoque felix fuit sua sententia, quod se de inimicis victoriam reportasse existimauerit, meo vero iudicio pro misero admodum et infelici habendus est.

2. Caeterum Salome et Alexas, antequam diuulgata esset regis mors, conclusos in Hippodromum domum di-

μένας ἐκπέμποντας ἐπὶ τὰ αὐτῶν. Φάμενοι βασιλέως κελεύειν ἀπιέναι αὐτοῖς ἐπὶ τὰς ἀγρὰς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πράσσεταί τε αὐτοῖς ἤδη εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερῶτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμη καὶ Ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἰεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπί τε πίστεως εὐχαριστίᾳ καὶ εὐνοίας τῆς εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τῶν ὁμοίων παροχῆς Ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος, τὸν σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπισευμένος, τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν, αἳ λήψεσθαι κύρωσιν οὐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ Καίσαρος ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ δ' ἦν εὐθὺς ἡνίκα μώντων Ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ σίφη τε αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὐνοιάν τε ὑπεχύοντα καὶ προθυμίαν τὴν αὐτὴν, καὶ συλλήπτορα τὸν Θεὸν παρεκάλουν.

γ'. Ἐντεῦθεν δὲ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελήσαν Ἀρχελάῳ πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσειε τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὲ ἐπὶ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης· στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς καὶ ἠμπέχετο πορφυρίσιν ὁ νεκρὸς, διαδήματι ὡσκημένος, ὑπερκειμένης στεφάνης χρυσέας, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον. περὶ δὲ τὴν κλίνην οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῶν συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν κατὰ οἰκείας ἴδνη καὶ προσηγορίας διέκειντο, ὅπως νεμεθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τὸ Θρᾴκιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁπόσοι Γερμανοὶ, καὶ τὸ Γαλατικὸν μετ' αὐτούς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι καὶ τοῖς ταξιάρχαις αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρωματοφόροι. ἦσαν δὲ ἐπὶ Ἡρῳδίᾳ σάδια ὀκτώ. τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐγένοντο αἱ ταφαὶ κελεύσματι τῷ αὐτοῦ. Ἡρῴδης μὲν δὴ τοῦτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον.

δ'. Ἀρχέλαος δὲ, ἐπὶ μὲν ἑβδόμην ἡμέραν πένθος τὸ

miſerunt, dicentes regem iubere, vt in prouincias ſuas diſcederent, reſque domi curarent. ita quidem maximo beneficio ab illis affecta eſt gens vniuerſa. Atque iam mors regis in ore et ſermone omnium coepit eſſe: ac Salome et Alexas, militia omni in Hiesichuntis theatrum coacta, primum ſcriptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem et gratum erga ſe animum gratias agebat, et vt idem Archelao filio ſuo, quem regem inſtituiſſet, praeſtarent, orabat. deinde Ptolemaeus, cui creditum erat regis ſigillum, teſtamentum recitauit, quod ratum eſſe non poterat, niſi prius inſpectum eſſet a Caeſare. Ac ſubito clamor exſtitit in honorem Archelai, eique milites gregatim, nec non duces, eandem, quam patri praeſtitiſſent, amicitiam beneuolentiamque praeſtiterunt, Deumque ei ſecundum exoptarunt.

3. At poſt haec funus parabant regi, id agente Archelao, vt pater ſplendidiſſime efferretur, atque omnem ornatum proferente, vt magna cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur igitur in lectica aurea, multis et variis ingentis pretii lapidibus diſtincta; ſtragula murice fulgebat, et corpus purpura erat amictum, cuius vertici adhaerebat diadema, ſupraque corona aurea; et dextra ſceptrum geſtabat. Lectum ſtipabant filii et cognatorum multitudo. His proximi erant milites per gentes ſuas diſtributi, earumque nominibus diſtincti, in hunc modum diſpoſiti. Primi incedebant ſatellites; deinde agmen Thracicum; poſtea Germani; et deinceps Galli; ornatu omnes militari: reliqua deinde exercitus multitudo, ac ſi in bellum iretur, ſub ſuis ducibus eorumque centurionibus. Hos ſequebantur quingenti famuli, aromata portantes. Ibant autem verſus Herodium octo ſtadia: ibi enim, vt ipſe mandauerat, ſepultus eſt. Et Herodes quidem hoc modo e vita exceſſit.

4. Archelaus autem luctum dierum ſeptem in hono-

ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διστέλλει. τόσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τοῦ πατρίου. ἐσιάσας δὲ τὰς ὁμίλους, καὶ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' ἕστινας ἴοι, ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμημένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι ταῖς εὐφημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀναβὰς, καὶ ἰδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον, ἀντεδέξιῶτο τὰς ὁμίλους, χάρματι τῶν εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων· χάριν τε ὡμολόγει, "ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακοῖεν, ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς "ὑβρίσειε, καὶ πειράσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ πρό- "θυμον αὐτῶν. ἄρτι μέντοι φειδὼ ποιεῖσθαι τῆ βασιλείᾳ ὀνό- "ματος· τετιμῆσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως "Καίσαρ ἐπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς "ἐγράφησαν αὐτῷ. δι' ἣν αἰτίαν ἠδὲ τῷ στρατεύματος ἐν Ἰε- "ριχοῦντι διάδημα αὐτῷ περιθέσθαι προθυμούμενοι, δέξα- "σθαι τὸ περιμάχητον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὸν "κυρίως ἀποδώσοντα φανερὸν εἶναι παραχόμενον. περιόν- "των μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἀ λείψειν ἀρετῆς τῇ "ἀμειψομένῃ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. σπεύδασιν γὰρ ἐν πᾶσι "τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι τῷ πατρὸς ἀμείνονα τὰ πάντα." οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἴωθεν φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ἐπὶ τοιάσδε ἀρχὰς, ὅσῳ πρᾴως καὶ θεραπευτικῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγε- το αὐτοῖς, τοσῷδε μείζονως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐπεγεράροντο, οἱ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυσίως φέρουσιν ἐπικουφίζειν βοῇ χρώμενοι· οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οὓς ὑφ' Ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν. εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσεις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὠναῖς δημοσίαις ἐπεβάλλετο, πρασσόμενα πικρῶς, ἠτοῦντο. ἀντέλεγέ τε ἠδαμῶς Ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλοις σπου- δαῖος ὢν ποιεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γενήσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τῆς πλη- θύος. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπεται μετὰ τῶν φίλων.

rem patris integrauit. tot enim dies poſtulat patria conſuetudo. Deinde cum multitudinem conuiuio excepiſſet, luctu finito, in templum adſcendit. atque omnes, quaqua tranſibat, fauſtis eum ominibus et praeconiis proſequebantur, certatim id agentibus ſingulis, vt quam laetiſſimas edere viderentur acclamationes. Tum vero ille, conſcenſo ſuggeſtu, ſublimis in aurea ſella reſidens, populum viciſſim excipiebat, oſtendens ſibi gratam acceptamque eſſe illorum beneuolentiam, laetis gratulationibus expreſſam, eiſque gratias egit, "quod paternarum in ipſos iniuriarum "memoriam depoſuiſſent, ſeque ſedulo conaturum polli-"cebatur, ne quid ſibi deſit, quo minus egregiae illorum "voſuntati vices rependeret. In praeſenti quidem regio "nomine ſe abſtinere: appellationis tamen honorem con-"ſequuturum, ſi Caeſar teſtamentum a patre ſcriptum au-"ctoritate ſua confirmauerit: quam ob cauſam ipſum, cum "ſtudioſe id ageret exercitus, vt diadema ei imponeretur, "honorem inde adeo expetitum accipere noluiſſe, quod eſ-"ſet adhuc incerta voluntas eius, qui iſtum valere ratum-"que eſſe iuſſurus eſt. Verum, ſi fuerit adeptus impe-"rium, ſibi non defuturam illius bonitatem, qui beneuo-"lentiam eorum remunerabitur. operam enim daturum, vt "in omnibus erga eos patre melior eſſe videatur." Illi vero, quo more vulgus ſolet facere, rati primis diebus ape-"riri mentem eorum, qui ad tantae poteſtatis faſtigium prouehuntur, quo ſuauius et humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis eum collaudabant, et ſcribebant, quae ſibi dari poſtulabant. Alii vt tributa annua diminuerentur clamabant; alii vt vincti ſoluerentur, quos et multos et longo tempore Herodes habebat: erant etiam, qui vectigalia, rebus in foro emtis venditiſque impoſita, et ſatis acerbe exacta, tolli efflagitabant. ad quae Archelaus minime contradicebat, quoniam id ſuſceperat, vt multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga ſe benevolentiam permagni momenti eſſe exiſtimaret ad confirmationem regni ſui. Et hinc, facta re diuina, ad conuiuium cum amicis ſe contulit.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν Αρχέλαον· καὶ ὡς αὐτὸς ἔπλευσεν ἐπὶ Ρώμης.

ΕΝ τούτῳ δὲ τινὲς τῶν Ιουδαίων, συνελθόντες νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' Ηρώδου ἀποθανόντας· οἳ παραχρῆμα τῆς ἐκ τοῦ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου ἀπεστέρηντο, ἦσαν δὲ τῶν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ καταδεδικασμένων· ἐπὶ μέγα τε τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρώμενοι, καί τινα, ὡς κύφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης, ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Αρχελάου γενέσθαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ Ηρώδου τιμωμένων· καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ ἐκδηλότατον τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεσῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις Αρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὀργὴν αὐτῶν, ἐπένευεν, ἔχων τὴν ἐπὶ Ρώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένην αὐτῷ τάχος, ἐπὶ περισκοπήσει τῶν δοξάντων Καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πείθοι χρῆσθαι, καὶ τῆς ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίας ἀποσάντας σκοπεῖν, θάνατόν τε, ὃς τοῖς Φίλοις αὐτῶν συνέλθοι, μετὰ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα τοῦ ὑβρίζειν προϊούσας, τούς τε καιροὺς οὐκ ἐν τοιοῖσδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τοῦ ὁμονοεῖν, ἕως κατασησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπινεύσει τῇ Καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε γὰρ κοινῇ βουλεύσειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ στασιάζειν δοκοῖεν.

Β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεισπὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον τοῦ ἀπολυμένου ἐκείνου τε καθίσασαι, καὶ τῶν ἄλλων ὅσις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε ὀργᾶσθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτῶν μᾶλλον, ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντός τε Ηρώδου στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ γενομένης τιμωριῶν τῶν

CAP. IX.

Quomodo populus seditionem mouit contra Archelaum: & vt ipse Romam profectus est.

INterea Iudaei quidam, nouarum rerum desiderio congregati, Matthiae et eius sociorum, ab Herode occisorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exsequiarum honore priuati erant metu Herodis, erant quippe isti ob deiectam aquilam auream morte multati) magnum edentes clamorem et lamentationem; insuper et conuicia quaedam, quasi in mortuorum solatium, in regem defunctum iactabant. Cumque in vnum locum conuenissent, ab Archelao contendebant, vt id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio: vtque in primis pontificem abdicaret ab Herode constitutum, aliumque deligeret magis legitimum et ad munus obeundum puriorem. Istis Archelaus, licet grauiter illorum impetum ferens, annuebat, quod illi iter instaret, quod ad Romam quam ocyssime facere proposuerat, vt voluntatem Caesaris de se perspectam haberet. Misso itaque duce, qui persuasione veteretur, vt omisso propter ista vindictae studio considerarent, et morte poenas dedisse illorum amicos ex lege, et postulatis eorum magnas inesse contumelias, et tempus hoc alia consilia poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur in imperio confirmatus approbatione Caesaris; tunc enim de iis, quae postularent, vna cum illis consultaturum esse: interim vero quiescerent, ne seditionis crimen incurrerent.

2. Et ille quidem, cum ista suggessisset edocuissetque, ducem misit ad eos haec ipsa loquuturum. Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permiserunt, mortisque periculum ei intenderunt alterique cuipiam, qui palam aliquid dicere auderet, quod eos ad sanam mentem perduceret, auerteretque ab huiusmodi rerum studio, quod plus suae voluntati tribuerent, quam praesidentium auctoritati; graue esse existimantes, si carissimorum, quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetrarentur

ἐπ' αὐτοῖς, ὠρμηκότας ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγέμενοι, ὅ, τι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν ἀπ' αὐτῆ προειδέσθαι τε ἀμαθεῖς, καὶ εἴ τῳ ὑποπτευθείη, ὑπερβολῆς αὐτῷ γενομένης τῆς παραχρῆμα ἡδονῆς ἐκ τῆ τιμωρήσασθαι τὺς ἐχθίστυς δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ Αρχελάε πεμπομένων, οἳ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῶν δὲ ἀχ ὡς ὑπ' ἐκείνυ, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν παριόντων, ὅπως εἰς τὸ πραΰτερον κατασήσονται αὐτὺς, ἠδενὸς ἠνείχοντο εἰπεῖν. ἀνάσασίς τε ἦν λίαν ὀργῇ χρωμένων, Φαυλροί τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὴν τάσιν πλήθυς ἐπισυρρυέντος αὐτοῖς.

γ'. Ενσάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ιυδαίοις ἄζυμα προτίθεσθαι πάτριον· Πάσχα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα ὄσα τῆς ἐξ Αἰγύπτυ ἀπάρσεως αὐτῶν γενομένης, καὶ θύσιν αὐτὴν προθύμως, πλῆθός τε ἱερείων ὡς ἐκ ἐν ἄλλῃ κατακόπτειν ἐσὶν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθὺς ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἥδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπὶ θρησκείᾳ τῇ Θεῇ· καὶ οἱ νεωτερισαὶ τὺς περὶ τὸν Ιούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ἐδυρόμενοι, συσάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ὑποροῦντο, τοῖς σασιώταις ἐκ ὂν ἐν αἰσχύνῃ μεταιτῶν αὐτήν. καὶ δείσας Αρχέλαος, μηκέτι δεινὸν βλασήσειεν αὐτῶν τῇ ἀπονοίᾳ, πέμπει σπείραν τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τὴν ὁρμὴν σασιαζόντων κατασεῖλαι πρὸ τῆ τὸν πάντα ὅμιλον τῆ μανιώδυς αὐτῶν πλέω κατασῆναι· καὶ εἴ τινες διάδηλοι πολὺ τῶν ἄλλων καθίσαντο προθυμίᾳ τοῦ σασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ἐπὶ τύτυς οἱ σασιῶται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος ἐξηγρίωσαν, βοῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι· ὥρμησάν τε ἐπὶ τὺς σρατιώτας, καὶ παρασάντες καταλύυσι τὺς πλείυς αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πράξασι διὰ χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἦν. Αρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ ἐκ ἀνακέψοντι τὴν ἐπὶ τοῖσδε ὁρμὴν τῆς πληθύος· ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ σρατόπεδον, καὶ τὺς ἱππεῖς, οἳ τὺς τε αὐτόθι ἐσκηνωκότας κωλύοιεν τοῖς κατὰ τὸ

vltio, animis incitati, atque id demum ius et fas reputantes, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, et periculum ab eo intentatum prouidere nescientes, etiamsi alicui de eo suspicio foret, praesenti quippe laetitia nimium elato, quod eos vlturi essent, quos sibi inimicissimos esse crediderunt. Et multis ab Archelao missis, qui cum eis colloquerentur, quibusdam etiam non ipsius iussu, sed sponte quasi sua ad eos aduenientibus, vt ad mitiorem animum reducerentur, neminem eos vel tantillum alloqui passi sunt. Et seditio mota est ab iis, qui valde irascebantur, palamque erat, tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluente.

3. Cum autem sub id tempus instaret festum, quo Iudaeis patrium est vesci non fermentatis panibus, (Pascha enim illa festiuitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Ægypto instituta, quam quidem agant ingenti laetitia, tumque illis mos est maiorem, quam in vlla alia solennitate, victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex vniuersa regione locisque extra illius fines ad istam celebritatem religionis erga conuenit) etiam seditiosi illi, Iudam et Matthiam legis expositores lamentantes, in fano coetus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores istos non pudebat mendicato quaerere. Itaque Archelaus, veritus, ne quid grauius oriretur ex illorum insolentia, misit eo centurionem cum cohorte militum, qui seditiosos coërcerent, priusquam caetera multitudo huius furoris inficeretur contagio: et si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos etiam populum irritarunt, qui e factione erant legis expositorum, clamoribus suis et cohortationibus: adeo vt impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint. verum ipse centurio et alii pauci vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admouent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex huiusmodi occasione retunderet: itaque milites omnes eo misit et equites, qui eos, qui foris essent, iis, qui in templo so-

ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τὰς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τῇ ἀσφαλεῖ ἤδη πεπιστευκότας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς· τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τὴν ἑορτὴν καταλιπόντες, φόβῳ κακῷ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαίδευτον. Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῆει μετὰ τῆς μητρὸς, Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, Φιλίππῳ ταδελφῷ τὰ πάντα ἐφεῖς καθίσασθαι τῇ οἴκοι καὶ τῆς ἀρχῆς. συνεξῄει δ' αὐτῷ καὶ Σαλώμη Ηρῴδου ἀδελφὴ τὴν γενεὰν ἀγομένη τὴν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιώμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀντιπράξοντες, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καταβοάς. ὑπαντιάζει δ' ἐν Καισαρείᾳ τὸν Ἀρχέλαον Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὡρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ηρῴδου χρημάτων· καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς ἐπέσχεν ὁ Οὔαρος παρελθών. διὰ γὰρ Πτολεμαίδα μεταπεμπτος ὑπ' Ἀρχελάου παρῆν· καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαριζόμενος, ἅτε τὰς ἄκρας, ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν, παρέλαβεν, ἅτε τὸν θησαυρὸν κατασημήνατο, εἶα δ' ἔχειν Ἀρχέλαον, μέχρι Καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τῶδ' ὑποχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ἐπὶ τῆς Ρώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας παραλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπέμψας δὲ τὰς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγου τε ἀπαιτῶν πρόδηλος ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο, ἢ αὐτῷ δοκοῖ. ὃ μὴν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς Ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα, ἢ προσετέτακτο αὐτοῖς. Καίσαρι δὲ φυλάσσειν ἔκασα ἦν προσποίησις αὐτοῖς.

δ'. Πλεῖ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ρώμης καὶ Αντίπας, Ηρῴδου μὲν παῖς, ἐπὶ ἀντιποιήσει τῆς ἀρχῆς, ὑποχέσεσι Σαλώμης ἡρμένος ἐπὶ τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος Ἀρχελάου

rent, ſuccurrere prohiberent, et eos, qui a peditibus euaſiſſent, iam in tuto ſe exiſtimantes, ferro exciperent. Ita occiſa ſunt ab equitibus circiter tria hominum millia: reliqui in montes, qui in propinquo erant, ſe receperunt. Et Archelaus proclamari iuſſit, vt omnes domum diſcederent: id quod illi fecerunt, et feſtum, quamuis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare deſcendit vna cum matre, ſecum ducens Nicolaum et Ptolemaeum, multoſque amicorum, relicta totius domus et principatus cura Philippo fratri ſuo. Eum comitata eſt Herodis ſoror Salome, vna cum ſuis natis, multiſque conſanguineis, per ſpeciem adiuuandi Archelaum ad regnum obtinendum, ſed reipſa ad ei aduerſandum, et maxime ad conquerendum de eo, quod in templo factum fuerat. Caeſareae autem Archelao occurrit Sabinus, Caeſaris in Syria rerum procurator, in Iudaeam properans ad cuſtodiendam Herodis pecuniam: ſed Varus ſuperueniens eum ab itinere auertit. aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemaeum: inque Vari gratiam Sabinus neque Iudaeae caſtella occupauit, neque pecuniam conſignauit, ſed Archelao, donec de ea Caeſar ſtatuiſſet, reliquit; eoque promiſſo Caeſareae remanſit. Sed poſtquam Archelaus Romam ſoluit, et Varus Antiochiam diſceſſit, Sabinus Hieroſolyma profectus palatium occupat. Deinde, accerſitis praeſidiorum praefectis omnibuſque rerum adminiſtratoribus, demonſtrat, ſe rationes exigere, et de caſtellis ſtatuit arbitratu ſuo. non tamen cuſtodes Archelai mandata neglectui habuerunt: ſed in tuendo omnia, quae illis in mandatis dederat, perſeuerabant, et prae ſe ferebant, quod cuncta Caeſari reſeruarent.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum profectus eſt, ſpe regnandi elatus ex Salomes promiſſis, eo longe quam Ar-

παραλήψεσθαι τὰ πράγματα, ἀξιωκῶς τὸ κατὰ τὰς πρότερας διαθήκας βασιλεὺς ἀποφαίνεται, ἃς ἀσφαλεστέρας εἶναι τῶν ἐπιγραφεισῶν. ἐπήγετο δὲ ἔτος τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν Νικολάου Πτολεμαῖον, φίλων τε Ἡρῴδῃ τιμιώτατον γεγενημένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγεν ἐπ' ἀντιποιήσει τῆς βασιλείας Φρονεῖν Εἰρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελευόντων εἶπεν Ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι, κἂν ταῖς ἐπιδιαθήκαις ὑπὸ τῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἠνείχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπέστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς Ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι· εἰ δ' ἄρα τὶ ἀντισαίη, λυσιτελέστερον Ἀρχελάου τὸν Ἀντίπαν λογιζόμενοι, συνέπεσσον Ἀντίπα τὴν βασιλείαν. καὶ Σαβῖνος κατηγόρει παρὰ Καίσαρι τῦ Ἀρχελάου διὰ γραμμάτων.

ε'. Καίσαρι δὲ Ἀρχέλαος εἰσπέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τε αὐτῦ, καὶ τὴν διαθήκην τῦ πατρὸς, καὶ τὰς λογισμὰς τῶν Ἡρῴδου χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐπαρεδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτά τε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς τῦ Οὐάρου καὶ Σαβίνου ἐπιστολὰς, ὁπόσα τε χρήματα ἦν καὶ τί ἐπ' ἔτους ἐφόρτα, καὶ ὡς Ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγεν ἐπὶ παρακωχῇ γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς καὶ Γάϊον τὸν Ἀγρίππα μὲν καὶ Ἰουλίας τῆς αὐτῦ θυγατρὸς υἱὸν, ποιητὸν δὲ αὐτῷ γεγονότα, πρῶτόν τε καθεδόμενον παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεστηκότων. καὶ πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Ἀντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ Ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγεν, "Ἀρχελάῳ παιδιὰν τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ "τὴν δύναμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρα συγχωρῆσαι παρει-"ληφότι, ἐπικαλῶν τὰ ἐπιτετολμημένα ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσι "κατὰ τὴν ἑορτήν. ὧν καὶ ἀδικήσαντων ἄλλως, ἔχρῆν τὴν τιμω-

chelaus dignior imperio, vtpote in priore teſtamento rex inſtitutus, quod magis ratum eſſe deberet, quam poſterius. Ille vero vna ſecum ducebat matrem, et Nicolai fratrem Ptolemaeum, quondam Herodi cariſſimum, et tum ſui ſtudioſum. At potiſſimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenaeus, qui orator erat et ob eloquentiae exiſtimationem regni procurationem habuerat. vnde etiam iis, qui conſulebant, vt cederet Archelao, qui et natu grandior et vltimo patris teſtamento rex conſtitutus eſſet, auſcultare nolebat. Poſtquam autem Romam peruenit, cognati omnes eius partibus accedebant, non illi quidem eius amore, ſed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi eſſe, et ſub Romani praeſidis adminiſtratione: quod ſi parum ſuccederet, Antipam magis e re ſua fore ſperantes, quam Archelaum, operam ſuam Antipae commodarunt ad regnum adipiſcendum. quin et Sabinus apud Caeſarem literis accuſabat Archelaum.

5. Cum autem Archelaus literas, in quibus ius ſuum tueretur, Caeſari miſiſſet, necnon patris teſtamentum, et Ptolemaeum Herodianae pecuniae rationes ſigillumque ferentem, euentum exſpectabat. Ille vero poſtquam ſcripta iſta legerat, Varique et Sabini literas, et quantum pecuniarum annuique reditus eſſet cognouerat, vtque Antipas regnum appetens literas miſiſſet, amicos conuocat, vt eorum ſententias audiat, et in his Caium, Agrippae quidem natum et Iuliae Auguſti filiae, ſed ab ipſo Auguſto adoptatum, cui primum locum tribuit, imperatque, vt qui velit de praeſentibus negotiis verba faciat. Et primus quidem Antipater Salomes filius, homo in primis diſertus et Archelai aduerſarius, dicebat: "Archelaum nunc "per ludibrium de regno agere, vt qui poteſtatem eius "prius ſibimet vendicaſſet, quam bona Caeſaris cum ve"nia lieuerit, ei obiiciens audaciam, qua impulſus in feſto "die tam multos interemerat. Qui etiam ſi inique egiſ-

"ρίαν εἰς τὰς ἔξω χρῆσθαι δυναμένης ἀνακειμένην εἶναι, καὶ
"μὴ ὑπ' ἀνδρὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικοῦντος τὸ
"Καίσαρος διαγνοίᾳ περὶ αὐτῆ ἔτι χρωμένῃ, εἰ δὲ ἰδιώτῃ, πο-
"λὺ χειρόνως, διὰ τὸ μὴ βασιλείας ἀντιποιημένῳ καλῶς ἄν
"τι συγκεχωρῆσθαι, διὰ τὸ Καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας
"ἀφαιρεῖσθαι. καθήπτετο δὲ αὐτῆ ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ
"στρατιωτικῷ μεταστάσεις ἐπικαλῶν, καὶ προκάθισιν ἐπὶ
"θρόνῳ βασιλείῳ, καὶ δικῶν διαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γε-
"νομένας, κατανεύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις,
"καὶ πάντων διάπραξιν, ὧν οὐδὲν ἂν μειζόνως ἐπιποῆσαι καθι-
"στάμενον ὑπὸ τῦ Καίσαρος εἰς τὴν ἀρχήν. ἀνετίθει δὲ αὐτῷ
"καὶ τῶν ἐκ τῦ ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τὴν ἄφεσιν, καὶ πολ-
"λὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ καὶ πιστεύεσθαι δυνάμενα, διὰ
"τὸ φύσιν ἔχειν γίνεσθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίᾳ τῦ
"ἄρχειν προλαμβανόντων τὴν ἐξουσίαν. πένθος τε τῦ ἐπὶ τῷ
"πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ
"γεγονότας· ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληθὺν ἀρχὴν τῦ στασιάζειν
"λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντος αὐτὸν τῦ πατρὸς, καὶ
"ὄντω μεγάλων ἠξιωκότος, τοιοῖσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν,
"ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς δακρύειν μὲν προσποιούμενον τὰς ἡμέρας,
"ἀπολαβόντα δὲ ἡδονῇ τῇ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτες, Φανε-
"θάι τε καὶ περὶ τὸν Καίσαρα τοιόνδε ὄντα Ἀρχέλαον συγ-
"χωροῦντα τὴν βασιλείαν, ὁποῖος γένοιτο καὶ περὶ τὸν πατέ-
"ρα. χορεύειν γὰρ καὶ ᾄδειν, ὥσπερ ἐχθρῦ πεσόντος, ἀλλ'
"ὐκ ἀνδρὸς, ὄτως μὲν συγγενῦς, τηλικαῦτα δ' εὐεργετῆν
"ἐξημένου. δεινότατόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νῦν ἥκειν ἐπὶ
"Καίσαρα, κατανεύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ,
"πάντων αὐτῷ προεποιημένων, ὁπόσα γένοιτο ἂν ὑπ' αὐτῦ
"καὶ βεβαίως ἤδη τῦ αὐτοκράτορος παρεσχημότος πρασσό-
"μενα. μάλιστα δὲ τὴν σφαγὴν τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐκείνῳ τῷ
"λόγῳ καὶ τὴν δυσσέβειαν, ὡς, ἑορτῆς τε ἐνεστηκυίας, καὶ ἱε-
"ρείων ἐν τρόπῳ σφαχθοῖεν, ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι·
"πληθείη δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐχ ὑπ' ἀλλοφύλε, ἀλλὰ καὶ
"μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένης τῆς πρά-

"sent, oportebat vindictam externae legitimaeque potestati "reseruari, et non ab homine exigi, qui, si spectetur vt rex, "iniuriam faeit Caesari, dum adhuc ignoret, quid ille de se "statuet, sin vero vt priuatus, multo peius erit, vtpote cui, re- "giam dignitatem quaerenti, haud fas esset quidquam a Cae- "sare concedi, quod Caesarem in ipsos potestate priuatum "iuerit. Quin et ipsum perstringebat, vitio ei vertendo, quod "duces nonnullos in exercitu mutauerit, et in solio regio se- "se collocauerit, et lites tanquam rex exstitisset diiudicarit, "populique postulatis palam factis annuerit, in summa "omnia ita fecerit, vt nihil amplius ei in mentem veni- "re potuerit, si a Caesare in imperio constitutus fuisset. "Illi quoque imputabat, quod in Hippodromo vinctos "dimiserit, aliaque afferebat multa, partim vera, par- "tim verisimilia, quod huiuscemodi res fieri consueue- "rint ab adolescentibus, et qui regnandi cupiditate impe- "rium festinanter praeripiunt. Praeterea ei crimini da- "bat neglectum patris luctum, et comessationes eadem "qua ille obiit nocte celebratas: vnde coortam esse po- "puli seditionem. Si, cum pater tanta in eum contu- "lisset beneficia et tam magna ei praestitisset, mortuo "talem rependerit gratiam, vt interdiu tanquam perso- "nam induens lacrymas simularet, noctes vero singulas "in voluptatibus regiis ageret, non alium sese ostensurum "esse erga Caesarem, si ab eo regnum acceperit, quam er- "ga patrem sui amantissimum se gessit. cantu quippe se ob- "lectare et choreis tanquam in morte inimici, non sibi con- "iunctissimi et beneficentissimi. Omnium etiam indignissi- "mum esse ostendebat, nunc venire ad Caesarem, vt regnum "ipsius munere et concessu accipiat, cum iam ante omnia ar- "bitrio suo egisset, quae ab ipso fieri poterant, postquam vali- "dam ea agendi potestatem dedisset rerum dominus. Maxi- "me autem caedem in templo nefarie factam verbis exaggera- "bat: vtque festiua solennitate etiam victimarum more ma- "ctati fuerint, tam peregrini, quam indigenae; et caesorum "corporibus fanum fuerit repletum, idque non ab alienigena, "sed qui legitimam regis appellationem praetexens fereba-

ἀξίως, ὅπως δυνηθείη πληρῶσαι τῆς Φύσει τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένην ἀδικίαν. δι' ἣν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ἐρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν διαδοχὴν ἀρετῇ τῇ πατρός· ἐπίσασθαι γὰρ αὐτὴ τὸν τρόπον, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῶν διαθηκῶν τῶν ἐκυρωτέρων Αντίπαν καθίσασθαι· κληθῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν οὐχὶ νεκροῦ ὄντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τὴν ψυχήν, ἀλλὰ ἀνεραφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένῳ, ἀλυῇ δὲ σώματος τοῖς πράγμασιν Φρενικότος. εἰ δὲ καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ἐπίσης τοῖς νῦν διατεθεῖσθαι τὸν πατέρα, ἀποφαίνεσθαι ποταπὸς ἂν γένοιτο βασιλεύς· τὸν μὲν κύριον παραχεῖν τὴν βασιλείαν Καίσαρα ἀφῃρημένου τοῦ δύνασθαι τὴν ἐξουσίαν, τὰς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκμὴν σφάζειν ἔν ἱερῷ μὴ ἀποτετραμμένον.

ς'. Καὶ Αντίπατρος μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρτύρων παρασάσεσι τὰ εἰρημένα κραταιώμενος πολλοῖς τῶν συγγενῶν, παύεται τῷ λέγειν. ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν, "τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀνατιθεῖσθαι μᾶλλον, ἢ ἐξουσίᾳ τῇ Αρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας, ἃ μόνον τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντι εἶναι πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἄμυναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν προαιρουμένους. ὡς δὲ πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Αρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς Καίσαρα φανερὸν εἶναι. τοὺς γὰρ ὑβριοῦντας, κωλύτας παραγενομένους καὶ ὑπ' Αρχελάου πεπομφότας, κτεῖναι ἐπιτιθεμένους, ἅτε ἱερὰ θεοῦ ἅτε τὰ νόμιμα τῆς ἑορτῆς ἐν Φροντίδι γενομένους, ἂν Αντίπατρον οὐκ αἰσχύνεσθαι ἐκδικητὴν καθισάμενον ἐπὶ θεραπείᾳ ἔχθρας τῆς αὑτοῦ πρὸς Αρχέλαον, ἢ μίσει τοῦ ἀρετῇ δικαίῳ. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς διανοουμένους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἵδε εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀνατίθει δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῶν κατηγόρων. οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ἃ μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν γεγενημένον αἰτίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ὑπάγεσθαι. ἃ τῇ Φύσει τοιούτως αὐτὰ γεγονότα ποιη-

"tur ad facinus, vt tyrannico suo ingenio obsequutus pos-
"set explere iniustitiam omnibus odiosam. Quamobrem
"ne in somnis quidem spem successionis in regnum a pa-
"tre habuisse, vt qui mores eius probe norit, et in potiori-
"bus tabulis eius aduersarium Antipam successorem con-
"stituerit; a patre quippe ad regnum vocatum, non cum
"animam pariter ac corpus vires deficerent, sed dum in-
"tegra esset mente et ratione, eoque corporis robore, quod
"negotiis obeundis adhiberi potuit. Immo si iam antea
"tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in poste-
"ribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse, qualisnam rex
"futurus sit, qui Caesarem, cuius erat regnum ei largiri,
"largiendi potestate ademtum iuerit, et priuatus adhuc ci-
"ves in templo iugulare non dubitarit."

6. Et Antipater quidem huiusmodi verba loquutus, multisque e consanguineis ad ea, quae dixerat, testimoniis suis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai causam egit, dicebatque: "Illa
"quidem, quae in templo facta erant, obstinatis potius eo-
"rum animis, qui passi sunt, imputanda esse, quam Arche-
"lai potestati. qui enim tales res coeptant, non eo tantum
"iniustos esse, quod innocentes vexant, sed et quod pacis et
"aequi amantes in vltionem impellunt. Hos autem homi-
"nes verbo quidem in Archelaum patrasse hostilia, re ipsa
"autem in Caesarem res aperta est. Constat enim tumul-
"tuum auctores, eos, qui ad vim et iniuriam propulsandam
"ab Archelao milli aderant, facto impetu occidisse, neque
"Deum neque fas dierum nobis sanctissimorum reuerentes:
"et hi sunt, quorum non puduit Antipatrum suscipere tute-
"lam, siue vt odio in Archelaum suo morem gereret, siue
"quod ius et aequum omne auersatur. Certe qui adorium-
"tur alios, nihilque mali suspicantes iniuriis lacessunt, hi
"sunt, qui nolentes cogunt sui causa ad arma recurrere.
"Tum reliquorum omnium, quae obiecta fuerant, causam
"assignauit iis ipsis, qui a consilio erant accusatoribus. Ni-
"hil referri vnde color quaeratur iniuriae, quod non ipsis
"factum sit suasoribus. Neque ea per se esse improba,

"ρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλάψων ἂν δοκεῖν Ἀρχέλαον. τοσόνδε "αὐτοῖς εἶναι βουλὴν τὸ ὑβριοῦντος εἰς ἄνδρα συγγενῆ, καὶ "πατρὸς μὲν εὐεργέτην, συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ παντὸς "οἰκείως πεπολιτευμένον. τάς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σω- "φρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας τῶν "γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ Καίσαρα δεσπότην τῶν "ὅλων καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γε- "γραμμένων. μιμήσεσθαί τε ὡδαμῶς Καίσαρα τὴν ὕβριν "αὐτῶν, οἳ τῆς Ἡρώδου παντοίως ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἔζη "καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα ἐπὶ ὕβριν γνώμης ἐπέγοιντο "αὐτῷ, ὁ δ' αὐτῶν περὶ τὸν συγγενῆ τοιούτων γεγονότων. "ἔχουν Καίσαρά τε ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεποιημένου τὰ πάντα "καὶ φίλα καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, ἐπὶ "πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ὡδὲ μιμήσεσθαι καλίαν τὴν "ἐκείνων τὴν Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τὴν "οἰκουμένην ἀνενδοίαστον γενομένην, καὶ μενίαν καὶ λογισμῷ "ἔκτασιν καταλήψεσθαι ἀνδρὸς βασιλέως, υἱεῖ μὲν ἀγαθῷ τὴν "διαδοχὴν καταλελοιπότος, πίστει δὲ τῇ αὐτοῦ προσπεφευ- "γότος. ὅτε ἀμαρτάνειν Ἡρώδην ποτὲ περὶ κρίσιν τοῦ δια- "δόχου, σωφροσύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ "πάντα ποιεῖσθαι.

ζ'. Καὶ Νικόλαος μὲν, τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. Καῖσαρ δὲ Ἀρχέλαον, προσπεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνίστη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας· πολλήν τε ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης τῆς αὐτοῦ ἐκ ἄλλα πράξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον, καὶ Ἀρχελάῳ συνέφερεν. ὁ μέντοι γε ἐκακύρωτο ὡδὲν, ὡς ἂν ἐγγυῶ παραδείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας Ἀρχέλαον εἶναι· καὶ διαλύσεως τῶν ἀνδρῶν γενομένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν, εἴτε Ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν εἴη κυρώσων, εἴτε νομὴν αὐτῆς ποιεῖσθαι παντὶ τῷ Ἡρώδου γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ἐπικρίσεως δεομένων.

"ſed in odium Archelai ita referri, vt improba videantur. "Tanto illos agi ſtudio laedendi cognatum hominem, de "ipſorum parente bene meritum et ipſos omnibus amici- "tiae officiis proſequutum. Teſtamentum a patre factum "bene mentis compote, et haud dubie poſteriores tabulas "potiores eſſe prioribus, eoque magis, quod Caeſari omni- "um, quae in iis ſcripta ſunt, pleniſſimum arbitrium re- "linquitur. Non timendum, ne horum iniquitatem Caeſar "imitetur, qui Herodis, ex cuius viuentis potentia fructus "plurimos cepere, nunc mortui voluntatem oppugnant; "idque ſatis ſibi conſcii, neutiquam ſe de Herode ita me- "ritos, vt Archelaus fuit. Non is eſt Caeſar, qui viri ami- "ci, bellorum ſocii, qui in omnibus, etiam in hoc ipſo, a "Caeſare pendere ſemper voluit, reſcindat teſtamentum "ſuae commiſſum fidei. Multum ab horum malignitate "abeſt Caeſaris virtus ac fides, toti humano generi teſta- "tiſſima; neque id in eum cadit, vt non ſanae mentis pro- "nuntiet regem, qui primum filio bono hereditatem reli- "querit, deinde in hoc ipſius Caeſaris fidem implorauerit. "Quando teſtamentum condidit Herodes, ita ſapuit, vt "Caeſaris arbitratui cuncta ſubmitteret: ne in herede qui- "dem eligendo deſipere potuit.

7. Et Nicolaus quidem, cum iſta oratione percurriſſet, finem etiam dicendi facit. Caeſar autem Archelaum, qui ſeſe ad pedes eius abiecerat, comiter alleuauit, regno digniſſimum eſſe dicens: ſeque ſatis oſtendit ſic eſſe affectum, vt non aliter facturus eſſet, quam teſtamentum poſtularet, et e re Archelai eſſet. Verum, vbi Archelaum, vt qui beneuolentiae eius indicio ſatis magno fretus eſſet, ſecurum eſſe animaduertit, nihil ſanxit. Poſtea dimiſſo concilio, diſpexit ipſe ſecum, vtrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter diuidere, idque quoniam omnes plurimum egerent auxilio.

ΚΕΦ. ί.

Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαβῖνον· καὶ ὡς Οὔαρος τὰς αἰτίας αὐτῆς ἐκόλασεν.

Πρότερον δὲ, ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι, Μαλθάκη τε ἡ Αρχελάου μήτηρ νόσῳ τελευτᾷ· καὶ παρὰ Οὐάρῳ τῷ Συρίας στρατηγῷ παρῆν γράμματα τὴν Ιουδαίων ἀπόστασιν διασαφοῦντα. τῷ γὰρ Αρχελάῳ μετὰ τὸν ἔκπλων ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος· καὶ Οὔαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τὰς αἰτίας τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ περιβαλὼν, καὶ τῷ πλείστῳ τῆς στάσεως ἐπίσχεσιν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Αντιοχείας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν τῆς στρατιᾶς ἐν Ιεροσολύμοις λειπόμενος, τὴν Ιουδαίων νεοτεροποιΐαν ἐπισομιοῦντας. ὃ μὴν ἐπεραίνετό γε οὐδὲν ἐπὶ παύλῃ τοῦ μὴ ὑστασιάσοντος αὐτῶν. ὅτε γὰρ Οὔαρος ἀπῇει, καὶ Σαβῖνος ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος ὑπομένας αὐτόθι μεγάλως τοὺς Ιουδαίους κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων, ὡς καὶ περιέσοιτο αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. πολλὰς γὰρ ὁπλίσας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ιουδαίους καὶ ἐκταράσσων ἐπὶ ἀποστάσει. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο παραλαμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ προθύμως ὥρμητο βίᾳ διὰ κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

β'. Επιστάσης δὲ τῆς Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ δὲ ἡμῶν ἐστι πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ὅτι κατὰ τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τῆς Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, Γαλιλαίων τε καὶ Ιδουμαίων, Ιεριχουντίων τε ἡ πληθὺς, καὶ ὁπόσοι περάσαντες Ιορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε Ιουδαίων πλῆθος ἦν ὁ πρὸς πάντας συνειλέγετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοιῶνδε στρατοπεδεύονται χωρίων. οἱ μὲν τὸν Ιππόδρομον ἀπολαβόντες, καὶ τῶν δὲ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταμμένου τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον· μοῖρα δὲ αὐτῶν ἡ τρίτη τὰ πρὸς

CAP. X.

Seditio Iudaeorum contra Sabinum: et quomodo Varus in auctores eius animaduertit.

ANtequam vero horum quicquam ſancitum eſſet, obiit morbo Malthace mater Archelai: venerunteque a Varo, Syriae praeſide, literae, quae Iudaeorum rebellionem declararent. Nam poſt Archelai diſceſſum ſeditionem fecit vniuerſa natio: et Varus, qui illic aderat, in eius auctores animaduertit, ac ſeditione (quae grauis ſane fuit) maxima ex parte compoſita, Antiochiam profectus eſt, relicta Hieroſolymis vna legione ad Iudaeos reprimendos, ſi quid mouerent. nec tamen quicquam proficiebat ad finem ſeditioni imponendum. Nam digreſſo Varo, Sabinus ibi, ceu Caeſaris procurator, manens, multum Iudaeis negotii faceſſebat, ſperans eos iis copiis, quae magnae reſtabant, cohiberi poſſe. Circumducebat enim frequentes armatos ſatellites, per quos Iudaeos premens atque turbans rebellare cogebat. Etenim caſtella vi conabantur occupare, et ad pecunias regias veſtigandas impetu eniti magno aerique ferebantur, lucrorum et rapinarum cupidine incitati.

2. Inſtante autem Pentecoſte, feſtum enim eſt nobis patrium ita appellatum, conuentum eſt Hieroſolyma non ſolum religionis gratia, ſed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coïueruntque plurima Galilaeorum et Idumaeorum et Hierichuntiorum millia, et omnes Transiordanini, et Iudaeorum magna vis, qui ad vniuerſos ſeſe aggregauerunt, et plus aliis cupiditate incenſi in Sabini vltionem feſtinarunt: atque in tres turmas diuiſi hoc modo caſtra metantur. Pars quidem vna Hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera a ſeptentrionali templi regione meridiem verſus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem poſita erat, vbi

δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπράσσετο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τῶν Ρωμαίων ἀπανταχόθεν αὐτοῖς ἀποκεκλεισμένων. καὶ Σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τῷ ἡττᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κρίνειν αὐτὸ νικᾶν, παραχρῆμά τε ὡς τὸν Οὔαρον ἔπεμπε γράμματα· καὶ, τὸ σύνηθες, ἐκ ἀνῄει κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέως βοηθεῖν, ὡς κινδύνῳ μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα περιεχομένου, διὰ τὸ μὴ εἰς μακρὰν ἐλπίζειν κατακοπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τῇ φρουρίᾳ τὸν ὑψηλότατον τῶν πύργων καταλαβόμενος Φασάηλον, ἐπὶ τιμῇ τῇ Ἡρώδου ἀδελφῇ Φασαήλου οἰκοδομημένον τε καὶ ἄτως εἰρημένον, τελευτῆς ὑπὸ Παρθυαίων αὐτῷ γενομένης, κατέσεισε τοῖς Ρωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς Ιουδαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ εἰς τὰς φίλας τολμῶν κατιέναι, τὰς δ' ἄλλας προαποθνήσκειν αὐτῇ τῆς πλεονεξίας δικαιῶν, τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τῶν Ρωμαίων, μάχη συνῆει καρτερά· καὶ οἱ Ρωμαῖοι τῶν πολεμίων ἔργῳ ἐκράτουν, ἐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς Ιουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τῶ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων, περιοδεύσαντες δ' ἀνιᾶσιν ἐπὶ τὰς στοάς, αἳπερ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν περίβολον περιέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθους τε ἠφίεσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάρχοντες, οὓς δὲ σφενδονῶν, ἀθληταὶ τρόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες παρατεταγμένοι μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ρωμαίους, διὰ τὸ ὑπερδέξιοί τε εἶναι, καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὲν ἄπορροι διὰ τὸ ἀνέφικτοι τοῖς εἰσακοντίζειν πειρωμένοις εἶναι, ῥᾴους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέσχε τοιάδε ἅσα. ἔπειτα Ρωμαῖοι, δεινῶς φέροντες τοῖς δρωμένοις, πῦρ ἐνιᾶσιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες Ιουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσιθεμένων καὶ μετὰ τῶν ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἥπτετο τῇ ὀρόφῳ ἡ τάχος· ἡ δὲ ξύλωσις, παρέχουσα πίσσης τε καὶ κηρῷ πλέον, ἔτι δὲ κηρῷ χρυσὸν ἐπαλλημμένον, εὐθέως εἶκεν· ἔργά τε μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο, καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν στοῶν ὅλεθρος ἦτος

regia locabatur. Atque ista illi agebant, vt Romanos ab illis vndique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam et multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui mori facile maluerunt, quam victoriam non reportare, vbi vincere virtutis loco habetur) confestim per literas Varo rem significabat; atque, vt fieri solet, non intermittebat hortari, vt sibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo versari periculo, quod non longe abesse exspectarent, quin ipsi capti trucidarentur. Ille vero, arcis excelsissima turri occupata, (ea Phasaëlus appellabatur, in honorem Phasaëli Herodis fratris exstructa atque ita nominata, postquam a Parthis occisus fuerat) inde Romanis signum dedit, vt Iudaeos exeuntes adoriantur. et cum ipse ne ad suos quidem amicos descendere auderet, postulabat, vt alii propter eius auaritiam se prius mortis periculo obiicerent. Cumque Romani eruptionem fecissent, commissum est acre praelium: in quo licet hostibus reuera superiores essent Romani, non tamen animis fracti erant aut desponderunt Iudaei ad conspectum periculi, postquam multi de suis ceciderant: quin per circuitum conscensis porticibus, quae circum exterius templi septum erant, magnaque pugna edita, et saxa deiiciebant, partim e manibus, partim e fundis, vtpote in huiusmodi pugnis bene exercitati. et sagittarii vniuersi illis immisti Romanis multum nocebant, et quod superiore loco essent, atque expugnatu difficiles, vt qui attingi nequirent ab iis, qui tela ad eos adigere conarentur, et hostes nullo negotio profligare possent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum est. Deinde Romani, rei indignitate commoti, ignem porticibus (insciis, ipsis qui eo adscenderant, Iudaeis) subiiciunt. atque ignis, eo quod multa apponerentur, quaeque etiam flammam excitare possent, quam celeriter tectum corripuit. Eius vero materies, quod et pice et cera abundaret, praetereaque auro cera perunctо, confestim flammis cedebat, atque opera magna et admiratione dignissima sensim euanuerunt, et quotquot super porticus erant, improuiso perierunt exitio.

ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ, τῇ ἐρόφῳ καταῤῥαγέντος, συγκατεφέροντο αὐτῷ, τοὺς δὲ περισαδὸν ἔβαλλον οἱ πολέμιοι· πολλοὶ δὲ ἀπορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακῇ τῷ περιεστηκότος, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ εἰσήεσαν ἑαυτούς· οἱ δὲ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διάδρασιν αὐτῷ ἐποιοῦντο. ὁπόσοι δὲ εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ἢ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ρωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν τῆς ἀπονοίας διὰ τὸ ἄνοπλον βοηθοῦν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῶν ἀνελθόντων ἐπὶ τὸ τέγος οὐδ' ὁσισοῦν. καὶ οἱ Ρωμαῖοι, διὰ τῷ πυρὸς ἤ παρεῖκον ὠθίσας, ἐκράτουν τῷ θησαυρῷ, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα. καὶ διεκλάπη μὲν πολλὰ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, Σαβῖνος δὲ περιεποίησεν εἰς τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα.

γ'. Ἰουδαίους δὲ ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τῶν φίλων, οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ· ἐλύπει δὲ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ὃ μὴν ἀλλ' ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεστραμμένον καὶ μαχιμώτατον, τούτῳ ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἐπείλουν πῦρ τε ἐνήσειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πειθομένους ὑπισχνούμενοι ἄδειαν καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον πυκνομόλησαν πρὸς αὐτούς· Ῥῆφος δὲ καὶ Γράτος τριχιλίους τῶν μαχιμωτάτων τῷ Ἡρώδῃ στρατεύματος ἔχοντες, ἄνδρας τοῖς σώμασι δρασηρίους Ρωμαίοις προσετίθεσαν. καί τι καὶ ἱππικὸν ἦν ὑπὸ τῷ Ῥήφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσθήκη τῶν Ρωμαίων ἐγεγόνει. Ἰουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλευον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδισταῖς εἶναι τῷ ἀπολειπομένῳ χρόνῳ παρεῖσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὴν πάτριον. Σαβίνῳ μὲν οὖν εὐκτὸν ἦν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ λίαν εὔγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποτροπῇ τῷ κατασησομένῳ εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὔαρον ἤλπιζεν προσδοκῶν ὑπέμενε τὴν πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τὴν Ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλ-

nam alios secum ruina tecti trahebat, alii ab hostibus vndique caedebantur: multi, nihil reliqui ad salutem videntes, maloque eos circumstante attoniti, aut in ignem se coniiciebant, aut, vt flammas effugerent, seipsos gladiis suis occidebant. quicunque vero retro abscedendo, qua adscenderant, euadere conabantur, a Romanis omnes caesi sunt, quippe inermes animosque debilitati, desperatione nihil eos adiuuante, quod armis erant destituti. ex iis itaque, qui tectum adscenderant, ne vnus quidem elapsus est. Tum Romani per flammam, qua dabatur, irruentes, thesauro potiebantur, in quo recondita erat pecunia sacra. eiusque magna parte a militibus direpta, ipse Sabinus talenta quadringenta palam recepit.

3. Interea Iudaeos magno quidem dolore affecit amicorum calamitas, qui in ista pugna ceciderunt: illosque etiam male habuit aerarii et donariorum direptio. verumtamen, conglobatis suorum fortissimis quibusque, hisce regiam obsident, flammasque ei et extrema omnibus minitabantur, iubentes, vt celeriter exirent, quo facto promittebant nihil ipsis et Sabino nocitum iri. Proinde regiorum maxima pars ad Iudaeos sese contulit. Sed Rufus et Gratus, qui tria millia e praestantissimis Herodis militibus habebant, viros corpore validos strenuosque, ad Romanos transierunt, quin et idem fecerunt equites quidam, quibus praeerat Rufus, et ipsi facti sunt accessio ad Romanos. Verum Iudaei nihilominus obsidionem vrgere, et cuniculos agere, atque obsessis clamare, vt exirent, ne per ipsos fiet, quo minus tempus iam arripiant patriae libertatem recuperandi. Et Sabino quidem nihil optatius, quam cum militibus exire; sed Iudaeis fidere non poterat propter ea, quae perpetrauerat: et non vulgaris hostium lenitas, ipsi vtpote suspecta, in causa erat, quod conditiones reiecerit. adde quod a Varo exspectabat auxilium, eamque ob rem obsidionem sustinebat.

4. Eo autem tempestate existebant in Iudaea mille aliae turbae, multique plurimis in locis, aut lucri cupidi-

πίδας κερδῶν καὶ Ιουδαίων ἔχθρας ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. διχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' Ηρώδη ποτὲ στρατευσαμένων, καὶ ἤδη καταλελυκότες, ἐν αὐτῇ Ιουδαίᾳ συνάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντισατάντος αὐτοῖς Αχιάβου τῷ Ηρώδου ἀνεψιῷ· καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένων δι' ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς δὲ δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δυνατά.

ε'. Ιούδας δὲ ἦν Ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ἐπὶ μέγα δυνηθέντος, ὑφ' Ηρώδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ὅτος οὖν ὁ Ιούδας περὶ Σεπφώριν τῆς Γαλιλαίας, συσησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπεγνωσμένων, ἐπιβουλὴν τῷ βασιλείῳ ποιεῖται· καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὥπλισε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελείφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προσυγχάνοντας, ἐπιθυμίᾳ μειζόνων πραγμάτων καὶ ζηλώσει βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τοῦ δὲ ὑβρίζειν περιουσίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν γέρας τὸ ἐντεῦθεν.

ς'. Ην δὲ καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ηρώδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ἐπὶ μέγα πρέχων τε καὶ πεπιστευμένος. ὅτος ἀρθεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διάδημά τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καί τινες πλῆθος συσάντος καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγγελθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὁντινοῦν, τὸ ἐν Ιεριχοῦντι βασίλειον πίμπρησι δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα· πολλάς τε καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τῆς χώρας πῦρ ἐνιεὶς ἠφάνιζεν, τοῖς ἐνεγκόσι λείαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ἐπιτρέπων. ἐπέπραχτο δ' ὧν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ ταχείας ἐπιτροφῆς γενομένης. ὁ γὰρ Γράτος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ρωμαίοις προσθεμένους, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν Σίμωνα. καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ἐπὶ πολὺ γενομένης, τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσύνταχτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ἐπιστήμῃ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτοῦ Σίμωνος,

tate aut odio in Iudaeos, bellum concitabant. Nam duo quidem hominum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, iamque dimissi erant, in ipsa Iudaea inter se conspirarunt, et regios oppugnare coeperunt; quibus Achiabus Herodis sobrinus resistebat, et ex agris in editiora loca compulsus (quippe ab hominibus rei militaris scientissimis) difficiles aditus insidendo seruabat, quae poterat.

5. Exstitit et Iudas, Ezechiae filius latronum praefecti, qui magnarum erat virium, quemque Herodes aegre oppresserat. Hic Iudas apud Sepphorim Galilaeae oppidum, coacta profligatorum hominum caterua, palatium adortus, arma omnia ibi reposita occupauit, iisque suorum singulos armauit, et omnem illic repertam pecuniam abstulit, suique terrorem omnibus iniecit, obuios quosque diripiens secumque abducens, rerum maiorum desiderio regnandique cupiditate, eam adipisci sperans dignitatem non virtutis peritia, sed effrenata nocendi licentia.

6. Fuit et Simon quidam regis Herodis seruus, homo alioqui formosus, et corporis amplitudine et pulchritudine excellens, creditusque excellere. Hic, sumta ex rebus turbidis fiducia et diadema sibi imponere ausus est, et congregata hominum multitudine, cum et ipse rex illis insanientibus salutatus fuisset, seque aliis digniorem imperio existimasset, Hierichuntiam regiam a se direptam cremauit; aliasque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus, quae in illis erant, suis gregalibus in praedam concessis. Quin et maius quiddam perpetrasset, nisi mature in eum animaduersum fuisset. Nam Gratus, postquam regios milites Romanis iunxisset, cum copiis suis omnibus Simoni obuiam occurrit: et post longum et acre praelium, profligatis Simonianis, quippe Transiordaninis, et nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantibus, Gratus nactus Simonem, per anguslias,

φυγῇ διά τινος Φέρεσαγγος σώζοντος αὐτόν. Γρᾶτος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεπρήσθη δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ ποταμῷ ἐν Αμαθοῖς βασίλεια ὑπὸ τινῶν συσσάντων ἀνδρῶν Σίμωνι παραπλησίων. ἔτως πολλὴ ἀφροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον ὂν εἶναι τὸν καθέζοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ· τὰς δὲ ἀλλοφύλως ἐπαλθόντας σωφρονισὰς τῶν σασιάσαντος τῶν ἀνθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτῶν διά τε τῦ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν γενέσθαι.

ζ. Ἐπεὶ καὶ Ἀγρίππας ὁ νεώτερος, ἅτε πρεσβύτων ἐπιφανὴς ἀξιώματος, ἅτε ἀρετῆς περιουσίᾳ, ἢ πολλῶν πλήθει χρημάτων, σπουδὴν δὲ καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως δὲ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαπρέπων, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλείᾳ φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τῦ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θνήσκων ὡς ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε ἀνάλωμα γενησόμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπὶ μεγάλα πρέχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ κεκτημένοι, πρόβλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχε τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πληθὺς πρὸς αὐτὸς, καὶ οἱ μὲν σρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπεσράτευον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διαδήματι περιθέμενος, βασιλευτηρίων τε ἦγεν ἐπὶ τοῖς πομπεύσι, καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀπαχθέμενα εἶχεν τῇ αὐτῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε πεπληθυσμένῳ, καὶ ὃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποσερημένῳ. Φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ρωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μίσει πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. τῦτος μὲν ὕβρει ᾗ χρήσαντο ἐπὶ τῆς Ηρώδε ἀρχῆς, Ρωμαίοις ἦν, ὧν εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν. προϊόντος δὲ τῦ χρόνῳ, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. διάφοροξίς τε ἦν τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κερδῶς ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τῦ φονεύειν. ἐπιτίθενται δὲ ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ κατὰ Εμμαεῦντα, οὗ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σρατιᾶς ἔφερον. καὶ περισάντες Αρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τῦ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα

vt salutem sibi quaereret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Iordanem fluuium posita, crematum est palatium ab hominum caterua Simonis similium. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quod proprium regem non haberet, cuius iusto fortique imperio multitudo regeretur: qui vero alienigenae ad calligandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul et auaritia.

7. Deinde et Athronges, vir neque generis dignitate illustris, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, sed opilio, cunctis caetera omnia obscurus visus, vasto tantum corpore et manuum robore insignis, regnum affectare ausus est, cui adeo placebat maior nocendi licentia, vt mori certus patui penderit vitae iacturam, quam male agendo facturus esset. Illi autem quatuor erant fratres, qui et ipsi grandi statura, et ad facinus quoduis arduum manu promti habebantur, magni momenti esse visi ad conseruationem imperii. atque hi singuli singulis cohortibus praeerant. conuenit enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turmarum praefecti erant, et cum per se itarent, pro Athronge praelia faciebant. Ipse autem diadema sibi imposuit, et de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitratu suo: et diu in potestate permansit, regio nomine, faciens quae vellet; magnasque tum ipse tum fratres caedes edebant tam Romanorum quam regiorum, vtpote vtrisque ex aequo infensi, his propter licentiam, qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter iniurias, quas tum ab illis acceperant. Tempore autem consequenti magis magisque pariter in omnes efferabantur: et vix quisquam interitum poterat effugere, partim quod quaestui inhiarent, partim ob interficiendi consuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem, (qui frumenta et arma militibus ferebant) prope Emmauntem aggressi, ita circumdederunt, vt Arium centurionem, legionis ducem, et quadraginta eius peditum fortissi-

τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς ῥᾳτίστους κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γράτῳ σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, σκέπης αὐτοῖς γενομένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, Ρωμαίους τε παρελύπησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν ἐπὶ μέγα. χειροῦνται δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν Γράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸν πρεσβύτατον Ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ἐπὶ πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τῆς δυνάμεως, ἐπὶ δεξιᾶς καὶ πίστει τῇ θείᾳ Ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὑτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται.

ε'. Λῃστηρίων δὲ ἡ Ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ ὡς ἂν παραστάσιόν τινι οἱ συσταθιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς προϊσάμενος ἐπ' ἀληθεῖ τῇ καινῇ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις λυπηρὰ παθισάμενοι, τῇ δὲ ὁμοφύλῳ φόνου ἐπὶ μήκιστον ἐμποιοῦντες.

ϛ'. Οὔαρος δὲ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πυνθάνεται τὰ πεπραγμένα, Σαβίνῳ γράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας περὶ τῷ τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία γὰρ ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν, καὶ ἴλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα τε ἐπικουρικὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ Βηρύτιοι, διίοντι αὐτῶν τὴν πόλιν, ἐπικούρους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ Ἀρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθει τε τῷ Ἡρῴδου Φιλίαν τῶν Ρωμαίων κτώμενος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ παραδοὺς, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτῷ φίλων, Γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ὑπὲρ τῆς Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. "Ὃς ἐμβαλὼν τάξεσι τε ἀντικαταστάντας εἰς μάχην τρέπεται, καὶ Σεπφώριν ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Οὔαρος ἐπὶ Σαμαρείας

mos, miſſilibus confixerint. Reliqui, illorum clade attoniti erant, auxilio tamen Grati, qui eis cum regiis ſuccurrit, euaſerunt, relictis caeſorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore pugnas conſerentes, et Romanis magna detrimenta intulerunt et gentem ſuam valde afflixerunt. Poſtea tamen ſubacti ſunt, vnus cum Grato praelio congreſſus, alter cum Ptolemaeo: natuque maximo in Archelai poteſtatem redacto, vltimus, qui ſupererat, ex fratris caſu moerore confectus, et nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quod eius copiae vel morbo vel continuis laboribus exhauſtae eſſent, accepta fide et iureiurando ipſe quoque Archelao ſe dedidit. Sed haec poſtea facta ſunt.

8. Tunc autem Iudaea plena erat latrociniis: et vt quiſque ſeditioſorum coetus coiuerat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicae; vt qui parum admodum et in rebus tenuiſſimis Romanis nocerent, ipſi vero in populares ſuos longe lateque caedibus graſſarentur.

9. Interea Varus, vbi primum ex Sabini literis, quae geſta erant, intelligit, ſolicitus de legione Hieroſolymis relicta, duas reliquas aſſumſit, (quippe tres in vniuerſum erant in Syria) et quatuor turmas equitum, omniaque regum et tetrarcharum auxilia, atque celeriter obſeſſis in Iudaea ſubſidio proficiſcitur. omnibus autem mandatum erat, qui praemittebantur, vt Ptolemaïdem properarent. Dant illi etiam Berytii, cum per vrbem eorum iret, mille quingentos auxiliares. Aretas quoque Petraeus, ex ſuo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ei ſuppetias affert praeter pedites equiteſque. Coactis itaque ad Ptolemaïdem ſuis copiis, earum partem filio et cuidam amico tradit, eoſque ad bellum Galilaeis ſupra Ptolemaïdem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hoſtes praelio aggreſſus in fugam vertit, captoque et incenſo oppido Sepphori incolas vendidit. Ipſe Varus cum vniuerſo exercitu ad Samariam profectus, vrbi (quod ſeditionis

τῷ παντὶ στρατῷ προσιὼν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχει διὰ τὸ ἀνέγκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι· στρατοπεδεύεται δὲ ἔν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κτήματι, Λρὺς ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Λραβες μίσει τῷ Ηρώδῃ ἐμπίμπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς καὶ πρὸς Φίλιππον ἐκείνῳ ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες Σαμφὼ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ Λραβες καὶ ἔκαυσαν, πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ προόδῳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίμπραται δὲ καὶ Εμμαῦς, Οὐάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν τετελευτηκότων, προσκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ Ιεροσολύμοις ἤδη συνῆπτε, καὶ Ιουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν τῶν τάγματος τῆδε στρατοπεδευόμενοι, τὴν ὄψιν τῆς προσόδου τῶν στρατευμάτων οὐχ ὑπομείναντες ὤχοντο, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις Ιουδαῖοι, δεινῶς τῷ Οὐάρῳ σφίσιν ἐγκαλοῦντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῆς μὲν συνόδου τῆς πληθύος διὰ τὴν ἑορτὴν γενομένης, τοῦ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες Ρωμαίοις μᾶλλον, ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπηντήκασι δὲ τῷ Οὐάρῳ, Ιώσηπός τε ἀνεψιὸς Ηρώδου βασιλέως, Γράτος τε καὶ Ρᾶφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τῶν στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν Ρωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος δὲ οὐκ ἀφίκετο Οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ἐπὶ θαλάσσης.

ί. Οὔαρος δὲ, κατὰ τὴν χώραν πέμψας τοῦ στρατοῦ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, τοὺς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς καὶ ἀφῆκεν· ἐγένοντο δὲ οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν σαυρωθέντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' ἀδαμινοῖς οὖσαν τοῖς πράγμασι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτητο αὐτοῖς καὶ παρήκουσο τῶν δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίου Οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν, ἃ ἐκ τοῦ κακουργεῖν περιεγένοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ, μυρίους Ιουδαίους συνεσκενασμένους πυνθανόμενος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐχ ἧκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ Αχιάβου συνελθόντες. καὶ

culpa careret) manus abstinuit: sed castra in vico, cui nomen est Arus, posuit, qui Ptolemaei ditionis erat: eumque vicum Arabes, Varo ab Areta subsidio missi, Herodis odio amicis quoque eius infensi incenderunt. Illinc digressi Arabes, vicum alium, nomine Sampho, munitissimum et instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac caedibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, iussu Vari cremata est, vt iis, qui ibi fuerant occisi, parentaret. Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, vbi Iudaei, qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum fugae se mandarunt, obsidione semiperfecta relicta. Hierosolymitani autem Iudaei, grauiter a Varo increpati, sese purgarunt; demonstrantes ob festa coiuisse populum, neque suo consilio bellum, sed externorum audacia susceptum; se quidem cum Romanis magis obsessos fuisse, quam eos obsidere in animo habuisse. Et iam ante Varo se obtulerant Iosephus Herodis regis sobrinus, et Gratus et Rufus cum suis militibus, et Romani, qui obsessi erant. At Sabinus in Vari conspectum non veniebat, sed clam ex vrbe se subduxit et ad mare profectus est.

10. Tum Varus per regionem copiarum suarum partem ad conquirendos seditionis auctores mittit. factoque indicio, in quosdam, vt caeteris nocentiores, animadvertit, caeteros vero dimisit; duobus millibus ob eam causam in crucem sublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem vtiles esse videret, exauctorauit: multa enim peccauerant, Varique praeceptis et voluntati non obtemperauerant, cupiditate lucri, quod eis ex maleficiis prouenerat. Ille vero, cum decem Iudaeorum millia coiuisse intellexisset, eo celeriter ad eos opprimendos profectus est. atqui illi manus conferere non ausi sunt, sed ex Achiabi sententia omnes sese dediderunt. Atque

Οὔαρος, τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ἐπὶ Καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καίσαρ δὲ τὲς μὲν αὐτῶν πολλὲς διῆκεν, ὁπόσοι τε συγγενεῖς ὄντες Ηρώδε συνεστράτευον αὐτοῖς, τὲς δὲ ἐκόλασεν μόνες, οἳ μηδὲν φροντίσαντες τῦ δικαίε κατὰ τῶν οἰκείων ἐστράτευον.

ΚΕΦ. ιά.

Ιεδαίων πρεσβεία πρὸς Καίσαρα. καὶ ὡς Καῖσαρ Ηρώδε διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν.

Ο Υ̓́αρος μὲν δὴ ταῦτα κατασησάμενος, καὶ φρεραὶν Ιεροσολύμων τὸ καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Αντιοχείας ἠπείγετο. Αρχελάῳ δὲ ἐπὶ Ρώμης ἑτέρων πραγμάτων ἐφύοντο ἀρχαὶ κατὰ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν Ρώμην πρεσβεία Ιεδαίων, Οὐάρε τὸν ἀπόστολον αὐτῶν τῷ ἔθνει ἐπικεχωρηκότος ὑπὲρ αἰτήσεως αὐτονομίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ τῦ ἔθνες πεντήκοντα, συνίσαντο δὲ αὐτοῖς τῶν ἐπὶ Ρώμης Ιεδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίες. Καίσαρός τε συνέδριον Φίλων τε τῶν αὐτῦ καὶ Ρωμαίων τῶν πρώτων συναγαγόντος ἐν ἱερῷ Απόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τὸ πλῆθος τῶν αὐτόθι Ιεδαίων ἀφικνοῦνται· Αρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Αρχελάῳ μὲν συντετάχθαι διὰ μῖσος τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ἐμοψηφῆν κατ' αὐτῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γενήσεσθαι παρὰ Καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείε τοιάδε πράσσειν προθυμεῖσθαι. παρῆν δὲ ἤδη καὶ Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξοτρύναντος αὐτὸν Οὐάρε, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ συνηγορίᾳ τὰδελφοῦ, πάνυ γὰρ εὐνόει Οὔαρος αὐτῷ, γενομένης δὲ τῆς βασιλείας μεταπτώσεως, καὶ τάδε ὑπώπτευεν Οὔαρος, νέμησιν αὐτῆς γενήσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας γλιχομένες, οὐχ ὑστέρων τοῦ κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγε οὖν τοῖς Ιεδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ

Varus, data plebeiis defectionis venia, eorum duces omnes misit ad Caesarem. Caesar autem plerosque ex eis dimittit: at de illis, qui ex Herodis consanguineis sese eis adiunxerant, supplicium sumsit, quod praeter ius fasque contra necessarios suos arma tulerant.

CAP. XI.

Iudaeorum legatio ad Caesarem: et vt Caesar Herodis testamentum confirmauit.

VArus itaque, his perfectis, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymorum ad praesidium priore legione. Romae vero Archelao nouum ortum est negotium ex huiusmodi causis. Iudaeorum legatio, Varo genti mittendi potestatem faciente, Romam veniebat, ad postulandam suis legibus viuendi libertatem. Et legati quidem, ex decreto totius gentis missi, quinquaginta erant: illis vero Romae sese adiunxerunt supra octo Iudaeorum millia. Cumque Caesar conuocasset in aedem Apollinis, quae ab ipso magnis sumtibus fuerat exstructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eo legati, eos prosequente Iudaeorum Romae degentium turba; Archelaus autem e contra cum amicis aderat. Verum regis quotquot fuere consanguinei ab Archelao stare recusabant, quod eum oderant, et tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis graue videbatur, id sibi dedecori fore existimantes, velle coram Caesare aduersari homini tam propinqua necessitudine sibimet coniuncto. Philippus quoque eo venit ex Syria, impulsu Vari, maxime quidem, vt fratris partes adiuuaret, (nam eum amabat Varus) facta vero regni mutatione (idque suspicabatur Varus fore, vt regnum diuideretur, quod multi essent, qui suis legibus viuendi libertatem desiderarent), vt ipse sibi non deesset, quo minus partem eius aliquam obtineret.

2. Igitur vbi dicendi locus datus est Iudaeorum legati,

καταλύσει τῆς βασιλείας ἥλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ τῶν Ἡρώδου παρανομιῶν τρέπονται· "βασιλέα μὲν ὀνόματι "ἀποφαίνοντες αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν ταῖς τυραννίσιν ἑκάσταις τὸ "ἀνήκεστον ἀναδεξάμενον εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων "συνθέντα χρῆσθαι, τὰ πολλὰ καὶ Φύσει τῇ αὐτῷ προσ- "παιωρεγεῖν ἐκ ἀπηλλαγμένον. πολλῶν γοῦν ὄντων, οἳ ὀλέ- "θρους ἀπολώλοισιν, ὅσους ἐχ ἱστρήσειν τῷ πρότερον, πολλῷ "δυστυχεστέρους τοῦ πάθους ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶναι, ἢ μόνον "ὧν ὄψει καὶ διανοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς ἀναθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν "ταῖς ὑσίαις. πόλεις μέν γε τὰς μὲν περιοικίδας, καὶ ὑπὸ "ἀλλοφύλων οἰκουμένας, κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι, κα- "ταλύσει τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῷ κατωκη- "μένων. πενίας δὲ ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀναπεπληκέναι, σὺν "ὀλίγοις ὕδασμον παρειληφότα, τῶν τε εὐπατριδῶν ὁπότε "κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ὀλόγοις αἰτίαις τὰς ὑσίας ἀποφερόμε- "νον, καὶ οἷς συγχωρήσειε τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, ψίλωσιν "χρημάτων καταδικάζοντα. καὶ χωρὶς μὲν πράσσεσθαι "φόρους ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς δὲ συ- "πορίας εἶναι παρανταβολὰς αὐτῷ τε καὶ οἰκέταις καὶ φί- "λοις, καὶ τῶν δήλων, οἳ ἐπ' ἐκπράξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, "διὰ τὸ μὴ εἶναι κτῆσιν τοῦ ἀνυβρίστου, μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ "ἀργυρίων διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναι- "κῶν αἰσχύνας, ὁπόσας ἐπὶ παροινίᾳ καὶ ἀπανθρωπίᾳ δρω- "μένας, σιγᾶν, διὰ τὸ ἡδονὴν ἴσην εἶναι τοῖς πεπονθόσι, "τοῦ μὴ γεγονέναι, τὴν ἐκ τοῦ ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσοῦ- "δε Ἡρώδην ἐπεισάγεσθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσην ἐκ ἂν "θηρίον, ἀνθρώπων ἐπισατεῖν δυνάμεως αὐτῷ παραγενομέ- "νης. πολλῶν γοῦν ἀνασάσεων καὶ μεταστάσεων παραλα- "βυσῶν τὸ ἔθνος, ἀδεμίαν ἰσορρῆσαι πώποτε τοιάνδε δυσυ- "χίαν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ παράδειγμα κακώσεως, ἣν αὐτῷ "Ἡρώδης ἐπετίθει τῷ ἔθνει. καὶ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂ γενέ- "σθαι τὸ ἀσμένως Ἀρχέλαον βασιλέα προσειπεῖν, οἰομένους "πάντα ἐντιναοῦν τὸν ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον Ἡρώδου με- "τριώτερον φανεῖσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα συνολοφύρασθαι

eum de regno dissoluendo verba facere metuerent, ad iniquitatum Herodis accusationem se conuertunt. "nomine "quidem eum regem exstitisse indicantes, at re vera gra- "vissima quaeque in omni tyrannide in se recepisse, et in "Iudaeorum perniciem conflata exercuisse, et a nouis ali- "quammultis suo etiam ingenio excogitatis non refugisse. "Cum itaque plurimi diuersis mortis generibus occubuerint, "quotquot superiore tempore nusquam reperire est, multo "tamen infeliciores iis, qui interierunt, superstites esse, non "solum, quod ex vultu illius et animo in eos maligno anxie- "tate laborent, verum etiam quod de facultatibus suis in "solicitudine versentur. vrbes quippe vicinas, ab exteris "habitatas, ornare non desiisse, vt, quae in suo regno si- "tae sunt, sumtibus exhaustae funditus perirent: et ad sum- "mam inopiam gentem suam adegisse, quam cum pauci "florentem acceperat, nobilium, quoties ei visum fuerit, "eos leuibus de causis interficere, bona diripiendo, qui- "busque vitam concesserit fortunis suis eos spoliando. ac "praeterquam quod annua tributa singulis imposita exige- "rentur, insuper etiam in vberiorem quaestum munera "collata esse et in ipsum et familiares eius et amicos, ser- "vosque illos, qui vectigalibus colligendis praefuerint; "quippe quod immunitas ab iniuriis impetrari non potue- "rit, nisi auri aliquid argentiue daretur. Caeterum vir- "ginum corruptelas matronarumque pudicitiam summa "cum petulantia et immanitate attentatam silere necesse ha- "bemus, quod miseris par fere solamen afferat, vt ista la- "teant facinora, ac si nunquam perpetrata fuissent. In "summa, tantas se ab Herode passos iniurias, vt maioribus "ipsos afficere non potuisset bestia, si in homines impe- "rium accepisset. Itaque cum multae acciderint genti "euersiones migrationesque, nullum tamen exstare in re- "rum monumentis mali exemplum, cum quo conferri pos- "sit praesens per Herodem genti illata calamitas. Qua- "propter merito ab eis Archelaum non sine laetitia regem "consalutatum, quod ita putarent fieri non posse, quin, qui- "cunque tandem in regnum succederet, sese Herode moda- "ratiorem praestiturus esset, atque adeo in eius gratiam

"αὐτῷ θεραπεύοντας, εἰ δὲ μετρίου τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ "τὰ ἄλλα οἰκειωμένους. τὸν δὲ, δείσαντα, μὴ οὐχ Ηρώδης "γνήσιος πιστεύοιτο υἱὸς, ὑδὸν τὴς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ "ὀξέως ἐπάξειν ἂν τῷ ἔθνει τὴν διάνοιαν αὐτῦ, καὶ ταῦτα "μηδέπω τέλεον κρατυνάμενον ἡγεμονίαν, διὰ τὸ ἐπὶ Καί-"σαρι δοῦναι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι. παράδειγμά τε "τῆς εἰς αὖθις ἀρετῆς τιθέναι τοῖς ἀρχθησομένοις μετριότη-"τα καὶ εὐνομίαν, ἣ χρήσαιτο ἂν πρὸς αὐτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐν "πρώτοις ἀποδειχθείσης πράξεως, ἐπί τε τοῖς πολίταις "καὶ τῷ Θεῷ, τρισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ "πεμπτῳ πεποιημένον. πῶς ἂν οὖν ἥδη δικαίως μίσει χρή-"σασθαι κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα "τῆς ἀντιστάσεως καὶ ἀντιλογίας ἐπὶ τῇ ἀρχῇ προσφερόμε-"νον; ἦν δὲ πασφάλειαν αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας "μὲν καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προθήκην δὲ Συρίας "γεγονότας ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατη-"γοῖς· φανερωθήσεσθαι γὰρ ὄντως, εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις "εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκημένοι, εἴτε καὶ εὐ-"τακτοι μετριωτέρων τυχόντες οἱ ἐπιστήσονται αὐτοῖς.

γ'. Τοιαῦτα δὲ τῶν Ιουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος τὲς τε βασιλεῖς ἀπήλλασσε τῶν ἐγκλημάτων. "Ηρώδην μὲν, "διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον, τυχεῖν ἀκατηγόρητον, ἃ γὰρ "δεῖν τὲς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ἐπὶ μετρίοις, καὶ παρὰ ζῶντος "τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένης, ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν συντι-"θέναι, τὰ δὲ ὑπ' Αρχελάου πραχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνου "ἀνετίθει, οἳ ὀργιζόμενοι πραγμάτων παρὰ τὲς νόμους, "καὶ σφαγὲς ἄρξαντες τῶν κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθου-"μένων, ἀμύνης γενομένης ἐγκαλοῖεν. ἐνεκάλει δὲ νεωτερο-"ποιίας αὐτοῖς, καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσίᾳ τοῦ "πείσεσθαι δίκῃ καὶ νόμοις, ὑπὸ τῷ θέλειν τὰ πάντα κι-"κᾶν." ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

δ'. Καῖσαρ δὲ ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον Αρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνεται, τῇ δὲ ἡμίσεως τῆς χώρας, ἥπερ Ηρώδης ὑπετέλει, ἐθνάρχην,

"patrem publico luctu cohonestasse, alia etiam facturos "ad demerendam eius beneuolentiam, si modo eum ali- "quanto mitiorem habere possent. At ille, quasi veritus, "ne non germanus Herodis filius crederetur, nihil vltra "distulit, sed statim, quo esset in gentem animo, ostendit, "idque priusquam principatum firmiter tenuerat, vtpote "quod penes Caesarem esset, imperium illi dare negaret: "Immo et subditis futurae virtutis, modestiae scilicet et "aequitatis, qua in eos vteretur, in ipso statim primordio "specimen edidit, eo in ciues et Deum perpetrato facino- "re, quo tria suorum popularium millia in templo necauit. "Annon igitur iustis de causis odio habebitur, qui, vt re- "liquae crudelitati hoc demum accederet, accusationem in "eos instituit, quod circa imperium ei restiterint et con- "tradixerint? In summa autem hoc erat, quod postulabant, "vt regno et huiusmodi principatu liberati Syriae contri- "buantur, praetorumque Romanorum administrationi sub- "iiciantur: ita perspicuum fore, vtrum seditiosi sint rebus- "que nouis moliendis addicti, an quieti modestique, cum "illis contigerit, vt moderato imperio regantur.

3. Cum autem Iudaei huiusmodi orationem habuis- sent, Nicolaus etiam reges de criminibus purgauit, "Her- "rodem quidem, quod nulla de re ab illis accusatus fuerit, "quamdiu viueret, neque fas esse, vt, qui apud aequos re- "rum iudices accusare et de viuente supplicium sumere "potuerint, mortuo accusationem conflarent; quae vero "ab Archelao acta essent, ad illorum improbitatem iniu- "riasque referebat, qui cum res contra leges affectassent, "et illorum caedes facere coepissent, quibus curae erat illos "ab iniuriis prohibere, nunc de iniuriis vindicatis querun- "tur: et illis obiiciebat rerum nouarum studium, quodque "seditionibus delectarentur, vt qui iustitiam colere legibus- "que parere nescirent, quod in omnibus vincere et supe- "riores esse vellent." Atque haec quidem Nicolaus.

4. Caesar autem hisce auditis dimisit concilium: at aliquot post diebus Archelaum quidem regem non decla- rat, sed eius ditionis, quae Herodi erat subiecta, in par-

καθίσατο· τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενος, εἴπερ τὴν εἰς αὐτὴν ἀρετὴν προσφέροιτο. τὴν δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν μοῖραν δίχῃ, δυσὶν Ηρῴδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίππῳ καὶ Αντίπᾳ, τῷ πρὸς Αρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥ τε Περαία, καὶ τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν· φορά τε ἦν, τάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτος. Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τῷ Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε· τὰ δὲ Αρχελάῳ συντελοῦντα Ιδουμαία τε καὶ Ιουδαία, τό τε Σαμαρειτικόν. τετάρτου μέρους ἕκαστοι τῶν φόρων παραλέλυντο, Καίσαρος αὐτοῖς κλήσιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποσῆναι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἦσαν πόλεις, αἱ Αρχελάῳ ὑπετέλουν, Στράτωνός τε πύργος, καὶ Σεβαστὴ σὺν Ιόππῃ καὶ Ιεροσολύμοις. Γάζα γάρ καὶ Γάδαρα καὶ Ιππος, Ελληνίδες εἰσὶ πόλεις, ἃς ἀπορρήξας αὐτῆς διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. προσῆν δὲ Αρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τάδε μὲν τοῖς Ηρῴδου υἱέσιν τῶν πατρῴων παρῆν. Σαλώμη δὲ, πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπεστέρει· Ιαμνία δὲ ἦν ταῦτα καὶ Αζωτος καὶ Φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυριάδες πεντήκοντα· Καῖσαρ δὴ χαρίζεται καὶ τὴν ἐν Ασκάλωνι βασιλέων οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτῃ πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Αρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπετίθει μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἐπισήμου, καὶ συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρου υἱέσι. χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, ἃ χ ἕτου μεγέθει τέλειος ὡς μνήμη τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

tem dimidiam ipsum constituit Ethnarcham; pollicitus regii nominis honorem, si dignam rege virtutem praestitisset. Alteram vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus Herodis filiis diuisit, Philippo et Antipae, qui cum fratre Archelao de toto regno contenderat. Et huic quidem paruit Transiordanensis ager et Galilaea, quae ei quotannis ducenta talenta pensitabant. Batanaea vero cum Trachonitide, et Auranitis cum parte quadam Zenodori, vt appellabatur, domus Philippo datae, ei talenta centum reddebant: Archelao autem tributae erant Idumaea et Iudaea et Samaria; quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Caesaris decreto onere leuatis, quod cum caeteris non rebellassent. Fueruntque Archelao subiectae vrbes, Stratonis turris et Sebaste, Ioppe et Hierosolyma. nam Gaza et Gadara et Hippos fuere Graecae ciuitates, quas ab eius dioeceſi auulsus Syriae adiunxit Caesar. Archelao autem ex suo principatu quotannis redibant sexcenta talenta.

5. Atque haec quidem Herodis filiis ex patris possessionibus obtigere. Salomae vero praeter ea, quae frater ei legauerat, videlicet Iamniam et Azotum et Phasaëlidem et argenti signati quingenta millia, Caesar regiam ei dedit Ascaloniam. Eiusque annui reditus summa erat talenta sexaginta, ac domus ei in Archelai ditione posita erat. Quin et caeteris regis consanguineis reddita erant legata, ita vt testamento cauerat. Duabus autem filiabus eius virginibus, praeter illa, quae pater reliquerat Herodes, Caesar vtrique dono dedit argenti signati ducenta quinquaginta millia, easque Pherorae filiis nuptum elocauit. Imo quicquid ei rex legauerat regis ipsius filiis distribuit, mille scilicet et quingenta talenta, paucis aliquot vasis sibimet reseruatis, vtpote donatis, non tam ob pretii magnitudinem, quam vt regis memoriam conseruarent.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ Καίσαρος, νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ἐπὶ δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως ἀνατεθραμμένος παρά τινι τῶν Ρωμαίων ἀπελευθέρων, εἰσῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς, ἣ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνῃρημένον υἱὸν Ἡρῴδου ἐμαρτυρεῖτο παρὰ τοῖς θεωροῦσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπεράγμονα παραλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον δὲ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, ποτηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ ταράξαι μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρῴδου παῖδα ὄντα διακεκλεμμένον ὑπό τινος τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων· κτείναντα γὰρ ἕτερον, οἳ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτόν τε περιποιῆσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπτέρωτο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλαττε ἀπατᾶν· ἀλλὰ Κρήτῃ προσενεχθεὶς, Ἰουδαίων ἐπόσους εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνου, ἐπὶ Μήλου διῆρεν. πολὺ πλείονα δὲ ἦν ἐντεῦθεν ὅσα αὐτῷ προσῆκε χρήματα, πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχήν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας. ἐπὶ Ῥώμης οὖν ἠπείγετο, παραπομπῇ τῶν ἰδιοξένων· καὶ Δικαιαρχίᾳ προσβαλὼν οὐκ ἠτύχει καὶ τοὺς τῇδε Ἰουδαίους ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι. προσῄεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵ τε ἄλλοι, καὶ ἐπόσοις ξενία πρὸς Ἡρῴδην καὶ εὔνοια ἦν. αἴτιον δὲ ἦν, τῶν ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ Φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιληκόσιν Ἀλεξάνδρῳ πολὺ τὸ πιστὸν ἐνετίθει τὸ μὴ ἄχ' ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ὤμνυσαν. ὥστε καὶ προσελθόντος εἰς τὴν Ῥώμην λόγου τοῦ περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζον-

CAP. XII.

De falso Alexandro.

His ita a Caesare ordinatis, iuuenis quidam, genere Iudaeus, in Sidoniorum vrbe educatus apud quendam Romani ciuis libertum, semetipsum in Herodis familiam adoptauit, ex formae similitudine, quae illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occisus: id quod atteslati sunt omnes, qui vtrumque viderant, atque hoc ei incitamentum erat, vt ad imperium occupandum animum adiiceret. Itaque adiutore in rebus agendis sibi assumto, homine eiusdem tribus, rerum aulicarum perito, ac praeterea nequam et improbo, et natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipsique facto eiusmodi malarum artium magistro, se Alexandrum esse prae se ferebat, Herodisque filium, qui abditus fuisset ab eorum quodam, quibus fuerat eius interficiendi commissum negotium: qui quidem, vt hominibus imponeretur, alios interfeciisset, se vero et fratrem Aristobulum conseruasset. Hisce ille rebus elatus, inflatusque eos fallere pergebat, in quos inciderat: adeo vt, cum Cretam delatus esset, Iudaei, quotcunque ibi nactus est, ei fidem habuerint, largiterque illi nummos suppeditarint, quibus fretus se in Melum traiecit. Atque illic ingenti pecunia auctus est, quod regio sanguine ortum crediderint, sperarintque fore, vt regnum paternum recuperaret, et de se bene meritis vicem rependeret. Romam itaque properabat, hospitibus suis eum deducentibus; ac Dicaearchiam appulso tam bene res ceciderunt, vt in similem fraudem illius loci homines impulerit. Immo et ei tanquam regi sese adiunxerunt, tam alii quam quot cum Herode hospitium vetus fuerat et amicitia. In causa erat hominum natura, libenter ea, quae de se praedicabat, accipiens, fidem iis conciliante forma: quippe qui facile iis persuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas intercesserat, non alterum esse, sed ipsissimum illum; id quod aliis etiam iureiurando firmarunt. Adeo vt, fama de illo percrebrescente et ad Romam perlata, vniuersa Iudaeorum

τες ἐξήεσαν, τῷ παρὰ δόξαν τῆς σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιέμενοι διὰ τὸ μητρῷον αὐτῶν γένος, ὁπότε χωρίῃ κατὰ τοῦ στενωπεῖ διΦροΦορέμενος· καὶ πᾶν τὸ βασίλειον περὶ αὐτὸν χῆμα ἦν ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, μεγάλαι τε περισάσεις ἐγίνοντο τῆς πληθύος, ἐπιβοήσας τε εὔΦαμοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἔτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἀδὲν ὅ, τι οὐκ ἐπεράσσετο.

β'. Καίσαρ δὲ ὡς ἀΦίκητο ἀγγελία περὶ αὐτεῖ, ἠπίστει μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥαδίως ἀπατηθῆναι Ηρώδην ἐν πράγμασιν ἐπὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ· δίδως δὲ τῇ ἐλπίδι, Κίλικός τῶν αὐτεῖ τινὰ ἐξελευθέρων, ὠμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Αλέξανδρον. ὁ δὲ ἀνῆγεν, οὐδέν τι βελτίων ἐπὶ τῇ κρίσει τῶν πολλῶν γενόμενος. ἐ μὴν Καῖσαρ διηπάτητο. ἀλλ' ἦν μὲν ἐμΦερὴς, ἐ μὴν ὥστε ἀπατῆσαι τὰς σωΦρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένας. αὐτεργία τε γὰρ ἐτετράχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρος, καὶ παρὰ τὸ ἐκείνῳ ῥοδαρὸν τῆ σώματος ὑπὸ τρυΦῆς καὶ γενναιότητος συνεχόμενον, διὰ τὰ ἐναντία τῷδε ἐπὶ σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. Θεασάμενος οὖν συμπνευσμὸν ἐπὶ ψευδολογία διδασκάλε καὶ μαθητῆ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐξήταζε περὶ Αριστοβύλε τί καὶ γεγόνοι συνεκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐ παραγεγόνει μεταποιέμενος τῆς ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τὰς ἔτω γεγονότας. Φαμένε δὲ ἐπὶ νήσε τῆς Κυπρίων καταλελεῖΦθαι, κυδύνων ὑΦοράσει τῶν κατὰ θάλασσαν, εἰ περὶ αὐτὸν συσαίη τὶ δεινὸν, μὴ παντελὲς ἐξαλείΦοιεν τὸ Μαριάμμης γένος, ἀλλὰ περιὼν Αριστόβυλος μένοι τὰς ἐπιβεβυλευκότας. ταῦτα διϊσχυριζομένε, καὶ συνεσῶτος αὐτῷ τεῖ μηχανοποιεῖ τῆς πράξεως, Καῖσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, "ἀλ-"λά σοι μισθὸς, εἶπε, προκείσεται τεῖ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτῃ "χρησαμένε τὸ μὴ ἀπολύμενον τῆς σωτηρίας. Φάθι δή μοι "αὐτόν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε "διανοεῖσθαι. μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβέλευμα κακίας ἧς ἐγκε-"χείρηκας χρόνου ὃς γεγονὼς τυγχάνεις." καὶ δή, ἐ γὰρ

illic agentium multitudo obuiam ei prodierit, Deo adscribentes, quod praeter omnium opinionem salvus et incolumis sit, magnoque cum gaudio eum excipientes maxime propter maternum genus, quacunque per vias in curru sublimis incederet regio plane apparatu: quae res fiebat sumtibus eius hospitum. quin et magnus ad eum factus est populi concursus, faustisque ominibus ei acclamabatur, et nihil non actum fuerat; quod iis solet accidere, qui adeo praeter spem seruati sunt.

2. Cum autem haec de eo Caesari nunciata essent, fidem dicentibus non habebat, quod sciret Herodem haud facile potuisse decipi in re magna, quae ipsum propius attingebat: nonnihil tamen suspicans, Celadum vnum e suis libertis, cum adolescentibus familiariter olim versatum, mitti iubet, vt Alexandrum sibi in conspectum adduceret. id quod ille fecit, non maiori tamen quam vulgus ad eum discernendum erat perspicacia. Verum non ita deceptus est Caesar. nam erat quidem similitudo, non tamen tanta, vt eis imponeret, quibus paulo acrius erat iudicium. Iste enim falsus Alexander et labore asperitatem manibus obductam habuit, et pro mollitudine corporis, qua esse debuerat, vtpote delicatus et ingenuus, contra erat corpore scabriore et rigidiore. Postquam igitur animaduertit magistrum atque discipulum in eadem conspirare mendacia, inque eadem consentire loquendi libertate, quaerebat ex eo, quid factum sit Aristobulo, simul cum eo e custodia subrepto, et quam ob causam ille non veniisset, vt ius tam praeclaris natalibus debitum reposceret. Cui ille respondit, in Cypro insula, periculorum in mari formidine, relictum esse, vt, si quid Alexandro humanitus accidisset, Mariamnes genus non funditus interiret, sed Aristobulus superstes exciperet insidiatores. Iuuenem hoc affirmantem, cum eo consentiente, qui commenti auctor erat, Caesar seducit, et ita dicit: "si mihi verum dicere voles, hoc tibi "praemium erit, quod veniam et salutem assequuturus sis. "age itaque, dic mihi quis tu sis, et quis tibi eiusmodi res "audere persuaserit. ista enim, quae animo agitasti et aggressus es, maioris sunt malitiae, quam pro aetate tua."

ἢν ἄλλως πράσσειν, φράζει πρὸς τὸν Καίσαρα τὸ ἐπιβάλλευμα, ὃν τε τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκείμενος. καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον, ὡς γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δρασήριον ἐρῶν αὐτὸν ἐργήσας τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει· τὸν δὲ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη δὲ ἦρκει Μηλίοις ὅσα ἐτετελέκεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον διακενῆς ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς συντεθέντα οὕτως ἀκλεῶς εἶχεν.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

ΑΡχέλαος δὲ, τὴν ἐθναρχίαν παραλαβὼν, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπικαλῶν συστάντι τοῖς ζασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἀποκαθίσταται ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον ἐκπρεπῶς, τῶν τε ὑδάτων ὅσα Νεαρὰν τὴν κώμην ὠφελεῖ ἐπιῤῥέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγωγὴν αὐτῷ ποιούμενος τῷ πεδίῳ φοίνιξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθεται· καὶ τοῦ πατρίου παράβασιν ποιησάμενος, Γλαφύραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην, ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. διατρίβει δὲ ὀλίγον ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικατασταθέντος αὐτῷ ζῶντι Ἰησοῦ, τοῦ Σιὲ παιδός.

β'. Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔν τε Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἐπιεικῶς ἀνασχέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τὸν ἐπίτροπον Ἀρχελάου τῶν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαος δὲ καὶ τούτῳ ὄνομα

Tum ille, vt qui non posset aliud, totum commentum Caesari exponit, et quo pacto, et a quo fuerit compositum. Et Caesar Pseudalexandrum, nam fidem ei datam fallere noluit, ad remiges relegauit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret; et eius fraudis auctorem interfecit. Caeterum Meliis abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem coeptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus.

CAP. XIII.

Quomodo Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

POstquam autem Archelaus Ethnarcha factus in Iudaeam peruenit, Ioazarum Boëthi filium pontificatu priuauit, eum cum seditiosis coniurasse criminatus, idque munus Eleazaro eiusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichuntium palatium magnifice; et dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum diuertit, quem palmetis totum conseuerat. Vicum etiam construxit, quem Archelaïdem nuncupauit: et contra leges patrias Glaphyram, Archelai regis filiam, Alexandri sui fratris quondam vxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, cum apud Iudaeos res detestanda sit fratris habere vxorem. Nec Eleazarus quidem in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viuentis locum Iosua Siae filio.

2. Anno autem decimo principatus Archelai, fratres ipsius cum primoribus Iudaeorum et Samaritanorum, eius crudelitatem et tyrannidem non ferentes, eum apud Caesarem accusant, maxime cum intellexissent contra Caesaris fecisse mandatum, quo iubebatur eos tractare leniter. Quamobrem Caesar, audita accusatione, cum iratus Archelai negotiorum quae Romae essent procuratorem, qui et ipse Archelaus vocabatur, accersiuisset, non quidem

ἦν, μεταπαλέσας, γεάφειν μὲν Αρχελάῳ ταπεινὸν ἡγεῖται, σὺ δὲ παραχρῆμα, φησὶ, πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἔκπλουν ἐκ τῦ ὀξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ιυδαίαν καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον ἐν εὐωχίαις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε διάνοιαν ἀποσημαίνει τὴν Καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένυ ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτῦ λέγοντος, καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δὲς οἰκητήριον αὐτῷ Βίενναν πόλιν τῆς Γαλατίας· τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

γ'. Πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς ἐπὶ Ρώμης ἀνελθεῖν Αρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. "Θεασάμενος "ἀσάχυας δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέας πυρῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν "ἀπειληφότας, δόξαν ἦν αὐτῷ βιβρωσκομένυς ὑπὸ βοῶν θεω- "ρεῖν." καὶ περιεγειρόμενος, φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξαν ἦν τὴν ὄψιν αὐτῷ, μετασέλλεται τὺς μάντεις, οἷς περὶ ἐνειράτων ἦσαν αἱ ἀνασροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἀφ' ἑτέρας, ἃ γὰρ εἰς ἕνα ἔκειτο πᾶσιν ἀφήγησις, Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, "μεταβολὴν πραγμάτων "ἔλεγεν Αρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ἐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πράγμα- "σιν. βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἀποσαφεῖν, διὰ τὸ ἔρ- "γοις ἐπιταλαιπωρεῖν τὸ ζῶον, μεταβολὰς δὲ αὖ πραγμά- "των, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρυμένην, ἐν ταὐτῷ "μένειν ἃ δύναθαι· τὺς δὲ ἀσάχυας δέκα ὄντας, τοσόνδε "ἀριθμὸν ἑνιαυτῶν ὁρίζειν, περιόδῳ γὰρ ἑνὸς παραγίγνεθαι "θέρυς. καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν Αρχελάῳ τῆς ἡγεμονίας." καὶ ὁ μὲν ταύτῃ ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτῦ ἡ ὄψις Αρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλύμενος Αρχέλαος πεμπτὸς εἰς Ιυδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

δ'. Παραπλήσιος δὲ καὶ Γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτῦ τυγχάνει, βασιλέως Αρχελάυ θυγατρὶ ὖσῃ, ἥ, ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει, παρθένον λαβών. Αλέξανδρος Ηρῴδυ μὲν υἱὸς, Αρχελάυ δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Αλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς τελευτῆσαι, Ιόβα τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται,

Archelao quidquam ſcribere dignatus eſt, ſed tu, inquit, e veſtigio conſcenſa naui, age eum adeas, et nulla interpoſita mora ipſum ad nos adducas. Atque ille prima nauigatione tranſmiſſus in Iudaeam venit, et Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui cum voluntatem Caeſaris expoſuerat, ad maturandam profectionem perpulit. Vbi autem Romam venit, Caeſar, poſtquam illum cauſam ſuam contra certos accuſatores agentem audiuit, eum in exſilium abegit, Vienna Galliarum vrbe in commorandi locum ei aſſignata; pecuniaque ſpoliauit.

3. Antequam autem euocatus Romam iret Archelaus, ſomnium huiuſmodi ſuis amicis narrauit. "Viſus eſt ſibi "videre decem ſpicas, tritici plenas, iam perfectas, quas, "vt ipſi videbatur, boues depaſcerent." Experrecluſque (putabat enim viſionem magna ſibi portendere) coniectores accerſit, qui in ſomniis verſabantur. Cum autem alii ab aliis diſſentirent, (nam vna eademque omnibus non erat interpretatio) Simon quidam Eſſaeus, poſtulata dicendi venia, dixit Archelao, "Viſione illa ſignificari rerum muta"tionem, idque in deterius. Boues enim aerumnam decla"rare, quippe laborioſum animal; itemque rerum muta"tionem, quoniam humus, quae ab eis coleretur, eodem "in ſtatu permanere non poſſet: ſpicas autem, cum decem "eſſent, totidem annorum indices eſſe, quoniam vna ae"ſtate proueniat ſpica. itaque Archelao finem adeſſe im"perii." Atque ſic ille ſomnium enucleauit. Quinto autem die, poſtquam hoc ſomnium viderat Archelaus, alter ille Archelaus, qui eum euocabat, a Caeſare in Iudaeam miſſus veniebat.

4. Simile quiddam et Glaphyrae eius vxori accidit, Archelai regis filiae, quam, vt iam ante diximus, virginem in vxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater: poſtea vero, quam Alexander a patre fuerat interemtus, nupſerat Iubae Libyae regi, cuius poſt deceſ-

μεταστάντος δὲ τῦ Λίβυος χηρεύσαν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρὶ Ἀρχέλαος ἄγεται, τὴν συνοικῆσαν αὐτῷ Μαριάμμην ἐκβαλών. τοσόσδε αὐτὸν τῆς Γλαφύρας ἀνέσχεψεν ἔρως. καὶ συνῆσα τῷ Ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. "ἐδόκει, τὸν "Ἀλέξανδρον ἐπιστάντα θεασαμένη, χαίρειν καὶ περιβάλλειν "προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ φά- "ναι· Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι "γυναῖξιν, ἣ συνομολογήσασά μοι καὶ συγκατοικισθεῖσα "παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθῃ παρεδίδως ἔρω- "τας τὰς ἐμὰς, δευτέρων ἐπιθυμία γάμων. πληθώρα δέ σοι "ἡδὲ ἔτως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας σαυτῇ πα- "ρακατακλίναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύντως ἐπεισισῦ- "σα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συντιθεμένη πρὸς Ἀρχέλαον, "ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' ὅμως ἔγωγε "λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παν- "τὸς τῦ ὀνειδιῦντος, ἐμὴν ὥσπερ ἧς κατασκευασάμενος." ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον.

ε'. Ἐγὼ δὲ ὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τῶν βασιλέων αὐτὸν συνεσκευάσθαι, καὶ ἄλλως ἐπὶ παράδειγμά τι φέρειν, τῦ τε ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερῦς, καὶ τῦ θείυ προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα περιειληφότος τῇ αὐτῦ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ὀνάμενος τῆς ἑαυτῦ κώλυμα ὐκ ἂν γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προτιθεμένῳ. τῆς δὲ Ἀρχε- λάυ χώρας ὑποτελῆς προσνεμηθείσης τῇ Σύρων, πέμπεται Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τὸν Ἀρχελάυ ἀποδωσόμενος οἶκον.

ſum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata vxore ſua Mariamne. tantus erat eius amor in Glaphyram. Igitur cum Archelai coniux eſſet, vidit huiuſmodi ſomnium. "Viſa "eſt cernere adſtantem ſibi Alexandrum, qua re gauiſa cu- "pidiſſime eum complexa eſt. At ille de ea queſtus eſt, "dixitque: Glaphyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, "quo feminis fidendum non eſſe dicitur, quae mihi de- "ſponſa et nupta virgo, genitis ex me liberis, amores "oblita meos, alii nupſeris, neque hac contumelia con- "tenta, cum tertio marito ſponſa cubare auſa ſis, cum de- "decore et probro in domum meam iterum ingreſſa; Ar- "chelaoque viro tuo, fratri noſtro, nupſeris. Ego vero "meae in te beneuolentiae idcirco non obliuiſcar, quin te "omni infamia liberabo, meam facturus, vt prius fuiſti." Haec cum apud mulieres ſocias ſuas narraſſet, aliquot poſt diebus moritur.

5. Ego vero, iſta ab hac narratione non aliena eſſe ratus, quod mihi ſermo ſit de ipſis regibus, praeſertimque quod aliquid in exemplum afferant, et ad probandam animarum immortalitatem, Deique circa res humanas prouidentiam, commodum eſſe exiſtimaui, vt illa memorarem. Cui vero haec videntur incredibilia, ſua dum fruitur opinione, illi rei non ſit impedimento, quae ipſi datur pro incitamento ad virtutem. Caeterum ditione Archelai Syriae contributa, miſſus eſt a Caeſare Quirinus, vir conſularis, vt cenſum ageret bonorum in Syria, et Archelai domum addiceret.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λβ'.

α'. Ως Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπιμφθὴ τιμητὴς Συρίας καὶ Ιουδαίας, καὶ ἀποδυσάμενος τὴν Αρχελάου οὐσίαν, μετατεσούσης τῆς Ιουδαίας ἐν βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· καὶ ὡς Κωπώνιος, ἐν τῷ ἐπιτιμᾷ τάγματος, ἐπίμφθη ἔπαρχος Ιουδαίας. καὶ ὡς Ιούδας ὁ Γαλιλαῖος καὶ τινες ἕτεροι ὑπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ἀποχράψασθαι τὰς οὐσίας, καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν ταῖς γνώμαις, μίχρι Ιωάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς ὑπεισεν αὐτὸς μᾶλλον ὑπακοῦσαι Ρωμαίοις, καὶ ἀποτιμήσασθαι τὰς βίας.

β'. Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὑπόσαι παρὰ Ιουδαίοις φιλοσοφίαι, καὶ τίνες οἱ νόμοι.

γ'. Ως Ηρώδης καὶ Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ὑπτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος.

δ'. Ως Σαμαρεῖς, δι' ἃ νεκρῶν διαβλίψαντες εἰς τὸ ἱερὸν, τὸν λαὸν ἐπτὰ ἡμέρας ἐμίανον.

ε'. Ως Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ηρώδου τελευτήσασα τὰ αὐτῆς κατέλιπεν Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρος γαμετῇ.

ς'. Ως Πόντιος Πιλάτος ἐθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ιεροσόλυμα προτομὰς Καίσαρος, γνὼς δὲ ὁ λαὸς ἐπισεισε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ Ιεροσολύμων εἰς Καισάρειαν.

ζ'. Τὰ συμβάντα Ιουδαίοις ἐν Ρώμῃ κατὰ τὸν τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ περὶ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ κατηφθορᾶς τοῦ πλήθους, καὶ ὡς πολλὰς ἀπώλεσε Πιλάτος.

η'. Κατηγορία ὑπὸ Σαμαρέων Πιλάτου ἐπὶ Οὐιτελλίου, καὶ ὡς Οὐιτέλλιος ἐφόγκωσεν αὐτὸν ἀναβῆναι εἰς Ρώμην πρὸς Καίσαρα, καὶ ἀποδῦναι λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων.

θ'. Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ὡς Τιβέριος Καῖσαρ ἐγραψεν αὐτῷ, Αρταβάνην μὲν τὸν Πάρθον πεῖσαι δώροις αὐτῷ πέμψαι, πρὸς Αρίταν δὲ πολεμεῖν.

ι'. Τελευτὴ Φιλίππου, καὶ ὡς ἡ τετραρχία αὐτοῦ ἐπαρχία ἐγένετο.

ια'. Πόλεμος Ηρώδου τοῦ τετράρχου πρὸς Αρίταν τὸν τῶν Αράβων βασιλέα καὶ ἥττα.

ιβ'. Απόπλους Αγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ρώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελευθέρου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μετὰ τὴν Τιβερίου τελευτὴν, καὶ ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Φιλίππου τετραρχίας.

ιγ'. Ως Ηρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς Ρώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ Αγρίππα, ἐξορίσθη· καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο Γάϊος Αγρίππᾳ.

ιδ'. Στάσις τῶν ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίων καὶ Ελλήνων, καὶ πρεσβεῖα ἀφ' ἑκατέρου πρὸς Γάϊον.

ιε'. Κατηγορία Ιουδαίων ὑπὸ Απίωνος καὶ τῶν συμπρεσβεύων ἐπὶ τῷ μὴ ἴχνη Καίσαρος ἀνδριάντα.

ις'. Ως ἀγανακτήσας Γάϊος πέμπει Πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς Συρίαν, δὸς ἐντολὰς συναγόντα δύναμιν πολεμῆσαι Ιουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.

ιζ'. Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, δι' Ασιναίου καὶ Ανιλαίου τῶν ἀδελφῶν.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS OCTAVVS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

1. *QVomodo Quirinius ad censendam Syriam et Iudaeam missus est a Caesare, et ad Archelai facultates addicendas, Iudaea e regno in provinciae formam redacta: vtque Coponius ad procurandam Iudaeam missus est. Et quomodo Iudas Galilaeus et alii nonnulli populo persuaserunt, vt bonorum censum impedirent, multique in eorum sententiam iuerunt, donec Ioazarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis praestandam, et ad censum facultatum admittendum.*
2. *Quaenam sectae, et quot apud Iudaeos philosophandi genera, et quae institutae.*
3. *Quomodo Herodes et Philippus tetrarchae vrbes in honorem Caesaris aedificarunt.*
4. *Quomodo Samaritae, mortuorum ossa passim per templum dispergendo, populum septem dies polluerunt.*
5. *Quomodo Salome Herodis soror bona sua, cum moreretur, Iuliae Caesaris vxori reliquit.*
6. *Quomodo Pontius Pilatus secum statuit Caesaris effigies in Hierosolyma clam inferre; populusque, ea re cognita, a seditione in eum mouenda non destitit, donec imagines Hierosolymis Caesaream relatae essent.*
7. *Quaenam Iudaeis Romae degentibus sub id tempus acciderint, et de populo corruptela depranato apud Samariam, vtque Pilatus complures interemit.*
8. *Pilatus a Samaritis accusatur apud Vitellium, vtque Vitellius eum Romam ad Caesarem proficisci compulit, vt factorum rationem redderet.*
9. *Vitellii profectio Hierosolyma, et quomodo ei scripsit Tiberius Caesar, vt Artabano Parthe persuaderet obsides ei mittere, bellumque contra Aretam suscipere.*
10. *Philippi obitus, et quomodo tetrarchia eius facta erat prouincia.*
11. *Herodes tetrarcha bellum mouet contra Aretam, et praelio superatur.*
12. *Agrippa rex Romam mari profi iscitur ad Tiberium Caesarem, vtque a liberto suo accusatus in vincula coniicitur: et quo pacto post Tiberii excessum a Caio solutus est, et rex factus est Philippi tetrarchiae.*
13. *Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus et ab Agrippa accusatus in exsilium missus erat; vtque Caius tetrarchiam eius dedit Agrippae.*
14. *Iudaeorum et Graecorum apud Alexandriam seditio, et legatio vtrorumque ad Caium.*
15. *Iudaei ab Apione caeterisque cum illo legatis accusantur, quod Caesaris statuam non haberent.*
16. *Vt Caius iratus in Syriae praefecturam misit Petronium, cum mandatis, vt exercitu coacto bellum inferret Iudaeis, nisi vellent ipsius statuam recipere.*
17. *Quaenam Iudaeis apud Babylonem acciderunt, ex fabula Asinaei et Anilaei fratrum.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, καὶ ὡς Κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, καὶ περὶ αἱρέσεως παρὰ Ἰουδαίοις.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ δὲ, τῶν εἰς τὴν βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελεκὼς, καὶ διὰ πασῶν ὀδεύσας ὑπάτου γενέσθαι, τά τε ἄλλα ἀξιώματι μέγας, σὺν ὀλίγοις ἐπὶ Συρίας παρῆν, ὑπὸ Καίσαρος δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος. Κωπώνιός τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῶν ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. παρῆν δὲ καὶ Κυρήνιος εἰς τὴν Ἰουδαίων προσθήκην τῆς Συρίας γενομένην, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὴν ἐπὶ ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκρόασιν, ὑποκατέβησαν τῷ εἰς πλέον ἐναντιοῦσθαι, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· Βοηθοῦ δὲ ὗτος υἱὸς ἦν. καὶ οἱ μὲν, ἡττηθέντες τοῦ Ἰωαζάρου τῶν λόγων, ἀπετίμων χρήματα, μηδὲν ἐνδοιάσαντες· Ἰούδας δὲ Γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα Γάμαλα, Σάδδωκον Φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπείγετο ἐπὶ ἀποστάσει, τήν τε ἀποτίμησιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀντικρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' ἀντιλήψει παρακαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμον ἀνακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δὲ τοῦ ταύτης περιόντος ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ κλέος ποιήσεσθαι τῷ μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βουλευμάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι, μᾶλλον ἂν μεγάλων ἐργάται τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐξαφίωνται πόνου τοῦ ἐπ' αὐτοῖς. καὶ, ἡδονῇ γὰρ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρόσκοπτεν ἐπὶ μέγα ἡ ἐπιβολὴ τοῦ τολμήματος. κακὸν δὲ οὐκ ἔσιν, ὃ μὴ φυέντος ἐκ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, καὶ περαιτέ-

CAP. I.

Quomodo Quirinius ad censendam Syriam et Iudaeam missus est a Caesare, et Coponius ad procurandam Iudaeam. item de Iuda Galilaeo, et de Sectis apud Iudaeos.

INTEREA Quirinius, vnus e Senatoribus Romanis, vir omnibus magistratibus iam perfunctus, et qui per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus fuerat, aliis etiam dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis militibus in Syriam peruenit, missus a Caesare, tum vt ius redderet populo, tum vt census facultatum ageret. Mittitur etiam cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum potestate Iudaeis praeesset. Quin et in Iudaeam Syriae additam venit Quirinius, vt eorum bona censeret et Archelai pecuniam addiceret. Iudaei vero, quamuis in principio vel nomen descriptionis aegre audire voluerant, paulatim tamen eo venerunt, vt huic rei non aduersarentur, idque suasu pontificis Ioazarii, qui Boëthi filius erat. Atque illi quidem, Ioazari rationibus assentientes, sine controuersia bonorum censum agi permiserunt: Iudas vero Gaulanites, ortus ex oppido Gamalis, Sadduco Pharisaeo sibi adiuncto, populum ad defectionem concitabat, ambo dicentes censum eum nihil minus secum afferre, quam manifestam seruitutem, et vniuersam gentem ad libertatem vindicandam cohortantes: quasi ipsis darent rem quidem bene agere et facultates suas in tuto reponere, boni vero hisce maioris securitatem habere, gloriae scilicet et laudis ex animi magnitudine comparandae; Deumque non alia ratione prompte eos adiuturum esse, quam si consultis suis strenue operam nauarint, praesertim si, magnis rebus in animo agitatis, iis exsequendis nulli parcant labori. Atque ita (nam summa cum auiditate ea, quae dicerent, accipiebant homines) in maius prouehebatur temerarium, quod ausi sunt, incoeptum. nihilque fuit malorum, quo non, ex viris illis profecto,

ρω τῦ εἰπεῖν, ἀνεπλήθη τὸ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς
ἀχ οἷόν τε ἦκ ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, καὶ ἀποστέρησιν φί-
λων, οἳ καὶ ἐπελαφρύνοιεν τὸν πόνον, λῃστηρίων δὲ μεγάλων
ἐπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν πρώτων, δόξα μὲν
τῷ ὀρθυμένῳ τῶν κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν.
ἐξ ὧν στάσεις τε ἐφύησαν, δι' αὐτὰς καὶ φόνος πολιτικός·
ὁ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανία τῶν ἀνθρώπων εἴς τε ἀλ-
λήλους καὶ αὐτοὺς χρωμένων ἐπιθυμία τοῦ μὴ λείπεσθαι τῶν
ἀντικαθεστηκότων, ὁ δὲ τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑστάτην
ἀνακείμενος ἀναίσχυντίαν, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ κατα-
σκαφαὶ, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῶν
πολεμίων ἤδε ἡ στάσις. ὕτως ἄρα ἡ τῶν πατρίων κίνησις καὶ
μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ροπὰς τοῦ ἀπολυμένου τοῖς συνελ-
θοῦσιν. εἴ γε καὶ Ἰούδας καὶ Σάδδουκος, τετάρτην φιλοσο-
φίαν ἐπείσακτον ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐρασθῶν εὐπο-
ρηθέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλη-
σαν, καὶ τῶν αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύ-
σαντο τῷ ἀσυνήθει πρότερον φιλοσοφίας τοιάσδε. περὶ ἧς
ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐ-
τῶν σπουδασθέντι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι
συνεστετύχει.

β'. Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου
τῶν πατρίων, ἥ τε τῶν Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν Σαδδουκαίων· τρί-
την δὲ ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει
μέντοι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ
Ἰουδαϊκοῦ πολέμου· μνησθήσομαι δὲ ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ'
ὀλίγων.

γ'. Οἵ τε γὰρ Φαρισαῖοι τὴν δίαιταν ἐξευτελίζουσιν,
οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες· ὧν τε ὁ λόγος κρίνας
παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἕπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, περιμάχητον ἡγού-
μενοι τὴν φυλακὴν ὧν προαγορεύειν ἠθέλησε. τιμῆς γε τοῖς
ἡλικίας προήκουσι παραχωροῦσιν, οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τῶν
εἰσηγηθέντων ταῦτα θράσει ἐπαιρόμενοι. πράσσεσθαί τε εἱ-
μαρμένην τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τοῦ ἀνθρωπείου τὸ βουλό-

repleta erat gens, etiam supra quam dici potest: alioque post aliud bello exorto fieri non potuit, quin vi perpetua affligerentur, et amissione amicorum, qui aerumnas leviores facerent; accedente, quod frequens erat latronum grassatio, magnaque primariorum virorum occisio, praetextu quidem communis libertatis propugnandae, reuera autem lucri priuati spe. vnde coortae sunt seditiones; et ex his caedes publicae, partim quidem popularium edita strage, (dum in se inuicem furerent homines eo animo, vt nemo ex parte aduersa relictus esset) partim vero hostium: deinde sequuta est fames, quae omnem ad facinus quodcunque verecundiam sustulit, vrbium expugnationes, et excidia, vsquedum etiam templum ex ista seditione igne hostili deflagraret. Tantum rerum nouarum molitio et institutorum patriorum mutatio valuit ad eos, qui in idem conuenerant, perdendos. Siquidem Iudas et Sadducus, qui quartum philosophandi genus nobis inuexerant et plurimos habuerant sectatores eius studiosos, non in praesens tantum vniuersam seditione rempublicam perturbarunt, sed et mala futura, quae tum radices egerant, seuerunt irrigaruntque eiusmodi philosophia, cui non antea homines assueuerant. De qua paucis volo differere, eoque magis quod iuniores istis institutis dediti rebus nostris exitium attulerint.

2. Habebant Iudaei a priscis etiam temporibus tres patriae philosophiae sectas, vnam quidem Essenorum, alteram vero Sadducaeorum, tertiam autem, quam profitebantur Pharisaei nomine. Et quanquam de his egimus in secundo libro Iudaïci belli, nunc tamen eas sigillatim attingere non grauabimur.

3. Pharisaei enim tenuiter viuunt, nihil deliciis tribuentes: et quae ratio iudicauit bona ac tradidit, eorum regulam sequuntur, tuenda omni modo censentes quae ab illa praescripta sunt. exhibent et honorem aetate prouectioribus, non id sibi sumentes arrogantiae, vt contradicant eis rebus, quas illi induxere. Cumque dicant, fato omnia fieri, voluntatem hominis non priuant impetu a seipsa

μενον τῆς ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται· δοκῆσαι τῷ Θεῷ κρᾶσιν γενέσθαι, καὶ τῷ ἐκείνης βουλευτηρίῳ καὶ τῶν ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι προχωρεῖν μετὰ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν ταῖς ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς, οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ἐπιτήδευσις ἐν τῷ βίῳ γέγονε· καὶ ταῖς μὲν εἰργμὸν ἀΐδιον προσίθεσθαι, ταῖς δὲ ῥᾳστώνην τοῦ ἀναβιοῦν. καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα ἐυχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι πρασσόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ἐπιτηδεύσει τοῦ ἐπὶ πᾶσιν κρείσσονος, ἔν τε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου καὶ λόγοις.

δ'. Σαδδυκαίοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ ἀδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. πρὸς γὰρ τὰς διδασκάλους σοφίας, ἣν μετίασιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν· εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔτος ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. πράσσεταί τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν· ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ Φαρισαῖος λέγει, διὰ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτοὺς γενέσθαι τοῖς πλήθεσιν.

ε'. Ἐσσηνοῖς δὲ ἐπὶ μὲν Θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, περιμάχητον ἡγούμενοι τοῦ δικαίου τὴν πρόσοδον. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ἐπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν, ἃς νομίζουσιν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, ἐφ' αὑτῶν τὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι. βέλτιστοι δὲ ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ἐπὶ γεωργίᾳ τετραμμένοι. ἄξιον δὲ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων τισὶν, ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον, ἐκείνους δ' ἐκ παλαιοῦ συνελθὸν, ἐν τῷ ἐπιτηδεύεσθαι μὴ κεκωλῦσθαι τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ἀπολαύοι δὲ οὐδὲν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μειζόνως, ἢ ὁ μηδοτιοῦν κεκτημένος· καὶ τάδε πράσσουσιν

pendente: quippe sic Deo placitum esse, vt certo temperamento miscerentur in vnum fati decretum et ratio humana, si quis vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt etiam animis vim esse immortalem, ac sub terra vel praemiis vel poenis eos affici, qui in hac vita virtuti se aut vitiis addixerint; et hos quidem sempiterno carcere clausos teneri, illis vero facultatem esse in vitam redeundi. et propter haec placita tantae apud populum sunt auctoritatis, vt quaecunque ad religionem pertineant, supplicationes et sacrificia, ista ex eorum interpretatione fiant. amplum adeo virtutis testimonium eis dederunt ciuitates, quod iis, quae optima essent, studuerint, tam in vita quam oratione.

4. Sadducaeorum vero doctrina facit, vt animae cum corporibus intereant. Nec illi quicquam aliud praeter legem sibi seruandum vendicant. nam contra magistros quidem eius, quam sequuntur, sapientiae disputare, praeclarum ducunt: eorumque opinioni suffragantur pauci, sed dignitate primi. atque ab illis nihil fere agitur: nam si quando magistratus gerunt, inuiti et necessitate coacti, Pharisaeorum opinioni assentiuntur, quod eos alioquin non ferret populus.

5. Esseni autem omnia Dei in manu relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt; fructusque iustitiae magnopere expetendos ducunt. In templum autem donaria dum mittunt, ibi sacra non faciunt, propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa communi delubro arcentur, et sacra sua seorsum faciunt. Caeterum homines sunt optime morati, et agriculturae prorsus addicti. Conuenit autem illos mirari, supra omnes, qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter iustitiam, (minime quidem inter Graecos Barbarosque cultam, ab illis tamen non ad breue tempus, sed a multis retro annis vsurpatam) qua modis omnibus agebant, ne quid eos impediret, quo minus habeant bona inter se communia, ita vt diues suis bonis non magis fruatur, quam qui nihil possidet:

ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες. καὶ ἅτε γαμετὰς εἰσάγοντας, ἅτε δ' ἄλλων ἐπιτηδεύσεσι κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ σάσεως ἐνδιδόναι ποίησιν· αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες διακονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ἐπιχρῶνται. ἀποδέκτας δὲ τῶν προσόδων χειροτονοῦσι καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέροι, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς τε διὰ ποίησιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι δὲ ἀδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμφέροντες Δακῶν τοῖς Πολιτικοῖς λεγομένοις.

ς'. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν φιλοσοφιῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη, τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν Φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ τοῦ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἑωρακόσι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν τῆς ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἐ γὰρ δέδοικα, μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολήφθῃ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τἐναντίον δὲ μὴ ἐλαττόνως τοῦ ἐκείνων καταφρονήματος, δεχομένῳ τὴν ταλαιπωρίαν τῆς ἀλγηδόνος, ὁ λόγος ἀφηγῆται. ἀνοίᾳ τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, Γεσσίου Φλώρου, ὃς ἡγεμὼν ἦν, τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ὑβρίζειν ἀπονοήσαντος αὐτοὺς ἀποστῆναι Ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοσάδε.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης καὶ Φίλιππος πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος. περὶ ἱερέων καὶ ἡγεμόνων διαδοχῆς· ἃ, τε συνέβη Φρεάτῃ καὶ τοῖς Παρθυαίοις.

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα ἀποδόμενος ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐσχηκὼς, αἳ ἐγένοντο τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα κατασασιασθέντα ὑπὸ τῆς πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, Ἀνανον τὸν Σὴθ ἰσᾷ

ſuntque ſuper quatuor hominum millia, qui haec faciunt, et neque vxores ducunt, neque ſeruos habere ſtudent, quod hoc iniquum, illud iurgioſum arbitrantur; ſed ſeparati viuunt, et alii aliis miniſtrant. Quaeſtores etiam ſuorum prouentuum et terrae frugum creant viros bonos ſacerdotes, qui frumentum parant et edulia. Viuunt omnes vno eodemque modo, et quammaxime referunt Dacas, qui Poliſtae appellantur.

6. Praeter has tres ſectas, Iudas ille Galilaeus quartam introduxit, hominum, qui caeteroquin cum Phariſaeis ſentiunt, ſed libertatem ſic amant, vt eam mordicus tueantur, Deum vnum pro rectore et domino habentes. Varias etiam mortes ſubeundas, cognatorumque ſupplicia et amicorum nihili faciunt, dummodo hominum neminem dominum appellent. Cum autem iſta multis perſpecta fuerint, de firma illorum in eiuſmodi rebus animi praeſentia quidquam amplius dicere omiſi. Non enim veritus ſum, ne mea de illis verba fidem non inueniant; ſed e contra ne minus quam debuit tam inſiguem patientiam et doloris contemtum aſſequatur oratio. Hinc et iſta ex amentia aegrotare coepit gens, Geſſio Floro praeſide, dum poteſtate ſua abutitur, eos ex deſperatione adigente ad defectionem a Romanis. Atque ita philoſophatum eſt a Iudaeis.

CAP. II.

Quomodo Herodes et Philippus vrbes aedificarunt in honorem Caeſaris. De pontificum et praefidum ſucceſſione: et quaenam Phraati et Parthis acciderunt.

QVirinius poſtquam Archelai pecuniam addixit et cenſui finem impoſuit, qui factus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt Caeſaris Actiacam victoriam Antonii, Ioazarum, cui cum plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicauit, eiuſque muneri Ananum Sethi filium praefe-

ἀρχιερέα. Ἡρώδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτοῦ παρειληφότες παθίσαντο. καὶ Ἡρώδης, Σεπφώριν τειχίσας, πρόχημα τῆ Γαλιλαίᾳ παντὸς, ἦγεν αὐτὴν αὐτοκρατορίδα· Βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἦν καὶ αὕτη, τείχει περιλαβὼν, Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. Φίλιππος δὲ Πανεάδα, τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τῆ Ἰορδάνῃ κατασκευάσας, ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως παραλαβὼν ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, Ἰουλία θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.

Β'. Κωπωνίῳ δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ἐν ἔθνη Κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πράσσεται. τῶν ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἀνοιγνύναι τὰ ἱερὰ τὰς πυλῶνας. καὶ τότε ἂν ἐπεὶ τὸ πρῶτον γίνεται ἡ ἄνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρυφᾶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διάρριψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιοῦνται· δι' ὃ καὶ πάντας τὰ ἱερὰ εἴργαντο, μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, τά τε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ρώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος δὲ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς παραγίνεται, Μάρκος Ἀμβιούϊος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη τὰ βασιλέως Ἡρώδου ἀδελφὴ μετασᾶσα Ἰουλίαν Ἰαμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ Φασαήλιδα καὶ Ἀρχελαΐδα, ἔνθα Φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον Ἄννιος Ροῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἕξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες· τοῦτα δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Ἀντώνιος· βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν Τιβέριος Νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτῷ Ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος οὗτος ἦδη αὐτοκράτωρ, καὶ πεμπτὸς ὑπ' αὐτῷ παρῆν Ἰουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Ἀννίῳ Ροῦφῳ, Οὐαλέριος Γρᾶτος· ὃς παύσας ἱερᾶσθαι Ἀνανον, Ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει, τὸν τοῦ

cit. Herodes vero et Philippus in suae vterque Tetrarchiae possessionem inuaserunt. et Herodes Sepphorim muniuit, et eam totius Galilaeae ornamentum fecit et vrbem principem: item cum Betharamphtha (ipsa enim vrbs erat) moenibus cinxisset, Iuliadem ab vxore imperatoris eam appellauit. Philippus quoque Paneadem apud Iordanis fontes positam construxit, eique Caesareae nomen fecit: vicum etiam Bethsaidam, lacui Gennesaritico adsitum, cum ad dignitatem vrbis perduxisset, multisque habitatoribus et caetera opulentia auxisset, nomen ei dedit ab Iulia Caesaris filia.

2. Caeterum Coponio, quem cum Quirino missum diximus, Iudaeam administrante, huiusmodi quiddam accidit. In Azymorum festo, quod Pascha vocamus, sacerdotibus moris erat, post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur, quamprimum apertae sunt, Samaritani quidam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disiiciunt per porticus et per totum templum: ideoque eos omnes, praeter suam in eiusmodi festiuitate consuetudinem, a templo arcebant, caeteroquin et solito maiorem fano custodiam adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam reuertitur, eique successit in praetura M. Ambiuius; sub quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Iuliae reliquit Iamniam omnemque toparchiam, et Phasaëlidem in planitie et Archelaïdem, vbi magna palmarum copia, quarum fructus erat praestantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo praetore mortuus est Caesar Augustus, secundus Romanorum imperator, cum septem et quinquaginta annis imperasset, praetereaque sex mensibus et duobus diebus, (quo tempore per quatuordecim annos ei in imperio socius erat Antonius) vixissetque annos septem et septuaginta. Caesari autem in imperium successit Tiberius Nero, vxoris eius Iuliae filius. Hic tertius Romanorum imperator, et ab eo post Annium Rufum praetor in Iudaeam missus est Valerius Gratus: qui Ananum pontificatu priuauit, et eum Ismaëli

Φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετασήσας, Ελεάζαρον τὸν Ανάνε τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένε, καὶ τόνδε παύσας, Σίμωνι τῷ Καμίθε τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τῷδε ἐνιαυτοῦ τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ Ιώσηπος, ὁ καὶ Καϊάφας, διάδοχος ἦν αὐτῷ. καὶ Γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ρώμην ἐπαναχωρεῖ, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν Ιουδαίᾳ· Πόντιος δὲ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ηρώδης δὲ ὁ τετράρχης, ἐπὶ μέγα γὰρ ἦν τῷ Τιβερίῳ Φιλίας προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ἐπικτίσας αὐτὴν τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ δὲ ἐκ ἄπωθεν ἔνεσιν ἐν κώμῃ, Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὤκησαν, ἐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ Γαλιλαῖον ἦν, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῷ γῆς ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τίνες δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει. ἐδέξατο δὲ αὐτοῖς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ἐπισυναγομένους ἄνδρας ἀπόρους, ἔστι δὲ οὓς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοὺς καὶ ἐπὶ πολλοῖς ἠλευθέρωσε καὶ εὐεργέτησεν, ἀνάγκασμα τοῦ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν ἐπιθεὶς, κατασκευαῖς τε οἰκήσεων τελείαις τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς παράνομον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τοῦ Ιουδαίοις πατρίου, διὰ τὸ ἐπὶ μνήμασιν, ἃ πολλὰ τῇδε ἦν ἀνῃρημένοις τὴν ἵδρυσιν Τιβεριάδι γενέσθαι, μιαροὺς δὲ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας εἶναι τοὺς οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελευτᾷ δὲ καὶ Φραάτης ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπιβαλῆς αὐτῷ γενομένης ὑπὸ Φραατάκε τοῦ υἱέως, κατὰ τοιαύτην αἰτίαν. Φραάτης, παίδων αὐτῷ γνησίων γενομένων, Ιταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ Θερμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ Ιουλίᾳ Καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο· καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τῆς εὐμορφίας, προϊόντος χρόνου καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ Φραατάκε γενομένου, γαμετήν τε τὴν ἄνθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἤ γε ἐπὶ πᾶσιν οἷς εἶπον πιθανὴ τῷ βασι-

Phabi filio tribuit. atque hunc non multo post abdicauit, et id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. vno autem anno post, sacerdotium huic ademtum Simoni Camithi filio tradidit: cumque is dignitatem non vltra anni spatium tenuisset, Iosephus, cui etiam Caïaphae nomen fuit, ei succesſit. Et Grato quidem, cum in Iudaea annos vndecim exegisset, his actis Romam reuerso, Pontius Pilatus succesſit.

3. Herodes autem tetrarcha, nam magna ei cum Tiberio amicitia interceſſerat, vrbem aedificauit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilaeae positam, ad lacum Genneſareth. Thermae autem non procul in vico sunt, cui nomen Ammaus. Eamque conuenae habitarunt et quamplurimi ex Galilaea, coactique nonnulli e regione sub illius imperio et per vim eo ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin et pauperes vndique collectos ad incolendum admisit, et nonnullos, qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates et immunitates dedit, vtque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos suis impensis exstruxit eisque agros e suis assignauit, quod sciret habitationem esse Iudaïcis legibus moribusque repugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, sublata fuerant multa, quae illic erant sepulcra, cum lex nostra huiusmodi incolas pollutos pronunciet in septem dies.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex insidiis illi a Phrahatace filio factis, huiusmodi de causa. Phrahates, cum ei filii essent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen Thermusa, quae, cum aliis muneribus ei a Iulio Caesare missa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formae illius pulchritudine, aliquanto post tempore etiam filio ex ipsa Phrahatace suscepto, eam in matrimonium duxit et honorauit. Illa quidem cum vniuersa, quae diceret, regi

λεῖ γεγονυῖα, καὶ σπεύδουσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γενέσθαι τὴν Πάρθων ἡγεμονίαν, ὡρα μὴ ἄλλως γεννησομένην μὴ ἀποσκευῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῶν γνησίων τῶ Φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ρώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. καὶ ἅτοι μὲν, ἐ γὰρ ἀντεκπεῖν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Θερμώδης ἐπιτάγμασιν, ἐπὶ τῆς Ρώμης ἐξεπέμποντο. Φραατάκης δὲ μόνος ἐπὶ τοῖς πράγμασι τρεφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρόνιον τῷ πατρὸς διδόντος τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὥστε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμπράξει τῆς μητρὸς, ἣ δὴ καὶ συνίσης λόγος. καὶ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, ὡδὲν ἧσσον τῆς πατροκτονίας τὸ μύσος τῆς μητρὸς ἔρωτος τιθεμένου τῶν ὑπηκόων, σάσει περιελαθεὶς πρότερον ἢ Φύναι μάχας, ἐξέπιπτε τῶν πραγμάτων, καὶ ἅτω θήσκει. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γενναιότατοι Πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτους μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀρσακιδῶν, ἐ γὰρ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις καὶ μέχρι νῦν περιϋβρίσθαι τὴν βασιλείαν ἔκ τε γάμων τῆς Ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γενέσεων, Ὁρώδην ἐκάλουν πρεσβεύσαντες, ἣν δ' ἂν ἄλλως μὲν ἐπίφθονον παρὰ τῷ πλήθει καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἦν σκαιὸς καὶ συνδιάθετος εἰς ὀργὴν, ἕνα δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους Ἀρσακιδῶν. τοῦτον μὲν δὴ συσάντες ἀποκτείνυσιν, ὡς μὲν ἔνιοι Φασὶν, ἐν σπονδαῖς καὶ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν, ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος, εἰς θήραν προσάγοντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ρώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρευόντων· καὶ πέμπεται Βονώνης προκριθεὶς τῶν ἀδελφῶν. ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τὴν τύχην, ἣν αὐτῷ δύο μάγισται τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαι προσέφερον, ἰδία καὶ ἀλλοτρία. ταχεῖα δὲ ἀνατροπὴ τὰς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερούς φύσει ὄντας, πρός τε τὴν ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ προσασσόμενον ἐκ ἠξίουν, τὴν ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὴν ἀδοξίαν. μόγις ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύσοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. παραχρῆμα

perſuaderet, et modis omnibus ageret, vt Parthorum regnum filio adſtrueret, nihil ſe effecturam intellexit, niſi viam aliquam excogitaret ad ſubmouendos legitimos Phrahatis filios. Perſuaſit igitur marito, vt filios legitimos Romam obſides mitteret. Et illi quidem, nam haud facile erat, regi Thermuſae voluntati morem non gerere, Romam mittuntur. Phrahataces autem, qui ſolus ad res adminiſtrandas educatus erat et inſtitutus, moleſtum ſibi reputabat et longum fore, donec regnum a patre traditum acciperet. quo fit, vt inſidias patri parauerit, matre eum adiuuante, cum qua rumor erat eum ſtupri conſuetudinem habere. Itaque cum pro vtroque in odium veniſſet, ſubditis inceſti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priuſquam magnis viribus auctus eſſet, facta ſeditione regno pulſus eſt, atque ita interiit. Cum autem Parthorum nobiliſſimi in eo inter ſe conſenſiſſent, ſine rege rempublicam adminiſtrari non poſſe, et e regio Arſacidarum ſanguine eſſe debere, qui regnarent, (alios enim imperare haud fas eſſe, ſatiſque habere contumeliarum, quas ſaepius et hucuſque pertulit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberiſque inde ortis) Orodem per legatos acciuerunt, vt qui e genere regio, quamuis alias populo inuiſus culpaeque affinis ob immanem eius crudelitatem, quippe ingenio intractabili et ad iram proeliui. Igitur et hunc quidem, inita coniuratione, interemerunt, vt nonnulli tradunt, inter libationes et epulas, nam moris eſt omnibus gladios geſtare, vt vero plerique dicunt, cum ad venationem eum prolicuiſſent. Itaque legatione Romam miſſa, in regem petierunt vnum ex obſidibus: mittiturque Vonones, caeteris fratribus praelatus. videbatur enim iſti fortunae ſufficere, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, ſuum et externum. Sed breui barbarorum animos ſubiit conſilii mutatio, vt qui natura infidi verſatileſque, praeſertim cum factis ſuis indigna accipiant. dedignabantur enim facere quae alienum mancipium imperaret, ita vocantes obſidem, et iſta appellatione exaggerantes ignominiam. non enim iure belli datum eſſe, qui Parthis imperitaret, ſed, quod multo peius, per pacis contume-

δὲ ἐκάλουν Ἀρτάβανον Μηδείας βασιλεύοντα, γένος Ἀρσακιδῶν. πείθεται δὲ Ἀρτάβανος καὶ μετὰ στρατιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει δὲ αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τὸ πλῆθος τῶν Πάρθων, παραταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τοὺς ὅρους τῆς Μηδείας Ἀρτάβανος· καὶ μετ' ὀλὺ συναγαγὼν πολλὴν στρατιὰν, συμβάλλει τε Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς Σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβανος δὲ πολὺν τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος, ὑπὲρ ἐκπλήξεως τῶν Βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλῆθος ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευεν ἤδη Πάρθοις. Βονώνης δὲ εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. καὶ καταρχὰς μὲν ἐφίστο τῆς χώρας, καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ Τιβέριος μὲν ἀπέπεμπε, πρός τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ τὸ Πάρθοις τὰς ἀπειλὰς· ἀναπρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀνατεινόμενος, μηχανὴ δὲ ἦν ἑτέρα βασιλείας ἀδεμία, καὶ γὰρ οἱ περὶ Νιφάτην δυνατοὶ τῶν Ἀρμενίων Ἀρταβάνῳ προσέθεντο· παραδίδωσιν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ῥώμῃ κομιδῆς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάττετο· τὴν δὲ Ἀρμενίαν Ὀρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβανος, ἑνὶ τῶν ἑαυτῷ παίδων.

ε'. Ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς Κομμαγηνῆς βασιλεὺς Ἀντίοχος, διέσηκε δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὰς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύουσιν ἀφ' ἑκατέρας μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσαντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, πραγματευομένης αὐτῷ τῆς τύχης εὐκαιρίαν τοῦ θανάτου. καὶ γὰρ γενόμενος κατὰ ἀνατολὴν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

liam. Confeſtim autem mittunt, qui Artabanum accirent in Media regnantem, genere Arſacidem. Illi perſuadetur, et cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; et cum primum quidem plerique Parthorum ab ipſo ſtetiſſent, praelio Artabanus victus in Mediae montes fugam capeſſit: et non multo poſt magno coacto exercitu cum Vonone congreditur, eumque ſuperat, ita vt Vonones cum paucis e ſuis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna caede graſſatus in fuſos fugatoſque, quod animis conſternati erant barbari, cum copiis ſuis Gteſiphontem ſe recipit. Et ille quidem iam Parthis imperabat. Vonones autem fuga in Armeniam dilapſus, et ſtatim quidem, vt eo venerat, regionis imperium affectauit, Romamque legatos miſit: vt vero repulſam paſſus eſt a Tiberio, et propter ipſius ignauiam et Parthi minas (nam per legatos ſe bellum illaturum minatur, via enim alia ad regnum conſeruandum nulla erat, nam potentiores Armeniorum Niphatem accolentes Artabano ſe adiunxerunt) ſemet Silano Syriae praeſidi dedidit. Atque ille quidem eum vtpote Romae educatum reueritus apud ſe in Syria aſſeruabat: Armeniam autem Orodi vni e filiis ſuis tradit Artabanus.

5. Ea tempeſtate moritur etiam Antiochus Commagenae rex: et contentio orta eſt inter plebeios et nobiles, ita vt vtraque pars legationem Romam mitteret, proceribus quidem regnum in prouinciae formam redigi poſtulantibus, plebe vero patrio more regum imperio ſubiici. quapropter Germanicus ex Senatuſconſulto ad componendum Orientis ſtatum mittitur, fortuna occaſionem quaerente illius exitio. Nam cum in Oriente eſſet, et res illic compoſuiſſet, Piſonis miniſterio et opera veneno ſublatus eſt; ſicuti alibi memoratum eſt.

ΚΕΦ. γ'.

Στασις Ιυδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον. περὶ Χριςῦ. οἷά τε συνέβη Παυλίνῃ καὶ Ιυδαίοις ἐν Ρώμῃ.

Πιλάτος δὲ, ὁ τῆς Ιυδαίας ἡγεμὼν, ςρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας χειμαδιῶσαν ἐν Ιεροσολύμοις, ἐπὶ καταλύσει τῶν νόμων τῶν Ιυδαϊκῶν, εἰσέφερσε προτομὰς Καίσαρος, αἳ ταῖς σημαίαις προσῆσαν, εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τῷ νόμῳ. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες ταῖς μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημαίαις ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλάτος, ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον, ἰδρύσαι τὰς εἰκόνας Φέρων εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. οἱ δὲ ἐπεὶ ἔγνωσαν, κατὰ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιούμενοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπὶ μεταθέσει τῶν εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωροῦντος διὰ τὸ εἰς ὕβριν Καίσαρι Φέρειν, ἐπεὶ πέρ ἐκ ἐξανεχώρουν λιπαρεῖν, κατὰ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀΦανῶς ἐπικαθίσας τὸ ςρατιωτικὸν, αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἦκε· τὸ δὲ ἐν τῷ ςαδίῳ κατεσκεύασο, ὅπερ ἀπέκρυπτε τὸν ἐΦεδρεύοντα ςρατόν. πάλιν δὲ τῶν Ιυδαίων ἱκετείᾳ χρωμένων, ἀπὸ συνθήματος περιςήσας τὺς ςρατιώτας, ἠπείλει θάνατον ἐπιθήσειν ζημίαν ἐκ τοῦ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ περιηχεῖς ῥίψαντες ἑαυτὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σΦαγὰς, ἡδονῇ δέξασθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τὴν σοΦίαν παραβήσεσθαι τῶν νόμων. καὶ Πιλάτος, θαυμάσας τὸ ἐχυρὸν αὐτῶν ἐπὶ Φυλακῇ τῶν νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

β'. Υδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα ἔπραξε, δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥεύματος, ὅσον ἀπὸ διακοσίων ςαδίων. οἱ δὲ ἐκ ἠγάπων τοῖς ἀμΦὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες κατεβόων αὐτοῦ, παύσασθαι τῷ ἐπὶ τοιούτοις προθυμουμένῳ· τινὲς δὲ καὶ λοιδορίᾳ χρώμενοι ὕβριζον εἰς τὸν ἀν-

CAP. III.

Iudaeorum contra Pilatum seditio. de Christo. et quaenam acciderunt Paulinae et Iudaeis Romae.

PIlatus autem Iudaeae praetor, cum exercitum e Samaria eduxisset et Hierosolyma in hyberna transtulisset, vt Iudaïcas leges aboleret, Caesaris effi[gi]em in militaribus signis depictam curauit intra vrbem inferendam, cum lex imagines facere nos vetet. quam ob causam eius decessores praetores soliti erant in vrbem intrare cum signis, quae huiusmodi carerent ornamentis. sed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hierosolymis statuit. Quam rem vbi populus resciuit, magno agmine Caesaream profecti sunt, Pilatumque per multos dies orarunt, vt eas imagines alio transferre vellet. illoque non concedente, vtpote quod ea re Caesari fieret contumelia, postquam illi eum vrgere non desinebant, die septimo, cum milites occulte armasset, ipse suggestum in circo factum conscendit: quae res collocatum in insidiis exercitum tegebat. Cumque Iudaei eadem rursus ab eo flagitarent, signum militibus dedit, vt eos circumsisterent, eisque praesentem mortem minatus est, nisi quieti domum discederent. At illi humi procumbere, detectisque ceruicibus dicere, se longe mori malle, quam vt auderent quidquam contra legum sapientiam committere. Atque Pilatus, animorum constantiam et firmitatem in legibus conseruandis miratus, imagines e vestigio Hierosolymis Caesaream referri iussit.

2. Tentauit etiam Pilatus aquam deriuare Hierosolyma, idque sacrarum pecuniarum impensis, petito fontis capite ducentesimo ab vrbe stadio. Sed Iudaeis displicebat quod circa aquam fecerat: coïueruntque hominum multa millia, qui vociferarentur, vt ab instituto desisteret; nonnullis etiam, id quod in turba pr[o]miscua fieri solet, con-

θρα, οἷα δὴ Φιλεῖ πράσσειν ὄμιλος. ὁ δὲ, σολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιωτῶν ἀμπεχόμενον, οἳ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ ταῖς σολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ περιέλθοιεν αὐτὸς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ὠρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσυνέκειτο σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μειζόνως, ἥπερ ἐπέταξε Πιλάτος, ἐχρῶντο πλαγαῖς, τύς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ δὲ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ὠδὲν, ὥστε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐκ παρασκευῆς ἐπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ καὶ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ τραυματίαι ἀνεχώρησαν. καὶ ἕτω παύεται ἡ στάσις.

γ'. Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ιουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ελληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἵ γε πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς ἔτι νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

δ'. Καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς χρόνους, ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε τοὺς Ιουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ισιδος τὸ ἐν Ρώμῃ πράξεις αἰσχυνῶν οὐκ ἀπηλλαγμένας συντυγχάνουσι. καὶ πρότερον τοῦ τῶν Ισιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, ἕτω μεταδιδῶ τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς Ιουδαίοις γεγονότα. Παυλίνα ἦν τῶν ἐπὶ Ρώμης προγόνων τε ἀξιώματι τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δυναμίς τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γεγονυῖα τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς καὶ τῆς ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ἐπιτήδευσις τοῦ βίου. ἐγεγάμητο δὲ Σατορνίνῳ, τῷ εἰς τὰ πάντα ἀντισωμένῳ τῶν περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ Δέκιος Μάνδος, τῶν τότε ἱππέων ὃς

vicia et contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Iudaïco, qui occultas sub veste sicas ferrent, misit in locum, vnde possent circumdare Iudaeos; deinde Iudaeis, vt se inde reciperent, imperauit. Cumque Iudaei conuiciis eum petere inciperent, signum, quod conuenerat, militibus dat: illi vero longe atrocius, quam iusserat Pilatus, quietos aeque ac seditiosos castigarunt. Isti autem de pertinacia nihil recedebant: adeo vt, inermibus inclementer aceeptis ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii saucii discesserint. Atque ita compressa est haec seditio.

3. Eo etiam tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eum appellare fas est. Fuit enim mirabilium operum effector, magister hominum, qui verum cum voluptate accipiunt: multosque Iudaeos, multos item Gentiles ad se pellexit. Hic erat Christus. quem cum Pilatus, ab hominum nostrorum primis delatum, crucis supplicio addixisset, eum tamen amare non desierunt, qui primum amauerant. Apparuit enim eis tertio die rediuiuus, diuinis vatibus et haec et mille alia de eo miranda effatis. atque ab eo denominata Christianorum natio durat vsque ad hunc diem.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Iudaeos perturbauit, Romaeque accidit, vt in fano Isidis res ageretur, summa cum turpitudine coniuncta. Primum igitur facinus in Isiacis commissum memorabo, ac tum demum orationem conuertam ad ea persequenda, quae apud Iudaeos euenerunt. Erat Romae Paulina et natalium dignitate illustris, et ob studium, quod ipsa virtutis decori impenderat, magni nominis, porroque diuitiis affluens, et forma egregia, ea etiam aetate, qua maxime laetitia gestiunt mulieres, ac praeter caetera vita ad pudicitiam composita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipsa in omnibus, quibus eminebat, conferendo. Huius amore correptus est Decius Mundus, vir magnae inter equites

ἀξιώματι μεγάλῳ· καὶ μείζονος γὰρ ὕσης ἢ ὥστε ἀλῶναι δώρεας, διὰ τὸ καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος περιδεῖν, ἐξῆπτο μᾶλλον, ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν Αττικῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται σύνης μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ἐπικλωμένης, ἢ Φέρων τὴν ἀτυχίαν τῷ ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ἐπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ κακῶ τῷ κατειληφότος. καὶ ὁ μὲν ἐπεψήφιζέ τε τοιαύτῃ τελευτῇ, καὶ πράσσειν ὑπ' ἀπηλλάσσετο. ἦν δὲ Ἰδη πατρῷος ἀπελευθέρα τῷ Μάνδῳ, παντοίων ἴδρις κακῶν· ἣ δεινῶς Φέρουσα τὸ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τῷ θανεῖν, ἢ γὰρ ἀφανὴς ἦν ἀπολύμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη διὰ λόγου, πιθανή τε ἦν ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει, ὡς διαπραχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν Παυλίναν αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ἐπὶ ἁλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀνεγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, ἢ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς προδιακονημένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τῆς Ἰσιδος σΦόδρα ὑπηγμένην, τεχνᾶταί τι τοιόνδε. τῶν ἱερέων τισὶν ἀΦικομένη διὰ λόγων ἐπὶ πίστεσι μεγάλαις, τὸ δὲ μέγιστον δόσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν καὶ ἡμισείας, λαβόντος δ' ἔκβασιν τῷ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διασαΦεῖ τοῦ νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον σπεύδασαι. οἱ δ' ἐπὶ πλήθει τοῦ χρυσίου παραχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος ὡς τὴν Παυλίναν ὡσάμενος, γενομένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου. καὶ συγχωρηθὲν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ἀνούβιδος, ἔρωτι αὐτῆς ἁλόντος τοῦ Θεοῦ, κελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε Φίλαις ἐγκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ Φεάζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνόν τε αὐτῇ καὶ εὐνὴν τῷ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος, τὴν σωΦροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνου

Romanos dignitatis: qui, cum eam comperiſſet fruſtra muneribus ſollicitari, vt quae ingentia ab eo miſſa reiecerat, tanto magis amore accendebatur; ita vt ei pro vno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At cum ea nec hiſce animo flecti potuerit, illi, ſe amore deſtitui grauiter ferenti, optimum viſum eſt, inedia mortem ſibi conſciſcere propter malum, quod ei ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreuerat, nec ei mora, quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita: quae, cum ei valde diſpliceret, vt iuuenis in obſtinato moriendi propoſito perſiſteret, nam palam erat ipſum ſe perditum ire, ad eum veniebat verbiſque afflictum excitabat, fidem ei faciens ſpem ingerendo fore, vt Paulinae complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auſcultante, ſubiiciebat, ſibi tantum opus eſſe quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, cum iſtis iuuenis animum erexiſſet, quantumque petierat pecuniae accepiſſet, alia ipſam aggreditur via, quam ii, quorum opera vſus fuerat et miniſterio, quod mulierem videret maiorem, quam vt pecunia caperetur. Gnara enim eam vehementer addictam eſſe Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conventis aliquot ex eius ſacerdotibus, verbiſque vltro citroque habitis, vbi fidem quam maxime ſolennem acceperat, et, quod efficaciſſimum, pecuniam oſtentauerat, in praeſens viginti quinque millia, et altera totidem re perfecta, indicat eis amorem iuuenis, rogans modis omnibus adniterentur, vt ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. et illorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, atque intromiſſus petit, vt remotis arbitris cum ea colloqueretur. quo conceſſo, venire ſe aiebat miſſum ab Anubide, Deo quippe illius amore capto, iubenteque, vt ad ſe veniret. Illi verba iſta grata erant et optata, ſeque apud familiares ſuas iactabat ob honorem, quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, condicta ſibi coenam et cubile Anubidis. Ille vero conceſſit, vt qui probe norat pudicitiam vxoris. Itaque it

καιρὸς ἦν, πλειόνων τῶν θυρῶν ὑπὸ τῶ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μῶνδος, προεκέκρυπτο γὰρ τῇδε, ἐκ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτήν· παννύχιόν τε αὐτῷ διεκονήσατο, ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἳ τὴν ἐπιβυλὴν ἐκ ἤδεσαν, ἡ Παυλίνα, πρωὶ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται τῷ Ανύβιδος, καὶ πρὸς τὰς Φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ, τὰ μὲν ἠπίστων εἰς τὴν Φύσιν τῶ πράγματος ὁρῶντες· τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσαντο, ἐκ ἔχοντες, ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτὴν ὁ Μῶνδος, "Παυλίνα, "Φησὶν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας διεσώσω, δυναμένη "οἴκῳ προθέσθαι τῷ ἑαυτῆς, διακονεῖσθαί τε ἐφ' οἷς προσε- "καλέμην ἐκ ἐνέλιπες. ἃ μέντοι εἰς Μῶνδον ὕβρει διεχρῶ "μηδέν μοι μελῆσαν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῆς ἐκ τῶ πρά- "γματος ἡδονῆς, Ανύβιον ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ." καὶ ὁ μὲν ἀπῆει ταῦτα εἰπών· ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῶ τολμήματος, περιῤῥήγνυταί τε τὴν στολὴν, καὶ τἀνδρὶ δηλώσασα τῶ παντὸς ἐπιβυλεύματος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ περιῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβῶς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσει τῶν ἱερέων, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσε, καὶ τὴν Ιδην ὀλέθρῳ γενομένην αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τῆς γυναικός· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ισιδος εἰς τὸν Θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. Μάνδῳ δὲ Φυγῆς ἐτίμησεν, κώλυμα τῶ μὴ μειζόνως κολάζειν, τὸ μετὰ ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτῆσθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ισιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀΦήγησιν τῶν ἐν Ρώμῃ Ιουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὥς μοι καὶ προεσήμηνεν ὁ λόγος.

ε'. Ην ἀνὴρ Ιουδαῖος, Φυγὰς μὲν τῆς αὐτῆ, κατηγορίᾳ τε παραβάσεως νόμων καὶ δέει τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, πονη-

mulier in fanum, et cum coenauiſſet, quo tempore ſomni hora erat, clauſis ianuis a ſacerdote, intus in Sacrario etiam ablatae erant lucernae, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab eius conſortio aberrauit, totamque noctem illi obſequuta eſt, Deum eſſe rata. Cumque ille abiiſſet, priuſquam mouerentur ſacerdotes, qui inſidias neſciebant, Paulina mane cum veniſſet ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, et propterea etiam apud familiares verbis quam amplissimis ſeſe extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei nouitatem ſpectantes, partim mirabantur, vt qui non potuerint, id quod aequum, fide indigna iudicare, quando ad eius pudicitiam et nobilitatem reſpiciebant. Tertia autem die poſt facinus patratum Mundus, ipſi obuiam factus, "Paulina, inquit, equidem mihi et "ducenta millia ſeruaſti, quae potuiſti facultatibus tuis ad"iicere, et morem nihilominus meae voluntati geſſiſti. ni"hil vero mea refert, quod Mundum verborum contume"liis oneraſti; ſed magnae mihi res ipſa voluptati fuit ſub "Anubidis nomine latitanti." Et is quidem iſta loquutus diſceſſit: illa vero, vt quae tum primum aliquid de flagitio reſciuit, et veſtem ſibi lacerat, et marito protinus indicat omnem inſidiarum turpitudinem, eumque obſecrabat, vt ipſam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius, cum rem omnem, quaeſtione de ſacerdotibus habita, probe intellexiſſet, et illos cruci ſuffixit, et Iden exitii illorum cauſam, vtpote quae omnia machinata eſt in mulieris iniuriam: inſuper et templum euertit, et Iſidis ſimulacrum in Tiberim fluuium demergi iuſſit. Mundum autem exſilio multauit, cauſam ſatis idoneam ratus, cur maiori poena non afficeretur, quod amoris vehementia deliquiſſet. Et iſta quidem ſunt, quibus templum Iſidis dehoneſtarunt ſacerdotes. Nunc autem ad ea narranda reuertor, quae per id tempus Iudaeis Romae degentibus contigerunt: id quod iam ante facturum recepi.

5. Erat vir genere Iudaeus, patria quidem ſua profugus, vt qui accuſaretur, quod contra leges fecerat, et poe-

ρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ διαιτώμενος προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν Μωϋσέως προσποιησάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτέρους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν Φουλβίαν, τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν καὶ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς Ιουδαϊκοῖς, πείθει πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι· καὶ λαβόντες, ἐπὶ χρείας τοῖς ῥηθεῖσι ἀναλώμασι αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἀπρεπῶς γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν Σατορνῖνος τῆς Φουλβίας ἀνὴρ ἐπισκήψει τῆς γυναικὸς, κελεύει πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τῆς Ρώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι, τετρακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον· πλείστους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν, διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἐθορύβησεν οἱ Σαμαρεῖς, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπώλεσε Πιλάτος. ὡς κατηγορεῖται ὁ Πιλάτος, οἷά τε Οὐϊτελλίῳ πεπραγμένα παρὰ τοῖς Ιουδαίοις καὶ Παρθυαίοις.

Οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συρρέουσι γὰρ αὐτοῦ ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος τιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὀρῶν ὑπέλαμπτα, ἰσχυρίζετό τε παραγενομένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, Μωϋσέως τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, Τιραθαβὰ λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ἐπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῃ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ Πιλάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προ-

nam ob maleficia metueret, in omnibus vero nequam et improbus. Is tum Romae degens, se quidem legis Mosaïcae interpretem profitebatur, et tribus aliis per omnia sui similibus in societatem adscitis, Fuluiae, feminae nobili, quae, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent, vt purpuram et aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui cum ea accepissent, in proprios vsus verterunt et profuderunt; quem in finem ea etiam ab initio postulauerant. Quo fit, vt Tiberius, ei quippe rem indicauerat, quo amico vtebatur Saturninus Fuluiae maritus ex vxoris instigatione, iuberet cunctos Iudaeos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quatuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui, vt seruarent patria instituta, militiam detrectarunt, poenis affecerunt. Atque ita, propter quatuor hominum nequitiam, Iudaei eiecti sunt e ciuitate.

CAP. IV.

Quomodo tumultuabantur Samaritani, multosque ex illis occidit Pilatus. vtque Pilatus accusatur, et quae gesta erant a Vitellio apud Iudaeos et Parthos.

INterea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitat enim eos vir quidam, qui mentiri pro nihilo ducebat et omnia ad ineundam a plebe gratiam faciebat; iubens, vt secum montem Garizim conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum, illisque asseuerabat, se ostensurum ipsis, vbi eo peruenirent, sacra vasa a Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quae diceret verisimilia esse credentes, statim arma sumserunt; et in vico quodam Tirathaba nomine consistentes sibi adiungebant quotquot sese ad illos aggregarent, vt magno agmine montem adscenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat et peditibus: qui congressi cum illis, qui in vrbem conuenerant, primo

συνηθροισμένους, παρατάξεως γενομένης, τὰς μὲν ἔκτεινε, τὰς δὲ εἰς φυγὴν τρέποντας, ζωγρίᾳ τε πολλὰς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλάτος.

β'. Καταστάντος δὲ τοῦδε τοῦ θορύβου, Σαμαρέων ἡ βουλὴ παρὰ Οὐϊτέλλιον ὑπατικὸν ἴασιν ἄνδρα Συρίας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτου κατηγόρουν ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων. ὁ γὰρ ἐπὶ ἀποστάσει Ρωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ διαφυγῇ τῆς Πιλάτου ὕβρεως, εἰς τὴν Τιραθαβᾶ παραγενέσθαι. καὶ Οὐϊτέλλιος, Μάρκελλον τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ιουδαίοις γενησόμενον, Πιλάτου ἐκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγορεῖν Ιουδαῖοι διδάξαντα τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλάτος, δέκα ἔτεσιν διατρίψας ἐπὶ Ιουδαίας, εἰς Ρώμην ἠπείγετο, ταῖς Οὐϊτελλίου πειθόμενος ἐντολαῖς, ἐκ οὐ ἀντεῖπεῖν. πρὶν δὲ ἢ τῇ Ρώμῃ προσχεῖν αὐτὸν, φθάνει Τιβέριος μετασάς.

γ'. Οὐϊτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ Ιεροσολύμων ἀνῄει, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ· Πάσχα δὲ καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐϊτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καιρῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσι, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὸν πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθότι καὶ πρότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ ἐν τῇ Αντωνίᾳ, φρούριον δ' ἔστιν ἅπτως λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὶς Τρηπνὸς, πολλῶν δὲ ὄντων, οἳ τόδε ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ βάρις κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν διαιταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τοῦ υἱεῖς αὐτοῦ ταῦτα πράσσειν ἐπετήδευσεν, καὶ τέκνα ἐκείνων. Ηρώδης δὲ βασιλεύσας, τήν τε βάριν ταύτην, ἐν ἐπιτηδείῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, Αντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ Αντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ

conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, et multos etiam captiuos abduxerunt, quorum praecipuos, et potentissimos eorum, quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

2. Sedato autem hoc Samaritanorum tumultu, senatus eorum mittunt ad Vitellium, virum consularem et Syriae praesidem, atque Pilatum caedis eorum, qui interiere, accusabant. non enim, vt a Romanis desciscerent, sed vt tutum a Pilati iniuriis perfugium haberent, in Tirabatha sese recepisse dicebant. Tum Vitellius, Marcello amico suo ad res Iudaeorum procurandas misso, Pilatum iussit Romam proficisci, ad obiecta a Iudaeis crimina coram imperatore responsurum. Ita Pilatus, decem annis in Iudaeae prouincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus nihil contradicere audebat, obsequutus. At priusquam Romam appelleret, decessit Tiberius.

3. Vitellius autem in Iudaeam profectus, Hierosolyma adscendit, ea tempestate, qua festum ageretur, quod Pascha appellatur. Cumque a Iudaeis magnifice exceptus fuisset Vitellius, vectigal fructuum venalium Hierosolymitanis in vniuersum remisit, et stolam pontificis cum omni eius ornatu passus est in templo, vt olim, a sacerdotibus asseruari. sed eo tempore in Antonia, quae turris est ita nuncupata, deposita erat huiusmodi de causa. Pontificum quidam Hyrcanus, eius nominis primus, (nam plures erant eo nomine appellati) cum turrim in vicinia templi exstruxisset, illic maxima ex parte vitam agebat, et stolam, quae in eius custodia erat, eo quod sibi soli licebat eam induere, ibi depositam habebat, quandocunque priuata veste resumta in vrbem iret. idemque filii ipsius eorumque filii facere consueuerunt. Herodes autem, regnum adeptus, et turrim hanc, loco opportuno sitam, magno sumtu instruxit, Antoniae nomine ei indito ex Antonio, qui ipsi erat amicus, et stolam, ita vt

καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατεῖχεν, πιστεύων ἀδεᾶ νεωτερίειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δῆθεν δὲ ἔπρασσεν ὅμοια τῷ Ηρῴδῃ, καὶ ὁ ἐπικαταστὰς αὐτῷ βασιλεὺς Αρχέλαος υἱὸς ὢν· ἃ Ρωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκράτουν τῆς στολῆς τῶν ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ λίθῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφραγίδι τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων, τῷ φρουράρχῳ τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀπεδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τῷ φρουράρχῳ· καὶ ἀγνισθείσῃ χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν, ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸν οἶκον, ἥπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ τοῦτο ἐπράσσετο τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστῳ ἔτους καὶ τῇ νησείᾳ. Οὐϊτέλλιος δὲ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἧτε κείσοιτο μὴ πολυπραγμονεῖν ἐπισκήψας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τῷ ἔθνους, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ιώσηπον τὸν καὶ Καϊάφαν ἐπικαλέμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, Ιωνάθην καθίσησιν Ανάνῳ τῷ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Αντιοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει δὲ καὶ Τιβέριος ὡς Οὐϊτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν Φιλίαν πρὸς Αρταβάνον τὸν Πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν, καὶ Αρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· πιστεύειν δὲ τῇ Φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δὲ τῷ Αρταβάνῳ υἱέως. ταῦτα δὲ γράφων Τιβέριος πρὸς τὸν Οὐϊτέλλιον, μεγάλων δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ιβήρων καὶ τὸν Αλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Αρταβάνῳ μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον, Σκύθας δὲ, δίοδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν, καὶ τὰς θύρας τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Αρταβάνῳ. καὶ ἥ τε Αρμενία ἁφήρητο αὖθις, καὶ πληθείσης πολέμων τῆς Παρθυαίων γῆς, οἵ τε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τῷ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῶν μαχῶν ἔπεσε μετὰ πολλῶν στρατῷ μυριάδων. καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα Αρτάβανον Οὐϊτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἴς τε συγγενεῖς

ibi reperta est, apud se retinuit; ratus populum ea de re nihil noui contra se moliturum. Deinceps vero similiter ac Herodes faciebat Archelaus, filius eius, qui ei in imperio successit; cuius regnum cum Romani sibimet assumsissent, nacti sunt stolam pontificiam, in domo ex lapide constructa repositam, sacerdotum custodumque aerarii sigillo obsignatam, castelli praefecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante festum diebus illis ab arcis praefecto tradebatur: cumque ea purificata vsus fuisset pontifex, die proxima post solennitatem rursus eam in domum reponebat, vbi antea condita erat. Idque quotannis fiebat, tribus festis et ieiunii die. Vitellius autem facit, vt stola, prout mos patrius ferebat, seruaretur, dato arcis praefecto in mandatis, vt nec inquireret in locum, vbi reconderetur, nec ad diem attenderet, quo ea vti oporteret. Cumque ista fecisset, vt a gente gratiam iniret, et Iosepho pontifici, cui etiam Caiaphae nomen fuit, sacerdotium abrogasset, Ionatham, Anani pontificis filium, in eius locum substituit, ac deinde Antiochiam reuersus est.

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas mittit, cum mandatis, vt amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus esset et Armeniam occupasset, ne maiora imperio damna inferret; eaque solum lege eius amicitiae credendum esse monet, si obsides illi traderentur, praecipue vero Artabani filius. Cum autem ista Tiberius ad Vitellium scriberet, ille ingentis pecuniae largitione Iberorum et Albanorum regibus persuadet, vt sine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per prouincias suas itineris faciundi, pylisque Caspiis patefactis, immiserunt in Artabanum. Quo facto et Armeniam denuo Parthi amiserunt, belloque per terram illorum peruadente, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt, regioque tota ferro flammaque vastata erat, atque alicubi inter pugnandum filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius, vt patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad

καὶ φίλης τὴς ἐκείνῃ γενομένῃ, ἐμέλλησε μὲν κτυνεῖν διὰ τῶν τὰ δῶρα εἰληφότων. αἰσθανόμενος δὲ τὴν ἐπιβολὴν ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ἔσαν, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν μὴ ἀνεῖσθαι τῇ ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὀπίσω αὐτῷ καθαρῶς συνειςήκει, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ἐπὶ δόλῳ τὴν εὔνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ γενομένης μετατάξασθαι πρὸς τὴς προαφεσηκότας, ἐπὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλὴν μετὰ ταῦτα στρατιὰν ἀθροίσας Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τὴς ἀνθεσηκότας, κατέσχε τὴν ἀρχήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἠξίᾳ φιλίαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος προκληθεὶς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸν περὶ αὐτῆ λόγον, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην παρῆσαν, ὅ, τε Ἀρτάβανος καὶ ὁ Οὐϊτέλλιος· καὶ ζεύξεως τῆ ποταμῆ γενομένης, κατὰ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλως ὑπηντίαζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς περὶ αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γενομένων, Ἡρώδης ὁ τετράρχης εἰσίασεν αὐτὸς, κατὰ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ἐπισκηψάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετ' ὀλὺ πέμπει Τιβερίῳ ὄμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἑπτάπηχυν τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος Ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ἐπὶ τούτοις Οὐϊτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦει, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας. Ἡρώδης δὲ, βουλόμενος δι' αὐτῆ πρώτῳ γενέσθαι πύστιν Καίσαρι τῶν ὁμήρων τῆς λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ἐπιστολὴν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ἐπὶ μηνύσει τῷ ὑπατικῷ. πρὸς Οὐϊτελλίῳ δὲ ἐπιπεμφθεισῶν ἐπιστολῶν, καὶ τῆ Καίσαρος ἐπισημήναντος πρὸς αὐτὸν, ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πύστιν περὶ αὐτῶν Ἡρώδης προτεθεικότος, ταραχθεὶς ὁ Οὐϊτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τι μεῖζόνως ἢ ἐπέπραχτο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθε, Γαΐῳ τὴν ἀρχὴν παραιληφότος.

ς'. Τότε δὲ καὶ Φίλιππος, Ἡρώδης δὲ ἦν ἀδελφὸς, τε-

cognatos eius et amicos mittendo, perimeret, ope illorum, qui munera acceperant. Ille vero cum intelligeret se insidias effugere non posse, quod necesse erat, vt quae a multis virisque primariis factae essent ex illorum sententia succederent: cumque numerum iniret eorum, qui sibi adhaerere profiterentur, et cogitaret etiam pleroſque ex illis largitione corruptos dolose simulare beneuolentiam, aut si periculum eorum faceret, ad eos, qui prius desciuerant, transituros esse, fuga incolumis euasit ad superiores satrapias. Ac postea ex Dahis et Sacis magno coacto exercitu, et debellatis inimicis, imperium occupabat.

5. Istis auditis Tiberius iussit, vt Artabanus sibi amicitia adiungeretur. Postquam autem ille inuitatus sermonem de se habitum lubenter accepit, ad Euphratem peruenerunt rex et Vitellius; iunctoque fluuio in medio ponte obuiam inter se facti sunt, cum suis vterque satellitibus. Et cum de foedere conuenissent, Herodes tetrarcha conuiuio eos excepit, in medio, vbi transiretur, magnis sumtibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus: in quibus vir erat septem cubitorum proceritate spectandus, genere Iudaeus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post haec Vitellius Antiochiam reuersus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens, vt ipse primus Caesari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo vt nihil reliqui esset, quod significaret legatus. Quo factum est, cum ipse etiam misisset literas, eique rescripsisset Caesar, se omnia, vt qui ex Herode ea prius inaudiuisset, iam ante resciuisse, vt Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se grauiorem, quam re vera erat, passum esse iniuriam, iram in animo occultam gereret, vsque dum vindictam sumeret, Caio imperium adepto.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita

λευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐτὸς ἑπτὰ καὶ τριάκοντα τῆς Τραχωνίτιδος καὶ Γαυλανίτιδος, καὶ τῆ Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν παραχὼν τὸν τρόπον καὶ ἀπράγμονα· δίαιταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ἐπιλέκτων, καὶ τῆ θρόνου εἰς ὃν κρίνειε καθιζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπομένου, ὁπότε τις ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ἐπιβοηθεῖν, ἀδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τῆ ὀξέως ἰδρύσεως τῆ θρόνου ἢ καὶ τύχοι γενομένης, καθιζόμενος ἠκροᾶτο· καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλῶσιν, καὶ ἠφίει τὰς ἀδίκως ἐγκλήματι γενομένας. τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτῆ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαὶ γίνονται πολυτελεῖς. τὴν δ' ἀρχὴν, ἃ γὰρ κατελείπετο παῖδας, Τιβέριος παραλαβὼν, προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς Σύρων. τὰς μέντοι Φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῳ γενομένῃ κατατίθεσθαι.

ΚΕΦ. ε'.

Πόλεμος Ἡρώδου τῆ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν καὶ τῶν Ἀράβων βασιλέα, καὶ ἥττα· περί τε τῆ θανάτου τῆ Βαπτιστῆ Ἰωάννου. ὡς Οὐϊτέλλιος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνῇει· καί τινα περὶ Ἀγρίππα, καὶ τῶν Ἡρώδου τῆ μεγάλου ἀπογόνων.

ΕΝ τούτῳ δὲ στασιάζουσιν Ἀρέτας τε ὁ Πετραῖος βασιλεὺς καὶ Ἡρώδης, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρώδης ὁ τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' ἐπὶ Ῥώμης, κατάγεται ἐν Ἡρώδου ἀδελφῆ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου· ἐκ γὰρ τῆς Σίμωνος τῆ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρώδης ἐγεγόνει. ἐραθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ ἦν Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφὸς αὐτῶν, Ἀγρίππου δὲ ἀδελφὴ τῆ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης, συνθῆκαι γίνονται μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν, ὁπότε ἀπὸ Ῥώμης παραγένοιτο. ἦν δὲ ἐν ταῖς συνθή-

deceſſit, anno quidem Tiberii principatus vigeſimo, poſtquam vero ipſe praefuiſſet Trachonitidi et Gaulanitidi atque etiam Batanaeae, anno trigeſimo ſeptimo. Vir ſuapte natura moderatus erga ſubditos, quietique ingenii; nam omnem vitam in ſua ditione agebat. Quoſies autem domo progrederetur, cum paucis delectis incedebat, atque in ſolio ſedens vnde ius diceret, quod dum iter faceret ſubſequebatur, ſi quis obuiam factus eius ope et auxilio egeret, ſine mora et dilatione, qua occurſus erat, poſito throno, in eo ſublimis ſedens cauſam cognoſcebat; et ſontes poenis afficiebat, aut iniquis criminibus irretitos ſoluebat. Diem obit ſupremum in Iuliade, atque illatus in monumentum, quod iam ante ſibi conſtruxerat, magnifice ſepultus eſt. Eius autem principatum, nam ſine liberis deceſſit, cum ſibi accepiſſet Tiberius, eum prouinciae Syriae attribuit: tributa tamen, quae in Tetrarchia illius colligerentur, iuſſit in eadem adſeruari.

CAP. V.

Herodes tetrarcha bellum mouet contra Arabum regem, et profligatur: deque morte Ioannis Baptiſtae. Quo modo Vitellius Hieroſolyma adſcendit: nonnullaque de Agrippa, et Herodis magni poſteris.

SVB id autem tempus inter ſe diſſidebant Aretas rex Petraeae et Herodes, huiuſmodi de cauſa. Herodes tetrarcha vxorem duxerat Aretae filiam, et cum ea iam longiuſcule vixerat. Cum autem Romam proficiſceretur, diuertit ad fratrem, non tamen ex eadem matre, Herodem. nam Herodes ex Simonis pontificis filia natus erat. Ac Herodiadis huius vxoris amore captus, quae filia erat Ariſtobuli, vtriuſque illorum fratris, Agrippaeque magni ſoror, auſus eſt cum ea de nuptiis ſermones ferere. Cui cum non diſpliceret, conuenit inter eos, illam in eius domum conceſſuram ſtatim atque ipſe Roma rediiſſet: in-

καις, ὥστε καὶ τῇ Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει, ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ, πύσεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γενομένης, πρὶν ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ Μαχαιροῦντος· μεθόριον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρώδε ἀρχῆς· γνώμην ἐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρώδης ἐξέπεμπε, μηδὲν ἠθηθαι τὴν ἄνθρωπον προσδοκῶν. ἡ δὲ, προαπεσάλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸν Μαχαιροῦντα, τότε πατρὶ αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τῇ στρατηγῇ Ἀρέτα, παρῆν, καὶ ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατηγῶν ἐκ διαδοχῆς, παρῆν τε ὡς τὸν πατέρα ἢ τάχος, καὶ αὐτῷ τὴν Ἡρώδε διάνοιαν ἔφραζε. ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, περί τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατηγὸς ἀπεσταλκότες ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρώδε στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἳ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππε τετραρχίας Ἡρώδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρώδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ, ὀργῇ Φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐϊτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζωὸν ἐλόντα ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτεινομένῳ πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ κατὰ Συρίαν στρατηγῷ.

β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώδε στρατὸν ὑπὸ τῇ Θεῷ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένῳ κατὰ ποινὴν Ἰωάννε τῇ ἐπικαλουμένῳ Βαπτιστῇ. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκοῦντας, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκε-

ſuper pactum erat, vt Aretae filiam eiiceret. Atque ille quidem Romam aduehitur, poſtquam iſta pepigiſſet. Vbi autem reuerteretur, rebus Romae perfectis, quarum gratia profectus eſt, vxor eius, fama eorum, quae Herodiadi pactus fuerat, ad ipſam perlata, antequam eam ille cuncta reſciuiſſe intelligeret, mitti petiit Machaeruntem, caſtellum in confinio ditionis Herodis et Aretae ſitum, de ſuo conſilio nihil ei indicans. Atque Herodes mittendam curauit, ne quidem ſuſpicans mulieri quidquam innotuiſſe. Illa vero, (nam aliquamdiu ante miſerat ad Machaeruntem, tunc in patris ſui ditione et poteſtate) omnibus ad iter ineundum ab Aretae praefecto paratis, eo peruenit, atque inde in Arabiam properat ab vno praefecto ad alium aduecta, et quam celerrime ad patrem venit, ipſique Herodis voluntatem aperuit. Inde autem ab eo inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri Gamalitici contentione, poſtquam vtrique erant copiae conſcriptae, bellum inter eos conflatum eſt, qui vicem ſuam legatos ſuos miſerunt. Commiſſoque proelio, Herodes victus eſt et omnis eius exercitus caeſus, quippe proditus a quibuſdam profugis, qui, cum eſſent ex Philippi tetrarchia, merebant Herodis ſtipendia. Haec Herodes Tiberio per literas ſignificat. Ille vero, indigne ferens id, quod aggreſſus eſt Aretas, ſcribit Vitellio, vt ei bellum inferat, et aut viuum captum in vinculis adducat, aut occiſi caput ad ipſum mittat. Atque Syriae quidem praetori, vt iſta ageret, in mandatis dedit Tiberius.

2. Erant autem quidam e Iudaeis, qui exiſtimarent, Dei ira periiſſe exercitum Herodis, qui iuſtas ob interfectum Ioannem, cognomento Baptiſtam, poenas dabat. Hunc enim Herodes necari iuſſit, cum eſſet vir bonus, Iudaeoſque ad virtutis ſtudium excitaret, praecipiens, vt iuſte quidem inter ſe, erga Deum autem pie agentes ad lauacrum accederent. Deo enim ita acceptum iri lauacrum aiebat, cum eo non ad expiationem criminum vterentur, ſed ad corporis munditiem, vtpote mentibus iam ante per iuſti-

καθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συσχεθομένων, καὶ γὰρ ἤρθησαν ἐπὶ πλεῖον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ηρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτῷ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι, πάντα γὰρ ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, περίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὑποψίᾳ τῇ Ηρώδου, δέσμιος εἰς τὸν Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρέαρ, ταύτῃ κτίννυται. τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, τοῦ Θεοῦ κακῶς Ηρώδῃ θέλοντος.

γ'. Ουϊτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Αρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὰ ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ἐπὶ τῆς Πέτρας ἠπείγετο, καὶ ἔχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ιουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρῃτοῦντο διὰ τὴν τῆς χώρας ὁδόν. ἐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας. πολλὰς δ' εἶναι σημαίας ἐπικειμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προβουλεῦσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ηρώδου τοῦ τετράρχου καὶ τῶν Φίλωνος εἰς Ιεροσόλυμα ἀνῆκε, θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ιουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ιουδαίων πλήθους εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διατριβὴν ποιεῖται, ἐν αἷς Ιωνάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ· τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γράμματος αὐτῷ παραγενομένου, ἃ ἐδήλου τὴν Τιβερίου τελευτὴν, ὤρκισεν τὴν πληθὺν ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστου χειμαδρίου τος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γαΐου μεταπεπτωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Αρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς Ουϊτελλίου στρατείας φαῦλα, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου·

tiam purificatis. Cumque multi ad eum vndique confluerent (huiusmodi enim sermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus, ne tanta hominis auctoritas subditos ad defectionem impelleret, (videbantur enim omnia de consilio eius facturi esse) satius esse duxit, priusquam noui aliquid ex illo oriretur, illum e medio tollere, quam vt mutatione rerum facta, ipse in discrimen adductus poenitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem in vincula coniectus, missusque ad castellum Machaeruntem, cuius supra meminimus, ibidem caesus est: Iudaei vero persuasum habebant in vltionem necis eius deletum esse exercitum, Deo propterea Herodi infenso.

3. Vitellius autem cum se accinxisset quasi ad bellum Aretae inferendum, assumtis duabus legionibus, et quotquot circa illas erant leuis armaturae milites equitesque a sociis regibus missos secum ducens, Petram versus properabat, et Ptolemaïdem peruenit. Cumque vellet per Iudaeam cum exercitu transire, ei obuiam facti viri primarii deprecabantur iter per ipsorum regionem: neque enim sui moris esse pati simulacra per eam ferri. multa autem esse simulacra in signis. Atque ille exoratus et mutauit quam sibi istiusmodi de rebus proposuit sententiam, cumque per magnam planitiem copias ire iussisset, et ipse cum Herode tetrarcha atque amicis adscendit Hierosolyma, Deo, in festo Iudaeis patrio, quod instabat, sacrificaturus. Quo tempore cum adfuisset, et honorifice a Iudaeorum populo exciperetur, illic quidem triduum mansit, atque interim Ionatham pontificatu abdicauit, et fratrem eius Theophilum in eo collocauit: illic vero quarto postquam venerat die, cum literas, quae Tiberii obitum significarent, accepisset, populum iuramento adegit, vt Caio fauerent. Quin et milites ex itinere reuocatos in sua quemque hiberna dimisit; quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi potestas esset, rerum summa ad Caium delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto, quamprimum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixisse; fieri non posse, vt ille

τεθνήξεσθαι γὰρ τῶν ἡγεμόναν, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὡρμημένον διακονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν γένοιτο ἡ παρασκευὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐϊτέλλιος μὲν ἐπ' Αντιοχείας ἀνεχώρησεν. Αγρίππας δὲ ὁ Αριστοβούλου υἱὸς, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ρώμης ἄνεισι πράξων τι παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, δυνάμεώς τινος αὐτῷ παραγενομένης. βούλομαι δὲ εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ηρώδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ παράσασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλῆθος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐπιτετευγμένων, δίχα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἴ γε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, συνέβη πλὴν ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῆναι τὰς Ηρώδου ἀπογόνους. φέροι δ' ἄν τι καὶ πὶ σωφρονισμῷ τοῦ ἀνθρωπείου γένους, τὸ τὴν δυσχίαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δὲ καὶ τὸν Αγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένου, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ παρὰ πᾶσαν δόξαν τῶν εἰδότων αὐτὸν, ἐπὶ τοσόνδε ηὐξήθη δυνάμεως. εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς.

δ'. Ηρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες, ἐκ Μαριάμμης τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο· Σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλου παιδὶ ὄντι τοῦ Φασαήλου ἀδελφοῦ Ηρώδου, δεδωκότος αὐτὴν τοῦ πατρός· Κύπρος δὲ Αντιπάτρῳ καὶ αὐτὴ ἀνεψιῷ, παιδὶ τῆς ἀδελφῆς Ηρώδου Σαλώμης. καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιοῦς γίνονται πέντε παῖδες, Αντίπατρος, Ηρώδης, Αλέξανδρος, θυγατέρες δὲ Αλεξάνδρα καὶ Κύπρος, ἣν Αγρίππας γαμεῖ ὁ Αριστοβούλου. Αλεξάνδραν δὲ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ· Κύπρῳ δ' ἐξ Αγρίππα μὲν ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρούσιλλα. Αγρίππας δὲ καὶ Δρῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα· ὧν ὁ Δρῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. ὁ δὲ πατὴρ τούτων Αγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδου τε καὶ Αριστοβούλου. ἐκ Βερνίκης καὶ εἶδε

exercitus Petram adiret, breui enim morituram esse ducem, vel qui belligerare iussisset, vel qui illius consilio morem gerere properaret, vel eum, contra quem paratus esset exercitus. Et quidem Vitellius Antiochiam se recepit. Agrippa autem Aristobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiscitur, de re quadam cum imperatore transacturus, simulac potestas primum ei data esset. Volo itaque fusius aliquanto et vberius agere de Herode, deque illius fatu ortis disseminatisque: et quia magni refert ad historiam illos percensere, argumentoque est certissimo numen esse aliquod, quod nihil prosit numerosa soboles, neque vlla potentia, quae in hominibus dominatur, absque pietate erga Deum: si quidem intra centum annos contigerit, vt Herodis posteri, qui sane permulti erant, fere omnes interierint. Accedit quod humano generi documento sit, illorum perspectam habere infelicitatem: praesertim vbi de Agrippa narrationem fecero, viro admiratione dignissimo, qui ex vita priuata, et praeter omnium, quibus notus erat, exspectationem, ad tantae potestatis fastigium prouectus erat. Illorum quidem iam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

4. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natae sunt duae filiae. Altera quidem Salampsio, quae nupsit Phasaëlo, consobrino suo, Phasaëli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero altera Antipatro et ipsa nupsit consobrino, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaëlus ex Salampsione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, et filias Alexandram ac Cypron, quae nupsit Agrippae Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cuius in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippae duos filios peperit, et tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam. filii autem Agrippa et Drusus dicti sunt. Ex his Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode et Aristobulo. nam et isti filii erant Aristobuli filii He-

παῖδες τῦ υἱέως Ηρῴδυ τῦ μεγάλυ· ἡ δὲ Βερνίκη Κοτοβάρυ καὶ Σαλώμης παῖς τῆς Ηρῴδυ ἀδελφῆς. τούτυς Αριστόβυλος νηπίυς θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τῦ πατρὸς σὺν Αλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται, Ηρῴδης μὲν ὅτος, ὁ τῦ Αγρίππα ἀδελφὸς, Μαριάμμην θυγατέρα Ολυμπιάδος τῆς Ηρῴδυ τῦ βασιλέως θυγατρὸς, καὶ Ιωσήπυ τῦ Ιωσήπυ παιδὸς, ἀδελφὸς δ' ὅτος τῦ βασιλέως Ηρῴδυ. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν Αριστόβυλον. ὁ δὲ τρίτος τῦ Αγρίππα ἀδελφὸς Αριστόβυλος γαμεῖ Ιωτάπην Σαμψιγεράμυ θυγατέρα τῦ Εμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇδε Ιωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρσένων τέκνα. Ηρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ γήμεται Ηρῴδῃ Ηρῴδυ τῦ μεγάλυ παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμμης τῆς τῦ Σίμωνος τῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γοναὶς Ηρωδιὰς, ἐπὶ συγχύσει φρονήσασα τῶν πατρίων, Ηρῴδῃ γαμεῖται τῷ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, διαστᾶσα ζῶντος. τὴν δὲ Γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ὅτος. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖται, Ηρῴδυ παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς Τραχωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, Αριστόβυλος αὐτὴν ἄγεται, Ηρῴδυ παῖς τῦ Αγρίππα ἀδελφῦ. παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς τρεῖς, Ηρῴδης, Αγρίππας, Αριστόβυλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ Φασαήλυ καὶ Σαλαμψιῶς ἐστι γένος. Κύπρυ δ' ἐξ Αντιπάτρυ θυγάτηρ γίνεται Κύπρος, καὶ αὐτὴν Αλεξᾶς Σελκίας γαμεῖ τῦ Αλεξᾶ· καὶ αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος. Ηρῴδης δὲ καὶ Αλέξανδρος, ὃς ἀδελφὸς ἔφην Αντιπάτρυ, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. Αλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ηρῴδυ παιδὶ τῦ βασιλέως, τῷ ὑπὸ τῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ, Αλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγεγόνεισαν υἱεῖς ἐκ τῆς Αρχελάυ τῦ Καππαδόκων βασιλέως θυγατρός. καὶ Τιγράνης μὲν βασιλεύων Αρμενίας, κατηγοριῶν αὐτῦ ἐπὶ Ρώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ. Αλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς Αρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπεται· υἱός τε Αλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ὅτος Αντιόχυ τῦ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα Ιωτάπην· νησιάδος τε τῆς ἐν Κιλικίᾳ

rodis magni ex Berenice: Berenice vero Coſtobari et Salomes ſororis Herodis filia erat. Hos Ariſtobulus infantulos reliquit, a patre cum Alexandro fratre occiſus, quemadmodum diximus. Poſtquam autem ex ephebis exceſſerant, vxores ducunt, Herodes hic, Agrippae frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiae et Ioſephi, filii Ioſephi, qui Herodis regis frater erat: et ex ea ſuſcepit filium Ariſtobulum. Tertius autem Agrippae frater Ariſtobulus ducit Iotapen Sampſigerami Emeſorum regis filiam, et ipſis nata eſt filia ſurda, atque huic nomen Iotape. Et a maribus quidem haec ſoboles erat. Herodias vero ſoror eorum nupſit Herodi Herodis magni filio, quem ſuſtulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illiſque genita eſt Salome, cuius poſt natiuitatem Herodias, vt quae in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupſit, viri ſui, a quo viuo diſceſſit, ex eodem patre fratri. Hic autem Galilaeae tetrarchiam habebat. Eius vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. eoque ſine liberis defuncto duxit eam Ariſtobulus filius Herodis, fratris Agrippae: illi autem nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. Et haec quidem eſt Phaſaëli et Salampſionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipſamque duxit Alexas Selcias, Alexae filius: atque illis filia erat Cypros. Herodes autem et Alexander, quos Antipatri fratres fuiſſe dixi, ſine prole deceſſerunt. Caeterum Alexander Herodis regis filius, qui a patre fuerat interemtus, Alexandrum et Tigranem filios ſuſcepit, ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigranes quidem Armeniae rex, dum Romae accuſationem ſubiret, ſine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis naſcitur filius, qui a Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: et inſulae in Cilicia

Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν ἴσταται βασιλέα. καὶ τὸ μὲν Αλεξάνδρε γένος, εὐθὺς ἅμα τῷ φυῆναι, τὴν θεραπείαν ἐξέλιπε τῶν Ιουδαίοις ἐπιχωρίων, μεταταξάμενοι πρὸς τὰ Ελλησι πάτρια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν Ηρώδε τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῶν δὲ γενομένων Ηρώδε ἀπογόνων ὃς κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Αγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τούτων τέ μοι τοῦ γένους προδεδηλωμένου, διέξειμι λοιπὸν, ὁπόσα τε Αγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὥστε αὐτῶν διάδρασιν ποιησάμενος, ἐπὶ μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψαι καὶ δυνάμεως.

ΚΕΦ. ς'.

Ἀπόπλους Αγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ρώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελευθέρου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μετὰ τὴν Τιβερίου τελευτὴν, καὶ ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Φιλίππου τετραρχίας.

Ηρώδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς, Αγρίππας ἐν τῇ Ρώμῃ διαιτώμενος, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τὸν Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸν, καὶ Αντωνίαν, τὴν Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο, Βερενίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ προαγαγεῖν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν Αγρίππας, καὶ δωρεῖσθαι πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξέφαινε τῆς ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γενομένην ὀργήν. ἐπεὶ δ' ἡ Βερενίκη τελευτᾷ, γενόμενος ἐπὶ τῷ αὐτοῦ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τῶν δωρεῶν προϊέμενον ἀναλῶσαι τῶν χρημάτων, τὰ πλεῖστα δ' εἰς τὰς Καίσαρος ἀπελευθέρους ἐτετέλεστο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενία τε ἐν ὀλίγῳ περὶ αὐτὸν ἦν, καὶ τοῦτ' ἦν κώλυμα τῆς ἐν Ρώμῃ διαίτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέως τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ, διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τοῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων.

rex a Vespasiano factus est. Et Alexandri quidem soboles fere ab vtero deseruit patria Iudaeorum instituta, ad ritus transiens moresque gentilium. Caeteris vero Herodis filiabus contigit, vt sine prole decederent. Cum autem Herodis posteri, quos percensuimus, e medio non sublati fuerint, eo tempore, quo Agrippa magnus imperium adeptus est; cumque horum genus iam ante declarauerim, superest, vt narrem, quos in casus fortuna Agrippam demiserit, vtque ex iis euaserit, et ad maximam dignitatem et potentiam peruenerit.

CAP. VI.

Agrippa rex Romam mari proficiscitur ad Tiberium Caesarem, vtque a liberto suo accusatus in vincula coniicitur: et quo pacto post Tiberii excessum a Caio solutus est, et rex factus est Philippi tetrarchiae.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romae degens, atque conuictore quotidiano et familiari vsus Druso, Tiberii imperatoris filio, nactus est etiam Antoniae, Drusi maioris coniugis, amicitiam; vtpote quae Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Cumque Agrippa natura esset magnanimus et munificus, quamdiu mater vixerit, voluntatem suam o cultabat et dissimulabat, quod noluerit, vt mater sibi huiusmodi de causa iraseceretur. Postquam vero decessit Berenice, cum iam sui esset arbitrii, facultates partim luxuriose viuendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in libertos Caesaris fecerat sumtus, sperans fore, vt eorum opera adiuuaretur. Breviqne ad inopiam redactus est, adeo vt non potuerit diutius Romae commorari. accessit, quod Tiberius filii sui non ita pridem defuncti amicis interdixerat, ne in conspectum suum venirent, ne ex illis visis renouata filii memoria luctus suus redintegraretur.

β. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας πλέων ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ τε ὢν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορία τοῦ ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ ἀλεωρὴν οὐδ' ἡντινοῦν ἐνδιδοῦσιν. ὥστε ἀπορίᾳ τῶν ποιητέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν Μαλάθοις τῆς Ἰδουμαίας, ἐν περιοίκοις τοῦ μετασήσοντος αὐτὸν ἦν. αἰσθάνεται δ' αὐτῆς τὴν διάνοιαν Κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε ἦν ἀπείργασα τῶν ἐπὶ τοιούτοις βλεσμάτων. διαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Ἡρωδιάδα, Ἡρῴδῃ τῷ τετραέχῃ συνοικοῦσαν, γράμματα, δηλοῦσα τό, τε ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τοῦ Δαγείπτου προβλεῦσαν, καὶ τὴν ἀνάγκην, ἣ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν. ἐκέλευέ τε συγγενῆ ὄσαν βοηθεῖν, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο παρασκευάζειν, θεωροῦσαν, ὡς αὐτὴ παντοίως κυφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα ἐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν, εἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὴν δίαιταν, ἀγορανομίᾳ τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὴν ἐπὶ πλεῖόν γε Ἡρῴδης ἐνέμεινε τοῖς δεδογμένοις, καίτοι γε οὐδ' ὧς ἀκουόντα ἦν. ἐν γὰρ Τύρῳ παρὰ συνουσίαν ὑπὸ οἴνῳ τε γενομένων αὐτοῖς λοιδοριῶν, ἀνεκτὸν οὐκ ἡγησάμενος Λαγίππας, τοῦ Ἡρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μετάδοσιν, εἰς Φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἴσεισι, Φίλον ἐπὶ Ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, Συρίαν δὲ ἐν τῷ τότε διοικοῦντα.

γ. Καὶ δεξαμένου Φλάκκου παρὰ τούτῳ διῆγεν, παρακατεχομένου αὐτοῦ ἐκεῖ καὶ Λυσιόβουλον, ὃς ἀδελφὸς ὢν Δαγείπτου διάφορός τε ἦν. ὁ μὲν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴν Φιλίᾳ τῇ ὑπατικῇ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. ὁ μὴν ὅ, γε Λυσίβουλος ἀνίει τι τῆ πρὸς τὸν Λαγίππαν δυσμενὲς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν Φλάκκῳ καθίστησιν, αἰτίαν τοιαύτην ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ παραλαβών. Δαμασκηνοὶ Σιδωνίοις περὶ ὅρων διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντος Φλάκκου

2. His itaque de causis conscensa naui in Iudaeam profectus est, male se habens, animoque deiectus et quod omnem suam pecuniam absumserat, et nihil ei supererat, vnde solueret, quod creditoribus debebat, qui et multi erant et motus eius omnes obseruabant, ne qua effugeret. Eo igitur redactus, vt, quid ageret, nesciret, factorumque eum valde puderet, secessit in castellum quoddam apud Malatha Idumaeae, et de manibus sibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro vxori, quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat, vt eum ab huiusmodi consilio depelleret: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, Herodi tetrarchae nuptam, significans, et quid rebus ita se habentibus Agrippa decreuerit, et qua necessitate adactus eo deuenerit: hortataque est eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret, praesertim cum cerneret, ipsam omnes vias persequi, quibus virum subleuaret, idque cum opibus non adeo abundaret. Accersitus igitur a sorore eiusque marito, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia, vt de victu caueretur, datoque ei in cumulum aedilitatis istius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satisfieret Agrippae necessitatibus. Cum enim apud Tyrum conuiuium agerent, interque bibendum conuicia hinc inde iacerentur, atque Herodes inopiam Agrippae exprobrasset, quodque victum ei suppeditaret, ille hoc nullo modo ferendum esse ratus, ad Flaccum virum consularem se contulit, qui tunc Syriam administrabat, cum quo sibi Romae iam ante magna intercesserat amicitia.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque secum Aristobulum habentem, fratrem quidem Agrippae, ab ipso vero dissentientem. non impediit tamen haec simultas, quo minus vterque viri consularis vteretur amicitia, eundemque, vt par erat, honorem ab eo referret. At vero Aristobulus nihil de suo in Agrippam odio remittebat, nec quiescebat, donec Flaccum ei infensum reddiderat, faciens, vt ex huiusmodi causa offensionem exciperet. Damasceni, orta cum Sidoniis de finibus contro-

περὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν Ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δύναιτο, ἠξίουν μερίδος τῆς αὐτῶν γενέσθαι, ἀργυρίου τε πλεῖστον ὡμολόγητο αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν Δαμασκηνῶν ὥρμητο πράσσειν. Ἀριστόβουλος δὲ, ὑ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεύει πρὸς τὸν Φλάκκον. καὶ βασανιζομένῳ τὸ πράγματος ἐπεὶ φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν Ἀγρίππαν Φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιωσμένος, εἰς Πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κατὰ τὸ ἄπορον τῆς ἀλλαχόθεν διαίτης γνώμην ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ, ἠξίου Μαρσύαν, ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πορισὴν γενέσθαι τῶν ἐπὶ τοιούτοις μηχανῶν, δανεισάμενον παρά τινων. καὶ ὁ Μαρσύας Πέτρον κελεύει, Βερενίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς Ἀγρίππα μητρὸς, διαθήκης δὲ τῆς ἐκείνης δικαίως ὑποτελοῦντα τῆς Ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παραχεῖν ἐπὶ γράμματι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπεκάλει γὰρ τῷ Ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν Μαρσύαν δύο μυριάδων Ἀττίδων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίαις καὶ διχιλίαις ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένῳ δὲ τοῦ χρήματος τούτου, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παραγενόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γνοὺς Ἐρέννιος Καπίτων ὁ τῆς Ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξονται αὐτὸν ἀργυρίᾳ τριάκοντα μυριάδας θησαυρῷ τῷ Καίσαρος ὀφειλομένας ἐπὶ Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτίθεσαν τῷ μενοῦντος. καὶ τότε μὲν πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις προσποιητὸς ἦν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, κόψας τὰ ἀπόγεια, ᾤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα Ἀλεξάνδρῳ δεῖται τῷ Ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παραχεῖν, Κύπρῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τήν τε Φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν Δικαρχίᾳ γενομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τῷ Ἀγρίππᾳ τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα

verſia, cum litem diiudicaturus eſſet Flaccus, cognito, quod Agrippa multum apud eum valeret, rogauerunt, vt adeſſet ipſorum partibus, magnam ei pecuniae vim polliciti. Et ille quidem omnia ſtudioſe agebat, vt Damaſcenis auxilium ferret. Ariſtobulus autem, (nam ipſum non latebat pactum de pecunia) fratrem apud Flaccum detulit. Quod cum facta inquiſitione ita eſſe deprehenderet, ab amicitia ſua Agrippam repulit. Ille vero in extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaïda, et, quod nuſquam alibi haberet, vnde viueret, in Italiam nauigare decreuit. Cum autem ipſum inhiberet pecuniarum inopia, iuſſit Marſyam libertum ſuum, vt, omni arte in huiuſmodi neceſſitate adhibita, mutuam alicunde pecuniam ſumeret. Atque Marſyas adit Petrum, Berenices Agrippae matris libertum, eius vero teſtamenti iure Antoniae ditionis factum, eumque hortatur, vt pecuniam Agrippae ſyngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille, (nam Agrippam pecuniae, quam retinuerat, inſimulabat) Marſyam compellit ſyngraphan dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, cum bis mille et quingentis minus accepiſſet. id quod ille fecit, vt qui ita facere neceſſe haberet. Accepta itaque pecunia, cum ad Anthedonem perueniſſet, nauemque nactus eſſet, in eo erat, vt ſolueret. Quod vbi comperit Herennius Capito, procurator Iamniae, miſit eo milites exacturos argenti trecenta millia, quae Caeſaris fiſco ab eo debebantur, dum Romae ageret; a quibus illic manere coactus eſt. Et tunc quidem ſe iuſſa facturum eſſe ſimulabat; de nocte vero, praeciſis retinaculis, Alexandriam nauigauit. vbi ab Alexandro Alabarcha popoſcit, vt ducenta argenti millia ei crederet. Ille vero non ipſi ſe crediturum dicebat: ſed Cypro eadem poſtulanti dare non recuſabat, vt qui coniugalem eius amorem caeteraſque omnes virtutes obſtupeſceret. Illa autem cum fideiuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriae repraeſentatis, promiſit ſe reliqua daturum eſſe, vbi primum Dicaearchiam veniret, de illis metuens, quod ſui profuſum nouerat Agrip-

ἕτοιμον. καὶ Κύπρος μὲν, ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα, ἐπὶ τῆς Ἰταλίας πλευσόμενον, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέζευξεν.

δ'. Ἀγρίππας δὲ, εἰς Ποτιόλους παραβαλὼν, ἐπιστολὴν ὡς Τιβέριον Καίσαρα γράφει διαιτώμενον ἐν Καπρέαις, παρεσίαν τε τὴν αὐτῷ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ καὶ ὄψει τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἄφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Καπρέας παραβαλεῖν. Τιβέριος δὲ, ἀδὲν ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἔτι καὶ χαίρειν ἀποσημαίνων ἐπὶ τῇ σώου ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δὲ ἀφίκνεῖται, μηδὲν ὑφελῶν τῇ ἐν τοῖς γράμμασι προθύμῳ, ἠσπάζετό τε καὶ ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς Καίσαρι γραμμάτων παρὰ Ἐρεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι Ἀγρίππας μυριάδας τριάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τὸν συγκείμενον ἀπαιτήσεως γενομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῷ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τῆς ἐπὶ τῶν εἰσπραξομένων ἐξουσίας· ταύτην ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν περιαλγεῖται ὁ Καῖσαρ, καὶ διάκλεισιν γενέσθαι τῷ Ἀγρίππᾳ κελεύει εἰσόδων τῶν πρὸς αὐτὸν, ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ, μηδὲν τῇ ὀργῇ τῇ Καίσαρος καταπλαγείς, Αντωνίας δεῖται, Γερμανικῆ τε μητρὸς καὶ Κλαυδίῳ τῷ ὕστερον γενομένῳ Καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῶν τριάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἀμάρτοι τῆς πρὸς Τιβέριον. ἡ δὲ Βερενίκης τε μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτῇ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἵδε γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τὸν ἀμφὶ Κλαύδιον γεγενημένης, δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος ἀνεπαιώλυτος ἦν ἡ φιλία τῇ Τιβερίου. αὖθις δὲ αὐτῷ Τιβέριος ὁ Καῖσαρ συνίησιν υἱωνὸν τὸν αὑτῷ, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ ταῖς ἐξόδοις παρατυγχάνειν. Ἀγρίππας δὲ φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς Αντωνίας, κατὰ θεραπείαν τρέπεται τὴν Γαΐου υἱωνῆ τε ὄντος αὐτῇ, καὶ εὐνοίᾳ τῇ πατρὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένου. καὶ δὴ τὶς ἦν Θάλλος Σαμαρεὺς γένος, Καίσαρος δὲ ἀπελεύθερος. παρὰ τούτου δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμενος, τῇ τε Αντωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέος.

pam. Et Cypros quidem, cum virum in Italiam naui-gaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Iudaeam reuer-sa est.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Caesari, qui tum sese in Caprearum secessum abdiderat; veniisse se officii causa, illumque vt viseret significans, ro-gansque, vt sibi liceat in Capreas traiicere. Tiberius au-tem nil cunctatus et alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, et quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Cumque ille aduenisset, non minore alacritate, quam prae se tulerat literis, eum amplexus est et hospitio excepit. Postridie vero Caesari allatis ab Herennio Capi-tone literis, quod Agrippa, trecentis millibus mutuo sum-tis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, e locis suae ditionis sese fuga proripuisset, ita vt omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ade-merit: cum istas legisset literas, aegerrime rem tulit Cae-sar, et Agrippae omnes ad se aditus praecludi iussit, vs-que dum debitum solueret. Ille nequaquam ira Caesaris attonitus, ab Antonia Germanici et Claudii, qui postea Caesar factus est, matre petiit mutuo trecenta millia, ne Caesaris amicitia excideret. Illa vero, Berenices matris eius memoria (istae enim mulieres sibi inuicem perfamiliares erant) quodque simul ipse educatus fuerat cum Claudio, argentum, quod postulabat, ei suppeditat; eumque Agrippa aes alienum exsoluisset, patefactus est ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipsi Tiberius Caesar nepotem suum commendat, dato in mandatis, vt eum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, coe-pit Caium studiose colere, vtpote nepotem illius, et in summo apud omnes honore ex illorum in patrem eius beneuolentia. Erat etiam Thallus quidam, ge-nere Samarita, Caesaris libertus, a quo decies cente-na millia mutuatus, et Antoniae soluit, quod ei debe-bat, et cum reliquum in summus erogasset, quibus Ca-

καὶ τῶν λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπεύων τὸν Γαΐον, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ.

ε'. Προϊούσης δὲ εἰς μέγα τῷ Ἀγρίππα τῆς πρὸς Γαΐον Φιλίας, αἰωρουμένοις ποτὲ λόγος περὶ τοῦ Τιβερίου γίνεται, καὶ τοῦ Ἀγρίππα κατ' εὐχὰς τραπομένης, μόνω δ' ἦσην, ἢ τάχος Τιβέριον ὑπεκσάντα τῆς ἀρχῆς Γαΐῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι. τούτων ἀκροᾶται τῶν λόγων Εὔτυχος, Ἀγρίππα δ' ἦν ἀπελεύθερος καὶ ἡνίοχος, καὶ παραχρῆμα μὲν σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς δὲ ἱματίων αὐτῷ τοῦ Ἀγρίππα ἐπιπαλυμένης, καὶ ἀκριβῶς δὲ ἐκκλόφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐπὶ Πίσωνα γενομένης, ὃς ἦν φύλαξ τῆς πόλεως, ἐρομένου τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς, Καίσαρι, φησὶν, ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ φέροντας. ὥστε δήσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς Καπρέας· καὶ Τιβέριος τῷ αὐτοῦ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γενόμενος. ὅτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ τοῦ ὀξέως ἐποιεῖτο, ἡγεμόσιν τε ἢ ἐπιτρόποις ὑπ' αὐτοῦ σαλεῖσιν ἀδεμία ἦν διαδοχὴ, ὁπότε μὴ θᾶσσον τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκροάσεως περίοπτος ἦν. ὥστε καὶ τῶν φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὴν τοῦ ἐπὶ τοιούτοις ὀλιγῇ χρωμένου, ἔφη, "τὰς μὲν πρεσβείας τρί-"βειν, ὅπως μὴ, ἀπαλλαγῆς αὐταῖς ἐκ τοῦ ὀξέως γενομένης, "ἕτεροι πρέσβεις ἐπιχειροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος τε αὐ-"τῷ γίνοιτο ἐπὶ δοχαῖς αὐτῶν καὶ πομπαῖς προκειμένῳ. τὰς "δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ κατα-"σᾶσιν, αἰδοῦς προμηθεία τῶν ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ εἶ-"ναι πᾶσαν ἡγεμονίαν τοῦ πλεονεκτεῖν. τὰς δὲ μὴ παγίους, "ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζό-"νως ἐξοτρύνειν ἐπὶ κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεσὲ-"κασιν εἰς πλέον αὐτούς, ἄδην τῶν κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολ-"λοῦ τῶν κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐταῖς χρω-"μένους. διαδοχῆς δ' ἐπιπαραγενομένης ἐκ τοῦ ὀξέως, ἀδά-"μως ἂν ἀρκέσαι τοὺς ἆθλα τοῖς ἄρχουσι προκειμένους, ἀνα-"σροφῆς αὐτοῖς ἀ διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προει-

ium demereretur, maiore auctoritate apud ipsum pollebat.

5. Agrippa autem plurimum apud Caium in gratia proficiente, quodam die, dum vna in curru gestarentur et in sermonem inciderent de Tiberio, accidit, vt Agrippa (nam soli erant) Deum precaretur, vt Tiberius Caio omnino digniori quam primum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippae libertus et auriga, et tum quidem silebat. Insimulatus autem ab Agrippa, quod vestem ei surripuerat, (id quod reuera factum erat) et ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem vrbis praefectum, rogatus fugae causam, ait se habere secreta quaedam Caesari enuncianda, quae salutis eius interessent. quapropter ipsum in vincula coniectum Capreas mittebat: et Tiberius more suo vinctum seruabat, quod cunctator, si quis alius aut rex aut tyrannus, factus esset. nam neque legationes sine mora admittebat; neque curabat, vt mitterentur qui praesidibus aut procuratoribus ab eo missis succederent, nisi illi decessissent. vnde fiebat, vt vinctos quoque audire negligeret. Proinde cum amici causam ipsam quaererent, cur adeo procrastinaret, dicebat: "legationi-"bus quidem se moras nectere, ne, illis cito dimissis, alii "mox creati ad ipsum denuo accedant legati, atque ita sibi "continuo incumbat negotium illos accipiendi ablegandi-"que. Imperia autem illis, quibus semel ea dederat, diu-"turna esse sinere, vt aliquo saltem pudore adhibito con-"sulatur subditis. ingenium enim omnium hominum in "magistratu procliue esse ad auaritiam. qui vero haud "perpetui sunt, sed ad breue tempus, vt incertum sit, "quando illis auferatur potestas, maiori auiditate ad ra-"pinas ferri. itaque si diutius ea fruantur, furtorum sa-"tietate tandem expleti, vt qui satis superque sibi ac-"quisiuerint, deinde tardiores fieri ad rapiendum. cum "autem ocyus illis succedatur, nequaquam fore, vt "magistratibus sufficiant, qui illis in praedam expositi "sunt, tanto eis tempore haud concesso, in quo ante-

"πληφότες γενόμενοι ὑποδιδοῖεν τῆς σπυδῆς τῆς ἐπὶ τῷ λαμ-
"βάνειν, διὰ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γενέσθαι μετασῆναι. παρά-
"δειγμά τε αὐτοῖς ἔφησί. τραυματίᾳ τινὶ κειμένῳ μυῖαι κα-
"τὰ πλῆθος τὰς ὠτειλὰς περιέστησαν· καί τις τῶν παρατυ-
"χόντων οἰκτείρας αὐτῦ τὴν δυσυχίαν, καὶ νομίσας ἀδυνα-
"μίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ἀποσοβεῖν αὐτὰς παρασάς. καὶ
"δεομένυ παύσασθαι τῶν ἐπὶ τοιῷσδε, ὑπολαβὼν εἴρετο τὴν
"αἰτίαν τοῦ ἀπρομηθῶς εἰς τὴν διαφυγὴν κακοῦ τοῦ ἐφεστη-
"κότος. μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικῶῆς με, εἶπεν, ταύτας ἀπαγα-
"γών. ταῖς μέν γε ἤδη πληρωθείσαις τοῦ αἵματος, οὐκ ἔσθ'
"ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι παρασχεῖν, ἀλλὰ πῆ καὶ ἀνίσχυ-
"σιν. αἱ δ' ἀκραιφνεῖς τῷ κατ' αὐτὰς λιμῷ συνελθοῦσαι, καὶ
"τετρυμένον ἤδη παραλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ παραδοῖεν.
"διὰ τάδε ἔν καὐτὸς ὑπὸ πολλῶν τῶν κλοπῶν διεφθαρμέ-
"νοις τοῖς ὑποτελέσιν προμηθὴς εἶναι, μὴ συνεχὲς ἐξαποστέλ-
"λειν τὰς ἡγησομένας, οἳ ἐν τρόπῳ μυιῶν ἐκπολεμῶσιν αὐτάς.
"Φύσει πρὸς κέρδος ὁρωρεγμένοις σύμμαχον παραλαμβά-
"νοντες τὴν ἐλπίδα τῦ ταχέως ἀφαιρησομένυ τὸν ἔνθεν ἠδε-
"νήν." μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ, περὶ τῆς ἐπὶ τοιούτοις
Φύσεως, Τιβερίυ τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκο-
σιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τὼ πάντας Ἰουδαίους ἐξέ-
πεμψε διοικήσοντας τὸ ἔθνος, Γράτον τε, καὶ Πιλάτον, ὃς αὐ-
τῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος
ἦν, ἕτερος δὲ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμω-
τῶν τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκροάσεως ἀπεσήμαινεν ὑπὸ τῦ δι-
καιωθεῖσι μὲν θανάτῳ κύφισιν γενέσθαι τῶν ἐνεστηκότων κα-
κῶν, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῶν ἐπὶ τοιούτοις τύχῃ συνελθεῖν·
τριβομένοις δὲ ἀχθηδόνι τῇ ἐπικειμένῃ μείζονα προσγένεσθαι
τὴν δυσυχίαν.

ε'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε οὐκ
ἐτύγχανε, καὶ δεσμοῖς ἐνέκειτο. χρόνῳ δὲ ἐγγενομένῳ, Τιβέ-
ριός τε ἐκ τῶν Καπρέων εἰς Τασκυλάνον παραγίνεται, ὄσον
ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς Ῥώμης. καὶ ὁ Ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν
Ἀντωνίαν διαπράξασθαι τὸ γενέσθαι τῷ Εὐτύχῃ τὴν ἀκρόα-

"ceſſores ſui ſpoliorum pleni de habendi cupiditate remit-
"terent, quod reuocati fuerant, antequam ſatis diu magi-
"ſtratum obiiſſent. Ac deinde exemplo vtebatur. Quo-
"dam vulnerato humi procumbente, magna vis muſcarum
"vlcera circumſedebat: ac viator, cum forte adeſſet, vi-
"ſem eius miſeratus eſt, languidiorem eſſe ratus, quam vt
"illas arcere poſſet, propiuſque accedens parabat eas de-
"pellere. Orante autem ſaucio, vt huiuſmodi quid face-
"re omitteret: alter ſubiiciens cauſam quaerebat, cur ita
"liberari a praeſenti moleſtia negligeret. Cui ille, gra-
"vius me laeſum ibis illas abigendo. nam hae iam plenae
"cruoris non perinde ac ante certatim agunt, vt mihi mo-
"leſtiam faceſſant; ſed aliquantulum remiſſius inſiſtunt.
"Quod ſi, his depulſis, recentes et famelicae conuenerint, et
"me iam attritum acceperint, etiam ad interitum vſque
"exſugent. Has igitur ob cauſas et ipſum ſubditis ſuis,
"multis expilationibus male multatis, haud ita frequenter,
"vnum poſt alium, rectores mittere, qui more muſcarum
"eos infeſtarent, praeſertim cum natura propenſis ad lucrum
"inſuper ad cupiditatem augendam iniiciatur metus, ne
"quaeſtus ſibi adeo iucundus cito eripiatur." Huic quod
dixi de ingenio Tiberii res ipſa teſtimonio eſt; quod, duo-
bus et viginti annis rerum potitus, Iudaeis duos duntaxat
miſerit, qui gentis illius res adminiſtrarent, Gratum eiuſ-
que in praefectura ſucceſſorem Pilatum. nec talem ſe geſ-
ſit erga Iudaeos, aliumque in caeteros imperio ſubditos.
Quin et vinctorum cauſas ſe ſerius aliquanto cognoſcere in-
dicabat, ne capite damnati quibus premuntur malis leuen-
tur, id quod facinoroſi iſti nequaquam meriti ſunt; ſed
vt angoribus praeſentibus, dum diutius in cuſtodia moran-
tur, maior accedat calamitas.

6. Atque ob hanc quidem cauſam Eutychus ad cogni-
tionem non delatus eſt, ſed in vinculis ſeruabatur: tempo-
re vero aliquanto poſt Tiberius Capreis venit Tuſculanum,
ſtadiis fere centum ab vrbe diſſitum: et Agrippa rogauit
Antoniam, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus, de

σιν ἐφ' οἵστισι τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. τιμία δ' ἦν Ἀντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συγγενείας τε ἀξιώματι, Δρούσῳ γὰρ ἦν ἀδελφῷ τῷ αὐτῷ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ τῷ σώφρονος· νέα γὰρ χηρεύουσαν παρέμεινε, γάμῳ τε ἀπείπε τῷ πρὸς ἕτερον, καίπερ τοῦ Σεβαστοῦ κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι, καὶ λοιδορίων ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον. ἰδίᾳ τε εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῷ Τιβερίῳ. ἐπιβουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ Σηϊανοῦ, φίλου τε ἀνδρὸς, καὶ δύναμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τῶν στρατευμάτων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τῆς τε βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τῶν ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, πρόκοπτέ τε ἡ ἐπιβουλὴ ἐπὶ μέγα, κἂν ἐπέπρακτο Σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς Ἀντωνίας τέλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τῆς Σηϊανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ Πάλαντι ἐπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῶν ὑέλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβέριον εἰς τὰς Καπρέας. ὁ δὲ μαθὼν, τόν τε Σηϊανὸν κτείνει, καὶ τὰς συνεπιβούλους· τήν τε Ἀντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ὑπελάμβανε κατὰ τοῖς πᾶσι πιθανήν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς Ἀντωνίας ὁ Τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν Εὔτυχον, "ἀλλ' εἰ μὲν κατα-"ψεύσεται, φησὶν ὁ Τιβέριος, ὅτι Ἀγρίππᾳ τὰ εἰρημένα; Εὔτυ-"χος ἀρχῆσαν νομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν, ἣν ἐπιτετίμη-"κα αὐτός· εἰ δὲ βασανιζομένῳ ἀληθῆ φανεῖη τὰ εἰρημένα, "μήπω κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον "καλοίη τὴν δίκην." καὶ ὁ Ἀγρίππας, ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν Ἀντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῷ πράγματος· καὶ ἡ Ἀντωνία, ὡ γὰρ ἀνῆκε πολὺς ὢν ὁ Ἀγρίππας ἐπὶ τοῖσδε δεῖσθαι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἠρώτα μὲν Τιβέριος ἐπὶ Φορείᾳ κείμενος, προϊόντων Γαΐᾳ τε τῷ ἐκείνης υἱωνῷ καὶ Ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου δὲ ἦσαν, παρεπειρᾶτο τῷ Φορείῳ, παρεκάλει παλεῖσθαί τε τὸν Εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, "ἀλλ' ἴσων μὲν, εἶπεν, Ἀντωνία, οἱ "θεοὶ, ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δὲ τῆς σῆς παρα-

quibus ipsum accusaret. Erat autem Antonia magno in honore apud Tiberium, et cognationis gratia, Drusi enim fratris vxor fuerat, et propter pudicitiam: nam florente adhuc aetate vidua mansit, et secundas nuptias recusauit, quamuis eam hortatus sit Augustus, vt alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conseruauit. huc accedebat et priuatum beneficium, quo maxime deuinxerat Tiberium. Magna enim conspiratione in eum facta a Seiano, (amico viri Antoniae, et maximam eo tempore potestatem habente, quod ipsi mandata erat praetorianorum militum praefectura) et multi e senatoribus cum libertis sese ei adiunxerunt, et corruptus erat exercitus, atque coniuratio non mediocres acceperat vires, resque Seiano procul dubio successisset, nisi Antoniae audacia sapientia superasset Seiani malitiam. quam primum enim intellexit, quae in Tiberium machinati sunt, omnia ei accuratissime perscripsit, traditisque literis Pallanti seruorum suorum fidissimo misit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Seianum occidit et huiusce consilii participes; et Antoniam, quam antea magni faciebat, maiore in honore habuit, eique in omnibus confisus est. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius, vt Eutychum examinaret, "si quidem, inquit, mentitus fuerit, quod "Agrippa iste dixerit, Eutychus poenam satis grauem "subiit, quam ipse ei constitui; sin vero quaestione "habita vera esse deprehendantur, videndum, ne forte, "dum poenas expetit a liberto, faciat, vt supplicium "in caput suum recidat." At vero Agrippa, cum ista ei narrasset Antonia, eo magis precibus contendebat, vt res discuteretur. Atque Antonia (nam rogare non desiit Agrippa, multusque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica iacens, praecedente ipsius nepote Caio vna cum Agrippa, cum iam pransi essent) iuxta lecticam ambulans, petiit vocari Eutychum et examinari. Ille vero, "Deos, inquit, te-"stor, Antonia, quod non ex mea sententia, sed preci-

"πλήσεως ἐξαγόμενος, πράξω τὰ πρασσόμενα." ταῦτα ὑπὸν κελεύει Μάκρωνα, ὃς Σηϊανῦ διάδοχος ἦν, τὸν Εὔτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὠδὸν εἰς ἀναβολὰς παρῆν. Τιβέριος δ' αὐτὸν ἤρετο, τί καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεχηκότος. ὁ δὲ φησὶν, "ὦ δέσποτα, ἠρεσθην μὲν "ἐφ' ἁμάξης, Γαΐός τε ὕτος καὶ Αγρίππας σὺν αὐτῷ, καὶ "σφῶν ἐξόμην παρὰ τοῖν ποδοῖν, λάγων τε πολλῶν ἀνακε- "κλαμένων, Αγρίππας φησὶ πρὸς Γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό "ποτε ἡμέρα, ἢ μεταστὰς ὁ γέρων ὕτος χειροτονοίη σε ἡγεμό- "να τῆς οἰκουμένης. ὠδὸν γὰρ ἡμῖν Τιβέριος ὁ υἱωνὸς αὐτῆ "γένοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σῦ τελευτῶν· καὶ ἡ τε οἰκουμὶη "γένοιτ' ἂν μακαρία, κἀγὼ πρὸς αὐτῆς." Τιβέριος δὲ πυθό- μενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Αγρίππα παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτῦ θεραπεύειν Τιβέ- ριον υἱωνὸν αὐτῦ γεγονότα, καὶ δεξόσθαι παῖδα ὄντα, ὁ Αγρίπ- πας ὑ τιμίως ἦγεν παρακεχρσάμενος τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς τὸν Γαΐον μετεκάθιζε, τοῦτον μὲν δὴ, φησὶ Μάκρων, δέ- σθαι. Μάκρων δὲ τὸ μὲν ὑ σαφῶς ὄντινα ἂν προσάξαιτο ἐξι- πισάμενος, τὸ δὲ ὡς ἂν προσδοκῶν περὶ τῷ Αγρίππα αὐτὸ βουλεῦσαί τι τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ περιοδεύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Αγρίππαν ἑστηκότα, καὶ μὲν δὴ φησὶ, Μάκρων, τοῦτον εἶπον δεθῆναι. τῷ δὲ ἐπανερομένῳ, ὄντινα οὖν, Αγρίππαν γε εἶ- πεν. καὶ ὁ Αγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ ἐνήσεις, τοῦ τε παιδὸς, ᾧ συνετέθραπτο, μνημονεύων, καὶ τοῦ Τιβερίῳ τῆς ἐκτροφῆς. ὑ μὴν ἤνυεν γὲ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν, καὶ ὑπὸ οἴνῳ τοῦ ἐπὶ σιτίοις μὴ πολλῷ γεγονότος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καὶ τι καὶ ἠγωνία, καὶ τὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανε. θεασάμε- νος οὖν τινα τῶν Γαΐε παίδων Θασιακὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ᾔτησε πιεῖν. καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, "ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς, φησὶν, ὦ παῖ, τὰ τῆσδέ σε "τῆς διακονίας γέγονε, διαφυγῆς μοι γενομένης τῶνδε τῶν

"cibus tuis coactus faciam quod facturus sum." Cum ista dixisset, Macroni, qui successerat Seiano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem sine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidnam habeat, quod diceret contra virum, qui ipsum in libertatem vindicauerat? Cui ille, "Domine", inquit, vehebantur in curru Ca-"ius hic et Agrippa cum eo, atque ipse ad illorum pedes "sedebam, et post verba aliquammulta vltro citroque ha-"bita, Caio dixit Agrippa: Vtinam tandem veniat dies, "quo senex iste decedens te principem orbis terrarum de-"signet. nam Tiberius eius nepos minime nobis impedi-"mento erit, si a te tollatur: atque orbis vniuersus felici-"tate fruetur, eritque, vt ego eiusdem particeps fiam." Cum autem verba ista Tiberius credibilia existimasset, simulque eius in animo vetus in Agrippam ira penitus insideret, quod, iussus ab eo Agrippa, vt Tiberium nepotem suum Drusique filium coleret, ipsum contra quam mandauerat minus obseruasset, totumque se ad Caium contulisset, ad Macronem versus inquit: huic sane iniice vincula. At Macro, partim quod non satis intelligeret, quemnam vinciri iuberet, partim quod non suspicaretur ipsum quidquam tale de Agrippa statuisse, cunctabatur, donec certius sciret, quae dixerit Tiberius. Postquam autem Caesar, cum in circo per orbem iuisset, Agrippam stantem deprehendit, aedepol Macro, inquit, hunc iussi vinciri. Illo etiam tum requirente, quemnam praeciperet, Agrippam, inquit. Tum Agrippa ad preces conuertitur, filium ei in memoriam reuocans, cum quo simul fuerat educatus, et Tiberium, cuius institutionis curam gesserat. nihil tamen proficiebat, sed ipsum, ita vt erat purpura amictum, vinctum agebant satellites. Atque tum, nam aestus vehemens erat, quod inter vescendum parum admodum vini suppeditaretur, grauis illi accendebatur sitis. fiebatque, vt animi nonnihil discruciaretur, remque ferret indigne. Conspicatus igitur quendam e Caii famulis, Thaumastum nomine, aquam in vase portantem, petiit aliquantulum ad bibendum. Illoque porrigente, cum bibisset, "certe, inquit, quandoquidem hoc feceris, tuo bono, o puer,

"δεσμῶν, ἐκ ἂν βεαδύνοιμι ἐλευθερίαν εἰσπρασσόμενός σε
"παρὰ Γαΐῳ, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γενομένῳ διακονεῖσθαι
"καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καθεσηκότι σχήματι τῆς περὶ ἐμὲ
"ἀξιώσεως ἐκ ἐνέλιπες." καὶ ἐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών,
ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θεω-
μαστὸν μειζόνως ἐλεύθερόν τε ἀφῆκεν παρὰ Γαΐῳ Καίσαρος
γεγονότος λαβών, καὶ τῆς ὑσίας ἐπίτροπον καθίστησι. τε-
λευτῶν τε τῷ υἱεῖ Ἀγρίππᾳ καὶ Βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ ἐπὶ τοῖς
ὁμοίοις διακονησόμενον κατέλιπεν. ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ γε-
ραιὸς τελευτᾷ. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

ζ'. Ἀγρίππας δὲ τότε δεθεὶς εἰσήκει πρὸ τοῦ βασι-
λέως, πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν
οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ὃ
Ἀγρίππας προσεκέκλιτο, βαβῶνα δὲ οἱ Ρωμαῖοι τὸν ὄρνιν
τοῦτον καλοῦσι, τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος,
ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν
μὲν Ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, Ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῶν
ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσε τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ
στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν διὰ λόγων. βούλεσθαι γάρ τινα
ἀμφὶ τῶν πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον
ἵσταται, δι' ἑρμηνέως, "ὦ νεανία, φησὶ, καταχθὲς μέν σε
"τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλήν τε ἄτης καὶ ἀθρόαν
"ἐπαγαγὸν τὴν τύχην. ἀπιστία δέ σοι τῶν λόγων, οἳ ἐστι
"φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεσηκότος διηρεῦντο τοῦ θείου τὴν πρό-
"νοιαν. ἴσθι γε μὴν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῆδε
"ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπερυτάνευσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπο-
"μνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ἅτε ἡδονῇ γλωσσάργῳ δοὺς
"τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ἅτε διακενῆς εὐθυμεῖν σε ἐσπεύ-
"κώς. αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστερηκότος τοῦ
"ἀποδείξοντος ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίθενται τὴν ἀχθη-
"δόνα, τοῦ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν ἀκροάσαιτο αὐτῶν. ἀλλὰ
"καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις παραβαλλόμενος, δίκαιον ἡγεσά-
"μην σοι διασαφῆσαι τὴν προαγόρευσιν τῶν θεῶν. ἐκ ἂν
"ὅπως ἐκ εὐθέως ἀπαλλαγή τέ σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν

"factum eſt quod mihi miniſtraſti. cum ex his vinculis ef-
"fugero, nulla in me mora erit, quin libertatem tibi a
"Caio impetrem, qui mihi etiam vincto, prout antea cum
"dignitatis ſpeciem habuerim, miniſtrare non grauatus es."
Neque mentitus eſt, cum iſta diceret, ſed gratiam ei repo-
ſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum quam diligentiſſi-
me, a Caio, vbi Caeſar factus eſſet, impetratum manumi-
ſit, et rerum ſuarum curatorem fecit; morienſque hunc
filio ſuo Agrippae et Berenicae filiae ſimiliter miniſtratu-
rum reliquit. iſque in hoc honore aetate prouecta obiit.
Et haec quidem poſtea contigerunt.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur,
cum aliquammultis itidem vinctis ante regiam ſtabat, prae
languore paululum reclinatus in arborem. Cumque ales
quidam inſediſſet arbori, in quam ſe reiecerat Agrippa,
(olitem hunc Romani bubonem appellant) vnus e vinctis
natione Germanus, viſo alite, quaeſiuit a milite, quiſnam
eſſet ille purpuratus. cognitoque eſſe Agrippam quidem
nomine, Iudaeum vero origine, virumque ex ea gente no-
biliſſimum, rogauit militem, qui ei vinculis copulatus erat,
vt propius accederet, vt cum eo colloqueretur, velle enim
ex eo nonnulla de rebus patriis percontari. Quo impetra-
to, cum ei adſtaret, intercedente interprete, "o iuuenis, in-
"quit, te quidem contriſtat tanta ſubito facta mutatio, quae
"tibi multam magnamque importauit calamitatem. nec fa-
"cile meis verbis fidem habebis, quae explicant, quid Deus
"tibi prouiderit, vt e malis praeſentibus effugias. Scito
"vero, (Deos meos patrios Deoſque huius loci praeſides
"teſtor, quorum voluntate in haec vincula deuenimus) me
"dicturum omnia, nihil vt auribus tuis darem petulanter lo-
"quendo, ſtudioue te vana ſpe lactandi. nam huiuſmodi
"praedictiones, ſi hallucinatus fuerit vates, reuera alicui
"plus afferunt triſtitiae, quam ſi nihil omnino de illis ac-
"cepiſſet. itaque aequum duxi vel cum meo periculo tibi
"patefacere quid Dei futurum eſſe praenunciant. Fieri
"equidem non poteſt, quin tua breui ventura ſit ex hiſce
"vinculis liberatio; dein ad ſummam dignitatem prouectus

"παρέσχε, καὶ πρόοδος ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυ-
"νάμεως, ζηλωτός τε ἂν γένοιο πᾶσιν, οἳ νῦν δι' οἴκτου τὰς
"τύχας σου λαμβάνουσιν· εὐδαίμων τε ἂν ποιοῖο τὴν τελευ-
"τὴν, παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὄλβον καταλειπόμενος. μνημονεύεις
"δὲ, ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτον, πέντε ἡμέρας
"σοι τὴν τελευτὴν ἐσομένην. ταῦτα πεπράξεται μὲν ἤπερ
"ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαποστεῖλαν τουτονὶ τὸν ὄρνιν.
"προγνώσει τε αὐτῶν συνίεσιν τὴν παραγενομένην ἀποστερῆ-
"σε, ἄδικον ἡγησάμην, ὅπως ἐπισάμενος ἀγαθὸ μέλλοντος
"λυσιτελεῖν, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἀχθηδόνα τῇ παρόντος τίθοιο.
"μνήμην δὲ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σου παραγενομένου τῇ εὐδαί-
"μονος, καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς διαφευξομένου δυσχίαν, ἣ ταῦτ'
"σύνεσμεν." καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προσιπὼν, εἰς το-
σόνδε ὤφλε γέλωτα τῷ Ἀγρίππα, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον
κατεφάνη τεθαυμάσθαι ἄξιος. ἡ δὲ Αντωνία χαλεπῶς φέ-
ρουσα τὸν Ἀγρίππα τὴν δυσχίαν, τὸ μὲν Τιβερίῳ περὶ αὐτῆ
διαλέγεσθαι, ἐργωδέστερον εὗρε, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις
γενησόμενον. εὑρίσκετο δ' αὐτῷ παρὰ τῇ Μάκρωνος, στρατι-
ωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἳ παραφυλάξειαν αὐτὸν ἐν Φρουρί-
οις, καὶ ἑκατοντάρχῃ ἐφεστηκότι τε ἐκείνοις καὶ συνδέτῃ
ἐσομένῳ, λυτρά τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι, καὶ ἀπελευ-
θέρων καὶ φίλων εἴσοδος, τήν τε ἄλλην ῥᾳστώνην, ἣ τῷ σώμα-
τι γένοιτ' ἄν. εἰσῆσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας, καὶ τῶν
ἀπελευθέρων Μαρσύας καὶ Στοιχεὺς τροφὰς εἰσκομίζοντες
αἷς ἔχαιρε, καὶ δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κο-
μίζοντες ἐπὶ προσποιήσει πράσεως, ὁπότε νὺξ γένοιτο, ὑπε-
στρώννυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν στρατιωτῶν, Μάκρωνος προ-
ειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ μῆνας ἕξ, καὶ τὰ μὲν
κατὰ Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν.

ἡ. Τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας, ἐμαλακί-
ζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως· ἐπιδύσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον
τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, Εὔοδον, ὃς
ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα
προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν· χρῄζειν γὰρ ἀφικέσθαι, φησὶ,

"eris et potentiam, et omnes beatum te praedicabunt, quos "tuae iam sortis miseret, felicemque habiturus es exitum, "liberis, qui tibi nati sint, tuas relinquens opes. Me"mento autem, cum istam volucrem denuo videris, te "quinque post diebus moriturum esse. Haec quidem "euentura sunt, quemadmodum Deus significat, qui hunc "tibi alitem mittere dignatus est. cumque ipse ea praesci"verim, nefas esse putabam, tecum nolle ista, quae intel"ligerem, communicare, vt de felicitate futura certior fa"ctus, leue esse existimes, quod hoc tempore patiaris. "Cum autem ad hanc felicitatem perueneris, fac nostri "quoque memineris, vt calamitatem, cum qua nunc con"flictamur, tandem effugiamus." Hoc Germani praesagium tam videbatur Agrippae ridiculum, quam postea admiratione dignum est habitum. At Antonia grauiter ferens calamitatem Agrippae, paulo quidem difficilius esse sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, praetereaque nihil apud ipsum precibus loci relictum esse: hoc vero a Macrone assequebatur, vt milites viri essent humaniores et modesti, tam quibus curae erat excubias agere, quam centurio, qui illis praesset, et ei copularetur; vtque lauacra ei quotidiana concederentur, et liceret libertis et amicis eum adire, atque alia ei indulta essent, quae ad corporis curam facerent. Ingressique sunt ad eum, Silas amicus, et e libertis Marsyas atque Stoechus, cibum ad comedendum afferentes, quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam sedulitatem adhibentes. quin et stragula quasi venalia apportantes, noctu ea ipsi substernebant, militibus iussu Macronis operam suam conferentibus. Atque haec facta sunt per sex menses, resque Agrippae ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reuersus, primum quidem modice coepit aegrotare, morbo vero ingraescente, cum de salute desperaret, Enodum, quem ex omnibus libertis maxime faciebat, liberos ad se iubet adducere: se enim desiderare, dicebat, vt eos ante obitum allo-

διὰ λόγων πρὶν ἢ τελευτᾶ. ἦσαν δὲ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν οὐκέτι, Δρῦσος γὰρ δὴ, ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς· υἱὸς δὲ τούτου κατελέλειπτο Τιβέριος, ἐπικαλούμενος Γέμελλος, Γαΐου τε Γερμανικοῦ παῖς, ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν ἐκπεπονηκὼς ἐπὶ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τοῦ δήμου τιμώμενος, διὰ τὴν Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν. ἐπὶ μέγιστον γὰρ δὴ ὅτος ἦλθε παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, εὐσαθείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τὴν ἀξίωσιν κτώμενος τῷ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν ἐ μόνον ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν, οἱ μὲν ὁμιλητὴν ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πύσει τῆς ἐκείνου ἀφηγήσεως παραλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτοῦ τελευτήσαντος πρώτοις πᾶσιν, ἃ θεραπεία τῆς ἀρχῆς ἐπιψευδομένων τὴν συμφοράν, λύπη δὲ ἀληθὴς οἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυχὸν ἑκάστοις τὴν μετάστασιν αὐτοῦ ὑπειληφθαι. ὅτως ἀνεπαχθῶς ὁμίλησε τοῖς ἀνθρώποις ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ τεθνεῶτι αὐτοῦ παρὰ πᾶσι κατελέλειπτο· τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἦρτο, αἱρετὸν ἀριθμοῦντες τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐκείνῳ περιγενησομένης, εἰ δεήσει καὶ τελευτᾶν.

θ'. Ὁ δὲ Τιβέριος, Εὐόδῳ πρέσβυν ποιησάμενος κατὰ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχεται τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι πρόφαντον αὐτῷ δεῖξαι περὶ τοῦ τὴν ἡγεμονίαν διαδεξαμένου, σπεύδων μὲν τῷ υἱεῖ τὸ παρὸν αὐτὴν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τὸ αὐτοῦ πεπιστευκὼς τοῦ Θεοῦ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαίνεσθαι. εὐνισμα δ' οὖν αὐτῷ προῦκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει παρὰ τοῦ υἱωνοῦ τὸν παιδαγωγὸν, καλεύων ὑπὸ πρώτην ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα ὡς αὐτὸν καταμολήσεσθαι στρατηγίας τὸν Θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' ἀντεφιλοτίμησεν αὐτοῦ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμησάμενος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον εἰσκαλεῖν τῶν παίδων τὸν παρόντα πρότερον. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γαΐου

queretur. Suj quidem non iam in viuis erant liberi, nam mortuus erat Druſus, quem vnicum habebat: verum filius huius Tiberius ſupererat cognomine Gemellus, et Caius Germanici fratris filius, iam adoleſcens, et doctrina liberaliter inſtitutus, et gratioſus apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim populus maximo in honore habuit, quod eſſet moribus bene temperatis, in alloquiis comis et affabilis, quodque princeps dignatione cum omnibus par eſſe voluerit. Quibus fiebat, vt tam ſenatus quam populus maiorem in modum eum diligerent colerentque; atque etiam e ſingulis gentibus in prouincias redactis, alii quidem ſuauitate eius in congreſſu et colloquiis capti, alii vero, vbi auditione eorum narrationis ea acciperent. ipſoque mortuo luctum omnes ingentem praetulerunt, non ex obſeruantia in imperium ſimulate calamitatem lugentes, ſed ſincerò moerore eam, vt ſuam, deplorantes, quod vnuſquiſque eius mortem ſemetipſum propius attingere crediderit. Quae res et filio ipſius plurimum profuerunt ad omnium beneuolentiam conciliandam: interque alios maxime etiam milites adeo deuincti tenebantur, vt in lucro deputarent vel mortem, ſi neceſſe eſſet, oppetere, modo ei imperium poſſent aſſerere.

9. Tunc autem Tiberius, cum Euodum iuſſiſſet poſtridie filios ſummo mane ad ipſum adducere, Deos patrios precatur, vt eum, qui in principatum ſucceſſurus eſſet, manifeſto aliquo indicio ſibi oſtenderent, id quidem modis omnibus agens, vt nepoti ſuo imperium relinqueret, plus vero ſigno, quod Deus oſtenſurus eſſet, ſiſus, quam ſuae ſententiae aut voluntati. Augurium itaque ei propoſitum erat, illi ceſſurum eſſe imperium, qui ſequenti die ad ſe prior acceſſiſſet. Cum iſta ſecum reputaſſet, mittit ad nepotis ſui paedagogum, iubens, vt prima luce puerum ad ipſum perduceret, exiſtimans Deum inſuper habiturum eſſe imperatoris munus. Deus autem quod ille deſignavit irritum eſſe iuſſit. Quippe cum is ita cogitaſſet, vbi illuxit, iuſſit Euodum, vt puerum, qui prior adeſſet, intro vocaret. Ille vero egreſſus, cum Caium pro cubiculi ſo-

πρὸ τῦ δωματίε καταλαβών. ὁ γὰρ Τιβέριος ἀ πᾳρῆν μετ-
ιὼρε τῆς τροφῆς αὐτῷ γενομένης, ἤδει δ' ὁ Εὔοδος ἀδὲν ὧι
ἐβάλετο ὁ δεσπότης· καλεῖ σὲ, φησὶν, ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγα-
γεν αὐτόν. Τιβέριος δ' ὡς θεᾶται Γάϊον, τότε πρῶτον εἰς ἐπί-
νοιαν ἐλθὼν τῦ θείε τῆς ἐξεσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμο-
νίαν παντελῶς ἀφῃρημένην, ἐπικυροῦν οἷς ψηφίσοιτο δυνά-
μεως ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ παραγενομένης. πολλὰ δὴ κατωλο-
φύρατο, αὐτὸν μὲν τῦ ἐφ' οἷς προβαλεύσειε κυροῦν ἀφῃρη-
μένον τὸ κράτος, Τιβέριον δὲ τὸν υἱωνὸν, ὡς τῆς τε Ρωμαίων
ἀρχῆς ὁμῦ διαμάχοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ
ἐπ' ἄλλων κρεισσόνων ἐκ ἀνεκτὸν εἰσηγησαμένων τὴν συνα-
ναιρεθῆναι κρίσεσθαι τὴν σωτηρίαν, αὐτῷ τῦ μὴ συγγενῦς ὠφε-
λεῖν δυναμένε, φόβῳ τε καὶ μίσει τῦ ἐφεστηκότος χρησομένε
πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσεδρεύοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς ἀντε-
πιβαλεύειν ὑπέρ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀντιλήψεως τῶν
πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἦν δὲ καὶ γενεθλιαλογίᾳ Τιβέ-
ριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, κατὰ τὰ κατορθώματα αὐτῆς
μειζόνως τῶν εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκόντως τὸν βίον ἐξηγμέ-
νος. Γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ
πρὸς τὰς ἐπιτηδειοτάτας αὐτῷ, ὡς παραγένοιτο ἀνὴρ τῇ Ρω-
μαίων ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε πάντα μαντειῶν
ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγάμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ
ἦτος, ὑπὸ τῦ ἐπαληθεύοντος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν
ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἦν συντυχίᾳ τῦ γεγο-
νότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ υἱεῖ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς διατι-
θέμενος, καὶ κατάμεμψιν αὐτῦ ποιύμενος, ταύτην οἰώνη-
σιν προμηθῦς. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ
τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῶν ἐσομένων, διαφθείρεσθαι τῷ προ-
εγνωκὼς τὴν ἐσομένην δυσυχίαν τῶν φιλτάτων τελευτᾶν.
καίπερ δὲ συντεταραγμένος τῇ παρὰ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς
ἃς ἐκ ἤθελεν περιόδω, ἄκων τε καὶ μὴ βυλόμενος φησὶ
γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον· "ὦ παῖ, καί πε μοὶ συγγενεσέρ
"Τιβερίκ ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτῦ, καὶ
"τῷ ὁμόψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω

ribus offendisset, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipsi tardiuscule parato, atque Euodus plane nesciuerat, quid sibi voluerit dominus) pater, inquit, te vocat, simulque eum introduxit. At Tiberius, vbi Caium adspicit, tunc primum cogitare coepit de Dei potestate, suumque sibi plane ereptum esse imperium, vt qui non amplius posset, quod sibi visum est, statuere. Multis itaque et sepipsum quidem deplorauit, cui ademta erat potestas ratum faciendi quod iam ante decreuerat, itemque Tiberium nepotem suum, vt qui ex augurio acto et omni de spe imperii deciderit, vitaeque discrimen adiret, quod foret, vt eius salus ab aliis iisque potentioribus penderet, qui non ferendum censebunt, vt vitam cum illis ageret, nihil ipsi profutura cognatione, quem metuet simul et odio habebit rerum dominus, partim quod proximus sit imperio, partim quod pro incolumitate vtque rerum potiatur insidias contra tendere non desinet. Erat autem Tiberius maxime addictus praedictionibus ex natalitiis; ad eas, quae feliciter euenerant, vitam exigens, magis quam ii, qui se totos huic rei dediderant. adeo vt Galbam aliquando ad ipsum venientem conspicatus, ad quosdam ei maxime necessarios dixerit, ecce homo, qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. atque ille maxime omnium ex imperatoribus omni, quod vel affine erat vaticinationibus, credendum esse ratus, eo quod eum aliquoties non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in angustiis erat propter euentum, qui acciderat, grauiter dolens ac si nepos iam exstinctus esset, et semetipsum accusans, quod de venturis sollicitus augurio vti voluisset. cum enim sibi, a moerore vacuo, liceret e vita excedere futurorum ignoratione, iam de se plane actum esse, vt qui moriturus esset cum praesensione malorum, quae sibi carissimis euentura erant. Quamuis autem conturbatus esset, quod inopinato adeo alii, quam ipse voluerit, imperii vices habituri sint, Caio tamen inuitus et praeter voluntatem dixit: "Fili, etsi Tiberius mihi te genere propinquior sit, "ego tamen et meopte iudicio et Deorum suffragiis tibi in

"τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δὲ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν, "ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε "σὲ ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς Τιβέ- "ριον συγγενοῦς, ἀλλ' ἐπισάμενον, ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, "καὶ μετ' αὐτὸς τοιῶνδε σοὶ καταστήσειν ἀγαθῶν πορισ- "ώμεῖβεθαί μιν τὸ ἐπ' αὐτοῖς πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίῳ "φροντίσειν διὰ τὴν συγγένειαν· ἄλλως τε γινώσκειν, ὡς "τεῖχος σοὶ καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας περιὼν γί- "νοιτο ἂν Τιβέριος. Φρόιμιον δὲ τοῦ δυσχεροῦς μεθιστάμενος. "αἵ τε γὰρ μεγώσεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πρα- "γμάτων ὄγκον καταστᾶσιν, καὶ θεοῖς ἐκ ἀτιμώρητα ὑπό- "σα παρὰ δίκην πρασσόμενα ἀφανίζοι τὸ νόμιμον τὸ ἑτέρως "πράσσειν παρακαλοῦν." ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγεν, ὁ μὲν πιθανὸς ἦν τῷ Γαΐῳ καὶ περ ὑπισχνουμένῳ· ἀλλὰ καταξὰς εἰς τὴν ἀρχὴν, τόν τε Τιβέριον μαντείαις αἰρεῖται ταῖς ἐκείνου· καὶ τὸς, ἐπιβαλὼν ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ.

ι'. Τιβέριος δὲ τότε τὸν Γαΐον ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπιβιὰς ἡμέρας, ἔθανε, χὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας, πρὸς ἑνιαυτοῖν ἐνοῖν καὶ εἴκοσι. Γαΐος δὲ ἦν αὐτοκράτωρ τέταρτος. Ρω- μαῖοι μὲν δὴ, πύσει τῆς Τιβερίῳ τελευτῆς, εὐφραίνονται μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας· ὁ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, ὁ τῷ μὴ βάλεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτίμη- σαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῶν λόγων, δέει δὲ, μὴ ψευδὴς τῆς ἀγγελίας γενομένης προεξανασάντες ἐπίδηλοι ὦσι τῷ αὐτῶν χάρματος· εἶτ' ἀπόλοιντο διαβολῆς αὐτῶν γενομένης· πλεῖστα γὰρ ἀνὴρ εἷς ἅπας Ρωμαίων τὰς εὐπα- τρίδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ἐπὶ πᾶσιν ὤν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταστὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὴν αἰτίαν ἐπανέλοιτο τῷ μισεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι μὲν οἷς κρί- νειεν ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατόν τε καὶ τῶν κεφα- λαίων ἀνατιθεὶς τὴν ζημίαν. ὥστε ἡδονῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγῳ φέροντες τὴν ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσματι

"manus trado Romanorum imperium. te vero oro atque "obsecro, ne ei admotus obliuiscaris aut meae beneuolen- "tiae, qui te in tantae dignitatis fastigium prouexi, aut "tuae cum Tiberio cognationis; sed, intelligens, quod "Diis volentibus et secundum eos tantorum beneficiorum "tibi auctor fuerim, gratiam mihi referas pro mea ad ista "propensa voluntate, Tiberiique vt cognati rationem ha- "beas: praetereaque scias, quod superstes Tiberius tibi erit "imperii simul et salutis propugnaculum, interitus vero "illius calamitatum origo. periculosa enim solitudo in eius- "modi rerum celsitudine constitutis; nec Dii inulta patien- "tur quae praeter ius fasque perpetrata legem deleant alia "agere praecipientem." Ista quidem loquutus est Tibe- rius, haud tamen Caio persuadebat, licet ita facturum re- cipiebat: sed in imperio collocatus, et Tiberium Tiberii nepotem iuxta illius praesagium tollit, et ipse non multo post ex insidiis in semet structis interemtus est.

10. At Tiberius, cum eo tempore Caium principatus successorem declarasset, paucis diebus huic rei superstes vita decessit, postquam imperium tenuisset annos duos et viginti, ac praeterea menses quinque et dies tres. Caius autem quartus Romanorum erat imperator. Cumque Ro- manis quidem de morte Tiberii allatum esset, ex bono nuncio in sinu gaudebant, vix tamen ausi sunt inducere animum, vt crederent, non quod id magnopere non vel- lent, nam verum esse quod nunciaretur vel ingenti pecu- nia redemtum irent; sed quod vererentur, ne vano rumo- re ante tempus excitati gaudium suum proderent, deinde accusatione in eos instituta male perirent. Ille enim vnus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intulerat: homo ex qualibet re iracundia inflammatus, et qui ab ea exercenda coliberi non potuit, etiamsi odii in aliquem te- mere causam arripuisset, et natura quidem procliuis ad saeuiendum pro arbitrio, mortemque vel leuissimorum supplicium constituens. adeo vt cum rumorem de eo sparsum libentissime audirent, laetitia perfrui quantum

χρῆσθαι ἐκεκώλυντο δείματι κακῶν, ἃ προεωρᾶτο ψευσθεῖσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας δὲ τοῦ Ἀγρίππα ὁ ἀπελεύθερος, πυθόμενος Τιβερίῳ τὴν τελευτὴν, ἔθει δρομαῖος τῷ Ἀγρίππᾳ ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συννεύσας πρὸς αὐτὸν, γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν. ὁ δὲ σύνεσίν τε τῶ λόγῳ ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῶν ἐπ' αὐτῷ περιενεχθεὶς, "ἀλλά σοι τῶν ἀπάν-"των καὶ τῆς ἐπὶ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ παντοῖαι "γίνονται, μόνον ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἴη." καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὃς γε τῇ Φυλακῇ ἐφεστήκει τῶ Ἀγρίππα, θεώμενος τήν τε σπυδὴν, μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα Ἀγρίππα συνελθὸν, ὑποτοπήσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τῶν λόγων, ἤρετο σφᾶς περὶ τῶ λόγῳ τῶ ἐφεστηκότος. οἱ δὲ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένῳ δὲ ἀποσημαίνει ὁ Ἀγρίππας, ἤδη γὰρ Φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδοιάσας. ὁ δὲ ἐκοινῶτό τε τὴν ἡδονὴν τῶ λόγῳ, διὰ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, πρὀτίθει τε αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχημένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τῶ πότῳ προϊόντος, παρῆν τὶς λέγων, ζῇν τε τὸν Τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, διὰ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, δεσμώτη τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτῳ Καίσαρος συνδιητᾶσθαι μετὰ χάρματος, ἀπωθεῖται τὸν Ἀγρίππαν τῶ κλινιδίῳ· καὶ, "ἤπου, φησὶν, λήσειν με ὑπονοεῖς "θάνατον τῶ αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ὑ μεφα-"λῇ τῇ σῇ τῶτον ἀναμαξάμενος τὸν λόγον;" ταῦτα εἰπὼν κελεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν, λευκὼς πρότερον αὐτὸν, φυλακήν τε ἀκριβεστέραν αὐτῶ ἢ πρότερον καθίσαται. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας ἐν τοιούτοις ἦ κακοῖς· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν κατὰ τὴν πόλιν ἰσχυριζόμενος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῶ Τιβερίῳ, ἐθάρρυν τε οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλλεῖν, καί τινες καὶ θυσίας ἐπετέλουν, ἐπιστολαί τε ἀφίκοντο παρὰ τῶ Γαΐῳ, ἡ μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον τῶ Τιβερίῳ διασαφῶσα τὴν τελευτὴν καὶ τὴν αὐτῶ παράληψιν τῆς ἡγεμονίας γενομένην, ἡ δὲ πρὸς Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως,

vellent inhibiti fuerint malorum metu, quae frustrata spe ante oculos versabantur. Marsyas vero Agrippae libertus, audita Tiberii morte, contento cursu Agrippae nunciatum properabat; cumque ipsum forte offendisset in via, quae duceret in balneum admoto ei capite, sermone Hebraico, mortuus est, inquit, leo. Ille vero, cum probe norit, quid sibi vellet istis verbis, et inde laetitia gestiret, "at "tibi, inquit, tum pro caeteris officiis, tum pro laeto "hoc nuncio, gratias omnes et ago et habeo, modo ve- "ra sint quae nuncias." Tum centurio, qui praeerat custodiae Agrippae, cum animaduertisset, qua festinatione accederet Marsyas, et quantum gaudii ex illius verbis obortum esset Agrippae, suspicatus sermonem illis fuisse de re noua, protinus eos interrogauit de sermonibus, quos inter se conferrent. Illi vero primum quidem diuerticula quaerebant, cum autem instaret centurio, Agrippa ei, vt qui iam amicus esset, sine mora omnia aperit. Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod in rem facerent Agrippae; eique epulas appositi. Cum autem iis adhiberetur, et meliuscule biberent, aderat quidam, nuncians Tiberium viuere, et eis paucos dies in vrbem reuersurum esse. Tunc centurio his verbis grauiter turbatus, quod ea fecerat, ex quibus vitae discrimen adiret, vt qui morte Caesaris audita hilariter cum vincto epularetur, Agrippam lectulo deturbat, dicitque; "Tu me impune, vt exi- "stimasti, falles mentitus mortem imperatoris, et non "capite lues hanc linguae petulantiam?" His dictis, Agrippam, quem prius soluerat, vinciri iubet, et accuratiorem ei, quam antea, custodiam adhibet. atque eam noctem Agrippa in his malis exegit: postridie vero rumor in vrbe de Tiberii morte increbuit, nec ab ea diuulganda iam refugerunt homines, quibusdam etiam hac de causa sacra facientibus; moxque allatae sunt a Caio literae, alterae ad senatum, quibus Tiberii mortem significabat seque in defuncti imperium successisse, alterae ad Pisonem vrbi praefectum, quae

τῦτό τε ἀγορεύσας, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τῦ στρατοπέδυ μεταστῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ πρότερον ἦ δεθῆναι δίαιταν εἶχεν· ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ περὶ αὐτῆς. Φυλακὴ μὲν γὰρ καὶ τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνέσεως τῆς εἰς τὴν δίαιταν. Γάϊος δ' ὡς ἐπὶ Ρώμην παρῆν, ἄγων τὸ Τιβερίυ τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν δὲ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, κώλυμα Αντωνία ἦν, ἤ τι μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδεμένον, προμηθείᾳ δὲ τοῦ Γαΐυ εὐπρεπῦς, μὴ δόξαν ἀπάγοιτο ἡδονῇ δεχομένυ τὴν Τιβερίυ μετάστασιν, ἄνδρα ὑπ' ἐκείνυ δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀχέως. διελθυσῶν μέντοι ὀλλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσιν· εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα καθίσησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππυ τετραρχίας, δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίυ τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τῇ σιδηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον. ἀπάρχην δὲ ἐπὶ τῆς Ιυδαίας ἐκπέμπει Μάρυλλον.

ιά. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς Γαΐυ Καίσαρος ἡγεμονίας, Ἀγρίππας ἠξίυ συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεύσαντι, τήν τε ἀρχὴν κατασήσασθαι, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησαμένῳ ἐπανιέναι. καὶ συγχωρῦντος τῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξυσίαν τοῖς θεωρῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀπορίας τε τῆς πρότερον καὶ τῦ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τῦ μὴ διαμαρτίᾳ χρησαμένυ τῶν ἐλπίδων· οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ περὶ τῶν γεγονότων ἦσαν.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως Ηρώδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ηρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ τῦ Ἀγρίππυ, συνοικῦσα Ηρώδῃ, τετράρχης δὲ ἦτος ἦν Γαλιλαίας καὶ Περαίας, Φθόνῳ τὰ δελφῦ τὴν ἐξυσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζοσι ἀξιώ-

et hoc ipsum nunciarunt, iusseruntque Agrippam e militum custodia in eas aedes transferri, quas habitabat, antequam vinciretur: adeo vt vacuus a timore in posterum illic ageret. nam in custodia quidem seruabatur, ita tamen, vt remissius haberetur viueretque. At Caius, postquam Romam venit, perducto secum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum sepeliuit, voluitque eadem die Agrippam e vinculis dimississe, nisi ei obstitisset Antonia, minime quidem ex odio in vinctum, sed vt decori, quod ad Caium attinet, ratio haberetur: ne, si confestim solueret quem ille vinxerat, cum laetitia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Verumtamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare iubet: impositoque deinde in eius caput diademate, tetrarchiae, quae Philippi fuerat, regem constituit, adiecta etiam Lysaniae tetrarchia, et auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit, qui equitum magister esset in Iudaea.

11. Anno autem Caii Caesaris imperii secundo petiit Agrippa, id sibi concedi, vt in regnum suum eius ordinandi gratia nauigaret, ea lege, vt, cum omnia, quo oportet, modo composuisset, ad eum reuerteretur. Et permittente imperatore patriam petebat, et praeter exspectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunae potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem eius egestatem praesentemque felicitatem. Et alii quidem beatum praedicabant, quod de spe sua non deciderit; alii vero vix poterant animum inducere, vt rem ita esse crederent.

CAP. VII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exsilium missus est.

HErodias autem Agrippae soror, coniux Herodis tetrarchae Galilaeae atque Peraeae, inuidebat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede, quam maritum

μαι γεγενημένον ἀνδρὸς τῆ αὐτῆς, διὰ τὸ Φυγῆ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ὅτως πολλῆ τῆ εὐδαίμονος. ἐλυπεῖτο δ' οὖν καὶ βαρέως ἔφερε τῆ ἐπὶ τοσοῦτον μεταβολῆ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μετὰ τῶν εἰωθότων παρασήμων τῆς βασιλείας ἐπιφοιτῶντα τοῖς πλήθεσιν, ἐπικρύπτεσθαι ὑπ ἠνείχετο τὴν δυσυχίαν τῆ φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρε, κελεύσασα ἐπὶ τῆς Ρώμης πλεῖν ἐπὶ μνησεία τῶν ἴσων. "ἡ γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι, φησὶ, τὸ ζῆν, εἰ Λυσίππας Λυσιθεί- "λᾳ μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τῆ πατρὸς κατεγνωσμένῳ, πε- "νία δὲ ἀπόρῳ συνὼν, ὡς τελέως αὐτῷ ἐπικαθίζεσθαι τὰ- "ναγκαῖα τῆ ἐφ' ἡμέρας, Φυγῆ δὲ τῶν δεδανεικότων τὸν "πλοῦν πεποιημένος, ἐπανελθὼν βασιλεὺς, αὐτὸς δέ γε "ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τῆ συγγενεῖς τῆς ἀρχῆς καλοῦντος "αὐτὸν ἐπὶ μεταποιήσει τῶν ἴσων, κεκθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν "ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε, Ηρῴδη, μηδὲν "ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῆ πατρὸς ἄ γέγονας εἶναι, νῦν "γοῦν ὀρέχθητι συγγενεῖς ἀξιώματος· μηδὲ ὑπόμενε ἡσ- "σᾶσθαι πρᾶγχοντι τιμῆς ἀνδρὶ, πλοῦτον τεθηρευκότι τὸν "σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφήνης τὴν ἐκείνου, τῆς ἡμετέρας αὐτο- "ρίας ἀρετῆ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένην, μηδὲ δευτερεύειν "ἀνεπαίσχυντον ἡγῆ τῶν χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ δια- "βεβιωκότων. ἀλλ' ἐπὶ τῆς Ρώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόθε "φειδώ τις ἔστω, μήτε ἀργυρίᾳ δαπάνης καὶ χρυσίᾳ, διὰ τὸ "μὴ ἐπ' ἀδαμινοῖς ἐν βελτίοσιν γενέσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν "ἀναλώσεως τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.

β'. Ο δὲ τέως μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς Ρώμης τὸν ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα ἐώρα μειζόνως ἐπέκειτο, κελεύσασα μὴ ἀνίεναι πάντα πράσσειν ἐπὶ τῆ βασιλείᾳ· καὶ πέρας ἠνάγκαζεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῆ ἀκινδύνως γενέσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς ἐν πολυτελῶς, καὶ φειδοῖ μηδενὸς χρώμε-

ſuunt, collocatum cerneret, et quod de prouincia quidem cum fuga diſceſſerit non valens debita diſſoluere, reuerſus autem eſſet dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat, grauiterque ferebat tantam rerum mutationem; maximeque cum illum vidiſſet regiis inſignibus ornatum per turbas inuehi, non amplius ſuſtinuit inuidiae ſuae infelicitatem clam habere, ſed virum exſtimulauit ſuo hortatu, vt Romam nauigaret paremque honorem ambiret. "Sibi enim vitam non vitalem eſſe, dicebat, ſi "Agrippa Ariſtobuli, a patre morte multati, filius, et cum "extrema inopia conflictatus, vt omnino ei ad victum "quotidianum neceſſaria ab aliis ſuppeditarentur, poſt- "quam metu creditorum fugam per mare capeſſiuerat, "cum regia dignitate reuerteretur; ille vero, cum eſſet "regis filius, et cognatio cum imperio eum excitare debe- "ret ad eundem ſtatum ſibimet vindicandum, vita priua- "ta contentus quieſceret. Atqui ſi antehac nunquam tibi, "Herodes, moleſtum fuerit infra patrem, e quo ortus es, "deprimi, nunc ſaltem dignitatem tibi cognatam appete, "neque ſuſtine viro cedere te praeeunti in honore, quem "non puduit tuas aucupari diuitias, neque facias, vt illius "egeſtas plus valere poteſtate videatur, quam noſtra rerum "omnium copia atque affluentia, neque non erubeſcen- "dum exiſtima illis inferiorem eſſe, qui heri et nudiuſter- "tius tua vixerant miſericordia. Sed Romam eamus, nec "labori parcentes, nec auri argentiue impendiis, quod "nequaquam melius erit ea ſeruare, quam regno parando "prodigere.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium et quietem diligens; ſuſpectaſque habens res Romae turbatas, conabatur etiam vxorem meliora edocere. Illa autem, in quantum ipſum videret ab itinere refugientem, vehementius inſtabat, iubens, vt regnandi cauſa nihil intentatum relinqueret; nec prius deſtitit, quam Herodem, etiam inuitum, in ſuam ſententiam pertraxiſſet, vt qui forte defugere non potuerit quod ipſi agere conſtitutum erat. Ac cum omnia, quoad liceret, magnificentiſſime praeparaſſet,

νος, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ρώμης, ἅμα δὲ καὶ τὴν Ηρωδιάδα ἀγόμενος. Αγρίππας δὲ, τήν τε διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τε ἐκπεπλευκότας ἀκήκει, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ρώμης Φορτυνάτον αὐτῷ τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς κατὰ τοῦ Ηρώδου, τάδε καὶ αὐτὸν διδάξοντα, εἰ καιρὸς, τὸν Γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ηρώδην, καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο τοῦ Ηρώδου, ὥστε τὸν μὲν ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικατάγεται, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ προσέπλευσαν ἀμφότεροι Δικαιαρχίᾳ, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· πολίδριον δ' ἔστι καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχίας κείμενον. βασίλειοί τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου προγεγονότος ὑπερβάλλεσθαι· λιμένά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ ὑῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ ἀνειμένῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. Γάϊος δὲ ἅμα τε προσαγορεύων τὸν Ηρώδην, πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐνετύγχανεν, ἅμα τε τοῦ Αγρίππου τὰς ἐπιστολὰς ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας. κατηγόρει δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς Σηϊανὸν κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς Αρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ τῷ παρόντος κατὰ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, παράδειγμά τε ἦν αὐτῷ τῷ λόγῳ μυριάσιν ἑπτὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς Ηρώδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη· ἐπιστέτο τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ηρώδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τῷ δὲ, οὐ γὰρ ἦν ἕτερα εἰπεῖν διὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀληθεῖαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πισὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, προσθήκην τῇ Αγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Αγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας. Ηρωδιάδα δὲ μαθὼν Αγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἰδίᾳ ὅσα ἐκείνη ἴδια

vt nihil sumtibus parceret, Romam, Herodiadem secum ducens, nauigabat. Agrippa vero, intellecto eorum consilio et apparatu, et ipse ad idem iter se parabat: et quamprimum eos ora soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum, vnum e libertis suis, ad imperatorem cum muneribus et literis contra Herodem scriptis, vtque istis de rebus Caium ipsum viua voce, si opportune posset, certiorem faceret. Ille Herodem e portu subsequutus, et secunda nauigatione vsus, ab Herode tantum modo a tergo relictus est, vt, dum ille cum Caio loqueretur, hic ipse aduenire et literas ei redderet. Vterque etiam Dicaearchiam adpulit, et Caium apud Baias reperiunt, id autem oppidulum est Campaniae, quinque ferme stadia dissitum a Dicaearchia. atque illic praetoria sunt splendidissime instructa et apparata, quod imperatorum quisque superiorem vincere studuerit munificentia: calidaque lauacra suppeditat iste locus, sponte e terra scaturientia, quae et vtentibus prosunt ad instaurandam valetudinem, praetereaque ad vitae delicias plurimum conferunt. Caius autem, cum eodem tempore Herodem alloqueretur, in ipsum autem primum incidebat, et Agrippae literas perlegeret, in Herodis accusationem compositas (accusabat autem eum et conspirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, et iam cum Artabano Partho aduersus Caii dominatum, atque hoc vnum ad probanda ea, quae narraret, afferebat, tantum armorum apparatum in eius armamentariis esse repositum, qui satis erit instruendis virorum septuaginta millibus) et isto indicio commotus erat, et Herodem percontabatur, an vera essent, quae de armis nunciarentur, illoque arma se habere confitente, (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) Caius credenda esse existimans, quae ei de defectione obiicerentur, ademtam illi tetrarchiam Agrippae regno adiecit, itidemque pecuniam Agrippae donauit, et Herodem perpetuo exsilio damnavit, Lugduno Galliae oppido ei ad habitandum assignato. Cognito deinde sororem Agrippae esse Herodiadem, et pecuniam, quae ad ipsam pertineret, ei concessit, et, ra-

ἦν, καὶ τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς. πέμπει αὐτῇ τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δὲ "ἀλλὰ σὺ μὲν αὐ-"τοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιώματι τῷ σε-"αυτοῦ πρεπόντως τάδε λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἐστὶν χρῆ-"σθαί σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ πρὸς τὸν γεγαμηκό-"τα, ἣ κοινωνόν με τῆς εὐδαιμονίας γενομένην, ἣ δίκαιον ἐγ-"καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς τύχαις καθεσάμενον." ὁ δὲ ὀργῇ τῇ μεγαλοφρονος αὐτὴν ποιησάμενος, συνήλαυνε καὶ αὐτὴν τῷ Ἡρῴδῃ, καὶ τὴν ὑσίαν αὐτῆς τῷ Ἀγρίππα δίδωσιν. Ἡρῳδιάδι μὲν δὴ φθόνος τὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ Ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ κηφολογιῶν, δίκην ταύτην ἐπετίμησεν ὁ Θεός. Γαῖος δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὸν ἑξῆς πάν-του μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν εἰς εὔνοιαν περιῆγεν, παρά τε Ρωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ἐξίστατο τῷ ἀνθρωπίνως ζῆν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐνθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύειν ἤρτο.

ΚΕΦ. ή.

Περὶ πρεσβείας Ἰουδαίων πρὸς Γάϊον. καὶ ὡς Γάϊος ἔπεμψε Πετρώνιον εἰς Συρίαν πολεμῆσαι Ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέχεσθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.

ΚΑΙ δὴ σάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ἑλλήνων, τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας τῆς σάσεως πρε-σβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν Γάϊον. καὶ ἦν γὰρ τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς Ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ἰου-δαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλά τε λέγων, καὶ ὡς τοῦ Καίσα-ρος τιμῶν περιορῶεν. πάντων γοῦν ὅπόσοι τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσιν, βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ νεὼς ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τοῦτο ἄδοξον ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ Ἀπίωνος εἰρημένος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, Φίλων ὁ πρεσβεὺς

tus ipsam haud libenter fore calamitatis mariti participem, ipsi praesidio fore fratrem dicebat. At illa, "tu quidem, "imperator, magnifice admodum, sicut dignitatem tuam "decebat, ista loquutus es, sed mihi, quo minus tui mu-"neris gratia vterer, impedimento est meus erga maritum "amor, cui in secunda fortuna cum fuerim socia, non "aequum esse censeo, vt eum in aduersa desererem." At ille, ei, quod tam elato esset animo, vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode in exsilium abegit, eiusque facultates Agrippae largitus est. Hanc sane Herodiadi, quod fratri adeo inuiderit, et Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, poenam intulit Deus. Caius porro primo ac sequenti sui principatus anno egregia cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens beneuolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam caeteros ei subditos. Aliquanto autem post imperii magnitudine elatus more humano de se sentire desiit, semet Deum faciens; et in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

CAP. VIII.

De legatione Iudaeorum ad Caium. Vtque Caius Petronium in Syriam misit, vt bellum inferret Iudaeis, nisi vellent ipsius statuam recipere.

ORta Alexandriae seditione inter Iudaeos, qui illic habitabant, et Graecos, terni legati ex vtraque factione lecti apud Caium imperatorem aderant. atque vnus ex Alexandrinorum legatis erat Apion quidam, qui multa acerbe et malitiose in Iudaeos dixit, tum alia eis obiiciens, tum quod Caesaris cultum adspernarentur. Nam cum omnes, qui Romano imperio subditi erant, aras ac templa Caio statuerent, prorsusque in aliis ei tanquam Deo honorem haberent, solos, aiebant, Iudaeos turpe existimare statuas illi dedicare ac per nomen eius iurare. Haec et alia grauissima Apion cum dixisset, quibus Caium exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps lega-

τῶν Ιουδαίων τῆς περσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, Αλεξάνδρου τε τοῦ Αλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. διαπλέει δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν· περίεργός τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ Φίλων ἔξεισι περιῤῥησμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ιουδαίους, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν· ὡς χρὴ θαῤῥεῖν, Γαΐου λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

β'. Γάϊος δὲ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τοσόνδε ὑπὸ Ιουδαίων περιῶφθαι μόνων, πρεσβευτὴν ἐπὶ Συρίας ἐκπέμπει Πετρώνιον, διάδοχον Οὐϊτελλίου τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν Ιουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἐᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ Πετρώνιος, Συρίαν παραλαβών, ἠπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Καίσαρος· συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς Ρωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἐπὶ Πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἓαρ τοῦ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν Γάϊον ἔγραφε περὶ τῶν ἐπεγνωσμένων. ὁ δὲ ἐπῄνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένοις ἐντεταλμένοις. Ιουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κατὰ δεήσεις, μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ σφᾶς ἐπαναγκάζειν, καὶ παραβάσει τοῦ πατρίου νόμου. "εἰ δὲ σοὶ "πάντως πρόκειται τὸν ἀνδριάντα φέρειν καὶ ἵστᾶν, ἡμᾶς αὐ"τοὺς πρότερον μεταχειρισάμενος, πρᾶσσε τὰ δεδογμένα. "ἡμεῖς γὰρ ἂν δυναίμεθα περιόντες συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν "ἀπηγορευμένα ἀξιώματί τε τοῦ νομοθέτου καὶ προστατόρων "τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχειροτονηκότων." Πετρώνιος δὲ, ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν· "ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ "ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἑαυτοῦ, τάδε πράσσειν ἐπε"νόησα, καὶ δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς μὲ ὁ λόγος οὗτος. νῦν δὲ μοι "Καίσαρος ἐπεσταλκότος, πᾶσα ἀνάγκη διακονεῖσθαι τοῖς "ἐκείνῳ προαιρουμένοις, διὰ τὸ εἰς ἀνηκεστοτέραν φέρειν

tionis Iudaeorum, vir vndecunque clarissimus, Alexandrique Alabarchae frater, et haudquaquam philosophiae imperitus, ad respondendum eius criminationibus se parabat. Verum prohibitus est a Caio, iussusque, vt ab ipsius conspectu secederet: tantaque erat Caesaris iracundia, vt nemo dubitaret, quin Iudaeos grauissime esset mulctaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Iudaeisque circumstantibus dixit; bono ipsos animo esse oportere, quod Caius verbis quidem ipsis succenseat, reipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

2. Verum Caius, indigne ferens a Iudaeis solis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in imperio successorem, iubens, vt cum magna manu in Iudaeam irrumpens, statuam eius, si sponte quidem eam susciperent, in templo Dei collocaret: sin vero detrectarent, postquam eos vicisset, id ipsum faceret. Petronius, suscepta Syriae administratione, Caesaris exsequi iussa properabat: contractisque quantum poterat auxiliis, et duabus Romanorum legionibus assumtis, Ptolemaïdem veniebat, vt illic hyberna ageret, ac si primo vere bellum gesturus esset; quodque decreuerat Caio per literas significabat. Ille vero, collaudata eius alacritate, hortatus est eum ad agendum gnauiter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Iudaeorum autem multa millia Ptolemaïdem venerunt ad Petronium, orantium, ne ad transgrediendum et patria instituta violanda cogerentur. "Quod "si, inquiunt, tibi omnino constitutum sit, statuam afferre et in fano collocare, nobismetipsis prius interfectis, "quae tibi visa sunt perfice, nam, vsque dum viuimus, "non est, vt ea fieri patiamur, quae nobis vetita sunt, et "legislatoris auctoritate et proauorum nostrorum, qui eavt "vetarentur ad virtutem spectare suffragiis suis confirma"runt." Ad haec Petronius subiratus respondit: "si ita fa"cere cogitarem meapte auctoritate, meisque ipsius consi"liis obsequutus, aequa et honesta videretur vestra postu"latio. Nunc autem cum Caesar ista fieri iusserit, necesse "omnino habeo eius decretis morem gerere, ne illis non

ἀζημίαν τὴν παρακρόασιν αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν ἅτε Φρονεῖς, "ὦ Πετρώνιε, Φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ἐπιστολὰς τὰς Γαΐου "παρελθεῖν, ἀδ' ἂν αὐτοὶ παραβαίημεν τὸν νόμον τὴν πρόα- "γόρευσιν. Θεῷ πειθόντες ἀρετῇ καὶ προγόνων πόνοις τῶν "ἡμετέρων εἰς νῦν ἀπαράβατοι μεμενηκότες, ἀδ' ἂν τολμή- "σαιμεν ἐπὶ τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δό- "ξειε μὴ πρασσόμενα ἀγαθῶ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ πα- "ραβαίνειν ποτ' ἂν θάνατον φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς "τύχας ἰόντες, ἐπὶ φυλακῇ τε πατρίῳ, καὶ κινδυνεύειν προ- "θεμένοις ἐλπίδα ὅταν ἐξεπισάμενοι κἂν περιγενέσθαι, διά "τε τὸ Θεῖον τὸ σησόμενον μεθ' ἡμῶν, ἐπὶ τιμῇ τε τῇ ἐκείνῳ "τὰ δεινὰ ὑποδεχομένοις, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα "φιλοῦν τοῖς πράγμασι παρατυγχάνειν. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πει- "θεσθαι, πολλὴν μὲν λοιδορίαν τῷ ἀνανδρῷ προσκεισομένην, "ὡς δι' αὐτὸ παράβασιν τοῦ νόμου προσποιουμένοις, καὶ ἅμα "πολλὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ παρὰ σοὶ δικαιῃ γένοιτο ἂν "βελτίων Γαΐου.

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος, ἐκ τῶν λόγων θεασάμενος δυσκί- νητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ παραγενέσθαι διανοίσεσθαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀν- δριάντος, πολὺν δὲ ἔσεσθαι φόνον, τούς τε φίλους ἀναλαβών, καὶ θεραπείαν, ἣ περὶ αὐτὸν ἦν, ἐπὶ Τιβεριάδος ἤπειγετο, χρίζων κατανοῆσαι τῶν Ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέ- μου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δὲ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παρανο- μεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπηντίαζον Πετρώνιον εἰς τὴν Τιβεριάδα γενόμενον, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάν- τος ἀνάθεσει τὴν πόλιν. "πολεμήσετε ἄρα Καίσαρι, Πε- "τρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου παρασκευὴν λογιζόμενοι, "μήτε τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν;" οἱ δὲ, "ἀδαμῶς πολεμή- "σομεν, ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ παραβῆναι "τοὺς νόμους." ἐπί τε τὰ πρόσωπα κύπτοντες, καὶ τὰς σφα- γὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι καὶ κτιννύεσθαι ἔλεγον εἶναι. καὶ

"obtemperando malum mihi grauissimum accersam. Cui Iudaei: "Quoniam itaque haec tua sententia est, o Pe-"troni, nihil eorum, quae Caius praeceperit, omittendum "esse, neque par est, vt nos contra legis interdictum quid-"quam faciamus, qui Dei benignitate freti et maiorum "nostrorum perpessionibus hucusque in obedientia perse-"uerauimus; neque erit, vt sustineamus adeo nequiter age-"re, vt quae Deus, si ea obseruemus, statuerit nobis in "bonum cessura esse, ea mortis metu transgrederemur. Ve-"rum quamlibet calamitatem perferemus, dummodo leges "patriae maneant incolumes, vt qui certo scimus effugii "spem illos manere, quibus propositum est periculis sese "obiicere, quod Deus a nobis erit, si propter eius hono-"rem grauia patiamur, et ancipitem fortunae aleam expe-"riamur: sin vero tibi pareamus, magnum ignauiae dede-"cus admissuros esse, vt qui ex ea id nobis assumserimus, "vt legem violaremus, simulque Deum nobis vehementer "iratum habituros, qui vel te iudice non potest non esse "Caio praestantior.

3. Tunc Petronius, cum ex verbis illorum perspexis-set, quam obstinato et peruicaci essent animo, neque sine pugna fieri posse, vt Caio in statua dedicanda operam suam praestaret, sed multam factum iri caedem, assumtis amicis et famulitio, quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente, vt, quo in statu Iudaeorum res essent, melius dispiceret. Atque Iudaei, secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc maius ex legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt Petronio, cum ad Tiberiadem venisset, supplicantes, ne se ad eiusmodi necessitatem adigeret, neue statuae erectione vrbem pollueret. "An-"non igitur, inquit Petronius, bellum Caesari illaturi estis, "neque bellicos eius apparatus, neque vestram imbecillita-"tem expendentes?" At illi, "minime, inquiunt, bellum "gesturi sumus, sed moriemur citius, quam vt contra legem "aliquid faciamus." simulque proni procumbentes, iugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse

ταῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπεριόπτοι τὸ λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τῆς ὥρας ἤδη πρὸς σπόρῳ· πολλή τε ἦν προαίρεσις αὐτοῖς, καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας πρόθεσις, ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος θεάσασθαι.

δ'. Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, "ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾷ τῆς πληθύος, μηδὲν εἰς αὐτόνοιαν αὐτῆς παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς Γάϊον τὸ αἴτιον αὐτῶν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε "ἀποσάντες τοῦ γεωργεῖν ἀντικαθέζονται, πολεμεῖν μὲν "βουλόμενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἀδε"κῆ, πρὶν παραβῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀσπόρου "τῆς γῆς γενομένης λησεῖαι ἀναφύοιντο, ἀδυναμίᾳ κατα"βολῆς τῶν φόρων. ἴσως γὰρ ἂν ἐπικλασθέντα τὸν Γάϊον "μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆναι, μηδὲ ἐπ' ἀνατάσει φρενῆσαι "τοῦ ἔθνους. "ἐμμένοντος δὲ τῇ τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, "τότε δὴ καὶτὸν ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος." καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρώνιος δὲ, τῶτο μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ἐπικειμένων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχεησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τῶτο δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος τὴν ἀντιπαράταξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσαῖσδε μυριάσιν ἀνθρώποις, μανίᾳ τῇ Γαΐου διακονούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διαιτᾶσθαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, ἐπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ τὸ ἀνήκεσον αὐτῷ, ὀργῇ Φέροντος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέως δεδιακονημένης αὐτῷ ταῖς ἐπιστολαῖς, τάχα μὲν γὰρ καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ἐπιμένοντος, ἄψασθαι πολέμου τῶ πρὸς αὐτὸν· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτῶ τρέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς

diebant. Atque haec per quadraginta dies continuos acta erant, ac ab humo colenda interim ceſſabant, idque cum ſementis faciundae tempus eſſet: firmiterque permanebant in ſuſcepto conſilio propoſitoque moriendi deſiderio, antequam ſtatuam in vrbe poſitam conſpecturi eſſent.

4. Cum autem res ita eſſent, Ariſtobulus Agrippae regis frater, et Helcias cognomine Magnus, cum aliis iſtius familiae optimatibus et primoribus Iudaeorum, Petronium adeunt, ei ſupplicantes, "vt, cum perſpectam haberet ob"ſtinatam populi voluntatem, nihil furioſe moueret, quo "eos in deſperationem ageret, quin potius Caio ſcriberet, "quemadmodum Iudaei nullis rationibus ad ſtatuam reci"piendam adduci poſſint; vtque terrae cultura relicta ex "aduerſo ſedeant, bellum quidem gerere recuſantes, quip"pe quod eis vires deſint, lubentiſſime vero morituri, "prius quam aliquid contra patria inſtituta admittant; at"que ſemente omiſſa latrocinia commiſſuri ſint, quod ni"hil eis ſuppetat ad tributa ſoluenda. Fortaſſe enim Ca"ium de ſententia moueri poſſe, vt nihil saeuius ſtatuat, "neque de gente euertenda amplius cogitet. Quod ſi in "eo conſilio perſiſtat, vt bellum nobis inferat, tunc et "ipſi licere ad rem aggredi." Et Ariſtobulus quidem et qui cum eo erant, ad iſta Petronium adhortati ſunt. At Petronio, partim quidem Ariſtobulo caeteriſque vehementius inſtantibus, vt qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte et ſtudio ſupplicationi incumberent, partim vero quod videret Iudaeorum in contrario propoſito conſtantiam, indignumque duceret, tot hominum millia, dum Caii inſaniae gratificatum iret, morte mulctando, vitio vertere pietatem et religionem erga Deum, ac deinceps magna cum ſolicitudine vitam agere, longe ſatius videbatur, vt per literas Caio ſignificaret, quam graue foret, vt ei ſuccenſeret, quod non ocius exſequutus fuerit quae iuſſerat, (forſan enim et ipſi quidem perſuaſurum eſſe) dein ſi in eadem ac antea permanſerit mentis inſania, ad bellum cum eis gerendum ſeſe accincturum; ſin vero iram ipſius in ſe conuertat, decere virtutis

μεταποιουμένοις, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύος τελευτᾶν. ἔκρινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθαι τῶν δεομένων τὸν λόγον.

ε'. Συγκαλέσας δὲ εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ιουδαίους, οἱ δὲ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, κατασὰς ἐπ' αὐτῶν τήν τε ἐν τῷ παρόντι στρατιὰν, ἐ γνώμης ἀπέφηνε τῆς αὐτοῦ, τοῦ δὲ αὐτοκράτορος τῶν προσαγμάτων, τὴν ὀργὴν ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπιφέρεσθαι τοῖς πράγμασι τοῖς παρακροᾶσθαι θάρσος εἰσφερομένοις· ᾧ καλῶς ἔχειν, τόν γε τιμῆς τοσαύτης ἐπιτετευχότα συγχωρήσειν τῇ ἐκείνου, ἐδὲν ἐναντίον πράσσειν. "ἃ μὴν δίκαιον ἡγοῦμαι, "ἀσφάλειάν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἐχ ὑπὲρ τοῦ ὑμε- "τέρᾳ μὴ ἀπολωμένᾳ τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, διακινδυνέ- "νων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα περιμάχητον ἡγεῖ- "σθε. καὶ τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἀξιώσει καὶ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, τὸν "ναὸν ἐκ ἂν περιιδεῖν τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῶν ἡγε- "μονευόντων ἐξουσίας. σέλλω δὲ ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς "ὑμετέρας διασαφῶν, καὶ πῇ καὶ συνηγορίᾳ χρώμενος ὑπὲρ "τοῦ μὴ ὑμᾶς παροξῦναι πεισομένους ἐφ' οἷς πρόθεσθε ἀγα- "θοῖς. καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ Θεός· βελτίων γὰρ ἀνθρω- "πίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία· πρυ- "τανεύων ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν πατρίων, καὶ αὐτῷ τὸ "μηδὲν ἀνθρωπείαις παρὰ γνώμην βουλήσεσι τιμῶν τῶν "ἰδίων ἁμαρτεῖν. εἰ δ' ἐκπικρανθεὶς Γάϊος εἰς ἐμὲ τρέ- "ψει τὸ ἀνήκεστον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κίνδυνον καὶ "πᾶσαν ταλαιπωρίαν συνιδοῦσαν τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, "ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς τοσόνδε ὄντας ἐπὶ ἄτοις ἀγαθοῖς πρά- "ξεσι διολλυμένους θεωρεῖν. ἄπιτε οὖν ἐπὶ ἔργα τὰ αὑτῶν "ἕκαστοι, καὶ τῇ γῇ ἐπιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπὶ Ρώμης, "καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἐμαυτοῦ καὶ τῶν φίλων ἐπ "ἀποτραπήσομαι δικαιονεῖν.

ς'. Ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ιουδαίων τὸν σύλ- λογον, προμηθεῖσθαι τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἠζίου τοὺς ἐν τέλει, καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν ἐλπίσι χρηστοῖς. καὶ ὁ μὲν εὐθυ- μεῖν τὸ πλῆθος ἔσπευδεν. ὁ Θεὸς δὲ παρρησίαν ἐπεδείκνυε

cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. statuit itaque supplicum orationi auscultare.

5. Cum autem Iudaeos ad Tiberiadem conuocasset, (qui etiam ad multa hominum millia eo veniebant) eisque circumdedisset totum, quem secum habuit exercitum; non suam voluntatem esse declarabat, sed Caesaris mandatum, vt sine mora statim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare ausi fuerint, quae facere decreuerat: quandoquidem sibi conueniret, qui illius gratia et beneficio tantum honoris assequutus fuerat, ei obsequium praestare. "Haud "tamen, inquit, aequum esse arbitror, vt salutem honorem- "que meum non pro vestra incolumitate, qui multi admo- "dum estis, impendam, dum operam vestram legi adeo "praestanti addicitis, pro qua vtpote patria modis omnibus "contendendum esse existimatis. Mihique, summa Dei "auctoritate et potentia freto, religio erit templum pati "principum licentia profanari. Caio itaque mittam, vt "eum de vestra voluntate certiorem faciam, quantum pos- "sum causam adiuuans, ne vos negligam passuros ob ea, "quae honeste vobismet proposuistis. Auxilioque sit Deus "(illius enim potestas omni arte humana et potentia supe- "rior est) et ita pro imperio faxit, vt et vos patrios ritus "seruetis, nec ille, humanis cupiditatibus modum trans- "gressus, etiam consuetis honoribus excidat. Quod si Ca- "ius exacerbatus grauiter mihi succenseat et irascatur, quod- "vis discrimen adibo, omnemque feram calamitatem, quae "in corpus animamque inciderit, ne vos totidem numero "pro iis, quae honeste facitis, pereuntes videam. Abite "igitur quo suum quemque vocat negotium, et agricultu- "rae strenue incumbite. Ipse autem Romam literas mit- "to: nec quidquam, quod in rem vestram sit, tam per "me quam per amicos, agere recusabo.

6. Cum ista dixisset et Iudaeorum concionem dimisisset, magistratus hortabatur, vt agrorum colendorum curam agerent, et alloquiis suis populum ad meliora sperandaanimarent. Et ille quidem multitudinem exhilarare pro-

τὴν αὐτῷ Πετρωνίῳ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἄλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τὰς Ιουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γενόμενον, διὰ τὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν αἴθριον οὖσαν ἀδὲν ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν περὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τὰς ἀνθρώπους ὕδατος τῷ ἄνωθεν, εἰ καὶ σύννεφόν ποτε θεάσαιντο τὸν ἀέρα. ὥστε δὴ τότε πολλῷ καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς καὶ παρὰ τὸ ἑτέρως δόξαν ἀφιγμένην ὕδατος, τοῖς τε Ιουδαίοις ἐλπὶς ἦν ἀδαμῶς ἀτυχήσειν Πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δέομενον. ὁ Πετρώνιος δὲ κατεπέπληκτο μειζόνως, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν Θεὸν τῶν Ιουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλὴν ἀποσημήναντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις τἀναντία φρονεῖν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι· ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν Γάϊον σὺν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν. ἐπαγωγὰ δ' ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως παρακαλοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἃς εἰ κτείνοι, ἐ γὰρ δίχα γε πολέμου παραχωρήσειν τῷ νομίμῳ τῆς θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ τροπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποτίθεσθαι τὸν μέλλοντα αἰῶνα. καὶ ἄλλως θεὸς τῷ προσηκότος αὐτῶν τὴν δύναμιν ὡς ἀκραιφνῆ ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν ἐνδοίασον ἐπὶ δύναμιν τὴν αὐτῷ ἐπιδείκνυσθαι καταλιπόσαν. καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ζ. Ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ρώμης διαιτώμενος, πρόκοπτε Φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάϊον μειζόνως. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τίλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν Γάϊόν ποτε ἰσωθῆναι θελήσαντα ἐχ ὅπως ὑπερβαλέσθαι· τοσοῦτον ἀνῆκε τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρονῆσαι παρασχών· καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυμάσας τήν τε διάνοιαν αὐτῷ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρεσκείᾳ τῇ αὐτῷ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλό-

perabat. Deus autem Petronio praesentiam suam declarabat, seque illi in omnibus adiutorem fore. Simul enim ac ille orationem finierat, quam habuit ad Iudaeos, Deus pluuiam ingentem demisit praeter hominum exspectationem, quod illa dies vtpote serena admodum nullum pluviae signum e coelo dederit, siccitasque magna per totum annum fecerit homines desperare de aqua superne descensura, etiamsi coelum nubibus obductum cernerent. Quapropter cum largus imber tunc praeter solitum et opinionem ingrueret, spes facta est Iudaeis non irritam fore Petronii pro illis supplicationem. Quin et Petronius eo magis admiratione perculsus est, vbi ei perspicuum erat, Deum res Iudaeorum curare, clareque indicare, se illis praesentem adesse, adeo vt qui reuera aliter sentire in animum induxerant, quidquam contradicere non valerent: id quod et inter alia quae scripserat Caio significabat. omnia autem accommodata erant ad suadendum, eumque modis omnibus hortandum, ne tam multa millia hominum, si hosce interficeret, ad insaniam adigeret, (non enim nisi bello compulsos a religione patria discessuros) neue seipsum multaret reditibus ex ea gente accipiendis, et insigni apud eam maledicto et contumeliae sese subiiceret in omne aevum. praetereaque Dei, qui illis praerat, potestatem, vtpote manifestam, ostendebat, quaeque nihil dubium reliquit ad vim eius demonstrandam. Et in istis quidem totus erat Petronius.

7. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romae versabatur, magis magisque apud Caium amicitia proficiebat. Cumque aliquando eum conuiuio exciperet, idque magno studio curaque ageret, vt cunctos et impensis in epulas factis, et in omnibus ad delicias et voluptates apparandis superaret, ita vt nemo e caeteris, immo nec ipse Caius de istis aequandis cogitarit, multo minus superandis, (adeo ille vniuersis epularum apparatu facile praestitit, desiderioque omnia Caesari ad luxum suppeditandi) tum Caius animi ergo et magnificentiae eum admiratus, vt qui etiam supra facultates sumtibus immensis sibi placere contenderit,

μενός τε μιμήσασθαι τὴν Ἀγρίππα φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτῷ πρασσομένην, ἀνιμένος ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν διάνοιαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκτετραμμένος, φησὶν ἐν συμποσίῳ, παρακαλοῦντος εἰς πότον Ἀγρίππα, "καὶ πρότερόν μέν σου "τιμὴν συνήδειν ἣ ἔχῃς τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλὴν εὔνοιαν "μετὰ κινδύνων ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ Τιβερίου περιέσης "δι' αὐτὴν, ἐπιλείπεις τε ἤδη καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ "χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν, αἰσχρὸν γὰρ ἡσσᾶσθαί με "ὑπὸ τῆς σῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βέλομαι τὰ ἐλλελειμ- "μένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχό- "μενον ἀπεμοιρασάμην. τὸ δὲ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἂν "προσθείη τοῦ εὐδαίμονος, διακονήσεταί σοι προθυμία τε "καὶ ἰσχύι." καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γῆν τε πολλὴν αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καί περ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤτησε παρασκευασάμενος, ὑπ' ἐφανέρως τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἀμείβεται τὸν Γάϊον, "ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρπού- "μενον παρὰ τὰς Τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύσειεν αὐτὸν, ὅτε "νῦν πράσσειν τι τῶν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου κερδῶν οἰκείων "ἔν τισι λήψεσι· μεγάλα δὲ εἶναι τὰ προδεδωρημένα, "καὶ περαιτέρω τοῦ θράσους χωροῦντος τῶν ἐλπίδων· καὶ "γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τῆς γέ μοι τοῦ εἰ- "ληφότος διανοίας τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα. καὶ ὁ Γάϊος, ἐκπλαγεὶς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, πλειόνως ἐνέκειτο εἰπεῖν, ὅ, τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ παραχρῆμα νοῦν. ὁ δὲ, "ἐπεί περ, "ὦ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν μὲ ἄξιον ἀποφαί- "νεις, αἰτήσομαί τῶν μὲν εἰς ὅλβον φερόντων ἤδη, διὰ τὸ "μεγάλως με ἐνδιαφέρειν, οἷς ἤδη παρέχεις· ὅ, τι δ' "ἂν σοι δόξαν προσποιῇ τοῦ εὐσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμ- "μαχον ἐφ' οἷς θελήσεως παρακαλῶ, καί μοι πρὸς εὐ- "κλείας γένοιτο παρὰ τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηδ' ἑνὸς "ἂν χρῃσαίμην ὑπὸ τῆς σῆς ἐξουσίας ἀτυχῶν πώποτε γνώ- "τι. ἀξιῶ γὰρ σὲ τοῦ ἀνδριάντος τὴν ἀνάθεσιν, ἣν ποιήσα-

volenſque Agrippae liberalitatem ad ſui oblectationem accommodatam aemulari, cum animus vino laxatus eſſet et ad multam hilaritatem traductus, dixit in conuiuio, ipſum ad bibendum inuitante Agrippa, "et "ipſe tibi iam antea conſcius eram honoris, quo me pro-"ſequutus es, et quantam mihi beneuolentiam oſtendi-"ſti, etiamſi ex ea te circumſteterint pericula a Tiberio "intentata; et iam nihil omittis, quo mihi, fere vltra "quam poſſis, gratificeris. Quare, cum turpe mihi ſit "a te vinci tua erga me voluntate et ſtudio, omnia, qui-"bus antea tibi deeram, iam adiecta eſſe volo. Quod ad "munera attinet, quae tibi dedi, ea leuidenſia eſſe fa-"teor: id autem totum, quod tibi aliquid conferat ad "felicitatem complendam, alacriter et quoad potero tibi "ſuppeditabo." Et ille quidem iſta dicebat, ratus ampla latifundia poſtulaturum aut vrbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamuis ſibi decretum eſſet quid peteret, id tamen in praeſens animo reticebat, et ſtatim Caio reſpondet: "quod neque prius, contra quam mandauerat Caius, "illum coluerit, vt qui lucri aliquid exſpectaret; neque iam "in eius gratiam quidquam agere, vt inde vel minimum "lucri ſibi quaereret. abunde autem magna eſſe priora eius "beneficia, et vltra quam ſperaret quiſquam ſe paulo arro-"gantior: nam etſi minora eſſent, quam quae dare potueras, "mea tamen qui ea acceperim exſpectatione et dignitate "ſunt maiora." Tum Caius, eum propter animi continentiam admiratus, magis inſtabat, vt diceret, quidnam a ſe datum iri voluerit? Cui ille: "quoniam ex tua in me beneuo-"lentia, domine, prae te fers me dignum haberi, cui prae-"terea aliquid largiaris, nihil quidem eorum, quae ad me "locupletandum attinent, a te poſtulabo, quippe quod tuae "gratiae acceptum debeam, vt iis rebus praeter caeteros ex-"cellam; illud vero te rogo, quod pietatis gloriam tibi conci-"liabit, facietque, vt Deus tuae voluntati faueat et adiutor ſit, "et mihi ad exiſtimationem pulchrum erit apud eos, qui fama "id acceperint, vt qui certum habuerim omnia propter tuam "poteſtatem impetraturum eſſe, quorum opus mihi fuerit. Oro

"θαι κελεύεις Πετρώνιον εἰς τὸ Ιουδαίων ἱερὸν, μηκέτι πράσ-
"σειν διανοεῖσθαι.

η'. Καὶ ὁ μὲν, καίπερ ἐπικίνδυνον τοῦτο ἡγούμενος· εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν· διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἶναι, κύβον ἀναρι-πτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠγεῖτο. Γάϊος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Αγρίππου ἐνειλημμένος, καὶ ἄλλως ἀπρεπὲς ὑπολαμ-βάνων, ἐπὶ τοσῶνδε μαρτύρων ψευδῆς γενέσθαι περὶ ὧν προθύμως ἐβιάζετο αἰτιᾶσθαι τὸν Αγρίππαν, μετὰ τοῦ ὀξέως μεταμέλῳ χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ Αγρίππα τὴν ἀρε-τὴν θαυμάσας, ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυ-μίας ἐπιμελῶτο, πρεσβεύων τοὺς νόμους καὶ τὸ θεῖον, συγ-χωρεῖ· καὶ γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐκείνου τε τῆς ἀθροίσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαγῶν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῶν ἀπεσταλκότος. "νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀν-"δριάντα ἑστακὼς, ἑστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνά-"θεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν. ἀλλὰ τόν τε στρα-"τὸν διάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔστειλα, ἄπιθι. "οὐδὲν γὰρ ἐπιδέομαι τῆς ἀνασάσεως τοῦ ἀνδριάντος, Α-"γρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μειζό-"νως, ἢ ὥστε μι χρεία τῇ ἐκείνου καὶ οἷς κελεύσειεν ἀντειπεῖν." Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῷ ἐπιστολαῖς ἐμφανέσαις ἐπὶ ἀποστασίᾳ Ιου-δαίοις κατὰ τὸν ἀνδριάντα ἐπεγεσθαι. μηδὲν καὶ ἕτερον ἀπο-σημαίνειν τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄντικρυς Ρω-μαίοις ἀπειλεῖν. καὶ περιαλγήσας ὡς ἐπὶ πεῖρα τῆς ἡγεμο-νίας αὐτῷ τετολμηκότων, ἀνὴρ ἐπὶ πᾶσιν ὅσσων μὲν τῷ αἰ-σχρῷ, κρείσσων δὲ τῷ βελτίστῳ, καὶ ἐφ' οἷς τισι κρίνειεν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὀντινῶν ἐπεγόμενος, παίδευσιν αὐτῇ οὐδ' ὁντινοῦν προσιθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ τιθεὶς τῇ ἐκείνης τὴν κρίσιν τῷ εὐδαίμονος, γράφει πρὸς τὸν Πετρώνιον. "ἐπειδὴ δῶρα "ὁπόσα σοι οἱ Ιουδαῖοι παρέσχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῶν ἐμῶν "πεποίησαι ἐντολῶν, διακονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκεί-

"igitur et obsecro te, vt de statuae dedicatione in Iudaeo-"rum templo, mandata Petronio, nolis amplius cogitare.

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret, (nam quae persuaderi non poterant Caio, ea mortem certissimam postulanti afferebant) quod tamen ea, quae peteret, magna existimaret, vt reuera erant, fortunae aleam in istis experiri statuit. Caius autem simul officiosa Agrippae liberalitate mirifice captus, pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quae petenda Agrippam vltro prouocauerat, coram tot testibus argui, ac si statim eum promissi poenituisset, simulque Agrippae virtutem egregiam miratus, quod de imperio suo, aut amplioribus reditibus aut alia potestate augendo, parum solicitus, publicae tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo et numine diuino, postulatis annuit: ac scribit ad Petronium, eum collaudans, et quod exercitum collegerat, et ipsum per literas consuluerat, quid de Iudaeis faciendum censeret. "Caeterum nunc, inquit, si contigerit te iam "statuam erexisse, ne tollatur: sin vero nondum eam col-"locasses, ne quid amplius molestiae ea de re tibi facef-"sas; sed exercitum volo dimittas, discedasque ad ea, "quae primo tibi mandaui, exsequenda. nihil enim mihi "opus est, vt statua erigatur, Agrippae gratificari cupien-"ti, quem virum maioris facio, quam vt eius desiderio "et precibus quidquam denegarem." Et haec quidem Caius ad Petronium scripsit, literis illius nondum lectis, quae significabant, Iudaeos ob statuam illam ad seditionem concitatos. quin et ex voluntatis eorum indiciis palam erat, eos minitari bellum aduersus Romanos. Itaque grauiter dolens, quasi id ausi fuissent, vt experirentur eius imperium, homo scilicet nihil turpe ducens, nullamque honesti rationem habens, et in quemcunque pro arbitrio ira excandescens, cui nullam moderationem adhibuit, id sibi in felicitatem cedere reputans, si iracundiae maxime indulgeret, denuo scribit Petronio in hanc sententiam: "Quan-"doquidem munera, quibuscunque te donarent Iudaei, meis "mandatis praetulisti, illis gratificari ausus alia, quam iusse-

"νων ἀρθεὶς, ἐπὶ παραβάσει τῶν ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε, "σαυτῷ κριτὴν γενόμενον, λογίσασθαι περὶ τῦ ποιητέα σοι "ὑποσάντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῖμ' ἂν "ἐς τοὺς τε νῦν πᾶσι καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἄν, μηδα"μῶς ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.

Θ'. Ταύτην μὲν γράφει Πετρωνίῳ τὴν ἐπιστολὴν, ὁ μὴν φθάνει γε ζῶντος Πετρώνιος δεξάμενος αὐτὴν, βραδυνθέντος τῦ πλῦ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥστε Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τὴν Γαΐου τελευτήν. Θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνημονήσειν ἔμελλε Πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀνειλήφει ἐπὶ τῇ τῶν Ιουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτῦ. ἀλλὰ τὸν Γάϊον ἀποσκευασάμενος ὀργῆς ὧν ἐπὶ σεβασμῷ τῷ αὐτῦ πράσσειν ἐτολμήσαις, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἥ τε Ρώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ, μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βυλῆς πρῦχοιεν ἀξιώματι, διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν Γάϊον. καὶ τελευτᾷ μὲν ὁ μετὰ πολὺν χρόνον, ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τὴν ἐπὶ τὸ θανεῖν ἀνακειμένην ἐπιστολήν. τὴν δ' αἰτίαν, ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ τῆς ἐπιβυλῆς τὸν τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τῦ λόγυ. Πετρωνίῳ δὲ προτέρα μὲν παρῆν ἡ διασαθῦσα τῦ Γαΐυ τὴν τελευτὴν ἐπιστολὴ, μετ' ὀ πολὺ δὲ ἡ κελεύσασα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. καὶ ἤσθη τε τῇ συντυχίᾳ τῦ ὀλέθρυ, ὃς τὸν Γάϊον κατέλαβε, καὶ τῷ Θεῷ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὀδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τῦ ὀξέως μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν καὶ βοηθείας τῆς Ιουδαίων σωτηρίας παραχομένυ. καὶ Πετρωνίῳ μὲν ὕτως μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διεφεύχθη ῥαδίως ὁ κίνδυνος τῦ θανεῖν.

ΚΕΦ. Θ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, δι' Ασιναῖον καὶ Ανιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δὲ καὶ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας Ιουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ

"ram, faciendo, iubeo te, qui temet iudicem constituisti, "quid tibi agendum sit, dispicere, cum irae meae onus "sustinebis, postquam in te exemplum edam, quod et prae-"sentes et posteros moneat, non negligenda esse impera-"toris mandata.

9. Has quidem literas scribit ad Petronium: eas tamen, dum in viuis esset Caesar, non accepit Petronius, retardata eousque perferentibus nauigatione, vt aliae literae, quibus mortem Caii intellexerit, prius ad manus eius venerint. Deus vtique haud immemor futurus erat periculorum, quae adierat Petronius in Iudaeorum gratiam Deique honorem. sed cum Caium e medio sustulisset, illi infensus, quod cultum diuinum sibimet arrogare fuerit ausus, Petronio mercedem persoluere annituntur omnes tam Romae quam per vniuersum imperium, praecipue vero quotquot e senatoribus maxima erant dignitate, quod in eos iram suam effuderit Caius. Et ille quidem moritur non multo postquam ad Petronium literas scripserat, mortem ei denunciantes. Causam autem, propter quam sublatus est Caius, et quemadmodum instructae erant in eum insidiae, in sequentibus narrabo. Ad Petronium autem primum perlatae sunt literae Caii mortem significantes, et non multo post ei redditae sunt istae, quibus semet sua manu interimere iubebatur. simulque laetatus est, quod ita euenerit, vt Caius mortem oppeteret, Deique admiratus est prouidentiam, quod nulla interposita mora confestim ei praemium dederit pro honore a se templo habito, et auxilio Iudaeis lato. Et ita quidem Petronius e mortis periculo ipsi non praeuiso facile euasit.

CAP. IX.

Quaenam Iudaeis apud Babylonem acciderint, ex factis Asinaei et Anilaei fratrum.

CÆterum sub id tempus Iudaeis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam habitantibus, grauis incidit cala-

ἀδεμιᾶς ἤστινος ἐλάσσων, Φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσος οὐχ ἰσοῤῥημένος πρότερον. περὶ ὧν δὴ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. Νεαρδὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρῆσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων ἀναπλέων. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε τῇ Εὐφράτῃ πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ Νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμῷ περῤῥέουν. ὅθεν Ιουδαῖοι, τῇ Φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, τό, τε δίδραχμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν, ὃ ἑκάστοις πάτριον ταύτη κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐχρῶντο δὲ ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Ιεροσολύμων ἀνεπέμπετο ἡ καρὸς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὴν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελὴς ἐκείνοις τῆς Βαβυλωνίας. καὶ ἦσαν γὰρ Ασιναῖος καὶ Ανιλαῖος, Νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτὼ, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἐσῶν μαθήσει ποιήσεως· οὐκ ὄντος ἀπρεπῆς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὥστε τὼς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεσὼς, παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν, βραδυτῆτα ἐπικαλέσας τῆς ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τὴν δικαίωσιν λογιζόμενοι, κατασπάσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἦν ἐπὶ τῆς οἰκίας Φυλασσόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον, διάῤῥηξιν μὲν ποταμῶν ποιούμενον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς παρεχὸν πεφυκὸς, καὶ χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἀποτίθοιντο. συνήεσάν τε ὡς αὐτὼς τῶν νέων οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις Φραγνύντες στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι. προελθόντες γὰρ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τὼς νέμοντας Φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῶν βοσκημάτων, ἢ ἀρκῶσα ἐπιτροφὴ γίνοιτ' ἄν, προσιθέντες φιλίαν τε πειθομένοις, καὶ ἄμυναν τῶν ἀλλαχόθεν ποθὲν πολε-

mitas, et alia quacunque non minor; multaque facta est illorum caedes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Nearda vrbs est Babyloniae, et ex se populosa, et fertilem amplamque regionem possidens, quae cum aliis plurimis bonis etiam hominibus abundat: ad haec non patet hostium assultibus, vndique Euphrate et firmis muris circumdata. porro et Nisibis vrbs intra fluminis eiusdem ambitum posita est. Quapropter Iudaei freti locorum natura, et didrachmum, quod a singulis Iudaeis Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, caeteramque votivam pecuniam. illis enim vrbibus tanquam communi aerario vtebantur: et inde Hierosolyma suo tempore transmissa erat pecunia, multaque hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus tum vectigalis erat Babylonia. Etenim ex illis Iudaeis erant Asinaeus et Anilaeus, origine quidem Neardenses, fratres vero germani. atque illis mater, nam patre erant orbati, id negotii dedit, vt velorum conficiendorum artem addiscerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, vt etiam viri lanificia exercerent. His quadam die magister, qui operibus praeerat, apud quem etiam artem didicerant, obiecit, quod tardiuscule venerant, eosque verberibus multauit. Illi vero castigationem sibi contumeliae esse existimantes, cum arma omnia, quae in ea domo adseruabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, vbi fluuii diuortium est, et magna esse solebat pascuorum copia et vbertas fructuum, qui in hyemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluxit iuuenum quisque egentissimus: quos cum armis instruxissent, et pro ducibus se gerebant, et haud aegre fiebat, quin illis maleficiorum auctores et principes se praeberent. cum enim facti essent inexpugnabiles, et arcem sibi construxissent, ad pastores e suis dimittebant, qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adiicientes, se amicos illis futuros, qui morem gererent, et ab hostibus, vndecunque ingruerent, defensuros; sin imperata detrectarent,

μίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθῶσιν. οἱ δὲ, ἐ γὰρ ἦν ἕτερα παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠρῴωντο, καὶ τῶν προβάτων ἔσελλον ὁπόσα κελευσθεῖεν. ὥστε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βυλεύσειαν ἐκ τῆ ὀξέως ἐλαύνοντες κακυργεῖν· θεράπευέν τε αὐτὺς ἤρητο πᾶς προσυγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πειρασομένοις. ὥστε ἤδη προὔκοπτε λόγος περὶ αὐτῶν κἀπὶ τῶν Πάρθων βασιλέως.

β'. Ο δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατεάπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βυληθεὶς ἐπιφυομένυς κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀνασῆναι, συλλέξας σρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖσον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν πρὸς αὐτὺς, φθῆναι θέλων προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκευάζων τὸν σρατόν. παρακαθίσας δὲ τὸ ἕλος, ἡσύχαζεν· καὶ κατὰ τὴν ἐπιῶσαν, ἣν δὲ σάββατον ἀργίας παντὸς χρήματος Ιυδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἐ τολμήσειν ἀντισατήσειν αὐτῷ τὺς πολεμίυς, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένυς, κατὰ βραχὺ προσῄει χεῖζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίπτωσιν. Ασιναῖος δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς, "ἄνδρες, "φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν, ἐ φορβάδων, "ἀλλ' οἷος γένοιτο ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων· ἐπεὶ καί "τινος ἀναχρήσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν, δέδια, μὴ ἐληλύ-"θασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι περισάντες. ἀλλὰ τὶς προσίτω "κατόπτης, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεσηκότων ποιη-"σόμενος. εἰ δὲ ἐπὶ ψευδέσι μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα." καὶ ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες προσκοπεῦντες τὸ γινόμενον. καὶ ἦ τάχος παρελθόντες, "καὶ ἔτε αὐτὸς ψεύδη "σαφὴς εἰκασὴς εἶναι τῶν πρασσομένων τοῖς πολεμίοις, ἔτε "ἐκεῖνοι πλειόνως ἐπιτρέψειν ἤμελλον ἡμῖν ὑβρίειν. περιει-"λήμμεθα δόλῳ, μηδὲν βοσκημάτων διαφέροντες, τοσῆσδε "ἵππυ πλῆθος ἐπελαυνύσης ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμέ-"νοις, διὰ τὸ κατείργεσθαι παραγορεύσει τῶν πατρώων εἰς "τὸ ἀρύειν." Ασιναῖος δὲ ἐκ ἄρα γνώμη τοῦ κατασκόπυ

greges mactaturos. Illi vero, nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere, mandatis obsequuti sunt, et oues, quotquot poscerent, mittendas curabant. Quo factum est, vt vires eorum augerentur, et potestatem haberent patrandi, quodcunque illis, ex improuiso alios adortis, allubesceret: atque adeo nemo illis obuiam factus officiis eos demereri non studebat, congressurisque terrorem iniiciebant. ita vt fermo de illis increbresceret et ad Parthorum regem perueniret.

2. Satrapa autem Babyloniae, postquam haec intellexerat, eos ipso in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius serperet et dimanaret: collectoque quantum poterat e Parthis ac Babyloniis exercitu, versus eos cursu incitato ire contendit, eo animo, vt repentina facta impressione eos adoriretur, priusquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Cum autem iuxta paludem quandam assedisset, quietem agebat: atque postridie, erat autem Sabbatum, quo Iudaei ab omni opere feriantur, ratus non ausurum hostem sibi congredi, sed absque pugna captos vinctosque se abducturum, lento gressu procedebat, vt in eos ex improuiso impetum faceret. Sed Asinaeus, cum forte positis prope se armis cum sociis in otio desideret, "Viri, inquit, tinnitus equorum ad aures allapsus est, "non qualis est in pascuis agentium, sed qui sessorem ter"go vehant; et quoniam fraenorum etiam sonitum me au"dire persuasum habeam, vereor, ne hostes nos circumue"nientes aggrediantur. verum procurrat aliquis speculatum, "qui nobis quid immineat certo renunciet, atque vtinam "falsa reperiantur quae diximus." Ac ille quidem ista loquutus est. et mox certi homines spectatum ibant, quid factum esset: celeriterque regressi, "neque te, inquiunt, "coniectura fallit de iis, quae moliuntur hostes, neque illi "amplius passuri sunt, vt nos maleficia impune committe"remus. ex insidiis circumuenti sumus, pecorum ad instar "mactandi, tanta equitum multitudine in nos incursante, "manus a pugna abstinentes, quod ex legis patriae inter"dicto necessitate adacti simus ad quiescendum." Caeterum

κρίνειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τοῦ ἐπ' ἀπράκτοις τελευτῶντας εὐφραίνειν τὰς πολεμίας, τὸ ἀλκῆς δεραξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἐνεπεπτώκει, παρανομεῖν τιμωρίαν ἀπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, τῆς ἐπὶ τὰ ὅμοια ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλὰς κτείναντες αὐτῶν, διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται τὸ λοιπόν.

γ'. Ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων· καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, "ὅτι βασιλεὺς Ἀρτάβανος, καίπερ ἠδικημένος ὑφ' "ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτὸ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσοσι "τὴν καθ' αὑτὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, "ἀπέσειλέ με δεξιάν τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν "ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ἐπὶ φιλίᾳ προσχω"ρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλῳ τε καὶ ἀπάτῃ χωρίς· δῶρά τε δώ"σειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς τῇ νῦν ὕσῃ ἀρε"τῇ μελλήσει δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν." Ἀσιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδὸς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἀνιλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὁπόσα πορίσαι ἦν. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. Ἀρτάβανος δὲ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ἀνιλαῖον καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ἀσιναῖον ἐφυσεχηκότα. ἐπεὶ δὲ συνθάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν, ὅδε τάς τε πατρῴους θεὰς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτὸς, πίσει τῇ αὐτῷ προσκεχωρηκότας· καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ᾧ γὰρ ἂν ψαύσαντό τις δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως γενομένης· ἀδὲ πιστεύειν ἐνδοιάσειεν, εἰ τοιάσδε ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, παρὰ τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν,

Asinaeus non vtique ex speculatoris sententia, quid fieri oporteret, decernebat, sed aequius esse ratus, vt, sumtis animis ex necessitate, in quam inciderat, legem violarent, dum iniuriam vlciscantur, etiam si mori certum est, quam vt nihil agendo morientes hostem morte sua exhilararent, et ipse arma corripit, eamque illis, qui secum erant, audaciam iniiciebat, vt pari cum fortitudine sese gererent. pugnam itaque ineunt cum hostibus, multisque caesis, quod cum contemtu eorum venerant, quasi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam coniiciunt.

3. Parthorum autem rex, vbi de pugna illa certi aliquid fama acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi et alloquendi desiderio tenebatur; misitque ad eos fidelissimum e satellitibus suis, qui diceret: "regem Artabanum, quamuis a vobis iniuria affectum, vt qui in regnum eius inuaseritis, virtuti tamen vestrae iram suam condonare, meque misisse dextram vobis fidemque daturum, ab ipso concedi, vt ab omni periculo immunes iter faciatis, quod magnopere vellet vos amicitiae ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metuentes: immo et dona vobis polliceri, et honorem, qui ex illius potentia multum vobis conferet ad praesentis virtutis incremen-tum." Tum Asinaeus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilaeum misit cum eiusmodi muneribus, quae penes ipsum erant. Et ille quidem recta ibat, et facile ad regem admissus est. Artabanus autem, cum videret Anilaeum solum ad se accedere, eum interrogabat, quid causae fuerit, quod Asinaeus non simul aduenerit. Cum autem audiret illum prae metu se intra palustria continere, patrios Deos testabatur, se nihil eos laesum ire, qui sese eius fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos conuenientibus. nemo enim fraudem adhibet, vbi dextra ab eo data fuerit; nec est, vt quisquam, cui iniecta erat aliqua iniuriae suspicio, de fide dubitet, qui istud auctoramentum acceperit. Et Artabanus quidem,

ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ανιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς χρήζων ἐνσόμισμα τῇ ἀρετῇ τῶν Ιουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνου σατραπειῶν, ἐν ἀποσάσει τε ὄσων καὶ διανοίᾳ τοῦ ἀποσησομένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ, μὴ καὶ περιεχομένου πολέμῳ τῷ ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεσηκότων, αὐξηθῶσιν ἐπὶ μέγα οἱ περὶ τὸν Ασιναῖον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοι γε συσήσαντες ἐπ' ἀκροάσει τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τάτε γε ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως ὀ διαμάρτοιεν.

δ'. Ο μὲν δὴ, ταῦτα διανοηθεὶς, ἐκπέμπει τὸν Ανιλαῖον. ὁ δὲ Ανιλαῖος πιθανὸς ἦν τῷ ἀδελφῷ, τήν τε ἄλλην προθυμίαν διηγούμενος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγενημένον· ὥσε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Αρτάβανον. ὁ δὲ ἡδονῇ αὐτὸς δέχεται παραγενομένους, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ασιναῖον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψύχου, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύν τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δεῖναι καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς ἡδὲν κρίνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα παραθέσει παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. παρά τε πότου δεκανὸς τὸν Ασιναῖον Αβδαγάσῃ τῶν αὐτῷ στρατοπεδαρχῶν, τό, τε ὄνομα διασαφεῖ, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν, ἣ χρῶτο εἰς πόλεμον. τοῦ δὲ Αβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι, κτείναντα αὐτὸν ποινὴν ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν Παρθυαίων ἀρχὴν, "ἀλλ' οὐκ ἄν, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, συγ-"χώρημα δίδοιην ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, "καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς "γενέσθαι σπουδάσας. εἰ δὲ ἀνὴρ τυγχάνεις, τὰ πολέμια "ἀγαθὸς, μηδὲν ἐπιορκίας χρήζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων "ἐκδίκει τὴν ἀρχὴν περιϋβρισμένην· ἐπαναχωροῦντι γοῦν "ἐπιθέμενος περιγίνῃ κράτει τῷ περὶ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας "τῆς ἐμῆς." ἔωθεν δὲ μεταπαλέσας τὸν Ασιναῖον, "ὥρα "σοι, φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ἐπὶ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλεισ-"σι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρεθίσειας, ἐπιχειρεῖν

cum iſta feciſſet, dimittit Anilaeum, perſuaſurum fratri, vt cum eo reuerſuro ad regem veniret. Iſta autem agebat rex, volens fratrum Iudaeorum virtute veluti fraeno coërcere eius ſatrapias, ne amicitiam cum eo et ſocietatem violent, vt quae tum in eo eſſent, vt deficerent, et forſan ad defectionem magis adhuc animis propenderent, ſi in illos expeditionem ſuſcepturus eſſet. Verebatur enim, ne, dum ille in bello eo occuparetur, quo defectores in poteſtatem ſuam redigeret, Aſinaeus et Babylonii magnum virium incrementum caperent, aut bellum conflaturi, cum de iſtis audiuerint, aut, ſi hoc facere nequeant, opportunitatem captaturi vicina omnia latius depopulandi.

4. Et is quidem, cum in eiuſmodi mente et cogitatione verſaretur, Anilaeum dimittit. Anilaeus autem perſuaſit fratri, et regis voluntatem erga eos et ſtudium prolixe commemorans, fidemque iureiurando datam: ac proinde ad Artabanum properabant. Ille vero, vbi eo peruenerunt, laete admodum eos excipit, ſimulque mirabatur Aſinaeum, quod tam magno animo res gereret, cum cerneret ipſum videri ſtatura valde puſillum, primoque adſpectu facere, vt contemtui eſſet iis, qui eum conuenirent, ac ſi eum pro nihilo ducerent; porroque ad amicos aiebat, quod animum prae ſe tulerit, longe corpore, ſi ei conferatur, maiorem. cumque inter bibendum eum oſtenderet Abdagaſi, vni e praetorianis praefectis, et qui vir eſſet ei indicabat, et quam ſtrenue in acie dimicaret; Abdagaſe autem poſtulante, vt ei concederetur illum interficere, atque adeo poenas tot iniuriarum ab eo repetere, quas Parthorum imperio intulerat; "atqui non eſt, inquit rex, vt "hoc permittam in virum, qui meae fidei ſe credidit, "praeſertim cum dextram ei miſerim, operamque dederim, "vt iureiurando adhibito ei fidem facerem. Quod ſi vir ſis "belli ſciens fortiſque, nihil opus eſt, vt meo periurio vta"ris ad iniurias Parthorum imperio illatas vlciſcendas: re"vertentem itaque adortus, eum viribus tuis per me licet "opprimas, dum tuum mihi lateat conſilium." Mane deinde accito Aſinaeo, "Tempus tibi eſt, inquit, ad tuos con"cedere, o iuuenis, etiam ne plures e ducibus meis, qui me-

"σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. παραπατα-
"θήκην δὲ σοὶ δίδωμι τὴν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλήστευτόν τε,
"καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῶν σῶν Φρουτίδων. ἄξιον
"δὲ μοὶ τυγχάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπίκλητον σοὶ παραχώμε-
"νος τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κύφοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς
"σωτηρίαν ἀνακειμένοις." ταῦτα εἰπὼν καὶ δῶρα δοὺς, ὁπη-
νίκα ἐκπέμπει τὸν Ασιναῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν παραγενό-
μενος, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα πρότερον ὠχύρω,
μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει, καὶ οἷος οὐκ ἄλλος τῶν πρό-
τερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἅψασθαι πραγμάτων ἐν τολ-
μῇ γεγονότων. Παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύ-
τῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ ἐδόκει καὶ τῆς
κατ' αὐτὸν ἥσσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων προϊοῦσα τιμή.
ἦν δὲ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει· πάντά τε ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς
Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, προὔκοπτέ τε
αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπὶ ἔτη πεντεκαίδεκα.

ε'. Ακμαζόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς
ἐπικαταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιᾶσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν
ἀρετὴν, ἣ προὔκοψαν ἐπὶ μέγα δυνάμεως, ἐκτρέπουσιν εἰς
ὕβριν ἐπὶ παραβάσει τῶν πατρίων ὑπὸ ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδο-
νῆς ἐμπεσόντες. τῶν Πάρθων τινὶ, στρατηγὸς δὲ ἀφίκετο
τῶν ταύτῃ χωρίων, ὧδε καὶ εἴπετο γαμετὴ, τά τε ἄλλα
καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι προειληφυῖα πασῶν, καὶ μείζονα ῥο-
πὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ταύ-
της εἴτε ἀκοῇ τῆς εὐπρεπείας ἐκμαθὼν, εἴτε καὶ ἄλλως
αὐτόπτης γενόμενος Ανιλαῖος, ὁ τοῦ Ασιναίου ἀδελφὸς,
ἐρασής τ' ἐγεγόνει καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλ-
λως ἐλπίζειν ἐκπράσσεσθαι τὴν σύνοδον τῆς γυναικὸς, μὴ
τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ παραλαβὼν, τὸ δὲ ὑπὸ
τοῦ δυσαντίλεκτον κρίνειν τὴν ἐπιθυμίαν. ἅμα τε οὖν πο-
λέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ ἐκεχειροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτου
γενομένης πεσόντος, ἀνηρημένου ἀλοῦσα ἐγεγάμητο ἐρασῇ.
ὃ μὴν δίκα γε μεγάλων δυσυχιῶν Ανιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ
καὶ Ασιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν

"cum ſunt, ad te occidendum irritentur, me ignaro nec "opinante. Tuae autem fidei committo terram Babylo- "niam, vt eam tua cura tutam a latrociniis et illaeſam cu "ſtodias. Æquum autem eſt, vt te mihi benignum habeam, "qui fidem meam tibi inuiolatam praeſtiti, cum non de re- "bus leuiculis ageretur, ſed quae ad ſalutem tuam ſpecta- "bant et incolumitatem." Cum iſta dixiſſet et Aſinaeum muneribus auxiſſet, ſine mora ad ſuos eum dimittit. Ille vero domum reuerſus, caſtella partim noua condidit, partim vetera munitionibus firmauit: breuique eo potentiae creuit, quantam alius ante ſe nemo adeptus eſt, qui ex huiuſmodi initiis rerum gubernaculo ſe admouere auſus eſt. Parthorum etiam duces, qui in vicinas prouincias mittebantur, eum colebant et obſeruabant: nam parua res meritiſque ſuis leuior illis viſus eſt honos, quem a Babyloniis habuit. Erat autem in auctoritate magna et poteſtate, iamque omnia in Meſopotamia negotia ab illius nutu pendebant et arbitrio, eiuſque felicitas per annos quindecim indies magis magiſque augebatur.

5. Caeterum cum bonis omnibus florerent affluerentque, eis adhaerere coepit mali labes ex huiuſmodi cauſa, poſtquam a virtute deſciuerant, qua in tantam prouecti ſunt potentiam, eamque in contumeliam verterant, a patriis moribus lapſi in voluptatum cupiditates. Cum forte veniret ad vicinam regionem adminiſtrandam Parthorum quidam dux, quem comitata eſt etiam vxor, quae et caeteris dotibus laudes aliis praeripuerat omnibus, praecipueque mirabili formae elegantia, quae ad hoc efficiendum maximo erat momento, eius, ſiue quod aliquid de pulchritudine illius fama acceperat, ſiue oculos in eam coniecerat, amator ſimul et hoſtis exſtitit Aſinaei frater Anilaeus, partim quidem quod nulla ei ſupereſſet ſpes potiundi muliere, niſi eam quaſi vi captam in poteſtatem ſuam redigeret, partim vero quod cupiditati ſuae ſe reſiſtere non poſſe crediderit. Simul itaque ac maritus hoſtis illis declaratus fuiſſet, et pugna inita acie cecidiſſet, occiſi vxor captiua nupta erat amatori ſuo. non tamen ſine magnis calamitatibus, et ipſi Anilaeo et Aſinaeo importatis, in domum illorum ingreſſa eſt mulier,

τινι μεγάλῳ κακῷ, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὰνδρὸς τεθνηκότος αἰχμάλωτος ἤγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν· ἐπιχώριον δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ἐστιν ἐπί τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴδια ἐπὶ ξένης συνεπάγεσθαι· περιστέλλουσα, καὶ ταύτῃ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῶν θρησκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ δὲ ἀποδειχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι, καὶ μεθ' οἵων τοιούτων ἐπὶ τὸν πρότερον ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτούς· καὶ τῶν ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον, ὡς ἀδαμῶς πράσσοι Ἑβραϊκὰ, ἀδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένος ἀλλόφυλον, καὶ παραβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὴν ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολέσειε τὴν ἀρχὴν τῶν εὐπρεπῶν, καὶ τὴν εἰς νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δὲ ἀδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῶν τὸν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε· καὶ ὃς κτεινόμενος συνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτείναντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπῄρατο αὐτῷ τε Ανιλαίῳ καὶ Ασιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γενέσθαι τελευτήν, τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι παρανομιῶν γεγονόσι, τοῖς δὲ, ὅτι μὴ βοηθοῖεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις· οἱ δὲ ἐβαρύνοντο μὲν, ἠνείχοντο δὲ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ συνελθόντες· ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἀπεῴνηται τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις τιμωμένων, οὐκ ἔτι ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τῷ Ανιλαίῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ἐπὶ τὸν Ασιναῖον ἐλθόντες καὶ πλείονες ἤδη κατεβόων τοῦ Ανιλαίου, Φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ νῦν γε ἐπιστροφὴν ποιεῖσθαι τῶν γεγενότος, πρὶν ἢ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις γενέσθαι εἰς ὄλεθρον ἀνάκλησιν· τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες ὃ μετ' αὐτῶν, ὅτι αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν ἣν ἐπι-

sed cum magno illorum malo ex huiusmodi causa. Postquam enim, viro priore mortuo, captiua duceretur, simulacra deorum sibi maritoque suo gentilitia (moris enim est omnibus in illa regione et domi habere numina, secumque, cum peregre irent, gestare) occultabat, atque ita patria consuetudine secum asportabat. et primo quidem ea clam omnibus colebat: cum autem facta esset vxor, suo pristino more, iisdemque quibus sub priore marito assueuerat ritibus, Deos venerata est. Tunc socii eorum, quos maximi faciebant, leuiter eum primo reprehendebant, quod nequaquam ex institutis Hebraicis conueniente rque illorum legibus ageret, in vxorem accipiendo mulierem alienigenam, et quae sacrificiorum cultusque religiosi ritus illis accurate praescriptos violaret. Videndum itaque, ne, dum nimium concedat corporis voluptati, a principatu excidat formae causa, et a potestate, quae iam Dei auspiciis eousque processerat. Postquam vero nihil proficiebant, acciditque, vt quidam e suis, quem maximi faciebant, interficeretur, quod paulo liberius loquutus fuerit, (qui et ipse moriens ex suo in leges amore precatus est Deum, vt vice interfectoris poenas penderent Asinaeus ipse et Anilaeus, cunctique socii simili ab hostibus morte plecterentur, quod illi quidem scelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti, dum leges vindicatum iret) graui dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, vtpote sibimet conscii, quod in vniuersum illorum virtuti praesentem acceptam deberent felicitatem. Cum autem audirent de cultu deorum, quos Parthi venerantur, contumeliam Anilaei in legem suam haud amplius tolerandam esse rati, factoque plurium concursu ad Asinaeum, vociferabantur in Anilaeum, dicentes, oportere eum, si prius parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere et emendare, antequam contigerit, vt et ipse et alii omnes peccati istius poenas sua pernicie luant; atque exprobrantes ei nuptias cum muliere alienigena, neque ex illorum consuetudine neque receptis patriae legibus congruenter factas, cultum-

τηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει τῇ Θεῷ τῇ αὐτοῖς σεβασμίᾳ πράσσεσθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τὴν ἁμαρτάδα τῇ ἀδελφῇ μεγάλων αἰτίαν ὔσαν κακῶν, καὶ ἐσομένην, ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γε εὐνοίᾳ τῇ συγγενῆς κωμένος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακῆ τῆς ἐπιθυμίας νικωμένῃ. ἐπεὶ δὲ πλείης τε ὁσημέραι συνεσέφοντο, καὶ πλείης ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τηνικαῦτα δὴ φησὶ περὶ αὐτῶν πρὸς Ανιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γεγονόσιν ἐπιτιμῶν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τὰς συγγενεῖς. ἐπράσσετο δὲ ἀδὲν ἐκ τῶν λόγων. καὶ ἡ γυνὴ δὲ αἰσθανομένη μὲν τῇ θρῇ τῇ κατέχοντος τὰς λαὰς δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα δὲ περὶ τῇ Ανιλαίᾳ, μὴ καί τι πάθοι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τῷ Λσιναίῳ δῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθιεᾷ τὸν ἄνθρωπον, ἀδεής τε ἦν ἐπὶ κριτῇ τῶν περὶ αὐτὴν πραχθησομένων τῷ ἐραστῇ γενομένῳ.

ς'. Ανιλαῖος δὲ, καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς Μιθραδάτε κώμας, ἀνδρὸς πρώτε ἐν τῇ Παρθυηνῇ, καὶ βασιλέως Λρταβάνε τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, διὰ λείας τε ἦγεν αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ προσλήψει τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. Μιθραδάτης δὲ, ἐτύγχανε γὰρ τῇδε ὤν, ἐπεὶ ἀκούει τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων, ὁπότε μὴ προάξαντος ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπεριδὼν, ἱππέας συναγαγὼν πλείστης ὅσης ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τὰς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν Ανιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτῇ καταφρόνων ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ἐπιούσῃ μαχησόμενος διὰ τὸ εἶναι Σάββατον ἡμέραν τοῖς Ιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένην. Ανιλαῖος δὲ ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς Σύρε ἀλλοφύλε ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα Μιθραδάτης ἤμελλε δαινυσθαι, δειπνοποιησάμενος καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τῶν ποιμένων χρῆσθαι τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν. καὶ

que deorum, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere, fatagit. Ille autem et ipſe probe nouit, fratris peccatum magnorum malorum cauſam exſtitiſſe, porroque futurum eſſe; veruntamen tolerabat, benevolentiae cedens ex cognatione ortae, eique ignoſcens, quod mala cupiditate ſe fortiori teneretur. Sed cum plurium indies concurſus ad eum fieret, maioreſque ederentur clamores, tunc demum de iſtis Anilaeum alloquitur, et de anteactis eum obiurgans, iubenſque, vt in poſterum ita facere deſinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum eſt. Mulier autem ſentiens ſui cauſa tumultuari populum, et verita, ne Anilaeo propter amorem ſui durius aliquid accideret, veneno, quod Aſinaeo in cibis miſcuerat, hominem ſuſtulit: nec quidquam metuebat ex iis, quae perpetrauerat, quod iudicem habitura eſſet virum ipſam perdite amantem.

6. Caeterum Anilaeus, cum imperium iam ſolus ſuſcepiſſet, exercitum educit in vicos Mithradatis, viri apud Parthos primarii, et qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat: eoſque magna praeda abacta populatus eſt. et magna quidem pecuniae et mancipiorum vis in illis reperta eſt, multaque pecora et alia quamplurima, quae ea habentibus vitam faciunt beatiorem. Mithradates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens, quod Anilaeus, quem non ante laceſſiuerat, ipſum iniuria afficere coeperit, ſuamque in praeſenti dignitatem inſuper habuerit, poſtquam tantum equitatus, quantum poterat, collegiſſet, et ex omnibus eos, qui aetate florerent, Anilaeo obuiam ibat, quaſi cum eo acie congreſſurus. Cumque ad vicum quendam e ſuis peruenisſet, illic ſe continuit et quieſcebat, quaſi poſtridie pugnam initurus, vtpote Sabbati die, quem fauſtum in otio agunt Iudaei. Anilaeus autem cum iſta reſciuiſſet ex homine alienigena, Syro genere, alterius vici incola, qui et alia diligenter ei narrabat, et locum, vbi Mithradates cum ſuis epulaturus eſſet, ſumta tempeſtiue coena, nocte iter faciebat, eo animo, vt Parthos omnium, quae agerentur, ignaros

περὶ Φυλακὴν τετάρτην ἐπιπεσὼν, τὰς μὲν ἔτι κοιμωμένας ἀναιρεῖ, τὰς δὲ εἰς Φυγὴν τρέπει. Μιθραδάτην δὲ ζωγρίᾳ λαβὼν, ἦγεν ὡς αὐτὸν ἐπὶ ὄνον γυμνὸν ἀναθέμενος, ἅπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ Παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς τὴν ὕλην μετὰ τοιούτου ὁρίσματος, καὶ κελευόντων τῶν Φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθραδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς σπεύδων αὐτὸς ἐναντία· "μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν "ἄνδρα γένους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ Παρθυαίοις, "καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμε"νον. νῦν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμένα· καὶ γὰρ "εἴπερ ὕβρισαι Μιθραδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρίᾳ τῆς ψυ"χῆς εὐεξετούμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε "παρασχοῦσι. παθόντος δέ τι ἀνήκεστον, ἐκ ἀτρεμήσειν "βασιλέα, μὴ οὐ μεγάλην σφαγὴν Ιουδαίων τῶν ἐν Βα"βυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, διά "τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀναιτιον εἶναι ἂν "αὐτοῖς, πταίσματός τινος γενομένου, τῇ κατ' ἐκείνους "ἀκμῇ πληθύι χρώμενον." καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν· ἀφίεταί τε Μιθραδάτης. ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ, εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεσθαι τὰς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν περιορώμενος, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετὰ αἰχμαλωσίας ὑπὸ Ιουδαίων ἀνδρῶν γενομένης. "καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρε"τὴν, ἣ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἣ μὴν παρα"λυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ἐπὶ γάμῳ κοινωνίας." ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς, μὴ παραλύοιτο αὐτῷ τῶν γάμων, ἄκων μὲν καὶ μὴ βυλόμενος συνάγει γοῦν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, ἐκ ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ Ιουδαίων περιωθοῖτο ἀντιπολεμούντων.

ζ'. Ανιλαῖος δὲ, ὡς μανθάνει προσελαύνοντα δυνάμει

adoriretur: et circa quartam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interficit, alios vero in fugam vertit. Mithradatem autem ipsum cum viuum cepisset, secum abducebat, nudum asino impositum, quae apud Parthos grauissima habetur contumelia. Cumque in syluam tali proposito eum perduxisset, iuberentque amici, vt Mithradatem occideret, ille ad diuersa contendens eos perdocebat: "nequaquam e re sua esse, vt Mithradatem occiderent, vt "qui primae esset dignitatis inter Parthos, maiorique in ho-"nore, quod ex nuptiis arctiori necessitudine cum rege con-"iungeretur. nunc enim toleratu haud difficilia esse, quae "fecerant, et licet contumelia affectus fuerit Mithradates, "quod tamen vitam conseruatam vobis acceptam debuerit, "non obliturum esse gratiam illis referre, qui huiusmodi "beneficium ei dederint. Sin vero malorum grauissimum "patietur, non conquiescet rex, donec magnam Iudaeo-"rum in Babylonia stragem ediderit, quibus sane vt par-"ceretur bene se haberet, tam quod consanguinei sint, tam, "quod nullum erit vobis refugium, si res male cecideriut, "cum ille iuuenum illorum plerosque in suam potestatem "redegerit." Et cum ille quidem ista cogitasset et in concione loquutus esset, suis ea persuadebat; atque ita dimissus est Mithradates. Ipsum vero inde egressum conuiciis excipiebat vxor, quod noluerit, cum et regis gener esset, atque adeo spretus et contemtus, eos persequi, qui iniurias ei fecerant et contumelias, sed contentus incolumitatis sorte viuere maluerit, etiam postquam a Iudaeis ductus fuerat captiuus. "Et nunc, inquit, aut forti animo regredere, "aut per deos patrios iuro, me nuptiarum tecum societatem "diremturam esse." Ille vero iterum (partim quod aegre ferret quotidianum opprobrium, partim quod veritus esset mulieris animum elatum, ne cum eo diuortium faceret) copias, non sponte quidem neque volens, quantas potuit maximas, coëgit, et contra hostem proficiscitur, non ferendam putans salutem sibi concessam, si, cum Parthus esset, repulsam tulerit a Iudaeis aduersus eum bellum gerentibus.

7. Anilaeus autem, audito Mithradatem in eo esse, vt

πολλῇ τὸν Μιθραδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ Φθάσας ὑπαντιάζειν τοῖς πολεμίοις, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοια πράξειν τοὺς πολεμίους, καὶ τήν τε τόλμησιν καὶ εἰωθόσι θαῤῥεῖν παρατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεστρατεύσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσῆσαν δὲ αὐτοῖς εἰς τετάρτης ἐνενήκοντα, καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γενομένης, καὶ μεσημβρίας ὔσης, τότε περιῆν τε τὸ δίψος, καὶ Μιθραδάτης ἐπιφανεὶς προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ἀπορίᾳ τοῦ πιεῖν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῶν περὶ τὸν Ανιλαῖον αἰσχρὰ, διὰ τὸ ἀπηγορευκότας ἀναφανδὸν προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ανιλαῖος δὲ καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν ἦν σωεστηκὸς ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθραδάτῃ παρεσχηκότες. Ανιλαίῳ δὲ προσῆσαν πλῆθος ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν ποιησάμενοι, ῥᾳστώνης χάριτι τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀντανίσωμα τὴν τούτων πρόσοδον γενέσθαι πλήθους τῶν ἀπολωλότων. οὐ μὴν ὁμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἀ μὴν ἀλλὰ καὶ τύτοις ἐπιφοιτᾷ ταῖς κώμαις τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάσατά τε ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς Ανιλαίᾳ ὕβρεως. καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ Νεαρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ιουδαίους Ανιλαῖον ἐξαιτήμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τῦτον τὸν λόγον, ὑδὲ γὰρ βουλομένοις ἔκδοτον παρασχεῖν δυνατὸν ἦν, τὴν εἰρήνην περικαλῦντο· οἱ δὲ καὐτοὶ χρῄζειν ἔλεγον τῶν ἐπὶ τῆς εἰρήνης συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν Ανιλαῖον. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, κατοπτίας αὐτοῖς γενομένης, μαθόντες τὸ χωρίον, ἐν ᾧ ἱδρυμένος Ανιλαῖος ἦν, ἐπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύσοις, καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένοις, κτείνουσιν ἁδεῶς πάντας, ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

magnam militum vim contra ipsum duceret, inglorium ratus intra paluſtria ſe continere et non occupare illis obviam ire, ſimulque ex priori felicitate ſperans ſe hoſtes ſimiliter ac antea male multaturos, et audaciam ſuis audere iam aſſuetis non defuturam, copias eduxit. quin et multi praeter ſuum exercitum ei ſeſe adiunxerunt, quaſi res alienas praedatum iturí eſſent, primoque adſpectu terrorem hoſtibus rurſus iniecturi. At cum progreſſi eſſent vſque ad ſtadia nonaginta, facto itinere per loca arida ipſoque meridie, tunc eos et ſitis vrgebat, et Mithradates conſpectus in eos impreſſionem faciebat, potus inopia laborantes, et ob hoc ipſum et ſolis ardorem arma ferre non valentes. Itaque Anilaeus cum ſuis turpem in fugam vertitur, quod viribus defectis res eſſet cum integris, multaque facta eſt caedes, et plurima hominum millia ceciderunt. Anilaeus autem et quotquot circa eum erant fuga effuſiſſima in ſyluam ſe receperunt, facientes, vt Mithradates exſultaret gaudio ex victoria ab illis reportata. Caeterum ad Anilaeum confluxit ingens multitudo perditorum hominum, ſuam ſalutem parui pendentium, dummodo rerum aſperitate in praeſens leuentur, adeo vt incrementum, quod ex illis ceperit, occiſorum numerum adaequauerit: haud tamen conferendi erant cum iis, qui acie ceciderant, quod rudes eſſent et inexercitati. Veruntamen cum illis impreſſionem faciebat in Babyloniorum vicos; atque iſthic vi et violentia Anilaei magna facta eſt rerum omnium vaſtatio. Tum Babylonii, cum iis, qui bellum ſuſceperant, miſerunt Nearda ad Iudaeos, qui illic erant, Anilaeum ſibi tradi poſtulantes. Et cum dictis iſtis nollent auſcultare, (neque enim, ſi id maxime vellent, hominem dedere potuerunt) ad pacem ineundam eos inuitabant: atque illi ſe etiam deſiderare dicebant, vt de pace conuenirent, mittuntque vna cum Babyloniis certos homines, qui cum Anilaeo hac de re agerent. Tum Babylonii, poſtquam omnia perſpexiſſent, et qualis eſſet locus, in quo caſtra poſuerat Anilaeus, exploratum habuiſſent, eos crapula ſomnoque grauatos adorti, impune quotquot nacti ſunt ipſumque Anilaeum inter caeteros interficiunt.

η'. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγέντες τῆς Ανιλαίᾳ βαρύτητος· ἐπισόμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσει τῷ πρὸς Ιουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτία τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις παραγένοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπτοντο· καὶ τότε ἦν ἀπολωλότων τῶν περὶ τὸν Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τιθέμενοι τὴν ὕβριν τὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς Σελεύκειαν τῶν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, Σελεύκῃ κτίσαντος αὐτὴν τῷ Νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πλεῖστοι δὲ Ελληνες, ἔστι δὲ καὶ Σύρων ἐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ Ιουδαῖοι, καὶ ἐπὶ πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δὲ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καιναὶ μετοικήσεις ἐκ τῆς πόλεως· καὶ δι' αὐτὴν ἄφιξιν εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκδέχεται δὴ μείζων αὐτὰς συμφορὰ δι' αἰτίαν, ἣν ἀφηγήσομαι.

θ'. Σελευκέων τοῖς Ελλησι πρὸς τὰς Σύρας ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν τάσει καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρατοῦσιν οἱ Ελληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς Ιουδαίων γενομένων ἐταράσσοντο, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ιουδαίων πρὸς αὐτὰς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐντεταγμένων. καὶ οἱ Ελληνες περιωθούμενοι τῇ τάσει, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῦσαι ταὐτὸν λέγοντας Ιουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τῶν Σύρων τὰς αὐτῶν συνήθεις πρὸ τοῦ γεγονότας, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δὲ ἐπείθοντο ἄσμενοι. ἐγίνοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν πρασσόντων ἐπὶ διαλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἑνόων παρ' ἀλλήλοις παραχεῖν τὸ πρὸς Ιουδαίους ἔχθος· ἐπιπεσόντες τε αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ἐπι-

8. Babylonii autem graui Anilaei metu liberati, (illis enim obstabat, quo minus suum in Iudaeos odium effunderent, nam perpetuo fere inter eos dissidia erant ex legum diuersitate orta, et cuicunque parti forte animi creuerint, prior alteram iniuriis lacessebat) et tunc itaque occisis, qui cum Anilaeo erant, in Iudaeos impetum faciunt. Illi vero grauiter ferentes Babyloniorum iniurias, cum neque aliquid possent contra illos in acie, neque simul cum illis viuere sustinerent, migrabant Seleuciam, vrbem illius regionis praecipuam, a Seleuco Nicanoris filio conditam. eam autem habitant Macedonum multi, pluriniique Graeci: quin et Syri numero non pauci cum illis versantur. In illam itaque se recipiunt Iudaei, et per quinquennium nihil mali illis accidit. Sexto autem anno post priorem cladem, pestis in eos grassata est Babyloniae, et ex vrbe nouae factae sunt migrationes: et, quod in Seleuciam se contulerint, sane maior eos occupat calamitas, propter causam, quam memorabo.

9. Inter Graecos in Seleucia et Syros plerumque gliscebat seditio et discordia, ita tamen, vt Graeci superiores fuerint. Tunc itaque cum Iudaei, qui eo venerant, simul cum illis viuerent, orta est seditio, et Syri vincebant, quod ab illis starent Iudaei, viri, qui promte pericula adeunt, seque aliis ad bellum gerendum libenter adiungunt. Atque Graeci, ex seditione male habiti, cum cernerent se ex illa vna re priorem auctoritatem recuperaturos esse, si possent Iudaeos Syrosque dissociare, singuli cum Syris illis colloquuti sunt, quibuscum antea interceserat familiaritas, pacem et amicitiam facturos esse pollicentes. Illi vero libenter istis auscultabant. Post verba igitur aliquot vltro citroque habita, primariis ex vtraque parte viris de gratia ineunda agentibus, statim reconciliatio facta est. Cumque consensissent, vtrique non aliam certiorem amicitiae tesseram sibi inuicem daturos esse existimabant, quam vt Iudaeos communi odio prosequerentur: eosque ex improuiso aggressi supra quinquaginta hominum millia occidunt. atque omnes perierunt, praeter eos, qui amicorum aut vi-

χωρηθὲν αὐτοῖς ἔφυγον. τούτοις δὲ ἦν εἰς Κτησιφῶντα ἀποχώρησις, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτῷ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσύνθετα δὲ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆς τῷ βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφροντικότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων γένος τούς τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις ταὐτὸν ἔλεγον τοῖς Σελευκέσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς Ἰουδαίους. καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἴς τε τὰ Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν. ὀχυρότητι τῶν πόλεων πτώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικοῦσα. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ἰουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν. ...

cinorum misericordia euaserunt. Illi autem Ctesiphonta migrarunt, vrbem Graecam et Seleuciae in vicinia sitam, vbi rex quotannis hyemem agit, et impedimentorum eius pars magna reposita erat. Verum certam fidem stabilemque sedem non inuenerunt, Seleucensibus de honore regis minime solicitis. Etenim Iudaei omnes in eo loco terrore Babyloniorum et Seleucensium perculsi erant, quippe quod Syri vniuersi in ea regione conspirarint cum Seleucensibus ad bellum Iudaeis inferendum. vnde factum est, vt plerique Nearda ac Nisibin se receperint, in firmitate et munitionibus vrbium istarum securitatem suam reponentes: accedente, quod viri bellicosi vniuersi illic habitarint. Atque ea quidem, quae ad Iudaeos in Babylonia spectabant, huiusmodi erant.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.

α'. Ὡς Γάϊος Καῖσαρ, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Κασσίου Χαιρέᾳ, ἀνῃρέθη.

β'. Ὡς Κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ, βιαθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

γ'. Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ σὺν αὐτῷ στρατεύματα.

δ'. Πρεσβεία τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα πρὸς τὴν βουλὴν, καὶ ὡς συνθέμενοι οἱ στρατιῶται οἱ μετὰ τῆς βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, καὶ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τῶν πραγμάτων· ἡ δὲ βουλὴ μονωθεῖσα παρεκάλει Κλαύδιον αὐτῇ διαλλαγῆναι.

ε'. Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προθεὶς αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.

ς'. Προγράμματα Κλαυδίου Καίσαρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ.

ζ'. Ἀπόπλους Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν.

η'. Ἡ ἐπιστολὴ Πωπλίου Πετρωνίου τοῦ Συρίας ἡγεμόνος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων.

θ'. Ὡς βασιλεύσας Ἀγρίππας, τὰ Ἱεροσολύμων τείχη πολυτελῆ κατασκευάζων, ἀτελῆ τὴν σπουδὴν ἔσχε μεταξὺ τελευτήσας.

ι'. Ὅσα ἔπραξε τρισὶν ἔτεσιν, ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS NONVS.

Continet hic liber tempus annorum III. *mensium* VI.

1. *QVomodo Caius Caesar, insidiis appetitus a Cassio Chaerea, interfectus est.*
2. *Quomodo Claudius auunculus eius, coactus a militibus, imperium suscepit.*
3. *Seditio coorta inter senatum populumque et Claudium militesque, qui cum eo erant.*
4. *Legatio regis Agrippae ad senatum, vtque milites, qui cum senatu erant, vno consensu discessérunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus derelictus Claudium obsecrabat, vt cum illis in gratiam rediret.*
5. *Quomodo Claudius Caesar reddidit Agrippae omne regnum paternum; insuper adiecta etiam Lysaniae tetrarchia.*
6. *Programma Claudii Caesaris ad Alexandrinos de Iudaeis, qui illic erant et in vniuerso eius imperio.*
7. *Nauigatio regis Agrippae in Iudaeam.*
8. *Literae Publii Petronii praefidis Syriae ad Doritas pro Iudaeis.*
9. *Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum moenia magnifice instaurans, morte praeuentus opus, cui studuerat, imperfectum reliquit.*
10. *Quae gesserit per tres annos vsque ad obitum, et quo modo vitam finierit.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Γάϊος ὑπὸ Χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν, ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης ἐσομένην γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτὴν, ὁπόση Ρωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρητο πρότερον. μάλιστα δὲ ἠθάνετο τῷ δεινῷ τῶν πρασσομένων ἡ Ρώμη, κατ' ὀδὲν αὐτὴν τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγεμένη, ἀλλὰ τούς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ἐπιφανείας τιμώμενοι. μυρία τε εὑρίσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ καὶ τὰς φυγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς ὑπέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸ Διὸς Φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἄρ' αὐτοῖς ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. καὶ τἄλλα ἔπρασσε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς Μισηνὸν, ἑτέραν πόλιν ἐπιθαλάσσιον, καὶ τὴν διάβασιν δεινὸν ἡγέμενος τριήρει περατοῦν, καὶ ἄλλως ἐπιβάλλειν ἡγέμενος αὐτῷ δεσπότῃ ὄντι τῆς θαλάσσης ταυτὰ καὶ ὁποῖα καὶ παρὰ γῆς ἀπαιτεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους τριάκοντα μέτρον τῆς θαλάσσης ξεύξας, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἀπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ἐπὶ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. Θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας τοιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς. τῶν τε ἱερῶν τῶν Ελληνικῶν οὐδὲν ἔτι ἀσύλητον κατέλειπεν, ὁπόσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀν-

CAP. I.

Quomodo Caius a Chaerea caesus est.

CAIVS autem non in Iudaeos solos, qui Hierosolymis erant, quique in vicinis regionibus degebant, violentiae eius insaniam effundebat, sed eam per terras omnes et maria grassaturam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriae prodita sunt. At maxime factorum eius immanitatem experta est Roma, cum nihilo magis eam in honore haberet, quam caeteras ciuitates: tum alios eius ciues agens ferensque, tum maxime senatores, eosque praecipue, qui patricii erant et gloria maiorum oculos omnium in se conuertebant. Quin et innumera excogitabat contra eos, qui equites vocabantur, et in ciuitate, quod dignitate et opibus florerent, pari erant in existimatione cum senatoribus, vtpote ex quorum ordine in senatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat et de gradu deiiciebat, et tam vita quam pecunia spoliabat, quippe quod plerumque euenerit caedes illorum fieri, vt diuitias auferret. Porro diuinam maiestatem sibi asserebat, ipsique honores plus, quam humanos, tribui a subditis postulabat; Iouis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque sanorum omnium apud illos celeberrimum est, Iouem fratrem suum appellare ausus est. Alia quoque agebat similiter ac si plane insanus fuisset, quando a Puteolis Campaniae vrbe ad Misenum vsque, et ipsum Campaniae oppidum maritimum, grauatus triremi traiicere, et alioqui ad se maris dominium pertinere existimans, vt ab eo eadem, quae a terra, obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum per triginta in mari stadia ponte iuncto, intusque sinus omnis spatio comprehenso, curru per pontem vectus est. sibi enim vtpote Deo conuenire eiusmodi itinera facere. Templorum quoque Graecorum nullum inspoliatum relinquebat, quaecunque picturae aliquid aut sculpturae haberent, reliquos-

δεμένων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτόν, "ἃ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλ- "λίστῳ, τυγχάνειν δὲ τοῦτο ὄσαν τὴν Ρωμαίων πόλιν." ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις τήν τε οἰκίαν καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσα τε αὐτῷ καταγωγαὶ διὰ γῆς τῆς Ιταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸν Ολυμπιάσι τιμώμενον Δία ὑπὸ τῶν Ελλήνων, καὶ ὕτως ὀνομασμένον Ολύμπιον, Φειδίᾳ τῷ Αθηναίᾳ πεποιηκότος, ἐτόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν Ρώμην μεταφέρειν. ἃ μὲν ἔπραξέ γε, τῶν ἀρχιτεκτόνων φαμένων πρὸς Μέμμιον Ρήγυλον, ὡς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ Διὸς, ἀπολεῖσθαι τὸ ἔργον κινήσεως αὐτὸ γεγενημένης. λέγεται δὲ τὸν Μέμμιον διὰ ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγενημένων, ἢ ὡς ἂν τινα πιστὰ ἡγεῖσθαι, ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῷ ἐκλιπεῖν ἀδιακόνητον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων αὐτῷ κινδύνῳ γενομένῳ, σώζεται φθάσαντος ἤδη Γαΐου τελευτῆσαι.

β'. Εἰς τοῦτο δὲ περῆλθε τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὥστε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γενομένης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι κατατίθεται τῷ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ Διὶ γεγονέναι τὸ τέκνον φάσκων, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάμενος ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν. καὶ τάδε ἠνείχοντο πράσσοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἱστισιν ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἦν, ὁπόσα μέλλοι γενέσθαι, διὰ τὸ χαρίτι τε καὶ ὑπαγορεύσει τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ Κλαυδίῳ ἐτόλμα ποιήσασθαι Πολυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ Γαΐος ἠνείχετο κατὰ πατρῷα τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτῳ λεγομένης ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ παραλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ἃ μὲν ἐξεγένετό γε αὐτῷ. ἀναπεπλησμένος δὲ αὐτοῦ συκοφαντιῶν καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἧς ἐπῆρχε, καὶ πολλὴν τὴν δυλοκρατείαν ἐπηρμένην τοῖς δεσπόταις, ἐπιβυλαὶ τὰ πολλὰ ἤδη συνίσαντο, τῶν μὲν ἐπ' ἀμύνῃ ὧν πάθοιεν ὀργὴν ποιουμένων, τῶν δὲ πρὶν ἐμπεσόντες

que ſtatuarum et domariorum apparatus ad ſe deportari iubens. "haud enim decere, aiebat, vt quae pulchra ſint "alio in loco reponantur, quam pulcherrimo, hunc au-"tem eſſe vrbem Romam." Inſuper rebus ad ſe illinc advectis domum ſuam exornabat et hortos, vt et alia ſua per Italiam diuerſoria. quippe qui et Iouem a Graecis in vrbe Olympiae cultum, atque adeo Olympium cognominatum, Phidiae Athenienſis opus, Romam transferri iubere auſus eſſet. quod tamen non ſucceſſit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri ſimulacrum, ſi loco ſuo moueretur. Aiunt etiam Memmium propter iſta, editis etiam prodigiis ſupra quam cuique credibile eſt, ab eo tollendo deſiiſſe; quae et ipſe ſcripſit ad Caium, vt ſemet excuſaret, quod mandatis eius non fuerat obſequutus. cumque ille propterea ſummum vitae diſcrimen adiret, euaſit, Caio vtpote morte praerepto.

2. Eo autem inſaniae proceſſit, vt, cum filia ei nata eſſet, eam in Capitolium delatam in ſimulacri genua deponeret; communem ſibi cum Ioue prolem eſſe dicens, duoſque ſe ei patres conſtituere, adiecto, ſe in medio relinquere, vter horum maior ſit. Atque illum, haec licet perpetrantem, tolerabant homines. Quin et ſeruis permiſit dominos ſuos accuſare, et quaecunque vellent, eis exprobrare crimina. Grauia autem erant omnia illis obiicienda, quod pleraque eorum in eius gratiam eiuſque hortatu illis crimini vertebantur: adeo vt in Claudium accuſationem inſtituere auſus fuerit Pollux eius mancipium, et Caius, cum capitis cauſa contra patruum diceretur, ad eam audiendam venire ſuſtinuerit, ſperans ſibi datum iri poteſtatem ipſum tollendi. Propoſito tamen ſuo excidit. Cum autem totum ſuae ditionis orbem calumniis malitiaque repleuiſſet, ſeruoſque in dominos magna poteſtate armaſſet, tum ſaepius in eum tendebantur inſidiae: aliis quidem ei ſuccenſentibus, vt acceptas iniurias vlciſcerentur; aliis vero hominem interficere conſtituentibus, priuſ-

κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιθεμένων τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον. ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις καὶ τῷ ἀσφαλεῖ μεγάλην συνήνεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατος αὐτῷ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ ἀδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγεγόνει μὴ ἂν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς παραγενομένης. βέλομαι δὲ δι' ἀκριβείας τὸν πάντα περὶ αὐτῆ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπειδὴ καὶ πολλὴν ἔχει πίστιν τῇ Θεῷ τῆς δυνάμεως, καὶ παραμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀίδιον τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ παραγενομένης.

γ'. Οδουὶς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος αὐτῷ παρεσκευάζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιός τε Ρήγυλος, ἐκ Κορδύβης τῆς ἐν Ιβηρίᾳ γένος, συνεῖχέ τινας, ἢ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ πρόθυμος ὢν ἅπασθαι Γαΐου. ἑτέρα δὲ αὐτοῖς συνεκροτεῖτο, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν. Μινυκιανὸς δὲ Αννιος ἐκ ὀλίγῃ μοῖρα τῶν ἐπὶ τὴν τυραννίδα παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γαΐον συνελθεῖν. Ρηγύλῳ μὲν τὸ ἐπὶ πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ αἰδοῦς ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχέ τι θυμοειδὲς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' ὃ μηδὲ σίγην προσίεσθαι τῶν βλασφημάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ Φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δρασηρίοις. Μινυκιανὸν δὲ τὰ μὲν Λεπίδου τε ἐκδικία, Φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάϊος, καὶ ἄλλως Φοβηθέντα περὶ αὐτῷ διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάϊον ἐπὶ θάνατον ἀνακεκμένην ἐπαφιέναι τὴν ὀργήν, ἐπὶ τὴν ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. Χαιρέαν δὲ αἰσχύνη φέροντα ὀνείδη, τὰ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου προφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γαΐου τελευτὴν ἐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ προτεθῆναι τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι σκέψιν, τήν τε ὕβριν θεωμένοις, καὶ ἐπιθυμοῦσιν αὐτὴν ἐκ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις τὸν Γαΐον. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι,

quam ipſi in magnas calamitates inciderent. Proinde, ad leges omnium populorum conſeruandas et ſecuritatem, feliciter admodum cecidit illius mors, gentique noſtrae praecipue, cui parum aberat quin funditus perierit, niſi mors illum celeriter occupaſſet. Volo itaque ſingula de illius interitu narrando percenſere, praeſertim quod et multum fidei afferat Dei potentiae, et ſolatii illis, qui in aduerſis ſunt, et admonitionis iis, qui perpetuam fore felicitatem putant, non autem in calamitatem tandem deſinere, niſi illi comes adiungatur virtus.

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum eſt, idque trium virorum fortium ductu et auſpiciis. Æmilius Regulus, ex Corduba Iberiae oriundus, nonnullos ſecum coniunctos habebat, volens aut eorum opera aut ſua manu Caium tollere. Altera coniuratorum cohors conflata erat, duce Caſſio Chaerea, praetorianorum tribuno. Annius etiam Minucianus non paruae praeerat manui contra tyrannidem paratae. Cauſa autem illis erat odii, quo impulſi in Caium conſpirarunt; Regulo quidem, quod ſuapte natura iracundus fuerit, oderitque omnia iniuſte perpetrata. nam fortis erat et animoſus, ingenioque liberali, ita vt ſua conſilia non diſſimularet. ea itaque cum multis communicauit, tum amicis, tum aliis, qui ſibi viſi ſunt ad res agendas acres ſtrenuique. At Minucianus partim quidem Lepidum vlciſcendi deſiderio, quem illi amiciſſimum et ciuem cum primis egregium Caius occiderat, praeſertim vero de ſe metuens, quod moris eſſet Caio, ira in omnes ſimiliter ad mortem vſque debacchari, ad rem aggrediendam ſe accingebat. Chaereas autem, quod eum valde puderet conuiciorum in ipſum tanquam mollem et effeminatum a Caio iactorum, quodque alioqui periculum adiret ex ſua erga Caium amicitia et obſeruantia, necem eius fore facinus homine ingenuo non indignum exiſtimabat. Illis autem viſum eſt conſilium de re exſequenda cum omnibus communicare, qui iniurias ſpectarent, eaſque inter ſe inuicem flagrantes effugere deſiderarent, Caio ſublato. For-

καλὸν δὲ κατορθῶσι τηλικούτων ἀγαθῶν ἔχειν, οἱ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας ποθῶσι καὶ μετὰ ὀλέθρου ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος. παρὰ πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπείγεσθαι, ὀνόματός τε ἐπιθυμίᾳ μείζονος, καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδελφεροῦ προσιένται τῷ Γαΐῳ διὰ τὴν χιλιαρχίαν ραιῶνις αὐτῷ κτείνειν ἐσομένης.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, καὶ σπουδάζεται γὰρ Ρωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. συνίασι δὲ προθύμως εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρῄζοιεν δέονται τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ, ἀναντιλέκτους τὰς δεήσεις κρίναντες, οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γαΐον, ἐνθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, τῶν τελῶν ἐπανιέναι, καὶ τῶν Φόρων ἐπικρυφίζειν τὶ τοῦ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο, καὶ πλέον τὶ τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ διατέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προαγαγόντας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προσετέταντο ἔπρασσον· πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ ἐπὶ τοιούτοις ἀποθανόντες. καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἠνέσχετο δὲ παυσάμενος τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τὴν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ἐπὶ τοιούτοις παραίτησιν εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσαν. ταῦτα Χαιρέαν ἐνήγαγε μείζονος ἅπτεσθαί τε τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξηγριωκότα τὸν Γαΐον, καὶ πολλάκις μὲν, καὶ παρὰ τὰς ἑστιάσεις ἐμέλησεν ἐπιχειρεῖν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν ἤδη ἐνδοιαστὸν κεκριμένος, τὸν δὲ καιρὸν ἐπισκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ἐπὶ καταπράξει τῶν βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρῶτο.

ε'. Ἐστρατεύετο δὲ πολὺν ἤδη χρόνον, οὐχ ἡδονῇ Φέρων Γαΐῳ τὴν συναναστροφήν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἴσα τε Γαΐος εἰσπραξόμενον τὰς τε Φόρους, καὶ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν Καίσαρος θησαυρὸν ὠφελήσει τοῖς πολεμοῦσι, διὰ καὶ τὸ διπλασιάσασθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν, χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται

taſſe quidem fore, vt res ex ſententia ſuccedat, pulchrum vero, ſi ſucceſſerit, tot viros bonos ſecum conſentientes habere, qui pro ſalute vrbis et imperii expetunt etiam cum vitae diſcrimine ad rem aggredi. At Caſſium ſuper omnia ad facinus ſtimulabat tum melioris famae cupiditas, tum quod illi in procliui foret Caium interficere, cum ei vtpote tribuno praetoriano liberior ad ipſum pateret aditus.

4. Interea autem ludi agebantur Circenſes: cui ſpectaculo mirifice dediti ſunt Romani. Quin et magno ſtudio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris eſt illis quicquid deſiderant ab imperatoribus flagitare. atque illi eiuſmodi petitionibus, quod eis contradicere haud aequum cenſeant, nunquam non concedunt. Tunc itaque ſumma contentione Caio ſupplicabant, vt aliquid de tributis remitteret, et quod graue erat et oneroſum in vectigalibus leuius faceret. Ille vero haud aequo animo poſtulata ferebat, cumque maiori vterentur vociferatione, aliis ſatellitum alio miſſis clamatores comprehendi iubet, et abſque omni mora et cunctatione ad ſupplicium duci. Et ille quidem iſta imperabat, iuſſa vero exſequebantur, quibus id negotii datum erat; plurimique huiuſmodi de cauſa interemti ſunt. Et iſta quidem populus videbat, atque ita tolerabat, vt ſtatim a clamoribus ceſſarent, cum ſibi ante oculos verſaretur, vt morte multarentur, qui eiuſmodi pecuniae exactionem a ſeſe deprecabantur. Haec magis etiam Chaeream incitabant, vt ad inſidiandum Caio aggrederetur, faciendumque, vt ab immani in homines ſaeuitia deſiſteret. Et ſaepe quidem cogitauit de ipſo etiam, dum epulis accumberet, adoriendo, quibuſdam tamen rationibus ab iſto incoepto inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitarit, verum vt occaſionem adeo commodam arriperet, vt non vano conatu, ſed ad perficienda, quae decreuerant, vi et manibus vteretur.

5. Iam multum temporis in militia praetoriana exegerat, aegre ferens, quod tamdiu cum Caio verſaretur. Poſtquam autem eum vectigalibus exigendis praefeciſſet Caius, aliiſque, quae tempori non ſoluta fiſco Caeſaris debebantur, in iſtis, quod et duplo maiora facta eſſent, exigendis dum

τῇ εἰσπράξει, τρόπῳ τῷ αὐτῷ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ Γαΐᾳ προσάξει, διὰ δὲ τὸ Φειδοῖ χρῆσθαι τὰς τύχας οἶκτον λαμβάνων τῶν ὑπὸ τὴν εἴσπραξιν, εἰς ὀργὴν περικαλεῖτο τὸν Γαΐον, μαλακίαν ἐπικαλοῦντα αὐτῷ τῇ χολῇ συνάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὴ τά τε ἄλλα ὕβριζεν εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖων παρεῖχεν αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας παθητικόν εἰς αὐτὸν, θήλειά τε ἐδίδου τὀνόματα, καὶ ταῦτα αἰσχύνης ἀνάπλεα. καὶ ταῦτα ἔπρασσεν αὐτὸς οὐκ ἀπηλλαγμένος ἔν τινων τελεταῖς μυστηρίων, ἃς αὐτὸς συνίστατο. τελὰς γὰρ ἐνδυόμενος γυναικείας καὶ τινων περιθέσεις πλοκαμίδων ἐπινοῶν, ἄλλά τε ὁπόσα ἐπικαταψεύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τὴν ἐπὶ τοιούτοις αἰσχύνην ἑτόλμα Χαιρέᾳ προσκαλεῖν. Χαιρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν παραλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρίστατο, μειζόνως δὲ ὁπότε παραδιδοίη, γελώμενος ὑπὸ τῶν παραλαμβανόντων, ὥστε καὶ οἱ συγχιλίαρχοι, παιδιὰν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτῆ τῇ Καίσαρος κομίζειν, περύλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. διὰ ταῦτα δὲ αὐτῷ καὶ θάρσος παρίστατο κοινωνούς τινας παραλαμβάνειν, ὡς ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. καὶ ἦν γὰρ Πομπήδιος, συγκλητικὸς μὲν, τὰς ἀρχὰς δὲ διεληλυθὼς χεδὸν ἁπάσας. Ἐπικύρειος δὲ ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπραγμονος ἐπιτήδευτὴς βίᾳ. τοῦτον ἐνδείκνυσι Τιμίδιος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀπρεπῆ κατὰ τῆ Γαΐᾳ, μάρτυρα παραλαμβάνων Κυϊντιλίαν, γυναῖκα τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιφανείᾳ τῇ ὠραίᾳ περισπάσασαν πολλοῖς τε ἄσαν, καὶ τῷ Πομπηδίῳ. καὶ τῆς ἀνθρώπε, ψεῦδος γὰρ ἦν, δεινὸν ἡγουμένης μαρτυρίαν ἐπὶ θανάτῳ τῇ ἐρασῇ παρασχεῖν, βασάνων ἔχρηζεν ὁ Τιμίδιος. καὶ Γαΐου παρωξυμμένου κελεύει τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὴν Κυϊντιλίαν, χρώμενος τῷ Χαιρέᾳ πρός τε τὰ φονικὰ, καὶ ὁπόσα σφοδρώτερα δέοιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ἀμότερον διακονήσεσθαι, τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλακίας. Κυϊντιλία δὲ, ἐπὶ τὴν βάσανον ἀγομένη, τῶν συνιστόρων τινὸς ἐπιβαίνει τῷ ποδὶ, ἀποσημαί-

moratur, suae magis naturae bonitatique obsequens, quam Caii mandatis, quodque afflictae fortunae postularent, vt moderatio adhiberetur, vicem illorum, a quibus exigenda erant tributa, miseratus, conciuit in se iram Caesaris, mollitiem ipsi exprobrantis, quod tardiuscule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi et alias ingerebat, et quoties ei daret tesseram pro eo die, quo ille munus obiret, femineum aliquod idque valde probrosum dabat vocabulum. Atque haec faciebat, non alienus a probro in certis mysteriis celebrandis a se institutis; nam cum vestitum muliebrem sibi induisset et cincinnos quosdam capiti imponendos excogitasset, aliaque, quae vultum femineum ementirentur, ipse non veritus est huiusmodi probra Chaereae obiicere. At Chaereas, cum tesseram quidem ab eo acciperet, ira commouebatur, magisque adhuc cum eam aliis traderet, derisui habitus ab iis, qui eam accepturi erant; adeo vt caeteris tribunis ludibrium fieret. nam quoties illius esset, tesseram ab ipso Caesare afferre, praedicebant fore, vt tale aliquod ludicrum, quale antea, afferret. Proptereaque ei fiducia accrescebat, sibi socios adsciscendi, vt qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompedius, vir ordinis Senatorii, omnibus fere reip. honoribus perfunctus. Erat autem alias Epicureus, adeoque a negotiis abhorrens ac otii et quietis amans. Hunc accusabat Timidius eius inimicus, quod conuicia in Caium petulantius iactarit; et testem adhibebat Quintiliam, feminam ex iis, quae in scenam prodibant, propter formae venustatem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Cum autem illa dedignaretur sui amantem falso, id quod erat, testimonio grauare *in causa capitis*, Timidius vrgebat tormentis eam subiici. Tum Caius, animo exasperatus, Chaeream iubet sine mora et cunctatione torquere Quintiliam: ideo potissimum ei solitus caedes et quaestiones iniungere, quod putaret haec exsecuturum inclementius, quo mollitiei notam effugeret. Quintilia porro, cum torquenda duceretur, conscíorum cuiusdam pedem inter eundum

νησα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι· διοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. βασανίζει ταύτην ὡμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ μηδὲν ἐνδοῦσαν ἦγεν εἰς τὴν ὄψιν τὴν Γαΐου, διακειμένην οὐκ ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ Γάϊος, παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς Κυιντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων διακειμένης, τοῦ ἐγκλήματος ἤφίει καὶ αὐτὴν καὶ τὸν Πομπήδιον· ἐκείνων δὲ καὶ χρημάτων δόσει τιμᾷ παραμυθίας ἰσομένην λώβης, ἣν ἐλελώβητο εἰς τὴν εὐπραγίαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀλγηδόνων.

ε'. Ταῦτα δεινῶς ἠνίασε τὸν Χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀνθρώποις, καὶ ὑπὸ Γαΐου παροξυσμοῖς ἀξίοις, κακῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ γενόμενον· φησί τε πρὸς Κλήμεντά τε καὶ Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ἐπὶ τῶν στρατοπέδων, Παπίνιος δὲ καὶ αὐτὸς ἦν χιλιαρχῶν· "ἀλλ' ἐπὶ Φυλακῇ γε, ὦ Κλήμη, τὰ πάντα τῇ "αὐτοκράτορος ἡμῖν πράσσειν οὐκ ἐλλέλειπε. τῶν γὰρ συνω- "μοκότων αὐτῷ κατὰ τῆς ἡγεμονίας πρόνοίᾳ καὶ πόνοις τοὺς "μὲν ἀπεκτείναμεν, τοὺς δὲ ἐστρεβλώκαμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς "ἐλεεινοὺς καὶκείνῳ γενέσθαι. μετὰ πόσης τε ἀρετῆς ἡμῖν ἐξά- "γεται τῶν στρατιῶν;" στηρίσαντος δὲ τῷ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνῃ φέρειν τὰ προσασσόμενα καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι παρισάντος, λέγω δὲ αὐτῷ τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡγεμόνα πρόνοίᾳ τοῦ ἀσφαλοῦς, Χαιρέας δὲ ἤδη θάρσει χρώμενος ἐν λόγοις ἦν κινδύνων ἀνειμένοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπεξιών· "καὶ ὅτι λόγῳ μὲν εἴη Γάϊος ὁ τὴν ἐπὶ τοιού- "τοις αἰτίαν προσιθέμενος, τοῖς δὲ τἀληθὲς ἐξετάζειν πειρω- "μένοις, ἐγώ τε, ὦ Κλήμη, καὶ οὗτοσὶ ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ "ἡμῶν σὺ, ταύτας Ρωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ ἀνθρωπίνῳ τὰς "στρέβλας προσφερόμενοι, οὐκ ἐπιτάγμασι τοῖς Γαΐου διακο- "νέμενοι, γνώμῃ τε τῇ αὐτῶν, παρὸν παῦσαι τοσαύτῃ ἤδη "χρώμενον ὕβρει εἴς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, διακο- "νέμεθα δορυφόροι καὶ δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, "καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ ἀσ-

premebat, inuens, vt fiduciam sumeret, neue ad tormenta ipsius expauesceret. se enim forti animo et inuicto ea perlaturam. De illa quaestionem habuit Chaereas acerrimam, non sponte sua, sed necessitate coactus: cumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caii conspectum, ita corpore deformatam, vt nemo eam sine doloris sensu adspicere potuerit. Qua visa, vti erat, cruciatuum acerbitate vexata, Caius, animo nonnihil commotus, et ipsam et Pompedium crimine absoluit: insuper et Quintiliam pecunia donauit, in laesi corporis solatium et calamitatis leuamen, quod dolorem intolerabilem fortiter et animose pertulisset.

6. Ista Chaeream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstitissent hominibus, quibus etiam consolationem adhibere dignatus est Caius: dicitque Clementi et Papinio, quorum Papinius et ipse tribunus erat, Clemens autem praefectus praetorio: "Nobis "vero, o Clemens, studium non defuit omnia agendi, "quae ad salutem imperatoris spectant. nam ex iis, qui "contra imperium eius coniurarunt, alii nostra cura et ope, "ra necati sunt, alii tormentis adeo vexati, vt ipsi Caio "visi fuerint miserabiles. Annon interea mira cum virtu"te educimus exercitum?" Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum, quae imperata erant, vultus rubore prae se ferente, insaniam tamen imperatoris verbis increpare haud aequum esse censente, si suam salutem respiceret, Chaerea, iam sumta fiducia, ad ipsum liberius et audacius loquitur, vrbis et imperii calamitates numerando percensens: "quodque horum causa vulgi sermonibus Ca"ius haberetur, sin vero in rei veritatem inquiratur, ego, "mi Clemens, et iste Papinius, et ante nos tu, Romanis "et vniuerso generi humano tormenta admouimus, non "Caii mandata exsequentes, sed nostram potius voluntatem, "cum penes nos fuerit facere, vt desineret a tantis in ciues "et subditos iniuriis, obsequium ei praestamus pro militibus "satellites facti et carnifices; arma haec gestantes non pro

"χῆς τῶν Ρωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ ἐκλυμένῃ τά τε "σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιανόμενοι τὸ καθ' "ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνῳ τῆς ἐκείνων, μέχρι δή "τις καὶ καθ' ἡμῶν διακονήσηται τοιαῦτα Γαΐῳ. ἐ γὰρ εὐ- "νοία τε πολιτεύει διὰ τάδε πρὸς ἡμᾶς, δι' ὑφοράσεως δὲ "μᾶλλον. καὶ ἄλλως τῇ πολλῇ τῶν ἀπολλυμένων ἀποδε- "δωκότος· ἐ γὰρ δὴ σήσεταί ποτε Γαΐῳ τὰ τῆς ὀργῆς, διὰ "τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτῆς τυγχάνειν· σκοποὶ "δὲ προκισόμεθα καὶ αὐτοὶ, δέον καὶ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπι- "βούλευτόν τε καὶ ἐλεύθερον βεβαιοῦν, καὶ ἡμῖν καδύνων "ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.

ζ'. Κλήμης δὲ τὴν μὲν διάνοιαν τὴν Χαιρέᾳ φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν δὲ ἐκέλευε, "μὴ καὶ φοιτῶντος εἰς πλέονας "τῇ λόγῳ, καὶ διαχεομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχει, "πρὶν τυχεῖν πράξαντας ἐκπύστῳ τῇ ἐπιβουλεύματος γενο- "μένῃ, κολασθῆναι· χρόνῳ δὲ τῷ αὐθις καὶ τῇ ἀπ' αὐτῇ "ἐλπίδι παραδιδόναι τὰ πάντα, ὡς παραγενησομένης τινὸς "αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχαίᾳ. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖ- "σθαι τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. τῶν μέντοιγε ὑπὸ σῦ, Χαι- "ρέα, συντεθέντων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑπο- "θείμην, εὐπρεπέστερα δὲ, πῶς ἄν τις καὶ δύναιτο." καὶ Κλή- μης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει, διὰ λογισμῶν τῶν τε ἀκροαθέν- των καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει περιφερόμενος. Χαιρέας δὲ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χι- λίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δὲ ἄλλως ἐξεπισάμενος αὐτὸν, καὶ τῇ ἐλευθέρᾳ ἐρασὴν, καὶ δι' αὐτὸ τῇ κατασάσει τῶν πρα- γμάτων πολεμίως διακείμενον, χρήζων ἐκ τοῦ ὀξέως ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως, ὑπ' αὐτῆς καλὸν νομίσας εἶναι προσθέσθαι, καὶ δέει, μὴ ὑπὸ Κλήμεντος ἐκφοίτησις γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβο- λὰς πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.

η'. Ἐπεὶ δὲ ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν οὐχ ὑστεροῦντι ἴσης, ἀπορίας δὲ πρὸς ὅντινα χρὴ ἀσφαλὲς εἶη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ παρα-

"libertate aut imperio Romanorum, sed pro eius incolu-
"mitate, qui eorum tam animos, quam corpora in seruitu-
"tem redigit, foedati quotidie sanguine illorum, quos occi-
"dimus aut torquemus, donec ipsius iussu ab aliis pari mo-
"do tractabimur. Non enim propter ista, dum nobiscum
"versatur, beneuolentia nos prosequitur, sed potius suspe-
"ctos habet et inuisos. Praeterea cum multa facta fuerit
"caedes (non enim ab ira conquiescet, vt qui irascitur non
"vt ius et aequum tueatur, sed vt animo gratificetur suo)
"et nos quoque illius saeuitiae obnoxii erimus; cum oport-
"uerit et omnibus securitatem et libertatem firmatam ire,
"et constituisse a nobismet pericula propulsare.

7. Et Clemens quidem Chaereae sententiam approbat laudatque, tacere autem iubebat, "ne sermo in plures di-
"manaret, et diuulgatis quae silentio premi oporteret, an-
"tequam res perficiatur prodito consilio, et patefactis insi-
"diis, ipsi ad supplicium rapiantur: tempori autem pro-
"cedenti et spei in posterum omnia permittenda, quasi
"auxilium eis ex inopinato suppeditatura esset fortuna. Sui
"quidem non esse ob aetatem ingraueſcentem tale aliquid
"audere. verum iis, quae tu, Chaerea, machinatus es et
"dixisti, tutiora forsan possum suggerere, honestiora ne-
"mo quidem potest." Et Clemens quidem domum se re-
cepit, dum mente agitaret ea, quae audierat quaeque ipse dixerat, in contrarias partes distractus. Chaerea au-
tem ea de re solicitus, ad Cornelium Sabinum et ipsum tribunum properat, quem alioqui virum egregium esse nouerat, et libertatis amantem, ideoque animo infenso et inimico praesenti rerum statui, quod vellet e vestigio ad ea, quae decreuerant, exsequenda aggredi, opportunum esse ratus ipsi illa proponere, metuens etiam, ne per Clementem proderentur, secumque insuper reputans, quantum temporis cunctando perdituri essent.

8. Cum autem libenter Sabinus omnia acciperet, vt qui iam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus siluerat, quod neminem habuerit, cum quo consilium tuto

διδόντος, ὅπεί τε αὐδὲὸς πυπόφητο, ὃ μόνον σέβειν ὧν πύθοιτο προσθησομένυ, ἀλλὰ καὶ γνώμην Φανερρῦντος τὴν αὐτῦ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τοῦ Χαιρέα. τρέποντά τε ὡς Μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ἐπιτηδεύσει ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγαλόφρονος συγγενῆ, Γαΐῳ δὲ ὕποπτον τῆς Λεπίδυ τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ Φίλοι ἐγένοντο, Μινυκιανός τε καὶ Λέπιδος, καὶ δείματι κινδύνων τῶν καθ' αὑτούς. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν τέλει Φοβερὸς ἦν Γάϊος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ πρὸς ὕστινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφησόμενος· Φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, διασαφεῖν μὲν ἀλλήλοις ἄντικρυς τὴν διάνοιαν καὶ μῖσος τὸ πρὸς Γάϊον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως δὲ αἰσθανόμενοι τὲ ἀλλήλων μίσυς πρὸς τὸν Γάϊον, καὶ δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλυς μὴ ἀπηλλαγμένοι.

Θ'. Γενομένης δὲ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τίμιον ἡγεῖσθαι τὸν Μινυκιανὸν, ὑπέρεχῆ τε ἀξιώματος, γενναιότατος γὰρ ἦν τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ἐπὶ πᾶσιν ἐπαινυμένῳ, μᾶλλον ὡς ἄπτοιτό τινος λόγυ, Φθάσας κἀκεῖνος εἴρετο Χαιρέαν, ὅ, τι καὶ παραλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀσίδιμος γὰρ διὰ τῆς πόλεως ἦν ἡ εἰς τὸν Χαιρέαν διὰ τῶν σημείων τῆς δόσεως περασομένη ὕβρις. ὁ δὲ, χάρματι τῷ λόγυ μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τοῦ Μινυκιανῦ τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε πιστεῦσαν ὁμιλίᾳ χρήσασθαι προς αὐτόν. "καὶ σὺ μοὶ "δοίης, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δὲ σοὶ τῇ ἀνα-"γκαίαν με μειζόνως ἥπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾶν, ἐδέ μοι "χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων, οἵ με θαρσοῖεν, εἰ δὴ καὶ σοὶ "ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον "ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. καὶ ἓν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, "ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγε-"μών τ' ἴοθι, εἰ βούλοιο αὐτὸς, κελεύων με χωρεῖν, ἢ καὶ "προεῖσομαι ἐπικουρία τῇ σῇ, συμπράσσοντός τε πίσυνος. "ἐδὲ ἀπορία σιδήρυ τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα προσφε-

communicaret; cumque in hominem incidisset, qui non modo reticere, quae audiret, polliceretur, sed et suam aperiret sententiam, multo magis animo confirmatus erat, et Chaeream orabat et obsecrabat, ne qua mora fieret. itaque ambo ad Minucianum se conferunt, eodem ac illi virtutis studio accensum, cognataque animi magnitudine illis similem, Caio vero suspectum propter necem Lepidi. Magna etenim inter Minucianum et Lepidum intercesserat amicitia, idque ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem dignitatis gradum adeptis terribilis erat Caius, vt qui in eorum singulos alios que pro libitu saeuire non desineret; sibique inuicem formidini erant, quod aegre et iniquo animo res ferrent, quippe qui aperte, quae sentirent, inter se loqui, odiumque, quo Caium prosequebantur, indicare non sustinerent timore periculorum, cum et alias suum in Caium odium mutuo intelligerent, atque adeo beneuolentiam erga se inuicem habere non recusarent.

9. Postquam autem conueniissent et se mutuo salutassent (antea enim illis moris erat in congressibus primas deferre Minuciano, et ob dignitatis eminentiam, vtpote ciuium nobilissimo, et quod omni laude cumulatus esset, praecipue vero cum sermones sereret) ille dicere orsus Chaeream rogabat, quodnam signum ea die ab imperatore accepisset. Vulgarum enim erat per totam vrbem, quomodo Chaereae soleret tesseris dandis illudere. Ille vero, verborum ridiculum nihil moratus, gratias agebat Minuciano, quod tantum ei in hisce fidei habuerit, vt cum eo colloqui vellet: "et tu mihi, inquit, libertatis signum da, gratiaeque "tibi referantur, quod me magis, quam mea fert natura, ex"citasti, neque mihi pluribus opus est verbis ad animum eri"gendum firmandumque, si tibi eadem, quae mihi, placeant, "et eiusdem etiam, antequam conueniremus, sententiae fue"rimus. Vno quidem gladio accingor, ambobus vero suffi"ciet. Age itaque et ad opus aggrediamur: tuum ductum, "si ita visum fuerit, et imperium sequar; aut ipse praeibo "tuo freus auxilio, tibique adiutori fidens. Ferro non "egent, qui rebus agendis fortem animum adhibent, e

"ρομένοις, δι' ἣν καὶ ὁ σίδηρος δεσπότης εἴωθεν εἶναι. ὥρ-
"μηκά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, οὐχ ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι
"περιφερόμενος· ἡ γὰρ σχολὴ κινδύνου μοι κατανοεῖν τὰς
"ἐμαυτῷ, δηλώσει τε πατρίδος ἐλευθερωτάτης ἐπαλγοῦντι,
"καὶ τῶν νόμων τῆς ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τούς τε πάντας ἀν-
"θρώπους ὀλέθρῳ δι' Γαΐου κατειληφότος. ἄξιος δ' ἂν εἴην
"παρὰ σοὶ δικαστῇ πίστεως ἐπὶ τοιούτοις τυγχάνειν, ἐπὶ τῷ
"ῥᾳδίοις φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι.

ι'. Μινυκιανὸς δὲ, τὴν ὁρμὴν τῶν λόγων θαρσήσας, ἀπ-
ᾐδεστό τε ἀσμένως, καὶ προσαιρίσατο τὴν τόλμαν αὐ-
τῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀσπασάμενος, μετ' εὐχῶν δὲ καὶ
ἱκετείας ἀπελύετο. καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὕστερον βεβαιώσα-
σθαι τὰ εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέα,
φωνὴν λέγεται ἐκ τῆς πλήθους γενέσθαι τινὸς ἐπ' ἐξορμήσει,
κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβά-
νειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπεισέ-
σθαι, μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότης γεγονότος ἀλί-
σκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ἐπὶ προτροπῇ φέρειν, εἴτε πα-
ραινέσει τῶν συνεγνωκότων ἀντισημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ
καὶ τῷ θεῖ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν θαρ-
σῆσαι. διειλήλυθε δὲ διὰ πολλῶν τὸ ἐπιβούλευμα, καὶ
πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν· οἱ μὲν τῶν βουλευτῶν ὄντες, οἱ
δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τῷ τραπιωτικῷ συνήδεσαν. οὐδὲν γὰρ
ἦν, ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρίθμει τὴν Γαΐου μετάστασιν, καὶ
δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ, μηδὲ
ἐκὼν εἶναι τῆς ἐπὶ τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχα
προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, ἦρτο ἐπὶ
τυραννοκτονίᾳ. ἔτι δὲ καὶ Κάλλιστος· ἀπελεύθερος δὲ ἦν
Γαΐου, πλεῖστά τε ἀνῆκε εἰς ὕστος ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφί-
κετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δύναμιν. φόβῳ
τε τῶν πάντων καὶ μεγέθει χρημάτων, ἄπορος ἐγένετο αὐτῷ.
δωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὑβριστικώτατος, παρ' ὅτινα οὖν
ἐξουσίᾳ χρησάμενος παρὰ τὸ εἰκός· καὶ ἄλλως τε τῇ Γαΐου
τὴν φύσιν ἐξεπισώμενος ἀπήνεσον ὕστερον, καὶ ἐφ' οἷστισι

"quo etiam ferrum solet exacui. ipse certe totus feror in "hoc negotium, nullo malorum, quae possunt accidere, me- "tu solicitus. non enim mihi vacat mei periculi rationem "habere, dum patriae vicem doleo, e summa libertate in "seruitutem datae, legum vi et auctoritate sublata, et omni- "bus imminente a Caio pernicie. Vtinam autem dignus "sim, qui apud te iudicem tuam in istis merear fidem, "quandoquidem aliter ac ipse de illis sentire tibi non inte- "grum sit.

10. Minucianus autem, cum obseruasset, quo ferebant verba, libenti animo eum amplectebatur, et laudando ipsum amplexandoque audaciae eius stimulos addebat, atque ita cum votis eum precibusque dimittebat. Affirmant etiam nonnulli, eum hoc modo in iis, quae dixerat, confirmasse Minucianum. Cum enim in curiam ingrederetur Chaerea, vox cuiusdam e turba ad eum impellendum fertur emissa, iubens perficere quod agendum erat, iuuante Deo: et primum quidem Chaereae obortam esse suspicionem, ne ab aliquo coniuratorum proditus caperetur; tandem vero intellexisse adhortantis esse verba, siue certo quodam, suadentibus id consciis, signum ex aduerso dante, siue Deo, qui res mortalium intuetur, bono animo esse iubente. Multi autem iam participes facti erant insidiarum, omnesque armati aderant, et senatores et equites, simulque militum quotquot erant conscii, nemo enim erat, qui non pro magna felicitate haberet Caii necem, atque adeo omnes, quocunque modo possent, studiose id agebant, ne quis in hoc facinore caeteris virtute cederet, sed summa alacritate et pro sua quisque virili ad tyrannicidium verbis factisque parati erant. Quin et Callistus se eis adiunxit: Caii enim libertus erat, vir vnus, qui, maxime omnium ad summam potestatem euectus, aequum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore, quem omnibus incusserat, et opum magnitudine, quas sibi comparauerat. nam munera quocunque modo acceperat, nec vllis abstinuerat iniuriis, praeter fas et aequum omnes sua potestate premens; ac praeterea nouerat Caii ingenium implacabile esse, adeoque pertinax, vt nunquam ab eo, quod semel

περίοικον ἀδεμιᾶς αἰτίας πάσματι χρωμένην, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῇ κινδυνεύειν αἰτίας, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων. ὥστε δὴ καὶ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μεταποιούμενος πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τῇ καὶ εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐᾳ μεταδάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, προκαταθέμενος χάριν καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν, ὡς κελευσθεὶς διαχρήσαιτο Φαρμάκῳ τὸν Κλαύδιον, μυρίας εὕρετο τῷ χρήματος τὰς ὑπερβολάς, δοκεῖ δέ μοι προσποιεῖσθαι Κάλλιστος ἐπὶ θήρᾳ τῇ Κλαυδίᾳ τὸν λόγον τοῦτον. ἐπεὶ ὅτε Γαΐου ἐκμανοῦς μεταχειρίσασθαι Κλαύδιον ἠπείχετο τῶν Καλλίστου προφάσεων, ἅτε Καλλίστου, κελευσθεὶς πω τὴν πρᾶξιν εἰκότως ὑπερέβαλεν, ἢ πανουργῶν εἰς τὸ δεσπότου τὰς ἐπιστολὰς, ἐν αἷς ἐκ τοῦ παρασχεῖσθαι τὸν μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ Κλαυδίῳ μέν τινι θείᾳ δυνάμει σώσασθαι ἐκ μανιῶν τῶν Γαΐου, Καλλίστου δὲ προσποιησάσθαι χάριτος κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης.

ιγ'. Τοῖς δ' ἀμφὶ τὸν Χαιρέαν ὑπερβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ἄκνω τῶν πολλῶν. ὁ γὰρ Χαιρέας ἐκών τῇ πράσσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ἐπιτηδεῖον τῇ πράξει καμίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντα, κατὰ θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἐπιτελουμένας ὑπὸ τοῦ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρὸς, καὶ ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἑστάμενον καὶ δήμου χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτοῦντα ὅσα κατὰ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ἐστὶ τὸ ἔδος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ἐπί τε τῶν μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἃ συνίσα τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀπερίαπτον εἶναι προνοίᾳ τῇ ἐν αὐτοῖς εὐπρεπῶς ἀναστροφηρομένῳ, καὶ ἀπογνώσει τῇ ἐν ἐπιχειρήσει τινὰ γενέσθαι πιστεύειν. εἰ δὲ μηδὲν σημεῖον, ὡς ἀπὸ τῶν θεῶν, αὐτῷ δύναμιν τῇ θανάτῳ παρακυγχάνειν, αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθαι, καὶ μὴ σιδηροφορημένου διαχρήσασθαι τὸν Γάϊον. ἔτος δὲ ὀργῆς εἶχε τὸν συνωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τὰς καιρὸς διαρρύειν. οἱ δ' ἐώντων μὲν νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπεσγόμενον. ὁ μὴν ἀλλ' ἠξίουν εἰς

ſtatuerat, in diuerſum abiret, et ſe ob alia etiam multa in periculo eſſe ſentiret, non minime vero ob ingentem pecuniae vim. Quo factum, vt Claudium coleret, et clam ad eum tranſiret, ſperans, ſi ei cederet principatus, Caio ſublato ſuam in iiſdem potentiam fore cauſam, cur apud eum etiam in honore eſſet, vt qui iam ante eum demeruerit beneuoli humanique animi officiis. nam iactare auſus eſt, quod iuſſus a Caio Claudium veneno tollere, id ipſum variis modis diſtulerit. Videtur autem mihi Calliſtus de induſtria iſta finxiſſe, vt a Claudio gratiam iniret. quandoquidem nec Caius, ſi Claudium perimere voluiſſet, Calliſti excuſationes aequo animo tuliſſet: nec Calliſtus iuſſus a Caio in re facta expetenda tergiuerſatus fuiſſet; neque male agens, ac praeter ea, quae dominus imperauerat, ſtatim meritas poenas non ſuſtinuiſſet. Atque adeo Claudium quidem diuinitus Caii furorem et inſaniam effugiſſe; Calliſtum vero finxiſſe beneficium a ſe collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

11. Caeterum Chaereae conatus indies differebantur conſciorum plerorumque ſegnitie. Nam ipſe inuitus moram in re agenda ferebat, vt qui omne tempus facinori patrando opportunum eſſe duceret. Etenim aggrediendi adſcendentem in Capitolium, ad mactandas pro ſalute filiae victimas, ſaepe tempus oblatum erat, vel eum praecipitandi, dum ſtaret in faſtigio baſilicae (tectum autem ſublime eſt foro imminens) et nummos inde aureos et argenteos ſpargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana ſacra ab ipſo inſtituta. ipſum enim a nemine ſibi cauere, dum ſolicitus eſſet, vt omnia in iis rite ſeruatoque decoro fierent, minimeque crederet quemquam contra ſe quidquam moliri. Sed ſi nihil indicio ſit, ſibi, quaſi a Diis, datam eſſe necis poteſtatem, ipſum tamen ita viribus valere, vt vel abſque ferro Caium conficeret. Adeo Chaerea infenſus erat coniuratis, veritus, ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem ſentiebant eum iuſtis de cauſis iraſci, atque e re ſua eſſe, quod ille adeo feſtinaret.

ὀλίγον γᾶν ὑπερβολῇ χρήσασθαι, μὴ καὶ ἐπισφάλματος τῇ ἐπιχειρήσει συνελθόντος ταράξειεν τὴν πόλιν, ζητήσεων τῶν συνεγνωκότων τὴν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ἐπιχειρεῖν ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν ποιήσαιεν, Φραξαμένη Γαΐᾳ πρὸς αὐτὰς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν θεωριῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἅπτεσθαι τὰ χρήματος· ἄγονται δὲ ἐπὶ τιμῇ τῇ πρώτῃ μεταστησαμένη τὴν ἀρχὴν τῇ δήμῳ Καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸ τῆ βασιλείᾳ καλύβης πηκτῆ γενομένης, καὶ Ρωμαίων τε οἱ εὐπατρίδαι θεωρῆσιν ὁμῆ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ Καῖσαρ· ῥαιῶνην τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντι τὴν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμεως τοῖς ὑπασπισαῖς, εἰ καί τινες προθυμοῖντο, μὴ παρατευξομένης αὐτῷ βοηθεῖν.

ιβ'. Ηνείχετο δὲ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωριῶν ἐπελθουσῶν τῇ πρώτῃ δεδογμένον ἅπτεσθαι τῆς πράξεως. ἰσχυρότερον δ' ἦν τῇ κατ' ἐκείνην προβεβουλευκότος τὸ τῆς τύχης συγχωρεῖν ὑπερβολάς· καὶ τὰς τρεῖς ὑπερβαλλομένην τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον. Χαιρέας δὲ συγκαλέσας τὰς συνωμότας, "πολὺς μὲν, εἶπε, καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος ὀνειδίζει τὸ "ἐπιμέλλον ἡμῶν ἐπὶ τοῖς ὕστω βουλευθεῖσι μετὰ ἀρετῆς· "δεινὸν δὲ, εἰ καὶ μηνύματος γενομένης διαπεσεῖται ἡ πρᾶ- "ξις, καὶ Γάϊος ὑβριεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ ὁρῶμεν, ὡς τῆς ἐλευ- "θερίας ἀφαιρεῖμεν ὁπόσα τῶν ἡμετέρων, καὶ προθήκην "τοῦ Γαΐᾳ τυραννίδι χαριζόμεθα, δέον αὐτὰς τὰδεῖς τὸ "λοιπὸν εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος πα- "ρασχόντας δι' αἰῶνος ἅπαντος τοῦ αὖθις ἐν θαύματι με- "γάλῳ καὶ τιμῇ κατασῆναι;" τῶν δὲ οὐδὲ ἀντειπεῖν ὡς οὐ πάνυ καλῶς δυναμένων, ὅτε τὴν πρᾶξιν ἄντικρυς δεχομένων, σιγῇ δὲ καταπεπληγότων. "τί, φησὶν, ὦ γενναῖοι, "διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν σήμερον τῶν θεωριῶν ὑστά- "την ἡμέραν οὖσαν, καὶ Γάϊον ἐκπλευσόμενον; ἐπὶ γὰρ Α- "λεξανδρείας παρεσκεύασο πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Λιγύ-

Veruntamen postulabant paulisper deferri negotium, ne, si quid male succederet, tota ciuitas turbaretur conscios facinori perquirendo, ipsisque Caium aggressuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus maiori cura praeclusis. Satius igitur esse, cum spectacula in palatio ederentur, sese ad rem admouere: (celebrantur autem in honorem Caesaris, qui primus potestatem populi in se transtulit; fixisque prope regiam tuguriis eo spectatum veniunt patricii Romani cum liberis et vxoribus, necnon et ipse Caesar) facileque illis fore, tot hominum millibus in locum angustum conclusis, ipsum, dum ingrederetur, adortum ire, cum ne satellites quidem, si id magnopere vellent, ei auxilio esse possent.

12. Chaerea ergo diem ex die exspectabat, cumque adessent spectacula, primo die ad rem aggredi constitutum erat. sed fortuna, quae moras interposuit, plus poterat, quam consilium, quod contra ipsum ceperant: cumque tres dies stati et solennes nihil agendo tererentur, vix die nouissimo obtinuerunt, vt res conficeretur. Itaque Chaerea, conuocatis qui coniurauerant, dicebat: "multum quidem elapsum est temporis, quod nobis segnitiem exprobrat in honestis consiliis exsequendis: graue autem erit, "si ex alicuius indicio in nihilum recidat quod suscepimus, "et Caius inde exacerbatus magis etiam saeuiet in vniuersos. An non videmus, quod nobis nostrisque omnibus "libertatem auferimus, et Caii tyrannidem in maius auge"mus; cum debeamus in posterum nobismet securitatem "parare, aliisque felicitatem largiendo ad secula omnia "ventura in admiratione esse et honore?" Cum autem illi contra ista honeste quidquam dicere non possent, neque tamen facinus palam approbarent, sed quasi obstupefacti conticescerent, tum ille: "Quid, inquit, o viri fortes, "cunctamur et tergiuersamur? Nonne videtis hunc esse "spectaculorum diem vltimum, et Caium statim ab eo "nauigaturum esse? comparauit enim se, vt nauibus "Alexandriam proficiscatur, Ægypti visendae gratia.

"πτω. καλὸν δὲ ὑμῖν προέσθαι τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος, τῇ "Ρωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον διά τε γῆς καὶ θα- "λάττης; πῶς δὲ οὐκ ἂν δικαίως κρίνομεν αὐτοὺς αἰσχύ- "των γενησομένων, εἴ τις οὖν αὐτὸν Αἰγύπτιος κτείνειε, τὴν "ὕβριν οὐχ ἡγησόμενος ἀναξ ον τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσι. "ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκέψεις ὑμῶν, "χωρήσω δὲ τοῖς κινδύνοις ἐμοῦ σήμερον, ἡδονὴ φέρων πᾶν "ὅ, τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, ἐφ' ἂν ὑπερβαλοίμην εἶπερ "εἶη. τί γὰρ δὴ καὶ γένοιτ' ἀνδρὶ Φρόνημα ἔχοντι τοῦτο "κρεττιώτερον, Γάϊον ἄλλον τινὰ ἀναμεῖναι ἐμοῦ ζῶντος, καὶ "ἐμὲ τὴν ἐπὶ τοῦδε ἀρετὴν ἀφῃρημένον.

γ'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὠρμήκει πρᾶξαι τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος, πᾶσί τε ἦν ἔρως ἅπτεσθαι τοῦ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένοις· ἔωθέν τε ἐπὶ τὸ παλατίου γέγονε τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἣν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τῆς παραλήψεως τοῦ σημείου. ἄρτι τε συμῆει πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ἐπὶ προκαταλήψει θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος Γαΐου τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε τῶν πολλῶν σπουδήν, παρὸ καὶ διακέκριτο ἑδέν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δὲ ἔζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήλῳ ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. Γαΐου δὲ, προόδων αὐτῷ γενομένων, ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἦγετο· καὶ πίπτοντος τῶν ἱερείων τινὸς, συνέβη αἵματος τὴν Λυκηνα σολὴν ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων γενέσθαι. τοῦτο Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν. ἦν δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ Λυκηνᾳ φανερόν. ἐπικατασφάζεται γὰρ τῷ Γαΐῳ. Γάϊον δὲ ἱερεῖται παρὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ εὐπροσηγορώτατον γενέσθαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον ὁμιλίας πάνθ' ὁντινοῦν ἐκπλῆξαι τῶν παρατυγχανόντων. μετὰ δὲ τὴν θυσίαν, ἐπὶ τὴν θεωρίαν τραπεὶς ἐκαθέζετο, καὶ περὶ αὐτὸν τῶν ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πηκτὸν δὲ

"Pulchrum autem vobis erit e manibus dimittere hominem "propudiosum, cum magnifica Romanorum ostentatione "terra marique incessurum? Quomodo vero non iure ac- "cusemur, vt quos pudeat eorum, quae fient, si quis ipsum "Ægyptius forte perimat, qui iniuriarum insaniam homi- "nibus liberis et ingenuis non ferendam existimauerit. "Ego sane consilia vestra non amplius morabor, sed hodie "paratus sum memet periculis obiicere, lubentique animo "ferre, quicquid propterea euenerit; neque est, vt ego, quod- "cunque sit, rem procrastinem. Enimuero quid forti et "generoso tam miserabile, quam vt alius me viuo Caium "occideret, mihique laudem istam praeriperet?

13. Et ille quidem, his dictis, impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, et reliquis fiduciam ingenerauit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equestri succinctus. nam moris erat tribunis, vt accincti signum peterent ab imperatore, et forte ea die vices signum accipiendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium angente et premente, dum quisque locum spectandi praeripere nititur, magna voluptate hanc populi contentionem spectante Caio: quod nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscue sederent, viri cum mulieribus, et serui confusi cum ingenuis. Caius autem, via ei patefacta et munita, egressus rem diuinam faciebat Augusto Caesari, cuius in honorem spectacula edebantur; et cadente victima contigit cruore respergi togam senatoris cuiusdam Asprenatis nomine. quod quidem a Caio risu excipitur, ipsi vero Asprenati plane ominosum accidit: simul enim cum Caio caesus est. Dicitur autem Caium ea die magis, quam natura eius ferebat, affabilem exstitisse, eaque sermonis comitate vsum esse, vt omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad spectacula se conuertit, locumque suum in theatro occupabat; praecipuis ex amicis cinctus. Eo autem tempore exstructum erat thea-

ἐγίνετο κατὰ ἔθνος ἑναυτὸν, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν εἰς αἴθριον, τὴν δὲ εἰς σφᾶν εἰσόδοις καὶ ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. ἐκ δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπειληφυίαις ἐπανασροφὴν τοῖς ἀνταγωνισαῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συγκαθημένης δὴ τῆς πληθύος, καὶ τῷ Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις ἐκ ἄποθεν τῷ Γαΐῳ, δεξιὸν δὲ τῷ θεάτρῳ κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε, Οὐατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς, ἦρτο Κλάβιον παρακαθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων παραφίκοιτο πύσις, προμηθὴς γενόμενος τοῦ μὴ ἐξάκουστος εἶναι τάδε λέγων. τῷ δὲ Φαμένῳ μηδὲν πεπύσθαι, σήμερον τοιγαροῦν, ὦ Κλάβιε, τυραννοκτονίας ἀγὼν πρόκειται. καὶ ὁ Κλάβιος, "ὦ γενναῖε, Φησὶ, σίγα, μή τις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ." πολλῆς δὲ ὀπώρας ἐπιχεομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ σπανίῳ τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ Γαΐος ἡδονῇ τὰς περὶ αὐτῶν ἐθεώρει μάχας, καὶ διαρπαγὰς οἰκουμένων αὐτὰ τῶν θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μανθάνει δύο γενέσθαι. καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγεται, καθ' ὃν σαυρῶται λῃστῶν ἡγεμών, ὅ, τε ὀρχηστὴς δρᾶμα εἰσάγει Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκτείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἷμά τε ἦν τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ περὶ τὸν σαυρωθέντα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ περὶ τὸν Κινύραν. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι, ἐν ᾗ Φίλιππον τὸν Ἀμύντα Μακεδόνων βασιλέα κτείνει Παυσανίας εἷς τῶν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Γαΐῳ δὲ ἐνδοιάζοντος, εἴτε παραμένειν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ διὰ τὸ τελευτάαν εἶναι τὴν ἡμέραν, εἴτε λατρῷ χρησάμενος καὶ σίτῳ εἶτα ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, Μνησικλῆς ὑπὲρ τοῦ Γαΐου καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς, μὴ διαχυθείη τὰ τῶν καιρῶν εἰς κενὸν ἐξανασὰς, ἐπειδὴ καὶ Χαιρέαν ἑώρα προεξεληλυθότα, ἠπείγετο θαρσύνειν αὐτὸν προελθών. λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ τῆς στολῆς Γαΐος κατὰ φιλοφρσύνην ὁπόθεν, καὶ ποῖ δὴ, Φησὶν, ὦ μακάριε; καὶ ὁ μὲν αἰδοῖ δοκεῖ τῷ Καίσαρος καθίζειν· κρεῖσσων δ' ὁ φόβος ἦν, ὀλίγου τε διαλυ-

trum, vt quotannis fieri solebat, in hunc modum. Duo ei ostia erant, quorum alterum exeuntibus sub dium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur, qui intus concluſi erant, et vt actores et musici ex eodem tugurio, in quo et alterum septis incluſum erat, exeuntes liberum regreſſum haberent. Conſidente itaque populo, et Chaerea cum reliquis tribunis non procul a Caesare, (dextrum enim theatri cornu Caesar tenebat) Vatinius ordinis senatorii vir et praetorius, Cluuium et ipſum conſularem ſibi forte aſſidentem, ecquid rei nouae accepiſſet, interrogabat, ita tamen caute, vt nemo vocem eius exaudiret. quo dicente, nihil ſibi nunciatum eſſe, hodie igitur, o Cluui, tyrannicidii fabula agenda eſt. Cui Cluuius: "Tace, o vir fortis, ne quis Achiuorum "ſermonem iſtum audiat." Multis deinde in ſpectatores ſparſis miſſilibus, quae pomis conſtabant et auibus propter raritatem ſummi pretii habitis, Caio volupe erat videre certamina hac de cauſa inita, vtque ſpectatores de iſtis ſibimet arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt, quae prodigiorum loco habita ſunt. Etenim mimus introducitur, in quo cruci affigitur latronum dux, et pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipſe occiditur et filia eius Myrrha; eratque multus ſanguis arte effuſus, tum circa cruci affixum, tum circa Cinyram. Conſtat etiam illum eundem fuiſſe diem, quo Philippum Amyntae filium, in theatrum ingredientem, interemit Pauſanias eius amicus. Cum autem Caius dubitaret, permaneretne vſque ad finem ſpectaculi, quod dies eſſet vltimus, an lotus et cibo ſumto reuerteretur, vti iam ante ſolebat, Minucianus, ſupra Caium ſedens, veritus, ne tempus e manibus re infecta elaberetur, ſurrexit, vbi Chaeream egreſſum viderat, vt ire maturaret ad ipſum confirmandum. Eius vero Caius comiter apprehendens togae laciniam, Quonam, inquit, abis, bone vir? Et ille quidem, Caeſarem quaſi reuerſus, denuo reſedit: at ſuperante eum

πων εἶτα διανίσταται. καὶ ὁ Γάϊος ἀδὴν ἐμποδὼν ἦν ἐξιόντι, δοκῶν ἐπί τινι τῶν ἀναντιλέκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. Ἀσπρήνας δὲ, μετεῖχε δὲ καὶ αὐτὸς, παρῆνει τῷ Γαΐῳ καθὸ πρότερον ὑπεξελθόντι πρός τε λυτρῶ καὶ ἀρίστω γενέσθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρήζων ἐπὶ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα.

ιδ'. Καὶ οἱ περὶ τὸν Χαιρέαν ἔτασσον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχρῆν ἕκαστον ἑαυτὸ ἢ προσαχθείη μὴ ἀπολιμπάνεσθαι ἐπιποιοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διατριβῇ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσίν. ἐπεὶ καὶ περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας ἦν, καὶ Χαιρέας, βραδύνοντος Γαΐου, πρόθυμος ἦν ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσπεσεῖν. προήδει μέντοι τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ τῶν τε βυλευτῶν, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν· καίπερ δὲ εἰδὼς, πρόθυμος ἦν, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τὰς ἀπολωμένας. καὶ δὴ τετραμμένων εἰς τὸ θεάτρου τὴν εἴσοδον, σημαίνεται Γαΐος ἐξανατὰς, καὶ θόρυβος ἦν. ἀνέστρεφεν δὲ καὶ οἱ συναμόται, καὶ ἀνωθοῦντο τὴν πληθύν, λόγῳ μὲν διὰ τὸ δυχεραίνειν τὸν Γαΐον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας βυλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων κατασήσαντες αὐτὸν ἅπτεσθαι τῆς σφαγῆς. προεξήεσαν δὲ Κλαύδιος μὲν ὁ πατρῶος αὐτοῦ, καὶ Μάρκος Οὐϊνίκιος ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι δὲ καὶ Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, ὃς ἀδὴ βυλομένοις διακωλύσαι δύναμις ἦν αἰδοῖ τῆς ἀξιώσεως, εἵπετο δὲ αὐτὸς σὺν Παύλῳ Ἀρρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἦν τῶ βασιλείω, τὰς μὲν εὐθείας ὁδὸς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐσήεσαν τῶν δήλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ προῆσαν οἱ περὶ τὸν Κλαύδιον· τρέπεται δὲ κατὰ στενωπὸν ἠρεμαιότα, καὶ ἐπὶ τόπον πρὸς λυτροῖς γεγησόμενος, ἅμα καὶ παῖδας, οἳ ἦσαν ἐκ τῆς Ἀσίας, κατανοήσων, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖθεν γενομένης ἐπὶ ὕμνοις μυστηρίων, ἃ ἐπετέλει, ἔνιοι δὲ κατὰ πυρρίχισμὸς, οἳ ἐν τοῖς θεάτροις ἐσοιντο. ὑπαντιάζει δὲ αὐτὸν Χαιρέας, καὶ ἤτησε σημεῖον. τῷ δὲ τῶν εἰς χλεύην ἀνακειμένων εἰπόντος,

metu non multo post exsurrexit, Caio eum ab egressu non prohibente, quod exire putaret ad requisita naturae. Asprenas autem, qui et ipse consilii particeps erat, Caium hortabatur, vt clam excederet, quemadmodum solebat, ad lauandum et prandendum, et tum demum reuerteretur; vtpote quod decretae rei exitum expediri vellet.

14. Et Chaerea quidem atque sui semet opportune disposuerunt; eisque incumbebat, locum, qui singulis obtigit, ne desererent strenue operam dare: et indignabantur moras necti, quodque in manibus erat differri, quod iam esset hora diei nona. Chaereae itaque, Caio cunctante exire, in animo erat in theatrum regredi, ipsumque illic sedentem adoriri. Caeterum cogitatione praeceperat, hoc sine multa equitum, qui aderant, ac senatorum caede fieri non posse: quamuis autem id sciret, Caium aggrediendi desiderio ardebat, aequum esse ratus non morari eiusmodi caedem, quae caeterorum omnium incolumitate et libertate rependeretur. Cumque iam in eo essent, vt theatrum ingrederentur, subito strepitu significatur surrexisse Caium. quo factum est, vt sese conuerterent coniurati, et turbam dimouebant, quasi eam aegre ferret Caius, re autem vera sui in securitatem, vt qui vellent eum nudare praesidiis atque ita caedem patrare. Praecedebant autem eum Claudius patruus, et Marcus Vinicius sororis eius maritus, vt et Valerius Asiaticus; (quos etiam loco depellere, si maxime id voluissent, ex dignitatis reuerentia non licebat) Caius vero ipse sequebatur cum P. Arruntio. Cum autem intra regiam esset, de via recta decedit, vbi constituti erant famuli, quorum munus erat ipsi ministrare, et qua Claudius aliique praecesserant; et in angiportum insuetum deflectit, balnea petiturus, simulque pueros spectaturus, qui ex Asia venerant, missi inde partim, vt hymnos canerent in mysteriis, quae celebrabat, partim vt Pyrrhicham saltarent in theatris. Ipsi autem Chaerea obuiam venit, et signum petiit. Cumque ille probrosum quiddam et ridiculum daret, nihil moratus Chaerea conuiciis Caium impetit,

ὐδὲν ἐνδιάσας λοιδορίας τε ἐχρῆτο κατὰ τῦ Γαΐυ, καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος ἐπάγει πληγὴν σφοδρὰν· ὃ μὴν γε ἦν καίριος. καίτοι γε φασί τινες προνοίᾳ τοῦ Χαιρέα γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν Γάϊον, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι μειζόνως πλήθει τραυμάτων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος ὅτος ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόβον. Χαιρέαν δὲ, εἴπερ ὅτως ἐφέρουει, πάντων ἥγημαι μωρία διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον, ἢ ἐκ τῦ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔτι γενέσθαι βοηθειῶν Γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα Χαιρέᾳ λόγον ἂν γενέσθαι ὃ περὶ τῆς Γαΐυ τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτῦ καὶ τῶν φίλων, ὅπως γε καὶ πράξαντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ὐχ ὅπως ἄδηλον, εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρῆζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βυλομένοις, ἢ καὶ θέλοιεν. ὁ δὲ Γάϊος, ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος· μεσσηγὺς γὰρ τῦ τε ὤμυ καὶ τῦ τραχήλυ φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς προσωτέρω χωρεῖν. ὅτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ὅτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ, εἴτε καὶ ἄλλως ἀφρονήσει. σόνῳ δὲ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ περιττὸν εἰς τὸ πρόσθεν ἵετο φυγῇ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σάβῖνος, τὴν διάνοιαν ἤδη προκατειργασμένος, ὠθεῖ κλιθέντα ἐπὶ γόνυ· πολλοὶ δὲ περιστάντες ἀφ' ἑνὸς ἐγκελεύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι, παρακελευσμός τε πρὸς ἀλλήλυς, καὶ πρὸς ἐπὶ τάτοις, ἦν. τελευταίαν δὲ Ἀχύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, ἢ μεθίησιν αὐτὸν ἀκριβῶς. ἀναθείη δ' ἄν τις τὴν πρᾶξιν Χαιρέᾳ. καὶ γὰρ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη προλαβὼν πολὺ τῶν ἁπάντων, καὶ πρῶτος μὲν τολμηρῶς ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς. δεχομένων δὲ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, σποράδας τε ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονί-

ſtricloque gladio vehementem ei plagam inflixit, ſed non mortiferam. Sunt tamen qui dicant, hoc a Chaerea data opera factum eſſe, vt non vno ictu Caium interimeret, ſed repetitis vulneribus magis eum excruciaret. At mihi parum credibile videtur quod afferunt, haud concedente timore in eiuſmodi rebus exſequendis rationem adhibere. Quod ſi ita exiſtimaſſet, Chaeream profecto omnium ſtultiſſimum haberem, qui maluerit indulgere iracundiae, quam celeriter ſemet et coniuratos e periculo eximere; maxime quando non deerant plurimae viae Caio ſuccurrendi, niſi quam primum exhalaret animam. atque adeo Chaeream rationem habuiſſe ſemetipſum et amicos aeque ac Caium affligendi, ſi, cum poſſet re bene geſta clam ſe Caium vlciſcentium irae ſubducere, nec in incerto eſſet, an ex animi ſententia res ſuccederet, temere voluerit ſemet perdere ſimul et tempus. Et in iſtis quidem cuique ſuo vti atque frui iudicio per me licet. At Caius dolore ex vulnere cruciatus (nam enſi, inter humerum et collum impacto, obſtitit os iuguli, ne altius penetraret) neque animo conſternatus exclamauit, neque amici cuiuſpiam opem implorauit, ſiue quod nemini ſatis fideret, ſiue ea de re non cogitaret. Sed, cum gemitum expreſſiſſet angoris magnitudo, fuga ſe proripiebat vlterius. cumque eum excepiſſet Cornelius Sabinus, qui iam ante animo erat praeparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumſtantes, vna cohortatione excitati, gladiis eum feriebant; atque adhortatio ad inuicem erat, repete. In confeſſo autem eſt apud omnes, Aquilam extremum ei vulnus intuliſſe, feciſſeque, vt confeſtim animam efflaret. Vernotamen Chaerea caedis auctor merito exiſtimandus eſt. nam licet aliquammultos ad facinus patrandum ſibi adiunxerit; primus tamen illud excogitauit, et ante omnes, quemadmodum res iſtae gerendae eſſent, animo deſignauit, primuſque auſus eſt conſilium cum aliis communicare. Cum autem ſermonem prohibent, quem de caede habuit, et diſperſos vnum in locum congregauit, et omnibus bene ac

μως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν εἰσηγήσει ὡς ἐχρῆν πολὺ κρείσσων ἐγίνετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρηστοῖς, ὡς ἅ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τὰς πάντας, ἐπεί τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ χρῆσθαι. Φαίνεται καὶ ταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος ἀρετῇ τῇ Φόνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβατον παραχὼν καὶ προτεθνεῶτα Γάϊον. ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα, τῇ Χαιρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσίθεσθαι καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν.

ιέ. Καὶ Γάϊος μὲν, τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῆς τελευτῆς, ὑπὸ τῇ πολλῇ τῶν τραυμάτων ἀποψυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη Γάϊος, οὐδὲς μὲν τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὅκνῳ τε τῶν γεγονότων· ἅ γὰρ μικρὸν ἦν τὸν αὐτοκράτορα ἀνηρηκέσι τὸ κινδύνευμα, ὑπό τε ἀνοίας τῇ δήμῳ τιμώμενον, καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἀναμωτὶ ποιησαμένων τὴν ζήτησιν αὐτῇ· ἄλλως τε σενῶν ὄσων τῶν ὁδῶν, καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλῃ πλήθυς ἐμφράξαντος αὐτὰς τῆς θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ Φυλακῇ τῇ αὐτοκράτορος ἐκείνην παρῆσαν τὴν ἡμέραν. οὐδὲς τε ἑτέρας χωρῆντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικῆ μὲν οἰκίαν τῇ Γαΐῃ πατρὸς, ὃν τότε ἀνηρήκεσαν· συνημμένη δὲ ἐκείνῃ, διὰ τὸ ἓν τὸ βασίλειον ὄν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκάστῳ τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων, ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων τὴν ἐπωνυμίαν παραχέσθαι. καὶ διεκπεσόντες τῇ πλήθυς τῆς ἐφόδῳ ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθάνοντος ἀκμὴν κακῇ τῇ τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτως δὲ εἰς τὺς Γερμανὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τῆς Γαΐῃ τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' ἧ κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ἐστὶν αὐτοῖς, ὅπερ ἡ σπάνιον ἔν τισιν ἑτέροις Βαρβάροις, διὰ τὸ ἠσσόνως λογισμὸν ἐπιδέχεσθαι τῶν ποιωμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἧ ἂν ὀξμήσωσι μεγάλα κατορθῦντες. ἔτοι ἂν πυθόμενοι τῇ

ſapienter paratis, tum recta conſilia dando omnibus longe praeſtabat, et ſcite admodum orationem ad ſuadendum accommodauit; ita vt et omnium animos ad audendum accenderit, et, cum tempus poſceret vim et manus adhiberi, tunc etiam primus conſpiciebatur incitari, et ad rem ſtrenue aggrediendam ferri, et Caii caedem facile aliis perficiendam dare, poſtquam vulnus fere lethale ab eo accepiſſet. Adeo vt merito, quicquid etiam a ſociis perpetratum fuerit, Chaereae conſiliis, animi robori, fortique manuum operae acceptum ferendum ſit.

15. Et Caius quidem, huiuſmodi morte affectus, exanimis iacebat multis vulneribus confoſſus. At Chaerea ſociique, cum ab illis peremtus fuiſſet Caius, haud fieri poſſe animaduertebant, vt incolumes eadem via redirent, ſiue attoniti magnitudine facinoris, (non enim leuis periculi res erat occidiſſe imperatorem, populo inſanienti gratum et acceptum, militibuſque de eo non ſine ſanguine inquiſituris) ſiue quod anguſtae eſſent viae, vbi patrata erat caedes, et magna ſeruitiorum multitudo eas obſtruxiſſet, vt et milites, qui ea die praeſto erant ad cuſtodiam imperatoris. proinde alia via incedentes contulerunt ſe ad aedes Germanici, patris Caii, quem tunc occiderant, (erant enim coniunctae palatio, quod ita vnum erat, vt tamen, aedificiis ab iis, qui in imperio fuerant, adauctum et ornatum, varias habuerit appellationes, aut ab eo, qui partem aliquam abſoluerit, aut ab eo, qui partem aliquam aedificare inchoauerit) iamque elapſi e turbae incurſu ſatis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto eſſet quod imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid reſciuerunt de Caii interitu. erant enim iſti ſatellites genti cognomines, e qua delecti ſunt, qui legionem Celticam conſtituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune eſt illis cum caeteris barbaris, vt qui parum admodum conſilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferociſque, et primos hoſtium impetus excipere ſoliti, in quamcunque partem incubuerint magnum ad victoriam momentum afferant. Iſti itaque, vbi aliquid de

Γαΐῳ τὴν σφαγήν, καὶ περιαλγήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρεστῇ κρίνειν ἐπὶ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῶν, μάλιστα δὲ αὐτοῖς προσφιλὴς ἦν Γάϊος δόσεσί χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κτώμενος, σπασάμενοι τὰ ξίφη· προεστήκει δὲ αὐτῶν Σαβῖνος χιλιαρχῶν, ὃ δι' ἀρετὴν καὶ γενναιότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύϊ δὲ σώματος τὴν ἐπὶ τοιούτοις κτησάμενος ἀρχήν· διεξῆσαν τῆς οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὰς σφαγίας τοῦ Καίσαρος. Ἀσπρηνάν τε κρεουργήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ πρώτῳ περιπεσεῖν, ὃ τὴν στολὴν μιᾶναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὥς μοι λέλεκται πρότερον, ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν συντυχίαν ἀπεσήμαινε τοῦ γεγονότος, δεύτερος Νωρβανὸς ὑπηρέτιαζεν, ἐν τοῖς γενναιοτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν πρεπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδεσθέντων αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύϊ πρέχων ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακεὶς, φανερός τε ἦν ἐκ ἀπραγμόνως τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ περιχεθεὶς πολλοῖς τῶν ἐπιφερομένων ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. τρίτος δὲ Αντήϊος, τῶν ἐκ τῆς βουλῆς, σὺν ὀλίγοις ὃ τυχαίως τοῖς Γερμανοῖς, καθάπερ οἱ πρότερον, περιπεσών, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης καὶ ἡδονῆς τοῦ αὐτόπτης γενέσθαι Γαΐῳ κειμένῳ, μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τοῦ Αντηΐου, καὶ ὁμώνυμον, Φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς κτείνει στρατιώτας ἀποπέμψας. καὶ παρῆν μὲν διὰ τάδε εὐφραινόμενος θεωρίᾳ τοῦ νεκροῦ. θορυβημένης δὲ τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ὃ διαφυγγάνει τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρευναν ἀκριβὲς, καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων. καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τεθνήκασιν.

ις'. Εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆς Γαΐου τελευτῆς, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν πρὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δέους ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τι τοιόνδε ἐπὶ Γαΐῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθεία

caede Caii acceperant, vehementer indoluerunt; non ipsius virtutibus rem metientes, sed suis commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Caius crebris largitionibus conciliatam) strictisque gladiis perquirentes Caesaris interfectores, per domos discurrebant duce Sabino, qui tribunus illis praeerat, non sua aut maiorum virtute, (nam gladiator fuerat) sed corporis robore ad istam praefecturam euectus. Cumque illis, postquam Asprenatem in frusta concidissent, (quod in eum primum inciderant, cuius toga, vt iam ante diximus, cruore victimae respersa, sibi quod euenerat infaustum fore portendebat) proxime occurrisset Norbanus, ciuis cum primis nobilis, et qui inter maiores suos permultos belli duces habuerit, nihilque eius dignitatem reueriti essent, is, magnis viribus fretus, manibusque cum eo, qui primus ipsum adortus est, confertis gladium ei extorsit, et non inultus videbatur moriturus, donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Anteius, ordinis senatorii vir, cum paucis non temere et fortuito, sicvti priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate ductus, vtque laetitiam oculis suis caperet, Caium prostratum exanimem adspiciendo, suum in eum odium ostendebat. Anteii enim patrem, eiusdem cum eo nominis, in exsilium egit Caius, eoque non contentus, milites ad eum occidendum misit. Et ea quidem de causa aderat, vt mortui spectaculo semet oblectaret. Cum autem turbata esset domus, et de se in latebras abdendo cogitarit, non effugit Germanos, qui inuestigarunt et perscrutati sunt omnia, et obuios quosque fontes insonteque occidere furebant. Atque illi quidem ita interierunt.

16. Caeterum postquam in theatrum rumor de morte Caii perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum laetitia interitum eius acciperent, et vel quoduis darent, vt sibi liceret esse adeo beatis, prae timore haud adducti erant, vt crederent. Alii vero rem confectam esse plane diffidebant, et quod nollent tale quidquam Caio accidisse, ne veritati

προσίθεσθαι, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶναι τοιᾷδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γύναια δ' ἦν ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν διὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννοῦντες, καὶ διακονίᾳ τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπαναστειόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελειῶν τυγχάνειν. ἡ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων πρεπανομιῶν ἡδοναῖς ἀνειλημμένοι· ἃ ἐπράσσετο, λόγῳ μὲν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς πλήθους, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐκπιπλάντα τῆς μανίας Γαΐῳ τὴν ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι τῶν δεσποτῶν, ἀποστροφῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικυρίας. ῥᾴδιον γὰρ ψευσαμένους τε κατὰ τῶν κυρίων πεπιστεῦσθαι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ πλουσίους, μισθῷ τῶν κατηγοριῶν, διὰ τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οἰκίας τῶν οὐσιῶν. τῶν δὲ εὐπατριδῶν, εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὴν ἐπιβουλὴν, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ θέλειν εὐκτὸν ἡγουμένοις, σφῇ παρεδίδοτο ἡ μόνον ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις χαρὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευθεῖσιν ἐλπίδος τιμωρίαν συνέλθοιεν, ὡς προεξορμήσασιν ἀποφήνασθαι τὴν διάνοιαν τὴν ἑαυτῶν· οἱ δὲ ἐξεπισάμενοι, διὰ τὸ τῆς ἐπιβουλῆς μεταχεῖν, μειζόνως ἔκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες, μὴ πρός τινας εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴσα ὠφέλιμος ἦν, ζῶντος Γαΐου κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὠμιληκέναι μὲν Γαΐου τραύμασιν, ὃ μὴν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. ἦν τε πιστὸς αὖθις ἀθεὶς, ᾧ καὶ θαρσήσας τὶς γνώμην ἀποφαίνοιτο τὴν αὐτῷ. ἦ γὰρ φίλος ὤν, ὕποπτος ἐγίνετο εὐνοίᾳ τῆς τυραννίδος· ἢ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδαμόθεν εὐνοίᾳ χρωμένῳ διαφθείρειν τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο δὲ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς εὐπατρίδαις ἠφάνιζον τὸ εὐθυμεῖν τῆς ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ

quidem auſcultabant, rem nulla humana vi confici poſſe ſibimet perſuadentes. At iſti fere erant feminae et pueri, aut mancipia, et nonnulli ex militibus. Hi quidem, vtpote quod eius ſtipendia merentes ſimul cum eo exercerent tyrannidem, eiuſque inſolentiae miniſtri, et optimum quemque ciuium concutientes, honore ſimul et opibus aucti eſſent. Mulieres vero et adoleſcentuli, deliniti captique mirifice, vt ſolet vulgus, ſpectaculis, muneribus gladiatoriis, et viſcerationibus: quae facta erant editaque, verbo quidem, vt iſta populum oblectarent, at re vera, vt inſanientem explerent Caii crudelitatem. Serui autem propter licentiam datam dominos accuſandi et contemnendi, vt quibus refugere liceret ad eius auxilium, cum illos iniuria affeciſſent. facile enim erat fidem impetrare improbe confictae in dominos calumniae, et indicata eorum pecunia non libertatem ſolum aſſequi, ſed et diuitias ex accuſationis inſtitutae mercede, octaua bonorum parte illis in praemium aſſignata. Caeterum patricii, quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de inſidiis aliquid praeſciuerant, partim quod vehementer id cupiebant optabantque, non ſolum gaudium occultabant, quod ex nunciatis perciperent, ſed et ſe nihil audire ſimulabant. Hi quidem veriti, ne ſpe falſi ad poenas cogerentur, vt qui animi ſui ſententiam aperire nimium feſtinarint: illi vero, qui rem reſciuerant, quod conſiliorum participes eſſent, eo magis clam omnia habuerunt, alii alios ignorantes, metuenteſque, ne, ſi quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam eſſe tyrannidem, Caio viuente proditi ad ſupplicium depoſcerentur. Nam et alius ſparſus erat rumor, Caium quidem vulnera accepiſſe, non tamen mortuum eſſe, ſed adhuc viuere, eique a medicis curationem adhiberi. nemoque adeo fidus deprehenſus erat, cui quiſpiam dicere auderet, quod ſentiret. ſiue enim Caii amicus eſſet, ſuſpectae erat fidei, vt qui tyrannidi faueret, ſiue odio eum proſequeretur, id ipſum dictorum eius fidem imminuebat, quod eum oderit. Alius etiam rumor ferebatur, qui patriciis ſpei ſolatium eripiebat, ipſum ſcilicet, pericu-

κινδύνων γεγονότα, καὶ ἄφροντιν κομιδῆς τῶν τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν ἡμαυρωμένον ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλήσει τῇ ἀλογίστῳ τῶν θροεῖν προθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφότερα δόξῃ τῶν ἀκουόντων λαμβανόμενα· ὁ μὴν τήν γε ἐνέδραν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενεχθησομένην προεξιοῦσιν αἰτίαν. ὁ γὰρ ἀφ' ἧς ἐξίοιεν διανοίας γενήσεσθαι περὶ αὐτὸς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν οἵ τε κατηγορήσαντες καὶ οἱ δικάζοντες.

ιζ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῶν Γερμανῶν περιέχε τὸ θέατρον ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν ὅτινος εἴσοδον πτοίᾳ εἶχεν αὐτούς, ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοιντο. ἐν ἀμηχάνοις τε ἦσαν, ὅτε ἀπίοιεν θάρσος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὴν διατριβὴν τὴν ἐπὶ τῷ θεάτρῳ πεπιστευκότες. εἰσπιπτόντων δὲ ἤδη, βοῇ τῷ θεάτρῳ ῥήγνυται καθ' ἱκετείαν τρεπομένῳ τῶν στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γενομένης καὶ τῶν βουληθέντων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ δή τις καὶ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φείδεσθαι οὖν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας παρὰ τῶν ἀδὲν ἐν αἰτίᾳ γενομένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρεύνῃ τῶν πεπραχότων, ὅ, τι καὶ πεπραγμένοι εἶεν, κατασῆναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μετὰ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων ἐπιθειάζοντες καὶ ποτιμώμενοι, ὁπόσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐς ὡς πλησίον, καὶ ὡς ἄν τις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς εἴποι τι, ἔλεγον. θραύεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετεμέλησεν αὐτοῖς τῷ ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος· ὠμόν τε γὰρ ἦν τοῦτο καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν περὶ τὸν Ἀσπρῆναν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀπερεισαμένοις. πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τῷ πάθους· ὥστε παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς ἀδὲν ἐλλιπεστέρως τὰ τῶν κινδύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἶναι τὴν συμφοράν, εἴπερ εἰς τέλος φευχθῆναι δύναιτ' ἄν. ὥστε, κἂν εἴ τινες τῶν προθύμως μ-

lum despicientem et de vulneribus curandis parum sollicitum, in forum, vt se habebat sanguine cruentatum, euasisse, atque ibi concionari apud populum. Et haec quidem temere efficta erant ab iis, quibus propositum erat tumultus excitare, et in vtramque partem pro affectu audientium trahebantur: haud tamen sedes suas relinquebant, metu criminis primo foras exeuntibus impingendi. non enim ex animo quo exierint factum iri de illis iudicium, sed ex eo, quem illis affingere vellent delatores et iudices.

17. Sed postquam turba Germanorum strictis gladiis circumdederat theatrum, spectatores de vita quisque sua metuere coeperunt, et ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam ferro concidendi essent: haerebantque inopes consilii, quod nec se in tuto esse crederent, si diutius in theatro morarentur. Atque adeo, cum irrumperent, clamor toto theatro tollitur, supplicantium militibus seque excusantium, vt qui omnium ignari essent, tam eorum, quae de seditione mouenda, si qua mota fuerit, erant deliberata, quam eorum, quae patrata erant. illis itaque parcere deberent, nec poenas alienorum audaciae ab omni culpa vacuis reposcere, sinerentque in facinoris, quodcunque commissum esset, auctores inquirere. Et illi quidem ista, multoque plura cum ploratu et planctu Deum obtestantes et implorantes dicebant, quae praesentius periculum exprimeret, eoque modo ac quis in extremo vitae discrimine aliquid proferret. Ad haec frangitur militum ira; ipsosque subpoenituit eorum, quae contra spectatores animo agitauerant: nam et reuera crudele erat illud, ipsisque licet irritatis ita videbatur, cum capita eorum, qui cum Asprenate caesi erant, arae defixissent. quibus conspectis, maiorem in modum commoti erant spectatores, cum et virorum dignitatem secum reputarent, et eorum, quae passi sunt, miseratione tenerentur: adeo vt parum abesset, quo minus praesentium periculorum metus illis incuteretur, quibus in incerto erat, si quo tandem modo calamitatem euitare possent. Quo factum est, vt iis, qui Caium

σάντων καὶ μετὰ δίκης τὸν Γάϊον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν καὶ τῆς χαρᾶς, διὰ τὸ ἐν ροπῇ μὲν τῇ συναπολωμένην γεγονέναι, τὸ δὲ πιστὸν τῇ περιεῖναι μηδέπω τότε ἐγγύθεν συνελθεῖν.

ιή. Ἦν δὲ Εὐάριστος Ἀρρίντιος τῶν κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθει χρώμενος, καὶ χρήματα περιβεβλημένος ὅμοια τοῖς Ρωμαίων πλουσιωτάτοις, δύναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσειε πράσσειν κατὰ τὴν πόλιν, ἔν τε τῷ τότε καὶ ἐν τοῖς ὕστερον. ὅτος διαθεὶς αὐτὸν ὡς ἐνῆν πενθιμώτατον· καίτοι μίσει καὶ παρ' ὄντινα οὖν ἐχρῆτο πρὸς Γάϊον, ἀλλὰ μὴν κρείσσων ἡ διδασκαλία τῇ φόβῳ καὶ ἡ σωτηρία τῆς εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς· πάντα κόσμον ἐπιτηδεύσας, ὡς ἄν τις ἐπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρασκευάσαιτο ἀπολωλόσιν, ἀποσημαίνει τὸν Γαΐου τὸν θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τὴν ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμπεριφέρεσθαι τῷ γεγονότι. ἤδη δὲ καὶ σήλας Ἀρρίντιος περιῆν, ἀνακαλῶν τὰς Γερμανικὰς καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες κατατίθεσθαι τὸν σίδηρον, καὶ διασαφοῦντες Γαΐου τὴν τελευτήν. τοῦτο καὶ σαφέστατα ἔσωσε τὰς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένας, καὶ πάντας οἱ καὶ ὅπως οὖν τοῖς Γερμανοῖς περιτύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς παραγενομένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τὸν Γάϊον, οὐκ ἔστιν ὅτινος κακῶν ἂν ἀπέσχον. τοσόνδε ἐπερίσσευσεν αὐτοῖς εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μετὰ τῶν καθ' αὐτὸν ἀπολωμένων τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσαύτῃ δυσυχίᾳ μὴ συνεσόμενον. παύονται δὲ τῆς ἀμηχάνου περὶ τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφῶς παραγενομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ Γαΐου, διά τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ἐπιδιέξασθαι τὸ περὶ θυμον τῆς εὐνοίας, ὃς ἀμείψαιτο αὐτοὺς ἀπολωλότος, καὶ δέει, μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ἐπίσροφή γένοιτο αὐτῆς βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνην περισταίη τὸ κράτος τῷ ἐπικατασάντος ἄρχοντος. καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τῆς ἐπὶ Γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς.

libenter meritoque oderint, auferrentur laetitia et gaudium, quibus alioqui ex eo mortuo afficerentur: quod in eo fere erant, vt vitam amitterent, nec vlla eius conseruandae spes fida et firma alicubi effulsit.

18. Erat autem quidam Euaristus Arruntius rerum venalium praeco, adeoque magna et canora voce, qui Romanorum ditissimos opibus aequabat, quique in quibuscunque voluerit plurimum in ciuitate pollebat, tam eo tempore, quam postea. Ille, cum sese ad luctum quam maxime composuisset, (quamuis enim Caio erat omnium infensissimus, praesenti tamen voluptati praeferebat ea, quae docuit timor, suggessitque astutia quaerenti sibimet incolumitatem) lugubri sumto apparatu, vti mos est in carissimorum desiderio, in theatrum progreditur, mortemque Caii denunciat, non passus multitudinem diutius in ignoratione eorum versari, quae acciderant. Deinde columnas etiam circuibat Arruntius, et milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, iubentes gladios reconderent, et Caii interitum eis significantes. quae res manifesto salutem illis attulit, qui in theatrum conuenerant, cunctisque, qui in Germanos quomodocunque incidissent: nam dum spes illis facta erat Caium adhuc viuere, a nullo abstinebant maleficio. Tantum superfuit illis erga ipsum beneuolentiae, vt contenti fuissent vel vitam suam amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immunem praestitisse, et a graui adeo calamitate liberasse. Cum autem certiores facti essent de morte Caii, statim deferbuit impetus, quo in vindictam ferebantur, tam quod nimine in rem suam cederet sui in illum animi promtitudinem ostendisse, mortuo eo, qui gratiam illis relaturus esset, quam quod timerent, ne in eos iniurias facere pergentes animaduertatur a Senatu, si ad ipsos summa rerum administratio peruenisset. Atque adeo Germani quidem, licet aegre, a rabie cessarunt, quae in eos inuaserat ex morte Caii.

ιθ'. Χαιρέας δὲ, σφόδρα γὰρ περὶ Μινυκιανῦ ἔδεισε, μὴ διαφθαρείη μανίᾳ τῶν Γερμανῶν περιπεσών, ἕκαστόν τι τῶν στρατιωτῶν μετῄει, προμηθεῖσθαι τῆς σωτηρίας αὐτὸ δεόμενος, καὶ μὴ ἀπολώλοι πολλὴν ἐξέτασιν ποιούμενος. καὶ Μινυκιανὸν μὲν καὶ Κλήμης, ἀνάγεται γὰρ ἐπὶ τοῦτον, μεθίησι; πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνην τῇ πράξει συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετὴν τοῖς ἐντεθυμημένοις καὶ πράσσειν μὴ ἀποδεδειλιακόσι· "τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὴ "ἐλθεῖν ἡδονῇ τῷ ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, εὐτυχεῖς δὲ ἂν ἄρα "ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τῆς ἀρετῆς πρὸς "αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μετὰ τοιαύτης δυσχίας, οἵᾳ ὁ "Γάϊον συνελθεῖν, πρὸ τῶν ἐπαναστάντων καὶ συντεθέντω "τὴν ἐπίθεσιν αὐτὸν ἐπίβουλον αὐτῷ γενόμενον, καὶ διὰ "ξαντα, οἷς ὑβρίζων ἀφόρητος ἦν ἀφανίζων τοῦ νόμου τὴν "πρόνοιαν, πολέμῳ πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τοὺς φιλτάτους, καὶ "νῦν λόγῳ μὲν εἶναι τούτους, οἳ ἀνῄρηκασι Γάϊον, ἔργῳ δὲ σὺ "τὸν ὑφ' ἑαυτῷ κεῖσθαι διολωλότα.

κ'. Ἤδη δὲ καὶ τὸ θέατρον ἐξανίστατο τῶν θάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῶν εἴσω. αἰτία δ' ἦν τὸ προθύμως διαφευξομένου τῶν θεωρῶν Αλκύωνα ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυμάτων, ἐκτέμψας δὲ τοὺς συνόντας, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μετελευσομένους ὅπερ σα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς τραυματίαις πρόσφορα, τὸ δὲ ἀληθὲς ὡς ἀπίσοιντο κινδύνου τοῦ κατειληφότος. ἐν τούτῳ δὲ βουλὴ γίνεται σύνοδος, καὶ ὁ δῆμος, ἦκεν καὶ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς κατασὰς, ἐν ζητήσει τῶν σφαγέων τοῦ Γαΐου ἦσαν· ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ ἐκθύμως, δοκεῖν δὲ καὶ ἡ βουλή. καὶ ἦν γὰρ Ασιατικὸς Οὐαλέριος ὑπατικὸς ἀνὴρ ἔτος ἐπὶ τῶν δήμων κατασὰς θορυβούντων, καὶ ἐν δεινῷ τιθεμένων τὸ ἔτι λανθάνον τῶν τὸν αὐτοκράτορα ἀπεκτακότων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤροντο, τίς ὁ πράξας τυγχάνει, εἶδε γὰρ ἔγωγε, φησί. καὶ πεῖσθεισαν δὲ καὶ ὕπατοι διάγραμμα, Γαΐου μὲν κατηγορίας ποιήσαντες, πολεμοῦντες δὲ τῷ τότε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἐπὶ τὰ αὐτὰ

19. Caeterum Chaerea, de Minuciano valde sollicitus, ne periret in Germanos furentes incidens, et singulos militum adiens orabat eos atque obsecrabat, vt illius salutis rationem haberent, et ipse diligenter inquirebat, ne forte interiisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum adductum, dimittit, cum multis aliis Senatoribus facti iustitiae honestatique testimonium perhibens, virtutique illorum, qui illud in animum induxerant, idemque exsequi minime dubitarunt: "nam ita fere esse tyrannos "dicebat, vt se efferant voluptati habendo iniuriarum li-"centiam, haud vero inde felicem sortiri vitae exitum, vt "qui bonis omnibus inuisi in eiusmodi incidant calamita-"tem, qualis Caio contigit, qui ante seditionem ortam "conflatamque conspirationem ipse sibimet factus est insi-"diator, atque non ferendis iniuriis legumque contemtu "in causa erat aliis, quod ex amicissimis hostes euaserint, et "nuno quidem eos haberi Caii interfectores, re autem ve-"ra ipsum a semet peremtum iacere.

20. Tum vero etiam e sedibus in theatro surrectum est, quique intus erant in acerbos inciderunt tumultus: vtpote quod sese foras proripere certatim festinarent. In causa autem erat Alcyon medicus, correptus a nonnullis, quasi vt quosdam vulneratos curaret, dimittensque, qui cum eo erant, specie quidem, vt ea peterent afferrentque, quibus opus esset ad medicinam fauciis adhibendam, re autem vera, vt ab imminente periculo longius abessent. At interea Senatus in curiam conuenit, populusque in foro, vbi comitia haberi solebant, congregatur, et interfectores Caesaris perquirere coeperunt; populus quidem acriter, Senatus vero tantum in speciem. Aderat autem et Valerius Asiaticus, vir consularis. is progressus in medium tumultuantium, et indignantium, quod laterent, qui imperatorem interfecerant, eum multi eum cupide interrogarent, quinam esset, qui facinus patrauerat, vtinam ego, exclamat. Quin et consules edictum proposuerunt, Caium grauiter accusantes, populumque, qui aderat, militesque domum se recipere iubentes; dum populo

ἀπιένας· τῷ μὲν δήμῳ, πολλὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενος ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δὲ τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μένειαν τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δέος γὰρ ἦν, μὴ ἐξαγριωσάντων ἀπολαύσειε τῶν κακῶν ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν καὶ συλήσεις τῶν ἱερῶν τρεπομένων. ἐφθάκει δὲ ἤδη τῶν βουλευτῶν τὸ πᾶν πλῆθος συνειλεγμένον, καὶ μάλιστα οἱ τῷ Γαΐῳ συνθέντες τὸν φόνον, θράσει τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτὸς ἀνακειμένων ἤδη τῶν πραγμάτων.

ΚΕΦ. Β'.

Ὡς οἱ βουλευταὶ δημοκρατεῖσθαι ἔκριναν, οἱ δὲ στρατιῶται μοναρχεῖσθαι. περὶ σφαγῆς Γαΐου γυναικὸς καὶ θυγατέρος· οἷός τε ἦν Γάϊος τὰ ἤθη.

ΕΝ τούτῳ δὲ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἁρπάζεται Κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται, συνοδὸν γενομένης αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ τοσῶνδε ἂν ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἐξικομένην τε οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν γενήσεσθαι τὴν ἀρχήν, εἴτε τὶς τῶν ἐν ἀρχῇ καταχήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ δ' συνεργοῖς τῆς ἀρχῆς καταστάσι. καλῶς οὖν ἔχειν, ἀκρίτων ἔτι ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, πάτρωά τε ὄντα τῷ τεθνεῶτος, καὶ τῶν εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων μηδενὸς ἄτιμος οὐκ ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῶν κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ σαθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοοῦνταί τε, καὶ ἔπραξαν ἐκ τοῦ παραχρῆμα. ἥρπασε μὲν δὴ Κλαύδιος ὑπὸ τῶ στρατιωτικῶ. Γναῖος δὲ Σέντιος Σατορνῖνος, καὶ τοι πεπυσμένος τὴν Κλαυδίου ἁρπαγήν, καὶ ὡς ἐπιδικάζοιτο τῆς ἀρχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ δὲ ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτῶ, καταστὰς ἐπὶ τῆς συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρους τε καὶ

quidem ſpem magnam remiſſionis onerum facerent, militibus vero praemiorum, ſi conſuetum ſeruarent ordinem, ab omni maleficio abſtinentes. nam metus erat, ne, illis exaſperatis, clade aliqua vrbs multaretur, ſi ad rapinas faciendas et templa ſpolianda ſe verterent. Iam enim conuenerat omnis Senatorum multitudo, maximeque ii, qui caedis erant conſcii, magna cum audacia animique elatione, quaſi iam penes ipſos eſſet rerum ſumma.

CAP. II.

Quomodo Senatores pro populari republica contendebant, milites vero pro regio imperio. De caede vxoris filiaeque Caii, et de Caii ingenio et moribus.

DVM ita ſe res haberent, repente Claudius e domo extrahitur. Milites enim eodem congreſſi, cum vltro citroque de rebus gerendis ſermonem habuiſſent, fieri non poſſe comperiebant, vt populus ſufficeret tot tantiſque negotiis ſuſtinendis, nec e re ſua fore, vt penes ipſum eſſet imperium: et ſi quis eorum, ad quos redierat rerum ſumma, factus eſſet imperator, ſibi id magnum in malum cedere, vt qui nihil opis et auxilii eo contulerant. optimum itaque eſſe, cum nondum de rebus aliquid decerneretur, principem eligere Claudium, et defuncti patruum, et nemini eorum, qui in Senatum conuenerant, dignitate non praeferendum, ſiue natalium claritatis, ſiue inſtitutionis ſuae ratio haberetur; quique factus imperator eos pro meritis honore afficeret et muneribus proſequeretur. Statim ac illa in animum induxerant, ea perfecerunt. quippe Claudius quidem a militibus paulo poſt fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamuis illud de Claudio fama acceperat, quodque imperium quaſi inuitus quidem ſibi vindicarit, re autem vera ſponte et voluntate ſua, in Senatorum tamen conſeſſu ſurrexit, nihilque attonitus horta-

γενναίοις ἀνδράσι πρεπόντως πολῖται παραίνεσιν, τάδε λέγων.

β'. "Εἰ καὶ ἄπιστον, ὦ ἄνδρες Ρωμαῖοι, διὰ τὸ χρό-"νῳ πολλῷ ἧκειν ἀνέλπιστον ὄσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομεν "τῆ ἐλευθέρᾳ τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον παρα-"τείνουσαν, καὶ γνώμῃ θεῶν, οἳ ἐχαρίσαντο αὐτὴν, κειμέ-"νην, εὐφραίνειν δὲ ἀρκοῦσαν, καὶ, εἴπερ ἀφαιρεθείημεν "αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ συνάγουσαν. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα "τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις, καὶ μετ' αὐτοτελοῦς τῆς δια-"νοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρίδι, καὶ μετὰ νόμων, οἷς ποτε "ἤνθησε, διαιτωμένῃ, βιωθεῖσα. ἐμοὶ δὲ τῆς μὲν πρότερον "ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ἐστι, διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγο-"νέναι· τῆς δὲ νῦν ἀπλήστως πιμπλημένῳ μακαριστούς τε "ἡγεῖσθαι τοὺς ἐγγενηθέντας καὶ ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ "τῶν θεῶν ἥδιον μείονος ἀξίους τιμῆς τούσδε τοὺς ἄνδρας, οἳ "οὐδὲ γοῦν κἀν τούτῳ τῆς ἡλικίας ἡμᾶς ἔγνωσαν αὐτῆς· καὶ "εἴη μὲν εἰς πᾶν τὸ αἰῶνος τὸ ἐπιὸν παραμεῖναι τὴν ἄδειαν "αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν γένοιτο καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε "νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰὼν ὑπέλιπται "τοῖς πρεσβυτέροις, ἐὰν τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γε-"γονότες μεταδιδῶσιν· τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς "κατασκάσης ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγόναμεν. "νῦν δὲ δὴ καὶ ἡμῖν, διὰ τὴν ἄρτι ὥραν, ἥδιον περιεργαίτε-"ρον εἴη τῆ ζῆν μετὰ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐκφεύγειν τῷ ἀν-"θρωπείῳ τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ παλαιὰ οἶδα ἐκ τῆς "παραλαβών, οἷς δὲ ὄψει ὁμιλήσας ἡδόμην, οἷων κακῶν "τὰς πολιτείας ἀναπίμπλασιν αἱ τυραννίδες, κωλύσαι μὲν "πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆ μεγαλόφρονος ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἐλεύ-"θερον, κολακείας δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, "διὰ τὸ μὴ ἐπὶ σοφίᾳ τῶν νόμων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὁρμῇ τῶν ἐφε-"στηκότων καταλείπειν τὰ πράγματα. ἀφ' ἧς γὰρ Ἰούλιος "Καῖσαρ Φρονήσας ἐπὶ καταλύσει τῆς δημοκρατίας, καὶ "διαβιασάμενος τὸν κόσμον τῶν νόμων τὴν πολιτείαν διετά-"ραξε, κρείσσων μὲν τῆ δικαίᾳ γενόμενος, ἥσσων δὲ τῆ

tionem, viris ingenuis et fortibus accommodatam, adhibet huiusmodi verbis.

2. "Etsi pro incredibili habeatur, Quirites, vtpote "quod praeter omnium spem nobis offertur post tam "longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, "incertam quidem, quamdiu duratura sit, et in deorum, "quorum munus est, potestate sitam; sed quae satis in "se habet ad nos exhilarandum, et, si de ea decidere- "mus, nonnihil tamen ad felicitatem conferet. nam et "vna hora viris bonis et honestis sufficit, si cum men- "te integra acta sit in patria libera, et legibus, quibus "olim floruit, administrata. De priore libertate, vt- "pote ante me natum amissa, nihil memorabo: prae- "sentis autem insatiabili cupiditate flagrans, illos beatis- "simos existimabo, quibus contigit in ista gigni et insti- "tui, proximumque post Deos immortales honorem il- "lis habendum, qui fecerunt, vt, sero licet et hac de- "mum aetate, illam gustaremus: atque vtinam in per- "petuum salua maneat et incolumis. Nobis autem, iu- "venibus aeque ac senibus, vel haec dies sufficiat. senio- "ribus aeuum habebitur, si bonorum libertatis partici- "pes facti decesserint: iunioribus vero documento erit "virtutis, quae viris istis in emolumentum cessit, a qui- "bus prognati sumus. Nunc itaque et nobis in prae- "sens nihil prius esse debet et antiquius, quam cum vir- "tute viuere, quae sola hominibus libertatem parit con- "seruatque. Ex iis enim, quae olim facta erant, audi- "tione accepi, quibusque ipse interfui, satis intellexi, "quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, "omni virtuti obstando, et magnanimis libertatem aufe- "rendo, hominesque ad adulationem et metum insti- "tuendo, dum res non ex sapienti legum cautione, sed "suo ex arbitrio administrant. Ex quo enim Iulius "Caesar in animum induxit populi potestatem tollere, "legumque ratione insuper habita et violata, rempubli- "cam perturbauit, iure superior factus, suisque cupidi- "tatibus seruiens, nihil quicquam malorum est, quo non

"κατιδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιοῦντος, ἐκ ἔστιν ὅ, τι τῶν κακῶν ἡ
"διέτριψε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἀπάν-
"των, οἱ ἐκείνου διάδοχοι τῆς ἀρχῆς κατέσησαν, ἐπ' ἀφανι-
"σμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐρημίαν
"τοῦ γενναίου καταλείποιεν, διὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας
"εἶναι τῆς αὐτῶν τὸ κιβδήλοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῶν
"ἀρετῇ προὔχειν πεπιστευμένων ἡ μόνον ὑφαιρεῖν τι τῷ αὐ-
"χήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ἐπιψηφίζειν αὐτῶν τοῖς ὀλέ-
"θροις. ὧν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύ-
"τητα ἀνύποιστον ἐπιδειξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν, εἷς
"ὢν ὁ Γάϊος ὁ σήμερον τεθνεὼς, πλέω τε πάντων δεινὰ ἀπέ-
"δειξεν, ἡ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγ-
"γενεῖς καὶ φίλους ἀπαίδευτον τὴν ὀργὴν ἐπαφιείς, ὁμοίως
"τοῖς ἅπασι καὶ μείζω κατὰ ἐντριβόμενος ἀδίκως τὴν τιμω-
"ρίαν εἰσπράσσεσθαι, ὀργὴν ὁμοίως εἷς τε ἀνθρώπους ἐξα-
"γριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ οὐ κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ
"οὐδὲ μεθ' ὕβρεως ἀποχρῆταί, ἐκ εἰς τὰ χρήματα λελυ-
"πῆσθαι καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐκ τῆ πανοικε-
"σία διοχλημένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὰν δὲ τυραννίδι πᾶν τὸ
"ἐλεύθερον· εἰς ἔννοιάν τε ἐκπαλεῖσθαι αὐτὴν, καὶ τοῖς ἐν
"ὀλίγῳ τιθεμένοις ὁπόσα πεπόνθοιεν, ἐκ ἔστιν. ἐξεπισάμε-
"νοι γὰρ ὧν ἀνεπλήσειαν κακῶν ἔστιν οὓς, καὶ ἐκεῖνοι μεγαλο-
"φρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τὴν τύχην, αὐτοὶ
"λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πι-
"στεύσει κτήσασθαι τοῦ ὑπόπτου τὸ ἀδεὲς, εἰ παντελῶς αἱρεῖ-
"σθαι δυνηθεῖεν αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ἀπογεγονότες,
"καὶ ὑποτελεῖς ἀλλήλοις κατασάντες, αἴπερ πολιτειῶν ἐχεγ-
"γυώταται πρός τε τὸ παρὸν εὔνουν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβού-
"λευτον, καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρθυμένῳ τῆς πόλεως,
"δίκαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι ἰδίᾳ τὸ εἰς κοινὸν αὐτῷ τὴν ὠφέ-
"λειαν ἁπάντων, ἢ καὶ ἀνταποφήνασθαι γνώμην, οἷς μὴ
"ἀρέσκοιτο τὰ προεισηγμένα, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον φέρε-
"σαν, διὰ τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τὸν ἐφεστηκότα, ᾧ ἀνεύθυ-
"νόν τι βλάπτοντι τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μετασήσα-

"attrita fuerit ciuitas, omnibus certatim id agentibus, qui "ei in imperium succesſerunt, vt patriam conſuetudinem "abolerent, et vrbem, quoad eius fieri potuit, fortibus "et generoſis ciuibus exhaurirent; quod exiſtimarent hoc "ad ſuam facere ſecuritatem, ſi cum hominibus verſaren- "tur vitioſis et flagitioſis, et eorum, qui virtute praeſtan- "tiſſimi haberentur, non ſolum ſpiritus deprimerent, ſed "et in vniuerſum eos exitio addicerent. Quorum "omnium, etſi multi fuerint numero et intolerandam "oſtenderint moroſitatem in imperio exercendo, vnus "Caius, hodie vita defunctus, plura, quam caeteri omnes, "atrocia facinora edidit, non in ciues ſolum ſuos, ſed "etiam in cognatos pariter et amicos indomitam laxando "iracundiam, omnibus ſine diſcrimine grauiora etiam "mala inferens, vt iniuſtas poenas exigeret, irae immani- "tate efferatus in deos ſimiliter ac homines. Tyrannis "enim non ſatis eſt voluptatem ſibi acquirere, etiam cum "iniuriis coniunctam, neque fortunas aliorum vexare et "vxores; ſed id praecipue in lucris ponunt, inimicorum "totas e viuorum numero exturbare familias. Omnes "enim liberi pro inimicis habentur a tyrannis: quorum "beneuolentiam ne ii quidem ſibi conciliare poſſunt, qui "patienter accipiunt quicquid perpeſſi ſunt. Etenim con- "ſcii ſibi, quam multis malis nonnullos oppleuerint, vtque "illi magni animi deſpicientia et contemtione fortunam "aduerſam ferunt, ipſi, vt quos ſua latere nequeant male- "ficia, ita demum ſecuritatem ſuſpicione vacuam ſibi pol- "licentur, ſi illos poſſunt omnino tollere. Itaque eiuſmo- "di malis leuati, nullique poteſtati, niſi quae veſtra eſt, ob- "noxii, quod genus adminiſtrationis reip. quam maxime "valet et ad praeſentem concordiam, et ad futuram inco- "lumitatem, et ad propriam ciuitati bene conſtitutae glo- "riam, debetis ſinguli prouidere, quod in commune conſe- "rat, aut e contra etiam, ſi cui diſpliceant, quae ante con- "ſulta erant et prouiſa, ſententiam proferre, idque ſine "omni periculo; quod eiuſmodi dominus vobis non prae- "ſit, cui impune licebit ciuitatem laedere, eoſque, qui li- "bere ſententiam dixerint, arbitratu ſuo e medio tollere.

"θαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τέτροφε τὴν τυραννίδα οὐδὲν ἕτε-
"τερον, πλὴν ἢ τε ἀργία καὶ τὸ πρὸς οὐδὲν τῶν ἐπιόντων θελο-
"μένων ἀντιλογίᾳ χρώμενον. τῆς γὰρ εἰρήνης τῷ τερπνῷ
"ἡσσώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν τρόπῳ ζῆν,
"ὁπόσοι τε τῶν πόρρωθεν ἐπαίδομεν συμφορὰς ἀνηκέστους, κα-
"κά τε τῶν πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ τῷ μετὰ ἀρετῆς τελευ-
"τᾶν μετὰ αἰσχύνης τῆς ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς.
"πρῶτον δὲ τοῖς ἀραμένοις τὸν τύραννον τιμὰς, αἴτιος μέ-
"γιστος, ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ Χαιρέας τῷ Κασ-
"σίῳ. σὺν γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἄτος περιστὰς ἡμῖν καὶ
"γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέφηνεν· ὃ κάλλον μὴ
"ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς
"ἡμετέρας προβεβουλευκότος τε ἅμα καὶ προκεκινδυνευκό-
"τος, ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθαι τάς τε τιμὰς, πρῶ-
"τόν τε ἀνεπιτάκτως τοῦτο ἀναφήνασθαι. ἔργον δὲ κάλλιστον
"καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας.
"οἷος δὴ καὶ ἀνὴρ ἄτος περὶ ἡμᾶς πάντας γέγονεν, οὐδὲν
"παραπλησίως Κασσίῳ καὶ Βρούτῳ τοῖς Γαΐου Ἰουλίου ἀνηρη-
"κόσιν· ἐπεί γε οἱ μὲν φάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρ-
"χας ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ἄτος δὲ μετὰ τῆς τυραννοκτο-
"νίας καὶ τῶν ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν.

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῶν
βουλευτῶν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆ-
"σαν. ἀναπηδήσας δὲ τὶς Τρεβέλλιος Μάξιμος περιαιρεῖ-
"ται τὸν δακτύλιον τῷ Σεντίῳ· λίθος δὲ εἰκὼν Γαΐου ἐγγε-
γλυμμένος ἐδεδεμένυτο αὐτῷ· καὶ σπουδῇ τε λεγομένων καὶ
ὧν ἐπεύοει πράξει, ὅπερ ὤφτο, ἐν λήθῃ γεγονότος. καὶ ἡ
μὲν γλυφὴ καταῤῥήγνυται. προελθούσῃ δὲ ἡ νὺξ ἐπὶ μέ-
γα, καὶ Χαιρέας δὲ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους· οἱ δὲ ἐλευ-
θερίαν ἔδοσαν. ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοία ἀπιστία
τὰ ἐρώμενα. ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ, μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν
τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν, ἐπέστρεψεν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημεῖα
ἡ παράδοσις. οὗτοι γὰρ, πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πό-
λιν, κύριοι τῶν στρατιωτῶν ἦσαν. Χαιρέας δὲ, τὸ σημεῖον

"Atque nuper tyrannidi nihil maius dedit incrementum, "quam istorum segnicies, qui contra voluntatem imperan- "tium ne hiscere quidem ausi sunt. quietis enim dulcedine "deliniti, et mancipiorum more viuere assueti, quotquot e "nobis longius disiunctorum calamitates non ferendas au- "diuimus, propinquiorum mala vidimus, metu moriendi "cum virtute etiam morti summo cum dedecore coniun- "ctae occumbentes. Ante omnia autem tyranni interfecto- "ribus honores quam amplissimos habere fas est, praeser- "tim vero Chaereae Cassio. Nam ille erat vnus secundum "deos, qui consilio manuque nobis libertatem peperit: cu- "ius haud decet vos obliuisci, sed et ei, vt qui sub tyran- "nide ante omnes pro libertate vestra consilium ceperit, pri- "musque in discrimen semet coniecerit, recuperata liberta- "te honores decernere, idque primum vestro concessu iust- "suque factum ostendere. Opus enim pulcherrimum est, "et quod viros liberos inprimis decet; benefactoribus gra- "tiam reponere: qualis et ille erga nos vniuersos exstitit, "Cassio et Bruto, qui Caium Iulium peremerunt, plane dis- "similis; quoniam isti quidem semina discordiarum belli- "que ciuilis in vrbe seminarunt, ille vero caeso tyranno "malis etiam omnibus inde ortis ciuitatem liberauit.

3. Sentius huiusmodi orationem habuit, eique magna cum voluptate auscultarunt et senatus et equitum quotquot aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exsiliens annulum Sentio detrahit, in quo lapillus inclusus erat insculptam habens Caii imaginem, quem ille, prae studio dicendi, vt credebatur, faciendique quae in animum induxerat, sibi auferre oblitus est. Et sculptura quidem e vestigio fracta est. Caeterum cum in multam noctem res productae essent, tum Chaerea etiam a consulibus signum petiit: atque illi libertatem dederunt. Ista autem, postquam facta essent, et praesentibus admirationi erant, et vix fidem invenerunt. nam, anno post centesimo, quam illis primo ablata fuerit imperii potestas, ad consules rediit signum dare; quippe illi, priusquam regio dominatu teneretur ciuitas, in milites potestatem habebant. At Chaerea, vbi signum ac-

λαβὼν, παρεδίδου τῶν στρατιωτῶν τοῖς πρὸς τὴν σύγκλητον συνεσηκόσιν. ἦσαν δὲ εἰς σπείρας τέσσαρας, οἷς τὸ ἀβασίλευτον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος προῦκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπῆσαν μετὰ τῶν χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος, περιχαρὴς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος, ἐπὶ τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἀκέτι ἐπὶ τῷ ἐφεσηκότι. καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

δ'. Χαιρέας δὲ, ἐν δεινῷ τιθέμενος περιεῖναι τήν τε θυγατέρα Γαΐῦ καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοικὶ τὸν ὄλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ, τι ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι, καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε πρόθεσιν ἐσπουδακὼς τελειώσασθαι τὴν αὐτὸς, καὶ πάνυ εὐφρᾶναι μῖσος τὸ πρὸς Γάϊον, Ἰούλιον ἐκπέμπει Λεῖπον, ἕνα τῶν χιλιαρχῶν, κτενοῦντα τήν γυναῖκα Γαΐῦ καὶ τὴν θυγατέρα. Κλήμεντος δὲ ὄντι συγγενεῖ τῷ Λεῖπῳ τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε πρᾶθεισαν λειτουργίαν, ὅπως μεταχὼν κἂν ἐπὶ τοιούτοις τῆς τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τῶν πολιτικῶν, ὡς καὶ τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος δόξειε κοινωνεῖν τῶν πρώτων συνθεμένων. ἐνίοις δὲ τῶν συνωμοτῶν καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θράσει χρησόμενον, διὰ τὸ Γαΐου φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πρᾶξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς. καὶ τῶν πολιτῶν ὅ, τι καὶ ἄνθος ἦν ἀπώλετο. οἱ δὲ καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμην, τὸ δὲ πᾶν καὶ τῶν ὑπὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνῃ τὴν αἰτίαν ἐπέφερον. Φάρμακον τῷ Γαΐῳ δόσαν ἐννοιῶν δόλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιούμενον. ὡς εἰς μανίαν μετασάντος, τὰ πάντα αὐτὴν εἶναι τὴν νεναυπηγημένην ἐπὶ ταῖς Ρωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν, ὥστε αὐτὴν τελευτᾶν, ὁδὸν γὰρ οἱ ἀποσπεύδοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐστέλλετο ὁ Λεῖπος· ἐβραδύνετο δὲ ὁδὸν μελλήσει τῇ κατ' αὐτόν, ὥστε μὴ ἂν εἰς καιρὸν διακονηθῆναι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπ' ἀδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τῶν ἐπ'

ceperat, militibus tradidit, qui a Senatu ſtabant. erant autem numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt eſſe ſine imperatore, quam ſub tyrannide. Atque illi quidem cum ſuis tribunis abierunt: pauloque poſt etiam populus laetus admodum diſcedebat, cum ſpei plenus, tum multum elatus, quod ſummam poteſtatem ſibimet acquiſiuiſſet, nec amplius imperatori ſubeſſet. atque Chaerea cum illis magna erat in gratia.

4. Chaerea autem indigne ferens Caii vxorem ſuperare et filiam, totamque eius familiam non ad internecionem deletam eſſe, (vtpote quod foret, vt quiſquis ex illo reliquus eſſet, is in perniciem ciuitatis leguinque ſupereſſet) ac praeterea perficere feſtinans quod in animo agitauerat, ſuumque in Caium odium laetitia complere, mittit Iulium Lupum, vnum e tribunis, qui Caii vxorem filiamque perimeret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus officium demandarunt, vt tyranni caedis, licet in re huiuſmodi, particeps factus virtutis laude decoraretur a ciuibus, haud ſecus ac ſi conſiliis eorum omnibus interfuiſſet, qui facinus excogitauerant. Quibuſdam autem e coniuratis immanitatis eſſe videbatur in mulierem ſaeuitiam exercere, quando Caius magis ex ingenio ſuo, quam illius impulſu, omnia commiſerit, quae in cauſa fuerant, vt et ciuitas malis ipſam vexantibus ſuccumberet, et ciuium quoſque fortiſſimos et nobiliſſimos amitteret: alii contra eiuſmodi quaecunque decreta erant ipſi vitio vertebant, et omnino etiam omnium, quae a Caio patrata erant, malorum ipſam inſimulabant, vt quae philtrum ei dederit, vt animum eius ſibi obnoxium redderet, et ad amandum eum induceret ſibique deuinciret: adeo vt, illo ad inſaniam adacto, ipſam omnia machinatam eſſe in fortunas Romanorum, orbiſque totius in illorum ditionem redacti. Cumque in eam ſententiam itum eſſet, vt morte plecteretur, (nihil enim ipſi profuerunt, qui hoc ipſum diſſuadebant) mittebatur Lupus: nec vlla erat mora tarditate ſua, quo minus imperata faciendi tempus quam primum arriperet, ne ſua culpa fieret, vt quidquam omitteretur, quod ſalutis communis

ὠφελείᾳ τῇ δήμῳ ποιυμένων. παρελθὼν δὲ ἐπὶ τῆ βασιλείᾳ, καταλαμβάνει τὴν Καισωνίαν, γυνὴ δὲ ἦν τῷ Γαΐῳ, παρακατακειμένην τῷ σώματι τῇ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαρίζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μετασᾶσιν, αἵματί τε ἀναπεφυρμένην ἐκ τῶν τραυμάτων, καὶ πολλὴν τὴν ταλαιπωρίαν συμφερομένην, τῆς θυγατρὸς παρερριμμένης· ἠκήκοέ τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἀδὲν ἕτερον, ἢ καταμεμψις τῷ Γαΐῳ, ὡς πιθανὴν ἀ χόντος πολλάκις προηγορευκυῖαν αὐτήν. ἐπ' ἀμφότερα αὐτὸς ὁ λόγος καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις πρόκειται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὅ, τι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτῇ προσιθεμένων. οἱ μὲν γὰρ ἀποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον, ὡς συμβλευομένης, ἀποσάντα μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ τῷ αὐτῇ χρώμενον· οἱ δὲ, ὡς, λόγῳ τῷ περὶ τῶν συνωμοτῶν ἐπιφοιτήσαντος, Γαΐῳ κελεύσειε μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τῇ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτὸς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεῖ κινδύνων καταστῆναι· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐπονειδιζόμενον, ὡς προηγορευκυίας διαπράξασθαι μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῆς ἐφρόνων, ταῦτα ἦν. ἡ δὲ, ἐπεὶ θεᾶται τὴν πρόσοδον τοῦ Λέπτου, τό, τε σῶμα τοῦ Γαΐῳ περιδείκνυσιν, καὶ ἄσσον ἰέναι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμῷ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ μὴ συνεσηκότα ἑώρα τὸν Λέπτον, καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν ἐκ αὐτῷ κεχαρισμένην, γνωρίσασα ἐφ' ὃ ἐχώρει, τήν τε σφαγὴν ἐγύμνᾳ καὶ πάνυ προθύμως, ποτνιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ἄτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύσα μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσει τοῦ δράματος, ἔ ἐπ' αὐτῆς συνέθεσαν. καὶ ἤδε μὲν εὐψύχως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ Λέπτου, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ Λέπτος ταῦτα προσαγγέλλων ἔσπευδε τοῖς περὶ τὸν Χαιρέαν.

ε'. Γάϊος μὲν δὴ, τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ρωμαίων λείποντα τεσσάρων μηνῶν, ὕτω τελευτᾷ. ἀνὴρ, καὶ

intererat. Cumque ingrederetur in palatium, Caesoniam Caii coniugem offendit iuxta mariti cadauer humi prostratam, et destitutam rebus omnibus, quas moris est exhiberi mortuis, cruore vulnerum ipsamque foedatam, et miserandum in modum afflictam, filia propter ipsam procumbente: nec in eiusmodi luctu et moerore aliud quidpiam exaudiebatur, quam Caii accusatio, quod ipsi, quae toties eum praemonuerat, fidem non habuerit. Quae verba et eo tempore in vtramque partem accipiebantur, et nunc ambiguam etiam prae se ferunt sententiam ea audientibus, quippe qui faciunt, vt vtrinque, prout volunt, propendeant. Nam alii quidem ista hoc sibi velle perhibuerunt, ac si consuluisset ei, vt ad saniorem mentem rediret, et in cives suos saeuire desineret, ne male interiret ab illis suo more acceptus; aliis vero persuasum est, ipsam, cum rumor de coniuratoribus percrebresceret, Caium hortatam esse, vt omnibus, etiamsi nihil inique egissent, nulla mora interposita et e vestigio interfectis, sese extra periculi metum poneret. idque tum exprobratum illi, quasi ad agendum segniori, postquam ab ipsa praemonitus fuisset. Atque ista quidem sunt, quae a Caesonia dicta erant, quaeque de ea sentiebant homines. Illa vero, quamprimum Lupum aduenientem conspicit, ostendebat ei Caii cadauer, et cum lacrymis et lamentis orabat, vt propius accederet. Cumque eum vidisset mente attonitum, et quasi ad aliquid agendum, quod sibi displiceret, accedentem, facta ei cognitione, qua de causa veniebat, promte admodum iugulum nudabat, deum hominumque fidem implorans, quemadmodum ii consueuerunt, qui vitam in desperatis planeque perditis habent, iubensque, vt perficere non moraretur quod in ipsam constituerant. Atque illa quidem forti et magno animo moritur hoc modo a Lupo occisa, ac deinde filiola eius. moxque Lupus, ista vt nunciaret, ad Chaeream properauit.

5. Caius igitur, cum quatuor annos demtis quatuor mensibus Romanis imperasset, ita moritur. vir, etiam

πρότερον, ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε καὶ καποπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος καὶ φίλος διαβολῇ. καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσειε φονικώτατος· τῆς δὲ ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν, εἰς ὃς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πορισὴς ἐκ τοῦ κτείνειν καὶ πλουτομεῖν. καὶ τοῦ μὲν θείου καὶ νομίμου μείζων ἐσπουδακὼς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἡσσώμενος δὲ ἐπαίνων τῆς πληθύος. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κρίνας ὁ νόμος ἐπιτιμᾷ τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας ἀμνήμων ἦν, εἰ καὶ πλείστῃ τε καὶ διὰ μεγίστων γένοιτο, οἷς ποτὲ ὀργισθείη ἐπιπλήξει κολάσεως καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις, πολέμιον δὲ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνεχόμενον, ἀναντίλεκτον ἐπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσειε τὴν ἐπιθυμίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧς καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι παρὰ τοῖς πολίταις ἤξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλῷ χρόνῳ μὴ ἰσορροπούμενον, εἴς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν πράξαντα παρακαλεῖν. ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἴποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ αὖθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλήν γε τοῦ περὶ Ῥήγιον καὶ Σικελίαν ἐπινοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν· ὃ μὴν καὶ ἐπὶ τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρως αὐτῷ ἐπιπονεῖν κατελείφθη. αἴτιον δ' ἦν ἡ περὶ τὰ ἀχρεῖα σπουδή, καὶ τὸ δαπανῶντα εἰς ἡδονὰς, αἰ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τὴν ἐπὶ τοῖς κρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως δὲ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος· συνίει τε ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσί τε καὶ ἐκ πλείονος προσυγκειμένοις ἀντειπὼν ἐκ τοῦ ὀξέως, φανῆναι πιθανώτερος ἐν μεγίστῳ πράγματι παρ' ὁντινα οὖν γενόμενος, εὐκολία τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ εἰς ἰσχὺν αὐτῇ προσλαβεῖν μελέτῃ τοῦ ἐπιπονεῖν. ἀδελφῷ γὰρ παιδὸς υἱεῖ γε-

antequam imperium adeptus est, durus et vecors et summe maleficus; voluptatibus deditus, et fautor delatorum. iis quidem, quae terribilia erant, obstupescens, adeoque in caedem paratissimus; potestatem vero habens in hoc ipsum, vt stolidè ferox et elatus eos, quos minime oportet, iniuriosè tractarit, et occidendo et contra leges agendo sibimet quaerens diuitias. Et diis quidem et legibus superior esse et haberi voluit, populi tamen assentationibus obnoxius. Quibuscunque etiam lex, tanquam factu turpibus, notam inussit, ea omnia maioris aestimauit, quam virtutem. Et quidem amicorum immemor erat, summi licet fuerint et in maximis rebus spectati, quibus forte iratsceretur, poenas vel ob leuissima infligens, atque vniuersos virtute praeditos pro inimicis habebat; ac ad omnia, quae sua iuberet voluntas, indomita et effrenata ferebatur cupiditate: quo factum, vt etiam cum sorore germana stupri consuetudinem haberet, vnde et illi maxime apud ciues vehementius conflari coeptum est odium, quo simile quid, longo tempore non conspectum, et aegre fidem impetrarit, eosque ad inimicitias cum flagitii auctore suscipiendas excitarit. Opus autem vllum, vere magnum aut regium, ab eo factum nemo memorare potest, quodue praesentis saeculi et futuri hominibus in emolumentum cedat, praeter receptacula ab ipso cogitata circa Rhegium et Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. quod in confesso est apud omnes maximum esse opus et nauigantibus vtilissimum; haud tamen absolutum, sed imperfectum ab eo, dum segnius construitur, relictum. in causa autem erat rerum inutilium studium, et quod, dum pecuniam in voluptates sibi soli profuturas insumeret, in rebus ex confesso melioribus liberalis et munificus esse desierit. At vero et orator erat optimus, vtraque lingua, tam Graeca, quam Latina, valde exercitatus, et quicquid diceretur celeriter arripiebat, compositis ab aliis et non mediocriter accuratis ex tempore respondens, ita factus, vt maiori, quam quisquam alius, persuadendi vi pollere videretur, tam ex ingenii felicitate, quam quod ad eam augendam multam exercitationem adhibuerit. nam necesse erat illi doctrinae plurimum atten-

γονότι Τιβερίῳ, ᾧ καὶ διάδοχος γίνεται, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντέχεσθαι, διὰ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ κατορθῶν διαπρέπειν, καὶ συνεφιλοκάλει Γάϊος, συγγενῆς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἴκων ἐπιστολαῖς. ἐπρώτευσέ τε τῶν κατ' αὐτὸν πολιτῶν, ᾧ μὴν ἀντιχεῖν οἷά τι ἐγένετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγέντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐπελθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ὥστως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον τὸ πράσσειν ῥᾳδίως πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποσπασθεὶς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρεισσόνων, μέχρι δὴ τῷ περιόντι τοῦ ὑβρίζειν ἀπαμφιασθείσης εὐνοίας, ᾗ πρὸς αὐτοὺς ἐχρήσαντο, καὶ μίσους ὑποφυέντος, ὑπ' αὐτῶν ἐπιβουλευθεὶς τελευτᾷ.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Κλαύδιος ἁρπάζεται ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἄγεται· καὶ ὡς ἡ βουλὴ πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει.

Κλαύδιος δὲ, καθάπερ ἀνώτερον ἔφην, ἀπορρήξεως αὐτῷ τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης, καὶ τοῦ οἴκου θορυβηθέντος παθεῖ τῆς Καίσαρος τελευτῆς, ἐν ἀμηχάνοις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἔκρυπτεν αὐτὸν, ὀδμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῆς γενναιότητος ὑφορώμενος. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν ἦγεν αὐτὸν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖν ἦν, παιδεία τε συνὼν, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ πάντος τοῦ εἰς θόρυβον ἀνακειμένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε δὲ πτοίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεω γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τῆς στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοὺς πρακτῆρας ἦσαν. ἔστι δὲ καὶ παρετύγχανον, τὴν μὲν Γαΐου τιμωρίαν ἐν ὀλί-

dere, vtpote filio nepotis ex fratre Tiberii, cui in imperium succeſſit, quod et ipſe, ad ſummam in ea gloria adſpirans, excellebat, pariterque ac ille eloquentiae ſtudebat Caius, viri neceſſitudine ſecum coniuncti et imperatoris voluntati morem gerens. Primaſque inter ſuae aetatis Romanos agebat: nec tamen bona ex doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque contra perniciem, quam ex licentia ſibimet accerſiuit. adeo difficile eſt iis ſeſe moderari et regere, quibus ex poteſtate rationi reddendae non obligata facile, et expeditum eſt quidlibet agere. A principio, quod amicos ſibi adiunxerit ex optimis honeſtiſſimiſque, et eruditione et gloria praeſtantiores fuerit aemulatus, magno ſtudio a ſuis colebatur: poſtea vero depoſita beneuolentia, quam erga ipſum habebant, quod inſolentius in eos debaccharetur, odioque ſuccreſcente, inſidiis ab illis interfectus eſt.

CAP. III.

Quo modo Claudius e domo extrahitur, et in caſtra aſportatur; vtque Senatus legatos ad eum mittit.

CLaudius autem, cum de via, vt ſupra retuli, declinaſſet, qua incedebant, qui cum Caio erant, et turbata eſſet domus ex calamitate, quam paſſa eſt morte Caii, de ſalute ſua anxius et ſollicitus, in locum quendam anguſtum deueniens ſemet occultabat, nihil, quod ſibi periculo eſſet, ſuſpectum habens, praeter natalium claritatem. nam vitam priuatam agens modeſte ſe geſſit, et praeſentibus contentus erat, et ſtudio literarum, Graecarum praecipue, deditus, et modis omnibus turbarum inquietudinem deuitans. Tunc autem, cum vulgus conſternatum eſſet animis, et tota regia militum furore compleretur, ſatelliteſque ita ſe haberent, ac ſi de pauore et confuſione priuatorum participaſſent, illi, qui praetoriani appellantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Caii ſupplicium parui penden-

τιθέμενοι διὰ τὸ κατὰ δίκην αὐτῷ τὰς τύχας συνελθεῖν, τάδε περὶ αὐτὸς ἀνεσκοποῦντο μᾶλλον, ὃν τρόπον χήσοι καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν τε ἐν τιμωρίαις τῶν σφαγέων ὄντων, ὠμότητος χάριτι τῆς ἑαυτῶν μᾶλλον, ἢ τὰ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῶν περὶ τὸν Δσπρῆναν ἐτεθέατο τὰς κεφαλὰς παραφερομένας. εἰστήκει δὲ κατά τι προσβατὸν ὀλίγαις βαθμίσι χωρίον, ὑπεσταλκὼς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ Γράτος τῶν περὶ τὸ βασίλειον τὶς τῶν στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τὰ μὲν ἀκριβωσαμένῳ τὴν ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸν σκότον, τὰ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸν ὑπολοχῶντα κριτὴς εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένος, προσῆει τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν ἐπιγνωρίζει, καὶ Γερμανικὸς μὲν ὅτος, φησὶ πρὸς τὰς ἑπομένας, καὶ σησώμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι. Κλαύδιος δὲ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένης ὁρῶν, καὶ δείσας, μὴ κατὰ φόνον ἀποθάνοι τὸν Γαΐου, φειδὼ σχεῖν ἠξίου τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς ἀνάμνησιν αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τοῦ ἀπρομηθοῦς τῶν γεγονότων. καὶ ὁ Γράτος μειδιάσας, ἐπισπᾶται τῆς δεξιᾶς, καὶ, "παῦσαι, φησὶ, μικρολογού-"μενος περὶ τῆς σωτηρίας. δέον σε μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ "τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ Γαΐου ἀφῃρημένοι τῇ σῇ συνεχώ-"ρησαν ἀρετῇ, πρόνοιαν τῆς οἰκεμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι "καὶ τῶν προγόνων ἀπολάμβανε τὸν θρόνον." ἀνεβάσαζε δὲ αὐτὸν ἀ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων.

β'. Συνεστρέφοντο δὲ περὶ τὸν Γράτον ἤδη καὶ πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον ἐσκυθρώπαζον, δόξῃ τῷ ἐπὶ κόλασιν ἕλκεσθαι τῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα διὰ βίου τὰ πάντες, καὶ κινδύνοις ἤ τι μετρίως ἐπὶ τῆς Γαΐου ἀρχῆς ὠμιληκότα· τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμπρέπειν κρίσιν ἠξίουν τὴν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τὰ στρατιωτικὰ συστρεφομένων, φυγαί τε ἦσαν τὰ ὁμίλου, καὶ προόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ δι'

tes, quod non immerito illud ei accidisse crediderint, id potissimum agebant, quo modo rebus suis optime consulerent; praesertim cum Germani ab interfectoribus poenas exigerent, suae magis vt gratificarentur crudelitati, quam vt communi vtilitati prospicerent. Quae omnia augebant trepidationem Claudii de salute sua solliciti, maxime cum videret Asprenatis et cum eo caesorum capita circumferri. quodam autem in loco stabat, in quem adscensus erat paucis gradibus, vt in obscuritate delitesceret. Quem vbi conspexerat Gratus, vnus e militibus, qui regiam custodiebant, non valens satis accurate faciem eius noscere prae tenebris, hominem tamen esse existimans, qui illic insidias locaret, propius accessit, ac cum illum rogaret Claudius, vt recederet, instare coepit; atque apprehensum eum agnovit, et sequentibus dixit: et hic quidem Germanicus est, agite, eum constituamus imperatorem. Tum Claudius, vbi eos animaduertit ad ipsum extrahendum paratos, veritusque, ne similiter ac Caius morte plecteretur, obsecrabat, vt sibi parceretur, illis in memoriam reuocans, vt vitam aliis quam minime molestus egisset, illoque imprudente et inuito accidisset quod factum erat. ad quae Gratus subridens, dextra prehensum sic alloquitur: "Humiliter adeo "loqui desine, cum te magno elatoque animo cogitare "oporteat de imperio, quod dii Caio ablatum tuae concessere virtuti, orbis terrarum commoda respicientes. age "vero, et proauorum solium tibimet vindica." Sustinebat autem ipsum, prae metu simul ac gaudio, ex iis, quae dicta erant, labentem.

2. Tunc autem ad Gratum iam coacti erant multi e satellitibus; et Claudium abductum videntes, tristem prae se ferebant vultum, existimantes eum rapi ad supplicium ob nuperas damni iniurias, cum et a negotiis turbisque per totam vitam abhorruerit, et Caio imperante in magnis versatus fuerit periculis: quidam etiam censebant, consules decere iudicium de illis ferre. Cumque plures ad eos aggregati essent milites, et multitudo inermis fuga dilapsa est, et Claudio progrediendi difficultas erat propter vi-

ἀσθένειαν τῦ σώματος· ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ Φορεῖον αὐτῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτῦ πύσεως παραγενομένης φυγῇ ἔσωζον αὐτὸς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὴν σωτηρίαν τῦ δεσπότου. ἐν εὐρυχωρίᾳ δὲ τῦ παλατίου γενομένοις· πρῶτον δὲ οἰκηθῆναι τῆς Ρωμαίων πόλεως τῦτο παραδίδωσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος· καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένοις, πολλῶ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν ὄψιν δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περὶ πλείστου τε ἦν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σῴσεσθαι τὸν ἄνθρωπον, εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ. ἀδελφὸς δὲ ἦν αὐτῦ, ἐπὶ μέγα πᾶσι τοῖς ὡμιληκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῆει τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνασευόντων, καὶ ὁπόσα ἐπὶ τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. πρὸς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισαμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διά τινος κτησαμένῳ τὴν ἀρχὴν, παρὰ τὸν ἐπιχωρήσει καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἣ ἐπὶ τοιύτοις γένοιτο ἂν ἀρχῶσα.

γ'. Ταῦτα πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτῶν διεξῆεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι διηροῦντο. οἱ δὲ πυνθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμφράξαντές τε καὶ περικλείσαντες ἦγον ἐπὶ τῦ στρατοπέδου Φοράδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεσήκεσαν δὲ αἱ γνῶμαι τῦ τε δήμου καὶ τῶν ἐκ τῆς βυλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τῦ πρότερον ὀφγόμενοι, καὶ δυλείαν ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τῶν τυράννων γενομένην φιλοτιμούμενοι διαδιδράσκειν, χρόνῳ παραχόν· ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνην καθισάμενος, καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ἐπισόμισμα τὸς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτῦ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ Κλαυδίου ἁρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία καὶ ἐπὶ Πομπηΐου γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν ὑπολαμβανομένων τῦτον αὐτοκράτορα καθισάμενον. γνῦσα δὲ ἡ βυλὴ τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατό-

rium imbecillitatem: nam lecticarii eius, dum ipse cum strepitu rapitur, oblata fugae facultate, se periculo eripuerant, de salute domini desperantes. Cum autem peruenissent in aream palatii (quem quidem vrbis Romanae locum primum habitatum esse tradunt, qui de eius originibus scripserunt) et iam attentarent curam reipublicae, multo maior fit militum concursus, Claudium oculis suis intueri gestientium; magnoque tenebantur desiderio illum constituendi imperatorem, ex sua erga Germanicum benevolentia. nam frater erat illius, qui sui gloriam ad summam auctam iis omnibus reliquerat, quibuscum versatus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat, quanta erant auiditate, qui in Senatu dominabantur; quaeque admiserant et perpetrauerant, dum imperio potirentur. Insuper, dum ad rei difficultatem attendebant, secum cogitabant, illis, si rerum summa iterum in vnius potestatem deueniret, periculum esse ab alio quocunque imperium occupaturo, praeter Claudium, qui, cum ipsorum concessu et beneuolentia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam honorem huiusmodi meritis parem illis retribuet.

3. Ita et inter se solique secum differebant, eademque ad obuios quosque proferebant. qui, cum ista audirent, libenter in eorum sententiam concesserunt, et armatis cinctum sublimem in castra perferebant, ne quid eis festinantibus impedimento esset. Interea autem orta est dissensio inter populum senatumque: dum illi pristinam appetunt dignitatem, et inductam a tyrannorum insolentia seruitutem effugere cupiunt, cum per tempus liceret; contraque populus, hanc felicitatem eis inuidens, et fraenum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse intelligens, sibique aduersus potentiorum iniurias perfugium, Claudii raptu gaudebat, quod existimaret ab ipso facto imperatore sublatum iri dissensionem ciuilem, illi non dissimilem futuram, quae sub Pompeio exarsit. Senatus porro, cognito, quod milites Claudium in castra transportauerant,

πεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρετῇ τοὺς ἐξ αὐτῶν πρέχοντας, οἳ διδάξειαν "μηδὲν ἐπὶ καθέξει τῆς ἀρχῆς "βιάζεσθαι, παραχωρεῖν δὲ τῇ συγκλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν "ἕνα ὄντα, ἢ ἐσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ παραχωρήσαντα τοῦ ἐπὶ "τοῖς κοινοῖς κόσμου τὴν πρόνοιαν, μνημονεύοντα ὧν τε οἱ "πρότεροι τύραννοι κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου "καὶ αὐτὸς κινδυνεύσειε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν "βαρύτητα τῆς τυραννίδος, ὑφ' ἑτέρων πρασσομένης τῆς "ὕβρεως, αὐτὸν ἐθελησίως ἐπὶ παροινίᾳ θαρσεῖν τῆς πατρί- "δος. καὶ πειθομένῳ μὲν, καὶ τὸ πρότερον ἀπράγμονες τὴν "ἀρετὴν ἐπιδεικνυμένῳ βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν, αἳ ὑπὸ "ἐλευθέρων ψηφισθεῖεν τῶν πολιτῶν, καὶ ἐπιχωρήσει τοῦ νό- "μου τὸ μέρος ἄρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον "ἀρετῆς. εἰ δὲ ἀπονοοῖτο, μηδὲν ἐκ τῆς Γαΐου τελευτῆς σω- "φρονιζόμενος, ἤ τι γε αὐτοὶ ἐπιτρέψειν. τῆς τε γὰρ στρα- "τιᾶς πολὺ εἶναι τὸ συνεσπὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, "καὶ πληθὺν οἰκετῶν, οἷς χρήσαιντο αὐτοί. μέγα δὲ μέρος "τήνδε ἐλπίδα εἶναι, καὶ τὴν τύχην, τούς τε θεοὺς ἐκ ἄλλοις "συμμαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μετὰ ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ τοὺς ἀγῶ- "νας ποιουμένοις. εἶναι δὲ τοιούτους, οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μά- "χωνται τῆς πατρίδος.

δ'. Καὶ οἱ μὲν πρεσβευταὶ, Οὐηράνιος καὶ Βρόκχος, δήμαρχοι δὲ ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖσδε ἐχρῶντο τοῖς λόγοις· καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προσπεσόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πληθύι τὸν Κλαύδιον πεφραγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συγκρίσει τῇ πρὸς αὐτὸν, ἐπῆγον, "εἰ δὲ ἀρχῆς ὀρέγοιτο, παρὰ τῆς βουλῆς δέχεσθαι διδομέ- "νην. αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐδαιμονέστερον χρῆσθαι τὸν μὴ "μετὰ ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τῶν διδόντων παραλαμβά- "νοντα.

ſui ordinis viros dignitate praeſtantes ad eum mittunt, qui monerent, "ne ad imperium adipiſcendum vim vllam "adhiberet, ſed Senatui cederet, e tot tantiſque viris vnus, "futuruſue ex illis, legibuſque concedens prouidere, quod "ad reipublicae ordinem magni interſit, et in memoriam "reuocans mala, quae ciuitati intulerunt priores tyranni, "quaeque ſub Caio etiam ipſe cum eis pericula pertulerat; "neque, cum oderit tyrannidis ſaeuitiam, quam alii inſo-"lenter exercebant, ipſe ſponte ſua auderet in patriam de-"bacchari. quapropter ſi Senatui morem gerat, oſtendat-"que, ſe prioris vitae quieti cum virtute coniunctae firmi-"ter adhaerere, fore, vt maximis cumuletur honoribus a li-"beris ciuibus, et optimi viri exiſtimationem ſibi pariat, "qui non grauetur ſub legibus per vices nunc praeeſſe aliis, "nunc ſubiici. Quod ſi ab illis deſciſcere voluerit, melio-"ra non edoctus ex Caii interitu, per illos non licebit. nam "et non exiguam militum manum ab illis ſtare, et armo-"rum ſupereſſe copiam, ſeruitiorumque multitudinem, "quorum opera in promtu ſit. Sed hoc praecipue ſpem "illis facere et fortunam et deos non alios eſſe adiuturos, "quam qui pro recto et honeſto contendunt certantque. "tales autem iſtos eſſe, qui pro patriae libertate pu-"gnant.

4. Et quidem legati, Veranius et Brocchus tribuni plebis, huiuſcemodi verba habuerunt: procumbenteſque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne in bellum et calamitates vrbem coniiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, ſentirentque cum eius copiis conſulares minime conferendas eſſe, adiecerunt: "ſi con-"cupiſceret imperium, debere a Senatu datum accipere. "melioribus enim auſpiciis et maiori cum felicitate eo vſu-"rum eſſe, cui contigerit, vt dantium beneuolentiae acce-"ptum referat.

ΚΕΦ. δ'.

Οἷα πέπραχεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὑπὲρ τῦ Κλαυδίυ· καὶ ὡς Κλαύδιος, τὴν ἀρχὴν καταλαβών, τὰς Γαΐυ φονέας ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

Κλαύδιος δὲ, ἠπίστατο γὰρ, μεθ' οἵας αὐθαδείας ἀποστέλλειαν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μετριώτερον ἐτέτραπτο, ἃ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ αὐτῦ φόβῳ διανασὰς, ἅμα μὲν θάρσει τῶν στρατιωτῶν, ἅμα δὲ Ἀγρίππᾳ τῦ βασιλέως, κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τῶν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκυσαν αὐτόματον. ὃς, πράξας μὲν καὶ περὶ Γαΐον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῦ διὰ τιμῆς ἡγμένον· καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν περιέπλεξε τῦ Γαΐυ, καὶ ἀναθέμενος ἐπὶ κλίνης, καὶ περιστείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὰς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν Γαΐον ἀπαγγέλλων, κακοπαθοῦντι δὲ ἀπὸ τραυμάτων ἰατρὰς μετελθεῖν λέγων· πυθόμενος δὲ τῦ Κλαυδίυ τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὠθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐχχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγειρεν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλάσσης αὐτὸν τῆς βυλῆς, χρισάμενος μύροις τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀπὸ συνυσίας, γινομένης ἀναλύσεως αὐτῇ, παρῆν, καὶ ἤρετο τὰς βυλευτὰς, τί πέπραχε Κλαύδιος. τῶν δὲ τά τε ὄντα φαμένων, καὶ προσανερομένων, ἥντινα γνώμην ἔχοι περὶ τοῖς ὅλοις, τελευταῖν μὲν ὑπὲρ τῦ κατ' ἐκείνην εὐκλεῦς ἕτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκέλευε περὶ τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅ, τι καὶ εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελομένυς. χρείαν γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιημένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν, οἳ φράξαιντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀπαράσκευοι καταστάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν. ἀποκριναμένης δὲ τῆς βυλῆς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιὰς τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὸς, "τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δήλων γενομένης. εἰη μὲν, ὦ βυλὴ, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑποτυχὼν, πράσσειν ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν.

CAP. IV.

Quaenam acta erant a rege Agrippa in gratiam Claudii: et quomodo Claudius, imperium adeptus, Caii interfectores necari iussit.

CLaudius autem, vt qui non nesciuerit, qua arrogantia missi erant legati, ex illorum etiam consilio ad moderatiora conuersus est in praesens; non tamen ita quin se ex metu recolligeret, partim quidem audacia militum animatus, partim vero Agrippae regis, hortantis, ne tantum imperium vltro oblatum e manibus dimitteret. qui, omnibus quidem Caio praestitis, prout deceret hominem ab ipso honoratum, (nam et Caium mortuum complexus est, et collocatum in lectulo operuit quoad eius fieri potuit, dein ad satellites se recepit, nuncians Caium quidem viuere, vulneribus vero cruciato medicos accersere dicens) cum audiret raptum esse a militibus Claudium, properabat ad eum; quem cum turbatum offendisset et in eo fere, vt Senatui cederet, confirmabat eum, et hortabatur, vt imperium capesseret. Vbi autem ista Claudio dixerat, eodem, vnde digressus erat, reuertebatur; et accitus a Senatu, delibuto capillo, quasi post compotationem finitam, aderat, et ex Senatoribus quaesiuit, quid de Claudio factum sit. Quibus id quod erat dicentibus, ac praeterea illius sententiam de summa rerum rogantibus: se quidem aiebat, pro Senatus dignitate mori non recusare, dispicere tamen suadebat, quid e re sua esset, procul habentes fauorem et gratiam. imperium enim sibimet vindicantibus opus esse armis, atque militibus, qui illa induant, ne ab istis imparati in pericula labantur. Senatu autem respondente, sibi armorum abunde esse, pecuniamque collaturos, et exercitum non solum iamiam conflatum habere, sed et nouum se delectum habituros manumittendo seruos: Agrippa subiiciens, vtinam, inquit, o Senatus, res vobis succedat ex animi sententia. Verum non dubitanter

λητέον δὲ ἡδὺν ἐνδοιάσαντί μοι, διὰ τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ Φέρειν τὸν λόγον. "ἴσε δὴ στρατὸν, ὃς ὑπὲρ Κλαυδίου μαχεῖται, "πλήθει χρόνῳ ὁπλιτεύειν μεμελετηκότα· τὰ δὲ ἡμέτερα, "συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαι καὶ τῶν παρὰ δόξαν "τῆς δουλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκράτητα· πρὸς δὲ τεχνι- "τὰς μαχούμεθα προαγαγόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως σπῶσι "τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον "πείσοντας κατατίθεσθαι τὴν ἀρχὴν, πρεσβεύειν τε ἕτοι- "μός εἰμι.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων, πεμ- φθεὶς σὺν ἑτέροις τὴν τε ταραχὴν τῆς βουλῆς διηγεῖται κατὰ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ἀπο- κρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν Κλαύδιος, "ὃ θαυμάζειν τὴν βουλὴν ἡδονῇ μὴ Φέρουσαν ἄρ- "χεσθαι, διὰ τὸ ὠμότητι τετρύσθαι τῶν πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγε- "μονεύειν κατασάντων. γεύσειν δὲ αὐτὰς, ἐπιεικείᾳ τῇ καθ' "αὑτὸν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομέ- "νης αὐτῷ, ἔργῳ δὲ κοινῆς πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. "διὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδυκότι πραγμάτων, ἐν "ὄψει τῇ ἐκείνων, καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν." καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξε- πέμποντο. Κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὴν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τὰς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κατὰ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τῷ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ ὅμοια.

γ'. Συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆ νικηφόρῳ Διὸς, ἔτι δὲ νὺξ ἦν. τῶν δὲ οἱ μὲν, ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτὰς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν· τοῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεισαν ἔξοδοι, προορωμένοις ἢ χω- ρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῆ ἐλευθέρᾳ γεγενότες, καὶ πο- λὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆ δουλεύειν ὑπειληφότες διαβιοῦν ἀργίᾳ τῆ πονεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ

mihi dicendum, quoniam in salutem vestram futura est oratio. "Scitote igitur milites, qui a Claudio stabunt, ve-"teranos esse, et in re militari longo tempore exercitatos; "nostros autem, vtpote ex conuenis et seruitiorum turba, "quibus inexspectato data est libertas, nouos fore et intra-"ctabiles; et contra belli scientes peritosque in aciem ru-"des educemus, et qui gladium stringere nesciunt. qua-"propter mihi optimum videtur mitti ad Claudium, qui "ei suadeant, vt imperium deponat: et ad legationem "istam obeundam ipse paratus sum.

2. Atque ille quidem ita loquutus est, eisque assentientibus, cum aliis missus et Claudio seorsum trepidationem Senatus indicat, auctorque erat, vt more imperatorio responderet, et ex dignitate sua et potestatis amplitudine. Dicebat itaque Claudius, "se minime mirari, Senatum ae-"gre ferre principis dominatum, quod attritus fuerit prio-"rum crudelitate, qui ad imperii maiestatem euecti erant, "nunc vero meliorum temporum moderationem degusta-"turos esse, ipso ad reip. gubernacula sedente; cum nomine "tantum penes ipsum foret imperium, re autem vera omni-"bus secum commune. Illis itaque conuenire, ipsi non dif-"fidere, qui illorum in conspectu multa et varia obiit ne-"gotia." Et legati quidem, vbi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, militiae sacramento illos ad fidem sibi seruandam obligans: donatque viritim corporis custodes quinis drachmarum millibus, et duces illorum simili ad proportionem numero; parique ratione aliis exercitibus, vbicunque essent, daturum se promittit.

3. Consules autem Senatum conuocabant in Iouis Victoris aedem, cum multa adhuc non esset. quorum alii quidem in vrbe sese occultabant, animo vacillantes. vbi aliquid de concione audiuerint: alii vero in praedia sua rustica concesserunt, prouidentes, quonam res euasura esset, cum de libertate desperarint; longe satius esse existimantes, in seruitute, ab omni periculo vacua, vitam agere inertem et otiosam, quam cum paterna dignitate in

τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασῆναι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν ἢ πλείους, καὶ διαβαλευομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν, ἀφνίδιον αἴρεται βοὴ τῷ συνεχῆκότος αὐτοῖς στρατιωτικῷ, στρατηγικὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὴν βουλὴν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχία τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὰς ἀπεφαίνοντο περὶ τῷ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφέσιμον εἶναι· ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις ἐπιτρέπειν, ὅστις τοσαύτης προσασίας ἄξιος. ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν ἦν πολὺ πλέον, διὰ ἀμαρτίαν μὲν τῷ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τῷ Κλαυδίᾳ. ἢ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ Μινυκιανὸς Μάρκος, καὶ τῷ καθ' αὑτὸν γενναιότητι ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν Γαΐου γεγαμηκὼς Ιυλίαν, προθυμός τε ἦν ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναρτῶντες. Οὐαλήριόν τε Ασιατικὸν Μινυκιανὸς ἐκ τῶν Ιαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων διανοιῶν. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος ἤ τινος ἐλάσσων, ἐπιχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας, ὥστε ἀντιτάξασθαι Κλαυδίῳ, ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος δὲ ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως, ἑρέται τε ὁπόσοι συνέῤῥεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τῶν μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν Φειδοῦ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέσησαν.

δ'. Υπὸ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας καὶ Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ἐπιχειρήσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τῷ εἰπεῖν οἷός τε ἄρχεσθαι, ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεῖς μὲν, ὥστε εἰπεῖν, διὰ τὸ ὠρμῆσθαι πάντας ἐπὶ τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸν δὲ ἡγησόμενον ἐκάλουν, ὡς ἂν ἀνεξόμενοι τὰς τριβάς. τῇ συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν ἀρχθεῖεν ἂν τὸν τρόπον, ἅτε δεχομένων αὐτοὺς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶν Γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις ἐκ ἐφιέντων. ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν ἐκ ἀνα-

ambiguo haerere de salute. Veruntamen haud plures, quam centum, conuenerunt: cumque de iis, quae in manibus erant, deliberarent, derepente sublatus est clamor militum, qui ab illis stabant, postulantium, vt Senatus imperatorem rei militaris peritum eligeret, et multorum dominatu non perditum iret Principatum: et quam maxime potuerunt palam faciebant, non vniuersis, sed vni alicui, imperium deferendum esse; illis autem permittere, vt dispicerent, quis tanta praefectura dignus sit. adeo vt res Senatus multo magis inter se contrariae essent, et quod de libertate glorioſa excideret, et valde metueret Claudium. non tamen deerant, qui dominatum affectarent, et propter maiorum gloriam et cognationem ex nuptiis. Nam et Marcus Minucianus erat, qui, et sua nobilitate illustris, et in matrimonio habens Caii sororem Iuliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur; eumque reprimebant Consules, aliam ex alia causationem nectentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, vnus ex interfectoribus Caii, ab eiusmodi cogitatione inhibebat. Fuissetque caedes quanta vix vnquam alias edita, si illis, qui principatum appetebant, facta fuisset potestas contendendi cum Claudio. Quin et praesto erant et gladiatores insigni numero, et milites, qui in vrbe excubias agebant, remigesque, qui in castra confluebant; adeo vt ex iis, qui imperium ambiebant, alii quidem, vt vrbi parceretur, alii vero, metu de se, a conatu desiterint.

4. Cum autem diluculo in Senatum venissent Chaerea sociique, aggressi sunt orationem habere ad milites. quos cum vniuersi viderent manu illis silentium indicere, et in eo esse, vt loquendi initium facerent, tumultum mouere coeperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere; quod omnes vnius imperio subesse magnopere expeterent: namque imperatorem sibi dari postulabant, vt qui vel minimam moram aegre laturi essent. Senatus autem dubitabat, et quo modo regeret aut imperio regeretur, et militibus eorum auctoritatem defugientibus, et Caii interfectoribus ampliſſimum ordinem militari insolentiae cedere non patientibus. Cumque ita se res haberent, Chaerea, accensus in

χόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν τῦ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον παρὰ Εὐτύχε κομίσειεν. ἦν δὲ ὁ Εὔτυχος ἵππος, ἡνίοχος τοῦ καλουμένε Πρασίνε, περισπούδαστος Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ἐπικείμενον. εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτὸς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομιᾶν τοῦ Κλαυδίε. δεινὸν γὰρ, εἰ μετὰ μανίαν παραφροσύνη δώσει τὴν ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διετράπησάν γε ὑπὸ τῶν λόγων, ἀλλὰ σπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἁράμενοι ᾤχοντο ὡς τὸν Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ἥ τε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, οὐδὲ ὅτι χρήσαιντο αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀνηρεθεῖσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς· ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο, καὶ μετάμελος ἦν αὐτοῖς· καὶ Σαβῖνος, εἷς τῶν Γαΐε σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα στήσεσθαι, καὶ δυναστείαν ἐπόψεσθαι καταλαβόντα· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπλησσεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐε πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ ὅτως ἀποδοθήναι δυναμένης τῇ πατρίδι. Χαιρέας δὲ περὶ μὲν τοῦ θνήσκειν ἐνδοιαστὸν οὐδὲν φρονεῖν ἔλεγε, βουλεύεσθαι μέντοι διακωδωνίζειν διάνοιαν τὴν Κλαυδίε.

ε'. Καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖσδε ἦσαν. ἐπὶ δὲ τῷ στρατοπέδῳ πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο κατὰ θεραπείαν τὴν Κλαυδίε· καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος Κόϊντος Πομπώνιος δι' αἰτίας ἦν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον παρακαλῶν, ὥρμησάν τε σπασάμενοι τὰ ξίφη, κἂν ἐπέπρακτο αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίε διακεκωλυκότος. παρακαθίζεται δὲ αὐτῷ τὸν ὕπατον ἐξαρπάσας τῷ κινδύνῳ· τῶν δὲ συγκλητικῶν ὃ ἦν σὺν τῷ Κοΐντῳ ᾠμεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀνωθούμενοι τῆς πρὸς αὐτὸν

iram, quod imperatorem peterent milites, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. erat autem Eutychus iste factionis Prasinae, vt appellabatur, auriga, Caio deuotissimus, quique in stabulis equitio eius exstruendis milites attriuerat, viles ab ipsis operas exigendo. quas res et illis exprobrabat Chaerea, atque alia multa huiuscemodi, seque Claudii caput allaturum minabatur. indignum enim esse aiebat, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis eius nihil moti, strictis gladiis et sublatis signis se propipiebant ad Claudium, adiuncturi se his, qui fidem ei iureiurando dederant. ita Senatus desertus est a suis propugnatoribus, et Consules ferme in priuatorum ordinem redacti: quin et consternatio erat vbique et moestitia, nemine sciente, quid de se factum foret, Claudio in eos irritato; aliique in alios conuicia iactabant, et ipsos vehementer poenitebat. Tum Sabinus, vnus e Caii interfectoribus, in medium progressus, se prius mortem sibimet consciscere edicebat, quam passurum, vt Claudius fiat imperator, visurumque ciuitatem seruitute oppressam; simulque Chaeream increpabat, quod nimio vitae amore teneretur, si is, qui primus Caium contemtui habuit, vitam iam vitalem esse existimaret, cum fieri non possit, vt vel hac via patria in libertatem restituatur. Chaerea autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam vt de morte appetenda dubitaret, statuere tamen prius Claudii mentem explorare.

5. Et illi quidem in his erant. In castris autem vndique festinatur ad obsequium Claudio praestandum: et Consulum alteri Q. Pomponio, cum eodem veniret, crimini milites obiiciebant praecipue, quod Senatum ad libertatem asserendam hortatus fuerat, atque impetum in eum fecerunt strictis gladiis; caedemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere iubet: Senatoribus vero, qui cum Quinto, non idem habitus est honos. nam et quidam illorum plagas accipiebant, repulsi, dum illum salutatum irent,

ἐντεύξεως. Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, ἦν τε κίνδυνος περὶ πάντας αὐτὸς καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεύς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον κατασῆναι. γενομένης γάρ τινος κακῆς περὶ τὴν βουλήν, ὃν ἔξεσαν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθεται δὲ Κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὴν βουλὴν ἐπὶ τὸ παλατίῳ διὰ τῆς πόλεως φερόμενος. παραπέμποντος αὐτὸν τοῦ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. προεξήεσαν δὲ τῶν Γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος, εἰργόμενοι προόδων κατ' ἐπιστολὰς Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν ἠρεῖτο τῶν σωματοφυλάκων. Κλαύδιος δὲ, ἐπείπερ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέα. τοῖς δὲ τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δὲ ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ μέλλοντος χρόνου. ἀπήγετο οὖν Χαιρέας τὴν ἐπὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λῆπός τε καὶ Ρωμαίων πλείους. λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφοράν, ὃ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπτώτῳ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνειδίσειε Λῆπος εἰς δάκρυα ἐκτετραμμένον. ἀποτιθεμένης γέ τοι τὴν στολὴν τοῦ Λήπου, καὶ τὸ ῥίγος αἰτιωμένης, φησὶν, ὡς ὐκ ἂν ἐναντία τοῦ Λήπου ποιήσαιτο πώποτε ῥίγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου κατὰ θέαν, ὡς ἦκεν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ διὰ μελέτης αὐτῷ γεγόνοιεν αἱ σφαγαί, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ ἐκέλευε κομίζειν ᾧ Γάϊον μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λῆπος δὲ ὁ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλειόνων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸν τραχηλον παραχεῖν.

ε'. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ρωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες, καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμένας, ἴλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ Χαιρέα μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. Σαβῖνος δὲ, Κλαυδίου

et Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabuntur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat, vt mitius se erga Senatores gereret: quippe, si male ab eo acciperetur Senatus, non habiturum esse alios, quibus imperaret. Persuadetur Claudius, et Senatum convocat in palatium, quo ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus eum militibus multa sane cum vexatione populi. nam Chaerea et Sabinus, duo ex interfectoribus Caii, in conspectum omnium processerant, cum cautum esset, ne ipsi in publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus praefecerat. At Claudius, postquam ad palatium rex veniret, conuocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chaerea. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiae tamen auctorem accusabant, et iure merito poenam ei infligendam censebant, vt aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chaerea ad supplicium, et vna cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chaerea magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo, quod ne oris quidem colorem mutauerit, sed et ex iis, quae Lupo se lacrymis dedenti exprobrarit. Lupo sane, cum vestem deponeret, querenti de frigore, ille dicebat, non oportere vnquam contra quam lupi soleut algescere. cumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, vbi ventum est ad locum, interrogabat militem, num exercitatus esset ad caedes, aut tum primum haberet gladium, iubebatque eum afferri, quo ipse Caium peremerat. Vno autem ictu feliciter interiit: at Lupus non adeo commode e vita exiit prae timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit.

6. Paucis post diebus, quando solennia instarent parentalia, et populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferrent, Chaeream etiam ferris honorarunt in ignem coniectis, ipsum obsecrantes, vt propitius illis non irasceretur, quod animo fuissent in eum ingrato. Et Chaereae quidem contigit, vt hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus a Claudio, verum etiam

μὴ μόνον τῆς αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν, ἣν εἶχεν, ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο ἐκλειπίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν περιπεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Κλαύδιος ἀπέδωκεν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐπηύξησεν· καὶ ὡς διαγράμματα περὶ τίθει ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων.

Κλαύδιος δὲ, τὸ στρατιωτικὸν πᾶν ὅ, τι ἦν ὕποπτον ἐκ τοῦ ὀξέως ἀποσκευασάμενος, διάγραμμα περὶ τίθει, τήν τε ἀρχὴν Ἀγρίππα βεβαιῶν, ἣν ὁ Γάϊος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα. προσθήκην δὲ αὐτῷ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτοῦ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπεδίδου. Ἀβιλαν δὲ τὴν Λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτοῦ προσετίθει, ὄρκιά τε αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ ἦν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, Κιλικίας μέρει τινὶ καὶ Κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει δὲ καὶ Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τὸν Ἀλαβάρχην, Φίλου ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα, καὶ Ἀντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ Γαΐου δεδεμένον· καὶ αὐτοῦ υἱὸς Βερνίκην τὴν Ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν, ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ Ἀγρίππας Ἡρῴδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.

β'. Στασιάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον Ἰουδαίων τὰ πρὸς Ἕλληνας ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος τοῦ Γαΐου, τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκείνου τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε· καὶ ἐν ὅπλοις εὐθέως ἦν. καὶ Κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ ἐπάρχοντι κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ὥστε τὴν στάσιν κατα-

permiſſus eandem, quam ante, praefecturam gerere, iniquum ratus, vt a fide coniuratis data deſciſceret, ſe ipſum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adacto in corpus.

CAP. V.

Quomodo Claudius reddidit Agrippae paternum regnum, eiuſque imperium amplificauit: vtque edicta propoſuit in Iudaeorum gratiam.

CLaudius autem, cum e medio ſine mora ſuſtuliſſet milites omnes, quos ſuſpectos habuit, edictum propoſuit, quo et Agrippae imperium, quod ei dederat Caius, confirmabat, et regem verbis quam ampliſſimis laudabat. quin et adiiciebat quicquid Iudaeae et Samariae olim ad eius aui Herodis regnum pertinebat. Atque haec quidem quaſi cognationis iure ei debita reſtituit. quin et Abilam, quae Lyſaniae fuerat, et quaecunque erant in monte Libano, de ſuo adiungebat: foeduſque ab eo ictum eſt cum Agrippa in medio vrbis Romanae foro. Antiochum etiam, cum ei regnum, quod habuerat, abſtuliſſet, parte quadam Ciliciae et Commagena donauit. Inſuper et vinculis abſoluit Alexandrum Lyſimachum Alabarcham, cum quo vetus ei interceſſerat amicitia, quique olim ſuae matris Antoniae procurator fuerat, quem Caius iratus vinxerat: cuius filius Bernicen Agrippae filiam duxit vxorem. et hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans, Herodi fratri ſuo collocauit, impetrato illi regno Chalcidis a Claudio.

2. Per idem autem tempus inter Iudaeos et Graecos exorta eſt ſeditio in vrbe Alexandria. Caio enim mortuo, Iudaeorum gens, ſub eius imperio grauiter oppreſſa, et multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, coepit animos reſumere: moxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat praefidi Ægypti, vt ſeditionem il-

τείλαι. πέμπει δὲ καὶ διάγραμμα, παρακεκλημότων αὐτὸν Ἀγρίππα τε καὶ Ἡρώδου τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον· "ΤΙΒΕ-"ΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙ-"ΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥ-"ΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. Ἐπιγνὼς ἀνέκαθεν τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰου-"δαίους, Ἀλεξανδρεῖς λεγομένους, συγκατῳκισθέντας τοῖς "πρώτοις εὐθὺ καιροῖς Ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας "παρὰ τῶν βασιλέων τετυχότας, καθὼς Φανερὸν ἐγένετο "ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμά-"των, καὶ, μετὰ τὸ τὴν ἡμετέραν ἡγεμονίαν Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ "τὴν Σεβαστὴν ὑποταχθῆναι, πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια "ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων κατὰ διαφόρους χρόνους, "μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γενομένην τῶν δι-"καίων αὐτοῖς ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ἀκύλας ἦν ἐν Ἀλεξαν-"δρείᾳ, καὶ τελευτήσαντος τοῦ Ἰουδαίων ἐθνάρχου τὸν Σεβα-"στὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτε-"τάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ πα-"ραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὴν πάτριον θρησκείαν, Ἀλεξαν-"δρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τῶν παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων ἐπὶ τῶν "Γαΐου Καίσαρος χρόνων, τοῦ διὰ τὴν πολλὴν ἀπόνοιαν καὶ "παραφροσύνην, ὅτι μὴ παραβῆναι ἠθέλησε τὸ Ἰουδαίων "ἔθνος τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ Θεὸν προσαγορεύειν αὐ-"τὸν, ταπεινώσαντος αὐτούς· βούλομαι μηδὲν διὰ τὴν Γαΐου "παραφροσύνην τῶν δικαίων τῷ Ἰουδαίων ἔθνει παραπεπτω-"κέναι, φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πρότερον δικαιώμα-"τα, ἐμμένουσι τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, ἀμφοτέρους δὲ διακελεύο-"μαι τοῖς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μη-"δεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ προτεθῆναί μου τὸ διά-"γραμμα.

γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων διά-ταγμα τοῦτον ἦν τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ δὲ εἰς τὴν ἄλ-λην οἰκουμένην εἶχεν ὧδε· "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙ-"ΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕ-

iam compescerent. quin et edictum, supplicantibus ei regibus Agrippa et Herode, mittit in Alexandriam et Syriam, scriptum in hanc sententiam: "TIBERIVS CLAVDIVS "CAESAR, AVG. GERMANICVS, PONTIFEX MAXI-"MVS, TRIB. POT. EDICIT. Quoniam iam olim co-"gnitum habuimus, Iudaeos, qui in Alexandria sunt et "Alexandrini appellantur, statim ab vrbe condita vna cum "Alexandrinis habitatum missos, et ciuitatis ius ex aequo "a regibus consequutos esse, id quod palam est ex rescri-"ptis eorum pariter et edictis, et postquam imperio nostro "per Augustum subiecta fuisset Alexandria, sua illis inte-"gra mansisse iura, conseruata per missos illuc diuersis tem-"poribus praesides, nullamque de illo iure controuersiam "motam fuisse, etiam quando Aquila praeerat Alexandriae, "et cum mortuus esset Iudaeorum ethnarcha, Augustum "non vetuisse alios deinceps ethnarchas fieri, volentem "eorum quemque subiici, ita tamen, vt suis vterentur in-"stitutis, nec cogerentur patriam religionem violare; Ale-"xandrinos autem excitari contigit in Iudaeos, vna cum il-"lis habitantes, eo tempore, quo Caius Caesar rerum poti-"retur, qui ex vehementi insania et dementia, quod no-"luerit gens Iudaeorum quidquam contra patriam religio-"nem facere, ipsumque Deum appellare, eos mirum in "modum depressérat: volo itaque nihil propter Cai "amentiam illis detractum iri, quod Iudaeorum genti "fuerit concessum, sed iura, quibus olim gaudebant, il-"lis sarta tecta manere, patriis in moribus et institu-"tis perseuerantibus; iubeoque ex vtraque parte mo-"dis omnibus cauendum esse, ne vlla moueatur se-"ditio, postquam edictum hoc meum fuerit publica-"tum.

3. Et hoc quidem edictum, in gratiam Iudaeorum Alexandriam missum, ita se habuisse accepimus; quod vero in reliquum terrarum orbem, huiusmodi erat: "TI-"BERIVS CLAVDIVS CAESAR, AVG. GERMANICVS,

"ΓΙΣΤΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΥΠΑΤΟΣ ΧΕΙ-
"ΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΛΕΓΕΙ. Αἰτησαμέ-
"νων με βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρώδα τῶν Φιλτάτων μοι,
"ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ
"ὑπὸ Ρωμαίους ἡγεμονίᾳ Ιουδαίοις Φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ
"τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, ἀ μόνον τοῦτο
"τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, ὑπὲρ
"ὧν παρεκλήθην, ἀξίως κρίνας, διὰ τὴν πρὸς Ρωμαίους πί-
"στιν καὶ Φιλίαν, μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ
"Ελληνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν, ἐπειδὴ
"καὶ ἐπὶ τοῦ Θείου Σεβαστοῦ αὐταῖς ἦν τετηρημένα· καλῶς ἂν
"ἔχειν καὶ Ιουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πά-
"τρια ἔθη ἀνεπικωλύτως Φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη
"νῦν παραγγέλλω μετὰ ταύτης τῆς Φιλανθρωπίας ἐπιεικέστερον
"χρῆσθαι, καὶ μὴ τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξου-
"θενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους Φυλάσσειν, τοῦτό μοι τὸ διά-
"ταγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν κωλωνειῶν καὶ
"μυνικιπίων, τῶν ἐν τῇ Ιταλίᾳ καὶ τῶν ἐκτὸς, βασιλεῖς τε
"καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβευτῶν ἐγγράψασθαι βού-
"λομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐκ ἔλαττον ἡμερῶν τριάκοντα,
"ὅθεν ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύναται.

ΚΕΦ. ε'.

Οἷα ὑπ' Αγρίππα εἰς Ιουδαίαν ὑποσρέψαντος ἐπράχθη ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ ἃ τε Πετρώνιος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Αλεξάνδρειάν τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσαλεῖσιν, ἐδήλωσεν ἣν περὶ Ιουδαίων ἔχει γνώμην Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Αγρίππαν, κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τιμαῖς λαμπροτέραις ἐξέπεμψε, τοῖς ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις διὰ γραμμάτων ἐπιστείλας ἐράσμιον ἄγειν. ὁ δὲ, ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἐπὶ κρείττοσι τύχαις ἀνεχόμενον, μετὰ

"PONTIFEX MAX. TRIB. POTEST. COS. CREA-"TVS ITERVM, EDICIT. Quandoquidem me sup-"plices rogarint Agrippa et Herodes, reges mihi amicissi-"mi, vt permitterem etiam Iudaeis in omni imperio Ro-"mano degentibus iura eadem seruare et habere, quae "Alexandrinis concessa, libenter eorum precibus annui, "nec solum iis, qui a me petierunt, hoc indulsi, verum et "ipsos, pro quibus rogatus sum, dignos hoc beneficio iudi-"caui, propter fidem et amicitiam Romanis praestitam; "iustissimum etiam censens, nullam, ne Graecarum qui-"dem, vrbem iuribus illis priuandam, quoniam et sub "Diuo Augusto eis erant seruata: proinde aequum esse ar-"bitror, vt Iudaei etiam per vniuersum nostrum imperium "patrios mores sine impedimento aliquo seruent, quos "etiam nunc moneo, vt hac nostra gratia contenti mode-"stius se gerant, nec religiones aliarum gentium con-"temnant, sed leges suas custodiant: voloque, vt hoc "meum edictum praesides ciuitatum atque coloniarum et "municipiorum, tam intra Italiam, quam extra, vti etiam "reges et principes per ministros suos transscriptum ha-"beant, et in huiusmodi loco positum intra triginta dies, "vnde de plano recte legi possit.

CAP. VI.

Quaenam Hierosolymis acta erant ab Agrippa post reditum eius in Iudaeam: et quae Petronius ad Doritas pro Iudaeis scripsit.

HIS igitur edictis, in Alexandriam et totum terrarum orbem missis, ostendit Claudius Caesar, qua erat erga Iudaeos voluntate: moxque Agrippam, regnum curaturum, splendidioribus auctum honoribus dimisit, cum per literas prouinciarum praesidibus et procuratoribus mandasset, vt amice eum et beneuole exciperent. Ille vero, id quod verisimile erat homini facere, cui prospere omnia cesserunt,

τάχυς ὑπέρεσψεν· εἰς Ιεροσόλυμα δὲ ἐλθὼν, χαριστηρίους ἐξεπλήρωσε θυσίας, ἐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπών. διὸ καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνὸς, τὴν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐκ ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη, τῆς συγνῆς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ κρείττω μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε περιβόλων ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ἦ δεῖγμα, καὶ τῦ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τῦ τὸν Θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα· πᾶσι γὰρ τῦτο ἐνεφάνιζεν ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Αγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμώτην ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα· καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τῦ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. διὰ τύτων ἐννοεῖσθαι, ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλιγθαίνειν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δύνασθαι περιφανὲς πάλιν λαβεῖν ὕψος.

β'. Εντελῶς δ' οὖν θρησκεύσας τὸν Θεὸν Αγρίππας, Θεόφιλον μὲν τὸν Ανάνε τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστησεν· τῷ δὲ Βοηθῦ Σίμωνι, τύτῳ Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν, τὴν ἐκείνε προσένειμε τιμήν. δύο δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι καὶ πατὴρ Βοηθός, ἃ τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς συνῴκησεν Ηρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔχει ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔχον οἱ Σίμωνος τῦ Ονία παῖδες τρεῖς ὄντες ἐπὶ τῆς τῶν Μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν ταῖς προαγύσαις γραφαῖς παρέδομεν.

γ'. Κατασπσάμενος δὲ τὰ περὶ τὰς ἀρχιερέας ἔτως ὁ βασιλεὺς, τὰς Ιεροσολυμίτας ἠμείψατο τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας. ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀντιδῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι τορηήν. ἔπαρχον δὲ ἀπέδειξε παντὸς τῦ τρατεύματος Σιλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταχόντα. παντάπασι δὲ ὀλίγε χρόνε διελθόντος, Δωρίται νεανίσκοι τῆς ὁσιότητος προτιθέμενοι τόλμαν, καὶ πεφυκότες εἶναι παραβόλως θρασεῖς, Καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ιεδαίων συναγωγὴν ἀνέτησαν. τῦτο σφόδρα τὸν Αγρίππαν παρώξυνε. καταλυ-

sum magna celeritate reuersus est: cumque Hierosolyma peruenisset, victimas pro gratiarum actione immolauit, ita vt nihil a lege praescriptum omiserit. vnde et multos Naziraeos tonderi praecepit; et catenam auream, quam ei dederat Caius, pondere parem illi ferreae, quae regias manus vinxerat, in tristis fortunae monumentum eiusdemque in melius mutatae testimonium, intra conseptum templi supra gazophylacium suspendit, vt documento esset, et maxima posse concidere, Deumque solere ea, quae ceciderant, erigere. omnibus enim ostendebat catenae dedicatio, quod regi Agrippae leuicula de causa in vincti conditionem mutata fuerit pristina dignitas; pauloque post vinculis laxatus in regem euaserit multo, quam ante, splendidiorem. vt hinc liceat intelligere, ita hominibus esse a natura comparatum, vt celsissimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum prouehi possint ad illustriorem dignitatem.

2. Cum itaque omnia, quae ad cultum Dei pertinerent, rite praestitisset Agrippa, Theophilum quidem Anani filium submouit a summo sacerdotio, et Boëthi filium Simonem, cognomine Cantheram, in eius locum substituit. Erant autem Simoni fratres duo et Boëthus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, quemadmodum supra declarauimus. Tam igitur ipse, quam pater et fratres, pontificatum adeptus est, vti etiam Simonis Oniae filii tres, sub imperio Macedonum, quod in superioribus memoravimus.

3. Cum autem res pontificatus ita constituisset rex, Hierosolymitis deinde amoris ipsorum et beneuolentiae gratiam retulit. nam remisit eis tributum, quod pro singulis aedibus pendebatur, quod pulchrum esse duceret, se non pati ab illis amore et beneuolentia superari. Silam autem omnibus suis copiis praefecit, quem multorum laborum socium et participem habuerat. At paulo admodum post Doritae quidam iuuenes, sanctitati anteponentes audaciam suam, ita facti a natura, vt proiectae essent temeritatis, statuam Caesaris in synagoga Iudaeorum posuerunt. id quod Agrippam magnopere irritabat. nam idem effecerant,

σιν γὰρ τῶν πατρίων αὐτῷ νόμων ἐδύνατο. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς Πάπλιον Πετρώνιον, ἡγεμὼν δὲ τῆς Συρίας ἦτος ἦν, παραγίνεται, καὶ καταλέγει τῶν Δωριτῶν. ὁ δὲ οὐχ ἧττον ἐπὶ τῷ πραχθέντι χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐνόμων παράβασιν, τοῖς ἀποστᾶσι τῶν Δωριτῶν σὺν ὀργῇ τᾶτο ἔγραψε· "ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ "ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ, "ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ, ΔΩΡΙΕΩΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩ. "ΤΟΙΣ ΛΕΓΕΙ. Ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινὲς "ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε μηδὲ, διὰ τὸ προτεθῆναι τὸ διά- "ταγμα Κλαυδίᾳ Καίσαρος Σεβαστῷ Γερμανικῷ περὶ τᾷ "ἀφίεσθαι Ιουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι ὑμᾶς "αὐτῷ, τἀναντία δὲ πάντα πρᾶξαι, συναγωγὴν Ιουδαίων "κωλύοντας εἶναι, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρος "ἀνδριάντα, παρανομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ καὶ "εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὃς ὁ ἀνδριὰς βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, "ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐτίθετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς συναγωγῆς "τόπῳ, τῇ Φύσει δικαίᾳ ὄντος ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων "κυριεύειν κατὰ τὸ Καίσαρος ἐπίκριμα· τᾷ γὰρ ἐμᾷ ἐπικρί- "ματος μιμνήσκεσθαι γελοῖόν ἐστι μετὰ τὸ τᾷ αὐτοκράτορος "διάταγμα τᾷ ἐπιτρέψαντος Ιουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆ- "σθαι, ἔτι μέντοι καὶ συμπολιτεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κεκελευ- "κότος· τὰς μὲν παρὰ τὸ διάταγμα τᾷ Σεβαστῷ τοιαῦτα "τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες "αὐτῶν ἐξέχειν, ἐν τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγενῆσθαι λέγοντες, "ἀλλὰ τῇ τᾶ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχᾳ Πρόκλᾳ Οὐι- "τελλίᾳ ἐκέλευσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων "λόγον ἀποδώσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχυσι παραινῶ, εἰ "μὴ βέλονται δοκεῖν κατὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν γεγενῆσθαι "τὸ ἀδίκημα, ἐπιδεῖξαι τὰς αἰτίας τῷ ἑκατοντάρχῃ. μηδε- "μιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐῶντας ἀφορμὴν γενέσθαι, ἅπερ "δοκᾶσί μοι θηρεύεσθαι διὰ τῶν τοιάτων ἔργων, καὶ ἐμὲ "καὶ τᾷ τιμιωτάτᾳ μοι βασιλέως Ἀγρίππα ἡδονὴς μᾶλλον "προνοουμένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενον τὸ τῶν Ιουδαίων

ac si patriam legem sublatum iuissent. Quare sine mora Publium Petronium conuenit, qui tum Syriae praeses erat, et in Dorienſium quosdam accusationem instituit. Ille vero non minus aegre ferens hoc facinus (nam et ipse pro flagitio habuit quod contra leges factum erat) Dorienſibus, qui defecerant, asperius scripsit in haec verba: "PVBLIVS PETRONIVS, LE-"GATVS TIBERII CLAVDII CAES. AVG. GERMA-"NICI, MAGISTRATIBVS DORIENSIVM EDICIT. "Quoniam vestrum quidam eo insolentiae processerunt, "vt, cum edictum propositum fuerit a Claudio Caesa-"re Augusto Germanico, quo Iudaei suis legibus vi-"vere permittuntur, id non egeritis, vt ei obsequium "praestaretis, sed omnia e contra feceritis, prohiben-"tes Iudaeos conuentus suos agere, in eiusmodi loco "Caesaris statuam collocando; qua re et maleficium ad-"mittitis non solum in Iudaeos, sed et in imperatorem, "cuius statua rectius in proprio templo poneretur, quam "in alieno, idque in loco, vbi coetus celebrantur, cum "a natura iustum sit, vt sui quisque loci sit dominus, prout "decreuit Caesar, (nam ridiculum esset mea decreta com-"memorare post imperatoris edictum, quo Iudaeis per-"misit, vti suis vtantur moribus et institutis, ac prae-"terea sanxit, vt ciuitatis ius ex aequo cum Grae-"cis obtineant) eos quidem, qui talia contra Augusti "edictum ausi sunt, ita vt et ipsi indigne ea ferant, "qui ex primoribus illorum esse videntur, non suo "ex consilio, sed populi furore, facta esse asseuerantes, "iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me "adduci factorum rationem reddituros, primos vero "magistratuum hortor, vt fontes (nisi existimati ve-"lint iniuriam sua voluntate illatam esse) centurioni in-"dicent, operam dantes, ne quae turbae aut rixae "praebeatur occasio, (quam quidam mihi captare vi-"dentur ex istiusmodi rebus) vtpote quod nihil mihi "carissimoque regi Agrippae curae magis sit, quam "ne Iudaeorum gens occasionem arripiens, semet de-

"ἔθνος, ὑπὸ τῆς ἀμύνης προφάσεως συναθροισθὲν, εἰς ἀπό-
"νοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωριμώτερον ᾖ, τί καὶ ὁ Σεβαστὸς περὶ
"ὅλης τῆς πράγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ αὐτῷ
"διατάγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ, εἰ καὶ γνώ-
"ριμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε καὶ ἐπὶ τῆς βήματος ἀνέγνω ὁ
"τιμιώτατός μοι βασιλεὺς Αγρίππας, δικαιολογησάμενος
"περὶ τῆς μὴ δεῖν αὐτὰς ἀφαιρεθῆναι τῆς τῆς Σεβαστῆς δω-
"ρεᾶς. εἴς τε οὖν τὸ λοιπὸν, παραγγέλλω, μηδεμίαν πρό-
"φασιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ
"ἴδια θρησκεύειν ἔθη.

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν ὅτω κρίνοήσατο, διορθώσεως
μὲν τὸ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, γενήσεσθαι δὲ παραπλή-
σιον μηδὲν εἰς αὐτούς. Αγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς "ἀφείλετο
"μετὰ τὴν ἱερωσύνην τὸν Κανθηρᾶν Σίμωνα, Ιωνάθῃ δὲ
"πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἦγε τὸν Ανάνε, τῶτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς
"ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ ἐκ ἀσμενιςὸν ἐφάνη, τὴν τοσαύτην
"ἀπολαβεῖν τιμήν. παρῆτεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων· "Σοὶ μὲν
"οὖν, ὦ βασιλεῦ, τετιμημένος χαίρω, διὰ ψυχῆς ἔχων
"τῆθ' ὅ μοι γέρας σῇ δίδως βελήσει, εἰ καὶ πρὸς ἀδέν με
"τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδῦναι
"στολισμὸν ἱερὸν ἀρκέσμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἡμφιασάμην
"ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ, εἰ βέλῃ τὸν ἀξιώ-
"τερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης καὶ
"πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς σὲ, βασιλεῦ, καθαρὸς
"ἀδελφός ἐσί μοι. πρέποντα τῇ τιμῇ τῶτον συνίσημι." τό-
τοις ὁ βασιλεὺς ἡθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν Ιωνάθην μὲν ἔασε,
γνώμῃ δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ Ματθία τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε·
καὶ μετ' ὀ πολὺ, Πετρώνιον μὲν Μάρσος διεδέξατο, καὶ
διεῖπε Συρίαν.

"fendendi praetextu congregetur, et ad insaniam vsque "tumultuetur. Quo autem certius cognoscatis Augusti de "toto hoc negotio mentem et sententiam; quae ille non "ita pridem Alexandriae edixerit, hisce adiunxi, quaeque "licet omnibus nota esse videantur, carissimus rex Agrip-"pa pro tribunali mihi recitauit, cum contendisset Iu-"daeos priuari non debere Augusti beneficio. Quamob-"rem edico, vt in posterum nullam quaeratis seditionum "turbarumue occasionem, sed liberum sit vnicuique suo "more rituque Deum colere.

4. Atque ita quidem prouisum est a Petronio; vt, quicquid errati fuerit admissum, corrigeretur, et deinceps caueretur, ne tale quidpiam Iudaei paterentur. Tunc autem rex Agrippa pontificatum Simoni Cantherae ereptum Ionathae Anani filio restitutum ibat, hunc ipsum honore digniorem esse prae se ferens. Illi vero haud gratum videbatur, vt tanta augeretur dignitate. eam itaque recusabat, huiuscemodi vsus oratione: "Equidem gaudeo, o "Rex, quod adeo me honorandum esse voluisti, mecum "grato animo recolens dignitatem, qua sponte tua et volun-"tate me cohonestas, etsi me Deus pontificatu plane in-"dignum iudicauit. Mihi autem satis est, semel induisse "sacras vestes. tunc enim sancte magis eas accepi, quam "nunc recepturus sum. Tum vero, si modo vis, vt ali-"cui me digniori deferatur honos, a me edoceri ne graue-"ris. Est mihi frater, ab omni et in Deum et aduersum "te, Rex, peccato immunis. hunc tibi commendo, vt qui "par sit isti dignitati." His verbis rex delectatus, Ionatham quidem praeteriit, Matthiae vero, ex fratris eius consilio, pontificatum dedit: nec ita multo post Petronio, in Syria administranda, successit Marsus.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῦ Σίλα, καὶ διὰ τί ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας. ὡς Ἀγρίππας περιβάλλειν ἤρξατο τοῖς Ἱεροσολύμοις τεῖχος, καὶ ὡς Βηρυτίους εὐηργέτησεν.

Σίλας δὲ ὁ τῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ διὰ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, ἀδέκα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰς σφαλερωτάτας ὑποδὰς πολλάκις πόνυς, πεποιθήσεως ἦν ἀνάπλεως, προσκτὰ ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἀδαμῆ τοίνυν ὑποκατεκλίνετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶν ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς, σιμνύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγκτὰ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τὴν ἑαυτῦ τότε σπεδὴν παραδεικνύῃ. συνεχῶς δ' ἦν, ὡς ὑπὲρ αὐτῦ κάμοι, πολλὰ διεξιών. τῶτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀταμίευτον παῤῥησίαν τἀνδρός. οὐχ ἡδεῖαι γὰρ αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις· εὐήθης δὲ ὁ διηνεκῶς ἄ ποτε ὠφέλησε προφέρων. τέλος γῦν ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τῦ βασιλέως τὸν θυμὸν, κἀκεῖνος, ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ, διδῦς, ἀ τῆς ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνυ πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ τἀνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν νῷ λαμβάνων ὅσυς ὑπὲρ ἐκείνυ πόνυς ἐκεῖνος ἀνέτλη. ἡμέραν ἔν ἑορτάζων αὐτοῦ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν, ὧν ἦρχεν, εὐφροσύναι καθίσαντο θάλειαι, τὸν Σίλαν ἀνεκάλει παραυτίκα, συνέσιον αὐτῷ γενησόμενον. τῷ δὲ τρόπος ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει προσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἣν ἐκ ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν, λέγων· "ἐπὶ "ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὴν μετὰ μικρὸν "ἀπολουμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐ"τὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦ"σθαι νενόμικέ με τῆς παῤῥησίας, ἣν ἀπὸ ποιοῦ συνεδότος

CAP. VII.

De Sila, et cur ei fuscensuit rex Agrippa. Quomodo Agrippa coepit Hierosolymis murum circumdare, quaeque in Berytios contulit beneficia.

SIlas autem praefectus militiae regiae, quia, in omni fortunae viciſſitudine ei fidelis, nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed et labores difficillimos ſaepe ſubierat, magna beneuolentiae eius fiducia nitebatur, ſecum cogitans honorem ſibi tribui debere amicitiae ſuae conſtantiae parem. quapropter regi in omnibus aequari volebat, et quotieſcunque cum eo eſſet, ſumma vtebatur dicendi libertate: et in familiaribus colloquiis moleſtus erat, ſeſe immodice extollens, et regi ſaepiuſcule triſtia fortunae in memoriam reuocans, vt oſtenderet, quo eſſet eo tempore in illum animo ſtudioque: tum et frequens erat in memorando, quot labores pro eo pertulerit. Itaque cum in iſtis nimius fuerit, regi ea exprobrare videbatur; adeo vt hominis effrenem libertatem inſeſſe et iniquo animo tulerit rex. nam res iniucunda eſt temporis inglorie acti recordatio: et inſipientis eſt perpetuo dicere, quot et quae olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur Silae regis animum adeo vehementer irritauit, vt ille, irae magis, quam rationi, obſequens, non ſolum militiae praefecturam Silae ademerit, verum etiam in vincula coniecerit et in patriam ſuam ablegarit. Tempore autem ira mitigata eſt, et rationem a praeiudiciis liberam in conſilium de homine adhibuit rex, ſecum animo reputans, quantum ille laborum pro ſe pertuliſſet. Itaque cum diem celebraret natalem, quo omnibus, qui ſub eius erant imperio, laeta conuiuia agitabantur, Silam quamprimum reuocari iubet, ſecum epulis accubiturum. Is autem, cum liberiori vteretur ingenio, ſe iuſtam iraſcendi cauſam nactum eſſe exiſtimabat, quam non celabat eos, qui ipſum accerſerent, dicens: "Ad "quem me honorem vocat rex e veſtigio periturum? neque "enim priora meae in ipſum beneuolentiae praemia diuturna "eſſe paſſus eſt, ſed me illis ſpoliauit cum contumelia. num "me loquendi libertatem amiſiſſe cenſet? qua, certo quodam

"ἔχων νῦν βοήσομαι μᾶλλον, ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην "δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτη- "ρίαν τε καὶ τιμήν, ὧν γέρας ἠνεγκάμην δεσμὰ καὶ σκή- "πτειον εἰρκτήν. ὃν ἐγὼ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καμοὶ "τὴν τῆς ἀρετείας συνεποίσεται μνήμην καὶ μεταναστᾶσα "τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή." ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διετάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν αὐτά. ὁ δὲ ὡς ἀνιάτως ἑώρα διακείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ.

β'. Τὰ δὲ τῶν Ιεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεύοντα πόλιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τῇ μὲν εὐρύνων εἰς πλάτος, τῇ δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων· κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι διὰ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα Κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέσκηλεν Αγρίππα μετὰ σπουδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως· ὁ δὲ ἀπειθὴς οὐκ ἔκρινεν.

γ'. Επεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς ἅτος εὐεργετικὸς εἶναι καὶ δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη Φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνίσας αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ὠδὴν Ησιόδῳ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν ἦν ἦθος ἐπὶ τιμωρίαν ἀπότομον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίευτον. Ελλησι πλέον, ἢ Ιουδαίοις, οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλοις γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε δόσει χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς. ἔστιν αἷς ναοὺς ἀνέστησε, τοῖς ἄλλοις· ἀλλ' Ιουδαίων οὐδεμίαν πόλιν οὐδὲ ὁλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δόσεως ἀξίας μνημονευθῆναι. πρὸς δὲ ὁ τρόπος Αγρίππα, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν ἦν Φιλάνθρωπος, κἀκείνους ἐνδεικνύμενος τὸ Φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ δίαιτα καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς

"conscio, fretus, nunc magis clamabo, e quibus eum cala-
"mitatibus eripuerim, quos labores pro eius salute et digni-
"tate adierim: pro quibus officiis me vinculis et obscuro
"carcere remuneratus est. Ego certe horum nunquam ob-
"liuiscar. immo forsan, cum e vita migrauero, mihi ma-
"nebit praeclare factorum memoria." Haec vociferabatur, iubebatque, vt eadem regi referrent. Ille vero, cum insanabili eum ingenio esse videret, in custodia reliquit.

2. Tum autem Hierosolymorum muros, spectantes ad nouam ciuitatem, publicis sumtibus muniebat, partim eos in latitudinem augendo, partimque in altitudinem extollendo: et feciſſet eos aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, nisi Marsus Syriae praeses Claudio Caesari molimen regis per literas significasset. Quo factum, vt Claudius, suspicatus aliquid innouatum iri, Agrippae mandarit statim, vt a moenibus aedificandis desisteret: atque ille non committendum esse censuit, vt dicto non audiret.

3. Erat autem rex iste a natura ita factus, vt muneribus studeret esse beneficus, et populos liberalitate demereri magnopere desideraret, et large effuseque sumtus faciendo sibi pararet nominis celebritatem, dando voluptatem capiens, gaudensque ita vitam agere, vt ab omnibus praedicaretur; Herodis, qui ante eum regnauerat, moribus plane dissimilis. Nam huic natura erat prona ad vltionem et in ea inexorabilis, vt qui in vexandis quos habebat exosos modum nullum seruaret, quique adeo fateretur, maiorem sibi ad Graecos, quam ad Iudaeos, esse adiunctionem: quippe alienigenarum vrbes pecuniae largitione decorabat. aliis balnea et theatra, atque aliis templa et porticus exstruebat, at Iudaeorum ne vllam quidem vrbem vel minimo cohonestauit ornatu, donoue aliquo memorabili dignatus est. Agrippa contra miti erat ingenio, in vniuersos ex aequo beneficus. in exteros omnes humanus erat, et, cum illis munificentiam suam ostenderet, popularibus suis cuiusque ratione habita benignus, magisque dolens vicem illorum in aduersis. Quapropter libenter et assidue Hierosolymis degebat, et patriorum institutorum custos erat religiosus. adeoque seipsum

ἐτήρει. διὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέρα τὸν παρῴδευεν αὐτῷ τῆς νομίμης χῃρεύσασα θυσίας.

δ'. Καὶ δή τις ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώριος ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, Σίμων ἦν ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τηνικάδε τοῦ βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῷ κατειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τῆς εἰσόδου, προσηκούσης τοῖς ἐγγενέσι. δηλοῦται μὲν δὴ διὰ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας Σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ, καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καθεσθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἠρέμα τε καὶ πράως, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων ἐστὶ παράνομον; ὁ δὲ, εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχὼν ἐδεῖτο συγγνώμης. καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ ἡ προσεδόκησέ τις διηλλάττετο, τὴν πραότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμῷ πλέον ἐπιεικειαν. τὸν Σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο.

ε'. Πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ, Βηρυτίοις ἐξαιρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθεάτρεν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς τούτοις, καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων στενότητι δαπανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δὲ αὐτῶν τὴν καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ἐπιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα παράγων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων τὴν αὐτῆ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, ἔνθα καὶ τὴν κατὰ πλῆθος ἀντίταξιν βληθεὶς γενέσθαι τῶν θεωμένων τέρψιν, ἑπτακοσίους ἄνδρας ἑπτακοσίοις μαχητομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ἀποτάξας εἰς τήνδε τὴν πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμειν δὲ ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὲ πάντας συνδιέφθειρεν.

in omnibus mundum purumque seruabat; neque diem vnquam vnum intermittebat, quin rem sacram ex lege faceret.

4. Ex eo factum, vt Hierosolymitanus quidam indigena, nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in concionem vocata, cum rex Caesaream profectus esset, ausus fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, mererturque arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi indigenis pateret. Per literas igitur regi significatur ab vrbis praefecto, quod huiusmodi verba ad populum fecisset Simon. Rex autem illum accersit, sibique proxime (nam eo tempore in theatro sedebat) collocari iussit; moxque sedata voce et placida, dic mihi, inquit, num quid hic agitur contra leges? Ille vero, cum nihil haberet quod diceret, praeteritorum veniam rogabat. Tum rex magis, quam quisquam opinaretur, ei reconciliatus erat, vt qui clementiam magis, quam iram, regibus conuenire existimarit, noritque summos viros plus decere lenitatem, quam excandescentiam. Itaque Simonem, etiam munere quodam auctum ornatumque, dimisit.

5. Cum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie honorauit. theatrum enim illis exaedificauit, quod elegantia et pulchritudine aliis multis praestabat; vt et amphitheatrum sumtuosum et magnificum, et ad haec balnea et porticus, in nullo opere sumtibus parcendo quidquam aut splendori eius aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice consecrandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem spectaculis, traductisque eo musicorum omne genus certaminibus, et quaecunque variam delectationem afferrent; in amphitheatro vero gladiatorum numero animi magnitudinem ostendebat, vbi etiam cateruatim commissis pugnatoribus spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septingentorum quamque hominum, qui praelio congrederentur, maleficis, quotcunque habuit, in hoc ipsum designatis, vt ipsi quidem poena afficerentur, quod vero bello geritur in pacis voluptatem verteretur. atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit.

ΚΕΦ. η'.

Οσα μετὰ ταῦτα ἔπραξεν Αγρίππας ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

ΕΝ Βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ προκειμένα, μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. ἦν δὲ ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι περίβλεπτος· ἦκε γὰρ παρ' αὐτὸν Κομμαγηνῆς μὲν βασιλεὺς Αντίοχος, Εμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς, τῆς μικρᾶς Αρμενίας ἔτος ἐβασίλευσε, καὶ Πολέμων τὴν Πόντου κεκτημένος δυναστείαν, Ηρώδης τε· ἔτος αἰδελφὸς ἦν αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα διαδείξας φρονήσεως ὕψος, καὶ διὰ τοῦτό γε δοκῶν δικαίως τῆ τῶν βασιλίων παρουσία τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ, τούτων διατριβόντων ἔτι παρ' αὐτῷ, Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς Ρωμαίους οὖν τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σταδίους ἑπτὰ προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δὲ ἄρα ἤμελλε τῆς πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γενήσεσθαι διαφορᾶς, συγκαθεζομένους γὰρ ἐπὶ τῆς ἀπήνης ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. Μάρσῳ δ' ἡ τούτων ὁμόνοια, καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνοντι Ρωμαίοις δυναστῶν τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς οὖν ἐκάστῳ τῶν ἐπιτηδείων τινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ δίχα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα Αγρίππας ἀναρρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔχε. τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ Ματθίαν ἀφελόμενος, ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.

β'. Τρίτον δὲ ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ιουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δὲ ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τὸν Καίσαρος τιμὴν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ἐπισάμενος. καὶ παρ' αὐτὴν ἤθροισο τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ προβεβηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὲ τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργυροῦ

CAP. VIII.

Quae deinceps gesserit Agrippa vsque ad obitum; et quo modo vitam finierit.

ISTIS autem, quae iam memorauimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilaeae vrbem migrauit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenae rex, et Emesorum Sampsigeramus, et Cotys, qui in Armenia minori imperitabat, et Polemon, qui Ponti regnum tenebat, et Herodes, frater eius idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, vt quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur illustri regum praesentia cohonestari. Verumenimuero, dum illi adhuc apud eum morarentur, Marsus Syriae praeses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam, ex vrbe vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit rex. Accidit autem, vt hoc simultatis cum Marso initium factum esset, quod alios reges eodem cum eo curru vectos secum adduxerit. Nam Marsus suspectam habuit illorum concordiam, et quod tanta inuicem coniuncti essent amicitia; existimans tot virorum potentium consensum haud e re esse Romanorum. Mox itaque, certis quibusdam e necessariis suis ad singulos missis, imperauit, vt sine mora domum quisque suam discederet. Illa Agrippa aegre accipiebat, et ex eo quidem tempore inter se dissentiebant. Matthiae autem pontificatu ademto, vice eius Elionaeum Cantherae filium pontificem constituit.

2. Tertius iam annus effluxerat, ex quo totius Iudaeae regno potiebatur, cum in vrbem Caesaream ingressus est, quae antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Caesaris spectacula edebat, cum intelligeret pro illius salute hos festos dies institutos fuisse. Ad quam festiuitatem frequens numerus eorum, qui honore inter suos ac dignitate pollebant, ex tota prouincia confluxerat. Secundo autem spectaculorum die, veste indutus tota ex argento ad-

πεποιημένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τι φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικῶδες. εὐθὺς δὲ οἱ κόλακες τὰς, ἀδὲ ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθῷ, ἄλλος ἄλλοθεν φωνὰς ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, "εὐμενής τε εἶης, ἐπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον "ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τὰντεῦθεν κρείττονά σε θνητῆς φύσεως "ὁμολογοῦμεν." οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβῆσαν ἀπετρίψατο. ἀνακύψας δ' ὅν μετ' ὀλίγον τὸν βρεγῶνα τῆς ἑαυτῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδε ἐπὶ χοινίκι τινός· ἄγγελόν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, τὸν καί ποτε τῶν ἀγαθῶν γενόμενον, καὶ διακάρδιον ἔχειν ὀδύνην. ἄθρουν δὲ αὐτῷ τῆς κοιλίας προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν ὅν πρὸς τοὺς φίλους, "ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη κατασρέφει ἐπι"τάττομαι τὸν βίον, παραχρῆμα τῆς εἱμαρμένης τὰς ἄρτι "μοι κατεψευσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης· καὶ ὁ κληθεὶς ἀθά"νατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανοῦν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὴν πε"πρωμένην, ἣ θεὸς βεβούληται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ "φαύλως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος." ταῦτα λέγων ἐπιτάσει τῆς ὀδύνης κατεπονεῖτο. μετὰ σπουδῆς ὅν εἰς τὸ βασίλειον ἐκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τῦ τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὲ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπὶ σάκκῳ καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τῦ βασιλέως. οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς περιεῖς προσπίπτοντας, ἄδακρυς ἀδὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς βασιλείας δὲ ἕβδομον. τέτταρας μὲν ὅν ἐπὶ Γαΐῳ Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῆς Φιλίππε μὲν τετραετηρίδος εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρῴδε

mirabili opere contexta, proceſſit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis ſolarium radiorum ictibus illuſtratum, mirum in modum reſplendeſcebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. Moxque adulatores, vocibus ne ipſi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicenteſque, "propitius nobis eſto, et licet hactenus te "veluti hominem reueriti ſumus, in poſterum vero ſe eum "mortali ſorte maiorem habituros." At rex neque illos obiurgauit, neque impiam eorum adulationem reiecit. Poſt paululum vero oculis in altum ſublatis, ſupra caput bubonem funiculo cuidam inſidentem conſpexit: et ſtatim hunc malorum eſſe nuncium intellexit, qui et antea bonorum nuncius fuerat, moxque cordicitus dolebat. acceſſerunt autem ventris cruciatus, etiam a principio vehementiſſimi. Conuerſis itaque ad amicos oculis: "Ecce, in-"quit, Deus ego veſter cogor nunc e vita diſcedere, fati "neceſſitate voces mihi improbe affictas falſi protinus co-"arguente; et qui immortalis appellabor a vobis, iam ra-"pior ad mortem. Sed ferenda eſt fati conditio, quando-"quidem ſic Deo viſum eſt. neque enim male et abiecte "viximus, ſed in eo ſplendore, quem homines beatiſſimum "exiſtimant." Haec cum diceret, augeſcente interim vi doloris torquebatur. Ocyus igitur in palatium delatus erat, rumorque continuo per vrbem ſparſus eſt, regem in eo fere eſſe, vt vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum vxoribus et liberis, ſtratis ciliciis more patrio ſedens, Deum pro ſalute regis obſecrabat. atque loca omnia eiulatu et lamentis plena erant. Rex vero in excelſo quodam ſolario decumbens, cum eos humi proſtratos ex alto proſpiceret, ne ipſe quidem temperabat a lacrymis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus confectus vitam finiuit, annum agens aetatis quartum et quinquageſimum, regni vero ſeptimum. Quatuor namque ſub Caio Caeſare annis regnauerat, Philippi quidem tetrarchia potitus per triennium, quarto vero Herodis quoque tetrarchia adiuncta, tribus

προσειληφὼς, τρεῖς δὲ ἐπιλαβὼν ἐπὶ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προειρημένων ἐβασίλευσι, καὶ τὴν Ιουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. προσωδεύσατο δὲ ὅτι πλείσας αὐτῶν προσφορὰς, διακοσίας ἐπὶ χιλίαις μυριάδας. πολλὰς μέντοι προσεδανείσατο. τῷ γὰρ Φιλόδωρος εἶναι, δαψιλέστερα τῶν προσιόντων ἀνήλισκεν. ἦν δὲ ἀφειδὴς αὐτῷ τὸ φιλότιμον.

γ'. Λγνοουμένης γε μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ, συμφρονήσαντες Ηρῴδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος δυνάστης, καὶ Ελκίας ὁ ἔκπαγχος καὶ φίλος τῷ βασιλέως, Αρίστωνα ἔπεμψαν, τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτήδειον, καὶ Σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξαν, ὡς δὲ τῷ βασιλέως κελεύσαντος.

ΚΕΦ. θ'.

Οἷα ἐπράχθη μετὰ τὴν τελευτὴν Αγρίππα. καὶ ὡς Κλαύδιος, διὰ τὴν τοῦ Αγρίππα νεωτέραν ἀμαθίαν, ἀπέστειλε Κύσπιον Φάδον τῆς Ιουδαίας καὶ τῆς βασιλείας ἁπάσης ἐπιτροπεύοντα.

Αγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον· γόνει δὲ αὐτοῦ καταλέλειπτο υἱὸς μὲν Αγρίππας, ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς δὲ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ηρῴδῃ τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγάμητο Βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύο, Μαριάμμη τε καὶ Δρούσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δὲ Δρούσιλλα· καθωμολόγηντο δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον, Ιούλῳ μὲν Αρχελάῳ τοῦ Χαλκίδι παιδὶ Μαριάμμη, Δρούσιλλα δὲ Επιφανεῖ, τοῦ δὲ τῆς Κομμαγηνῆς βασιλέως Αντιόχου υἱὸς ἦν ἔτος. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Αγρίππας, Καισαρεῖς καὶ Σεβαστηνοὶ, τῶν εὐπορίων αὐτοῦ λαθόμενοι, τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀπρεπεῖς λέγεσθαι, καὶ ὅσα στρατευόμενοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ δὲ ἦσαν, εἰπαδὰ ἀπῆλθον,

porrò reliquis ſub Claudii Caeſaris imperio exactis; in quibus et imperitabat praedictis regionibus, ac praeterea Iudaeam accipiebat, Samariamque et Caeſaream. Quammaximos ex illis reditus percepit, ad MCC. drachmarum myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus eſt. nam cum in dando munificus eſſet, impenſis non ſufficiebant reditus: quod liberalitatem, nulla adhibita parſimonia, exerceret.

3. Caeterum priuſquam rumor in vulgus emanaret, quod animam efflaſſet rex; Herodes dynaſta Chalcidis, et Helcias equitum magiſter regiſque amicus, vno conſenſu miſerunt Ariſtonem, miniſtrorum fideliſſimum, et Silam, cui inimici erant, occidendum curarunt, quaſi rex id iuſſiſſet.

CAP. IX.

Quaenam acta erant poſt mortem Agrippae. et quomodo Claudius, quod rerum imperitus eſſet Agrippa iunior, Caſpium Fadum ad Iudaeam totumque regnum procurandum miſit.

ET quidem Agrippa rex hoc modo vitam finiuit: de genere autem ſuo reliquit filium Agrippam, annos natum XVII. et tres filias, quarum vna Bernice annorum ſexdecim nupta erat Herodi eius patruo. duae autem virgines erant, Mariamne et Druſilla; Mariamne quidem decennis, Druſilla vero ſexennis: erantque a patre deſponſatae, Mariamne Iulio Archelao Chelciae filio, Druſilla Epiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Caeſarenſes et Sebaſteni, beneficiorum eius obliti, pro inimiciſſimis ſeſe geſſerunt. nam et conuicia dictu turpia in defunctum iactabant; et milites, qui tunc forte multi aderant, domum eius adibant, et filiarum re-

καὶ τὰς ἀνδριάντας τῶν τῦ βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες, ὁμοθυμαδὸν ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ἐπὶ τῶν τειχῶν ὡς δυνατὸν ἦν ἐφύβριζον, ἀχημονέστερα διηγήσεως δρῶντες. ἔν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμενοι τόποις, παυδήμους ἐστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι, καὶ μυρίζόμενοι, καὶ σπένδοντες τῷ Χάροντι, προπόσεις τε τῆς τῦ βασιλέως ἔκπνοῆς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμυήμονες δὲ ἦσαν ὧν Ἀγρίππα μόνον χρησαμένη πολλαῖς εἰς αὐτὸς φιλοτιμίαις, καὶ τῦ πάππυ δὲ Ἡρώδυ, ὅτι τὰς πόλεις ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναὸς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

β'. Ὁ δὲ τῦ τεθνεῶτος υἱὸς Ἀγρίππας ἐπὶ Ῥώμης ἦν ἐν τῷ χρόνῳ τύτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν Καῖσαρ, ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν· ἐπὶ δὲ τὲς ἀχαρισήσαντας ὠργίσθη. πέμπει οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον, ἅμα βυλόμενος ἐμπεδοῦν τὰς ὠμομένας ὅρκους. ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, νεμιδῆ νέῳ μηδὲ τοὺς παιδὸς ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δ' εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτὸς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς Ἰυδαίας καὶ τῆς ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε Κάσπιον Φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δὲ δὸς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δὲ πρὸ πάντων ἐπιστεῖλαι τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιπλῆξαι τῆς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως καὶ παρανίας εἰς τὰς ἔτι ζώσας, τὴν ὀλὴν δὲ τῶν Καισαρέων καὶ τῶν Σεβαστηνῶν, καὶ τὰς πέντε σπείρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύσιντο· τῶν δὲ ἐν Συρίᾳ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀριθμὸς, καὶ τῶν ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον.

gis ſtatuas abreptas vnanimiter in lupanaria deportarunt, et collocatas ſuper tectis modis omnibus ludibrio habuerunt, turpiora, quam quae dici poſſunt, patrantes. Quin et locis publicis diſcumbentes magna frequentia conuiuia agebant, coronis redimiti et vnguentis delibuti, libantes interim Claronti, et ſibi inuicem propinantes prae gaudio, quod rex animam egiſſet. Atque ita immemores erant non ſolum Agrippae, qui multa erga eos vſus eſt liberalitate; ſed et aui eius Herodis, qui et ipſe vrbes illis exſtruxit, portuſque fecit et templa aedificauit ſumtibus ſuis ſplendide et magnifice.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romae erat, apud Claudium Caeſarem educatus. Atqui Caeſar, cum auditione accepiſſet mortuum eſſe Agrippam, quodque Sebaſteni et Caeſarenſes contumelioſi in eum exſtitiſſent, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem hominibus vehementer iratus eſt. Itaque in animo habuit Agrippam iuniorem e veſtigio mittere, vt in regnum ſuccederet, volens etiam fidem iureiurando datam confirmare. Sed liberti et amici, qui plurimum apud eum poterant, diſſuaſerunt; periculoſum eſſe dicentes adoleſcentulo admodum, et qui nondum ex ephebis exceſſerat, tantae magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo erat adminiſtrationis curas, cum et adulto graue onus ſit imperii moles. Eos igitur Caeſar veriſimilia loqui exiſtimauit, adeoque Cuſpium Fadum miſit, qui Iudaeae totiuſque regni praeſes eſſet; defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum, cum quo Agrippae erant inimicitiae, in regnum eius induceret. Ei autem decretum erat in primis Fado mandare, vt Caeſarenſes et Sebaſtenos ob iniurias caſtigaret defuncto illatas, factaſque filiabus eius adhuc viuentibus contumelias; alam vero Caeſarenſium et Sebaſtenorum et quinque cohortes in Pontum traiici iuſſit, vt ibidem militarent: militumque e Romanis legionibus, quae in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum eorum ſup-

ὁ μὲν εἰς κελευσθέντες μετέστησαν. πρεσβευσάμενοι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μένειν ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον· οἳ καὶ τοῖς ἐπιοῦσι χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχὴ, τῷ κατὰ Φλῶρον πολέμῳ σπέρματα βαλόντες. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐρῦμεν, ἐξήγαγεν αὐτὸς τῆς ἀρχῆς.

plerent. Haud tamen ex iussu illius migrarunt. Missa enim legatione flexerunt Claudium, atque id assequuti sunt, vt in Iudaea manerent: qui in temporibus sequentibus maximarum calamitatum Iudaeis initium fuerunt, iactis ab illis belli sub Floro feminibus. Vnde Vespasianus, cum Iudaeam vicisset, vt paulo post dicemus, eos e prouincia eduxit.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν κβ'.

α'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ μετὰ τὴν Αγρίππα τελευτὴν Φάδον ἔπεμψεν εἰς Ιουδαίαν ἐπίτροπον πραγμάτων ἰσόμενον.

β'. Στάσεις Φιλαδελφίων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαίᾳ κατοικοῦντας Ιουδαίους περὶ ὅρων κώμης Μίλε· καὶ ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναιρεθέντων Φιλαδελφηνῶν, Φάδος ἀγωνιστήσας, τῶν ἐν Περαίᾳ Ιουδαίων τοὺς πρώτους τριῶν ἄνδρας λαβὼν ἀνεκτείνεν.

γ'. Ως Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς, τοὺς Αραβας λῃστεύων, ληφθεὶς καὶ ὑπὸ Φάδου ἀχθεὶς ἀνῃρέθη.

δ'. Ως Φάδος καὶ Κάσσιος Λογγῖνος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντας εἰς Ιεροσόλυμα, τοῖς πρώτοις τῶν Ιουδαίων ἐπίλεκτον τὸν ποδῆρη χιτῶνα καὶ τὴν ἱερὰν τολύπην ἐν τῇ Αντωνίᾳ κατατίθεσθαι, πεπεσμένην ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, ἐπεὶ καὶ πρότερον ἦν.

ε'. Παράκλησις ἐπὶ τούτῳ τῶν Ιουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγῖνον, ἀξιούντων αὐτοὺς ἐπιστεῖλαι πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.

ς'. Ως Φάδος, λαβὼν ὁμήρους, ἐπίτροψεν.

ζ'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ, παρακληθεὶς ὑπ' Αγρίππα τοῦ ἑταίρου, συνεχώρησε τοῖς Ιουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.

η'. Ον τρόπον Ελένη τῶν Αδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονοβάζης καὶ Ιζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐξήλασεν τὰ Ιουδαίων ἤθη.

θ'. Ως Τιβέριος Αλέξανδρος, ἐπίτροπος εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν, τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαυλανίτου τὸν ὕχλον ἀπατῶντας ἐκόλασεν.

ι'. Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὸν χρόνον.

ια'. Κεμάνου ἄφιξις εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἐπιτροπὴν πεμφθέντος ὑπὸ Καίσαρος.

αβ'. Ως Ηρῴδου τελευτήσαντος τοῦ τῆς Χαλκίδος βασιλέως, Αγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ὑλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.

ιγ'. Ως ἐπὶ τοῦ Κεμάνου πολλοὶ τῶν Ιουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ιδ'. Στάσεις Ιουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τῶν Σαμαρειτῶν.

ιε'. Ως Οὐμμίδιος Κουαδράτος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀναβὰς εἰς Ιουδαίαν, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκάλεσεν εἰς Ρώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως καὶ Κέμανον τὸν ἐπίτροπον, καὶ Κίλικα τὸν χιλίαρχον, λόγον ὑφίξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι περὶ τῶν πεπραγμένων· τινὰς δὲ τῶν Ιουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.

ις'. Ως Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ιουδαίους τῆς αἰτίας ἀπέλυσε, παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Αγρίππα, Κέμανον δὲ ἐξώρισε, Κίλικα δὲ τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρειτῶν ἐκόλασεν.

ιζ'. Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.

ιη'. Ως Φῆλιξ, ἐπίτροπος πεμφθείς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν πεπακυμένην ὑπὸ τῶν λῃστῶν, πρόνοήσατο, διαφθείρας αὐτοὺς, εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ κατασῆσαι. τὸν δὲ πρῶτον τῶν λῃστῶν Ελεάζαρον ὄνομα δήσας εἰς Ρώμην ἀνέπεμψεν.

ιθ'. Ως ἐπιδημήσαντος Αἰγυπτίου γόητος, καὶ πολλῶν Ιουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πλανηθέντων, Φῆλιξ, ἐπεξελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

κ'. Ως τοὺς ἱεροσύλους Ιουδαίους τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους Φῆλιξ ὁ ἐπίτροπος ἔπαυσεν.

κα'. Ως Πορκίου Φήστου πεμφθέντος εἰς τὴν Ιουδαίων ἐπιτροπὴν, συνέβη πακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τῶν Σικαρίων, περὶ τῆς τοῦ Ἄγαθου ἱερεῦ, καὶ ὃν τρόπον ὕψωσαν αὐτὴν οἱ Ιουδαῖοι.

κβ'. Ως Φῆστος, ἀγωνιστήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων εἰς Ρώμην ἔπεμψε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τῶν πεπραγμένων.

κγ'. Ως, τελευτήσαντος Φήστου ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, Αλβῖνος ἦλθε διάδοχος.

κδ'. Ως ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χώραν πακοποιοῦν.

κε'. Ως Φλῶρος, ἐλθὼν Αλβίνῳ διάδοχος, τοσαῦτα διέθηκε τοὺς Ιουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER VIGESIMVS.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

1. *Quomodo Claudius Caesar post Agrippae mortem Fadum in Syriam misit, vt res procuraret.*
2. *Dissidium inter Philadelphenses et Iudaeos Peraeae incolas de Mine vici finibus: vtque Fadus, multis Philadelphensium ab illis occisis, vehementer iratus, tres primores Iudaeorum in Peraea comprehensos interfecit.*
3. *Quomodo Tholomaeus latronum princeps, dum populatur Arabas, captus et ad Fadum adductus perimitur.*
4. *Quomodo Fadus et Cassius Longinus Syriae praefes, cum adscendissent in Hierosolyma, inserunt primores Iudaeorum in castellum Antoniam deponere tunicam talarem et stolam pontificiam, vt esset in Romanorum potestate, quemadmodum olim fuerat.*
5. *Iudaeorum hac de re supplicatio ad Fadum et Longinum, eos rogantium, vt legatos sibi liceat ad Claudium Caesarem mittere de sacra stola seruanda.*
6. *Vt Fadus, datis obsidibus, illis annuit.*
7. *Quomodo Claudius Caesar, supplicante ei Agrippa iuniore, cessit Iudaeorum precibus, et ad Fadum de illis scripsit.*
8. *Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, eiusque filii Monobazus et Izates cum tota illorum progenie Iudaeorum religionem amplexi sunt.*
9. *Quomodo Tiberius Alexander, cum procurator in Iudaeam veniisset, animadverit in Iudae Galilaei filios, populum decipientes.*
10. *De fame, quae regionem pernasserat.*
11. *Cumani, procuratoris a Caesare missi, in Iudaeam aduentus.*
12. *Quomodo Agrippa iunior, mortuo Herode Chalcidis rege, imperium accepit beneficio Claudii Caesaris.*
13. *Quomodo sub Cumano plurimi Iudaeorum circa templum oppressi sunt.*
14. *Dissensio inter Samaritas et Iudaeos, atque vt multi Samaritarum occisi sunt.*
15. *Quomodo Ventidius Quadratus Syriae praefes, cum ista audisset et in Iudaeam adscendisset, primores Iudaeorum et Samaritarum Romam proficisci iussit; simulque Cumanum procuratorem et Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Caesari reddituros: Iudaeorum autem quosdam ipse supplicio affecit.*
16. *Quomodo Claudius, illis auditis, Iudaeos quidem crimine absolvit, eo adductus precibus regis Agrippae; Cumanum vero in exsilium egit, et pro Celerem tribunum a primoribus Samaritarum poenas exegit.*
17. *Quemadmodum, Claudio mortuo, Nero in imperium successit.*
18. *Quomodo Felix procurator in Iudaeam missus, cum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremtis pacem stabilendam curavit; principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.*
19. *Quomodo Felix, cum impostor Aegyptius apud Iudaeos ageret, multosque illorum decepisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.*
20. *Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primos Iudaeorum et Syros Caesareae ortam, compressit.*
21. *Qui contigit Iudaeum a Sicariis afficiam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porticu exterioris templi, et quomodo ipsam in altum exstruxerunt Iudaei.*
22. *Quomodo Festus, cum hanc rem aegre tulisset, primores Iudaeorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.*
23. *Quomodo Albinus Festo, in Iudaea mortuo, successurus veniebat.*
24. *Quomodo sub eo Sicarii regionem infestare desierunt.*
25. *Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis affixit Iudaeos, vt eos ad arma sumenda compulerit.*

ΚΕΦ. α'.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς Ιυδαίους, καὶ περὶ τῆς τῦ ἀρχιερέως σολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τῦ βασιλέως Αγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ διάδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ Κάσσιον Λογγῖνον, μνήμη τῦ βασιλέως τῦτο χαριζόμενος, πολλὰ διὰ γραμμάτων ὑπ' αὐτῦ περιόντος ἀξιωθεὶς, μηκέτι Μάρσον τῶν κατὰ τὴν Συρίαν πραγμάτων προΐσαθαι. Φάδος δὲ, ὡς εἰς τὴν Ιυδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας, τὰς εἰς τὴν Περαίαν κατοικῦντας Ιυδαίους πρὸς Φιλαδελφηνὰς περὶ ὄρων κώμης Μιᾶς λεγομένης, πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς Περαίας, χωρὶς γνώμης τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλὰς τῶν Φιλαδελφηνῶν διαφθείρυσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῶ παραλείποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν Φιλαδελφηνῶν ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' αὐθεντῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειεν. λαβὼν οὖν τρεῖς τὰς πρώτας αὐτῶν, τὰς καὶ τῆς στάσεως αἰτίας, δῆσαι προσέταξεν· εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν· Αννίβας δὲ ἦν ὄνομα τούτῳ. Αμαράμῳ δὲ καὶ Ελεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διατεθειμένος μέγιστα κατὰ τὴν Ιδυμαίαν καὶ τοὺς Αραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα τοὐντεῦθεν ἡ Ιυδαία, φροντίδι καὶ προνοίᾳ τῇ Φάδυ. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους Ιεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τῦ αὐτοκράτορος, παρῆνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν σολὴν, ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν Αντωνίαν, ἥπερ ἐστὶ φρούριον, καταθέσθαι, κειρομένην ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξυσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ ἀντιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλων δὲ ὅμως τόν τε Φάδον, καὶ τὸν Λογγῖνον· ἀφίκετο γὰρ καὶ

CAP. I.

Philadelphenſium et Iudaeorum diſſidium, deque ſtola pontificia.

EXSTINCTO autem rege Agrippa, quemadmodum in ſuperiore libro narrauimus, Caſſium Longinum in locum Marſi ſucceſſurum mittit Claudius Caeſar, memoriae regis hoc ipſum tribuens; a quo, dum viueret, ſaepe per literas rogatus fuerat, vt nollet Marſum amplius rebus Syriae adminiſtrandis praeeſſe. At vero Fadus, vbi procurator in Iudaeam veniebat, offendit Iudaeos Peraeam habitantes ſeditionem mouiſſe contra Philadelphenſes de vici, Miae nomine, finibus, referti viris bellicoſiſſimis, imino Peraeae incolae, inſciis primoribus illorum, arma ſumſerant, multoſque Philadelphenſium occiderant. Iſta Fadum, vbi de iis aliquid reſciuerat, valde commouerunt, quod integram illi cauſam non reſeruaſſent, ſi putarent ſibi factam a Philadelphenſibus iniuriam, ſed temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis itaque tribus illorum primoribus, qui et ſeditionis auctores erant, imperauit, vt in vincula coniicerentur. deinde horum quidem vnum, Annibam nomine, interfici iuſſit: Amaramum vero et Eleazarum ambos exſilio multauit. Quin et Tholomaeus latronum princeps, qui multa mala Idumaeis et Arabibus intulerat, non multo poſt vinctus ad eum adductus ſupplicio afficitur: atque exinde Iudaea omnis latrociniis perpurgata eſt diligentia et cura Fadi. Is dein, accitis ſtatim pontificibus et Hieroſolymitarum proceribus, prout ipſi in mandatis dederat imperator, admonuit eos, vt tunicam talarem et ſtolam ſacram, quam ſolum pontificem ſummum geſtare moris erat, in Antoniam caſtellum reponerent, vt in Romanorum poteſtate eſſet, quemadmodum et olim erat. Illi refragari quidem non audebant, rogabant tamen Fadum et Longinum (nam et illo Hie-

ἔτος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ τῷ μὴ τὰ προσάγματα Φάδῳ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ· πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι πρέσβεις ὡς Καίσαρα πέμψαι, τὰς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, εἶτα δὲ περιμεῖναι, ἕως ἂν γνῶσι, τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος ἀποκρίνηται. οἱ δὲ ἐπιτρέψειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τὰς πρέσβεις, καὶ λάβοιεν τὰς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. παραγενομένων δὲ εἰς τὴν Ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος Ἀγρίππας, ὁ τοῦ τετελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἦκουσιν αἰτίαν· ἐτύγχανε δὲ ὢν παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν· παρακαλεῖ τὸν Καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ Φάδῳ περὶ τούτων ἀποστεῖλαι.

β'. Καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Ἀγρίππα χάριν εἰδέναι· ταῦτα γὰρ ἐκείνου ποιεῖν ἀξιώσαντος· ἐπί τε ταῖς ἀποκρίσεσι, τοιαύτην ἐπιστολὴν ἔδωκε· "ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ "ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΟ "ΠΕΜΠΤΟΝ, ΥΠΑΤΟΣ ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΟΣ ΤΟ "ΤΕΤΑΡΤΟΝ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ, ΠΑ- "ΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ, ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, "ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι, ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΝΤΙ ΕΘΝΕΙ ΧΑΙ- "ΡΕΙΝ. Ἀγρίππα τῷ ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα καὶ ἔχω σὺν "ἐμαυτῷ εὐσεβέστατον ὄντα, προσαγαγόντος μοι τοὺς ὑμε- "τέρους πρέσβεις, εὐχαριστοῦντας ἐφ' ᾗ πεποίημαι τῷ ἔθνει "ὑμῶν κηδεμονίᾳ, καὶ αἰτησαμένων σπουδαίως καὶ φιλοτί- "μως τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν "ὑμῶν εἶναι, συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος καί μοι τιμιώ- "τατος Οὐϊτέλλιος ἐποίησε. συγκατεθέμην δὲ τῇ γνώμῃ "ταύτῃ, πρῶτον διὰ τὸ ἐμαυτοῦ εὐσεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι "ἑκάστους κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν· ἔπειτα εἰδὼς, ὅτι καὶ "αὐτῷ βασιλεῖ Ἡρῴδῃ καὶ Ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν

rosolyma venerat, magnis copiis secum adductis, metuens, ne, quae iniunxerat Fadus, Iudaeorum vulgus ad res nouas moliendas impellerent) primum, vt legatos ad Caesarem sibi liceret mittere, ab eo petituros, vt sacram stolam in sua potestate haberent; deinde vt manerent paulisper, dum certiores facti essent, quid ad ista Claudius responderet. Illi vero se permissuros esse dixerunt, vt legatos mitterent, modo liberos eorum pro obsidibus acciperent. Cum autem Iudaei alacriter dicto sibi audiissent, et liberos dediissent, protinus missi sunt legati. Vbi vero Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium Caesarem agebat, vt iam ante diximus, cum causam aduentus eorum cognouisset, rogavit Caesarem, vt Iudaeorum precibus de sacra stola annuere non grauaretur, vtque mandata de istis, quae obnixe petierunt, ad Fadum mitteret.

2. Tum Claudius, vocatis ad se legatis, dicebat se ista eis concedere, illisque praecipiebat, vt Agrippae gratias haberent, (se enim ista facere ad illius intercessionem) et, praeter responsa, quae illis reddidit, huiusmodi epistolam misit: "CLAVDIVS CAESAR, GERMANICVS, "TRIB. POT. V. CONSVL DESIGNATVS IV. IMPE-"RATOR X. PATER PATRIAE, HIEROSOLYMI-"TARVM MAGISTRATIBVS, SENATVI, POPV-"LO, TOTI IVDAEORVM GENTI S. Quoniam "Agrippa meus, alumnus meus et quem mecum ha-"beo vtpote pientissimum, vestros legatos ad me ad-"duxit, gratias agentes pro mea de gente vestra cura et "prouidentia, et enixe certatimque precatos, vt stolam sa-"cram atque coronam in vestra potestate habeatis, conce-"do quod petitis, quemadmodum vir optimus et mihi ca-"rissimus Vitellius fecerat. Huic autem vestrae voluntati "obsequutus sum, inprimis quod id mihi mea suaserit pie-"tas, quodque voluerim, vt omnes Deum patrio ritu ve-"nerentur: dein quod nouerim me ita faciendo magnam "ab ipso rege Herode et iuniore Aristobulo, quorum in

"πρὸς ἐμαυτὸν εὐσέβειαν καὶ τὴν περὶ ὑμᾶς γινώσκω σπου-
"δὴν, πάνυ χαριοῦμαι ταῦτα ποιήσας, πρὸς ὃς ἐστί μοι
"πλεῖστα δίκαια Φιλίας κρατίστης ὄντας κἀμοὶ τιμίας. ἔγρα-
"ψα δὲ περὶ τούτων καὶ Κυσπίῳ Φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ.
"οἱ τὰ γράμματα κομίζοντες, Κορνήλιος Κέρωνος, Τρύφων
"Θευδίωνος, Δωρόθεος Ναθαναήλου, Ἰωάννης Ἰωάννου. ἐγρά-
"φη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν Ἰουλίων ἐπὶ ὑπάτων Ῥούφου καὶ
"Πομπηΐου Σιλουανοῦ.

γ'. Ἡτήσατο δὲ καὶ Ἡρῴδης, ὁ ἀδελφὸς μὲν Ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, Χαλκίδος δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεὼ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ Ἡρῴδης μεθίστησι τῆς ἀρχιερωσύνης τὸν ἐπικαλούμενον Κανθηρᾶν, Ἰωσήπῳ τῷ τοῦ Καμεὶ αὐτ' ἐκείνου τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς παραχόμενος.

ΚΕΦ. β'.

Ὃν τρόπον Ἑλένη τῶν Ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης ἐζήλωσαν τὰ Ἰουδαίων ἔθη· καὶ ὡς Ἑλένη, λιμοῦ μεγάλου ἐν Ἱεροσολύμοις γενομένου, σῖτον τοῖς ἀπορουμένοις διένειμεν.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τῶν Ἀδιαβηνῶν βασιλὶς Ἑλένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τῶν Ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τῆς ἀδελφῆς Ἑλένης ἀλοὺς ἔρωτι τῇ πρὸς γάμου κοινωνίᾳ ἄγεται, καὶ κατέστησεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα προσαναπαύσας, ἡνίκα καθύπνωσε, φωνῆς τινος ἔδοξεν ἀκοῦσαι, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ πρόνοιαν καὶ ἀρχῆς τυχὸν καὶ τέλους εὐτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν

"me pietatem et erga vos ſtudium perſpectum habeo, gra-
"tiam initurum eſſe, quibuſcum, viris optimis et mihi ca-
"riſſimis, multis officiis mihi interceſſit amicitia. De iſtis
"autem ſcripſi et Cuſpio Fado procuratori. Nomina lite-
"ras deferentium haec ſunt: Cornelius Ceronis, Try-
"phon Theudionis, Dorotheus Nathanaëlis, Ioannes Ioan-
"nis filius. Datae quarto Kalendas Iulias, Rufo et Pom-
"peio Syluano ſuffectis conſulibus.

3. Quin et Herodes (Agrippae quidem defuncti fra-
ter, cui vero illo tempore commiſſus erat Chalcidis prin-
cipatus) petiit a Claudio Caeſare templi poteſtatem ſacra-
que pecuniae, vt et ius creandi ſummos pontifices; atque
haec omnia a Caeſare impetrauit: adeo etiam vt ab illo
omnibus eius poſteris ea poteſtas vſque ad belli exitum
manſerit. Igitur et Herodes a ſacerdotio ſubmouit Can-
theram ita appellatum, fecitque, vt Ioſephus Cami filius
eius in locum et honorem ſuccederet.

CAP. II.

Quo pacto Helena Adiabenorum regina eiuſque filius Izates religionem Iudaïcam amplexi ſunt: et quomodo Helena, magna fame Hieroſolymis graſſante, frumentum egenis diſtribuit.

PER idem tempus Adiabenorum regina Helena, et filius eius Izates, religionem Iudaïcam amplexi ſunt, ex huiuſmodi cauſa. Monobazus Adiabenorum rex, cognomento Bazaeus, Helenae ſororis amore captus eo proceſſit, vt matrimonio eam ſibi iungeret: nec multo poſt grauidam reddidit. Aliquando autem cum eo dormiens, manu ſuper ventre illius requieſcente, ſopitus audire vocem viſus eſt, quae manum de vtero tollere iuberet, ne infantulum in eo geſtatum laederet, qui Dei prouidentia ortum habuit finemque felicem conſequuturus eſt. Ea voce turba-

ὑπὸ τῆς Φωνῆς, εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γενόμενον τὸν υἱὸν Ιζάτην ἐπεκάλεσεν. ἦν δὲ αὐτῷ Μονόβαζος τέτη πρεσβύτερος ἐκ τῆς Ελένης γενόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μέντοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ιζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τἐντεῦθεν τῷ παιδὶ παρὰ τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τέτῳ μῖσος ἠὔξετο, λυπεμένων ἁπάντων, ὅτι τὸν Ιζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα καίπερ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, ἐκείνους μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἤτοι παρὰ τῆ πατρὸς αὐτῶν ἕκαστον ἀξιῶν εὐνοίας τυγχάνειν. τὸν δὲ Ιζάτην σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ αὐτῦ, μὴ μισέμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τί· πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς Αβεννήεργον ἐκπέμπει τὸν Σπασίνε χάρακος βασιλέα, παρακατατιθέμενος ἐκείνῳ τὴν τῆ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ Αβεννήεργος ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ διὰ πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, Σάμαχος δὲ ἦν ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι· δωρεῖται δὲ χώραν, ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδυς.

β'. Μονόβαζος δὲ, ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τῆ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τῆ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος ὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι Καρρῶν λεγομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἣ Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βυλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν ὖν ὁ Ιζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τῆ πατρός. ἣ δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ελένη μεταπέμπεται πάντας τὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένυς. οἷς ἀφικομένοις, "ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ, εἶ-
"πε, τῆς βασιλείας αὐτῷ διάδοχον Ιζάτην ἠὔξατο γενέσθαι,
"καὶ τέτον ἄξιον ἔκρινεν, ἀδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, περιμέ-
"νω δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ ἐχ ὁ
"παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν λαμβά-

tus, statimque experrectus a somno, vxori ista quae audisset narrat, filiumque natum Izaten nomine vocauit. Erat autem ipsi Monobazus eo grandior aetate, quem ex Helena susceperat; aliique filii ex aliis vxoribus. hunc tamen, ac si vnicus illi exstitisset, omni sua beneuolentia non dissimulanter impertiit. Qua re fiebat, vt puero inuideretur a fratribus ex eodem patre: atque inde excitatum est odium, omnibus vicem suam dolentibus, quod Izaten illis praetulerit pater. Ista quamuis satis pater intelligeret, illis tamen ignoscebat, quasi non ex malitia ita animo affecti essent, sed a patre scilicet illorum vnusquisque diligi vellet. Izaten vero (nam de eo valde metuebat, ne a fratribus odio habitus mali aliquid pateretur), cum multa ei donasset, misit ad Abennerigum Spasinae castri regem, cui salutem pueri commendatam esse voluit. Abennerigus autem libenter excepit adolescentulum, atque illum singulari complexus beneuolentia, filiam suam, cui nomen erat Samacho, ei in matrimonium dedit, donauitque prouincia, vnde luculentos reditus perciperet.

2. Atqui Monobazus iam admodum senex, cum videret sibi non multum vitae spatium superesse, in conspectum filii venire, antequam moreretur, desiderauit. Itaque cum illum acciuisset, summa beneuolentia eum excepit, eique regionem Carras dictam attribuit. Ea autem est terra amomi feraciſſima. ibi etiam sunt arcae illius reliquiae, in qua Nochus diluuium euasisse fertur, et etiamnum istae videre eas volentibus ostenduntur. In hac igitur regione commorabatur Izates, vsque dum mortem oppeteret pater. Qua autem die vita excessit Monobazus, Helena regina acciuit magnates et regni satrapas et copiarum praefectos. Cumque illi veniſſent: "Non vos, inquit, la-"tere arbitror, quod maritus meus Izaten ipsi in regnum "succedere optauerit, illumque eo honore dignum exisli-"mauerit: attamen vestrum quoque super hac re iudicium "exspecto. Beatus enim est, non qui ab vno, sed "qui a pluribus iisque volentibus regnum acceperit."

"νων." ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν, ἐπὶ πεῖρα τῦ τί φρονοῖεν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκήσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴ βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· εἶτα, ἔφασαν, "τὴν τῦ "βασιλέως γνώμην βεβαιῶν, καὶ ὑπακήσεσθαι, χαίροντες "Ιζάτῃ δικαίως ὑπὸ τῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν "κατὰ τὰς εὐχὰς τῶν ἁπάντων. βέλεσθαί τε, φασὶ, πρεσ"πονεῖναι πρῶτον αὐτῦ τὺς ἀδελφὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὲρ "τῦ τὴν ἀρχὴν Ιζάτην μετ' ἀσφαλείας καταχθῆν. φθαρέντων "γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ "μίσυς τῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνυ γινόμενον." πρὸς ταῦτα ἡ Ελένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν καὶ τὸν Ιζάτην εὐνοίας ἔχειν, παρεκάλει δὲ ὅμως ἐπισχεῖν τὴν περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν Ιζάτης παραγενόμενος συνδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπεὶ ἀνελεῖν συμβυλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτὺς δεσμίυς παρῄνων μέχρι τῆς ἐκείνυ παρυσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβύλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσήσεσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ Ελένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα Μονόβαζον βασιλέα, περιθεῖσα τὸ διάδημα, καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον, τήν τε σαμψηρὰν ὀνομαζομένην παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τύτοις τὴν βασιλείαν παρῆνεσε μέχρι τῆς τῦ ἀδελφῦ παρυσίας. ἦκε δὲ ἅτος ταχέως, ἀκύσας τὴν τῦ πατρὸς τελευτήν, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ὑπερεκπέσντα τῆς ἀρχῆς αὐτῷ.

γ'. Καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ Ιζάτης ἐν τῷ Σπασίνυ χάρακι διέτριβεν, Ιυδαῖος τὶς ἔμπορος, Ανανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν Θεὸν σέβειν, ὡς Ιυδαίοις πάτριον ἦν· καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ Ιζάτῃ, κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε, μεταλληθέντι τε ὑπὸ τῦ πατρὸς εἰς τὴν Αδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ πολλὴν ὑπακύσας δέησιν· συνεβεβήκει δὲ καὶ τὴν Ελένην, ὁμοίως ὑφ' ἑτέρυ τινὸς Ιυδαίυ διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων μεταπεπομίδαι νόμυς. ὁ δὲ Ιζάτης, ὡς παρέλαβε

Illa quidem iſta dixit, vt experiretur, quaenam eſſet ſententia eorum, qui conuocati erant. Illi autem, hiſce auditis, primum quidem pro more ſuo reginam adorauerunt, deinde vero aiebant, "ſe regis iudicium firmatum ire, ſeque vltro Izati, recte a patre et ex votis omnium fratribus praelato, parituros eſſe." praetereaque dicebant, ſe "velle et fratres et cognatos eius in primis occidendos eſſe, "vt ſecure regnum teneret Izates. illis enim peremtis, "omnem ſublatum iri metum, qui ex illorum in ipſum "odio et inuidia oriretur." Ad haec Helena gratias quidem illis agebat, pro ſua in illam et Izaten beneuolentia; ſimulque obſecrabat, vt ſententiam de nece fratrum differrent, donec Izates veniſſet ac eandem comprobaſſet. Illi vero, qui auctores ipſi fuerant, vt occiderentur, cum ei non perſuaſiſſent, interim monebant eos in vinculis habendos eſſe, vſque dum ille adeſſet, ſui praeſertim in ſecuritatem. inſuper ei conſulebant, vt interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem conſtitueret. Iſtis paruit Helena, et filium natu maximum Monobazum proregem fecit, impoſito ei diademate, datoque annulo patris ſigillo, ſimulque ſampſera, vt ipſi vocant; iuſſitque eum rempublicam ipſis adminiſtrare, donec frater aduenire. Is autem celeriter venit, audito patris obitu, et Monobazo fratri vltro cedenti in principatum ſucceſſit.

3. Caeterum eo tempore, quo Izates apud Spaſinas caſtrum agebat, Iudaeus quidam mercator, nomine Ananias, qui in domum mulierum regiarum ingredi ſolebat, eas in religione erga Deum, quae Iudaeis patria eſt, inſtituebat: atque adeo, cum illarum opera Izati innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque a patre in Adiabenem comitatus eſt, multa prece et obſecratione eo adductus. Forte autem acciderat, vt etiam Helena, ab alio quodam Iudaeo inſtituta, ad eorum leges tranſiret. Atqui Izates, cum

τὴν βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς ἄλλας συγγενεῖς δεδεμένας, ἐδυσχέραινεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένας ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακήσαντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τὰς μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμψε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τὰς δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλεν.

δ'. Πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτῦ πάνυ χαίρειν τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσιν, ἔσπευσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μετατίθεσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμνοιτο, πράττειν ἦν ἕτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ἐπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα· "βασιλέα γὰρ "εἶναι, καὶ κατασήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους, "μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσειε καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς "ἐθῶν, ἃ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῶν Ἰουδαίους." καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν Ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τοῦ δὲ τῇ μητρὶ συμφάσκοντος, καὶ συναπειλήσαντος, εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν, ἄπεισι. "δεδοικέναι γὰρ, ἔλεγε, μὴ τῷ πράγματος ἐκδήλῳ πᾶσι "γενομένῳ κινδυνεύσειε τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος "τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀπρεπῶν ἔργων γεγό"μενος. δυνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔφη, καὶ χωρὶς τῆς περιτο"μῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως κέκρικε ζηλοῦν τὰ πά"τρια τῶν Ἰουδαίων. τοῦτο εἶναι κυριώτερον τοῦ περιτέμνε"σθαι." συγγνώμην δὲ ἔξειν αὐτῷ καὶ τὸν Θεὸν φήσαντος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μὲν τοῦδε τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δὲ, τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, Ἰουδαῖος τις ἕτερος ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμενος, Ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, προετρέψατο πρᾶξαι τοῦτο. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν Μωϋσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, "λανθάνεις, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους,

regno in eum deuoluto Adiabenen veniret, et fratres alioſque cognatos in vinculis conſpexiſſet, aegre rem ferebat. et cum occidere hos aut conſtrictos ſeruare nefas duceret, memoreſque iniuriarum non vinctos ſecum habere periculoſum eſſe exiſtimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Caeſarem obſides miſit, alioſque ad Artabanum Parthum ſimili de cauſa relegauit.

4. Cognito deinde matrem ſuam Iudaeorum moribus et ritibus valde delectari, et ipſe iisdem penitius imbui properauit. Cumque arbitraretur ſe non eſſe verum perfectumque Iudaeum, niſi circumcideretur, et hoc obire paratus erat: quod poſtquam mater reſciuit, impedire nitebatur, periculum ſibi conflaturum eſſe dictitans: "regem "enim eſſe, multumque a ſe alienaturum eſſe ſubditorum "animos, cum audiuerint, eum mores peregrinos et a ſuis ab"horrentes affectare; neque vllo pacto laturos Iudaeum in "eos regnare." Et illa quidem iſta dicebat, et aliquantiſper eum cohibuit. Is vero, quae eloquuta eſt, cum Anania communicabat. qui cum matris ſententiam comprobaſſet, ſimulque ei denunciaſſet, ſe eum relicturum eſſe, niſi pareret, ab eo diſcedit: "timere enim ſe, aiebat, ne, re "palam facta et diuulgata, ſupplicii periculum adiret, vt "qui horum auctor fuerit, regemque docuerit, quae parum "ei honeſta erunt et decora. Poſſe enim illum, aiebat, "etiam ſine circumciſione numen colere, ſi plane decre"verit patria Iudaeorum inſtituta ſequi. hoc enim eſſe ma"gis proprium Iudaeis, quam circumciſionem." Cumque dixiſſet, Deum etiam ei veniam daturum, ſi rem non feciſſet, quod neceſſitati paruerit, et a ſubditis periculum metuerit; verbis quidem illius ſe perſuaderi ſinit rex. Aliquanto autem poſt, cum nequaquam ſuum deſiderium abieciſſet, alius quidam Iudaeus e Galilaea profectus, Eleazarus nomine, qui legum patriarum peritus admodum videbatur, ipſum ad rem perficiendam impulit. Poſtquam enim ingreſſus eum ſalutaſſet, atque legem Moyſaïcam legentem deprehendiſſet, "neſcis, inquit, o Rex, quantam

"καὶ δι' αὐτῶν τὸν Θεὸν ἀδικῶν. ὃ γὰρ ἀναγινώσκειν σὲ δεῖ
"μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ πρότερον τὰ προσαττόμενα ποιεῖν
"ὑπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπεράτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μή-
"πω τὸν περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς, τίς ἐστιν ἡ ἀσέ-
"βεια, νῦν ἀνάγνωθι." ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐχ
ὑπερεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεταστὰς δὲ εἰς ἕτερον οἴκημα, καὶ
τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος, τὸ προσαχθὲν ἐτέλει· καὶ με-
ταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν,
ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τὰς δὲ ἔκπληξις εὐθὺς
ἔλαβε καὶ φόβος ὅτι μέτριος, μὴ, τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον
ἐλθούσης, κινδυνεύσειε μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν,
μὴ ἀναχομένων τῶν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα, τῶν παρ'
ἑτέρους ζηλωτὴν ἐθῶν· κινδυνεύσειαν δὲ καὶ αὐτοὶ, τῆς αἰ-
τίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. Θεὸς δὲ ἦν ὁ κωλύσων ἄρα τὰς
ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε
τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου
διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παραχών, ἐπι-
δεικνὺς, ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκό-
σιν, ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα
μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ε'. Ἑλένη δὲ, ἡ τοῦ βασιλέως μήτης, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ
τὴν βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μαχάριον, καὶ
παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν καὶ τοῖς ἄλλοθεν διὰ τὴν εἰς Θεὸν πρό-
νοιαν, ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομέ-
νη, τό τε πᾶσιν ἀνθρώποις περιβόητον ἱερὸν τοῦ Θεοῦ προσκυνῆ-
σαι, καὶ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν· ἐδεῖτό τε τοῦ παι-
δὸς ἐπιτρέψαι. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ παρακαλέ-
σῃ κατανεύσαντος, καὶ πολλὴν παρασκευὴν τῶν εἰς τὴν ἀπο-
στολὴν ἁμασαμένη, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, κατα-
βαίνει εἰς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμποντος ἐπιπολὺ
τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα
τοῖς Ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸν
καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμά-
των φθειρομένων, ἡ βασίλισσα Ἑλένη πέμπει τινὰς τῶν

"iniuriam legi, atque adeo Deo ipsi facias. nec enim sa-
"tis est eam legere, sed in primis te facere oportet, quae
"ab illa praecepta sunt. quousque tandem incircumcisus
"manebis? Si nondum legisti legem, quae circumcisionem
"iniungit, nunc certe lege, vt scias, qua in impietate ver-
"seris." Cum ista audisset rex, non amplius rem distu-
lit; sed in aliud se recipiens cubiculum, medico accito,
quod mandatum erat, exsequebatur: deinde accersita ma-
tre et praeceptore Ananía, eis significauit actum esse quod
voluit. Illos autem continuo stupor ac metus non media-
cris corripuit, ne, si rei indicium in vulgus emanaret,
regni amittendi in periculo esset, non laturis subditis, vt
in eos vir regnaret, morum, qui inter alios obtinent, stu-
diosus: et ne ipsi etiam discrimen adirent, quasi illorum
culpa factum esset. Sed Deus obstitit, quo minus eueniret
quod illi metuerant. nam et ipsum Izaten in multis versa-
tum periculis, eiusque liberos incolumes seruauit, ex du-
biis et desperatis viam eis expediens ad salutem, osten-
densque, quod Deum adspectantes eique vni fidentes pie-
tatis fructu non defraudantur. Sed de istis quidem postea
narrabimus.

5. Helena autem regis mater, cum videret omnia in
regno pacata esse et tranquilla, filiumque suum beatum,
et apud vniuersos etiam exteros in admiratione ex Dei
prouidentia, in Hierosolymitarum vrbem proficiscendi de-
siderio tenebatur, vt templum Dei omnium hominum
sermone celebratum adoraret, et victimas pro gratiarum
actione offerret: filiumque orabat, vt eo ire permitteret.
Cum autem ille libenter admodum matri supplicanti an-
nuisset, et magnos apparatus ad eam profectionem feci-
sset, multaque pecunia eam instruxisset, descendit ad Hieroso-
lymitarum vrbem, filio longe eam deducente. Eius au-
tem aduentu nihil opportunius potuit accidere Hieroso-
mitis. nam fame ipsorum vrbem per id tempus premente,
multisque alimentorum inopia pereuntibus, Helena regina

ἑαυτῆς, τὰς μὲν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, πολὺν σῖτον ὠνησομένας χρημάτων, τὰς δὲ εἰς Κύπρον ἰχάδων φόρτον οἰσούσας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζουσαι, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφήν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιΐας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν Ιεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ, ἃ τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν.

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Αρτάβανος, τὰς αὐτῶν ἐπιβουλὰς δεδοικὼς, πρὸς Ιζάτην ἀπαίρει, καὶ πάλιν δι' αὐτῆ εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσαται· καὶ ὡς Βαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνῳ πόλεμον πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν.

Ο Δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Αρτάβανος, αἰσθόμενος τὰς σατράπας ἐπιβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθεικέτας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὤετο, ἔγνω πρὸς Ιζάτην ἀπαίρειν, πέρον παρ' αὐτῆ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ καθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν, εἰ δυνηθείη, καὶ δὴ ἀφικνεῖται ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ιζάτῃ καθ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος, καὶ ὑπ' Ιζάτου γινωσκόμενος. καὶ πλησίον παραγενόμενος, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, "βασιλεῦ, φησὶ, μὴ περιΐδῃς με τὸν σὸν ἱ-"κέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. ταπεινὸς γὰρ ἐκ με-"ταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς ἐπι-"κουρίας χρῄζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ "κοινὴν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρόνοιαν· ἐμοῦ γὰρ "ἀνεκδικήτου περιφθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ κα-"τὰ τῶν ἄλλων βασιλέων." ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ παρεστῶτα τὸν Αρτάβανον, κατεπήδη-

e ſuis alios quidem miſit Alexandriam, qui vim magnam tritici coëmerent, alios vero in Cyprum, qui caricarum ſarcinas aduehi curarent. Vbi vero reuerſi ſunt, celeriter iſtis apportatis, cibos egenis diſtribuit: atque ex hac beneficentia maximam ſui memoriam apud gentem noſtram vniuerſam reliquit. Quin et filius eius Izates, fama iſta audita, principibus Hieroſolymitanis multum pecuniae miſit. Sed enim horum regum beneficia, quibus ciuitatem noſtram affecerunt, poſtea declarabimus.

CAP. III.

Quomodo Artabanus rex Parthorum, inſidias illorum veritus, ad Izaten ſe recepit; iterumque in regnum illius ope reſtituitur: et quomodo Bardanes eius filius bellum indixit Izati.

PArthorum autem rex Artabanus, cum intelligeret ſibi a ſatrapis compoſitas eſſe inſidias, nec tutum putaret apud eos diutius manere, decreuit ad Izaten ſe conferre; eo animo, vt viam ad ſalutem ex illo inueniret, et, ſi fieri poſſet, etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit, cognatis et domeſticis circiter mille numero ſecum adductis, et Izaten conuenit in itinere, cum et ipſe illum probe noſſet, et Izati plane ignotus eſſet. Cumque propius adſtaret, primum quidem more patrio eum adorauit; deinde: "O Rex, inquit, ne me deſpicias famulum "tuum, neque contemnas ſupplicem. nam ex mutata for- "tuna depreſſus, et ex rege in priuati conditionem reda- "ctus, tua ope indigeo. Reſpice igitur fortunae inſtabi- "litatem, atque mecum tibi commune eſſe exiſtima tuae "ſaluti prouidere: nam ſi me inultum eſſe patiaris, multi "etiam in alios reges fient audaciores." Ille quidem iſta lacrymans dicebat, capiteque demiſſo. Izates autem, quamprimum nomen eius audiuit, viditque ſuppliceem ſibi adſtare Artabanum, equo deſiluit, ac: "Bono,

σεν ἀπὸ τῦ ἵππυ ὀξέως, καὶ, "Θάρσησον, εἶπεν, ὦ βασι-
"λεῦ, μηδὲ σὲ συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχεῖα
"γὰρ ἔσαι τῆς λύπης ἡ μεταβολή. Φίλον δὲ καὶ σύμμαχον
"εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σὲ
"κατασήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἐκσήσομαι.

β'. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν ἵππον τὸν Ἀρ-
τάβανον, παρείπετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ἀπονέμων ταυ-
τηνὶ, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. Θεασάμενος δὲ ὁ Ἀρτάβανος,
βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεσῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν
ἐπωμόσατο καταβήσεθαι, μὴ ἐκείνυ πάλιν ἀναβάντος καὶ
προηγυμένυ. ὁ δὲ πειθεὶς, ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλατο· καὶ ἀγα-
γὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε
συνεδρίαις καὶ ταῖς περὶ τὰς ἑσιάσεις προκαταλλίσεσιν, ὐκ
εἰς τὸ παρὸν αὐτῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρό-
τερον ἀξίωμα. καί τι λογισμῷ δίδυς, ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώ-
ποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τυὺς Πάρθυς,
πείθων αὐτυὺς τὸν Ἀρτάβανον ὑποδέξαθαι, πίστιν πρστεί-
νων τῆς τῶν πεπραγμένων ἀμνησίας δεξιὰν καὶ ὅρκυς, καὶ
μεσιτείαν τὴν αὐτῦ. τῶν δὲ Πάρθων δέξαθαι μὲν αὐτὸν
θέλειν ὐκ ἀρνυμένων, μὴ δύναθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν
ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι· Κίνναμος δὲ ἦν ὄνομα τῷ παρει-
ληφότι· καὶ δεδοικέναι, μὴ τάσις αὐτυὺς ἐκ τύτυ καταλά-
βῃ, μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος ταύτην, αὐ-
τὸς γράφει τῷ Ἀρταβάνῳ· τέθραπτο γὰρ ὑπ' αὐτῦ, καὶ
Φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός· παρακαλῶν αὐτὸν πιστεύ-
σαντα παραγενέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀπολη̣ψόμενον τὴν αὐτῦ.
καὶ ὁ Ἀρτάβανος πιστεύσας παρῆν. ὑπήντα δὲ αὐτῷ ὁ Κίν-
ναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας, πε-
ριτίθησιν αὐτῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτῦ.

γ'. Καὶ Ἀρτάβανος ἔτω δὴ Ἰζάτυ πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν
καθίσαται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τυὺς μεγισάνας.
ὐκ ἐγένετο μὴν ἀμνήμων τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀλλὰ
δωρεῖται τὸν Ἰζάτην ταῖς μεγίσαις τιμαῖς παρ' αὐτοῖς. τήν
τε γὰρ τιάραν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ἐπὶ χεν-

"inquit, animo esto, o Rex, nec praesenti turberis cala-
"mitate quasi immedicabili: breui enim mutationem habi-
"tura est tua moestitia, inuenieisque amicum et socium me-
"liorem, quam forte sperare poteras. Aut enim in Par-
"thorum regnum te reducam, aut meo tibi cedam.

2. Haec loquutus Artabanum in equum sustulit, et ipse pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi maiori honorem tribuens. Cum autem hoc vidisset Artabanus, moleste rem tulit, et per praesentem fortunam honoremque iurauit, nisi et ille equum iterum conscendisset atque anteiret, se quoque descensurum. Tum ille ei obsequutus in equum insiluit: eoque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in consessibus et conuiuiis primum ei locum concedens, nec ad praesentem eius statum respiciens, sed ad pristinam dignitatem, animoque secum reputans commune esse omnium hominum aduersam quandoque subire fortunam. Scripsit etiam ad Parthos, vt persuaderet eis Artabanum recipere, fidem suam dextra et iureiurando dans, eum anteactorum memoriam obliuione deleturum, seque ipsum sequestrem fore promittens. Cum autem Parthi se quidem eum velle recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse dicerent, vtpote alteri credito imperio, (nam quidam erat Cinnamus nomine, qui regnum susceperat) seque metuere, ne inde oriretur seditio; Cinnamus, hac illorum voluntate intellecta, ipse ad Artabanum scripsit (nam eius alumnus fuerat, quin et ingenio erat bono honestoque) obsecrans, vt fide ipsi habita aduenire, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, eius promissis fretus et innixus, rediit. Cinnamus autem ei obuiam ibat, et, cum eum salutasset regemque appellasset, diadema suo capiti detractum illius imposuit.

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, e quo per proceres suos iam ante exciderat. Verum illius erga ipsum meritorum non erat immemor: sed Izaten maximis, vt apud ipsos, remuneratus est honoribus. nam et tiaram rectam ei gestare permisit, et in aureo

σῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ γέρας καὶ σημεῖον τῶν Πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ κἀγαθὴν, τῶ τῶν Ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. Νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ· καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν Ἀντιόχειαν, ἣν Μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύταις μὲν δὴ ταῖς τιμαῖς ὁ Ἰζάτης ὑπὸ τῶ τῶν Πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη.

δ'. Μετ' ὀ πολὺν δὲ χρόνον Ἀρτάβανος τελευτᾶ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ Οὐαρδάνῃ καταλιπών. ἔτος δὴ, πρὸς Ἰζάτην ἀφικόμενος, ἔπειθεν αὐτὸν, μέλλων πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν. ὁ μὴν ἔπειθεν. ὁ γὰρ Ἰζάτης, τὴν Ρωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ἐπισάμενος, ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ἔτι δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν υἱὰς, τὴν δὲ ἡλικίαν νέους, γλῶτταν τὴν παῤ ἡμῖν πάτριον καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνῆσαν τὸ ἱερὸν, ὡς προεῖπον, ἀνηρότερος ἦν, καὶ τὸν Οὐαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς Ρωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, διὰ τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦντα τῆς ἐπ' αὐτὸς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ Πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ἰζάτην κατήγγειλεν. ὁ μὴν ἔλαβεν ὠδὲ τῆς ἐπὶ τοῦτω στρατείας ὄνησιν, τῶ Θεῶ τὰς ἐλπίδας αὐτῶ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν διάνοιαν Οὐαρδάνε, καὶ ὡς ἐπὶ Ρωμαίους στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ Γοτάρζῃ παρέδοσαν. καὶ τοῦτον δὲ, μετ' ὀ πολὺν χρόνον ἐξ ἐπιβουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται Οὐλογάσης ὁ ἀδελφός· ὃς δὴ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ἐπίστευσε, Πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ τὴν Μήδων, Τιριδάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν Ἀρμενίαν.

lecto dormire, quae honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. quin et regionem ei donauit amplam et fertilem, ademtam ditioni regis Armeniae. Terrae autem nomen est Nisibis: et in ea olim Macedones vrbem Antiochiam condiderunt, quam Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates a Parthorum rege cohonestatus est.

4. Non multo autem post moritur Artabanus, regno filio suo Bardani relicto. Is sane, adito Izate, ei suadebat, vt cum ipso, bellum Romanis illaturo, in eiusdem societatem veniret, et auxilia pararet. Non tamen ei persuadebat. Nam Izates, vt qui probe nouerat Romanorum potentiam et fortunam, censebat illum ea aggredi, quae fieri non poterant. Insuper autem, cum filios quinque numero et aetate iuuenes misisset, vt linguam nostram vernaculam et patriam disciplinam diligenter addiscerent, simulque matrem ad templum (vti iam diximus) adorandum, segnior erat ad bellum, idque agebat, vt Bardanem inhiberet, perpetuo ei enarrando, quibus erant Romani viribus et quas res gesserant, fore ratus, vt illis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem resingueret. At Parthus, hisce irritatus, continuo bellum Izati denunciauit. ex hac tamen in eum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente, vt spes eius omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, vbi voluntatem eius rei Bardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre statuerat, ipsum quidem de medio tollunt, fratri vero eius Gotarzi regnum detulerunt. quin et huic, non multo post per insidias sublato, Vologases eius frater succedit: qui duobus fratribus, eodem secum patre genitis, suae ditionis omnia credidit, Pacoro quidem grandiori natu Mediam; Tiridati vero minori Armeniam.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Ἀραβες ἐπολέμησαν Ιζάτῃ ἐκ προδοσίας τῶν οἰκείων· καὶ ὡς Ιζάτης κατὰ Θεῦ πρόνοιαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐσώθη.

Ὁ δὲ τῦ βασιλέως ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν Ιζάτην πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον ἐπιθυμίαν καὶ αὐτοὶ, τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς Ιουδαίων. γίνεται δὲ πρᾶξις αὐτῶν κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, καπὶ τῦτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστάνες ἠ φέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, κατὰ νῶν δὲ ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτήδειον ἐζήτουν, δίκην εἰσπράξασθαι σπεύδοντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς Αβίαν τῶν Αράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνύμενοι, στρατεύσασθαι θελήσαντι κατὰ τῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως. ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ περὶ τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη· καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, σπεύδειν παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ Αραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὸν Ιζάτην. μελλήσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν Ιζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι καταχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντείψαντες, ἔφευγον. ἠ μὴν ὁ Ιζάτης κατεπλάγη, νοήσας δὲ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν Αραβα, τὰς μὲν αἰτίας ἀναιρεῖ, τῇ δὲ ἐπιόσῃ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸς δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἴς τι φρούριον συνήλασεν Αρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, τὸν Αβίαν ἠ καταλαβὼν ζῶντα· περικαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀνεῖλεν.

CAP. IV.

Quomodo Arabes contra Izaten ex ſubditorum proditione bellum geſſerunt: vtque Izates Dei prouidentia ex manibus eorum euaſit.

REgis autem frater Monobazus et cognati, cum viderent Izaten ex ſua in Deum pietate omnium hominum beatiſſimum euaſiſſe, deſiderio et ipſi tenebantur patrios mores rituſque relinquendi et Iudaïcis vtendi. Atqui id quod fecerant ſtatim deprehenſum eſt, factumque aegre tulerunt magnates, non tamen iracundia efferebantur, ſed eam diſſimulando tempus opportunum quaerebant, ſtudentes poenas ab illis repetere. Scribunt igitur Abiae regi Arabum, ſe magnam pecuniae vim ei daturos promittentes, ſi contra regem illorum vellet expeditionem ſuſcipere; quin et polliciti ſunt ſe primo ſtatim conflictu regem relicturos. eſſe enim ſibi animum poenas de eo ſumere, quod mores ſuos odio habuerit; fideque ſua ſibi inuicem iureiurando obligata, ne moras necteret obſecrabant. Paret itaque Arabs, magnoque adducto exercitu aduerſus Izaten contendit. Tunc vbi primum praelio congreſſuri erant, antequam ad manus ventum eſſet, Izaten ex compoſito omnes ſui deſerunt, quaſi panico terrore correpti; cumque hoſtibus terga vertiſſent, diffugiebant. Non tamen Izates animo erat conſternatus: ſed gnarus, proditionem factam eſſe a magnatibus, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recepit: cumque de fugae cauſa inquiſiuiſſet, vt comperit eos pepegiſſe cum Arabe, auctores quidem ſceleris ſupplicio afficit; poſtridie vero manibus confertis, plurimos occidit, et reliquos omnes coëgit in fugam ſe conicere. Regem autem ipſum perſequens, in caſtellum compulit Arſamum vocatum, idemque valide oppugnatum vi cepit. cumque omnem in ea praedam, quae multa erat, diripuiſſet, in Adiabenen reuerſus eſt, Abia viuo in poteſtatem eius non redacto; quippe qui vndique comprehenſus ſeipſum interfecerat.

β'. Αποτυχόντες δὲ οἱ τῶν Αδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τῆς πρώτης ἐπιχειρήσεως, παραδιδόντος αὐτὸς τῷ Θεῷ τῷ βασιλεῖ, ὐδ' ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν Οὐολογάσῃ, βασιλεὺς δὲ Πάρθων ὗτος ἦν, παρακαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν Ιζάτην, κατασῆναι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῷ γένει Πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐραστὴν ἐθῶν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον· καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῦ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἔπεμψεν ἀπαιτῶν, ἀπειθήσαντι δὲ πόλεμον κατήγγελλεν. ταράσσεται δὲ τὴν ψυχὴν οὐχὶ μετρίως ὁ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῶν δωρεῶν ἐξίσασθαι δοκεῖν διὰ φόβον τῦτο πράξας. εἰδὼς δὲ, ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειεν, ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι Θεῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον· καὶ τῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, κατατίθεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἴς τι τῶν Φρυρίων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίπρησι τόν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε προυτρεπισάμενος, ἐξεδέχετο τὰς πολεμίους. παραγενομένης δὲ τῦ Πάρθυ μετὰ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, ὤδευσε γὰρ συντόνως, βαλλομένη τε χάραξι πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Αδιαβηνὴν καὶ τὴν Μηδίαν ὁρίζοντι, τίθησι καὶ ὁ Ιζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ιζάτην ἄγγελος παρὰ τῦ Πάρθυ πεμφθεὶς, ὃς τὴν Πάρθυ δύναμιν ὅση τίς ἐστιν ἤγγελλεν, ἀπὸ Εὐφράτυ ποταμῦ μέχρι Βάκτρων τὰς ὅρας αὐτῆς τιθέμενος, καὶ τὰς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον περὶ δεσπότας τὰς ἑαυτῦ γενόμενον, καὶ ῥύεσθαι τῶν βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν Θεὸν, ὃν σέβει, δυνήσεσθαι. ταῦτα τῷ ἀγγέλῳ φράσαντος, ὁ Ιζάτης εἰδέναι μὲν τὴν Πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτῦ διαφέρουσαν, γιγνώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πά-

2. Postquam autem magnates Adiabenorum primis auſis excidiſſent, a Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant, ſed denuo ſcribunt Vologaſi, (ille enim Parthorum rex erat) rogantes eum, vt, Izate interfecto, dynaſten alium quempiam, genere Parthum, ſibi praeficeret. exoſum enim ſuum regem aiebant; vt-pote quod patrias leges abrogaret, et alienarum deſiderio teneretur. His auditis Parthus ad bellum inferendum excitatus eſt; et cum nullam haberet iuſtam, quam praetexeret, bellandi occaſionem, miſit honores repetitum, quos pater ipſius ei conceſſerat, et ſi reddere recuſaret, bellum ei denunciabat. Izates, vbi iſta audiuit, vehementer animo perturbatur, ſibi quidem opprobrio eſſe ratus ab iis decedere, quae dono acceperat, quod ex timore hoc feciſſe videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne quidem poſt honores receptos quieturum eſſe, decreuit Deo curatori ſemet committere, dum vitae diſcrimen adiret: atque hunc maximum adiutorem habere arbitratus, liberos et vxores in caſtellum quoddam munitiſſimum concludit, frumentumque in arces deportat, ac deinde foenum et pabulum flammis abſumit. adeoque iſtis in anteceſſum paratis, hoſtium aduentum exſpectabat. Cum autem Parthus cum magnis peditum equitumque copiis celerius, quam crederetur, adeſſet, (magna enim fecerat itinera) caſtraque poſuiſſet ad fluuium, qui Adiabenen a Media dirimit; Izates quoque non longe inde caſtra metatus eſt, militibus ad ſex millia numero ſecum adductis. Rebus ita ſe habentibus, ad Izaten venit nuncius a Partho miſſus, qui Parthi vires, quantae illae eſſent, numerando percenſeret, ab Euphrate fluuio vſque ad Bactrorum fines, quique dictitaret, quot reges illis ſubiicerentur. Inſuper minitabatur, fore, vt ſupplicium lueret, quod erga dominos ſuos ingratus exſtitiſſet; ac ne Deum quidem, quem coleret, poſſe eum regis e manibus eripere. Cum iſta retuliſſet nuncius, dicebat Izates, ſe quidem noſſe Parthorum potentiam ſua longe ſuperiorem: adhuc vero certius

των ἔλεγεν κρείσσω τὸν Θεόν. καὶ τοιαύτην δὲς τὴν ἀπόκρισιν, ἐπὶ τὴν ἱκετείαν ἐτρέπετο τῷ Θεῷ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ σποδῷ τὴν κεφαλὴν καταχύνας, μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήσευεν, ἀναπαλῶν τὸν Θεὸν καὶ λέγων, "εἰ μὴ "μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς σῆς ἐγενόμην χρηστότητος, "τῶν πάντων δὲ δικαίως μόνον καὶ πρῶτον ἡγημαι κύριον, "ἐλθὲ σύμμαχος, ἀχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τὰς πολε"μίους, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς σῆς δυνάμεως κατατετολμήκασι, "καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφίεναι ἐ πεφρίκασιν." ὁ μὲν ταῦτα ἐποτνιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ Θεὸς ἐγίνετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺ τὴν νύκτα δεξάμενος Οὐολογάσης ἐπιστολὰς, ἐν αἷς ἐγέγραπτο, Δαῶν καὶ Σακῶν χᾶρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτῷ τῆς ἀποδημίας ἐπιξρατευσαμένην διαπάζειν τὴν Παρθυηνὴν, ἄπρακτος ἀπέζευξεν εἰς τὰπίσω. καὶ ὁ Ιζάτης ἔτω κατὰ Θεῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τῷ Πάρθῳ διαφεύγει.

γ'. Μετ' ὀ πολὺν δὲ χρόνον, πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἔτος, τέταρτον δὲ πρὸς εἰκοστὸν βασεύσας, θνήσκει καταλιπὼν παῖδας ἄῤῥενας εἴκοσι τέσσαρας καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας· τὴν μέντοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ, μετὰ τὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ θάνατον, πιστῶς φυλάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ Ελένη, τὸν τῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στερομένην εὐσεβεστάτου παιδὸς, παραμυθίαν δὲ ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκειν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. παραγενομένη δὲ εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, ὀ πολὺν Ιζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ Μονόβαζος τά τε ἐκείνης ὁσᾶ, καὶ τὰ τῦ ἀδελφῦ πέμψας εἰς Ιεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν ταῖς πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύακει, τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία σάδια τῆς τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχόσας. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσα κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον ἀπαγγελῶμεν.

scire aiebat, Deum hominibus vniuersis potentiorem esse. atque eiusmodi dato responso, ad supplicandum Deo se conuertebat; et humi prostratus, caputque cineribus foedatus, cum vxoribus et liberis ieiunabat, Deum inuocans dicensque: "O Domine, qui omnibus dominaris, si non "frustra me tuae bonitati dediderim, sed te merito omnium "solum et primum habuerim dominum, veni in auxilium, "non tam mei in gratiam hostes vlciscens, quam quod ausi "fuerint contra tuam potentiam sese extollere, et linguam "magniloquam in te laxare non horruerint." Et ille quidem cum lacrymis et lamentatione ita Deo supplicabat: atque Deus eum de coelo exaudiebat, adeo vt illa statim nocte Vologases literis acceptis (in quibus scriptum erat, Dahas et Sacas, contenta eius, dum peregre abesset, potestate, cum magnis copiis expeditionem feciſſe, et Parthiam vastare et populari) cum exercitu retro se ad suos re infecta receperit. Atque ita Izates Dei prouidentia Parthi minas effugit.

3. Non multo autem post, anno aetatis quinquagesimo quinto exacto, regnique quarto supra vigesimum, moritur, filiis masculis viginti quatuor relictis quatuorque et viginti filiabus; caeterum vt successionem in regnum sibi vindicaret Monobazus, praecipiebat, referens ei gratiam ob regnum sibi, domo profecto, post patris ipsius obitum bona fide conseruatum. Helena autem mater, vbi de filii morte inaudiuit, eam quidem grauiter tulit, vt verisimile erat laturam esse matrem pientissimo filio orbatam: ex eo tamen consolationem habebat, quod audierit successionem in filium suum natu maiorem deuolutam esse, adeoque ad ipsum properabat: reuersaque in Adiabenen, non diu superstes filio Izati vixit. Monobazus autem ossa eius et fratris sui, Hierosolyma missa, in pyramidibus sepeliri iussit, quas (numero tres tribusque stadiis ab vrbe Hierosolymitana dissitas) mater exstruxerat. Sed postea quidem narrabimus, quae Monobazus vitae suae tempore gesserit.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Θευδᾶ καὶ τῶν Ἰούδα Γαλιλαίου υἱῶν· καὶ οἵα τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίοις συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τοῦ Πάσχα ἡμέρᾳ.

Φάδου δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, γόης τις ἀνὴρ, Θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τὸν πλεῖστον ὄχλον, ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν χίσας, ὁδὸν ἕφη παρέξειν αὐτοῖς ῥαδίαν. καὶ ταῦτα λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν. οὐ μὴν ἔπεισεν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὧνπερ Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἵλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις, ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν· αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τὰς Κουσπίου Φάδου τῆς ἐπιτροπῆς χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

β'. Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος διάδοχος. Ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καὶ ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ἐκεῖ καθ' αὑτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις ἐκ ἐνέμενεν ἔτος ἔθεσιν. ἐπὶ τούτου δὴ καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι· καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα Ἑλένη, πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνηρέθησαν, τοῦ τὸν λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστήσαντος, Κυρηνίου τῆς Ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν ὁ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τῆς Χαλκίδος βασιλεὺς Ἡρώδης, μεταστήσας τῆς ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν τοῦ Καμύδου, τὴν διαδοχὴν τῆς τιμῆς Ἀνανίᾳ τῷ τοῦ Νεβεδαίου δίδωσιν. Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ Κύμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον Ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππα ἀδελφὸς,

CAP. V.

De Theuda et Iudae Galilaei filiis: et cuiusmodi calamitas Iudaeos Hierosolymis ipso Paschatis die afflixit.

FAdo autem Iudaeam procurante, praestigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini persuasit, vt asportatis opibus ducem se ad Iordanem vsque fluuium sequerentur. Quippe se prophetam esse aiebat, diremtisque imperio suo aquis fluminis, facilem se transitum ipsis praesliturum dicebat. et huiusmodi sermonibus plurimos decepit. Non tamen eos passus est Fadus quidquam ex sua vesania consequi; sed emisit aduersus eos equitum turmam, quae, ex improuiso illos adorta, multos occidit, multosque viuos comprehendit. Ipse etiam Theudas ab iisdem captus est, eiusque caput praecidunt et Hierosolyma deportant. Atque adeo haec sunt, quae Iudaeis acciderunt, dum Cuspius Fadus erat procurator.

2. Fado autem succeſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriae, omnium in ea vrbe suo tempore et genere et diuitiis primus, qui pietate etiam in Deum filio Alexandro praestitit. nam ille in patriis moribus et institutis non permansit. Horum igitur procuratorum temporibus euenit, vt magna fames Iudaeam affligeret; quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coëmtum, egenis distribuit, vt paulo ante dicebam. Praeterea autem et filii Iudae Galilaei interemti sunt, (qui populum ad defectionem sollicitabat, dum Quirinus censum ageret in Iudaea, prout in superioribus indicauimus) Iacobus scilicet et Simon, quos crucibus suffigendos esse iussit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, cum Iosepho Camydi filio pontificatum abrogasset, facit, vt ei in honorem succederet Ananias Nebedaei filius. Tiberio etiam Alexandro, qui succederet, veniebat Cumanus, et Herodes, Agrippae Magni

ὀγδόῳ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱούς, Ἀριστόβουλον μὲν, ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ἐκ Βερνίκης δὲ τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς Βερνικίανον καὶ Ὑρκανόν· τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτῶν Κλαύδιος Καῖσαρ Ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι.

γ'. Στάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, Κυμάνου τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων. καὶ πρότερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη. τῆς Πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνστάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῶ καὶ πανταχόθεν πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ Κύμανος, μὴ νεώτερόν τι παρὰ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τῶν στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ στοῶν ἐστάναι καταστέλλοντας τὸν νεωτερισμὸν, εἴ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔπραττον. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς στρατιώτης τις ἀναπαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα· καὶ πρὸς τοῦτο θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τὸν Κύμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθίσασθαι λέγοντες. Κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑμετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῆνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ σάσεις ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον γὰρ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς τὴν Αντωνίαν, Φρούριον δὲ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. παραγενομένης δὲ τὸ στρατιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθὲν, φεύγει ὥρμησε· τῶν δ' ἐξόδων στενῶν οὐσῶν, διώκεσθαι νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι κατὰ τὴν φυγὴν, πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κατὰ τὴν στάσιν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ

regis frater, a vita discessit, anno Claudii imperii octauo, tribus filiis relictis, Aristobulo quidem, quem ex prima vxore Mariamne susceperat, Bereniciano vero et Hyrcano ex Berenice fratris filia: eiusque principatum Claudius Caesar in iuniorem Agrippam confert.

3. Cum autem in Hierosolymitarum ciuitate conflaretur seditio, Cumano res Iudaeae administrante, ea Iudaeorum multis exitio erat. Sed primum mihi explicanda est causa, cur ista acciderint. Cum instaret festum, quod Pascha appellatur, quo nobis mos est, panibus non fermentatis vesci, et magna vis hominum vndique ad hanc celebritatem conueniisset, veritus Cumanus, ne quid noui ab eis moueretur, iussit militum cohortem vnam sumtis armis stare ad templi porticus, vt sedarent tumultum, si quis exoriretur. id quod festorum solennitate facere consueuerunt et alii ante eum Iudaeae procuratores. Quarta vero festiuitatis die miles quidam ostendit populo nudata genitalia. ad quod spectaculum cum oculos aduertissent, grauiter succensebant et irascebantur; non se contumelia affici vociferantes, sed Deum nefarie dedecorari. et quidam fortius animati in Cumanum iactabant conuicia, dicentes, militem petulantem ab eo fuisse summissum. Cumanus autem, cum ista audisset, et ipse non mediocriter eorum maledictis irritatus est; attamen eos rogabat, vt res nouas moliendi cupiditatem reprimerent, nec festi tempore seditionem concitarent. cumque illis non persuaderet, (magis enim eum conuiciis vrgebant) iubet omnem exercitum sumtis armis in Antoniam conuenire, castellum, vt supra diximus, templo imminens. Multitudo autem, ad militum, vbi aduenerant, conspectum, metu perculsa, in fugam propere se coniicit: cumque angusti essent viarum exitus, rati a tergo hostem insequi, contrusique inter fugiendum, multi mutua compressione interibant. Viginti itaque millia exstinctorum in illo tumultu numerata sunt: atque in luctum deinceps versa erat festiuitas, adeo vt omnes, sacrificiorum et ora-

πάντες, ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν, ἐπὶ θρήνους καὶ κλαυθμοὺς ἐτράποντο. τοιαῦτα μὲν ἐνὸς ἀσέλγεια στρατιώτου πάθη γενέσθαι παρεσκεύασεν.

δ'. Οὕπω δὲ αὐτῶν τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε· τῶν γὰρ ἐφεστώτων ἐπὶ νεωτερισμῷ τινὲς, κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα λῃσύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ Κούμανος, εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ἐπιφανεστάτους αὐτῶν δήσαντας ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τῆς δὲ παρθήσεως γενομένης, τῶν στρατιωτῶν τὶς, τὰς Μωϋσέως νόμους ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, προκομίσας εἰς τὴν πάντων ὄψιν, διέσχισεν, ἐπιβλασφημῶν καὶ πολλὰ κατασκώπτων. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες, καταβαίνουσιν εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ Κούμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν Θεὸν, ὑπὲρ οὗ νόμοι καθυβρίσθησαν, ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ οὐκ ὑπομένειν τῶν πατρίων αὐτοῖς ὕστω περιϋβρισμένων. καὶ ὁ Κούμανος, δείσας, μὴ πάλιν νεωτερίσειε τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατιώτην τελεκίσας, ἔπαυσε τὴν σφαγὴν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς στάσις ἐνέπεσεν Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις· καὶ ὡς Κλαύδιος τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύει.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν παραγινομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρίων χώρας. καὶ τότε κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης Γινάας λεγομένης, τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρειτῶν τε καὶ τοῦ Μεγάλου πεδίου, τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι

tionum obliti, lamentationi et eiulatibus se dederint. tantas quidem calamitates Iudaeis intulit vnius militis petulantia.

4. At nondum primus hic luctus desierat, cum aliud ingruebat malum. Quidam enim eorum, qui rebus nouandis studebant, in publica via centesimo ab vrbe stadio, Stephanum Caesaris seruum iter facientem latronum more aggressi, omnia, quae secum habuit, ei eripiunt. Quod vbi factum audiuit Cumanus, confestim eo misit milites, iussos, vt vicos loco propinquos diriperent, et ex illis nobilissimos quosque in vincula ad se adducerent. Cum autem fieret vastatio, miles quidam, leges Moysaicas in vico quodam repositas nactus, omnium in conspectu eas discerpsit, additis conuiciis multisque ludibriis. Iudaei autem, illis auditis factoque magno concursu, Caesaream descenderunt, (illic enim agebat Cumanus) supplicantes, vt non ipsos, sed Deum, cuius leges indigne habitae erant, vindicatum iret. sibi enim non ferendam esse vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus, ne multitudo denuo res nouas moliretur, de amicorum consilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, securi percussit; atque ita tumultum sedauit, cum in eo esset, vt iterum accenderetur.

CAP. VI.

Quomodo seditio in Iudaeos inuasit et Samaritas; et quo pacto litem dirimit Claudius.

PORro inter Samaritas et Iudaeos ortae sunt inimicitiae huiusmodi de causa. Mos erat Galilaeis, in diebus festis Hierosolyma euntibus, per regionem Samariae iter facere. Atque tum ipsis, cum in itinere essent, quidam e vico, cui nomen Ginaea, (quae sita est in confiniis Samariae et Magni campi) praelio congressi, multos eorum perimunt.

πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς Κούμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν μετεῖναι τῶν ἀπηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ, χρήμασι πειθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ Γαλιλαῖοι, τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων ἔπειθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ καὶ καθ' αὑτὴν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὴν ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταπραΰνειν αὐτοὺς πειρωμένων, καὶ πείσειν τὸν Κούμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράσσεσθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ προσέχον, ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ελεάζαρον τὸν τῆ Δεναίᾳ παρακαλέσαντες· λῃστὴς δὲ ἦτος ἦν ἔτη πολλὰ τὴν διατριβὴν ἐν ὄρει πεποιημένος· κώμας τινὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαπράζωσι. Κούμανος δὲ, τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν τῶν Σεβαστηνῶν εἴλην, καὶ πεζοὺς τέσσαρα τάγματα, τούς τε Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι κατὰ τιμὴν καὶ γένος τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον, εἰς οἷον κακῶν μέγεθος ἥκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδοῦ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοῖοι τοὺς ἀφεστῶτας παρακαλοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες πρὸ ὀφθαλμῶν θεμένους κατασκαφησομένην μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸς ἐσομένους, μεταθέσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας ἡσυχίαν εἰς τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὑτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ἐπὶ τοὺς ἰσχυροὺς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ιουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη.

β'. Σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς Οὐμμίδιον Κυαδράτον τῆς Συρίας προεστηκότα, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, παραγενόμενοι, κατηγόρουν τῶν Ιουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαπράσειαν. καὶ, "περὶ "μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐχ ἧττος ἀγανακτεῖν, ἔφασκον,

Primores autem Galilaeorum, vbi facinus audiuerant, Cumanum adibant, ipſumque rogabant, vt occiſorum necem vlciſceretur. Ille vero, a Samaritis data pecunia perſuaſus, eorum nullam rationem habuit. Tunc Galilaei, hac de re indignati, Iudaeorum multitudinem ad arma conciverunt, et ad libertatem ſuam defendendam. Seruitutem enim etiam ex ſe quidem acerbam eſſe dicebant; cum iniuriis vero coniunctam, omnino intolerabilem. Cum autem magiſtratus lenire eos et compeſcere conarentur, pollicerenturque ſe Cumano perſuaſuros, vt poenas de caedis auctoribus ſumeret, illis quidem non auſcultabant, ſed armis correptis, et in auxilium aduocato Eleazaro Dinaei filio, (ille enim erat latro, qui multis iam annis in montibus degerat) vicos aliquot Samaritarum diripiunt et incendunt. Cumanus autem, vbi ad eum fama rei peruenerat, aſſumta Sebaſtenorum ala cum quatuor peditum cohortibus, armatiſque etiam Samaritanis, contra Iudaeos proficiſcitur; eoſque aſſequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem viuos cepit. Tum vero Hieroſolymitarum primi genere pariter ac honore, vt viderunt, ad quam calamitatum magnitudinem ventum erat, ſaccis indutis, capitibuſque cinere repletis, modis omnibus ſeditioſos obſecrabant et hortabantur, vt, ob oculos poſitis patria diruenda et templo flammis vaſtando et ipſis cum vxoribus et liberis in ſeruitutem deducendis, conſilium mutarent, et abiectis armis quieſcerent in poſterum, et ſuas quiſque domos repeterent. Cum autem iſta dixiſſent, eos flexerunt. atque illi quidem ſeſe diſperſerunt, latrones vero ad loca munita iterum reuerſi ſunt. Atque ex eo tempore Iudaea omnis latrociniis infeſtata erat.

2. At Samaritarum primates Vmmidium Quadratum Syriae praeſidem, tunc Tyri degentem, adibant, et Iudaeos accuſabant; quod vicos eorum diripuerint ac incenderint. et, "non tam ſe aegre ferre pro-"priam iniuriam, dicebant, quam quod Romanos con-

"ὡς ὅτι Ρωμαίων καταφρονήσειαν, ἐφ' οἷς κριτὰς ἴσχειν αὐ-
"τοὺς, εἴπερ ἠδικοῦντο, παραγενέσθαι, ἢ νῦν, ὡς ἂν ἐχόντων
"ἡγεμόνας Ρωμαίους, καταδραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτοὺς ἐκ-
"δικίας τευξόμενοι." ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγό-
ρουν. Ιουδαῖοι δὲ καὶ τῆς στάσεως καὶ τῆς μάχης αἰτίους γε-
γονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, πρὸ πάντων δὲ Κύμανον δώροις
ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ παρασιωπήσαντα τὸν τῶν ἀπεσ-
ταλμένων φόνον. καὶ Κυαδράτος ἀκούσας ὑπερτίθεται τὴν κρί-
σιν, εἰπὼν ἀποφανεῖσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν Ιουδαίαν παραγενό-
μενος ἀκριβέστερον ἐπιγνῷ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆ-
σαν ἄπρακτοι. μετ' ὀλὺν δὲ χρόνον ὁ Κυαδράτος ἦλθεν
εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα διακούσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλα-
βε γεγονέναι Σαμαρεῖς. ὡς δὲ καὶ Ιουδαίων τινὰς νεωτερίσα-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν οὓς Κύμανος ἔλαβεν αἰχμαλώτους.
κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ παραγενόμενος Λύδδαν λεγομένην,
πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βήματος
κἀκ δευτέρου τῶν Σαμαρέων διακούσας, διδάσκεται παρά τι-
νος Σαμαρέως, ὅτι τῶν Ιουδαίων τοὺς πρώτους, ὄνομα Δόρτος,
καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισαὶ, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πεί-
σειαν τὸν ὄχλον ἐπὶ τῇ Ρωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ
Κυαδράτος ἀνελεῖν προσέταξεν· τοὺς δὲ περὶ Ανανίαν τὸν
ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν Ανανον, δήσας, εἰς Ρώμην ἀπέ-
πεμψε, περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ
Καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις, καὶ
τοῖς Ιουδαίων, Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ, καὶ Κέλερι, χιλίαρχος
δ' ἦν ὗτος, ἐπ' Ιταλίας ἀπεῖναι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, κρι-
θησομένους ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐ-
τὸς δὲ, δείσας, μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων πάλιν νεωτερί-
σειεν, εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται· κατα-
λαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πάτριον ἑορτὴν τῷ
Θεῷ τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐ-
τῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας ὑπέστρεψεν εἰς Αν-
τιόχειαν.

γ'. Οἱ περὶ Κύμανον δὲ καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρέων,

"temſerint, ad quos iudices, ſi quid damni accepiſſent, "oporteret eos potius prouocare, quam nunc, quaſi a Ro-"manis imperio non regerentur, incurſiones facere. quam-"obrem ad ipſum ſe venire, ab eo hoc demum impetratu-"ros, vt vindicarentur." Et quidem huiuſmodi accuſationem inſtituebant Samaritani. Iudaei vero et ſeditionis et pugnae auctores Samaritas exſtitiſſe aiebant, et ante omnia Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfectorum caedem occultaſſe et diſſimulaſſe. Et Quadratus, cum iſta audiuiſſet, iudicium diſtulit, dicens ſe ea de re pronunciaturum eſſe, poſtquam in Iudaeam venerit, et veritatem accurate magis perſpectam habuerit. Et illi quidem re infecta diſceſſerunt. Non multo autem poſt Quadratus Samariam venit, vbi, omnibus auditis, in ea erat ſententia, vt Samaritanos turbarum auctores fuiſſe exiſtimaret. Quamprimum vero Iudaeos quoſdam res nouas molitos eſſe intellexit, captos a Cumano in cruces egit. Atque inde profectus in vicum, cui nomen Lydda, ciuitati magnitudine non cedentem, cum pro tribunali ſediſſet iterumque Samaritanorum cauſam audiſſet, a Samarita quodam edoctus eſt, certum Iudaeorum primatem nomine Dortum, nonnulloſque cum eo nouis rebus ſtudentes, quatuor numero, populum, vt a Romanis deficerent, ſollicitaſſe. Et illos quidem Quadratus occidi imperauit: Ananiam vero pontificem et Ananum templi praetorem vinctos Romam miſit, factorum rationem Claudio Caeſari reddituros. Porroque Samaritarum et Iudaeorum primores, et Cumanum procuratorem, et Celerem (is autem tribunus erat) iubet in Italiam ad imperatorem diſcedere, illius iudicio ſiſtendos de iis, quas inter ſe haberent, controverſiis. At ipſe, veritus, ne noui aliquid moliretur populus Iudaïcus, in Hieroſolymitarum vrbem ſe confert; ipſamque pacatam deprehendit et tranquillam, feſtumque patrium Deo conſecratum agentem. Credidit itaque nihil ab iis nouatum iri, illiſque in feſtiuitate relictis Antiochiam ſe recepit.

3. Cumanus autem et Samaritanorum primores, Ro-

ἀναπεμφθέντες εἰς Ρώμην, λαμβάνουσι παρὰ τῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν, καθ' ἣν περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλον. σπουδὴ δὲ μεγίστη τῷ Κυμάνῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν, παρὰ τῶν Καίσαρος ἀπελευθέρων καὶ φίλων· κἂν περιεγένοντο τῶν Ιουδαίων, εἰ μήπερ Αγρίππας ὁ νεώτερος, ἐν τῇ Ρώμῃ τυγχάνων, κατασπευδομένης ἰδὼν τὰς τῶν Ιουδαίων πρώτας, ἐδεήθη πολλὰ τῆς τῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς Αγριππίνης, πεῖσαι τὸν ἄνδρα, δικάσαντα πρεπόντως τῇ αὐτῦ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως. καὶ Κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ προσυτερπισθεὶς, καὶ διακούσας, ὡς εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγὰς τὰς Σαμαρεῖς γενομένας, τὰς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ Κυμάνῳ δὲ Φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων ἐπὶ τὴν πόλιν πᾶσαν σύραντας, ἕως ἀποκτεῖναι.

ΚΕΦ. ζ'.

Φῆλιξ Ιουδαίας ἐπίτροπος. περὶ Αγρίππα τῦ νεωτέρου καὶ τῶν αὐτῦ ἀδελφῶν.

Πέμπει δὲ καὶ Κλαύδιος Φήλικα Πάλλαντος ἀδελφὸν τῶν κατὰ τὴν Ιουδαίαν προεστηκότων πραγμάτων. τῆς δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν Αγρίππαν τῇ Φιλίππᾳ τετραρχίᾳ, καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνίτιν σὺν Αβίλᾳ· Λυσανίᾳ δὲ αὖτη ἐγεγόνει τετραρχία. τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυνασεύσαντα ταύτης ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τῦ Καίσαρος Αγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Αζίζῳ τῷ Εμισῶν βασιλεῖ, περιτέμνεσθαι θελήσαντι, Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. Επιφανὴς γὰρ ὁ Αντιόχῳ τῦ βασιλέως παῖς παρῃτήσατο τὸν γάμον, μὴ βληθεὶς εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη μεταβαλεῖν, καίπερ τῦτο ποιήσειν προϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ Μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Αρχελάῳ τῷ Ελκίᾳ παιδὶ, πρότερον ὑπὸ Αγρίππα τῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.

mam missi, diem ab imperatore sibi constitutum accipiunt, quo causam acturi essent de rebus inter se controuersis. Summoque studio pro Cumano et Samaritis contendebant Caesaris liberti et amici: et Iudaeos sane vicissent, nisi Agrippa iunior, qui eo tempore Romae erat, cum intelligeret Hierosolymitarum proceres non mediocriter laborare, multis precibus imploraſſet Agrippinam imperatoris vxorem, vt marito persuaderet, vbi causam cognoscceret, a defectionis auctoribus conuenienter suae iustitiae poenas exigere. Claudius igitur his precibus in anteceſſum instructus et paratus, quaeque dicerent vtrinque auditis, vt comperit Samaritas malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem, qui ad ipsum adscenderant, occidi iussit, Cumanum vero in exsilium egit, atque Celerem tribunum Hierosolyma duci praecepit, et omnium in conspectu per totam vrbem trahi adeoque enecari.

CAP. VII.

Felix Iudaeae procurator. De Agrippa iuniore, eiusque sororibus.

CLaudius deinde misit Felicem Pallantis fratrem, vt rebus in Iudaea praeesset, atque, imperii sui anno duodecimo completo, Agrippam donauit Philippi tetrarchia et Batanaea, eique in auctarium dedit Trachonitidem vna cum Abila, (ista autem fuerat Lysaniae tetrarchia) Chalcidem vero ei abstulit, cum dynastiam illam tenuisset quadriennio. Agrippa autem, istis muneribus a Caesare auctus, Azizo Emesorum regi, cum circumcidi annuisset, Drusillam sororem in matrimonium collocauit. nam Epiphanes Antiochi regis filius eius nuptias recusauerat, vt qui Iudaeorum religionem, sua relicta, amplecti noluerit, licet ita se facturum esse puellae patri olim promiserat. Porroque Mariamnen nuptui dedit Archelao Helciae filio, cui iam ante ab Agrippa patre desponsata fuerat; illisque nata est filia Berenice nomine.

β'. Διαλύονται δὲ τῇ Δρουσίλλῃ πρὸς τὸν Αζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ιουδαίας ἐπετρόπευσε Φῆλιξ, θεασάμενος ταύτην, καὶ γὰρ ἦν κάλλει πασῶν διαφέρουσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἑαυτῷ φίλων, Ιουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων πρὸς αὐτὴν, ἔπεισε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ὑπερηφανήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς Βερνίκης βιαζόμενη φθόνον, διὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν ὀλίγοις ἐβλάπτετο, παραβῆναι τά τε πάτρια νόμιμα πείθεται, καὶ τῷ Φήλικι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν Αγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας ἐκεῖνος σὺν τῇ γυναικὶ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν τοῦ Βεσβίου ὄρους ἐπὶ τῶν Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω.

γ'. Βερνίκη δὲ μετὰ τὴν Ηρῴδου τελευτὴν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον ἐπιχηρεύσασα, φήμης ἐπισχούσης, ὅτι τἀδελφῷ συνῄει, πείθει Πολέμωνα, Κιλικίας δὲ ἦν ἔτος βασιλεύς, περιτεμόμενον ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτήν, ἅτως γὰρ ἐλέγξειν ὤετο ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ Πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς. ὁ μὴν ἐπὶ πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ Βερνίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν Πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ τε γάμῳ καὶ τοῖς ἔθεσι τῶν Ιουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ Μαριάμμη, παραιτησαμένη τὸν Αρχέλαον, συνῴκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίων πρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γενόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου Αγριππίνον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων μετὰ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

2. Non multo autem post connubium Drusillae Azizique dissolutum est, huiusmodi de causa. Felix, quo tempore procurator erat Iudaeae, cum forte Drusillam conspexisset, (namque omnes pulchritudine excellebat) mulieris desiderio tenebatur; et ex amicis suis Iudaeum, nomine Simonem, genere Cyprium, qui se magum esse simulabat, ad eam mittens, suadere nitebatur, vt, relicto marito, ei nuberet, beatam facturum esse pollicens, si ipsum non fastidiret. Atque illa, haud recte faciens, volensque effugere sororis Berenices inuidiam (nam propter pulchritudinem suam non leuiter ab ea laesa erat), vt contra patria instituta ageret, et Felici nuberet, se persuaderi sinit. cumque ex eo peperisset filium, Agrippam nomine vocavit. Sed quemadmodum is iuuenis cum muliere ista perierit, cum inflammaretur mons Vesuuius tempore Titi Caesaris, postea declarabo.

3. Porro Berenice post Herodis obitum, qui ipsius maritus fuerat idemque patruus, cum longum tempus in viduitate egisset, fama percrebrescente, quod cum fratre suo coiret, suadet Polemoni (ille enim Ciliciae rex erat), vt circumcisus eam in matrimonium duceret: nam hoc pacto existimabat se redarguturam esse mendacia et calumnias. eique obsequutus est Polemon, maxime propter illius diuitias. Id tamen coniugium non diu irruptum mansit: sed Berenice ob libidinis intemperantiam, vt ferebatur, deserit Polemonem. Ille vero, solutis nuptiis, in moribus et institutis Iudaeorum perseuerare desiit. Eodem autem tempore etiam Mariamne, cum repudiasset Archelaum, nupsit Demetrio, primo inter Alexandrinos Iudaeos genere pariter ac opibus: tunc etiam et ipse Alabarchiam tenebat. cumque filius ei natus esset ex illo, Agrippinum appellauit. Sed de horum singulis postea accurate magis narrandi locus erit.

ΚΕΦ. η'.

Ὁν τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο· ἅ τε ὠμοτάτως ἔπραξεν. περὶ ληστῶν, σικαρίων, καὶ γοήτων, τῆς Ἰουδαίας ἐπιτρεπευόντων Φήλικος καὶ Φήστου.

Τελευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ, βασιλεύσας ἔτη δεκατρία, μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι· καὶ λόγος ἦν παρά τινων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρέθη. ταύτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς Καίσαρος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ Δομέτιος Ἀηνόβαρβος ὁ τῶν ἐπισήμων κατὰ τὴν Ρωμαίων πόλιν. ὃ τελευτήσαντος, χηρεύουσαν αὐτὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προανῃρηκει δὲ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεισαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταυία. ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετινῆς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν Ὀκταυίαν ἥρμοσε τῷ Νέρωνι. τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

β'. Δεδοικυῖα δὲ ἡ Ἀγριππῖνα, μὴ ὁ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν παραλάβοι, τῷ δὶ αὐτῆς παιδὶ προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τά τε περὶ τὸν θάνατον τοῦ Κλαυδίου, καθάπερ ἦν λόγος, διεπράξατο, καὶ παραχρῆμα πέμπει τὸν τῶν στρατευμάτων ἔπαρχον Βοῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῶν τε ἀπελευθέρων τοὺς πλεῖστα δυναμένους, ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν Νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δὲ, τὴν ἀρχὴν ἔτω παραλαβών, Βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει· ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, οὐ μόνον τῆς γενέσεως; ἀλλὰ καὶ τοῦ ταῖς ἐκείνης μηχαναῖς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν παραλαβεῖν. κτείνει δὲ καὶ τὴν Ὀκταυίαν, ἣ συνῴκει, πολλάς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συντιθέντας.

CAP. VIII.

Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium succeſſit: et quae crudeliſſime patrauit. De latronibus, ſicariis, et impoſtoribus, ſub Felice et Feſto Iudaeae procuratoribus.

CÆterum moritur Claudius Caeſar, cum annos tredecim imperaſſet, menſes octo, et dies inſuper viginti: ferebantque nonnulli, quod ab Agrippina vxore veneno ſublatus fuerit. Huius mulieris pater quidem erat Germanicus Caeſaris frater, maritus vero Domitius Aënobarbus, e viris in vrbe Roma illuſtribus. illo autem defuncto, eam, cum vidua diu manſiſſet, Claudius in matrimonium duxit, filium adducentem in familiam patri cognominem Domitium. Meſſalinam enim vxorem ob zelotypiam ante ſuſtulerat, ex qua Britannicum et Octauiam liberos ſuſceperat. Erat autem ei et Antonia filia natu maxima, quam ex priore vxore Petina habuit. Atque Octauiam protinus Neroni collocauit. id enim nomen ei dedit Caeſar, poſteaquam in filium adoptaſſet.

2. Agrippina autem verita, ne Britannicus, cum adultus eſſet, a patre principatum acciperet, ſuoque filio volens imperium ire praereptum, quae Claudio necem afferrent, vt fama erat, ipſa confecit, atque illico mittit Burrhum militiae praefectum, et cum eo tribunos et libertos, qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in caſtra praetoriana abducerent, ipſumque imperatorem ſalutarent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleriſque veneno ſuſtulit, palam vero matrem ſuam non multo poſt ferro peremit; hanc illi vicem referens, non ſolum quod eum genuerit, verum etiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin et Octauiam vxorem ſuam occidit, multoſque viros illuſtres, quaſi in ipſum compoſuiſſent inſidias.

γ'. Αλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα συντετάχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ, τῆς ἀληθείας ἠμέλησαν· οἱ δὲ, διὰ μῖσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἔτως ἀπαδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεισί μοι τοὺς περὶ Νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν περὶ αὐτὸν γενομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τῆς ἱστορίας τετηρήκασιν, καίτοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς οὐδὲν μῖσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ γενομένοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ὑπ' προνοουμένοις τῆς ἀληθείας ἐξέσω γράφειν ὡς θέλουσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ, σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν· τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις συμπεσόντα δηλοῦμεν ὑπαρέγως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν οὐκνοῦντες. ἐπανήξω τοίνυν ἐπὶ τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ Εμέσων βασιλέως Αζίζου, Σόσμος ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς Αρμενίας προσασίαν Αριστόβουλος, Ηρώδου τοῦ Χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν Αγρίππαν δὲ δωρεῖται μοίρα τινὶ τῆς Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα καὶ Ταριχέας, ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι δὲ καὶ Ιουλιάδα πόλιν τῆς Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν τεσσαρεσκαίδεκα.

ε'. Τὰ δὲ κατὰ τὴν Ιουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἳ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων ἀνῄρει, καὶ Ελεάζαρον δὲ τὸν Δεναίου παῖδα, τὸν συσησάμενον τῶν λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προτείνας ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμπεν εἰς Ρώμην. ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα

3. Sed de his quidem plura dicere ſupersedeo. nam multi admodum Neronis hiſtoriam conſcripſerunt: quorum aliqui in gratiam eius, vt bene de ſe meriti, veritatem neglexerunt; alii vero, ex odio et inimicitiis ſibi cum eo ſuſceptis, inuerecunde adeo debacchati ſunt in eum mendaciis, vt digni ſint, qui vno hoc crimine condemnentur. Etſi non mihi ſubit eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab anteceſſoribus eius geſtas memoriae mandantes hiſtoriae veritatem retinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, cum longo poſt eos tempore vixerint. Verum illis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu ſcribere: nam huiuſmodi licentia delectari videntur. At nobis, quibus propoſitum eſt veritati vnice litare, quae ab opere noſtro aliena ſunt, paucis admodum attingere viſum eſt: quae vero Iudaeis, popularibus noſtris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, vt quos non piget et calamitates noſtras et delicta omnibus declarare. Itaque ad res noſtras narrandas reuertar.

4. Primo imperii Neronis anno, Azizo rege Emeſorum defuncto, Soëmus frater ei in principatum ſucceſſit. Armeniae autem minoris praefecturam Ariſtobulus, Herodis regis Chalcidis filius, a Nerone accepit. quin et Agrippae donauit Caeſar partem quandam Galilaeae, Tiberiadem et Taricheas, eius imperio parere iuſſas: praetereaque Iuliada Peraeae vrbem, et vicos quatuordecim eius in vicinia poſitos.

5. Caeterum res Iudaïcae indies in deterius prolapſae ſunt. nam regio iterum latronibus repleta eſt, et impoſtoribus, qui multitudinem ſeducebant. Sed horum quidem multos, ſimul cum latronibus quotidie captos, Felix ſuſtulit: inſuper et Eleazarum Dinaei filium, qui latronum agmen collegerat, ex inſidiis viuum cepit: nam fide ei data, quod nihil mali paſſurus eſſet, pellexit eum, vt ad ſe veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Cum autem Felix odio haberet Ionatham pon-

τὸν Ιωνάθην ὁ Φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτῦ νυθετῶθαι περὶ τῦ κρειττόνως προῖσαθαι τῶν κατὰ τὴν Ιυδαίαν πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν, αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ τῦ Καίσαρος πεμφθῆναι τῆς Ιυδαίας ἐπίτροπον, πρόφασιν ἐπενόει, δι' ἧς μεταστήσεται τὸν συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ γενόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλυσι τὸ συνεχῶς νυθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιςότατον τῶν Ιωνάθυ Φίλων, Ιεροσολυμίτην τὸ γένος, Δωρᾶν ὀνόματι, πείθει, πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπιχνύμενος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃςὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνος ὑπακύσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃςῶν πραχθῆναι τοιύτῳ τρόπῳ τὸν Φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ Ιωνάθῃ κτείνυσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτῳ δὲ τῷ Φόνῳ μεμενηκότος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃςαὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρῶν, ὃς δὲ, ἐπὶ χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετῦντες, ἐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐνίης. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τύτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. διὰ τῦτο οἶμαι καὶ τὸν Θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποσκαφῆναι μὴ ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δὲ ἱερὸν, ὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, Ρωμαίυς ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ καὶ δυλείαν ἐπιβαλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι ταῖς συμφοραῖς βυλόμενον ἡμᾶς.

ς'. Τὰ μὲν οὖν τῶν λῃςῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρυ τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα, κατὰ τὴν τῦ Θεῦ πρόνοιαν γενόμενα. καὶ πολλοὶ πειθέντες, τῆς ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτὺς Φῆλιξ ἐκόλασεν. ἀφικνεῖται δὲ τὶς ἐξ Αἰγύπτυ κατὰ τῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβυλεύων τῷ δη-

tificem, vt qui eum saepe admonuerit de rebus Iudaïcis melius administrandis, ne ipse, qui eum a Caesare in Iudaeam procuratorem mittendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem excogitabat ipsum e medio tollendi, qui factus est sibi continuo molestus. nam frequens admonitio grauis est iis, quibus in animo est iniuste agere. Itaque huiusmodi de causa Felix amicum Ionathae fidissimum, genere Hierosolymitam, Doram nomine, hortatur et suadet multum pecuniae promittendo, vt Ionathae latrones immitteret, qui ipsum interficerent. atque ille ei obsequutus, hoc modo per latrones necem pontifici machinatus est. Quidam eorum, quasi Deum adoraturi, in vrbem adscenderunt, sub vestibus sicis succincti; atque Ionathae famulitio permisti ipsum occidunt. Cum autem inulta mansisset caedes, in posterum latrones sine omni metu in festiuitatibus adscendunt, ferrumque similiter ac antea occultatum habentes, turbae immisti, partim e suis inimicis quosdam perimunt, partim aliorum, aliis pecunia operam suam praestantes, idque non modo in vrbe reliqua, sed ipso etiam in templo nonnullos. nam et illic caedem facere non verebantur, quasi ita agendo nihil pietatem laederent. Hanc ob causam arbitror etiam Deum, impietatis illorum odio, auersatum esse vrbem, et, cum templum non amplius sibi purum domicilium existimarit, Romanos in nos adduxisse, vrbique ignem purificantem iecisse, et nobis cum vxoribus et liberis seruitutem, eo animo, vt nos calamitatibus edocti ad sanam mentem rediremus.

6. Et quidem ex iis, quae patrarunt latrones, fiebat, vt vrbs nefariis eiusmodi facinoribus repleretur. Impostores vero et fallaciis pleni homines suadebant multitudini, vt ipsos in solitudinem sequerentur. se enim ipsis ostensuros dicebant manifesta prodigia et signa, quae Dei cura et prouidentia euenirent. multique, fidem habentes, dementiae suae poenas pertulerunt. Eos quippe retractos Felix supplicio affecit. Eodem autem tempore quidam ex Ægypto venit Hierosolyma, se vatem esse simulans, suadensque

μοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον Ἐλαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἄντικρυς κείμενον ἀπέχει στάδια πέντε. θέλειν γὰρ, ἔφασκεν, αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς, κελεύσαντος αὐτῷ, πίπτοι τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ, μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων προσβάλλει τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον.

ζ'. Γίνεται δὲ καὶ τῶν Καισάρειαν οἰκούντων Ἰουδαίων στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ τὸ τὸν κτίσην τῆς Καισαρείας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἡρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισάρειαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν ταραχὴν ἄτω κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλήτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ἐπὶ τῷ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐκείσε στρατευομένων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μέχρι μέν τινος καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς παραμφότερα τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη. νικῶσί γε μὴν Ἰουδαῖοι. Φῆλιξ δὲ, ὡς ἐθεάσατο Φιλονεικίαν ἐν πολέμῳ τρόπῳ γενομένην, προπηδήσας, παύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένοις δὲ

plebeiae turbae, vt secum montem Oliuarum adscenderet, qui e regione vrbis situs quinque abest stadia. inde enim ipsis se monstrare velle dicebat, quomodo suo iussu corruerent Hierosolymorum muri, per quos ipsis aditum se patefacturum esse promittebat. Felix vero, vt ista audiuit, iubet milites arma arripere; cumque multis equitibus et peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, inuadit Ægyptium et qui ab eo stabant: ac quadringentos quidem ipsorum occidit, ducentos vero viuos cepit; Ægyptius autem ipse e pugna elapsus statim e conspectu euanuit. Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis inferendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dictitantes, et sibi non assentientium vicos incendebant et diripiebant.

7. Quin et inter Iudaeos, Caesaream incolentes, et Syros, qui in ea erant, orta est seditio, de iure ciuitatis ex aequo participando. Nam Iudaei quidem primas sibi deferri volebant, quod rex illorum Herodes, Caesareae conditor, genere fuerit Iudaeus. Syri vero, quae ad Herodem quidem spectabant, non inficiabantur, sed aiebant vrbem antea Stratonis turrim appellatam, et tunc Iudaeorum neminem in vrbe sedes habuisse. Cum ista audissent prouinciae praesides, seditionis ex vtraque parte auctoribus prehensis, verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breue tempus repressérunt. Rursus enim Iudaei, qui in vrbe erant, opibus freti atque adeo contemtui habentes Syros, conuiciis eos incessebant, hoc modo illos se prouocaturos esse exspectantes. Isti vero, diuitiis quidem inferiores, animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea loca sub Romanis stipendia merebant, Caesarenses essent et Sebasteni, aliquantisper et ipsi verborum contumelias in Iudaeos regerebant. Inde eo ventum est, vt alteri in alteros lapides iacerent, donec eueniret multos vtrinque vulneratos cecidisse. victoria tamen penes Iudaeos erat. Felix autem, vt vidit contentionem parum admodum ab aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Iudaeos, vt quiescerent: cumque non parerent,

τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐπιεικέστεροι, καὶ προὔχοντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν Φήλικα τὰς στρατιώτας ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δῆναί τε μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. καὶ Φῆλιξ ἐπείθη.

ή. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰσμαήλῳ. Φαβεῖ παῖς ἦτος ἦν. ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τοῦ πλήθους τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστός τε αὐτῶν, σῖφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν· καὶ συῤῥάσσοντες ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ἐπιπλήξων ἦν οὐδείς· ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει ταῦτα ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥστε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ἐπὶ τὰς ἅλῶνας, τοὺς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τοὺς ἀποχωμένους τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ὥστος ἐκράτει τοῦ δικαίου παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

θ'. Πορκίῳ δὲ Φήστῳ διαδόχῳ Φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν Καισάρειαν κατοικούντων Ἰουδαίων, εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβαίνουσι, Φήλικος κατηγορεῖντες· καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶν εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων τοῦ ἀδελφοῦ Πάλλαντι παρακαλέσαντι συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο Σύροι Βῆρρον· παιδαγωγὸς δὲ ἦτος ἦν τοῦ Νέρωνος, τάξιν τὴν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένος· πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυροῦσαν τὴν Ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ Βῆρρος τὸν αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐτύγχανε γραφῆναι τὴν ἐπι-

milites armis instructos in eos immisit, et multos quidem illorum occidit, plures vero viuos comprehendit; nonnullasque eorum, qui in vrbe erant, domos diuitiis refertas diripiendas concessit militibus. Sed qui moderatiores inter Iudaeos erant et dignitate praestantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt, vt milites tuba reuocaret eisque de caetero parceret, et locum daret poenitentiae ob ea, in quibus deliquerant. Atque Felix flexus est eorum precibus.

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in Ismaëlum, qui Phabi erat filius. Orta est autem et ingens seditio pontificum aduersus sacerdotes primoresque plebis Hierosolymitanae: adeo vt singuli illorum, collecta manu perditorum hominum nouisque rebus studentium, ductores se palam ferrent: congressique interdum conuiciis et lapidibus se mutuo impeterent. cum interim nemo esset, qui eos obiurgaret: sed tanquam in ciuitate omni rectore destituta haec licentius agerentur. Tanta porro pontifices incessit impudentia et audacia, vt non vererentur seruos suos ad areas mittere, qui decimas sacerdotibus debitas raperent agerentque. Vnde accidit, vt ex sacerdotibus nonnulli, quibus res familiaris angustior, prae alimentorum inopia mortem oppeterent. ita factiosorum violentia ius fasque omne penitus opprimebat.

9. Porcio autem Festo, qui Felici succederet, a Nerone misso, primores Iudaeorum Caesaream incolentium Romam adscendunt, et accusationem contra Felicem instituunt: dedissetque omnino poenas iniuriarum, quibus Iudaeos affecerat, nisi Nero fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum in honore erat, precibus supplicibus multa indulsisset. Quin et duo primores Syrorum, qui Caesareae erant, Burrho (ille enim Neronis erat magister, idemque ei a Graecis epistolis) ingenti pecuniae vi persuadent, vt illorum in gratiam literas a Nerone impetraret, quibus Iudaeis adimeretur ius ciuitatis illis cum Syris commune. Atque Burrhus, cum imperatori supplicasset, id obtinuit, vt huiusmodi epistola scriberetur. vnde mala, quae gen-

σρλήν. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μετὰ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι γὰρ οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν Ιουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς Σύρους, σάσεως μᾶλλον εἴχοντο, μέχρι δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν.

ί. Ἀφικομένου δὲ εἰς τὴν Ιουδαίαν Φήστου, συνέβαινε τὴν Ιουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ Σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταὶ δὲ εἰσὶν ὗτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι δὲ καὶ παραπλησίοις ταῖς ὑπὸ Ρωμαίων σίκαις καλουμέναις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπαμεν, τῷ πλήθει τῶν πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν συρρυέντων, ὃς βουληθείη ῥᾳδίως ἀπέσφαττον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει δὲ Φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ἀπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουληθείεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.

ιά. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς Αγρίππας ᾠκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ιεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τὸ δὲ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τῶν Ασαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ἐπιτερπεστάτην παρεῖχε τὴν θέαν· ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν πρασσόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν Ιεροσολυμιτῶν οἱ πρῶτοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. οὐ γὰρ ἦν πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρουσιν ἐπὶ τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. οὐ μόνον δὲ τοῦ

tem noſtram poſtea afflixerunt, ortum habuere. Iudaei enim Caeſarienſes, vbi cognouerunt, quae ſcripta erant ad Syros, eo magis in ſeditionibus perſtabant, donec bellum exarſit.

10. Cum autem Feſtus in Iudaeam veniſſet, accidebat, vt Iudaea latronibus vexaretur, qui vicos omnes incendebant et diripiebant. Et tunc quidem ii, qui Sicarii appellati erant, (illi enim latronum genus) ad maximum numerum excreuerant, enſiculis paruis vtentes, magnitudine haud multum a Perſarum acinace diuerſis, ſed incuruis paululum inflexiſque, quales ſunt, quae Romanis appellantur ſicae; vnde et nomen ipſis latronibus, multa caede graſſantibus, inditum eſt. nam feſtis diebus, vt iam anto diximus, turbae permiſti, vndique in vrbem religionis ergo confluenti, quotquot voluerint nullo negotio trucidabant. non raro etiam armati in inimicorum vicos irruebant, direptiſque ignem admouebant. Quin et Feſtus equeſtres pedeſtreſque copias contra eos miſit, qui decepti erant ab homine quodam praeſtigiatore, ſalutem ipſis pollicente et malorum ceſſationem, ſi ſe vſque ad deſertum ſequi vellent; atque ipſum deceptorem, pariter ac eos, qui illum comitati ſunt, interfecerunt milites ab eo miſſi.

11. Sub idem autem tempus rex Agrippa aedificium magnitudine inſigni exſtruxit prope xyſtum, in regia Hieroſolymitana Herodiana, quae olim fuerat Aſamonaei filiorum regia: cumque in loco eminenti ſitum eſſet, inde amoeniſſimus proſpectus patebat vrbem adſpectare volentibus. cuius rei cupidus rex, e triclinio, cum illic decumberet, quicquid in templo ageretur ſpectabat. Illa vbi viderunt Hieroſolymitanorum proceres, vehementer ſuccenſebant. neque enim patria conſuetudo aut lex noſtra ferebat, vt quae in templo gererentur, et maxime cum res ſacra fieret, aliquis praeter ſacerdotes adſpiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant ſuper exedram, quae erat in interiore templo ad ſolem occiduum verſa. Iſte autem

βασιλικῆ τετραλίθῳ τὴν ἄποψιν ἄτος οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμνετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν οὔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ρωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς ἐποιοῦντο διὰ τὸ ἱερόν. ἐπὶ τούτοις ἠγανάκτησαν ὅ, τε βασιλεὺς Αγρίππας, μάλιστα δὲ Φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰρ οὐκ ὑπομένειν, καθαιρεθέντες τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ Ισμάηλον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ελκίαν τὸν γαζοφύλακα. Νέρων δὲ διακούσας αὐτῶν, οὐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ πραχθέντος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἄτος εἶναι τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμενος. ἢ τοῖς μὲν δέκα προσέταξεν ἀπιέναι, τὸν δὲ Ελκίαν καὶ τὸν Ισμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ιωσήπῳ τῷ Σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ἐπικαλουμένῳ δὲ Καβί.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Αλβίνου, ὃν ἐπιτροπεύοντος ἀναιρεῖται Ιάκωβος· οἷά τε ᾠκοδόμησεν Αγρίππας.

Πέμπει δὲ Καῖσαρ Αλβῖνον εἰς τὴν Ιουδαίων ἔπαρχον, Φήστου τὴν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὸν Ιώσηπον τὴν ἀρχιερωσύνην, τῷ δὲ Ανάνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ Ανάνῳ λεγομένῳ, τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε. τοῦτον δὲ φασὶ τὸν πρεσβύτατον Ανανον εὐτυχέστατον γενέσθαι. πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεύσαι τῷ Θεῷ, αὐτὸς καὶ πρότερον τῆς τιμῆς ἐπὶ πλεῖστον ἀπολαύσας· ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ανανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔφαμεν παραλαβόναι, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον, καὶ τολμητὴς διαφερόντως· αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν Σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις

ita exaedificatus non ſolum proſpectum e regio triclinio intercipiebat, ſed et e porticu occidentali extra templum ſita, vbi Romani propter templum feſtis diebus excubias agebant. Iſta aegre tulerunt et rex Agrippa, et maxime Feſtus praeſes, eiſque praecepit, vt murus dirueretur. Illi vero rogarunt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam eſſe, parte aliqua templi diruta. Cumque Feſtus id permiſiſſet, ad Neronem de ſuis ablegarunt decem primores, et Iſmaëlum pontificem, et Helciam ſacri aerarii cuſtodem. Nero autem cum eos audiuiſſet, non ſolum quod factum erat eis ignoſcebat, verumetiam conceſſit, vt ſtaret maneretque aedificium; gratificatus in hoc vxori ſuae Poppaeae, quae (femina vtpote religioſa) ei Iudaeorum in gratiam ſupplicauerat. quae porro decem quidem viros abire iuſſit, Helciam vero et Iſmaëlum apud ſe tanquam obſides retinuit. At rex vbi iſta reſciuit, pontificatum detulit Ioſepho cognomine Cabi, Simonis olim pontificis filio.

CAP. IX.

De Albino, quo procuratore interficitur Iacobus: deque aedificiis Agrippae.

CÆſar autem, audita Feſti morte, Albinum in Iudaeam miſit praeſidem. Caeterum rex Ioſepho quidem pontificatum abſtulit, Anani vero filio, ipſique Anano vocato, conceſſit, vt in iſtum principatum ſuccederet. At ſeniorem hunc Ananum aiunt feliciſſimum exſtitiſſe. nam quinque filios habuit, hiſque omnibus contigit Deo in pontificatu miniſtraſſe, cum et ipſe in primis ea dignitate in tempus longiſſimum functus eſſet: id quod nulli vnquam apud nos pontifici contigit. Interea Ananus iunior, quem pontificatum accepiſſe iam diximus, ferox erat ingenio et inſigniter audax; ſectam etiam Sadducaeorum ſequebatur,

ὡμοὶ παρὰ πάντας τὰς Ιουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ανανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Αλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ιάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ. καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ανάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν, ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ανάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Αλβῖνος δὲ, πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ανάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἄρξαντα μῆνας τρεῖς, Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου κατέστησεν.

β'. Επειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Αλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσηνέγκατο σπουδὴν καὶ πρόνοιαν, ὑπὲρ τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ανανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ μέγα προῆκοπτε δόξης, καὶ τῆς παρὰ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς. ἦν γὰρ χρημάτων πορισικός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Αλβῖνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δῶροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρὰς· οἳ, συναναφερόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ἐπὶ τὰς ἅλωνας πορευόμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οἵ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι ταῖς δεκάταις τρεφομένους τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ.

γ'. Πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐνεστήκει

qui prae caeteris Iudaeis in iudiciis acerbi et immites, quemadmodum antea indicauimus. Talis igitur cum esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus vero adhuc in itinere esset, concilium iudicum cogit; inductoque in iudicium fratre illius Iesu, qui dicebatur Christus, (Iacobus ei nomen) et cum eo quibusdam aliis, in eos vt legis violatae reos cum accusationem instituisset, statim lapidandos tradidit. Sed quicunque inter ciues modestissimi, legisque obseruandae studiosissimi habebantur, grauiter hoc tulerunt: atque clam legatos ad regem mittunt, hortantes, vt Ananum per literas monere vellet, ne quid deinceps simile moliretur; neque enim prius illud recte atque ex iure ab eo factum fuisse. Quinetiam nonnulli eorum Albino, ab vrbe Alexandria iter facienti, occurrerunt; eumque monuerunt, non licuisse Anano absque ipsius consensu concilium iudicum conuocare. Horum oratione Albinus persuasus literas plenas furoris et iracundiae Anano scribit, minatus se de illo poenas sumturum. Proinde rex Agrippa, ademto ei pontificatu, quem per tres menses gesserat, Iesum Damnaei filium pontificem constituit.

2. Porro Albinus, cum ad vrbem Hierosolymitarum veniisset, omnem curam et prouidentiam adhibuit, vt pacatam et tranquillam redderet prouinciam, sicarios aliquammultos interficiendo. Ananias autem pontifex ad maiorem indies creuit existimationem, atque beneuolentiam et honorem amplissimum apud ciues suos assequutus est. nam pecuniam acquirendi rationem probe nouerat; atque adeo donis cum Albinum tum et pontificem ipsum assidue deliniebat. Habebat autem seruos nequissimos, qui, adiuncto sibi audacissimo quoque, areas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant, nec ab iis verberandis abstinebant, qui eas dare recusabant. pontifices etiam similiter ac illius serui faciebant, cum nemo eos impedire posset. Quo fiebat, vt sacerdotes, qui olim decimis se alebant, tunc cibi penuria morerentur.

3. Rursum etiam sicarii, dum festum ageretur, quod

γὰρ αὐτὴ, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρυ· παῖς δὲ ἦν ὑτὸς Ἀνάνυ τῦ ἀρχιερέως· καὶ δήσαντες ἐξήγαγον. εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τὰς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας, διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. τῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίυ τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρεῦντες ὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἤ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γενόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς ὐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες, τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκυν.

δ'. Κατὰ τῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν Φιλίππυ καλυμένην Καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὴν τῦ Νέρωνος τιμὴν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ Βηρυτίοις δὲ θέατρον, ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατεσκευασμένον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδυ τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν δὲ πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμει. καὶ μικρῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ παρὰ τῶν ὑπηκόων ἤῦξετο, διὰ τὸ περιαιρεῖσθαι τὰ ἐκείνων ξένην πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησῦς, ὁ τῦ Γαμαλιὴλ, τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τῦ βασιλέως, Ἰησοῦν ἀφελομένυ τὸν τῦ Δαμναίυ· καὶ διὰ τῦτο στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλυς ἐγένετο. συστήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ Ἀνανίας τῷ πλήτῳ προσαγόμενος τὰς λαμβάνειν ἑτοίμυς. Κοσόβαρος δὲ καὶ Σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτὰς μοχθηρὰ πλῆθη συνῆγον, γένυς μὲν ὄντες βασιλικῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνυ μάλισα τοῦ

tum ſuperuenerat, nocte vrbem ingreſſi, viuum comprehendunt ſcribam Eleazari templi praetoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinctumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam miſſo, dixerunt, ſe ſcribam velle ad ipſum remittere, ſi Albino perſuaderet, vt decem ex illis, quos captos vinctoſque habebat, ipſe dimitteret. Atque Ananias, id cum Albino neceſſitate coactus perſuaſiſſet, voti compos factus eſt. vnde maiores ortae ſunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant, vt aliquem e neceſſariis atque amicis Ananiae deprehenderent: cumque frequenter eos viuos caperent, non prius dimittebant, quam e ſicariis aliquot reciperent. Itaque, vbi rurſus eis magnus accreuit numerus, fiducia reſumta totam regionem infeſtabant.

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, cum Caeſaream, quae Philippi dicebatur, aedificiis auxiſſet, in Neronis honorem eam Neroniada appellauit. inſuper et theatrum apud Berytios, magnis ſumtibus exſtructum, annuis ſpectaculis donauit, multis pecuniae myriadibus in hunc vſum impenſis. Porroque frumentum dedit populo, et oleum diſtribuit: immo et vrbem per omnem ſtatuas diſpoſuit, et imaginibus ad antiqua clarorum artificum archetypa expreſſis eam ornauit; et omnia fere ſui regni ornamenta in eam ciuitatem tranſtulit. quo factum eſt, vt odium ei apud ſubditos conflaretur, quod ſublatis, quae illorum erant, vniuerſis externam vrbem excoleret. Quin et rex, pontificatum adimens Ieſu Damnaei filio, fecit, vt Ieſus Gamalielis filius ei in honorem iſtum ſuccederet: ac propterea inter eos mutuo orta eſt diſſenſio. nam cum hominum audaciſſimorum cohortem vtrinque collegiſſent, ſaepe a conuiciis eo deuentum eſt, vt lapides in ſe inuicem iacerent. ſed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos ſibi concilians. Coſtobarus quoque et Saulus ſuam quiſque ſceleratorum multitudinem coëgerant; orti quidem genere regio, et propter cognationem Agrippae in magna apud populum gratia: vehementes autem et violenti et ad infirmiores ſpoliandos promti paratique. Atque ex illo maxime tempore accl-

καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν τοσεῖν, προκοπτόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

ε'. Ὡς δὲ ἤκουσεν Αλβῖνος διάδοχον αὐτῷ Γέσσιον Φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βυλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ιεροσολυμίταις παρεχῆσθαι, προσαγαγὼν τὸς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀναιρεθῆναι· τὸς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν καταπεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυσε. καὶ ἔτως ἡ μὲν Φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη.

ς'. Τῶν δὲ Λευϊτῶν, Φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, ὅσοιπερ ἦσαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα, καθίσαντα συνέδριον, Φορεῖν αὐτοῖς ἐπίσης τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτρέψαι λινῆν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτῷ τοῖς τῆς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησεται καινοποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως ὁ δῆμος ἔτυχεν. ὁ γὰρ βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον ἐστοχομένων, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς, ἐπιθεμένοις τὴν προτέραν ἐσθῆτα Φορεῖν, λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τι τῆς Φυλῆς λειτουργοῦντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τὰς ὕμνους ἐκμαθεῖν, ὡς παρεκάλουν. πάντα δὲ ἦν ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν παραβαθέντων οὐκ ἐᾶν μὴ οὐχὶ δίκας ὑποσχεῖν.

ζ'. Ηδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν ἐτετέλεστο. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τὰς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίας καὶ ὀκτακισχιλίας ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας πορίζεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀπόθετα διὰ τὸν ἐκ Ρωμαίων Φόβον ἔχειν ἀλλων, προνοούμενος δὲ τῶν τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλῶσαι τὰς θησαυρὰς βυλόμενος· καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας εἰργάσατο, τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν· ἔπειθον τὸν βασιλέα τὴν ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ στοὰ τῷ μὲν ἔξωθεν ἱερῷ, κειμένη δὲ ἐν φάραγγι βαθεία, τετρακοσίων πηχῶν τὰς τοίχας ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύαστο καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν

dit, vt ciuitas noſtra malis ſuis laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus.

5. Albinus vero, cum didiciſſet Geſſium Florum ſibi ſucceſſorem venire, grati aliquid videri volens Iudaeis praeſtitiſſe, vinctis productis, eos, qui manifeſte necem meruerant, occidi iuſſit: qui vero leuioribus de cauſis in carcerem coniecti erant, eos accepta pecunia dimiſit. atque ita quidem carcer vinctis maleficis vacuus eſt factus, regio vero tota latronibus repleta eſt.

6. Interea Leuitarum (nam et illi in tribum redacti) quotquot erant hymnorum cantores, regem orabant, vt coacto ſynedrio eis aeque ac ſacerdotibus ſtolam lineam geſtare concederet. illius enim regni temporibus conuenire dicebant, vt noui aliquid inſtitueret in perpetuam ſui memoriam. neque fruſtra fuit eorum poſtulatio. Nam rex, cum conſenſu eorum, qui in ſynedrium venerant, hymnorum cantoribus id priuilegii indulſit; vt, priori veſte depoſita, linea, quam voluerant, vterentur. Cumque alia pars tribus eiuſdem in templi miniſteriis occupata eſſet, illis etiam permiſit, prout eum rogabant, vt hymnos canendos ediſcerent. Illa autem omnia facta erant contra, quam patria ferebant inſtituta: quibus violatis fieri non potuit, quin meritae luendae eſſent poenae.

7. Iam illo tempore abſolutum erat templi aedificium. Populus igitur cum in otio eſſe animaduerteret opifices, vltra octodecim millia, atque mercedem deſideraturos eſſe, cum iam antea victus illis ſuppeditaretur ex iis, in quibus circa templum elaborarunt; nolletque ſacram pecuniam repoſitam habere metu Romanorum, ſimulque operariorum rationem habens, theſauros in iſtos expendere cuperet: (nam, ſi quis vnam diei horam operatus eſſet, mercedem pro ea ſtatim accipiebat) regem hortantur ſuadentque, vt orientalem portam inſtauraret. Erat autem porticus exterioris templi, profundae valli imminens, proinde ſubnixa muris quadringentorum cubitorum, et ſaxis quadratis conſtructa valde candidis. Longitudo quidem cu-

μῆνας ἑπτὰς λίθοι, πήχεις εἴκοσι· τὸ δὲ ὕψος ἓξ. ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δὲ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν καθαίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν· ἔτι δὲ τῆς σοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τὸ ἔργον δεήσειν· ἠρνήσατο μὲν περὶ τούτου δεομένοις, καταῤῥέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν ἐκ ἐκώλυσεν. Ἰησοῦν δὲ τὸν τοῦ Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ρωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

ΚΕΦ. ί.

Τῶν ἀρχιερέων ἀπαρίθμησις.

ΑΝαγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πρόσκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι, μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Λαρῶνα τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθύς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Λαρῶνος, ἑτέρου δέ τινος γένους ἀεὶ ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ τούτου τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Λαρῶνος, ὡς ἔφαμεν, τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι Φανάσου, τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν σασιαίων ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως, τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων κατὰ τὴν ἔρημον ἐπὶ τῶν Μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἐσώσης, ἣν Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερέατευσαν τρισκαίδεκα. τὸ γὰρ πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ παρὰ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα οὗτοι, τῶν δύο παίδων Λαρῶνος ὄντες ἔγγονοι, κατὰ διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβα-

ſuſque ſaxi erat cubitorum viginti, altitudo vero ſex. Opus Solomonis regis; qui primus integrum templum exſtruxit. Rex autem (nam a Claudio Caeſare ei demandata erat templi cura) cum ſecum reputaſſet, facile eſſe vel quodcunque opus demoliri, inſtaurationem vero rem arduam fore, praeſertimque eiuſmodi porticus, (vtpote quod hoc opus deſideraret tempus longum multumque pecuniae) illorum quidem petitioni minime conceſſit: vrbem vero candido lapide ſterni non prohibuit. Cum autem Ieſu Gamalielis filio pontificatum abſtuliſſet, eundem Matthiae Theophili filio dedit: quo pontifice bellum inter Romanos et Iudaeos coortum eſt.

CAP. X.

Summiorum pontificum enumeratio.

IAM vero neceſſarium eſſe exiſtimo, et huic hiſtoriae in primis conuenire, paucula narrare de pontificibus; quae fuerit eorum origo, et quibus conceſſum hunc honorem accipere, et quot vſque ad finem huius belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moyſis, Deo in ſummo ſacerdotio miniſtraſſe aiunt, illique defuncto ſucceſſiſſe mox filios, ac deinde illorum poſteris omnibus hunc honorem conſtitiſſe. vnde etiam ex patrio inſtituto, neminem Dei pontificem fieri, niſi ex Aaronis ſanguine; nec licere alicui alterius generis, ne ſi rex quidem fuerit, pontificatui admoueri. Fuerunt igitur vniuerſi ab Aarone, omnium (ſicut diximus) primo, vſque ad Phanaſum, qui tempore belli a ſeditioſis conſtitutus eſt pontifex, numero LXXXIII. Ex iſtis, dum tabernaculum in ſolitudine Moyſis temporibus ſteterit, quod Deo exſtruxit Moyſes et adornauit, vſque dum in Iudaeam ventum eſt, vbi Solomon rex Deo templum erexit, pontificatum geſſerunt XIII. nam a principio pontificatum habuerunt, quamdiu vixerint: poſtea vero etiam viuentibus ſuccedebatur. Itaque hi XIII. cum eſſent duorum Aaronis filiorum poſteri, ex ſucceſſione honorem iſtum accipiebant. Erat autem prima

νον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία. βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς, ὧν ἦρξαν οἱ τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσέως ἄγοντος, μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν Σολομῶν ὁ βασιλεὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν Ιεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσωρ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ιωσαδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἀρχιερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἤδη βασιλευομένων Ιουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης, Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ιουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. τότε δὴ τῶν ὑποσρεψάντων αἰχμαλώτων Ιησοῦς ὁ Ιωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Αντιόχου τοῦ Εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Αντίοχος ὁ προσηγορευμένος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας τὸν Ονίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, παύσει τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν Ιάκιμον ἀρχιερέα, γένους μὲν τοῦ Λαρῶνος, ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ονίας, ὁ τοῦ τετελευτηκότος Ονίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ διὰ Φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους κατὰ τὸν Ηλιοπολίτην νόμον δειμαμένους τῷ Θεῷ ναὸν, παραπλήσιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ιάκιμος, ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην καταχών, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως

quidem eorum administratio Aristocratica, post hanc autem Monarchia, tertia vero Regum. At numerus annorum, dum ipsi XIII. imperio potiti sunt, (ex quo die patres nostri ductu Moysis Ægyptum reliquerunt vsque ad templum conditum, quod Solomon rex Hierosolymis condidit,) assurgit ad DCXII. Post illos autem pontifices XIII. pontificatum tenuerunt XIIX. qui a tempore Solomonis regis Hierosolymis sibi inuicem successerunt, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex, contra vrbem expeditione facta, templum cremarit, et gentem nostram Babylonem abduxerit, et Iosadacen pontificem captiuum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat CCCCLXVI. mensium VI. dierum X. cum vtique Iudaei iam sub regibus essent. Post tempus vero annorum septuaginta, ex quo gentis excidium a Babyloniis factum est, Cyrus Persarum rex Iudaeos e Babylone in patriam suam remisit, templumque denuo condere iis concessit. Tunc itaque Iesus Iosedeci filius, vnus e captiuis, qui reuersi sunt, pontificatum accipit. Atque is posterique eius, quindecim vniuersi, vsque ad regem Antiochum Eupatora, liberi populi statum rexerunt, per annos CCCCXII. primusque Antiochus ille, quem memorauimus, et dux eius Lysias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu priuant, quippe Beroeae interfectum; filioque eius successionis iure depulso, Iacimum faciunt pontificem, ex genere quidem Aaronis, sed non ex Oniae domo. quamobrem Onias, Oniae defuncti patruelis, eiusdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliataque sibi Ptolemaei Philometoris et Cleopatrae coniugis eius amicitia, persuasit eis, vt in Heliopolitica praefectura Deo templum Hierosolymitano simile aedificandum curarent, ipsumque pontificem constituerent. Sed de illo quidem templo in Ægypto exstructo saepius diximus. At Iacimus, cum triennio pontificatum tenuisset, obiit. ei autem nemo statim successit: sed per septennium ciuitas mansit pontifice destituta. Rursum vero posteri filiorum

ὄσα. πάλιν δὲ οἱ τῶν Ασαμωναίου παίδων ἔκγονοι, τὴν πρόσ-
ασίαν τῷ ἔθνει πιστευθέντες, καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν,
Ιωνάθην ἀρχιερέα καθίσασιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευ-
τήσαντος δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτῷ, καὶ ἐνέδρας τῆς ὑπὸ Τρύφω-
νος μηχανηθείσης, ὡς ἀνωτέρω πῃ προεμηκάμεν, λαμβάνει
τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ. καὶ τοῦτον δὲ, δό-
λῳ παρὰ συμπόσιον ὑπὸ τῷ γαμβρῷ διαφθαρέντα, διεδέ-
ξατο παῖς Υρκανὸς ὄνομα, καταχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην
πλείονα τἀδελφῷ χρόνον ἐνιαυτῷ. τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσι τῆς
τιμῆς Υρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, Ιούδα τῷ καὶ Α-
ριστοβούλῳ κληθέντι τὴν διαδοχὴν καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ
καὶ τοῦτον ἀδελφὸς Αλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα,
τὴν ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μετὰ βασιλείας· καὶ γὰρ διά-
δημα περιέθετο πρῶτος Ιούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ
ὁ Αλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτά, καταστρέφει τὸν
βίον, Αλεξάνδρα τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσό-
μενον ἐπιτρέψας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Υρκανῷ δίδω-
σιν, αὐτὴ δὲ, τὴν βασιλείαν ἐννέα ἔτη καταχῶσα, τελευτᾷ
τὸν βίον· τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς
Υρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς
αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Αριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν
ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ βασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ.
ἔτει δὲ τρίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις, Πομ-
πήϊος ἐλθὼν, καὶ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν κατὰ κράτος
ἑλών, αὐτὸν μὲν εἰς Ρώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε·
τῷ δὲ Υρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν τῷ
ἔθνει προσασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ Φορεῖν ἐκώλυσεν.
ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Υρκανὸς τέσσαρα καὶ
εἴκοσι. Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τῆς Παρθυαίων δυνά-
σαι, διαβάντες τὸν Εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες Υρκανῷ, αὐ-
τὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τῷ Αριστοβούλῳ δὲ υἱὸν Αντίγονον
κατέστησαν βασιλέα. τρία δὲ ἔτη καὶ τρεῖς μῆνας ἄρξαντα
τοῦτον Σόσσιός τε καὶ Ηρώδης ἐξεπολιόρκησαν· Αντώνιος δὲ
ἀνεῖλεν εἰς τὴν Αντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν Η-
ρώδης παρὰ Ρωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἀκέτι τὸς ἐκ τῷ Ασαμω-

Asamonaei (postquam illis mandata esset gentis praefectura, et bellum contra Macedones gessissent) Ionathan pontificem creant, qui septem annis rebus sacris praeerat. Illo autem dolo e viuis sublato, et insidiis ei a Tryphone structis, sicuti iam supra alicubi memoravimus, pontificatum obtinet frater eius Simon. Cui, cum sacerdotium tenuisset anno amplius, quam frater, dolo generi oppresso inter epulas, succedit filius nomine Hyrcanus. At Hyrcanus, per XXX. annos honore potitus, summa in senectute moritur, successione Iudae relicta; qui et Aristobulus dictus est. Hunc autem, imperium una cum sacerdotio adeptum, (nam Iudas primus sibi coronam imposuit, quam vno anno gessit) morbo exstinctum in haereditate excipit frater Alexander. Alexander autem, cum imperium simul et sacerdotium per XXVII. annos tenuisset, vita decedit, relicta Alexandrae vxori potestate eum assignandi, qui pontificatum gereret. Atque illa quidem Hyrcano suo filio pontificatum dat; illa vero cum regnum nouennio administrasset, vitam finiuit: totidemque annis filius ipsius Hyrcanus sacerdotium habebat. nam post matris obitum contra ipsum bellum mouit Aristobulus frater, et victo quidem pontificatum adeuit, ipse vero regnauit Deoque in pontificatu ministrauit. Caeterum cum tertio regni huius anno, totidem praeterea mensibus elapsis, venisset Pompeius, et Hierosolymitarum vrbem vi expugnasset, ipsum cum liberis vinctum Romam misit; et Hyrcano in pontificatum restituto, gentis quidem praefecturam ei permisit, diademate vero vti prohibuit. Atque Hyrcanus praeter IX. primos annos imperauit XXIV. Barzapharnes autem et Pacorus, Parthorum dynastae, traiecto Euphrate et bello Hyrcano illato, ipsum quidem viuum ceperunt, Antigonum vero Aristobuli filium regem constituerunt. Hunc ipsum, cum tres annos totidemque menses imperasset, Sosius et Herodes obsidione expugnarunt; abductumque Antiochiam morte affecit Antonius. Herodes autem, a Romanis accepto regno, non amplius ex Asamonaei genere creauit pon-

ναὸς γάμους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι, πλὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλου, τὴν τιμὴν ἀσπάσομαι. τὸν δὲ Ἀριστόβουλον Ὑρκανῷ τῷ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος υἱὸν ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνώκησε Μαριάμμῃ, τὴν τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὔνοιαν, διὰ τὴν Ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα, φοβηθεὶς, μὴ πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἐν ἱερεῖοι στεγάσαι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μετὰ τοῦτον ἐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῶν Ἀσαμωναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν. ἔπραξε δὲ ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἱερέων, Ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτον τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τῶν Ἰουδαίων παραλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τῆς ἡμέρας, ἢ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιοκτώ· χρόνος δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ἐπί τε Ἡρώδου βασιλεύοντος, καὶ ἐπὶ Ἀρχελάου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν, ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπίστευντο. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

ΚΕΦ. ιά'.

Περὶ τοῦ Φλώρου ἐπιτρόπου, ὃς τοὺς Ἰουδαίους τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἄρασθαι ἐβιάζετο. Ἐπίλογος.

Γέσσιος δὲ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Ἀλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν Ἰουδαίους. Κλαζομένιος δὲ ἦν τὸ γένος ὕστος, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ὅσαν Ποππαίας τῆς Νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν, τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὗτος δὲ περὶ τὴν ἐξουσίαν ἐγένετο κακὸς καὶ βίαιος, ὥστε, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, Ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην Ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τοῦ μὴ πᾶσι κατάφωρος εἶναι πρόνοια· Γέσσιος δὲ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν

tifices; ſed obſcuris quibuſdam, et a ſacerdotibus tantummodo oriundis, praeter vnum Ariſtobulum, hunc honorem tribuebat. Ariſtobulum namque Hyrcani a Parthis capti nepotem cum pontificem declaraſſet, ſororem eius Mariamnen in vxorem duxit; quippe qui multitudinis erga ſeipſum captaret beneuolentiam, propter Hyrcani memoriam. Deinde veritus, ne omnes ad Ariſtobulum deſciſcerent, ipſum Hierichunte de medio ſuſtulit, necem ei ita machinatus, vt, dum nataret, ſuffocaretur, ſicuti iam ante declarauimus. Poſt hunc non amplius ex Aſamonaei prole oriundis pontificatum commiſit. Herodem etiam in conſtitutione pontificum imitatus eſt filius eius Archelaus; et poſt hunc Romani, qui Iudaeorum regnum occuparunt. Sunt igitur, qui ab Herodis temporibus pontificatum geſſerunt, vſque ad diem, quo Titus templum et ciuitatem captam flammis vaſtauit, in vniuerſum XXVIII. tempuſque illorum pontificatuum anni CVII. Et horum quidem aliqui ſub Herode rege et filio eius Archelao res adminiſtrarunt: iſtis autem defunctis adminiſtratio quidem erat Ariſtocratica, gentis vero praefectura pontificibus commiſſa erat. Atque de pontificibus haec dicta ſufficiant.

CAP. XI.

De Floro procuratore, qui Iudaeos cogebat bellum Romanis inferre. Peroratio.

GEſſius autem Florus, qui miſſus eſt a Nerone, vt Albino ſuccederet, plurimis Iudaeos repleuit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, ſecumque Cleopatram coniugem adduxit, per quam, vtpote Poppaeae Neronis vxoris amicam, et nihil ab ipſo improbitate differentem, rerum in Iudaea adminiſtrationem adeptus eſt. Ita autem nequiter et violenter poteſtate ſua abuſus eſt, vt, propter inſignem eius maleficentiam, Albinum, tanquam de illis egregie meritum, celebrarint Iudaei. nam ille nequitiam ſuam occultare ſtuduit, et ſolicite cauebat, ne omnibus notus eſſet et manifeſtus: Geſſius autem Florus, quaſi ad malitiam oſtentandam miſſus, ex ſuis in gentem noſtram iniuriis pompam agebat et triumphabat; nihil ſibi ad rapinarum omne genus ſum-

μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου πολάσεως. ἦν γὰρ ἄτεγκτος μὲν πρὸς ἅλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥ γε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ ληστῶν ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἔπραττον, ἐχέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ἐπὶ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέτριον οὐκ ἦν. ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς Ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν ληστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξανιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ὁ ναναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγεμόνος ἀθρόους ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν δεῖν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις.

β'. Παύσεται δὲ ἐνταῦθά μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας, μεθ' ἣν καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν, μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ἰουδαίοις κατά τε τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ἀσσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους Ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι μετὰ ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι. τηρῆσαι δὲ πεπείραμαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφήν, τῶν ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γενομένων. ἀπλανῆ δὲ πεποίημαι καὶ τὴν περὶ τὰς βασιλέων διαδοχήν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. τοῦτο γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος ἡδυνήθη θελήσας, μήτε Ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην ὅλως ἀκριβῶς εἰς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν·

mamque ſupplicii iniquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem et ad miſericordiam flecti neſcius, cupiditatiſque in re lucri inexplebilis, vt qui nullum inter parva et magna diſcrimen faceret, ſed et cum latronibus participaret. Multi enim quaeſtum iſtum exercebant, ſpei pleni, nihil ab ipſo de incolumitate ſua metuendum, quod ſecum praedarum partes haberet. adeoque nullus erat initiariarum modus; vt miſeri Iudaei, cum ferre non valerent vaſtationes a latronibus factas, cogerentur omnes ſuis ſedibus relictis fugam capeſſere, tanquam vbicunque apud exteros melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit, vt bellum Romanis inferremus, ſatius eſſe exiſtimantes, vt ſemel vniuerſi, quam paulatim, periremus. Et quidem coeptum eſt hoc bellum anno ſecundo adminiſtrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpeſſi ſuſtinuimus, ſat accurate intelligere poſſunt, qui legere voluerint libros a nobis de Bello Iudaïco conſcriptos.

2. Atque hic finem dicendi faciam de Antiquitatibus noſtris, poſt quas exorſus ſum libros, quos de Bello ſcripſi. Complectuntur autem Antiquitates rerum traditionem a primo homine nato vſque ad annum Neronis imperii XII. quae ſcilicet nobis Iudaeis acciderunt et in Ægypto et Syria et Palaeſtina, et quas clades ab Aſſyriis et Babyloniis accepimus, et quibus modis nos vexarunt et attriuerunt Perſae et Macedones, et poſt eos Romani. Atque omnia, vt ego arbitror, exſequutus ſum accurate. Quin et operam dedi, vt obſeruarem ſummorum pontificum recenſionem, quot per bis mille annos exſtiterunt. Porroque, vt reges ſibi invicem ſucceſſerint, abſque errore tradidi; quas res illi geſſerint, et quomodo remp. adminiſtrarint inſuper narrans, vt et monarcharum potentiam, prout in ſacris libris omnia perſcripta reperiuntur, id quod facere polliciti ſumus, ſtatim ab initio hiſtoriae. Confidenter autem dico, opere, quod inſtitui, iam ad finem perducto; quod nemo alius, etiamſi id maxime voluerit, neque Iudaeus, neque alienigena, potuerit commiſſa huic operi accurate adeo Graeci

ἐγὼ γὰρ ὁμολογῶμην παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖσον αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν· καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ γραμμάτων ἐσπούδασα μεταχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβών, τὴν δὲ περὶ τὴν προφορὰν ἀκρίβειαν πάτριος ἐκώλυσε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνης ἀποδέχονται τὰς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτου ἐκμαθόντας, καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικομψεύοντας. διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν τοῖς θέλουσιν· μόνας δὲ σοφίαν μαρτυρεῖσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν ποησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον γένοιτο, περὶ καὶ γένους τοῦμοῦ, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων· κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περιόδους μὴν ὑπομνήσω πάλιν τοῦ τε πολέμου καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστὴ καὶ ἕκτου. προοίμιον δὲ συγγράψαι, κατὰ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων, ἐν τέσσαρσι βίβλοις περὶ θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

hominibus enunciare. nam populares meos confitentes habeo, quod illis in patria disciplina plurimum praestiterim: Graecarum etiam literarum studio, postquam Grammatices elementa didicissem, memet addixi, quamuis exquisitam pronunciandi rationem assequi per patriam consuetudinem mihi non licuit. Nullo enim in honore sunt apud nostrates, qui multarum gentium linguis loqui didicerunt, quique in sermone dictionis venustatem atque ornatum venantur. eo quod ingenuorum infimis huiusmodi studium cum seruis quibuscunque commune esse arbitrantur: illosque solos sapientes haberi volunt, qui legum scientiam consequuti sunt, et in sacris literis rerum verborumque vim scite interpretari possunt. Quare cum multi operam studiumque suum in hac exercitatione posuerint, vix duo quidem aut tres ad summum profecerunt, statimque laborum fructum ceperunt. Fortasse autem res erit non inuidiosa, si de meo etiam genere, deque iis, quae in vita mea gessi, pauca enarrauero, dum adhuc superfunt, qui aut vera dicenti possunt testimonium perhibere, aut falsa redarguere. Hic itaque finem imponam Antiquitatibus, libris quidem viginti, versibus autem sexaginta millibus comprehensis; atque, si Deus permiserit, iterum, breuiter omnia percurrendo, memorabo et bellum Romanorum cum Iudaeis, et quae nobis euenerunt in diem vsque hodiernum, qui incidit in annum quidem imperii Domitiani Caesaris XIII. meae autem aetatis LVI. Propositum etiam mihi est quatuor libros conscribere de Deo deque eius substantia, ex opinione Iudaeorum, quam ipsi a maioribus acceperunt; item de legibus, cur earum praecepto quaedam nobis permissa sunt, quaedam vetita.